

ΟΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ
ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ, ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ, ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ,
ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ, ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ, ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ, ΕΝ ΣΑΡ-
ΔΙΚΗ, ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ, ΚΑΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΠΙ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ,

Μετὰ τῆς ἐξηγήσεως

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΛ-
ΣΑΜΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΗΝΟΥ,

Καὶ πίνακος ἀναλυτικοῦ ἀπάντων τῶν ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ
κανόνων, μετὰ τῆς συμφωνίας αὐτῶν.

— 0 0 0 —

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

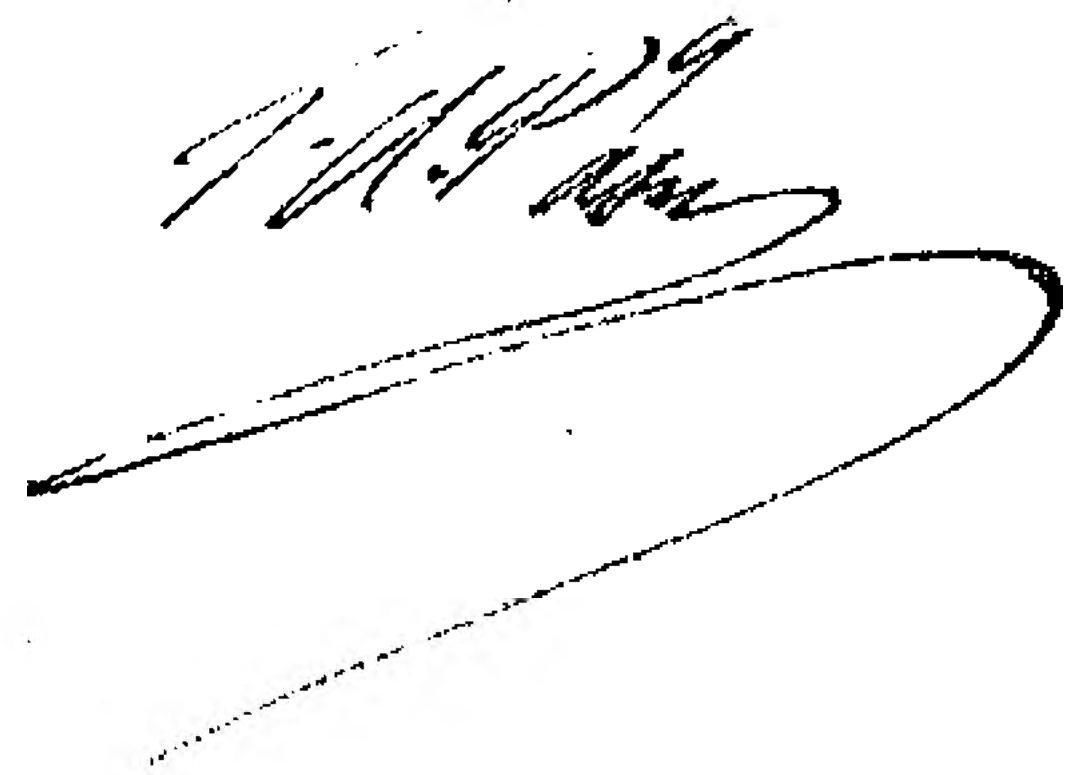
— 0 0 0 —

ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ.

—
1853.

Πάν αντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου θεωρεῖται κλεψίτυπον, καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

ΛΑΟΥ, φίλοι ὁμογενεῖς, παραδίδομεν ὑμῖν καὶ τὸν τρίτον τόμον τοῦ Συντάγματος τῶν Θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾧ, ὡς ἐν τῷ προλόγῳ εἴρηται, περιέχονται οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῶν τοπικῶν Συνόδων, μετὰ τῆς ἐξηγήσεως Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ, Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος, καὶ Ἀλεξίου τοῦ Ἀριστηνοῦ. Καὶ εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου μέρους τοῦ Συντάγματος τοῦ Πατριάρχου Φωτίου πᾶσαν κατεβάλομεν προσπάθειαν, ὥστε τὰ ἐκδιδόμενα κείμενα ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκδόσεσιν οὐκ εὐαρίθμων ἀμαρτημάτων, καὶ ν' ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὴν γνησίαν καὶ ἀρχέτυπον αὐτῶν καθαρότητα· οἱ φίλοι καὶ ζηλωταὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας θέλουσι κρίνει, ἂν, ὡς φρονοῦμεν, ἐπετύχομεν τοῦ σκοποῦμένου. Δὲν διστάζομεν δὲ καὶ αὐθις νὰ κηρύξωμεν, ὅτι τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ὀφείλομεν ἰδίως εἰς τὸν ὁποῖον κεκτήμεθα Τραπεζούντιον κώδικα, οὗ τινος τὴν ἐπὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐπεξεργασθέντων χειρογράφων ἀδιαφιλονείκητον ὑπεροχὴν μαρτυρεῖ πᾶσα, οὕτως εἰπεῖν, σελὶς τῆς παρουσίας ἐκδόσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρίστη τοῦ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Σταχυολογίᾳ (Spicilegium Romanum) Νομοκάνονος ἔκδοσις οὐ σμικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ κειμένου τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ ἰδίως τῶν ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν Καρθαγένῃ Συνόδων, πληρέστερον ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένων. Οἱ ἐκδότης τοῦ Πηδαλίου, συντομίας βεβαίως χάριν, ἀφῆρσαν ἀπὸ τῶν Κανόνων τούτων πᾶν ὅ,τι δὲν ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν αὐτῶν διάταξιν· ἀλλὰ πολλάκις ἡ συντομία αὕτη παραβλάπτει οὐκ ὀλίγον τὴν σαφήνειαν τοῦ κειμένου, στεροῦσα τὸν ἀναγνώστην τῶν αἰτιολογιῶν τῆς διατάξεως. Ταύτας ἡμεῖς ἐκρίναμεν δεόν ν' ἀποκαταστήσωμεν, ἀκολουθήσαντες πιστῶς τὸ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου καὶ τῶν Ἐξηγητῶν αὐτοῦ παραδεδεγμένον σύστημα. Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου οἱ Κανόνες συνετάχθησαν λατινιστῶς, ἐξελληνισθέντες ἀκολούθως περὶ τὴν σ'. πιθανῶς ἑκατονταετηρίδα, δὲν ἐδιδάσαμεν νὰ παραβλάψωμεν πάντοτε τὸ ἑλληνικὸν αὐτῶν κείμενον πρὸς τὸ πρωτότυπον λατινικόν, κατὰ τὴν ἀρίστην τοῦ Βρυγίου ἔκδοσιν, καὶ ἐκ

της εργασίας ταύτης οὐκ εὐκαταφρόνητον πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ὀρθοτέρας γραφῆς ἠρύσθημεν βοήθειαν.

Καὶ τὸν παρόντα τόμον συνοδεύει πίναξ ἀναλυτικὸς τῶν κανονικῶν διατάξεων, μετὰ τῆς συμφωνίας τῶν σχετικῶν Κανόνων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδον, ἐξεδώκαμεν τὸν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ιουστέλλου καὶ Βοέλλου ἀρχαῖον τῶν Κανόνων αὐτῆς πίνακα, συμπληρώσαντες ὀλίγα τινὰ ἐλλιπῆ αὐτοῦ μέρη, καὶ σημειώσαντες τὰς ἡμετέρας ταύτας προσθήκας διὰ παρεμβάσεων. Ὀφείλομεν δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν ἀπάσις ταῖς εἰς τοὺς Κανόνας παραπομπαῖς ἠκολούθησαμεν, ὡς μᾶλλον παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει, τὴν ἀρίθμησην τοῦ Πηδαλίου, ἣν καὶ ἐνίοτε διαφέρουσαν τῆς τοῦ Συντάγματος τοῦ Φωτίου καὶ τῶν Ἐξηγητῶν, παραθέσαντες ὁμῶς πάντοτε καὶ ταύτην, πρὸς μείζονα τῆς ἀναζητήσεως αὐτῶν εὐκολίαν εἴτε ἐν τῷ Πηδαλίῳ, εἴτε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκδόσει, ὅπου ὡς κυρίαν ἀρίθμησην παρεδέχθημεν τὴν κατὰ τὸν Φώτιον (1).

Ἀρξαμένην τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐκδοσιν ἐνεθάρρουναν καὶ ἐπροστάτευσαν ἢ τε ἁγία καὶ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ ἡ ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὴ ἀπαξιώσασαι νὰ καταστέψωσι μὲ εὐλογίας τοὺς κόπους ἡμῶν, καὶ περιβαλοῦσαι διὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἐπιδοκιμασίας τὴν μετ' υἱικῆς ταπεινοφροσύνης καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ ὑποβληθεῖσαν αὐταῖς ἱεράν ταύτην βίβλον.

Μόλις δὲ ἐδημοσιεύθησαν οἱ δύο αὐτῆς πρῶτοι τόμοι, καὶ μυρία ἄλλαι ἐνθαρρύνσεις ἀφίχθησαν πανταχόθεν.

Διὰ Β. Διατάγματος τῆς 20 Αὐγούστου 1852 ὑπογεγραμμένου, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ὑπὸ τῆς κραταιᾶς προστάτιδος τῶν φώτων Μεγαλειότητος Βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος, ἐνεκρίθη νὰ συνδράμῃ τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργεῖον εἰς τεσσαράκοντα σώματα τοῦ παρόντος βιβλίου, τὸ ὅποιον, ὡς ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότητος εὐηρεστήθη νὰ ἐκφρασθῇ, ἀναπληροῦ μίαν τῶν κυριωτέρων χρειῶν τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας.

(1) Ἀνάγνωθι ὅσα περὶ τῆς διττῆς ταύτης ἀριθμήσεως ἐγράφησαν ἐν ἀρχῇ τῶν κανόνων τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, Τόμ. Γ', σελ. 297 ἐν τῇ Σημειώσει.

Ὁ μακκριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου, καὶ οἱ εὐκλεῶς διέποντες τοὺς ἱεραρχικοὺς Ὁρόνους Οὐγγροβλαχίας, Κερκύρας, Κεφκλληνίας, Ζακύνθου, Ἄρτης, οὐ μόνον ἠξίωσαν νὰ περιβάλωσι τὴν ἐκδοσιν ταύτην διὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἐπιδοκιμασίας, ἀλλὰ καὶ ἔσπευσαν νὰ μᾶς προτρέψωσι θερμότατα, ὥστε νὰ μὴ δειλιάσωμεν εἰς τὸν ὅποιον ἀπεδύθημεν ἀγῶνα, ἐφοδιάσαντες ἡμᾶς πρὸς τοῦτο διὰ τῶν πικνιέρων καὶ πατρικῶν αὐτῶν εὐχῶν.

Τέλος, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰδοποιήθημεν παρὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ Β. Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἰπουργείου, ὅτι κατὰ σύστασιν τοῦ παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ τῆς Πετροπόλεως πρέσβεως τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Κ. Κ. Ζωγράφου, ἡ Ἀγιωτάτη Διοικοῦσα Σύνοδος τῆς μεγάλης καὶ ὁμοδόξου Ῥωσικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐκτιμῶσα τὴν ἀξίαν τοῦ προκειμένου ἔργου, διέταξεν ἀπάσας τὰς αὐτόθι ἐκκλησιαστικὰς Ἀκαδημίας, καὶ τὰ θρησκευτικὰ Ἐκπαιδευτήρια, νὰ συνδράμωσι τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν. Θέλομεν δὲ σπεύσει, πρὸς τεκμήριον δικαίας εὐγνωμοσύνης, νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ὀνόματα τῶν νέων τούτων συνδρομητῶν, ἅμα διαβιβασθέντα παρὰ τοῦ ἐξοχωτάτου Κ. Κόμητος Πρατάσσωφ, Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας παρὰ τῇ Ἀγιωτάτῃ Διοικοῦσῃ Συνόδῳ, πρὸς τὸν ἐν Πετροπόλει Κύριον πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος, μᾶς κοινοποιηθῶσι διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Β. Ἰπουργείου (1).

(1) Ὁ ἐπὶ τοῦ Β. Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀξιότιμος Ἰπουργὸς Κ. Α. Πάϊκος εὐσπῆσθε στενωῶς τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν πρὸς ἅπαντας τοὺς ΚΚ. πρέσβεις καὶ προξένους τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν διατάζομεν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι οἱ ἅπανταχοῦ ὁμογενεῖς, ἐκτιμῶντες τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ βιβλίου, καὶ ἐνθουμούμενοι ὅτι ἡ συνδρομὴ αὐτῶν συνετέλεσε πάντοτε εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν καλῶν καὶ μεγάλων ἔργων ἐν τῇ Ἑλλάδι, θέλουσιν ὑποστηρίξει τὴν διὰ μόνων τῶν χρηματικῶν δυνάμεων ἐνδὸς ἀτόμου μὴ δυναμένην ν' ἀποπερατωθῇ παροῦσαν ἐργασίαν. Τὸ προκείμενον βιβλίον δὲν ἀφορᾷ εἰδικῶς τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα τάξιν τῆς κοινωνίας μας· εἶναι ὁ Κώδιξ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν πᾶς ὁμογενὴς εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς, εἴτε φιλολόγος, εἴτε νομικὸς, εἴτε ἔμπορος, εἴτε κτηματίας, ἀνήκει.

Τοιουτοτρόπως τὸ μέγα τούτο καὶ δυσχερὲς ἔργον, οὐπερ, ὡς ἀνωτέρου τῶν ἡμετέρων δυνάμεων, μετὰ φόβου καὶ δισταγμοῦ ἐπελαβόμεθα, ἐνθαρρυνόμενον καὶ προστατευόμενον πανταχόθεν, θέλει ἐντὸς ὀλίγου αἰσίως ἀποπερατωθῆ πρὸς δόξαν τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἧς πύλαι ἕδου οὐ κατισχύσουσι.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ πρὸς τὸν ἐν Πατρὸςπέλει πρῶτον τῆς Ἑλλάδος Κ. Κ. Ζωγράφον ἔγγραφον τοῦ Κ. Κόμητος Πρατάσσοφ, Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας παρὰ τῆς Ἀγιωτάτης Διοικήσεως Συνόδου.

Saint-Petersbourg, ce 30 Novembre 1852.

Monsieur.

J' ai l' honneur de Vous informer en réponse à la lettre que Vous avez bien voulu m' adresser en date du 3 septembre dernier, que le Saint Synode, ayant pris connaissance de Votre intervention en faveur d' une publication en langue grecque, entreprise à Athènes sous le titre Recueil des Saints Canons, vient d' ordonner à toutes les Académies ecclésiastiques, ainsi qu' à tous les Séminaires, de souscrire pour le susdit ouvrage. Veuillez agréer, etc. etc.

(signé) Comte Pratassoff.

A S. Ex. Monsieur C. Zographo, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de S. M. Hellénique, à Saint-Petersbourg.

Ἡ ἘΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ἩΣ ΒΕΗΡΧΕΝ Ο ΜΕΓΑΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ, ΚΑΙ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ,
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΩΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΟΣ.

ΖΩΝΑΡ. Αὕτη ἡ σύνοδος πασῶν τῶν συνόδων προγενεστέρα ἐστὶ. Προτερεῦει μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας γεγυῖα σύνοδος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἧτις ἐπὶ Λύρηλιανῶ, βασιλέως Ῥωμαίων (1), ἠθροίσθη· αὕτη δὲ κάκεινης ἀρχαιοτέρα ἐστίν· Ὁ γὰρ μέγας Κυπριανὸς ἐπὶ Δεκίου βασιλέως τὸν τῆς μαρτυρίας ἤνυσε δρόμον· πολλοστὸς δ' ἐστὶν ὁ Λύρηλιανὸς πρὸς τὸν Δέκιον· πολλοὶ γὰρ μετὰ τὸν Δέκιον ἐκράτησαν αὐτοκράτορες, μεθ' οὓς ὁ Αὐρηλιανὸς τῆς βασιλείας ἤξλωτο· οὕτω μὲν οὖν προγενεστέρα πασῶν ἐστίν. ἠθροίσθησαν δ' ἐν αὐτῇ ἐπίσκοποι πρὸς τέσσαρσιν ὀγδοήκοντα, ζητήσεως γενομένης εἰ τοὺς ἐξ αἵρέσεως ἐπιστρέφοντας, καὶ τοὺς σχισματικούς, βαπτίζεσθαι δεῖ, προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ἰσδιανὸς γὰρ τις ἐπίσκοπος* σὺν ἑτέροις ἐπισκόποις* (2) ἐπέστειλε περὶ τούτου τῷ θεῷ Κυπριανῷ, ἐρωτῶν, εἰ δεῖ τοὺς τοιούτους βαπτίζεσθαι. Τότε γὰρ καὶ ὁ Ναυάτος τῆς τῶν λεγομένων Καθαρῶν αἵρέσεως ἤρξε, πρεσβύτερος γεγονώς τῆς ἐκκλησίας Ῥωμαίων, σχισματικὸς ὢν κυρίως, ἀλλ' οὐχ αἰρετικὸς· οὐ γὰρ πρὸς δόγμα τι τοῖς ὀρθόφροσι διεφέρετο, ἀλλὰ τοῖς ἐν διωγμοῖς ὑποκύψασί τε καὶ θύσασιν ἀπηγόρευε τὴν μετάνοιαν. Ἐπεὶ δὲ ὁ τότε τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προεστηκώς Κορνήλιος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων ζήτησαντες περὶ τοῦ εἰσαγομένου, ἐψηφίσαντο δεχέσθαι εἰς μετάνοιαν καὶ τοὺς ἐπιθύσαντας, ὁ δὲ Ναυάτος τῆς

(1) X. Τρ.—Ὁὐ κεῖται τὸ, Ῥωμαίων παρὰ Βευερ. οὐδὲ Κ. εἰμὴ μόνον λατινιστί.

(2) X. Τρ.—τὰ μεταξὺ *οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ Κ. εἰμὴ λατινιστί παρὰ τῷ τελευταίῳ.

οίκειας ἐνοστάσεως οὐ μεθίστο, ἐξέκοψαν τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνον, καὶ ἀπεκήρυξαν ὡς μισάδελφον. Ὁ δὲ, καὶ ἄλλους ὁμόφρονας ἐσχηκῶς, καθ' ἑαυτὸν ἐποιεῖτο παρασυνάξεις, καὶ σχίσμα παρὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν αὐτῶ συγκοινωνούντων ἐγένετο. Περὶ σχισματικῶν τοίνυν καὶ αἰρετικῶν ἐρωτήσαντος Ἰοβιανοῦ, ἀντεπέστειλεν αὐτῶ τε καὶ τοῖς συνεπισκόποις αὐτοῦ ὁ μέγας Κυπριανός, καὶ ἡ σὺν αὐτῶ σύνοδος, τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

ΒΛΑΣ. Αὕτη ἡ σύνοδος πασῶν τῶν συνόδων προγενεστέρα ἐστὶ. Γέγονε γὰρ ἐπὶ Δεκίου βασιλέως, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἐπὶ Λύρηλιανοῦ βασιλέως. Συνηθροίσθησαν δὲ εἰς Καρχηδόνα ὄγδοήκοντα πρὸς ταῖς τέσσαρσιν ἅγιοι Πατέρες, καὶ συνεζήτησαν, εἰ χρὴ βαπτίζεσθαι τοὺς ἐξ αἵρέσεως ἐπιστρέφοντας εἰδωλοθύτας, κατὰ τὴν περὶ τούτου ἐρώτησιν τοῦ ἐπισκόπου Ἰοβιανοῦ. Ὅτι δὲ τότε καὶ ὁ Ναυάτος, πρεσβύτερος ὢν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, καθήρεθον, ὡς μὴ δεχόμενος εἰς μετάνοιαν τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις, κἀντεῦθεν ἐποίει σχίσμα μετὰ τινῶν ἀσυνέτων, ἐπολυπραγμονήθη, εἰ χρὴ καὶ τοὺς σχισματικοὺς βαπτίζεσθαι, ὡς καὶ τοῦτο ἐρωτήσαντος τοῦ Ἰοβιανοῦ.

Κ α ν ὶ ν Α' (1).

Ἐν κοινοβουλίᾳ ὄντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀνέγνωμεν γράμματα ἀφ' ὑμῶν σταλέντα, περὶ τῶν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς, δοκούντων βεβαπτίσθαι, ἐρχομένων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἣτις ἐστὶ μία, ἐν ἣ βαπτίζομεθα καὶ ἀναγεννώμεθα. Περὶ ὧν καὶ πεποιθασαμεν, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐκεῖνα πράττοντας, τὴν στεργρότητα τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κανόνος (2) κρατεῖν. Ὅμως ἐπεὶ συγκοινωνοὶ ἡμῶν ἐστέ, καὶ ζητῆσαι (3) περὶ τούτου διὰ τὴν κοινὴν ἀγάπην ἠθελήσατε, οὐ πρόσφατον

(1) Παρὰ Κ. ἀναγινώσκειται τοιάδε ἐπιγραφή· Ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου Κυπριανοῦ πρὸς τὸν Ἰοβιανὸν καὶ ἐκείνου συνεπισκόπους. — Κανὼν Α'. — (2) αἱ λέξεις, τοῦ . . . κανόνος, εὐρίθνηται ἐν Χ. Γρ. οὐχὶ δὲ παρὰ τοῖς λοιποῖς. — (3) Π. Βινερ. — συζητῆσαι Χ. Γρ.

γνώμη, οὐδὲ νῦν ἠδρασμένην προσφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας δεδοκιμασμένην (1), καὶ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεῖσαν, κοινούμεθα ὑμῖν, καὶ συζεύγνυμεν, τοῦτο καὶ νῦν χειροτονοῦντες, ὅπερ διὰ παντός ἰσχυρῶς καὶ ἀσφαλῶς κρατοῦμεν(2), μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι ἔξω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἐνός ὄντος βαπτίσματος, καὶ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχοντος. Γέγραπται γάρ· Ἐμὲ ἐγκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὠρυξάν ἐαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, τοὺς μὴ δυναμένους ὕδωρ οὐσχεῖν (3). Καὶ πάλιν, ἡ ἁγία Γραφὴ προμηνύουσα λέγει· Ἀπὸ ὕδατος ἀλλοτρίου ἀπέχεσθε, καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πίητε (4). Δεῖ δὲ καθαρίζεσθαι, καὶ ἁγιάζεσθαι τὸ ὕδωρ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἵνα δυνηθῇ τῶ ἰδίῳ βαπτίσματι τὰς ἁμαρτίας τοῦ βαπτιζομένου ἀνθρώπου ἀποσμηῆσαι. Διὰ τε Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου λέγει Κύριος (5)· Καὶ ῥαντίσω ὑμᾶς καθαρῷ ὕδατι, καὶ καθარიῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ὑμῖν. Πῶς δὲ δύναται καθάρισαι καὶ ἁγιάσαι ὕδωρ, ὁ ἀκάθαρτος ὢν αὐτός, καὶ παρ' ᾧ Πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔστι, λέγοντος τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς (6), Καὶ πάντων ὢν ἄψεται ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτα ἔσαι; Πῶς βαπτίζων δύναται ἄλλω δοῦναι ἄψειν ἁμαρτιῶν ὁ μὴ δυνηθεὶς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἀποθέσθαι; Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις, ἡ ἐν τῷ βαπτίσματι γινομένη, μάρτυς ἔστι τῆς ἀληθείας· λέγοντες γὰρ τῷ ἐξεταζομένῳ, Πιστεύεις αἰώνιον ζωὴν καὶ ἄψειν ἁμαρτιῶν λαμβάνειν; οὐκ ἄλλο τι λέγομεν, εἰ μὴ ὅ,τι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δοθῆναι δύναται. Παρὰ δὲ τοῖς αἰρετικοῖς, ὅπου ἐκκλησία οὐκ ἔστιν, ἀδύνατον ἁμαρτημάτων ἄψειν λαβεῖν·

(1) Ἀποκ. Καν. 46, 47, 68. — Β'. 7. — ς'. 95. — (2) Π. — κρατοῦντες Χ. Γρ. Βσυσβ. Κ. — (3) Ἰερειμ. Β', 13. — (4) Παροιμ. Ε', 15, 18. — (5) Ἰεζ. Δς', 25. — (6) Ἀριθ. Κ', 22.

καὶ διὰ τοῦτο οἱ τῶν αἰρετικῶν συνήγοροι, ἢ τὴν ἐπερώτησιν ἐναλλάξαι ὀφείλουσιν, ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικῆσαι, εἰ μὴ τι αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκκλησίαν προσνέμουσιν, οὗς βάπτισμα ἔχειν διαβεβαιοῦνται(1). Ἀνάγκη δέ ἐστι καὶ χρίσθαι τὸν βεβαπτισμένον, ἵνα, λαβὼν χρίσμα, μέτοχος γένηται Χριστοῦ· ἀγιάσαι δὲ ἔλαιον οὐ δύναται ὁ αἰρετικὸς, ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων, μήτε ἐκκλησίαν ὄθεν (2) οὐ δύναται χρίσμα τὸ παράπαν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι. Πρόδηλον γάρ ἐστιν ἡμῖν, μηδαμῶς δύνασθαι παρ' ἐκείνοις ἀγιάζεσθαι ἔλαιον εἰς εὐχαριστίαν. Εἰδέναι γάρ καὶ μὴ ἀγνοεῖν ὀφείλομεν, ὅτι γέγραπται· Ἐλαιον ἀμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου (3)· ὁ δὲ καὶ πάλαι ἐμήνυσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ψαλμοῖς. Πῶπως, ἐξιχνιασθεῖς τις, καὶ ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ πλανηθεῖς, παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπάλοις, χρισθῆ. Πῶς δὲ εὔξεται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος, οὐχὶ ἱερεὺς, ἀλλ' ἱερόσυλος καὶ ἀμαρτωλὸς, λεγούσης τῆς Γραφῆς, ὅτι, Ὁ Θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις Θεοσεβῆς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆ, τούτου ἀκούει(4); Διὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας νοοῦμεν ἄφεσιν ἀμαρτιῶν· τίς δὲ δύναται δοῦναι, ὅπερ αὐτὸς οὐκ ἔχει; ἢ πῶς δύναται πνευματικᾶ ἐργάζεσθαι ὁ ἀποβαλὼν Πνεῦμα ἅγιον; Διὰ τοῦτο καὶ ἀνανεοῦσθαι ὀφείλει ὁ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐρχόμενος, ἵνα ἔσω διὰ τῶν ἁγίων ἀγιασθῆ· γέγραπται γάρ, ὅτι, Ἄγιοι ἔσεσθε, καθὼς ἐγὼ ἅγιός εἰμι, λέγει Κύριος (5)· ἵνα καὶ ὁ (6) πλάνη βουκοληθεῖς, ἐν τῷ ἀληθεῖ καὶ ἐκκλησιαστικῷ βαπτίσματι, καὶ αὐτὸς (7) τοῦτο ἀποδύσῃ

(1) τὸ, ἀπὸ τοῦ, εἰ μὴ τι, ἕως τοῦ, προσνέμουσι, κεῖνται ἐν X. Tr. καὶ K. — ἐν δὲ Π. ἕως τοῦ προσνέμουσι, — παρὰ δὲ Beuer. παραλείπεται ὅλη ἡ περίοδος. — (2) X. Tr. 'E. K. — τὸ, ὄθεν, οὐ κεῖται ἐν Π. οὐδὲ παρὰ Beuer. — ἀλλ' οὕτω, οὐ δύναται δὲ χρίσμα. — (3) Ψαλμ. ΡΜ'. β. — (4) Ιω. Θ', 21. — (5) Λευϊτ. ΙΑ', 44. — ΙΘ', 2. — Κ', 7. — (6) Π. Beuer. — ὁ ἐπὶ πλάνη X. Tr. — ὁ ἐπὶ πλάνης 'E. K. — (7) X. Tr. — αὐτὸ, Π. Beuer. K. 'E.

ται, ὅστις πρὸς Θεὸν ἐρχόμενος ἄνθρωπος, καὶ ἱερέα ἐπιζητῶν, ἐν πλάνῃ εὐρεθείς, ἱεροσύλῳ προσέπεσε. Δοκιμάζειν γάρ ἐστι τὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν (1) βάπτισμα, τὸ συνευδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένοις (2). Οὐ γὰρ δύναται ἐν μέρει ὑπερισχύειν· εἰ ἠδυνήθη βαπτίσει, ἴσχυσε καὶ ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι· εἰ οὐκ ἠδυνήθη, ὅτι ἔξω ὢν, Πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσει, ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἐνὸς ὄντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου ἀρχῆθεν λέγοντος, τῆς ἐνότητος (3) τεθεμελιωμένης· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα. Οὐ γὰρ δύναται τι (4) δεκτὸν καὶ αἰρετὸν εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ τῶν ὑπ' ἐκείνων γινόμενων, οὓς ὁ Κύριος πολεμίους καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστὶ, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει (5). Καὶ ὁ μακάριος Ἀπόστολος Ἰωάννης, ἐντολὰς Κυρίου τηρῶν, ἐν τῇ ἐπιστολῇ προέγραψεν (6)· Ἐκούσατε, ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν δὲ ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς συνιέναι ὀφειλομεν, καὶ νοεῖν, ὡς (7) οἱ ἐχθροὶ Κυρίου, καὶ οἱ ἀντίχριστοι ὀνομασμένοι, δυνατοὶ οὐκ (8) εἶεν χάριν δοῦναι τῷ Κυρίῳ (9). Καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ σὺν Κυρίῳ ὄντες (10), καὶ ἐνότητά Κυρίου κρατοῦντες, καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ χορηγούμενοι, τὴν ἱερατείαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουργοῦντες, ὅσα

(1) X. Γρ. K. 'E. — Τὸ, καὶ σχισματικῶν οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. οὐδ' ἐν Π. — (2) Π. K. E. Βενερ. — Βαπτισμένοις X. Γρ. — (3) X. Γρ. — ἀνευ τοῦ, τῆς οὐ λοιποῦ. — (4) X. Γρ. — οὐδὲν γὰρ δύναται, Π. — οὐδὲ E. K. — (5) Ματθ. 1B' 30. — (6) προσέγραψε X. Γρ. — ἀ. Ἰω. B', 18. — (7) Π. E. K. — εἰ οὐ ἐχθροὶ X. Γρ. Βενερ. — (8) ὁ, οὐκ, οὐ κεῖται ἐν X. Γρ. Π. 'E. K. — τοῦ Κυρίου Βενερ. — (9) Π. X. Γρ. — (10) Π. — ὄντες Βενερ. K. E.

οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, τουτέστι πολέμιοι, καὶ ἀντίχριστοι ποιούσιν, ἀποδοκιμάσαι καὶ ἀποποιῆσαι καὶ ἀπορρίψαι, καὶ ὡς βέβηλα ἔχειν ὀφείλομεν. Καὶ τοῖς ἀπὸ πλάνης καὶ στρεβλότητος ἐρχομένοις ἐπὶ γνώσει τῆς ἀληθινῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως, δοῦναι καθόλου θείας δυνάμεως μυστήριον, ἐνότητός τε, καὶ πίστεως, καὶ ἀληθείας.

ΖΩΝΑΡ. Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ, καθάπαξ τοὺς ὑπὸ αἵρετικῶν, ἢ σχισματικῶν βλαπτισθέντας, προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, βαπτίζεσθαι διατάσσεται, καὶ ἐκ διαφόρων ἐνθυμημάτων, καὶ ἐπιχειρημάτων, καὶ ῥητῶν γραφικῶν, τὸν οἰκτεῖον λόγον κατασκευάζει. Ἡ δὲ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἐν κανόνι αὐτῆς ἐβδόμῳ, οὐ πάντας τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας ἀνωθεν καλεῖται βαπτίζεσθαι, ἀλλ' ἀπαριθμῆί τινες μὲν δεῖ δέχεσθαι διδόντας λιθάλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας τὴν τε οἰκτεῖαν αἵρεσιν ἕκαστον, καὶ πᾶσαν μὴ φρονοῦσαν, ὡς ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία φρονεῖ, σφραγιζομένους, ἢτοι χριστομένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ· τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας, ὧν τινες καὶ ὀνομασί καταλέγει, βαπτίζεσθαι διορίζεται, δεχομένους ὡς Ἕλληνας, ἐς δῆτα κανῶν καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ ἐξήγηται. Ὅθεν φαίνεται, ὅτι οὐκ ἐδέχθη παρὰ τῶν μετέπειτα ἁγίων Πατέρων ἡ διαταγὴ αὕτη. Ἐναντία τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ τῶν δύο συνόδων εἰσαγουσῶν, τὰ τῆς δευτέρας κρατεῖ σύνοδου, ὅτι τε μεταγενεστέρη ἐστὶ, καὶ ὅτι οἰκουμενικὴ, ἐν ἣ πάντως ἐκ πάντων τῶν πατριαρχικῶν θρόνων συνῆσαν, ἢ οἱ πατριάρχαι αὐτοὶ, ἢ τοποτηρηταί. Ὅτι δὲ οὐκ ἐδέχθη ὁ παρῶν κανὼν παρὰ πάντων τῶν ἁγίων Πατέρων, δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ γενομένης συνόδου, τῆς λεγομένης ἕκτης. Ἀπαριθμήσιν γὰρ ἐν αὐτῷ οἱ τῆς συνόδου ἅγιοι Πατέρες ἐκαίνης ποιούμενοι τῶν ὀφειλόντων κρατεῖν κανόνων, ταῦτα περὶ τοῦ κανόνος τούτου ῥήμασιν αὐτοῖς διεξιῶσιν. Ἔτι μὲν καὶ τὸν ὑπὸ Κυπριανοῦ, τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἄφρων χώρας καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου ἐκτεθέντα κανόνα, ὅς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων(1) προέδρων

(1) X. Τρ. — οὐ καίται παρὰ τοῖς λοιποῖς τὸ, προειρημένων.

τόποις καὶ μόνοις, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος, ἐκράτησεν. Ἐντεῦθεν οὖν δεικνύται, ὅτι καὶ ἀρχῆθεν οὐ παρὰ πᾶσιν ἦν ἐνεργῶν ὁ κανὼν. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆς ἐπιστολῆς· αἱ δὲ ἐν τῇ κοινῇ διασκέψει δοθεῖσαι γνώμαι παρ' ἑκάστου τῶν ἐν τῇ συνόδῳ συνειλεγμένων, ἔχουσιν οὕτω κατ' ἐπιτομήν.

Κυπριανὸς εἶπεν.

Ἰκούσατε, ἀγαπητοὶ συνεπίσκοποι, τί μοι ἔγραψεν Ἰοβιανός, ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν, συμβουλήν παρὰ τῆς μετριότητός μου βουλόμενος λαθεῖν περὶ τοῦ ἀνοσίου καὶ ἀνόμου βαπτίσματος τῶν αἵρετικῶν· καὶ τί αὐτῷ ἐγὼ ἀντέγραψα, δογματίζων ὁ ἀπαξ καὶ δεῦτερον, καὶ πολλάκις ἐκρίναμεν, τοὺς αἵρετικούς, τοὺς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ, βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν, καὶ ἀγιάζεσθαι. Ἐπειτα ἀνεγνώσθη ὑμῖν καὶ ἄλλα γράμματα Ἰοβιανοῦ, δι' ὧν, κατὰ τὸ αὐτοῦ εὐσεβὲς ἀντίγραμμα, οὐ μόνον ἡμῖν συνεπευδόκησεν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας χάριν ὡμολόγησεν. Ὑπόλοιπον οὖν περὶ αὐτοῦ τί ἕκαστος ὑμῶν φρονεῖ εἰπεῖν, μηδενὸς ἀφ' ὑμῶν ἐν τούτῳ κρινομένου, μηδὲ, εἰ ἐναντία φρονοῖη, ἀκοινωνήτου γινομένου. Οὔτε γὰρ τις ἐπίσκοπον ἑαυτὸν καθίστησιν, οὐδὲ τυραννικῇ αὐθαδεῖα εἰς ἀνάγκην τοῦ ἔπεσθαι αὐτῷ τοὺς συνεπισκόπους βιάζεται, ὅποτε εἰς ἕκαστος ἐπίσκοπος ἐξουσίαν ἔχει πράττειν ἐλευθερίως ἢ φρονεῖ· ὡς γὰρ αὐτὸς ἄλλον κρίναι οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ ὑπὸ ἄλλου κριθῆναι. Περιμένομεν γὰρ πάντες τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κρίσιν, ὅς καὶ μόνος ἐξουσίαν ἔχει ἐπίσκοπον καθιστᾶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐνὸς ἑκάστου τὴν πράξιν ἐξετάζειν καὶ δοκιμάζειν.

Καικίλλιος Λιβεράριος εἶπεν.

Ἐν βάπτισμα ἐν μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ οἶδα, καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας οὐδαμοῦ· ἐνθα γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν βάπτισμα, ὄντως καὶ ἐλπὶς ἀληθείας ἐστὶ, καὶ πίσις· οὕτω γὰρ γέγραπται· Μία πίσις, ἐν βάπτισμα (1). Οὐ παρὰ (2) τοῖς αἵρετικοῖς, παρ' οἷς οὐδεμία πίσις καὶ ἐλπὶς, ὅπου πάντα ψευδῆ, ὅπου ἐξορκίζει δαιμονιζόμενος,

(1) Ἐφεσ. Δ', β'. — (2) X. Τρ. — οὐ γὰρ τοῖς, Βενετ. Κ.

μυστήριον ἐρωτᾷ, οὗ τὸ στόμα λοιμώδη καὶ ἰώδη φθέγγεται, πίστιν δὲ δίδωσιν ἄπιστος, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν παρέχει ἁμαρτωλὸς, καὶ εἰς ὄνομα Χριστοῦ βαπτίζει ἀντίχριστος, ὑπισχνεῖται ζωὴν νεκρὸς, εἰρήνην δίδωσιν εἰρήνης ἀλλότριος, Θεὸν ἐπικαλεῖται βλάσφημος, ἱερατεία κέχρηται ἀσεβῆς, θυσιαστήριον προτίθησιν ἱερόσυλος, Θεῷ θυσίαν προσφέρει ὁ διαβόλος ὑπηρετῶν(1). Οἱ αὐτοῖς συνηγοροῦντες εἰπάτωσαν ταῦτα πάντα ψευδῆ εἶναι περὶ τῶν αἰρετικῶν· ἰδοὺ (2) τίσιν ἀναγκάζεται ἡ ἐκκλησία συνευδοκεῖν, ἵνα χωρὶς βαπτίσματος καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τοιούτοις κοινωνήσῃ· ὅθεν, ἀδελφοί, φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν ὀφείλομεν, καὶ χωρίζειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοιούτων πλημμελημάτων, καὶ ἐν βάπτισμα κατέχειν, τὸ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ(3) δεδωρημένον.

Πριλαμος ἀπὸ Μαστρούτης εἶπε.

Δογματίζω, πάντα ἄνθρωπον ἀπὸ αἵρέσεως ἐρχόμενον, δεῖν βαπτίζεσθαι· μάτην γὰρ αὐτὸν ἐκεῖ βεβαπτίσθαι, μὴ ὄντος, εἰ μὴ ἐνὸς βαπτίσματος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόνῃ· ἐπεὶ καὶ ὁ Θεὸς εἷς, καὶ βάπτισμα ἓν, καὶ ἐκκλησία μία, ἐν ἣ καὶ τὸ βάπτισμα, καὶ ὁ ἁγιασμὸς, καὶ ὅσα ἄλλα εἰς σωτηρίαν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐπιτελεῖται· τὰ γὰρ ἔξω τῆς ἐκκλησίας γινόμενα, εἰς οὐδὲν τούτων ἀφικνεῖται.

Πολύκαρπος Ἀδριαμέντου εἶπε.

Οἱ τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα δοκιμάζοντες, τὸ ἡμέτερον ἀδόκιμον ποιοῦσιν.

Νουβάτος ἀπὸ Θαννουβασιλέως εἶπε.

Ἐπεὶ πᾶσαι(4) αἱ Γραφαὶ μαρτυροῦσι περὶ ἐνὸς καὶ μόνου τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σωτηρίου βαπτίσματος, ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν πίστιν ὁμολογήσαι, ἵνα τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ τὸ ψευδὲς ἐκείνων βάπτισμα, τῷ ἀληθεῖ βαπτίσωμεν· καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ τοὺς ἐκεῖθεν ἐλθόντας πάντας ἐβάπτισα, καὶ τοὺς ἀπὸ κλήρου αὐτῶν λαϊκοὺς ἔστησα.

(1) Τὰ ἀπὸ τοῦ, θυσιαστήριον, ἕως, ὑπηρετῶν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. — (2) εἶ γέ τίσιν X. Γρ. — (3) X. Γρ. — ἡ ὑπὸ, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. Ἰ, K. — (4) X. Γρ. — ἄνευ τοῦ, ἐπεὶ, Βενερ. K.

Νεμεισιανὸς ἀπὸ Θουβούνων εἶπε.

Βάπτισμα, ὃ δίδωσιν αἰρετικὸς καὶ σχισματικὸς, μὴ εἶναι ἀληθές, πᾶσαι ἀληθείς(1) Γραφαὶ μαρτυροῦσιν· ἐπεὶ αὐτοὶ οἱ προσεστῶτες αὐτῶν ψευδόχριστοί εἰσι καὶ ψευδοπροφῆται.

Ἰαννουάριος ἀπὸ Λαυθῆς εἶπε.

Κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἁγίων Γραφῶν, κρίνω δεῖν πάντας τοὺς αἰρετικούς βαπτίζεσθαι, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν προσδέχεσθαι.

Λούκιος ἀπὸ Γαστρογαλιθῆς εἶπε.

Ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φησὶν· Ἵμεῖς ἐστὲ τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; Ὅποτε οὖν σαφές ἐστὶ, τοὺς αἰρετικούς, τουτέστιν ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ,* μὴδὲ ἔχειν ὀρθὴν τοῦ σωτηρίου μυστηρίου τὴν φανέρωσιν*,(2) μὴδὲ δύνασθαι ζωοποιῆσαί τινα πνευματικῇ ὁμολογίᾳ, μωρανθέντας αὐτοὺς, καὶ ἔξω ὄντας τῆς ἐκκλησίας, ἁγίῳ βαπτίσματι βαπτίζειν αὐτοὺς ἐρχομένους ὀφείλομεν.

Κρίσκης ἀπὸ Κρήτης εἶπε.

Κρίνω (3) καὶ αὐτὸς τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, ὁπόταν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν ἔλθωσι, μὴ πρότερον δεχθῆναι, πρὶν ἐξορκισθῶσι καὶ βαπτισθῶσι, χωρὶς ἐκείνων τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθέντων καὶ ἀποστάντων· οὗτοι γὰρ ὀφείλουσι μετανοήσαντες, χειροθεσίας μόνης τυχεῖν.

Νικομήδης ἀπὸ Σεργομέων εἶπε.

Ἡ ἐμὴ ἀπόφασις αὕτη ἐστὶν· ἵνα οἱ αἰρετικοὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχόμενοι βαπτισθῶσιν· ἐπεὶ μηδεμίαν ἔξω ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰλήφασιν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες.

Σεκουνδιαρὸς ἀπὸ Καρινθίας εἶπε.

Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει· Ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστὶ· καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος, τοὺς ἐξερχομένους τῆς ἐκκλησίας, ἀντιχρίστους ὀνομάζει· ἀδύνατον γὰρ ἐστὶν αὐτοὺς ὑπηρετῆσαι χάριτι Θεοῦ, καὶ σωτηρίῳ βαπτίσματι· καὶ διὰ τοῦτο, κρίνω τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσελθόντας, βαπτισθῆναι παρ' ἡμῶν.

(1) X. Γρ. Ἰ. — τὸ, ἀληθείς, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. — (2) X. Γρ. — Τὰ μετὰ τῶν *οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ K. — (3) Τὸ, κρίνω οὐ κεῖται εἰμὴ ἐν X. Γρ.

Φήλιξ ἀπὸ Γαμετῶν εἶπεν.

Ὡς τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγῶν ἑμα εἰς βόθρον ἐμπίπτουσιν (1) οὕτω καὶ αἰρετικὸς αἰρετικὴν βαπτίζων τῷ βαπτιζομένῳ συναποθνήσκει· καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἡμῶν τὸν αἰρετικὸν βαπτισθῆναι δεῖ, ἵνα μὴ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, νεκροῖς κοινωνήσωμεν.

Σουκέντιος ἀπὸ Ἀβιργεμαρικιανῆς εἶπεν.

Αἰρετικοῖς ἢ οὐδὲν ἔξεστιν, ἢ πάντα· εἰ δύνανται βαπτίσει, δύνανται καὶ Πνεῦμα ἅγιον δοῦναι. Ἐπεὶ δὲ μὴ ἔχουσιν, οὐδὲ πνευματικῶς βαπτίζουσι· καὶ διὰ τοῦτο κρίνω δεῖν τοὺς αἰρετικοὺς βαπτίζεσθαι.

Φουρτουγάτος ἀπὸ Θουκχαβῶρ εἶπεν.

Οἱ ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὄντες, καὶ ἐναντίοι τῷ Χριστῷ, ὡς τὰ πρόβατα καὶ τὴν ἀγέλην αὐτοῦ σκορπίζοντες, βαπτίζειν ἔξω οὐ δύνανται.

Θήδατος ἀπὸ Θουρβῶν εἶπεν.

Πάση δυνάμει ἀγωνιστέον, ἵνα μὴ ὁ τῶν αἰρετικῶν πλάνην ἀφείλῃ τὸ μόνον τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα διαστάση λαβεῖν, ᾧ τις μὴ βαπτισθεὶς, ἀλλοτριούται τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας.

Προβατιανὸς ἀπὸ Σοφειτῆς εἶπεν.

Εἰ ἀπὸ Θεοῦ ἡ αἵρεσις ἐστίν, ἔξει αἰρετικὸς καὶ δωρεάν Θεοῦ· εἰ δὲ μὴ ἐστίν ἀπὸ Θεοῦ, πῶς δύνανται αὐτὸς ἔχειν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλω διδόναι;

Μογοβάλος ἀπὸ Ἰέρβης εἶπεν.

Τοῦ Κυρίου λέγοντος, Βαπτίσατε πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οἶδαμεν σαφῶς, τοὺς αἰρετικοὺς μήτε Πατέρα ἔχειν, μήτε Υἱόν, μήτε Πνεῦμα ἅγιον· δεῖ οὖν ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν βαπτίζειν, ἵνα ἀναγεννηθῶσιν.

Πολιτιανὸς ἀπὸ Μίλεως εἶπεν.

Ὄρθόν ἐστι τὸν ἀπὸ αἵρέσεως ἐρχόμενον, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι.

Θέογγις ἀπὸ Ἰπαῶνος Ῥηγίου εἶπεν.

Ἀκολούθως τῷ μυστηρίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς οὐρανόθεν χάριτος,

ἢν εἰλήφαμεν, βάπτισμα, ὃ ἐστίν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, οἶδαμεν.

Διατίλους ὁ Σεάδης εἶπεν.

Ἡμεῖς, ὃ ἐφ' ἡμῶν ἐστίν, αἰρετικοῖς οὐ κοινωνοῦμεν, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῇ, καὶ ἄφρασιν ἁμαρτιῶν λάβῃ.

Προβάτος ἀπὸ Σοφιστοῦ εἶπεν.

Ὁ δοκιμάζων παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς βάπτισμα εἶναι, τί ἄλλο, ἢ τοῖς αἰρετικοῖς κοινωνεῖ;

Ὁρθησιανὸς ἀπὸ Λαβοῦρης εἶπεν.

Καὶ ἡμεῖς ἐν βάπτισμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οἶδαμεν, τοῦτο τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκδικοῦμεν.

Κίσιος ἀπὸ Κομαζῶν εἶπεν.

Ἐπεὶ δύο βαπτίσματα εἶναι οὐ δύναται, ὁ συγχωρῶν τοῖς αἰρετικοῖς βάπτισμα, ἐκυτὸν τοῦ βαπτίσματος ἀποστερεῖ· διὸ ἐπικυρῶ αἰρετικοὺς βαπτίζειν δεῖν, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχωνται, χωρὶς τῶν τῆς ἐκκλησίας τῶν πιστῶν χωρισθέντων, καὶ ἐκυτοῦς τῷ σκότει τῆς αἵρέσεως προδόντων, ὡς δεῖ ἐπαυελθόντας, μόνῃ τῇ χειροθεσίᾳ προσλαβέσθαι.

Ἰαννουάριος ἀπὸ Οὐβικοῦ εἶπεν.

Εἰ μὴ συγκατατίθεται ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ, πολὺ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια οὐ συγκατατίθεται τῇ πλάνῃ. Διὸ καὶ ἡμεῖς συνιστάμεθα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ καὶ προκλιθιδράσθημεν, ἵνα τοὺς ἐν αὐτῇ μὴ βαπτισθέντας βαπτίσωμεν.

Σεκουνδίνος ὁ ἀπὸ Καλιπῶν εἶπεν.

Εἰ Χριστιανοί εἰσιν οἱ αἰρετικοί, διὰ τί ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ εἰσίν; εἰ δὲ μὴ Χριστιανοί εἰσι, γινέσθωσαν. Δηλον οὖν, ἐπάνω υἱῶν ἀλλοτρίων καὶ σποράς ἀντιχρίστου, διὰ μόνης χειροθεσίας μὴ δύνασθαι ἅγιον Πνεῦμα κατελθεῖν.

Οὐκτερεῖνος ἀπὸ Θαβράκων εἶπεν.

Εἰ ἔξεστι τοῖς αἰρετικοῖς βαπτίσει, καὶ ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι, καὶ ἄφρασιν ἁμαρτιῶν, τί αὐτῶν καταψευδόμεθα, ἵνα αὐτοὺς αἰρετικοὺς ὀνομάσωμεν;

Ἄλλος Φήλιξ ἀπὸ Θυῖνης εἶπεν.

Ὀφείλομεν διαβεβαιῶσαι, ἵνα πάντες οἱ αἰρετικοὶ οἱ προσερχό-

(1) Ματθ. 18. — Λουκ. 5.

μενοι τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῶσιν, ὅπως ἡ ἔξω γινομένη διαστροφὴ ἐπανορθωθῆ καὶ ἁγιασθῆ.

Κουῖντος ἀπὸ Οὐρρόουκ εἶπεν.

Εἰ οἱ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς βαπτίζομενοι ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ αἰωνίου ζωῆς τυγχάνουσι, τί πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχονται; εἰ δὲ εἰς μετάνοιαν ἔρχονται, ἐν ἧ καὶ ζωοποιοῦνται βαπτίσματι, ὅπερ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐστὶ, βαπτισθῆναι καὶ ἁγιασθῆναι ὀφείλουσιν.

Κάστος ἀπὸ Δίκης εἶπεν.

Ὁ παραπεμπόμενος τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῇ συνηθείᾳ ἐπόμενος, ἢ περὶ τοὺς ἀδελφοὺς φθονερός ἐστίν, οἷς ἡ ἀλήθεια ἀπεκαλύφθη, ἢ πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ἀποκαλύψαντα ἀχάριστος.

Εὐκράτιος ἀπὸ Θεῶν εἶπεν.

Τοὺς αἰρετικούς, ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὀρθῶ καὶ καθολικῶ βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖ, ἵνα ἀποनिψάμενοι τὰς ἁμαρτίας ἁγιασθῶσιν.

Αἰβύσσοσ ἀπὸ Οὐργάσης εἶπεν.

Ὁ Κύριός φησιν· Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια, ὥστε, ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας, παραχωρεῖται ἡ συνήθεια, ἵνα, εἰ καὶ τὸ πρότερόν τις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς αἰρετικούς μὴ ἐβάπτισε, νῦν βαπτίσῃ.

Λευκῖνος ἀπὸ Θιουίστου εἶπεν.

Τοὺς γὰρ αἰρετικούς, ὡς βλασφήμους καὶ ἀνοσίους, πλάνοις λόγοις τὰς θείας Γραφὰς παραχαράσσοντας, ἀναθεματίζειν δεῖ καὶ διὰ τοῦτο τοὺς τοιούτους ἐξορκίζειν καὶ βαπτίζειν ὀφείλομεν.

Εὐγένιος Ἀιμεθάρων εἶπεν.

Κἀγὼ τοῦτο κρίνω, δεῖν τοὺς αἰρετικούς βαπτίζεσθαι.

Ἄλλος Φήλιξ ἀπὸ Μεκκόρας εἶπεν.

Καὶ αὐτὸς ἐπόμενος τῷ κανόνι τῶν θείων Γραφῶν, τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς βαπτίζεσθαι ἀποφαίνομαι.

Ἰαννουάριος ἀπὸ Μουκούζης εἶπεν.

Εἰ αἰρετικοὶ ἔχουσι βάπτισμα, ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν· εἰ ἡμεῖς ἔχομεν, αἰρετικοὶ ἔχειν οὐ δύνανται· ἀμφισβητήσιμον δὲ οὐκ ἔστι τὴν ἐκκλησίαν τῇ καθολικῇ τῇ τοῦ Χριστοῦ βαπτίσματι

κεχρησθαι, τὴν μόνην κεκτημένην χάριν καὶ ἀγάπην καὶ ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀδελφὸσ ἀπὸ Θασβέλλης εἶπε.

Μάτην τινὲς τῇ ἀληθείᾳ πολεμοῦσι, λέγοντες ἡμᾶς ἀναβαπτίζειν· ἡ γὰρ ἐκκλησία τοὺς αἰρετικούς οὐκ ἀναβαπτίζει, ἀλλὰ βαπτίζει.

Δημήτριος ἀπὸ Πολεμόνου εἶπεν.

Οἱ λέγοντες, ὅτι οἱ αἰρετικοὶ ἀληθῶς καὶ νομίμως βαπτίζουσιν, οὗτοι οὐ μόνον δύο, ἀλλὰ καὶ πολλὰ βαπτίσματα εἰσάγουσιν· ὅτι τε(1) γὰρ διάφοροι καὶ πολλὰ αἵρέσεις εἰσὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὰ βαπτίσματα ἀριθμεῖται.

Οὐκέντιος ἀπὸ Θιβάρης εἶπε.

Τοὺς αἰρετικούς οἶδαμεν χείρονας τῶν σχισματικῶν· ἐὰν δὲ μετανοήσαντες θελήσωσιν ἐλθεῖν εἰς κανόνα τῆς ἀληθείας, πρότερον ἐξορκίζειν, ἔπειτα βαπτίζειν αὐτοὺς δεῖ· τότε γὰρ δύνανται τῆς Χριστοῦ ἐπαγγελίας τυχεῖν.

Μάρκος ἀπὸ Μιθάρων εἶπε.

Κρίνω, ὡς μηδὲν ἔχοντας τοὺς αἰρετικούς, βαπτίζεσθαι.

Σάτιος ἀπὸ Σακιλιούης εἶπεν.

Εἰ τοῖς αἰρετικοῖς ἐν τῷ βαπτίσματι αὐτῶν ἄφεσις ἁμαρτιῶν γίνεται, μάτην τῇ ἐκκλησίᾳ προσέρχονται· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ τὸ δυνάμενον φοβῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ κρίσει τοῦ Χριστοῦ, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰληφότας.

Αὐρήλιος ἀπὸ Ἀττικῆς εἶπε.

Λέγοντος τοῦ Ἀποστόλου, ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις μὴ κοινωνεῖν, κρίνω βαπτίζεσθαι τοὺς αἰρετικούς, ἵνα λάβωσι πρότερον ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ οὕτως αὐτοῖς κοινωνήσωμεν.

Ἰαμβὸς ἀπὸ Γερμανικείας εἶπεν.

Οἱ τὸ τῶν αἰρετικῶν δοκιμάζοντες βάπτισμα, τὸ ἡμέτερον ἀποδοκιμάζουσιν.

Λουκιανὸς ἀπὸ Ρουκούμης εἶπεν.

Εἰ δυνατὸν φῶς καὶ σκότος κοινωνεῖν, δύναται καὶ ἡμῖν καὶ

(1) X. Tr. — ὁπότε Deuer. K.

τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι τι κοινόν· κρίνω οὖν τοὺς αἰρετικούς βαπτίζεσθαι.

Πελάγιος ἀπὸ Λουπερκιανῆς εἶπεν.

Εἰ αἵρεσις οὐκ ἔστιν ἐν ἐκκλησίᾳ, πῶς δύναται παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι τὸ τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα;

Ἰάδερ ἀπὸ Μηδείας εἶπεν.

Μία πίστις, ἐν βάπτισμα· ἀλλὰ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἔξεστι βαπτίζειν.

Ἄλλος Φήλιξ ἀπὸ Μαρδιανῆς εἶπε.

Τὰ αὐτά.

Παῦλος ἀπὸ Σαβᾶς εἶπεν.

Εἰ ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἔστι, πῶς ἔσται παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς ἀληθὲς βάπτισμα, παρ' οἷς οὐκ ἔστι Θεός.

Πομπόνιος ἀπὸ Διονυσιανῆς εἶπεν.

Οἱ αἰρετικοὶ οὐ δύνανται βαπτίζειν, οὐδὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δοῦναι, οἱ μὴ ἔχοντες ἐξουσίαν λῦσαι τι ἐπὶ τῆς γῆς ἢ θῆσαι.

Οὐνάτος ἀπὸ Θυρίσης εἶπεν.

Ὁ τὸ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας τοῖς αἰρετικοῖς κοινῶν, τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ μοιχοῖς παραδίδωσιν.

Λυμμὸς ἀπὸ Ἀουάγης εἶπεν.

Ἦμας ἐν βάπτισμα εἰλήφαμεν, καὶ τούτῳ ἐξακολουθοῦμεν· ὁ δὲ λέγων, καὶ τοῖς αἰρετικοῖς ἔξεστι βαπτίζειν, δύο βαπτίσματα εἰσάγει.

Σατορνῆρος ἀπὸ Ἰουκτοριανῆς εἶπεν.

Εἰ ἔξεστι τοῖς αἰρετικοῖς βαπτίζειν, ἀνέγκλητοί εἰσιν ἄνομα ποιοῦντες· οὐδὲ εὐρήσεις διὰ τί αὐτοὺς ὁ Χριστὸς ἐναντίους, ἢ ὁ Ἀπόστολος ἀντιχρίστους ὀνομάζει.

Σατορνῆρος ἄλλος ἀπὸ Συκῆς εἶπεν.

Οἱ ἐθνικοὶ, εἰ καὶ εἰδῶλα σέβονται, ὅμως τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ κτίστην ἐπιγινώσκουσι, καὶ ὁμολογοῦσι δεσπότην. Εἰς τοῦτο Μαρκίων βλασφημεῖ· καὶ πῶς οὐκ αἰσχύνονται οἱ τὸ Μαρκίωνος βάπτισμα δοκιμάζοντες.

Μάρκελλος ἀπὸ Ζάμης εἶπεν.

Ὅποτε ἄφεσις ἁμαρτιῶν οὐδαμοῦ, εἰ μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δίδεται, ὁ αἰρετικὸν μὴ βαπτίζων ἁμαρτωλῶν κοινωνεῖ.

Εἰρηναῖος ἀπὸ Οὐλῶν εἶπεν.

Εἰ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία τὸν αἰρετικὸν οὐ βαπτίζει, ὅτι ἤδη λέγεται βεβαπτίσθαι, προκρίνει ἡ αἵρεσις καὶ μείζων γίνεται.

Δοράτος ἀπὸ Κιβαλιγῆς εἶπεν.

Ὁ λέγων παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς χάριν βαπτίσματος εἶναι, πρότερον ἀποδειξάτω ἐκεῖ ἐκκλησίαν.

Ζώσιμος ἀπὸ Θαραῖου εἶπεν.

Ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας, παραχωρεῖται ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ.

Ἰουλιανὸς ἀπὸ Φιλίππου εἶπεν.

Γέγραπται (1)· Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, εἰ μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Εἰ ἡ αἵρεσις ἐξ οὐρανοῦ ἔστι, δύναται καὶ οὐράνιον βάπτισμα δοῦναι.

Φαῦστος ἀπὸ Θημίδης εἶπεν.

Οἱ τὸ τῶν αἰρετικῶν πρὸς τὸ τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα ἐνιστάμενοι, ἐκείνους μὲν Χριστιανοὺς, ἡμᾶς δὲ αἰρετικούς ποιοῦσιν.

Γερμῆνος ἀπὸ Φόρμης εἶπεν.

Ὁ ἄπαξ ἐκρίναμεν, τοῦτο καὶ κατέχομεν· ἵνα τοὺς ἀπὸ αἵρέσεων ἐρχομένους βαπτίζωμεν.

Ρογατιανὸς ἀπὸ Οὐσῆς εἶπεν.

Τὴν ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς ἠκοδόμησεν, τὴν αἵρεσιν ὁ διάβολος· πῶς οὖν δύναται ἔχειν βάπτισμα Χριστοῦ ἢ συναγωγὴ τοῦ διαβόλου;

Θεράπιος ἀπὸ Βουλισμίου εἶπεν.

Ὁ τοῖς αἰρετικοῖς τὸ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας προδίδους, τί ἄλλο ἢ τῆς νύμφης τοῦ Χριστοῦ προδότης γίνεται;

Λούκιος ἀπὸ Μεμερέσης εἶπεν.

Γέγραπται, ὅτι ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει· ὁ δὲ αἰρετικὸς, ὢν ἁμαρτωλὸς, πῶς ἀκούεται ἐν τῷ βαπτίζεσθαι;

Ἄλλος Φήλιξ ἀπὸ Οὐαγλακηνῆς εἶπεν.

Ἐν τῷ προσδέχεσθαι τοὺς αἰρετικούς ἔνευ τοῦ τῆς ἐκκλησίας

(1) Ἰωάν. 9.

βαπτίσματος, μηδὲς τὴν συνήθειαν λόγου καὶ τῆς ἀληθείας προκρινέτω.

Ἄλλος Σατορνῖνος ἀπὸ Πλουτιμῆς εἶπεν.

Εἰ δύναται ἀντίχριστος δοῦναι τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, δύνανται καὶ οἱ αἰρετικοὶ βαπτίζειν, οἱ ὀνομασθέντες ἀντίχριστοι.

Κόιντος ἀπὸ Οὐγβάς εἶπεν.

Ὁ Θεὸς εἷς ἐστὶ, καὶ ἡ ἐκκλησία μία, καὶ ἐν βάπτισμα· καὶ πῶς δύναται τις βαπτισθῆναι ἐκεῖ, ὅπου οὔτε Θεὸς, οὔτε Χριστός, οὔτε ἐκκλησία ἐστίν.

Ἰουλιανὸς ἀπὸ Μαρκελλιανῆς εἶπεν.

Εἰ δύναται ἄνθρωπος δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, Θεῷ καὶ μαμωνᾷ, δύναται καὶ τὸ βάπτισμα δυσὶν ὑπηρετεῖν.

Γεναῖ ἀπὸ ὀρίων Κελίων εἶπε.

Βάπτισμα ἐν ἐστίν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἥς τὸ βάπτισμα ἀληθές.

Ἄλλος Οὐίκτωρ ἀπὸ Ἀσούρας εἶπεν.

Ὁμοίως.

Δουνατοῦλος ἀπὸ Κάμηης εἶπεν.

Ἄελ τοῦτο ἐγὼ ἐφρόνησα, ἵνα οἱ αἰρετικοὶ μηδὲν ἔξω λαθεῖν δυνάμενοι, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔλθωσι, βαπτισθῶσιν.

Οὐήρουλος ἀπὸ Ρουσικκάδας εἶπεν.

Ἄνθρωπος αἰρετικὸς δύναται δοῦναι ἢ μὴ ἔχει· πολὺ μᾶλλον σχισματικὸς, ὅπερ εἶχεν ἀπολέσας.

Πουδεντιανὸς ἀπὸ Κουϊνκόλης εἶπεν.

Ἐάν τις ἀπὸ αἵρέσεως ἔλθῃ, βαπτισθῆναι αὐτὸν ὀρθῶς καὶ δικαίως κέκριται.

Πέτρος ἀπὸ Ἰπκῶτος Διαρρύτου εἶπεν.

Ἐπεὶ ἐν βάπτισμά ἐστὶν ἐν μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦτο τοὺς ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν ἐλθόντας, ὡς μηδὲν ἐκεῖθεν εἰληφότας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι κρίνω.

Ἄλλος Λούκιος ἀπὸ Ἀυσάγης εἶπεν.

Ἐνὸς ὄντος Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μιᾶς ἐλπίδος, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας, τὰ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς πραττόμενα λύεσθαι δεῖν φημι, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἐρχομένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζειν.

Ἄλλος Φήλιξ ἀπὸ Τουριτῶν εἶπεν.

Ἐγὼ κρίνω, ἵνα, ἀκολουθῶς ταῖς θείαις Γραφαῖς, ἄνομοι παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς βαπτισθέντες, ἂν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καταφύγωσι, τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι, ἐνθα πᾶσα ἐξουσία παρὰ τοῦ Θεοῦ δέδοται, βαπτισθῶσιν.

Πλουτιανὸς ἀπὸ Λαβάνης εἶπεν.

Ἐγὼ πιστεύω βαπτίσματι σωτηρίαν μὴ εἶναι, εἰμὴ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ ὅταν ἔξω τῆς ἐκκλησίας γένηται, πιθηκισμὸν εἶναι.

Σαλουϊανὸς ἀπὸ Ζυφάλης εἶπε.

Τοὺς αἰρετικούς, μηδὲν ἔχειν συνέστηκε, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἔρχονται, ἵνα λάβωσιν, ἢ μὴ ἔχουσιν.

Ὀνωράτος ἀπὸ Λούγης εἶπεν.

Ὅποτε ὁ Χριστὸς ἀληθὴς ἐστίν, μᾶλλον τῇ ἀληθείᾳ ἢ τῇ συνηθείᾳ ἔπεσθαι ὀφείλομεν, ἵνα τοὺς αἰρετικούς, διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένους, ὅτι ἔξω μηδὲν λαθεῖν ἠδυνήθησαν, τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι ἀγιάσωμεν.

Οὐίκτωρ ἀπὸ Ὀκτύβου εἶπεν.

Τοῦτο καὶ αὐτὸς φρονῶ, ἵνα οἱ ἀπὸ αἵρέσεως ἐρχόμενοι ἀδιστακτικῶς βαπτισθῶσιν.

Κλάριος ἀπὸ Μασκούλης εἶπε.

Πρόδηλός ἐστὶν ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπόφασις, ἀποστέλλοντος τοὺς ἐκ τοῦ Ἀποστόλου, καὶ αὐτοῖς μόνοις τὴν ἐξουσίαν ἐπιτρέποντος, οἷς ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν, τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ κυβερνῶντες, καὶ τοὺς πιστεύοντας βαπτίζοντες· καὶ διὰ τοῦτο οἱ αἰρετικοὶ, οἱ μήτε τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, μήτε τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ βαπτίζειν τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι δύνανται.

Σακουνδιανὸς ἀπὸ Θάμβης εἶπεν.

Οὐδαμῶς ὀφείλομεν τοὺς αἰρετικούς τῇ ἡμετέρᾳ φιλονεικίᾳ ἐνεδρεῦειν, ἵνα οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὴ βαπτισθέντες, *καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μὴ λαβόντες,*(1) ὅποταν ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἔλθῃ, ἡμᾶς αἰ-

(1) X. Tr. — τὰ μεταξὺ *οὐ καίται παρὰ Βενιερ. καὶ K.

τιάσονται, ὅτι δι' ἡμᾶς οὐκ ἐβαπτίσθησαν, οὐδὲ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἔλαβον. Διόπερ μιᾶς οὔσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐνὸς βαπτίσματος, ὅταν πρὸς ἡμᾶς ἔλθωσι, μετὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ βαπτίσματος τυχεῖν ὀφείλουσιν.

Ἀυρήλιος ἀπὸ Χολλαβῆς εἶπεν.

Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος, ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἔφη· Ἐἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὴν διδασχὴν τοῦ Θεοῦ οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν, αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ λέγων αὐτῷ, χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς(1). Πῶς οὖν οὔτοι εἰσδεχθῆναι εἰς οἰκίαν τοῦ Θεοῦ δύνανται; ἢ πῶς αὐτοῖς χωρὶς τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματος κοινωνῆσαι δυνάμεθα, εἰ μὴ τοῖς πονηροῖς αὐτῶν ἔργοις κοινωνοῦμεν ;

Βίκτωρ ἀπὸ Γεμέλλων εἶπε.

Τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῆ, ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Ἐπεὶ οὖν σαφές ἐστι, μὴ δύνασθαι αἰρετικὸν τινα φωτίσαι, ἅτε δὴ τυφλῶν αὐτῶν ὄντων, τῶν τοιούτων τὸ βάπτισμα οὐδὲν ἐστίν.

Ματόλιος ἀπὸ Οἴας εἶπεν.

Κἀγὼ παρῶν, καὶ Πομπήσιος ἀπὸ Σαβράτων, καὶ Διογᾶς ἀπὸ Λεπτιμᾶγνης, αἵπερ ἐνετείλαντό μοι, σώματι μὲν ἀπόντες, τῷ δὲ πνεύματι παρόντες, κρίνομεν, ὅπερ καὶ πολλοὶ συνεπίσκοποι ἡμῶν, τοὺς αἰρετικοὺς κοινωνεῖν ἡμῖν μὴ δύνασθαι, ἐὰν μὴ παρ' ἡμῶν βαπτισθῶσιν.

Ἰούνιος ἀπὸ Νεαπόλεως εἶπεν.

Ἀπ' ἐκείνου, οὗ ἄπαξ ἐκρίναμεν, οὐ χωρίζομαι ἵνα τοὺς αἰρετικοὺς τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν βαπτίζωμεν.

Κυπριανὸς ἀπὸ Καρχηδόνης εἶπε.

Τὴν ἐμὴν ἀπόφασιν ὀλόκληρος δείκνυσιν ἐπισὼλῃ, πρὸς Ἰοβιανὸν συνεπίσκοπον ἡμῶν γραφεῖσθαι. Τοὺς αἰρετικοὺς, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν μαρτυρίαν, ἐναντίους τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀντιχριστοὺς ὀνομασθέντας, ὅποταν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσι, τῷ ἐνὶ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν ἵνα δυνή-

(1) Ὁ, Ἰωάν. Α.

θῶσι γενέσθαι ἀντὶ ἐχθρῶν φίλοι, καὶ ἐξ ἀντιχριστῶν Χριστιανοί.

ΖΩΝΑΡ. Αὐταὶ μὲν οὖν αἱ γνώμαι τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ συνεληθόντων Πατέρων τῷ μεγάλῳ Κυπριανῷ· ἀλλ' οὔτε ἐπὶ τοῖς αἰρετικοῖς ἐκράτησαν πᾶσιν, οὔτε ἐπὶ τοῖς σχισματικοῖς. Ἡ γὰρ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς ἡδὴ εἴρηται, ὑπεξείλε τινὰς τῶν αἰρετικῶν, καὶ ἄνευ βαπτίσματος δέχεσθαι τούτους θεσπίσασα, χριστομένους μόνον τῷ θεῷ μύρω, καὶ ἀναθεματίζοντας τὴν οἰκίαν αἵρεσιν ἕκαστον, καὶ πάσας ἀπλῶς. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐξηγήθησαν αἱ γνώμαι αὐταὶ, ὡς μὴ ἀναγκαῖαι, οἷα μὴδὲ ἐνεργοῦσαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ σύνοψιν ἐγράφησαν.

ΒΑΛΣ. Ἐν τῷ προοιμίῳ γέγραπται, τίνος χάριν ἡ παρούσα ἐξετέθη ἐπιστολή. Καὶ αὕτη μὲν διορίζεται τοὺς προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ αἰρετικῶν, ἢ σχισματικῶν, βαπτίζεσθαι, καὶ ὑπ' ἐκείνων προεβαπτίσθησαν. Ὁ δὲ ζ'. κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς β'. συνόδου, ποιούμενος διαίρεσιν τῶν ὀφειλόντων βαπτίζεσθαι, καὶ μὴ, ἕτερά τινα παρακελεύεται. Ἀνάγνωθι οὖν τοῦτον, καὶ πρόσχες τοῖς ἐν αὐτῷ, μεταγενεστέροις οὔσι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν β'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ μάθης ὅτι τὰ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς οὐκ ἐδέχθησαν παρὰ πάντων τῶν Πατέρων. Φησὶ γὰρ οὕτω ῥήμασιν αὐτοῖς· Ἐπι μὴν καὶ τὸν ἀπὸ Κυπριανοῦ, γενομένου ἐπισκόπου τῆς Ἄφρων χώρας, καὶ μάρτυρος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου ἐκτεθέντα κανόνα, ὃς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων προέδρων τόποις καὶ μόνοις, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος, ἐκράτησε. Δείκνυται οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι ἀρχῆθεν οὐ παρὰ πᾶσιν ἦν ἐνεργῶν ὁ κανὼν σημείωσαι δὲ, ὅτι Ἄφροι λέγονται οἱ Καρχηδόνιοι. Ἐπεὶ δὲ ἐν τισὶν ἀντιγράφοις ῥητῶς εὐρίσκονται καταγεγραμμένοι αἱ τῶν ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς τέσσαρσιν ἐπισκόπων γνώμαι, τῶν συνομογνωμονησάντων μετὰ τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, ἐμέλλομεν καὶ ταύτας γράψαι καὶ ἐρμηνεῦσαι. Ὅτι δὲ, ὡς εἴρηται, ὁ ζ'. κανὼν τῆς β'. συνόδου ἕτερά τινα ἐθέσπισε παρὰ τὰ περιεχόμενα τῇ παρούσῃ ἐπιστολῇ χάριν τῶν προσερχομένων τῇ πίστει αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν, παρεῖθη ἡ τούτων ἐξηγήσις.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΚΥΡΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (1).

ΖΩΝΑΡ. Πρώτη πασῶν τῶν συνόδων ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ γεγενηῖα σύνοδος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, βασιλεύοντος ἐν Ῥώμῃ Λύρηλιανοῦ, ἐστὶ. Καὶ αὕτη δὲ, ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ, τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας, συστάσα σύνοδος, προγενεστέρα ἐστὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἰθροίσθησαν δὲ ἐν αὐτῇ Πατέρες ἱεροὶ, ὧν ἐξῆρχεν Οὐιτέλιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, Ἀγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς Βασίλειος, ἐπίσκοπος Ἀμασειας. Ἐν γὰρ τοῖς διωγμοῖς τῶν Χριστιανῶν, πολλῶν μὴ δυναθέντων μέχρι τέλους ἐγκαρτερῆσαι ταῖς βασάνοις, ἀλλ' ὑποκυψάντων* τοῖς τυράννοις καὶ θυσάντων*(2), εἰτά τινῶν μετανοούντων, καὶ προσερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ εἰς μετάνοιαν, ζήτησις ἐγένετο, πῶς χρὴ τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν προσδέχεσθαι, καὶ περὶ τούτων ἡ σύνοδος αὕτη κανόνας ἐξέθετο (3), οἵτινές εἰσιν οὔτοι.

ΒΛΑΣ. Εἶπομεν πρὸ μικροῦ, ὡς ἡ ἐν Καρχηδόνι σύνοδος, πρώτη ἐστὶ πασῶν τῶν συνόδων, καὶ δευτέρα ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ μετὰ ταύτας, ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας συστάσα πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐξῆρχον δὲ ταύτης, Οὐιτέλιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, Ἀγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς (4) Βασίλειος, ἐπίσκοπος Ἀμασειας· καὶ συνεζήτησαν, εἰ χρὴ δέχεσθαι τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις, καὶ προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ.

(1) X. Γρ. — τὸ, συστάσης, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — Παρὰ δὲ Βρ. καὶ ἱ. ἡ ἐπιγραφὴ ἀναγινώσκεται οὕτω· Κανόνες τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνελθόντων μακαρίων Πατέρων, οἵτινες προγενέστεροι μὲν εἰσι τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων, δευτερεύουσι δὲ, διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ἀθθεντίαν. — (2) τὰ μεταξὺ τῶν* ἀναγινώσκεται ἐν X. Γρ. οὐχὶ δὲ παρὰ Βευερ. καὶ Κ. — (3) ἐξέθετο, καὶ περὶ ἄλλων κεφαλαίων X. Γρ. — (4) καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος Ἐγ

Κανὼν Α΄.

Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας (1), μήτε ἐκ μεθόδου τινὸς, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας, καὶ ἐπιτηδεύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ τῷ δοκεῖν καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι τούτους ἔδοξε, τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν· προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν (2), ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, μὴ ἐξεῖναι.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν ὑποκυψάντων ἐν τοῖς διωγμοῖς τοῖς τυράννοις, καὶ θυσάντων, οἱ μὲν βασάνοις ὑποβλήθεντες, καὶ τῇ βίᾳ τούτων καὶ τῇ δριμύτητι μέχρι τέλους ἀντισχεῖν μὴ δυνάμενοι, ἠττήθησαν, καὶ τὴν πίστιν ἠρνήσαντο· οἱ δὲ, καὶ πρὸ τῆς πείρας τῶν βασάνων μαλακισθέντες, ἐνέδωκαν, καὶ, ἵνα μὴ δοκοῖεν αὐθαριέτως θύειν, ἔπεισαν τοὺς κολαστάς, ἢ χρήμασιν, ἢ παρακλήσεσι, πικρότερον προσενεχθῆναι τάχα αὐτοῖς, καὶ κολάσεις αὐτοῖς τῷ δοκεῖν ἐπαγαγεῖν, ἵν' οὕτως θύσαντες, δόξωσι τῇ βίᾳ νικηθέντες ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, καὶ μὴ μαλακισθέντες. Τοὺς γοῦν μετὰ ἀληθείας κολασθέντας, καὶ τῇ τῶν βασάνων πικρίᾳ ἐγκαρτερήσαντας μέχρι τινὸς, καὶ οὕτως ἠττηθέντας τῶν ἀφορήτων κολάσεων, καὶ ἐπιθύσαντας τῷ βωμῷ, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, ἀντὶ τοῦ, τὸν ἐχθρὸν τὸν ἐν τῇ πλάνῃ ρίψαντα αὐτοὺς, διὰ τῆς μετανοίας ἠττήσαντας, καὶ καταβαλόντας, καὶ ἐπὶ τῶν τυράννων αὔθις τὴν πίστιν ὁμολογήσαντας, εἰ πρεσβύτεροι ἦσαν, ἔδοξε τῇ συνόδῳ, τῆς τιμῆς μὲν τῆς ἐν ταῖς καθέδραις μετέχειν αὐτοὺς, μήτε δὲ προσφέρειν, μήτε ὁμιλεῖν, ἀντὶ τοῦ διδάσκειν, μήτε ὅλως λειτουργεῖν, ἀντὶ τοῦ ἐνεργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν δικαίων.

ΒΑΛΣ. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν, ἱερεῖς τινὲς ἠναγκάσθησαν θύσαι τοῖς εἰδώλοις. Καὶ οἱ μὲν, μέχρι

(1) Π. Βιυερ: 'E. K.—ἐπαγαπαλαίσαντας Χ. Γρ. βρ.—(2) καὶ ὁμιλεῖν Βιυερ:

Θανάτου κολασθέντες, τὸν τοῦ μαρτυρίου ἀνεδήσαντο στέφανον. οἱ δὲ, ἕως (1) τέλους τὰς βασάνους μὴ προσκαρτερήσαντες(2), ἠττήθησαν, καὶ τὴν πίστιν ἠρνήσαντο, καὶ τοῖς εἰδώλοις ἔθυσαν ἄλλοι, καὶ πρὸ τοῦ βασανισθῆναι ὄλωσεν, ἐνέδωκαν. Ἰνα δὲ μὴ δόξωσιν ἀθαιρέτως θύειν, ἐσπούδασαν διὰ χρημάτων, ἢ παρακλήσεων, ἢ ἄλλως πως, ἀπειλὰς βασάνων μεγάλων εἰς αὐτοὺς γενέσθαι. Διορίζονται οὖν οἱ Πατέρες, μόνους ἐκεῖνους τοὺς μετὰ ἀληθείας μὲν βασανισθέντας, διὰ δὲ τὴν δριμύτητα τῶν κολάσεων μὴ ὑπομείναντας καὶ τὸν τῆς τελειότητος στέφανον ἀναδήσασθαι, ἀλλὰ θύσαντας, εἶτα πάλιν ἀναπαλαίσαντας, τουτέστι νικήσαντας τὸν Σατανᾶν, τὸν ἐν τῇ πάλῃ ῥίψαντα αὐτοὺς, καὶ μετὰ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως μετανοήσαντας, δέχεσθαι εἰς μόνην τιμὴν καὶ καθέδραν· μήτε δὲ προσφέρειν, μήτε ὀμιλεῖν, τουτέστι διδάσκειν, μήτε τι ἄλλο ἐνεργεῖν ἱερατικόν· ὥστε ἐξ ἀντιδιαστολῆς οἱ ἕτεροι, οἱ παρὰ τούτους, μὴ πραγματικῶς, ἀλλὰ κατὰ σκῆψιν τὰς βασάνους προφασισάμενοι, καὶ τὸν Θεὸν ἀρνησάμενοι, οὐδὲ τιμῆς ἢ καθέδρας ἀξιωθήσονται. Ἴτι δὲ, ὡς Χριστιανοὶ ἀπλῶς μετὰ δακρύων μετανοοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι τὸ ἀμάρτημα, δεχθήσονται (3); Ἐμοὶ τέως δοκεῖ· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀμαρτία νικῶσα τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Πλὴν καὶ οὗτοι, καὶ οἱ δεχόμενοι εἰς μόνην τιμὴν, ἐπιτιμηθήσονται κατὰ τοὺς ῥηθησομένους κανόνας (4).

Κανὼν Β΄.

Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱεραῆς (5) λειτουργίας, τῆς τε τοῦ ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν (6). Εἰ μὲντοι τινὲς τῶν ἐπισκόπων τούτοις συνίδοιεν(7) κάματόν τινα, ἢ ταπεινώσιν

(1) X. Tr. — καὶ ἕως Βευερ. — (2) X. Tr. — μὴ καρτερήσαντες 'E. Βευερ. — (3) Βευερ. 'E. — ὡς Χριστιανοὶ τὸ ἀμάρτημα ἐξομολογούμενοι δεχθήσονται; X. Tr. — (4) τὰ ἀπὸ τοῦ, Πλὴν καὶ οὗτοι, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν X. Tr. καὶ παρὰ 'E. — (5) Π. X. Tr. Βρ. Κ. — ἱερατικῆς Βευερ. 'E. — (6) τὸ, τῆς τε τοῦ ἄρτον, ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν, οὐ κεῖται ἐν X. Tr. — (7) Π. Βευερ. E. Κ. — συνιδεῖεν X. Tr.

πραότητος, καὶ ἐθέλοιεν πλεον τι διδόναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξουσίαν.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ διακόνων ὁ κανὼν οὗτος διατάσσεται, ὅσα περὶ πρεσβυτέρων ὁ ἀνώτερος. Πεπαῦσθαι γὰρ καὶ αὐτοὺς, ἀνεπιτηδεύτως ἠττηθέντας τῶν βασάνων, καὶ ἐπιθύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, πάσης τῆς ἱεραῆς λειτουργίας θεσπίζει. Προστίθῃσι δ' ἐνταῦθα, ὅτι ἐὰν τοῖς μετανοοῦσι τούτοις συνίδοιεν ἐπίσκοποι κάματόν τινα, τουτέστι, κόπον ἐν τῇ μετανοίᾳ διὰ τὴν ἄρνησιν, ἢ ὅτι συντριβέντες διὰ τὸ ἀμάρτημα ἐταπεινώθησαν, καὶ πραότητα ἐκτήσαντο, τοῖς ἴσως αὐτοῖς ἐνειδίξουσι τὸν ὀλισθόν πρῶτως καὶ μετὰ ταπεινώσεως προσφερόμενοι, ἀλλ' οὐ θρασυόμενοι, καὶ τούτοις ἐμπικραινόμενοι, καὶ ἐθέλοιεν οἱ ἐπίσκοποι, ὑφ' οὓς τελοῦσι, πλεον τι τῶν παρὰ τῇ συνόδῳ ὀρισθέντων αὐτοῖς παρασχεῖν, διὰ τὴν τῆς μετανοίας θερμότητα, ἢ ἀφελεῖν τι τῶν ὀρισθέντων, ὡς μὴ γνησίως αὐτῶν μεταμελομένων, μηδὲ ταπεινουμένων· ταῦτα τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων ἀνατίθῃσι ὁ κανὼν, καὶ τῇ διακρίσει αὐτῶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἱα. κανόνα τῆς πρώτης οἰκουμένης συνόδου.

ΒΛΑΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τὰ αὐτὰ περὶ διακόνων διορίζομενος, προστίθῃσιν· ὡς, εἴπερ οἱ ἐγγύριοι ἐπίσκοποι κατανοήσουσι τοὺς μετὰ ἀληθείας βασανισθέντας, ἀξίους ἐλέους διὰ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ταπεινώσιν αὐτῶν· ἢ τὸναντίον, κολάσεως πλειονος διὰ τὴν ἀναίδειαν, ποιήσουσι κατὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς, τουτέστιν, ἢ ἐπαυξήσουσι τὴν τιμωρίαν, ἢ προσθήσουσι μᾶλλον τὴν παρηγορίαν· παρὰ γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τῇ διακρίσει αὐτῶν τὰ περὶ τούτου ἀνέθεντο. Εἰ δὲ τις ἐρεῖ, μὴ χώραν ἔχειν τὰ τῶν παρόντων κανόνων, Θεοῦ χάριτι, σήμερον, ὅτι τύραννος οὐ προκάθηται, ἀκούσει, ὅτι παρὰ τοῖς Ἀγαρηνοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις πολλὰ τοιαῦτα γίνονται· καὶ καλῶς τὰ τῶν κανόνων καὶ νῦν ἐνεργήσουσι. Σημείωσαι καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι πᾶσα ψυχικὴ θεραπεία εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἀνηρτήθη διάκρισιν.

ΑΡΙΣΤ. Κανὼν α. καὶ β'. Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, τὸ πρὶν ἐπιθύσαντες, εἶτα ἐξ ἀληθείας ἀναπαλάσαντες, μόνῃς τῆς καθέδρας καὶ τῆς τιμῆς μετεχέτωσαν, μηδὲν τῶν ἁγίων ἐπιτελοῦντες.

Ὅσοι τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐν καιρῷ διωγμοῦ βιασθέντες ἔθυσαν, εἶτα ἐν ἀληθείᾳ προσῆλθον ἀναπαλάοντες ὅπερ ἔπραξαν, μόνῃς τῆς καθέδρας καὶ τῆς τιμῆς μετέχειν ὀφείλουσιν· ἱερατικὸν δέ τι ἐνεργεῖν οὐκ ἐξέσαι αὐτοῖς, οἷον ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ λόγους διδασκαλίας τῷ λαῷ ποιῆσθαι, ἢ ὅλως τι τῶν ἁγίων λειτουργιῶν ἐπιτελεῖν.

Κανὼν Γ'.

Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων παραδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐμβληθέντας, βοῶντάς τε, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ περισχισθέντας (1), ἢ τι εἰς τὰς χεῖρας (2) πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων, ἢ βρῶμά τι πρὸς ἀνάγκην δεξαμένους, ὁμολογοῦντας δὲ διόλου ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ τὸ πένθος τοῦ συμβάντος αἰεὶ ἐπιδεικνυμένους τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι, τούτους, ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντας, τῆς κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπό τινος, περισσοτέρας ἀκριβείας ἔνεκεν, ἢ καὶ τινῶν ἀγνοία, εὐθὺς προσδεχθῆναι (3). Τοῦτο δὲ ὁμοίως ἐπί τε τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἄλλων λαϊκῶν. Προσεζητήσθη δὲ κακεῖνο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοί, τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι (4) εἰς τάξιν· ἔδοξεν οὖν καὶ τούτους, ὡς μηδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἡ προλαβοῦσα εὐρίσκοιτο ὀρθὴ τοῦ βίου πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

(1) περισχισθέντας Μάγσ. ἐν περισελ. καὶ Ἀρδ. — (2) Π. — ἦτοι εἰς τὰς χεῖρας Βρ. Χ. Τρ. — ἦτοι εἰς τὰς χεῖράς τι Βευερ. — (3) Χ. Τρ. Κ. Βρ. — προσδεχθῆναι δεῖ Π. — προσδεχθῆτωσαν Βευερ. 'Ε. — (4) Π. Χ. Τρ. Ἐ. Βευερ. Μάγσ. ἐν περισελ. — προάγεσθαι Κ. Βρ.

ΖΩΝΑΡ. Νόμος μαρτυρίου, φησὶν ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος, μήτε ἐθέλοντας εἰς τὸν ἀγῶνα χωρεῖν, φειδοῦ τῶν διωκόντων καὶ τῶν ἀσθενεστέρων, καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ γοῦν τοῦτον τὸν λόγον, τινὲς ἐχυτοῖς συνειδότες ἀσθενεῖαν, ἐν τοῖς διωγμοῖς ἔφρουγον καὶ ἐκρύπτοντο, κἀνταῦθα εὐαγγελικὴν πληροῦντες διαταγὴν, τοῦ Κυρίου εἰπόντος· Ὅταν διώκωσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἐτέραν (1). Τοὺς οὖν φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οικείων παραδοθέντας, (καὶ τοῦτο δὲ τοῦ Κυρίου ἀπόφασις, φήσαντος· Παραδώσουσι δὲ γονεῖς τέκνα, καὶ ἀδελφὸν ἀδελφός) (2), καὶ τοὺς ἀφαιρεθέντας τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ ἐγκλεισθέντας δεσμωτηρίοις, διόλου δὲ ὁμολογοῦντας, ὅτι Χριστιανοί εἰσι, καὶ περισχισθέντας τοὺς χιτῶνας, καὶ γυμνωθέντας, καὶ ἢ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς βίαν ἀκόντων ἐκείνων, ἐμβαλόντων τι τῶν βιαζομένων, οἷον λιθανωτὸν, ἢ ἕτερόν τι τῶν εἰς θυσίαν τοῖς εἰδωλάτραις προσαγομένων, ἢ βρωμὰ τι τῶν εἰδωλοθύτων δεξαμένους εἰς τὸ στόμα, πρὸς ἀνάγκης αὐτὸ τῶν βιαστῶν ἐμβαλόντων, τοὺς τοιοῦτόν τι πεπονθότας, βρωντας δὲ διόλου, ὅτι εἰσι Χριστιανοί, καὶ διὰ τοῦτο πενθοῦντας, καὶ τῆ τε καταστολῆ καὶ τῷ σχῆματι τὸ πένθος ἐνδεικνυμένους· καταστολὴ δὲ, τὸ μέτριον καὶ κατεσταλμένον τοῦ ἥθους ἐστίν, ἢ τὰ περιβλήματα καὶ ἡ στολή· σχῆμα δὲ, ἢ ἔξωθεν φαινομένη κατῆφεια, τὴν λύπην δηλοῦσα, ὃ καὶ βίου ταπεινότητα ὠνόμασεν ὁ κανὼν· τούτους οὖν μηδὲν ἀμαρτῆσαι οἱ Πατέρες φασίν· οὔτε γὰρ τὸ εἰδωλόθυτόν τι ἄκοντας δέξασθαι εἰς τὸ στόμα, οὔτε τὸ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐμβληθῆναι λιθανωτὸν, ἀμαρτία ἐστίν, εἰ ἐκείνοι, καὶ τούτων γινομένων, ἐπεκαλοῦντο τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ Θεὸν ὁμολογοῦν αὐτόν· καὶ ὡς μηδὲν ἀμαρτόντας (3) μὴ κωλύεσθαι τῆς κοινωνίας παρεκελεύσαντο· κἄν τινες ἴσως ἀγνοήσαντες τὸ προσῆκον, ἢ πλεον τοῦ δέοντος τῆς ἀκριθείας ἐχόμενοι, ἐκώλυσάν τινας τῆς κοινωνίας, εὐθὺς δεχθῆναι τούτους ἐγνωμοδότησαν, κἄν τε τῶν τοῦ κλήρου ἦσαν, κἄν τε τῶν τοῦ λαοῦ. Τοσοῦτον δέ, φασιν, οὐ λογισθήσεται τὰ ἄνω εἰρημένα

(1) Ματθ. Ι', 23. — (2) Ματθ. Ι, 21. — (3) Χ, Τρ. Κ. — ἀμαρτάνοντας Βιευρ.

εις ἁμαρτήματα, ὥστε καὶ λαϊκός τις ἢ ὁ ταῦτα ὑπομείνας, οὐ κωλυθήσεται διὰ ταῦτα εἰς ἱερωσύνην προβιβασθῆναι, εἰ ὁ βίος αὐτοῦ ὁ πρὸ τούτου ἀνεπίληπτος ἦν, καὶ ὀρθῶς πεπολιτευτο.

ΒΛΑΣ. Τινὲς κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φεύγοντες τὰς τῶν τυράννων χεῖρας, καὶ συλληφθέντες, ἢ παρὰ τινῶν προδοθέντες, καὶ γυμνωθέντες τῶν προσόντων αὐτοῖς, ἔστι δ' ὅτε καὶ βασανισθέντες, καὶ φυλακισθέντες, ἐβόων εἶναι Χριστιανοί. Ὅτι δὲ κατὰ βίαν ἐνεβλήθη παρὰ τῶν δημίων τὰς χεραὶ τούτων λιβανωτῶν τυχόν, ὅπερ τοῖς εἰδώλοις οὐεται, ἢ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν βρῶμα εἰδωλόθυτον, ἐκωλύοντο τῆς μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίας, διὰ τὸ δῆθεν γενέσθαι αὐτοὺς εἰδωλοθύτας. Φασὶ γοῦν οἱ Πατέρες, τὸ κατὰ βίαν γενόμενον μὴ παρεμποδίζειν αὐτοὺς ὁμολογοῦντας διόλου εἶναι Χριστιανούς, ἀποκλειομένους μετὰ κατανύξεως τὸ παρὰ τῶν τυράννων κατὰ βίαν γενόμενον εἰς αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἥμαρτον, ὥστε καὶ παρ' ἡμῶν κολάζεσθαι. Εἰ δὲ παρὰ τινῶν διὰ περισσοτέραν ἀκρίβειαν, ἢ δι' ἄγνοιαν τοῦ προσήκοντος, ἐκωλύθησαν τῆς κοινωνίας, εὐθὺς δεχθῆναι τούτους ἐγνωμοδότησαν. Ἔτι δὲ τινος εἰπόντος, ἐπὶ μόνοις τοῖς λαϊκοῖς ἔχειν χώραν τὰ τοῦ κανόνος (οἱ γὰρ κληρικοὶ κατὰ τοὺς προῤῥηθέντας κανόνας δεχθήσονται), ἐπήγαγον, μὴ μόνον τοιούτους λαϊκοὺς συγκοινωνεῖν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ κληρικούς. Εἴρηται δὲ τοῦτο, διὰ τὸ μεγάλην εἶναι διαφορὰν τῶν ἀρνησαμένων ἐκουσίως τὸν Θεόν, ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὰς κολάσεις ὑπενεγκεῖν, καὶ τῶν τοιούτων τι μὴ πεποιηκότων διὰ φάκτου οἰκείου, ἀλλὰ ἀκουσίως κατὰ βίαν ὑποδεξαμένων εἰδωλόθυτα ἢ λιβανωτῶν, καὶ καταπτυσάντων αὐτῶν· οἱ μὲν γὰρ ἥμαρτον, ὡς ἐνδόντες· ὠφείλον γὰρ ἀποθανεῖν διὰ τὸν Χριστόν· οἱ δὲ κατὰ βίαν ὑπεδέξαντο μόνον τὸ λιβανωτῶν (1), ἔργον δὲ τι οὐκ ἐνήργησαν ἀσεβῆς. Ὅτι γοῦν οὐδὲν ἥμαρτον, καὶ κληρωθήσονται οἱ λαϊκοί, ἐὰν ἄξιοι εὐρίσκωνται, πάντως δὲ καὶ οἱ κληρικοὶ εἰς μείζονα βαθμοῦς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον προαναβιβασθήσονται. Ἐπεὶ δὲ ἠτιμωτόντινες τούτους, ὡς τὸ μαρτύ-

(1) ὑπεδέξαντο τὸ λιβανωτῶν Χ. Τρ.

ριον φυγόντας, καὶ κατασχεθέντας, εἶπον οἱ Πατέρες, μηδὲ ἐκ τούτου αὐτοὺς βλάπτεσθαι· καὶ πάντως ἄριστα καὶ τοῦτο ἐνομοθέτησαν. Φησὶ γὰρ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος, μὴ ἐθέλοντας εἰς τὸν ἀγῶνα χωρεῖν, φειδοὶ τῶν διωκόντων καὶ τῶν ἀσθενεστέρων. Καὶ ἐν εὐαγγελίοις ὁ Κύριος εἶπεν· Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις· τοῦ δὲ χρηματίσαντος ἐπισκόπου Ἀμυκλῶν (1), κυροῦ Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος, κατὰ βίαν πρακτορικὴν ἀποκαρέντος, καὶ πολλὰ παρακλητεύσαντος, τὸ κατὰ βίαν εἰς αὐτὸν γεγονός περιαιρεθῆναι, καὶ πάλιν ἐνεργεῖν τὰ ἐπισκοπικά, ὁ ἀγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κυρὸς Λουκάς, βλέπων τοῦτον παρουσιάζοντα μετὰ ἐπισκοπικῶν ἀμφίων συνοδικῶς, οὐ παρεδέξατο αὐτὸν, εἰπὼν, ὡς, εἰ μὲν τὴν συνοδικὴν ἐκδικήσιν καὶ διόρθωσιν ἀνέμενεν ὁ ἐπίσκοπος, εὖρεν ἂν κανονικὴν βοήθειαν· ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ βίαν περιβληθέντα αὐτῷ μοναχικὰ ἄμφια ἀσυντάκτως ἀπέθετο, καὶ αὐτεκδίκητος γέγονεν, οὐ τεύξεται βοήθειας. Ἀλλὰ τοῦ ἀγιωτάτου τούτου πατριάρχου μεταστάντος πρὸς Κύριον, ὁ μετ' ἐκεῖνον ἀγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Μιχαὴλ, τὴν μὲν κατὰ βίαν γενομένην ἀπόκαρσιν ὡς μηδὲ γενομένην λογιζόμενος, ἐδικαίωσε συνοδικῶς τὸν ἐπίσκοπον, καὶ μᾶλλον ὡς μηδὲ ἀναγκαζόμενον ὅλως μετὰ τῶν μοναχικῶν ἐμφανισθῆναι. Εἰ γὰρ, φησιν, ἔβλεπε τοῦτον μετὰ τῶν μοναχικῶν παριστάμενον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀπεκατέστησεν, ὡς καταδεξάμενον τὸ γεγονός· ὅτε, καὶ τινῶν εἰπόντων, δεκτὰς εἶναι τὰς περιστατικὰς ἀποκάρσεις, αὐτὸς διέγνω τὴν κατὰ βίαν ἀπόκαρσιν μὴ εἶναι περιστατικὴν, ἀλλὰ τὴν διὰ νόσον. Καὶ τὴν μὲν ἀποκατάστασιν οὕτως ἐποιήσατο μετὰ σημειώματος (2)· τὸν δὲ ἐπίσκοπον, ὡς ὀλιγορήσαντα, καὶ ἐαυτὸν δικαίωσαντα, καιρικῆς ἀλειτουργησίας ἐπιτιμῶ ὑπέβαλε. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ κατὰ βίαν περιτιμηθέντες παρὰ Ἀγαρηνῶν, καὶ ἄλλα τινὰ πεποιηκότες ἢ καὶ παθόντες ἀσεβῆ, μετὰ ἔξομο-

(1) Χ. Τρ. — χρηματίσθιντος ἐπισκόπου Ἀμυκλείου Βευερ. 'Ε. — (2) Βευερ. — τὰ ἀπὸ τοῦ, λογιζόμενος ἐδικαίωσε, ἕως τοῦ, σημειώματος, οὐ κίται ἐν Χ. Τρ. καὶ 'Ε. — ἀλλ' οὕτω τὴν μὲν κατὰ βίαν γενομένην ἀπόκαρσιν ὡς μηδὲ γενομένην λογιζόμενον ἐσχόλασε· τὸν δὲ ἐπίσκοπον κτλ.

λόγησιν καθάραν καὶ προσήκουσαν μετάνοιαν; παρὰ τῆ ἐκκλη-
σία ἐδέχθησαν, καὶ δι' ἐπιτιμίων ἐθεραπεύθησαν. Τὴν μέντοι
Κομνηνὴν κυρὰν Θεοδώραν, τὴν χρηματίσασαν σύμβιον τοῦ Λα-
παρδᾶ ἐκείνου κυροῦ Ἀνδρονίκου, ἀποκαρεῖσαν κατὰ βίαν τοῦ
τυράννου, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος οὐ παρεχώρησε μετα-
σχηματισθῆναι, καὶ συζυγῆναι τῷ Κράλῃ (1) Οὐγγρίας, ἐκθύ-
μως τοῦτο ζήτησαντι, διὰ τὸ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς
στοιχῆσαι τῇ ἀποκάρσει, καὶ κατὰ βίαν ἐγένετο, καὶ ἐν κοινο-
βιακῇ διάγειν μονῇ. Ἰτέρας δὲ γυναῖκας εὐγενεῖς, οὕτως ἀπο-
καρεῖσας, ἐδικαίωσεν ἡ αὐτὴ σύνοδος μετὰ θάνατον τοῦ τυράν-
νου μετασχηματισθῆναι, ἢ ὡς ἔτι περιόντων τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν,
ἢ διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι ὄλως τὴν ἀπόκαρσιν μετὰ θάνατον
τοῦ τυράννου.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ βασανισθέντες καὶ βιασθέντες ἀληθῶς, καὶ μετὰ
τυραννίδος βρώματα λαβόντες εἰδώλου, τῆς κοινωνίας μὴ κωλυέ-
σθωσαν. Καὶ λαϊκοὶ δὲ τοῦτο παθόντες, ὡς οὐδὲν ἡμαρτηκό-
τες, εἰ βούλονται χειροτονίας τυχεῖν, τυγχανέτωσαν, ἄλλως ἀνε-
πίληπτοι ὄντες.

Οἱ μετὰ βασάνων εἰδωλόθυτον βρώμα δεξασθαι βιασθέντες,
τῶν βιαζόντων τῷ στόματι αὐτῶν τοῦτο ἐμβάλοντων μετὰ
ἀνάγκης, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοτρόπως λιβανωτὸν εἰς τὰς
χεῖρας αὐτῶν δεξάμενοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὸν τρίποδα ἐπιρρί-
ψαι τοῦτο καταναγκασθέντες, ὁμολογοῦντες δὲ διόλου, ὅτι εἰσὶ
Χριστιανοὶ, καὶ, τούτου συμβάντος, πένθος αἶψι ἐπιδεικνύμενοι, τῇ
πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι,
οὔτοι, ὡς ἔξω ἡμαρτήματος ὄντες, τῆς κοινωνίας μὴ κωλυέσθω-
σαν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τιμῇ μενέτωσαν. Εἰ δὲ λαϊκοὶ εἰσιν οἱ
τοιούτοι, καὶ βούλονται χειροτονίας τυχεῖν, τυγχανέτωσαν, ἐὰν
ὁ προλαβὼν βίος αὐτῶν ἐστὶν ἀνεπίληπτος· ἐκ τούτου μόνου
οὐ κωλυθήσονται τῆς τοιαύτης ἐπιτυχεῖν τιμῆς.

Κ α ν ὶ ν Δ'.

Περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τῶν

δειπνησάντων εἰς τὰ εἰδῶλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι, καὶ
σχήματι φαιδροτέρῳ (1) ἀνήλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο
πολυτελεστέρα, καὶ μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δείπ-
νου ἀδιαφόρως, ἔδοξεν, ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι, ὑποπεσεῖν
δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ μόνης (2) κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ
τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον.

ΖΩΝΑΡ. Ὅσοι, φησὶν ὁ κανὼν, βιασθέντες ἔθυσαν, ἢ καὶ ἐν
τοῖς εἰδώλοις ἐδείπνησαν, μετασχόντες τῶν εἰδωλοθύτων, τού-
των τὴν διάθεσιν χρῆ σκοπεῖν, καὶ πρὸς ἐκείνην τυποῦν αὐτοῖς
καὶ τὰ ἐπιτίμια. Εἰ μὲν ἀπαγόμενοι πρὸς τὸ θῦσαι ἢ δειπνήσαι,
καὶ σχῆμα φαιδρὸν ἐπεδείκνυντο, καὶ ἐσθῆτι λαμπρᾷ ἐκόσμη-
σαν ἐχυτοῦς, καὶ τῶν εἰδωλοθύτων μετέσχον ἀδιαφόρως, τουτέ-
στι μὴ διαφερόμενοι καὶ δακνόμενοι ὡς μεμιασμένων γεύμε-
νοι, ἀλλ' ἐμφορούμενοι τούτων, ὡς εἰ ἦσαν ἀμίαντα· τούτους,
ἐνιαυτὸν μὲν ἀκροᾶσθαι κελεύει, ἐν τῷ νάρθηκι ἰσταμένους, καὶ
ἀκούοντας τῶν Γραφῶν, τρία δὲ ἔτη ὑποπίπτειν, ἥτοι ὀπισθεν
τοῦ ἁμβωνος ἰστασθαι, καὶ μετὰ τῶν κατηχομένων ἐξιέναι·
εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, ὅπερ ἐστὶ τὸ μέχρι τέλους
συνίστασθαι καὶ συνεύχεσθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα
ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὅπερ ἐστὶν ἡ τῶν ἀγιασμάτων μετάληψις.

ΒΛΑΣ. Τοῦ διαληφθέντος τρίτου κανόνος, συγγνωμονήσαντος
ἀδιαστίκτως τοῖς κατὰ βίαν ὑποδεξαμένοις εἰδωλόθυτα, ἐπεὶ
τινες ἤθελον καὶ τοὺς κατὰ βίαν φαγόντας αὐτὰ, ἢ καὶ θύσαντας,
συγγινώσκεσθαι, ὥρισαν οἱ ἅγιοι Πατέρες διὰ τούτου τοῦ κα-
νόνο καὶ τοῦ πέμπτου, ὡς, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι πρὸς τὸν εἰδω-
λικὸν δείπνον σχῆμα χαιρόντων ἐνεδείξαντο, καὶ μετὰ λαμπρο-
τέρων ἐσθῆτων ἀνέπεσον, καὶ μετέσχον τῶν εἰδωλοθύτων, ἐπι-
τιμηθήσονται, ὡς ὄλως ἐνδόντες πρὸς τὴν ἀσέβειαν. Διὸ ἐπὶ ἓνα
μὲν ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσονται τῶν θείων Γραφῶν ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ
μετὰ τοῦτο ἐπὶ τριετίαν ὑποπέσωσι (3), τουτέστιν, ἐκκλησιασά-
σιν ὀπίσω τοῦ ἁμβωνος ἰστάμενοι, μέχρι τῆς τῶν κατηχομένων

(1) X. Tr. — τῷ κράτει Βευερ. — ὅστις καὶ λατινιστὶ μεταφράζει Crata. παρὰ
δὲ 'E, οὐ κεῖται ὄλως τὸ χωρίον ἀπὸ τοῦ, τὴν μέντοι Κομνηνῆς.

(1) σφοδρότερον Μάνα. ἐν περιελ. 'Ιουστ. — (2) Π. X. Tr. Βρ. K. Σ. P. —
τὸ, μόνης, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ 'E. — (3) ὑποπίπτει 'E.

ἐξελεύσεως· τῆνικαῦτα γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐξέλθωσι. Συμπληρωθέντων δὲ καὶ τούτων τῶν τριῶν ἐνιαυτῶν, ἐπὶ ἔτη δύο συγκοινωνήσωσι τοῖς πιστοῖς, καὶ ἔκτοτε εἰς τὸ τέλειον ἔλθωσι, τούτεσι, καὶ τῶν θείων ἀγιασμάτων μεταλάβωσιν. Ὅσοι δὲ ἀπαγόμενοι τὴν βίαν ἀπεκλαίοντο, καὶ μετὰ πενθικῆς ἐσθῆτος ἀνέπεσον καὶ ἔφαγον, μετὰ τὴν τριετίαν τῆς ὑποπτώσεως εἰς κοινωσίαν ἐκκλησιαστικὴν δεχθήσονται· οὐ μέντοι γε δὲ καὶ τῶν θείων ἀγιασμάτων ἀξιωθήσονται· τοῦτο γὰρ ἐστὶ, τὸ δεχθῆναι τούτους χωρὶς προσφορᾶς. Εἰ δὲ ἀνέπεσον μὲν, οὐκ ἔφαγον δὲ, ἐπὶ διετίαν ὑποπέσωσι, καὶ εἰς τὸν τρίτον χρόνον συνεκκλησιάσουσι τοῖς πιστοῖς χωρὶς προσφορᾶς· μετὰ γὰρ τὴν παραδρομὴν καὶ τούτου, τῆς θείας μεταλήψεως ἀξιωθήσονται. Ταῦτα δὲ πάντα εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν διάκρισιν ἀνέθεντο οἱ Πατέρες, ὡς ἂν πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡμαρτηκότου καὶ τὴν ῥαθυμίαν, ἢ προστεθήσονται τὰ ἐπιτίμια, ἢ ἐκκόπησονται· ἐξετάζεται δὲ καὶ ἡ προτέρα τούτων ἀναστροφή, ἵνα ἢ φιλανθρωπίας, ἢ αὐστηρίας τύχωσιν. Ἐρωτήσῃ δὲ τις, καὶ διὰ τί οἱ μὲν τῷ γ' κανόνι δηλούμενοι κληρικοὶ, ἢ λαϊκοὶ, κατὰ βίαν ὑποδεξάμενοι λίθανον, ἢ εἰδωλόθυτον, οὐκ ἐπιτιμῶνται, ὡς μὴ ἔπταικότες, ἀλλὰ καὶ εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικῶν προκόπτουσιν, οἱ δὲ ἐν τῷ τέλει τοῦ ε' κανόνος περιεχόμενοι, καὶ κατὰ βίαν ἀναπεσόντες, ἐπιτιμῶνται ὡς ἡμαρτηκότες, καὶ ταῦτα δακρυῖοοῦντες, καὶ μὴδὲ γευσάμενοι τῶν εἰδωλοθύτων; Λύσις. Διαφορὰ μεγάλη ἐστὶ τῶν κατὰ βίαν ὑποδεξαμένων τὰ βέβηλα δῶρα, καὶ μηδὲν ἐξ οἰκείου φάκτου ἐπταικότων, καὶ τῶν ἀπὸ βίας ἐργασαμένων ἀσεβῆς τι, ἢ περ ἐστὶ τὸ ἀναπεσεῖν εἰς τὸν δεῖπνον· κἀντεῦθεν ἐκεῖνοι μὲν, ὡς μὴ διαπραξάμενοι τι κακὸν (παρ' ἄλλων γὰρ εἰς τὸ στόμα ἢ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐνεβλήθη τὸ εἰδωλόθυτον), οὐκ ἐπιτιμῶνται· οὗτοι δὲ, ὡς ἀσέβειαν πλημμελήσαντες μετὰ οἰκείου φάκτου, δηλονότι ἀναπεσόντες, ἐπιτιμῶνται. Ταῦτα δὲ ἐθεσπίσθησαν ἀκολουθῶς τοῖς ὑπὸ τῶν νόμων διορισθεῖσι. Φησὶ γὰρ ἐν βιβλίῳ δεκάτῳ τῶν βασιλικῶν, τίτλη α'. ὡς, τὸ μὲν κατὰ βίαν ἀφαιρηθὲν ἀπὸ τινος, μένει πάλιν τῆς δεσποτείας τούτου, καὶ οὐδέποτε παρ' οἰουδήτινος δεσπόζεται, κατὰ τὸν νόμον τὸν λέγοντα, τὰ φούρτιβα καὶ τὰ βιπόσεσα οὐδέποτε οὐσουκαπιτεύονται, ἦτοι οὐ δεσπόζονται· τὸ δὲ κατὰ

φῶβον δοθὲν πρὸς τινὰ παρὰ τινος οὐσουκαπιτεύεται παρὰ τοῦ καλῆ πίσει νομέως, κἀν ὕπεστι τῷ φόβῳ καὶ βία· μετετέθη γὰρ τοῦτο διὰ οἰκειοχείρου(1) φάκτου τοῦ ἀληθοῦς δεσπότου. Εὐλόγως τοίνυν ὁ μηδὲν ἐνεργήσας ἀσεβῆς οὐκ ἐπιτιμᾶται, ὡς περ συγγινώσκεται καὶ ὁ κατὰ βίαν ἀφαιρηθεὶς τὸ οἰκεῖον, καὶ ἀνακαλεῖται αὐτὸ μέχρι τριακονταετίας· ὁ δὲ ἐργασάμενός τι ἀσεβῆς, ὡς ὁ ἀναπεσὼν κατὰ βίαν ἐπὶ τὸν β' ἐβήλον δεῖπνον, ἐπιτιμᾶται, καθὼς οὐ συγγινώσκεται καὶ ὁ κατὰ φόβον οἰκειοχείρως παραδοὺς πρὸς τινὰ τὸ οἰκεῖον· μετὰ γὰρ δεκαετίαν ἀπόλλυσι τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσοι ἀπαγόμενοι μετὰ θυμηδίας ἀνῆλθον καὶ ἔφαγον, ἐπὶ ἐξαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

Ὅσοι θῦσαι ἐβιάσθησαν, ἢ καὶ δεῖπνῆσαι ἐν τῷ εἰδωλείῳ, ἐὰν μετὰ τοῦτο ὑπείξαντες μετὰ σχήματος φαιδρότερου ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρας, καὶ τοῦ δεῖπνου μετέσχον, ἢ καὶ τὴν θυσίαν προσέφερον· οὗτοι ἐπὶ ἐνιαυτὸν μετὰ τῶν ἀκρωμένων ταχθήσονται, ἐπὶ δὲ τρία ἔτη ὑποπεσοῦνται, καὶ ἐφ' ἕτερα δύο ἔτη μετὰ τῶν πιστῶν τὴν σύστασιν δέξονται, καὶ μόνων τῶν εὐχῶν κοινωθήσονται· μετὰ δὲ τὴν ἐξαετίαν ταύτην, τῆς τελειότητος τύχωσι, καὶ τῶν θείων ἀγιασμάτων μετάσχωσιν.

Κανὼν Ε'.

Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον, μεταξὺ δι' ὅλης τῆς ἀνακλίσεως δακρυόντες, εἰ ἐπλήρωσαν τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετὴ χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν ἔτει (2) χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῆς τετραετίας λάβωσι (3). Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύεσθαι (4), ἢ πλεονα

(1) X. Tr. — δι' οἰκείου 'E. Beuer. — (2) Π. K. 'E. Br. — κοινωνεῖτωσαν χρόνῳ X. Tr. — κοινωνεῖτωσαν ἔτει, Beuer. — (3) Π. Br. Beuer. K. — τῆς τριετίας X. Tr. 'E. — (4) Π. X. Tr. 'E. K. Br. — φιλανθρωπεύεσθαι Beuer.

προστιθέναι χρόνον. Πρὸ πάντων δὲ, καὶ ὁ προάγων(1) βίος, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα, ἐξεταζέσθω, καὶ οὕτως ἡ φιλανθρωπία ἐπιμετρεῖσθω.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται τὴν διάθεσιν σκοπεῖν τῶν θυσάντων ἐκ βίας, καὶ πρὸς ἐκείνην οἰκονομεῖν αὐτούς. Εἰπὼν οὖν ὁ κανὼν τὰ περὶ τῶν θυσάντων, καὶ μὴ πενθούντων, ἀλλὰ φαιδρότερον διακειμένων, νῦν καὶ περὶ τῶν φαγόντων μὲν εἰδωλόθυτα, δακνομένων δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ δακρυόντων, φησὶν· οὗς μετὰ τριετίαν τῆς ὑποπτώσεως δέχεσθαι παρακελεύεται εἰς σύστασιν χωρὶς προσφορᾶς, ἡγουν συνίστασθαι μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῖς πιστοῖς, μὴ μεταλαμβάνειν δέ. Εἰ δὲ οὐκ ἔφαγον, φησὶ, διετίαν ὑποπεσόντες, τουτέστι μετὰ τῶν κατηχουμένων ἰστάμενοι, καὶ σὺν ἐκείνοις ἐξερχόμενοι, τοῦ τρίτου ἀψάμενοι ἐνιαυτοῦ, κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἡγουν τῆς μετὰ τῶν πιστῶν στάσεως· κοινωνίαν γὰρ ἐνταῦθα οὐ τὴν μετάληψιν τῶν ἀγιασμάτων λέγει, ἀλλὰ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν· διὸ ἐπήνεγκε, χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τριετίᾳ λάβωσιν, ἵνα, πληρουμένης τῆς τριετίας, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μετάσχωσι· ταῦτα μὲν ὤρισαν οἱ τῆς σνγόδου. Ἐπεὶ δὲ (2) ἤδεισαν, ὅτι οὐ πάντες ὁμοίως μετανοοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιμελέστερον ἔχονται τῆς μετανοίας, οἱ δὲ ῥαθυμότερον, τὸ πᾶν τῆς ἐπ' αὐτοῖς οἰκονομίας τοῖς ἐπισκόποις ἀνέθεντο, ὥς εδοκιμάζειν ἐκείνους τὸν τρόπον τῆς ἐκάστου ἐπιστροφῆς, καὶ φιλανθρωπεύεσθαι, καὶ συστέλλειν τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων τοῖς θερμότερον μετανοοῦσι, καὶ πλείονα προστιθέναι χρόνον τοῖς νωθρότερον· σκοπεῖν δὲ καὶ τὸν προλαβόντα βίον αὐτῶν, καὶ τὸν μετὰ ταῦτα, εἰ σωφρόνως ἔζων καὶ συντηρημένως, καὶ ζῶσιν, ἢ ἀνειμένως καὶ ἀδιαφόρως, καὶ οὕτως ἐπιμετρεῖν αὐτοῖς τὴν φιλανθρωπίαν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τοῦ παρόντος κανόνος διελάβομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ δ' κανόνος, καὶ πλέον τι μὴ ζήτηι.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μετὰ πενθικῆς στολῆς ἀνεληλυθότες, καὶ φαγόντες μετὰ δακρύων, τριετίαν ὑποπιπτέτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον διε-

(1) προέχων Σ. Ρ. — (2) Χ. Τρ. — ἐπειδὴ ἠδεισαν Βενετ. Κ.

τίαν. Ὁ προάγων δὲ βίος, καὶ ὁ ἐπόμενος σπουδαῖος ὢν, ἢ οὐ σπουδαῖος, τὸν ἐπίσκοπον φιλανθρωπότερον, ἢ ἀφιλανθρωπότερον δείκνυσιν.

Οἱ εἰς τὸ εἰδωλεῖον ἀνελθεῖν βιασθέντες, καὶ φαγεῖν ἐν αὐτῷ, εἰ μὴ μετὰ πενθικῆς ἀνηλθόν στολῆς, καὶ ἐν τῷ ἐσθίειν ἐδάκρυον οὗτοι, ὡς τῇ κολάσει ὑπεῖξαντες, καὶ τὸ πᾶν μὴ λογιζόμενοι ἀκουσίως ποιῆσαι, διὰ τὸ ταῖς οἰκείοις μέλεσι χρήσασθαι εἰς τὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἀθέσμων ἐκπλήρωσιν, τριετίαν μόνην ὑποπίπτεωσαν· εἶτα, χωρὶς τῆς μετοχῆς τῶν θείων ἀγιασμάτων, δεχθῆναι μετὰ τῶν πιστῶν. Εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, ἀνηλθόν δὲ μόνον, ἐπὶ διστίαν ἔσονται ὑποπίπτοντες, ἐπὶ ἐνιαυτὸν τοῖς πιστοῖς συνιστάμενοι· καὶ μετὰ ταύτην τὴν τριετίαν, τὴν τελειότητα λάβωσι. Παρὰ τῆς ἐξουσίας δὲ κείσεται τοῦ ἐπισκόπου, ὡς ὄρα αὐτοὺς, εἴτε σπουδάζοντας, εἴτε καὶ ἀμελοῦντας, οὕτω καὶ διατεθῆναι, καὶ ἢ φιλανθρωπεύσασθαι, καὶ συντεμεῖν τὸν χρόνον τῆς μετανοίας, ἢ μᾶλλον προσθεῖναι· κατεξετάσει δὲ καὶ τὸν προλαβόντα βίον αὐτῶν ὁποῖος ἦν· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν καταστάσεων, τῆς τε νῦν ὑπούσης, καὶ τῆς προτέρας, ἢ μειώσῃ, ἢ ἐπαυξήσῃ τὰ ἐπιτίμια.

Κανὼν Γ'.

Περὶ τῶν ἀπειλῆ μόνον εἰζάντων κολάσεων, καὶ ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ μετοικίας, καὶ θυσάντων, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ μὴ μετανοησάντων, μηδὲ ἐπιστρέψάντων, νῦν δὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντων, καὶ εἰς διάνοιαν τῆς ἐπιστροφῆς γενομένων, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δεχθῆναι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ὑποπεσεῖν τρία ἔτη, καὶ μετὰ ἄλλα δύο (1) ἔτη κοινωνῆσαι, χωρὶς προσφορᾶς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὥστε τὴν πᾶσαν ἑξαετίαν πληρῶσαι. Εἰ δὲ τινες πρὸ τῆς συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζομένους αὐτοῖς

(1) τρία Ἴουλι. ἐν περισειλ.

τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξαετίας (1). Εἰ μὲν τοι κίνδυνος καὶ θανάτου προσδοκία ἐκ νόσου, ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως συμβαίη, τούτους ἐπὶ ὄρω δεχθῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς μὴ μέχρι πείρας βασάνων ἐληλυθότας, ἀλλ' ἀπειλαῖς εἷξαντας, καὶ ἀφαίρεσιν φοβηθέντας χρημάτων, ἢ μετοικίαν, τουτέστιν ἐξορίαν, καὶ θύσαντας, *καὶ μηδὲ μετὰ ταῦτα μετανοήσαντας* (2), μηδὲ (3) ἐπιστρέψαντας, νῦν δὲ, φασὶν οἱ Πατέρες, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντας, καὶ μετανοῆσαι θελήσαντας, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δεχθῆναι. Μεγάλην δὲ ἡμέραν τὸ ἅγιον Πάσχα ὠνόμασαν, τὴν τοῦ Κυρίου δηλονότι ἀνάστασιν· καὶ μετὰ τὸ Πάσχα, τρία ἔτη εἶναι ἐν ὑποπτώσει, μετὰ τῶν κατηχουμένων δηλαδὴ συνισταμένους, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξιόντας, καὶ ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι χωρὶς προσφορᾶς, ἀντὶ τοῦ, συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς μὴ μεταλαμβάνοντας, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ἡγουν τὴν τῶν ἀγιασμάτων μετάληψιν, ὥστε διὰ πάντων τῶν τόπων τῶν ἐπιτιμίων πληρῶσαι τὴν ἐξαετίαν. Εἰ δὲ τινες, φασὶ, πρὸ τῆς συνόδου προσῆλθον, καὶ ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἔκτοτε λογίζεσθαι, ἡγουν συμπηφίζεσθαι αὐτοῖς τὸν χρόνον τῆς ἐξαετίας. Εἰ δὲ τοῖς ἐν ἐπιτιμίοις ἀκοινωνησίας οὓσιν νοσήσασι, ἢ ἄλλως πως κίνδυνος θανάτου γένηται προσδοκῆσιμος, τούτους δεχθήσεσθαι μὲν εἰς κοινωνίαν τῶν ἁγίων δώρων (4), ἐπὶ ὄρω δὲ, ἡγουν ἐπὶ διαστίξει, ὥς, εἰ συμβαίη αὐτοῖς μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλ' ἀναρρώσθῆναι, μηκέτι αὐθις κοινωνῆσαι, εἰ μὴ ὁ ὠρισμένος παρέλθῃ χρόνος τῆς ἐξαετίας.

ΒΛΑΣ. Κιπόντες οἱ ἅγιοι Πατέρες, τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς θύσαντας διὰ τὸ ἀνύποιστον (5) τῶν βασάνων, ἀρτίως διαλαμβάνουσι περὶ τῶν θυσάντων διὰ μόνην ἀπειλὴν κολάσεων, ἢ ἀφαίρεσιν τῶν προσόντων τούτοις, ἢ ἐξορίαν, καὶ μὴ μετανοησάντων μέχρι

(1) Π. Βρ. — τὴν ἐξαετίαν Βευερ. — λελόγιται αὐτοῖς ἀρχὴ τῆς ἐξαετίας 'Ε. Κ. — (2) τὰ ἐν τῶν *οὐ καίται παρὰ Βευερ. καὶ Κ. ἀλλ' ἐν Χ. Τρ. — καὶ λατινιστὶ παρὰ Κ. — (3) Χ. Τρ. — μὴ ἐπιστρέψαντας Βευερ. Κ. — (4) δωρεῶν Χ. Τρ. — (5) Χ. Τρ. 'Ε. — ἀνυπόστατον Βευερ.

τοῦ καιροῦ τῆς συνόδου. Διορίζονται οὖν, ὡς, ἐπεὶ ἀρτίως προσέρχονται τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑφείλουσιν ἐπιτιμηθῆναι, καὶ πρῶτον μὲν ἀκροᾶσθαι τῶν θείων Γραφῶν ἐν τῷ νάρθηκι μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας, ἧτοι τοῦ Πάσχα, καὶ μετὰ τοῦτο ὑποπίπτειν ἐπὶ ἔτη τρία, καὶ ἔκτοτε ἐκκλησιάζειν μετὰ τῶν πιστῶν ἐπὶ ἔτη δύο, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῶν ἁγιασμάτων, ὡς ἤδη ἐξαετίας πληρωθείσης. Ἐπεὶ δὲ, φασί, τινὲς ἀπὸ τούτων προσεδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ὑφείλει λογισθῆναι αὐτοῖς ἡ ἐξαετία ἀφ' οὗ καιροῦ ἐπέστρεψαν εἰς μετάνοιαν. Ὅσοι μὲντοι ἐξ αὐτῶν κινδυνεύουσι τελευτῆσαι ἀπὸ νόσου ἢ ἐτέρας τινὸς αἰτίας, τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιοθήσονται· πλὴν, εἰ συμβαίη αὐτοὺς μὴ ἀποθανεῖν, μηκέτι αὐτοῖς κοινωνείτωσαν, ὡς ἀνεπιτίμητοι, εἰ μὴ παρέλθῃ ἡ ὠρισμένη ἐξαετία· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπὶ ὄρω, ἡγουν ἐπὶ διαστίξει δεχθῆναι τούτους εἰς τὴν τῶν θείων ἁγιασμάτων μετάληψιν. Ὡστε σημείωσαι, ὅτι πλείονως(1) ἐπιτιμῶνται οἱ μὴ βασανισθέντες καὶ θύσαντες, παρὰ τοὺς βασανισθέντας καὶ θύσαντας.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνὴρ ἀπειλῆ μόνον εἴξας, καὶ θύσας, εἶτα μετανοήσας, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Οἱ μὴ ὑπενεγκόντες βάσανα, ἀλλ' ὑπὸ μόνης ἀπειλῆς πεποιηθέντες, καὶ θύσαντες, καὶ ἐπὶ καιρὸν τῇ πελάνῃ ταύτῃ προσκαρτερήσαντες, εἶτα μετανοήσαντες καὶ ἐπιστρέψαντες, ἐνικαυτὸν μὲν ἐπ' ἀκρωμένοις ἔσονται, ἐπὶ τριετίαν μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων, ἐπὶ διετίαν συστήσονται μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν εὐχῶν κοινωνήσουσι μόνον· καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι τὴν πᾶσαν ἐξαετίαν, ἐλεύσονται ἐπὶ τὸ τέλος, καὶ τῆς θείας μετάσχουσι μεταλήψεως.

Κανὼν Ζ'.

Περὶ τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἐθνικῇ ἑορτῇ (2), ἐν τόπῳ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἴδια βρώματα ἐπικομισαμένων, καὶ φαγόντων(3), ἔδοξε διετίαν ὑποπεσόντας δεχθῆναι τὸ δὲ, εἰ χρῆ μετὰ τῆς προσφορᾶς ἕκαστον, τῶν ἐπισκόπων

(1) X. Γρ. — πλείονος 'Ε. — (2) X. Γρ. Βευσρ. — ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ Π. Ε. Κ. Βρ. — (3) Π. Βρ. 'Ε Κ. — ἢ φαγόντων X. Γρ. — ἢ καὶ φαγόντων Βευσρ.

ἐστὶ δοκιμάσαι (1), καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐφ' ἐκάστου ἐξετάσαι (2).

ΖΩΡΑΡ. Εἰ δέ τινες ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ συνεστίαθησαν ἐθνικοῖς καὶ (3) ἀπίστοις, ἐν τόπῳ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἐν εἰδωλείῳ τυχόν, ἢ ἄλλῳ τόπῳ, εἰς τελετὰς αὐτοῖς τελουμένας ἀνειμένῳ (4), καὶ ἴδια βρώματα ἐκόμισαν καὶ ἔφαγον οἱ πιστοί, δι' αὐτὸ μὲν τοι τὸ συνεστιαθῆναι τοῖς ἐθνικοῖς, καὶ οὕτω δόξαι συνορτάσαι (5) αὐτοῖς, ἔδοξε τῇ συνόδῳ, διετίαν ὑποπεσεῖν αὐτοῖς, τουτέστι μετὰ τῶν κατηχουμένων ἴστασθαι, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξίεναι, καὶ μετὰ τὴν διετίαν δεχθῆναι. Ὅπως δὲ χρὴ ἕκαστον αὐτῶν δεχθῆναι, εἴτε καὶ εἰς μετάληψιν τῶν ἁγιασμάτων, εἴτε εἰς μόνην τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν, τῶν ἐπισκόπων ἐστὶ, φασὶ, δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐκάστου ἐξετάσαι.

ΒΛΑΣ. Τινὲς πιστοὶ εὐρεθέντες ἐν χώραις ἀλλοεθνῶν κατὰ τινα καιρὸν ἑορτῆς ἐθνικῆς συνέφαγον τούτοις ἐν τόπῳ τινὶ ἀφωρισμένῳ εἰς τοῦτο αὐτό. Ὅτι δὲ οὐκ ἦσαν τὰ βρώματα ἀπὸ ἐθνικῶν, ἀλλ' οἰκεῖα, ἠθέλον συντηρηθῆναι ἀκαταιτίατοι. φασὶ γοῦν οἱ Πατέρες, ὡς εἰ καὶ μὴ (6) ἐμολύνθησαν διὰ βρωμάτων μυσαρῶν, ἀλλ' ἐπεὶ συνανέπεσον μετὰ ἀπίστων, καὶ διὰ κοινῆς τραπέζης συνεκοινώνησαν ὥσπερ αὐταῖς (7) ἑορτάζουσι, ἐπιτιμηθήσονται εἰς ὑπόπτωσιν ἐπὶ διετίαν καὶ μετὰ τοῦτο δεχθήσονται κατὰ δοκιμασίαν τοῦ ἐπισκόπου, εἴτε εἰς μόνην κοινωνίαν, εἴτε καὶ εἰς ἀγίαν (8) μετάληψιν. Τί δέ; ἐὰν μὴ κατὰ τὸν ἑορτάσιμον καιρὸν, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ ἡμέρᾳ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ συνέφαγον μετὰ τῶν ἀπίστων, ἀνεπιτιμήτοι ἔσονται; Λύσις. Οὐδαμῶς· καὶ οὕτω γὰρ ἐπιτιμηθήσονται. Εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης συνέφαγον μετὰ τῶν ἀπίστων, ὡς πρεσβευταὶ τυχόν ὄντες, ἢ αἰχμάλωτοι, διὰ μετρίου φαρμάκου θεραπευθήσονται· εἰ δὲ ἀπὸ καταφρονήσεως καὶ ἀδια-

(1) Π.—ἀνευ τοῦ, ἐστὶ Βρ. Κ. 'Ε.—ἐστὶ τὸ δοκιμάσαι Βενερ.—τὸ δὲ εἰ χρὴ ἕκαστον μετὰ τῆς προσφορᾶς, τῶν ἐπισκόπων δοκιμάσαι Χ. Τρ.—(2) Π. Χ. Τρ. 'Ε. Κ. Βενερ.—ἀξιῶσαι Βρ.—(3) Χ. Τρ.—ἐν ἀπίστοις Κ. Βενερ.—(4) ἀνειμένως Χ. Τρ.—(5) συνορτάζειν Χ. Τρ.—(6) ὡς εἰ μὴ ἐμολύνθησαν Χ. Τρ.—(7) ἐπὶ τοῖς ἑορτάζουσι Χ. Τρ.—(8) εἴτε εἰς τὴν ἀγίαν Χ. Τρ.

φορίας, πλείονως ἐπιτιμηθήσονται, πλὴν οὐ κατ' ἐκείνους τοὺς δόξαντας συνορτάζειν μετὰ τῶν ἀπίστων. Ὡσπερ πάλιν ἐπέκεινα καὶ τούτων τιμωρηθήσονται οἱ μὴ φαγόντες οἰκεῖα βρώματα, ἀλλὰ τὰ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς. Ταῦτα δὲ πάντα, εἰς τὴν τοῦ ἐπισκόπου διάκρισιν ἀνηρτήθησαν. Σημεῖωσαι ταῦτα, πολλὰ χρησιμεῦσαι σοι ὀφείλοντα εἰς τοὺς μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν συμφαγόντας, ἢ ἄλλων ἐθνικῶν. Οἱ Ἰβηρες δὲ ἀδιάφορον λέγουσιν εἶναι τὸ μετὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν ἐσθίειν· καὶ πῶς τοῦτο γίνεται, ἀγνοῶ.

ΑΡΙΣΤ. Εἴαν τις, ἴδια βρώματα ἔχων, συνεστίαθῃ τοῖς ἔθνεσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, διετίαν ὑποπιπτέτω.

Εἰ τις ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν ἐθνῶν, ταῖς ἐν ἀφωρισμένῳ τινὶ τόπῳ γινομέναις, συνῆλθε, καὶ ἴδια βρώματα ἔχων, συνέφαγε μετ' αὐτῶν, διετίαν μόνην ὑποπιπτέτω· εἰ δὲ χρὴ αὐτὸν ἔκτοτε εἴτε τῶν εὐχῶν μόνον μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνεῖν, ἢ καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν, παρὰ τῇ κρίσει ἔσται τοῦ ἐπισκόπου, τὸν ἄλλον αὐτοῦ δὴ τοῦ μετανοοῦντος βίον κατεξετάζοντος.

Κανὼν ΙΙ'.

Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες μετὰ βίας, τετραετίαν ὑποπεσέτωσαν, δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνησάτωσαν, καὶ τῷ ἐβδόμῳ τελείως δεχθήτωσαν.

ΖΩΝΑΡ. Ἄ μὲν ἐν τοῖς ἀνωτέρω κανόσιν ὠρίσθησαν (1) περὶ τῶν ἄπαξ θυσάντων οἱ τῆς συνόδου ταύτης Πατέρες διετάξαντο, νῦν δὲ καὶ περὶ τῶν δις ἢ τρις ἐκ βίας τεθυκότων φασίν, οὓς καὶ τετραετίαν διάγειν ἐν ὑποπτώσει κελεύουσιν, ἐπὶ διετίαν δὲ ἄλλην κοινωνεῖν τοῖς πιστοῖς, ἥτοι συνίστασθαι αὐταῖς, καὶ συνεύχεσθαι ἀνευ προσφορᾶς, ἥγουν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μεταλήψεως, καὶ τῷ ἐβδόμῳ ἔτει τελείως δέχεσθαι, τουτέστι καὶ εἰς μετάληψιν τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου.

ΒΛΑΣ. Εἰπόντες οἱ ἅγιοι Πατέρες περὶ τῶν ἄπαξ θυσάντων, νῦν καὶ περὶ τῶν δις καὶ τρις θυσάντων φασίν. Ἐπεὶ γὰρ ἔλεγόν τινες, ταῦτόν εἶναι τὸ ἄπαξ καὶ τὸ πολλάκις θῆσαι, ὠρίσαν οἱ

(1) Χ. Τρ.—εἰρηται Βενερ. Κ.

Πατέρες πλειόνως ἐπιτιμᾶσθαι τοὺς δις ἢ τρίς θύσαντας κατὰ βίαν, ὥστε διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ μεγεθύνεται καὶ ἡ κόλασις· καὶ πάντως τοῦτο προχωρήσει καὶ ἐφεξῆς.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δεύτερον καὶ τρίτον θύσας, ἀλλὰ μετὰ βίας, ἐπταετίαν ὑποπιπτέτω.

Ὅσοι οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον ἔθυσαν βιασθέντες, οὗτοι τετραετίαν ὑποπεσάτωσαν, διετίαν χωρὶς προσφορᾶς τῶν εὐχῶν μόνον μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνησάτωσαν· καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἔτει δεξάσθωσαν τὴν τελείωσιν.

Κανὼν Θ'.

Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν, καὶ ἠνάγκασαν ἀδελφοὺς, καὶ αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ ἀναγκασθῆναι, οὗτοι ἔτη μὲν τρία, τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἐξαετία τὸν τῆς ὑποπτώσεως· ἄλλον δὲ (1) ἐνιαυτὸν κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὴν δεκαετίαν πληρώσαντες, τοῦ τελείου μετάσχωσιν· ἐν μὲν τοιούτῳ τῷ χρόνῳ, καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δὲ τινες οὐ μόνον ἀπέστησαν τῆς εἰς τὸν Κύριον πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν, ἀντὶ τοῦ, κατ' αὐτῆς ἐγένοντο, καὶ ἠνάγκασαν ἀδελφοὺς θῦσαι, ἢ καὶ αἴτιοι ἐγένοντο ἀναγκασθῆναι αὐτοὺς, οἷον φυγόντας καὶ κρυπτομένους, καταμεμνηυκότες (2) αὐτοὺς, ἢ ἀγνωστούς ὅτι Χριστιανοί εἰσι, δήλους αὐτοὺς θέμενοι τοῖς διώκταις, τοὺς τοιούτους ἠκονόμησαν οἱ Πατέρες, τρία μὲν ἔτη ἐν ἀκροάσει πληρῶσαι, ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἱσταμένους ἐν τῷ προνάῳ· ἐξ δὲ ἄλλα ἐν ὑποπτώσει διαγαγεῖν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕτερον κοινωνῆσαι τῶν εὐχῶν τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην μετασχεῖν τοῦ τελείου. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ, τῆς μετανοίας αὐτῶν δηλονότι, φασὶ, χρὴ καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον· εἰ γὰρ ἀμελῶς ἢ καὶ πληρμελῶς διαγνωσθῶσι ζῶντες, ἐπιταθήσεται ὁ χρόνος τῶν ἐπιτιμίων αὐτοῖς.

(1) ὁ δὲ, οὐ κεῖται παρὰ Βουερ. — (2) καταμεμνηυκίνοι Χ. Τρ.

ΒΑΣ. ΤΟΣΟΥΤΟΝ τινες ἐδειλάνδρησαν πιστοὶ διὰ τὰς βασάνους, καὶ ἀπέστησαν ἐκ τῶν ὀρθοδόξων, ὡς καὶ χωρῆσαι κατὰ τούτων, ποτὲ μὲν ἀναγκάζοντες αὐτοὺς φρονῆσαι τὰ τῶν τυράνων, ποτὲ δὲ καὶ καταμηνύοντες κρυπτομένους· τούτους γοῦν ἐπὶ δεκαετίαν ἐπιτιμᾶσθαι οἱ ἅγιοι Πατέρες διωρίσαντο. Μὴ εἶπης δὲ τοὺς ῥηθέντας πιστοὺς οὕτως ἀπαλλοτριωθῆναι τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν, ὡς καὶ γενέσθαι ἀπίστους, καὶ διώκειν τοὺς ὀρθοδόξους· τοὺς τοιούτους γὰρ ἀλλοτρώπως ἢ ἐκκλησίᾳ δέχεται, ὥσπερ καὶ τοὺς ἐκ γενετῆς ἀπίστους, μᾶλλον δὲ καὶ μετὰ πλειονοῦς ἐξετάσεως· ἀλλ' εἰπέ αὐτοὺς φρονεῖν μὲν καὶ εἰσέτι τὰ τῶν ὀρθοδόξων, διὰ δὲ τὰς βασάνους ταχέως ἐνδοῦναι, καὶ κατὰ σκῆψιν ὑποκρίνεσθαι τὰ τῶν κακοδόξων· ὥστε τοὺς βλέποντας αἰρετικοὺς μὴ σκανδαλίζεσθαι, ἀλλὰ συντίθεσθαι παρομοίως τούτοις, καὶ αὐτοὺς πιστεύειν. Διὰ γὰρ τοῦτο, καὶ ἐπιτιμίοις καθυποβάλλονται, καὶ οὐ δέχονται ὡς οἱ εἰδωλολάτραι καὶ οἱ ἄπιστοι.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μὴ μόνον ἐθελουσίως τεθυκῶς, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἀναγκάσας, δεκαετίαν ὑποπιπτέτω.

Οὗτος, ὡς καὶ ἑαυτὸν ἀπολέσας, καὶ ἑτέρους συνωθήσας, καὶ βιάσας εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰ ὑποστρέψει, ἐπὶ τριετίαν μὲν ἔστω μετὰ τῶν ἀκρωμένων, ἐν δὲ ἄλλῃ ἐξαετία, μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων· ἐπὶ δὲ ἕτερον ἓνα ἐνιαυτὸν, μετὰ τῶν συνισταμένων, καὶ κοινωνεῖτω, μέχρι τέλους τῆς θείας μυσταγωγίας, τῶν εὐχῶν μετὰ τῶν πιστῶν· καὶ οὕτω τοῦ δεκαετοῦς χρόνου παραρρῦέντος, μετασχέτω τῆς τελειώσεως, καὶ τῶν θείων ἀγισμάτων ἀξιωθήτω· ἂν μέντοι καὶ ὁ ἄλλος αὐτοῦ βίος ἐπιτηρούμενος οὐκ ἀπείργῃ τοῦτον τῆς θείας μεταλήψεως.

Κανὼν Γ'.

Διάκονοι, ὅσοι καθίστανται (1), παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ ἐμαρτύραυτο (2) καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτω μένειν (3), οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμή-

(1) Π. Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — καθιστάμενοι Βενερ. — (2) Π. Βρ. 'Ε. Κ. — εἰ ἐμαρτυρήσαντο Χ, Τρ. — εἰ δὲ μαρτύραυτο Βενερ. — (3) διαμίνειν Χ, Τρ.

σαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. Τοῦτο δὲ, εἴ τινες σιωπήσαντες (1), καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν σῦτῳ, μετὰ ταῦτα ἤλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς διακονίας.

ΣΩΝΑΡ. Φησὶν ὁ κανὼν οὗτος, ὅτι ὅσοι ἐν τῷ καθίστασθαι εἰς διακονίαν, ἤγουν ἐν τῷ μέλλειν χειροτονεῖσθαι διεμαρτύραντο, ἀντὶ τοῦ, φανερώς εἶπον ὡς ἐπὶ μάρτυσιν, ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτοῖς εἰς γάμον ἐλθεῖν, μὴ δυναμένοις παρθενεύειν, οὗτοι μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἐλθόντες μενέτωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἥτοι τῇ διακονίᾳ· δοκοῦσι γὰρ ἐπιτραπῆναι τὸ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλθεῖν εἰς γάμον ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. Εἰ δὲ τινες σιωπήσαντες ἐν τῷ μέλλειν χειροτονεῖσθαι, καὶ καταδεξάμενοι διὰ τῆς σιωπῆς ἄγαμοι μένειν, (κάνταῦθα γὰρ ἡ σιωπὴ συγκατάθεσιν δηλοῖ), μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔγημαν, τὸς τοιούτους* (2) πεπαῦσθαι τῆς διακονίας, ὀρίζει. Ταῦτα μὲν τὰ τοῦ παρόντος κανόνος. Ὁ δὲ εἰκοστός ἐκτος τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, μόνοις ἀναγνώσταις, καὶ ψάλταις ἐνδίδωσι, μετὰ τὸ εἰς κλῆρον καταταγῆναι, γαμεῖν. Καὶ ὁ ἕκτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν τῷ ἀποστολικῷ κανόνι ἐπόμενος, ἀπαγορεύει παντὶ πρεσβυτέρῳ καὶ διακόνῳ καὶ ὑποδιακόνῳ (3) μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἔρχεσθαι, καὶ τοὺς μὴ τὸν κανόνα φυλάττοντας, καθαιρεῖσθαι κελεύει· πρὸ δὲ τῆς χειροτονίας τοὺς εἰρημένους θεσπίζει συναλλάττειν γάμον, εἰ βούλοιντο. Ἐναντίων οὖν προδήλως τῶν κανόνων τούτων ὄντων, ὁ τῆς ἕκτης συνόδου κρατεῖν ὀφείλει, ὡς μεταγενέστερος, καὶ τῷ ἀποστολικῷ συμφωνῶν κανόνι· οὐ γὰρ ποτε πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναῖκα λαβὼν, ἐν τῇ οἰκείᾳ ἔσται ἐπιτιμία, ἢ ἱεουργεῖν παραχωρηθήσεται.

ΒΑΛΣ. Τῷ κανόνι τούτῳ μὴ προσχῆς, διοριζομένῳ τοὺς διακόνους μετὰ τὸ χειροτονηθῆναι συνάπτεσθαι γυναίξιν, ὅτι ἐν

(1) X. Γρ. Π. Βρ. 'Ε. Κ. — παραδιωπήσαντες Βενερ. — (2). X. Γρ. — (3) τὸ, καὶ ὑποδιακόνῳ οὐ κεῖται ἐν X. Γρ.

τῷ χειροτονεῖσθαι διεμαρτύραντο, τουτέστιν εἶπον πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἀναγκαῖόν εἶναι αὐτοῖς εἰς γάμον ἐλθεῖν, καὶ οἶονεῖ ἔλαβον τὸ ἐνδόσιμον. Εἴτε γὰρ προανεφώνησαν τὰ περὶ τούτου, εἴτε ἐσιώπησαν χειροτονούμενοι, οὐ παραχωρηθήσονται μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναικὶ συζευχθῆναι ὅτι ὁ τ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου διορίζεται καθαιρεῖσθαι τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμους συναλλάττοντας πρεσβυτέρους, διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους· τὸ δὲ ἀκανόνιστον, οὔτε ἀπὸ ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς, οὔτε ἀπὸ μόνου τοῦ σιωπήσαντι ἐκχωρηθήσεται, ὡς ἀνυπόστατον. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν γ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, λέγουσαν, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου εἶχον ἄδειαν οἱ ἱερωμένοι ἐντὸς διετίας ψηφίζομένης μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν νομίμους γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὡς ὑπὸ τῶν κανόνων κεκωλυμένον, οὐκ ὀφείλει κρατεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μέλλων διάκονος χειροτονεῖσθαι, εἰ προεμαρτύρατο τῷ ἐπισκόπῳ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν ἄγαμον, γαμήσας ἔστω διάκονος· εἰ δὲ σιωπήσας ἔγημεν ὕστερον, ἀποβαλλέσθω.

Οὗτος ὁ κανὼν διαγορεύει τὸν πρὸ τῆς χειροτονίας προμαρτυράμενον τῷ ἐπισκόπῳ, μὴ δύνασθαι παρθενεύειν, ἀλλ' εἰς γάμου βούλεσθαι κοινωνίαν ἐλθεῖν, μὴ κωλύεσθαι καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς γάμον ἔρχεσθαι, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αὐθις ὑπηρεσίας τε καὶ τιμῆς. Τὸν δὲ σιωπήσαντα καὶ καταδεξάμενον ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἄγαμον μένειν, τῆς διακονίας πεπαῦσθαι, εἴπερ μετὰ τοῦτο γάμου νόμῳ γυναικὶ συναφθῆ. Πλὴν τῷ παρόντι κανόνι ἀντίκειται ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου, μὴ παραχωρῶν ὅλως τῷ προελθόντι ἀγάμῳ εἰς ὑποδιακόνου, ἢ διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου βαθμὸν, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον· ἀλλὰ τὸν τοῦτο τολμήσαντα ποιῆσαι, διαταττόμενος καθαιρεῖσθαι· καὶ κρατεῖ ὁ κανὼν ἐκεῖνος, καὶ αὐτὸς ἤργησεν.

Κανὼν ΙΑ'.

Γὰς μνηστευθείσας κόρας, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ ἄλλων ἀρπαγείσας, ἔδοξεν ἀποδίδεσθαι τοῖς προμνηστευσαμένοις, εἰ καὶ βίαν ὑπ' αὐτῶν πάθοιεν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν εἰκοστῷ δευτέρῳ κανόνι αὐτοῦ, τὸν ἐξ ἀρπαγῆς ἔχοντα γυναῖκα, μὴ πρότερον παραδέχεσθαι εἰς μετάνοιαν βούλεται, εἰ μὴ ἀφαιρεθῆ ἔξ αὐτοῦ ἢ ἀρπαγείσῃ, καὶ τῷ μνηστευσασμένῳ αὐτὴν δοθῆ, εἰ τέως βούλοιο λαβεῖν αὐτήν. Οὕτω καὶ τὸν κανόνα τοῦτον νοητέον λέγειν τὸ ἀποδίδεσθαι τὰς ἀρπαγείσας τοῖς μνηστευσασμένοις αὐτάς· εἰ αἰροῦντο δηλονότι λαβεῖν αὐτάς· ἄκοντες γὰρ οὐκ ἀναγκασθῆσονται.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων κόρας οἰαςδῆτινας, τὰ εἰκότα διελήφθη ἐν τῷ λ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλ. τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτο. Ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἑβ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὸν νη. ὄλον τίτλον τοῦ ξ'. βιβλίου. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, ἀποδίδεσθαι τὰς ἀρπαγείσας τοῖς μνηστευσασμένοις, μὴ εἴπῃς ἀναγκάζεσθαι τούτους ταύτας λαβεῖν, ἀλλὰ θέλειν (1) καὶ ζητεῖν αὐτοὺς αὐτάς. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ μοιχαλίδων γυναικῶν εἴρηται ἐν βιβλίῳ κη τίτ. ζ'. κεφ. α'. ὅπερ ἐστὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ριζ'. Εἰ δὲ θέλεις εἰπεῖν, καὶ ἄκοντας λαμβάνειν αὐτάς τοὺς μνηστῆρας, ἐρμηνεύσον τὸν κανόνα κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θευματουργοῦ, ἣν καὶ ἀνάγνωθι περὶ τὰς ἀρχάς· πρὸς δὲ καὶ τὰ εἰς ἐρμηνείαν τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς γραφέντα, ἀλλὰ καὶ τὸν κβ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου οὕτως ἐρμηνεύσον.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ ἐμνηστεύθη κόρη, ἠρπάγη δὲ παρ' ἄλλου, τῷ προτέρῳ ἀποκαθίσταται.

Ὁ μὲν κανὼν οὗτος, τὴν μνηστευθεῖσάν τινι κόρην, καὶ μετὰ ταῦτα ὑφ' ἑτέρου ἀρπαγείσασαν, προσάττει ἀποκαθίστασθαι τῷ προτέρῳ μνηστῆρι, κὰν ὑπὸ τοῦ ἀρπάσαντος αὐτὴν ἢ παρθένος ἐφθάρῃ. Ὁ δὲ πεντηκοστὸς ὀγδοὸς τίτλος τοῦ ξ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν μεγάλαις ποιναῖς ὑποβάλλει τὸν ἀρπαγὴν ποιησάμενον γυναῖκος, καὶ τὸν βοηθήσαντα αὐτῷ ἐν τῇ ἀρπαγῇ, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς οἰανδῆποτε σπουδὴν τούτῳ εἰσενεγκόντας. Καὶ οὐδὲ συγχωρεῖ, κὰν ἢ ἀρπαγείσῃ θέλη γυνή, κὰν οἱ γονεῖς αὐτῆς, τῷ

(1) καὶ θέλειν X, Γρ.

ἀρπάσαντι συναφθῆναι πρὸς γάμον· ἀλλὰ καὶ εἰ συναινέσουσιν οἱ γονεῖς τῷ τοιούτῳ συνοικεσίῳ, περιορίζονται.

Κανὼν ΙΒ'.

Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, καὶ μετὰ ταῦτα βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι, ὡς ἀπολουσαμένους.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ παλαιὸν, τὸ μὲν κήρυγμα ἐδέχοντο οἱ πλείους, καὶ ἐπίστευον τῷ Χριστῷ, βαπτίζεσθαι δὲ ὑπερετίθεντο. Διὸ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, τοὺς εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα προτρεπτικοὺς συνεγράψαντο λόγους. Ἦσαν οὖν ἐν τοῖς καιροῖς τῶν διωγμῶν τοιοῦτοι πολλοὶ, Χριστιανοὶ μὲν ὄντες, μήπω δὲ βαπτισθέντες. Φησὶν οὖν περὶ τούτων ὁ κανὼν, ὅτι, ἐάν τινες ἔθυσαν κατασχεθέντες ὡς Χριστιανοὶ, ἀφώτιστοι δὲ ὄντες μετὰ ταῦτα ἐβαπτίσθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς κωλύει τὸ οὔσαι εἰς τὸ προαχθῆναι εἰς τάξιν, τουτέστιν εἰς ἱερωσύνης βαθμόν· τὸ γὰρ ἅγιον βάπτισμα, ἅπαντα τὰ πρόην μολύσματα ἀπολοῦσαι καὶ ἐκκαθάραι πιστεύεται, ὅποια ἂν εἴεν.

ΒΛΑΣ. Τινὲς ἄπιστοι τὸ μὲν κήρυγμα ἐδέχοντο, καὶ ἐπίστευον τῷ Χριστῷ· βαπτίζεσθαι δὲ ὑπερετίθεντο. Ἐπεὶ οὖν οὗτοι κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀπίστους θύσαντες ἠξίουσαν, μετὰ τὸ βαπτισθῆναι ἱερωθῆναι, καὶ οὐ παρεχωροῦντο, ὡς τινῶν λεγόντων μὴ ὀφείλειν τούτους εἰς βαθμοὺς ἐκκλησιαστικῶν προαναδιδάξεσθαι κατὰ τοὺς προρρήθέντας κανόνας, τοὺς ἐπιτιμῶντας τοὺς θύσαντας τοῖς εἰδώλοις· διωρίσαντο οἱ Πατέρες, τούτους εἰς ἱερωσύνην προάγεσθαι, ὡς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπολουσαμένους καὶ καθαρισθέντας ἀπὸ παντὸς ῥύπου ἁμαρτίας. Ἐρωτήσῃ δέ τις, καὶ τίνας χάριν, τούτους μὲν ἔκοντι καὶ μὴ κατὰ βίαν θύσαντας δεχόμεθα καὶ βαπτίζομεν, καὶ τῷ κλήρῳ συντάττομεν (1), τοὺς δὲ Χριστιανούς κατὰ βίαν θύσαντας, οὐ μόνον ἱερωσύνης οὐκ ἀξιούμεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίαις καθυποβάλλομεν, ὡς προεῖρηται; Λύσις. Ἐκεῖνοι μὲν Χριστιανοὶ ὄντες, καὶ

(1) συνάπτομεν 'Ε.

τάς βασιάνους μὴ ἀναμείναντες, ἀλλὰ θύσαντες, ἀρνησάμενοι γέ-
γωνασι, καὶ ὡς τὰ ἔσχατα ἐπαικώτερος, εἰς ἱερωσύνην οὐ πάρα-
δέχονται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμῶνται· οὗτοι δὲ, ἐκ γενετῆς ὄντες ἄπι-
στοι, καὶ πρὸ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος· θύσαντες, οὐκ ἠρησάμενοι
τὸν Θεόν· πῶς γὰρ, ἂν ἐπὶ οὐ παρεδέξαντο, διὰ τὸ μὴδὲ βαπτί-
σθηναι; καὶ κατὰ τοῦτο οὐδὲ ἡμαρτον ποιήσαντες κατὰ τὴν
οἰκίαν Θρησκείαν· κἀντεῦθεν καὶ προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ·
δέχονται ὡς ἄπιστοι. Καὶ ἐπεὶ οἱ τοιοῦτοι βαπτιζόμενοι καὶ
ἱερωσύνης ἀξιοῦνται, μετὰ δοκιμασίας ἐπισκοπικῆς, οὐδὲ αὐ-
τοὶ κωλυθήσονται ἱερωθῆναι, ἀλλὰ γενήσεται καὶ ἐπὶ τοῦτοις
πάντα τὰ τοῖς Θεοῖς Πατράσι διωρισμένα χάριτι τῶν ἐξ ἀπί-
στων βαπτισθέντων καὶ Θελόντων ἱερωθῆναι.

Ἐτέραι ἐγγρημία.

Τῶ παρόντι κανόνι χρησόμενος (1) ὁ ἐγγιώτατος ἐκείνος πα-
πῆτριάρχης κυρὸς Πολύευκτος, πρῶτον μὲν ἐξώθησεν ἐκ τῶν
ἱερῶν περιβόλων τῆς ἐγγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας
τὸν βασιλεῖα κυρὸν Ἰωάννην τὸν Ἰσιμιακὴν, ὡς φονεῦσαντα τὸν
Βασιλεῖα κύριον Νικηφόρον τὸν Φωκῶν (2)· ὕστερον δὲ ἐδέξατο.
Ἔπει γὰρ μετὰ τῆς ἀγίας συνόδου ἐν τῇ γενομένῃ τηνικαυτα
συνοδικῇ πράξει, τῇ ἐν τῷ χειροφυλακείῳ ἀποκειμένῃ, ὡς, ἐπεὶ
τὸ χρίσμα τοῦ ἐγγίου βαπτίσματος τὰ πρὸ τούτου (3) ἀμαρ-
τήματα ἀπαλείφει, οἷα καὶ ὅσα ἂν ᾖσαι (4), πάντως καὶ τὸ χρί-
σμα τῆς βασιλείας τὸν πρὸ ταύτης γεγονότα φόνον παρὰ τοῦ
Ἰσιμιακῆ ἐξήλειψεν. Ἀκολούθως οὖν τῇ τοιαύτῃ πράξει, λέγουσιν
ὅσοι μάλα δὸν εἰσι συμπρωθέστεροι καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ἔλεον τῆς κρίσεως
προαυτῶν, διὰ τοῦ χρίσματος τῆς ἀρχιερωσύνης τὰ πρὸ ταύτης
ἀπολείφασθαι ἀμαρτήματα, καὶ διενέσσανται* καλῶς περὶ* (5) τῶν
πρὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ψυχικῶν μολυσμάτων τοῦς ἀρχιερεῖς μὴ εὐθύ-
νεσθαι· ὡς γὰρ οἱ βασιλεῖς Χριστοὶ Κυρίου κέκληνται (6) καὶ εἰσὶν,

(1) ἐν X. Τρ. ἡ Β'. ἐγγρημία συνέχεται μετὰ τῆς, πρώτης εἴρω. καὶ τῶν
ἐξ ἀπίστων βαπτισθέντων καὶ Θελόντων ἱερωθῆναι, τῇ γὰρ τοιαύτῃ κανόνι χρη-
σόμενος κτλ. παρὰ δι' Ε. εὐ κείται ὅπως.—(2) τὸν βασιλεῖα τὸν Φωκῶν X. Τρ.—
(3) τὰ πρὸ τοῦ βαπτίσματος X. Τρ.—(4) καὶ καὶ εἷα καὶ ὅσα ὄντων ἀπαλείφει
X. Τρ.—(5) τὰ μετὰ τῶν ἴδι κείται παρὰ Βενετ. ἀλλ' ἐν X. Τρ.— (6) X.
Τρ.— λέγονται Βενετ.

οὗτω καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εἰσὶ τε καὶ ὀνομαζόμενοι. Κατασκευάζου-
σι (1) δὲ τὸν οἰκίον λόγον καὶ ἀπὸ τοῦ εἶναι τῆς αὐτῆς δυνα-
μῆς (2) τὰς ἀναγγιλωσκομῆνας εὐχίας, ὅτε στέφονται οἱ βασι-
λεῖς, καὶ ὅτε χειροτονοῦνται οἱ ἀρχιερεῖς. Ἄντι δὲ τοῦ χρισμένου
ἐλαίου τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, κατὰ τὸν παλαιὸν
νόμον, εἶπον ἀρκεῖν τοῖς ἀρχιερεῦσι τὸν ἐπικείμενον ζυγὸν τοῦ
ἐναγγελίου τῷ τραχήλῳ αὐτῶν, καὶ τὴν (3) δι' ἐπικλήσεως τοῦ
ἐγγίου Πνεύματος σφραγίδι τοῦ χειροτονοῦτος. Εἰς συγκρότησιν (4)
δὲ τούτων πάντων ἀναντιρρήτων, χρῶνται καὶ τῷ τοῦ μεγάλου Ἰρη-
γορίου τοῦ Θεολόγου λόγῳ,* τῷ γραφέντι μετὰ τὴν οἰκίαν χει-
ροτονίαν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ* (5), οὗ ἡ ἀρχή· Πάτερ ἐπ' ἐμέ
χρίσμα καὶ πνεῦμα· καὶ μάθησ' ὅτι οὐδὲν ἦτρον ἐξιοῦται τῆς
τοῦ παναγίου Πνεύματος χάριτος ὁ ἀναξίως χειροτονηθεὶς, καὶ ἐν
καθαρότητι τὸν μετὰ τὴν χειροτονίαν βίον ἀνύσας, τοῦ ἀξίως
χειροτονηθέντος, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς καθαρότητος τὸν ἐν ἡμῶν
βίον ἀπολιπόντος. Ταῦτα περὶ ἀρχιερέων· περὶ γὰρ ἱερέων καὶ ἐπέ-
ρων κληρικῶν, ζῆται συνόδου Νικαίας κανὼν α' ὁ, συνόδου Νεοκαισα-
ρείας κανὼν θ'. εἰ. Βασιλείου κανὼν κζ', καὶ Θεοφίλου ἐκ τοῦ
ὑπομνηστικῶν κανὼν δ'. ε. ἡ. καὶ σημειῶσαι ἀπὸ πάντων (6),
ὅτι ἡ μὲν χειροτονία τῶν ἀρχιερέων καὶ τὸ χρίσμα τῶν βασι-
σιλέων ἀπαλείφουσι τὰ πρὸ τῆς χειροτονίας καὶ τοῦ χρίσματος
ἀμαρτήματα, οἷα ἂν ᾖσαι. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν
οἱ ἐπίσκοποι ἀφιέναι ἀμαρτήματα, ὡς ἀκούσαντες ἅμα τῷ χει-
ροτονηθῆναι, ὅσα δόξατε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ αὐ-
ρανῷ, καὶ ὅσα λύσατε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ. Ἡ δὲ χειροτονία τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἐτέρων ἱερωμένων (7)
μικρὰ ἀμαρτήματα ἀπαλείφει, συγκρατῆσαι, φημί, καὶ ψεύδος,
καὶ ἕτερα τοιαῦτα (8), μὴ ἐπάγοντα καθαίρειν· πορνείαν δὲ
οὐχί· ὅθεν οὐδὲ ἀφιέναι ἀμαρτίας οἱ ἱερεῖς δύνανται· καὶ ἀνά-

(1) κατασκευάζονται. Βενετ.—(2) X. Τρ.— παρὰ δὲ Βενετ. ἴδι, τῆς αὐτῆς
δυναμῆς ἔσται μετὰ τοῖς, οἱ βασιλεῖς.—(3) X. Τρ.— τὸ τὴν, οὐ κείται παρὰ
Βενετ.—(4) X. Τρ.— εἰς οὐρακίαν Βενετ.—(5) τὰ μετὰ τῶν ἐν X. Τρ. μόν-
ον κείται.—(6) X. Τρ.— ἐκ τούτων Βενετ.—(7) X. Τρ.— ἡ δὲ τῶν ἱερέων
καὶ τῶν λοιπῶν χειροτονία Βενετ.—(8) X. Τρ.— εἰς συγκρατῆσαι, ψεύδος
καὶ τὰ τοιαῦτα. Βενετ.

γνωθι τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα θ'. τὰ αὐτὰ περὶ ἱερέων λέγονται. Πιῆ ἐναντιωθῆ δέ σοι ὁ ιζ'. κανὼν τῶν ἀγίων ἀποστόλων, λέγων· Ὁ δυοὶ γάμοις συμπλακείς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν χρῆσάμενος, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὄλως τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, μηδὲ ὁ ιη'. κανὼν, τὰ αὐτὰ σχεδὸν διοριζόμενος. Ἀλλ' ἐκλαβοῦ τὸ εἶναι εἰς τὸ γενέσθαι, καὶ εἶπέ, ὅτι (1) οὐδεὶς οὕτως ὀλισθήσας ἀξιωθήσεται ἐπισκοπικοῦ ἢ ἱερατικοῦ ἀξιώματος· ἀξιωθῆεις δὲ παρὰ τὰ δεδογμένα, εἰ μὲν ἐστὶν ἐπίσκοπος, οὐκ ἀνακριθήσεται διὰ τὰς ῥηθείας αἰτίας· καὶ ὅτι (2) οἱ ἀρχιερεῖς, ἅμα τῷ χειροτονηθῆναι, οὐ μόνον ἀποστολικοῦ χαρίσματος ἀξιοῦνται, ἀλλὰ καὶ προφητικοῦ. Οὕτω γὰρ καὶ Σαοὺλ ἐν προφήταις, καὶ Καϊάφας ἄκων προεφήτευσεν *εἰπὼν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*. Συμφέρει ἓνα ἀπολέσθαι ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ* (3). Ἦν γάρ, φησὶν, ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. Εἰ δὲ ἱερεὺς ἐστὶν, ἢ ἕτερος ἱερωμένος, καθαιρεθήσεται. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ κθ'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ εὐρήσεις ἐν αὐτῷ νόμους διαφόρους πολλὰ περὶ ἱερέων καὶ ἐτέρων ἱερωμένων διαλαμβάνοντας, ἐπισκόπων δὲ ὄλως μνεΐαν μὴ ποιουμένους.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θύσας, ἀνεύθυνος μετὰ τὸ βάπτισμα.

Ἐπεὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα πάντα ῥύπον ψυχικὸν ἀποπλύνει, εἰκότως ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θύσας, μετὰ τὸ βάπτισμα ἔσται ἀνεύθυνος, καὶ εἰς ἱερατικὸν βαθμὸν προαχθήσεται, εἴπερ ὁ μετὰ ταῦτα βίος αὐτοῦ εὐρεθῆ ἀνεπίληπτος.

Κανὼν ΙΓ'.

Χωρεπισκόποις (4) μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μὴν (5) μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ.

(1) (2) X. Tr. — τὸ, ὅτι, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (3) τὰ μεραξὺ τῶν *οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν X. Tr. — (4) Π, X. Tr. — χωρεπισκόπους 'E. K. Br. Βευερ. — (5) Π, Βευερ. — ἀλλὰ μηδὲ K, 'E, — ἀλλὰ μὴν μηδὲ πρεσβύτερον X. Tr.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ι. κανῶν τὰ αὐτὰ περὶ τῶν χωρεπισκόπων (1) ὀρίζει, ἀπαγορεύων αὐτοῖς χειροτονίαν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου (2), μόνους δὲ ἐπιτρέπων χειροτονεῖν ὑποδιακόνους, καὶ ἀναγνώστας, καὶ ἐφορκιστάς· ἄνευ δὲ ἐπιτροπῆς τῶν ἐπισκόπων, οἷς ὑπόκεινται, μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς πρεσβύτερον, ἢ διάκονον χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους ἐν πόλεσι καθιστᾶν. Εἰ γὰρ ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐπισκοποῦσιν, οὐ δύνανται χειροτονεῖν τοὺς εἰρημένους, μᾶλλον ἐν πόλεσι τοῦτο ποιεῖν κωλύονται. Τὴν δὲ ἐπιτροπὴν βούλεται ὁ κανὼν διὰ γραμμάτων γίνεσθαι, ἥτοι ἔγγραφον, ἕνα μὴ τις εἴη περὶ τούτου ἀμφιβολία, τοῦ μὲν χωρεπισκόπου λέγοντος ἐπιτραπῆναι, τοῦ δὲ ἐπισκόπου ἀρνούμενου, ἢ διὰ λήθην, ἢ ἄλλως.

ΒΑΣΣ. Εἰ θέλεις μαθεῖν, τίνες εἰσὶν οἱ χωρεπίσκοποι, καὶ τίνα τὰ τούτων προνόμια, ἀνάγνωθι τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα ιδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ι. καὶ τὴν πρὸς τοὺς χωρεπισκόπους ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Διορίζονται δὲ καὶ οἱ τῆς παρούσης συνόδου Πατέρες, μὴ χειροτονεῖν χωρεπίσκοπον πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, χωρὶς ἐγράφου ἐπιστολῆς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβύτερον πόλεως. Περὶ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος ἠθέλομεν γράψαι τινά· ἐπεὶ δὲ ὁ τῶν χωρεπισκόπων βαθμὸς παντελῶς ἠπράκτησεν, οὐδὲ ἡμεῖς ματαιοπονήσαι ἠθελήσαμεν.

ΑΡΙΣΤ. Χωρεπίσκοπος οὐ χειροτονεῖ ἄνευ ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου.

Ὁ μὲν κανὼν οὗτος ἀδιαστίκτως τοὺς χωρεπισκόπους κωλύει χειροτονεῖν ἄνευ ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου. Ὁ δὲ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου συγχωρεῖ αὐτοῖς μόνον ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς καθιστᾶν, μὴ μόντοι γε πρεσβύτερον, ἢ διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα γνώμης τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ἢ ὑπόκειται αὐτὸς τε, καὶ ἡ χώρα. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, εὐρῶν ἀνεξετάστως γινομένους τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἐκκλησίας παρὰ τῶν χωρεπισκόπων, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ

(1) Βευερ. Κ. — περὶ τῶν ἐπισκόπων Χ. Τρ. — (2) Βευερ. Κ. — Χειροτονεῖν πρεσβυτέρους διακόνους Χ. Τρ.

τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων εἰσαγομένους, κατ' ἐπιτροπὴν τῶν αὐτῶν ἐπισκόπων· οὐ συγχωρεῖ τοῖς χωρεπισκόποις, ἄνευ γνώμης αὐτοῦ τινα εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν παραδέχεσθαι· ἀλλὰ κατεξετάζεσθαι μὲν τοὺς ἀξιούς παρὰ τῶν χωρεπισκόπων καὶ παραδέχεσθαι, μὴ συναριθμεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ κλήρῳ, πρὸ τοῦ ἀνενεγκεῖν αὐτῷ τὰ περὶ αὐτῶν. Χωρεπίσκοποι δὲ εἰσιν, οἱ σήμερον ἐν τισὶ κώμαις καὶ χώραις πρωτοπαπάδες λεγόμενοι.

Κ α ν ὶ ν ΙΔ'.

Τοὺς ἐν κλήρῳ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ὄντας, ἀπεχομένους (1) κρεῶν, ἔδοξεν ἐφάπτεσθαι, καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο, κρατεῖν ἑαυτῶν· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο (2), ὡς μηδὲ τὰ μετὰ κρεῶν βαλλόμενα λάχανα ἐσθίειν, καὶ εἰ μὴ ὑπείκοιεν (3) τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν πεντηκοστῷ τρίτῳ κανόνι, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι διετάξαντο, τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας κρεῶν καὶ οἴνου ἐπισκόπους, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, ὡς βδελυσσομένους αὐτὰ, καὶ οὐ δι' ἄσκησιν, καθαιρεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἦν τινος βδελυττομένου τὸ κρέας καὶ τὸν οἶνον, ἀπέχεσθαι αὐτῶν, λέγειν δὲ ὅτι δι' ἄσκησιν αὐτῶν ἀπεχόμεθα, ὥρισεν ἡ σύνοδος αὕτη, ἄπτεσθαι τῶν κρεῶν τοὺς ἀπεχομένους αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἀπογεύεσθαι αὐτῶν, κατὰ τινος καιροῦ συνάξεων, καὶ οὕτως αὔθις, εἰ βούλοιντο, ἐγκρατεῦσθαι. Εἰ δὲ οὕτω βούλονται ἀπέχεσθαι αὐτῶν, ὡς μηδὲ λάχανα μετὰ κρεῶν ἐψόμενα ἐσθίειν, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως, τουτέστιν ἐξωθεῖσθαι τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς τιμῆς ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες.

ΒΑΛΣ. Τὰ μὲν περιεχόμενα τῷ ἀποστολικῷ νά. κανόνι, χάριν τῶν ἀπεχομένων γάμου, οἴνου, καὶ κρεῶν, προηρμηνεύθησαν ἐκεῖσε. Ἐπεὶ δὲ διελήφθη ἐν τῷ τοιοῦτῳ κανόνι, μὴ καλῶζεσθαι τοὺς δι' ἄσκησιν νηστεύοντας, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι τοὺς

βλασφημοῦντας κατὰ τῶν οικονομιῶν τοῦ Θεοῦ. Εἰκὸς δὲ ἦν (1) εἶπειν τινος, καὶ πόθεν ἀναφανήσονται οἱ διὰ ἀγαθὸν τρόπον, καὶ οἱ διὰ φαῦλον νηστεύοντες; οἱ τῆς παρούσης συνόδου Πατέρες εὐμαρῶς καὶ τοῦτο διηυλήτωσαν· ἔφασαν γάρ, ὡς, εἰ βούλονται οἱ νηστεύοντες ἅπαν σκάνδαλον περικιρῆσαι, ἐφάπτεσθαι μόνον τῶν κρεῶν, καὶ πάλιν νηστεύετωσαν, εἰ αἰροῦνται· εἰ δὲ τοῦτο οὐ ποιῶσιν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ λάχανα τὰ μετὰ τῶν κρεῶν βαλλόμενα ἐσθίουσιν, ἀναγκάζόμενοι πάντως παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐκ προσαγγελίας τινῶν (2), καταλαμβάνοντας διὰ τρόπον οὐκ ἀγαθὸν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν, καὶ καθαιρεῖσθαι, ὡς μὴ τῷ κανόνι ὑποτασσόμενοι. Καλῶς δὲ ἐκεῖσε μὲν ὁ κανὼν εἶπεν, ἢ πκύεσθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι τούτους· ἐνταῦθα δὲ παύεσθαι τῆς τάξεως οἱ Πατέρες διωρίσαντο. Ἔτι γάρ τοῦ ἀμφιβόλου μὴ λυθέντος, ὄφειλε πάντως ὁ αἰτιώμενος παρεγγυηθῆναι περικιρῆσαι διὰ τοῦ κρεωφαγῆσαι τὸ σκάνδαλον, καὶ οὕτω κατακριθῆναι. Ἐνταῦθα δὲ τῆς ὑποψίας περιαιρουμένης διὰ τῆς ὑποτυπωθείσης οικονομίας παρὰ τῶν Πατέρων, ἐξ ἀνάγκης ὁ μὴ κατὰ ταύτην ποιῶν καθαιρεῖται ἀπεντεῦθεν. Ἐπεὶ δὲ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων μόνων ἐμνήσθη ὁ παρῶν κανὼν, ὁ δὲ ρηθεὶς ἀποστολικὸς κανὼν πάντων τῶν ἀνθρώπων μέμνηται, ὄφειλεις καὶ σὺ τὰ ἐνταῦθα διορισθέντα εἰς πάντας ἐλκύσαι. Ὡς ἔοικεν οὖν, καὶ οἱ αἰτιώμενοι διὰ βωγομιλικὴν αἵρεσιν, ἀκολούθως τῷ παρόντι κανόνι, ἀναγκάζονται κρεωφαγῆσαι ἢ τυροφαγῆσαι, καὶ περικιρῆσαι τὴν ὑποψίαν τῆς βωγομιλικῆς νηστείας. Ἀλλὰ καὶ οἱ πλείους τῶν εὐλαβεστέρων μοναχῶν, μὴ θέλοντες καταλύσαι εἰς ἰχθύας διὰ τὸ τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς αἰδέσιμον, κατὰ τοῦτον δῆθεν τὸν κανόνα, τούτων μὲν ἀπέχονται, ἐσθίουσι δὲ τὰ ἀποβράσματα αὐτῶν, καὶ τὰ σὺν αὐτοῖς ἐψόμενα λάχανα. Καὶ τὸ μὲν οὕτω γινόμενον εἰς τοὺς κατηγορουμένους διὰ βωγομιλικὴν αἵρεσιν, καλῶς εἶποι τις γίνεσθαι· ὥσπερ καὶ ἀπογεύεσθαι τινὰ κρέατος ἢ τυροῦ εἰς τὰς ἐβδομάδας, καθ' ὅς Ἀρμένιοι, ἢ ἄλλοι αἱρετικοὶ νηστεύουσι (3).

(1) Βενερ. X. Τρ. — καὶ ἀπεχομένους Π. Βρ. Κ. 'Ε. — (2) Π. — εἰ δὲ μηδὲ βούλοιντο Βενερ. — εἰ δὲ βούλοιντο Κ. 'Ε. Βρ. — (3) Π. Βρ. Κ. 'Ε. — καὶ μηδὲ ὑπείκοιεν Βενερ. — καὶ ὑπείκοιεν X. Τρ.

(1) X. Τρ. — εἰκὸς δὲ εἶπειν 'Ε. Βενερ. — (2) Βενερ. — ἐκ προσαγγελιῶν. 'Ε. — ἐκ προσαγγελίας τινῶν X. Τρ. — (3) X. Τρ. Βενερ. — ἢ ἕτεροι αἱρετικοὶ 'Ε.

καὶ μᾶλλον ὅταν εἰς ὑποπτον χώραν διάγη· ποιεῖ γὰρ τοῦτο, ἵνα μὴ λογισθῇ συννηστεύειν τοῖς αἰρετικοῖς. Τὸ δὲ γινόμενον παρὰ τῶν νηστευόντων ἐν ταῖς ἀγίαις τεσσακροσταῖς, καὶ καταλυόντων, ὡς εἴρηται, οὐ δοκεῖ μοι ἀκατάγνωστον· ἔδει γὰρ τοὺς νηστεύοντας μὴ καταλύειν ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ ἀτιμάζειν τὴν νηστείαν. Ὁ δὲ κανὼν εἶπε τὸ ἐσθίειν τοιαῦτα λάχανα, οὐχ ὡς προτρέπων ἀπέχεσθαι μὲν τῶν κρεῶν, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς λάχανα ἐσθίειν, ἀλλ' ὡς μισῶν τοὺς διὰ βδελυρίαν καὶ ἀποστροφὴν τῶν κρεῶν ἀποτασσομένους καὶ αὐτοῖς τοῖς λαχάνοις τοῖς μετὰ τῶν κρεῶν ἐψομένοις· ὥστε πανταχοῦ (1) ἡ διάθεσις σκοπεῖται τοῦ καταλύοντος καὶ μὴ καταλύοντος. Οἱ δὲ Λατῖνοι μοναχοί, τῶν μὲν κρεῶν ἀπεχόμενοι, τὸ δὲ στέαρ τούτων ἀδιαφόρως μετὰ λαχάνων ἐσθίοντες, οὐ δοκοῦσί μοι ποιεῖν κατὰ τὸν παρόντα κανόνα· οὐ γὰρ, ἵνα μὴ αἰτιαθῶσιν ὡς ἀπεχόμενοι τῶν κρεῶν, καταλύουσιν εἰς τὸ στέαρ, ἀλλ' ἵνα τὴν γαστέρα ἐμπλήσωσι, καὶ τὸν φάρυγγα θεραπεύσωσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ἱερατικὸς, κρεῶν ἀπεχόμενος, γευσάμενος μόνον, οὕτως ἀπεχέσθω· εἰ δὲ μὴδὲ τῶν μετὰ κρέατος γεύοιτο λαχάνων, πεπαύσθω.

Ὁ ἀπεχόμενος κρεῶν πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἀπογευσάσθω. Εἰ δὲ οὐ πείθεται, ὡς μὴδὲ τῶν λαχάνων τῶν μετὰ κρέατος γεύσασθαι, καθαιρεῖσθω, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀποδοκιμάζων δημιουργίαν, καὶ διαβάλλων αὐτήν· καὶ ζῆτει καὶ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων καν. νά.

Κ α ν ὼ ν Ι Ε'.

Περὶ τῶν διαφερόντων τῷ Κυριακῷ, ὅσα ἐπισκόπου μὴ ὄντος πρεσβύτεροι ἐπώλησαν, ἀνακαλεῖσθαι (2) τὸ Κυριακόν. Ἐν δὲ τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, εἴπερ προσήκει ἀπολαβεῖν τὴν τιμὴν, εἴτε καὶ μὴ, διὰ τὸ πολλάκις τὴν πρόσοδον (3) τῶν πεπραμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τούτοις πλείονα τὴν τιμὴν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν, μὴ ὄντος ἐπισκόπου, ἐκποιήσωνται τινα τῶν διαφερόντων ἀκινήτων τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ τοῦ κλήρου, διὰ τινα ἴσως

κατεπέγουσαν χρεῖαν· (διὰ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων τὸν κλῆρον ἠνίξατο ὁ κανὼν, μνησθεῖς αὐτῶν διὰ* (1) τὸ ὑπερέχον τοῦ βαθμοῦ) ἀνακαλεῖσθαι ταῦτα δύναται ἡ ἐκκλησία, ἢτοι ὁ ἐπίσκοπος, οὐ τῇ κρίσει ἀνατίθησιν ὁ κανὼν δοκιμάσαι, εἰ χρὴ ἀντιστραφῆναι τὸ τίμημα, ἢ μὴ· ἴσως γὰρ εὐπρόσοδον ὂν τὸ ἀκίνητον περιποιήσατο τῷ ἀγοραστῇ πλείονα τὴν τιμὴν. Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου εἰκοστὸς ἔννατος κανὼν ἀπρόσοδα ἀκίνητα δίδωσιν ἐκποιεῖσθαι, ἀνάγκης ἐπικειμένης, ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα μετὰ διαστίξεως.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ ιε'. κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον, ἱκανῶς διελάβομεν περὶ ἐκποιήσεως ἀκινήτων ἐκκλησιαστικῶν. Οἱ δὲ τῆς παρούσης συνόδου Πατέρες, μαθόντες παρὰ ἱερέων διαπραθῆναι, χηρευούσης τῆς ἐπισκοπῆς, ἀκίνητα ἐπισκοπικὰ, τὰ καὶ Κυριακὰ λεγόμενα (2), ὡς τῷ Κυρίῳ ἀνατεθειμένα, μὴ ἀνεκτὸν τὸ γεγονὸς ἠγησάμενοι, διωρίσαντο ἀνακαλεῖσθαι ταῦτα τὸ Κυριακόν, ἠγουν τὸν τοῦ Κυρίου λαόν (3), ὡς τῆς πράξεως οὗτης ἀνυποστάτου, καὶ δι' ἄλλα μὲν πολλὰ, οὐχ ἥττον δὲ καὶ διὰ τὸ χηρεύειν τὴν ἐκκλησίαν ἐπισκόπου κατὰ τὸν τῆς διαπράξεως καιρὸν. Ἰσπερ δὲ τινος εἰπόντος, τί ἄρα καὶ γενήσεται εἰς τὸ δοθὲν τίμημα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ; ἀπεφῆναντο οἱ Πατέρες, παρὰ τῇ διακρίσει τοῦ ἐπισκόπου τὰ περὶ τούτου εἶναι ἀνατεθειμένα, καὶ αὐτὸς δοκιμάσει, εἰ προσήκει τὸν ἀγοραστὴν λαβεῖν τὸ παρὰ τούτου δοθὲν τίμημα, εἴτε καὶ μὴ. Εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ διαπραθέντος ἱκανῶθαι αὐτὸ, ἀναργύρως πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν ἀντιστραφήσεται τὸ ἀκίνητον· εἰ δ' οὐ, ἐξ ἀντιδιαστολῆς λάβοι τοῦτο ἀπὸ (4) τοῦ ἐπισκόπου. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Ἐρωτήσῃ δὲ τις, τίνος χάριν ὁ κανὼν πρεσβυτέρων μόνων ἐμνήσθη, καὶ οὐχὶ καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν; Δύσις. Διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν πρεσβυτέρων τὸν ἅπαντα κλῆρον ἠνίξατο· μνησθεῖς γὰρ αὐτῶν, ὡς ὑπερέχοντων ἐν τῷ βαθμῷ, ἔδοξε καὶ περὶ τῶν (5) ἄλλων διαλαβεῖν· ὂν γὰρ ἀνατρέπεται ἡ γεγонуῖα πράσις παρὰ τῶν πρε-

(1) Βιουερ. X. Τρ. — πάντως· 'Ε. — (2) ἀνακαλεῖσθαι Βρ. — (3) X. Τρ. Βιουερ. — τὴν εἰσοδον Π. Βρ. 'Ε. Κ.

(1) X. Τρ. — ἀπὸ τῆς, διὰ, Βιουερ. Κ. — (2) 'Ε. — καὶ τὰ κυριακὰ Βιουερ. — (3) ἴσως, ναδγ. — (4) παρὰ Βιουερ. — (5) X. Τρ. — καὶ περὶ ἄλλων, Βιουερ. 'Ε.

σβυτέρων, πολλῶ πλέον ἀνατραπήσεται ἢ παρ' ἐτέρων γινόμενη κληρικῶν· ὥστε μὴ κατὰ ἀντιδιάστολὴν νοήσης, τὴν παρὰ ἄλλων κληρικῶν οὕτω γινόμενὴν πρᾶσιν ἐρρωμένην εἶναι. Τῆς δὲ πράξεως ὡς ἀνυποστάτου ἀνατρεπομένης, πῶς οἱ Πατέρες λέγουσι τῆς ἐπισκοπικῆς εἶναι διακρίσεως τὸ ἀντιστραφῆναι τὸ τίμημα, εἴτε καὶ μὴ; πάντως ὤφειλεν ὁ ἀγοραστής μὴ ζητεῖν τὸ τίμημα, κατὰ τὸν καθόλου νομικὸν κανόνα, τὸν λέγοντα, ὁ ἐπὶ πικρῶν συνλλάγματι διδοὺς, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὸ δοθέν. Λύσις. Οὐ διωρίσθη οἱ Πατέρες, ἐξ ἀνάγκης ἀντιστρέφειν τὸ τίμημα, ὑπεναντίως τῷ ῥηθέντι νόμῳ (1), ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἐπιστατικώτερον ἀναγινώσκων τὸν κανόνα εὐρήσει τούτους ἀρνησαμένους τὴν ἀντιστροφὴν τοῦ τιμήματος. Ἐπεὶ γὰρ παρὰ τῆς ἐπισκοπικῆς διακρίσει τὰ περὶ τούτου ἀνεθεντο κατὰ λόγον συμπαιθέστερον, καὶ εἶπον, ὡς ἀληθῆς ἀρχιερεὺς καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀποβλέψει ἀζήμιον, καὶ πρὸς τὸ τοῦ ἀγοράσαντος, καὶ ποιήσει τὸ δόξαν αὐτῷ ἀγαθοθελὲς καὶ ἀκατάγνωστον, καὶ μὴ ἀκριβὲς ἐστίν· ἔδοξαν ἀποφαίνεσθαι μὴ ἔχειν ἐνδύναμον ἀγωγὴν τὸν ἡγορακότα κατὰ τῆς ἐκκλησίας (2), καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλειν αὐτὸν παρακαλεῖν καὶ μὴ ἐνάγειν. Ἀνάγνωθι καὶ κεφ. δ'. τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα κθ' καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον κανόνα ιβ'. ὡσαύτως καὶ τὰς ἐρμηνείας τούτων.

ΑΡΙΣΤ. Ἐάν τι τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτεροι διαπράσσειν, ἔστω ἀθέβαιον, καὶ μενέτω τῆς κρίσει τοῦ ἐπισκόπου.

Ἐλευτήσαντος ἐπισκόπου τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἀμείωτα ὀφείλουσι φυλάττεσθαι παρὰ τῶν κληρικῶν· ἢ, κληρικῶν μὴ ὑπόντων, παρὰ τοῦ μητροπολίτου· ὥστε πάντα ἀποδοθῆναι τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μὴτε παρὰ τοῦ μητροπολίτου, ἢ τῶν κληρικῶν σφετερίζεσθαι τι, ἢ ἀφαιρεῖσθαι τούτων, μὴτε μὴν τὴν χηρεύουσαν ἐκκλησίαν ἐπὶ πολὺ ἀνεπίσκοπον μένειν, ἀλλ' ἐντὸς μηνῶν τριῶν τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, εἰ μὴπου τις ἀπαραίτητος ἀνάγκη τὸν και-

(1) κανόνι Βενετ. — (2) τὸ, κατὰ τῆς ἐκκλησίας οὐ κείτται παρὰ Βενετ.

ρὸν ἐπεκταθῆναι παρασκευάσει. Ἐἴ τι οὖν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ καιροῦ οἱ κληρικοὶ διαπράσσωσι, καὶ ὅν ἐπισκόπου ἢ ἐκκλησία χηρεύει, ἔστω ἀθέβαιον, καὶ παρὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου κείσεται, ἢ τὴν πρᾶσιν ἀνατρέψαι, καὶ ἐπανκλαβεῖν τὸ πρᾶγμα, ἢ στέρξει τάχτην, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν τιμὴν. Ζήτει τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου κανόνα κθ'.

Κανὼν Ις'.

Περὶ τῶν ἀλογευσασμένων, ἢ καὶ (1) ἀλογευσόμενων, ὅσοι πρὶν εἰκοσαεταῖς γενέσθαι, ἡμάρτον, πέντε καὶ δέκα ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατελέσαντες ἔτη πέντε, τότε καὶ τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν. Ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἐν τῇ ὑποπτῶσει βίος, καὶ οὕτω τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας. Ἐἴ δέ τινες κατακόρως ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι γεγονῶσι, τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν. Ὅσοι δὲ ὑπερβάντες τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ γυναῖκας ἔχοντες περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι, πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας (2) τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς. Ἐἴ δέ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες, καὶ ὑπερβάντες τὸν πεντηκονταετῆ (3) χρόνον ἡμάρτον, ἐπὶ τῆς ἐξόδῳ τοῦ βίου τυγχανέτωσαν τῆς κοινωνίας.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ζῶοις ἀλόγοις συμφθαρέντας, οὐχ ὁμοίως πάντας οἰκονομεῖσθαι ὁ κανὼν διατάττεται· ἀλλὰ διαφορᾶς ποιεῖται κατὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν. Τοὺς μὲν γὰρ μὴπω τὸν εἰκοστὸν φθάσαντας χρόνον, πεντεκαίδεκα ἔτη βούλεται ὑποπίπτειν· εἶτα ἐν ἄλλοις πέντε ἔτεσι κοινωνεῖν τοῖς πιστοῖς τῶν εὐχῶν, (ἀντὶ τοῦ συνίστασθαι αὐτοῖς καὶ συνεύχεσθαι,) καὶ μετὰ τὰ πέντε ἔτη τῆς συστάσεως, μεταλαμβάνειν καὶ τῶν θείων δωρεῶν. Χρὴ δὲ, φησί, καὶ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν ἐξετάζεσθαι, τὴν ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ἐπιτιμιῶν, ὡς, εἴ γε ἀδιαφόρως καὶ ἐν τοῖς καιροῖς

(1) ἀνευ τοῦ, καὶ, X. Γρ. — (2) Π. X. Γρ. — ὑποπεσόντες καὶ κοινωνίας Βενετ. Βρ. 'Ε. Κ. — (3) X. Γρ. Π. 'Ε. Κ. — τὸν πεντηκονταετῆ Βενετ.

τούτοις ζῶσι, καὶ οὐκ ἐνδείκνυνται θερμότητα ἐν τῇ μετανοίᾳ, οὐκ ἂν τύχωσι φιλανθρωπίας. Ἰδί δέ τινες, φησὶν, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἤμαρτον, καὶ εἰς κόρον ἐνεργορήθησαν τοῦ κακοῦ, οἱ τοιοῦτοι τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν, ἥτοι τὸν εἰκοσαετῆ χρόνον· καὶ παρὰ τοῖς πολιτικοῖς γὰρ νόμοις, μακρὸς χρόνος ὁ εἰκοσαετὶς λέγεται. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ νέων φησὶν ὁ κανὼν, καὶ μηδὲ γυναῖκας ἐχόντων. Ὅσοι δὲ τὴν τῆς νεότητος ἡλικίαν ὑπερβάντες, καὶ εἰς ἄνδρας καταστάντες, καὶ γυναῖξί συζῶντες, περιέπεσον τῇ ἀμαρτήματι τούτῳ, τοὺς τοιοῦτους ὑποπίπτειν μὲν λέγει ὁ κανὼν εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη, καὶ οὕτως ἕτερα πέντε ἔτη κοινωνεῖν τοῖς πιστῶν εὐχῶν, καὶ μετὰ τὰ τριάκοντα ἔτη τυγχάνειν τῆς ἀγίας μεταλήψεως· τοὺς δὲ καὶ γυναῖκας ἔχοντας, καὶ εἰς γῆρας ἤδη κλιναντας, καὶ ἔτι τῷ κακῷ τούτῳ συνεχομένους, οὐδέποτε βούλεται ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως, εἰμὴ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου.

ΒΛΑΣ. Θαυμασίαν διαίρεσιν καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἀξίαν ποιοῦσιν οἱ Πατέρες ἐνταῦθα· διατάττονται γὰρ, ὡς εἰ μετὰ ἀλόγων ζῶων συμφθαρέντες ἢ καὶ συμφθειρόμενοι, ῥητέον δὲ καὶ συμφθαρσόμενοι, εἰκοσαετεῖς μὲν μὴ ὄντες, πεντεκαίδεκα ἔτη ὑποπιπτέτωσαν, καὶ μετὰ τοῦτο τῆς μετὰ τῶν πιστῶν εὐχῆς ἀξιούσθωσαν ἐπὶ πενταετίαν· καὶ ταύτης δὲ πληρωθείσης, μεταλαμβάνέτωσαν τῶν θείων ἀγιασμάτων, τοῦ ἐπισκόπου ὀφείλοντος φιλανθρωπότερόν τι ἐπ' αὐτοῖς ποιεῖν, εἴπερ ἴσως τοῦτο παρακαλεῖ ἢ κατὰ τὴν ὑπόπτωσιν θεάρετος αὐτῶν ἀναστροφή καὶ μετάνοια. Ταῦτα δὲ φασὶν οὕτω γίνεσθαι εἰς τοὺς ἀπὸ φυσικῆς ἀνάγκης ἐνίοτε ἀμαρτάνοντας· οἱ γὰρ κατακόρως, τουτέστιν ὑπὲρ τὴν χρείαν καὶ ἀδιαφόρως χρησάμενοι τῇ ἀλογίστῳ ταύτῃ ἀμαρτίᾳ, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑποπιπτέτωσαν. Τοὺς μὲντοι ὑπερβάντας τὸν εἰκοσαετῆ χρόνον, καὶ γυναῖκας ἔχοντας, περιπεσόντας τῇ ἀμαρτήματι τούτῳ, ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι χρόνους ὑποπίπτειν διορίζονται, καὶ οὕτω τῆς μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίας ἀξιοῦσθαι ἐπὶ χρόνους πέντε· πληρωθέντων δὲ καὶ τούτων, τυγχάνειν καὶ τῶν θείων ἀγιασμάτων. Οἱ δὲ τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον ὑπερβάντες, ἐὰν καὶ γυναῖκας ἔχοντες εἰς τοιοῦτόν τι περιπέσωσιν, οὐδέποτε τῆς θείας ἀξιοθήσονται μεταλήψεως, εἰμὴ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου. Ἰπεὶ δὲ εἰς τρία διεῖλον οἱ ἅγιοι Πατέρες τοὺς ἀμαρτάνοντας, καὶ παρεκελεύ-

σαντο ἄλλως κολάζεσθαι τοὺς μὴ φθάσαντας εἰς εἰκοσαετῆ χρόνον, καὶ ἄλλως τοὺς εἰς πεντηκονταετίαν κατανήσαντας, καὶ ἄλλως τοὺς ὑπερβάντας τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον· τοῖς μὲν γὰρ ἐλάττονος ἡλικίας οἷσι, συγγνωμονοῦσιν ἀμαρτάνουσι διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως, καὶ διὰ τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ φρονήματος· τοὺς δὲ μελζονος ὄντας ἡλικίας καὶ κατὰ τοῦτο σερευτέρους περὶ τὸ νοεῖν, πλειόνως κολάζουσιν, ὥσπερ καὶ τοὺς εἰς γῆρας ἐληλακότας, τοιοῦτόν τι ἐπταικότας, ἐπὶ πλέον τιμωροῦσιν, ὡς συνετωτέρους, καὶ μὴ δυναμένους φυσικὴν ἀνάγκην προβαλέσθαι· ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί, τοὺς μὲν ὑπερβάντας τὸν κ'. χρόνον, καὶ τὸν ν'. γυναῖκας ἔχοντας καὶ πταίσαντας, οἱ Πατέρες κολάζουσι, τοὺς δὲ μὴ πληρώσαντας τὴν εἰκοσαετίαν, καὶ γυναῖκας οὐκ ἔχουσι, τιμωροῦσι; Λύσις. Εἰς τοὺς ἔτι διὰ τὴν ἡλικίαν περὶ τὸ κακὸν ἀκμάζοντας, καὶ ὄντας ἀφρονεστέρους, φιλανθρωπότερον οἱ Πατέρες διετέθησαν, καὶ οὐ προσέθεντο τὴν περὶ τῶν γυναικῶν διάστιξιν, ἀδιάφορον ἡγησάμενοι τὸ ἔχειν τούτους γυναῖκας, εἴτε καὶ μὴ· τοὺς δὲ λοιποὺς πλέον βαρύνοντες, ὡς μὴ συγγνωσκόμενους· ἢ ἀπὸ παθημάτων ἀκμῆς, ἢ ἀπὸ ἡλικίας ἀστηρίκτου, ἐπήγαγον ἐπὶ πλέον τούτους τιμωρεῖσθαι, εἴπερ ἔχουσι καὶ γυναῖκας· πλὴν γίνωσκε, ὡς, καὶ μὴ ἔχοντες γυναῖκας, οὐκ ἐκφεύξονται τὰ ἐπιτίμια, ἀλλὰ παρομοίως κολασθήσονται. Μακρὰν μὲντοι ὑπόπτωσιν εἶπόν τινες τὴν εἰκοσαετῆ, κατασκευάζοντες τοῦτο ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ λέγοντος διὰ μακροῦ χρόνου, τουτέστιν εἰκοσαετοῦς, δεσπόζεσθαι παρὰ τοῦ καλῆ πίστει νομέως τὸ τοῦ ἀπόντος ἀκίνητον· οὐκ ἤρεσαν δὲ τοῦτο λέγοντες, διὰ τὸ λέγεσθαι μακρὸν χρόνον καὶ τὸν δεκαετῆ, δι' οὗ ὁ καλῆ πίστει νομεὺς δεσποτεῖν κτᾶται ἀκινήτου διαφέροντος παρόντι τινὶ, ἀλλ' ἤκουσαν, μακρὸν χρόνον ἐκείνον εἶναι, τὸν ὑποτετυπωμένον παρὰ τοῦ ἐπισκόπου. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, δι' ἐνὸς ἐπιτιμίου, τῆς ἀποχῆς δηλονότι τῶν θείων ἀγιασμάτων, τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐν γῆρει οὕτως ἐπταικότας, μὴ εἴπῃ· τὰ ἄλλα ἐπιτίμια μὴ ἐπάγεσθαι ὡς παρακωπηθέντα. Τῷ γὰρ φρικτῷ τούτῳ ἐπιτιμίῳ ἐξ ἀνάγκης ἔπονται καὶ τὰ λοιπὰ· καὶ εἰ μὴ πλείονα, ἀλλὰ τέως τριάκοντα ἔτη καὶ αὐτοὶ δουλεῦσαι τοῖς ἐπιτιμίοις ἀναγκασθήσονται. Οὐ προσετέθησαν δὲ αἱ τοσοῦτοι χρόνοι παρὰ

τῶν Πατέρων, διὰ τὸ μετρητοὺς πάντα ἀνθρώπους ζῆν ἐπὶ χρό-
νοις τριάκοντα ψηφίζομένοις μετὰ τὴν πεντηκονταετίαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀλογευσάμενος πρὸ τῶν εἴκοσι χρόνων, πεντεκαί-
δεκα ἔτεσιν ὑποπιπτέτω· εἰ δὲ καὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην ὑπερβάς,
καὶ γυναῖκα ἔχων, περιπέπτωκε, πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν ὑποπι-
πτέτω. Ὁ δὲ καὶ γυναῖκα ἔχων, καὶ ὑπὲρ τὰ πενήκοντα τελῶν
ἔτη, ἄχρι τῆς ἐξόδου ὑποπιπτέτω.

Τὸ μὲν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον κεφάλαιον τοῦ τριακοστοῦ ἐβδό-
μου τίτλου τοῦ ἐξηκοστοῦ βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἀλογευσαιμέ-
νους λέγει τοὺς κτηνοβάτας· οὗς καὶ προστάττει καυλοκοπεῖσθαι,
καὶ τοὺς μετὰ ἀρρένων τὴν ἀσχημοσύνην ἐργαζομένους· οὗς καὶ
διορίζεται ὁ κανὼν, εἰ μὲν ἦττονες τῶν εἴκοσι χρόνων εἰσὶν, ἐπὶ
πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ὑποπίπτειν, καὶ ἐφ' ἕτερα πέντε συνίσασθαι
μετὰ τῶν πιζῶν, καὶ μόνων τῶν εὐχῶν κοινωνεῖν, εἶτα τῶν θείων
ἀγιασμάτων ἐφάπτεσθαι· τοὺς δὲ τοὺς εἴκοσιν ὑπερβάοντας χρόνους,
καὶ γυναῖκας ἔχοντας, καὶ τῷ τοιούτῳ περιπεσόντας πάθει, εἴκοσι
καὶ πέντε ἔτη τελέσαντας ἐν τῇ ὑποπτώσει, καὶ ἕτερα πέντε
ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, μετὰ ταῦτα τυγχάνειν τῆς μετοχῆς
τῶν θείων ἀγιασμάτων· τοὺς δὲ τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον ὑπε-
ρελάσαντας, γυναῖκας ἔχοντας, ὑποπίπτειν διὰ βίου παντός, καὶ
ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφοδίου ἐπιτυγχάνειν.

Κανὼν ΙΖ'.

Τοὺς ἀλογευσαιμένους καὶ λεπρούς ὄντας, ἤτοι λε-
πρώσαντας, τούτους προσέταξεν ἡ ἅγια σύνοδος, εἰς τοὺς
χειμαζομένους εὐχεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ζώοις ἀλόγοις συμφθαρέντας, καὶ λεπρούς ὄν-
τας, ἀντὶ τοῦ, ἀκαθάρτους, μεμιασμένους, (τοῦτο δὲ κατὰ τὸν
Μωσαϊκὸν νόμον, ἕς τοὺς λεπρούς ἀκαθάρτους ἐνόμιζεν), ἤτοι
λεπρώσαντας, ἤγουν καὶ (1) αὐτὰ τὰ ζῶα μιάναντας, τούτους
ἡ σύνοδος διετάξατο, εἰς τοὺς χειμαζομένους εὐχεσθαι, ἤτοι μετὰ
τῶν χειμαζομένων· χειμαζομένους δὲ τινες καλοῦσι τοὺς δαι-
μονώντας· οὐκ οἶμαι δὲ τούτους λέγειν ἐνταῦθα τοὺς τῆς συ-
νόδου Πατέρας. Οἱ γὰρ δαιμονῶντες, ἢ διόλου μεμήνασι, καὶ

(1) ὁ, καὶ, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ.

οὐδέποτε εὐχονται, ἀδιάλειπτον ἔχοντες τὴν μανίαν, ἢ ἐκ δια-
λειμμάτων πάσχουσι, καὶ ἐν τοῖς δικλείμμασιν, ὅτε σωφρο-
νοῦσι, καὶ μεταλαμβάνειν παραχωροῦνται, κατὰ τὸν γ'· κα-
νόνα τοῦ Ἀλεξανδρείας (1) Τιμοθέου. Εἰ οὖν τοῖς ἐκ διαλειμ-
μάτων δαιμονῶσι συνέζονται ἀδικαστικῶς οἱ ἀλογευσάμενοι,
ἠπράκτησαν διὰ τούτου τοῦ κανόνος αἱ αἰρέσεις καὶ διακτι-
ξεις τοῦ προλαβόντος κανόνος. Τί οὖν ἐστὶ τὸ εἰς τοὺς χειμα-
ζομένους εὐχεσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἀλογευσαιμένων ἱκανῶς διελάβομεν ἐν τῷ
προλαβόντι κανόνι. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν, λεπρούς τούτους κατο-
νομάζων, ἤτοι ἀκαθάρτους καὶ μεμιασμένους, κατὰ τὸν Μωσαϊ-
κὸν νόμον, διορίζεται εὐχεσθαι αὐτοὺς εἰς τοὺς χειμαζομένους.
Εἶπον δὲ τινες χειμαζομένους εἶναι τοὺς δαιμονῶντας· οὐκ ἔστι
δὲ τοῦτο ἀληθές, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Οἱ γὰρ δαιμονῶντες, ἢ διόλου
μεμήνασι καὶ οὐδέποτε εὐχονται· ἢ ἐκ διαλείμματος, καὶ μετα-
λαμβάνειν (2) παραχωροῦνται· ὅπερ εἰς τοὺς ἀλογευσμένους
ἀπεντεῦθεν οὐ παραχωρεῖται. Χειμαζόμενοι τοίνυν κληθήσονται
κυρίως οἱ ἐν τῷ νόμῳ ἱστάμενοι καὶ ἀκροώμενοι τῶν θείων
Γραφῶν, τόπον ἐπέχοντες χειμαζομένων, καὶ εἰς τὸν ἐκκλησια-
στικὸν λιμένα τῆς σωτηρίας εἰσελθεῖν μὴ παραχωρούμενοι. Ὅτι
δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον καὶ ἀπὸ τῶν ρηθέντων εἰς τὸν διελ-
θόντα κανόνα. Ἐπεὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ, περὶ μὲν τῶν ἄλλων τόπων,
ἤγουν τῆς ὑποπτώσεως καὶ τῆς κοινωνίας, τὰ εἰκότα οἱ Πατέ-
ρες παρεκελεύσαντο, περὶ δὲ τῆς ἀκροάσεως οὐδὲν τι διέλαβον,
ὥρισαν ἐνταῦθα καὶ τὰ περὶ τοῦ τοιούτου τόπου, ὡς ἂν κάκεισε
ἐξακούηται· ἀδύνατον γὰρ ἦν, τὸν οὕτως ἐπιτιμώμενον μὴ στή-
ναι εἰς τὸν τόπον τῶν ἀκροωμένων πρὸ τῆς ὑποπτώσεως.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ λεπρὸς ἀλογευσάμενος, ἢ καὶ λεπρώσας, τοῖς
χειμαζομένοις συνέχοιτο.

Ἐπειδὴ ἀκάθαρτος ἦν ὁ λεπρὸς ἐν τῷ νόμῳ τῷ τοῦ Μω-
σαίου, κατὰ τοῦτο καὶ ὁ κανὼν τὸν ἀλογευσάμενον, ὡς ἀκάθα-
ρον κατονομάζει λεπρὸν. Βούλεται οὖν τοὺς τοιούτους τοὺς ἐν
γυναιξὶ παρὰ φύσιν, ἢ ἐν ἄρρεσιν, ἢ ἐν ἀλόγοις τὴν αἰσχύνην

(1) Χ. Τρ.—τοῦ Ἀλεξανδρείας Βλασίου. Κ.—(2) Βλασίου. Χ. Τρ.—μεταβαίνειν Ἐ.

ἐργαζομένους, καὶ λεπρώσαντας ἐκυτοῦς, ἢ καὶ ἑτέροις τῆς οἰκείας μεταδόντας ἀκαθαρσίας, ὡς κατακόρως χρησαμένους τῷ πάθει, μετὰ τῶν χειμαζομένων συνεύχεσθαι. Χειμαζόμενοι δὲ εἰσι, κατὰ τὴν μέγαν Διονύσιον, οἱ ὑπὸ πνεύματος πονηροῦ κατεχόμενοι, οἱ μετὰ τῶν πιστῶν οὐ συνεχωροῦντο εὐχεσθαι, ἀλλὰ τόπους εἶχον ἀφορισμένους, καὶ ἠῦχοντο ἐν αὐτοῖς. Ζήτησι τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼνα ξβ'. καὶ ξγ'. καὶ εὐρήσεις ἐπὶ τῶν τοιοῦτων ἀσελγείων ἦντονα τὰ ἐπιτίμια.

Κανὼν ΙΗ'.

Εἰ (1) τινὲς ἐπίσκοποι κατασταθέντες (2), καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης, εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέραις βούλονται παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι. Ἐὰν μὲντοι βούλονται εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἐνθα ἦσαν κρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς· ἐὰν δὲ διαστασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς (3) καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν τινὲς ἐπίσκοποι κατασταθέντες, ἀντὶ τοῦ, χειροτονηθέντες, μὴ δεχθῶσι παρὰ τῆς παροικίας, εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἧς ἐπεκλήθησαν δηλονότι ἐπίσκοποι· ἐπέλωσι δὲ ἑτέρα παροικία ἡγουν ἑτέρα ἐκκλησία, καὶ ἀθροισμῶ πιστῶν, καὶ βιάζονται τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ, τοὺς χειροτονημένους ἐν τῇ παροικίᾳ, ἐκείνῃ, καὶ στάσεις κινῶσι κατ' αὐτῶν, τούτους ὁ κανὼν ἀφορίζεσθαι κελεύει, ὥστε μὴ συντιμᾶσθαι τοῖς ἐπισκόποις. Εἰ δὲ βούλονται συγκαθῆσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τούτου τυγχάνειν, ἦτοι πρεσβυτέρου ἔχειν τιμὴν. Ἐὰν δὲ στάσεις κινῶσι πρὸς τοὺς ὄντας ἐκεῖ ἐπισκόπους, τότε καὶ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου τιμῆς στερεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ γίνεσθαι ἐκκηρύκτους, τουτέστι καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκπτώτους.

ΒΛΑΣ. Ὁ ιδ'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ ιε'. καὶ

(1) Ἐὰν τινὲς X. Τρ. — (2) X. Τρ. Βρ. Βασερ. Κ. 'Ε. — καταστάντις II. — (3) II. X. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — αὐτοῖς Βασερ.

ὁ λς'. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ιζ'. καὶ ὁ ιθ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, πολλά τινα διαλαμβάνουσι περὶ τῶν χειροτονουμένων ἐπισκόπων, καὶ μὴ δεχομένων ὑπὸ τῶν παροικιῶν αὐτῶν, καὶ ἀνάγνωθι τούτους. Ὁ μὲντοι παρῶν κανὼν διορίζεται, τοὺς μὴ δεχθέντας ἐπισκόπους εἰς αἰς ὠνομάσθησαν παροικίας, μὴ ἀπέρχεσθαι εἰς ἑτέρας, καὶ βιάζειν τοὺς προέδρους (1) αὐτῶν, μήτε μὴν διεγείρειν κατὰ τούτων τοὺς ὑπ' αὐτοὺς κληρικούς τε καὶ λαϊκούς· τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι ποιῶντας ἀφορίζεσθαι. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, καὶ ποῖος ἔσται τόπος κατοικίας τοῖς τοιούτοις; ἐπήγαγον οἱ Πατέρες, ὡς, εἰ βούλονται οἱ χειροτονηθέντες διάγειν εἰς ἑτέρας παροικίας, ἡγουν εἰς τὰς προτέρας κατοικίας αὐτῶν, καὶ ἀνέχονται εἰς πρεσβυτέρου τόπον καθῆσθαι, οὐ κωλυθήσονται. Τοῖνον καὶ οὕτω μὲν ποιῶντες ἀνερόχλητοι διατηρηθήσονται, ἔχοντες τὴν τοιαύτην τιμὴν. Ἐὰν δὲ στάσεις καὶ διαφορὰς ἔχωσι μετὰ τοῦ ἐγγχωρίου ἐπισκόπου, ἀφαιρεθήσονται καὶ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν, καὶ γενήσονται ἐκκήρυκτοι. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, μὴ εἴπης τοὺς μὴ δεχθέντας ἐπισκόπους καθῆσθαι εἰς τοὺς τόπους τῶν πρεσβυτέρων διὰ ὑπόπτωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἕτερον τόπον τοῦ πρεσβυτερίου μείζονα. Τυχὸν γάρ τινος ἕξ αὐτῶν ὄντος ἀπὸ Ἱρακλείας, καὶ ὑποστρέψαντος εἰς ταύτην, οἱ μὲν πρεσβύτεροι, ὧν εἷς ποτε ἦν καὶ ὁ ψηφισθεὶς, τοὺς τῶν ἱερέων ἔξουσι τόπους· οὗτος δὲ εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα προαναβιβασθεὶς, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τοῦ Ἱρακλείας καθίσει, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα (2) πηδῶν, τουτέστιν ἰδιούμενος τὸν τοῦ μητροπολίτου τόπον, οὐκ εἰσκακουθήσεται· τὸ γὰρ καθῆσθαι τοῦτον μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ὅτε καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων καθέδρα ἐστίν, ὕβρις ἐστὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. Ὀφείλεις οὖν ἐνταῦθα θεματίσαι, ὅτι ὁ ἐγγχώριος ἐπίσκοπος οὐκ εἶχε συνόντας αὐτῷ καὶ ἑτέρους ἐπισκόπους, ἀλλὰ μόνους πρεσβυτέρους, οἱ καὶ συνεκάθηοντο. Ἐὰν ἀφαιρεῖσθαι δὲ τὸν παρὰ ταῦτα ποιῶντα τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι ἐκκήρυκτον, μὴ νοήτης ἐκλαμβάνεσθαι εἰς

(1) τοὺς προτέρας X. Τρ. — (2) X. Τρ. Βασερ. — ἐστρημμένα 'Ε.

καθαίρεσιν, ἀλλ' εἰς μόνην ὑπόπτωσιν τῆς τιμῆς τούτου, ἤγουν οὐδὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καθῆσθαι ἀξιωθήσεται.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ἐπίσκοπος καταστάς, εἰ οὐ δέχεται παρὰ τῆς παροικίας εἰς ἣν ἐκλήθη, ἀλλ' ἑτέροις ἐπισκόποις ἐνοχλεῖ, ἀφορίζεσθω. Εἰ δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἐθέλει συναριθμεῖσθαι, συναριθμεῖσθω· εἰ δὲ καὶ τοῖς ἐκεῖ ἐπισκόποις διαστασιάζει, ἀπωθείσθω καὶ τῆς πρεσβυτέρου τιμῆς.

Ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος, καὶ μὴ προσδεχθεὶς παρὰ τῶν λαῶν, ὧν τὴν φροντίδα ἐνεχειρίσθη, εἰ ἐπιχειρήσει ἐν ἀλλοτρίᾳ παροικία ἐπισκοπικόν τι δίκαιον ἐνεργῆσαι, καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἐπισκόποις ὄχλησίν τινα ἐπαγαγεῖν, ἀφορισθήσεται. Εἰ δὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐθέλει συναριθμεῖσθαι, καὶ συγκαθῆσθαι αὐταῖς, καὶ τῆς ἴσης ἀπολαύειν τιμῆς, συγκαταλεγθήσεται τούτοις. Εἰ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε καθιστῶτας ἐπισκόπους διαστασιάζει, καὶ ἐπισκοπικά τινα δίκαια ὑφαρπάζει, καὶ τὴν τιμὴν ταύτην τῶν πρεσβυτέρων ἀφαιρεθήσεται, καὶ ἀφορισθήσεται.

Κανὼν ΙΘ'.

Ὅσοι παρθενίαν ἐπαγγελόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὄρον ἐκπληροῦτωσαν. Ἰὰς μέντοι συνεργομένους παρθένους τισὶν ὡς ἀδελφὰς ἐκωλύσαμεν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ παρθενεύειν ἐπαγγελόμενοι, καὶ ἄνδρες εἶεν, καὶ γυναῖκες, ἀθετοῦντες τὰς ἐπαγγελίας αὐτῶν, τῷ ἐπιτιμίῳ τῶν διγάμων ὑποβλήσονται· ὄρον γὰρ τὸν τύπον, καὶ τὸν κανόνα λέγει· ἤγουν ὅσα περὶ τῶν διγάμων κεκανόνισται καὶ διατετύπεται, ταῦτα κρατήσῃ καὶ ἐπ' αὐτῶν, ὥστε μετ' ἐνιαυτὸν δέχεσθαι. Κωλύει δὲ ὁ κανὼν τὰς παρθενίαν ἐπαγγελλομένας συνέρχεσθαι ἀνδράσιν, ἀντὶ τοῦ συζῆν, συνοικεῖν, καὶ ἀδελφὰς ἑαυτὰς ὀνομαζούσας τῶν οἷς συνδιάγουσιν, ἵνα μὴδὲ ὑποψία τις ᾗ κατ' αὐτῶν ἀπρεπῆς. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ κανόνι αὐτοῦ, τῷ κρίματι τῆς μοιχείας ὑποκείσθαι τὴν ὁμολογήσασαν παρθενεύειν, καὶ μὴ τὴν ὁμολογίαν φυλάξασαν, ἀπεφῆνατο.

ΒΛΑΣ. Τοὺς ἀθετήσαντας τὴν πρὸς Θεὸν γενομένην παρ'

αὐτῶν ἐπαγγελίαν, χάριν τοῦ παρθενεύειν, οἱ Πατέρες καθυποβάλλουσιν ὄρον διγάμων, τουτέστιν ἐπιτιμίῳ. Ἐπεὶ δὲ τινες, ὡς ἔθηκε, παρθενεύειν ὁμολογήσασαι, ἐσκανδάλιζον πολλοὺς διὰ τὸ συνοικεῖν μετὰ τινῶν ἀνδρῶν, λεγομένων εἶναι ἀδελφῶν αὐτῶν, ἐκώλυσαν οἱ Πατέρες καὶ τοῦτο. Ἀθέτησιν δὲ ἐνταῦθα τῆς διὰ τὴν παρθενίαν ἐπαγγελίας, μὴ εἴπῃς τὴν πορνείαν, ἀλλὰ τὸν νόμιμον γάμον. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὑπὸ μόνου ἐπιτιμίου διγάμων κολάζουσι τούτους. Εἰ γὰρ ἐπόρνευσάν τινες ἐξ αὐτῶν, τιμωρηθήσονται διὰ ἐπιτιμίων τοὺς πόρνους κολαζόντων. Παρθένους μέντοι ὀφείλεις εἰπεῖν ἐνταῦθα, ἀνδρας δηλονότι καὶ γυναῖκας, μὴ τοὺς ἀποταξάμενους τῷ κόσμῳ, καὶ ἐπιλεξάμενους τὸν μονήρη βίον, ἀλλ' ἑτέρους τινὰς μετὰ λαϊκοῦ σχήματος προσερχομένους τῷ Θεῷ, καὶ παρθενεύειν ἐπαγγελλομένους. Οἱ γὰρ τὸν μονήρη βίον ἐπιλεξάμενοι, ἀθετοῦντες τὴν πρὸς Θεὸν ὁμολογίαν αὐτῶν, καὶ γάμοις προσομιλοῦντες, οὐκ ἐπιτιμίῳ διγάμων καθυποβλήσονται, ἀλλὰ, διασπασμένου τοῦ γάμου ὡς ἀνυποστάτου, μεγάλως κολασθήσονται, καὶ τῷ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἀπεκάρησαν, παραδοθήσονται, καθὼς καὶ ἐν ἑτέροις διαφόροις κανόσιν εἵπομεν. Ἐπεὶ δὲ ὁ μέγας Βασίλειος διορίζεται ἐν τῷ κανόνι αὐτοῦ, ὡς μοιχαλίδα κατακρίνεσθαι τὴν ἀθετήσασαν παρθένον (1), τὴν πρὸς Θεὸν ὁμολογίαν αὐτῆς, ἀνάγνωθι τοῦτον, καὶ τῆς 5' συνόδου κανόνα μς'.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ἐπαγγειλάμενος παρθενίαν, καὶ ἀθετῶν, τετραετίαν ἀφορίζεσθω καὶ αἱ παρθένοι ὡς ἀδελφοὺς τισὶ μὴ προσίτωσαν.

Ὁ μὲν κανὼν αὗτος ἐν τῷ πλάτῃ, τὸν ἐπαγγειλάμενον παρθενίαν, καὶ ἀθετοῦντα αὐτὴν, τὸν τῶν διγάμων ὄρον ἐκπληροῦν ἀπαιτεῖ. Ἰδὲ δὲ ἐπιτιμίου τοῦ διγάμοι, ὡς ὁ τέταρτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει, τοῦτό ἐστι, τὸ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι, καὶ ἄλλοι τῶν Πατέρων ἐπὶ διετίαν τοῦτον ἀφώρισαν. Ὁ δὲ αὐτὸς μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ κανόνι αὐτοῦ, παρίστησιν, ὡς ὁμολογίας ἀνδρῶν περὶ παρθενίας οὐκ ἔγνωμεν, εἰ μήπου τινὲς ἑαυτοὺς τῷ τῶν μοναζόντων τάγματι

(1) X. Tr. — παρθενίαν Βενερ. 'E.

κατηρίθμηνσαν· πλὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν παρθενίαν ἐπαγγελλομένων, ἐκεῖνο προσήκον ἡγεῖται εἶναι, τὸ ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς, καὶ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν ἐνκρηγῆ λαμβάνειν· ὥστε, ἐπειδὴν τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν ἀθετήσωσι, καὶ πρὸς τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον μετατεθῶσι, τῷ τῶν πορνευσάντων ἐπιτιμίῳ αὐτοὺς καθυπάγεσθαι. Ὁ γοῦν συνοψίσας τὸν παρόντα κανόνα, τὸν μὲν ἐν τῷ πλάτει κείμενον ἀφορισμὸν τῶν διγάμων τῷ ἀθετοῦντι τὴν παρθενίαν παρέδραμε· τὸ δὲ παρά τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπικείμενον τῷ τοιοῦτῳ προσέθετο, ἡγουν τὸ τῶν πορνευόντων ἐπιτίμιον. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπιτίμησις τῶν τοιοῦτων ἐν ἑπτὰ ἐστὶν ἔτεσιν, δύο μὲν προσκλαιόντων, δύο δὲ ἀκρωμένων, ἐφ' ἑτέροις δὲ δυσὶν ὑποπιπτόντων, καὶ ἐν ἐνὶ τοῖς πιστοῖς συνισταμένων, τῷ δὲ ὀγδόῳ παραδεχομένων εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ἀγιασμάτων, καθὼς ὁ πεντηκοστὸς ἑννατὸς τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν διορίζεται· εὕρισκονται δὲ ποτε καὶ τινες τῷ τῆς πορνείας ἐπιτιμίῳ ὑπεύθουνοι ὄντες, καὶ ἐν τέσσαρσιν ἔτεσι τὴν ἐπιτίμησιν ἔχοντες· ἐν ἐνὶ δὲ προσκλαίοντες, ἔξω τῶν περιβόλων τῆς ἐκκλησίας ἰστάμενοι, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ εἰς ἀκρόασιν παραδεχόμενοι, ἐν τῷ τρίτῳ εἰς μετάνοιαν μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ταπτόμενοι, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, τῆς προσφορᾶς ἀπεχόμενοι, καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ἐπιτυγχάνοντες, ὡς οἱ γυναῖκα ἔχοντες ἐκ διαφθορᾶς λαθραίας, ἢ καὶ βιαιοτέρας· καθὼς ὁ εἰκοστὸς δεύτερος κανὼν τοῦ αὐτοῦ ἀγίου διαλαμβάνει. Κατ' αὐτὸν τὸν κανόνα, ὡς ἔοικεν, ὁ τὸν παρόντα συνοψίσας κανόνα, τὸ ἥττον ἐπιτίμιον τῶν πορνευόντων, ἡγουν τὴν τετραετίαν, προσέθετο. Κωλύει δὲ ὁ κανὼν οὗτος καὶ τὰς παρθένους μετὰ ἀνδρῶν ὅλως συναναστρέφεσθαι καθ' οἵανδ' ἔτινα πρόφασιν.

Κ α ν ὠ ν Κ'.

Ἐάν τις γυνὴ μοιχευθῆ, ἢ μοιχεύσῃ τις, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας.

ΖΩΝΑΡ. Τὴν μοιχαλίδα καὶ τὸν μοιχὸν, δι' ἑπτὰ ἐτῶν ὠ-
ρισεν ἡ σύνοδος αὕτη εἰς τὸ τέλειον ἔρχεσθαι, ἦγουν εἰς τὴν
ἀγίαν μετάληψιν· τοὺς δὲ ἑπτὰ ἐνιαυτοὺς καταμερίζεσθαι εἰς
τοὺς τῶν ἐπιτιμίων βαθμοὺς.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ πζ', καὶ ιη', κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συ-
νόδου ἀρκούντως διελέθμεν περὶ μοιχαλίδος καὶ μοιχοῦ. Ὁ
δὲ παρῶν κανὼν διορίζεται ἀξιούσθαι τούτους τῆς ἀγίας μετα-
λήψεως μετὰ ἑπτὰ ἔτη, καταμερίζόμενα εἰς τοὺς βαθμοὺς τῶν
ἐπιτιμίων. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κα' κανόνα καὶ κβ' τοῦ ἀγίου
Βασιλείου.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ μοιχαλὶς καὶ ὁ μοιχὸς ἑπταετίαν ἀφορίζέσθωσαν.

Καὶ ὁ ὀγδοηκοστὸς ἑβδόμος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης
συνόδου, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι τῷ μοιχῷ ἐπάγει τὴν ἐπιτίμησιν, καθὼς
δὴ καὶ ὁ παρῶν διαλαμβάνει κανὼν· ὡς ἐνιαυτὸν μὲν ἕνα προσ-
κλαίειν, διετίαν ἐπακροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ
ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω καταξιούσθαι τῆς
προσφορᾶς, εἰ μὲν μετὰ δακρύων ποιήσῃται τὴν μετάνοιαν. Ὁ δὲ
πεντηκοστὸς ὕψδος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν πεντε-
καίδεκα ἔτεσιν ἐπιτιμᾷ τὸν μοιχόν· ὡς ἐν τέσσαρα μὲν προσ-
κλαίειν, ἐν πέντε δὲ ἀκροᾶσθαι, ἐν τέσσαρα ὑποπίπτειν, ἐν
δυσὶ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀξιούσθαι τῆς
κοινωνίας.

Κανὼν ΚΑ'.

Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καὶ ἀναιρου-
σῶν τὰ γεννώμενα, καὶ σπουδαζουσῶν φθόρια ποιεῖν, ὁ
μὲν πρότερος ὅρος μέχρις ἐξόδου ἐκώλυσε, καὶ τούτῳ
συντίθενται (1). Φιλανθρωπότερον δέ τι εὐρόντες, ὠρί-
σαμεν δεκαετῆ χρόνον, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμέ-
τους πληρῶσαι (2).

ΖΩΝΑΡ. Γυναῖκες λάθρᾳ τισὶ μιν γινόμεναι καὶ συλλαμβάνουσαι,
ἵνα μὴ γνωσθῶσιν, ἀναιροῦσι τὰ ἔμβρυα ἐξεπίτηδες, ἢ βάρη

(1) Π. Κ. 'Ε. Βρ. Βευερ. — συντίθεται X. Τρ. — συμπίθονται Πιάνα.
— (2) Βευερ. Σ. 'Ρ. — ἀνευ τοῦ πληρῶσαι X. Τρ. Π. Κ. 'Ε. Βρ.

ταῖς κηλίαις ἐαυτῶν ἐπιτιθεῖσαι καὶ συμπιέζουσαι ταύτας, ἢ φάρμακά τινα πίνουσαι, καὶ φθείρουσαι τὰ κυφορούμενα. Ταύτας οὖν, φησὶν ὁ κανὼν οὗτος, ὅτι ὁ πρότερος ὄρος ἐπετίμησεν ἀκροινωησίᾳ μέχρι θανάτου, καὶ ὥστε ἐν τῷ θνήσκειν μόνον ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως. Ἡμεῖς δὲ, φησὶν οἱ τῆς συνόδου Πατέρες, φιλανθρωπότερόν τι εὐρόντες, δεκαετίαν ὠρίσαμεν, ὥστε διὰ δέκα ἐτῶν καταμεριζομένων εἰς τοὺς ὠρισμένους βαθμοὺς, ἦτοι τοὺς τόπους τῶν ἐπιτιμίων, τὸν τοῦ προσκλαίοντος, τὸν τοῦ ἀκροωμένου, τὸν τοῦ ὑποπίπτοντος, καὶ τὸν τοῦ συνεστῶτος, ἀξιοῦσθαι τῆς θείας μεταλήψεως. Καὶ ὁ μέγας δὲ Βασιλεὺς, ἐν δευτέρῳ αὐτοῦ κανόνι, ταῖς κατ' ἐπιτήδευσιν φθειρούσας τὰ ἔμβρυα, δεκαετίαν ἐπιτιμᾷ· λέγει δὲ δεῖν μὴ χρόνῳ, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας ὀρίζειν τὴν Θεραπείαν.

ΒΑΣ. Ἀπὸ ὄρου ἀρχαιότερου ἐκκλησιαστικοῦ, κατὰ μόνον τὰς τελευταίας ἀναπνοάς, τῆς τῶν θείων ἀγιασμάτων μεταλήψεως ἠξιοῦντο αἱ συλλαβοῦσαι λαθραίως, καὶ διὰ τὸ μὴ ἐπιγνωσθῆναι ἀναιροῦσαι τὰ ἔμβρυα αὐτῶν καθ' οἷονδήτινα λόγον. Οἱ δὲ τῆς συνόδου ταύτης Πατέρες φιλανθρωπευσάμενοι, ὠρισαν μετὰ δέκα ἐνιαυτοὺς μεριζομένους εἰς τοὺς τέσσαρας βαθμοὺς τῶν ἐπιτιμίων, ἦγουν εἰς τὸν τοῦ προσκλαίοντος, τὸν τοῦ ἀκροωμένου, τὸν τοῦ ὑποπίπτοντος, καὶ τὸν τοῦ συνεστῶτος, μεταλαμβάνειν αὐτάς· φθόριον δ' ἐστὶν ἅπαν φάρμακον φθίρον τὸ ἐγκυμονούμενον. Ἀνάγνωθι τὸν 6. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ τὸν 43. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ πόρναι λαμβάνουσαι φθόρια, δεκαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

Αἱ δεχόμεναι δηλητήρια ἐπὶ τῷ τὰ ἔμβρυα αὐτῶν ἀνελεῖν, ἐπὶ δέκα ἐπιτιμάσθωσαν ἔτεσι· δύο μὲν ἔτη ἔξω τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἰστάμεναι καὶ προσκλαίουσαι· τρία δὲ παρὰ τοῖς βασιλικοῖς ἐστῶσαι πυλῶσι, καὶ τῶν θείων Γραφῶν ἀκροώμεναι· ἄλλην δὲ τετραετίαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὀπισθίῳ μέρει τοῦ ἁμβωνος ὑποπίπτουσαι, καὶ μετὰ τῶν

κατηχουμένων συνεξιοῦσαι, ἐπὶ δὲ ἐνιαυτὸν συνιστάμεναι ταῖς πιστοῖς, καὶ τῶν εὐχῶν κοινωνοῦσαι· καὶ οὕτω, μετὰ τοὺς βαθμοὺς τούτους, τῆς τελειώσεως ἀξιούμεναι.

Κανὼν ΚΒ'. (1)

Περὶ ἐκούσιων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μὲν, τοῦ δὲ τελείου ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος μὲν ὁ κανὼν, ἀκοινωνησίως ἐπιτιμῶν κολάζει τὸν ἐκούσιον φόνον, μὴ συγχωρῶν μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων τὸν ἐκούσιως φονεύσαντα, εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου. Ὁ δὲ μέγας Βασιλεῖος, ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ κανόνι, εἰκοσαετίαν ὀρίζει ἐπὶ τούτοις, οὕτως αὐτὴν διαιρῶν, προσκλαίει μὲν τετραετίαν, ἀκροᾶσθαι δὲ πέντε ἔτη, ὑποπίπτειν δὲ ἑπτὰ ἔτερα, καὶ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς ἐπὶ τετραετίαν, καὶ, τούτων ἐκμετρούμενων, μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων.

ΒΑΣ. Τὰ τῶν ἐκούσιων φόνων ἐπιτίμια ὁ νς'. κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὑποτυποῖ καὶ πρόσχες μᾶλλον τοῖς ἐν αὐτῷ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ αὐθαίρετος ἀνδροφόνος, ἐν τῷ τέλει τοῦ τελείου τυγχανέτω.

Ὁ ἐκούσιως φονεύων, ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούται τῆς τελειώσεως, καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνει, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. Ὁ δὲ πεντηκοστὸς ἕκτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη τὸν ἐκούσιον φονέα ἀπείργει τῆς κοινωνίας· τέσσαρα μὲν ἔτη διοριζόμενος προσκλαίει αὐτὸν, πέντε δὲ ἔτη ἀκροᾶσθαι, ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ὑποπίπτειν, καὶ ἐν τέσσαρσι συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα μετασχεῖν τῶν ἁγιασμάτων.

Κανὼν ΚΓ'.

Ἐπὶ (2) ἀκούσιων φόνων, ὁ μὲν πρότερος ὅρος ἐν ἑπταετία κελεύει τοῦ τελείου μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὠρι-

(1) Ὁ ΚΒ'. κανὼν ἔχει τὴν θέσιν τοῦ ΚΓ'. ἐν Χ. Τρ. παρά Βευερ. καὶ 'Ε. τὸ δὲ Π. ὁ Βρ. καὶ ὁ Κ. καὶ ἡ Σ. Ρ. ἀκολουθοῦσι τὴν παροῦσαν τάξιν. — (2) Βρ. Σ. Ἰ. — περί, οἱ λοιποί.

σμένους βαθμούς· ὁ δὲ δεύτερος, τὸν πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι.

ΖΩΝΑΡ. Τίνας εἰσὶν ἀκούσιοι φόνοι, καὶ τίνες ἐκούσιοι, ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν ὀγδόῳ αὐτοῦ κανόνι ὀρίζειται. Ἐν δὲ τῷ νζ'. κανόνι, ἐπὶ δεκαετίαν ἀκοινώνητον εἶναι τὸν ἀκουσίως φονεύσαντα διορίζεται. Οὕτω δὲ τὴν δεκαετίαν καταμερίζει εἰς τοὺς τόπους τῶν ἐπιτιμίων· δύο μὲν, φησὶ, προσκλαύσει ἔξω τοῦ ναοῦ ἐστῶς, τρία δὲ ἔτη ἐν ἀκροῦσι ἔσται, τέσσαρα δὲ ἔτη ὑποπσεῖται, καὶ ἐνιαυτὸν σταθήσεται, καὶ τῷ ἐξῆς εἰς τὰ ἅγια δεχθήσεται.

ΒΛΑΣ. Ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἐν τῷ ἡ. κανόνι αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νζ', πλατύτερον περὶ φόνων ἐκούσιων καὶ ἀκουσίων διαλαμβάνει· καὶ ἀνάγνωθι τούτους, καὶ μάθης ἀκριβέστερον, ποῖοί τε εἰσὶν ἐκούσιοι καὶ ἀκούσιοι φόνοι, καὶ τίνα τὰ κατὰ τούτων ἐπιτίμια. Ἀνάγνωθι καὶ τὰ παρ' ἡμῶν γραφέντα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἡ. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀκούσιος φονευτῆς, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Περὶ τοῦ ἀκουσίου φονευτοῦ, οὗτος μὲν ὁ κανὼν πενταετίαν ὀρίζει εἰς ἐπιτίμησιν. Ὁ δὲ νζ'. τοῦ Βασιλείου κανὼν, δύο ἔτη προσκλαίει τὸν τοιοῦτον παρακλεῖται, τρία ἔτη ἐν ἀκροῦσι διατελεῖν, τέσσαρα ὑποπίπτειν, καὶ ἐν ἐνιαυτῷ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς· ὥστε διὰ δεκαετίας τυγχάνειν τῆς τελειώσεως, καὶ ἀξιοῦσθαι τῆς κοινωνίας.

Κανὼν ΚΔ'.

Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν(1) ἐξακολουθοῦντες (2), ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν, ἢ καὶ καθάρσει, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς πενταετίας, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους, τρία ἔτη ὑποπτύσεως, καὶ δύο ἔτη εὐχῆς, χωρὶς προσφορᾶς.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ κεχρῆσθαι μαντεύμασι, καὶ ταῖς ἐθνικαῖς ἢ καὶ ἑλληνικαῖς ἀκολουθεῖν συνηθείαις τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ γόητας προσδέχεσθαι ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν, ἢ τοι μαγειῶν, ὡς τάχα παρά τινων περιεργασθέντας, ἢ ἐπὶ καθάρσει τῶν γοητειῶν προσκλαίεσθαι αὐτοὺς ἀπηγόρευται, καὶ τοὺς τούτοις χρωμένους ὁ κανὼν ὑπὸ ἐπιτίμιον ποιεῖται πενταετίας, ὡς τρία ἔτη ὑποπίπτειν, καὶ δύο ἔτη συνεύχεσθαι τοῖς πιστοῖς· μετὰ δὲ τὴν πενταετίαν, ἀξιοῦσθαι καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μεταλήψεως. Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς, ἐν ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ κανόνι, ἐξαετίας ἐπιτιμῶν τοὺς τοιοῦτους κολάζει.

ΒΛΑΣ. Οὐ μόνον τοὺς γόητας καὶ τοὺς μάντεϊς κολάζουσιν οἱ κανόνες, ἀλλὰ καὶ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς. Ἐπεὶ οὖν τινες νοσηλευόμενοι, καὶ νομίζοντες ἀπὸ φαρμακειῶν (1) πάσχειν, ἢ καὶ ἀπολέσαντές τινὰ τῶν προσόντων αὐτοῖς, μετεκαλοῦντο γόητας εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐφευρεῖν ἐπαγγελλομένους ἐν αὐτοῖς τὰς μαγείας, ἐξ ἧν δῆθεν κατεκλίθησαν οἱ νοσηλευόμενοι, καὶ καθάραι τὸ ἀπὸ τούτων μῦθος, ἢ καὶ τὸ ἀπολεσθὲν καταμηνύσαι· ἄλλοι δὲ συνηθείαις ἐθνικαῖς προσέχοντες, περὶ εὐτυχμάτων καὶ δυστυχημάτων ἐρωτήσεις ἐποιοῦντο ἀπὸ ἀστρολόγων καὶ ἐτέρων, δαιμονιώδη μεταχειριζομένων ἔργα· ὤρισαν οἱ Πατέρες ἐπὶ πενταετίαν τούτους ἐπιτιμᾶσθαι, ἡγοῦν ἐπὶ μὲν τρισὶν ἔτεσιν ὑποπίπτειν, ἐν δὲ δυσὶν εὐχεσθαι μετὰ τῶν πιστῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀξιοῦσθαι τῶν θείων ἀγιασμάτων. Ἀνάγνωθι τὸν ἡ. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα, καὶ τὸν πγ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐπὶ ἐξαετίαν ἐπιτιμῶντα τούτους. ἔχε δὲ ἐπὶ μνήμης, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλονται καὶ οἱ προσερχόμενοι γητευταῖς καὶ κριτριαῖς(2) ταῖς μετὰ κριθῶν μαντευομέναις.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καταμαντευόμενος, καὶ ὁ εἰσάγων τινὰ ἐν τῷ οἴκῳ ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν, ἢ καθάρσει, πενταετίαν ὑποπιπτέτω.

Ὁ μάντεσιν, ἢ γητευταῖς, ἢ φυλακτηρίοις, ἢ ἐτέροις τισὶ τοιοῦτοις ἑαυτὸν ἐκδεδιωκώς, ἐπὶ τῷ ἐκκαλυφθῆναι· ὁ δὲ ἐπιθυ-

(1) τῶν χρόνων — Βρ. — (2) Π. Χ. Γρ. Κ. 'Ε. — κατακολουθοῦντας Βενερ.

(1) ἀπὸ μαγειῶν Χ. Γρ. — (2) Χ. Γρ. Βενερ. — καὶ κριθαῖς καὶ 'Ε.

μίας έχει, ἢ ἐπὶ φαρμακείας κακῶ τὸ κακὸν ἰώμενος, ἐπὶ τριε-
τίαν ὑποπεσείται, καὶ ἐπὶ διετίαν συστήσεται τοῖς πιστοῖς,
καὶ μόνων τῶν εὐχῶν κοινωνήσει· καὶ οὕτω μετὰ τὴν πενταε-
τίαν μεθέξει τῆς προσφορᾶς. Ὁ δὲ ξά. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλ-
λῳ ἕκτης συνόδου ἐπὶ ἐξαετίαν τὸν τοιοῦτον ὀρίζει ἀπείργεσθαι.

Κανὼν ΚΕ΄.

Μνηστευσάμενός τις κόρην, προσεφθάρη τῇ ἀδελφῇ (1)
αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπιφορέσαι (2) αὐτήν· ἔγημε δὲ τὴν μνη-
στήν μετὰ ταῦτα, ἢ δὲ φθαρεῖσα ἀπήγξατο· οἱ συνειδότες
ἐκελεύσθησαν ἐν δεκαετία δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας
κατὰ τοὺς ὠρισμένους βαθμούς.

ΖΩΝΑΡ. Μνηστείαν τις συνεστήσατο ἐπὶ τινι κόρη· μήπω
δὲ τῶν γαμηλίων ἐπ' αὐτοῖς τελεσθέντων, ὁ μνηστὴρ συνεφθά-
ρη τῇ ἀδελφῇ τῆς μνηστῆς, ὡς ἔγκυον ἐκείνην γενέσθαι· τοῦτο
γάρ ἐστι τὸ ἐπιφορέσαι αὐτήν. Εἶτα ὁ ἀνὴρ ἔγημε τὴν μνη-
στήν, ἢ φθαρεῖσα δὲ ἀπήγξατο. Κατὰ τῶν συνειδόντων οὖν τὴν
ἄτοπον (3) ταύτην πράξιν δεκαετία ὠρίσθη, ὥστε αὐτοὺς, ταύ-
της παρελθούσης, δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας. Ὁ δὲ τοῦ με-
γάλου Βασιλείου ἐβδομηκοστὸς ὄγδοος κανὼν, τὸν δύο ἀδελφὰς
εἰς συνοικέσιον ἀγαγόμενον κατὰ ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον,
ἐνιαυτὸν προσκλαίειν ὀρίζει, δύο δ' ἐπακροᾶσθαι, τρεῖς ὑποπί-
πτειν, τῷ ἐβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσ-
φορᾶς καταξιῶσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσῃ. Εἴποι οὖν
ἂν τις, πῶς ἐνταῦθα βαρύτερον τοὺς συνειδότες οἱ τῆς συνόδου
ἐκόλασαν; Οἶμαι τοίνυν, ὅτι ἐνθα δύο ἀδελφὰς ὁ αὐτὸς εἰς γά-
μον ἄγεται, ἀθεμιτογαμία μόνη πλημμελεῖται. Ἐπὶ δὲ τῆς πα-
ρούσης ὑποθέσεως πολλὰ τὰ τολμηθέντα (4) ἦσαν, φθορὰ τῆς
παρθένου, ἀθεμιτογαμία, ὡς δύο ἀδελφαῖς τοῦ αὐτοῦ μιχθέντος,
καὶ φόνος ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης γινόμενος, καὶ διὰ τοῦτο βα-
ρύτερον ὠρίσθη τὸ ἐπιτίμιον.

(1) προσέφθειρε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἰουστ. ἐν περισειλ. — (2) Βρ. Χ. Τρ. Κ.
Ε. — ἐπιφορέσαι Π. Βιευρ. — (3) Χ. Τρ. Κ. — ἄδικον Βιευρ. — (4) τὰ τολμή-
ματα Χ. Τρ.

ΒΑΛΣ. Ἀπὸ φάκτου τινὸς οἱ Πατέρες παρεκινήθησαν τὸν παρόν-
τα κανόνα ἐκθέσθαι. Προσηγγέλοθ' αὐτοῖς, ὅτι ἄνθρωπός τις
μνηστευσάμενος κόρην, συνεφθάρη μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς,
ὡς καὶ κατὰ γαστέρα ταύτην ἐκ τούτου συλλαβεῖν, (τοῦτο γάρ
ἐστι τὸ ἐπιφορέσαι), καὶ μετὰ τοῦτο κατὰ γάμου κοινωνίαν
συνηρμούθη τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ· ἢ δὲ αὐταδέλφη ταύτης, σὺν τῷ
ἁμαρτήματι τῆς αἰμομιξίας, ἐφόνευσεν ἑαυτήν. ὤρισαν οὖν, τοὺς
συνειδότες ταῦτα τὰ κακὰ, μετὰ δεκαετίαν ὀφείλουσαν διὰ
τῶν συνήθων βαθμῶν παρελθεῖν, δεχθῆναι εἰς τὴν μετὰ τῶν
πιστῶν εὐχὴν. Πῆ ἐναντιωθῆ δέ σοι πρὸς ταῦτα ὁ οὐκ. κανὼν
τοῦ ἁγίου Βασιλείου, διοριζόμενος μετὰ ἑπτὰ χρόνους κατα-
ξιῶσθαι τῶν θείων ἀγιασμάτων τὸν συναρμοσθέντα κατὰ νό-
μον γάμου δυσὶν ἀδελφαῖς· ἐνταῦθα γὰρ πολλὰ ἐτολμήθησαν
ἄτοπα, πορνεία, ἀθεμιτογαμία, καὶ φόνος, ἐκεῖσε δὲ μόνη ἀθε-
μιτογαμία, καὶ διὰ τοῦτο βαρύτερον ὠρίσθη ἴδε τὸ ἐπιτί-
μιον. Ἐρωτήσῃ δέ τις, διὰ τί ὁμοίως ἐπιτιμῶνται τοῖς αὐτουρ-
γοῖς καὶ οἱ συνειδότες; Αἴσις. Ἐπὶ τῶν ἀθεμιτῶν γάμων, πλέον
ὀφείλον ἐπιτιμᾶσθαι οἱ συνειδότες παρὰ τοὺς αὐτουργοὺς· τού-
τους γὰρ πολλάκις ἀκολασία ἐρωτικὴ καὶ μὴ βουλομένους κα-
τάγει πρὸς τὸ ἀθέμιτον· ἐκεῖνοι δὲ συγγνωστέοι οὐκ εἰσὶν, ὡς
ἐπὶ τῷ κακῷ συμπράξαντες χωρὶς ἀνάγκης τινὸς, καὶ εὐχαρι-
σταίτωσαν ὅτι ὁμοίως τοῖς αὐτουργοῖς κολάζονται· συνειδότες
δὲ εἰσὶν οἱ συμπράξαντες, οὐ μὴν οἱ ἔχοντες ἀπλῶς εἶδησιν,
καὶ κωλύσαι μὴ δυνάμενοι.

ΑΡΙΣΤ. Κόρην τίς τινος μνηστευσάμενος προσεφθάρη τῇ ἀ-
δελφῇ αὐτῆς, εἶτα τὴν μνηστήν ἔλαθεν· ἢ πρώτη ἀπήγξατο·
καὶ οἱ συνειδότες, δεκαετίαν ὑποπιπτέτωσαν.

Καὶ οἱ συνειδότες γὰρ τὸ γινόμενον, καὶ τὴν ἀγχόνην δυ-
νάμενοι κωλύσαι, καὶ μὴ κωλύσαντες, ὡς αἴτιοι φόνου κρίνον-
ται, καὶ δεκαετίαν ἐπιτιμῶνται· καὶ οὕτω συνίστανται καὶ
συνεύχονται τοῖς πιστοῖς.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ (1).

ΖΩΝΑΡ. ΒΑΛΣ. Ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατὰ Πόντον συστάσα σύνοδος, δευτέρα μὲν ἐστὶ τῆς ἐν Ἀγκύρα, τῶν δὲ λοιπῶν προγενεστέρα, καὶ αὐτῆς τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ. Οἱ γοῦν ἐν ταύτῃ συναθροισθέντες ἅγιοι Πατέρες, οἷς συνῆν καὶ ὁ ἅγιος μάρτυς Βασίλειος, ἐπίσκοπος Ἀρμασίας, κανόνας ἐπὶ καταστάσει ἐκκλησιαστικῇ ἐξεφώνησαν, οἵτινές εἰσιν οὗτοι.

Κανὼν Α΄.

Πρεσβύτερος, εἰάν γήμη, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι (2). εἰάν δὲ πορνεύσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν (3).

ΖΩΝΑΡ. Εἰάν γάμον νόμιμον τάχα ἑαυτῷ πρεσβύτερος συναλλάξῃ, μετατίθεται τῆς τάξεως αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, ἐκβάλλεται τῆς ἱερωσύνης, καθαιρεῖται γάρ. Εἰάν δὲ πορνεύσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, τελείως ἐξωθεῖται τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς μετανοούτων ἄγεται τόπον, ὥστε προσκλαίειν, καὶ ἀκροᾶσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναπληροῦν. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν λβ΄. κανόνι, ταῦτα λέγει ῥητῶς· Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ τοῦ βαθμοῦ κατάγονται· τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. Τὰ αὐτὰ δὲ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος διατάσσεται ἐν τῷ κζ΄. κανόνι αὐτῆς. Ζητητέον οὖν τὰ ἐκεῖ εἰρημμένα.

(1) X. Tr. Buser. — Κανόνες τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων, οἵτινες δευτέρου μὲν εἰσι τῶν ἐν Ἀγκύρα, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι, διὰ δὲ σεβασμιότητα προτίθηται αὐτῶν ἢ ἐν Νικαίᾳ.—Κ. Βρ.—
2) Π. X. Tr. E. K. Br. S. P. — τῆς τάξεως αὐτοῦ μετατιθέσθαι . . . ἐξωθεῖσθαι, πλείον καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν. Buser.

Οἶμαι δὲ καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, ἐπικρατεστέρους εἶναι, ὡς μεταγενεστέρους, καὶ ὡς τῷ ἀποστολικῷ συμφωνοῦντας κανόνι, ὅς τοὺς ἐπὶ πορνείᾳ ἀλόντας ἱερωμένους καθαιρεῖσθαι καὶ μὴ ἀφορίζεσθαι λέγει (1).

ΒΑΛΣ. Ὁ ἀποστολικὸς κς΄. κανὼν, τοὺς τοῦ βήματος συναπτομένους μετὰ τὴν χειροτονίαν γυναιξὶ κατὰ νόμον γάμου, καθαιρεῖσθαι διατάσσεται· καὶ ὁ παρὼν κανὼν, παρομοίως αὐτῷ διορίζεται. Ἐπάγει δὲ, ὅτι, εἰάν τις ἐξ αὐτῶν πορνεύσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, οὐ μόνον καθαιρεθῆσεται, ἀλλὰ καὶ τῆς μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίας ἐκβληθῆσεται, καὶ ἀναγκασθῆσεται τοὺς τέσσαρας τόπους τῆς μετανοίας διελθεῖν, καὶ οὕτω μετασχεῖν (2) τῶν θείων ἁγιασμάτων. Τὰ περὶ τούτων δὲ ἀνηρέθησαν ἀπὸ τοῦ κζ΄. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ λβ΄. κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου, λέγοντος· Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ τοῦ βαθμοῦ κατάγονται, τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό.

ΛΡΙΣΤ. Γήμας πρεσβύτερος, μετατιθέσθαι τῆς τάξεως· ἐξωθεῖσθαι δὲ μοιχεύσας, ἢ πορνεύσας, καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν.

Ὁ γυναιξὶ λαβὼν πρεσβύτερος, τῆς μὲν ἱερωσύνης μετακινεῖται, τῆς δὲ τιμῆς καὶ τῆς καθέδρας μετέχει. Ὁ δὲ πορνεύσας, ἢ μοιχεύσας, τέλεον ἐξωθεῖται, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγεται.

Κανὼν Β΄.

Γυνὴ, εἰάν γήμηται δύο ἀδελφοῖς, ἐξωθεῖσθαι μέχρι θανάτου (3)· πλὴν ἐν τῷ θανάτῳ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν εἰποῦσα, ὡς ὑγιάνασα λύσει τὸν γάμον, ἔξει τὴν μετάνοιαν. Εἰάν δὲ τελευτήσῃ ἢ γυνὴ ἐν τοιοῦτῳ γάμῳ οὔσα, ἦτοι ὁ ἀνὴρ, δυσχερῆς τῷ μείναντι ἢ μετάνοια.

ΖΩΝΑΡ. Εἰάν γυνὴ κατὰ γάμον δύο ἀδελφοῖς συνοικήσῃ,

(1) Buser. X. Tr. — Τὰ ἀπὸ τοῦ, καὶ ὡς τῷ ἀποστολικῷ συμφωνοῦντας κανόνι, ἕως τοῦ τέλους τῆς ἐρμηνείας, οὐ κεῖται παρὰ Κ. εἰμὴ μόνον λατινιστί.— (2) μετασχεῖν Ε. — (3) ὁ Buser. προστίθαι, μὴ πειθεμένη λύσει τὸν γάμον.

ἐξωθείσθω τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου, μὴ πειθομένη λῦσαι τὸν γάμον· εἰ δὲ θυήσκει ἐπαγγέλλεται, ὅτι ὑγιάνασα λύσει τὸν γάμον, τεύξεται τῆς ἁγίας μεταλήψεως τότε, καὶ ἀναρρώσθεισα ἔξει μετάνοιαν, ἀντὶ τοῦ, δεχθήσεται εἰς μετάνοιαν. Ἐὰν δὲ τὸ ἐν τῶν προσώπων τούτων ἐν τῷ ἀθεμίτῳ γάμῳ τελευτήσῃ, δυσχερῆς ἢ μετάνοια τῷ περιλειφθέντι· ὁ γὰρ μετανῶν, ἀφιστάμενος τῆς ἁμαρτίας, πιστεύεται μετανοεῖν· εἰ δ' ἔτι τὸ κακὸν πράττει, πῶς λογισθήσεται μεταμέλεισθαι, ἢ πῶς δεχθήσεται εἰς μετάνοιαν; Ὁ δὲ μέχρι θανάτου τῆς γυναικὸς μὴ ἀποστάς τῆς ἀθεμιτογαμίας, δείκνυσιν, ὅτι, εἰ καὶ ἔτι περιῆν, οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἁμαρτίας. Ὡς γοῦν ὅσον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ (1) τῷ κακῷ ἐπιμένον, δυσχέρειαν ἔξει πρὸς τὴν μετάνοιαν. Καὶ ὡς περ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν λθ'. κανόνι φησὶν· Ἢ τῷ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλὶς ἐστὶ πάντα τὸν χρόνον· οὕτω καὶ ὁ ἀθεμιτογαμῶν (2), ἕως ἂν μὴ λύσῃ (3) τὸν ἀθέμιτον γάμον, ἁμαρτάνει, καὶ εἰς μετάνοιαν ἀδεκτὸς ἔσται.

ΒΛΑΣ. Οἱ τῆς παρούσης συνόδου ἅγιοι Πατέρες διώκουσιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μέχρι θανάτου, ἡγουν μέχρις ἂν τῷ βίῳ περίεστι, τὴν λαβοῦσαν κατὰ νόμον γάμου δύο ἀδελφοὺς, καὶ μὴ ἀποστάσῃ τῆς ἀθεμιτογαμίας. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ καταντήσῃ εἰς θάνατον, οὐδὲ τότε τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται; ἐπήγαγον, ὡς, εἴπερ ἐν τῷ τελευτᾶν ἢ τοιαύτη γυνὴ κατάθηται διαζευχθῆναι μετὰ ὑγείαν, τότε μὲν μεταλαβεῖν παραχωρηθήσεται μετὰ δὲ τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου, καὶ ἀποστῆναι τῆς ἀθεμιτογαμίας, προσδεχθήσεται εἰς μετάνοιαν. Καὶ τοῦτο μὲν γενήσεται, ὅταν προβῇ ἐν ζωῇ αὐτῶν διαζύγιον. Ἐὰν δὲ τὸ ἐν τῶν προσώπων ἐν τῷ ἀθεμίτῳ γάμῳ τελευτήσῃ, δυσχερῆς ἢ μετάνοια τῷ περιλειφθέντι· ὁ γὰρ μετανῶν, ἀφιστάμενος τῆς ἁμαρτίας, πιστεύεται μετανοεῖν· ὁ δὲ μέχρι θανάτου μὴ ἀποστάς αὐτῆς δείκνυσιν, ὅτι, εἰ καὶ ἔτι περιῆν τὸ τελευτήσῃ μέρος, οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἁμαρτίας. Ὅτι οὖν ὁ ζῶν ἀναφαίνεται, ὅσον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ, τῷ κακῷ ἐπιμένον, δυ-

(1) X. Γρ. — τὸ ἐπ' ἐκείνῳ K. Βευερ. — (2) X. Γρ. K. — ἀθεμιτογαμῶν Βευερ. — (3) ἕως ἂν λύσῃ X. Γρ.

σχέρειαν ἔξει πρὸς τὴν μετάνοιαν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τῷ παρόντι κανόνι τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλεῖου οἱ κανόνα, λέγοντα, Τὸν δύο ἀδελφὰς εἰς συνοικέσιον ἀγαγόμενον, μετὰ ἐπταετίαν ἀξιοῦσθαι τῶν θείων ἁγιασμάτων. Ὁ μὲν γὰρ παρὼν κανὼν νομοθετεῖ περὶ γυναικὸς ἀθέμιτον γάμον ποιησάσης, καὶ μὴ διαζευχθείσης ἐξ αὐτοῦ δι' ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὔσης ἀπαραδέκτου εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ῥηθεὶς θεματίζει τὸν ἀθεμιτογαμήσαντα ἀποστῆναι τῆς ἁμαρτίας, καὶ διὰ τοῦτο προσδέχεται αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λθ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλεῖου, ὀνομάζοντα μοιχαλίδα τὴν ἔτι τῷ μοιχῷ συζῶσαν· ὥστε σημεῖωσαι, ὅτι τῷ ἁμαρτάνοντι καὶ ἀφισταμένῳ τοῦ κακοῦ, ἐπιτίμια δίδονται, οὐ μὴν τῷ ἐπιμένοντι· οὗτος γὰρ πάντα ἀπόβλητος ἐστίν. Ἐρωτήσῃ δὲ τις· εἰ δὲ οὐ θελήσῃ ἢ ῥηθεῖσα γυνὴ καταθέσθαι τὴν μετὰ τὴν ὑγείαν ἀπόστασιν τοῦ (1) ἀθεμίτου γάμου, οὐ μετὰσχῆ τελευτῶσα τῆς ἁγίας μεταλήψεως ἰλύσις. Ὁ μὲν παρὼν κανὼν οὐδέν τι περὶ τούτου φησὶν· οἶμαι δὲ ἀσυμπαθὲς εἶναι τὸ μὴ ἀξιωθῆναι ταύτην τοῦ καλοῦ ἐφοδίου ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς, ὀρθόδοξον οὔσαν διὸ καὶ μὴ ποιῆσῃ τοιαύτην κατάθεσιν, διὰ τῆς θείας μεταλήψεως ἐφοδιασθήσεται. Καὶ εἰ μὲν ὑγιάνασα λύσῃ τὸν ἀθέμιτον γάμον, παραδεχθήσεται εἰς μετάνοιαν· εἰ δὲ μὴ, τῆς ἐκκλησίας παντάπασιν ἐξοστρακισθήσεται, ὡς τῷ κακῷ ἐπιμένουσα.

ΑΡΙΣΤ. Ἢ ἀδελφοῖς γηραμένη δυσί, διὰ βίου ἐξωθείσθω· εἰ δὲ κατὰ τὸν θάνατον ὑπισχοῖτο λύσειν τὸν γάμον, ἂν ἐπιβιῶῃ, ἔξει μετάνοιαν· εἰ δὲ τελευτήσῃ τῶν συνοίκων ὁ εἰς, δυσχερῆς τῷ μέλλαντι ἢ μετάνοια.

Ἢ δυσὶν ἀδελφοῖς γαμηθεῖσα, καὶ τῷ ἀθεμίτῳ γάμῳ ἐπιμένουσα, διὰ βίου παντὸς αὐτῆς ἐξωθείσθω τῆς ἐκκλησίας. Ζήτηε καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλεῖου κανόνα κγ'. Εἰ δὲ πρὸς θάνατον ἐλθοῦσα ὑποσχεθῆ λύσειν τὸν γάμον, ἐὰν ἐπιζήσῃ, δέχεται εἰς μετάνοιαν· ὅπως δὲ, ζήτηε κανόνα ζζ'. καὶ ξη'. τοῦ μεγάλου Βασιλεῖου. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ καταντήσῃ εἰς θάνατον, οὐδὲ

(1) τοῦ τοιαύτου ἀθεμίτου Βευερ.

τότε τῶν θείων ἀγισμάτων ἀξιωθήσεται; ἐπήγαγον, ὡς, ἐάν δὲ ἐν τῷ παρανόμῳ τούτῳ γάμῳ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν τελευτήσῃ, δυσχερὲς τῷ ζῶντι ἢ μετάνοια, διὰ τὸ μὴ διακοπῆναι τὸ ἄθεσμον παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην τε καὶ προαίρεσιν.

Κανὼν Γ'.

Περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπιπτόντων ὁ μὲν χρόνος σαφῆς ὁ ὠρισμένος, ἢ δὲ ἀναστροφή καὶ ἢ πίστις αὐτῶν συντέμνει τὸν χρόνον.

—

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τετάρτῳ κανόνι ὁ μέγας Βασιλεὺς τοὺς τριγάμους ἐπὶ πενταετίαν ἀφορίζεσθαι λέγει· καὶ τοῦτον τὸν χρόνον, οὐκ ἀπὸ κανόνος εἶναί φησιν, ἀλλ' ἐκ συνηθείας, καὶ τῆς τῶν προειληφῶτων ἀκολουθίας· καὶ τὴν τριγαμίαν δὲ, εἰς πολυγαμίαν ἀνάγει. Τίνα δὲ λέγει χρόνον ὠρισμένον ὁ παρὼν κανὼν, ἠγνόηται· προγενεστέρα γάρ ἐστι πολλῶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἢ σύνοδος αὕτη, καὶ παντελῶς εἰ ὠριστο πρὸ ταύτης χρόνος ἐπὶ τῶν τριγάμων, οὐκ ἂν ἠγνοήθη τῷ τὰ πάντα σοφῷ Βασιλεῖ· εἰ μήπου λέγει καὶ αὕτη ἡ σύνοδος ὠρισμένον χρόνον τὴν συνηθείαν. Ὁ μὲν οὖν χρόνος, φησὶν, ὠρισμένος ἐστίν· ἢ δὲ τῶν ἐπὶ τριγαμίᾳ μετανουούντων ἀναστροφή, καὶ ἢ πίστις ἢ πρὸς τὸν Θεόν, συντέμνει τὸν χρόνον· εἰ γὰρ ὁ τούτους οἰκονομῶν ὄρα αὐτοὺς σπουδῆν ἐνδεικνυμένους, καὶ θερμότητα περὶ τὴν μετάνοιαν, καὶ οὐκ ἀπογινώσκοντας, ἀλλὰ πιστεύοντας, ὅτι διὰ τὴν πολλὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ἀφεθήσεται αὐτοῖς τὸ ἁμάρτημα, συντεμεῖ τὸν χρόνον καὶ ἐλαττώσει αὐτόν.

ΒΛΑΣ. Τοὺς πολυγάμους φησὶν ὁ κανὼν ἐπιτιμᾶσθαι διὰ χρόνου ὠρισμένου, ἥτοι προεγνωσμένου ἀπὸ συνηθείας. Πλὴν παρὰ τῇ ἐπισκοπικῇ διακρίσει ἐστὶ καὶ τὸν τοιοῦτον χρόνον συντεμεῖν διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ ἡμαρτηκότος (1) ἐπιστροφὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τούτου οὐ παρίσταται τίνες εἰσὶν οἱ πολυγαμοῦντες, οὐδὲ τίς ἐστὶν ὁ ὠρισμένος χρόνος, κἀντεῦθεν ἄλλως καὶ ἄλλως τὰ περὶ τούτου ἐξελήφθησαν, οὐδὲ ἡμεῖς ἠδυνήθημεν γράψαι τε

(1) Χ. Τρ. — τοῦ ἁμαρτηκότος 'E. Βευερ.

ένταυθοῖ. Ἐν μὲν τοι τῷ δ'. κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Θεοῦ διδόντος, εἴπομεν τὰ εἰκότα περὶ τῶν τριγάμων καὶ πολυγάμων, καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῶν διδομένων ἐπιτιμιῶν ἐκάστῳ αὐτῶν.

ΑΡΙΣΤ. Τῶν πολυγάμων ὁ χρόνος σαφής· τὸ δὲ τῆς μετανοίας σπουδαῖον αὐτὸν ὑποτέμνεται.

Ὁ χρόνος τῆς ἐπιτιμίας τῶν τριγάμων καὶ πολυγάμων κεῖται ἐν τῷ τετάρτῳ κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ κανόνι αὐτοῦ. Ἐπὶ πέντε γὰρ ἔτεσι, φησί, τὸν τριγάμον ἀφορίζεσθαι· πλὴν μὴ πάντα ἀπείργειν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν δυσὶν, ἢ καὶ τρισὶν ἔτεσιν, τῆς τῶν θείων Γραφῶν ἀκροάσεως αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ μετὰ ταῦτα, μέχρι τοῦ πληρωθῆναι τὴν πενταετίαν, συστήκειν μετὰ τῶν πιστῶν· τῆς δὲ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ἀπέχεσθαι· καὶ οὕτω, γνησίως μετανοοῦντα, εἰς κοινωνίαν παραδεχθῆναι. Τοὺς δὲ πολυγάμους, ὡς πλέον τι καὶ πορνείας ἀμαρτάνοντας, ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, τρεῖς ὑποπίπτειν, καὶ οὕτω δέχεσθαι μετὰ τῶν πιστῶν. Παρὰ τῆ ἔξουσία δὲ κεῖται τοῦ ἐπισκόπου, ὡς ὁ παρῶν κανὼν λέγει, ἐλαττώσαι τὸν χρόνον τῆς μετανοίας, πρὸς τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν πίστιν ὀρώντος τοῦ μετανοοῦντος.

Κανὼν Δ'.

Ἐὰν πρόθηται τις, ἐπιθυμήσας (1) γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι μετ' αὐτῆς (2), μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἢ ἐνθύμησις, φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη.

ΖΩΝΑΡ. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων τέσσαρας εἶναι βαθμοὺς, οἱ ἅγιοι Πατέρες φασί, προσβολὴν, πάλλην, συγκατάθεσιν, καὶ πράξιν· ὧν τὰς δύο καὶ πρώτας ἀνεπιτιμήτους εἶναι, τὰς δὲ μετ' αὐτὰς δύο ὑπὸ ἐπιτίμιον· οὔτε γὰρ ἡ προσβολὴ κρίνεται, οὔτε ἡ πάλλη, ἐὰν τὴν προσβολὴν παραδεξάμενος ὁ λογισμὸς καὶ παλαίσας ἀπεπέμψατο τὸ ἐνθύμημα· ἡ δὲ συγκατάθεσις κρίνεται καὶ αἰτιᾶται, καὶ ἡ πράξις κολάζεται. Ἐὰν οὖν ἐπιθυμία προσέβαλέ τινα γυναικὸς, καὶ νικηθεὶς συγκατέθετο μιγῆναι αὐτῇ,

(1) Βενερ. — ἐπιθυμήσας Βρ. — (2) αὐτῇ Βενερ.

οὐκ ἦλθε δὲ εἰς ἔργον, τουτέστιν, οὐ τὴν πράξιν ἐπλήρωσε, φαίνεται, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ αὐτὸν ἐρρύσατο· πλὴν οὐκ ἀνεπιτίμητος ἔσται. Καὶ ἡ συγκατάθεσις γὰρ ὑπὸ ἐπιτίμιον γίνεται· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἐβδόμηκοστοῦ κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, λέγοντος· Διάκονος ἐν χείλεσι μιανθεὶς, ἡγουν μέχρι φιλήματος φθάσας γυναῖκας, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας ἐπισχεθήσεται, τουτέστι μέχρι καιροῦ κωλυθήσεται· τοῦ δὲ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων μετὰ τῶν διακόνων ἀξιωθήσεται· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρεσβύτερος· εἰ δέ τι πλέον φωραθῆ τις ἡμαρτηκῶς, ἐν οἷῳ ἂν εἴη βαθμῶ, καθαιρεθήσεται. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἄλλο δηλοῖ τὸ, ἐπισχεθήσεται, ὡς εἴρηται, δηλαδή τὸ, προσκαίρως τῆς λειτουργίας εἰσχωθήσεται· εἰ καὶ τισὶν οὐχ οὕτω νοεῖται, οἷς καὶ τὸ χείλεσι μιανθῆναι ἐτέρως ἐκλαμβάνεται, οὐκ εὐστόχως μέντοι, ὡς οἶμαι.

ΒΑΣ. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων τέσσαρας εἶναι βαθμοὺς, οἱ ἅγιοι Πατέρες· φασὶ, προσβολὴν, πάλιν, συγκατάθεσιν, καὶ πράξιν· ὧν τὰς δύο τὰς πρώτας ἀνεπιτιμήτους εἶναι, τὰς δὲ μετ' αὐτάς, δύο ὑπὸ ἐπιτίμιον· οὔτε γὰρ ἡ προσβολὴ κρίνεται, οὔτε ἡ πάλιν, ἐὰν τὴν προσβολὴν παραδεξάμενος ὁ λογισμὸς, καὶ παλαίσις, ἀπεπέμφατο τὸ ἐνθύμιον· ἡ δὲ συγκατάθεσις κρίνεται καὶ αἰτιᾶται, καὶ ἡ πράξις κολάζεται. Ἐὰν οὖν ἐπιθυμία προσέδαλέ τινι γυναῖκος, καὶ νικηθεὶς συγκατέθετο μιγῆναι αὐτῇ, οὐκ ἦλθε δὲ εἰς ἔργον, ἦτοι οὐκ ἐπλήρωσε τὴν πράξιν, φαίνεται, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ αὐτὸν ἐρρύσατο. Πλὴν οὐκ ἀνεπιτίμητος ἔσται, καὶ ἡ συγκατάθεσις γὰρ ὑπὸ ἐπιτίμιον γίνεται· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ὁ. κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, λέγοντος· Διάκονος ἐν χείλεσι μιανθεὶς, ἡγουν μέχρι φιλήματος φθάσας γυναῖκας, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας ἐπισχεθήσεται, τουτέστι μέχρι καιροῦ κωλυθήσεται· τοῦ δὲ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων μετὰ τῶν διακόνων ἀξιωθήσεται· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρεσβύτερος. Εἰ δέ τι πλέον φωραθῆ τις ἡμαρτηκῶς, ἐν οἷῳ ἂν ἡ βαθμῶ, καθαιρεθήσεται. Ἐὰν μὲντοι μιανθῆναι ἐν χείλεσι, τινὲς ἄλλως ἐρμηνεύουσι· καὶ ρηθήσεται τὰ περὶ τούτου ἐν τῷ ὁ. κανόνι τοῦ ἁγίου Βασιλείου·

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐπιθυμήσας μὲν, μὴ δράσας δὲ, Θεῷ ἐρρύσθη.

Ὅστις μέχρι φιλήσεως προθέσειως συγκαθευδῆναι γυναικὶ ἐπεθύμησεν, ἐχόμενον δὲ τι σπουδῆς οὐκ ἐπραξε, οὔτε [εἰς] ἔργον ἢ ἐνθύμησις αὐτοῦ ἦλθε, φαίνεται, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνωθεν ἐρρύσθη χάριτος· εἰ γὰρ καὶ ἐπεθύμησε, καὶ ἐσπούδασε, καὶ μέσοις τισὶν εἰς ἀπάρτισιν τοῦ μέσου ἐχρήσατο, ἀποτελεσμα δὲ ἡ σπουδὴ αὐτοῦ οὐκ ἔσχε, διὰ τινὰ παρεμπιπτόντα ἐμπόδια ἔξωθεν, ἐπιτιμίῳς ὑπόκειται· ὡς ὁ ἐβδόμηκοστός κανὼν τοῦ ἁγίου Βασιλείου διαγορεύει περὶ τοῦ ἐν χείλεσι μιανθέντος διακόνου.

Κανὼν Ε΄.

Κατηγούμενος, ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς Κυριακὸν, ἐν τῇ τῶν κατηγουμένων τάξει στήκη, οὗτος δὲ ἁμαρτάνη (1), ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνη, ἐξωθείσθω.

ΖΩΝΑΡ. Δύο τάξεις ἦσαν τῶν κατηγουμένων τὸ παλαιόν· οἱ μὲν γὰρ πιστοὶ ὄντες, ὑπερτιθέμενοι δὲ τὸ βάπτισμα, μετὰ τῶν κατηγουμένων ἴσταντο, καὶ, τῆς ἐπὶ κατηγουμέναις εὐχῆς λεγομένης, ἐκκλινον τὸ γόνυ· ὅτε δὲ ἐξεφωνήθη τὸ, οἱ κατηγούμενοι προέλθετε, τότε ἐξήρχοντο· οἱ δὲ ἄρτι προσελθόντες καὶ ἀτελέστεροι ὄντες, τῶν ἁγίων Γραφῶν ἤκουον, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου ἀπήσαν. Ὅταν οὖν ὁ κατηγούμενος ἁμαρτάνη, εἰ μὲν τῶν τελειωτέρων τὸ γόνυ κλινόντων, δηλονότι ἐν τῇ εὐχῇ ἐστίν, ἀκροάσθω, τουτέστι μετὰ τῶν μέχρις ἀκροάσεως ἴσταμένων στήτω, εἰ ἀπόσχηται τοῦ ἁμαρτάνειν· εἰ δὲ τῶν ἀκροωμένων ἐστίν, ἔτι καὶ ἁμαρτάνει, ἐξωθείσθω, ἀντὶ τοῦ ἔξω τῆς ἐκκλησίας στήτω μετὰ τῶν προσκλαιόντων.

ΒΑΣ. Δύο τάξεις τῶν κατηγουμένων εἰσὶν· οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται, καὶ, ὡς ἀτελέστεροι, μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν Γραφῶν καὶ τῶν θείων Εὐαγγελίων εὐθὺς ἐξέλαισιν· οἱ δὲ ἤδη προσῆλθον, καὶ γεγονόσι τελειώτεροι, ὅθεν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κατηγουμένοις εὐχὴν ἀναμένοντες, τὸ γόνυ κλίνουσιν ἐν ταύτῃ·

(1) X. Tr. — ἁμαρτάνων Βιευρ. 'Ε. Κ. Βρ. — Φανῆ ἁμαρτάνων Σ. Ρ.

ὅταν δὲ ἐκφωνηθῇ τὸ, Οἱ κατηχούμενοι προέλθετε, τότε ἐξέρχονται καὶ οὗτοι. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι, ἐὰν κατηχούμενος ἀμαρτάνῃ, εἰ μὲν τῶν τελεωτέρων ἐστίν, ἐὰν ἀπόσχηται τοῦ ἀμαρτάνειν, ἐλθέτω εἰς τὸν τόπον τῶν ἀτελεστέρων, τουτέστι, στήτω μέχρι τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ ναῷ· εἰ δὲ τῶν ἀτελεστέρων, τῶν καὶ ἀκροάσεως μόνῃς ἀξιουμένων, καὶ οὐκ ἀφίσταται τῆς ἀμαρτίας, ἐξωθείσθω, ἀντὶ τοῦ, ἔξω τῆς ἐκκλησίας στήτω μετὰ τῶν προσκλαιόντων. Τί δέ; ἐὰν ἀποστῇ ὁ ἀτελέστερος τῆς ἀμαρτίας, οὐκ ἐπιτιμηθήσεται, καθὼς ὁ τελεώτερος, ἀλλ' εἰς τὸν πρότερον τόπον στήσεται; Λύσις. Δύο τόποι εἰσὶ τῶν κατηχουμένων, ὡς εἴρηται, ὁ μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τῶν ὁρίων Εὐαγγελίων, καὶ ὁ μέχρι τῆς ἐξελεύσεως τῶν κατηχουμένων· οἱ γοῦν τελεώτεροι ἀμαρτάνοντες, καὶ ἀφιστάμενοι, μικρὸν ὑποβιβασθήσονται εἰς τὸν τόπον τῶν ἀτελεστέρων· μὴ ἀφιστάμενοι δὲ, εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων στήσονται· οἱ δὲ ἀτελέστεροι ἀμαρτάνοντες, μὴ ἀφιστάμενοι μὲν, εἰς τὸν τόπον τῶν προσκλαιόντων ἀπαχθήσονται· ἀφιστάμενοι δὲ, οὐκ ἔχουσι τόπον ἐνθα καταταχθήσονται. Εἰ γὰρ εἴπωμεν τούτους μετὰ τῶν προσκλαιόντων στήναι, ἀπογνώσεως ὀλίψει καταβαπτίσωμεν, καὶ οὐδεμίαν ἔσται διαφορά ἀφισταμένων καὶ μὴ ἀφισταμένων· διὰ τοι τοῦτο, ὡς ἀποστάντες τοῦ κακοῦ, στήσονται καὶ πάλιν μετὰ τῶν ἀκρωμένων.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐν τῷ κατηχεῖσθαι ἀμαρτάνων, ἐὰν γόνυ κλίνων μηκέτι ἀμαρτάνῃ, ἀκροάσθω· εἰ δὲ καὶ ἀκροώμενος ἀμαρτάνοι, τέλεον ἀπωθείσθω.

Δύο εἶδη τῶν κατηχουμένων εἰσὶν· οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται διὰ καὶ ὡς ἀτελέστεροι, μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν Γραφῶν, καὶ τῶν ὁρίων Εὐαγγελίων, εὐθὺς ἐξίστασιν· οἱ δὲ πρὸ καιροῦ προσήλθον, καὶ γεγονάσι τελεώτεροι· ὅθεν καὶ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, τὴν ἐπὶ τοῖς κατηχουμένοις εὐχὴν ἀναμένουσι, καὶ ἐν τῷ προσφωνεῖσθαι τὸ, Οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε, τὸ γόνυ κλινοῦσιν. Οἱ γοῦν τελεώτεροι, ὡς γευόμενοι καλοῦ Θεοῦ ῥήματα, καὶ παραπεσόντες, μετακινουῦνται τῆς στάσεως, καὶ τοῖς ἀκρωμένοις συντάττονται· εἰ δὲ καὶ ἀκροώμενοι ἀμαρτάγουσι, τῆς ἐκκλησίας τέλεον ἐξωθοῦνται,

Κανὼν Γ'.

Περὶ κυοφορούσης, ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι, ὅποτε βούλεται οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἢ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ διὰ τὸ ἐκάστου ἰδίαν τὴν προαίρεσιν τὴν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ δείκνυσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Τὰς ἐν τῇ γαστρὶ φερούσας δεῖ βαπτίζειν, φησὶν ὁ κανὼν, ὅτε βούλονται. Τινῶν δὲ λεγόντων, ὅτι λοιπὸν τὸ κυοφορούμενον συμβαπτίζεται τῇ μητρὶ, καὶ οὐ γὰρ αὐτὸ μετὰ τὸ γεννηθῆναι βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ δις δοκῇ βαπτίζεσθαι, ἐπέηγαγε τὸ, οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἢ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ, ἀντὶ τοῦ, αὐτὴ γὰρ μόνη τοῦ ἁγίου ἀξιούται βαπτίσματος, καὶ οὐχὶ κἀκεῖνο διὰ μέσης αὐτῆς· ὅτι, φησὶν, ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ (1) συντάττεσθαι τῷ Χριστῷ ἢ ἐκάστου προαίρεσις ἀπαιτεῖται, καὶ ἐξ αὐτῆς δείκνυται, εἰ προθύμως πρόσεισι τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔμβρυον ἐστέρηται προαιρέσεως, οὐδὲ βαπτίζεσθαι δοκεῖ, ὥστε αὐτὸ χρήζει αὐθις βαπτίσματος, ὅτε προαιρεῖσθαι δυνήσεται.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἔλεγον, μὴ ὀφείλειν βαπτίζεσθαι τὰς ἐξ ἀπίστων τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχομένας κυοφορούσας, ἀλλ' ἀναμένειν τὴν εἰς τὸ φῶς τοῦ τοκετοῦ ἐξέλευσιν, ἵνα μὴ, ταύτης βαπτισμένης, δόξῃ συμβαπτίζεσθαι καὶ τὸ ἐγκυμονούμενον, ὡς ἡνωμένον διόλου αὐτῇ, κἀντεῦθεν μετὰ τὸ γεννηθῆναι, ἢ ἀφώτιστον καταλειφθῆ, ἢ βαπτιζόμενον, λογισθῆ καὶ αὐθις βαπτίζεσθαι. Οἱ γοῦν Πατέρες, τὴν ἀντίθεσιν ταύτην μὴ παραδεξάμενοι, ὥρισαν ἀποκριματίστως βαπτίζεσθαι τὰς κυοφορούσας, ὅτε βούλονται, διὰ τὸ μηδεμίαν κοινωνίαν ὑπεῖναι τῇ τικτούσῃ μετὰ τοῦ τικτομένου, ὅσον εἰς τὸν λόγον τοῦ φωτίσματος· ἄλλως δὲ, φασὶν, ἀναγκαῖα ἐστὶν ἢ ἐκάστου ὁμολογία ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, τὸ δὲ ἔμβρυον, στερημένον διαθέσεως, οὐ δύναται τὰς ἐπὶ τῷ βαπτίσματι ὁμολογίας ποιῆσαι. Προσετέθη δὲ τῷ κανόνι τὸ, ὅτε βούλονται, διὰ τοὺς λέγοντας, πρὸ μὲν τοῦ εἰδοποιηθῆναι τὸ ἔμβρυον εἰς ἄνθρωπον, ἀκινδύνως βαπτίζεσθαι τὴν μητέρα ἐγκυ-

(1) Χ. Γρ. — τὸ, τοῦ, οὐ κεῖται παρὰ Κ. καὶ Βουερ.

μονοῦσαν, μετὰ δὲ τοῦτο οὐ καλῶς αὐτὴν βαπτίζεσθαι, διὰ τὸ εἶναι τοιαύτης διαθέσεως τὸ ἐγκυμονούμενον, οἷα εἰσὶ καὶ τὰ ἀρτιγέννητα νήπια, τὰ μὴ δυνάμενα ὁμολογεῖν. Τῷ τοι (1) καὶ εἶπον οἱ Πατέρες, ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὴν ἐγκυμονοῦσαν, ὅτε θέλει βαπτίζεσθαι· τὰ μὲν γὰρ ἔμβρυα, ὅπως ἔχουσι διαθέσεως, οὐδεὶς περιεργάζεσθαι δύναται, ἢ ἀναδέξασθαι· τὰ δὲ νήπια διὰ τῶν ἀναδεχομένων αὐτὰ κατατιθέονται, καὶ πραγματικῶς φωτιζόμενα, θείας καταξιοῦνται ἐλλάμψεως. Ἀνάγνωθι καὶ τὰ ἐν τῷ 6. κεφ. τοῦ δ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος παρ' ἡμῶν γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Ἡ κυοφοροῦσα, ὅτε θέλει, βαπτίζεται· ἐκάστου γὰρ ἡ προαίρεσις κρίνεται.

Οὐ γὰρ ἐμποδισθήσεται ἡ κυοφοροῦσα διὰ τὸ τικτόμενον βαπτισθῆναι· οὐδὲ γὰρ λογίζεται τὸ ἔμβρυον συμβαπτίζεσθαι τῇ τικτούσῃ, ὥστε, ἐὰν μετὰ τὸ γεννηθῆναι βαπτισθῇ, νομισθῆναι βαπτίζεσθαι δεύτερον· ἐκεῖνο γὰρ μῆπω εἰς φῶς ἐλθὼν, οὔτε καθ' ἑαυτὸ ὑπεστίν, οὔτε προαίρεσιν ἔχει.

Κανὼν Ζ'.

Πρεσβύτερον εἰς γάμους διγαμοῦντων (2) μὴ ἐστιᾶσθαι· ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἐστὶ ὁ πρεσβύτερος, ὁ διὰ τῆς ἐστιᾶσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις. (3);

ΖΩΝΑΡ. Ἡ διγαμία ὑπὸ ἐπιτίμιόν ἐστιν, ἐνιαυτὸν γὰρ τῆς ἀγίας μεταλήψεως εἴργεται· τὸ δὲ ἐπιτίμιον οἱ ἱερεῖς ἐπάγουσιν, εἰς μετάνοιαν ἐρχομένου τοῦ διγαμήσαντος. Ὁ γοῦν διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ συναινέειν δοκῶν τῷ δευτέρῳ γάμῳ ἱερεὺς τίς ἐστὶ, φησὶν ὁ κανὼν, τουτέστι, πῶς οὐκ αἰδεσθήσεται ἐπιτιμῶν τῷ δευτερογαμοῦντι ὁ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ συνευδοκῶν τῇ δευτερογαμίᾳ; Ἀλλὰ ταῦτα ἐν γράμμασιν ἡμῖν δὲ καὶ πατριάρχῃς ὤφθη, καὶ μητροπολίται διάφοροι, συνεστιώμενοι δευτερογαμήσαντι βασιλεῖ.

ΒΛΑΣ. Ὁ διγαμήσας λαϊκὸς οὐ παραχωρεῖται μετασχεῖν τῶν θείων ἀγιασμάτων ἀπεντεῦθεν, ἀλλὰ μετὰ ἐνιαυτόν. Φησὶ γοῦν ὁ κανὼν, ὡς, ἐπεὶ τὸ ἐπιτίμιον τοῦτο παρὰ τοῦ ἱερέως ἐπάγεται τῷ διγαμήσαντι, οὐκ ὀφείλει οὗτος συνεστιᾶσθαι αὐτῷ εἰς τὸν γάμον· δοκεῖ γὰρ ὡσπερ διὰ τῆς παρουσίας συναινέειν, καὶ οὐ δυνήσεται ἐπιτιμῆσαι τὸν διγαμήσαντα. Καλῶς οὖν διωρίσατο μὴ συνεστιᾶσθαι τούτῳ τὸν ἱερέα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου· μετὰ γὰρ τὸν γάμον, οὐ κωλυθήσεται συνανακεῖσθαι αὐτῷ, ὡς μὴδὲ ἀκοινωνήτῳ ὄντι. Βιπόνῳ δὲ τις ποτὲ, ὀφείλει τὸν διγαμήσαντα μετὰ τὴν ἀπόστασιν τῆς διγαμίας δέχεσθαι εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐπιτιμᾶσθαι, (ἐτι γὰρ τοῦ γάμου συνισταμένου, ταῦτα χώραν οὐκ ἔχουσι κατὰ τὴν καθόλου κανόνα), ἤκουσε μὴ εἶναι τὸν γάμον ἀθέμιτον ὥστε διασπᾶσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐρῶνται μὲν, ἐπιτιμᾶται δὲ μετρίως, ὡς εἴρηται.

Ἐτέρα ἐρημησία.

Ὁ παρὼν κανὼν κωλύει τοὺς πρεσβυτέρους ἐστιᾶσθαι μετὰ διγάμων, καὶ παριστᾷ διὰ τούτου ἐπιτετιμημένον εἶναι τὸν δεύτερον γάμον. Ἐὰν αὐτὸ δὲ φαίνεται καὶ ἀπὸ τοῦ γ'. κανόνος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ἐπεὶ δὲ βλέπομεν τινὰς σκανδαλιζομένους ἐκ τοῦ μὴδὲ τινὰ *τῶν ἀπάντων* (1) δευτερογαμήσαντα ἐπιτιμηθῆναι ποτὲ, μὴδὲ τὴν τοιαύτην ἱερολογίαν ἐμποδίζεσθαι, μάλλον μὲν οὖν καὶ ἔστιν ὅτε ἐπιτρέπεσθαι διὰ πιττακίου χαρτοφυλακικοῦ (2), εἵδομεν δὲ καὶ πατριάρχῃν, καὶ ἑτέρους ἀρχιερεῖς (3) συνεσθίοντας μετὰ δευτερογάμων (4) βασιλέων καὶ ἄλλων μεγισάνων, φαρμέν, ὅτι καὶ ἐπιτιμῆναι καιρικῆς (5) ἀκοινωνησίας ἐκ τῶν ρηθέντων κανόνων οἱ δευτερογαμοῦντες ὑπόκεινται, ἀλλ' ὁ τῆς ἐνώσεως τόμος, ὁ καταστρωθεὶς παρ' ἡμῶν εἰς τὸν δ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐξισώσας τῷ πρώτῳ γάμῳ διόλου τὸν δεύτερον, καὶ εἰπόνῳ ποτὲ καὶ οὗτοι ἐπιτιμᾶσθαι ὀφείλουσιν, ἔλυσε τὸ ἐπιτίμιον. Φησὶ γὰρ ἐν μέρει· Ταῦτα

(1) X. Tr. — διό τοι Βενερ. 'E. — (2) Π. Κ. 'E. Πρ. — εἰς γάμον διγαμοῦντος X. Tr. Σ. P. Βενερ. (3) τοῖς γάμοις συγκατατιθέμενος Σ. 'P.

(1) X. Tr. — (2) X. Tr. — χαρτοφύλακος Βενερ. — (3) X. Tr. — καὶ ἀρχιερεῖς πολλοὺς Βενερ. — (4) X. Tr. — διγαμοῦντων Βενερ. — (5) X. Tr. — χρονικῆς Βενερ.

μὲν καὶ περὶ τοῦ τρίτου γάμου. Οὐ μὴν δὲ τὸν δεύτερον, οὐδὲ τὸν πρῶτον ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐῶμεν· ἀλλὰ κακείνους ὀρίζομεν οὕτω συνίστασθαι, ὥστε μηδεμίαν πονηρὰν αἰτίαν ἔχειν, ἢ ἐξ ἀρπαγῆς, ἢ ἐκ προηγησαμένης λαθραίας φθορᾶς, ἀλλὰ νομίμους καὶ καθαρεύοντας τῶν τοιούτων μολυσμάτων, καὶ πονηρᾶς ἀκαθαρσίας· καὶ ἐφεξῆς ἐπιτιμᾶ μὲν (1) τούτους μόνους· τοὺς δὲ λοιποὺς, ἀνεπιτιμήτους συντηρεῖ.

ΛΡΙΣΤ. Οὐχ ἐστιᾶται πρεσβύτερος ἐπὶ διγάμοις· ἐκείνου γὰρ συγγνώμης δεομένου, τίς ἐκείνον ἀξιῶσει συγγνώμης;

Ὁ ἱερεὺς εὐλογήσας τὸν δίγαμον, τῆς τραπέζης ὑφείλει ὑπαναχωρεῖν, καὶ μὴ συνεστιαθῆναι αὐτῷ. Εἰ γὰρ ὑπὸ ἐπιτίμιόν ἐστιν ὁ δίγαμος, ποία ἔσται τῷ πρεσβυτέρῳ συγγνώμη, τῷ διὰ ἐστιάσεως τοῖς τοιούτοις συγκατατιθεμένῳ γάμοις;

Κανὼν Η'.

Γυνή τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, εἴαν ἐλεγχοθῆ (2) φανερώς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται. Ἐάν δὲ καὶ (3) μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῆ, ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτήν· εἴαν δὲ συζῆ, οὐ δύναται ἔχεισθαι τῆς ἐγγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας (4).

ΖΩΝΑΡ. Ἄνδρὸς λαϊκοῦ γυνή μοιχευθεῖσα, καὶ φανερώς ἐλεγχοθεῖσα, κωλύει τὸν ἄνδρα αὐτῆς εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν, τουτέστιν εἰς βαθμὸν ἱερατικόν τινα· πλὴν ἢ φανερώς ἐλεγχοθεῖσα, οὐχ ἢ ἐν ὑποψίᾳ (5) γενομένη, ἢ καὶ κατηγορηθεῖσα παρὰ τινος τῶν κατηγορεῖν δυναμένων (6) αὐτῆς προσώπων· οὐ γὰρ τῷ βουλομένῳ ἐφέιται περὶ μοιχείας κατηγορεῖν, ἀλλὰ ῥητοῖς προσώποις. Ἐάν δὲ καὶ ἱερωμένου γυνή μοιχευθῆ, ἀπολῦσαι αὐτήν ὀφείλει, τουτέστι διαζυγῆναι αὐτῆς· εἰ δὲ συζῆν αὐτῇ βούλεται, κωλύεται τῆς ἐγγχειρισθείσης αὐτῷ διακονίας, ἥτοι τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν κατετάχθη· ἢ γὰρ μοιχευθεῖσα μερλιανταί· ὁ δὲ ταύτῃ μιγνύμενος, ἐν σῶμα γίνεται· καὶ λοιπὸν με-

(1) X. Τρ. — ἐπιτιμῶμεν Βευερ. — (2) Π. Βρ. 'Ε. Κ. Σ. Ρ. — εἴαν γυνή... ἐλεγχοθῆ X. Τρ. — (3) X. Τρ. Βουερ. Βρ. — ὁ, καὶ οὐ καίται ἐν Π. — (4) Π. Βρ. 'Ε. Κ. Σ. 'Ρ. Βευερ. — διακονίας X. Τρ. Βευερ. — (5) ἐν ὑποψίᾳ X. Τρ. — (6) X. Τρ. Κ. — οὐ δυναμένων Βευερ.

τέχει κακείνος τοῦ μιάσματος· ὁ δὲ μεμιασμένος, πῶς δεχθήσεται εἰς τι θεῖον λειτουργήμα;

ΒΛΑΣ. Ἐμαθεῖς ἀπὸ διαφόρων νόμων (1), ὡς ἔξεστι τῷ ἄνδρὶ ἀκινδύνως λαμβάνειν τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συμπαθεῖν τὸ ἁμάρτημα· ζήτηι καὶ βασιλικῶν βιβλίον κή. τίτ. ζ'. κεφ. α'. λέγον, ἐντὸς διετίας δύνασθαι τὸν ἄνδρα λαμβάνειν ἀκινδύνως ἐκ τοῦ μοναστηρίου τὴν οικεῖαν γυναῖκα, καταδικασθεῖσαν ὡς μοιχαλίδα, καὶ ἐγκλεισθεῖσαν· ἐκτοτε γὰρ κουρεύεται. Φησὶ τοίνυν ὁ κανὼν, ὡς, εἰ καὶ δύναται ὁ ἀνὴρ τοῦτο ποιεῖν, ἤγουν τὸ συμπαθεῖν τὸ ἁμάρτημα τῆς μοιχευθείσης γυναικὸς, ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ἐκ. ἀποστολικὸς κανὼν οὐ παραχωρεῖ ἱερατικῶ καταλόγῳ συναριθμηθῆναι τὸν λαβόντα γυναῖκα πόρνην, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ σκηνικὴν, οὐδὲ οὗτος εἰς βαθμὸν ἱερατικὸν ἀναχθήσεται. Καὶ τοῦτο μὲν ἐὰν λαϊκοῦ τινος γυνή μοιχευθῆ. Ἐάν δὲ ἱερωμένου, αὐτὸς μὲν, ὡς μηδὲν τι πταίσας, ἐὰν διαζυγῆ αὐτῆς ἀπεντεῦθεν, ἔσται εἰς τὸν οικεῖον βαθμὸν· εἰ δὲ οὐ θελήσει τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ συνδιάγει μετὰ τῆς μοιχαλίδος, καθαιρεθήσεται ὡς μετασχὼν τοῦ μιάσματος, διὰ τὸ συμμίγνυσθαι τῇ μοιχευθείσῃ. Ἐρωτήσῃ δὲ τις· διὰ τί εἰπόντες περὶ μοιχαλίδος (2) γυναικὸς οἱ Πατέρες οὐκ ἤρκεσθησαν, ἀλλὰ προσέθεντο τὴν μοιχείαν φανερώς ἐλεγχοθῆναι; Λύσις. Διάφοροι νόμοι παρακελεύονται, μὴ ἄλλως τὴν γυναῖκα ὡς μοιχευθεῖσαν κατακρίνεσθαι, εἰ μὴ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, τουτέστι διὰ πέντε μαρτύρων ἁμνυόντων ἰδεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν μοιχείαν τελουμένην. Κατὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ πάντες δύνανται κινεῖν τὸ μοιχικὸν ἔγκλημα, ἀλλὰ πρόσωπα πέντε, ἀνὴρ, πατήρ, ἀδελφὸς, θεῖος πρὸς πατρός, καὶ θεῖος πρὸς μητρός. Οὐδὲ αὐτὴ ἢ γυνή ὁμολογοῦσα μοιχεῦσαι καταδικάζεται, ὅπερ ἐστὶ καινὸν (3). Προσέθεντο οὖν οἱ Πατέρες, ἐκείνην καταδικάζεσθαι ὡς μοιχαλίδα, τὴν ἐλεγχοθεῖσαν διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ὡς εἴρηται, οὐ μὴν τὴν ὑποπτευθεῖσαν ἀπὸ ὀμιλίας ἢ συνοικίσεως, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας. Τί δέ; ἐὰν ὁ λαϊκὸς μετὰ

(1) X. Τρ. — κανόνων 'Ε. — (2) X. Τρ. — περὶ μοιχείας Βευερ. 'Ε. — (3) καὶ καινὸν Βευερ.

τὸ μοιχευθῆναι τὴν γυναῖκα τούτου ἀπολύσει αὐτήν, προαναβιβασθήσεται εἰς βρομὸν, ὡσπερ οὐ καθαιρεῖται ὁ ἱερωμένος, ὁ ἀπολύσει τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα αὐτοῦ; Ἄσις. Ἀπὸ τοῦ τῆ. ἀποστολικοῦ κανόνος κωλύεται προαναβιβασθῆναι εἰς βρομὸν ὁ γυναῖκα πέρνην ἀγόμενος· πολλῶ οὖν πλέον οὐ προαναβιβασθήσεται ὁ μετὰ μοιχαλίδος συμφυρεῖς, κἄν ἐν ἀγνοίᾳ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες, ἐπὶ μὲν τοῦ λαϊκοῦ διαίρεσιν οὐ πεποιθήκασιν, χάριν τοῦ ἀπολυθῆναι τὴν μοιχαλίδα, καὶ μὴ ἀπολυθῆναι, ἀλλ' ἀδικαστικῶς διωρίσαντο μὴ δύνασθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἱερέως, εἰσήγαγον τὴν διαίρεσιν. Ἔστι δὲ καὶ διαφορὰ τοῦ μήπω ἱερωθέντος καὶ τοῦ ἱερωθέντος, καὶ διὰ τι (1) πταῖσμα καθαιρεθῆναι μέλλοντος. Ὁ μὲν γὰρ, μὴ ἐπιτυχῶν πλείονός τις, οὐ τοσοῦτον βραχυμῆσει, ἀλλ' εὐχαριστήσῃ μάλλον, ὡς τῷ κανόνι μὴ προσκρούσας· ὁ δὲ, διὰ τι πταῖσμα ἐτέρου ἀφαιρούμενος τὸ προσὸν αὐτῷ ἄξιωμα, μεγάλως δεινοπαθήσει· τὸ γὰρ εἰς πείραν ἦκον ἀνικαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ λαϊκός, οὗ ἡ γυνὴ μεμοίχευται, οὐ κληροῦται· καὶ ὁ ἐν κλήρῳ, εἰ κατέχει μοιχευθεῖσαν αὐτήν, ἐκδιώκεται.

Εἰ ὁ κληρωμένος, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχευθεῖσαν μὴ ἀπολύων, τῆς ἀξίας μετακινεῖται, πῶς ὁ λαϊκός, οὗ ἡ γυνὴ μεμοίχευται, εἰς κλῆρον παραδεχθήσεται;

Κ α ν ὶ ν Θ'.

Πρεσβύτερος, εἴαν προημαρτηκῶς σώματι προαχθῆ, καὶ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἤμαρτε πρὸ τῆς (2) χειροτονίας, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς, διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν· τὰ γὰρ λοιπὰ ἁμαρτήματα ἔφασαν οἱ πολλοὶ καὶ τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι. Ἐάν δὲ αὐτὸς μὴ ὁμολογήῃ, ἐλεγχθῆναι δὲ φανερώς μὴ δυναθῆ, ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖνω ποιεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τις πρὸ τῆς εἰς ἱερωσύνην χειροτονίας ἁμάρτη

(1) X. Tr. Βευερ. — διὰ τὸ πταῖσμα E. — (2) II, X, Tr. Br. S. P. — πρὸ χειροτονίας 'E. Βευερ.

σώματι, ἤγουν μέχρι μίξεως σαρκικῆς ἔλθῃ, εἶτα προαχθῆ, ἀντὶ τοῦ, πρεσβύτερος χειροτονηθῆ, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, προσφέρει μὲν οὐ συγχωρεῖται, τουτέστιν ἱεουργεῖν, μενεῖ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, τουτέστιν ἐν τῇ τιμῇ τῶν ἱερέων, ἐν τῇ καθέδρᾳ, καὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ μεταλήφεται τῶν ἁγιασμάτων (1), καὶ ἄλλα ἔξει προνόμια, διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν σπουδαῖος (2)· ἁμαρτήματα γὰρ τὰ ἐλάττω, τὰ πρὸ τῆς μίξεως· δηλαδή, οἷον τὴν συγκατάθεσιν, τὸ ἀψασθαι χεῖρι γυναικός, τὸ μέχρι φιλήματος προελθεῖν, ἡ χειροθεσία λύει, φησί· καὶ οὐδὲ τοῦτο ὡς ὁμολογούμενον εἶπεν, ἀλλὰ κεκολασμένως, ἔφασαν, εἰπὼν, οἱ πολλοὶ, ἀντὶ τοῦ, ὡς παρά τινων λέγεται. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ὁμολογεῖ τὸ ἁμάρτημα, τὰ εἰρημένα γενήσεται· εἰ δὲ οὐχ ὁμολογεῖ, οὔτε προφανῶς ἐλέγχεται (3), τότε χρῆ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἱεουργεῖν ἢ παύσασθαι ἐκεῖνον ἔχειν, ἵνα, εἰ σύνοιδεν ἑαυτῷ τὸ ἁμάρτημα, παύσῃται τῆς λειτουργίας, κρεῖσσον γὰρ, φησί· που ὁ νόμος, τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνεσθαι ἀνεκδίκητα, ἢ τινος ἀναίτιως κολάζεσθαι.

ΒΛΑΣ. Ἱερεὺς πορνεύσας πρὸ τῆς χειροτονίας, ὁμολόγησεν ἐκὼν μετὰ τὴν χειροτονίαν (4) τὴν ἁμαρτίαν. φασὶν οὖν οἱ Πατέρες, τὸν τοιοῦτον ὡς αὐτοθελῶς ἐξομολογησάμενον, τῆς μὲν ἱεουργίας παυθῆναι, ἔχειν δὲ τὰ ἄλλα προνόμια τῶν ἱερέων, δηλονότι τὴν μετὰ τῶν ἱερέων καθέδραν, τὴν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψιν, καὶ ἕτερα ἅτινα, καὶ μάλιστα, εἴαν πρὸς ἀρετὴν σπουδαῖός ἐστιν. Ὡς τις δὲ εἰπόντος, ἐπακολουθεῖν τῷ πάθει τῆς πορνείας καὶ ἄλλα ἅτινα ἁμαρτήματα, συγκατάθεσιν, ἀφῆν χεῖρός, φιλήματα, καὶ τοιαῦτα, καὶ ἀπὸ τούτων ἐμποδίζεσθαι τὸν ἐξομολογησάμενον, ὥστε ἔχειν τιμὴν ἱερέως, ἐπήγαγον οἱ Πατέρες, ὡς, ἐπεὶ ἀπὸ τοιούτων ἁμαρτημάτων οὐκ ἐμποδίζεται τις εἰς ἱερωσύνην προαναβιβασθῆναι, διὰ τὸ λύεσθαι ταῦτα ὑπὸ τῆς χειροτονίας, οὐ κωλυθήσεται ἐξ αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄλλα προνόμια· καὶ ταῦτα μὲν ὅταν ὁ ἱερεὺς

(1) X. Tr. — τῶν ἁγιασμάτων μεταλήφεται Βευερ. K. — (2) Βευερ. — Σπουδαῖος ἁμαρτήματα γὰρ κτλ. K. — τὸ, σπουδαῖος ἁμαρτήματα γὰρ τὰ ἐλάττω, οὐ κεῖται ἐν X. Tr. — (3) X. Tr. — ἐλέγχεται K. Βευερ. — (4) τὸ, μετὰ τὴν χειροτονίαν κεῖται παρὰ Βευερ. μόνον.

ἐξομολογήσῃται τὸ ἁμάρτημα. Ἐὰν δὲ μήτε ὁμολογήσῃ, μήτε ἐλεγχθῇ φανερώς, οὐδοπώσοῦν παρασαλευθήσεται, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ κείσεται ἐξουσία τοῦ ἱερουργεῖν, ἢ παύσασθαι, πρὸς τὸ οἰκεῖον συνειδός· ὡσπερ, ἐὰν ἐλεγχθῇ, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται, καὶ οὐδὲ τιμῆς ἢ ἄλλου προνομίου ἀξιωθήσεται. Προσέθεντο δὲ οἱ Πατέρες τὸν φανερόν ἐλεγχον, διὰ τὸ μηδένα καθαιρεῖσθαι, εἰμὴ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ἤγουν διὰ καταθέσεως μαρτύρων πέντε ὁμνουόντων. Φησὶ δὲ καὶ ὁ νόμος, κρεῖττον ἐστὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀνεκδίκητα καταλιμπάνεσθαι, ἢ τινὰς ἀναιτίως κολάζεσθαι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κζ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ τὴν οθ'. νεαράν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, καὶ ἀπὸ τῶν γεγονυιῶν ἐρωτήσεων εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἀποκρίσεως, τῆς λεγούσης, εἰς τὸν τόπον τάττεσθαι τῶν λαϊκῶν τοὺς καθαιρεθέντας· καὶ συναγαγὼν εἶπέ, ὅτι διαφορά ἐστὶ τοῦ πρὸ τῆς χειροτονίας ἡμαρτηκόςτος καὶ ἐξομολογησαμένου, καὶ τοῦ καταδικασθέντος διὰ ἔγκλημα μετὰ τὴν χειροτονίαν· ὡσαύτως καὶ τοῦ διγαμήσαντος μετὰ τὴν χειροτονίαν, καὶ ἀφαιρεθέντος τὴν ἱερωσύνην. Ὁ μὲν γὰρ ἐξομολογησάμενος τὴν πρὸ τῆς χειροτονίας ἁμαρτίαν, μόνου τοῦ προσφέρειν στερηθήσεται· καθέδρας δὲ ἱερατικῆς ἀξιωθήσεται, καὶ λοιπῶν τοιούτων, κατὰ τὸν *παρόντα κανόνα καὶ τὸν* (1) πθ'. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου· ὁ δὲ διγαμήσας, καὶ ἑαυτὸν τοιουτοτρόπως ἐκ τῆς ἱερωσύνης μετακινήσας, τῶν ἔξω τοῦ βήματος διακονιῶν ἀξιωθήσεται κατὰ τὴν οθ'. νεαράν τοῦ φιλοσόφου (2)· ὁ δὲ καταδικασθεὶς οὐδὲ ταῦτα ἐνεργήσῃ, ἀλλ' εἰς τόπον λαϊκῶν ριφθήσεται. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα κβ. καὶ κς', καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. Ἢ δὲ οθ'. νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἔχει κατὰ ῥῆμα οὕτω· Τὰ ἀπαξ ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ, ἀναφαίρετα δεῖν εἶναι τεθέσπισαι (3), καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἐπὶ κειμηλίων ἀνιερούμενων, ἀλλὰ πολὺ γε καὶ μάλλον ἐπ' ἀνθρώπων, οἷς διὰ τοῦ κλή-

ρου προσγένηται ἢ πρὸς τὸ θεῖον ἀνάθεσις, καὶν (οἷα πολλὰ τὰ ἀνθρώπινα πταίσματα) τῆς τάξεως, ἐν ᾗ διαπρέπειν κατεκληρώθησαν, ἢ τύραννος αὐτοὺς ἐξωθήσοιεν ἁμαρτία. Οὐκ ἀποδεχόμενοι οὖν τῆς προαιρέσεως τὸν παλαιὸν νομοθέτην, ὅς βούλεται πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροθεσίαν συναπτόμενον γυναικί (1), παντελῶς τοῦ τοιούτου ὑπεξίστασθαι σχήματος, καὶ πρὸς τὸν λαϊκὸν ἐπαναστρέφουσι βίον, ἀκυροῦμεν τὸ δόγμα· θεσπιζομεν δὲ μόνῃ τῇ ὑποχωρήσει τῆς τάξεως, ἐφ' ἣ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρκεῖσθαι τὴν δίκην αὐτοῖς· τοῦ δὲ κληρικοῦ σχήματος καὶ τῆς ἄλλης ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑπηρεσίαις, ἧς ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀθέμιτον, μὴ παντάπασιν τὴν ἀλλοτριώσιν καταδικάζεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἐὰν ὁμολογήσῃ πρεσβύτερος, ὅτι προήμαρτε, μὴ προσφέρτω, καὶ μόνον· τινὰ γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων αἱ χειροτονίαι ἀφιάσιν. Εἰ δὲ μήθ' ὁμολογήσῃ, μήτ' ἐλέγχοιτο, αὐτὸς ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν.

Τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἁμαρτήματα ἢ χειροθεσία λύει μόνῃς δὲ τῆς σωρατικῆς ἁμαρτίας ἠτάτται. Ἐὰν οὖν τις, πορνείαν προημαρτηκῶς, εἰς ἱερωσύνην παρεδέχθη, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὡμολόγησεν τὰ ἁμαρτήματα, τῆς μὲν καθέδρας καὶ τιμῆς τῶν πρεσβυτέρων μεθέξει, ἱερατικὸν δέ τι οὐκ ἐνεργήσῃ. Εἰ δὲ μήτε αὐτὸς ὁμολογήσῃ, μήτε παρ' ἄλλου ἐλέγχοιτο φανερώς, παρὰ τῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ κείσεται τῆς ἱερωσύνης παυθῆναι, εἴτε καὶ μή.

Κ α ν ὶ ν Ι'.

Ὁμοίως καὶ διάκονος, ἐὰν τῷ αὐτῷ (2) ἁμαρτήματα περιπέσῃ, τὴν τοῦ ὑπηρέτου τάξιν ἐχέτω.

ΖΩΝΑΡ. Ἰκπεσεῖται γὰρ τῆς διακονίας, καὶ εἰς ὑπηρέτου τόπον καταβιβασθήσεται· οἱ γὰρ ὑπηρέται οὐ προσφέρουσιν.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ θ'. κανόνι τὰ περὶ πρεσβυτέρων ἡμαρτηκότητων διελήφθησαν(3), ἐν δὲ τῷ παρόντι περὶ διακόνων· καὶ οὗτοι γὰρ ἐξομολογούμενοι, τοῦ μὲν διακονικοῦ ἀξιώματος ἐκπε-

(1) X. Τρ. — τὰ μεταξὺ *οὐ κείται παρὰ Βευερ. καὶ 'E. — (2) X. Τρ. 'E. — τὸ, κατὰ τὴν οθ'. νεαράν τοῦ φιλοσόφου, οὐ κείται παρὰ Βευερ. — (3) Νεαρ. ΟΘ', Λέοντ. — καθίστασθαι 'E, X. Τρ. — καθίσταται Βευερ.

(1) γαμετῇ Βευερ. — (2) X. Τρ. II. — ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ Βρ. Βευερ. — (3) X. Τρ. 'E. — διελέχθησαν Βευερ.

σοῦνται, εἰς ὑπηρέτου δὲ τάξιν καταβιβασθήσονται, ἥτοι ἀχειροτονήτου ὑποδιακόνου, ἢ ἀναγνώστου.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ διάκονος, τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι συσχεθεὶς, ὑπηρέτης μενέτω.

Καὶ διάκονος, τῷ αὐτῷ περιπεσὼν ἁμαρτήματι, παυθήσεται τοῦ ἔρτου, ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ τὸν λαὸν διδάσκειν, ἢ ἄλλως τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργεῖν· ὑπηρέτης δὲ μόνον ἔσται τῆς ἐκκλησίας.

Κανὼν ΙΑ΄.

Πρεσβύτερος πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, εἰ καὶ πάνυ ἦ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλὰ ἀποτηρείσθω. Ὁ γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη(1), καὶ ἤρξατο διδάσκειν.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα ἡ ἕκτη σύνοδος οὕτω τίθησι, καὶ ἐξηγήθη ἐκεῖ, τεσσαρεσκαίδέκατος ὢν.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν ἀπαράλλακτως κεῖται ἐν τῷ ἰδ. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ἐξηγήθη ἐκεῖσε.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ τριακονταέτης, μὴ γινέσθω πρεσβύτερος, κἂν ἦ ἀξιόλογος, ἔχων παράδειγμα τὸ τοῦ Σωτῆρος φώτισμα.

Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τὸν ἥττονα τῶν τριάκοντα χρόνων πρεσβύτερον, κἂν πάνυ ἄξιος ἦ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ παρῶν διαγορεύει κανὼν, καὶ ὁ τεσσαρεσκαίδέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου.

Κανὼν ΙΒ΄.

Ἐὰν νοσῶν τις φωτισθῇ, εἰς πρεσβυτέριον(2) ἄγεσθαι οὐ δύναται· οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ (3), ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουτὴν καὶ πίστιν, καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

ΖΩΝΑΡ. Ὅς ὑγιαίνων μὲν ὑπερετίθετο βαπτισθῆναι, νοσήσας

(1) Ἐφωτίσθη Βρ. — (2) Χ. Τρ. Σ. Ρ. — εἰς πρεσβύτερον οἱ λοιποί. — (3) αὐτῷ Χ. Τρ.

δὲ, καὶ κίνδυνον περὶ τὴν ζωὴν ὑφορούμενος ἐβαπτίσθη, οὗτος εἰς ἱερωσύνην οὐ προαχθήσεται, δοκεῖ γὰρ ἀναβάλλεσθαι τὸ φώτισμα διὰ τὸ φιλήδονον καὶ φιλόσαρκον, καὶ τὸ θέλειν ἀνέτως ζῆν, καὶ μὴ ὑπαχθῆναι (1) τῷ ζυγῷ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκ προαιρέσεως γενέσθαι φέρεται. Εἰ δὲ σπουδαῖος μετὰ τὸ βάπτισμα φανῆ περὶ τὴν τῶν θείων ἐντολῶν φυλακὴν, καὶ περὶ τὴν πίστιν βέβαιος, καὶ σπάνις εἴη ἀνθρώπων πρὸς ἱερωσύνην ἐπιτηδείων, τότε γενήσεται.

ΒΛΑΣ. Ἄπιστός τις ὑγιαίνων μὲν, οὐκ ἐπέσπευδε (2) τὸ βάπτισμα, νοσήσας δὲ ἐφωτίσθη. Φασὶν οὖν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὡς, ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως οὗτος ἐβαπτίσθη, ἀλλ' οἷον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς νόσου νυττόμενος, ὡς μὲν πιστὸς μετὰ τὴν ὑγείαν δεχθήσεται, εἰς ἱερωσύνης δὲ βαθμὸν οὐ προαναβιβασθήσεται· εἰ μὴπου σπουδαῖός ἐστι περὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ σπάνις εἴη ἀνθρώπων πρὸς ἱερωσύνην ἐπιτηδείων· τότε γὰρ ἱερωθήσεται. Σημείωσαι οὖν, ὅτι καὶ ἀμφότερα ὀφείλουσι συνδραμεῖν, ἢ περὶ τὴν ἀρετὴν σπουδῆ, καὶ ἡ σπάνις τῶν ἀνθρώπων· ἐνὸς γὰρ λείποντος ἐξ αὐτῶν, οὐ παραβιβάσεται ὁ κανὼν. Ἔτι σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ὡσπερ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀποκάρσεως, ὁ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς ἀποκαρεῖς, εἰς τί μὲν ὡς μοναχὸς λογισθήσεται, εἰς τί δὲ οὐ παραδεχθήσεται κατὰ μονάσαντας, ὅτι καὶ ἡ ἀπόκαρσις δεύτερον λογίζεται βάπτισμα. Εἰ μὲν γὰρ ἐπιζήσει ὁ οὕτως ἀποκαρεῖς, καὶ ἀξίαν ἐπιδείξεται μετάνοιαν καὶ δουλείαν τῆς ἀποκάρσεως, οὐ λογισθήσεται ὡς ἀκουσίως ἀποκαρεῖς· εἰ δ' ἄμα τῇ ἀποκάρσει, τὸ κοινὸν τοῦ θανάτου πῆλ ποτήριον, παρὰ μὲν τῷ Θεῷ, ὡς ἐγὼ τέως νομίζω, ὡς ἐν ὑγείᾳ μονάσας δεχθήσεται· ἀσπάζονται γὰρ οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ τὰς περιστατικὰς ἀποκάρσεις, καὶ ὡς ἐκ θείας φασὶ φωνῆς, Ἐν ᾧ σε εὐρω, κρινῶ σε· παρὰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ δόξει ἀποκαρῆναι. Ὡστε εἰ ἐν ὑπό αἵρεσιν ἀποκάρσεως κατελείφθη αὐτῷ τόδε τι, καὶ ἐν ζωῇ ὢν οὐκ ἀπεκάρη,

(1) 'Ε. — καὶ ὑπαχθῆναι Χ. Τρ. Βευερ. — (2) Βευερ. — ἐπέσπευδε Χ. Τρ. 'Ε.

ἀλλ' ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς τὸν μονήρη βίον εἴλετο, καὶ εὐθὺς ἀπέθικεν, οὐ λήφεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τὰ καταλειφθέντα, διὰ τὸ πληρωθῆναι τάχα τὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καταδικασθήσεται, ὡς μηδὲ δόξαντος ἀποκαρῆναι τοῦ τελευτήσαντος κἀντεῦθεν ἀτονησάσης καὶ τῆς αἵρέσεως. Ἀνάγνωθι καὶ τοῦ ἀ. τίτλου τοῦ δ'. βιβλίου κεφ. ε'. ὑπερ συνωψίσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ ἀ. κεφ. τοῦ ια'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἀ. κεφ. τοῦ ε'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐρμηνείαν ἐρμηνεύσον καὶ ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον, καὶ εἰπὲ, ὅτι, εἰ μὲν ὁ ἐπὶ αἵρέσει παιδοποιίας λαβὼν πρᾶγμα βεβαρημένον, ἐν ὑγείᾳ ἀποκαρῆ ἀγαθῇ χάριτι, καλῶς ἔγκυ καταλείψῃ αὐτὸ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, καὶ ἡ ὑποκατάστασις ἀπρακτῆσει. Εἰ δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἀναπνοῆς, οὐ παρὰπέμψει τοῦτο εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, διὰ τὸ ἀτονῆσαι τὴν αἵρεσιν, καὶ ἔξουσι χῶραν τὰ τῆς ὑποκαταστάσεως.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ διὰ νόσον βαπτισθεὶς, μὴ γινέσθω πρεσβύτερος, εἰ μὴ διὰ τὸν ἀγῶνα τὸν ἐξῆς, καὶ σπάνιν ἀνθρώπων.

Ὁ μὲν μὴ τινος ἀνάγκης κατεπειγούσης ἐπιζητήσας τὸ βάπτισμα, ἐπειδὴ πάντα ρύπον ψυχικὸν ἱκανὸν ἐστὶν ἀποπλῦναι αὐτὸ, καὶ εἰς πρεσβύτερον, καὶ εἰς ἐπίσκοπον προαχθήσεται, καθὼς ὁ ὀγδοηκοστὸς κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ δεύτερος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὁ τρίτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὁ δέκατος τῆς ἐν Σαρδικῇ(1) διαγορεύει. Ὁ δὲ διὰ νόσον βαπτισθεὶς, ὡς μὴ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης προσελθὼν τῷ φωτισματι, οὐκ ἄλλως εἰς ἱερωσύνην παραδεχθήσεται, εἰ μὴ συνδράμωσι καὶ ἀμφότερα, τὸ σπάνιν τε ἀξιολόγων ἀνθρώπων εἶναι, καὶ τὸ ἀγωνίσασθαι αὐτὸν μετὰ τὸ βάπτισμα.

Κανὼν ΙΓ'.

Ἐπιχώριοι (2) πρεσβύτεροι ἐν τῷ Κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρων πόλεως· οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ, οὔδὲ

(1) διορθ. ἐκδ. — Καρθαγένη Βευερ. — (2) Π. 'Ε. Κ. Βρ. — ἐπιχώριοι δὲ Χ. Τρ. — Βευερ.

ποτήριον· εἰ δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῆ μόνος, δίδωσιν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἔκτος κανὼν, μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι διακελεύεται. Οἱ γοῦν ἐν χωρίων ἢ κωμῶν ἐκκλησίαις χειροτονηθέντες, πῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως δυνήσονται προσφέρειν, καὶ ταῦτα παρόντος τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως, ἢ πρεσβυτέρων ἐν αὐτῇ καθιερωθέντων; Οὔτε οὖν προσφέρειν δύνανται οἱ τοιοῦτοι, ἢ γοῦν προσκομίζειν ἐπὶ λειτουργία, οὔτε ἄρτον ἢ ποτήριον διδόναι ἐν εὐχῇ, τουτέστιν, οὔδὲ τῶν ἁγίων δώρων ἔξαστιν αὐτοῖς μεταδιδόναι τῷ λαῷ ἐν εὐχῇ, ἢτοι ἐν ἱερουργίᾳ καιρῷ. Οἱ γὰρ προσφέρειν οὐ δύναμνοι, οὔδὲ τὰ ἄλλα τὰ τοῖς προσφέρουσιν ἀνήκοντα πράξουσιν ἐκεῖ. Εἰ δὲ ἀπῶσιν ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἱερεῖς, καὶ κληθῆ χωρίου ἢ κώμης ἱερεὺς εἰς εὐχὴν, τότε καὶ τῶν ἁγιασμάτων μεταδίδωσιν.

ΒΛΑΣ. Πανταχοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρηναίας καταστάσεως τοῖς Πατράσιν ἐμέλησε. Διὸ, φασίν, ὡς, ἐπεὶ ἕτεροι πρεσβύτεροι χειροτονοῦνται εἰς τὰς ἔξω τῶν πόλεων ἐκκλησίας, καὶ ἕτεροι ἐν τῷ Κυριακῷ τῆς πόλεως, ἢ γοῦν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, οὐκ ὀφείλουσιν οἱ ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι καταυθαδιάζειν τῶν τῆς πόλεως ἱερέων καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἱερουργεῖν ἐν τῷ Κυριακῷ, παρόντος καὶ ταῦτα τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων τῶν καθιερωθέντων ἐν τῷ Κυριακῷ. Τοῦτο γὰρ εἰς ἀταξίαν ἀφορᾷ, καὶ εἰς καταφρόνησιν καὶ ὕβριν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ὡς δῆθεν καταγινωσκομένων. Εἰ μὲν τοι ἀποδημοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ κληθῆ ἱερεὺς ἐπιχώριος (1) παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀκολύτως ἱερουργήσει. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις· ἐγράφησαν δὲ οὕτω διὰ τοὺς λέγοντας, ἐπεὶ κεκανόνισται ἕνα ἕκαστον χειροτονεῖσθαι εἰς τήνδε τὴν ἐκκλησίαν καὶ μὴ ἀπολελυμένως, οἱ ἐπιχώριοι δὲ ἱερεῖς εἰς τὰς ἔξω τῆς πόλεως ἐκκλησίας ἐχειροτονήθησαν, οὐκ ὀφείλουσι χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐπισκόπου ἐν ἐκκλησίᾳ πολιτικῇ ἱερουργεῖν, καὶ μετακληθῶσιν, ὡςπερ οὔδὲ οἱ παρ' ἐνορίαν ἀρχιερεῖς. Τὴν τοιαύτην οὖν

(1) Χ. Τρ. 'Ε. — ἀποχώριος Βευερ.

ἀμφιβολίαν λύοντες οἱ Πατέρες φασίν, ὅτι, παρόντων μὲν τῶν ἐπισκόπων, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, οὐ δύναται εἰς πόλιν ἱεουργεῖν ἐπιχώριος ἱερεὺς· ἀπόντων δὲ δύναται, καὶ χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς. Ταῦτα δὲ περὶ ἱερέων νόμιμον, ὅτι καὶ οὗτοι ἐκ τῆς παροικίας ἐκείνης εἰσὶ, καὶ ὑπὸ τὸν ἐγχώριον ἐπίσκοπον τελούσιν. Ἐτέρως γὰρ παροικίας ἐπίσκοπος εἰς τὴν μὴ ὑποκειμένην αὐτῷ πόλιν οὐ λειτουργεῖ, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου, καὶ μετακαλεῖται ὑπὸ τοῦ ταύτης λαοῦ. Νομίζω δὲ, ὅτι οὐδὲ ἱερεὺς ἵνα λειτουργήσῃ παρ' ἐνορίαν παρὰ γνώμην τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου.

Κανὼν ΙΔ'.

Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι, εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἐβδομήκοντα· ὡς δὲ συλλειτουργοί, διὰ τὴν σπουδὴν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς προσφέρουσι τιμώμενοι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν ἐπίσκοποι εἰς τύπον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων εἰσὶν, οἷς ἐμφυσήσας ὁ Κύριος ἔφησε· Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφιένται αὐτοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς· οἷς ἐδόθη καὶ ἡ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος πρὸς ἄλλους διανομή. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰς τύπον τῶν ὁ. Ἀποστόλων εἰσὶν, οἷς τισιν οὐκ ἐδόθη ἡ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος διανέμησις· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς βίβλου τῶν Πράξεων, ἐν ἧ ἱστορεῖται ὁ Φίλιππος, ὁ τῶν ἑπτὰ διακόνων εἷς, καταβάς εἰς Σαμάρειαν καὶ βαπτίσας πολλοὺς, ἐφ' οὗς ἀπεστάλκασι οἱ Ἀπόστολοι Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες ἀπελθόντες ἐπετίθουσαν τὰς χεῖρας τοῖς βαπτισθεῖσι, καὶ ἐλάβανον Πνεῦμα ἅγιον· οὐπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός. Εἰς τύπον οὖν τῶν ὁ. ὄντες οἱ χωρεπίσκοποι, διὰ τοῦτο οὐδὲ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονοῦσιν, οἷα μὴδὲ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος παρέχειν δυνάμενοι· προσφέρειν δὲ οὐ κωλύονται, διὰ τὴν σπουδὴν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς τιμώμενοι. Τὰς γὰρ τῶν ἐκκλησιῶν, ὧν προΐσταντο, προσόδους, εἰς πτωχοὺς ἀναλίσκειν ὤφειλον, καὶ προνοεῖσθαι αὐτῶν, καὶ τοῦτο ποιῶντες ἐτιμῶντο. Εἰ δὲ τοῖς χωρεπισκόποις ὀφείλημα ἦν τὰ Κυριακὰ χρήματα

εἰς πτωχοὺς δαπανᾶν, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο τοῖς ἐπισκόποις ὀφείλεται;

ΒΛΑΣ. Εἰς τύπον τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, τῶν δώδεκα δηλαδὴ Ἀποστόλων, τῶν καὶ λαβόντων τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὥστε δεσμεῖν καὶ λύειν, προεβλήθησαν εἰ ἐκάστης χώρας ἐπίσκοποι. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σωτηριώδους κηρύγματος, μὴ ἐξαρκούντων τῶν δώδεκα Ἀποστόλων εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διακονίας τῶν προσερχομένων τῷ Θεῷ, παρελήφθησαν καὶ ἐβδομήκοντα (1) ἄνδρες, οἵτινες διακονηταὶ μὲν ἐλέγοντο καὶ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ἐξουσίαν δὲ οὐκ εἶχον ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὡς μὴδὲ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἔδοξε τοῖς Πατέρας εἰς τύπον τῶν τοιούτων ἐβδομήκοντα μαθητῶν, χωρεπίσκοπους παρὰ τῶν ἐπισκόπων προβάλλεσθαι, ἐφ' ᾧ διὰ τούτων γίνεσθαι τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς διανομὴν καὶ δαπάνην τῶν Κυριακῶν χρημάτων, τῶν καὶ πτωχικῶν λεγομένων. Τῷ τοι οὐδὲ δύναται πρεσβυτέρους καὶ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἐβδομήκοντα μαθηταί. Ὅτι δὲ χρῶν ἦν τούτους τιμᾶσθαι διὰ τοὺς κόπους αὐτῶν, ὥρισαν οἱ Πατέρες, μὴδὲν ἕτερον τούτους ποιεῖν, ἀλλ' ἢ ὡς συλλειτουργοὺς μόνον ἱεουργεῖν. Ἐν δὲ τῷ Ι. κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κεκαυδίσται, τοὺς χωρεπίσκοπους ποιεῖν ἀναγνώστους καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκιστάς. Σημείωσαι οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι (2) οἱ ἱερεῖς οὐ δύναται δέχεσθαι λογισμοὺς καὶ ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ ἐκχωρηθῶσι ταῦτα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου· ἐπεὶ οὐδὲ οἱ χωρεπίσκοποι τοῦτο δύναται, πλείονα καὶ ταῦτα προνόμια παρὰ τοὺς ἱερεῖς ἔχοντες. Ὅτι δὲ οἱ ἐβδομήκοντα μαθηταὶ τοῦ Κυρίου οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῆς βίβλου τῶν ἀποστολικῶν Πράξεων, ἐν ἧ ἱστορεῖται ὁ Φίλιππος, ὁ τῶν ἑπτὰ διακόνων εἷς, καταβάς εἰς Σαμάρειαν καὶ βαπτίσας πολλοὺς, ἐφ' οὗς ἀπεστάλκασι οἱ ἄποστολοι Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες ἀπελθόντες ἐπετίθουσαν τὰς χεῖρας τοῖς βαπτισθεῖσι, καὶ ἐλάβανον

(1) Ἐ. κ. Γρ. — καὶ οἱ ἐβδομήκοντα Βιβερ, — (2) καὶ οἱ ἱερεῖς Βιβερ. Ἐ.

Πνεῦμα ἅγιον οὐπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός.

ΛΡΙΣΤ. Ἐπιχώριος πρεσβύτερος εἰς ναὸν πόλεως οὐ προσφέρει, εἰ μὴ ἄπεστιν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ τὸ πρεσβυτέριον ὅλον. Ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ καλοῖτο, προσάγει. Οἱ μέντοι χωρεπίσκοποι, ὡς συλλειτουργοὶ προσφέρουσι, τῶν ἐβδομήκοντα τὸν τόπον ἐπέχοντες.

Οἱ χειροτονούμενοι πρεσβύτεροι ἐν παροικίαις παρὰ τῶν ἐπισκόπων, λειτουργεῖν οὐ συγχωροῦνται εἰς ναὸν πόλεως, παρόντος ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως. Ἐὰν δὲ πάντες ἀπῶσι, καὶ καλοῖτό τις τῶν ἐπιχωρίων πρεσβυτέρων εἰς εὐχήν, προσφέρειν τότε, καὶ λειτουργεῖν οὐ κεκώλυται. Οἱ μέντοι χωρεπίσκοποι, ὡς συλλειτουργοὶ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τιμώμενοι διὰ τὸ ἐπέχειν καὶ τὸν τύπον τῶν ἐβδομήκοντα, καὶ ἐνδημῆ ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ μὴ, λειτουργήσουσιν ἀκωλύτως ἐν τῷ ναῷ τῆς πόλεως.

Κανὼν ΙΕ'.

Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, καὶ πάνυ μεγάλη ἢ ἡ πόλις. Πεισθείσῃ δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν Πράξεων.

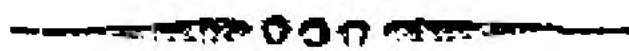
ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἐκκαιδέκατος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου, περὶ τοῦτου τοῦ κανόνος διαλαμβάνει· εἴρηται οὖν ἐκεῖ, ὅπως οὐκ εὐστόχως οἱ τῆς συνόδου ταύτης τὸ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν διακόνων ὄνομα ἐξειλήφασιν· τὰ αὐτὰ οὖν καὶ πάλιν λέγειν ἢ γράφειν, οὐκ ἀναγκαῖον.

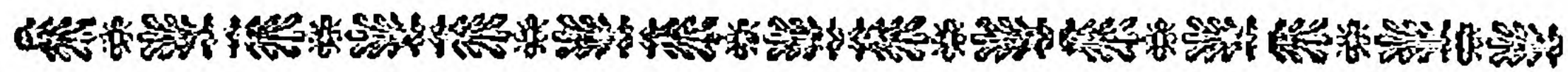
ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν ἐρμηνεύθη ἐν τῷ ις'. κανόνι τῆς ἕκτης συνόδου, καὶ οὐ χρὴ περὶ τῶν αὐτῶν ματαιοποιεῖν.

ΛΡΙΣΤ. Ἐπτὰ διάκονοι, κατὰ τὰς Πράξεις, καὶ εἰς μεγάλην πόλιν ἕστωσαν.

Ὡς ὁ ἐκκαιδέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου παρίστησιν, οὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἀνδρῶν ὁ παρῶν προστάττει κανὼν, ἀλλὰ περὶ τῶν τὴν οἰκονομίαν

πεπιστευμένων τῆς πρὸς τοὺς δευτέρους φιλανθρωπίας τε καὶ σπουδῆς. Ὅτι καὶ ἡ βίβλος τῶν Πράξεων περὶ τῶν τοιούτων διαλαμβάνει, τῶν ἐν ταῖς χρεῖαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργούντων. Πλείονες γοῦν τῶν ἑπτὰ τοιούτων ὑπηρετῶν, κἂν μεγάλη ἡ πόλις ᾖ, οὐκ ὀφείλουσιν εἶναι· διάκονοι δὲ, οἱ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὑπηρετοῦντες, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν κληρικῶν κατάλογος, πρὸς τὴν εἰσοδὸν τῆς ἐκκλησίας ταχθήσονται.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ ΣΥΝΟΔΟΥ (1).

ΖΩΝΑΡ. ΒΛΑΣ. Ἡ ἐν Γάγγρα τῆ μητροπόλει τῶν Παφλαγόνων γενομένη σύνοδος, συνέστη μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην σύνοδον, κατὰ Εὐσταθίου τινὸς καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνων οἱ τινες τὸν ἐννομον γάμον διαβάλλοντες ἔλεγον, μηδενὶ τῶν ἐν γάμῳ τυγχανόντων ἐλπίδα σωτηρίας εἶναι παρὰ Θεοῦ· οἷς περὶ ὄντες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν τὰς ἐαυτῶν γυναῖκας ἐξώθουν, αἱ δὲ τοὺς οἰκείους (2) ἄνδρας καταλιμπάνουσαι, σωφρόνως ζῆν ἤθελον. Ἔπειτα τὸν ἄζυγα (3) μὴ φέροντες βίον, εἰς μοιχείαν ἐξώλισθον. Ἐδίδασκον δὲ οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον καὶ ἄλλα παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ συνήθειαν, καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν καρποφορίας φθειοῦντο, καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς (4) ἀνδρώας στολὰς ἠμφιέννυντο, καὶ τὴν κόμην ἀπέκειρον· παρεδίδουν δὲ καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς νηστεύειν, καὶ τὰς τῆ ἐκκλησίᾳ τεταγμένους νηστείας ἠθέτουσαν, καὶ ἡσθιον (5), καὶ τὰ κρέα ἐβδελύσσοντο, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων οὔτε εὐχέσθαι ἠνεύχοντο, οὔτε μεταλαμβάνειν, καὶ ἱερεῖς γεγαμηκότας ἀπεστρέφοντο, καὶ τῶν τόπων, ἐν οἷς μαρτύρων ἀπέκειντο λείψανα, ὡς κοινῶν κατεφρόνουν, καὶ τῶν χρήματα ἐχόντων, καὶ μὴ ἀναχωρούντων αὐτῶν, κατεγίνωσκον, ὡς ἀνεπίστου σφίσειν οὕσης τῆς σωτηρίας, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδογματίζον καὶ ἐδίδασκον. Κατὰ τούτων οὖν ἱεροὶ ἄθροισθέντες Πατέρες, ἐξέθεντο τοὺς ὑποτεταγμένους κανόνας· διὸ καὶ ἐφ' ἐκάστῳ κανόνι τὸ ἀνάθεμα προσετίθουν εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἰρέσεως, καὶ διδάσκοντες (6), ὡς οὕτω δεῖ τοὺς περὶ τὸν Εὐστάθιον προσερ-

(1) Π. Χ. Τρ. Βευερ. — Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρα συνελθόντων ἁγίων Πατέρων, οἵτινες μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐξετέθησαν. Βρ. Κ. — (2) Χ. Τρ. Κ. — ἰδίους Βευερ. — (3) Χ. Τρ. Κ. — ἄζυγον Βευερ. — (4) Χ. Τρ. Κ. — παρ' αὐτοῖς Βευερ. — (5) Χ. Τρ. Κ. — τὸ, καὶ ἡσθιον, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (6) Χ. Τρ. Κ. — ἐκδιδάσκοντες Βευερ. Ἐ.

χομένους τῆ ἐκκλησίᾳ ἐκάστην τῶν οἰκείων δοξῶν ἀναθεματίζειν (1).

ΒΛΑΣ. Καὶ ἡ μὲν παροῦσα σύνοδος, προφάσει τῶν γιγνομένων παρὰ τοῦ Εὐσταθίου κακῶν, ὑπεναντίως τοῖς δογματισμοῖσιν ὀρθῶς παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ὁμόφρονας ἐκείνῳ διορίζεται. Ἡ δὲ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία σύνοδος ἐν θ' καὶ ζ' κανόνι ἀναθεματίζεσθαι διορίζεται τοὺς μεσιτεύοντας λαϊκοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖσθαι τινὰς ὡσαύτως καὶ τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς κληρικοὺς στρατευομένους, καὶ μὴ μεταμελομένους. Ὁ δὲ χρυσοῦς τὴν γλώτταν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, παρακελευόμενος μὴ ἀναθεματίζεσθαι ἄνθρωπον πιστὸν, φησὶ ταῦτα ῥητῶς· Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγεις τὸ ἀνάθεμα, ἀλλ' ὅτι ἀνατιθέσθω οὗτος τῷ διαβόλῳ, καὶ μηκέτι σωτηρίας χώραν ἐχέτω, γινέσθω ἀλλότριος τοῦ Χριστοῦ; καὶ τίς εἰ σύ; Ταῦτα τῆς ἐξουσίας, καὶ τῆς μεγάλης δυνάμεως. Τότε γὰρ καθίσει ὁ βασιλεὺς, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τί οὖν τῆς τοιαύτης ἐπελάβου ἀξίας; Καὶ μετ' ὀλίγα· Τοιγαροῦν ὁ Ἀπόστολος ἐν δυαὶ μόνοις τόποις ἐξ ἀνάγκης τὴν φωνὴν ταύτην φαίνεται εἰπὼν· οὐχ ὀριστικῶς δὲ τρόπῳ ταύτην προσήγαγεν, ἐν μὲν τῇ πρὸς Κορινθίους εἰπὼν, Εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἦτω ἀνάθεμα· καὶ, Εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω (2). Τί οὖν; ὃ μηδεὶς τῶν εὐληφόντων τὴν ἐξουσίαν πεποίηκεν, εἰ μὴ μόνος θς ἔλαβε, οὐ τολμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐναντίως τῷ δεσποτικῷ παραγγέλματι, καὶ προλαμβάνει τὴν κρίσιν τοῦ βασιλέως; τὸ γὰρ ἀνάθεμα παντελῶς τοῦ Χριστοῦ ἀποκόπτει· διδάξον ἐν πραότητι, καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἀπρακτεῖ καὶ ὁ γεγονὼς συνοδικὸς τόμος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου κυροῦ Κωνσταντίνου, καὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ πατριάρχου Κυροῦ Ἀλεξίου, χάριν τοῦ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἀποστάτας καὶ μουλταρίους (3), καὶ κατὰ τῶν βασιλέων ὄπλα ἐγείροντας, καὶ τυραννίδα μελετώντας. Πι

(1) Ἐνταῦθα ἀναγινώσκεται ἐν Χ. Τρ. Τίλος τῷ Ζωναρῶ, καὶ πάλιν ἐν τῷ Βαλαμῶνι (τὰ ἐξῆς, δηλονότι, ἀναγινώσκεται). — (2) Γαλάτ. ἁ, 9. — (3) Ἐ. Βευερ. — βουλάτορας Χ. Τρ.

δὲ τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς καὶ διδασκάλου ἡμῶν τοῦ Χρυσόστομου γραφέντα ὑπερτερεῖν ὀφείλουσι καὶ τῶν διορισθέντων παρὰ τῆς ἐν Καλκηδόνι συνόδου καὶ τῆς ἐν Γάγγρα, ἐροῦσι (1) πάντως οἱ τὰ τοιαῦτα διευθετεῖν ἐξουσίαν ἔχοντες. Ὁ τοιοῦτος δὲ τόμος, μᾶλλον δὲ ἡ δύναμις τούτου κατεστρώθη εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ τρίτου κανόνος τῆς παρούσης συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Κυριοὶς τιμιωτάτοις ἐν Ἀρμενίᾳ συλλειτουργοῖς, *Εὐσέβιος, Αἰλιανός, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος, Βιθυνικός, Γρηγόριος, Φιλητός, Πάππος, Εὐλάλιος, Ἰπάτιος, (2) Προαιρέσιος, Βασίλειος, Βάσσος, οἱ συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ Γάγγραν ἀγίαν σύνοδον, ἐν Κυρίῳ χαίρειν.*

Ἐπειδὴ συνελθοῦσα ἡ ἀγιωτάτη σύνοδος τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ κατὰ Γάγγραν ἐκκλησίᾳ διὰ τινὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ζητουμένων καὶ τῶν κατ' Εὐστάθιον, εὔρισκε πολλὰ ἀθέσμως γινόμενα ὑπὸ τούτων αὐτῶν τῶν περὶ Εὐστάθιον, ἀναγκαίως ὤρισε, καὶ πᾶσι φανερόν ποιῆσαι ἐσπούδασεν, εἰς ἀναίρεσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς γινομένων. Καὶ γὰρ ἐκ τοῦ καταμέμφεσθαι αὐτοὺς τὸν γάμον, καὶ ὑποτίθεσθαι, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν γάμῳ ὄντων ἐλπίδα παρὰ Θεῷ ἔχει, πολλαὶ γυναῖκες ὑπανδροὶ ἀπατηθεῖσαι, τῶν ἑαυτῶν ἀνδρῶν ἀνεχώρησαν, καὶ ἄνδρες τῶν ἰδίων γυναικῶν· εἶτα ἐν τῷ μεταξὺ μὴ δυνηθεῖσαι ἐγκρατεῖν, ἐμοιχεύθησαν, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν ὠνειδίσθησαν. Εὐρίσκοντο δὲ καὶ ἀναχωρήσεις ἐκ τῶν οἴκων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ποιούμενοι, καταφρονητικῶς διακείμενοι κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἰδίᾳ συνάξεις ποιούμενοι, καὶ ἐκκλησιάσεις, καὶ διδασκαλίας ἑτέρας, καὶ τὰ ἄλλα (3) κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ξένα ἀμφιάσματα ἐπὶ καταπτώσει τῆς κοινότητος τῶν ἀμφιασμάτων συνάγοντες, καρποφορίας τε τὰς

(1) X. Τρ. — τί ἐροῦσι Βενερ. 'Ε. (2) Τὰ ἀπὸ τοῦ, Γρηγόριος, ἕως τοῦ, Ἰπάτιος, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. ἀλλὰ παρὰ Κ. καὶ Βρ. ἐν δὲ τῷ Χ. Τρ. οὐ κεῖται ὅλως ἡ παρούσα ἐπιστολή. — (3) Βρ. — καὶ τὰ ἄλλα καὶ, Βενερ. Κ.

ἐκκλησιαστικὰς τὰς ἀνέκαθεν διδομένας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς σὺν αὐτοῖς, ὡς ἀγίοις, τὰς διαδόσεις ποιούμενοι, καὶ δοῦλοι δεσποτῶν ἀναχωροῦντες, καὶ διὰ τοῦ ξένου ἀμφιάσματος καταφρόνησιν κατὰ τῶν δεσποτῶν ποιούμενοι, καὶ γυναῖκες παρὰ τὸ σὺνηθες ἀντὶ ἀμφιασμάτων γυναικείων ἀνδρικὰ ἀμφιάσματα ἀναλαμβάνουσαι, καὶ ἐκ τούτων οἰόμεναι δικαιοῦσθαι· πολλαὶ δὲ καὶ ἀποκείρονται προφάσει Θεοσεβείας τὴν φύσιν τῆς κόμης τῆς γυναικείας· νηστείας τε ἐν Κυριακῇ ποιούμενοι, καὶ τῆς ἀγιότητος τῆς ἐλευθέρας ἡμέρας καταφρονοῦντες, καὶ τῶν νηστειῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τεταγμένων ὑπερφρονοῦντες, καὶ ἐσθίοντες· καὶ τινες αὐτῶν μεταλήψεις κρεῶν βδελυττόμενοι, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων εὐχὰς ποιεῖσθαι μὴ βουλόμενοι, καὶ γινομένων εὐχῶν καταφρονοῦντες, καὶ πολλάκις προσφορῶν ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις τῶν γεγαμηκότων γινομένων μὴ μεταλαμβάνοντες, καὶ πρεσβυτέρων γεγαμηκότων ὑπερφρονοῦντες, καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν γινομένων μὴ ἀπτόμενοι, καὶ τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων (1) καὶ τῶν ἐκεῖ συνεργομένων καὶ λειτουργούντων καταγινώσκοντες, καὶ πλουσίων δὲ τῶν μὴ πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἀναχωρούντων, ὡς ἐλπίδα παρὰ Θεῷ μὴ ἔχόντων· καὶ πολλὰ ἄλλα ἃ ἀριθμῆσαι οὐδεὶς ἂν δυνηθεῖη. Ἐκαστος γὰρ αὐτῶν, ἐπειδὴ τοῦ κανόνος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐξῆλθεν, ὡσπερ νόμους ἰδιάζοντας ἔσχεν. Οὕτε γὰρ κοινὴ γνώμη αὐτῶν ἀπάντων ἐγένετο· ἀλλ' ἕκαστος, ὅπερ ἂν ἐνεθυμήθη, τοῦτο προσέθηκεν ἐπὶ διαβολῇ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἑαυτοῦ βλάβῃ. Δι' οὖν ταῦτα ἠναγκάσθη ἡ παραγενομένη ἐν Γάγγραις ἁγία σύνοδος καταψηφίσασθαι αὐτῶν, καὶ ὄρους ἐκθέσθαι, ἐκτὸς αὐτοῦ εἶναι τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ μεταγνοῖεν, καὶ ἀναθεματίζοιεν ἕκαστον τούτων τῶν κακῶς λεχθέντων, δεκτοῦς αὐτοῦς

(1) Βρ. Βιβερ. — τὸ, καὶ τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, οὐ κεῖται παρὰ Κ.

γίνεσθαι. Καὶ διὰ τοῦτο ἐξέθετο ἡ ἁγία σύνοδος ἕκαστον, ὃ ὀφείλουσιν ἀναθεματίσαντες δεχθῆναι· εἰ δέ τις μὴ πεισθεῖη τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς αἵρετικὸν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι, καὶ εἶναι ἀκοινωνήτον καὶ κεχωρισμένον τῆς ἐκκλησίας· καὶ δεήσει τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ πάντων τῶν εὕρισκομένων παρ' αὐταῖς τοιοῦτον παραφυλάξασθαι.

Κανὼν Α'.

Εἴ τις τὸν γάμον μέμφοιτο, καὶ τὴν καθεύδουσαν μετὰ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, οὖσαν πιστὴν καὶ εὐλαβῆ(1), βδελύσσοιτο ἢ μέμφοιτο, ὡς ἂν μὴ δυναμένην εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. φησὶν ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος· Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος (2). Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν· Ἐν ὑστέροις ἀποστήσανταί τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν, καὶ τὰ ἐξῆς (3)· καὶ αὖθις· Πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν· ἀλλὰ μεμιλανταὶ αὐτῶν καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ συνείδησις. Τούτοις ἐπομένῃ τῶν Πατέρων ἢ σύνοδος, τοὺς ἀκάθαρτον ἡγουμένους τὸν γάμον, καὶ τὴν ἔννομον μίξιν βδελυσσομένους, ἀνεθεμάτισεν.

ΒΑΣ. φησὶν ὁ μέγας Ἀπόστολος· Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν· Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσανταί τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ αὖθις· Πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιλανταὶ αὐτῶν καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ συνείδησις. Τούτοις ἐπομένῃ καὶ ἡ παροῦσα σύνοδος, τοὺς ἀκάθαρτον ἡγουμένους τὸν γάμον, καὶ τὴν ἔννομον μίξιν βδελυσσομένους, ἀναθεματίζει. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν νῆ. κανόνα

(1) Π. 'Ε. Κ. Βρ. Σ. Ρ. — εὐσεβῆ, Βauer. — πιστὴν, καὶ εὐσεβῆ καὶ εὐλαβῆ. Χ. Τρ. — (2) Πέτρ. 'Εβρ. ΙΓ', 4. — (3) Τιμόθ. Δ', 1, 3.

τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ εἶπε ἐξ ἀντιδιαστολῆς μὴ κολάζεσθαι τοὺς μυσταττομένους καὶ διώκοντας τὰς μοιχαλίδας καὶ ἀπίστους γυναικὰς αὐτῶν.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ ἀθετοῦντι τὸν νόμιμον γάμον, ἀνάθεμα.

Κανὼν Β'.

Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα, χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνικτοῦ, μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, κατακρίνοι ὡς ἂν διὰ τὸ μεταλαμβάνειν ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Γέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων, ὅτι, ἀμφιβολίας γενομένης, εἰ δεῖ τοὺς πιστεύοντας περιτέμνεσθαι, καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ὁ μὲν τῶν Ἀποστόλων κορυφαιότατος Πέτρος ἐδημηγόρησεν ὅσα ἐκεῖ ὁ Θεῖος Λουκᾶς ἱστόρησεν· ὁ δὲ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος ἔφη, μὴ δεῖν παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος. Ταύτην τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν τηροῦντες καὶ οἱ τῆς παρούσης συνόδου, τὸν ἐσθίοντα κρέα καὶ οὐχ αἷμα ἐξ ἐπιτηδεύσεως ἐψόμενον καὶ πηγνύμενον, οὔτε μὴν εἰδωλόθυτον, οὔτε πνικτὸν, μὴ βδελύττεσθαι, μηδὲ κατακρίνεσθαι ὥρισε· τὸν δὲ κατακρίνοντα αὐτὸν, ὑπὸ ἀνάθεμα ἐποιήσατο.

ΒΛΑΣ. Γέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων, ὅτι, ἀμφιβολίας γενομένης, εἰ δεῖ τοὺς πιστεύοντας περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ὁ μὲν τῶν Ἀποστόλων κορυφαιότατος Πέτρος ἐδημηγόρησεν ὅσα ἐκεῖ ὁ Θεῖος Λουκᾶς ἱστόρησεν· ὁ δὲ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος ἔφη, μὴ δεῖν παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν εἰδωλοθύτων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος. Ἀκολούθως οὖν καὶ ὁ παρῶν κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς κατακρίνοντας τὸν ἐσθίοντα κρέα χωρὶς ἐπιτηδευτοῦ αἵματος, ἢ εἰδωλοθύτου, ἢ πνικτοῦ. Ἀνάγνωθε καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ξγ'. καὶ τῆς ἑκτης συνόδου κανόνα ξζ'.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ τῷ κατακρίνοντι τὸν κρεωφαγοῦντα, δίχα πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ἀνάθεμα.

Κανὼν Γ'.

Εἴ τις δοῦλον προφάσει θεοσεβείας διδάσκει καταφρονεῖν δεσπότη, καὶ ἀναχωρεῖν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ πάσης τιμῆς τῷ ἑαυτοῦ δεσπότη ἐξυπηρετεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μέγας Παῦλος ἐπιστέλλων Τιμοθέῳ, φησὶν· Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξιούς ἠγείσθωσαν· οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβάνόμενοι (1). Καὶ τῷ Τίτῳ δὲ αὖθις ἐντέλλεται, τίνα διδάσκειν χρεῶν· καὶ φησὶ δούλους ἰδίοις δεσπότης ὑποτάσσεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι (2), καὶ τὰ ἐξῆς. Ἄλλ' ὁ Κυστάθιος καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον τὸναντίον ἅπαν ἐδίδασκον, καὶ τοῖς δούλοις παρήνουν, καταλιμπάνειν τοὺς δεσπότης, καὶ τῆς τούτων ὑπηρεσίας καταφρονεῖν, τάχα δι' ἄσκησιν· οὗς ἡ σύνοδος διὰ τὴν τοιαύτην* (3) διδαχὴν, στοιχοῦσα τῇ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ, ἀνεθεμάτισεν.

ΒΛΑΣ. Ὁ μέγας Παῦλος ἐπιστέλλων Τιμοθέῳ, φησὶν· Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξιούς ἠγείσθωσαν· οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβάνόμενοι. Καὶ τῷ Τίτῳ δὲ αὖθις ἐντελλόμενος, τίνα διδάσκειν χρεῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις· καὶ ταῦτα φησὶ· Δούλους ἰδίοις δεσπότης ὑποτάττεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθῆν. Τοὺς γοῦν τάναντία τούτοις ὑποτιθέοντας τοῖς δούλοις, τάχα διὰ ἄσκησιν, ἀναθεματίζει ὁ κανὼν. Ἢ μέντοι ἕως· νεαρά τοῦ βασιλέως Κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, παρακελεύεται τὸν ἀνδραποδιστὴν μὴ κεφαλικὴν τιμωρίαν ὑφίστασθαι κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ σὺν τῇ ἀντιστροφῇ (4) τοῦ δούλου διδόναι, χάριν ποινῆς, εἰς τὸ διπλάσιον τὴν δικτῆμην τῶν

(1) ἀ. Τιμόθ. ε', 12. — (2) Τίτ. Β', 9. — (3) Χ. Γρ. — (4) Χ. Τρ. Β. — ἀναστροφῇ Βενετ.

κλαπέντιον παρά τοῦ δούλου ἴσως, καὶ παντὸς διαφέροντος τῷ δεσπότῃ· ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἀποδιατίμησιν αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν κανὼν οὕτω καλᾶζει τοὺς ὑποτιθεμένους (1) τοῖς δούλοις, μὴ ὑπείκειν τοῖς δεσπόταις, καὶν κατ' εὐλαθείας πρόφασιν τοῦτο γίνηται. Ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς θ'. Ἰνδικτιῶνος τοῦ ςφλδ'. ἔτους γενομένη νεαρὰ παρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, συμπράξαντος καὶ τοῦ τότε ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου, καὶ τῆς συνόδου, ἡ καὶ τάξιν τόμου ἐπέχουσα, ὡς ὑπογραφείσα παρά τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, καὶ διοριζομένη ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀποστασίαν κατὰ βασιλέων ποιῆσαι, ἢ τυραννίδα, κἀντεῦθεν τοὺς ὑπηκόους κατὰ τῶν αὐθεντῶν αὐτῶν ἀναστατοῦντας, διορίζεται μετὰ τῶν ἄλλων περὶ τὸ τέλος καὶ ταῦτα ῥητῶς· Τοῖς μέλλουσιν ἢ ἐπιβουλῇ ἀπό γε τοῦ νῦν ἐπιχειρεῖν, ἢ μούλτω(2), ἀνάθεμα· τοῖς συμπράττουσιν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνοῦσιν ἐν τῇ ἀποστασίᾳ, ἀνάθεμα· τοῖς συμβουλεύουσιν ἢ παρορμῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀνάθεμα· τοῖς συνεκστρατεύουσι τούτοις, ἀνάθεμα· τοῖς δεχομένοις αὐτοὺς ἐν μετανοίᾳ, μὴ μεταμελομένους ἀπὸ τῆς ἀποστασίας, καὶ καταλιμπάνοντάς αὐτήν, ἀνάθεμα.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ πείθοντι δοῦλον ἀναχωρεῖν τοῦ δεσπότου, εὐσεβείας προφάσει, ἀνάθεμα.

Κ α ν ὠ ν Δ'.

Εἴ τις διακρίνοιτο παρά (3) πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς μεταλαμβάνειν (4), ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Τὸν διακρινόμενον, ἥτοι ὑποστελλόμενον, καὶ μὴ θέλοντα μεταλαβεῖν, πρεσβυτέρου γεγαμηκότος λειτουργήσαντος, καὶ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τελέσαντος, ὁ κανὼν ἀναθέματι ὑπάγει.

(1) Χ. Τρ. — τοὺς ὑποτιθέντας δούλους. 'Ε. — (2) 'Ε. Βιουερ. — ἢ βουλευόνται Χ. Τρ. — (3) Π. Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — περὶ πρεσβυτέρου Βιουερ. — (4) Π. Βρ. Χ. Τρ. — μεταλαβεῖν Βιουερ.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν ἀναθεματίζει τοὺς μὴ ἀδιστακτως μεταλαμβάνοντας ἀπὸ ἱερέων ἐχόντων γυναῖκας.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ διακρινομένῳ μεταλαβεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρων ὑπογυναίων, ἀνάθεμα.

Κανὼν Ε΄.

Εἴ τις διδάσχοι, τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συναξεῖς, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐσταθίου, τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρεῖν, καὶ καταφρονητικῶς διακεῖσθαι πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ συναξεῖς, ὡς ἐν παντὶ τόπῳ δυνατοῦ ὄντος εὐχεσθαι. Ἐν παντὶ μὲν γὰρ τόπῳ εὐχεσθαι ὁ μέγας Παῦλος διατάσσεται, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συναξέων, μηδὲ προσιέναι τοῖς ἱεροῖς. Διὸ καὶ τοῖς τοῦτο διδάσκουσιν, οἱ Πατέρες ἐπιτίμιον τὸ ἀνάθεμα ἔθεντο (1).

ΒΛΑΣ. Ὁ αἰρετικὸς ἐκεῖνος Εὐστάθιος ἐδίδασκεν ἀναχωρεῖν τῆς ἐκκλησίας, καὶ κατ' ἰδίαν εὐχεσθαι. Ἀναθεματίζει οὖν ὁ κανὼν τοὺς διὰ καταφρόνησιν τῶν θείων συναξέων τὰς κατ' ἰδίαν ἀναχωρήσεις ἐπιτρέποντας.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὸν θεῖον οἶκον εὐκαταφρόνητον ὀνομάζων, εἴη ἀνάθεμα.

Κανὼν Ϛ΄.

Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ (2) ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον, τῆς ἐκκλησίας καταφρονῶντες, ἦται τοῦ ἀθροισμοῦ τῶν πιστῶν, (οὗτος γὰρ ἐστὶ κυρίως ἡ ἐκκλησία· ὁ γὰρ ναὸς, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην, ἐκκλησιαστήριον λέγεται, ὡς θυρία καὶ

θυριατήριον, καὶ θυρία, καὶ θυριαστήριον) ἰδίᾳ ἐκκλησιάζειν, ἀντὶ τοῦ, συναξεῖς ποιεῖν, ἢ μᾶλλον παρασυναξεῖς, ἤθελον πράττειν τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἱερουργίας δηλαδὴ, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου· ἐν εὐκτηρίῳ γὰρ ἐντὸς οἰκίας ὄντι οὐκ ἐκχωρεῖται πρεσβύτερος ἱεουργεῖν, εἰ μὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως ἐπιτρέποντος· διὸ καὶ ἀναθέματι κατεδικάσθησαν.

ΒΛΑΣ. Ὁ λά. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἕτεροι, μεγάλως κολάζουσι τὰς παρασυναξεῖς· ὁ δὲ παρῶν ἀναθεματίζει τοὺς τοιούτους, καὶ τοὺς ἐπιχειροῦντας ἱεουργεῖν ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ, χωρὶς εἰδήσεως ἐπισκόπου.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐκκλησιάζων ἰδίᾳ, εἴη ἀνάθεμα.

Κανὼν Ζ΄.

Εἴ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν ἐτόλμων οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον, καὶ καρποφορίας τὰς συνήθως ταῖς ἐκκλησίαις προσαγομένας λαμβάνοντες, διένεμον ἀλλήλοις. Τοῦτο οὖν ὁ κανὼν κωλύων, χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐμπειπιστευμένου τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν, ὀρίζει μὴ ἐξεῖναι τινὶ λαμβάνειν ἢ διδόναι καρποφορίαν. Τῶν δὲ τὸν κανόνα παραβαινόντων ἀνάθεμα κατεψηρίσατο.

ΒΛΑΣ. Λι προσαγόμεναι καρποφορίαι ταῖς ἐκκλησίαις διὰ τῶν ἐπισκόπων μερίζονται. Ἐπεὶ οὖν εἰς καταφρόνησιν τούτων τινὲς ἐμερίζον ταύτας ἐχυτοῖς, διορίζεται ὁ κανὼν ἀναθεματίζεσθαι τοὺς χωρὶς ἐπισκοπικῆς εἰδήσεως τοιοῦτόν τι ποιοῦντας.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ παρὰ γνώμην ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, τὰ τῆς ἐκκλησίας τελῶν, εἴη ἀνάθεμα.

(1) X. Τρ. — οἱ Πατέρες ἐπιτίμιον τὸ ἀνάθεμα ἐποιήσαντο καὶ ἔθεντο. Βιευρ. — (2) Π. X. Τρ. 'Ε. X. Μρ. — κατ' ἰδίαν Βιευρ.

Κανὼν Η'.

Εἴ τις διδοῖ, ἢ λαμβάνει καρποφορίαν παρεκτός τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποιίας, καὶ ὁ διδοὺς, καὶ ὁ λαμβάνων, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. ΒΛΑΣ. Ἰσοδυναμεῖ καὶ οὗτος ὁ κανὼν τῷ πρὸ αὐτοῦ.

ΛΡΙΣΤ. Διδούς τις ἢ λαμβάνων καρποφορίαν, ἐκτός τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τοῦ οἰκονομεῖν ταχθέντος εἰς εὐποιάν· καὶ ὁ διδοὺς, καὶ ὁ λαμβάνων ἔστω ἀνάθεμα.

Κανὼν Θ'.

Εἴ τις παρθενεύει, ἢ ἐγκρατεύοιτο, ὡς ἂν βδελυκτῶν τῶν γάμων ἀναχωρήσας (1), καὶ μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἅγιον τῆς παρθενίας, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Κάλλιστον μὲν ἡ παρθενία, καλὸν δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη· ἀλλ' εἰ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν γίνονται, καὶ διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν ἁγιασμόν. Εἰ δέ τις παρθενεύει, τὸν γάμον ὡς ἀκαθαρτον βδελυττόμενος, καὶ σωφρονεῖ, καὶ ἐγκρατεύεται μίξεως ἀπεχόμενος τοῦ γάμου, ὡς τινος τάχα μιάσματος, οὗτος ἀνάθεμα τῷ κανόνι κέκριται ἕξις.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν ἀποστρεφόμενων τὴν νόμιμον γάμον, μὴ δι' ἀρετὴν καὶ εὐλάβειαν, ἐγράψαμεν ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα.

ΛΡΙΣΤ. Καὶ ὁ μὴ διὰ τὸ καλὸν παρθενεύων, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸν γάμον βδελύττεσθαι, εἶη ἀνάθεμα.

Κανὼν Ι'.

Εἴ τις τῶν παρθενευόντων διὰ τὸν Κύριον, κατεπαίροιο τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω.

(1) Κ. Τρ. Σ. Ρ. — ὡς ἂν βδελύττων τῶν γάμων ἀναχωρῶν Βευερ. — ὡς ἂν βδελυττόμενος τὸν γάμον ἀναχωρήσας Π. Ε. Κ. — ὡς ἂν βδελύττων τῶν γάμων ἀναχωρήσας Βρ.

ΒΛΑΣ. Καὶ ὁ ἕνατος κανὼν, καὶ ὁ πρῶτος, τὴν δι' ἀρετὴν σωφροσύνην καὶ τὴν παρθενίαν ἀποδέχονται· πλὴν οὐδὲ τὸν νόμιμον γάμον μισᾶττονται. Ὅθεν καὶ τοὺς κατεπιρρομένους κατὰ τῶν ἐχόντων ὁμοζύγους διὰ ὑπερηφανίαν, ἀναθέματι καθυποβάλλουσιν.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ κατεπιρρόμενος τῶν γαμούντων, εἶη ἀνάθεμα.

Κανὼν ΙΑ'.

Εἴ τις καταφρονοῖ τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων, καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συγκαλούντων τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνεῖν ταῖς κλήσεσι, διὰ τὸ ἐξευτελίξειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω (1).

ΖΩΝΑΡ. Εἰθιστο ἐξ ἔθους ἀρχαίου τοῖς πιστοῖς, μετὰ τὴν τῶν ἁγιασμάτων μετὰληψιν συνέρχεσθαι καὶ συνεσθίειν, τῶν πλουσίων χορηγούντων τὰ βρώματα, συγκαλούντων δὲ καὶ τοὺς πένητας, οὗ καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους μέμνηται, αἰτιώμενος ἐκείνους, ὡς τὸ ἔθος παραχαράσσοντας, καὶ οὐχὶ κοινῶς δειπνοῦντας, ἀλλ' ἐκάστου τὸν ἴδιον δεῖπνον ἐσθίοντος, λέγων· Καὶ ὅς μὲν πεινᾷ, ὅς δὲ μεθύει (2)· κατὰ τοῦτο τὸ ἔθος ἐποιοῦν οἱ πιστοὶ καὶ τῆς συσσίτια καὶ συμπόσια, ἃ καὶ ἀγάπας ἐκάλουν, ὡς δι' ἀγάπην ἐκ πίστεως γινόμενα. Ὅτι δὲ τὰ συμπόσια καλεῖ ὁ κανὼν ἀγάπας, δηλοῖ ὁ μ. ε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν, περιέχων οὕτως, περὶ τοῦ μηδαμῶς συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι, καὶ ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικούς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζεσθαι. Συμποσίων οὖν ἐκ πίστεως καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου γινομένων, καὶ ἐν αὐτοῖς συγκαλουμένων τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὴ βούλοιντο τινες μετέχειν αὐτῶν καλούμενοι, ὡς ὑπερηφανευόμενοι καὶ ἐξευτελιζόντες τὸ γινόμενον, ἀναθεματίζει αὐτοὺς ὁ κανὼν.

ΒΛΑΣ. Ἀπὸ ἐτέρων κανόνων κεκώλυται γίνεσθαι ἀγάπας, τουτέστιν ἀδελφосύνας καὶ συμπόσια. Ἐπεὶ δὲ τινες, ὡς ἔοικεν, ἐμέμφοντο τοὺς μετ' ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ διὰ τιμὴν τοῦ

(1) Ὁ κανὼν οὗτος φέρει ἀριθμὸν ις', ἐν Κ. Τρ. — (2) ἀ, Κορ. ΙΑ', 20.

Θεοῦ ποιῶντας ἀγάπας, καὶ ἐλεοῦντας πενομένους ἀδελφοὺς, καὶ οὐκ ἤθελον συγκοινωνεῖν τοῖς οὕτως ἀγαθοεργοῦσιν, ἐξευτελίζοντες τὸ γινόμενον εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥρισαν οἱ Πατέρες τούτους ἀναθεματίζεσθαι ὥστε ἀπὸ τῆς διαθέσεως καταδικάζεται τις ἀγάπας ποιῶν, εἴτε καὶ μὴ. Κάντεῦθεν καὶ οἱ τὰς ἀδελφосύνας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ποιῶντες, καὶ ἄρτου μετρίου καὶ ὀπωρῶν διὰ ψυχᾶς χωρίαν ἀπογευόμενοι, οὐκ ἐπιτιμηθῶσονται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τοὺς καλοῦντας εἰς ἀγάπην ἀθετῶν, καὶ τούτοις οὐ κοινωνῶν κεκλημένος, ἀνάθεμα.

Κανὼν IB'.

Εἰ τις ἀνδρῶν (1) διὰ νομιζομένην ἀσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς ἂν ἐκ τούτου τὴν δικαιοσύνην ἔχων καταψηφίσοιτο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων, καὶ τῇ ἄλλῃ (2) κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ οὔσῃ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ βακκενδυτεῖν ἐδίδασκον, ὡς ἐκ τούτου ἀγιάζεσθαι μέλλοντας τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς. Περιβόλαιον γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἐπίβλημα ἐκάλουν, ἵνα φαίνοιτο, καὶ ἐκ τούτου θηρῶνται δόξαν ἀσκήσεως, καὶ κατηγοροῦν τῶν φορούντων τοὺς βήρους, τὰ σηρικὰ δηλονότι ὑφάσματα, καὶ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα τὴν συνήθη. Βῆρος δὲ εἶδος ἦν ἐργασίας ὑφάσματος· ὅθεν καὶ νῦν εἰσι τὰ λεγόμενα ὀλόβηρα. Οἱ οὖν μετ' εὐλαβείας ταῦτα φοροῦντες, καὶ οὐχ ὥστε ἢ τῶν πενεστέρων κατεπαίρεσθαι, ἢ κεχρῆσθαι τῇ λαμπρότητι τῶν περιβλημάτων εἰς βλακείαν, καὶ ἐρωτικῶν ἔχειν ταῦτα ὑποθέσεων ἀφορμὰς, ἀνάτιοι. Τοὺς γοῦν καταψηφίζομένους ἦτοι καταδικάζοντας, ὡς ἀμαρτάνοντας, τοὺς σηρικὰς ἐσθῆτι χρωμένους εὐλαβῶς, ἀναθέματι καταδικάζει ὁ κανὼν.

(1) Π. καὶ οἱ λοιποί.— ἐν δὲ Χ. Τρ. καὶ Σ. ἴΡ. ἀδρῶ.—(2) Χ. Τρ. Βρ. ἴΕ. Κ. Σ. Ρ.—οὐκ εἶται τὸ, ἄλλῃ, ἐν Π.

ΒΑΣ. Οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ βακκενδυτεῖν ἐδίδασκον, ὡς ἐκ τούτου ἀγιάζεσθαι μέλλοντας τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς· περιβόλαιον γὰρ, τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἐπίβλημα ἐκάλουν. Τοὺς γοῦν διὰ ὑπερηφανίαν καὶ ὑπόκρισιν βακκενδυτοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας τῶν φορούντων τοὺς βήρους, ἦτοι τὰ σηρικὰ ὑφάσματα, διὰ τὸ τίμιον τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ μὴ διὰ βλακείαν ἢ δι' ἀλαζονείαν, ἀναθέματι ὁ κανὼν καθυποβάλλει.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ φαυλίζων τοὺς φοροῦντας βήρους, ἀνάθεμα.

Κανὼν ΙΓ'(I).

Εἰ τις γυνὴ διὰ νομιζομένην ἀσκησιν μεταβάλλοιτο ἀμφιάσμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰλωτότος γυναικείου ἀμφιάσματος ἀνδρῶν ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκαστος ἐν ἧ ἐκλήθῃ τάξει μενέτω, φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Τὰς γοῦν γυναῖκας οὐ βούλεται ὁ κανὼν μεταλλάττειν τὸ σχῆμα, καὶ ἀνδρῶν στολὴν ἀμφιέννυσθαι δι' ἀσκησιν τάχα, τὴν οικεῖαν καὶ κατάλληλον τῇ φύσει αὐτῶν ἀπορρίψασας. Ταῖς δὲ τοῦτο ποιούσας ἐπιφέρει τὸ ἀνάθεμα.

ΒΑΣ. Τὰς στολὰς ἀνδρῶς ἀμφιεννυμένας γυναῖκας δι' ἀσκησιν τάχα, καὶ ἀπορρίπτούσας τὴν κατάλληλον τῇ γυναικεῖα φύσει στολὴν, ἀναθεματίζει ὁ κανὼν. Καλῶς δ' ἐπήγαγον οἱ Πατέρες τὸ, διὰ νομιζομένην ἀσκησιν· ἢ γὰρ μὴ διὰ ὑπόκρισιν καὶ ἀπάτην, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ καὶ διὰ τρόπον ἀληθοῦς ἀσκήσεως καὶ καθαρᾶς τοιοῦτόν τι ποιήσασα, οὐ μόνον οὐκ ἀναθεματισθῆσεται, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστηθήσεται. Πολλὰ γὰρ γυναῖκες διὰ ἀνδρῶν σχήματος τὸν ἀσκητικὸν ἦνυσαν δρόμον, καὶ εἰς τὸ τῆς σωτηρίας ὑπέρτατον ἔφθασαν, ὡς ἡ ἁγία Μελάνη, ἡ ἁγία Εὐγενία, καὶ ἕτεραι.

ΑΡΙΣΤ. Ὅσαι γυναῖκες ἀνδρῶν ὑποκρίνονται ἱμάτια, ἀνάθεμα.

(1) ἰά, ἐν Χ. Τρ.

Κανὼν ΙΔ'. (1)

Εἴ τις γυνὴ καταλιμπάνοι τὸν ἄνδρα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐθέλοι, βδελυττομένη τὸν γάμον, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ καλὸν τὸ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γίνηται. Καλὸν μὲν γὰρ ἡ σωφροσύνη, καὶ τὸ ἐγκρατεῦσθαι τῆς ἐν γάμῳ μίξεως, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον γίνοιτο, λέγοντα· Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἐκ συμφώνου. Καὶ πάλιν· Ἡ γυνὴ οὐκ ἐξουσιάζει τοῦ ἰδίου σώματος, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐξουσιάζει τοῦ ἰδίου σώματος, ἀλλ' ἡ γυνή (2). Εἰ δὲ ἀφίησιν ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα, μὴ βουλόμενον τὸν ἐξ αὐτῆς χωρισμὸν, ἢ ὁ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα, μὴ βουλομένην τὸ διαζύγιον, καὶ λύειν τὸν γάμον ἐθέλει ἐν τῶν συνοικούντων προσώπων, φεῦγον τὴν ἔννομον συνουσίαν ὡς βδελυκτὴν, ἀνάθεμα γίνεται.

ΒΑΛΣ. Ὁ μέγας Παῦλος φησὶ πρὸς τοὺς ὁμοζύγους· Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἐκ συμφώνου. Καὶ πάλιν· Ἡ γυνὴ οὐκ ἐξουσιάζει τοῦ ἰδίου σώματος, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ· καὶ ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐξουσιάζει τοῦ ἰδίου σώματος, ἀλλ' ἡ γυνή. Ἔστω ἡ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, ὡς βδελυττομένη τὸν ἔννομον γάμον, ἀναθεματίζεται, ὡς ἐναντιουμένη τῷ τοῦ Θεοῦ πεπραγμένῳ, τῷ ἐνώσαντι τοὺς συνεύνους εἰς σάρκα μίαν, καὶ ταῖς λοιπαῖς θείαις Γραφαῖς· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἀνδρῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ὅταν τις ἀποστή τοῦ συζύγου αὐτοῦ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν. Εἰ γὰρ δι' ἕρεσιν τοῦ μονήρους βίου τοῦτο ποιήσει, οὐκ αἰτιαθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὅσαι τῶν ἀνδρῶν διαζεύγνυνται, βδελυσσόμεναι τὸν γάμον, ἀνάθεμα.

Κανὼν ΙΕ'. (3)

Εἴ τις καταλιμπάνοι τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοῖ, καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ (4) πρὸς Θεοσεβείαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγοι, ἀλλὰ προφάσει τῆς ἀσκήσεως ἀμελοῖη, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οἱ θῆρες τοὺς σκύμνους τοὺς ἐκυτῶν τρέφουσι τε καὶ περιέπουσι, καὶ προκινδυνεύουσιν αὐτῶν. Εἰ δ' οὕτως διάκεινται τὰ θῆρια περὶ τὰ ἔκγονα, πόσω μᾶλλον χρὴ τοὺς λόγῳ τιμηθέντας τῶν τέκνων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φροντίζειν αὐτῶν; Διὸ καὶ ὁ μέγας Παῦλος, περὶ χηρῶν διαταττόμενος, φησὶν· Εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν (1)· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀποδεκτὸν τῷ Θεῷ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων (2). Εἶτα, οἷας χρὴ τὰς χήρας τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι διδάσκων, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ εἰ ἐτεκνοτρόφησαν φησὶ. Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν περὶ πρεσβυτίδων διαταττόμενος, καλοδιδασκάλους αὐτὰς εἶναι θέλει, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, καὶ φιλοτέκνους. Καὶ ἐν ἄλλῳ· Οἱ Πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου (3). Ἀλλὰ τούτων οὐδενὸς οἱ περὶ Εὐστάθιον ἐπιστρεφόμενοι, ἐνομοθέτουν τοὺς ἔχοντας παιδὰς καταλιμπάνειν αὐτοὺς, καὶ ἀπιέναι πρὸς ἀσκησιν. Διὸ καὶ ἡ σύνοδος τὸν κανόνα τοῦτον ἐξεφώνησεν, ἀναθέματι καταδικάσασα τοὺς καταλιμπάνοντας τὰ οἰκεία τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοῦντας, καὶ διδάσκοντας αὐτὰ θεοσεβεῖαν.

ΒΑΛΣ. Ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος, ὁ μέγας Παῦλος, περὶ χηρῶν διαταττόμενος, φησὶν· Εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀποδεκτὸν τῷ Θεῷ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων. Εἶτα, οἷας χρὴ τὰς χήρας τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι διδάσκων, πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰ ἐτεκνοτρόφησαν, φησὶ. Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, περὶ πρεσβυτίδων διαταττόμενος, καλοδιδασκάλους αὐτὰς εἶναι θέλει, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι καὶ φιλοτέκνους. Καὶ ἐν ἄλλῳ· Οἱ Πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. Ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ Εὐστάθιον ἐνομοθέτουν, τοὺς ἔχοντας παιδὰς καταλιμπάνειν αὐτοὺς, καὶ ἀπιέναι πρὸς ἀσκησιν, ἀνεθεμάτισεν ὁ κανὼν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας. Καὶ τοῦτο μὲν ὠρίσθη διὰ τρόπον Θεο-

(1) 16'. ἐν Χ. Τρ.—(2) α', Κορινθ. Ζ', 4. 5.—(3) 17'. ἐν Χ. Τρ.—(4) Χ. Τρ. Βαυερ. τὸ ὅσον ἑαυτῷ Π.—τὸ ὅσον ἐν ἑαυτῷ Βρ. Ε. Κ.

(1) α', Τιμῶθ. 1, 4.—(2) αὐτόθι, 8, 10.—(3) Ἐφρσι, 5, 4.

σεβῆ, καὶ διὰ τοῦ διδάσκοντος, ὡς εἶρηται, τὴν καθ' ὑπόκρι-
σιν εὐλάβειαν, καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ δῆθεν ἀναστρεφομένους (1). Εἰ
δέ τις ἀποκαρεῖς, καὶ ἀναγκαζόμενος ἐν μονῇ διάγειν, λέγει τέ-
κνα ἔχειν, καὶ μὴ δύνασθαι ἀποστῆναι τοῦ διάγειν ἐν τῷ κό-
σμῳ, καὶ τεκνοτροφεῖν αὐτὰ, καὶ τὸν παρόντα κανόνα προτί-
θῃσιν εἰς βοήθειαν, οὐκ εἰσακουσθήσεται, ἀλλ' ἀκούσει μὴ κα-
λῶς ταῦτα λέγειν· μελήσει γὰρ τῷ Θεῷ, τῷ Πατρὶ τῶν ὁρα-
νῶν, καὶ τῆς τῶν τέκνων τούτου ἀναγωγῆς.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ οἱ τὰ τέκνα καταλιμπάνοντες, καὶ οὐχὶ πρὸς Θεο-
σέβειαν ὑπαλείφοντες, ἀνάθεμα.

Κανὼν Ις' (2).

Εἰ τινα τέκνα γονέων, μάλιστα πιστῶν, ἀναχωροῖη
προφάσει Θεοσεβείας, καὶ μὴ τὴν καθήκουσαν τιμὴν τοῖς
γονεῦσιν ἀπονέμοι, προτιμωμένης δηλονότι παρ' αὐτοῖς
τῆς Θεοσεβείας, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον οἱ γονεῖς ἀπαιτοῦνται φροντίζειν τῶν
τέκνων καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῖς χρεω-
στοῦσι τιμᾶν τοῦ γονεῖς· τιμῆς δὲ εἶδος ἔστι καὶ τὸ γηροβο-
σκεῖν αὐτοὺς ἀποροῦντας, ἢ διὰ γῆρας ἐνδεεῖς ὄντας, καὶ οὐ μόνον
πιστοῖς τοῦτο χρεωστοῦσι γονεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπίστοις. Ἐκ
γὰρ τοῦ εἰπεῖν, μάλιστα πιστῶν, δείκνυται, ὅτι καὶ περὶ ἀπί-
στων ὁ κανὼν λέγει. Τοὺς γοῦν προφάσει Θεοσεβείας τοὺς οἰ-
κέλους γονεῖς ἀπρονοήτους ἐῶντας, καὶ μὴ τὴν ἐνδεχομένην τι-
μὴν αὐτοῖς ἀπονέμοντας, ἧς μέρος καὶ τὴ τρέφειν αὐτοὺς ἀπο-
ροῦντας, ἀναθεματίζει οὗτος ὁ κανὼν. Ἐπάγει δὲ, προτιμωμέ-
νης τῆς Θεοσεβείας· εἰ γὰρ οἱ γονεῖς ἀπίστοι ὄντες, ἢ κακῶδο-
ξοι, τοὺς παῖδας εἰς ἀπιστίαν ἢ εἰς αἰρέσεις συνωθοῦσι, φεύγειν
δεῖ αὐτοὺς, καὶ προτιμᾶν τῆς ἐκείνων τιμῆς τὴν Θεοσέβειαν.

ΒΛΑΣ. Ὡσπερ τοὺς γονεῖς ἀναγκάζει ὁ κανὼν ἀνάγειν καὶ
τρέφειν τοὺς παῖδας, οὕτω καὶ τοὺς παῖδας θέλει γηροβοσκεῖν
καὶ τιμᾶν τοὺς γονεῖς. Διὸ καὶ τοὺς παῖδας, τοὺς μὴ οὕτως
ποιοῦντας, ἀλλὰ προφάσει Θεοσεβείας ἀναχωροῦντας ἐκ τοῦ κό-

σμου, καὶ καταλιμπάνοντας ἀπρονοήτους τοὺς πενομένους γο-
νεῖς αὐτῶν, ἀναθέματι καθυποβάλλει· προστίθητι δὲ προτιμᾶ-
σθαι τὴν Θεοσέβειαν, ἡγουν τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἐὰν γὰρ κακῶδοξοι
ᾧσιν οἱ γονεῖς, φεύγειν δεῖ τούτους, καὶ προτιμᾶν τῆς ἐκείνων
τιμῆς τὴν Θεοσέβειαν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ τέκνα, ὅσα πιστῶν ἀποσκιρτῶσι γονέων, ἀνά-
θεμα.

Κανὼν ΙΖ' (1).

Εἰ τις γυναικῶν διὰ νομιζομένην ἀσκησιν (2) ἀποκεί-
ροίτο τὰς κόμας, ἃς ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς
ὑποταγῆς, ὡς παραλύουσα (3) τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποτα-
γῆς, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μέγας Παῦλος Κορινθίους ἐπιστέλλων, Κεφαλῆς
φησὶ, γυναικὸς ὁ ἀνὴρ· τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι αἴτιος αὐτῆς ἔστιν,
ὡς ἔξ αὐτοῦ γενομένης, καὶ γὰρ ἡ Εὐα ἐκ τοῦ Ἀδάμ. Καὶ μετὰ
τινα· εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ
αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρεσθαι, ἢ ξυρασθαι, κατακαλυπτέσθω(4).
Καὶ μεθ' ἕτερα· Γυνή, ἐὰν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἔστιν, ὅτι ἡ κόμη
ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ· ταῦτα μὲν ὁ μέγας Παῦλος. Ὁ
δὲ Εὐστάθιος κείρεσθαι τὰς γυναῖκας ἐδίδασκεν, ὡς δὴ τι πρὸς
Θεοσέβειαν συμβαλλομένου τοῦ κείρεσθαι, καὶ οὐδὲ τῆ φύσει
ἀντινομοθετῶν ἠδείτο. Τοσοῦτον γὰρ οἰκεῖον οἶδεν ἡ φύσις ταῖς
γυναῖξί τὴν κόμην, ὅτι οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐγγίνεται φυ-
σικῶς. Εἰ γοῦν κείροίτο γυνή, ὡς τάχα τι δοκοῦσα ποιεῖν πρὸς
Θεοῦ εὐαρέστησιν, καὶ περιαιρεῖ τὴν ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς·
(καὶ τοῦτο ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους εἰληπται τοῖς τῆς συνόδου
Πατράσι· λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνή ἐξουσίαν
ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἥτοι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς, τὸ κα-
τακαλυμμένην ἔχειν τὴν κεφαλὴν, ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρὸς κα-
λῶν), ἀνάθεμα ἔστω αὐτῇ, ὡς λυούση καὶ παραβαινούση τὸ πρό-
σταγμα τῆς ὑποταγῆς.

(1) ἰ. ἐν Χ. Τρ. — (2) Π. Βρ. Ε. Κ. — Θεοσέβειαν Χ. Τρ. Βευερ. — (3) Π.
ὡς ἐν παραλύουσα Βευερ. — παραλύουσα Χ. Τρ. — ὡς ἀναλύουσα Ε. Κ. Βρ.

(1) Βευερ. — ἀποστρεφομένους Χ. Τρ. Ε. — (2) ἰδ. ἐν Χ. Τρ.

ΒΛΑΣ. Ὁ μέγας Παῦλος Κορινθίοις ἐπιστέλλων, Κεφαλή, φησὶ, γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ. Τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι αἷτιος αὐτῆς ἔστιν, ὡς ἐξ αὐτοῦ γενομένης· ἐκ τοῦ Ἀδάμ· γὰρ ἡ Εὐα. Καὶ μετὰ τινὰ· Εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κείρεσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρεσθαι καὶ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. Καὶ μεθ' ἕτερα· Γυνή, ἐὰν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἔστιν, ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολοῦ δέδοται αὐτῇ. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ μέγας Παῦλος. Ὁ δὲ Εὐστάθιος κείρεσθαι τὰς γυναῖκας ἐδίδασκεν, ὡς τάχα πρὸς Θεοσέβειαν συμβαλλομένου τοῦ κείρεσθαι, καὶ οὐδὲ τῆ φύσει ἀντινομθετῶν ἤδειτο. Τοσοῦτον γὰρ οἰκεῖον οἶδεν ἡ φύσις ταῖς γυναῖξί τὴν κόμην, ὡς οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐγγίνεται φυσικῶς. Εἰ γοῦν κείροιτο γυνή, ὡς τάχα τι δοκοῦσα ποιεῖν πρὸς Θεοῦ εὐαρέστησιν, καὶ περιαιροῖ τὴν ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς, (καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους εἰληπται τοῖς τῆς συνόδου Πατράσι· λέγει γὰρ ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνή ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ κεφαλῆς, ἥτοι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς, τουτέστι τὸ κατακεκαλυμμένην ἔχειν τὴν κεφαλὴν·) ἀνάθεμα ἔστω αὐτῇ, ὡς λουούση καὶ παραδαινούση τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς. Τούτων οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴπῃς ἐκ τοῦ παρόντος κανόνος κωλύεσθαι τὴν γυναῖκα ἐὰν ἐπιλέγηται μοναδικὴν ἀπόκαρσιν· αὕτη γὰρ καὶ ἀκοντος τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἀζυγα βλον αἰρετισαμένη, εἰσακουσθήσεται καὶ ἀποκαθήσεται.

ΛΡΙΣΤ'. Ὅσαι γυναῖκες τὰς κόμας τίλλουσι, Θεοσέβειαν ὑποκρινόμεναι, ἀνάθεμα.

Κανὼν ΙΗ' (1).

Εἰ τις διὰ νομιζομένην ἀσκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύει, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς νηστείαν ἐκήρυττεν ὁ Εὐστάθιος, ὅτε διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν τῆς βροτείας φύσεως ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας ἀνάστασιν,

εὐχαριστεῖν ἡμᾶς δεῖ τῷ Θεῷ καὶ χαίρειν· ἡ δὲ νηστεία συντριβῆς καὶ λύπης ἐστὶ σύμβολον· διὸ καὶ τοῖς νηστεύουσιν ἐν Κυριακαῖς ἐτάχθη ἀνάθεμα.

ΒΛΑΣ. Πολλαχοῦ κεκανόνισται, μὴ νηστεύειν καὶ σκυθρωπάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν χαρμῆσιν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ πανηγυρίζειν καὶ εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὡς ἀναστάντας ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας. Τοὺς γοῦν περὶ τὸν Εὐστάθιον διδάσκοντας νηστεύειν ἐν ταῖς Κυριακαῖς δι' ἀσκησιν δῆθεν, ἀναθεματίζει ὁ κανὼν. Ὁ δὲ ἔς' ἀποστολικὸς κανὼν ἀφορίζει τοὺς οὕτω νηστεύοντας λαϊκοὺς, ὡσπερ καὶ τοὺς κληρικοὺς καθαιρεῖ. Ζήτει καὶ τὸν νέ. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου.

ΛΡΙΣΤ'. Ὁ τὴν Κυριακὴν ἢ τὸ σάββατον ἀσιτῶν, ἀνάθεμα.

Κανὼν ΙΘ' (1).

Εἰ τις τῶν ἀσκουμένων, χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης, ὑπερηφανεύοιτο, καὶ τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραλύει, ὑποικουροῦντος (2) ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἀποστολικὸς ἐξηκοστὸς ἔκτος κανὼν οὕτω ρητῶς φησὶν· Εἰ τις κληρικὸς εὐρεθῆι τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἐνὸς μόνου, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω· καὶ ὁ ἔθ'. τὴν Τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα νηστεύειν παρεγγυᾷ, καὶ τετράδα καὶ παρασκευὴν, εἰ μὴ δι' ἀσθένειάν τις ἐμποδίζοιτο. Τῶν δὲ περὶ τὸν Εὐστάθιον τὰς παραδεδομένας νηστείας λυόντων, ὡς τάχα φθασάντων πρὸς τελειότητα, καὶ οὐκέτι δεομένων νηστείας, τὸν κανόνα τοῦτον ἡ σύνοδος ἐξεφώνησεν, ἀνάθεμα καταψηφίζόμενον τῶν λυόντων τὰς παραδεδομένας νηστείας, καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας φυλαττομένας, ἡγουν τοῦ ἀθροισμοῦ τῶν πιστῶν, εἰ μὴ δι' ἀσθένειάν τις σωματικὴν νηστεύειν οὐ δύναται κατὰ τὸν

(1) εἰς ἐν Χ, Τρ.

(1) εἰς ἐν Χ, Τρ. — (2) Ἰουστ. ἐν περισηλ. Χ, Τρ. Σ, Ρ. — ἀποκυροῦντος Π, Ἐ, Κ, Βιευερ.

ἀποστολικὸν κανόνα. Τὰς δὲ παραδεδομ. ἑνας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν ἔφη ὁ κανὼν, ἀντιδιαστέλλων ταύτας ἀπὸ τῶν ἰδίᾳ τισὶν ἐπιτασσομένων νηστειῶν, οἷον τῶν διὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα τοῖς μέλλουσι φωτισθῆναι ἐντελλομένων, καὶ τοῖς χάριν ἐπιτιμίου νηστεύειν κελευομένοις, καὶ ἄλλων τοιούτων. Τὰς μὲν γὰρ εἰς τὸ κοινὸν παραδεδομένας, ἀνάγκη πάντας νηστεύειν τοὺς πιστοὺς, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐκείνους μόνους, οἷς ἐπετάχθησαν (1).

ΒΛΑΣ. Αἴρεσις Βογομιλική ἐστίν, ἐπὶ τινα χρόνον κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νηστεύειν καὶ μηδέποτε καταλύειν, ὡς μετὰ τὸν τοσοῦτον καιρὸν λέγειν ἐν τελειότητι γενέσθαι τοὺς νηστεύοντας, καὶ καταλύειν, καὶ ἁμαρτάνειν ἀδιαφόρως, καὶ πᾶσαν κακίαν διὰ τῆς τελειότητος ὡς ὑπὸ πυρὸς κατακαίεσθαι. Τοιαῦτα γοῦν ἐδίδασκον, ὡς ἔοικε, καὶ οἱ περὶ τὸν Εὐστάθιον· διὸ καὶ ἀνεθεματίσθησαν. Ὀφείλομεν γὰρ οἱ πιστοὶ νηστεύειν κατὰ τὰς παραδεδομένας νηστείας (2), καὶ αὐθις πανηγυρίζειν κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, εἰ μὴ πω διὰ νόσον καταλύσαι ἀναγκασθῶμεν· ὅτι, φησὶ, καὶ ὁ ἕθ'. ἀποστολικὸς κανὼν, κατὰ πᾶσαν τετράδα καὶ παρασκευὴν καὶ τὴν Τεσσαρακοστήν τοῦ Πάσχα μὴ καταλύειν ἡμᾶς, εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν. Ἀκούσας δὲ τίνος εἰπόντος, ἐκ τοῦ παρόντος κανόνος ἀναφέρεσθαι μὴ εἶναι μίαν νηστείαν τὴν τεσσαρακονθήμερον, ἀλλὰ διαφόρους, λέγω, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀληθές· ἀπὸ γὰρ τοῦ τοιούτου φιλοῦ λόγου τοιαύτη παράδοσις οὐ συνάγεται. Νηστειῶν δὲ μέννηται ὁ κανὼν ἐνταῦθα παραδεδομένων τῶν τετράδων καὶ παρασκευῶν καὶ τῆς τεσσαρακονθήμερου νηστείας (3).

ΛΡΙΣΤ. Καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς νηστείας ἐκτρέπων, ἀνάθεμα.

(1) X. Τρ. τὰ ἀπὸ τοῦ, τὰς δὲ παραδεδομένας νηστείας, μέχρι τοῦ, ἐπετάχθησαν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ K. — (2) X. Τρ. 'E. — ὁ δὲ Βενερ. προστίθει, ἦτοι τετράδα, καὶ τὴν παρασκευὴν, τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν καὶ τὰς λοιπὰς νηστείας. — (3) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἀκούσας δὲ τίνος, ἕως τοῦ, τεσσαρακονθήμερου νηστείας, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ 'E. ἀλλ' ἐν X. Τρ.

Κανὼν Κ'. (1)

Εἰ τις αἰτιῶτο (2), ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος· καὶ βδελυσσόμενος, τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τοῦ Εὐσταθίου καὶ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν τὸ διάταγμα· κατεφρόνου γὰρ τῶν τόπων, ἐν οἷς μαρτύρων ἀπέκειντο λείψανα, καὶ τῶν ἐκεῖ λειτουργούντων, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν τιμώντων κατεγίνωσκον, καὶ τὰς γινομένας ἐκεῖ συνάξεις ἀπεστρέφοντο. Διὸ τὸν κανόνα τοῦτον ἡ σύνοδος ἐξεφώνησε κατὰ τῶν ὑπερηφανευομένων, καὶ βδελυκτὰς ἡγουμένων τὰς συνάξεις τὰς ἐπὶ τοῖς μάρτυσιν, ἀνάθεματι τούτους καταδικάσασα.

ΒΛΑΣ. Ἐν μνήμασι ἁγίων μαρτύρων ἐγίνοντο συνάξεις καὶ πανηγύρεις ἐν τισὶ νηοῖς, καθὼς καὶ σήμερον γίνεται. Οἱ γοῦν περὶ τὸν Εὐστάθιον, προφάσει δῆθεν εὐλαβείας, κατεγίνωσκον τῶν ταύτας εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ ποιούντων, ἀλαζονευόμενοι διὰ τὴν θεοστυγῆ αὐτῶν διαγωγὴν, διὸ καὶ ἀναθέματι καθυπεβλήθησαν. Ἔσπε σημαίωσαι, ὅτι τὰ εἰς τὰς ἐπισημοὺς ἑορτὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων γινόμενα, ἡγουν τὰ ψαλμωδήματα, αἱ χοροστασίαι, καὶ ἡ σύβροια τοῦ πολλοῦ λαοῦ, ἐπεὶ εἰς τιμὴν γίνονται τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀποδοκιμάζονται. Ἐπὶ τούτοις ἔγραψαν ταῦτα οἱ τῆς συνόδου.

ΛΡΙΣΤ. Καὶ ὁ τὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων συνάξεις περιφρονῶν, ἀνάθεμα.

Κανὼν ΚΑ'. (3)

Ταῦτα δὲ γράφομεν, οὐκ ἐκκόπτοντες τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰς Γραφὰς ἀσκεισθαι βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφανίαν, κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρο-

(1) 10'. ἐν X. Τρ. — (2) Π. Βρ. — ἀίτιῶται X. Τρ. K, E, Βενερ. — (3) κ'. ἐν X. Τρ.

μένους τε, καὶ παρὰ τὰς Γραφὰς καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καινισμοὺς (1) εἰσάγοντας. Ἡμεῖς τοιγαροῦν, καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας γινομένην ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων μετὰ ταπεινοφροσύνης ἀγάμεθα (2), καὶ γάμου συνοίκτησιν σεμνήν τιμῶμεν, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας οὐκ ἐξουθενοῦμεν, καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμάτων δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπερίεργον ἐπαινοῦμεν· τὰς δὲ ἐκλύτους καὶ τεθρυμμένας ἐν τῇ ἐσθῆτι προόδους (3) ἀποστρεφόμεθα, καὶ τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ τιμῶμεν, καὶ τὰς συνόδους τὰς ἐπ' αὐτοῖς, ὡς ἁγίας καὶ ἐπωφελεῖς ἀσπάζομεθα, οὐ συγκλείοντες τὴν εὐσέβειαν ἐν τοῖς οἴκοις, ἀλλὰ πάντα τόπον τὸν ἐπ' ὀνόματι (4) τοῦ Θεοῦ οἰκοδομηθέντα τιμῶντες, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ συνέλευσιν (5) εἰς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ προσιέμεθα, καὶ τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν, τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας, μακαρίζομεν, καὶ πάντα, συνελόντας εἰπεῖν, τὰ παραδοθέντα, ὑπὸ τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΑΛΣ. Τινὰ τῶν νομιζομένων ἐναρέτων ἔργων οἱ τῆς συνόδου ταύτης κωλύσαντες γίνεσθαι παρὰ τῶν πιστῶν, οἷον τὸ παρθενεύειν, ὡς τάχα τοῦ γάμου πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς ἐμποδίζοντος, τὸ (6) νηστεύειν ἐν ἡμέραις αἷς ἀπαγορεύεται ἢ νηστεία, τὸ λύειν τὸν γάμον διὰ δοκοῦσαν ἀσκησιν, τὸ μὴ τεκνοτροφεῖν ἢ γηροβοσκεῖν τοὺς γονεῖς, δι' ἀρετῆς τάχα ἐργασίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, νῦν ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦνται, λέγοντες, ὅτι ταῦτα ὠρίσαμεν, οὐχὶ τοὺς ἄσκητιν αἰρουμένους

(1) καὶ νεωτερισμοὺς Βρ. — (2) Π. Χ. Γρ. — ἀποδεχόμεθα Ε. Κ. Βευερ. Βρ. — (3) Βευερ. Κ. Ε. Βρ. — περίδους Π. προσάδους Χ. Γρ. — (4) Π. Βρ. Ε. Κ. — ἐν ὀνόματι Χ. Γρ. Βευερ. — (5) Χ. Γρ. Π. Βευερ. — σύνοδον κοινὴν Κ. Ε. Βρ. — (6) Χ. Γρ. Κ. — τὸ μὴ, Βευερ. Ε.

ἀνακόπτοντες, ἀλλὰ τοὺς δι' αὐτὴν ὑπερηφανευομένους καὶ ἐπαιρομένους, καὶ καινὰ τινα παρὰ τὰς θείας Γραφὰς εἰσάγοντας, διορθούμενοι. Ἡμεῖς γὰρ καὶ τότε καὶ τότε ἀποδεχόμεθα, καὶ τότε θαυμάζομεν, καὶ ἐρεξῆς ὅσα αὐτοῖς ἀπηρίθμηνται (1), καὶ εὐχόμεθα πάντα γίνεσθαι κατὰ τὰς θείας Γραφὰς, καὶ τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις· διὰ μὲν τῶν θείων Γραφῶν πάντα τὰ ἐγγράφως ἐντεταλιμένα τοῖς πιστοῖς ὑπεμφήναντες, διὰ δὲ τῶν παραδόσεων, τὰ τῶν ἀγράφων ἐθῶν αἰνιξάμενοι. Καὶ τὰ ἀγραφα γὰρ ἔθνη, τὰ χρόνῳ δοκιμασθέντα καὶ κυρωθέντα, καὶ οἱ τῆς πολιτείας νόμοι κρατεῖν τε καὶ ἐνεργεῖν θεσπίζουσι, καὶ οἱ θεῖοι κανόνες. Καὶ ὁ μέγας τὰ πάντα Βασίλειος, περὶ τῆς τούτων φυλακῆς μακρὸν ἀποτείνει λόγον ἐν διαφόροις λόγοις αὐτοῦ.

ΔΡΙΣΤ. Ἡ παροῦσα σύνοδος, καὶ δι' ἄλλας μὲν ἐκκλησιαστικὰς χρείας συνελθοῦσα, ζήτησασα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐστάθιον, καὶ εὐροῦσα πολλὰ ἀθέσμως ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν τὸν Εὐστάθιον γινόμενα, τοὺς κανόνας τούτους ἐξέθετο, ἵνα μὴ εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ἦτοι τῶν Μασσαλιανῶν τε καὶ Εὐχιτῶν, ἐμπίπτωμεν. Οὗτοι γὰρ καὶ νόμιμον γάμον ἀθετοῦσι, καὶ κρέα βδελύττονται, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θυσιαστηρίων καταφρονοῦσι, καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς γινομένων συνάξεων καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζειν, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις αὐτῶν διδάσκουσιν εὐχεσθαι, καὶ διδασκαλίας ἰδίας, καὶ συνάξεις ποιούμενοι, παρὰ γνώμην ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου τὰ τῆς ἐκκλησίας τελοῦσι μυστήρια· καὶ ἀπλῶς πάντα κανόνα ἐκκλησιαστικὸν παραβιάζοντες, νόμους ἔχουσιν ἰδιάζοντας, μᾶλλον δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐνθυμηθῆ ἐπὶ διαβολῇ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἑαυτοῦ βλάβῃ, τοῦτο προστίθῃσι. Διὰ ταῦτα οὖν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος τῆς αἵρέσεως αὐτῶν καταψηφισαμένη, καὶ τοῦςδε τοὺς κανόνες ἐκθεμένη, ἐκτὸς αὐτοῖς εἶναι τῆς ἐκκλησίας προσέταξεν. Εἴ τις γοῦν ἢ τὸν νόμιμον γάμον ἀθετεῖ, ἢ τὸν κρεωφαγοῦντα κατακρίνει, δίχα πνικτοῦ ἢ εἰδωλοθύτου· ἢ δούλους διδάσκει τῶν δεσποτῶν ὑπαναχωρεῖν, προφάσει θεοσεβείας, καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν

(1) Χ. Γρ. Κ. — ἀριθμοῦμεν Βευερ.

καταφρονεῖν· ἢ διακρίνοιτο τῶν Θεῶν ἁγιασμάτων μεταλαβεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρων ὑπογυναίων· ἢ τῶν οἴκων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρῶν, ὡς εὐκαταφρονήτους αὐτοὺς οἰόμενος, καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζων, διδασκαλίας ἑτέρας ποιοῖτο· ἢ παρὰ γνώμην ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ὡς καταφρονῶν αὐτῶν, τὰ τῆς ἐκκλησίας τελεῖ μυστήρια, διὰ τὸ τὴν προσευχὴν αὐτοῦ μεγάλη ἰσχύειν οἰεσθαι, ἢ διδάσκει τὰς ἀνεκαθεν τῶν χρόνων διδομένας καρποφορίας τῆ ἐκκλησίας, καὶ εἰς εὐποιαν κατακενυμένας, παρὰ τε τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν εἰς τὴν οἰκονομίαν τούτων παρ' αὐτοῦ προβεβλημένων, μὴ προσφέρειν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' αὐτῷ τε, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, ὡς ἁγίοις, ταῦτα διδόναι· ἢ τὴν παρθενίαν, μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, τοῦ γάμου προτιμᾶται, ἀλλ' ὡς τὸν γάμον βδελυσσόμενος, καὶ τῶν γεγαμηκότων καταπειρόμενος· ἢ οὐ συνέρχεται τοῖς συγκαλοῦσι δι' ἀγάπην, κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀπόλυσιν, εἰς μετᾶληψιν ἄρτου καὶ οἴνου, ἀλλ' ἀθετεῖ τούτους, καὶ συγκοινωνεῖν μετ' αὐτῶν κολούμενος, οὐκ ἀνέχεται δι' ὑπεροψίαν· ἢ τὸν πλουτοῦντα μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας, ἐξουθενεῖ· ἢ καὶ τὸν σῆρικὴν ἐσθῆτα φοροῦντα φαυλίζει, ξένα τινὰ αὐτὸς ἐπινοῶν ἀμφιάσματα, ὡς ἐκ τούτων δικαιοῦσθαι οἰόμενος, ἢ καὶ γυναικῆς τινος, εἰ εὐρίσκοιτο ἀνδρικότα ἱμάτια περιβαλλόμεναι, ἐπὶ καταπτώσει τῆς κοινῆς τῶν γυναικῶν ἀμφιάσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτων οἰόμεναι σεμναὶ δοκεῖν τε καὶ δίκαιαι· ἢ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν, ὡς τὸν γάμον βδελυσσόμεναι, διαζεύγνυντο, ἢ τὰ οἰκεῖα τέκνα καταλιμπάνονται, καὶ μὴ τεκνοτροφοῦσαι ταῦτα, καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐταῖς, πρὸς Θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ὑπαλείφουσαι, ἀλλὰ προφάσει ἀσκήσεως ἀμελοῦσαι τούτων, καὶ τὴν κόμην τὴν γυναικείαν ἀποχειρόμεναι, ὡς ὑποκρινόμεναι Θεοσέβειαν· ἢ πάλιν, εἰ τέκνα πιστῶν γονέων ἀποσκιρτῶσι, τὴν πρέπουσαν τιμὴν γονεῦσι μὴ ἀπονέμοντα, ὡς προτιμώμενα δῆθεν τὴν Θεοσέβειαν· ἢ εἰ παραβαίνει τις τὰς παραδεδομένας ἡμῖν νηστείας, καὶ κοινῶς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι νενομοθετημένας, τὴν Κυριακὴν, ἢ τὸ σάββατον αἰρεῖται νηστεύειν· ἢ τὰς τῶν μαρτύρων συνάξεις, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, ὡς ὑπερήφανος διαβάλλοιτο καὶ βδελύττεται· εἴ τις γοῦν ἐκ τῶν ἄγνωθον ἀπηριθμημένων

εὐρίσκοιτό τι ποιῶν, ὡς καταπειρόμενος τῶν ἀφελεστέρως βιούντων, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παραβαίνων Θεσμούς, καὶ καινισμοὺς εἰσάγων ἐξ ἰδίας ὑπεροψίας, ἀνάθεμα ἔστω. Ἢ γὰρ ἐκκλησία, καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζει, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων ὡσαύτως γινομένην ἀποδέχεται, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ Θεοσεβείας, καὶ σεμνὴν διοίκησιν γάμου τιμᾶ, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας οὐκ ἐξουθενεῖ, καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμάτων, οὐ διὰ τύφον, ἀλλὰ δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπερίεργον γινομένην, ἐπαινεῖν οἶδεν· ὡσπερ οὐκ ἀποδέχεται καὶ τοὺς ἐκλύτους καὶ τεθρυμμένους ἐνδεδυμένους ἐσθῆτας· καὶ ἀπλῶς πάντα, ὅσα ἂν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ εἰς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ γένωνται, ἀποδέχεται. Ἰὰ δὲ δι' ὑπεροψίαν καὶ καταφρόνησιν καὶ μῖσος τῶν παραδεδομένων ὑπὸ τῶν Θεῶν Πατέρων ἀντιχοροθετούμενα, σφόδρα καὶ ἀποπέμπεται, καὶ βδελύττεται· καὶ μᾶλλον, εἰ προφασίζονται οἱ ταῦτα ποιοῦντες καὶ Θεοσέβειαν.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ(1).

ΖΩΝΑΡ. ΒΑΛΣ. Δύο γεγονόσιν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας σύνοδοι, ἡ μὲν ἐπὶ Λύρηλιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ὃς αἰρεσιάρχης ἐγένετο, λέγων τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ψιλὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ Πῶν τοῦ Θεοῦ, λόγον προφορικόν. Περῆσαν δὲ ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ πολλοὶ τε ἄλλοι, καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θευματουργός. Ἡ-Οροίσθησαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἧς ἐπίσκοπος ἦν ὁ Σαμοσατέως· ὃν δὴ Παῦλον (2) ταῖς παραινέσεσι καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἀποδείξεσι μὴ πείσαντες ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν κατὰ τοῦ Κυρίου βλασφημιῶν, ψήφῳ κοινῇ καθελόν τε καὶ ἀνεθεμάτισαν· ὃ δὲ τοῦ θρόνου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας οὐκ ἀφίστατο. Διὸ οἱ τῆς συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα Λύρηλιανὸν τὰ περὶ τούτου ἀνέφερον. Καὶ ὃς τῷ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν ἐκέλευσε τὰ κατὰ τοῦ Παύλου ἐπισκέψασθαι, καὶ εἰ δικαίως καθήρηται, ἐκδιώξαι αὐτὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας· ὃ καὶ γέγονεν, ὡς ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος ἱστορεῖ. Ἰτέρῃ δὲ αὐθις συνέστη σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Μεγάλου (3) Κωνσταντίνου, μετὰ πέντε ἔτη τῆς τελευτῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κανόνας ἐξέθετο, οἵτινές εἰσιν οὗτοι.

Ἡ ἁγία καὶ εἰρημικωτάτη σύνοδος, ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συγκροτηθεῖσα ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐξ ἐπαρχίας Συρίας Κοίλης, Φοινίκης, Παλαιστίνης, Ἀραβίας, Μεσοποταμίας, Κιλικίας, Ἰ-

(1) X. Γρ. Βευερ. — Κανόνες τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας συνεληθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων. Πρ. Κ. — (2) *E. Βευερ. — ἐν ταῖς παραινέσεσι X. Γρ. Κ. — (3) X. Γρ. *E. τὸ, Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου, οὗ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ Κ. εἰμὴ μόνον λατινιστὶ παρὰ τῷ τελευταίῳ.

σαυρίας, τοῖς κατ' ἐπαρχίας ὁμοβόχοις καὶ ἁγίοις συλλειτουργοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐπισκεψαμένη τὴν Ἀντιοχείων ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συνάπτουσα μετὰ ὁμονοίας καὶ συμφωνίας καὶ πνεύματος εἰρηνικοῦ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα κατώρθωσεν, ἐν πᾶσι δὲ καὶ τοῦτο κατορθοῖ ἐξ ὑποβολῆς τοῦ ἁγίου καὶ εἰρηνικοῦ Πνεύματος. Ἄ γὰρ καλῶς ἔχειν ἔδοξε, μετὰ πλείονος σκέψεως καὶ ἐπικρίσεως ὁμοῦ πάντων ἡμῶν τῶν ἐπισκόπων κατὰ τὸ αὐτὸ συγκροτηθέντων ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ἐπὶ τὴν ὑμετέραν γνῶσιν ἀνηνέγκαμεν, πιστεύσαντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι, καὶ τῷ τῆς εἰρήνης ἁγίῳ Πνεύματι, ὅτι καὶ αὐτοὶ συμπνεύσητε, ὡς ἂν δυνάμει συνόντες ἡμῖν, καὶ ταῖς εὐχαῖς συνεργοῦντες, μᾶλλον δὲ ἠνωμένοι ἡμῖν, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι συμπαρόντες, τὰ αὐτὰ τε ἡμῖν συμφωνήσαντες καὶ ὀρισάμενοι, καὶ τὰ ὀρθῶς δόξαντα ἐπισφραγιζόμενοι καὶ βεβαιοῦντες τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος συμφωνίᾳ. Εἰσὶ δὲ οἱ ὀρισθέντες ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες οἱ ὑποτεταγμένοι.

Κανὼν Α'.

Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὄρον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσης ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς εὐσεβείας τοῦ Θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου, περὶ τῆς ἁγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους Πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένοιν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα, καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν. Εἰ δὲ τις τῶν προεστώτων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν καὶ ταραχῇ τῶν ἐκκλησιῶν· ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπι-

τελεῖν τὸ Πάσχα· τοῦτον ἡ ἅγια σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας ἐπισωρεύοντα(1), ἀλλὰ πολλοῖς (2) διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς γινόμενον αἷτιον· καὶ οὐ μόνον τοὺς τοιούτους καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις κοινωνεῖν μετὰ τὴν καθαίρεσιν. Τοὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἔξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν.

ΖΩΝΑΡ. φασὶν οἱ τῆς συνόδου ταύτης, τοὺς τῆς πρώτης συνόδου ἁγίους Πατέρας ὅρον ἐκθέσθαι περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα, ὅς ἐν τοῖς παρ' ἐκείνων συντεθειμένοις κανόσιν οὐχ εὔρηται, καὶ τοῦτον παρά πάντων φυλάττεσθαι ἀπαιτοῦσιν, ἢ ἀκοινωνήτους εἶναι καὶ ἀποβλήτους τῆς ἐκκλησίας τοὺς μὴ τὸν ὅρον ἐκεῖνον τηροῦντας ἑλαϊκούς. Εἰ δὲ ἱερωμένοι εἴεν οἱ τῷ ὄρω ἐκείνῳ ἐναντιούμενοι, καὶ μετὰ Ἰουδαίων τελεῖν τὸ Πάσχα διδάσκοιεν, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ τοὺς κοινωνεῖν τολμῶντας αὐτοῖς μετὰ τὴν καθαίρεσιν, διατάσσονται, καὶ μηδὲ τιμῆς ἱερατικῆς τῆς ἔξωθεν μετέχειν αὐτούς· ὥστε καὶ τῆς ἱερουργίας κωλύωνται, καθέδρας τέως ἢ καὶ κλήσεως ἐπισκόπων ἢ ἱερέων ἀπολαύειν. Καὶ ὁ ἑβδομος δὲ κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τοὺς μετὰ Ἰουδαίων τὸ Πάσχα ἐορτάζοντας, καθαιρεῖσθαι κελεύει. Ἐν μὲν οὖν τοῖς κανόσι τῆς πρώτης συνόδου οὐδέν τι περὶ τοῦ Πάσχα εὔρηται ὀρισθέν· εἰ δ' ἐκτὸς τῶν κανόνων τι ἠκονόμηται, ἀγνοῶ, πρακτικὸν (3) τῆς συνόδου ἐκείνης μὴ ἔχων.

ΒΑΣ. Περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, πότε ὀφείλει γίνεσθαι, ἱκανῶς διελήφθη ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα. Οἱ δὲ τῆς παρουσίας συνόδου ἅγιοι Πατέρες λέγουσι τὰ περὶ τῆς τοιαύτης ἐορτῆς ὀρισθῆναι παρὰ τῆς πρώτης συνόδου. Ἐν γοῦν τοῖς κανόσι τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων τοῦτο οὐχ εὔρηται·

(1) Σ. Ρ. — οὐ κεῖται τὸ, ἐπισωρεύοντα παρὰ τοῖς λοιποῖς. (2) Π, Χ. Τρ. Κ. — καὶ πολλοῖς Βιευρ. — (3) Βιευρ. Κ. — πρακτικῶ Χ. Τρ.

εις δὲ τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης συνόδου εὐρίσκειται. Τοὺς τοίνυν τολμῶντας τὰ οὕτω διορισθέντα περὶ τοῦ Πάσχα καταλύειν, καὶ μετὰ Ἰουδαίων ἐορτάζειν, λαϊκοὺς μὲν ὄντας, μὴ ἐτοιμίως (1) εὐσυνθετοῦντας πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἀλλὰ φιλονεικοῦντας, διορίζονται ἀκοινωνησίας παντελοῦς ἐπιτιμίᾳ καθυποβάλλεσθαι· ἱερωμένους δὲ, καθαιρεῖσθαι καὶ οὐ μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς μετὰ τὴν καθάρεισιν. Καὶ τούτους δὲ κἀκείνους, σὺν τῇ ἀλειτουρησίᾳ καὶ τῆς ἕξωθεν τοῦ βήματος ἀνηκούσης αὐτοῖς κανονικῆς τιμῆς, ὡς ἱερωμένους ἀπαλλοτριούσιν. Οὔτε γὰρ καθέδρας, οὔτε κλήσεως ἀξιωθήσονται, οὔτε μὴν ἐτέρου προνομίου ἱερατικοῦ. Σημείωσαι οὖν ἀπὸ τούτου, ὅτι εἰ μὴ ἔστι τοιοῦτον μέγα τὸ ἔγκλημα, δι' ὃ τις καθήρεθη, ἀλλὰ ἐλαφρόν, (τυχὸν ἐγάμησε μετὰ τὴν χειροτονίαν,) ἐνεργήσει τὰ ἕξω τοῦ βήματος· ἔξει δὲ καὶ τὴν ἕξω τιμὴν. Ἀνάγνωθι καὶ κανόνα θ', τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ τῆς ς' συνόδου κανόνα κ' καὶ κς'.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ τὴν ἐνθεσμον τοῦ Πάσχα παράδοσιν διαμείψαι πειρώμενος, λαϊκὸς μὲν τελῶν, ἀπόδλητος· κληρικὸς δὲ, ἀνεκκλησιαστος.

Ἐῖρηται καὶ ἐν τῷ ζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, ὡς ὁ μετὰ Ἰουδαίων τελῶν τὸ Πάσχα πρεσβύτερος καθαιρεῖται. Τοῦτο γοῦν καὶ ὁ παρῶν κανὼν διαλαμβάνει, ὡς, εἴ τις τῶν λαϊκῶν παραβαίνων τὴν ἐννομον τοῦ Πάσχα παράδοσιν, μετὰ Ἰουδαίων τοῦτο ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἰδιαζόντως ἐν ἐτέρῳ καιρῷ τελεῖ, ἀκοινωνητος ἔσται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπόδλητος. Εἰ δὲ κληρικὸς ἔστιν ὁ τοῦτο ποιῶν, καθαιρεθήσεται· ἀποστερηθήσεται δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ καθέδρᾳ τιμῆς, καὶ ὅσοι τούτῳ τῶν κληρικῶν μετὰ τὴν καθάρεισιν συγκοινωνήσουσι.

Κανὼν Β'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν (2), καὶ

(1) X. Tr. — ἐτοιμίως Βαυερ. E. — (2) Π. — εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ Βρ. Σ. 'P, K, 'E. — εἰς ἐκκλησίαν X, Tr.

τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς (1) ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν (2) μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησόμενοι, καὶ δείξαντες καρποῦς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις (3), μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους. Εἰ δὲ φανεῖη τις τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν (1), καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτονον εἶναι, ὡς ἂν συγγέοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

ΩΩΝΑΡ. Ἀκολουθῶς τῷ ἀποστολικῷ ἐννάτῳ κανόνι οἱ τῆς συνόδου Πατέρες διατάξαντο. Λέγει γὰρ ἐκεῖνος, πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρῆ. Καὶ οὗτοι τοίνυν τοὺς εἰσιόντας εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ προσμένοντας τῇ εὐχῇ, μηδὲ μεταλαμβάνοντας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, ἤγουν οὐ δι' αἰτίαν εὐλογον, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ἀνακτιῶς, ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας διορίσαντο, ἤγουν ἀφορισμένους, καὶ ἔξω τῆς συνάξεως τῶν πιστῶν. Ἀποστροφὴν δ' ἐνταῦθα οἱ Πατέρες, οὐ τὸ μισεῖν τὴν θεῖαν μετάληψιν ὠνόμασαν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀνεύχεσθαι τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τὸ ἀποφεύγειν αὐτήν, δι' εὐλάβειαν τάχα, καὶ οἶον διὰ ταπεινοφροσύνης. Εἰ γὰρ ὡς μισοῦντες καὶ μυσαιττόμενοι τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἀπεστρέφοντο ταύτην, οὐκ ἂν ἀφορισμῶ, ἀλλ' ἀποκηρύξει τελεία, καὶ ἀναθέματα κατεδικάσθησαν ἂν. Ἐπεὶ δὲ ἀφορισμοῦ ἐμνήσθησαν, προσέθεντο

καὶ τὸ μὴ ἐξεῖναι τινι κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις καὶ τοῖς ἀποβληθεῖσι τῆς ἐκκλησίας, μήτε ἐν οἴκῳ τινὰς συνεύχεσθαι, μήτε μὴν ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ αὐτοὺς ὑποδέχεσθαι. Τοῦς δὲ τοῖς τοιοῦτοις συνευχομένους, ἢ ὑποδεχομένους αὐτοὺς εἰς ἐκκλησίαν, ἀκοινωνήτους κἀκείνους εἶναι, ὡς συγγέοντας τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ ἰ. καὶ ὁ ια'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἔφη, καὶ ὁ λγ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου φησὶν, ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικῶ ἢ σχισματικῶ συνεύχεσθαι.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ ἡ. καὶ θ'. ἀποστολικῷ κανόνι ἡρμηνεύθη, τί-νες εἰσὶν οἱ μὴ παραμένοντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, καὶ πῶς κολάζονται· ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ ἰ. κανόνι περὶ τῶν κοινωνοῦντων τοῖς ἀκοινωνήτοις. Ἀκολουθῶς οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται ἀφορίζεσθαι τοὺς εἰσερχομένους εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ ἐπιμένοντας τῇ εὐχῇ, μηδὲ ἐπιστρεφομένους τῆς ἁγίας μεταλήψεως κατὰ τινὰ ἀταξίαν, καὶ εἶναι τούτους ἀποβλήτους, μέχρις ἂν ἄξιαν μετάνοιαν μετὰ ἐξομολογήσεως ἐπιδείξωνται. Ἐπεὶ δὲ εἰκὸς ἦν, τοῖς οὕτως ἀφορισθεῖσι συκοινωνεῖν τινὰς, ἤγουν συνεύχεσθαι, οὐχὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφ' ἧς ἐξεβλήθησαν, ἀλλ' ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ, ἢ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, καὶ λέγειν ἀνεπιτίμητον εἶναι τοῦτο, ὡς τοῦ ἀφορισθέντος ἀπὸ μιᾶς ἐκκλησίας δῆθεν διωχθέντος, τῆς ὑπὸ τὰ δίκαια οὔσης τοῦ ἀφορίσαντος, φησὶν ὁ κανὼν μίαν ἐκκλησίαν εἶναι τοὺς ὅπουδῆποτε ὄντας εὐκτηρίους οἴκους καὶ ναοὺς, καὶ οὐκ ὀφείλουσι τινες κληρικοὶ μετὰ τοῦ ἀφορισθέντος συνεύχεσθαι, κἄν ἀπὸ ἑτέρας ὧσιν ἐνορίας, τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντας τῷ αὐτῷ ἐπιτιμῷ τῆς ἀκοινωνησίας καθυποβάλλεσθαι. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν ἀποστολικῶς κανόσι γραφέντα, καὶ κατ' ἐκεῖνα νόει καὶ τὸν παρόντα κανόνα· καὶ εἰπέ, ὅτι οὐ λογισθήσονται ἀποστρεφόμενοι τὴν ἁγίαν μετάληψιν οἱ μυσαιττόμενοι αὐτήν, ἢ, ὡς τινες εἶπον, οἱ δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην ἀποφεύγοντες ταύτην· (οἱ μὲν γὰρ, οὐ μόνον ἀφορισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ἀποκηρυχθήσονται ὡς αἰρετικοί· οἱ δὲ, συγγνώμης ἀξιωθήσονται διὰ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν εἰς τὰ ἅγια ἄξιαν φειδώ)· ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπὸ καταφρονήσεως καὶ ἀλαζονείας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξέρχονται

(1) τῆς εὐχῆς X. Τρ. — (2) τὸ ἁγίαν, οὐ κεῖται ἐν Π. καὶ παρὰ Βρ. — (3) τὸ, μηδὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις, οὐ κεῖται ἐν Π., ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς ἐκδόσεσι καὶ ἐν X. Τρ.

χονται πρὸ τῆς ἀγίας μεταλήψεως ἀσυντάκτως, καὶ οὐ καρτεροῦσιν ἰδεῖν τὴν τῶν ἀγίων μυστηρίων θείαν μετάληψιν. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντας, ἀκοινωνήτους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς ἱερωμένους τοὺς συνευχομένους τοῖς ἀκοινωνήτοις, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἀνευθύνους εἶναι τοὺς λαϊκούς, παρὰ τὸν κανόνα ποιούντας· καὶ οὗτοι γὰρ ἀφορισθήσονται (1) κατὰ τὸν ε'. ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν μὴ διαστέλλοντα κληρικούς καὶ λαϊκούς. Ζήτει καὶ τὸν θ'. κανόνα τῆς ἐν Κερθαγένῃ συνόδου. Διὰ τὴν ἀπειλήν, ὡς ἔοικε, τοῦ ἡ. κανόνος καὶ θ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων (2), ἀλλὰ μὴν (3) καὶ τοῦ παρόντος, ἐπενοήθη, ὡς ἔοικεν, ἢ τοῦ ἀντιδώρου διάδοσις· ὥστε πᾶσαν ἀνάγκην ἔχειν καὶ αὐτοὺς τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαμβάνειν τῶν ἀγίων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, προσκαρτερεῖν μέχρι τέλους τῆς θείας ἱεροτελεστίας, καὶ ἐκ χειρὸς ἱερατικῆς λαμβάνειν αὐτὸ εἰς ἁγιασμόν (4).

Ἐπὶ τῆς λειτουργίας δὲ καὶ μόνῃς νῦν διορίζεσθαι ταῦτα τοὺς ρηθέντας κανόνας, οὐ μὴν ἐπὶ τῶν ἐτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν. Ἐπεὶ δὲ λέγουσιν τινες, καὶ διὰ τί ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὴν ἀγίαν Κυριακὴν προκύπτων ἀπὸ τοῦ στασιδίου αὐτοῦ οὐ καρτερεῖ μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὑποχωρεῖ; Λέγομεν πρὸς αὐτούς, ὅτι κυρίως ἡ θεία λειτουργία μετὰ τὴν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν γίνεται. Ἐπεὶ γὰρ ἅπαντα τὰ ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησιαστικαῖς ψαλλόμενα εἰς δύο μέρη τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ τῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰσὶν, ἢ ἀπὸ τῆς Νέας· μετὰ τὴν ἐναρξιν γὰρ αὐτίκα ψαλλοὶ στιχολογοῦνται, μέχρι τῆς τοῦ Ἀποστόλου ἀναγνώσεως, οἵτινες τῆς παλαιᾶς εἰσὶ διαθήκης· μετὰ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον ἀρχεται ἡ τελετὴ τῆς λειτουργίας τῆς ὑπεραχράντου θυσίας· καλῶς ὁ πατριάρχης πρὸ ταύτης καὶ μετὰ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ὑπο-

(1) Βενερ. διαφορισθήσονται ἡ. — διαφορηθήσονται X. Γρ. — (2) Βενερ. — διὰ τὴν ἀπειλήν τῶν ἀποστολικῶν κανόνων τοῦ ἡ, καὶ θ'. X. Γρ. ἡ. — (3) X. Γρ. ἡ. — εἰ καὶ τοῦ παρόντος Βενερ. — (4) X. Γρ. ἡ. — ὅστε καρτερεῖν ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαβεῖν τῶν ἀχράντων μυστηρίων μέχρι τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἀπολύσεως, ἵνα λάβωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερατεύοντος τὴν εὐλογίαν τοῦ ἁγιασμένου κλάσματος. Βενερ.

χωρεῖ, καὶ οὐ προσκρούει τοῖς κανόσιν. Ὥστε οὐδέ τις προσκρούει, εἰ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἢ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἀποχωρεῖ, πλὴν διὰ ἀναγκαίαν καὶ εὐσεβῆ αἰτίαν, καὶ μὴ ἐπίψογον (1).

ΑΡΙΣΤ. Ὁ εἰς ἐκκλησίαν εἰσιὼν, καὶ προσέχων τῇ ἱερᾷ Γραφῇ, εἴτα περιφρονῶν, καὶ ἐξιών, καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν μετάληψιν, ἀπόβλητος, ἕως ἂν ἐπιδειξάμενος καρπὸν μετανοίας, συγγνωμονηθῇ. Καὶ ἀκοινωνήτω κοινωνῶν ἔσται ἀκοινωνήτος. Καὶ ὁ συνευχόμενος τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις, ὑπεύθυνος. Καὶ τὸν μὴ εἰς ἐκκλησίαν συναγόμενον ὁ ὑποδεχόμενος οὐκ ἀνάτιος.

Απόβλητος καὶ οὗτος τῆς ἐκκλησίας, ὁ μὴ συγκαινωνῶν τῷ λαῷ τῆς εὐχῆς, ἀλλ' ἐξερχόμενος πρὸ τῆς ἀπολύσεως, ὡς περιφρονῶν καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν θείαν μετάληψιν· ἕως ἂν μεταμεληθῆις, καρπὸν μετανοίας ἐνδειξῆται· μετανοήσας δὲ θερμῶς, παραδεχθήσεται. Ὁ δὲ τὸν εἰς ἐκκλησίαν μὴ συναγόμενον τοῖς πιστοῖς παραδεξάμενος, καὶ κατ' οἴκου αὐτῷ συνευξάμενος, ἢ καὶ ἐν ἐτέρᾳ ἐκκλησίᾳ, τοῖς κανόσιν ὑπεύθυνος ἔσται· καὶ ὁ δὲ καὶ ὁ ἀκοινωνήτω κοινωνῶν ἔσται ἀκοινωνήτος.

Κανὼν Γ'.

Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὄλως τῶν τοῦ ἱερατείου τις, καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν

(1) Τὰ ἀνωτέρω ἀναγινώσκειται ἐν περιελίφῃ τοῦ X. Γρ. εἴτω· σημειώσαι τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι καὶ τῷ ἡ. καὶ τῷ θ'. κανόνι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων γραφέντα χάριν τῶν μὴ ἐμμενόντων τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐχῇ, ἧγουν τῇ ἀπολύσει· καὶ λέγε ταῦτα ἐρισθῆναι χάριν τῆς λειτουργίας, οὐ μὴν καὶ τοῦ ἱερατεῦ, καὶ ὀρθρινῆς δοξολογίας· ἐν ταύταις γὰρ τὰ τοῦ κανόνος χάραν οὐκ ἔχουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσά τινος λέγοντος, καὶ πῶς ὁ πατριάρχης κατὰ τὴν Κυριάνυμον οὐ καρτερεῖ μέχρι τῆς ἀπολύσεως εἰς τὰ στασιδία, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ὑποχωρεῖ, καὶ αἰτιωμένου τὸ γινόμενον, λέγω, ὅτι κυρίως ἡ θεία λειτουργία μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον γίνεται. Ἐπεὶ γὰρ πάντα τὰ εἰς λόγον Θεοῦ τελούμενα ἐκκλησιαστικὰ ψαλλόμενα εἰς δύο διαιροῦνται, ἧγουν εἰς τὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ τῆς Νέας· μετὰ τὴν ἐναρξιν γὰρ, δαδτικὴν ψάλλομεν δοξολογίαν, ἧτις ἐστὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου, μετὰ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον, ἀρχεται ἡ θυσία καὶ ἡ λειτουργία· καλῶς ὁ πατριάρχης μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὑποχωρεῖ, καὶ οὐ προσκρούει τῷ κανόνι. Εἰ δὲ μετὰ τὴν τελετὴν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν ἀγίων εὐχῶν τῆς θυσίας ὑπεχώρησεν, ὑπέπεσεν ἐν τῷ κανόνι. Ὥστε εἰ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου, ἢ καὶ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον αὐτίκα ὑποχωρεῖ τις, ἀπεύθυνος ἔσται.

ἀπέλθοι, ἔπειτα παντελῶς μεταστὰς, διατρίβειν ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ πειρᾶται ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ, μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα καλοῦντι τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἰδίῳ, καὶ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ παραινῶντι, μὴ ὑπακούοι. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ, παντελῶς αὐτὸν καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως. Εἰ δὲ καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δέχοιτο ἕτερος ἐπίσκοπος, κἀκεῖνον ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς συνόδου, ὡς παραλύοντα τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικούς (1).

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης πολλοὶ κανόνες ἐξεφωνήθησαν· ὅ, τε γὰρ ἰ. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὰ αὐτὰ προεψηφίσατο, ὃ τῆς ἐν Νικαίᾳ τε πρώτης συνόδου ις'. κανὼν τὰ ὅμοια ἀπεφήνατο· καὶ ὁ ε. κανὼν τῆς δ'. συνόδου τοὺς ἤδη τεθέντας κανόνας ἐπεβεβαίωσε. Τὰ γοῦν ἐν ἐκείνοις γραφέντα ἀρκοῦσιν εἰς ἐξήγησιν καὶ τοῦ παρόντος κανόνος.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν καταλιμπανόντων τὰς οἰκείας παροικίας, καὶ εἰς ἑτέρας ἀπερχομένων, ζῆτει τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ἰ. τῆς α. συνόδου κανόνα ις'. καὶ τῆς δ'. κανόνα ε., καὶ μάθης ἐκ τῶν ἐν τούτοις γραφέντων καὶ τὰ τῷ παρόντι κανόνι διωρισμένα.

Ἑτέρα ἐρμηνεία.

Ἐπειδὴ τινῶν πρεσβυτέρων, διακόνων, καὶ ὑποδιακόνων οἰκειοθελῶς, οὐκ ἐξ ἐπιτιμίου, ἐπὶ πολλὸν χρόνον μὴ ἱερουργησάντων, πάλιν δὲ βουλομένων ἱερουργεῖν κεκωλυμένων, συνεζητήθη πόσος ἐστὶν ὁ τὴν ἱερουργίαν ἀφαιρούμενος χρόνος (2) ἐκ τοῦ μὴ ἐνεργήσαντος ταύτην (3)· λέγω, ὅτι πολὺς χρόνος ἀπὸ τοῦ νόμου ἢ τριετίας ἐστίν. Εἰ γοῦν ἱερωμένος τις δι' ὅλης τριετίας οὐκ ἐνεργήσῃ, μήτε ὑπὸ νόσου ἐμποδιζόμενος, μήτε ὑπὸ ἄλλης εὐλό-

(1) X. Tr. Br. Beuer. 'E. K. S. P.—τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμοὺς Π.—(2) X. Tr.—πόσος νοηθήσεται χρόνος ὁ τὴν ἱερουργίαν ἀφαιρούμενος Beuer.—παρὰ δὲ 'E. οὐ κεῖται ἢ δευτέρᾳ αὐτῇ ἐρμηνείᾳ.—(3) δι' ὅλου αὐτοῦ, προστίθησιν ὁ Beuer.

γου αἰτίας, τυχὸν αἰχμαλωσίας κωλυόμενος (4), οὐκέτι λειτουργῆσαι παρεχωρηθήσεται. Εἰ γὰρ κατὰ τὸν παρόντα κανόνα καθαιρεῖται ὁ εἰς ἑτέραν παροικίαν διατρίβων ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ἤγουν τριετίαν, ἴσως καὶ ἐνεργῶν ἐκεῖσε· πολλῷ πλέον οὐ παρεχωρηθήσεται ἱερουργῆσαι ὁ τὴν οἰκείαν διακονίαν ἐπὶ τριετίαν ἀποστραφείς, ἢ καὶ ἀναξιώτητα ἑαυτοῦ ἐπιψηφισάμενος (5). Συνιστῶ δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ γεγονότος σημειώματος κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα τῆς γ'. Ἰνδικτιῶνος ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ κυροῦ Νικολάου, * χάριν τῶν ἀποδηρούντων διακόνων ἐκ τῶν ἐβδομάδων, καὶ διοριζομένου* (6), ταῦτα ῥητῶς ἐν μέρει· Πλὴν κοινῶς ὄριστα περὶ πάντων τῶν ἐν πάσαις ταῖς ἐβδομάσιν ὑπηρετούντων ἱερέων τε καὶ διακόνων, περὶ μὲν τῶν ἐν βαθμῷ, ὃ καὶ πάλαι ὄριστα· περὶ δὲ τῶν περισσῶν, τὸν μέλλοντα τῆς μεγαλοπόλεως ἀποδημεῖν κατὰ τινα χρεῖαν συνταξάμενον τῷ ἀρχidiaκόνῳ καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἐν τῇ ἐβδομάδι τὴν ἀποδημίαν στέλλεσθαι, ἐφ' ἑξ μὲν μῆνας οὐδὲ σούπερον (4) ἀντ' αὐτοῦ ἐφιστῶντα, μετὰ δὲ τούτους ἕως πέρατος τριετίας ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ * τῇ δουλείᾳ ὑποβάλλοντα· ἵνα ἢ περὶ τὴν ἐκκλησίαν διακονία αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποδημίαν ὑσεροῦσα* (5) ἀναπληροῦται διὰ τοῦ ἀντισηκου. Πῖτα εἰ μὴ δι' ὅλης τριετίας ἐπανέλθοι, πόρρω που καθίστασθαι, καὶ ἐκπτωτον παντάπασιν τῆς ἐβδομάδος, μηδ' ὀτιοῦν αὐτῷ συμβαλλομένης τῆς τοῦ ἀντισηκου δόσεως, ἢ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως δυναμένης παρέχειν. Εἰ δὲ καὶ τῇ βασιλευούσῃ ἐπιδημοῦντές τινες ταῖς διακονίαις τῆς ἐβδομάδος* σχολάζειν οὐκ ἀνέχονται, ὑπομιμνήσκεισθαι τούτους παρὰ τῶν προεσώτων τῆς ἐβδομάδος* (6), μὴ πάντῃ τῆς οἰκείας δουλείας ἀφίστασθαι. Καὶ εἰ μὴ ἕως μηνῶν ὄλων ἑξ διανασταῖεν πρὸς ὑπηρεσίαν, ἐξωθεῖσθαι· μηδένα ἄλλον ἀλλ' ἑαυτοὺς αἰτιάσθαι ἔχοντας, ὅτι παρόντες μῆνας ὄλους ἑξ ὑπνώσαν καὶ ἐραθύμησαν, μὴ προσέχοντες τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΑΡΙΣΤ. Εἴ τις κληρικὸς, καταλιπὼν τὴν ἰδίαν παροικίαν,

(1) X. Tr. — (2) X. Tr. — ἀναξιώτης ἑαυτὸν καταψηφισάμενος Beuer. — (3) X. Tr. — παρὰ δὲ Beuer. οὐ κεῖται τὰ μεταξὺ τῶν * — (4) σούπερον X. Tr. — (5) X. Tr. — οὐ κεῖται παρὰ Beuer. — (6) τὰ μεταξὺ τῶν* οὐ κεῖται παρὰ Beuer. ἀλλ' ἐν X. Tr.

εις ἑτέραν ἀπέλθοι, εἴτ' ἐκεῖθεν μεταστάς, ἐν ἄλλῃ ἐπὶ μακρὸν διατρίβῃ, μηκέτι λειτουργεῖτω· μάλιστα εἰ καλούμενος παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ ἐπανέλθοι. Εἰ δὲ ἐπιμένῃ τῇ ἀταξίᾳ, καθαιρεῖσθω, μηκέτι ἔχων ἀποκατάστασιν. Καὶ εἴ τις ἐπίσκοπος δέχεται τὸν οὕτω καθηρημένον, ἐπιτιμᾶσθω παρὰ κοινῆς συνόδου, ὡς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παραλύων θεσμούς.

Τὰ αὐτὰ τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ἀποστολικῷ κανόνι καὶ οὗτος ὁ κανὼν διαγορεύει· τὸ μὴ τινα τῶν πρεσβυτέρων, ἢ τῶν διακόνων, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, καταλιπόντα τὴν ἐκείνου παροικίαν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπελθόντα, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν αὐτῇ διατρίβοντα, λειτουργεῖν· καὶ μάλιστα εἰ παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καλοῖτο, καὶ μὴ ὑπακούοιτο ὑποστρέψαι. Τὸν δὲ ἐπιμένοντα τῇ τοιαύτῃ ἀταξίᾳ, καὶ καθαιρεῖσθαι, μηδὲ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως ἔχοντα. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίσκοπον τὸν παραδεξάμενον ὡς κληρικὸν τὸν οὕτω καθηρημένον, ἐπιτιμᾶσθαι προστάττει παρὰ τῆς κοινῆς συνόδου, ὅτε συνέλευσις πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας, καὶ τὰ κανονικὰ ζητήματα, γίνεται, ὡς παραβάτην τῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν.

Κανὼν Δ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεῖς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τολμήσειέ τι πράξαι τῆς λειτουργίας, εἴτε ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ πρεσβύτερος, εἴτε ὁ διάκονος· μηκέτι ἐξὸν εἶναι αὐτῷ, μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ συνόδῳ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, μήτε ἀπολογίας χώραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα, εἰ μάθόντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τῶν προειρημένων ἐξεγενεχθεῖσαν, τολμήσειαν αὐτοῖς κοινωνεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ μὲν ἐπίσκοποι ἐπὶ ἐγκλήμασι κατηγορούμενοι, συνόδου δέονται δικαζούσης καὶ ἀποφαινομένης· οἱ δὲ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ καθεξῆς κληρικοί, ὑπὸ τοῦ δίου ἐπισκόπου δικάζονται, καὶ αὐτῷ ψηφίζεσθαι δέδοται. Εἰ δέ φασιν ἀδικεῖσθαι οἱ καταψηφισθέντες, ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἢ ψῆφος σκοπεῖται, κατὰ τὸν ἕκτον κανόνα τῆς συνόδου ταύτης, καὶ κατὰ τὸν τρίτον καὶ πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. Περὶ τούτου δὲ νομοθετεῖ καὶ βιβλίον τῶν βασιλικῶν τρίτον, τίτλος α'. κεφαλ. κθ'. οὗ ἡ ἀρχή· Εἴ τινες δὲ ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς συνόδου ἀμφισβήτησιν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν. Διὰ ταῦτα τοίνυν ὁ παρῶν κανὼν εἶπεν· Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, καὶ τὰ ἐφεξῆς, τολμήσει πράξαι τι τῆς λειτουργίας, (λειτουργίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν ἱερουργίαν καὶ τὴν τελετὴν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας φησὶ μόνον, ἀλλ' ἅπαν ἀρχιερατικὸν δίκαιον· κἂν γὰρ οὐχ ἱερουργήσῃ, βαπτίσῃ δὲ, ἢ ἕτερον ποιήσῃ ἀρχιερεῖ προσῆκον, κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, ἢ γοῦν κατὰ τὸ κρατήσαν παλαιὸν ἔθος), ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μὴ ἐξέστω αὐτῷ, κἂν λέγῃ μὴ καλῶς (1) καταδικασθῆναι, ἑτέρα συνόδῳ προσέρχεσθαι, καὶ ζητεῖν δοκιμασθῆναι τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, μηδὲ χώραν αὐτῷ ἀπολογίας παρέχεσθαι· ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς, μαθόντας τὴν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν, ἀφορίζεσθαι καὶ ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ὁ κθ'. τῆς ἐν Καρθαγένη συνόδου κανὼν λέγει, καθ' ἑαυτοῦ τὸν τοιοῦτον τὴν δίκην προαγαγεῖν. φαίνεται οὖν ἐκ τούτου τοῦ κανόνος καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων, ὅτι ἐξέστω τῷ καταδικαζομένῳ (2) ἐπισκόπῳ, ἀδικεῖσθαι ὑπολαμβάνοντι, ζητεῖν ὑφ' ἑτέρων διαγνωμνηθῆναι τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν. Καὶ ὁ ιε'. δὲ ταύτης τῆς συνόδου κανὼν ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τῷ παρόντι κανόνι, λέγων· Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθεὶς, κριθεῖν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπι-

(1) X. Tr. — τὸ, καλῶς, εὐ κεῖται παρὰ Βενερ. K. — (2) X. Tr. — τῷ δικαζομένῳ K. Βενερ.

σκόπων, πάντες τε σύμφωνον μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκοιεν ψῆφον, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν. Δοκοῦσι μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἐναντίοι ἀλλήλοις οἱ κανόνες οὗτοι, οὐκ εἰσὶ δέ· ἀλλ' ὁ μὲν τέταρτος κανὼν περὶ καταψηφισθέντος ὑπὸ συνόδου φησὶν, ἤγουν τινῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας συνελθόντων καὶ ἀποφηναμένων· διὸ καὶ δίδωσι τῷ νομίζοντι ἀδικεῖσθαι, ζητεῖν καὶ δευτέραν ἐξέτασιν· ὁ δὲ ιε'. περὶ ψήφου φησὶ, παρὰ πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων συμφώνως ἐξενεχθείσης. ἴστε ὅτε μὲν τινες τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων κατὰ τινος ἀποφάνωνται, δυνήσεται ὁ καταδικασθεὶς καὶ εἰς δευτέραν ζήτησιν τὴν δικὴν καταγαγεῖν· ὅτε δὲ οἱ τῆς ἐπαρχίας πάντες ἐπίσκοποι κατὰ τινος ὁμογνωμονήσαντες ἀπόφασιν ποιήσουσι σύμφωνον, οὐκέτι τῷ καταδικασθέντι δοθήσεται ἄδεια τὴν ψῆφον ἐκείνην ἀναπαλαλεῖν· ὡς ἐξ ἀντιδιαστολῆς νοεῖσθαι, ὅτι, καὶ ἂν πάντες συνέλθοιεν, οὐχ ὁμοφωνήσωσι δὲ ἀλλήλοις περὶ τὴν ψῆφον, ἐξέσται καὶ τότε τῷ καταδικαζομένῳ ζητεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ τηρηθῆναι ἀπόφασιν· καὶ περὶ τούτου ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. κανόνα ταύτης τῆς συνόδου.

ΒΑΣ. Ὁ μὲν κη'. ἀποστολικὸς κανὼν ἀποκηρύσσει τοὺς καθαιρεθέντας δικαίως, καὶ αὐτοῖς τῆς προτέρας ἐνεργείας ἀπομένους. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν φησὶ, μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως δι' ἐπικρίσεως ἑτέρας συνόδου· καὶ τοὺς κοινωνοῦντας τούτοις ἐν εἰδήσει, ἀποβλήτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας. Δοκοῦσιν οὖν οἱ κανόνες μὴ ἐξισοῦσθαι· οἴμαι δὲ συμφωνεῖν ἐν πᾶσιν αὐτούς. Διορίζονται γὰρ κατὰ δύο τρόπους κολάζεσθαι τοὺς μετὰ ἐντελῆ καταδίκην ἱερατικόν τι ἐνεργοῦντας. Ὁ μὲν οὖν ἀποστολικὸς κανὼν φησὶ, τοὺς δικαίως καθαιρεθέντας, ἤγουν μὴ ἔχοντας βοήθειαν ἐκκλησίας, καὶ ἐνεργήσαντας ἱερατικόν τι, ἀποκηρύσσεσθαι. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν παρομοίως ἐκείνῳ, πρῶτον μὲν διορίζεται μὴ προσδέχεσθαι παρ' ἑτέρας συνόδου τοὺς ὑπὸ συνόδου τελείας καθαιρεθέντας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυχόν, καθ' ἧς οὐδὲ ἐκκλητος ἐστὶ καὶ τοὺς δις ἐκκαλεσαμένους καὶ ἠττηθέντας, καὶ μετὰ τὸ ἀπω-

γορευθῆναι αὐτοῖς τὴν βοήθειαν τῆς ἐκκλησίας, ἐνεργήσαντας ἱερατικόν τι· εἶτα δι' ὧν φησὶν ἐκβάλλεσθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς, δοκεῖ λέγειν καὶ ἀποκηρύκτους ὀφείλειν γενέσθαι αὐτούς. Οὕτως ἐρμήνευσον τοὺς κανόνες, καὶ μὴ εἴπης τὸν καθαιρεθέντα ὑπὸ συνόδου, καὶ ἔχοντα βοήθειαν ἐκκλησίας, ἐνεργοῦντα ἱερατικόν τι μετὰ τὴν καθάρσιν, ἀποκηρύκτον τε εἶναι, καὶ τὴν βοήθειαν τῆς ἐκκλησίας ἀπολλεῖν, καθὼς τινες εἶπον. Ἐναντιωθήσῃ γὰρ κανόσι καὶ νόμοις διαφόροις, διοριζομένοις ἀκεραλίαν ἔχειν τὸν κατακριθέντα τὴν οικίαν κατάστασιν, μέχρις ἂν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας γυμνασθῶσιν. Ἐξαιρέτως δὲ τῷ δ'. κανόνι τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ὃν καὶ ἀνάγνωθι. Ζήτην τὸν ιγ'. καὶ ιε'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα δ'. ἀναιροῦντα τούτους· καὶ βιβλίου γ'. τῶν βασιλικῶν τίτλον α'. κεφάλαιον μέ. οὗ ἡ ἀρχή· Ἐἴ τινες δὲ δαιώτατοι ἐπίσκοποι· καὶ μάθης πῶς καὶ παρὰ τρεῖς δικάζονται περὶ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ, καὶ πότε, καὶ παρὰ τρεῖς ἐκκαλοῦνται καταδικαζόμενοι.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ὑπὸ συνόδου καθηρημένος ἐπίσκοπος, εἰ αὐθαδικαζόμενος λειτουργήσει, μὴ ἐχέτω ἀποκατάστασιν.

Ὁ μὲν κανὼν οὗτος ἐμφαίνει, ὡσαύτως καὶ ὁ δωδέκατος κανὼν, δύνασθαι τὸν ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντα ἐπίσκοπον ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, εἰ κακῶς γέγονεν, ὑφ' ἑτέρας μετίζοντος διορθοῦσθαι συνόδου· εἰ μήπου ὁ καθαιρεθεὶς ἐπίσκοπος κατ' οικίαν αὐθάδειαν, πρὸ διορθώσεως τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως τολμήσειε λειτουργεῖν. Τηνικαῦτα γὰρ, οὐδὲ εἰ κακῶς λέγει καθαιρεθῆναι, ἀποκατάστασιν ἔξει, ἢ χῶραν ἀπολογίας δευτέρας. Ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος κανὼν τῆς συνόδου ταύτης φάσκει τὸν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων καθαιρεθέντα, μηκέτι δύνασθαι ἐκκαλεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν μένειν βεβαίαν. Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τέταρτος καὶ πέμπτος κανὼν ἄδειαν δίδωσι τῷ ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων καθαιρεθέντι ἐπίσκοπῳ ἐκκαλεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον καταφεύγειν, καὶ μηδὲ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν

αὐτοῦ ψηφίζεσθαι ἕτερον, μέχρις ἂν ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐπίσκοπος τὰ τῆς ἀποφάσεως ἐξετάσῃ, καὶ τελείαν ποιήσῃ τὴν διάγνωσιν. Καὶ ἐστὶν ἡ γνώμη αὕτη δικαιότερα καὶ φιλανθρωποτέρα, καὶ κρατοῦσα καὶ νῦν.

Κ α ν ὶ ν Ε'.

Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου (1), ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδία συνήγαγε, καὶ οὐσιαστήριον ἔστησε (2), καὶ, τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου, ἀπειθοίῃ, καὶ μὴ βούλοιο αὐτῷ πείθεσθαι, μηδὲ ὑπακούειν (3) καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ (4) δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν. Εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφειν.

ΣΩΝΑΡ. Τὰ αὐτὰ τῷ λά. κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ὁ κανὼν οὗτος ψηφίζεται, καὶ τὰ εἰρημύμενα ἐκεῖ καὶ πρὸς τοῦτον ἀρκέσουσι. Πλέον δέ τι τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος, οὗτος διέξεισι, λέγων· Εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφειν· ὁ διὰ τὸ παρασυνάγειν, φησὶ, καθαιρεθεὶς, ἐὰν οὐχ ἡσυχάζῃ, ἀλλ' ἐπιθορυβῇ καὶ ταρασσῇ τὴν ἐκκλησίαν, ἀναστατῶν αὐτὴν, τουτέστι, διεγείρων εἰς στάσεις(5), διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, τῆς πολιτικῆς δηλαδή, ὡς στασιώδης παιδευθήσεται, ὡς ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς μετάνοιαν. Καὶ ὁ ἕννατος δὲ κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσεως συνόδου ἐν τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, περὶ τῶν μὴ πειθομένων τοῖς

(1) X. Γρ. Π. Βρ. — τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἰδίου Βευερ. Κ. 'Ε.— (2) X. Γρ. Π. Βρ. 'Ε. Κ. Σ. Ρ. — ἐπήξε Βευερ.—(3) Π. Βρ. X. Γρ. 'Ε. Κ. Σ. Ρ. — ὑπακούοι Βευερ.—(4) μήτε Βευερ.—(5) τὰ ἀπὸ τοῦ, ὡς στασιώδη αὐτὸν, ἕως τοῦ, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, οὐ κεῖται ἐν X. Γρ. ἀλλὰ παρὰ Βευερ. καὶ λατινιστὶ μόνον παρὰ Κ.

ἐπισκόποις, μηδὲ δι' ἐπιτιμίων σωφρονιζομένων φησὶ, διὰ τῶν κατὰ χώραν ἀρχόντων αὐτοὺς σωφρονίζεσθαι. ἴσγε σημειωτέον καὶ ἐκ τοῦ ε'. τούτου κανόνος, ὅτι ἀπηγόρευται τοῖς ἐπισκόποις κολάζειν ὄλως τινὰς· ἐπιτιμίαις δὲ μόνοις σωφρονίζειν αὐτοὺς, καὶ, εἰ μὴ πείθονται, παραδιδόναι αὐτοὺς τῇ ἐξουσίᾳ.

ΒΛΑΣ. Τὰ αὐτὰ τῷ ἀποστολικῷ λά. κανόνι καὶ ὁ παρῶν κανῶν διορίζεται καὶ ἀρκούσι τὰ ἐκεῖσε γραφέντα. Προστίθῃσι δὲ, τοὺς θορυβοῦντας καὶ μὴ ἐμμένοντας τῇ κατ' αὐτῶν ἀποφάσει, ἐντελεῖ πάντως οὕσα, διὰ τῆς ἀρχοντικῆς ἐξουσίας παιδεύεσθαι. ἴσγε σημειῶσαι καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὡσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ θ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης συνόδου, ὅτι ἐπιτιμᾶν, οὐ μὴν βασανίζειν οἱ ἐπίσκοποι τοὺς πταίοντας ὀφείλουσι· μὴ πειθόμενους γὰρ παραδώσουσι τοῖς ἀρχουσι. Ζήτησι τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ι'. συνόδου ς'. κανόνα λά. καὶ συνόδου α. καὶ θ'. κανόνα ιβ'. ιγ'. ιδ'. καὶ ιε'. Σκόπησον οὖν, μήπως ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος καὶ οἱ διὰ πλαστογραφίαν, ἢ καθασίωσιν, ἢ ἱεροσολίαν, ἢ δογματικὴν ὑπόθεσιν, ἢ ἄλλην τοιαύτην αἰτίαν τινὰ καθαιρούμενοι, καὶ μὴ πειθόμενοι ἐξαγόρευσιν καθαρὰν ποιῆσαι (1), καὶ περὶ τῶν συνιστόρων ὁμολογήσαι, βασανίζονται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων· εἶδομεν γὰρ διαφόρως (2) τοῦτο γενόμενον.

ΑΡΙΣΤ. Πᾶς ὁ ἐπίσκοπος καταφρονῶν, καὶ ἀφιστάμενος πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καὶ οἰκοδομῶν ἄλλο θυσιαστήριον· εἰ προσκαλούμενος τρίς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἐπιμύνοι τῇ ἀπονοίᾳ, καθαιρούμενος ἔστω, καὶ ἀθεράπευτος.

Ὁ τοιοῦτος, μηδὲν κατεγνωκῶς τοῦ ἐπισκόπου εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διαλαμβάνει, ἀλλ' ὑπερηφανίᾳ καὶ τύφῳ ἐπαρθεὶς κατὰ τὸν ι. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, εἰ ἀφώρισε τῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον ἔπηξε, καὶ λαὸν ὑφ' ἑαυτὸν εἵλκυσεν, ἰδίᾳς συνάξεις ποιούμενος, εἶτα τρισσάκις παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καλούμενος ἀπειθολή, καὶ ἐπιμύνοι τῇ

(1) 'E. — ἐξαγορείαν . . . ποιῆσαι X. Tr. — ἐξαγορίαν Βενερ. — (2) X. Tr. 'E. — ἠδιαφόρως Βενερ.

ἀταξία, ἄξιός ἐστι παντελῶς καθαιρεῖσθαι, καὶ μηκέτι ἐλπίζειν θεραπείας τυχεῖν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν ἐπαναλαβεῖν.

Κ α ν ὶ ν ς'.

Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γέγρονε, μὴ πρότερον αὐτὸν παρ' ἑτέρων δεχθῆναι, εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθείη (1) τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ, συνόδου γενομένης, ἀπαντήσας ἀπολογηθήσεται, πείσας τε τὴν σύνοδον, καταδέξοιτο ἑτέραν ἀπόφασιν. Ὁ αὐτὸς δὲ ὄρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κανόνι (2).

ΖΩΝΑΡ. Καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως πολλοὶ διετάξαντο κανόνες, καὶ ἂ εἴρηται ἐν ἐκείνοις, καὶ εἰς τὴν τοῦ παρόντος ἀρκοῦσι σαφήνειαν.

ΒΑΛΣ. Περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι τούτῳ περιεχομένων ἱκανῶς ἐγράψαμεν ἐν τε ἄλλοις κανόσι διαφόροις, καὶ ἐν τῷ ιβ' καὶ ιγ' ἀποστολικῷ κανόνι.

ΔΡΙΣΤ. Τὸν ἀφορισθέντα παρ' ἐπισκόπου κληρικόν, εἰ μὴ μείζων σύνοδος προσδέξοιτο, ἢ κατακρίνειε, στεργέτω τὴν ἀπόφασιν.

Ὁ δῆσας καὶ λύειν δύναται. Διὰ τοῦτο γοῦν τὸν ἐπιτιμηθέντα παρ' ἐπισκόπου κληρικόν, καὶ ἀφορισθέντα, οὐ δεῖ παρ' ἑτέρου δεχθῆναι ὡς ἀνεπιτίμητον, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ λυθῆ τοῦ δεσμήσαντος. Εἰ δὲ σύνοδος τὸν ἀφορισθέντα ἐξετάσῃ, καὶ παραλόγως εὔροι τὸν ἀφορισμὸν ἐπενεχθέντα, δύναται τὸ κακῶς γεγόμενον διορθοῦσθαι, καὶ λύειν αὐτὸν, καὶ ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις μένει βεβαία.

Κ α ν ὶ ν ζ'.

Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων (3).

(1) Π. Χ. Τρ. Βρ. — δεχθείη Βευερ. — (2) Π. Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγόμενων κρατεῖτω. Σ. Ρ. Βευερ. — (3) Μηδένα τῶν ξένων ἄνευ κτλ. Χ. Τρ. — μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν γραμμάτων Σ. Ρ.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται ἐν κανόνι ια'. τῆς τετάρτης συνόδου, τίνες εἰσὶν εἰρηνικαὶ ἐπιστολαί, καὶ τίνες συστατικά. Ξένους οὖν ἐνταῦθα οὐχὶ τοὺς τυχόντας λέγει, τοὺς ἐξ ἄλλης χώρας ἴσως εἰς ἄλλην ἐπιδημοῦντας, ἀλλὰ τοὺς κληρικοὺς τοὺς ἀπὸ ἄλλης ἐκκλησίας εἰς ἄλλην ἀπιόντας, οὓς καὶ μὴ δέχεσθαι παρὰ τῶν προεστώτων τῶν ἐκκλησιῶν ἐν αἷς ἀπιᾶσιν, ὁ κανὼν ἐγκελεύεται, εἰ μὴ εἰρηνικὰς ἐπιστολάς ἐπιφέρονται τῶν προεστώτων τῶν ἐκκλησιῶν, ἐξ ὧν ὑπεχώρησαν. Ὁ δὲ λγ'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν σαφέστερον τὸ τῶν ξένων φησὶ, λέγων· Μηδένα τῶν ξένων πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ἢ καὶ ἐπισκόπων, ἄνευ συστατικῶν ἐπιστολῶν προσδέχεσθαι· ξενίζεσθαι μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ κανὼν, καὶ χορηγεῖσθαι αὐτοῖς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν παρὰ τῶν πρὸς οὓς ἀπῆλθον, ἐπιτρέπει· δέχεσθαι δὲ εἰς κοινονίαν ἀπαγορεύει.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ λγ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ τῷ ις'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διελήφθησαν τὰ περὶ τῶν εἰρηνικῶν καὶ τῶν συστατικῶν ἐπιστολῶν, καὶ ὅτι ξένοι εἰσὶν οἱ ἀπὸ ἐτέρων ἐνοριῶν ὁρμώμενοι. Ἀνάγνωθι οὖν τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ξένος, εἰρηνικὰς ἐπιστολάς οὐ προσάγων, ἀπρόσδεκτος.

Ἐν πολλοῖς εἴρηται κανόσι καὶ τοῦτο, τὸ μὴ τοὺς ξενοχειροτονήτους προσδέχεσθαι ἄνευ γραμμάτων τοῦ ἐπισκόπου παρ' οὗ τὴν χειροτονίαν ἀνεδέξαντο.

Κ α ν ὶ ν Η'.

Μηδὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολάς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας ἐπισκόπους ἐπιστολάς ἐκπέμπειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικὰς.

ΖΩΝΑΡ. Κανονικὰς ἐπιστολάς τὰς συστατικὰς καὶ εἰρηνικὰς ὀνομάζει. Τίνες δὲ εἰσὶν εἰρηνικαί, καὶ τίνες συστατικά, ἤδη εἴρηται. Ταῦτα δὲ οἱ προεστώτες τῶν ἐκκλησιῶν διδάσκειν, οὐ μόντοι πρεσβύτεροι, οὐδὲ οἱ ἐν ταῖς χώραις, ἐνθα μὴ συχνάζει ὁ ἐπίσκοπος. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι, εἰ ἀνεπίλη-

πτοί εἰσι, τουτέστιν ἀνάτιοι, μὴ τινος αἰτίας κατ' αὐτῶν οὐ-
σης, σπιλούσης ἴσως τὴν τούτων υπόληψιν, δύνανται διδόναι
εἰρηνικάς· ἐπεὶ τοῖς χωρεπισκόποις καὶ ἄλλα προνόμια δέδο-
ται. Πρὸς μόνους δὲ τοὺς γείτονας ἐπισκόπους πέμπειν εἰρη-
νικάς ἐπιστολάς δέδοται καὶ τοῖς ἐν ταῖς χώραις πρεσβυτέροις,
οὐ μὴν πρὸς τοὺς περαιτέρω.

ΒΛΑΣ. Ἐμαθεὶς τίνες εἰσὶν εἰρηνικαὶ, ἤτοι ἀπολυτικά ἐπι-
στολαὶ, καὶ τίνες αἱ συστατικά, αἱ λεγόμεναι καὶ κανονικά.
Ἐπεὶ δὲ τινες διετείνοντο δύνασθαι τοὺς ἐν ταῖς χώραις πρε-
σβυτέρους, ἤτοι τοὺς πρωτοπαπάδας, διδόναι εἰρηνικάς ἐπι-
στολάς, καὶ πρὸς τοὺς γείτονας ἐπισκόπους, διὰ τὸ μὴ μετέ-
χειν αὐτάς δικαίου τινὸς χειροτονίας, ἀλλ' εὐσεβείας καὶ χρι-
στιανικῆς κοινωνίας· ὤρισαν οἱ Πατέρες, καὶ ταύτας παρὰ μό-
νη τῆ ἐπισκοπικῆ ἐξουσίᾳ ἀνακείσθαι. Τοῖς δὲ ἀνεπιλήπτοις
χωρεπισκόποις, ἤτοι τοῖς μὴ ὑπὸ αἰτίας σπιλωτικῆν τῆς ὑ-
πόληψεως αὐτῶν γενομένοις, ἐνεδόθη εἰρηνικάς διδόναι ἐπιστο-
λάς, ὅτι καὶ ἄλλα προνόμια τούτοις ἐφιλοτιμήθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐπὶ χώρας πρεσβύτερος, μὴ διδύτω κανονικάς
ἐπιστολάς, ἢ πρὸς μόνον ἐπίσκοπον γείτονα.

Μόνους τοῖς ἐπισκόποις, καὶ τοῖς ἀνεπιλήπτοις χωρεπισκόποις
ἐφεῖται, κανονικάς διδόναι ἐπιστολάς τοῖς μακρὰν ἀποδηῆσαι
θέλουσι τῆς ἐαυτῶν παροικίας κληρικοῖς· πρεσβυτέροις δὲ, τοῖς
ἐπὶ χώρας ἴσως πρωτεύουσι, τὸ προνόμιον τοῦτο οὐκ ἀνήκει.
Πρὸς δὲ ἐπίσκοπον γείτονα γράφειν περὶ τῶν τοιούτων κληρι-
κῶν, καὶ συνιστᾶν τὴν χειροτονίαν, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν
υπόληψιν αὐτῶν, συγκεχώρηται καὶ αὐτοῖς.

Κ α ν ὶ ν Θ'.

Τοὺς καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρῆ
τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν
φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ
μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγ-
ματα ἔχοντας. Ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐ-
τὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους

ἀνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον (1) κρατήσαντα ἐκ τῶν Πατέρων ἡμῶν κανόνα· ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἐκάστου ἐπιβάλλει παροικία, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἐκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἐαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἐκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν· ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν· περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, εἰ μὴ τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἀνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασι διόλου ὁ κανὼν οὗτος ἀπαρράλλακτως ἔχει πρὸς τὸν λδ'. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐκείνου ἐν ἅπασι συμφωνεῖ· ὥστε ἂ ἐν ἐκείνῳ εἴρηται, καὶ τὸν τούτου νοῦν παριστῶσι τῷ βουλομένῳ.

ΒΛΑΣ. Τὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἡρμηνεύθησαν ἐν τῷ λδ' ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἀνάγνωθι τοῦτον.

ΑΡΙΣΤ. Τοῦ μητροπολίτου τῆς γνώμης ἀναρτᾶσθαι τοὺς ἐπισκόπους, καὶ μὴ τι τῆς αὐτῶν προνοίας οἰκονομεῖν εἰ μὴ τὰ τῇ ἰδίᾳ ἐνορίᾳ προσπίπτοντα, καὶ χειροθεσίας ἀνεπιλήπτοις ἀνδράσιν ἐπιτελεῖν.

Τὰ αὐτὰ τῷ τριακοστῷ τετάρτῳ κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ὁ κανὼν οὗτος διδάσκει, τὸ ἐπιγινώσκειν τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστης ἐπαρχίας τὸν ἑαυτῶν πρῶτον, καὶ ἀνευ γνώμης αὐτοῦ μὴτε ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι, μὴτε τι ἕτερον περιττὸν πράττειν τῶν ἐκεῖσε παρ' ἡμῶν εἰρημένων, εἰ [μὴ] μόνον τὰ ἐπιβάλλοντα τῇ ἐκάστου παροικίᾳ· καὶ χειροτονεῖν πρεσβύτερον, καὶ διάκονον, καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα.

Κανὼν Γ'.

Τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπου

(1) Π. Χ. Γρ. Βρ. 'Ε. Κ. — κατὰ τὸν ἀρχαιότερον, Βουαρ.

εὐληφότες, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, καὶ διοικεῖν τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ, καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς(1), καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ· μήτε δὲ (2) πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ἢ ὑπόκεινται αὐτὸς τε καὶ ἡ χώρα. Εἰ δὲ τολμήσειέ τις παραβῆναι τὰ ὀρισθέντα, καθαιρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἦς μετέχει τιμῆς. Χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ἢ ὑπόκειται, ἐπισκόπου.

ΖΩΝΑΡ. Κεκώλυται, κατὰ τὸν ἕκτον κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, τὸ καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινί, ἢ βραχείᾳ πόλει· διὸ πρεσβυτέρους, ἢ χωρεπισκόπους ἐν ταύταις καθίστων. Τούτους οὖν τοὺς χωρεπισκόπους ἀπαιτεῖ ὁ κανὼν, μὴ παρεξιέναι τὴν οἰκείαν τάξιν, οἰκονομεῖν δὲ τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ ποιεῖν ἀναγνώστας καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς· μήτε δὲ διάκονον χειροτονεῖν, μήτε πρεσβύτερον, ἄνευ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, κἂν ἐπισκόπου χειροτονίας ἔτυχον οἱ χωρεπίσκοποι· ὁ δὲ τὸν κανόνα παραβαίνων καθαιρεθήσεται. Τοὺς χωρεπισκόπους δὲ, οἱ τῶν πόλεων ποιούσιν ἐπίσκοποι, αἷς ὑπόκεινται, οὓς ὁ ιδ' κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου εἰς τύπον τῶν ὁ. Ἀποστόλων εἶναι φησίν.

ΒΛΑΣ. Κεκωλυμένον ὑπὸ τῶν κανόνων ἐστίν, ἐπισκόπους γίνεσθαι εἰς βραχείας πόλεις καὶ κώμας, καὶ διὰ τοῦτο ἐχειροτόνου εἰς ταύτας πρεσβυτέρους, ἢ γουν πρωτοπαπάδας καὶ χωρεπισκόπους. Ἐπεὶ δὲ τινες τῶν χωρεπισκόπων ἐπεχειροτονεῖν, καὶ ἕτερα τινὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια ἐνεργεῖν, καὶ αἰτιώμενοι ἔλεγον καλῶς τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὸ δέξασθαι χειροθεσίαν ἐπισκόπου· ὤρισαν οἱ Πατέρες, ἀπὸ τούτου μὴ ὠφελῆσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ παρεξιέναι τὰ ἀπὸ τῶν κανόνων ἐπιφίλοτιμηθέντα τούτοις προνόμια, μηδὲ χειροτονεῖν διάκονον, ἢ

πρεσβύτερον δίχα τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ μόνους ἀναγνώστας, ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς, ἢτοι κατηχητάς· διοικεῖν τε καὶ τὰ ἀνατεθέντα τούτοις ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἢ μὴν ἐκ παραβασίας τῶν διορισθέντων ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει καὶ ἦς μετέσχον τιμῆς. Ἐπεὶ δὲ τινες ἐσπούδαζον ἐξ ἀλαζονείας χειροθεσίαν χωρεπισκόπου λαβεῖν ἀπὸ μητροπολίτου ἢ πατριάρχου, μὴ ἐπιτρεφόμενοι τῶν ἐγγχωρίων ἐπισκόπων, ἐκωλύθη καὶ τοῦτο, καὶ ὤρισθη παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως γίνεσθαι τὸν χωρεπίσκοπον, ἵνα ὑπόκειται αὐτῷ, καὶ μὴ καταφρονῆ τοῦτου, ὡς μὴ δεδωκότος αὐτῷ τὴν χειροθεσίαν τοῦ ἀξιώματος. Καλῶς δὲ περὶ χωρεπισκόπων μόνων πεποιήκασιν τὸν ἄπαντα λόγον οἱ Πατέρες, οὐ μὴν καὶ περὶ πρεσβυτέρων· οὐδὲ γὰρ ἦν ἀμφιβολία περὶ αὐτῶν, οἷα μηδὲ λαβόντων ὅπως πάροδον εἰς τὸ ποιεῖν χειροτονίαν οὐρανῆτινα. Ἐρωτήσῃ δὲ τις, διὰ τί προσετέθη τῷ ῥήματι τῆς καθαιρέσεως καὶ ἡ ἔκπτωσης τῆς τιμῆς; Ἀύσις. Τινὲς διενίσταντο ὀφείλειν μὲν καθαιρεῖσθαι τὸν παραβάντα χωρεπίσκοπον, ἔχειν δὲ τὴν χωρεπισκοπικὴν τιμὴν, ἢ γουν τὴν καθέδραν καὶ τὰ λοιπὰ, κατὰ τὸν θ' κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ τὸν κ' καὶ τὸν κς' τῆς σ' συνόδου. Διὰ τοῦτο οὖν φησὶν ὁ κανὼν, ἀπόλλειν τοῦτον καὶ ἀμφοτέρω, κατὰ τὸ τέλος τοῦ α' κανόνος τῆς παρούσης συνόδου. Τὸ δὲ, δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, οὐκ ἐκλαμβάνεται, εἰς τὸ, ἄνευ ἐντολῆς τοῦτου, ἀλλ' εἰς τὸ, δίχα τελεσιουργίας ἐκείνου· κἂν γὰρ ἐνταλθῆ χωρεπίσκοπος χειροτονῆσαι πρεσβύτερον, καὶ ποιήσῃ τοῦτο, ἄκυρος ἐστὶ ἡ χειροθεσία, διὰ τὸ μὴ δοθῆναι αὐτῷ ἐξουσίαν ἀπὸ τῶν κανόνων πρεσβυτέρους χειροτονεῖν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ' κανόνα τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, καὶ σημείωσαι, ὅτι αἱ παρὰ μητροπολιτῶν γινόμεναι χειροθεσίαι ἢ εἰς ἡγουμένους, ἢ εἰς ἄλλους τινὰς ὑποκειμένους ἑτέροις ἐνορίαις, ἀκυροῦνται. Ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τινῶν γινόμενα τυπικὰ χάριν τοῦ μὴ σφραγίζεσθαι παρὰ τοῦ πατριάρχου τοῦς καθηγουμένους τῶν μοναστηρίων αὐτῶν, ἀλλὰ παρ' ἑτέρων ἐπισκόπων, ἢ μηδὲ ὅπως σφραγίζεσθαι, ἄκυρά εἰσιν.

ΛΡΙΣΤ. Ἐφορκιστάς, καὶ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ψάλτας καθίστησι χωρεπίσκοπος, οὐ μέντοι πρεσβύτερον, καὶ

(1) Ἐφορκιστάς Σ. Ρ. — (2) Π. Χ. Τρ. Βουερ. 'Ε. Κ. — ἄνευ τοῦ, δὲ, Βρς

διάκονον, ἄνευ τοῦ κατὰ πόλιν ἐπισκόπου· ὁ δὲ τοῦτο τολμῶν ὑπερβαίνειν, εἴη καθηρημένος. Ὁ τῆς πόλεως δὲ ἐπίσκοπος ποιεῖ χωρεπίσκοπον.

Ἐκαστος ὀφείλει τὸ ἑαυτοῦ μέτρον εἰδέναι, καὶ τοῖς ἰδίοις ὄροις ἐμμένειν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ χωρεπίσκοπος, εἰ τολμήσει πρεσβύτερον ἢ διάκονον χειροτονῆσαι, ἄνευ τῶν ἐπιτετραμμένων αὐτῷ, ἤγουν ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, ἐφορκιστῶν τε, καὶ ὑποδιακόνων, καθαιρεθῆσεται κἂν ἄλλως καὶ περὶ αὐτῶν τῶν βαθμῶν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ δοκῆ, καθὼς ἐγράφη ἐν τῷ τρισκιδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου.

Κανὼν ΙΑ΄.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὄλως τοῦ κανόνος, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν, ὀρμήσει πρὸς βασιλέα ἀπελθεῖν, τοῦτον ἀποκηρύττεσθαι, καὶ ἀπόβλητον γίνεσθαι, οὐ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας, ἧς μετέχων τυγχάνει ὡς παρενοχλεῖν τολμῶντα τὰς τοῦ Θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡμῶν ἀκοῆς, παρὰ τὸν Θεσμόν τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ ἀναγκαῖα καλοῖη χρεια πρὸς βασιλέα ὀρμᾶν, τοῦτο πράττειν μετὰ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου καὶ (1) τῶν ἐν αὐτῇ, τοῖς τε τούτων γράμμασιν ἐφοδιάζεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ μὴ ὅτι πᾶσα ἀνάγκη, οὐ βούλονται οἱ κανόνες τοὺς ἐπισκόπους προσέρχεσθαι βασιλεῖ, καὶ ἐνοχλεῖν αὐτῷ ὑπὲρ οἰκείων δεήσεων. Ἀλλὰ καὶ ὅτε μέλλοι τις ἀναγκαῖόν τι ἀνενεγκεῖν βασιλεῖ, μὴ ἀπέρχεσθαι ἄνευ γνώμης τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ἀφ' ἧς καὶ ὁ ἀπελθεῖν μέλλων ἐστὶ, μάλιστα δὲ τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης· τὸν δὲ ὀρμήσαντα χωρὶς γνώμης καὶ γραμμάτων τοῦ μητροπολίτου ἀπελθεῖν πρὸς βασιλέα, καθαιρεῖσθαι. Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου ζ'. κανὼν,

καὶ ἡ. εἰ διὰ βοήθειαν χηρῶν, καὶ ὀρφανῶν, καὶ πενήτων, καὶ λαϊκῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἀδικουμένων, ἢ καταδυναστευομένων, ἢ ἀποστερουμένων τῶν ἀνηκόωντων αὐτοῖς, ἢ καὶ περιορισθῆναι διὰ πταίσματα καταδικασθέντων, προσελθεῖν ἐθέλοι τῷ βασιλεῖ, ἐκχωροῦσι τῷ τοιοῦτῳ ἀπιέναι· μᾶλλον δὲ διάκονον στέλλειν οἰκεῖον πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ γραμμάτων εἰς ἐπικουρίαν τῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται, μὴ μόνον ἀφορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ καθαιρεῖσθαι τοὺς εἰς βασιλέα ἀπερχομένους ἐπισκόπους ἢ κληρικούς, ἄνευ γραμμάτων τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα τοῦ μητροπολίτου, ὡς παρενοχλοῦντας (1) τὰς βασιλικὰς ἀκοῆς παρὰ τὰ δεδογμένα τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀναγκαίας δὲ προκειμένης αἰτίας, παραχωρεῖ πρὸς βασιλέα ὀρμῆν μετὰ ἐγγράφου ἐκχωρήσεως συνοδικῆς. Ἀνάγνωθι τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανόνας ζ'. ἡ. θ'. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα ρς'. Ἐπεὶ δὲ τινες τῶν ῥημάτων τοῦ παρόντος κανόνος ἐξεχόμενοι, (τῆς γὰρ ἐννοίας ἀποδιίστανται), θέλουσι τοὺς ἐνδημοῦντας ἀρχιερεῖς εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσιν μετὰ εἰδήσεως καὶ προτροπῆς πατριαρχικῆς, καὶ μὴ ἄλλως, εἰς βασιλέως προσκύνησιν ἀπέρχεσθαι, φημέν, ὅτε τὰ τοῦ παρόντος κανόνος, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐνταῦθα μνημονευομένων, χώραν ἔχουσιν, εἰ (2) ὁ ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῆς λαχούσης αὐτοῦ (3) αὐθόρμητος εἰς βασιλέα ἀπέλθῃ· ὅταν γὰρ ἐνδημῇ ἐν τῇ βασιλευούσῃ, ἢ κατὰ βασιλικὸν ὄρισμόν, ἢ κατὰ πατριαρχικὴν ἐπιτροπὴν, ἀκωλύτως προσκυνήσει τὸν βασιλέα, καὶ ὑπομνήσει περὶ ὧν βούλεται. Τὸ δὲ κατὰ βασιλικὸν ὄρισμόν ἀπέρχεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς ἐνθα ἂν προσταχθεῖεν καὶ δίχα συνοδικῆς εἰδήσεως, ἐν διαφόροις κανόνων ἐρμηνείαις ἐδηλώθη, καὶ οὐ χρὴ ἡμᾶς ταυτολογεῖν.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ προσιῶν αὐτομάτως τῷ βασιλεῖ ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, καὶ οὐχὶ κελευσθεὶς παρὰ τοῦ τῆς χώρας μητροπολίτου, μετὰ τῆς κοινωνίας ἐκπιπτέτω καὶ τῆς ἀξίας.

(1) X. Tr. Beug. 2. 2. — ἢ τῶν ἐν αὐτῇ Π. Be. 1. 2.

(1) Beug. — ὄχλοῦντας X. Tr. (2) ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς X. Tr. — (3) ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐνορίας X. Tr.

Τὸ ἀνυπάτακτον ἐν πᾶσιν οἱ Πατέρες περιαιροῦντες, καὶ τὸ εὐτακτον συντηροῦντες, κωλύουσι καὶ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, ἄνευ γραμμάτων τοῦ πρώτου αὐτῶν πρὸς βασιλέα ἀπερχεσθαι, καὶ τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ παρενοχλεῖν, καὶ ἀναφέρειν περὶ τινῶν. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἄνευ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου τῷ βασιλεῖ προσιόντα, καὶ τῆς ἀξίας καθαιρεῖσθαι προστάττουσι, καὶ τῆς κωνίας ἀπειργεσθαι.

Κανὼν Β'.

Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ καὶ ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, ἐνοχλήσῃ τολμήσῃ τὰς βασιλέως (1) ἀκοὰς, δέον ἐπιμείζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ, εἰ νομίζει δίκαια ἔχειν, προσαναφέρειν πλείοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασίν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι, ὁ δὲ (2), τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλήσῃ τῷ βασιλεῖ· καὶ τοῦτον μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιοῦσθαι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν, μηδ' ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως (3) προσδοκᾶν.

ΖΩΝΑΡ. Εἴρηται ἀνωτέρω, πῶς ἢ ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, ἢ κληρικὸς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, δύναται ζητεῖν δοκιμασθῆναι τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον (4), εἰ δοκεῖ ἀδικεῖσθαι. Ἐνταῦθα δὲ ἀπαγορεύει τοῖς καθαιρουμένοις ὁ κανὼν προσιέναι βασιλεῖ, καὶ ἐνοχλεῖν αὐτῷ, καὶ ζητεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξετασθῆναι ἀπόφασιν, καὶ τῷ τοῦτο ποιήσαντι μήτε χώραν ἀπολογίας δίδοσθαι κελεύει, μήτε ἐλπίζειν, ὡς ἀποκαταστήσεται.

ΒΛΑΣ. Παντὶ καταδικαζομένῳ καὶ ἀδικεῖσθαι οἰομένῳ, ἢ τῆς ἐκκλησίας ἐδόθη βοήθεια. Φησὶ γοῦν ὁ κανὼν, ὡς, εἰ καὶ ἐνεδόθη τοῦτο τοῖς ἐπισκόποις, ὡσαύτως καὶ τοῖς κληρικοῖς, ἀλλ'

οὐκ ἐξεχωρήθη καὶ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς χάριν τούτου ἐνοχλεῖν. Εἴ τις οὖν καταλιπὼν τὸ προσελθεῖν μείζονα συνόδῳ, καὶ γυμνάσαι τὰς οἰκείας (1) δικαιολογίας κατὰ λόγον ἐκκλησίας, ὀχλήσῃ βασιλέα περὶ τούτου, οὐ μόνον οὐκ ὠφελήσεται, ἀλλ' ὡς μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιούμενος, πᾶσαν θύραν (2) δικαιολογίας ἑαυτῷ ἐπιζυγώσει, καὶ οὐδὲ ἐλπίδα ἔξει ἀποκαταστάσεως. Εἴποι δέ τις, ὡς, τοῦ κανόνος λέγοντος μὴ προσέρχεσθαι τὸν καθαιρεθέντα βασιλεῖ, ἀλλὰ μείζονα συνόδῳ, ὁ μὲν καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰφέσου τυχόν, ἢ τοῦ Θεσσαλονίκης, τῷ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ εὐλόγως προσελθεῖν ἀναγκασθήσεται· ὁ δὲ ὑπὸ πατριάρχου καταδικασθεὶς, μὴ ἔχων ὅπου προσφύγη, τῷ βασιλεῖ προσερχόμενος κολασθήσεται ἢ οὐ; Λύσις. Τινὲς μὲν εἶπον, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τούτων χώραν ἔχειν τὰ τοῦ κανόνος ἄνευ τοῦ οἰκουμένικου, διὰ τὸ τὴν τοῦ Ἱεροσολύμων ἀπόφασιν ἀνακρίνεσθαι παρὰ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τὴν τοῦ Ἀντιοχείας παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν μείζονα τάξιν ἐκάστου αὐτῶν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸν κανόνα ἐκφωνηθῆναι διὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, καὶ τῶν μητροπολιτῶν, οὐ μὴν καὶ τῶν πατριαρχῶν· αἱ ψῆφοι γὰρ τούτων ἐκκλησίας οὐχ ὑπόκεινται· διὸ καὶ ὁ προσελθὼν βασιλεῖ χάριν τοῦ ἀνακρίθῃναι κατ' ἐκκλησίαν ἀπόφασιν τούτων, τιμωρηθήσεται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. Φησὶ γὰρ ἡ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, ἢ κεμμένη ἐν βιβλίῳ τρίτῳ τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ α. κεφ. μεοῦτω ῥητῶς· Εἴ τινες δὲ ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς συνόδου ἀμφισβήτησιν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν, εἴτε ὑπὲρ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, πρότερον ὁ μητροπολίτης αὐτῶν μετ' ἐτέρων δύο ἐκ τῶν τῆς αὐτῆς συνόδου ἐπισκόπων τὸ πρᾶγμα κρινέτω· καὶ εἰ μὴ ἐμμενῆν ἐκάτερον μέρος τοῖς κεκριμένοις, τῆνικαῦτα ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἐκεῖνης τῆς διοικήσεως μεταξὺ αὐτῶν ἀκροασάσθαι, καὶ εἰς ὅτι ὀρίζετω ἅτινα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνάδουσιν, οὐδενὸς μέρους κατὰ τῆς ψῆφου αὐτοῦ ἀν-

(1) X. Tr. II. 'E. K. S. P. — τὰς βασιλικὰς Βενερ. (2) X. Tr. — εἰ δὲ, οἱ λαοί. — (3) X. Tr. Βενερ. S. 'P. — ἄνευ τοῦ, μελλούσης Π. Βρ. 'E. K. S. P. (4) X. Tr. — τὴν ψῆφον τὴν κατ' αὐτοῦ Βενερ. K.

(1) X. Tr. — δικαίας Βενερ. 'E. — (2) X. Tr. 'E. — οἰκείας δικαιολογίας Βενερ.

τιλέγειν δυναμένου. Ὅτι δὲ πολλάκις ἐτρακταίσθη, εἰ χρὴ ἐκκλήτῳ ὑποκεῖσθαι τέως τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τὴν ψήφον, ἔδοξέ μοι ἀναγκαῖον εἰπεῖν τὸ δοκοῦν μοι χάριν τούτου, καὶ τὰ παρά τινων δικαιολογούμενα. Λέγουσί τινες, ὡς, ἐπεὶ τὴν μὲν ἀπόφασιν τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δις γεγονότος ἐπάρχου τῆς πόλεως, οἱ νόμοι ῥητῶς διορίζονται μὴ ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ, τὴν δὲ πατριαρχικὴν ἀπόφασιν τοῦ τοιοῦτου προνομίου ῥητῶς οὐκ ἤξιωσαν, κατὰ τὰς πολλὰς καὶ τυχόντων δικαστῶν ψήφους καὶ αὕτη ἐκκλητευθήσεται. Πρὸς ἐπισύστασιν δὲ τοῦ λόγου αὐτῶν χρῶνται καὶ τῇ τρίτῃ Ἰουστινιανείῳ νεαρά, τῇ κειμένη ἐν βιβλίῳ τρίτῳ τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ 6', καὶ διοριζομένη εὐθύνεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως τὸν πατριάρχην, εἴπερ χειροτονήσει ὑπὲρ ἀριθμὸν (1) κληρικόν. Ἄλλοι τῆς πατριαρχικῆς μεγαλειότητος τὴν ὑπεροχὴν ὡσπερ εἰ σεβαζόμενοι φασί, μήτε πάντως ἀποκλειστέον κατὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀποφάσεως τὴν ἐκκλητον, μήτε πάντα ἐνδοτέον· ἀλλ' εἰ μὲν τὰ μέρη τὰ δικαζόμενα τῆς τῶν ἱερωμένων ἢ καὶ μοναχῶν εἰσι τύχης, ἢ κατὰ τινος τούτων ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις οὐκ ἀνακρινθήσεται· εἰ δὲ θάτερον τῶν μερῶν, ἢ καὶ ἀμφῶ, ἐν μοίρᾳ τάττοιτο λαϊκοῦ, ἀμάχως ἐκκλητευθήσεται. Ἄλλοι τῆς ὑποθέσεως τὴν ποιότητα λέγουσι γεννήτριαν εἶναι τῆς ἐκκλητου (2)· ἢ μὲν γὰρ ἐκκλησιαστικὴ ζήτησις οὐκ ὠδίνει, φασί, παιδίον ἐκκλητοπόθητον· ἢ δὲ χρηματικὴ κυβεῖ τὴν ἐκκλητον, ὡς ἐχιδναῖον ἀμβλωμα τῆς τεκούσης σπαράττον τὰ ἔγκατα. Ἄλλοι τοὺς ταῦτα λέγοντας ἐπιστομίζοντες, ἀξιοῦσι τότε καὶ μόνον ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν, ὅτε κατὰ βασιλικὸν ὄρισμὸν προκάθηται δικάζων ὁ πατριάρχης μετὰ συνδικαστῶν, ἢ καὶ μετὰ τῆς οἰκείας συνόδου. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς, ἐπεὶ οἱ νόμοι πρὸ τοῦ καταστῆναι τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν συνεγράφησαν, καὶ οἱ πλείους τούτων παρὰ Ἰελλήνων, καλῶς οὐκ ἐμνήσθησαν πατριαρχῶν· εἰ δὲ τις ἐρεῖ καὶ παρὰ βασιλέων ὀρθοδόξων γενέσθαι νεαράς μετὰ τὸ τιμηθῆναι τοὺς πατριαρχικοὺς ὀρθοδόνους, ἀκούσει μὲν πρῶτον, ὅτι οὐδὲ εἰς ἐνθύμησιν ἤλθεν ὀρθοδόξῳ

βασιλεῖ τοιοῦτόν τι τοληθῆναι ποτὲ παρὰ τινος, καὶ εἰπεῖν τὴν κρίσιν τοῦ τοσαύτη τετιμημένου μεγαλειότητι ἀνακρίνεσθαι· εἴτα δὲ, καὶ τὴν καταστρωθεῖσαν νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἰς τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἐρμηνείαν, καὶ διοριζομένην μηδένα ἀντιλέγειν κατὰ τῆς πατριαρχικῆς ψήφου, ἀρκεῖν εἰς παντελῆ τούτων ἐπιστομισμὸν. Τὸ δὲ λογοπραγεῖσθαι τοῦτον χάριν τῶν παρ' αὐτοῦ γινομένων ὑπεραριθμίων χειροτονιῶν, οὐκ εἰσάγει καὶ τῶν κρίσεων τούτου ἀνάκρυσιν· τὸ μὲν γὰρ φάκτον οἰκεῖον ἐστὶ· τὸ δὲ, τοῦ ὀνόμου προνόμιον. Ὅτι οὖν νενομίσται, μηδένα δι' ἐτέρου ἀδικεῖσθαι, αὐτὸς μὲν παρὰ τῷ ἐπιστημονάρχῃ τῆς ἐκκλησίας τῷ βασιλεῖ κρινθήσεται, ὡς ἱερόσυλος τυχὸν ἢ ἐτερόδοξος, ἢ ὡς ἕτερόν τι ἡμαρτήκως· εἶδομεν γὰρ τοῦτο καὶ πραγματικῶς γεγονὸς κατὰ διαφόρους καιροὺς· τὸ δὲ δικαστήριον αὐτοῦ ἀλογοπράγητον (1) ἔσται διὰ τὴν τοῦ ὀνόμου ὑπεροχὴν. Ἐπεὶ δὲ τινες καὶ κατὰ τῆς τοιαύτης νεαράς ὀπλίζουσι γλωτταν σκολιὰν καὶ ἀτίθασσον, καὶ λέγουσι, τότε μὴ δύνασθαι τὸν παρὰ πατριάρχῃ δικασάμενον ἀντιλέγειν, ὅτε κατ' ἐκκλητον ὁ πατριάρχης ἀκροᾶται ἀρχιερατικῆς (2) ἀποφάσεως, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τὴν νεαράν τὴν εἰς δύο δικαστήρια ζητηθεῖσαν ὑπόθεσιν, καὶ εἰς τρίτον κατὰγεσθαι, οὐ μὴν καὶ ὅταν πρωτοτύπως δικάζῃ, καὶ μάλιστα λαϊκοὺς· λέγω, ὅτι εἶχον μὲν πρὸς τοῦτο πολλὰ εἰπεῖν, καὶ παρυστῆσαι αὐτοὺς μὴ καλῶς λέγειν. Ὅτι δὲ ὁ δ' κανὼν τῆς ἐν Σαρδικίᾳ συνόδου διορίζεται ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν καταδικασθέντα δις ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν γίνεσθαι παρὰ τοῦ πάπα Ῥώμης, οὐ παραχωρεῖ τούτοις τοιαῦτα προτιθέναι, τὰ μὲν ἄλλα παρήμι· λέγω δὲ, ὅτι, ἐπεὶ τὸ μὲν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου θέσπισμα, τὸ πρὸς τὸν ἅγιον Σίλβεστρον γεγονὸς, τὸ καταστρωθὲν παρ' ἡμῶν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀ. κεφ. τοῦ ἡ. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, διορίζεται ἔχειν τὸν πάπαν πάντα τὰ βασιλικὰ δίκαια· ἢ δὲ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ ἡ δ' δεδῶκασι τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως τὰ προνόμια τοῦ πάπα, καὶ ὥρισαν κατ' ἐκεῖνον ἐπὶ πᾶσι τιμᾶσθαι·

(1) X. Tr. — ὑπεροχῆς Βενερ. — (2) X. Tr. — τῆς ἐκκλησιαστικῆς Βενερ.

(1) X. Tr. — ἀλογόπρακτον 'E. Βενερ. — (2) X. Tr. — τῆς ἱερατικῆς Βενερ. 'E. ἀλλ' ἢ λατινικὴ μετάφρασις συμφωνεῖ τῇ γραφῇ τοῦ X. Tr.

ἐξ ἀνάγκης ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑποπέσει ἢ τούτου ἀπόφασις, ὡσπερ οὐδὲ ἡ βασιλικὴ ἀπόφασις ἀνακρίνεται· διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικε, καὶ τὰ συνοδικὰ σημειώματα κατὰ τὰ προνόμια τῶν βασιλικῶν σημειωμάτων ἀπολύονται. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, πάντως ἀπρακτοῦσι καὶ τὰ λοιπὰ δικαιολογήματα. Κἂν γὰρ ἱερατικούς τινας δικάσῃ ὁ πατριάρχης, κἂν λαϊκοὺς, κἂν λαϊκὸν μετὰ ἱερωμένου, κἂν διὰ βασιλικῆς προσταξέως, κἂν οἰκείῳ δικαίῳ, κἂν μετὰ συνδικαστοῦ, κἂν μόνος, πάσης ἀνακρίσεως ἔσται ἐπέκεινα· καὶ ὁ τολμήσας ἐκκαλέσασθαι εἰς βασιλέα χάριν τοῦ ἀνακαινισθῆναι (1) τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν, ὑπόδικος ἔσται τῷ παρόντι κανόνι. Εἰ γὰρ οὐκ ἐφεῖται βασιλέα ὀχλεῖν χάριν τοῦ ἀνακριθῆναι τὴν τοῦ δεῖνος μητροπολίτου ἀπόφασιν· πολλῶ πλεον οὐκ ἐκχωρηθήσεται πατριαρχικὴν διάγνωσιν παρὰ βασιλεῖ γίνεσθαι εἰσαγωγίμον.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ καθηρημένος, εἰ ἐνοχλοῖ τῷ βασιλεῖ, αἰτεῖται σύνοδον μείζονα, καὶ τὸ ἐκεῖθεν δόξαν στεργέτω· εἰ δὲ καὶ αὐθις ἀποδυσπετοῖη, μὴ ἐχέτω ἀποκατάστασιν.

Τὸν καθαιρεθέντα ὑπὸ συνόδου, καὶ οἰόμενον ἀδικεῖσθαι, ὁ κανὼν οὐ κωλύει μείζονα σύνοδον ἐπικαλεῖσθαι, καὶ παρ' αὐτῇ γυμνάζειν ὃ νομίζει δίκαια ἔχειν, εἰς ἀνατροπὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθείσης ψήφου· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν αὐτό. Τὸν δὲ μὴ θέλοντα προσελθεῖν συνόδῳ, καὶ παρ' αὐτῇ τὰ οἰκεία προθεῖναι δίκαια, ἀλλὰ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς παρενοχλεῖν πειρώμενον εἰς ἐκδίκησιν, συγγνώμης τινὸς οὐκ ἄξιοι, οὐδὲ χώραν ἀπολογίας αὐτῷ δίδωσι, καὶ ἐλπίδα προσδοκᾶν μελλούσης ἀποκαταστάσεως.

Κανὼν ΙΓ'.

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς (2) εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεῖς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων.

τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο (1). Εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ, καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

ΖΩΝΑΡ. Σκανδάλων καὶ ταραχῶν αἴτιον τὸ ἀπιέναι ἐπίσκοπον εἰς ἐπαρχίαν ἑτέραν, καὶ χειροτονίας ποιεῖν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Διὸ καὶ κωλύει τοῦτο ὁ κανὼν, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα καθαιρέσει καταδικάζει. Ταῦτα δὲ κεκανόνισται καὶ τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις ἐν λέ. κανόνι· τὰ αὐτὰ δὲ ὀρίζει καὶ ὁ κβ'. κανὼν τῆς συνόδου ταύτης.

ΒΑΣ. Περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι διειλημμένων ἱκανῶς διελάβομεν ἐν τῷ λέ. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἐν ἑτέροις καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα. Ζήτει καὶ τῆς παρούσης συνόδου κανόνα κβ' (2).

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μηδενὸς ἀξιοῦντος, ἐπίσκοπος εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἀπίοι, καὶ χειροτονοῖη, καὶ διοικοῖη πράγματα, αὐτὰ τε ἄκυρα μενέτω, καὶ κείνος καθαιρέσθω.

Πολλοὺς κανόνας εὐρήσεις τοῦτο κωλύοντας, τὸ μεταβαίνειν ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐπαρχίας εἰς ἄλλοτρίαν, καὶ χειροτονεῖν ἐν αὐτῇ, ἢ ἑτερόν τι ἐπισκοπικὸν ἐνεργεῖν· εἰ μὴ-που προσκληθῆ τις, καὶ ἀξιοθῆ παρὰ τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου τοιοῦτόν τι ποιῆσαι. Τὸν δὲ οἰκοῖεν εἰς ἐπαρχίαν ἑτέραν παραγενόμενον, καὶ ἢ χειροθεσίας ποιούμενον, ἢ καταστάσεις ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ προσηκόντων αὐτῷ, σὺν τῷ ἄκυρα μένειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα, καὶ καθαιρέσθαι προσταττούσιν.

(1) Βενερ. 'Ε. — τοῦ ἀνακριθῆναι. Χ. Τρ. — (2) Π. 'Ε Κ. Σ. 'Ρ. — ἐν ἐκκλησίαις τινὰς Χ. Τρ. Βενερ. — τὸ, ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐ καίται παρὰ Βρ.

(1) παρέρχεται Βενερ. — (2) τὰ ἀπὸ τοῦ, Ζήτει, οὐ καίται ἐν Χ. Τρ. οὐδὲ 'Ε.

Κανὼν ΙΔ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαίη περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ, ἔνοχον ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινάς, τοὺς ἐπικρινοῦντας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας (1), τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον.

ΖΩΝΑΡ. Ὅτε μὲν ὑπὸ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων συμφώνως καταδικάζεται ὁ κρινόμενος, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ τὴν ψῆφον αἰτιάσθαι, κατὰ τὸν δ' κανόνα τῆς παρούσης συνόδου. Ὅτε δὲ διαφωνοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ μὲν καταδικάζουσιν αὐτὸν, οἱ δὲ ἀντιλέγουσι, τότε χρὴ τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης ἀπὸ τῆς πλησιαζούσης ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἐπισκόπους ἑτέρους, ὥστε παρ' ἐκείνων λυθῆναι τὴν διαφωνίαν τῶν ἐπισκόπων, προστεθέντων ἐν μέρει τῶν ἐναντιουμένων ἀλλήλοις. Ἀναγνωστὲον δὲ καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τὸν γ' καὶ ε' κανόνα.

ΒΛΑΣ. Τὸν ὑπὸ ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων κρινόμενον ἐπίσκοπον, καὶ παρὰ τινῶν μὲν ἀθωούμενον, παρὰ τινῶν δὲ καταδικαζόμενον, μὴ ἄλλως κατακρίνεσθαι ἢ καὶ δικαιῶσθαι (2) ἔωρισεν ἡ σύνοδος, εἰ μὴ μετακαλέσῃται ὁ τῆς συνόδου μητροπολίτης πλησιοχώρους ἐπισκόπους, ἐπικρίναι ὀφείλοντας τὸ ζητούμενον, καὶ βεβαιῶσαι τὴν ψῆφον. Μὴ εἴπῃς γοῦν ἐναντιοῦσθαι τῷ κανόνι τούτῳ τὸν ε' κανόνα τὸν λέγοντα, τὴν ἀμφίβολον ψῆφον ἀνακρίνεσθαι παρὰ μείζονος συνόδου καὶ μὴ δοκιμάζεσθαι παρὰ τοῦ πρώτως κρινόντος μετὰ πλησιοχώρων ἐπισκόπων· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἔφθασε γενέσθαι ἡ ἀπόφασις, καὶ οὐκέτι δύναται δικάζειν ὁ ἄπαξ ἀποφηνάμενος, καὶ διὰ τοῦτο

ἡ ψῆφος ἐκεῖνου, ὡς ἀμφίβολος, ἐκκλήτω ὑπόκειται. Ἐνταῦθα δὲ οὐ γέγονεν ἀπόφασις, καὶ ὑποτίθησιν ὁ κανὼν τῷ μητροπολίτῃ μετακαλεῖσθαι καὶ πλησιοχώρους ἐπισκόπους, ἐφ' ᾧ τὴν διαφωνίαν λυθῆναι, καὶ οὕτω πᾶσαν περιαιρεθῆναι τοῦ καταδικαζομένου ὑποψίαν καὶ πρόφασιν· πλὴν καὶ τούτου γινόμενου, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς νομίζῃ ἀδικεῖσθαι, καλῶς ἵνα ἐκκαλέσῃται, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ε' κανόνος, καὶ τοῦ δ' κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς αὐτῆς γ' καὶ ε' κανόνα (1). Εἰ δὲ παρὰ τῷ πατριάρχῃ ἐδικάσατο, τὰ τοῦ παρόντος κανόνος καὶ τοῦ ἐφεξῆς ἔξουσι χώραν.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ ἐπισκόπου κρινομένου, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι διαφέροιντο, μετακλητέον ἀπὸ τῆς πέλας ἑτέρους, εἰς ἀναμφίβολον λύσιν τοῦ ἀμφισβητήματος.

Ἐκαστος τῶν ἐπισκόπων κατηγορούμενος ἐπ' ἐγκλήμασι, παρὰ τῇ ἰδίᾳ συνόδῳ ὀφείλει κρίνεσθαι. Εἰ δὲ οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι διαφωνοῦσιν, οἱ μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον λέγοντες, οἱ δὲ ὑπεύθυνον, ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας δύναται ὁ μητροπολίτης ἑτέρους ἐπισκόπους μετακαλεῖσθαι, ἵνα τὴν ὑποῦσαν μέσον τῶν ἐπισκόπων ἀμφίβολίαν λύσῃσι.

Κανὼν ΙΕ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθεὶς, κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνοι (2) μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκοιεν ψῆφον, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν ἐπὶ (3) τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ ἐν τῷ δ' κανόνι εἰρημένα, καὶ εἰς τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἐξήγησιν ἱκανὰ εἰσίν.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ δ' κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου· εἰ δὲ μὴ θέλεις τοῦτο εἰπεῖν, ἐρμήνευσαν

(1) διαλύοντας K. 'B. — (2) X. Tr. — δ, καί, οὐ κίται παρὰ Βενερ. καὶ 'B.

(1) τὰ, ἀπὸ τοῦ, ἀνάγνωθι καίται μόνον παρὰ Βενερ. — (2) Π. Ε. K. Br. — σύμφωνον Βενερ. X. Tr. — (3) X. Tr. Br. Σ. 'P. — τῶν τῆς ἐπαρχίας Π. Βενερ.

τὸν κανόνα καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται· καὶ εἰπέ τὴν καταδικην γενέσθαι ἐνταῦθα παρὰ συνόδου μὴ ὑποπιπτούσης (1) ἐκκλησίᾳ, ὡς τοῦ πάπα, ἢ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου δικαζομένου, εἰ πᾶς ἐπαρχιώτης ἐπίσκοπος συμφωνοίη, παλινδικία οὐ γίνεται.

Ὁ κανὼν οὗτος οὐ συγχωρεῖ τῷ ὑπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας καθαιρεθέντι, παρ' ἑτέροις ἐκκλητίον κρίνεσθαι· ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων συμφώνως ἐξενεχθεῖσαν βούλεται. Πλὴν, ὡς εἰρήκαμεν ἐν τῷ δ' κανόνι τῆς παρούσης συνόδου, μᾶλλον ἢ γνώμη κρατεῖ τῶν ὀρισάντων ἐκκαλεῖσθαι τὸν οἰόμενον ἀδικεῖσθαι, καὶ τῆς βοήθειας τῆς ἐκκλητίου ἐπιτυχάνειν, ὡς δικαιότερα καὶ φιλανθρωποτέρα.

Κανὼν Ις'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος σχολάζων, ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρήψας, ὑφαρπάξοι τὸν θρόνον δίχα συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, κἂν (2) εἰ πᾶς ὁ λαὸς, ὃν ὑφήρπασεν, ἔλοιτο αὐτόν. Τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι σύνοδον, ἣ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως (3).

ΖΩΝΑΡ. Σχολάζων ἐστὶν ἐπίσκοπος, ὁ μὴ ἔχων ἐκκλησίαν, ἢ ὑπὸ ἐθνῶν κρατουμένην, ἢ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐν ἣ ἔχειροτονήθη μὴ δεχθεὶς, οὐκ αὐτοῦ δόντος αἰτίαν, ἀλλ' ἀτακτήσαντος τοῦ λαοῦ· σχολάζουσα δ' ἐστὶν ἐκκλησία, ἢ μὴ ἔχουσα ἐπίσκοπον. Ἴδι γοῦν σχολάζων ἐπίσκοπος, ἐπελθὼν ἐκκλησίᾳ σχολάζουσῃ, ἀρπάξει τὸν θρόνον αὐτῆς, κἂν ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης λαὸς θελήσῃ αὐτόν, ἀπόβλητος ἔσεται, εἰ μὴ σύνοδος τελεία τὴν σχολάζουσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν ψηφίσῃται· ἐκείνη δὲ τελεία λογίζεται σύνοδος, ἣ καὶ ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας συμπάρεστιν· ὅστε τελείας συνόδου συμψηφισαμένης (4), δίδοσθαι τῷ σχολάζοντι τὴν σχολάζουσαν, δυνατόν.

(1) X. Tr. — παραπιπτούσης Βενερ. 'E. — (2) X. Tr. S. 'P. — καὶ, Π. Βενερ. 'E. K. Br. — (3) X. Tr. Π. Br. 'E. K. — καὶ ὁ μητροπολίτης. Βενερ. — ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος Σ. 'P. — (4) X. Tr. — ψηφισαμένης K. Βενερ.

ΒΛΑΣ. Ἐπίσκοπός τις σχολάζων, ἦγουν μὴ ἔχων ἐκκλησίαν, ὡς ὑπὸ ἐθνῶν κρατουμένην, κατέσχεν αὐθεντικῶς σχολάζουσαν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν δηλονότι ἐπίσκοπον, καὶ ἐπέβη τοῦ θρόνου αὐτῆς, καὶ ἐνήργει ἀρχιερατικὰ δίκαια. Αἰτιώμενος οὖν ὅπως τοῦτο τετόλμηκεν, ἐδικαιολογεῖτο, μὴ δι' ἄλλο τι κωλυθῆναι τὴν παρ' ἐνορίαν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ ὑβρίζεσθαι ἢ καταφρονεῖσθαι τὸν τῆς ἐνορίας ταύτης πρόεδρον. Ἀρχιερέως δὲ μὴ ὄντος ἐν τῇ σχολάζουσῃ ἐκκλησίᾳ, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὴν λαχοῦσαν τοῦτον οὐκ ἔχει, ὡς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν καταχομένην, οὔτε τὰ τῆς βηθείσης ὕβρεως χώραν ἔχει, οὐδὲ αὐτὸς προκριματισθήσεται ὡς (1) ἐπέκεινα ὧν ἔχει ιδιούμενος τὰ ἀλλότρια. Φησὶ τοίνυν ὁ κανὼν, τὸν οὕτω ριψοκινδύνως ἀρπάζοντα τὸν μὴ δοθέντα αὐτῷ θρόνον ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος, κἂν σχολάζων ἐστὶ, καὶ ἡ τοιαύτη ἐκκλησία σχολάζουσα, ἀπόβλητον γίνεσθαι. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, ταῦτα χώραν ἔχειν, ἐνθα ληστρικῶς ὁ σχολάζων ἐσφετερίσατο τὴν σχολάζουσαν, οὐ μὴν ὅτε ὁ ταύτης λαὸς καὶ ἔκοντα τὸν σχολάζοντα μετήγαγεν εἰς αὐτήν, προστίθουσιν ὁ κανὼν, μηδὲ ἀπὸ τούτου συγγινώσκεσθαι τὸν εἰς σχολάζουσαν ἐκκλησίαν (2) ἀρχιερατικόν τι πράξαντα δίχα συνοδικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ οἰκονομίας ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων παρεχωρήθη τις σχολάζων ἱεουργεῖν εἰς σχολάζουσαν, καὶ τοῦ γεγονότος κατακρινομένου, διὰ τὸ μὴ συμφηρίσασθαι καὶ τὴν μητροπολίτην, ἔλεγόν τινες, σύνοδον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι τὴν συνέλευσιν τῶν ἐπαρχιωτῶν, κἂν τεῦθεν εἶναι βεβαίον τὸ παρὰ τούτων γινόμενον δίχα τοῦ μητροπολίτου, ὅτι καὶ αἱ ψῆφοι τῶν ἐπισκόπων ἀναντίρρητοί εἰσι γινόμεναι καὶ ταῦτα δίχα τοῦ μητροπολίτου· εἶπον οἱ Πατέρες, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει ἐκείνην εἶναι τελείαν σύνοδον, τὴν ἔχουσαν παρουσιάζοντα καὶ τὸν μητροπολίτην. Ἐδὲ τῆς ψήφου ἰδικόν ἐστι, καὶ τὰ ἰδικὰ οὐχ ἔλκονται εἰς ὑπόδειγμα. Ἔσπετο σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἐφείτα μετὰ συνοδικῆς διαγνώσεως παραχωρεῖν τῷ σχολάζοντι ἐπίσκοπῳ

(1) τὸ, ὡς, οὐ καίτι κἀρὰ 'E, καὶ Βενερ. — (2) X. Tr. — ἐνορίαν 'E. Βενερ.

ιερουργεῖν εἰς σχολάζουσιν ἐκκλησίαν, καθῆσθαι δὲ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον αὐτῆς. Ἰκούσα γὰρ πολλάκις, ὅτι χρεῖα ἐστὶ πρὸς τοῦτο καὶ βασιλικῆς προσταξέως. Ἐρωτήσῃ δὲ τις, πῶς ὀφείλει νοηθῆναι τὸ, εἶναι ἀπόβλητον τὸν οὕτως ἀρπάσαντα ἐκκλησίαν; Καὶ τινες μὲν εἶπον, ἐκλαμβάνεσθαι τοῦτο εἰς ἀφορισμόν· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, εἰς καθάρσεις, κατὰ τοὺς κανόνας τοὺς λέγοντας καθαιρεῖσθαι τοὺς παρ' ἐνορίαν χειροτονοῦντας. Βι γὰρ ὁ ἐφ' ὕβρει τοῦ ἐγχωρίου ἐνὸς ἀρχιερέως ἐνεργήσας καὶ ἀρχιερατικόν τι καθαιρεῖται· πολλῶ πλέον κολασθήσεται ὁ ἐπὶ ὕβρει τελείας συνόδου τοιοῦτόν τι ποιήσας.

Ἔτερα ἐρμηνεία.

Πολλάκις συνεζητήθη συνοδικῶς* (1), τίς ἐστὶν ὁ σχολάζων καὶ ποία ἐστὶν ἡ σχολάζουσα· καὶ περὶ μὲν τῆς σχολαζούσης οὐδεμίαν γέγονεν ἀμφισβόλια· πάντες γὰρ διέγνωσαν σχολάζουσαν εἶναι ἐκκλησίαν* (2) τὴν χηρεύουσαν ἀρχιερέως. Περὶ δὲ τοῦ σχολάζοντος* ἀρχιερέως γέγονεν ἀμφισβόλια πολλή· καὶ* (3) ἤρесе πᾶσι, σχολάζοντα εἶναι τὸν μὴ δυνάμενον ἀπελθεῖν εἰς ἡν ἐπεκηρύχθη ἐκκλησίαν, διὰ τὸ ὑπὸ ἐθνῶν ἀθέων* (4) ἢ αἰρετικῶν ταύτην κατέχεσθαι, ἴσως δὲ καὶ κοινωθῆναι (5), καὶ μὴ παραχωρεῖσθαι τὸν ἀρχιερέα πόδα βαλεῖν ἐν αὐτῇ, οἷα ἐστὶ σήμερον ἡ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησία* (6), ἢ τῆς Ἀντιοχείας, ἢ Ταρσός, καὶ ἕτεροι. Τὰ μὲν γὰρ Ἱεροσόλυμα ἐμιάνθησαν παρὰ ἀθέων Ἀγαρηνῶν* ὁ θρόνος τῆς* (7) Ἀντιοχείας κατέχεται παρὰ πατριάρχου Λατίνου, καὶ ἡ Ταρσὸς παρὰ Ἀρμενίων. Αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιοχείας, καὶ* τινες ἀνατολικαὶ ἐκκλησίαι* (8) τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐ λογίζονται σχολάζουσαι, ἐπεὶ ὁ Σουλτάνος καὶ οἱ Λατῖνοι, καὶ λοιποὶ Ἀγαρηνοὶ παραχωροῦσι (9) τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀρχιερατικῶς οἰκονομεῖν τὰς οικείας ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐκεῖσε ὄντων Χριστιανῶν προ-

(1) X. Γρ. — τὸ συνοδικῶς οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. παρὰ δὲ Ἑ. κεῖται λατινιστὶ μόνον ἐν παραρτ. 1125 — (2) X. Γρ. — τὸ, ἐκκλησίαν οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (3) τὰ μεταξὺ τῶν* οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν X. Γρ. μόνον. — (4) X. Γρ. — τὸ, ἀθέων, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (5) X. Γρ. — ἀντι τοῦ, καὶ, Βευερ. — (6) X. Γρ. — τὸ, ἐκκλησία, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (7) X. Γρ. — ἡ Ἀντιόχεια Βευερ. — (8) X. Γρ. — τὰ μεταξὺ* οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (9) ἡ φράσις, ἑλλειπῆς οὖσα παρὰ Βευερ., ἐτέθη κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ X, Γρ.

νοεῖσθαι· ὅθεν καὶ μετακκλούμενοι οἱ τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν ἀρχιερεῖς ὀφείλουσιν ἀπέρχεσθαι. Τὸ δὲ δίδοσθαι τισιν ἀρχιερεῦσι μὴ σχολάζουσιν, ἀλλὰ πενομένους, ἐκκλησίας χηρευούσας, οἰκονομίας λόγος ἐστὶ· καὶ ὁ κανὼν ὁ λέγων, τὴν σχολάζουσαν τῷ σχολάζοντι δίδοσθαι, χώραν οὐκ ἔχει. Διὸ καὶ οἱ συνοδικῶς ἐκχωροῦντες καθῆσθαι εἰς τὸ σύνθρονον (1) τῆς κατὰ λόγον οἰκονομίας διδομένης τινὶ ἐκκλησίας, ἀκανόνιστόν τι πραγματοποιοῦσι καὶ ἀσύγνωστον· τοῖς γὰρ σχολάζουσιν ὀφείλει δίδοσθαι θρόνος, οὐ μὴν τοῖς ἔχουσι θρόνον ἀρχιερατικόν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ μὲν λαμβάνων σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἀρχιερεὺς (2) οὐκέτι καλεῖται ἐπίσκοπος τῆς εἰς ἡν ἐπεκηρύχθη ἐκκλησίας πρώτον, ἀλλὰ τῆς δοθείσης αὐτῷ ὡς σχολαζούσης. Ὡς ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος οὐκέτι ἐκλήθη Ναζιανζοῦ, ἀλλὰ Κωνσταντινουπόλεως· οὐδὲ ὁ χειροτονηθεὶς προσεχῶς εἰς Ἀμασειαν, καὶ μετατεθεὶς εἰς Κερασοῦντα, διὰ τὸ ἀποκαταστήναι τὸν προκαταρθεῖντα Ἀμασειας, οὐκέτι ἐκλήθη Ἀμασειας, ἀλλὰ Κερασοῦντος. Ὁ δὲ Κλαυδίουπόλεως λαβὼν τὴν ἰδίαν ἐπισκοπὴν, τὴν Ποντικὴν Ἱεράκλειαν, ὡς σχολάζουσαν, καὶ ἐκχωρηθεὶς καθῆσθαι καὶ εἰς τὸ σύνθρονον αὐτῆς, ὅπως καλεῖται Κλαυδίουπόλεως, ἀπορῶ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δίχα συνόδου τελείας, καὶ αὐτοῦ τοῦ μητροπολίτου, ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἐπιπηδῶν, κἂν ἢ σχολάζων, ἀπόβλητος.

Τὸν μὲν σχολάζοντα ἐπίσκοπον εἰς σχολάζουσαν ἐκκλησίαν καθίστασθαι παρὰ συνόδου τελείας, παρόντος καὶ τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, ὁ παρὼν κανὼν παραδέχεται. Μὴ μόντοι γε ἀφ' ἐαυτοῦ, κἂν ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ βιάζηται τὸν θρόνον ὑφαρπάζειν, εἰ μὴ βούλεται γενέσθαι ἀπόβλητος. Τὸν δὲ μὴ σχολάζοντα, οὐδ' ὅπως ὁ εἰκοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς παρούσης συνόδου, καὶ ἕτεροι διάφοροι, καθὼς ἐν τῷ ἰδ' ἀποστολικῷ κανόνι ἐγγράφη, μεταπεσεῖν εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν ἀνέχονται· ἀλλὰ μένειν εἰς ἡν ἐτάχθη ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐκκλησίαν.

(1) Βευερ., ^{syn} θρόνον X. Γρ. — (2) Βευερ. — τὸ, ἀρχιερεὺς οὐ κεῖται ἐν X. Γρ.

Κανὼν ΙΖ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὀρισθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μηδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινώνητον, ἕς τ' ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο, ἢ ὀρίσοι τι περὶ αὐτοῦ ἢ τελεία σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ εἰς προστασίαν λαοῦ καλούμενος, καὶ μὴ πειθόμενος καταδέξασθαι τὴν λειτουργίαν, τουτέστι τὴν διακονίαν, ἀκοινώνητος ἔσται, ἢ γουν ἀφωρισμένος, ἕως ἂν καταδέξηται. Εἰ δὲ διόλου ἀπειθεῖ, διόλου ἔσται ἀκοινώνητος, εἰ μήπου τι ὀρίσει περὶ αὐτοῦ τελεία σύνοδος. Ἰσοὺς γὰρ εἶποι ἂν τινὰς εὐλόγους αἰτίας δι' ἃς παραιτεῖται τὴν προστασίαν, καὶ δεχθῆσεται παρὰ τῆς συνόδου, καὶ τοῦ ἐπιτιμίου λύθῃσεται.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν λς'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ μάθῃς τὰ δεδογμένα περὶ τῶν ἀρχιερέων τῶν μὴ ἀπερχομένων εἰς ἃς ἐχειροτονήθησαν ἐκκλησίας. Ἀκολουθῶς οὖν καὶ ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται τὰ αὐτὰ, προστιθέμενος εἶναι ἀφωρισμένον τὸν μὴ ἀπερχόμενον εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν, μέχρις ἂν ὀρίσῃ τι περὶ αὐτοῦ ἢ ψηφισαμένη τοῦτον σύνοδος· τυχὸν γὰρ παραδέξεται αὐτὸν προβαλλόμενον εὐλόγον αἰτίαν. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε εἶπομεν μὴ ἐκλαμβάνεσθαι, καθὼς τινες λέγουσι, τὴν χειροθεσίαν εἰς ψῆφον, διὰ τὸ μεμνηθῆσθαι τάχα τὸν κανόνα καταδοχῆς, ὀφείλεις καὶ τὸν παρόντα κανόνα οὕτω νοεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Ἀκοινώνητος, ὁ δεξάμενος χειροτονίαν, καὶ ταύτης ἀποσκιρτῶν, ἕως ἂν μεταγνοῦς καταδέξοιτο.

Ὁ μὴ πειθόμενος ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ λαοῦ προεστάναι, ἀφωρισμένος ἔσται, ἕως ἂν μεταγνοῦς, τὴν προστασίαν τῶν ἐμπιστευθεισῶν τούτῳ ψυχῶν καταδέξηται.

Κανὼν ΙΗ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος (1) χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν, μὴ ἀπέλθῃ εἰς ἣν ἐχειροτονήθη, οὐ παρὰ (2) τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἦτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γενομένην, τοῦτον μετέχει τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον, μηδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν συνάγοιτο· ἐκδέχεσθαι δὲ τοῦτον, ὃ ἂν ἢ τῆς ἐπαρχίας τελεία σύνοδος κρίνασα τὸ παριστάμενον ὀρίσῃ.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ χειροτονηθεὶς εἰς ἐκκλησίαν πόλεως, καὶ μὴ δυναθεὶς εἰς αὐτὴν ἀπελθεῖν, ἴσως ὑπὸ ἔθνους κυριευομένην, ἢ χώρας δι' ἧς ὀδεῦσαι αὐτὸν ἀνάγκη ὑπὸ βαρβάρων κατεχομένης, ἢ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως δι' ἀταξίαν οἰκίαν μὴ δεχομένου αὐτὸν, τὴν μὲν τιμὴν τὴν προσήκουσαν ἐπισκόπῳ ἔξει καὶ τὴν λειτουργίαν· οὐ γὰρ αἴτιος αὐτὸς ἐστὶ τοῦ μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἐκκλησίαν· παρενοχλεῖν δὲ τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν συνάγοιτο, οὐ παρῶνται. Εἰς γὰρ τινὰ πόλιν ἴσως ἔσται αὐτῷ ἢ κατοικία, καὶ παρὰ τῇ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκκλησίᾳ συνάγοιτο ἂν. Ἐνοχλεῖν οὖν τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης οὐκ ἐξέσται αὐτῷ· οὔτε γὰρ διδάσκειν δύναται ἐκεῖ, οὔτε χειροτονεῖν, οὔτε λειτουργεῖν, εἰ μὴ ἐπιτραπέη, οὔτε τι τῶν προσόδων σφετερίζεσθαι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης. Ἀναρτῆσαι δὲ τὸ πᾶν ὀφείλει εἰς τὴν κρίσιν καὶ οικονομίαν τῆς τελείας συνόδου, ὥστε παρ' ἐκείνης αὐτῷ γενέσθαι πρόνοιαν.

ΒΛΑΣ. Ἐν μὲν τῷ ιζ'. κανόνι κολάζουσιν οἱ Πατέρες τὸν χειροτονηθέντα καὶ μὴ πειθόμενον ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ παρόντι, συγγνώμης ἀξιούσι τὸν χειροτονηθέντα, καὶ θέλοντα μὲν ἀπελθεῖν εἰς ἣν ἐχειροτονήθη παροικίαν, μὴ παραχωρούμενον δὲ, ἢ διὰ τὴν τοῦ ἐν ἐκείνῃ λαοῦ

(1) Π. Δρ.—παρὰ δὲ Βευερ. X. Γρ. 'Ε, Κ, τὸ, ἐπίσκοπος, ἀναγινώσκαται μετὰ τὸ, ἐχειροτονήθη. — (2) οὐ διὰ, Βευερ.

ἀναίσχυντλαν, ἢ δι' ἐπιδρομὴν ἐθνῶν· διὸ καὶ ἐπιτρέπουσι, παρ' ἧ ἂν εὐρίσκηται ἐνορία, τιμῆς ἀξιοῦσθαι, ἡγουν καθέδρας, καὶ κλήσεως, καὶ ἐνεργείας ἀρχιερατικῆς, μετ' εἰδήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου· πλὴν μέντοι μὴ ἔχειν ὅλως μετουσίαν ἐν τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἐνθα κατοικεῖ, ἡγουν μὴ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖν, μὴ ἕτερόν τι ἐνεργεῖν ἀρχιερατικὸν χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου, ἀλλ' ἡσυχάζειν μέχρις ἂν τὸ ποιητέον μάθῃ ἀπὸ οἰκονομίας καὶ κρίσεως τελείας συνόδου.

ΛΡΙΣΤ. Μετσχέτω τῆς τιμῆς ἐπίσκοπος ὁ χειροτονηθεὶς, καὶ μηδαμῶς δεχόμενος παρὰ τῆς πόλεως· καὶ λειτουργεῖτω μόνον, ἀναμένων ὅ,τι ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας ἀποφαίνοιτο σύνοδος.

Ὁ μὴ παρ' αἰτίαν ἰδίαν παρὰ τῆς πόλεως προσδεχθεὶς ἐν τῇ ἐχειροτονήθῃ, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, καὶ τῆς τιμῆς μετέχει, καὶ λειτουργεῖν οὐ κεκώλυται. Ὄφείλει δὲ προσκαρτερεῖν, καὶ μὴ τινι στρατιωτικῇ βοήθειᾳ χρῆσασθαι, ἢ δυναστεία ἑτέρα, μέχρις ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας τελεία σύνοδος τὸ δοκοῦν αὐτῇ περὶ τούτου ὕρῃ.

Κανὼν ΙΘ'.

Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, οὗς(1) καὶ προσήκει δι' ἐπιστολῆς τὸν ἐν τῇ μητροπόλει συγκαλεῖν. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντοῖεν οἱ πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο εἴη, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους (2) γενέσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι (3) παρουσίας, ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίγνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον

κανόνα γίγνοιτο ἢ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δεῖ οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον.

ΖΩΝΑΡ. Πρῶτον μὲν σημειωτέον, ὅτι χειροτονίαν ὁ κανὼν ἐνταῦθα τὴν ψῆφον λέγει, οὐχὶ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τὴν χειροθεσίαν· ὁ γὰρ πρῶτος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κελεύει ἐπίσκοπον, ἱερέα δὲ, καὶ διάκονον, ὑφ' ἐνός· οὗτος δὲ πάντας θέλει παρεῖναι τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, ἢ τέως τοὺς πλείονας, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι· ὡς ἐντεῦθεν σαφέστατα δεικνυσθαι, ὅτι καὶ τὴν ψῆφον χειροτονίαν ἐνόμασεν· εἴρηται δὲ περὶ τούτου πλατύτερον ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ α'. ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ τοῦ δ'. τῆς α'. συνόδου. Ὅτε οὖν χειροτονία, ἢτοι ψήφισμα μέλλει γενέσθαι ἐπίσκοπου, παρεῖναι δεῖν φησὶν ὁ κανὼν ἐξάπαντος τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, εἶτα καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἐπισκόπων δι' ἐπιστολῆς τοῦ μητροπολίτου συγκαλουμένους ἐν τῇ μητροπόλει, τοὺς δὲ μὴ συνιόντας διὰ τινὰ αἰτίαν ἀναγκαίαν, διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γίνεσθαι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὴν κατάστασιν, ἢτοι τὴν ψῆφον τὴν καθιστῶσαν τόνδε εἰς τήνδε τὴν πόλιν ἐπίσκοπον· εἰ δὲ μὴ οὕτω γένηται, ἀνίσχυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν. Τῆς δὲ ψήφου κατὰ τὴν παρατήρησιν ταύτην γενομένης κανονικῶς, εἴ τινες ἴσως ἐπίσκοποι ἀντιλέγοιεν φιλονεικῶς, μὴ ἐμποδίζειν τῇ ψήφῳ, ἀλλὰ κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων γνώμην. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου οὕτω διατάττεται.

ΒΛΑΣ. Πῶς δεῖ ψηφίζεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐμάθομεν ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς πρώτης συνόδου. Καὶ ὁ παρῶν δὲ κανὼν τὰ αὐτὰ παρακελεύεται· προσιθῆσι δὲ, τὴν γενομένην ψῆφον παρὰ τὰ ἐνταῦθα διωρισμένα ἀνίσχυρον εἶναι· καὶ ὅτι, τῶν ψηφίζομένων μεριζομένων εἰς διαφόρους γνώμας, ἢ τῶν πλειόνων ψῆφος νικᾷ. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μὴ γίνεσθαι ψῆφον χωρὶς παρουσίας τοῦ μητροπολίτου, μὴ εἴπῃς ὀφείλειν καὶ αὐτὸν παρουσιάζειν εἰς τὴν ψῆφον· τοῦτο γὰρ κεκώλυται, καθὼς ἐν ἑτέροις κανόσι διελήφθη· ἀλλὰ παρῶν

(1) Σ. 'Ρ. — τὸ, οὗς, εἰ καὶ λίαν ἀναγκαῖον, οὐ κεῖται παρὰ τὰς λοιπὰς. —
(2) Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. Βενερ. ὁμοψήφους — (3) τὸ, ἢτοι, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ'

σίαν εἰπὲ ἐνταῦθα τὴν τούτου προτροπὴν, ἥς χωρὶς ψήφου γενέσθαι ἀδύνατον.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ σύνοδος εἶη, καὶ ὁ μητροπολίτης, μὴ γινέσθω ἐπίσκοπος. Εἰ δὲ διὰ τι δυσχερὲς μὴ συνάγοντο ἅπαντες, τέως οἱ πλείους, ἢ γράμμασιν ἔσονται σύμφηφοι. Εἰ δ' οὕτω τοῦ πράγματος τελουμένου, φιλονεικοῦέν τινες, ἢ τῶν πλειόνων ψήφος ἰσχυέτω.

Ἐῖρηται πολλάκις τὸ μήτε τὸν μητροπολίτην, μήτε τοὺς ἐπισκόπους, ἄνευ τῆς τῶν ἄλλων γνώμης ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον. Εἰ δὲ πάντες οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι συνελθεῖν τῇ ψήφῳ οὐ δύνανται διὰ τινὰ δυσχέρειαν, τέως οἱ πλείους συνεργέσθωσαν, ἢ διὰ γραμμάτων γινέσθωσαν τοῖς παροῦσιν ὁμόψηφοι· καὶ οὕτω τῆς ψήφου τελουμένης, ἐάν τινες, ὡς ἐριστικοί, ἀντιλέγοιεν, ἢ τῶν πλειόνων κρατεῖτω ψήφος.

Κ α ν ὶ ν Κ'.

Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτηρον τοῦ ἔτους· ἅπαξ μὲν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, ὑπομιμνήσκοντος τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει· τὴν δὲ δευτέραν σύνοδον γίνεσθαι εἰδοῖς (1) ὀκτωβρίαις, ἥτις ἐστὶ δεκάτη (2) Ἰπερβερεταίου· ὥστε ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις προσίεναι πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἡγικεῖσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς συνόδου ἐπικρίσεως τυγχάνειν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ τινὰς καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιέσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις δις τοῦ ἔτους συνόδους ἐφ' ἑκάστη τῶν ἐπαρχιῶν γίνεσθαι ἔδοξε, καὶ τῇ ἐν Νι-

(1) Ἰδοὺς Βρ. — (2) πεντεκχιδεκάτη, Ιουστ.

καὶ πρώτη συνόδῳ ἐν πέμπτῳ κανόνι τὰ αὐτὰ κεκανόνισται, καὶ τῇ παρούσῃ ὁμοίως ὄριστα περὶ τῶν συνόδων. Ὁ δὲ ὀγδοὺς κανὼν τῆς ε'. συνόδου διετάξατο, μίαν ἑτησίαν (1) γίνεσθαι σύνοδον. Λέγει δὲ ὁ παρὼν κανὼν τὰς συνόδους ὀφείλιν γίνεσθαι διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ἧγουν τὰς περὶ τινῶν καταστάσεων ἐκκλησιαστικῶν ζητήσεις, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητούμενων διαλύσεις, ἧτοι τὰς αἰτιάσεις τὰς παρά τινῶν ἴσως κατ' ἐπισκόπων φερομένας, ὡς ἀδίκως αὐτοὺς ἀφορισάντων, ἢ καθελόντων, καὶ ἄλλας τινὰς τοιαύτας ἀμφισβητίας. Τέτακται δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἐκάστης συνόδου, τῆς μὲν πρώτης, ἢ τετάρτης ἑβδομάδος τῆς Πεντηκοστῆς· τῆς δὲ δευτέρας, αἱ τοῦ Ὀκτωβρίου εἰδοί. Τὰς γὰρ ἐκάστου μηνὸς ἡμέρας οἱ παλαιοὶ εἰς τρεῖς κατεμέριζον τάξεις· καὶ τὰς μὲν πρώτας ἐκάλουν καλάνδας, ταῖς δὲ μετ' ἐκείνας, εἰδοίς ἦν ἡ κλήσις, αἱ δὲ τελευταῖαι ὠνομάζοντο (2) νόνναι. Οὐ παραχωρεῖ δὲ ὁ κανὼν μόνους τοὺς ἐπισκόπους συνιστᾶν σύνοδον, μὴ παρόντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας· * προεῖρηται γὰρ τελείαν σύνοδον ἐκείνην εἶναι, ἐν ᾗ καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος σύνεστι τοῖς λοιποῖς * (3).

ΒΛΑΣ. Περί τῶν ὀφειλουσῶν ἑτησίως γίνεσθαι συνόδων ἰκανῶς διελήφθη ἐν τῷ λζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν αὐτοῖς γραφέντα. Ὁ δὲ παρὼν κανὼν προστίθησι, μὴ γίνεσθαι τὰς συνόδους χωρὶς παρουσίας τοῦ μητροπολίτου.

ΛΡΙΣΤ. Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας δις τοῦ ἔτους γίνεσθω σύνοδος καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν, τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδῃ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ Ὑπερβερεταίου.

Ἐγράφη καὶ ἐν τῷ λζ'. ἀποστολικῷ κανόνι, ὡς συνεστάλη τὸ δις τοῦ ἔτους καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν σύνοδον γίνεσθαι καὶ ὠρίσθη παρά τε τοῦ ὀγδοῦ κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου, καὶ τοῦ ἑκτου κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν ἐπισκόπων ἐκάστης ἐπαρχίας

(1) ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ X. Γρ. — (2) X. Γρ. — τὸ, ὠνομάζοντο, οὐ κεῖται παρὰ Κ. 'Ε. Βιουερ. — (3) τὰ μετὰξὺ ἀναγινώσκεται μόνον ἐν X. Γρ.

γίνεσθαι τὴν συνάθροισιν, μεταξὺ τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, καὶ τὰς κανονικὰς ζητήσεις λύεσθαι παρ' αὐτῶν.

Κανὼν ΚΑ'.

Ἐπίσκοπον ἀπὸ παροικίας ἐτέρας εἰς ἐτέραν μὴ μεθίστασθαι, μῆτε αὐθαιρέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μῆτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μῆτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκάζομενον· μένειν δὲ εἰς ἣν ἐκληρώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς (1) ἐκκλησίαν, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς, κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου (2) ἐξενεχθέντα ὄρον.

—

ΖΩΝΑΡ. Καὶ περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου διάφοροι κανόνες ἐξεφωνήθησαν· ὁ τε γὰρ ἀποστολικὸς ἰδ'. κανὼν περὶ τούτου θεσμοθετεῖ, καὶ ὁ ἰε. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, οὗτος δὲ ὁ κανὼν καὶ πλέον τι προστίθησι· ταῦτο δ' ἐστὶ, τὸ, κἂν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκβιάζηται, ἀντὶ τοῦ, σφοδρότατα βιάζεται· αἱ γὰρ προθέσεις ἐπίτασιν δηλοῦσι· κἂν ὑπὸ ἐπισκόπου ἀναγκάζεται μὴ πειθεσθαι καταλιπεῖν τὴν, ἐν ἧ ἐκληρώθη, πόλιν, καὶ ἀπελθεῖν εἰς ἐτέραν.

ΒΛΑΣ. Ζήτηι ἀποστολικὸν κανόνα ἰδ'. καὶ ἁ. συνόδου ἰε.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος καὶ ὑπὸ λαῶν βιαζόμενος, καὶ ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκάζομενος, μὴ μεθιστάσθω εἰς παροικίαν ἐτέραν.

Ἀπηγόρευται καθόλου τῶν ἐπισκόπων ἡ μετάθεσις, κἂν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κἂν ὑπὸ ἐπισκόπου μεταπεσεῖν εἰς ἐτέραν παροικίαν βιάζωνται.

Κανὼν ΚΒ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένη αὐτῷ, μηδὲ χώρα τῇ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ, ἐπιχειροτονία τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους (3) εἰς τόπους ἐτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ

ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οικείου τῆς χώρας ἐπισκόπου. Ἐξ δὲ τολμήσειέ τις τοιοῦτον, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν (1), καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν.

—

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο διάφοροι κανόνες κεκόλυται, τὸ μῆτε εἰς πόλιν, μῆτε εἰς χώραν ἄλλῃ ὑποκειμένην ἐπισκόπῳ, ἕτερον ἀπιέναι ἐπίσκοπον καὶ χειροτονεῖν, εἰ μὴ παραχωρηθεῖν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας ἐκείνης. Εἰ δὲ ἄλλως ἀπέλθῃ καὶ χειροτονήσῃ, τὴν μὲν χειροθεσίαν ἄκυρον εἶναι, τὸν δὲ χειροτονήσαντα ἐπιτιμᾶσθαι. Ἀναγνωστέον καὶ τὸν δεῦτερον κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμένηκῆς συνόδου.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἰδ'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν ἰε. τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ μάθῃς ἐξ ἐκείνων τε, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δύο κανόνων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξ ἐτέρων πολλῶν, ὅπως κολάζονται οἱ παρ' ἐνορίαν χειροτονοῦντές τε καὶ χειροτονούμενοι χωρὶς προτροπῆς τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λε. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τῆς δευτέρας συνόδου τὸν ε'.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπὶ τὸ χειροτονεῖν τινὰς, ἐπίσκοπος ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μὴ ἀπιέτω, ἀλλ' ἢ γνώμη τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως· εἰ δ' οὐ, ἀθέβαιος ἢ χειροτονία, κάκεινος ὑπόδικος.

Τὰ αὐτὰ τῷ τρισκαιδεκάτῳ κανόνι καὶ ὁ κανὼν οὗτος λέγει, τὸ, ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων τὰ τῆς ἰδίας ἐνεργεῖν παροικίας, καὶ εἰς ἐτέραν μὴ ἀπιέναι, καὶ χειροτονίας ποιεῖσθαι, ἢ ἕτερόν τι ἐπισκοπικὸν πράττειν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου· εἰ μὴ βούλεται καὶ καθαιρέσει γενέσθαι ὑπόδικος, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα μέναι ἀθέβαια.

Κανὼν ΚΓ'.

Ἐπίσκοπον (2) μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχά-

(1) ἐκλήθη ἐξ ἀρχῆς Βευερ. — (2) τὸ, περὶ τούτου, οὐ κεῖται παρὰ Βρ, Κ, — (3) Π, Βρ, Ε, Κ, Σ, Γ, — πρεσβύτερον ἢ διάκονον, Βευερ, Κ, Γρ

(1) Π, Βρ, Σ, Ρ. — χειροτονίαν Χ, Γρ, Βευερ. — (2) Χ, Γρ, Π, Ε, Κ, Βρ, Σ, Ρ. — ἐπισκόπῳ Βευερ.

νη· εἰ δέ τι τοιοῦτον γίγνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμόν τὸν ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προήγεσθαι τὸν ἄξιον.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ σ'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μὴ ἐξεῖναι λέγει, τῷ ἐπισκόπῳ χειροτονεῖν, ὃν βούλεται· εἰ δὲ χειροτονήσῃ, ἄκυρόν τε τὴν χειροτονίαν εἶναι, καὶ τὸν χειροτονήσαντα ἀφορίζεσθαι. Ταῦτα οὖν καὶ ὁ παρὼν θεσπίζει κανῶν, καὶ μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ, θανόντος τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος τὸν ἄξιον ψηφίσῃται, καὶ καταστήσῃ.

ΒΛΑΣ. Ὁ σ'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, λέγει, μὴ ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ χειροτονεῖν ὃν βούλεται ἀντ' αὐτοῦ. Ταῦτα οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν θεσπίζει, προστιθέμενος, μὴ ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ θανόντος τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος τὸν ἄξιον ψηφίσῃται.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ καθιστάτω ἕτερον ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ ἐπίσκοπον ὁ ἐπίσκοπος· ἐκείνου δὲ κοιμηθέντος, μετὰ συνόδου τῶν ἐχόντων ἐξουσίαν ἄξιος προβεβλήσθω.

Οὐκ ἔξεστι τῷ τελευτῶντι ἐπισκόπῳ ἐν τῷ τελευτῶν, ἐπίσκοπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν· ἀλλ' ἡ σύνοδος τῆς ἐπαρχίας μετὰ θάνατον αὐτοῦ, κατὰ γνώμην καὶ τοῦ ταύτης μητροπολίτου, τὸν ἄξιον προχειρίζεται.

Κανὼν ΚΔ'.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν φυλάττεσθαι δεῖ μετὰ πάσης ἐπιμελείας, καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν. Ἄ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πεπιστευμένου (1) πάντα τὸν λαόν,

(1) ἐπισταμένου Ἰουστ.

καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἰδέναί καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτὲ τὰ ἴδια ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας (1), ὥστε μὴδὲν αὐτοὺς λανθάνειν· ἔν' εἰ συμβαίῃ τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν (2) τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστόν παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται, καταλιμπάνεσθαι· τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι· καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν τινὰ (3) ζημίαν, μήτε τὸν ἐπίσκοπον προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημίᾳ περιβάλλεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κανὼν οὗτος συμφωνεῖ τῷ μ.α. κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· κακεῖνος γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ τὴν ἐξουσίαν τῶν τῆς ἐκκλησίας δίδωσι πραγμάτων, καὶ τὴν τούτων διοίκησιν αὐτῷ ἀνατίθῃσι. Καὶ ὁ μ'. δὲ κανὼν τῶν αὐτῶν φανερὰ εἶναι βούλεται τὰ τοῦ ἐπισκόπου πράγματα, εἰ ἔχει ἴδια, καὶ φανερὰ αὖθις τὰ τῆς ἐκκλησίας. Ἄ τοίνυν ἄμφω οἱ λεχθέντες κανόνες ὥρισαν, ταῦτα οἱ τῆς συνόδου ταύτης ἐν τῷ παρόντι κανόνι συμπεριέλαβον. Τὰ γοῦν εἰρημένα εἰς ἐξήγησιν τῶν ἀποστολικῶν κανόνων ἀμφοῖν, καὶ τοῦτον σαφηνίζουσι τὸν κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Παντὶ τῷ κλήρῳ τὰ τῆς ἐκκλησίας θέμισ διαγινώσκεισθαι, ἵνα, τοῦ ἐπισκόπου τελευτῶντος, τὰ οἰκεῖα τῆς ἐκκλησίας διαφυλάττηται· τὰ δὲ τοῦ ἐπισκόπου κατὰ τὴν ἐκείνου διοικῆται διάταξιν.

(1) X. Tr. Beuer. — τίνα ποτὲ ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας Π. Ε. Κ. Βρ. — (2) Π. Βρ. Ε. Κ. — μεταλλάττεσθαι Beuer. X. Tr. — (3) X. Tr. 'Ιουστ. Σ. 'Ρ. — ἀνευ τούτων τινὰ, εἰ λοιποῖ.

Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, καὶ φανερὰ αὐτὰ καθιστᾶν ὡσαύτως καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας· καὶ γινώσκεισθαι ταῦτα τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, ἵν' ὅτε τελευτᾷ ἐν τοῖς οἰκείοις κατὰ τὸ βουλευτὸν αὐτῷ Διατάξῃται. Εἰ δὲ μὴ οὕτω ποιήσῃ, πάντα προσκυροῦσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ.

Κανὼν ΚΕ'.

Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους, μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴγε δέοιτο, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς στερεῖσθαι, κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον, λέγοντα· ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθῆσόμεθα(1)· εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκείας(2) αὐτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρποὺς, μὴ μετὰ γνώμης τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείοις αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν, ἢ ἀδελφοῖς, ἢ υἱοῖς παράσχοιτο. τὴν ἐξουσίαν, ὡς (3) διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, τοῦτον εὐθύνας παρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ ἐπίσκοπος, ἢ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἢτοι ἐξ ἀγρῶν, ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρέβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας συνόδου.

(1) ἁ, Τιμ. 5', 8.—(2) Σ. Ρ., —οἰκιακὰς, οἱ λοιποί.—(3) Χ. Τρ.—εἰς τὸ, Βενετ.

ΖΩΙΝΑΡ. Καὶ ὅσα ἐν τῷ κανόνι τούτῳ οἱ τῆς συνόδου ταύτης εἶπον, τοῖς εἰρημένοις ἀποστολικοῖς κανόσιν ἐπόμενοι εἶπον. Καὶ τὸ ἔχειν γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἐξουσίαν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, ἐξουσίαν δὲ, οὐχ ὥστε χρῆσθαι τούτοις ὡς βούλονται, ἀλλ' εἰς διοίκησιν τῶν δεομένων, καὶ τὸ μεταλαμβάνειν αὐτὸν τῶν δεόντων, τουτέστι τῶν ἀναγκαίων, καὶ τούτων, εἰ δέοιτο, ἀντὶ τοῦ, ἐνδεῶς ἔχει, (περισσὸν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ συγχωρεῖ δαπανᾶν), τῷ Ἀποστόλῳ δὲ πειθεσθαι, λέγοντι, ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα, τῶν ἀποστολικῶν εἰσι διατάξεων. Εἰ δὲ μὴ τοῖς ἀναγκαίοις ἀρκοῖτο, δαπανᾶ δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰς ἑαυτοῦ χρείας, καὶ μὴ μετὰ γνώμης τῶν τοῦ κλήρου ἀξιολογωτέρων τὰς προσόδους τῆς ἐκκλησίας εἰσοδιάζει τε καὶ ἐξοδιάζει, ἀλλὰ συγγενέσι παράσχοι τὴν ἐξουσίαν, ὥστε λεληθότως ἐκείνων μετιόντων τὰ πράγματα, βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, λόγους δὲ τὰς λογοπραγίας καλεῖ· εἰ γὰρ μὴ εἶδῃσιν ἔχοιεν οἱ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀληθῶν εἰσόδων καὶ ἐξόδων, πῶς τοὺς διοικητὰς τῶν τοιούτων λόγους ποιεῖν ἀπαιτήσουσιν; Ὅταν οὖν οὕτως ἐπίσκοπος διοικῇ τὰ τῆς ἐκκλησίας, εὐθύνεσθαι αὐτὸν παρὰ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας διορίζεται ὁ κανὼν· εἰ δὲ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον σφετερίζεσθαι καὶ οικειοῦσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶν ἐξ ἀγρῶν εἶεν, καὶν ἄλλοθεν, ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαβάλλοιντο, ὥστε θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, μὴ χορηγουμένων σφίσι τῶν χρεωδῶν, δυσφημεῖσθαι δὲ καὶ κακῶς ἀκούειν τοὺς οὕτω διοικοῦντας, καὶ τὸν λόγον, τουτέστιν, ἅς ποιῶσι λογοπραγίας, ὡς μὴ καλῶς προδαινούσας, καὶ τούτους διορθοῦσθαι παρὰ τῆς συνόδου, τὸ ἐνδεχόμενον δοκιμαζούσης, ἐξεταζούσης, ἢ κυρούσης.

ΒΑΣ. Οἱ παρόντες δύο κανόνες τὰ αὐτὰ θεσπίζουσι τῷ μ'. καὶ μά. ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ ζήτει τὰ ἐν αὐτοῖς γραφέντα. Σημείωσαι δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κέ. κανόνος, ὅτι διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφείλουσι πάντα τὰ τῶν ἐκκλησιῶν διοικεῖσθαι, καὶ ὅτι οἱ παρὰ τοὺς κανόνας τούτους διαπραττόμενοι κατὰ τὸ δόξαν τῆς συνόδου κολάζονται.

ΛΡΙΣΤ. Κύριος ὁ ἐπίσκοπος τῶν τῆς ἐκκλησίας ἔστω πραγ-

μάτων. Εἰ δὲ μὴ ἱκανοῖτο τοῖς ἱκανοῦσιν αὐτῶ, ἀλλὰ τὰ πράγματα καὶ τοὺς πόρους μεταβάλλοι τῆς ἐκκλησίας μὴ μετὰ γνώμης τοῦ κλήρου, εἰσπραττέσθω δίκας πρὸ τῆς συνόδου· εἰ δὲ καὶ τὰ πένησιν ὀφειλόμενα εἰς ἑαυτὸν σφετερίζοιτο, καὶ οὕτω τῇ συνόδῳ λόγους διδόντω.

Ὁ τὰς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς ἐμπειπιστευμένος, πολλῶ μᾶλλον ἢ σχολίῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων τὴν ἐξουσίαν, ὥστε διανέμειν ταῦτα τοῖς δεομένοις διὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων· ἐπιχωρεῖν δὲ καὶ ἑαυτῶ, εἴγε προσδεῖς ἐστί, τὰ δέοντα, εἰς τε τὰς ἀναγκαίας αὐτῶ χρείας καὶ τὰς τῶν παρ' αὐτοῦ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὥστε μὴ ὑστερεῖσθαι αὐτούς. Εἰ δὲ οὐκ ἀρκοῖτο τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ τὰς εἰσόδους τῆς ἐκκλησίας κερδαίνειν αἰροῖτο, καὶ οἰκιοῦσθαι αὐτάς, καὶ διὰ τοῦτο τὴν οἰκονομίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκείοις αὐτοῦ καὶ συγγενέσι παράσχοιτο, ὥστε λανθάνειν ἔνθα κατακενοῦνται αἱ εἰσοδοί, παρὰ τῆς συνόδου εὐθυνθήσεται, καθὼς ἂν αὕτη συνίδοι.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠΑΤΙΑΝΗΣ
ΦΡΥΓΙΑΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΕΙΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚ ΔΙΑΦΕΡΩΝ
ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΗΣ ΑΣΙΑΝΗΣ (1).

Κανὼν Α΄.

ΠΕΡΙ τοῦ δεῖν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, τοὺς ἐλευθέρως (2) καὶ νομίμως συναφθέντας δευτέροις γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντας (3), ὀλίγου χρόνου παρελθόντος, καὶ σχολάσαντας (4) ταῖς προσευχαῖς (5) καὶ νηστεύαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν ὠρίσαμεν (6).

ΖΩΝΑΡ. Εἰ καὶ οὐ κεκώλυται ἡ δευτερογαμία, ἀλλ' οὐδ' ἀνεπιτίμητος πάντη ἔσται. Εἰ γὰρ καὶ ὁ μέγας Παῦλος τὸν δεῦτερον ἐπιτρέπει γάμον, ἀλλὰ νεωτέρας χήρας γαμεῖν διατάττεται. Καὶ εἰσὶ τινες λέγοντες, μόναις γυναίξιν τοῦτο συγκεχωρηθῆσθαι, διὰ τὸ τῆς φύσεως αὐτῶν ἀσθενές καὶ εὐδολισθόν· οἱ δὲ Πατέρες καὶ τοὺς ἀνδρας διγαμοῦντας ἐδέξαντο. Καὶ εἰ νομίμως, φασί, τὸν δεῦτερον ἐποίησαντο γάμον, μὴ πρότερον λαθρογαμίαν ἐπ' ἀλλήλοις ἡμάρτηκότες, ὀλίγου παρελθόντος χρόνου, σχολάσαντες νηστεία καὶ προσευχῇ, δεχθήσονται εἰς κοινωνίαν κατὰ συγγνώμην, τουτέστι συγγνωμονούμενοι

(1) Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκεται τὰ ἐξῆς παρὰ Βρ. 'Ε. Κ. — 'Ἡ ἁγία Σύνοδος, ἡ κατὰ Λαοδικεῖαν τῆς Φρυγίας Καπατιανῆς συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσιανῆς, ὅρου ἐξέθετο ἐκκλησιαστικῶς ὡς ὑποτέτακται. — (2) Ἰλευθέρως Χ. Τρ. Σ. Ρ. — (3) Π. Ε. Κ. — λαθρογαμίας Βρ. — μὴ λαθρογαμήσαντας Χ. Τρ. Βευερ. — (4) Π. Χ. Τρ. Βευερ. — καὶ σχολασάντων 'Ε. Κ. Βρ. — (5) Π. Ε. Κ. Βρ. — ταῖς εὐχαῖς Χ. Τρ. Βευερ. — (6) Βρ. 'Ε. Κ. Σ. Ρ. — τὸ, ὠρίσαμεν, οὐ κεῖται παρὰ τοῖς λοιποῖς.

διὰ τὴν ἀνάγκην τὴν φυσικὴν. Ὁ μὲν οὖν κανὼν οὗτος ἀόριστον ἀφῆκε τὸν χρόνον. Ὁ δὲ μέγας Βασιλεῖος, ἐν τῷ δ' αὐτοῦ κανόνι, ἐνιαυτὸν λέγει εἶναι τὸν τοῦ ἐπιτιμίου καιρὸν· ἄλλους δὲ φησι, διετίαν ὀρίζειν ἐπὶ τῶν διγάμων. Ἄλλ' ὁ μὲν ἐνιαυτὸς ἔσται, ὅτε οὐ προηγήσατο ἐπὶ τῶν δευτέροις ὀμιλησάντων γάμοις λαθρογαμία. Ἡ δὲ λαθραία μίξις συνήλθοσαν πρότερον, εἴτα εἰς νόμιμον γάμον ἀπεῖδον, καὶ ὡς πεπορνευκότες ἐπιτιμηθήσονται. Καὶ ἡ κβ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, κειμένη εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν κ.ή. τίτλ. ιδ'. πολλὰ περὶ δευτερογαμούντων καὶ ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν, διατάσσεται.

ΒΛΑΣ. Οἱ δευτερογαμοῦντες, ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος, μετανοοῦντες, καὶ προσευχόμενοι, μετ' ὀλίγον χρόνον ἀξιοῦνται τῆς κοινωνίας τῶν θείων ἀγιασμάτων· ἀπὸ δὲ τοῦ δ' κανόνος τοῦ ἀγίου Βασιλείου, μετὰ ἐνιαυτὸν. Ἰκεῖνοι μὲντοι οὕτως ἐπιτιμῶνται, οἱ μετὰ νομίμου συνοικεσίου δευτερογαμήσαντες. Οἱ γὰρ πρότερον λαθρογαμήσαντες, ἥτοι πορνεύσαντες, μετὰ τῶν ὕστερον συζευχθεισῶν αὐτοῖς νομίμως, κατὰ πόρνους κολασθήσονται, κατὰ μηδὲν ὠφελούμενοι ἐκ τῆς νομίμου συναφείας. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Οἱ δὲ νόμοι τοὺς ἐκ πορνείας γεννηθέντας, ὡς ἐκ νομίμου συναφείας τεχθέντας λογίζονται, ἐὰν ὕστερον τὴν μητέρα αὐτῶν νομίμως ἀγάγηται ὁ πατήρ. Καὶ ζήτηι βιβλίον τῶν βασιλικῶν λβ'. τίτλον β'. ὄλον, καὶ τὸν ιδ'. τίτλον τοῦ κ.ή. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ἥτοι τὴν κβ'. Ἰουστινιάνειον νεαράν, ἥτις ἄλλως τὰ περὶ τῶν δευτερογαμούντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν διατάσσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μὴ λαθραιογαμήσας δίγαμος, ὀλίγον τοῖς ἐπιτιμίοις σχολάσας, λοιπὸν ἀνεύθυνος.

Ἐπὶ ἐνιαυτὸν ὁ δίγαμος ἀφορίζεται, τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ σχολάζων, καὶ οὕτω τῆς κοινωνίας καταξιοῦται. Ἐὶ δὲ μὴ ἐλευθερίως καὶ νομίμως τῷ δευτέρῳ συνήφθῃ γάμῳ, ἀλλὰ πρότερον λαθραιογαμήσας, μετὰ ταῦτα καὶ εἰς κοινωνίαν ἦλθε γάμου, τῷ τῆς πορνείας ἐπιτιμίῳ ὑπόκειται.

Κανὼν Β'.

Περὶ τοῦ τοὺς ἑξαμαρτάνοντας (1) ἐν διαφόροις πταισί-
σμασι, καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολο-
γήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν
τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος,
καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις (2), διὰ τοὺς
οἰκτιρμούς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ
κοινωνίᾳ.

ΖΩΝΑΡ. Κὰν ἐν διαφόροις πταίσμασιν ἡμαρτέ τις, ἐξομο-
λογῆται δὲ ταῦτα, καὶ ἀποστρέφεται τελείως ἢ ἔφθῃ ποιῆσαι
κακὰ, δίδοσθαι αὐτῷ καιρὸν μετανοίας, διορίζεται ὁ κανὼν,
ἀναλόγως τοῖς πταίσμασιν, οἷς ἐποίησε· καὶ οὕτως, αὐτοῦ
ἐνδεικνυμένου μετάνοιαν, δέχεσθαι αὐτὸν καὶ προσάγεσθαι τῇ
κοινωνίᾳ, οὐχ ὡς αὐτοῦ διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς ἀξιουμένου
τῆς τῶν θείων μυστηρίων μεταλήψεως, ἀλλὰ διὰ τοὺς οἰ-
κτιρμούς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα.

ΒΛΑΣ. Ἐμάθομεν μηδεμίαν ἁμαρτίαν νικᾶν τὴν φιλανθρω-
πίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ παρῶν δὲ κανὼν διορίζεται, τοὺς ἀφι-
σταμένους τελείως τοῦ κακοῦ, μετὰ ἐξομολογήσεως καθαρᾶς
καὶ μετανοίας ἀξίας τῶν πταισμάτων (3), ἀξιῶσθαι τῆς θείας
μεταλήψεως, οὐ διὰ τὴν σπουδὴν τούτων, ἀλλὰ διὰ τοὺς
οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα. Ταῦτα δὲ
πάντως διευκρινῆσει ἡ ἐπισκοπικὴ δοκιμασία.

ΛΡΙΣΤ. Οἱ διάφοροι ἀγνοήμασιν ἐαλωκότες, εἰ ἐπιγνόντες
ἐξομολογοῖντο, καὶ ἀναλόγως μετανοοῖεν, εὐπρόσδεκτοι.

Πάντες οἱ ἁμαρτήσαντες, ὅποια ἄν τις εἴποι τὰ ἁμαρτήματα,
εἰ μετανοήσουσι καὶ ἐξομολογήσονται ταῦτα, καὶ τὴν ἀπο-
στροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιήσονται, καὶ κατὰ τὴν ἀνα-
λογίαν τοῦ πταίσματος τὸν δοθέντα αὐτοῖς καιρὸν εἰς με-

(1) Π. Βρ. 'Ε. Κ. Χ. Τρ. — ἁμαρτάνοντας Βευερ. — (2) Π. Βρ. 'Ε. Κ. —
δοθέντος, τοὺς τοιούτους διὰ τὴν ἀγαθότητα κτλ. Χ. Τρ. — δοθέντος αὐτοῖς,
τοὺς τοιούτους, Βευερ. — (3) Χ. Τρ. — τῷ πταίσματι Βευερ. Ἡ.

τάνοιαν ἐν προσευχαῖς καὶ δάκρυσιν ἐκτελέσουσι, παραδεχθή-
σονται εἰς κοινωνίαν, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὴν ἀγαθότητα
τοῦ Θεοῦ.

Κανὼν Γ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν προσφάτως φωτισθέντα (1) προσά-
γεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώ-
της συνόδου διετάξατο, καὶ ἂ ἐν ἐκείνῳ εἴρηται, κἂν τούτῳ
ἀρκέσουσι.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανόνα π'. συνόδου
Νικαίας κανόνα θ'. τὰ αὐτὰ τῷ παρόντι κανόνι θεσπίζοντα
χάριν τῶν προσφάτως βαπτισθέντων, καὶ ζητούντων ἱερωθῆ-
ναι. Ὁ μέντοι μέγας ἐκεῖνος φωστήρ ὁ Νεκτάριος, ἄρτι τῆς τῶν
κατηχουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς, καὶ τῷ θείῳ λουτρῷ τὸν τοῦ βίου
ῥύπον ἀποπλυνάμενος, καθαρὸς ἤδη τὸ καθαρώτατον τῆς ἀρχιε-
ρωσύνης ἀξίωμα περιβάλλεται, καὶ ἅμα τῆς βασιλευούσης ἐπί-
σκοπος γίνεται, καὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς θ'. συνόδου
ἕξαρχος.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ νεοφώτιστος ἀνιεράτευτος.

Ὁ νεοφώτιστος οὐκ εὐθὺς ἐν ἱερατικῷ προσάγεται τάγματι.

Κανὼν Δ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἱερατικοὺς δανείζειν, καὶ τόκους,
καὶ τὰς λεγομένας ἡμιολίας λαμβάνειν.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ὁ ἑπτακαιδέκατος τῆς πρώτης οἰκου-
μενικῆς συνόδου οὕτως ὤρισε, καὶ πλείω τῶν εἰρημένων ἐκεῖ
οὐ χρὴ εἶναι (2).

ΒΛΑΣ. Ὁ ἀποστολικὸς μδ'. κανὼν, καὶ ὁ ιζ'. τῆς πρώτης
συνόδου, πλατύτερον διαλαμβάνουσι περὶ τῶν ἱερωμένων λαμ-
βανόντων τόκους καὶ ἀνάγνωθι τούτους.

(1) X. Γρ. Βενερ. Σ. Ρ. — φωτισθέντας — Π. Ε. Κ. — πρόσφατον Βρ. —
(2) οὐ χρὴ εἶναι. X. Γρ. πρὸς χρὴ εἶναι Κ.

ΑΡΙΣΤ. Τόκους, ἢ ἡμιολίας ἱερατικὸς οὐ λαμβάνει.

Οὐ δεῖ τοὺς ἐν κλήρῳ αἰσχροὶ κέρδη ἐπινοεῖν, καὶ ἐπὶ βαρυτάτοις τόκοις, ἢ καὶ ἐλαφροῖς ἐκδανείζειν· εἰ μὴ βούλοιντο τοῦτο ποιοῦντες, καὶ μὴ παύμενοι, καθαιρεῖσθαι.

Κανὼν Ε΄.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Χειροτονίας ἐνταῦθα τὰς ψήφους ὠνόμασεν ὁ κανὼν. Ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ τὰ ψηφίσματα γίνεσθαι παρὰ τῶν ἀρχιερέων, λέγονται κατὰ τινῶν αἰτιάματα, δι' ἃ κωλύονται ἴσως ἱερωσύνης, οὐκ ἔδοξε τοῖς Πατράσι προσῆκον παρεῖναι τινὰς ἀκροωμένους τῶν λεγομένων, ὡς αἰσχύνην τοῖς καθ' ὧν λέγονται ἐπαγόντων, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις εἰς προτροπὴν γινομένων κακίας, καὶ τοῖς ἀστηρίκτοις πρὸς πίστιν εἰς βλασφημίαν κατὰ Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ διὰ τῶν ἐναρέτων δοξάζεται ὁ Θεός, τῶν ὀρώντων τὰ καλὰ ἔργα δοξαζόντων αὐτὸν, οὕτω διὰ τῶν ἐναντίων βλασφημεῖται τὸ Θεῖον παρὰ ἀπίστον καὶ ἀστηρίκτων ἀνθρώπων. Διὰ τί δὲ καὶ ἡ ψήφος χειροτονία λέγεται, εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων.

ΒΛΑΣ. Χειροτονίας ἐνταῦθα τὰς ψήφους ὀνομάζει ὁ κανὼν, καὶ φησιν, ὡς, ἐπεὶ ἐν ταῖς ψήφοις λέγονται τινὰ πολλὰ καὶ ἀνάξια χάριν τῶν ψηφίζομένων, οὐ χρὴ ἐπὶ κοινῇ ἀκροάσει τοῦ βουλομένου τὰς ψήφους (1) γίνεσθαι· διὰ τοῦτο οὖν καὶ σήμερον κατ' ἰδίαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ μόνοι συνεργόμενοι ψηφίζονται. Ἐν μέντοι τῷ πρώτῳ ἀποστολικῷ κανόνι ἡ χειροτονία εἰς χειροθεσίαν ἐκλαμβάνεται.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ χειροτονίαι ἐπ' ἀκροωμένοις οὐ γίνονται.

Αἱ εὐχαὶ τῶν χειροτονουμένων οὐκ ἐκφωνοῦνται μεγάλως, ὥστε τὸν λαὸν ἐπακροῦσθαι αὐτῶν.

(1) ταύτας γίνεσθαι X, Tρ,

Κανὼν Γ'.

Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἵρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ αἵρέσει.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ αἵρέσει περιπεσόντες, καὶ μένοντες ἐν αὐταῖς, τῆς ἐκκλησίας ἐξοστρακίζονται, ὡς ταύτης ἀλλότριοι. Πῶς οὖν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ συγχωρηθήσονται εἰσιέναι; Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς, ἀπεκρίνατο ἐν κανόνι θ'. ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ἐν εὐχῇ παρῆναι αἵρετικοί, εἰ μὴ ἐπαγγέλλονται μετανοεῖν, καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

ΒΑΣ. Σαφῆς ὁ κανὼν· οὐ γὰρ συγχωρεῖ τοῖς αἵρετικοῖς ἐπιμένουσι τῇ αἵρέσει, συνεκκλησιάζειν μετὰ ὀρθοδόξων. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν θ'. κανόνα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου.

ΑΡΙΣΤ. Αἵρετικοῖς τὸ ἱερόν ἀνεπίδατον.

Οὐ συγχωροῦνται αἵρετικοὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εἰσιέναι· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, οὕτω τοῦ κανόνος τούτου ἐκτεθέντος, τῷ πληρώματι τῶν πιστῶν Θυάλεντα παρεδέξατο.

Κανὼν Ζ'.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐκ τῶν αἵρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν, ἤτοι Φωτεινιανῶν, ἢ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν, ἐπιστρεφομένους, εἴτε (1) κατηχουμένους, εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ἧ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τῶν ἁγίων (2).

(1) Η. — εἴπου, Χ. Τρ. Σ. 'Ρ. Βενερ.—ἀνευ τοῦ, εἴτε κατηχουμένους, Βρ. —
 (2) Χ. Τρ. Σ. 'Ρ. Ε. Κ. — τῷ μυστηρίῳ τῷ ἁγίῳ Βρ. — τῶν ἁγίων μυστηρίων Η.

ΣΩΝΑΡ. Περὶ τῶν αἵρέσεων τούτων καὶ ἄλλων πλειόνων ὁ τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου ζ'. περιέχει κανόν. Ἐν γοῦν τῇ ἐξηγήσει τοῦ τοιαύτου κανόνος εἴρηται, τίνες τε εἰσὶν αἱ αἵρέσεις αὗται, καὶ πῶς δέχονται οἱ ταύταις κατεχόμενοι, προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἅπερ ἀναγινωσκόμενα ἐρμηνεύουσι καὶ τὸν παρόντα κανόνα.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ζ'. κανόνα τῆς β'. συνόδου, τὸν ιθ'. τῆς πρώτης, τὸν ιε'. τῆς ἑκτῆς, καὶ μάθῃς περὶ ὧν καὶ ὁ παρὼν κανὼν διέξεισιν.

ΑΡΙΣΤ. Ναυατιανοὶ, καὶ Φωτεινιανοὶ, καὶ Τεσσαρεςκαιδεκατίται, εἰ μὴ τὰς τε ἄλλας αἵρέσεις ἀναθεματίζοιεν, καὶ τὴν οἰκείαν, ἀπρόσδεκτοί· μετὰ μέντοι τὸ ἀνάθεμα, χριόμενοι κοινωγείτωσαν.

Οὗτοι τὰς τε ἄλλας αἵρέσεις, καὶ τὴν οἰκείαν ἀναθεματίζοντες, προσδέχονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μόνῃ τῇ ἁγίᾳ μύρῳ χρίονται. Ἄλλ' οἱ μὲν Ναυατιανοὶ, καὶ οἱ Τεσσαρεςκαιδεκατίται, καὶ οἱ Φωτεινιανοὶ, τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος χρῆζουσιν· ὅτι περὶ ὁ ἀρχηγὸς ὁ αὐτῶν Φωτεινὸς πολλὰς αἵρέσεις ἀνενεώσατο, τὴν τε τοῦ Σαμοσατέως Παύλου, καὶ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος, καὶ τοῦ Μοντανοῦ, οὐκ ἀναρχον δογματίσας τὸν Θεοῦ λόγον, οὐδὲ ποιητὴν τῶν αἰώνων πάντων, οὐδὲ πάσης τῆς κτίσεως προὑπάρχοντα, ἀλλὰ νέον καὶ πρόσφατον, καὶ ἀρχὴν λαβόντα ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως ἐκ τῆς παρθένου. Ἰῶν δὲ Τεσσαρεςκαιδεκατιτῶν ἡ αἵρεσις ἐστὶ, τὸ ἐν τῇ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης ἡμέρᾳ, καὶ ἐν δευτέρᾳ, ἢ τρίτῃ, ἢ τετράδι ἐμπέση, τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐορτάζειν ἀνάστασιν. Οὐ παραδέχονται δὲ, κατὰ τοὺς Ναυατιανοὺς, καὶ τὴν τῶν ἐπιστρεφόντων μετάνοιαν. Κέχρηται δὲ καὶ νόθοις βιβλίοις, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα φρονοῦσι.

Κανὼν Η'.

Περὶ τοῦ τοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τοὺς
(ΕΟΜ. Γ'.)

τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τῆς ε'. συνόδου κανὼν, οὗ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προσεχει κανὼν ἐμνήσθημεν, διαλαμβάνει καὶ περὶ τῶν Φρυγῶν, οὓς καὶ Μοντανιστὰς (1) λέγει. Τούτους τοίνυν προσιόντας τῇ ἐκκλησίᾳ, κακεῖνος ὁ κανὼν καὶ εὗτος βαπτίζεσθαι κελεύει, κατηχομένους ἐπιμελῶς, καὶ κληρικοὶ ἐν κλήρῳ παρ' αὐτοῖς δοκοῦντι, μὴ ὄντι δὲ πρὸς ἀλήθειαν, ὠνομάζοντο, καὶ μέγιστοι ἐλέγοντο. Ἦσαν γὰρ παρ' ἐκείνοις τινὲς τῶν ἄλλων προέχοντες, ὡσανεὶ διδασκάλων πληροῦντες (2) τάξιν, οἱ καὶ μέγιστοι ἐκαλοῦντο. Τούτους γοῦν τοιούτους ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχομένους, ἐξ αὐτῶν οὔτινες ἂν εἶεν, ὁ κανὼν κατηχεῖσθαι καὶ βαπτίζεσθαι βούλεται.

ΒΛΑΣ. Τὰ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ζ'. κανόνος (3) τῆς ε'. συνόδου γραφέντα, ἀρκοῦσιν εἰς ἐρμηνείαν καὶ τοῦ παρόντος κανόνος. Ἐπεὶ δὲ ἔλεγον οἱ ἐκ Φρυγῶν αἵρετικοὶ τινὰς διδασκάλους αὐτῶν κληρικοὺς μεγίστους, διὰ τὸ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων αἵρετικῶν κληρικῶν, καὶ ἤσαν τινες διατεινόμενοι μὴ ὑφείλειν τούτους βαπτίζεσθαι ὡς δῆθεν κεκληρωμένους, προστίθησιν ὁ κανὼν, καὶ τούτους κατηχεῖσθαι καὶ βαπτίζεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Φρύγες μεταμελόμενοι, ἀναβαπτίζεσθωσαν' εἰ καὶ παρ' ἐκείνοις κεκληρώνονται.

Καὶ οὗτοι μεταμεληθέντες, καὶ ἀπὸ τῆς αἵρέσεως αὐτῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ τῇ ἀμωμότητι πίστει προσερχόμενοι, καὶ τὰς αἵρέσεις πάσης, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες, προσδέχονται, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχοῦνται τε καὶ βαπτίζονται, καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τοῖς Φρυζῖν ἐτύγχανον. Οὗτοι δὲ οἱ Φρύγες ἀπὸ Μοντανίου καὶ Πρισκίλλης ἔσχον τὴν αἵρεσιν· ὁ δὲ Μοντανὸς οὗτος παράκλητον ἑαυτὸν προσηγόρευτε· δύο γυναῖκας πορνικῶς ἔσχε, Πρίσκιλλαν καὶ

(1) X. Tr. — οὗς Μοντανιστὰς K. Βουαρ. — (2) X. Tr. — κληροῦντες Βουαρ. K. — (3) X. Tr. — τὰ ἐν τῷ ζ'. κανόνι, Βουαρ. 'E.

Μαξιμίλλαν, ἃς καὶ προφήτιδας ἐκάλεσε· πολίχνιον τι τῆς Φρυγίας, τὴν Πέζουσαν, Ἱερουσαλήμ. ὠνόμασε· γάμους ἐπέτρεψε λύεσθαι, καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι· τὸ Πάσχα διέστρεψε, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς ὁμοουσίου Θεότητος εἰς ἓν συνῆψε πρόσωπον συγχεόμενον· αἷμα ἀναμιγνύειν ἀλεύρω, καὶ εἰς μετάληψιν τοῦτο διδόναι ἐδίδασκε, τὴν δὲ μέθεξιν τούτου τοὺς μεταλαμβάνοντας δι' αἰσχύνην ἀρνείσθαι.

Κανὼν Θ'.

Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια (1) πάντων τῶν αἵρετικῶν ἀπιέναι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκα· ἀλλὰ τοὺς τοιούτους, ἐὰν ᾧσι πιστοὶ, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός. Μετανοοῦντας δὲ, καὶ ἐξομολογουμένους ἐσφάλλαι, παραδέχεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον αἵρετικοὺς εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν πιστῶν κωλύουσιν οἱ κανόνες, ἀλλ' οὐδὲ πιστοὺς ἀπιέναι παραχωροῦσιν εἰς τὰ τῶν αἵρετικῶν κοιμητήρια, ἐνθα τυχὸν οἱ παρ' αὐτοῖς ὀνομαστοὶ θανόντες κατέκειντο, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια. Βίβλος γὰρ καὶ τινὰς τῶν ὑποκειμένων αἵρέσεων ἐν τοῖς διωγμοῖς ἐνστήναι μέχρι θανάτου, οὓς καὶ μάρτυρας οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς ἐκάλουν, καὶ τοὺς οἴκους, ἐν οἷς τὰ ἐκείνων ἐτέθαπτο σώματα, μαρτύρια ἔλεγον. Ἐν τούτοις ἀπιέναι πιστοὺς εὐχῆς χάριν, ἢ θεραπείας ἕνεκα, ἀπηγόρευται· θεραπείαν δὲ ἢ τὴν τιμὴν ὀνομάζει, ἢ τὴν ἐκ νόσων ἴασιν. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ βούλεται ὁ κανὼν, τὸ μὴ ἀπιέναι τινὰς εἰς τὰ εἰρημένα, μήτε ὡς εὐξομένους, μήτε ὡς τιμῆσοντας τοὺς παρὰ τῶν αἵρετικῶν τιμωμένους, μήτε ὡς θεραπείαν νόσων ἢ πειρασμῶν ἀλλοίων ἐξ ἐκείνων αἰτήσοντας· ἀλλὰ τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀπερχομένους ἐκεῖ ἀφορίζεσθαι, ἢ γοῦν ἐπὶ τινὰ καιρὸν τῆς κοινωνίας εἶργεσθαι· τοὺς τῆς ἐκκλησίας δὲ, οὐ τοὺς ἱερομένους λέγει, ἢ κεκληρωμένους, ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς, καὶ λαί-

(1) μαρτυρεῖα Σ. P.

κοί ὡσι· μετανοοῦντας δὲ καὶ ἐπιγινώσκοντας τὸ σφάλμα αὐτῶν δέχεσθαι.

ΒΛΑΣ. Ὡσπερ ἐν τῷ ς'. κανόνι ἐκωλύθησαν οἱ αἵρετικοὶ εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· οὕτω καὶ ἐνταῦθα κωλύονται οἱ πιστοὶ ἀπιέναι εἰς τὰ τῶν αἵρετικῶν κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα παρὰ τούτων μαρτύρια. Ὡς δὲ τινος ἐπόντος, εἰ δὲ ἀπέλθοι πιστὸς εἰς σύναξιν αἵρετικῶν, χάριν τοῦ καταπτῦσαι αὐτῆς, ἵνα τί κολασθῆσεται; Φασὶν οἱ Πατέρες, ἐκείνους ἀκοινωνήτους εἶναι πρὸς καιρὸν, ἡγοῦν ἀφωρισμένους, τοὺς χάριν εὐχῆς ἢ θεραπείας ἀπιόντας εἰς τὰ τῶν αἵρετικῶν μαρτύρια, οὓς καὶ μετανοοῦντας, καὶ ἐπιγινώσκοντας τὸ παρ' αὐτῶν ἐσφαλμένον, προσδέχεσθαι διορίζονται. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ξδ'. καὶ ὁ, τῆς παρούσης συνόδου κανόνα κθ'. λθ'. λδ'. λζ'. λη. καὶ λθ', τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ξ'. καὶ τῆς ς'. κανόνα ιά. Μαρτύρια δὲ παρὰ αἵρετικῶν λέγονται τὰ κοιμητήρια· ἐν γὰρ τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ τινες αἵρετικοὶ Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες, μέχρι θανάτου ἐτιμωρήθησαν· διὸ καὶ μάρτυρας τούτους ἐκάλουν οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κοιμητηρίοις καὶ μαρτυρίοις αἵρετικῶν ἐπευχόμενος, ἀκοινωνήτος.

Κανὼν Ι'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ ἑαυτῶν παιδία αἵρετικοῖς.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διάφοροι κανόνες εἰσὶν, ὧν ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ ιδ'. κανόνος τῆς οἰκουμένης τετάρτης συνόδου ἐμνήσθημεν, καὶ ἱκανὰ τὰ ρηθέντα ἐκεῖ καὶ πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ιδ'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα ἀρκέσουσι πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Αἵρετικοῖς γαμικῶς μὴ συνάλλασσε.

Κανὼν ΙΑ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἧτοι προκαθημένας, (1) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι. (2).

ΖΩΝΑΡ. Ἰσάν τινα παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἔθνη, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινόμενα, ὧν τὰ μὲν ὁ χρόνος ἠλλοίωσε, τὰ δὲ καὶ τέλος ἐπαυσε, τὰ δὲ καὶ κανόνες ἀπηγόρευσαν, ὧν ἐν ἡν καὶ τὸ πρεσβύτιδάς τινος γηραιὰς γυναῖκας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τάττεσθαι, καὶ προκαθημένας λέγεσθαι, ἐξαρχούσας τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν γυναικῶν, ὡσπερ διδασκάλους, καὶ καθιστώσας αὐτάς πρὸς εὐταξίαν, καὶ ὅπως, καὶ ὅπου χρὴ ταύτας ἐστάναι παιδευούσας αὐτάς. Ταύτας οὖν μὴ δεῖν γίνεσθαι ὁ κανὼν διορίζεται, ἢ οὕτω καλεῖσθαι.

ΒΛΑΣ. Τὸ παλαιὸν γυναῖκες τινες πρεσβύτιδες καθήμεναι εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας, καθίστων τὰς λοιπὰς γυναῖκας τάχα εἰς εὐταξίαν. Ἐπεὶ οὖν ἐκ τῆς ὀμιλίας τῆς ἀπὸ τούτων ἐβλάπτοντό τινες, μὴ χρωμένων καλῶς τῷ καλῷ διὰ ὑπεροψίαν, ἢ αἰσχροκέρδειαν, ἐκώλυσαν οἱ Πατέρες τὸ ὅλως εἶναι τοιαύτας γυναῖκας εἰς ἐκκλησίας, καλουμένας πρεσβύτιδας, ἧτοι προκαθημένας. Μὴ εἶπης δὲ, καὶ πῶς τοῦτο γίνεται εἰς τὰ γυναικεῖα μοναστήρια, καὶ μία γυνή, ἢ ἡγουμένη δηλαδή, πασῶν προίσταται; Ἀκούσεις γάρ, ὅτι ἡ κατὰ Θεὸν ἀποταγή, καὶ ἀπόκαρσις, τὰς πολλὰς ἐν σῶμα ποιεῖ λογίζεσθαι, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν πρὸς μόνην ψυχικὴν σωτηρίαν ἀφορῶσι. Τὸ δὲ διδάσκειν γυναῖκα εἰς ἐκκλησίαν καθολικὴν, ἐνθα πλῆθος ἀνδρῶν συναθροίζεται, καὶ διαφόρων γυναικῶν γύναια, ἀπρεπέστατόν ἐστι καὶ ὀλέθριον.

ΑΡΙΣΤ. Αἱ λεγόμεναι προκαθημεναι, ἐν ἐκκλησίαις μὴ καθιστάσθωσαν.

Εἰ γὰρ πολιτικὰ ὄφφικια κωλύονται ἐνεργεῖν, πῶς ποτε ἐν

(1) παρακαθημένας Π. — (2) ἐν ἐκκλησίαις καθιστάσθαι. Χ. Τρ.

ἐκκλησίᾳ τοῦ κλήρου πρωτεύουσι, καὶ ὡς κεφαλὰς τινὰς ταῦτα ἔξουσι ;

Κανὼν ΙΒ'.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους κρίσει τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν πέριξ ἐπισκόπων καθίστασθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους ἐν τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ εὐθέος βίου (1) πολιτεία.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ παλαιὸν οἱ δῆμοι τῶν πόλεων ἤροῦντο τοὺς ἐπισκόπους. Ὅτι δὲ στάσεις ἐντεῦθεν ἠγείροντο, διὰ τοῦτο τοῖς ἐπισκόποις ἐκάστης ἐπαρχίας τὰ περὶ τῆς τῶν ἐπισκόπων καταστάσεως ἀνετέθη ψηφίσματα. Ἐπάγει δὲ ὁ κανὼν, καὶ οἷους δεῖ εἶναι τοὺς εἰς ἐπισκοπὴν προχειριζομένους, ἤγουν πρὸ πολλοῦ δεδοκιμασμένους ἐν τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, τουτέστιν ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς ἔχοντας περὶ τὴν πίστιν, ἢ καὶ ἄλλως, ἥτοι περὶ τὸν λόγον τῆς πίστεως γεγυμνασμένους καὶ δοκίμους. Τῷ μὲν γὰρ Τιμοθέῳ γράφων ὁ μέγας Παῦλος, διδακτικὸν εἶναι δεῖν λέγει, τὸν ἐπισκοπῆς ὀρεγόμενον (2). Τῷ Τίτῳ δ' ἐπιστέλλων, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, εἶνα δυνατὸς ἢ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν (3). Οὕτω μὲν οὖν ἔχειν τὸν ἐπισκοπῆς προστησόμενον ἐν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως ὁ κανὼν διατάττεται· ἐν δὲ τῇ πολιτεία, ἤγουν τῇ τοῦ βίου διαγωγῇ, εὐθύτατον εἶναι, μὴ σκολιὸν, μὴ πονηρίας μεστὸν, ἀλλὰ κάκει δεδοκιμασμένον, καὶ γνώριμον· ὅτι εὐθύς ὁ βίος αὐτῷ, καὶ ὁ τρόπος, καὶ ἡ πολιτεία ἀνεπίληπτος.

ΒΑΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν κωλύει ὑπὸ τοῦ ὄχλου τοὺς ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι· καὶ διορίζεται παρὰ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τούτους καθίστασθαι. Παρακελεύεται δὲ δοκίμους εἶναι αὐτοὺς κατὰ τε τὸ δόγμα καὶ τὸν βίον.

(1) X. Τρ. — εὐθέος λόγου. Π. Βενερ. Σ. Ρ. 'Ε. Κ. Βρ. — (2) α. Τιμοθ. Γ', 3. — (3) Τίτ. Α', 9.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πίστει καὶ πολιτεία δοκιμώτατος, καὶ λογιώτατος, ἐπιτήδειος εἰς ἐπισκοπὴν.

Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον δόκιμον εἶναι τῇ πίστει, καὶ τῷ ὀρθῷ βίῳ.

Κανὼν ΙΓ'.

Περὶ τοῦ μὴ τοῖς ὄχλοις (1) ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον ἐπισκόπων ἐκλογὴν οἱ ὄχλοι ποιεῖν ἐκωλύθησαν, ἀλλ' οὐδὲ ἱερεῖς ἐκλέγεσθαι παρεχωρήθησαν.

ΒΛΑΣ. Καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος παρίσταται, ὅτι οὐ μόνον ἐπίσκοποι τὸ παλαιὸν ἐψηφίζοντο ὑπὸ τῶν ὄχλων, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς, ὅπερ καὶ ἐκωλύθη.

ΑΡΙΣΤ. Ἀνεπίλεκτος ὁ κοσμικοῖς ἐκλεγόμενος.

Ψήφω τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων καθίστανται οἱ ἐπίσκοποι. Ἢ τις δὲ μὴ τοιοῦτῳ προβιβασθῆ εἰς ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ παρὰ τῶν ὄχλων ἐκλεγῆ, ἀδεκτὸς ἐστὶ καὶ ἀνεπίλεκτος.

Κανὼν ΙΔ'.

Περὶ τοῦ μὴ τὰ ἅγια, εἰς λόγον εὐλογιῶν, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, εἰς ἑτέρας παροικίας διαπέμπεσθαι (2).

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τοῦ παλαιοῦ ἔθους ἦν. Κατὰ γὰρ τὸ Πάσχα ἐπέμποντο ἐκ παροικίας εἰς παροικίαν τὰ ἅγια, ἦγουν μερίδες τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, χάριν εὐλογίας, οἷς ἐπέλλοντο, ὅπερ ὁ κανὼν οὗτος ἐκώλυσε γίνεσθαι. Τὸ γὰρ περιάγεσθαι ἐν μακραῖς ὁδοιπορίαις τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ ὡς ἔτυχε τὰ πάντιμα φέρεσθαι, ἀπρεπὲς καὶ οὐκ εὐσχημον ἐλογίσθη δικαίως καὶ εὐσεβῶς.

ΒΛΑΣ. Ὅπερ σήμερον γίνεται παρὰ τῶν Λατίνων κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, (ἐπιμερίζουσι γὰρ τὰ ἄζυμα τοῖς κοινολαΐταις μετὰ τὸ ἁγιασθῆναι ὡς κοινὰ), τοῦτο καὶ παρὰ

(1) τοῖς ὄχλοις Πι.—(2) μεταπέμπεσθαι X. Tr. Deuer.

τῶν ἡμετέρων, ὡς ἔοικεν, ἐγένετο τὸ παλαιὸν εἰς τὰ ἅγια μυστήρια. Κωλύει γοῦν τοῦτο ὁ κανὼν, καὶ διορίζεται μὴ τῆδε κάκεισε μετακομίζεσθαι, ὡς κοινὰ καὶ τυχόντα, τὰ ὑπεράγια.

ΑΡΙΣΤ. Διαπέμπεσθαι τὰ ἅγια εἰς παροικίαν, ἀνάξιον.

Ὁ μέλλων μετασχεῖν τῶν Θεῶν ἁγιασμάτων, τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχέτω, καὶ δι' ἱερέως, ἢ λειτουργοῦ, λαμβανέτω τὴν κοινωνίαν, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Τὸ δὲ στέλλεσθαι τὰ ἅγια εἰς παροικίας ἐτέρας, λόγῳ εὐλογιῶν, ἀνάξιον.

Κ α ν ὼ ν ΙΕ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πλὴν (1) τῶν κανονικῶν ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἐτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

ΖΩΝΑΡ. Εὐταξίαν βούλονται οἱ τῆς συνόδου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φυλάττεσθαι· διὸ καὶ μὴ δεῖν εἶπον ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὸν βουλόμενον, ἀλλὰ τοὺς ψάλτας τοὺς κανονικοὺς, τοὺς ἐν κλήρῳ δηλαδὴ τεταγμένους, τοὺς ἐν ἐκάστῃ ἐκκλησίᾳ χειροτονημένους, τοὺς ἀπὸ διφθέρας ψάλλοντας. Διφθέρας δὲ ὠνόμασαν ἃς ὁ κλεινὸς Παῦλος μεμβράνας ἐκάλεσεν ἐπιστέλλων τῷ Τιμοθέῳ, Φέρε, γράψας, τὰ βιβλία, μάλιστα δὲ τὰς μεμβράνας (2), διφθέραι γὰρ τὰ δέρματα λέγονται, ἐξ ὧν αἱ μεμβράναι ἐργάζονται. Τὰ βιβλία τοίνυν τὰ ἐκκλησιαστικά λέγονται καλέσαι οἱ τῆς συνόδου Πατέρες διφθέρας.

ΒΛΑΣ. Φαίνεται, ὅτι τὸ παλαιὸν κοινολαίττει τινὲς ἰδιοῦντο τὰ τῶν κληρικῶν προνόμια, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας τῶν Θεῶν ψαλτωδημάτων κατήρχοντο, εἰς καταφρόνησιν τῶν κληρικῶν. Ἐψαλλον δὲ καὶ τινὰ παρηλλαγμένα καὶ ἀσυνήθη, οἷά εἰσι τὰ σήμερον ψαλλόμενα παρὰ τῶν γυναικῶν τῶν ἐπομένων τοῖς σίγνοις. Ταῦτα οὖν ἀποτρέποντες οἱ Πατέρες φασί, μὴ δένα ἕτερον, πλὴν τῶν κληρικῶν τῶν ἐπ' ἄμβωνος ἀναγιγνωσκόντων ἐπ' ἐκκλησίας, κατάρχεσθαι τῶν Θεῶν ψαλτω-

δημάτων· τὸ γὰρ συμπύλλειν καὶ λαϊκοὺς ἐπ' ἐκκλησίας οὐ κεκόλυται, ἀλλὰ μὴδὲ ἕτεροῖα ψάλλειν παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς ἀπὸ διφθέρων, ἢτοι μεμβρανῶν, συντεθειμέναις ἐκκλησιαστικαῖς βίβλοις· ὅτι δὲ διφθέρα πᾶν δέρμα (1) λέγεται, τῶν ὀμολογουμένων ἐστὶ. Σημείωσαι ταῦτα διὰ τοὺς μοναχοὺς, τοὺς μὴ δεξαμένους ἐπισκοπικὴν ἐπικουρίδα, καὶ ἀτάκτως ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκοντας· καὶ διὰ τοὺς λαϊκοὺς, τοὺς χοροστάτας τῶν κονδακίων (2), τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς δομestικεύοντας. Ὡσαύτως σημείωσαι, ὅτι καὶ τὰ τῶν ψαλτῶν μινυρίσματα, καὶ τὰ θυμελικά μελωδήματα, πάντα κεκόλυνται.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ μὴ μετὰ διφθέρας, οὐδεὶς ἄμβωνίζεται.

Οὐδεὶς ἐπ' ἄμβωνος ἀνέρχεται τις, μὴ ἱερατικὴν κουράν ἔχοντας, καὶ τὴν εὐλογίαν ὑπὸ τοῦ οἰκείου ποιμένου κανονικῶς δεξαμένους, καὶ τοὺς Θεοὺς τῶ λαῷ λόγους ὑποφωνεῖν. Πλὴν καὶ τούτους, μὴ ἄλλως ψάλλειν ἐπ' ἄμβωνος, εἰ μὴ μετὰ διφθέρας, ἢτοι φελωνίου.

Κ α ν ὼ ν Ις'.

Περὶ τοῦ ἐν σαββάτῳ εὐαγγέλια μετὰ ἐτέρων (3) Γραφῶν ἀναγινώσκεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ἔοικε, μήπω τότε τὴν κατάστασιν τῶν ἐκκλησιῶν εἶναι, οἷα μετὰ ταῦτα ἐγένετο, ἀλλ' ὅταν ἠθροίζοντο οἱ πιστοί, εὐχαὶ μόνον ἐγίνοντο, καὶ προσέφερον τὴν ἀναμακτον Θυσίαν οἱ ἱερεῖς· καὶ διὰ τοῦτο ὤρισεν ἡ σύνοδος εἰς καταρτισμὸν τῶν πιστῶν ἀναγινώσκεσθαι ἐν σαββάτῳ Εὐαγγέλιον μετὰ ἐτέρων Γραφῶν.

ΒΛΑΣ. Πρὸ τοῦ συντελεσθῆναι τὴν κατάστασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ψαλτωδημάτων, οὐκ ἀνεγινώσκετο Εὐαγγέλιον, ἢ ἄλλη τις Γραφή ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου· ἀλλὰ διὰ τοὺς κανόνας, τοὺς λέγοντας μὴ νηστεύειν

(1) X. Τρ. 'Ε. — διφθέραι τὰ δέρματα Βενερ. — (2) Βενερ. — τῶν κονδῶν X. Τρ. 'Ε. — (3) μετὰ καὶ ἐτέρων Γραφῶν Π.

(1) Σ. Ρ. — πλὴν, οἱ λοιποί. — (2) γ' Τιμόθ. Δ', 13.

ἢ γόνυ κάμπτειν κατὰ τὸ σάββατον, ἐπανηγύριζον τῆνικαῦτα οἱ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ, μηδὲ ἐκκλησιαστικῶν συνάξεων γινομένων. Τοῦτο οὖν οἱ Πατέρες ἀποτρέποντες, ὥρισαν καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τελεῖσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Εὐαγγέλιον, καὶ Ἀπόστολος, καὶ ἕτεραι Γραφαὶ ἀναγινωσκέσθωσαν τοῖς σάββασιν.

Κανὼν ΙΖ΄.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπισυνάπτειν ἐν ταῖς συνάξεσι τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

—

ΖΩΝΑΡ. Ἰθού; ἦν καὶ τοῦτο παλαιοῦ, ὅπερ ἐσχόλασεν, εἰς ἄλλην κατάστασιν καὶ τάξιν ἐλθούσης τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣ. Τῶν ψαλμῶν ἀναγινωσκομένων διὰ μιᾶς ὑφῆς κατὰ παλαιὰν παράδοσιν, καὶ τοῦ συναγομένου λαοῦ ἀποκναίοντος, κἀντεῦθεν ἀκηδιῶντος ὑπὸ τοῦ κόπου, καὶ ἐξερχομένου ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ὥρισαν οἱ Πατέρες μὴ συναπτῶς ἐν ταῖς συνάξεσιν ἐκφωνεῖσθαι τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ διὰ μέσου γίνεσθαι καὶ ἀναγνώσεις, ἐφ' ᾧ ἀναπαύεσθαι τὸν λαὸν πρὸς μικρὸν, καὶ πάλιν ψάλλειν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ εἰς καθίσματα διάφορα τὸ ἱερόν κατεμερίσθη ψαλτήριον. Χάρις οὖν τοῖς ἁγίοις Πατράσι καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς κηδεμονίας.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν ταῖς συνάξεσιν ἀναγνώσεις τοὺς ψαλμοὺς περικοπτέτωσαν.

Τοῦ λαοῦ πρὸς ἔρθρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροισζομένου, δεῖ μεταξὺ τῶν ψαλμῶν ἀναγνώσεις γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐπισυνάπτειν αὐτούς, καὶ ψάλλειν κατὰ συνέχειαν, ἵνα μὴ κατὰκοποι γενόμενοι οἱ συναθροισζόμενοι, πρὸς ῥυθμίαν ἐκκλίνωσι.

Κανὼν ΙΗ΄.

Περὶ τοῦ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῶν εὐχῶν πάν;

τοτε καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις, καὶ ἐν ταῖς ἐσπέραις ὀφείλῃν γίνεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἑκατοστός τρίτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν διατάσσεται, ἐν ταῖς ἰκεσίαις τὰς κεκυρωμένας παρὰ τῆς συνόδου εὐχὰς παρὰ πάντων λέγεσθαι, καὶ μὴ νέας ἄλλας. Τοῦτο οὖν ἔοικε καὶ ὁ παρὼν κανὼν διατάσσεται, τὸ μὴ τὸν βουλόμενον δηλαδὴ εὐχὰς ἰδίας συντιθέναι, καὶ ταύτας λέγειν ἐν ταῖς συνάξεσιν, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς εὐχὰς, ἧγουν τὰς ἤδη παραδεδομένας, γίνεσθαι ἐν πάσῃ συνάξει.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν διορθωτικός ἐστὶ παλαιοῦ τινος ἔθους ἀτάκτου. Φαίνεται γὰρ, ὡς τινες ἐξ ὑπεροψίας εὐχὰς συντιθέμενοι εἰς τὰς ἐσπερινὰς ὑμνωδίας, ἀνεγίνωσκον αὐτάς· καὶ αἰτιώμενοι, ἔλεγον μηδὲν τι ἀπεικὸς ποιεῖν, μηδὲ παραλύειν τὰς παρὰ τῶν Πατέρων δεδομένας εὐχὰς. Ἰκεῖναι μὲν γὰρ εἰς τὰς ἐννάτας ἐτυπώθησαν γίνεσθαι, αἱ δὲ παρ' αὐτῶν γεγονυῖαι εἰς τὰς ἐσπερινὰς ὑμνωδίας (1) ἐκφωνοῦνται. Φασὶν οὖν οἱ Πατέρες, ἀρκεῖν τὰς παραδεδομένας εὐχὰς καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις, καὶ ἐν ταῖς ἐσπέραις, καὶ ἐν πάσαις ἀπλῶς ταῖς συνάξεσι· καὶ μὴ ἔχειν ἕδειαν τὸν βουλόμενον εὐχὰς συντιθέναι.

ΑΡΙΣΤ. Ἐννάταις καὶ ἐσπέραις αἱ αὐταὶ εὐχαὶ ἐπιτελεῖσθωσαν.

Παρὰ τὰς κεκυρωμένας εὐχὰς, καὶ τὰ κεκανονισμένα βιβλία, οὐ δεῖ εὐχὰς ἄλλας, ἢ ψαλμοὺς ἰδιωτικοὺς ἢ λέγεσθαι, ἢ ψάλλεσθαι· ἀλλὰ τὰς αὐτὰς εὐχὰς αἰεὶ ἐπιτελεῖσθαι, καὶ ἐν ἐννάταις, καὶ ἐν ἐσπέραις.

Κ α ν ὼ ν ΙΘ'.

Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίαις τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν κατηχομένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχομένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι· καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ

(1) Χ. Τρ. — ὑμνώδους 'Ε. Βενερ.

χειρα καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτω τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς, μίαν μὲν τὴν πρώτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην διὰ προσφωνήσεως πληροῦσθαι· εἴθ' οὕτω τὴν εἰρήνην δίδοσθαι· καὶ μετὰ τὸ τοὺς (1) πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην διδόναι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς κατηχομένοις ὠμίλουν πρότερον οἱ ἐπίσκοποι κατηχοῦντες καὶ διδάσκοντες αὐτούς. Εἶτα ἐλέγετο ἡ ἐπὶ τοῖς κατηχομένοις εὐχή, καὶ ἐξελθόντων ἐκείνων, τοῖς ἐν μετανοίᾳ οὔσι,* τοῖς ἐν ὑποπτώσει δηλαδὴ* (2), ἑτέρα ἐτελεῖτο εὐχή, καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ ὁ κανὼν λέγει· ἀλλὰ νῦν τὰ τῶν ἐν μετανοίᾳ οὐ γίνεται, οὐκ οἶδ' ὅπως σχολάσαντα. Εἶτα τὴν εἰρήνην τοῖς ἐπισκόποις ἐδίδουν οἱ ἱερεῖς, τὸν ἀσπασμὸν δηλαδὴ· ἀγάπης γὰρ σύμβολόν ἐστιν ὁ ἀσπασμὸς, τῇ δὲ ἀγάπῃ τὸ εἰρηνεύειν ἐπόμενον. Καὶ τοῖς ἱερεῦσιν αὖθις οἱ λαϊκοὶ ἐδίδουν τὴν εἰρήνην, ὃ νῦν οὐ γίνεται ἀπρακτῆσαν, ὡς καὶ ἄλλα τῶν πάλαι τελουμένων πολλά. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ τῆς προσφορᾶς ἐγένετο τελετὴ, ἥτοι προσεφέρετο ἡ ἀναίμακτος θυσία, καὶ ἠγιάζετο· τελεθεισῆς δὲ τῆς θυσίας ταύτης ἡ μετάδοσις αὐτῆς ἐνεργεῖτο. Κοινωνεῖν δὲ ταύτης ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου μόνοις τοῖς ἱερατικοῖς ἔξεστι, λέγει ὁ κανὼν.

ΒΛΑΣ. Κατηχομένοι μὲν λέγονται, οἱ πρὸς τὸ βάπτισμα ἐτοιμαζόμενοι· ἐν μετανοίᾳ δὲ εἰσιν, οἱ διὰ τινα ἁμαρτήματα ἐπιτιμηθέντες· πιστοὶ, οἱ ἀξιούμενοι καὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως. Καταλαμβάνεται οὖν, ὡς ἄλλη τις ἀκολουθία (3) ἐκράτει κατὰ τὸν τότε καιρὸν ἐν τῇ θείᾳ ἱεροτελεσίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Πατέρες ὄρισαν τὰ ἐνταυθοῖ κανονισθέντα. Ἐπεὶ δὲ σήμερον εἰς ἄλλην ἀκολουθίαν μετέπεσον ταῦτα, οὐ χρὴ περὶ ἐκείνων ἐρμηνεύειν. Εἰρήνη δὲ μέσον τῶν ἐπισκό-

(1) Η. — ἀνευ τοῦ, τοὺς, εἰ λοιποί. — (2) Χ. Γρ. καὶ παρὰ Κ. λατινικῆ μόνον. — (3) ὡς ἄλλη τις οἰκονομία 'Ε.

πων γίνεται διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ· ἀγάπης γὰρ σύμβολόν ἐστὶν ὁ ἀσπασμός· τῇ δὲ ἀγάπῃ τὸ εἰρηνεύειν ἐπόμενον. Σημειώσαι δὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος μόνοις τοῖς ἱερωμένοις ἐφεῖται ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου κοινωνεῖν. Περὶ δὲ τοῦ μὴ εἰσιέναι λαϊκοὺς εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀνάγνωθε τῆς ς'. συνόδου κανόνα ξθ'. καὶ ὁ. καὶ τῆς παρούσης συνόδου κανόνα μδ'.

ΛΡΙΣΤ. Μετὰ τὴν τῶν κατηχομένων εὐχὴν, τὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ προσάγεσθαι δεῖ, καὶ μετὰ τοῦτο, τὴν τῶν πιστῶν· καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην, ἧται τὸν ἀσπασμόν, τὴν ἀναφορὰν γίνεσθαι, μόνων εἰσιόντων εἰς τὸ βῆμα, καὶ μεταλαμβάνόντων τῶν ἱερέων.

Ὁ παρὼν κανὼν τὴν τάξιν διδάσκει τῶν εὐχῶν, ὅπως ὀφείλει γίνεσθαι· καὶ φάσκει, πρῶτον μὲν τὴν τῶν κατηχομένων ἐπιτελεῖσθαι εὐχὴν, εἶτα τὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ προσάγεσθαι, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν τῶν πιστῶν· εἶτα τὴν εἰρήνην, καὶ τὸν ἀσπασμόν γίνεσθαι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μεταλαμβάνειν ἐντὸς τοῦ βήματος μόνους τοὺς ἱερατικούς.

Κανὼν Κ'.

Ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι. Ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

ΖΩΡΑΡ. Ὁ ἕβδομος κανὼν τῆς ς'. συνόδου, περὶ τάξεως ὀρίζει πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων· καὶ ὅσα ἐν ἐκείνῳ εἴρηται, ἀρμόσουσι καὶ τῷ παρόντι κανόνι.

ΒΛΑΣ. Τὰ γραφέντα εἰς τὸν ζ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου, καὶ τὸν ιή. τῆς ἐν Νικαίᾳ περὶ τάξεως πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ἀρκοῦσι καὶ εἰς ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Ἀκέλευστος μὴ καθεζέσθω διάκονος.

Ἐμπροσθεν πρεσβυτέρου μὴ καθεζέσθω διάκονος, εἰ μὴ κελευθῆ ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλὰ μηδὲ οἱ λοιποὶ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας καὶ κληρικοὶ ἔμπροσθεν διακόνου, εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ ὑπ' αὐτοῦ κελευθῶσιν.

Κανὼν ΚΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν (1) σκευῶν.

ΖΩΝΑΡ. Ἰπηρέτας τοὺς ὑποδιακόνους λέγει, οὓς οὐ χρῆ, φησὶν ὁ κανὼν, χώραν ἔχειν ἐν τῷ διακονικῷ, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἐκκεχώρηται αὐτοῖς ἐνεργεῖν τὰ τῶν διακόνων, καὶ ἄπτεσθαι (2) τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τῶν εἰς θυσίαν προσφερομένων, ἢ τῶν δεχομένων αὐτὰ ἱερῶν σκευῶν, τοῦ ἱεροῦ δίσκου καὶ τοῦ ποτηρίου(3), οὐ γὰρ ἐρεῖται αὐτοῖς προσκομίζεσθαι.

ΒΛΑΣ. Ἰπηρέται λέγονται οἱ ὑποδιάκονοι· τούτους οὖν κωλύει ὁ κανὼν, τὰ τῶν διακόνων μεταχειρίζεσθαι, ἢ γουιν ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν, τουτέστι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Μηδὲ γὰρ εἴπης, μὴ ὀφείλῃς τούτους ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἦτοι τοῦ ἁγίου ποτηρίου καὶ τοῦ ἁγίου δίσκου, κενῶν ὄντων· αὐτοῖς γὰρ μᾶλλον οἰκεία ἐστὶν ἢ τούτων ὑπηρεσία (4) ἢ καὶ μετάθεσις.

ΑΡΙΣΤ. Σκευῶν ὑπηρέτης μὴ ἄπτοιτο.

Οὐ χειραπτοῦσιν οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας τῶν σκευῶν τῶν δεσποτικῶν· ἀλλὰ παρὰ ἱερέων, ἢ διακόνων, τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ ταῦτα προσάγονται.

Κανὼν ΚΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ὠράριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

(1) X. Tr. Βευερ. — ἄναυ τοῦ, τῶν, II. — δεσποτικῶν σκευῶν 'E. K. Br. S. P. — (2) καὶ ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν ἢ τοῦ, Βευερ. — (3) τοῦ ἱεροῦ δίσκου καὶ τοῦ ποτηρίου, οὐ καίται ἐν X. Tr. — (4) X. Tr. — διακονία 'E.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκάστῳ ἱερατικῷ (1) τάγματι ἀπονενέμηται καὶ στολὴ οἰκεία αὐτῷ, καὶ ὑπηρεσία. Τοῖς γοῦν ὑπηρεταῖς, ἤτοι τοῖς ὑποδιακόνοις, οὐκ ἐφείτα φορεῖν ὠράριον· τοῦτο γὰρ τῶν διακόνων ἐστὶ. Τὸ δὲ μὴ ἐγκατάλιμπάνειν τὰς θύρας τοιοῦτον ἐστὶ· τὸ παλαιὸν περὶ τὰς θύρας ὑπηρετοῦν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐκβάλλοντες τοὺς κατηχομένους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ, ὅτε ἔδει· διὸ καὶ νῦν αὐτοὶ ἐκφωναῦσι, τὸ, Οἱ κατηχούμενοι προσέλθετε. Εἰ δὲ νῦν οὐ περὶ τὰς θύρας ἀσχολοῦνται, οὐ θαυμαστόν· πολλὰ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάλαι γινομένων, νῦν ἄλλως ἐκράτησε γίνεσθαι. Καὶ τοῖς ἀναγνώσταις γὰρ τὸ ἀναγινώσκειν τὰς θείας Γραφὰς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἔργον ἦν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν δείκνυται, καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς κανόνος, καὶ τοῦ ἐννενηκαστοῦ τῆς ἐν Ἰαρθαγένῃ συνόδου· ἀλλὰ νῦν ἔργον αὐτοῖς τὸ ψάλλειν· τὰ δὲ ἀναγινώσκειν αὐτοὺς, ὡς ἐπ' ἐλάχιστον γίνεται.

ΒΛΑΣ. Τὸ ὠράριον φορεῖν μόνων ἐστὶ τῶν διακόνων. Οὔτοι γὰρ τοῖς ἱερουργοῦσι παριστάμενοι, καὶ ἐπιτηροῦντες τὰς τῶν ἁγίων εὐχῶν τελετὰς, καὶ τὰς τῶν πρεσβυτέρων ἐκφωνήσεις, διδόνασιν εἰδήσιν διὰ τοῦ ὠραρίου τοῖς ἐν τῷ ἄμβωνι διακόνοις, τῆς ὀφειλούσης γίνεσθαι ἐκφωνήσεως, ἡγουν τοῦ καιροῦ τῆς ἐκτενῆς τῶν αἰτήσεων τῶν κατηχομένων, καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ ἐκλήθη ὠράριον, ἀπὸ τοῦ ὠρῶ, τοῦ φυλάσσω καὶ ἐπιτηρῶ. Ὡσπερ δὲ τοῖς διακόνοις τοῦτο ἀπενεμήθη, δέδοκται καὶ τοῖς ὑποδιακόνοις τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν κατέχειν, καὶ εἰσάγειν, καὶ ἐξάγειν τοὺς κατηχομένους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σήμερον παρὰ τῶν ὑποδιακόνων λέγεται, τὸ, Ὅσοι πιστοὶ, δηλονότι οἱ μὴ πιστοὶ, ἀλλὰ κατηχούμενοι ὄντες, ἐξέλθετε· οἱ δὲ πιστοὶ, ἴστασθε, ὀψόμενοι τὴν τῶν ἁγίων μυστηρίων θυσίαν. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα τὰ προνόμια τούτοις ἐδόθησαν· ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς τάγμασι. Τοῖς γὰρ ἀναγνώσταις διακονία ἐδόθη, οὐχὶ τὸ ψάλλειν, ἀλλὰ τὸ ἀναγινώσκειν τὰς θείας Γραφὰς, ἐπὶ κοινῇ ἀκροάσει, καὶ τοῖς ψάλταις τὸ ψάλλειν. Ἐπειδὴ οὖν ἐπεχείρουν τινὲς ὑπο-

(1) ἱερῶ Κ, Βιυερ.

Διάκονοι ὠράρια φορεῖν, παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἐκώλυσαν τοῦτο οἱ Πατέρες, καὶ διορίσαντο μὴ ἐγκαταλιμπάνειν αὐτοὺς τὴν φυλακὴν τῶν ἀπονεμηθειῶν αὐτοῖς Ουρῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἵνα μὴ ἀταξία γένηται τῶν ἱερατικῶν (1) ταγμάτων.

ΑΡΙΣΤ. Ἰτηρήτην ὠράριον οὐ δεῖ φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας καταλιμπάνειν.

Ἰκαστος ὀφείλει τὴν ἑαυτοῦ συντηρεῖν τάξιν, καὶ ἐπιμελῶς τὴν ἰδίαν ὑπηρεσίαν ἐκπληροῦν. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν ὀφείλουσιν, ἀλλὰ μέχρι τέλους τῆς θείας μυσταγωγίας ἐκείσε ἵστασθαι, καὶ τὸ ἀνηκον αὐτοῖς λειτούργημα ἐκπληροῦν. Ἐράριον δέ, μῆτε αὐτοὺς, μῆτε ἀναγνώστας, ἢ ψάλτας φορεῖν· τοῦτο γὰρ τῶν διακόνων ἐστίν.

Κ α ν ὦ ν ΚΓ'.

ἽΟτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας, ἢ ψάλτας ὠράριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν, ἢ ψάλλειν.

ΖΩΝΑΡ. Διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, οὐδὲ τοῦτοις ἔξεστιν ὠράριον φορεῖν· τὸ γὰρ ἀναγινώσκειν ἀποδοτέον τοῖς ἀναγνώσταις, τὸ δὲ ψάλλειν τοῖς ψάλλταις.

ΒΑΣΣ. Ἰὰ εἰς τὸν κβ'. κανόνα γραφέντα, ἀρχοῦσι καὶ εἰς ἐργνησίαν τοῦ παρόντος κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Ὑδάται καὶ ἀναγνώσται οὐ φοροῦσιν ὠράριον.

Κ α ν ὦ ν ΚΔ'.

ἽΟτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων (2), καὶ ἐξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἕως ὑπηρέτων, ἢ ἀναγνώστων, ἢ ψαλτῶν, ἢ ἐφοριστῶν, ἢ θωρωρῶν, ἢ τοῦ τάγματος τῶν ἀσκητῶν, εἰς κατηλεῖον εἰσιέναι.

(1) X. Tρ. — ἱερῶν 'E. Beug. — (2) H. Bp. S. P. — ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων X. Tρ. 'E. K. Beug.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ κβ'. ἀποστολικὸς κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς κληρικοῖς εἰσιέναι εἰς κατηλεῖον, εἰ μὴ που δόξοισεν, καὶ ἐν πανδοχείῳ δι' ἀνάγκην καταλύσασι. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρῶν κανὼν διατάσσεται, προσθέμενος καὶ τοὺς ἀσκητάς.

ΒΑΣΣ. Ἀνάγνωθι τὸν κδ'. ἀποστολικὸν κανόνα, τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα μ'. καὶ τῆς ε'. κανόνα θ'. καὶ ἀρκέσουσι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα, καὶ εἰς τὸν παρόντα κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Ἄπας κληρικὸς ἀκατήλευτος.

Ἀπὸ πρεσβυτέρων μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτου τάγματος τῶν ἱερατικῶν, πάντες κωλύονται εἰς κατηλεῖον εἰσερχεσθαι.

Κ α ν ὦ ν ΚΕ'.

ἽΟτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην (1) ἄρτον διδόναι, οὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐπεί ἀπτεσθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν αὐτοῖς οὐκ ἐφείται, οὐδὲ ἐν τῷ διακονικῷ ἐμφιλογορεῖν, καὶ τι ἐνεργεῖν ἐκεῖ, πολλῶ πλὴον αὐτοῖς οὐ παραχωρηθήσεται τὸ ἄρτον (2) διδόναι, τουτέστι μεταδιδόναι τοῖς πιστοῖς τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, καὶ εὐλογεῖν τὸ ποτήριον τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου.

ΒΑΣΣ. Ἀρχοῦσι καὶ εἰς τοῦτον τὸν κανόνα τὰ εἰς τὸν κβ'. γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Ἄρτον καὶ ποτήριον ὑπηρέτης οὐ διδωσι.

Ἵὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἔργον οἱ ὑπηρέται τῆς ἐκκλησίας οὐ συγκεχώρηται ἐκτελεῖν· διὰ τοῦτο οὐδὲ ἄρτον, ἢ ποτήριον διδῶσιν τῷ λαῷ.

Κ α ν ὦ ν ΚΣ'.

ἽΟτι οὐ δεῖ ἐφορξίσειν (3) τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων, μῆτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μῆτε ἐν ταῖς οἰκίαις.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ μὴν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐφοριστὸς ποιεῖν

(1) ὑπηρέτας H. Bp. S. P. — (2) 'E. X. Tρ. — τὸν ἄρτον Beug. — (3) ἐφορξίσειν Bp.

δέδοται τοῖς χωρεπισκόποις, κατὰ τὸν ἰ. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. Πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγει, μὴ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ ὑπὸ ἐπισκόπων προαχθέντας; Φασὶν οὖν, ὅτι καὶ οἱ χωρεπίσκοποι τάξιν ἐπισκόπων ἔχουσι διὸ καὶ ὁ ἰδ' κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου τῶν ἐβδομηκοντα ἄποστόλων τύπον λέγει πληροῦν, καὶ ὁ ἡ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανὼν καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστολάς διδόναι ἐφήσιν αὐτοῖς, ὅπερ τῶν ἐπισκόπων ἐστίν.

ΒΛΑΣ. Ἐτινὲς ἐπεχείρουν ἐφορκίζειν, τουτέστι, κατηχεῖν ἀπίστους, μὴ λαβόντες τοῦτο δι' ἐπισκοπικῆς χειροθεσίας· καὶ αἰτιώμενοι, διετείνοντο μὴ ποιῆσαι τοῦτο εἰς ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἰς οἰκίαν τινά· κἀντεῦθεν ἤθελον διατηρεῖσθαι ἀνεύθυνοι. Φασὶν οὖν οἱ Πατέρες, ὅτι καὶ τὸ ἐφορκίζειν, ἐκκλησιαστικὴ διακονία ἐστὶ, καὶ οὐ χρὴ τίνα τούτων μεταχειρίζεσθαι ὅπου δῆποτε, εἰ μὴ παρὰ ἐπισκόπου προβληθῆ. Ἰπέξελέ μοι τὸν παρὰ χωρεπισκόπου προχειρισθέντα ἐφορκιστήν· καὶ οὗτος γὰρ καλῶς κατηχήσει, κἂν μὴ προχειρισθῆ παρὰ ἐπισκόπου· ἔμαθες γὰρ ἀπὸ τοῦ ἰ. κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, δύνασθαι τὸν χωρεπίσκοπον ποιεῖν καὶ ἐφορκιστήν.

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἐφορκίζει ὁ μὴ παρ' ἐπισκόπου προαγόμενος.

Καὶ οἱ ἐφορκισταί, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ τάγματος, παρὰ τοῦ ἐπισκόπου δέχονται τὴν προχείρισιν. Ὁ γοῦν μὴ προαχθεὶς εἰς τὸν τοιοῦτον βαθμὸν παρὰ ἐπισκόπου, ἐφορκίζεσθαι οὐ δύναται, οὔτε κατ' οἴκους, οὔτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Κανὼν ΚΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς, ἢ κληρικούς, ἢ λαϊκούς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἶρειν, διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προστρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ (1).

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ταῖς γινόμεναῖς ἀγάπαις, τοῖς συμποσίοις δηλονότι, ἐκαλοῦντο μὲν οἱ πένητες, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ ἱερωμένοι, καὶ λαϊκοί. Τοὺς οὖν ἱερωμένους καὶ κληρικούς, ἀλλὰ μόντοι καὶ λαϊκούς, λέγει ὁ κανὼν, μὴ δεῖν μέρη αἶρειν, ἤγουν

μερίδας τῶν παρατεθειμένων βρωμάτων, καὶ οἴκαδε ἀπάγειν, εἰς ὕβριν ἐν τούτῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, λιχνείαν κατηγοροῦν καὶ μοχθηρίαν τῶν ποιούντων αὐτό. Πιστοῦς δὲ τοιοῦτους εἶναι οὐ χρὴ πολλῶ πλέον τοὺς ἱερατικούς.

ΒΛΑΣ. Ἀγάπαι καλοῦνται τὰ παρὰ φιλοχρίστων γινόμενα συμπόσια, ἤγουν τὰ ἀγιομνήσια. Ἐπεὶ οὖν τινες ἐκ τῶν ἀνακειμένων αὐτοῖς συμποσίων (1) μερίδας ἐλάμβανον ἐκ τῶν παρατεθειμένων βρωμάτων, καὶ κατὰ ληξουρίαν οἴκοι ἀπήγαγον, κἀντεῦθεν κατάγνωσις τῶν συνελθόντων ἐγένετο, πολλάκις δὲ καὶ φιλονεικία ἐκ τούτου μέσον αὐτῶν ἀνεγείρετο, ὥρισαν οἱ Πατέρες, μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι ἐφ' ὕβρει τῆς ἱερατικῆς τάξεως.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ κληθεὶς εἰς ἀγάπην κληρικὸς, μερίδας οὐκ ἄγεται· ὕβριζει γὰρ τὴν τάξιν.

Οὔτε κληρικοί, οὔτε λαϊκοί, κληθέντες εἰς ἀγάπην, μερίδας αἶρειν ὀφείλουσι· τοῦτο γὰρ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ὕβριζει, ἀλλὰ μόνον ἐσθίειν, καὶ ὑπαναχωρεῖν.

Κανὼν ΚΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ (2) ἐσθίειν, καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα αὐτοῖς ῥήμασιν ἢ ἕκτη σύνοδος ἐν τοῖς παρ' αὐτῆς ἐκτεθείσι κανόσιν ἔθετο ὁδ'. ἐνθα καὶ ἐξηγήθη. Τὰ γοῦν ἐκεῖ εἰρημένα ἀναγνωστέον.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ὁδ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου, αὐτοῖς τοῖς ῥήμασιν ἔχοντα, ὡς καὶ ὁ παρῶν κανὼν καὶ ἀρκέσουσί σοι τὰ ἐν ἐκαίνῳ γραφέντα. Ζήτει καὶ τὸν ὁς'. κανόνα τῆς αὐτῆς συνόδου, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μ.β'.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπ' ἐκκλησίας ἀκούβιτα οὐ στρώννυνται, καὶ ἀγάπαι οὐ γίνονται.

Οὐ δεῖ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ οἶκον ἡγεῖσθαι κοινόν, καὶ ἐν

(1) Π. Βρ. 'Ε. Κ. Σ. 'Ρ. — ἱερατικῆ Βευερ. Χ. Τρ.

(1) 'Ε. Χ. Τρ. — αὐτοῖς συμποσίοις Βευερ. — (2) καὶ ἐνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν Σ. 'Ρ.

αὐτῷ στρωννύειν ἀκούβιτα, ἢ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον τοῦ ἱεροῦ οἴκου ἐσθίειν.

Κανὼν ΚΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανοὺς Ἰουδαΐζειν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλ' ἐργάζεσθαι αὐτοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· τὴν δὲ Κυριακὴν προτιμῶντας, εἶγε δύναιντο, σχολάζειν ὡς Χριστιανοί (1). Εἰ δὲ εὐρεθεῖεν Ἰουδαῖσται, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῷ.

ΣΩΝΑΡ. Τοῖς Ἰουδαίοις τιμᾶται τὸ σάββατον, ἀπραξίαν ἄγουσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν, τοῦ παλαιοῦ νόμου τοῦτο αὐτοῖς ἐπιτάσσοντος. Τοῖς δὲ τὸν εὐαγγελικὸν νόμον δεξιμένοις τὸν τελεώτερον, τηρεῖν τὰ τοῦ ἀτελοῦς ἀποτέτραπται. Διὸ καὶ τὸ ἐν σαββάτῳ ἀργεῖν, τοῖς πιστοῖς ὡς Ἰουδαϊκὸν ἀπηγόρευται, καὶ τοῖς Ἰουδαΐζουσιν ἀνάθεμα ὁ κανὼν ἐπιψηφίζεται ἐν Χριστῷ, τουτέστι κεχωρισμένους εἶναι, καὶ ἀποδιηρημένους τοῦ Χριστοῦ, ἀργεῖν δ' ἐπιτρέπει κατὰ τὴν Κυριακὴν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, τὴν ἡμέραν τιμῶντας. Ἄλλ' ὁ μὲν κανὼν, εἰ δύναιντο προσέθετο· ὁ δὲ τῆς πολιτείας νόμος, ἀπαραίτητον τὴν ἀργίαν ἐν τῇ Κυριακῇ ἀπαιτεῖ, ἄνευ τῶν γεωργῶν. Ἐκεῖνοις γὰρ καὶ ἐν Κυριακῇ ἐργάζεσθαι ἐφήσειν, ὅτι ἴσως τῶν ἔργων κατεπειγόντων, οὐχ εὐρήσουσιν ἄλλαν ἡμέραν οὕτως αὐτοῖς εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν συμβαλλομένην. Καὶ ὁ ὁ κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οὔτε νηστεύειν μετὰ Ἰουδαίων, οὔτε ἑορτάζειν παραχωρεῖ τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ τῶν μὲν ἱερωμένων, καθαίρεισιν καταψηφίζεται, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἀφορίζει.

ΒΑΛΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ὁ κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, μὴ παραχωροῦντα τοῖς πιστοῖς νηστεύειν ἢ ἑορτάζειν μετὰ Ἰουδαίων. Ἐπεὶ δὲ, καθὼς εἵπομεν ἐν τῷ ις'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου, τινὲς ἐν τῷ σαββάτῳ παντελῆ ἀπραξίαν ἐργοχείρου παντὸς εἶχον, καὶ αὐτῶν τῶν θείων ψαλτωδημά-

(1) ὡς οἱ Χριστιανοί. Βενιερ.

των, ὅπερ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἔργον ἐστίν· ἐν δὲ τῷ κανόνι ἐκείνῳ, περὶ μόνου τοῦ ἀναγινώσκεσθαι τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον καὶ τὰς θείας Γραφάς οἱ Πατέρες διωρίσαντο· ἀρτι παρακελεύονται, μὴ σχολάζειν τοὺς πιστοὺς κατὰ Ἰουδαίους ἀπὸ τῶν ἐργοχείρων αὐτῶν, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ σαββάτῳ ἐργάζεσθαι, τιμᾶν δὲ τὴν Κυριακὴν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· καὶ τῶν ἐργοχείρων μὲν ἀπέχεσθαι, προσεδρεύειν δὲ ταῖς ἐκκλησίαις. Πλὴν καὶ τοῦτο, δηλαδὴ τὸ μὴ ἐργάζεσθαι κατὰ τὴν Κυριώνυμον, οὐκ ἀναγκαστικῶς ἐπέτρεψαν, ἀλλὰ προσέθεντο, εἴγε δύναιτο οἱ πιστοί. Εἰ γὰρ ἐξ ἀπορίας (1), ἢ ἀλλης τινὸς ἀνάγκης, καὶ κατὰ τὴν Κυριώνυμον ἐργάσεται τις, οὐ προκριματισθήσεται. Καὶ ὁ μὲν παρῶν κανὼν ταῦτα. Ἡ δὲ νδ' νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, καὶ αὐτοὺς τοὺς γεωργοὺς διορίζεται σχολάζειν κατὰ τὴν Κυριώνυμον. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ς' συνόδου κανόνα ξς'.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ σάββατον ἀργήσει Χριστιανός, ἀλλὰ Κυριακὴν.

Ἰουδαῖζει γὰρ, ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζων Χριστιανός. Διὰ τοῦτο δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, σχολάζειν δὲ ἐν τῇ Κυριακῇ.

Κανὼν Α'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, ἢ ἀσκητὰς (2), ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα Χριστιανὸν, ἢ λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ συλλοῦεσθαι γυναιξὶν ἄνδρας, καὶ βλαβερόν ἐστιν εἰς ψυχὴν, καὶ ἄλλως ἀσχημοσύνης ἀπάσης ἐπέκεινα. Τὸ γὰρ γυμνάς ὄρασθαι γυναῖκας παρὰ ἀνδρῶν, καὶ ἄνδρας ὁμοίως αὔθις παρὰ γυναικῶν, ἀναφλέγει τοὺς ἔρωτας, καὶ τῆς σαρκὸς ἀνάπτει τὴν πύρωσιν. Ἄρκετόν δὲ τῇ σαρκὶ ἢ ἐκ τῆς φύσεως κίνησις· τί δὲ δεῖ πλειόνων ὑλῶν τῇ φλογί; Καὶ πᾶσαν δ' ὑπερβαίνει ἀσχημοσύνην, ὡς καὶ παρὰ τῶν ἐθνῶν

(1) ἐκ πινίας 'Ε. — (2) Π. Βρ. — ἱερατικόν, ἢ κληρικόν, ἢ ἀσκητὴν Χ. Τρ. Βενερ. 'Ε, Κ,

τούς οὕτω ποιούντας ὡς ἀκολάστους καταγινώσκεισθαι. Πᾶσιν οὖν τοῖς Χριστιανοῖς ἀπαγορεύει τοῦτο ὁ κανὼν.

ΒΛΛΣ. Ἐν τῷ οζ'. κανόνι τῆς ς'. συνόδου, τὰ αὐτὰ τῷ παρόντι κανόνι διοριζομένῳ ἀπαραλλάκτως, ἐγράψαμεν τὰ δόξαντα.

ΛΡΙΣΤ. Γυναιξί, τῶν ἀθέμιτων, συλλούεσθαι.

Μεγίστην καθ' ἡμῶν κατάγνωσιν τοῖς ἔθνεσι δίδωσι, τὸ μετὰ γυναικῶν πάντα Χριστιανὸν συλλούεσθαι· διὰ τοῦτο γοῦν, ὡς ἀθέμιτον, ἀπηγόρευται.

Κανὼν ΛΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἰρετικούς (1) ἐπιγαμίας ποιεῖν, ἢ διδόναι υἱοὺς, ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἶγε ἐπαγγέλλοιντο Χριστιανοὶ γίνεσθαι (2).

Κανὼν ΛΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἵτινές εἰσιν ἀλογίαι μᾶλλον, ἢ εὐλογίαι.

Κανὼν ΛΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς (3) συνεύχεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Μὴ συνεσθίειν, ἢ συνεύχεσθαι αἰρετικοῖς, ἢ εὐλογίας ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν· τοὺς πιστοὺς οὐ δεῖ, πολλῷ μᾶλλον γάμον συναλλάσσειν, καὶ διδόναι αὐτοῖς υἱοὺς, ἢ θυγατέρας εἰς ἐπιγαμίαν· διδάξουσι γὰρ αὐτοὺς τὴν οἰκείαν κακοδοξίαν, καὶ μεταστρέψουσιν ἐκ τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς τὰς διεστραμμένας δόξας αὐτῶν. Μὴ δὲ αἰρετικοὶ βούλονται παῖδας αὐτῶν εἰς ἐπιγαμίαν δοῦναι πιστοῖς, ἐπαγγελλομένους ἐξ ἀπίστων Χριστιανοὺς γενέσθαι, ἢ ἐκ διεστραμμένων δογμάτων εἰς ὀρθοδοξίαν μετατεθῆναι, τοῦτο ἐφήσιν ὁ κανὼν. Τὸ δὲ, οὐ δεῖ πρὸς πάντα αἰρετικὸν ἐπιγαμίαν ποιεῖν, οὐχ

(1) πρὸς πάντα αἰρετικὸν Βενερ. Π. Χ. Τρ. Ε. Κ. — (2) γενέσθαι Σ. Ε. Χ. Τρ. — (3) αἰρετικῶ, Βενερ. Χ. Τρ.

οὕτω νοητέον, ὅτι πρὸς πάντα μὲν οὐ δεῖ, πρὸς τινὰς δὲ δεῖ· ἀλλ' ἅπαξ ἀπλῶς ἀπαγορεύουσι τοῦτο, μονονουχί τοῦ κανόνος λέγοντος, ὅτι πρὸς οὐδένα αἰρετικὸν δεῖ ἐπιγαμίαν ποιεῖν· τοῦτο δὲ, ἰδίωμα γραφικόν ἐστὶ· λέγει γὰρ ὁ Δαβίδ· Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα (1)· τί οὖν; τινὰ τέως λήψεται; ἀλλ' οὐδὲν πάντως. Καὶ ἀλλαχοῦ· Μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων(2); τινὰς δὲ ματαίως ἔκτισεν; οὐδεὶς τοῦτο ἔρεϊ. Οὕτως ἦν ἐκληπτέον κἀνταῦθα τὸ πρὸς πάντας. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, Οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου. Αἰρετικοὶ δὲ λέγονται, οἱ περὶ τὴν πίστιν σφαλλόμενοι· σχισματικοὶ δὲ, οἱ περὶ μὲν τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα ὑγιῶς ἔχοντες, διὰ τινὰς δὲ αἰτίας ἀποσχίζοντες καὶ ἀντισυνάγοντες.

ΒΑΣ. Οἱ παρόντες τρεῖς κανόνες ἰσοδυναμοῦσι· παρακελεύονται γὰρ τοῖς πιστοῖς, μὴτε συνεσθίειν μετὰ αἰρετικῶν, μὴτε συνεύχεσθαι, μὴτε εὐλογίας ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν, μὴτε γάμον συναλλάττειν οἰκείῳ ὀνόματι, ἀλλὰ μηδὲ διδόναι πρὸς αἰρετικούς, παῖδας οἰκείου· διδάξουσι γὰρ αὐτοὺς τὴν οἰκείαν ὀρησκεῖαν, καὶ μεταστρέψουσιν ἐκ τῆς ὀρθῆς πίστεως. Εἰ δὲ αἰρετικοὶ βούλονται παῖδας αὐτῶν εἰς ἐπιγαμίαν δοῦναι πιστοῖς, ἐπαγγελιομένους γενέσθαι πιστοὺς, ἐφήσιν ὁ κανὼν τοῦτο. Ἰὸ δὲ, οὐ δεῖ πρὸς πάντα αἰρετικὸν, μὴ εἰπῆς ἐκλαμβάνεσθαι, ὡς πρὸς πάντας μὲν οὐ δεῖ, πρὸς τινὰς δὲ δεῖ, ἀλλὰ καθόλου εἰπέ ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦτο ἀπαγορεύεσθαι· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα· ἐπεὶ καὶ οὗτος ἐκ τοῦ λέγειν τὸν Δαβίδ, τὰ πάντα οὐ λήψεται, ἐξ ἀντιδιαστολῆς οὐ λάβῃ τινὰ ἐκ τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ι. μ.ε. καὶ μ.ς', τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου· κανόνα θ', τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα ιδ', τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα κ.α', τῆς ε'. συνόδου κανόνα ο.β', καὶ τοῦ παρόντος συντάγματος τίτλον ι.β', κεφ. ιγ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

(1) Ψαλμ. ΜΔ', 17. — (2) Ψαλμ. ΙΙΔ', 4β.

ΒΛΑΣ. Ὁ μὲν θ'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου, ἀκοινωνή-
τους γίνεσθαι φησι μέχρι τινός, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὰ
κοιμητήρια τῶν αἰρετικῶν, τὰ καὶ μαρτύρια παρὰ τούτων
λεγόμενα. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν ἀναθεματίζει τούτους· καὶ ἔστι
διαφορὰ τῶν κανόνων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ οἱ ἀπερχόμενοι, κατὰ
πλάνην καὶ ἀπάτην τινῶν ἀπῆλθον, χάριν τοῦ ἰατρευθῆναι τάχα,
καὶ διὰ τοῦτο μετρίως κολάζονται. Ἐνταῦθα δὲ ὀλοφύχῳ δια-
θέσει ἐτόλμησαν τὸ κακόν, καὶ ἀπέστησαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο ἀναθεματίζονται. Διὰ τί δὲ λέγονται ψευδομάρτυρες οἱ
αἰρετικοί, εἴρηται ἐν τῷ θ'. κανόνι.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ψευδομάρτυρα αἰρετικῶν τιμῶν, ἦτω ἀνάθεμα.

Ὁ τοὺς ἀλλοτρίους Θεοῦ τιμῶν ὡς μάρτυρας, ἀλλότριος
ἔσται Θεοῦ καὶ αὐτός.

Κανὼν ΛΕ'.

“Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς ἐγκαταλείπειν τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπιέναι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζειν, καὶ
συνάξεις (1) ποιεῖν, ἅπερ ἀπηγόρευται. Εἴ τις οὖν εὗρεθῆ
ταύτη τῇ κεκρυμμένῃ εἰδωλολατρεία σχολάζων, ἔστω
ἀνάθεμα, ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
στὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρεία προσῆλθεν.

ΖΩΝΑΡ. Αἵρεσις ἦν παλαιὰ λεγόντων τινῶν, ὅτι οὐ δεῖ
τὸν Χριστὸν ἐπικαλεῖσθαι εἰς βοήθειαν, ἢ εἰς προσαγωγὴν
τὴν πρὸς Θεόν, ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους, ὡς τάχα τοῦ τὸν Χρι-
στὸν ἐπικαλεῖσθαι πρὸς τὰ εἰρημένα μείζονος ὄντος τῆς ἡμε-
τέρας ἀξίας. Τοῦτο δὲ τάχα ταπεινούμενοι ἔλεγον, ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ τοῦ πονηροῦ εἰωθότος κλέπτειν ἡμᾶς ἐκ τῶν δεξιῶν.
Ταύτης τῆς αἰρέσεως καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κολοσ-
σαις ἐπιστολῇ μέμνηται, λέγων· Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύε-
τω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ὀρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ
μὴ εὐρακεν ἐμβατεύειν (2)· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ τοῦ Ἀποστό-

(1) ἢ συναξίαις κ. κ. κ. — (2) Κολοσσ., Β', 18.

λου λεγόμενον, ὅτι μηδεὶς ὑμᾶς τοῦ βραβείου τῆς πίστεως καὶ τοῦ ὀρθοῦ βίου ἀποστερείτω· (καταβραβεύειν γάρ ἐστι τὸ μὴ τὸν νικήσαντα ἀξιοῦν τοῦ βραβείου, ἀλλ' ἐτέρῳ διδόναι αὐτὸ, ἀδικουμένου τοῦ νικητοῦ·) θέλιον μετᾶγειν ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς ὀρησκείαν τῶν ἀγγέλων, ἡγουν εἰς τὸ λατρεύειν τοῖς ἀγγέλοις· ἐν ταπεινοφροσύνῃ, διὰ ταπεινοφροσύνην τάχα, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντος τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ αὐτῷ χρῆσθαι προσαγωγῆι πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα. Παλαιὰ οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ αἵρεσις ἦν, καὶ ὠνόμαζόν τινες ἀγγέλους, ἡγουν ἐπεκκλοῦντο, καὶ συνάξεις ἐποίουν, ἕπερ ὁ κανὼν ἀναιρῶν, εἴ τις εὐρεθῆ, φησὶ, ταύτη τῇ κεκρυμμένῃ εἰδωλολατρείᾳ σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα. Ἴν ὁ Ἀπόστολος ἔφη ὀρησκείαν τῶν ἀγγέλων, ὁ κανὼν εἰδωλολατρείαν ἐκάλεσεν, οὐχ ὡς τῆς πρὸς ἀγγέλους τιμῆς εἰδωλολατρείας οὐσίας, ἀλλ' ὡς τοῦ πονηροῦ ἀπάγοντος ἡμᾶς τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Χριστὸν, ἵνα κατὰ μικρὸν καὶ λεληθότως εἰς εἰδωλολατρείαν ἐκκυλίση (1) ἡμᾶς. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι αἰρετικοὶ Ἀγγελικοὶ (2), λεγόμενοι, ὡς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, περὶ αἵρέσεων γράφων, φησὶν· Ἀγγελικοὺς δ' ἐκάλουν ἑαυτοὺς, ἢ ὡς ἀγγελικῶς τάχα βιοῦντες, ἢ ὡς παρ' ἀγγέλων προσκληθέντες πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν θείαν ἐπίγνωσιν.

ΒΑΣΣ. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ πονηρὸς ἐκ τῶν δεξιῶν ἡμᾶς ὑποκλέπτει. Διὰ τοι τοῦτο καὶ ὑπέβαλέ ποτέ τινας μὴ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Χριστὸν εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους, κατὰ τρόπον δῆθεν εὐλαθείας καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τιμῆς· διὸ καὶ τὰς ἐντεύξεις οὐ πρὸς τὸν Θεὸν ἐποίουν, κατὰ τινα αἵρεσιν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀγγέλους. Ὅπερ οἱ Πατέρες ὡς μέγιστον κακὸν κολάζοντες, διορίζονται ἀναθέματι καυποβάλλεσθαι τοὺς καταλιμπάνοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ποιοῦντας παρασυνάξεις, καὶ λέγοντας τῆς μεσιτείας τῶν ἀγγέλων ἠρτῆσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Εἰδωλολατρείαν δὲ τοῦτο ὠνόμασαν, οὐχ ὡς τῆς πρὸς τοὺς ἀγγέλους τιμῆς ἀποτροπαίου οὐσίας, ἀλλ' ὡς τοῦ πονηροῦ ἐκκυλίοντος ἡμᾶς πρὸς

(1) ἐκκύση X. Τρ. — (2) X. Τρ. — ἄγγελος K. Βενερ.

ειδωλολατρείαν, διὰ τὸ μὴ ἐπικάλεισθαι τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι αἰρετικοὶ Ἀγγελικοὶ λεγόμενοι, ὡς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος περὶ αἵρέσεων γράφων φησὶν, ἢ ὡς ἀγγελικῶς τάχα βιοῦντες, ἢ ὡς παρὰ ἀγγέλων τὰ θεῖα μυεῖσθαι νομίζοντες.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ παρασυνάγων καὶ ὀνομάζων ἀγγέλους, εἰδωλολατρείας πλησίον, καὶ ἦτω ἀνάθεμα.

Ἔστι τις αἵρεσις τῶν Ἀγγελικῶν λεγομένη, ἢ διὰ τὸ ἐαυτοὺς σεμνύνειν, ὡς τάξιν ἀγγέλων καὶ πολιτείαν ἔχοντας· ἢ διὰ τὸ ληρεῖν ὑπ' ἀγγέλων ἐκτίσθαι τὸν κόσμον. Ἦσαν δὲ καὶ τινες διδάσκοντες, καθὼς ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ ὁ μέγας Παῦλος ἐδήλωσε, μὴ δεῖν λέγειν ἡμᾶς διὰ Χριστοῦ προσάγεσθαι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ· μείζων γὰρ ἢ καθ' ἡμᾶς, φησὶν, ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ δι' ἀγγέλων. Τοῦτο δὲ ἄρνησις ἦν τῆς θείας οἰκονομίας, ἐν προσχήματι τῆς ταπεινοφροσύνης. Ὁ γοῦν παρασυνάγων, καὶ ὑπ' ἀγγέλων ἐκτίσθαι τὸν κόσμον λέγων, ἢ δι' ἀγγέλων ἡμᾶς προσάγεσθαι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἦτω ἀνάθεμα, ὡς ἐγκαταλιπὼν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγγὺς φρονῶν τῶν εἰδωλολατρῶν.

Κανὼν Λς'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ κληρικούς, μάγους ἢ ἐπασιδούς εἶναι, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια, ἀτινά ἐστι δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Τοὺς δὲ φοροῦντας, ρίπτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν.

ΖΩΝΑΡ. Μαγείας μετέρχεσθαι, ἢ ἐπασιδίας τοὺς κεκληρωμένους, ὁ κανὼν κωλύει· ἐπασιδία δὲ, αἱ γοητεῖαι εἰσὶν· αἰοιδὴ γὰρ, ἢ τραγωδία ἐστίν. Οἱ γοῦν γόητες, αἰοιδάς τινας, ἤγουν ἐπωδάς λέγοντες, ἐφέλκονται δαίμονας, ἢ καὶ θηρία καταδεσμοῦσι, καὶ ἐρπετά. Εἰσὶ γὰρ τινες οἱ κτήνους ἔξω που τῆς ἐπαύλεως αὐτῶν καταλειφθέντος, δι' ἐπασιδίας δεσμοῦσι τοὺς λύκους, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς βλάψαι τὸ ζῶον μετ' αὐ-

τοῦ ἀναστρεφομένου, ὡς τάχα πληροῦσθαι τὸ τῆς Γραφῆς, τὸ, Συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός· καὶ ἄλλοι ὕφεις καταγοητεύουσι, καὶ τούτους μεταχειρίζονται, καὶ ἄδηκτοι ἐξ αὐτῶν μένουσιν. Ἄλλ' οὐδὲ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους εἶναι τοὺς ἱερωμένους βούλεται. Τέσσαρα δὲ εἰσι τὰ βιβλία τὰ λεγόμενα μαθηματικά, ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία, καὶ ἀστρονομία. Οὐ ταῦτα τοίνυν ἀναγινώσκειν ὁ κανὼν οἶμαι ἀπείργει, ἀλλὰ τὸ περιέργως αὐτοῖς κεχρῆσθαι. Εἰ γάρ τις εἰδείη ὅτι ἡ μονὰς ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, καίτοι γεννητικὴ οὖσα παντὸς ἀριθμοῦ· (ἀριθμὸς γάρ, τὸ ἐκ μονάδων πλῆθος ὀρίζεται, δι' ὃν λόγον οὐδὲ ἡ δυὰς λέγεται ἀριθμὸς, ὅτι οὐκ ἔχει πλῆθος μονάδων) καὶ ὅτι ἡ δυὰς καὶ συντιθεμένη καὶ πολλαπλασιαζομένη τὸν τέσσαρα συνίστησιν ἀριθμὸν, καὶ οὐ πλέοντι· (ὅτις γὰρ εἰπὼν τὰ δύο, τέσσαρα συνάξεις, καὶ δύο καὶ δύο ἐπειπὼν, οὐκ ἄλλον ἀποτελέσει ἀριθμὸν ἄλλ' ἢ τὸν αὐτόν)· καὶ τίνες τῶν ἀριθμῶν περιττοί, καὶ τίνες ἄρτιοι, καὶ τίνες περισσάκις περισσοί, καὶ τίνες ἀρτιάκις ἄρτιοι, καὶ τίνες ἀρτιάκις περιττοί, καὶ ποιοὶ περισσάκις ἄρτιοι, καὶ τίνες τῶν ἀριθμῶν τέλειοι, τίνες δὲ ἀτελεῖς, ποιοὶ δ' ἐπίπεδοι, καὶ ποιοὶ λέγονται στερεοί· τίνες δ' εἰσι τετράγωνοι, καὶ τίνες καλοῦνται κύβοι, καὶ τί ἐστὶν ἀναλογία, καὶ ὡς δέκα αὐτὰ τὸν ἀριθμόν· καὶ ἡ μὲν, ἀριθμητικὴ, ἡ δὲ, γεωμετρικὴ, ἡ δὲ τις ἀρμονικὴ, ἡ δ' ἐναντία ταύτη, καὶ αἱ λοιπαί, καὶ τᾶλλα ὅσα τῷ μαθήματι τούτῳ ἐμπεριείληπται. Εἰ δ' ἐπὶ τῆς μουσικῆς γνοίη τις, τίς μὲν ἐστὶ φθόγγος, τί δὲ φθόγγων διάστημα, τί δὲ σύστημα, καὶ τί ἀρμονία, καὶ τὰς τῶν φθόγγων προσηγορίας, καὶ τί μὲν νῆτη, τί δ' ὑπάτη, καὶ παρυπάτη, οὐδὲν πρὸς πίστιν, οὐδὲ πρὸς βίον αὐτῶν λυμανοῦνται. Εἰ δὲ ταῦτα εἰδῶς, καὶ ὄργανον κέχρηται μουσικῶν, καὶ τοῦτο μεταχειριζόμενος ἄσματα ἄδει, καὶ χαίρει τούτοις ἠδόμενος, τοῦτο ἱερωμένων ἀνάξιον. Καὶ ἐπὶ τῆς γεωμετρίας, εἰ τις αὐθις γινώσκει, τί μὲν σημείον ἐστὶ, τί δὲ γραμμὴ, καὶ τί ἐπιφάνεια, καὶ σχῆμα δὲ τί, καὶ τίς τῶν γραμμῶν εὐθεῖα, ποία δὲ καμπύλη, καὶ τίς ἐλικοειδής, τίς δὲ σκολιὰ, καὶ ποία περιφερής, καὶ τίνες τῶν γωνιῶν εὐθύγραμμοι, τίνες δὲ οὐ

τοιαῦται, καὶ ὅτι ἀρχὴ τῶν ἐπιπέδων σχημάτων τὸ τρίπλευρον, καὶ εἰς πόσα τοῦτο διήρηται, καὶ ὑποδιήρηται, καὶ ὅτι ὁ κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον, καὶ ἡ τοῦτον ἀποτελοῦσα γραμμὴ περιφέρεια, καὶ τί μὲν κέντρον, τί δὲ διάμετρος, καὶ τίς ὁ τοῦ κύκλου τομεύς· ὁ γινώμων δὲ τίς, καὶ ὅπως ὁ κύκλος σχημάτων ἐστὶν ἀπάντων ἀρχὴ, καὶ πανταίτιος, καὶ τᾶλλα, ἵνα μὴ ἕκαστον καταλέγωμεν· καὶ ἐπὶ τῆς ἀστρονομίας, εἰ τις εἰδείη, τί μὲν ἐστὶ σφαῖρα, τί δὲ κέντρον αὐτῆς, καὶ ὅτι κέντρον, ὡσπερ ἡ γῆ πρὸς τὸν οὐρανόν· καὶ τίς ἡ διάμετρος, καὶ πότε ἄξων λέγεται αὕτη, καὶ ὅπως πρὸς τὴν σφαῖραν ὁ ζωδιακὸς κύκλος κεῖται, ὁμόκεντρος ταύτης ὢν· καὶ ὅθεν ἡ δοκοῦσα τῶν πλανητῶν ἀνώμαλος γίνεται καὶ παλινόρμητος κίνησις, καὶ τᾶλλα, ὅσα τούτοις παρέπεται, οὐδὲν ἂν εἰς τὸ τῆς πίστεως λυμανεῖται μυστήριον. Εἰ δὲ τις ταῦτα εἰδῶς περισσότερον κέχρηται τῷ μαθήματι, καὶ ταῖς τῶν οὐρανίων κινήσεσι συμπεριφέρεσθαι πιστεύων τὰ ἡμέτερα, ἴστησί τε τὰ κέντρα, καὶ τὰς ἀναφοράς τε καὶ ἀνακλίσεις τοῦ ζωοφόρου κύκλου καταμανθάνοι, οἰκοδεσπότας τε καὶ τόπους σχημάτων, καὶ ὅρια ὅσα τούτων ἀμείνω, καὶ ὅσα χείρονα, καὶ τινὰ τῶν ἐσομένων οἶεται προγινώσκειν ἐκ τούτων καὶ προμαντεύεσθαι, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβησομένων διὰ τὴν τοιάνδε κίνησιν τῶν ἀστέρων, τοῦτό ἐστιν ἀποτρόπαιον, καὶ τοῦτο τῇ συνόδῳ καλῶς ἀπηγόρευται.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν ἀποτρέπει τοὺς ἱερωμένους μάγους εἶναι, ἢ ἐπαοιδούς, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, καὶ ἀκοινωνησῆ κατακρίνει τοὺς φοροῦντας τὰ φυλακτήρια. Μάγοι μὲν οὖν εἰσι οἱ προσερχόμενοι τῷ σατανᾷ διὰ τινὰ αἰτίαν· ἐπαοῖδοι δὲ, οἱ γοητευταί, οἱ τὰς ἐπωδὰς λέγοντες, καὶ διὰ τούτων ἐφέλκοντες τοὺς δαίμονας εἰς τὰ οἰκεῖα θελήματα· μαθηματικοί, οἱ τὰ οὐράνια σώματα δοξάζοντες ἔχειν τὴν τοῦ παντὸς κυριότητα, καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τούτων διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς· ἀστρολόγοι, οἱ διὰ τῶν ἀστέρων μαντευόμενοι κατὰ δαμονικὴν συνέργειαν, καὶ τούτοις πιστεύοντες. Ἐπεὶ δὲ τέσσαρά εἰσι τὰ μαθήματα, ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία, καὶ ἀστρονομία, μὴ εἴπης παρὰ τοῦ κανό-

νος κωλύεσθαι καὶ τὰ τέσσαρα, ἀλλὰ μόνην τὴν ἀστρονομίαν·] καὶ ἀνάγνωθι τὸ κδ'. κεφάλ. τοῦ λθ'. τίτ. τοῦ ξ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, λέγον· Ἡ μὲν γεωμετρικὴ δημοσίᾳ διδάσκεται· ἡ δὲ μαθηματικὴ κατακρίνεται, ὡς ἀπηγορευμένη· καὶ τὸν ἔξωθεν Παλαιόν· Μαθηματικὴν εἶπέ τὴν ἀστρονομίαν. Περὶ δὲ τοῦ πῶς κολάζονται ὑπὸ τῶν νόμων οἱ μάγοι, καὶ οἱ ἑπαοῖδοι, καὶ οἱ τοιοῦτοι, ἀνάγνωθι τοῦ αὐτοῦ λθ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου τοῦ κγ'. κεφ. καὶ ἐφεξῆς μέχρι τέλους, ζήτει καὶ τὸ κε'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΑΡΙΣΤ. Οὐκ ἔσται μάγος, ἢ ἑπαοῖδος, ἢ μαθηματικός, ἢ ἀστρολόγος, ἢ περιάπτης, ὁ ἱερατεῖαν ἐπαγγειλάμενος.

Εἰ γὰρ εὐρεθῆ τις τῶν ἱερωμένων τοιαύτην τινὰ κακοτεχνίαν μετερχόμενος, τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται.

Κανὼν ΔΖ'.

Ἔστι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἢ αἰρετικῶν, τὰ πεμπόμενα ἑορταστικά λαμβάνειν, μηδὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς.

Κανὼν ΔΗ'.

Ἔστι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.

Κανὼν ΛΘ'.

Ἔστι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν, καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι αὐτῶν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἐβδομηκοστός κανὼν καὶ ὁ οά. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κωλύει πάντας συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις, ἢ ξένια ἑορτῆς, ἄζυμα τυχόν, ἢ τοιοῦτόν τι δέχεσθαι παρ' αὐτῶν, ἢ ἔλαιον ἀπάγειν εἰς ἔθνῶν ἱερόν, ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, καὶ λύχνον ἀπτειν· τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντας κληρικούς,

καθαιρείσθαι κελεύει, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι. Ἐκ τούτων οὖν τῶν κανόνων καὶ οἱ τῆς συνόδου ταύτης ὀρμώμενοι, τοὺς παρόντας κανόνας ἐξεφώνησαν. Ζήτηει τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ξ'.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανόνα δ. καὶ οά. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα ξ'.

ΛΡΙΣΤ. Οὐ συνεορτάσεις Ἰβραίοις, ἢ αἰρετικοῖς· οὐδὲ δέξῃ τὰ καλούμενα παρ' αὐτῶν ἐορταστικά.

Οὐδεμίᾳ κοινωνίᾳ φωτὶ πρὸς σκότος. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ τοῖς αἰρετικοῖς, ἢ τοῖς Ἰουδαίοις Χριστιανὸς συνεορτάσει, οὐδὲ τὰ ἐν ἐορταῖς αὐτῶν τελούμενα, οἷον ἄζυμα, ἢ τι τοιοῦτον, ὑποδέξεται.

Κανὼν Μ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐπισκόπους καλουμένους εἰς σύνοδον καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι, καὶ διδάσκειν, ἢ διδάσκεσθαι, εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. Εἰ δὲ καταφρονήσειεν ὁ τοιοῦτος, ἑαυτὸν αἰτιάσεται, παρεκτός εἰ μὴ δι' ἀνωμαλίαν ἀπολιμπάνοιτο.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ καὶ νῦν τὸ τῶν ἐτησίων συνόδων πάντῃ καταπεφρόνηται, ὡς μηδέποτε γίνεσθαι, ἀλλά γε τοῖς τοὺς κανόνας ἐκθεμένους ἀγίοις τὸ γίνεσθαι συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐτησίως πολλῆς φροντίδος ἤξιωτο. Διὸ καὶ τοὺς ἐπισκόπους καλουμένους εἰς τὰς συνόδους ἀπιέναι διακελεύονται, καὶ μὴ καταφρονεῖν, ἵνα, φασὶ, διδάσκωσιν, ἢ διδάσκωνται. Αἱ γὰρ σύνοδοι, δι' ἀμφιβολίας ἀναφυομένας περὶ δογμάτων, ἐπιτιμίων ἀμαρτημάτων προσηκόντων, ἢ κανονικῶν ἐτέρων ζητήσεων, ὠρίσθησαν γίνεσθαι. Τῶν γοῦν συνεργουμένων οἱ μὲν λόγοι ἐδίδασκον, * ὅπως τε χρῆ πιστεύειν, καὶ ὅπως ἐπιτιμᾶν, καὶ ὅπως τᾶλλα κανονικῶς χρῆ διαπράττεσθαι * (1). οἱ δὲ ἀπλούστεροι καὶ ἀφελέστεροι πρὸς τὸν λόγον ἐδίδασκοντο.

(1) X. Tr. — τὰ μεταξὺ * οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ Κ. εἰ μὴ μόνον λατινιστὴ παρὰ τῶ τελευταίῳ.

α δ' ἐδίδασκόν τε καὶ ἐδιδάσκοντο, εἰς κατόρθωσιν ἦσαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. Κατόρθωσιν δὲ, τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ διαγωγὴν ὀνομάζει· ἐκκλησίαν δὲ τὸ τῶν πιστῶν φησὶν ἄθροισμα· λοιποὺς δὲ, τοὺς αἰρετικούς *νοητέον, ἢ καὶ ἀπίστους* (1), ὥστε κἀκείνους εἰς πίστιν ὀρθὴν ὀδηγηθῆναι διὰ τῆς διδαχῆς, καὶ εἰς εὐαγγελικὴν πολιτείαν. Ἐἵτά φησὶν ὁ κανὼν, ὅτι ἑαυτοὺς αἰτιάσθωσαν, εἰ ἐπιτιμηθῶσιν οἱ μὴ ἀπερχόμενοι εἰς τὰς συνόδους (2), εἰ μὴ δι' ἀνωμαλίαν ἀπολειφθῶσιν. Ἀνωμαλίαν δὲ νοητέον οὐ μόνον σωματικὴν, οἷον νόσον, ἀλλὰ καὶ πραγματικὴν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ νοσήσειεν ὁ ἐπίσκοπος, ἔχοι δέ τι ἕτερον περὶ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀσχολεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκάζον, συγγνωσθήσεται.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν ἐτησίων συνόδων, ὅπως ὀφείλουσι γίνεσθαι, ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼνα λζ'. συνόδου Νικαίας κανὼνα ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κ'. τῆς Χαλκηδόνε υθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιζ'. ογ'. ος'. ιε'. τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ η'. τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον ς'. Καὶ ὁ παρῶν δὲ κανὼν, μετακαλουμένους εἰς τὴν σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους, διορίζεται μὴ καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι ἐξάπαντος, ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν σοφωτέρους διδάσκειν, τοὺς δὲ ἀπλουστέρους μανθάνειν τὰ στηρίζοντα ἐκκλησίαν, ἡγουν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μεταγόντα πρὸς ὀρθοδοξίαν τοὺς λοιποὺς, ἡγουν τοὺς ἀπίστους. Τοὺς μὲν τοι καταφρονητικῶς πρὸς τοῦτο διακειμένους, φησὶ μὴ γογγύζειν, ἐὰν κατὰ τὴν περίληψιν τῶν ἐτέρων κανόνων ἐπιτιμηθῶσιν, ἀλλ' αἰτιάσθωσαν ἑαυτοὺς, ὅτι κατεφρόνησαν. Ἀνωμαλίαν δὲ νοητέον, οὐ μόνον τὴν σωματικὴν νόσον, ἀλλὰ καὶ τὴν πραγματικὴν ἀσχολίαν· εἰ γὰρ διὰ τι ἀναγκαῖον καὶ εὐλογον ὁ ἐπίσκοπος ἐμποδισθῆ, συγγνωσθήσεται. Τοῦ δὲ κανὼνος διοριζομένου μὴ καταφρονεῖν τοὺς μετακαλουμένους ἐπισκόπους εἰς σύνοδον, εἶπε καὶ σὺ ὀφείλεις ἐξ ἀνάγκης μετακαλεῖσθαι τούτους· χωρὶς γὰρ ὁ μετακλήσεως * τοῦ πρώτου,

(1) X. Tr. — τὰ μεταξὺ * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ K. εἰ μὴ μόνον λατινιστὶ παρὰ τῷ τελευταίῳ. — (2) ἐξῆς δὲ ἀπειλεῖ ὁ κανὼν τοῖς μὴ ἀπερχομένοις εἰς τὰς συνόδους, καὶ φησὶν, ὅτι ἑαυτοὺς αἰτιάσθωσαν εἰ ἐπιτιμηθῶσιν, ἢ καὶ τι πλεονεκτήσῃ, κτλ. οὕτως ἐν X₂ Tr.

ἡγουν* (1) τοῦ μητροπολίτου, οὐκ ὀφείλουσι συνέρχεσθαι κατὰ τὸν κ'. κανὼνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ τὸν παρόντα. τὸ δὲ διδάσκειν ἢ διδάσκεισθαι πρόσκειται, διὰ τοὺς λέγοντας ἄρκειν αὐτοῦ; ἑαυτοῖς εἰς παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος διευλύτῳσιν, καὶ μὴ ὀφείλεις παρουσιάζειν εἰς τὴν σύνοδον. Κἂν γὰρ ἀμφιβολίαν τινὰ ὁ ἐπίσκοπος οὐκ ἔχη εἰς τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν, καὶ οὐδὲ διδασκαλίας δέηται, ἀλλ' ὁμῶς διὰ τὸ ἐτέρων ζητήματα λῦσαι, καὶ ἐπὶ πλεόν στηρίξαι τὸ δόγμα, ὀφείλει ἐξ ἀνάγκης παρουσιάζειν.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ καλούμενος ἐπὶ σύνοδον, καὶ ἀθετῶν, εἰ μὴ δι' ἀνωμαλίαν, οὐκ ἀνάτιος.

Διὰ τὰς παρεμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας, καὶ τὰ κανονικὰ ζητήματα, ὠρίσθη σύνοδον πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐκάστης ἐπαρχίας κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι, ἐνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ὀρίσῃ ἐπίσκοπος. Εἰ οὖν ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ καλούμενός τις τῶν ἐπισκόπων συνελθεῖν οὐ θελήσῃ, ἑαυτὸν ὑπὸ αἰτίαισιν τίθησι, καὶ ἐπιτιμηθήσεται παρὰ τῆς συνόδου, εἰ μὴ που οὐ διὰ καταφρόνησιν, ἀλλὰ διὰ νόσον ἢ ἄλλην τινὰ βιωτικὴν περιστάσιν παρουσιάσαι οὐκ ἴσχυσεν.

Κανὼν ΜΑ'(2).

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν ἄνευ κελεύσεως(3) ἐπισκόπου ὀδεύειν.

ΒΛΑΣ. Περὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ἀποδημούντων παρὰ γνῶμην τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, ἀνάγνωθι κεφ. β'. τοῦ α. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, οὕτω λέγον· Ὁ συκοφαντήσας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον τριάκοντα χρυσίου λίτρας προστιμάσθω τῷ δημοσίῳ· βεβαιούσθωσαν δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἅπαντα προνόμια, καὶ μὴ νομιζέσθω ὅλως κληρικὸς ἢ μοναχὸς ὁ συλλαβῶν ἄνευ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, τὸ κομιτάτον κατειληφώς. Ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ θέμα τελευταῖον τοῦ ε. κεφ. τοῦ κβ'. τίτλου τοῦ ς'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ

(1) X. Tr. — (2) MB₂, ἐν II. Βρ. Σ, P. K. E. — (3) τοῦ ἐπισκόπου X. Tr. (TOM. Γ'.)

ἔστι μέρος τῆς πς'. Ἰουστιανέου νεαράς, καὶ οὕτω φησὶν· Οὔτε δὲ μοναχόν, οὔτε κληρικόν, οὔτε ἐπίσκοπον κελεύομεν ἐρχεσθαι ἐνταῦθα ἄνευ γραμμάτων τοῦ ὀσιωτάτου αὐτῶν πατριάρχου, ἢ εἰδέτωσαν, ὡς ἀναξίους ἑαυτοὺς τοῦ σχήματος ποιήσουσι.

Κανὼν ΜΒ'.

Ἔστι οὐ δεῖ ἱερατικούς, ἢ κληρικούς ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὀδεύειν (1).

ΖΩΝΑΡ. Ἱερατικούς μὲν, τοὺς περὶ τὸ εἰρημά φησι, κληρικούς δὲ τοὺς λοιπούς. Τούτους οὖν ἀπιέναι ποι μέλλοντας, καὶ ἀποδημῆσαι τῆς ἐν ἧ κατετάχθησαν ἐκκλησίας, οὐ συγχωρεῖ ὁ κανὼν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ὀδεύειν. Εἴρηται δὲ ἤδη περὶ γραμμάτων εἰρηρικῶν καὶ συστατικῶν ἐν τῷ ια'. κανόνι τῆς δ'. συνόδου. Ταύτας οὖν τὰς ἐπιστολάς, τὰς εἰρηκίκας τέ φημι, καὶ συστατικὰς, κανονικὰ γράμματα ἐνταῦθα ὠνόμασαν.

ΒΛΑΣ. Καὶ ἕτεροι κανόνες διορίζονται, μὴ ἀποδημῆν κληρικούς ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων, τουτέστι συστατικῶν καὶ ἀπολυτικῶν ἐπιστολῶν· καὶ οἱ παρόντες δὲ κανόνες τὰ αὐτὰ διορίζονται ἱερατικοὶ μέντοι εἰσὶν οἱ περὶ τὸ βῆμα, κληρικοί δὲ, οἱ λοιποὶ. Ἀνάγνωθι τὸν ιγ'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ιβ'. καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ζ'. ἢ καὶ ια'.

ΛΡΙΣΤ. Κληρικός, χωρὶς κανονικῶν ἐπιστολῶν, ἢ ἀνεπίτακτος, οὐ πρόεισιν.

Οὐ συγχωροῦνται παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων οἱ ξενοχειροτόνητοι παραδέχεσθαι, συστατικὰ μὴ ἐπιφερόμενοι γράμματα· καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐστιν ὀδεύειν αὐτοὺς μετὰ γραμμάτων κανονικῶν, ὡσπερ δεῖ καὶ τοὺς κεκληρωμένους ἐν ἐκείᾳ ἐκκλησίᾳ μετὰ γνώμης καὶ κελεύσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου εἰς ἑτέραν πόλιν καὶ ἐπαρχίαν ὀδεύειν.

(1) Βουερ. X. Τρ. — Ὁ Κανὼν οὗτος ἐστὶ ΜΑ, ἐν Π, παρὰ Βρ. Σ. 'Ρ. Κ. Ε, ὁ δὲ ἐνταῦθα ΜΑ, ἐστὶ ΜΒ', παρ' αὐτοῖς.

Κανὼν ΜΓ'.

Ἔστι οὐ δεῖ ὑπηρέτας, κἂν βραχὺ (1), τὰς θύρας ἐγκαταλείπειν, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν.

ΖΩΝΑΡ. Ὑπηρέτας τοὺς ὑποδιακόνους εἶναι φασὶ· τοὺς δὲ ὑποδιακόνους ταῖς θύραις τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐφίστασθαι ὄριστο. Τούτους οὖν ἐν τῷ τῆς λειτουργίας καιρῷ οὐ χρῆ, φησὶν ὁ κανὼν, τὰς θύρας ἀφιέναι, καὶ εὐχῇ σχολάζειν· τὰ γὰρ εὐχεσθαι τότε, καὶ ἁγιάζειν τὰ θεῖα δῶρα, τῶν ἱερέων ἐστίν. Ὡσπερ οὖν ἐκωλύθησαν ὠράρια φορεῖν οἱ ὑπηρέται, ἢ ἄπτεσθαι δεσποτικῶν σκευῶν, κατὰ τὸν κά. καὶ κβ'. κανόνα, οὕτως ἐκωλύθησαν καὶ εὐχῇ σχολάζειν· καὶ ἀναγνωστέον τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ κβ'. κανόνι.

ΒΛΑΣ. Εἰρήκαμεν ἐν τῷ κβ'. κανόνι, ὑπηρέτας εἶναι τοὺς ὑποδιακόνους, καὶ ἔχειν αὐτοὺς πᾶσαν ἀνάγκην ταῖς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν θύραις ἐφίστασθαι κατὰ τὸν τῆς λειτουργίας καιρὸν, χάριν τοῦ εἰσάγειν τε καὶ ἐξάγειν τοὺς κατηχουμένους, τοὺς ἐν μετανοίᾳ, καὶ τοὺς λοιπούς. Ἐπεὶ οὖν τινες ἐκ τούτων, τὴν ἀνατεθειμένην αὐτοῖς διακονίαν καταλιπόντες, ἤπτοντο τῶν θεῶν ἁγιασμάτων, ὥρισαν οἱ Πατέρες, παρὰ ταῖς θύραις τῶν ἐκκλησιῶν τούτους προσεδρεύειν, καὶ μὴ μεταχειρίζεσθαι τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ κατὰ ἱερεῖς. Ἀνάγνωθι τὸν κά. καὶ τὸν κβ'. κανόνα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

ΛΡΙΣΤ. Ὑπηρέτην οὐ δεῖ τὰς θύρας, κἂν βραχὺ, ἀφέντα προσεύχεσθαι.

Ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις οὐ δεῖ τὸν ὑπηρέτην καταλιπεῖν τὰς θύρας τοῦ θυσιαστηρίου, κἂν βραχὺ, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν· ἵνα μὴ εὕρισκῃται τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ ὑπηρεσίας καταφρονῶν, καὶ προτιμώμενος τὴν ἰδίαν εὐχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

(1) Π. Βρ. 'Ε. Κ, Σ, 'Ρ, — κἂν πρὸς βραχὺ X. Τρ. Βουερ.

Κανὼν ΜΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας (1) ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσερχεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Εἰ λαϊκοῖς ἀνδράσιν ἀπηγόρευται ἔνδον εἰσιέναι θυσιαστηρίου, κατὰ τὸν ξθ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου, πολλῶ μᾶλλον ἂν εἴη γυναῖξιν ἀπηγορευμένον, αἷς καὶ ἡ τῶν ἐμμήνων κίματων ῥύσις ἀπροαιρέτως συμβαίνει.

ΒΛΑΣ. Ὁ μὲν παρὼν κανὼν κωλύει τὰς γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ (2) εἰσερχεσθαι· ὁ δὲ ξθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἀπαγορεύει τοῖς λαϊκοῖς τὴν ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσέλευσιν. Εἰς μέντοι τὰ μέρη τῶν Λατίνων ἀνευθριάστως αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις ὅτε βούλονται εἰσερχονται.

ΑΡΙΣΤ. Γυναῖξί τὸ ἱλαστήριον ἄβχτον.

Οὐκ ἔξεστι γυναῖξιν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοῖς ἀνδράσιν, εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσερχεσθαι, ὡς ὁ ἐξηκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου προστάττει.

Κανὼν ΜΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ δύο ἐβδομάδας τῆς Τεσσαρακοστῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φῶτισμα.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ ἐξ ἔθους ἡ ἐκκλησία ποιεῖν βαπτίσματα παρέλαβεν, ὅτι τὸ βάπτισμα, τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τύπος ἐστί· τὸ δὲ σάββατον ἐκεῖνο μέσον ἐστὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως. Τοὺς οὖν ἐτοιμαζομένους φωτισθῆναι ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, δεῖ τὴν πᾶσαν Τεσσαρακοστὴν νηστεύειν τε καὶ προκαθαιρεσθαι δι' ἀσκήσεως, καὶ οὕτω προσιέναι τῷ φωτισματι. Εἰ δέ τις μετὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα προσέλθῃ βαπτισθῆσόμενος, οὐ δεῖ αὐτὸν προσδέχεσθαι εἰς τὸ βάπτισμα κατὰ τὸ Πάσχα, ὡς μὴ ὄλην τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύσαντα, μετὰ ταῦτα δὲ βα-

(1) Π. Βρ. Ἰ. Κ. Σ. Ρ. — γυναῖκα Χ. Τρ. Βουαρ. — (2) βήματι Χ. Τρ.

πτισθήσεται· τὸ γὰρ, οὐ δεῖ δέχεσθαι, οὐκ ἀδιαστίκτως, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέγα σάββατον νοητέον.

ΒΛΑΣ. Τὸ ἅγιον βάπτισμα, τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τύπος ἐστὶ· διὸ καὶ νενομοθέτηται ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ τελείσθαι τὰ βαπτίσματα, ὡς μεσιτεύοντι τὴν Κυριακὴν ταφὴν καὶ ἀνάστασιν. Τοὺς οὖν μέλλοντας φωτισθῆναι κατὰ τὸ μέγα σάββατον, δεῖ τὴν πᾶσαν Τεσσαρακοστὴν προκαθαίρεσθαι διὰ νηστείας καὶ ἀσκήσεως. Εἰ δέ τις μετὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα προσέλθῃ κατηχηθῆσόμενος, καὶ βαπτισθῆσόμενος κατὰ τὸ Πάσχα, οὐ προσδεχθήσεται, ὡς μὴ ὄλην τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύσας· καὶ τότε μὲν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν οὐ προσδεχθήσεται· μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ κανόνας ἐτοιμασθεὶς, βαπτισθήσεται. Τὸ γὰρ, οὐ δεῖ δέχεσθαι, οὐκ ἀδιαστίκτως νοητέον, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέγα σάββατον.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ δεῖ μετὰ δύο τῆς Τεσσαρακοστῆς ἐβδομάδας εἰς τὸ φῶτισμα δέχεσθαι· ὀφείλουσι καὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς νηστεύειν.

Ὁ κανὼν οὗτος διττῶς δύναται νοηθῆναι· ἢ ὅτι οἱ μετὰ παραδρομὴν δύο ἐβδομάδων τῆς Τεσσαρακοστῆς προσερχόμενοι τῇ πίστει, καὶ ἀρξάμενοι νηστεύειν, οὐκ ἀξιοθήπονται τοῦ βαπτίσματος ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, ὡς καὶ οἱ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς τῆς Τεσσαρακοστῆς τὴν ἀσκήσιν ἐνδειξάμενοι, καὶ ἀρκούντως νηστεύσαντες· ἢ ὅτι, ἐὰν πρὸ τῆς Τεσσαρακοστῆς προσῆλθόν τινες τῇ πίστει, καὶ ἤρξαντο νηστεύειν, εἴτα πρὸ τοῦ ἀξιοθῆναι τοῦ βαπτίσματος, ἐπέστη ἡ Τεσσαρακοστὴ, οὐκ ἀναμενοῦσι τὸ μέγα σάββατον ἐπὶ τῷ φωτισθῆναι· καθὼς καὶ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς τῆς Τεσσαρακοστῆς νηστεύειν ἀρξάμενοι. Ἀλλ' ἄχρι μὲν δύο ἐβδομάδων, εἰ ἱκανῶς ἐνήστευσαν, ἀξιοθήσονται τοῦ βαπτίσματος· εἰ δ' οὐκ ἔδοξαν αὐτάρκως νηστεῦσαι μετὰ παραδρομὴν δύο ἐβδομάδων τῆς Τεσσαρακοστῆς, οὐ φωτισθήσονται, ἀλλ' ἀναμενοῦσι καὶ αὐτοὶ, μετὰ τῶν μελλόντων τῷ μεγάλῳ βαπτισθῆναι σαββάτῳ· ὡς ἐκείνων μόνων ὄντων δεκτῶν, τῶν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς τῆς Τεσσαρακοστῆς νηστευόντων, οἷα τῆς αὐτῶν ἀσκήσεως τελείας οὐσίας καὶ οὐκ ἀπεσχεδιασμένης.

Κανὼν Μς'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

ΒΑΛΣ. Οὗτος ὁ κανὼν ἀπαράλλακτός ἐστι κανὼν οἱ. τῆς ς'. συνόδου, καὶ ἡρμηνεύθη ἐκεῖ.

Κανὼν ΜΖ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φῶτισμα, (1) καὶ (2) εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν, ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν.

ΖΩΝΑΡ. Βούλεται ὁ κανὼν, τοὺς βαπτισθῆναι μέλλοντας, ἐν εἰδήσει τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου ὄντας, βαπτίζεσθαι διὰ τοὺς κατηχομένους ἀπαγγέλλειν κελεύει, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος, ἢ διὰ τῆς ἐβδομάδος ἔμαθον, τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις. Εἰ δέ τις νοσῶν καὶ περὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύων βαπτισθῆ πρὸ τοῦ μάθειν τὴν πίστιν καὶ ἀπαγγεῖλαι, ὡς εἴρηται, εἶτα τῆς νόσου ἀπαλλαγῆ, καὶ οὕτως ἐκμανθάνειν αὐτὸν δεῖ τὸ μυστήριον, καὶ εἰδέναι, ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθη, ἡγουν τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ κυρίως Θεοῦ, καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἧς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἔτυχεν. Οὐ γὰρ διὰ σπουδῆς οικείας τῶν πταισμάτων λυτρούμεθα βαπτιζόμενοι (3), ἀλλὰ δωρεᾶ καὶ χάριτι Θεοῦ.

ΒΑΛΣ. Τινὲς ἄπιστοι πρὸ τοῦ κατηχηθῆναι ἐβαπτίσθησαν διὰ περιστατικὴν νόσον. Ἐλέγον οὖν τινες, ὡς, ἐπεὶ οὐκ ἔφθασαν βαπτισθῆναι μετὰ τὸ κατηχηθῆναι κατὰ κανόνας, ὀφείλουσι κατηχηθῆναι, καὶ αὖθις φωτισθῆναι. Ἐχρῶντο δὲ καὶ τῷ ιβ'.

(1) Π. Έ. Κ. Βρ. — βάπτισμα Βευερ. Χ. Τρ — (2) ἀναστῆναι, καὶ, Χ. Τρ Βευερ. — (3) Χ. Τρ. — τὸ, βαπτιζόμενοι οὐ καίτας παρὰ Βευερ. καὶ Κ.

κανόνι τῆς ἐν Νεοκαισαρεία συνόδου, τῷ μὴ παραχωροῦντι τὸν διὰ νόσον φωτισθέντα, ἀλογοπραγῆτως ἱερέα γίνεσθαι. Φασὶν οὖν οἱ Πατέρες, ὡς ἐκ δευτέρου μὲν οὐ βαπτισθήσεται, ἀναγκασθήσεται δὲ μετὰ τὴν ὑγείαν μάθειν τὴν πίστιν, καὶ τὸ μυστήριον τοῦ φωτισματος, καὶ εἰδέναι ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθη, ἡγουν τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ κυρίως Θεοῦ, καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἧς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἔτυχεν.

ΑΡΙΣΤ. Εἶποι τὴν πίστιν τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ πρεσβυτέρῳ, τῇ πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος, ὁ βαπτιζόμενος. Εἶποι καὶ ὁ ἐν νόσῳ μετὰ βραχύ.

Ὁ προσερχόμενος τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῷ βαπτισθῆναι, τὴν πίστιν ἐκμανθάνετω καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἐβδομάδος ἀπαγγελλέτω ταύτην τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ πρεσβυτέρῳ· οὐ γὰρ δεῖ προχείρως αὐτοὺς βαπτίζειν, καὶ πρὸ τοῦ μυηθῆναι τὴν πίστιν. Ὁ νοσῶν, καὶ ζητῶν βαπτισθῆναι, βαπτίζεσθω· εἶτα τῆς νόσου ἀναστὰς, ἐκμανθάνετω τὴν πίστιν, καὶ γινώσκέτω, ὅτι θείας κατηξιώθη χάριτος.

Κανὼν ΜΗ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρεῖσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ (1).

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς βαπτισθέντας, φησὶν ὁ κανὼν δεῖν χρεῖσθαι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, ὃ καὶ χρίσμα ἐκάλεσεν ἐπουράνιον, ὡς διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀγιαζόμενον, καὶ ἀγιάζον τοὺς χριστομένους, καὶ μετόχους αὐτοῦ ποιοῦν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, εἰ μὴ δι' ἔργων φαυλότητα ἡμεῖς ἑαυτοὺς ταύτης ἀποξενώσωμεν.

ΒΑΛΣ. Χρίσμα ἐκάλεσεν ὁ κανὼν τὸ ἅγιον μύρον, καὶ οὐχ ἁπλῶς χρίσμα, ἀλλ' ἐπουράνιον, ὡς διὰ τῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀγιαζόμενον, καὶ ἀγιά-

(1) τοῦ Θεοῦ, Βευερ.

ζον τοὺς χριστομένους, καὶ μετόχους αὐτοὺς ποιοῦν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. φησὶν οὖν τοὺς φωτιζομένους διὰ τούτου χρίσθαι καὶ ἀγιάζεσθαι. Ὅπως μὲντοι παρεδόθη τὸ ἅγιον μύρον, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, δηλοῦται ἀπὸ τῶν κατηχητικῶν βιβλίων. Τινὲς δὲ λέγουσι γίνεσθαι τοῦτο κατὰ ἀκολουθίαν ἐκείνου τοῦ μύρου, τοῦ διὰ τῆς πόρνης χυθέντος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ εἰπόντος μηδέν τι κακὸν ποιῆσαι τὴν πόρνην ἐπιχέασαν εἰς τοὺς πόδας τούτου τὸ ἀπὸ νάρδου πολύτιμον μύρον πρὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ αὐτοῦ. Ἐπεὶ γὰρ τὸ βάπτισμα, ὡς πολλάκις εἴρηται, τύπος ἐστὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, καλῶς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος τῷ μύρῳ οἱ φωτιζόμενοι χρίονται, ἵνα συνταφῶσι καὶ συναναστῶσι τῷ Χριστῷ.

ΑΡΙΣΤ. Δεῖ τοὺς φωτιζομένους, μετὰ τὸ βάπτισμα, χρίσθαι. Σαφῆς.

Κανὼν ΜΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μόνον.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ αὐτὰ διατάττεται καὶ ὁ νβ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου, καὶ ζητητέον τὰ ἐκεῖ εἰρημένα, ἀρκέσοντα καὶ πρὸς τοῦτον τὸν κανόνα, καὶ πρὸς τὸν νά. καὶ τὸν νβ'.

ΒΑΛΣ. Ὁ παρῶν κανὼν καὶ ὁ νά. ἀλλὰ καὶ ὁ νβ'. τῆς ς'. συνόδου τὰ αὐτὰ διατάττονται καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Τῇ Τεσσαρακοστῇ μὴ προσφέρειν, εἰ μὴ σαββάτῳ, καὶ Κυριακῇ μόνον.

Ὁ κανὼν οὗτος οὐ παρεβιάσθη ὅλως, ἀλλὰ φυλάττεται· ἀνευ γὰρ σαββάτου, καὶ Κυριακῆς, καὶ τῆς ἀγίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτος οὐ προσφέρεται, ἀλλὰ προηγιασμένα τελοῦνται. Τὸ δὲ ἐν τῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτῇ μὴ προηγιασμένων γίνεσθαι λειτουργίαν, ἀλλὰ προσφέρειν ἄρ-

τον, ὁ πεντηκοστὸς δεύτερος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκ-
της συνόδου παραδίδωσι· διὰ τὸ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς Τεσ-
σαρακοστῆς ταπεινώσεως εἶναι καιρὸν, καὶ ὀφείλῃν ἕκαστον τῶν
πεπλημελημένων τὴν ἐπίγνωσιν φέρειν, καὶ μὴ ἀφέντα
τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν, πρὸς ἑορτὰς ἀποκλίνειν, καὶ κατὰ
ταυτὸ στυγνάζειν, καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιέσεως ἐμπυπλάσθαι
παρὰ καιρὸν.

Κανὼν Ν'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἐβδομάδι
τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν ἀτι-
μάζειν· ἀλλὰ δεῖ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύειν
ξηροφαγοῦντας.

ΖΩΝΑΡ. Πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν ἐν νηστείᾳ διάγειν
ὁ κανὼν διορίζεται, ἄνευ δηλαδὴ σαββάτου καὶ Κυριακῆς·
νηστεία δὲ τὴν ξηροφαγίαν ὀρίζειται. Τινὲς δὲ κατὰ τὴν
πέμπτην τῆς τελευταίας ἐβδομάδος, ἐν ἣ τὸ Κυριακὸν δεῖ-
πνον συνέφαγε τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστὸς, ἔλυον τὴν νηστείαν,
καὶ ἤσθιον τινα πολυτελέστερα καὶ τρυφηλότερα βρώματα,
ὡς τάχα τοῦ Κυρίου τότε τὸ νομικὸν τε φαγόντος δεῖπνον,
καὶ τὸ οἰκεῖον τοῖς μαθηταῖς παραδόντος (1). Τοῦτο οὖν μὴ
γίνεσθαι ὁ παρὼν κανὼν διατάττεται, ἵνα μὴ ἐν τῇ μιᾷ ταύ-
τῃ ἡμέρᾳ λυομένης τῆς νηστείας, ἢ ὅλη Τεσσαρακοστὴ ἀτι-
μάζηται.

ΒΛΑΣ. Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ξηρο-
φαγεῖν ὀφείλομεν κατὰ πᾶσαν τετράδα καὶ παρασκευὴν. Οἱ
γοῦν ἄνευ νοσήματος μετὰ ἐλαίου καὶ ὀστρακοδέρμων νη-
στεύοντες παρανομοῦσι· πολλῶ δὲ πλέον οἱ ἐν ταῖς τετράσι
καὶ παρασκευαῖς (2) ἰχθύας ἐσθίοντες. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσά τι-
νων λεγόντων ἔπεσθαι τῇ ξηροφαγίᾳ καὶ ὑδροποσίαν, λέγε (3),

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, ὡς τάχα τοῦ Κυρίου, ἕως τοῦ, παραδόντος, οὐ κεῖται παρὰ
Κ. ἀλλ' ἐν Χ. Γρ. καὶ παρὰ Βενερ. — (2) οἱ κατὰ τὰς τετράδας Χ. Γρ. —
(3) Χ. Γρ. — ἔπει δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ὑδροποσίαν τοῖς μὴ ἀσθενοῦντας, φα-
μὲν, Βενερ.

ὅτι οἱ μὲν κανόνες οὐδὲν τοιοῦτον διορίζονται. Ἐπεὶ δὲ φησὶν ὁ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τοῖς παναρίοις, ὀφείλειν τοὺς πιστοὺς ἐν ταῖς πρὸ τοῦ Πάσχα ἕξ ἡμέραις, δι' ἄρτου, ἀλῶς, καὶ ὕδατος ἀποτρέφασθαι, καλὸν ἐστὶ σὺν τῇ ξηροφαγίᾳ καὶ ὑδροποτεῖν. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἡ. ἐρώτησιν τῶν κανονικῶν ἀποκρίσεων Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, λέγουσαν, Γυνὴ ἐὰν γεννήσῃ τὸ Πάσχα, ὀφείλει νηστεῦσαι; ὡσαύτως καὶ τὸν Ι. Συνάγεται γὰρ καὶ ἀπὸ τούτων, ὀφείλειν τοὺς πιστοὺς σὺν τῇ ξηροφαγίᾳ καὶ καὶ ὑδροποτεῖν.

Ἐτέρα ἐρμηνεία.

Περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι εἴρηται καὶ ἐν τῷ κθ'. τῆς ς'. συνόδου. Τινῶν γὰρ μετὰ τὸ νηστεῦσαι τὴν ὅλην Τεσσαρακοστήν, καταλυόντων τὴν μεγάλην πέμπτην, διὰ τὸ τότε συμπληροῦσθαι τάχα τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν, καὶ τὸν Κυριακὸν δεῖπνον γενέσθαι, ὤρισαν οἱ Πατέρες κατὰ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστήν μέχρι τῆς Κυριωνύμου πασχαλίου ἡμέρας νηστεύειν, ἵνα μὴ, λυομένης τῆς νηστείας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἡ ὅλη Τεσσαρακοστὴ ἀτιμάζηται. Ἰπέξελέ μοι τὰ σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἐν ταύταις γὰρ ξηροφαγεῖν οὐκ ἀναγκαζόμεθα, ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς νηστείας.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστεραίᾳ ἐβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν Τεσσαρακοστήν ἀτιμάζειν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστήν νηστεύειν ξηροφαγοῦντας.

Δεῖ πάσας τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ καταλύειν τὴν νηστείαν ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς ὑστερᾶς ἐβδομάδος τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ δεῖ καὶ ἐν αὐτῇ νηστεύειν τε καὶ ξηροφαγεῖν.

Κανὼν ΝΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας (1) ποιεῖν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς Κυριακαῖς.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν νβ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου καὶ τὸν μθ'. τῆς παρούσης συνόδου, διδάσκοντας κατὰ μόνον τὰ σάββατα

(1) μνήμα ποιεῖν Ἐ, Κ, Σ, Ρ.

καὶ τὰς Κυριακὰς τελείαν Ουσίαν γίνεσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὅλης Τεσσαρακοστῆς, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς διὰ προηγουμένων τελεῖσθαι τὴν Οσίαν ιεροτελεστίαν. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, μὴ ὀφείλειν κωλύεσθαι δι' ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς (1) διὰ Ουσίας γίνεσθαι τὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας, ὡς μὴδὲ χαροποιὸς οὔσας, ἀλλὰ μόνον κωλύεσθαι τὰ γενέθλια τούτων, ὡς χαροποιὰ καὶ πανηγύρεων πρόξενον ὤρισαν οἱ Πατέρες, μὴτε ἐν ταῖς μνήμας, μὴτε ἐν τοῖς γενέθλοις τῶν μαρτύρων, καθ' ὅλην τὴν Τεσσαρακοστήν διὰ Ουσίας (2) πανηγυρίζειν, ἀλλὰ κατὰ μόνον τὰ σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τὰς ἐορτὰς τούτων ποιεῖν. Σημειῶσαι τοίνυν, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, οὐδὲ μνήμα κατοιχομένων γίνονται * (3) δι' ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἄνευ τοῦ σαββάτου (4).

ΑΡΙΣΤ. Μὴδὲ μνήμας μαρτύρων τελεῖν, εἰ μὴ Κυριακὰς τε, καὶ σάββατον.

Ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ, ἄνευ σαββάτου καὶ Κυριακῆς, οὐδὲ μαρτύρων μνήμα τελοῦνται.

Κανὼν ΝΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ γάμους ἢ (5) γενέθλια ἐπιτελεῖν.

ΒΛΑΣ. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους οὗς ἔνωθεν εἶπαμεν.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ τελεῖται τῇ Τεσσαρακοστῇ γάμος, οὐδὲ γενέθλιον. Σαφῆς.

Κανὼν ΝΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανὸς εἰς γάμους ἀπερχομένους, βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν ἢ ἀριστᾶν (6), ὡς πρέπει Χριστιανοῖς.

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἕως τοῦ, Τεσσαρακοστῆς, παραλείπεται παρὰ Ἐ. — (2) ἄνευ τῆς, διὰ, Χ. Τρ. — (3) Χ. Τρ. — τὸ, γίνονται, οὐ κεῖται παρὰ Ἐ. καὶ Βευερ. — (4) Χ. Τρ. — παρὰ δὲ Βευερ. προστίθενται ἐνταῦθα καὶ τὰ εἰρη: διὰ τὸ εἶναι πένθος ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν οὐκ ἁγίων μνήμα γίνονται ἄνευ σαββάτου: ἐὰν οὖν ἁγίων μνήμα οὐ γίνονται, πολλῶν πλέον κωλυθήσεται ὁ γάμος. — (5) καὶ γενέθλια Σ. Ρ. — (6) Βρ. Σ. Ἐ. Κ. — καὶ ἀριστᾶν Π, Χ, Τρ. Βευερ.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Θεσπέσιος Ἀπόστολος Παῦλος φησὶν· Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε(1)· τὸ δὲ ἀσέμνως βιοῦν τοὺς πιστοὺς εἰς τούναντίον τὸ πρᾶγμα περιῖστα. Διὸ καὶ ὁ παρὼν κανὼν τοὺς ἀπερχομένους πιστοὺς εἰς γάμον κωλύει ἀπρεπῶς διαγίνεσθαι, καὶ ὀρχεῖσθαι ἢ βαλλίζειν· ἐσθίειν δ' ἐπιτρέπει σεμνῶς, μηδὲν ἀνάξιον ποιοῦντας Χριστιανοῖς. Βαλλίζειν δ' ἐστὶ, τὸ κύμβαλα κτυπεῖν, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνων ἦχον ὀρχεῖσθαι.

ΒΛΑΣ. Ὁ κανὼν σαφῆς ἐστίν· ὅτι δὲ ἠπράκτησε παντελῶς, οὐδὲ ἐρμηνείας δεῖται. Βαλλίζειν δ' ἐστὶ τὸ μετὰ κυμβάλων ἢ ἄλλων τοιούτων ὀρχεῖσθαι.

ΛΡΙΣΤ. Βαλλίζειν ἐν γάμοις, ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀνάξιον.

Κανὼν ΝΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ κληρικούς τινὰς θεωρίας θεωρεῖν ἐν γάμοις, ἢ δεῖπνοις, ἀλλὰ, πρὸ τοῦ εἰσερχεσθαι τοὺς θυμελικούς (2), ἐγείρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν (3).

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ κδ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου τὰ αὐτὰ διατάττεται· κωλύει γὰρ κάκεῖνος τοὺς ἱερωμένους καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐν ἵπποδρομίαις ἀπιέναι. Οὗτος δὲ γενικώτερον οὐδέ τινὰς θεωρίας διακελεύεται θεωρεῖν, οὔτε ἐν γάμοις, οὔτε ἐν δεῖπνοις· οὐ γὰρ ἐν γάμοις μόνον γίνονται συμπόσια, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑορταῖς, καὶ ἐν γενεθλίοις, καὶ ἄλλοις ὁμοίοις, ἃ δεῖπνους ὠνόμασεν. Ὅταν οὖν, φησὶ, κληθῶσιν εἰς τοιαῦτα συμπόσια ἱερατικοὶ καὶ κληρικοὶ, καὶ ἴδωσιν ὅτι θυμελικοὶ μέλλουσιν εἰσελθεῖν, ἐγείρεσθωσαν, καὶ ἀναχωρεῖτωσαν πρὸ τοῦ ἐκείνους τῶν παιγνίων καὶ τῶν γελωτοποιῶν ἀπάρξασθαι.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ κδ'. καὶ νά. κανόνι τῆς ς'. συνόδου, διελάβομεν καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι διελημμένων· καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα μέμνηται γὰρ καὶ τούτου.

(1) ἁ, Κορ. ἱ, β1. — (2) ἀνευ τοῦ, τοῦς, Χ. Τρ. Σ. 'Ρ. — (3) ἀναχωρεῖν ἐκείθεν Σ. Ρ.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν μὲν τοι ἱερατικὸν, ἢ κληρικὸν, δεῖ καὶ πρὸ τῆς θυμέλης ἀπέρχεσθαι.

Ἀπαιτοῦνται οἱ Χριστιανοὶ εἰς γάμον ἀπερχόμενοι, σεμνῶς δειπνεῖν ἐν αὐτοῖς, καὶ μὴ ὀρχεῖσθαι, ἢ βαλλίσειν, τουτέστι, τὰς χεῖρας κροτεῖν, καὶ δι' αὐτῶν κτύπον ἀποτελεῖν· τοῦτο γὰρ ἀνάξιον χριστιανικῆς καταστάσεως. Τοὺς μὲν τοι ἱερατικοὺς, μηδὲ θεωρίας τινὰς ἐν γάμοις θεωρεῖν, ἀλλὰ, πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν τοὺς θυμελικοὺς, ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖν.

Κανὼν ΝΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκοὺς.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἱερωμένους, καὶ πάντα δὲ Χριστιανὸν σεμνῶς χρῆ βιοῦν. Τὸ δὲ ἐκ συμβολῆς ποιεῖν συμπόσια, ἡγουν πολλῶν διδόντων νομίματα, ὥστε δι' αὐτῶν γενέσθαι τραπέζας ἀδράς, κωλύει ὁ κανὼν, ὡς μέθης καὶ ἀδδηφαγίας καὶ ἄλλων ἀσχημοσυνῶν αἴτιον.

ΒΛΑΣ. Τὸ συμποσιάζειν, παραίτιόν ἐστι μέθης· τῇ δὲ μέθῃ παρέπονται ἀταξίαι καὶ ἀσχημοσύναι, καὶ ταύταις, ἔριδες καὶ Θεοῦ καταφρόνησις. Διορίζονται οὖν οἱ Πατέρες, μήτε ἱερωμένους, μήτε κληρικοὺς, μήτε λαϊκοὺς, ἀπὸ συνδοσίας ποιεῖν συμπόσια· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ συμβολή, ἀπὸ τοῦ συμβάλλω, ἦτοι συμπονῶ.

ΑΡΙΣΤ. Ἐράνους οὔτε λαϊκός, οὔτε κληρικὸς ἐκτελέσει.

Χάριν συμποσίου οὔτε κληρικὸς, οὔτε λαϊκὸς ποιήσονται ἔρανον.

Κανὼν Νς'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βήματι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι· πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλοίῃ ἢ ἀποδημοῖ ὁ ἐπίσκοπος.

ΖΩΝΑΡ. Πᾶσαν εὐταξίαν ἐν τοῖς ἱερωμένοις δεῖ πολιτεῦσθαι· τὸ δὲ, τοῦ ἐπισκόπου μέλλοντος εἰσοδεῦειν εἰς τὸ θυσιαστήριον, τοὺς πρεσβυτέρους προεισέρχεσθαι, καὶ καθῆσθαι ἐκεῖ, καὶ κείνον μόνον ἔαν, ἢ μετ' ὀλίγον τὴν εἴσοδον ποιεῖν, ἀταξίας ἐστὶ, καὶ εἰς καταφρόνησιν τοῦ ἀρχιερέως· διὸ κωλύει τοῦτο ὁ κανὼν. Συνεισιέναι δὲ τῷ ἐπισκόπῳ τοὺς ἱερεῖς διορίζεται, εἰ μήπου τις ἀνωμάλως ἔχει, ἢ γουν νοσηλεύεται, καὶ οὐ δύναται ἐπὶ πολὺ ἴστασθαι. Καὶ ὅτε δὲ ἀποδημεῖ ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ εἰς καταφρόνησιν αὐτοῦ γίνεται, τὸ τινὰς τῶν ἱερέων ἴσως προεισελθεῖν τῶν ἄλλων εἰς τὸ θυσιαστήριον.

ΒΛΑΣ. Καὶ πανταχοῦ τὸ τῆς εὐταξίας καλὸν πολιτεῦσθαι ἄξιον, πολλῶ δὲ πλεόν ἐν ἱερωμένοις. Διὸ καὶ κωλύουσιν οἱ Πατέρες τοὺς πρεσβυτέρους καταφρονεῖν τοῦ ἐπισκόπου, καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ βήματι, καὶ καθέζεσθαι· ἀλλὰ εἰσοδεῦειν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου. Ὡς δὲ τινος ἀβρωστίαν προβαλλομένου, ἢ ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου, εἶπον τὰ τοιαῦτα αἴτια εὐλογα εἶναι, καὶ τὴν πρόσοδον τὴν εἰς τὸ βῆμα τοῦ ἱερέως οὐκ ἐμποδίζουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος εἰς βῆμα πρὸ τοῦ ἐπισκόπου οὐκ εἰσεῖσιν, οὐδὲ κάθηται.

Παρόντος τοῦ ἐπισκόπου, καὶ λειτουργοῦντος, πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ οὐκ εἰσέλθῃ πρεσβύτερος ἐν τῷ βήματι, καὶ καθίσει· τοῦτο γὰρ ἀταξία ἐστὶ καὶ σύγχυσις.

Κανὼν ΝΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτάς· τοὺς μὲν τοὶ ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει· ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐντιμον ἐστὶ· τὸ δὲ ἐν κώμῃ, ἢ ἐν χώρᾳ, ἔγθα μὴ πόλις ἐστὶ, μηδὲ πλῆθος ἀνθρώπων,

γίνεσθαι ἐπισκόπους, εὐκαταφρόνητον τὴν ἀρχιερωσύνην ποιεῖ. Διὸ καὶ ὁ κανὼν οὗτος κωλύει τοῦτο, ὃ καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου διετάξατο· γίνεσθαι δὲ περιοδευτάς ἐν κώμαις καὶ χώραις, διακελεύεται. Περιοδευταὶ δὲ λέγονται, διὰ τὸ περιέρχεσθαι καὶ καταρτίζειν τοὺς πιστοὺς, μὴ ἔχοντας καθέδραν οἰκείαν. Εἰ δὲ τινες, φησὶ, πρὸ τοῦ κανόνος κατεστάθησαν ἐν τοῖς τοιούτοις τόποις ἐπίσκοποι, μηδὲν πραττέτωσαν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως, δι' οὗ ἐχειροτονήθησαν. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ, φησὶ, μηδὲν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου πραττέτωσαν.

ΒΛΑΣ. Ἄλλοι μὲν κανόνες ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν τοῖς χωρίοις χωρεπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καθίστασθαι διωρίσαντο· ὁ δὲ παρῶν κανὼν περιοδευτάς παρακελεύεται γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐπισκόπους, ἵνα μὴ γένηται εὐκαταφρόνητος ἢ ἀρχιερωσύνη, ὡς μὴ ἐχούσης τῆς χώρας, ἐν ἣ ἐχειροτονήθη ὁ ἐπίσκοπος, πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. Εἰ δὲ τινες, φησὶ, πρὸ τοῦ κανόνος κατεστάθησαν ἐν τοῖς τοιούτοις τόποις ἐπίσκοποι, μὴ ἐκβληθῆτωσαν, ἀλλ' ἔστωσαν ἐνεργοῦντες τὰ πάντα μετὰ εἰδήσεως τοῦ χειροτονήσαντος αὐτοὺς μητροπολίτου. Ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, φησὶ, μηδὲν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου πραττέτωσαν. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, εἶποι τις, τῆς ἐννοίας τούτου καταστοχαζόμενος, ὡς, ἐπεὶ ἀτιμία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐστὶ τὸ προϊστασθαι τὸν ἐπίσκοπον λαοῦ ὀλίγου, κἀντεῦθεν εἶναι εὐκαταφρόνητον· πολλῶ πλεόν οὐκ ἔσαι πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τὸ πεζῇ βαδίζειν ἀρχιερεῶ διὰ πενίαν καὶ σερεῖσθαι τῶν ἀναγκαίων. Ὅθεν καὶ τὸ ψηφίζεσθαι ἐπισκόπους εἰς ἐκκλησίας ἀνατολικὰς, εἰς ὧς μέτριοι πάνυ εὕρισκονται Χριστιανοί, οὐκ ἀσφαλές. Περιοδευταὶ δὲ εἰσιν οἱ σήμερον προβαλλόμενοι παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἑξάρχοι· οὗτοι γὰρ περιοδεύουσι καὶ ἐπιτηροῦσι τὰ ψυχικὰ σφάλματα, καὶ καταρτίζουσι τοὺς πιστοὺς. Ἀνάγνωθε καὶ τὸν σ'. κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Εἰς κώμην, ἢ εἰς χωρίον, ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται, ἀλλὰ περιοδευτής· εἰ δὲ τις κατέστη, μὴ τι διοικεῖτω, τοῦ ἐπισκόπου δίχα τῆς πόλεως.

Ἐν κώμῃ τινί, ἢ καὶ βραχεῖα πόλει, ἐν ἧ καὶ εἰς πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ, οὐκ ἀναγκαῖον ἐπίσκοπον γίνεσθαι, ἵνα μὴ τὸς τοῦ ἐπισκόπου κατευτελίζηται ἕνεκα· ἀλλὰ περιοδευτὰς, οὗ καὶ ἐξάρχους σήμερον ὀνομάζουσιν, εἰς διόρθωσιν τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων στέλλεσθαι ἐν αὐταῖς. Εἰ δέ τινες προεγένοντο, τῆς τιμῆς μὲν μὴ μετακινείσθωσαν, μηδὲν δέ τι ἐπισκοπικὸν διοικείτωσαν, δίχα γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως, ἢ ὑπόκεινται αὐταί.

Κανὼν ΝΗ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις προσφορὰν γίνεσθαι παρὰ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων (1).

ΖΩΝΑΡ. Εὐχεσθαι μὲν πανταχοῦ τοὺς πιστοὺς οὐ κεκώλυται, καὶ ἐν οἴκοις, καὶ ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· προσφέρειν δέ, ἢ γουν προσκομιδὴν ποιεῖν, εἰ μὴ ἐν ναῶ καὶ θυσιαστηρίῳ, οὐ δεῖ. Οὔτε οὖν ἐπισκόποις, οὔτε πρεσβυτέροις παραχωρεῖ τούτο ποιεῖν.

ΒΑΣ. Τοῦτο ἐξεχωρήθη ἀπὸ νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέαντος τοῦ σοφοῦ. Ἀνάγνωθι καὶ συνόδου ς΄. κανὼνα λα΄. καὶ νθ΄.

ΛΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος εἰς οἶκον μὴ προσφερέτω.

Εἰς οἶκον ἢ ἀναίμακτος οὐ τελεῖται θυσία, οὔτε παρ’ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου· ἀλλ’ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσφέρειν δεῖ. Πλὴν ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου συγχωρεῖ, κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις, τοῖς ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι, λειτουργίας τελεῖσθαι· βάπτισμα δέ μὴδ’ ὅλως· ἀλλ’ ἐν ταῖς καθολικαῖς καὶ μόναις ἐκκλησίαις τοῦ ἀχράντου καταξιόσθαι φωτίσματος τοὺς μέλλοντας βαπτισθῆναι, ὡς ὁ πεντηκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς αὐτῆς συνόδου διαλαμβάνει.

(1) παρὰ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου X. Τρ. κ. ρ.

Κανὼν ΝΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικούς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνον τὰ κανονικὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς (1) Διαθήκης.

ΣΩΝΑΡ. Ἐκτὸς τῶν ρν'. ψαλμῶν τοῦ Δαβίδ, εὐρίσκονται καὶ τινες ἕτεροι, τοῦ Σολομῶντος λεγόμενοι εἶναι, καὶ ἄλλων τινῶν, οὓς καὶ ἰδιωτικούς ὠνόμασαν οἱ Πατέρες, καὶ μὴ λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διετάξαντο, μήτε μὴν βιβλία ἀναγινώσκεσθαι ἀκανόνιστα, μόνον δὲ τὰ κανονικὰ· κανονικὰ δ' ἐκάλεσαν τὰ τῶ πέ. κανόνι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀπαριθμούμενα· ὥσπερ ἀκανόνιστα, ὧν ὁ κανὼν ἐκεῖνος οὐκ ἐμνήσθη. Εἶτα καὶ αὐτὰ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς ἀπηριθμήσαν, εἰπόντες·

ΒΛΑΣ. Εὐρίσκονται τινες ψαλμοὶ παρὰ τοὺς ρν'. ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ, λεγόμενοι τοῦ Σολομῶντος εἶναι καὶ ἄλλων τινῶν. Τούτους οὖν ὠνόμασαν οἱ Πατέρες ἰδιωτικούς, διετάξαντο, μήτε τούτους, μήτε ἄλλο τι ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, μὴ ὄν ἀπὸ τῶν ἀπαριθμηθέντων ἐν τῶ πέ. ἀποστολικῷ κανόνι.

Κανὼν Ξ'.

Ὅσα δεῖ βιβλία ἀναγινώσκεσθαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης·
 α'. Γένεσις κόσμου· β'. Ἐξοδος ἐξ Αἰγύπτου· γ'. Λευϊτικόν· δ'. Ἄριθμοί· ε'. Δευτερονόμιον· ς'. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· ζ'. Κριταί· ς'. Ρούθ· η'. Ἐσθήρ· θ'. Βασιλειῶν πρώτη καὶ δευτέρα· ι'. Βασιλειῶν τρίτη καὶ τετάρτη· ια'. Παραλειπομένων πρῶτον καὶ δεύτερον· ιβ'. Ἐσδρας πρῶτον καὶ δεύτερον· ιγ'. Βιβλος Ψαλμῶν ρν'. ιδ'. Παραροιμαὶ Σολομῶντος· ιε'. Ἐκκλησιαστής· ις'. Ἕσθμα ἁσμάτων· ιζ'. Ἰώβ· ιη'. Δωδεκαπρόφητον· ιθ'. Ἡσαίας· κ'. Ἰερεμίας, καὶ Βαρούχ, Θρήνη καὶ ἐπιστολαί· κα'. Ἰεζεκιήλ· κβ'. Δανιήλ. Τὰ δὲ τῆς Καινῆς Διαθήκης ταῦτα· Εὐαγγέλια τέσσαρα, κατὰ Ματθαῖον,

(1) τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς Π. Βρ. -- ἅτινά ἐστι ταῦτα, Σ. 'Ρ, ὅπου ὁ Ξ'. Κατ' ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ΝΘ'.

κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην· Πράξεις Ἀποστόλων· Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ἑπτὰ, Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία· Ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες· πρὸς Ῥωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία, καὶ πρὸς Φιλήμονα μία.

ΖΩΝΑΡ. Ταῦτα μὲν ἀναγνωστέα βιβλία ὁ παρὼν κανὼν ἀνεγράψατο. Ὁ δὲ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πέ. κανὼν τούτοις καὶ τὰς διὰ τοῦ κλημέντος συγγραφείσας διατάξεις τοῖς ἀναγνωστέοις βιβλίοις συναπτηρίθησεν, ὡς ἡ ἕκτη σύνοδος ἐν δευτέρῳ κανόνι μὴ ἀναγινώσκεσθαι διετάξατο, ὡς ὑπὸ αἰρετικῶν νοθευθείσας, προσθεμένων αὐταῖς παρέγγραπτά τινα καὶ διάστροφα.

ΛΡΙΣΤ. ἰδιωτικοὶ ψαλμοί, ἢ ἀκανόνιστα βιβλία, ἐν ναοῖς οὐ ψάλλονται ἢ ἀναγινώσκονται· ἀλλὰ τὰ κεκανονισμένα τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας.

Ἄτινά ἐστι ταῦτα· Γένεσις, Ἐξοδος, Λευϊτικὸν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς, Κριταί, Ρούθ, Ἔσθῆρ, Βασιλειῶν τέσσαρα, Παραλειπομένων δύο, Ἔσδρα δύο, Ψαλμοί, Παροιμίαι Σολομῶντος, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα ἁσμάτων, Ἰώβ, Δωδεκαπρόφητον, Ἰσαίας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιήλ, καὶ Δανιήλ· ὁμοῦ εἰκοσιδύο τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς.

Τῆς δὲ Καινῆς, Ἐυαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου· Πράξεις· Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ἑπτὰ, ἦγουν Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία· Παύλου ἰδ'. ἦγουν πρὸς Ῥωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία, καὶ πρὸς Φιλήμονα μία.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΣΑΡΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΥ (1).

ΖΩΝΑΡ. ΒΛΑΣ. Η (2) ἐν Σαρδικῇ σύνοδος γέγονε βασιλεύοντος Κωνσταντίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· ἐκεῖνος γὰρ προσθέμενος τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἵρέσει, σπουδῆν ἐποιεῖτο τὰ ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ δογματισθέντα καὶ ὀρισθέντα ἀνατρέψαι· ὅπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κώνστας, τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης κρατῶν, μαθὼν ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ τότε πάπα, ἠπέλησε πόλεμον διὰ γραμμάτων τῷ ἀδελφῷ, εἰ μὴ παύσοιτο κυμαίνων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν παραταλεύων. Ὁ δὲ τὸ ἀκριβὲς τῆς πίστεως ζητεῖν, τῷ ἀδελφῷ ἀντεπέστειλε, κακεῖνο βεβαιωθῆναι διὰ σπουδῆς τυγχάνειν αὐτῷ. Συνέδοξεν οὖν τοῖς αὐτοκράτορσιν ἀμφοτέροις, σύνοδον γενέσθαι ἀρχιερέων, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων δοκιμασθεῖσαν (3) πίστιν κρατεῖν. Διὸ κελεύσει τῶν εἰρημένων αὐταδέλφων καὶ βασιλέων, συνηθροίσθησαν ἐπίσκοποι τὸν ἀριθμὸν τριακῆσσι τεσσαράκοντα καὶ εἷς ἐν Σαρδικῇ, τῇ νῦν λεγομένη Τριαδίττῃ, οἱ διαγνωμονήσαντες περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ δογματισθέντων, ἐβεβαίωσαν ταῦτα, ὅρον ἐκθέμενοι κυροῦντα τὸ ἅγιον σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων, καὶ κρατεῖν αὐτὸ, καὶ ἀπαραιοποίητον μένειν διοριζόμενον, τοὺς δὲ παρὰ τοῦτο φρονούντας ἀποκηρύττοντα, καὶ ποιοῦντα ὑπὸ ἀνάθεμα. Οἱ γοῦν τῆς ἐν Σαρδικῇ ταύτης συνόδου Πατέρες καὶ κανόνας ἐξέθεντο εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἀφορῶντας κατάστασιν, οἵπερ εἰσὶν οὗτοι.

(1) X. Γρ. — Κανόνες τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων Βρ. — (2) X. Γρ. 'Ε. Κ. — Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ, Βανερ. — (3) δογματισθεῖσαν, Κ.

Κανὼν Α'(1).

Ὁσιος ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης εἶπεν (2). Οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων διαφθορά, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκκριζωτέα, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῆ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι. ἼΙ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερά (3), δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται. Οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὐρεθῆναι ἐπισκόπων (4) δεδύνηται, ὃς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασε μεταστῆναι· ὅθεν συνέστηκε διαπύρῳ πλεονεξίας τρόπῳ ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιοῦτους, καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτηθῆσθαι. Εἰ πᾶσι (5) τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι, ἡγοῦμαι γὰρ μηδὲ λαϊκῶν ἔχειν τοὺς τοιοῦτους χρῆναι κοινωνίαν. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει πᾶσιν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐκαστος τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ προεχόντων (6) ἐν λόγῳ καὶ γνώσει, γνώμας εἰσήγαγε περὶ τινῶν ὑποθέσεων, καὶ εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἤρεσκον ἐπισκόποις, ἐκυροῦντο, καὶ εἰς κανόνας ἐξεφωνοῦντο. Ὁ γοῦν ἐπίσκοπος Κορδούβης Ὁσιος κεκλημένος, πρῶτος εἰσήγαγε γνώμην περὶ τῶν ἐκ πόλεως εἰς ἑτέραν πόλιν μεταβαινόντων ἀρχιερέων. Εἰ γὰρ καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες καὶ συνόδων τοῦτο ἐκώλυον, ἀλλ' ἔτι ἐγένετο. Τὸ γοῦν τοῦ κανόνος τούτου προοίμιον, τοιαύτης ἐστὶν ἐννοίας· ὅτι πᾶσαν δεῖ φαύλην συνήθειαν ἀνατρέπειν, εἰ δὲ καὶ εἰς πραγμάτων εἴη διαφθοράν, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων χρὴ αὐτὴν ἐκριζοῦν, διὰ τῆς ἐκριζώσεως καὶ τῶν θεμελίων τὴν παν-

(1) Πρὸ τοῦ Κανόνος ἀναγινώσκεται παρὰ Βρ. Σ. 'Ρ. καὶ Κ. τὰ ἐξῆς· — Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν, ὥρισεν τὰ ὑποταταγμένα. — (2) Χ. Γρ. 'Ε. Κ. Σ. 'Ρ. Βευερ. — οὕ καίται ἐν Π. ἡ φράσις. — (3) ἐστὶ Βρ. — (4) Π. Βρ. Κ. — ἐπίσκοπος Χ. Γρ. Σ. 'Ρ. — ἐπίσκοπον 'Ε. — (5) Βρ. 'Ε. Κ. Βευερ. Σ. 'Ρ. — ἀνεὺ τοῦ εἰ, Χ. Γρ. Π. — (6) Χ. Γρ. — προεχόντων Κ. Βευερ.

τελή καθαίρεσιν καὶ ἀνατροπὴν ἐνδεικνυμένου τοῦ λόγου. Ὁ δὲ κανὼν διορίζεται, μηδένα ἐπίσκοπον καταλιμπάνειν τὴν πόλιν, ἐν ἣ ἔχειροτονήθη, καὶ μεταβαίνειν εἰς ἑτέραν· φανεράν γὰρ εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς μεταστάσεως, ἣν πλεονεξίαν ὀνομάζει καὶ ἀλαζονείαν· καὶ πλεονεξίαν μὲν, ὡς πλεον ἔχειν τι τοῦ μεταβαίνοντος ἐκ πόλεως εἰς πόλιν ἐφιεμένου, * ἴσως δαψιλεστέρας ἐχούσης προσόδους τῆς ἐφ' ἣν μέτεισιν· * (1) ἀλαζονείαν δὲ, ὡς δι' ἔπαρσιν καὶ δόξης ἔρωτα μείζονος τὴν μετάβασιν ποιουμένου· οὐ γὰρ τις, φησὶν, εὐρέθη ποτὲ ἐκ μείζονος πόλεως εἰς μικροτέραν μεταχωρήσας, ἀλλ' ἐκ μικρᾶς καὶ ἀφανεστέρας εἰς μείζω καὶ ἐπιφανεστέραν· ὅπερ κατηγορεῖ τῶν τοῦτο ποιούντων ἀλαζονείαν καὶ πλεονεξίαν, θελόντων μείζονος δράξασθαι ἐξουσίας. Ταύτην τὴν γνώμην ὁ Ὄσιος ἐπὶ τοῦ συνεδρίου τῶν ἐπισκόπων εἰσαγαγὼν, ἠρώτησεν, εἰ πᾶσιν ἀρέσκει αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τὴν τοιαύτην κακίαν. Εἶτα καὶ τὸ ἐπιτίμιον ἐπήγαγεν, εἰπὼν, ὅτι ἐκπίπτειν χρὴ τοῦτον τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ὥστε μηδὲ ὡς λαϊκὸν ἔχειν τοῦτον μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίαν. Πρὸς δ. οἱ τῆς συνόδου ἀπεκρίναντο, ὅτι πᾶσιν ἀρέσκει.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν μεταβαίνόντων ἀρχιερέων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀλλοτρίαν, ἡγουν διοίκησιν, εἴρηται ἐν τῷ ιδ'. κανόνι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου (2), καὶ ἐν τῷ κ'. καὶ ἐν τῷ κβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἐν ἑτέροις. Καταφρονουμένων δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων, ὁ ἐπίσκοπος πόλεως Κουρδούβης, ὁ καὶ Ὄσιος κεκλημένος διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀρετὴν, προοιμιασάμενος ὀφείλει πᾶσαν φαύλην συνήθειαν ἐκριζοῦσθαι, πολλῶν δὲ πλεον τὴν ἀφορῶσαν καὶ εἰς πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν διαφθοράν, ἐπήγαγε, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας (3) ἐπίσκοπον οἰονδήτινα ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεθίστασθαι. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, συγγνωστόρον εἶναι τὸν ἴσως τοῦτο ποιήσαντα διὰ τρόπον ἀγαθόν, καὶ διὰ τὸ διδάξαι καὶ στηρίζαι λαὸν πλείονα, προσέθετο, παρὰ τῶν ἐπι-

(1) τὰ μεταξὺ τῶν οὐ κεῖται παρὰ Κ. καὶ Βευερ. ἀλλ' ἐν Χ. Γρ. μόνον, καὶ λατινιστὶ παρὰ Κ. — (2) Βευερ. — οὐ κεῖται ἐν Χ. Γρ. καὶ Ε. τὸ, ἐν τῷ ιδ' τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. — (3) τὸ, ἐπ' ἀδείας, οὐ κεῖται παρὰ Κ.

σκόπων ταῦτο τολμᾶσθαι, μὴ διὰ τρόπον ἀγαθόν, ἀλλὰ διὰ πλεονεξίαν, ἢ δι' ἀλαζονείαν, καὶ ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν μείζονα καὶ κερδαίνειν πλείονα. Οὐδεὶς γὰρ, φησὶν, ἐπίσκοπος εὐρέθη ἀπὸ πόλεως μείζονος μεταβάς εἰς ἐλαχιστοτέραν· ὥστε ἐκ τούτου περιαιρεθῆναι τὴν ὑπόψιν τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς φιλοδοξίας. Τοίνυν καὶ ἠρώτησε τὴν σύνοδον, εἰ πᾶσιν ἀρέσκει αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τὴν τοιαύτην πόλιν, δηλονότι, μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι τὸν τοιοῦτόν τι ποιήσαντα, ἀλλ' ἐκπίπτειν καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὀμιηγύρεως, καὶ μὴδ' ὡς λαϊκὸν κοινωνεῖν μετ' αὐτῶν. Πρὸς δ' οἱ τῆς συνόδου ἀπεκρίναντο, ὅτι πᾶσιν ἀρέσκει. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐρωτήσῃ τις, ὡς τοῦ ιε'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου διοριζομένου τὸν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβάλλοντα ἐπίσκοπον μὴ καθαιρεῖσθαι, ἀλλ' ἀποκαθίστασθαι εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ παρόντος κανόνος παντελῆ ἀκοινωνησίαν τούτου καταψηφισμένου, τίνοι προσέχουσιν ὀφείλομεν; Λύσις. Καὶ ἀμφοτέροις· οὐδὲ γὰρ ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις. Ἀνάγνωθι τὸν ῥηθέντα ιε'. κανόνα· εἰ δέ τις ἀνθυποφέρει τὸν κ'. κανόνα τῆς ς'. συνόδου, λέγοντα ταῦτα ῥητῶς· Μὴ ἐξέστω ἐπισκόπος εἰς ἑτέραν τὴν μὴ αὐτῷ προσήκουσαν πόλιν δημοσίᾳ διδάσκειν· εἰ δέ τις φωραθῆναι τοῦτο ποιῶν, τῆς ἐπισκοπῆς παύεσθαι, τὰ δὲ τοῦ πρεσβυτέρου ἐνεργεῖτω· καὶ λέγει ὀφείλειν τὸ λοιπὸν τὰ τοῦ τοιοῦτου μᾶλλον κανόνος κρατεῖν, ὡς μεταγενεστέρου κατὰ πολὺ, καὶ καθαιρέσιν μόνον ἐπάγοντος· ἀκουσάτω μεγάλην εἶναι τὴν διαφορὰν τῶν κανόνων· ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἀλλοτρίου ὁρόνου ἐπέβη ὁ ἐπίσκοπος, καὶ κατεῖχεν αὐτὸν αὐθεντικῶς· διὸ σὺν τῇ καθαιρέσει καὶ ἀποκηρύσσεται ὡς ἀναιδέστατος· ὁ δὲ ἐν τῷ ῥηθέντι κανόνι τῆς ς'. συνόδου δηλούμενος ἐπίσκοπος, οὐδέν τι ἕτερον ἐνήργησεν εἰς ἑτέραν ἐνορίαν, ἀλλὰ μόνον ἐδίδαξε δημοσίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο καθαιρεῖται μόνον· ὅπερ καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ σύνοδος γίνεσθαι διωρίσατο εἰς τὸν παρ' ἐνορίαν χεροτονήσαντα, ἐν τῷ ιγ'. κανόνι αὐτῆς. Ἀκούων δὲ τῷ κανόνος λέγοντος, ἵνα μὴδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῆ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι, μὴ εἴπῃς ἐξ ἀντιδιαστολῆς δύνασθαι ἐπίσκοπον μεταβαλεῖν ἀπὸ πόλεως μεγάλης

εἰς μικρὰν, ὡς τάχα περιαιρουμένων καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν ἐν τῷ κανόνι δηλωθεισῶν· καὶ τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν κανόνων παρομοίως κολάζεται, ἀδιαφόρως διοριζομένων καθαιρεῖσθαι μὴ μόνους τοὺς ἀπὸ πόλεως οἰκισθῆναι εἰς ἑτέραν μεταπίπτοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς παρ' ἐνορίαν ἱερατικόν τι ἐνεργοῦντας, καὶ εἰς τὰς λαχοῦσας αὐτοῖς ὑποστρέφοντας. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Σὺ δὲ εἰ θέλεις ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ περὶ τῆς μεταθέσεως, μεταβάσεως, καὶ ἐπιθεσίας, ἀνάγνωθι τὸ σχόλιον τοῦ ιε'. κανόνος τῆς α'. συνόδου.

ΛΡΙΣΤ. Ἀνεύρετόν ἐστιν ἐπίσκοπον ἐκ μείζονος εἰς μείονα πόλιν μετελθεῖν. Ὁ τοίνυν ἐκ ταπεινῆς ἐφ' ὑψηλοτέραν μεταπηδῶν, ὡς ὁ ἀλαζὼν καὶ πλεονέκτης ὑποβλεπόμενος, διὰ βίου παντὸς ἀκοινωνήτος.

Ὁ παρῶν κανὼν τὰς μεταθέσεις τῶν ἐπισκόπων ὅλως οὐ συγχωρεῖ γίνεσθαι· ἀλλὰ κἄν γένωνται, αὐστηρῶς τοὺς μετατιθεμένους κολάζει. Καταλαβόντες γὰρ οἱ Πατέρες ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ πόλεως μείζονος εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν μετατεθῆναι σπουδάζει, ἀλλ' ἀπὸ μικρᾶς πόλεως ἐφ' ὑψηλοτέραν πόλιν ἐθέλει μεταπηδᾶν, διὰ ἀλαζονείαν καὶ πλεονεξίαν, ὥρισαν τὸν τοιοῦτον μὴδὲ λαϊκοῦ κοινωνίαν ἔχειν, ἀλλὰ σὺν τῷ καθαιρεῖσθαι, καὶ ἀφορισμένον εἶναι.

Κανὼν Β'.

Ὅστις ἐπίσκοπος εἶπεν (1)· Εἰ δέ τις τοιοῦτος εὐρίσκειτο μανιώδης ἢ τολμηρὸς, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινὰ φέρειν παραίτησιν, διαθεβαιούμενον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν (2) κεκομισθαι γράμματα, δηλὸν ἐστίν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι, μισθῷ καὶ τιμῆματι διαφθοαρέντας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν τὸν αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον ἀξιοῦντας. Καθάπαξ οὖν τὰς τοιαύτας βραδιουργίας καὶ τέχνας οὐ δεκτέας, ἀλλὰ μᾶλλον (3) κολαστέας εἶναι

(1) Βρ. Ε. Κ. Σ. Π. — ἡ φράσις παραλείπεται ὑπὸ τοῦ Π. Βενερ. καὶ Χ. Τρ.

(2) Χ. Τρ. Βρ. Σ. Ρ. — πρὸς ἑαυτὸν Π. Ε. Κ. Βενερ. — (3) τὸ, οὐ δεκτέας ἀλλὰ μᾶλλον, κεῖται μόνον ἐν Σ. Ρ. Βρ. Χ. Τρ. Ε. Κ.

νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γούν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Εἰ τοίνυν ἀρέσκει ἡ γνώμη αὐτή, ἀποκρίνασθε. Ἀπεκρίναντο· Τὰ λεχθέντα ἤρεσεν(1).

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δὲ τοσοῦτόν ἐστι, φησί, μανιώδης τις ἢ τολμηρὸς, ὥστε καὶ μετὰ τὸν κανόνα τολμηῆται μεταπεσεῖν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, καὶ περὶ τούτου δοκεῖν φέρειν παραίτησιν, ἢ γοῦν ἀπολογεῖσθαι, καὶ παραιτεῖσθαι τὴν μέμψιν, ἀντὶ τοῦ, ἀποσκευάζεσθαι, διαβεβαιούμενος, ἥτοι ἐνιστάμενος κεκομίσθαι αὐτὸν ἥτοι δέξασθαι(2), γράμματα ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς πόλεως, μετακαλούμενα αὐτὸν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, δῆλον ὅτι ὀλίγους τινὰς ἠδυνήθη πείσαι σασιάζειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιοῦντας ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον καὶ ἐκείνους δὲ ἐμισθώσατο, καὶ ἠγόρασε τὸ ζητῆσαι αὐτὸν, δούς αὐτοῖς χρήματα, ἅτινα μισθὸν καὶ τίμημα ὠνόμασεν ὁ κανὼν. Καθόλου τοίνυν, φησί, τὰς τοιαύτας ῥαδιουργίας, ἥτοι δολιότητος καὶ τέχνας παρὰ ἐπισκόπων γίνεσθαι, κολάσεώς ἐστιν ἄξιον· ἡ δὲ κόλασις, τὸ μηδένα τοιαῦτα ποιοῦντα, μηδὲ θνήσκοντα, ὡς λαϊκὸν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Τοῦτο δὲ δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ τοῖς πιστοῖς αὐτὸν συναριθμεῖ ὁ κανὼν, ἐπεὶ οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ παραχωρεῖ μεταλαβεῖν αὐτόν.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τοῦ ἁ. ἐξέχεται. Τινῶν γὰρ ἐπισκόπων αἰτιωμένων διὰ τὴν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν τούτων μεταστάσεων, καὶ ἐπιχειρούντων παραιτεῖσθαι, ἢ γοῦν ἀποσκευάζειν ἐξ αὐτῶν τὴν αἰτίαν, ἐκ τοῦ λέγειν, διὰ γραμμάτων τοῦ πλήθους τῆς πόλεως μεταπεσεῖν ἐκ τῆς λαχούσης αὐτοῦς, ὄρισαν οἱ Πατέρες μηδὲ τοῦτο εἰς ἀπολογία ἀρκεῖν· ὅτι τῶν εἰκότων ἐστὶ ῥαδιουργηθῆναι τοιαῦτα διὰ τινῶν ὀλίγων ἐποίκων τῆς πόλεως, διαφθαρέντων (3) νομίμασι, καὶ οἷον μισθωθέντων ὅθεν καὶ ἐκόλασαν τοὺς ταῦτα τεχναζομένους ἐπισκόπους, διὰ παντελοῦς ἀποκηρύξεως, ὥστε μηδὲ θνήσκοντας αὐτοῦς, ὡς λαϊκοὺς ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μὴ εἴτηρς, τοὺς μετὰ ἀληθείας μετακληθέντας (4) παρὰ

(1) οὐ κεῖται ἐν Π. τὰ ἀπὸ τοῦ, εἰ τοίνυν ἀρέσκει μέχρι τέλους. — (2) ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι Σ. 'Ρ. — (3) εἰ μὴ τις Π. 'Ε. Κ. — (4) Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — ἐν αὐτῇ Π. Βενερ. — (5) συνεπισκόπων Βενερ. — (6) Χ. Τρ. Π. μὴ δεύτερον Βρ. Σ. 'Ρ. Βενερ.

πολιτῶν συγγινώσκεσθαι, ἢ μὴ συγγινωσκομένους, τιμωρεῖσθαι κατὰ τοὺς ῥαδιουργήσαντας τὴν μετάκλησιν, ἀλλ' εἰπέ αὐτοὺς καθαιρεῖσθαι, ὡς μὴ ὀφείλοντας ὑπακούειν ἀμετόχων ἀνθρώπων.

ΛΡΙΣΤ. Εἴ τις ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μεταβάς καταστασιάζει, τῷ πλήθει ἀρέσκων, καὶ συμμαχοῦμενος, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει ἀκοινώνητος.

Τὸν εἰς τοσοῦτον τόλμης καὶ μανίας ἐλθόντα, ὥστε παρρησιασθῆναι καὶ αἰτεῖν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μετατεθῆναι, ὡς ἀρέσκοντα τῷ πλήθει, καὶ ἐκεῖθεν δεξάμενον γράμματα ἀξιούντα ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον, ὅπερ δῆλόν ἐστιν ἐκ μηχανῆς καὶ τέχνης αὐτοῦ γενέσθαι, ὀλίγους τινὰς ἰσχύσαντος μισθῷ καὶ τίμηματι διαφθεῖραι, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταστήσαντος στασιάζειν, ὡς δῆθεν αἰτεῖν ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον· τὸν τοιοῦτον, ὡς ἄγαν τολμητὴν καὶ ἀπονενομημένον μεγάλως, αὕτη ἡ σύνοδος κατεδίκασεν· ἀπεφῆνατο γὰρ, μηδὲ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου κοινωνίας ἀξιοῦσθαι. Καὶ σημείωσαι· ξένον γὰρ τοῦτο, καὶ φρικτόν ἐστι, τὸ μηδὲ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἀξιοῦσθαι τῆς κοινωνίας· ὅπερ οὐχ εὐρήσεις ἀπανταχῇ τῶν κανόνων ἐν ἄλλῳ τινὶ κείμενον ἀμαρτήματι, καὶ ἐπιτιμώμενον.

Κανὼν Γ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε(1)· Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαῖον(2), ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ ἑτυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίνοι, εἰ μὴ τοι(3) παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτοῦ(4) κληθείη· διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας. Καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε, ἐὰν ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων τις ἀντικρυς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ καὶ συνεπισκόπου(5) πρᾶγμα σχοίη, μηδένα ἕτερον(6) ἐκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπιτι-

(1) Βρ. Ε. Κ. Σ. 'Ρ. — ἡ πρώτη φράσις οὐ κεῖται ἐν Π. καὶ Χ. Τρ. — (2) ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι Σ. 'Ρ. — (3) εἰ μὴ τις Π. 'Ε. Κ. — (4) Χ. Τρ. Βρ. 'Ε. Κ. — ἐν αὐτῇ Π. Βενερ. — (5) συνεπισκόπων Βενερ. — (6) Χ. Τρ. Π. μὴ δεύτερον Βρ. Σ. 'Ρ. Βενερ.

σχόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι. Εἰ δὲ ἄρα τις ἐπι-
σχόπων ἐν τινι πράγματι δόξῃ κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπο-
λαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγ-
μα, ἵνα καὶ αὐθις ἢ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ
ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν,
καὶ γραφῆναι παρὰ (1) τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ
ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὥστε διὰ τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρ-
χίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ
ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι. Εἰ δὲ μὴ συστήναι δύνα-
ται τοιοῦτον αὐτοῦ (2) εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς παλινδικίας
χρήζειν, τὰ ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα,
βέβαια τυγχάνειν.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ μόνον μεταρβεῖν τὰς πόλεις κωλύονται οἱ ἐπί-
σκοποι, καὶ ἀπὸ ἐλάττονος εἰς μείζονα μετατίθεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ
ἀπιέναι ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, ἐν ἣ εἰσιν ἐπίσκο-
ποι συγχωροῦνται, ὡς τι τελέσοντες ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον,
εἰ μὴ οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἐπίσκοποι αὐτοὺς προσκαλέ-
σονται. Καὶ τοῦτο δὲ ἐπιτρέπομεν, φησὶν ὁ κανὼν, τὸ ἀπιέ-
ναι καλουμένους, διὰ τὸ φιλάδελφον, ἵνα μὴ δόξωμεν κλείειν
τὰς τῆς ἀγάπης πύλας. Εἰ δὲ καὶ πρᾶγμα, ἦγουν ὑπόθε-
σιν, δίκην, σχολὴν ἐπίσκοπος μετὰ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ συνε-
πισκόπου, μηδένα ἐκ τούτων τῶν τὴν δίκην ἔχόντων ἐξ ἐτέρας
ἐπαρχίας ἐπισκόπους μετακαλεῖσθαι ἐπιγνώμονας, * τουτέστι
διαγνώμονας δικαστὰς* (3), ἀλλὰ παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας
ἐκείνης ἐπισκόπων δικάζεσθαι. Εἰ δὲ παρ' ἐκείνοις δικασθεὶς τις
καταδικάζεται, καὶ ὑπολαμβάνει μὴ σαθρὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα,
μὴ ἀσθενῆ δηλονότι ὑπόθεσιν, ἀλλὰ καλὴν, ἦγουν δυναμένην
αὐτὸν δικαιῶσαι, ἵνα καὶ αὐθις ἢ κρίσις ἀνανεωθῇ, ἦγουν ἐκ νέου
ζητηθῇ, τηρηθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου
τὴν μνήμην τιμήσωμεν, τουτέστι τῷ ὀνόματι τῆς Ῥωμαίων ἐκ-

(1) περὶ Ἐ. Κ. Σ. Ῥ. (2) αὐτῷ Βενερ. — (3) τὰ μεταξὺ τῶν * ἐν Χ. Τρ.
μόνον.

κλησίας ἀναθώμεθα τὴν ἐξουσίαν, ἵνα οἱ κρίναντες τὴν ὑπόθεσιν
γράψωσι τῷ πάπᾳ Ἰουλίῳ, ὃς ἦν τότε τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος,
ἀναδιδάσκοντες τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι ὁ καταδικαζόμενος ὑπὸ
αὐτῶν, ἀπαρέσκεται, ὥστε τὸν πάπαν ἐκ τῶν πλησιαζόντων
τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἐπισκόπων, παρασχεῖν διαγνώμονα· εἰ δια-
γνοίῃ ἐκεῖνος, ὅτι δεῖ ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ πάλιν
ζητηθῆναι τὴν ὑπόθεσιν εἰ δὲ μὴ διαγνοίῃ ὁ πάπας ὅτι παλιν-
δικίας χρήζει ἢ ὑπόθεσις, τουτέστι δευτέρου δικαστηρίου, τὰ
ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, ἦγουν τὰ ἤδη κεκριμένα καὶ
τὴν πρώτην ἀπόφασιν μὴ ἀνατρέπεσθαι, τὰ δὲ ὄντα, βέβαια τυ-
γχάνειν· τὰ ἐψηφισμένα δηλαδὴ καὶ γενόμενα, βέβαια τυγ-
χάνειν.

ΒΑΛΣ. Ὁροθετήσαντες οἱ ἅγιοι Πατέρες, τί ὀφείλει γίνεσθαι
εἰς τοὺς ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεθισταμένους ἐπισκόπους, ἄρτι
διορίζονται, τὸ αὐτὸ γίνεσθαι καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρ-
χίαν μεταβαίνοντας, εἰ μὴπω, φασὶ, μετάκλητοι γένωνται παρὰ
τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων καὶ συναδελφῶν αὐτῶν· τότε γὰρ δεχ-
θήσονται διὰ τὸ τῆς φιλαδελφίας καλὸν, καὶ ἀπροκριματίστως
παρ' ἐνορίαν ἀρχιερατικά τινα ἐνεργήσουσιν. Εἴρηται δὲ τὸ περὶ
τῆς ἐπαρχίας, διὰ τοὺς λέγοντας, τὸ μὲν μεταβαίνειν ἀπὸ πό-
λεως εἰς πόλιν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ οὖσαν, πλεονεξίαν ἢ ἀλα-
ζονείαν τοῦ ἐπισκόπου κατηγορεῖ, κἀντεῦθεν καὶ τιμωρητέον
ἐστὶ τὸ δὲ μεθιστασθαι ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν περιελεί-
φθῃ ἀκόλαστον, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ἀναφαινομένου φαύλου τινὸς,
διὰ τὸ τὰς ἐπαρχίας ἐξ ἀλλήλων πόρρω ἀποδίστασθαι, καὶ
μὴ δίδόναι πάροdon τοῖς ἐν αὐταῖς ἐπισκόποις γινώσκειν τὰς
τῶν ἐκατέρων ἐκκλησιῶν εἰσόδους, καὶ τὰ πλήθη τοῦ ἐν ταύταις
λαοῦ. Ταῦτα γοῦν μὴ παραδεξαμένα ἢ σύνοδος, παρομοίως
καὶ τούτους κολάζεσθαι διωρίσατο. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος διο-
ριζομένου τιμωρεῖσθαι τοὺς μεταβαίνοντας ἀκλητῆ ἐπισκόπους
ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν ἔχουσαν ἐπίσκοπον, μὴ εἴπης
ἀνευθύνους εἶναι τοὺς ἱερουργοῦντας εἰς ἑτέρας ἐπαρχίας μὴ ἐχού-
σας ἐπισκόπους, καὶ οὗτοι γὰρ ὁμοίως ὑπὸ τῶν κανόνων εὐ-
θύνονται· προσετέθη δὲ τὸ, ἐν ἣ τυγχάνουσιν ἐπίσκοποι, διὰ
τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἔχοντας ἐνορίας εἰς δύο ἢ καὶ τρεῖς πολ-

λάκις ἐπαρχίας. Ἔτι ἐπήγαγεν ὁ κανὼν καὶ ἕτερον κεφάλαιον, καὶ εἶπεν· Εἰ δὲ πρᾶγμα, ἤγουν ὑπόθεσιν ἔχει ἐπίσκοπος μετὰ συνεπισκόπου αὐτοῦ, τίς ὀφείλει τὴν ὑπόθεσιν δικάζειν; ὤρισεν οὖν ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων τούτους δικάζεσθαι, καὶ μὴ τινα τῶν δικάζομένων ἄλλης ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι συνδιαγνώμονα ἐπίσκοπον· καταγινώσκει γὰρ ἀμαθίας ἢ ἀδικίας τῶν ἐπαρχιωτῶν. ὡς δὲ τινος εἰπόντος, εἰ δὲ τίς ἐκ τούτων κατακρινόμενος νομίσει βαρύνεσθαι, καὶ ἐκκαλέσεται, εἰς οὐδὲν αὐτῷ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀποτελεωτήσους (1), ὡς μὴ δυναμένων ἐτέρων ἐπισκόπων ἐπαρχιωτῶν ἀνακαλεῖσθαι διάγνωσιν (2) κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν διάστιξιν, προσέθετο μὴ εἶναι ἀπαράδεκτον τὸν ἐκκαλούμενον κατὰ τῆς κρίσεως τῶν ἐπαρχιωτῶν, ἀλλ' ὀφείλειν τοὺς ἐπαρχιώτας, διὰ τιμὴν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, γράφειν τὰ ἀνενεχθέντα τῷ πάπα Ῥώμης, (ἦν δὲ τότε Ἰούλιός τις ἐπίσκοπος ταύτης,) καὶ παρὰ τῆς ἐξουσίας ἐκείνου ἀνηρτῆσθαι τὰ τῆς ἐκκλησίας· ἐφ' ᾧ, εἰ μὲν διαγνοίη ἄξιον εἶναι τὸ πρᾶγμα δευτέρας κατεξετάσεως, ὀρίσασθαι παρὰ τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ σκοπηθῆναι τὴν προγενομένην ἀπόφασιν· εἰ δὲ καταλάβῃ καλῶς τὴν ὑπόθεσιν κριθῆναι, καὶ μὴ δεῖσθαι ταύτην δευτέρας συζητήσεως, ὀρίσασθαι μένειν τὰ ἅπαξ προκεκριμένα ἀναλλοιωτά τε καὶ βέβαια. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Ἐρωτήσῃ δὲ τίς, ὡς τοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου διοριζομένου τὰ κειρίμυνα ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων ὁμογνωμονησάντων μὴ ἀνακρίνεσθαι παρ' ἐτέρων τινῶν, καὶ τοῦ παρόντος κανόνος ἐκκλησίᾳ ὑποκεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν διοριζομένου, τίς προσέχειν ὀφείλομεν; Λύσις. Τινὲς μὲν εἶπον, μὴ ὁμοφωνῆσαι ἐνταῦθα τοὺς ἐπαρχιώτας ἐπισκόπους, ἀλλὰ διαίρεθῆναι εἰς διαφόρους γνώμας, καὶ διὰ τοῦτο ἔχειν χώραν τὰ τῆς ἐκκλησίας· ἄλλοι δὲ εἶπον, ὡς ἐπεὶ μεταγενέστερός ἐστιν ὁ παρῶν κανὼν, ὀφείλουσι τὰ τούτῳ περιεχόμενα μᾶλλον κρατεῖν· ἀρέσκει οὖν τοῦτο κἄμολ, ὡς καὶ νομίμου ἀκριβείας ἐχόμενον· νενομοθέτηται γὰρ μὴ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις ἐκκαλεῖσθαι

τὸν νομιζόντα ἀδικεῖσθαι. Τὸ μὲντοι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι τοῦ πάπα τηρηθῆναι ἢ μὴ τηρηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν, ἰδικόν ἐστίν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά· οἱ γὰρ νόμοι, ἀνευ ῥητῶν ὀλίγων θεμάτων, διορίζονται πᾶσαν ἐκκλησίαν δέχεσθαι, οὐ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις. Τὰ μὲντοι ὀρισθέντα περὶ τοῦ πάπα, ἐκκλησιόπτεον καὶ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὸ ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καὶ τοῦτον τῷ πάπα τιμηθῆναι ἀπὸ διαφορῶν κανόνων. Δίδοσθαι δὲ ὠρίσθη γειτνιαζόντας ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πάπα χάριν κατεξετάσεως τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ τοῦτον τηρεῖν τὴν ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ ὁ καταδικάσας ἀναγκασθῇ διάξιμος εἰς Ῥώμην γενέσθαι, ἀπὸ Θεσσαλονίκης τυχόν, καὶ ταῦτα, νικήσας τὸ δικαστήριον. Εἰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ πλησίον τοῦ καταδικάσαντος ἢ ἐπισκοπῆ διακείται, οὐ τηρηθήσεται ἢ ἐκκλησίας διὰ γειτνιαζόντων ἐπισκόπων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατριάρχου, κατὰ τοὺς νόμους τοὺς λέγοντας, ἐπὶ μείζονας δικαστὰς ἀνατρέχειν τὴν ἐκκλησίαν, οὐ μὴν ἐπὶ ἴσους, ἢ ἥττονας· καὶ τοὺς ἐτέρους νόμους τοὺς διοριζομένους τὸν ἐκκλησιάρχον(1) μὴ παραπέμπειν πρὸς ἕτερον τὴν τῆς ἐκκλησίας τήρησιν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὡς προνόμιον εἴπῃς δοθῆναι τῷ πάπα, καινὸν οὐδέν.

ΑΡΙΣΤ. Μηδεὶς ἐπισκόπων, ἐκκλησίας εἰς πόλιν, διαβαινέτω· καὶ ὁ ἐπαρχιώτης, εἰ ἐπὶ τι δικάζοιτο, ἀλλοτρίους ἐπισκόπους οὐκ ἐπικαλέσεται. Εἰ δὲ ἐπικρίνοι ὁ Ῥώμης, παρέσσονται καὶ ἀλλότριοι.

Ἐν διαφορῶν κανόνων εἴρηται, τὸ μηδένα τολμᾶν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ παροικίας εἰς ἕτεραν μεταβαίνειν, εἰ μὴ παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων κληθῆ· τοῦτο γὰρ καὶ ἡ σύνοδος αὕτη προστάττει. Ἀλλὰ καὶ εἰ τίς τῶν ἐπισκόπων μετὰ συνεπισκόπου περὶ τινος πράγματος ἀμφιβολίαν τινὰ σχοίη, καὶ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ δικάζοιτο, οὐκ ὀφείλει καὶ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας διαγνώμονας τινὰς τῶν ἐπισκόπων ἐπικαλεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ μόνοις τοῖς ἐπαρχιώταις κριθῆναι. Καὶ εἰ ἀπαρέσκει αὐτῷ ἢ κρίσις, καὶ αἰεταὶ ἀδικηθῆναι, ἐκκαλεῖσθαι, καὶ τῷ Ῥώμης,

(1) X. Tr. 'E. — συγγελοῦσι Βενετ. — (2) X. Tr. Βενετ. — διάκρισιν 'E,

(1) τὸν ἐκκλησιάρχον X. Tr.

ἢ ἡ τοιαύτη ὑπόκειται ἐπαρχία, προσέρχεται· καὶ αὐτὸς, ἢ δι' ἑαυτοῦ τηρήσει τὴν ἀπόφασιν, ἢ τοῖς γειτνιώσιν ἐπισκόποις τῇ ἐπαρχίᾳ τὸ τῆς ἐκκλητίου δικαστήριον ἀναθήσει.

Κ α ν ὶ ν Δ'.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν (1). Ἐάν τις ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ τῇ κρίσει (2) τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γεινία τυγχανόντων, καὶ φάσκη πάλιν ἑαυτῷ ἀπολογίας πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ὑποκαταστήναι, ἐάν μὴ ὁ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐπιγνοῦς, περὶ τούτου ὄρον ἐξενέγκῃ.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν αἰτιάματά τινα προτεθῇ κατὰ ἐπισκόπου, καὶ κριθεῖς ὁ αἰτιώμενος ἐπίσκοπος παρὰ τῶν ἐν γεινία ἐπισκόπων, τουτέστι τῶν γειτνιώντων, τῶν πλησιάζόντων, καταδικασθῇ καὶ καθαιρεθῇ, λέγη δὲ δύνασθαι εἶτι δικαιολογήσασθαι, μὴ πρότερον εἰς τὸν Ὀρόνον τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἕτερος καθιστάσθω, ἢτοι χειροτονεῖσθω, εἰ μὴ ὁ πάπας, μαθὼν τὰ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἐπισκόπου, ὄρον ἐξενέγκῃ, ἢ γουν ἀποφῆνηται, καὶ ἡ κυρώση τὴν καταδίκην αὐτοῦ, ἢ ἀνατρέψῃ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν 15^ο κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσεως πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου.

ΒΛΑΣ. Εἰπόντες οἱ Πατέρες τὴν τῶν ἐπαρχιωτῶν ἀπόφασιν ἐκκλητίῳ ὑποκεῖσθαι, καὶ παρὰ τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων, κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ πάπα, τηρεῖσθαι, ἄρτι φασὶ τί ὀφείλει γενέσθαι, ἐάν καὶ παρὰ τούτων ὁ ἐκκλητεύσης καταδικασθῇ, καὶ πάλιν λέγη βαρύνεσθαι. Διορίζονται οὖν μένειν ἐν ἀκεραίῳ τὰ πρᾶγματα, καὶ μὴ ἕτερον ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον εἰς τὴν τοῦ κατακριθέντος ἐκκλησίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ

δευτέρα ἐκκλητος παρὰ τῷ πάπα τηρηθῇ. Ὡστε σημείωσαι (1) ὅτι ὁ ἱ. κωνῶν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐσχόλασε, καὶ ὅτε οὐδεὶς καταδικαζόμενος καὶ λέγων βαρύνεσθαι, ἐκβιβασμὸν ὑφίσταται, μέχρις ἂν καὶ τὰ τῆς ἐκκλητίου τηρηθῶσι καὶ ὅτι δις ἐκκαλεῖσθαι δύναται ὁ κατακρινόμενος. Ἀνάγνωθι τὸν 10^ο ἀποστολικὸν κανόνα, τῆς ἐν Χαλκηδόνι 0^ο. καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἱ. κή. ρκ'. καὶ ρκα'. καὶ συμβίβασον πάντας πρὸς τὰ ἐν ταῦθα γεγραμμένα· ὅτι καὶ τοῖς νόμοις δοκεῖ πᾶσαν ὑπόθεσιν, χωρὶς τῶν μὴ ἐπιδεχομένων ὑπέρβειν, ἐκκλητίῳ ὑποκεῖσθαι οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις. Πλὴν μὴ παραδράμῃ σε τὰ τοῦ γ'. κανόνος καὶ τὰ τοῦ ε. τῆς παρούσης συνόδου χάριν τοῦ δέχεσθαι ἢ μὴ δέχεσθαι παρὰ τοῦ πάπα τὴν ἐκκλητίον· ἰδικὸν γάρ ἐστι τοῦτο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, καὶ κρατεῖν ὀφείλει, ἐνθα καὶ ἐξεφωνήθη.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου καθαιρεθέντος, καὶ διαβεβαιουμένου φέρειν ἀπολογίαν, εἰ μὴ ὁ Ῥώμης ὀρσοῖ, οὐ κοιδοῦνται ἕτερος· διασκοπήσει γὰρ τὴν καθίρεσιν ἢ ἀποστόλῃς, ἢ γράμμασιν.

Μετὰ τὸ καθαιρεθῆναι ἐπίσκοπον παρὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων, ἐάν ἐκκαλέσῃσαι, ὡς οἰόμενος ἀδικεῖσθαι, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ οὐ ψηφισθήσεται ἕτερος, μέχρις ἂν ὁ Ῥώμης, ἢ ὑπόκειται ἢ καταδικάσῃσαι αὐτὸν σύνοδος, τὴν καθίρεσιν ἐξετάσῃ. Ἐξεστὶ δὲ αὐτῷ τῷ Ῥώμης, ὅσον ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ἢ πρὸς τοὺς γειτνιώντας τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους γράφειν, καὶ τηρεῖν αὐτοὺς κατ' ἐκκλητίον τὴν τοῦ ἐπισκόπου καθίρεσιν, ἢ πρεσβυτέρους ἰδίους στέλλειν μετὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὴν τοιαύτην δοκιμάζειν ἀπόφασιν.

Κ α ν ὶ ν Ε'.

Ἦσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἦρσεν, ἕν' εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγεληθῆ, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὅς περ ἐκκαλεσάμενος καταφύγη ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς

(1) οὐ κεῖται ἡ πρώτη φράσις ἐν Π. καὶ Κ. Τρ. — Εἰ δοκεῖ ἀναγκαῖον προστεθῆναι ταύτῃ τῇ ἀποφάσει, ἢντινα ἀγάπης εἰλικρινοῦς πλήρη ἐξενήνοχας ὥστε, ἐάν τις ἐπίσκοπος Σ. Ρ. Κ. Ἑ. — (2) τούτων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γεινία Σ. Ρ.

(1) Ἑ. Χ. Τρ. — ἐν ταῦθα ἀναγινώσκονται παρὰ Βενερ. καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τῶν καταδικαζόμενων ἐπισκόπων καὶ μετὰ τὴν καθίρεσιν ζητούντων ἑτέρων κρίσιν, ὅτι οὐ χειροτονεῖται ἕτερος, εἰ μὴ τηρηθῇ ἢ ἐκκλητος τοῦ καταδικασθέντος, οὐ μόνον ἢ πρώτη, ἀλλὰ καὶ ἢ δευτέρα· δις γὰρ ἐκκαλεῖσθαι ἐκκεχώρηται, ἔτι καὶ

Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, καὶ βουλευθεῖν αὐτοῦ διακοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίση ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς ἐπισκόποις καταξίωσιν τοῖς ἀγχιστεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβείας ἕκαστα διερευνήσωσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. Εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον κρίνειν δόξῃ(1), ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστείλοι, ἵνα ἡ (2) ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ ὄρισῃ δεῖν, ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινούντας, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν τούτου, παρ' οὗ ἀπεστάλησαν καὶ τοῦτο θετέον. Εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίζοι πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσει ὅπερ ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξῃ. Ἀπεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι τὰ λεχθέντα ἤρεσεν (3).

ΣΩΝΑΡ. Ἐὰν ἐπίσκοπος, φησί, καταγγελθεῖν, ἦτοι κατηγορηθεῖν ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι, καὶ συνελθόντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας ἐκείνης ἀποκινήσωσιν, ἀντὶ τοῦ, ἐκβάλωσιν αὐτὸν τοῦ βαθμοῦ, ἡγουν τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας, ἐκεῖνος δὲ ἐκκλητον ζητήσας κατὰ τῆς καταδικαζούσης αὐτὸν ἀποφάσεως, προσέλθῃ τῷ πάπᾳ, καὶ ὁ πάπας θελήσῃ ἀκοῦσαι αὐτοῦ, δίκαιον νομίσας ἀνανεώσασθαι τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, τουτέστι, καὶ πάλιν κριθῆναι τὴν ὑπόθεσιν, γραφέντω τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἀγχιστεύουσιν, ἡγουν τοῖς ἀγχοῦ καὶ πλησίον οὔσι τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἧ ὁ καταδικασθεὶς ἐπίσκοπος ἐστίν, ἵνα αὐτοὶ ἐξετάσωσιν ἐπιμελῶς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ψῆφον, ἡγουν ἀπόφασιν ἐξενέγκωσιν. Ἐνταῦθα φαίνεται ὁ κανὼν οὗτος καὶ δευτέραν ἐκκλητον διδοῦς τῷ καταδικασθέντι ἐπισκόπῳ· λέγει γάρ· εἰ

(1) κινεῖν δόξῃ Μάγσ. ἐν περισειλ. — ἀνευ τοῦ, κρίνειν, Βρ. — (2) Π. Βουερ. Χ. Τρ. Ε. — εἶναι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ Βρ. ἵνα ἐν, Σ. 'Ρ. Κ. — (3) ἀπεκρίναντο· ἤρεσε, οὐ καίται ἐν Π., ἀλλ' ἐν Χ. Τρ. 'Ε. Κ. Βουερ. Βρ.

δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι· εἰ γὰρ καὶ παρὰ τῶν ἀγχοῦ τῇ ἐπαρχίᾳ ὄντων ἐπιπρόπων κατακριθῆ, φησι, καὶ ἀξιοὶ πάλιν ἀκουσθῆναι, καὶ τοῦτο δόξῃ καὶ τῷ Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ, (τῇ γὰρ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ τὸ πᾶν ἀνατίθῃσιν), ἵνα στέλλῃ πρεσβυτέρους ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ, τουτέστιν, ἐκκρίτους, πλησίον αὐτοῦ κατὰ τὴν τιμὴν, καὶ ἠκειωμένους αὐτῷ, ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν ἐξουσίαν, κρινούντας μετὰ τῶν ἐπισκόπων. Εἰ δὲ τὰ ἤδη γενόμενα καὶ κριθέντα ἀρκεῖν νομίζοι ὁ πάπας πρὸς τὴν τῆς ὑπόθεσεως τοῦ ἐπισκόπου ἀπόφασιν, ποιήσει ὅπερ ἂν δόξῃ αὐτῷ καλῶς ἔχειν, ἦτοι δίκαιον εἶναι. Ἐκ τούτου τοῦ κανόνος οἱ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερεῖς ἀγχοῦσιν ἐνδεδῶσθαι αὐτοῖς τὰς ἐκκλητους πάσας τῶν ἐπισκόπων πρὸς αὐτοὺς ἀναφέρεσθαι, τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ τοῦτον εἶναι τὸν κανόνα ψευδῶς λέγοντες· ὅπερ ἐν τῇ κατὰ τὴν Καρθάγεναν ἀθροισθεῖσιν συνόδῳ προτεθὲν, ἠλέγχθη μὴ ἀληθεύειν, ὡς ἡ πρὸ τῶν κανόνων τῆς αὐτῆς συνόδου γραφὴ παριστᾷ. Οὔτε οὖν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐστὶν ὁ κανὼν, οὔτε πάσας τὰς ἐκκλητους τῶν ἐπισκόπων ἀνατίθῃσιν αὐτῷ, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ· ἵπέκειντο δὲ τότε τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ αἱ δυτικαὶ πάσας σχεδὸν ἐκκλησίαι, αἱ Μακεδονικαὶ δηλαδὴ, αἱ Θεσσαλικαὶ, αἱ τοῦ Ἰλλυρικοῦ, αἱ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῆς τοῦ Πέλοπος, καὶ αἱ τῆς λεγομένης Ἠπείρου, αἵτινες ὕστερον τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑπετέθησαν, ὡς ἐκεῖνω λοιπὸν καὶ τὰς ἐκκλητους αὐτῶν ἀνήκειν.

ΒΛΑΣ. Καὶ ἐκ τοῦ δ' κανόνος παρίσταται, ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν κατακριθέντα ἐπίσκοπον καὶ βαρυνόμενον, δις ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὁ παρὼν δὲ κανὼν φησιν, ὅτι ἐὰν καταδικασθῇ τις παρὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐκκαλέσθαι πρὸς τὸν πάπαν, κακεῖνος ἐπιτρέψῃ τοῖς γειτνιαζούσιν ἐπισκόποις τηρῆσαι τὴν ἐκκλητον, εἰ τοῦτο νομίσῃ δίκαιον εἶναι, καὶ καταδικασθῇ πάλιν καὶ παρὰ τούτων ὁ αὐτὸς, καὶ προσέλθῃ ἐκ δευτέρου τῷ πάπᾳ, καὶ οὗτος εὐδοκήσῃ δοκιμασθῆναι τὰ προκεκριμένα, μὴ ἀναγκαζέσθω ὁ καταδικασθὲς εἰς Ῥώμην ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἀπελθέτωσαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν κατὰ κέ-

λευσιν τοῦ πάπα πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ πλευροῦ αὐτοῦ, ἤτοι ἐκ τῆς ἐκκλησίας τούτου, καὶ ὠκειωμένοι αὐτῷ, ὀφείλοντες ἔχειν τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ, ἤτοι τὴν ἐξουσίαν, ἐφ' ᾧ κρίναι τὴν ὑπόθεσιν μετὰ τῶν ἐγγχωρίων ἐπισκόπων, καὶ διευλυτῶσαι αὐτήν. Εἰ δὲ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης οὐ συνίδῃ δίκαιον εἶναι τηρηθῆναι τὰ προκριθέντα, (τῇ γὰρ δοκιμασίᾳ αὐτοῦ ὁ κανὼν τὸ πᾶν ἀνατίθῃσι,) ποιήσει ὅπερ ἂν δόξῃ αὐτῷ δίκαιον εἶναι. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κεφ. (1) τοῦ α'. τίτλου τοῦ θ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, λέγον, μὴ δύνασθαι τὸν ἐκκλητάριον (2) παραπέμπειν πρὸς ἕτερον τὴν τηρησιν τῆς ἐκκλητίου, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ ταύτης ἀκροᾶσθαι· ἀλλ' εἰπέ ἰδικὸν εἶναι τὸν παρόντα κανόνα, καὶ οὕτως ἐκφωνηθῆναι διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ ἵνα μὴ σκύλλωνται οἱ ἐπίσκοποι ἐπὶ μακρὰν οὕτω καὶ ἀλλοδαπὴν χώραν γινόμενοι διάξιμοι. Τὸ δὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ πάπα δικάζειν τὴν δευτέραν ἐκκλητίον τοὺς ἐπαρχεῖστας ἐπισκόπους τοὺς καταδικάσαντας τὸν ἐπίσκοπον, μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τῷ νόμῳ, τῷ λέγοντι· Ὁ δικαστῆς ἅπαξ ἀποφηνάμενος πέπαυται, καὶ οὐ δύναται τηρεῖν αὐθις τὴν οικεῖαν ἀπόφασιν· ἐξεφωνήθη γὰρ καὶ τοῦτο ἰδικώτερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ εἰς τὴν δοκιμασίαν τοῦ πάπα ἀνετέθη τὸ εἶδος τῆς κρίσεως· ὅσον γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου, οἱ ἅπαξ ἀποφηνάμενοι οὐκ ἠδύναντο συνδικάζειν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ πάπα (3). Εἰ δὲ εἴπῃς, ἑτέρους ἐπισκόπους εἶναι τούτους παρὰ τοὺς προαποφηνάμενους, οὐδέν τι εὐρήσεις ἀντίξουν. Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς προλαβοῦσι κανόσιν εἶπομεν, μὴ εἶναι τὰ περὶ τοῦ πάπα ὀρισθέντα ἰδικὰ τούτου καὶ μόνου προνόμια, ὥστε ἔχειν ἐξ ἀνάγκης πάντα ἐπίσκοπον καταδικαζόμενον τῷ θρόνῳ τῆς Ρώμης προσέρχουσαι, ἀλλ' ἐξακούεσθαι καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τὰ αὐτὰ καὶ πάλιν φαρμέν.

(1) ἴσως ρ'. — (2) Βενερ. ἱ. — Ἐκκλητάριον X. Τρ. — (3) ἰνταῦθα προστίθουσιν ὁ "E. εἰ μήπω" κατὰ λόγον ἀναψηλαφήσεως μέλλειν τούτους τηρῆσαι τὴν προγενομένην ἀπόφασιν.

Κανὼν 5'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν (1). Ἐὰν συμβῆ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ πλείστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἓνα ἐπίσκοπον ἀπομείναι, κακεῖνος κατὰ τινὰ ἀμέλειαν μὴ βουλευθῆ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου (2) ἐπισκόπου, χρῆ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου (3) τῆς ἐπαρχίας, (λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως), ὅτι ἀξιοῦ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι ἡγοῦμαι (4) καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθείς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει (5) τοῦ πλήθους χρῆ γενέσθαι. Χρῆ δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου. Πιῆ ἐξεῖναι δὲ ἀπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινὶ ἢ βραχεῖα πόλει, ἢ τινε καὶ εἷς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία. Ἄλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας, ὡς προεῖπον, ἐπίσκοποι ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι καθιστᾶν ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἐνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες ἐπίσκοποι. Εἰ δὲ εὕρισκοιτο οὕτω πληθύνουσά τις ἐν πολλῷ ἀριθμῷ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν καὶ (6) ἐπισκοπῆς νομίζεσθαι, λαμβανέτω. Εἰ πάνσιν ἀρέσκει τοῦτο; Ἀπεκρίναντο πάντες Ἀρέσκει (7).

(1) οὐ κεῖται ἐν II. — (2) ζητουμένου X. Tr. Βενερ. — (3) τοῦ ἐξάρχοντος X. Tr. — (4) ἡγοῦμαι ἐν II. μόνον. — (5) τῇ βουλῇ S. P. — (6) αὐτὴν τῆς ἐπισκοπῆς Βενερ. — (7) X. Tr. 'E. K. Br. Βενερ. — τὰ, ἀπὸ τοῦ εἰ πάνσιν ἀρέσκει, οὐ κεῖται ἐν II.

ΖΩΝΑΡ. Τους ἐπισκόπους παρὰ τῶν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων καθίστασθαι διάφοροι κανόνες ὑρίζουσιν. Ἐάν οὖν διαφόρων ἐπισκόπων ὄντων ἐν ἐπαρχίᾳ, συμβῆ ἓνα περιλειφθῆναι ἐπίσκοπον, τῶν ἄλλων θανόντων, ἢ τινῶν ἴσως καθιερθέντων, ἢ καὶ ἐτέρων ἀναγκαιῶς ἀποδημούντων, καὶ ζητῶσιν οἱ τῶν πόλεων ἐκείνων χειροτονηθῆναι αὐτοῖς ἐπίσκοπους (1), χρῆ, φησὶν ὁ κανὼν, τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον μετακαλεῖσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, ὃν καὶ ἔξαρχον ὀνομάζει, καὶ ὑπομνησθεσθαι, ὅτι τὰ πλῆθη ζητεῖ καταστῆναι αὐτοῖς ποιμένα, καὶ ἐκδέχεσθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὑπομνησθεῖς, καθὼς εἴρηται, οὔτε παραγένηται, οὔτε ἀντιγράψῃ, χρῆ τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τοῦ πλῆθους γίνεσθαι, τουτέστι, δίδωσθαι αὐτοῖς ἐπίσκοπον παρὰ τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας μέλλει κατασταθῆναι (2), χρῆ, φησὶ, καὶ τοὺς τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους μετακαλεῖσθαι. Τοῦτο δὲ ἐγένετο, ὅτε καθ' ἑαυτὰς αἱ πόλεις τοὺς ἐπισκόπους τῶν μητροπόλεων ἐψηφίζοντο. Νῦν δὲ τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' οἷς ἢ χειροτονία τῶν ἐπισκόπων ἀπονενέμηται, ἐκεῖνοι διὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ψηφίζονται τοὺς ἀρχιερεῖς. Ἰξῆς δὲ ὁ κανὼν διατάττεται, μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινί, ἢ πόλει μικρᾷ, ἢ καὶ εἰς πρεσβύτερος ἀρκεῖ, ὃ καὶ ὁ νζ'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου διωρίσατο. Προστίθησι δὲ ὁ κανὼν οὗτος, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπίσκοπον ἐκεῖ καθίστασθαι, ὡς ἂν μὴ κατευτελιζήται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία, ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας πρῶτοι ἐπίσκοποι, οἱ μητροπολίται δηλαδή, ἐκεῖνοι ὀφείλουσι ποιεῖν ἐπίσκοπους, ὅπου καὶ πρότερον, ἤγουν ἐκ παλαιοῦ, ἦσαν ἐπίσκοποι. Εἰ δὲ τις, φησὶ, πόλις πρότερον μὴ ἔχουσα πλῆθος πολῶν πολιτῶν, εὕρισκοιτο μετὰ ταῦτα γενομένη πολυπληθὴς, ὡς ἀξίαν αὐτὴν νομισθῆναι ἐπισκοπῆς, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ λαμβανέτω ἐπίσκοπον, καὶ μὴ ἐκ παλαιοῦ εἶχε.

ΒΑΣ. Τοῦ ιβ'. κανόνος τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου καὶ ἐτέ-

ρων διορισμένων τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι μὴ παρὰ τοῦ πλῆθους τῶν πόλεων, ἀλλὰ παρὰ ἀρχιερέων, ὃ παρῶν κανὼν διορίζεται, ὅτι, ἐάν συμβῆ ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἓνα τινὰ ἀποδημεῖν, καὶ μὴ θέλει μετὰ τοῦ πλῆθους τῶν πολλῶν συνελθεῖν, ἐφ' ᾧ τὴν ψῆφον γενέσθαι τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας, τὰ δὲ πλῆθη τῆς πόλεως ζητῶσιν ἀρχιερέα, ὀφείλει ὁ ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας, ἢ γουν ὁ μητροπολίτης, μετακαλεῖσθαι καὶ τὸν ἀπάντα ἐπίσκοπον διὰ γραμμάτων, ὡς ἂν γένηται ἡ κατάστασις τοῦ ἐπισκόπου παρὰ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν, κατὰ τὸν δ'. κανόνα τῆς πρώτης συνόδου. Εἰ δὲ οὗτος οὐ θελήσει παρουσιάσαι, οὐδὲ συναινεῖ δι' ἀντιγραφῆς γίνεσθαι τὴν ψῆφον κατὰ τὸ δόξαν τῶν πλῆθει τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων· οὐδὲ γὰρ προβαλεῖται ὁ ἀποδημῶν ἀγνοίαν ἢ καταφρόνησιν, ὡς μετακληθεῖς παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ παρουσιάσας. Ταῦτα τοῦ κανόνος διορισμένου περὶ ψήφου χηρευούσης ἐπισκοπῆς, ἐπεὶ πρὸ τοῦ κη. κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου οἱ μητροπολίται παρὰ ἐπισκόπων ἐγένοντο, καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ κατὰ καιροῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς γίνεται σήμερον, φησὶν ὁ κανὼν, ὅτι, ἐάν μέλλῃ προβῆναι ψῆφος μητροπολίτου, οὐ γενήσεται παρὰ μόνων τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ χρῆ μετακαλεῖσθαι καὶ ἐτέρους ἐπισκόπους πλησιοχώρους, πάντως διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ μητροπολίτου, ὃν καὶ ἔξαρχον ἐπαρχίας ὀνομάζει. Οὕτω γὰρ πάντα ἀνύποπτος ἔσται ἡ τούτου ψῆφος, ὡς παρὰ πλειόνων ἀρχιερέων γενομένη. Ὅτι δὲ ψηφίζομένων ἐπισκόπων ταπεινῶν εἰς τινὰς παροικίας εὐτελεῖς, ἐν αἷς πολλάκις οὐδὲ ἦσαν ἐπίσκοποι, καὶ περὶ βραδίζοντων, καὶ ἄλλως ὄντων καταπεφρονημένων, τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα περιῦριζετο, ὥρισαν οἱ Πατέρες, μὴ καθίστασθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ, ἢ ἐν χωρίῳ, ἢ ἐν πόλει βραχεῖα, ἐν ᾗ καὶ εἰς ἱερέως ἐπαρκεῖ, ἵνα μὴ ἐξευτελιζήται ἡ αὐθεντία τῆς ἀρχιερωσύνης· ἀλλ' εἰς ἐκεῖνας τὰς πόλεις ἐπίσκοπους καθίστασθαι τὰς πολυανθρώπους, τὰς ἀπὸ παλαιοῦ ἐχούσας ἀρχιερεῖς. εἰς δὲ τινος εἰπόντος, ἀδίκον εἶναι τὸ μὴ εἶναι τὴν πολυάνθρωπον πόλιν ἀρχιερέα, διὰ τὸ μὴ ἐκ παλαιοῦ καθίστασθαι ἐπίσκοπον.

(1) ἐπίσκοπον Βενερ. — (2) καταστῆναι Χ. Τρ.

ἐν αὐτῇ, προσέθεντο (1) οἱ Πατέρες, ἐν τιαυτῇ πόλει καὶ ἐκ νέου καθίστασθαι ἐπίσκοπον. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Σὺ δὲ σημείωσαι καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἄκυρός ἐστιν ἡ ψῆφος τοῦ ἐπισκόπου, γινομένη χωρὶς παρουσίας καὶ συναινεσεως πάντων τῶν ἐπαρχεωτῶν· καὶ ἓνα γὰρ ἐκ τούτων ἀποδῆμον ὄντα μετακαλεῖσθαι ὁ κανὼν διορίσατο· καὶ οὐ δύναται τις λέγειν, ἰὼ, ἐπεὶ ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος ἀρμεῖ, ἢ τοῦ ἐνός ἀπουσία οὐ προκριματίσει, καὶ ἐναντία ἢ γνώμη τούτου ἐστί. Διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικε, μετακαλοῦνται πάντες οἱ ἐνδημοῦντες κατὰ ταύτην τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν ἀρχιερεῖς, ὅταν ψῆφος ὀφείλῃ γενέσθαι ἐκκλησίας οἴας δῆτινος, καὶ ἐμποδίζῃ ταύτην ἢ ἀποδημία (2) τοῦ ἐνός. Τοῦ δὲ κανόνος λέγοντος, καθίστασθαι ἐπισκόπους ἓνα καὶ πρότερον ἐτύγχανον ἐπίσκοποι, εἰπὸν τινες, μὴ ὀφείλῃν τοῦτο γίνεσθαι εἰς εὐτελεῖς πάντη κώμας ἢ πόλεις, διὰ τὸ προψηφίζεσθαι εἰς ταύτας ἀρχιερεῖς, ὅταν ᾔσαν ὑπὸ λαοῦ εὐθηνούμενοι (3), ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τῆς προβλήσεως τοῦ ἀρχιερέως εἶναι τὸ πολυάνθρωπον τῆς χώρας, οὐχὶ τὸ παλαιὸν προνόμιον· καὶ προσέθεντο μὴ χρῆναι ἐπίσκοπον ψηφίζεσθαι εἰς πόλιν καταντήσασαν ἀπὸ πολυανθρώπου εἰς τὸ μηδὲν σχεδὸν ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν ἐπιδρομῆς, ἢ ἄλλης τινός τῶν πραγμάτων φορᾶς, ἀλλ' εἰς τὰς πολυανθρώπους, καὶ οὐκ εἶχον πρῶην ἀρχιερεῖς. Ὁ μόντοι θεοστεφῆς, κραταιὸς, καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς, πολλάκις ὑπομνηθεὶς, εἰ χρὴ τὰς ἐν τῇ Ανατολῇ οὔσας ἐκκλησίας καὶ παρὰ Λγαρηνῶν κατεχομένας ψηφισθῆναι, ψηφίζεσθαι μὲν ταύτας ἡυδόκησε, καὶ σολέμνια ταῖς ψηφίζεσθαι ὀφείλουσι διὰ τὰ ζωαρκῆ ἐπεφιλοτιμήσατο διὰ κοινῆς προσταξέως, ὅταν τέως ἀποδημῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἵνα τὸ ἐπὶ ταύταις προσὸν δίκαιον ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τῇ βασιλείᾳ αἰωνιζόντως περιφυλάττηται, ὡς μηδὲ ἀπαγορεύων τὴν εἰς ταύτας ἀποκατάστασιν τῶν Χριστιανῶν. Ἐπισκόπους δὲ ὅπως δῆποτε εἰς κώμας εὐτελεῖς ψηφισθῆναι (4) οὐ κατένευσεν, ἀλλὰ μάλλον

καὶ ὠργίσθη κατὰ τῶν οὕτω ψηφιζομένων, ὡς ἐντεῦθεν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ὑβρίζομένου. Τοῦ δὲ ἀγιωτάτου ἐκείνου μητροπολίτου Θεῶν τοῦ Καλοκτένη ψηφισαμένου ἐκ νέου ἐπισκόπους, λόγος ἐγένετο παρὰ τῆ συνόδῳ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Μιχαήλ, τοῦ γεγονότος ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, εἰ ὄφειλε τὸ καινισθὲν τοῦτο ἔργον ποιῆσαι ὁ μητροπολίτης μετὰ συνοδικῆς ἐπικρίσεως, καὶ πάντες εἶπον, ὡς ὄφειλε τὸ παρὰ τοῦ Θεῶν καινισθὲν, παρὰ τῆς μεγάλης συνόδου ἐπιτραπῆναι μετὰ διάγνωσιν, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τὸν διοριζόμενον, μηδὲν τι περιττὸν γίνεσθαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἄνευ γνώμης συνοδικῆς.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ τῶν λαῶν ἐπικομιζόντων ἐπίσκοπον, οἱ ἐπίσκοποι παρουσιάσουσιν, εἰς δὲ τις λείπη, προσκαλεσθῶ κακεῖνος. Εἰ δὲ προσκαλούμενος, οὔτε γράφειν, οὔτε ἐνδημεῖν βούλοιο, ὁ ζητούμενος χειροτονείσθω.

Τοῦτο νῦν οὐκ ἐνεργεῖται, τὸ παρὰ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν πρῶτων τῆς πόλεως τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, ἀλλὰ παρὰ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων αὐταὶ προβαίνουσιν, ὡς ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διατάττεται, καὶ ὁ ἐνεακαιδέκατος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἄλλοι πολλοί. Δεῖ γοῦν, ἢ πάντας παρεῖναι τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ τῇ ψῆφῳ, ἢ καὶ τοὺς ἀπόντας διὰ γραμμάτων συμψήφους γίνεσθαι τοῖς παροῦσιν.

ΑΡΙΣΤ. Μητροπολίτου καθισταμένου, καὶ οἱ πλησιόχωροι μετάπεμπτοι ἔστωσαν.

Μητροπολίτου μέλλοντος ψηφισθῆναι, οὐ πάντες τῆς ἀπανταχῆ διοικήσεως οἱ μητροπολίται εἰς τὴν ψῆφον αὐτοῦ κληθήσονται, ἀλλ' οἱ πλησιόχωροι· ἐκεῖνο γὰρ καὶ ἀδύνατον γενέσθαι, εἴπερ, κατὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Καλκιδόνι συνόδου, ἐντὸς τριῶν μηνῶν αἰ χειροτονίαι ὀφείλουσι γίνεσθαι τῶν χηρευουσῶν ἐπισκόπων.

ΑΡΙΣΤ. Εἰς ὀλίγην πόλιν καὶ κώμην, ἢ καὶ εἰς αὐτάρκης πρεσβύτερος, ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται· εἰ δὲ πολυανθρωποτάτη γένοιτο πόλις, οὐκ ἀνάξιον.

(1) X. Τρ. — εἶπον 'E. Βευερ. — (2) ἢ ἀπουσία τοῦ . . . (κενόν) 'E. — (3) X. Τρ. 'E. — πληθυνόμενοι Βευερ. — (4) ψηφίζεσθαι 'E.

οὐκ ἀναγκαῖον, βραχείας οὔσης τῆς πόλεως, ἢ τῆς κώμης, ἐν ἧ καὶ εἰς πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ, ἐπίσκοπον γίνεσθαι, ἵνα μὴ κατευτελλίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα. Εἰ δὲ καὶ βραχεία πόλις πολυκνηρωποτάτη γένοιτο, οὐκ ἀπεικὸς καὶ ἐν αὐτῇ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον.

Κ α ν ὶ ν Ζ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν (1)· Ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἀδικοὶ ἀξιώσεις πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ τοσαύτην ἔχειν χάριν καὶ παρρησίαν, ὅσην ὀφείλομεν κεκτηθῆσθαι. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγινόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἄφροι οἵτινες, καθὼς ἔγνωμεν παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οὕτως, ὡς ἓνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον πλείστας καὶ διαφόρους, καὶ μὴ (2) δυναμένας ὠφελῆσαι τὰς ἐκκλησίας, δεήσεις διακομίζειν (3), καὶ μὴ, ὡς ὀφείλει γίνεσθαι, καὶ ὡς προσήκόν ἐστι, τοῖς πένησι καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπικουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις περινοεῖν τισιν. Αὕτη τοίνυν ἡ σκαιότης τὸν θραυσμὸν οὐκ ἄνευ σκανδάλου τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως προξενεῖ. Πρεπωδέστερον δὲ εἶναι ἐνόμισα (4), ἐπίσκοπον τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκείνω, ὅστις ἂν ὑπὸ τινος βιάζηται, ἢ εἴ τις τῶν χηρῶν ἀδικοῖτο, ἢ αὖ πάλιν ὀρφανὸς τις (5) ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῶ προσηκόντων, εἴπερ ἄρα καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν. Εἰ τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πᾶσι τοῦτο δοκεῖ, ἐπικρίνατε (6), μηδένα ἐπίσκοπον χρῆναι εἰς τὸ στρατό-

πεδον παραγίνεσθαι, παρεκτός τούτων, οὓς ἂν ὁ εὐσεβέστατος (1) βασιλεὺς ἡμῶν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι μετακαλοῖτο. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένους, καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα εἰς περιορισμὸν ἢ νῆσον (2) καταδικασθέντας, ἢ δ' αὖ πάλιν οἰαδηποτοῦν ἀποφάσει ἐχδεδομένους, τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελλησμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ διστάσαι τοῖς τοιούτοις (3) αἰτεῖσθαι συγχώρησιν. Εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀρέσκει, σύμφηφοι γίνεσθε ἅπαντες. Ἀπεκρίναντο ἅπαντες· Ὁριζέσθαι καὶ τοῦτο (4).

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς τῶν ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα οἱ Ἄφροι, οἱ ἐν Ἀφρικῇ δηλονότι, συνεχῶς προσήεσαν τοῖς βασιλεῦσιν, αἰτήσεις οἰκείας καὶ ἀξιώσεις ἔχοντες, οὐδὲ δικαίας ἴσως. Τοῦτο οὖν διορθουμένη ἡ σύνοδος αὕτη, φησὶν, ὅτι ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, ἦτοι τὸ μὴ εὐκαίρως προσιέναι τοῖς βασιλεῦσι, συνεχῶς δὲ, καὶ αἱ ἀδικοὶ ἀξιώσεις, πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ τοσαύτην ἔχειν χάριν, ἢ γουν μὴ οὕτως εἶναι κεχαρισμένους καὶ αἰδοῦς ἀξίους νομίζεσθαι, μηδὲ παρρησιάζεσθαι δύνασθαι, ὅσον ὀφείλομεν. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγινόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἄφροι στρατοπέδου δὲ ἐμνήσθη, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ βασιλεῖς στρατεία ἐσχόλαζον, οἵτινες ἐπίσκοποι τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονοῦσι τῶν συνοδικῶν παραινέσεων οὕτως, ὥστε ἄνθρωπον (ἦτοι ἐπίσκοπον) ἓνα πολλὰς καὶ διαφόρους,* ἀντὶ τοῦ, ποικίλας,* (5) αἰτήσεις κομίζειν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ μὴ δυναμένας ὠφελῆσαι τὰς ἐκκλησίας, καὶ μὴ γίνεσθαι καθὼς χρέος ἐστὶ ποιεῖν τοὺς ἐπίσκοπους, καὶ καθὼς ἐνδέχεται. Εἰ δὲ τοῦτο ἐστὶ; τὸ μὴ συναίρεσθαι (6) καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι, ἐπικουρεῖν τε (7), καὶ βοηθεῖν ταῖς πένησι καὶ ταῖς

(1) Ἡρ. Βευερ. — Ε. Κ. οὐ κεῖται ἐν Π. Χ. Τρ. τὸ, ὅσιος . . . εἶπαν. — (2) δ, μὴ, οὐ κεῖται ἐν Σ. Ρ. καὶ Χ. Τρ. — (3) διακομίζειν εἰς τὸ στρατόπεδον Χ. Τρ. — (4) ἐνόμισαμεν τὸ Π. μόνον. — (5) τὸ, τίς, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ. — (6) εἰ τοίνυν . . . ἐπικρίνατε, οὐ κεῖται ἐν Π.

(1) Σ. Ρ. — εὐλαβέστατος, οἱ λοιποὶ. — (2) εἰς περιορισμὸν νήσων Χ. Τρ. — (3) τούτοις Βευερ. — (4) τὰ, ἀπὸ τοῦ, εἰ τοίνυν, οὐ κεῖται ἐν Π. — (5) Χ. Τρ. — οὐ κεῖται παρὰ Βευερ, καὶ Κ. εἰ μὴ λατινιστὶ παρὰ τῶ τελευταίῳ — (6) τὸ συναίρεσθαι Χ. Τρ. — (7) Χ. Τρ. — τὸ, ἐπικουρεῖν τε οὐ κεῖται παρὰ Κ. καὶ Βευερ.

χήραις, ἢ τοῖς λαϊκοῖς, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ ἐνεργείας τοιαύτας ἐπινοεῖν, ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ νοῦν ἔρχεσθαι αὐτοῖς, καὶ τοιαῦτα αἰτεῖν. Αὕτη τοίνυν, φησὶν, ἡ σκαιότης, ἡ κακία, ἡ πονηρία, προξενεῖ ἡμῖν τὸν θραυσμὸν, τουτέστι θραύει ἡμᾶς, ὥς μήτε παρρησίαν δύνασθαι ἔχειν, σκανδαλιζομένων ἐφ' ἡμῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ καταγινωσκόντων ἡμῶν. Πρέπειν δὲ μάλλον, φησὶ, λογιζομαι, τὸν ἐπίσκοπον βοηθεῖν ἐκείνῳ τῷ βίῳ ὑπὸ τίνος πάσχοντι, καὶ ταῖς ἀδικουμέναις χήραις, καὶ τοῖς ὀρφανοῖς, οὓς ἀποστεροῦσιν τινες τῶν αὐτοῖς διαφερόντων· καὶ τούτοις δὲ τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ταῖς χήραις, καὶ τοῖς καταδυναστευομένοις τότε βοηθεῖν, ὅτε δίκαια ἀξιοῦσιν· εἰ γὰρ (1) ἀδικόν τι αἰτοῦσιν, οὐδὲ ἐκείνων ἐν ἀδίκῳ ἀντιποιεῖσθαι χρὴ τοῖς ἐπισκόποις. Ἐἰ τοίνυν τοῦτο δοκεῖ πάσι, φησὶν ὁ Ὄσιος, ἐπικρίνατε, ἀντὶ τοῦ, κυρώσατε τὴν γνώμην ταύτην, ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢτοι εἰς βασιλέα, παραγίνεσθαι, ἄνευ τῶν γράμμασι βασιλικοῖς μετακαλουμένων. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ προσφεύγουσι τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλέους δεόμενοι, καὶ διὰ πταίσματα περιορισθῆναι ἢ εἰς νῆσον πεμφθῆναι καταδικασθέντες, ἢ ἐκδοτοὶ γενόμενοι ἀποφάσει ἐτέρας κολάσεως, τοῖς τοιούτοις, φησὶν, οὐ χρὴ μὴ βοηθεῖν τοῖς ἐπισκόποις, * (2) ἀλλὰ μελλησμοῦ, ἢτοι βραδυτῆτος χωρὶς καὶ δισταγμοῦ αἰτεῖσθαι αὐτοῖς συγχώρησιν.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ ἰά. κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ἐκωλύθησαν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ πάντες οἱ κανονικοὶ, ἄνευ ἐκχωρήσεως συνοδικῆς πρὸς βασιλέα ἀπέρχεσθαι. Ἀκολουθῶς οὖν καὶ ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται, μηδένα ἐπίσκοπον εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢτοι ἐνθα ὁ βασιλεὺς διάγει, παραγίνεσθαι, χωρὶς μετακλήσεως βασιλικῆς, εἰ μὴ πολλάκις τις θελήσει τοῦτο ποιῆσαι διὰ χειραγωγίαν πτωχῶν τινῶν, ἢ κατακρίτων προσελθόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπερ καὶ ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ ρηθησομένου προσεχῶς ἡ. κανόνος, διοριζομένου καὶ τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις, μὴ παρὰ ἐπισκόπων ὑπομιμνήσκεισθαι, ἀλλὰ παρὰ

(1) εἰ γὰρ κακίνοι Χ. Τρ. — (2) Χ. Τρ. — τὸ, τοῖς ἐπισκόποις οὐ χεῖται παρὰ Βιευρ. καὶ Κ.

Διακόνων, ἢτοι διακονητῶν, ἢτοι δουλευτῶν. Καὶ ἡ μὲν ἐννοια τοῦ κανόνος αὕτη· αἱ αἰτίαι δὲ, δι' αἷς ἐθεσπίσθη, σαφεῖς εἰσι, καὶ οὐ δέονται ἐρμηνείας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐρωτήσῃ τις, εἰ ἐφέτῃ ἐπισκόπῳ μετὰ συνοδικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς βασιλέα ἀπέρχεσθαι κατὰ τὸν ἰά. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου; Λύσις. Ὁ παρῶν κανὼν τὸν ρηθέντα κανόνα οὐκ ἀναιρεῖ, ἀλλ' ἐκείνῳ μάλλον συμφωνεῖ· διὸ καὶ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετὰ συνοδικῆς σκέψεως ἀπροκριματίστως ἐπίσκοπος εἰς βασιλέα ἀπελεύσεται, πολλῶν δὲ πλέον κληρικός. Σημειῶσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι καὶ κεκωλυμένον ἐστὶ πρὸς βασιλέα σχολάζειν ἐπισκόπους καὶ ἐτέρους ἱερωμένους, ἀλλὰ κατὰ βασιλικὸν ὄρισμὸν ἀκινδύνως τοῦτο ποιήσουσι, καὶ τὸ προσταττόμενον αὐτοῖς ἐνεργήσουσιν, ὡς μήτε τοῦ βασιλέως ἀνακρινόμενου περὶ τίνος αὐτοῦς μετακαλεῖται, μήτε τούτων εὐθυνομένων ὡς ὑπεικόντων προσταττόντι βασιλεῖ (1). Ἀνάγνωθι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ἰά. ιβ'. καὶ τῆς παρούσης συνόδου κανόνα ἡ. θ'. καὶ κά.

ΑΡΙΣΤ. Ὀρφανοῦ, καὶ χήρας, καὶ ἀπροστάτου βιαζομένων, εἰς βοήθειαν κατατολήσει καὶ προσελεύσεται τῷ βασιλεῖ ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλ' οὐχὶ τῇ τοιαύτῃ προφάσει διατρίψει εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ μάλλον διάκονον στέλλοιτο.

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν προσφεύγουσι βοηθητέον.

Τὸ μὲν ἀντιλαμβάνεσθαι τὸν ἐπίσκοπον ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν, καὶ ἀπροστάτων βιαζομένων, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταφευγόντων διὰ τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα, καὶ δεομένων συμπαθείας, καὶ προσέρχεσθαι περὶ αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ αἰτεῖν τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐκδίκησιν, τοῖς δὲ κατακριθεῖσι διὰ τι πταῖσμα συγχώρησιν, ὁ παρῶν προσταττει κανὼν. Τὸ δὲ διὰ τὰς τοιαύτας αἰτίας τοῖς ἐπισκόποις τὰς ἑαυτῶν καταλιμπάνειν ἐκκλησίας, καὶ ἀπέρχεσθαι εἰς τὸ στρατόπεδον, ἢ ἀλλαχοῦ, ἐνθα ὁ βασιλεὺς ἐστὶ, καὶ ὀχλεῖν περὶ τῶν τοιούτων, ὡς ἐπάγον παρὰ τῶν πολλῶν τοῖς ἐπισκόποις μίμψιν καὶ λοιδωρίαν, οὐ συγχωρεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ

(1) προσταττόντι βασιλεῖ 'Ε.

διὰ τῶν ἰδίων διακόνων στέλλεσθαι τὰς δεήσεις τῷ βασιλεῖ ἐπιτάττει.

Κανὼν Η'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο ἡ ἀγχίνοια ὑμῶν κρινάτω, ἔν' ἐπειδὴ (1) ἔδοξε, διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ κατάγνωσίν τινα τῶν ἐπισκόπων ἀφικνούμενον εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἷων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν, διὰ ἰδίου διακόνου ἀποστέλλοιεν(2). Τοῦ (3) γὰρ ὑπηρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ παρασχεθησόμενα θάττον διακοσμιθῆναι δυνήσεται. Ἀπεκρίναντο πάντες· Καὶ τοῦτο ὀρίζεσθω(4).

ΖΩΝΑΡ. Εἰ δέ τινες, φησί, τῶν ἐπισκόπων, τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἷων ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἤγουν ἐπὶ βοήθειᾳ ἀδικουμένων καὶ καταδυναστευομένων, ἢ διὰ πταίσματα κατακριθέντων, καὶ ἵνα μὴ καταγινώσκωνται οὐ βούλονται ἀπέρχεσθαι εἰς τὸ στρατόπεδον, διακόνους οικείους πεμπέτωσαν· τοῦ γὰρ ὑπηρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει· οὐδὲ γὰρ μέμψεται τις, φησί, τῷ ὑπηρέτῃ, ἢτοι τῷ διακόνῳ διατρέποντι ἐν στρατοπέδῳ, ὡς μέμψεται τῷ ἐπισκόπῳ ἐκεῖ ἀπελθόντι, καὶ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως δοθησόμενα γράμματα εἰς συγχώρησιν ἴσως τῶν πταισάντων, ἢ ἕτερξοίαδήτινα, συντόμως κομισθῆναι διὰ τοῦ διακόνου δυνήσεται. * Διάκονον δὲ οὐχὶ κεχειροτονημένον λέγει, ἀλλ' ὑπηρέτην ἀπλῶς, καὶ οἰονδήτινα δουλευτήν * (5).

ΒΑΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ θεσπίζει, προστιθέμενος, μὴ διὰ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ μετὰ τῶν διακόνων τὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐντεύξεις αὐτῶν γίνεσθαι· διακόνους δ' ἐνταῦθα, μὴ τοὺς κεχειροτονημένους εἴπης, ἀλλὰ τοὺς ἀπλῶς δουλευτὰς καὶ οἰουςδήτινας ὑπηρέτας.

(1) X. Τρ. Βευερ. Σ. 'P. Καὶ τοῦτο ὀρίζεσθω ἔν' ἐπειδὴ ἔδοξε. Π. — (2) ἐπιστέλλοιεν Βευερ. — (3) Σ. 'P. X. Τρ. 'H. — τοῦτο γὰρ Βευερ. K. — (4) ἀπεκρίναντα, ὀρίζεσθω, οὐ κεῖται ἐν Π. καὶ X. Τρ. — (5) X. Τρ. — τὰ ἐντὸς * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ K.

Κανὼν Θ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε (1): Καὶ τοῦτο ἀκόλουθον εἶναι νομίζω, ἵνα εἰ ἐν (2) οἰαδηποτοῦν ἐπαρχία ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστέλλοιεν δεήσεις, ὁ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει, τουτέστι τῇ μητροπόλει, αὐτὸς καὶ τὸν διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς, γράφων δηλονότι κατὰ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς συναδελφούς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, οἵτινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν τοῖς τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγοιεν, ἐν αἷς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διακυβερνᾷ. Εἰ δὲ ἔχοι τις τῶν ἐπισκόπων φίλους ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ παλατίου, καὶ θούλοιο περί τινος, ὅπερ πρεπωδέστατον εἶη ἀξιῶσαι, μὴ κωλύοιτο διὰ τοῦ ἑαυτοῦ διακόνου καὶ ἀξιῶσαι καὶ ἐντείλασθαι τούτοις, οὕςτε (3) τὴν αὐτῶν ἀγαθὴν βοήθειαν ἀξιοῦντι αὐτῷ παρέχειν ἡγοῖτο (4). Οἱ δὲ εἰς Ἱώμην παραγινόμενοι, καθὼς προείρηκα, τῷ ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συνεπισκόπῳ Ἰουλίῳ, τὰς δεήσεις, ἃς ἔχοιεν διδόναι, ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα πρότερος (5) αὐτὸς δοκιμάζῃ, εἰ μὴ τινες ἐξ αὐτῶν ἀναισχυντοῖεν, καὶ οὕτω τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν καὶ φροντίδα παρέχων εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦς ἀποστέλλοι. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι ἀπεκρίναντο, ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ πρεπωδεστάτην εἶναι τὴν συμβουλήν ταύτην (6).

ΖΩΝΑΡ. Ἐτι τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔχοντα οἱ κανόνες. Ἐπισκόπων γὰρ κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ὄντων, ἀνάγκη πάντως καὶ ἐνθα ὁ βασιλεὺς διέτριβεν, ἐπισκόπου; εἶναι. Φησὶν οὖν ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι, ἐὰν ἐπίσκοπος πρὸς ἐπίσκοπον τῆς χώρας, ἐν ἣ διαγεί ὁ βασιλεὺς, γράψῃ περὶ τινος ὑποθέσεως, χρῆ τὴν

(1) οὕ καίται ἡ φράσις ἐν Π. Χ. Γρ. καὶ Βευερ. — (2) Βρ. Σ. 'Ρ. Καὶ τοῦτο ὀρίζεσθαι ἵνα ἐν Π. — (3) Σ. 'Ρ. — ὥστε — (4) 'Ε. Κ. Σ. 'Ρ. — Ἐὶ, ἡγοῖτο, οὕ καίται ἐν Π. Βρ. Χ. Γρ. — (5) πρότερον Βευερ. — (6) ἄπαντες, ταύτην, οὕ καίται ἐν Π.

ἐπιστολήν καὶ τὰς δεήσεις τῷ μητροπολίτῃ τῆς χώρας ἐκείνης ἐγχειρίζεσθαι, ἵνα αὐτὸς στέλλῃ ταύτην πρὸς ὃν ἐστάλη, δι' οἰκείου διακόνου, διδούς (1) αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς, συνιστώσας δηλαδὴ τὸν πεμφθέντα, καὶ γνωρίζουσας αὐτὸν τῷ (2) ἐπισκόπῳ πρὸς ὃν ἐπέμφθη, καὶ γράφων κατὰ ἀκολουθίαν, ἡγουν ἀκολουθῶς, οἷς ἔγραψεν ὁ τὴν ὑπόθεσιν ἔχων ἐπίσκοπος (3) καὶ τὰς δεήσεις στείλας. Τοῦτο δὲ γίνεσθαι ὠρίσθη, ἵνα ὁ μητροπολίτης ἐπιγνῶ τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς ἔγραψε τῷ συνεπισκόπῳ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ εἰ φορτικὴ τις εἴη, καὶ οὐκ ἐνδέχεται ἐνοχληθῆναι τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς περὶ αὐτῆς, ἀποπέμψῃται τὰς δεήσεις, καὶ ἀντιστρέψῃ τῷ πέμφαντι αὐτάς. Εἰ δὲ καὶ τινες τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἔχοι φίλους ἐπίσκοπος, οὐδὲ τούτους ἀξιῶσαι κωλύεται διὰ τοῦ οἰκείου διακόνου βοηθῆσαι αὐτῷ, ἐπὶ ὑποθέσει εὐλόγῳ καὶ πρέπουσαν ἀρχιερεῖ αἴτησιν ἐχούσῃ. Εἰ δὲ εἰς Ῥώμην ἐνδημοῦντος τοῦ βασιλέως, σταλείεν παρ' ἐπισκόπων ἐν αὐτῇ τινες δεήσεις κομίζοντες, τῷ πάπῃ ταύτας ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα αὐτὸς ἐξετάζῃ, εἰ εὐλογοὶ αἱ δεήσεις εἰσὶ· καὶ εἰ μὴ τινα ῥήματα ἀναίσχυντα ἔχουσι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀποστέλλοι ταύτας αὐτὸς, προστασίας καὶ φροντίδα παρέχων αὐτοῖς, ἡγουν προεστάμενος καὶ συνεργῶν αὐτοῖς.

ΒΑΣ. Ὅτι οὐκ ἀνῆρέθη ὁ ἱ. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, δῆλον καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος. Φησὶ γάρ, ὅτι, ἐὰν ἐπίσκοπος θελήσῃ ἀποστείλαι δεήσεις εἰς τὸν βασιλέα διὰ συναδέλφου καὶ συνεπισκόπου αὐτοῦ, ἀρχιερατεύοντος εἰς ἐπαρχίαν, εἰς ἣν διάγει ὁ βασιλεὺς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τῷ προσφῶν μητροπολίτῃ, καὶ ἀναδιδάσκειν αὐτὸν τὸ οἰκεῖον βούλημα. Καὶ ὁ μητροπολίτης μετὰ διακόνου αὐτοῦ ὀφείλοντος ἐπιφέρεσθαι κανονικὰς ἐπιστολάς, ἡγουν εἰρηνικὰς καὶ συστατικὰς, ἀναδιδάξαι τὸν ἐνδημοῦντα ἐπίσκοπον, ὡς εἴρηται, εἰς τὸν βασιλέα τὴν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου παράκλησιν. Τοῦτο δὲ γίνεσθαι οὕτως ὠρίσθη, ἵνα ὁ μητροπολίτης

(1) X. Tr. — δεὺς Βενερ. Κ. — (2) τῷ ἐπισκόπῳ, οὗ καίται ἐν X. Tr. — (3) τὸ, ἐπίσκοπος, οὗ καίται ἐν X. Tr.

ἐπιγνῶ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ διαγνῶ, εἰ ἐνδέχεται ἀνενεχθῆναι ταύτην τῷ βασιλεῖ, εἴτε καὶ μὴ. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, ἐκ τούτου ἀναιρεῖσθαι τὸν τῆς παρούσης συνόδου ἡ. κανόνα, τὸν διοριζόμενον μετὰ διακόνων οἰκείων τοῖς ἐπισκόποις ὑπομιμνήσκειν τὸν βασιλέα τὰ περὶ τῶν ψυχωφελῶν αἰτιῶν, προσέθεντο οἱ Πατέρες, πρὸς μὲν βασιλέα μὴ ἀποστέλλεσθαι διάκονον παρὰ ἐπισκόπου χωρὶς συνοδικῆς ἐπιτροπῆς· πρὸς δὲ τινος οἰκείου τῷ βασιλεῖ ποιεῖν μετὰ διακόνου ἀξιῶσεις· πλὴν καὶ τοῦτο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετὰ εἰδήσεως τοῦ μητροπολίτου γενήσεται. Τοῖς μέντοι παραγινόμενοις εἰς τὴν Ῥώμην ἐπισκόπους, μὴ ἄλλως τῷ βασιλεῖ προσέρχεσθαι, εἰ μὴ ὁ πάππας λάβῃ τὴν περὶ τούτου εἰδήσιν, καὶ αὐτὸς δοκιμάσας τὰ περὶ τῶν δεήσεων, ἢ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀναφορὰν, καὶ ἀποστείλῃ αὐτοῖς εἰς τὸν βασιλέα, ἢ ἀπέιπῃ, ὡς καὶ ὀφείλων ἀντέχεσθαι τῶν ἐπισκόπων, καὶ βοηθεῖν ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς. Ὡστε σημειῶσαι ἀπὸ τῶν ἐν τῷ κανόνι τούτῳ περιεχομένων, ὅτι οὔτε μητροπολίτης, οὔτε ἐπίσκοπος, χωρὶς συνοδικῆς διαγνώσεως δύναται δεήσεις ἀνενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ διακόνου αὐτοῦ. Ἀκούων δὲ ταῦτα γίνεσθαι μετὰ εἰδήσεως τοῦ μητροπολίτου, καὶ τοῦ πάππας, προστίθει καὶ συνοδικὴν ἐπακολουθεῖν διάγνωσιν κατὰ τὸν ἱ. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. Τὰ δὲ περὶ τοῦ πάππας ἐνταῦθα γεγραμμένα, ἔλκυσον καὶ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, δι' οὗς λόγους πολλάκις εἴπομεν. Ἀνάγνωθι καὶ κεφ. β'. τοῦ ἡ. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα. Τούτων δὲ οὕτω διορισθέντων, εἶπόν τινες, μὴ ὀφείλειν οἰονδήποτε μητροπολίτην, χωρὶς πατριαρχικῆς ἐπιτροπῆς ὅτεδήποτε εἰς βασιλέα ἀπέρχεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ὅτε πρώτως μέλλοι ὁ μητροπολίτης τὸν βασιλέα προσκυνῆσαι ἐκ τῆς λαχούσης αὐτὸν ἀνελθῶν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀνάγκην ἔχει τοῦτο ποιεῖν μετὰ πατριαρχικῆς ἐπιτροπῆς· μετὰ ταῦτα δὲ ἀιωλύτως, ὅτε βούλεται, ἀπελεύσεται εἰς τὸν βασιλέα χάριν τοῦ προσκυνῆσαι αὐτὸν, καὶ παρακλητεῦσαι περὶ ὧν προανήνεγκε δεήσεων, μετὰ πατριαρχικῆς εἰδήσεως.

ΑΡΙΣΤ. Ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν ἐπιστέλλοντος, ὁ μητρο-

πολίτης τὸν ἀπόστολον ἐνισχύτω, καὶ γραφέτω πρὸς τοὺς ἐν οἷς ἡ ἀξίωσις ἐπισκόπους, τοῦ ἀποστόλου ἀντιλαμβάνεσθαι.

Στέλλων ὁ ἐπίσκοπος πρὸς βασιλέα δεήσεις τινάς, καὶ περὶ αὐτῶν πρὸς συναδελφὸν αὐτοῦ γράφων, ἐν τῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ βασιλέως διάγοντα, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως μετακληθέντα ἐπὶ τῷ μετ' αὐτοῦ συνδιάγειν, ὀφείλει τῷ ἰδίῳ μητροπολίτῃ προσέρχεσθαι, καὶ τὰς δεήσεις ὑποδεικνύειν, καὶ τὸν διάκονον ὃν ἀποστέλλαι βούλεται, ἵνα παρ' αὐτοῦ τοῦ μητροπολίτου πρότερον αἱ δεήσεις ἐξετασθῶσι, μὴ ποτε οὐ δικαίαν τὴν αἴτησιν ἔχωσι· καὶ οὕτω, μετὰ τὸ δοκιμάσαι ταύτας, γράμμασιν αὐτοῦ καὶ συστατικαῖς ἐπιστολαῖς, τὴν ἀποστελλόμενον ἐνισχύσει· καὶ ἀξιώσει τοὺς μετὰ τοῦ βασιλέως διάγοντας ἐπισκόπους ἀντιλαβέσθαι τοῦ διακόνου.

Κανὼν Γ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω, ἵνα (1) μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζοιτο, ὥστε εἴαν τις πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, εἴαν μὴ καὶ ἀναγνώστου, καὶ διακόνου (2), καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκτελέσῃ, ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, εἴαν περ ἀξίος νομισθεῖη, εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθεῖη. Ἐξεῖ δὲ ἑκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς (3) οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκάγαθία, καὶ ἡ στερρότης, καὶ ἡ ἐπιείκεια, γνῶριμος γενέσθαι δυνησεται· καὶ αὐτὸς ἀξίος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεὶς τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς. Οὔτε γὰρ προσῆχόν ἐστιν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ (4) ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τούτῳ ἵέναι, ὥστε ἢ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον

(1) Br. 'E. K. Σ. 'P. — Δεῖ μετὰ πάσης Βενερ. — Δεῖ μετὰ πάσης ἐξετάζεσθαι Π. X. Γρ. — (2) καὶ ὑποδιακόνου, καὶ διακόνου Βενερ. Σ. P. — (3) ὁ ἀριθμὸς X. Γρ. — (4) ἐπαναστροφή K. 'E.

προχείρως καθίστασθαι· οὕτω γάρ ἂν εἰκότως νεόφυτος νομι-
σθείη· ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ὁ μακαριώτατος Ἀπόστολος, ὃς
καὶ τῶν ἐθνῶν ἐγένετο διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας
ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις· τοῦ γὰρ μηκίστου χρό-
νου ἢ δοκιμασία, τὴν ἀναστροφὴν, καὶ τὸν ἐκάστου τρόπον
οὐκ ἀπεικότως ἐκτυποῦν δυνήσεται. Ἄπαντες εἶπον ἀρέ-
σκειν αὐτοῖς, καὶ καθάπαξ μὴ δεῖν ἀνατρέπειν ταῦτα (1).

ΖΩΝΑΡ. Οὐδένα τῶν ἐξ ἀγορᾶς ὄντων, ἢτοι τῆς δημώ-
δους συγχύσεως, καὶ πλούσιος ἢ (2), καὶ σχολαστικός, τουτέστι,
περὶ λόγους σχολάζων, βούλεται ὁ κανὼν, εἰ ἄξιός κρινεται ἐπι-
σκοπῆς, ἀθρόον χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀλλὰ διορίζεται τοὺς
τοιούτους εἰς ἕκαστον βαθμὸν ἱερατικὸν προβιβάζεσθαι, καὶ
ἐφ' ἐκάστῳ ἐπὶ καιρὸν ὑπηρετεῖν οὐκ ἐλάχιστον, ἵνα διὰ τοῦ
καιροῦ ἐκείνου γνωσθεῖη ἢ τε πίστις αὐτοῦ, εἰ ὀρθή ἐστι, καὶ
ἢ ἀγαθότης τῶν τρόπων, καὶ ἢ στεργρότης τοῦ φρονήματος αὐτοῦ,
καὶ ἢ ἐπιείκεια, * ἢ γουν ἢ πραότης, ἵνα μὴ ὀργίλος ἢ * (3), καὶ
οὕτως εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ γουν εἰς τὴν ἀκρότητα
τοῦ ὕψους τῆς ἀρχιερωσύνης διαδῆ κατὰ προκοπὴν, * προ-
κόπτων καὶ προβαίνων ἀπὸ τῶν χθαμαλοτέρων ἐπὶ τὰ ὑψηλό-
τερα * (4). Οὐδὲ γὰρ πρέπει, φησὶν, ἢ ἐπιστήμη, τουτέστιν ἢ
τῶν θείων λόγων γνῶσις, οὔτε ἢ ἀγαθὴ ἀναστροφή, ἢ γουν ἢ
συνήθεια ἢ δοκιμαθεῖσα * καὶ βεβαιωθεῖσα * (5) τῷ χρόνῳ,
ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως, ἢ γουν εὐκόλως ἐπίσκο-
πον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, προχείρως χειροτονεῖσθαι·
οὕτω γὰρ, φησὶν, εἰς ἐπισκοπῆς ἀξίαν προβαίνων, νεόφυτος
ἐνομίσθη τῷ Ἀποστόλῳ, κωλύσαντι ταχείας γίνεσθαι τὰς κα-
ταστάσεις. Οἱ μὲν οὖν τῆς συνόδου ταύτης Πατέρες οὕτως
ἐξελάβοντο τὸν νεόφυτον. Ὁ δὲ κλεινὸς Ἀπόστολος Παῦλος,
νεόφυτον, τὸν ἄρτι ἐξ ἀγριελαίου, τῆς ἀπιστίας φημί, πρὸς

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἄπαντες εἶπον, οὐ κεῖται ἐν Π. — (2) X. Γρ. — ἢ, μόνον λα-
τινιστὶ παρὰ K. — (3) X. Γρ. — τὰ μεταξὺ τῶν * οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ K.
— (4) X. Γρ. — οὐ κεῖται τὰ μεταξὺ τῶν * παρὰ Βενερ. καὶ K. εἰ μὴ μόνον
λατινιστὶ παρὰ τῷ τελευταίῳ. (5) X. Γρ. — τὰ μεταξὺ τῶν * οὐ κεῖται
παρὰ Βενερ. καὶ K. εἰ μὴ λατινιστὶ παρὰ τῷ τελευταίῳ.

καλλιέλαιον, τὴν πίστιν δηλαδὴ τὴν ὀρθόδοξον μετεγκεντρι-
σθέντα, λέγει, καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη σύνοδος οὕτως ἐνόησε
τὸν νεόφυτον, ὡς ἔστιν εὐρεῖν ἐν τῷ δευτέρῳ κανόνι αὐτῆς·
καὶ ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσεως πρώ-
της καὶ δευτέρας συνόδου τὰ αὐτὰ διορίζεται.

ΒΛΑΣ. Ἐν τῷ ιζ'. κανόνι τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου,
ἱκανῶς ἐγράψαμεν περὶ λαϊκῶν ἢ μοναχῶν(1) μελλόντων ἀρχιερω-
σύνης ἀξιοῦσθαι. Πλὴν, ἐκεῖ μὲν γενικῶς τὰ περὶ τούτου ἐξε-
φωνήθησαν, ἐνταῦθα δὲ περὶ μόνων πλουσίων καὶ σχολαστικῶν,
τουτέστι περὶ λόγους σχολαζόντων· ὁ γοῦν ἐκεῖσε ἐζητή-
σαμεν χάριν τοῦ δηλουμένου τῷ κανόνι νενομισμένου καιροῦ,
τοῦτο καὶ εἰς τὸν παρόντα κανόνα ζητητέον. Νεόφυτος δὲ,
παρὰ μὲν τῷ Ἀποστόλῳ ὁ νεοφώτιστος λέγεται, παρὰ δὲ τῷ
κανόνι, ὁ ἀπὸ πλουσίου ἢ σχολάζοντος εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίω-
μα προβιβαζόμενος. Ζήτει καὶ τὸν θ'. κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ
πρώτης συνόδου.

ΛΡΙΣΤ. Ἀγοραῖος σχολαστικὸς, ἢ πλούσιος, εἰ μὴ τοὺς ἱεροὺς
διέλθοι βαθμοὺς, ἐπίσκοπος οὐ καθίσταται. Ἐὐ δὲ τῶν βαθμῶν
διάστημα οὐ λίαν ὀλιγοστόν, δι' οὗ τὸ δοκίμιον τῆς πίστεως
καὶ καλοκάγαθίας αὐτοῦ δοκιμάζοιτο· ὁ γὰρ ἑτέρως, νεόφυτος.

Οὗτος ὁ κανὼν τοὺς μὲν λαϊκοὺς τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ δια-
τρέβοντας, καὶ σχολάζοντας ἐν αὐτῇ, ἢ καὶ τινὰς πλουσίους
καὶ ἀγοραίους πραγματευτάς, εἰς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα βουλη-
θέντας ἀνευσχολῆσαι, οὐκ ἄλλως προστάττει καθίστασθαι, εἰ μὴ
ἀναγνώστου, καὶ πρεσβυτέρου, καὶ διακόνου ὑπηρεσίαν ἐκτε-
λέσουσι· τὸ δὲ διάστημα ἐκάστου βαθμοῦ χρονιαῖον εἶναι, ἵν'
ὁ βίος αὐτῶν, καὶ ἡ πίστις ἐν τοσοῦτῳ δοκιμασθῇ. Ὁ δὲ ἑπτα-
καιδέκατος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, τῆς ἐν
τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσεως, οὐδένα τῶν λαϊ-
κῶν, κἂν μὴ ἐκ φαύλης ἐστὶ διαγωγῆς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν μο-
ναχῶν, εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀθρόως ἀνάγεσθαι συγχωρεῖ,
ἀλλὰ τοὺς ἱερατικοὺς πρότερον βαθμοὺς προσελθεῖν, ἐν ἐκάστῳ
τάγματι τὸν νενομισμένον πληροῦντα χρόνον, καὶ τότε τῆς
ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν δέχεσθαι.

(1) τὸ, ἢ μοναχῶν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ, ἀλλ' ἐν Χ, Γρ, καὶ Ξ.

Κανὼν ΙΑ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο δὲ ὀρίσαι ὀφείλομεν, ἵνα (1) ἐπίσκοπος, ὅταν ἐξ ἑτέρας πόλεως παραγίνηται εἰς ἑτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, κόμπου χάριν ἐγκωμίοις οἰκείοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιτο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἔμπειρος ἢ διδασκαλίας, μὴ καταφρονῆ ἐκείνου, καὶ συνεχῆ στερον ὁμιλῆ, καταισχύνειν καὶ κατευτελίζειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτόθι ἐπισκόπου σπουδάζων (2)· αὕτη γὰρ ἢ πρόφασις εἴωθε ταραχούς ποιεῖν (3)· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πανουργίας τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμνηστεύεσθαι καὶ παρασπᾶσθαι σπουδάζη, μὴ διστάζων τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι. Ὅριστέον τοίνυν (4) ἐπὶ τούτῳ χρόνον, ἐπειδὴ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι ἐπίσκοπον τῶν ἀπανθρώπων καὶ σκαιῶν εἶναι νενόμισται. Μέννησθε δὲ (5) ἐν τῷ προάγοντι χρόνῳ (6) τοὺς Πατέρας ἡμῶν κεκριμέναι, ἵνα, εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας ἐν τρισὶν ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, ἀποκινοῖτο τῆς κοινωγίας. Εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο τεθέσπισται, οὐ χρῆ, οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει ἐπίσκοπον, εἴ μὴ ὀδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πρᾶγμα δυσχερές, ἐπὶ πλείστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, καὶ λυπεῖν (7) τὸν ἐμπειπιστευμένον αὐτῷ λαόν. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἰρήκασι· Καὶ ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα εἶναι πρεπωδεδεστάτην ὀρίζομεθα (8).

(1) Ὅσιος . . . ἵνα, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. Χ. Γρ. — ὀρίζομεν, ἵνα II. — (2) τὸ σπουδάζων, οὐ κεῖται παρὰ 'Ε. καὶ Κ. — (3) παρέχειν Χ. Γρ. Σ. Ρ. — (4) II. Βρ. Σ. Ρ. Ε. Κ. — οὖν Βευερ. Χ. Γρ. — (5) καὶ ἐν τῷ προάγοντι II. — (6) λόγῳ Χ. Γρ. — (7) θλίβειν Βευερ. — (8) ἄπαντες . . . ὀρίζομεθα, οὐ κεῖται ἐν II. παρὰ δὲ Βευερ. ἄνευ τοῦ, ὀρίζομεθα.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν ἀπέλθῃ ἑτέραν, ἢ εἰς ἐπαρχίαν ἄλλην, κόμπου χάριν, ὥστε δηλονότι ἐπιδειξασθαι καὶ ἐγκωμισθῆναι ὡς λόγιος, ἢ ὀρησκείας καθοσιώσει, ἢ διὰ ζήτησιν πίστεως, καὶ ὅπως χρῆ λατρεύειν. ὀρησκεία γὰρ ἡ λατρεία ἐστίν. ἢ ἡγουν πῶς ὅσιον λατρεύειν, πιστεύειν. Νοηθῆσεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ, ὀρησκείας καθοσιώσει, τουτέστι πίστεως ἀφορισμῶ, ὥστε ἀφορισθῆναι πίστιν, καὶ ἢ ἀποδοκιμασθῆναι, ἢ στηριχθῆναι. καθοσιώσεις γὰρ καὶ ὁ ἀφορισμὸς, ὡς τὸ, καθοσιώθη ὁ δεῖνα, ἢγουν εἰς τιμωρίαν ἀφωρίσθη. οἷόν ἐστι καὶ τὸ, σῶσον τὸν δούλόν σου, ὅτι ὁσιός εἰμι, ἢτοι ἀφωρισμένος σοι, καὶ σοὶ ἀνατεθειμένος* (1). καὶ βούλοιο πλείονα χρόνον διαγεῖν ἐκεῖ, ὁ δὲ τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίσκοπος μὴ ἢ λόγιος, ὥστε δύνασθαι διδάσκειν, μὴ ὀμιλείτω συνεχῶς, καταφρονῶν τοῦ τῆς χώρας ἐπισκόπου, καὶ καταισχύων αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ. αἴτιον γὰρ, φησί, τοῦτο ταραχῆς, ἢ καὶ πανούργως γινόμενον, ἵνα ὡς λόγιος παρὰ τοῦ τῆς χώρας ἐκείνης λαοῦ θαυμάσῃ, καὶ προμνηστεύσῃται τὴν τῆς πόλεως ἐκείνης καθέδραν, καὶ ἐντεῦθεν οὐ διστάσει καταλιπεῖν τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι (2). Δεῖ τοίνυν ὀρίσαι χρόνον, ὅσον ὀφείλει ἐπίσκοπος ποιεῖν εἰς χώραν ἢ πόλιν ἀπελθὼν, ἐν ἣ ἔστιν ἐπίσκοπος. καὶ γὰρ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι παρ' ἐπισκόπου τὸν συνεπίσκοπον ἀπάνθρωπόν ἐστι, καὶ σκαιὸν* (3), φαῦλον, καὶ πονηρόν. Ἐπειδὴ οὖν, φησὶν, οἱ Πατέρες ἡμῶν, οἱ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, τῆς λεγομένης ἕκτης συνόδου δηλαδή, ἐκείνων γὰρ ἐστὶν ὁ κανὼν π', ἔκριναν, ἵνα, εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνέρχοιτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκινοῖτο τῆς κοινωνίας, τουτέστιν ἀφορίζοιτο. εἰ δὲ περὶ λαϊκῶν ταῦτα εἴρηται, οὔτε πρέπον ἐστίν, οὔτε συμφέρον, ἐπίσκοπον ἐπὶ πολὺ ἀμπολιμπάνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, εἰ μὴ τινα βαρεῖαν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πράγμα τι δυσχερές.

(1) τὰ μεταξὺ κεῖται * ἐν Κ. Τρ. οὐχὶ δὲ παρὰ Βενερ. καὶ Κ. ἀλλὰ ἐν τῇ παραρτήματι τοῦ Κ. ἀναγινώσκεται μόνον τὸ, ἢγουν . . . πιστεύειν. — (2) Κ. ἐν παραρτ. ταῦτα γὰρ ποιῶν, φησὶν, ἑτοίμον δείκνυσιν ἑαυτὸν εἰς τὸ καταλιπεῖν τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας καὶ μεταστῆναι εἰς ἄλλην. — (3) Κ. Τρ. — ἐν δὲ παραρτήματι τοῦ Κ. ἀναγινώσκεται καὶ ταῦτα. φιλάλληλον γὰρ καὶ κοινωνικὸν ζῶεν ὁ χριστιανός, ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος ἀπάνθρωπος.

ΒΑΣ. Πᾶσαν σκανδάλου πρόφασιν περιαιροῦντες οἱ Πατέρες, διωρίσαντο, μὴ μεταβαίνειν ἐπίσκοπον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν, κατὰ τρόπον ἀλαζονείας ἢ πλεονεξίας· εἰ δὲ τοῦτο οὐ γένηται διὰ τοιαύτην αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ πρόσκαιρον ἀνάπαυσιν, ἢ ἑτέραν εὐλογον ἀφορμὴν, μὴ κατεπαίρεσθαι αὐτόν, λόγιον τυχὸν ὄντα, τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου ἀμαθοῦς ἴσως τυγχάνοντος, μηδὲ αὐτὸν μὲν ἐφίεσθαι ἐγκωμίων διὰ δογματικῶν διδασκαλιῶν, (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ θρησκεία, τουτέστιν ἡ λατρεία, καὶ ἡ πίστις,) τοῦ δὲ ἐγχωρίου ἐπισκόπου καταφρονεῖν, ὡς ἐμπειρίαν δογματικῆς διδασκαλίας μὴ ἔχοντος, ἀλλ' ἠσυχάζειν καὶ ἔχειν τὴν ἀνάλογον τιμὴν πρὸς τὸν ἐγχώριον ἐπίσκοπον· τὸ γὰρ παρὰ ταῦτα γινόμενον, φασὶ, παραίτιόν ἐστι ταραχῆς πολλῆς, καὶ ὑποψία τοῦ σπουδάζειν τὸν τοιοῦτον καταλιπεῖν τὴν λαχοῦσαν αὐτόν, καὶ σφετερίσασθαι τὴν ἑτέρω ἀνήκουσαν ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο μὴ ἀνεκτὸν ἡγησάμενοι ἐπὶ πολὺν χρόνον διάγειν ἐπίσκοπον εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν, ἐπήγαγον, ὡς, ἐπεὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐγχωρίους ἐπισκόπους ἀρχιερεῖς ἑτέρων ἐνοριῶν ἀφιλάδελφόν ἐστι καὶ ἀπάνθρωπον, κεκανόνισται δὲ μηδὲ λαϊκὸν ἀπολυμπάνεσθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τρεῖς Κυριακάς, ἢ μὴν ἀκοινωνήτου εἶναι, πάντως κρατήσῃ καὶ ἐπὶ ἀρχιερέων ὁ αὐτὸς κανὼν. Ὅθεν καὶ διωρίσαντο, μηδένα ἐπίσκοπον ἐπὶ πλέον ἀπολυμπάνεσθαι τῆς λαχοῦσης αὐτόν, καὶ ὑλίβειν τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῷ λαόν, εἰ μὴ τινα βαρεῖαν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πράγμα τι δυσχερές. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ἰδ'. ἰε'. τῆς παρούσης συνόδου κανόνα ἰθ'. ις'. ιζ'. τῆς συνόδου Καρθαγένης κανόνα κγ'. καὶ οἱ. συνόδου ἑκτης κανόνα ιζ'. ιθ'. καὶ κ'. καὶ μάθης, πῶς κολάζονται οἱ παρ' ἐνορίαν διδάσκοντες. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ις'. κανόνα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ παρ' ἡμῶν γραφέντα, καὶ μάθης πόσον κκιρὸν ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι διατρέβειν ἔξωθεν τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῶν· διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ πλατύτερόν τι περὶ τούτου ἐνταῦθα διελήφθη. Ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς τοῦ π'. κανόνος τῆς ς'. συνόδου, δηλονότι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, διορισμένου ἀφορίζεσθαι τοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἐπὶ τρισὶν

Κυριακαῖς μὴ συνερχομένους καὶ ἐκκλησιάζοντας, τοῦ καὶ κατὰ πολὺ ὄντος μεταγενεστέρου ταύτης τῆς συνόδου, πῶς ὁ παρῶν κανὼν, προγενέστερος ἂν, αὐτοῦ μέμνηται; Λύσις. Ἔτερος μὲν κανὼν πρὸ τῆς παρούσης συνόδου οὐδέν τι τοιοῦτον διορίσατο· ἀγράφως δὲ, ὡς ἔοικεν, ἐνηργουῖντο τὰ τοῦ τοιούτου κανόνος ἀρχῆθεν, ὡς καὶ ἄλλα πολλά· ὕστερον δὲ, ἢ ἐν τῷ Τρούλλῳ σύνοδος καὶ ἐγγράφως τὰ περὶ τούτου ἐξέθετο.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ προσκαλούμενος ἐπίσκοπος ἐξ ἐπισκόπου, τοῦ προσκαλεσαμένου ἰδιώτου τυγχάνοντος, μὴ συνεχέστερον δημηγοροῖη· μῶμος γὰρ τοῦτο τοῦ ἰδιώτου, καὶ μνηστεία τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνου· καὶ ἀμφότερα οὐκ ἀμώμητα.

ΛΡΙΣΤ. Ἀνάγκης δίχα βαρείας, δυσχερὲς τὸ ἐπὶ πλείστον τὸν ἐπίσκοπον τῆς οικείας ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι.

Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων εἰς ἑτέραν παραγένηται πόλιν, παρὰ τοῦ κατὰ χώραν προσκληθεῖς ἐπισκόπου, καὶ ὁ προσκαλεσάμενος αὐτὸν οὐκ ἔστι διδασκαλίας ἔμπειρος, μὴ διδασκέτω συνεχέστερον τὸν λαόν, καὶ δημηγορίας ποιείτω· τοῦτο γὰρ ταραχὰς εἴωθε προξενεῖν, καὶ καταφρόνησιν ἐμποιεῖν τῷ προσκαλέσαντι αὐτὸν ἐπισκόπῳ. Δοκεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπιδείξεως ταύτης, τὴν ἀλλοτρίαν προμνηστεύεσθαι ἐκκλησίαν, καὶ τὸν λαὸν εἰς ἑαυτὸν ἔλκειν, καὶ σπουδάζειν τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιπεῖν, καὶ εἰς ταύτην μετατεθῆναι. Ὄρισε γοῦν διὰ ταῦτα ἡ ἁγία σύνοδος, μὴ πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων τὸν προσδεχόμενον ἐπίσκοπον τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸν ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ λαὸν ὑποστρέφειν, εἰ μήπου τις αὐτὸν βαρυτάτη ἀνάγκη, ἢ πρᾶγμα τι δυσχερὲς, καὶ ἐπὶ πλέον ἀπολιμπάνεσθαι ἐκβιάσῃ.

Κανὼν ΙΒ'.

“Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ οὐδέν ἐστι παραλείπτεον, καὶ τοῦτο ὀρισθήτω (1). Τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίσταντ’

(1) Βρ. Κ. ‘Ε. Σ. ‘Ρ. — παραλείπεται ταῦτα ἐν Π. παρὰ Βενερ. καὶ Χ. Τρ.

ται, δοκοῦσι κεκτηῆσθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια, ἐν ἑτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοί εἰσι τοῖς πένησιν. Οὕτως οὖν αὐτοῖς συγχωρητέον εἶναι κρίνω (1), ἵνα, εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι, τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας, τουτέστι τρεῖς ἑβδομάδας, ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμασιν αὐτοὺς διάγειν, καὶ ἐν τῇ ἀγγιστευούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἡ πρεσβύτερος συνάγοι, ὑπὲρ τοῦ μὴ χωρὶς συνελεύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέργεσθαι, καὶ λειτουργεῖν, καὶ μὴ συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν, ἐν ἣ ἔστιν ἐπίσκοπος, παραγίνοιτο· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τὰ οἰκεῖα αὐτοῦ πράγματα παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν οὐδεμίαν ὑπομενεῖ ζημίαν, καὶ τὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου ἐκκλίνειν δόξει ἔγκλημα. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ διατύπωσις (2).

ΖΩΝΑΡ. Τῶν ἐπισκόπων τινὲς, φησὶν ὁ κανὼν, ἐν ταῖς χώραις τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐπισκοποῦσιν, ὀλίγα πάνυ κέκτηνται ἴδια τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἴδια τῆς οἰκείας περιουσίας, ἐν δὲ ἑτέραις χώραις ἔχουσι κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν κτήσεων * (3) δύνανται βοηθεῖν τοῖς πένησι, διδόντες αὐτοῖς τὰ πρὸς χρεῖαν, ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι αὐτοῖς ἀπέργεσθαι ἐκεῖ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. Οὕτως οὖν, φησὶ, συγχωρεῖσθω ἐπίσκοπος εἰς ἑτέραν ἐνορίαν διάγειν, * ἀπιὼν εἰς τοὺς οἰκείους ἀγροὺς * (4), ἵνα ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ συνέργητο τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ διάγῃ, καὶ ἐν τῇ πλησιαζούσῃ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἡ πρεσβύτερος τὴν σύναξιν τοῦ λαοῦ ποιεῖται, συνέρχηται, καὶ λειτουργῇ· τὸ λειτουργεῖν δ' ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ λειτουργεῖν καὶ προσφέρειν τὴν ἀνάλμακτον θυσίαν νοητέον, ἀλλὰ τὸ εὐχεσθαι, καὶ τοὺς συνήθεις ὕμνους τῷ Θεῷ ἀναπέμπειν. Πῶς γὰρ ἱε-

(1) τὸ, κρίνω, οὕ κεῖται ἐν Σ. Ἰ. — κρίνομεν Π. — (2) ἄπαντες . . ἡ διατύπωσις, οὕ κεῖται ἐν Π. — (3) Χ. Ἑρ. — (4) τὰ μεταξὺ. * μόνον ἐν Χ. Ἑρ. καὶ Ἰ. λατινιστί.

ρουργῆσαι ἠδύνατο, ἢ ἄλλο τι ποιῆσαι ἀρχιερατικὸν δίκαιον εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν, μὴ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας τοῦτο ἐπιτραπεί; κατὰ γὰρ τὸν 15'. κανόνα τῶν Ἀποστόλων καθαιρεῖται ὁ τοῦτο ποιήσας. Καὶ τὸ συνέρχεσθαι δὲ εἰς ἐκκλησίαν, καὶ συνεύχεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πιστοῖς, διὰ τοῦτο, φαῖν, ἐπιτρέπομεν, ἵνα μὴ δοκῆ χωρὶς συνελεύσεως εἶναι, καὶ προσκρούῃ πρὸς τὸν ἀνωτέρω εἰρημένον κανόνα, τὸν ἀφορίζοντα τοὺς ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας μὴ συνιόντας εἰς ἐκκλησίαν. Μὴ μέντοι, φαῖν, συνεχέστερον εἰς τὴν πάλιν τῆς χώρας ἐκείνης παραγίνοιτο, ἵνα οὕτω μῆτε ζημίαν τινὰ ὑποστῆ ἐκ τοῦ μὴ ἐπιτηρεῖν τὰ οἰκεία, καὶ τὸ τῆς ἀλαζονείας ἐκκλίνῃ αἰτίαμα, μὴ διὰ δόξαν νομιζόμενος ἀπιέναι εἰς ἑτέραν πόλιν ἢ χώραν, ὥστε διδάσκειν, καὶ καταισχύνειν τὸν ἐν ἐκείνῃ ἐπίσκοπον.

ΒΑΣ. Ὁ μὲν 14. κανὼν διδάσκει περὶ τῶν ἀποδημησάντων ἐπισκόπων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν· ὁ δὲ παρῶν κανὼν διορίζεται τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς ἔχοντας ἀκινήτους μεγάλας κτήσεις εἰς ἀλλοτρίας ἐνορίας, ἀπαρεμπόδιστος εἰς ταύτας ἀπέρχεσθαι διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, καὶ οὕτω χειραγωγεῖν τοὺς πένητας. Πλὴν, φαῖν, ἐπὶ μὲν τρισὶ Κυριακαῖς ὀφείλει ὁ ἐπίσκοπος διαγεῖν εἰς τὰ οἰκεία κτήματα, καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων πιστῶν ἐκκλησιάζειν καὶ συλλειτουργεῖν, ἥτοι συνεύχεσθαι μετὰ τοῦ ἐκεῖσε ὄντος πρεσβυτέρου, ἵνα μὴ δοκῆ χωρὶς συνελεύσεως ἐκκλησιαστικῆς εἶναι, καὶ προσκρούειν πρὸς τὸν ἀνωτέρω εἰρημένον κανόνα, τὸν ἀφορίζοντα τοὺς ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας μὴ συνιόντας εἰς ἐκκλησίαν· μετὰ δὲ τὰς τρεῖς Κυριακάς μὴ παραβάλλειν συχνότερον ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾗ ὁ κατὰ τόπον ἐστὶν ἐπίσκοπος· τούτου γὰρ, φαῖν, αὐτῷ γινομένου, οὕτε αὐτὸς ὑποπέσει χρηματικῇ ζημίᾳ διὰ τὸ κατὰ παρουσίαν αὐτοῦ γενέσθαι τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, οὕτε ὁ ἐγχώριος ἐπίσκοπος ἀλαζονείαν τούτῳ ἐπιγράφεται. Τούτων οὕτως ἔχόντων, μὴ εἴπῃς ἀναγκαστικὸν εἶναι τῷ ἐπιδημήσαντι ἐπισκόπῳ εἰς τὰ παρ' ἐνορίαν κτήματα τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἐπὶ τρισὶ Κυριακαῖς ἐκεῖσε καθῆσθαι, καὶ μὴ

παραβάλλειν ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾗ ὁ ἐγχώριος ἐστὶν ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ συμβουλευτικὸν, διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον. Εἰ γὰρ θέλει ἀπεντεῦθεν εἰς τὴν πόλιν ἀπελθεῖν, καὶ συνομιλῆσαι εἰρηνικῶς τῷ ἐγχωρίῳ ἀρχιερεῖ, καὶ ὑποχωρῆσαι εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτοῦ κτήματα, οὐ κωλυθήσεται· ὁ γὰρ σκοπὸς τοῦ κανόνος οὐδὲν τι ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ μὴ ὀχλεῖσθαι τὸν ἐγχώριον ἐπίσκοπον ὑπὸ τοῦ παρ' ἐνορίαν ἐκεῖσε ἀφικνουμένου ἐπισκόπου, καὶ παρ' αὐτοῦ ἴσως περιϋβρίζεσθαι. Ἀνάγνωθι καὶ τὰ ἐν 15'. κανόνι τῆς α. καὶ β'. συνόδου γραφέντα παρ' ἡμῶν καὶ σημείωσαι, ὅτι εἰς τὰς ἀκινήτους κτήσεις τῶν ἀλλοτρίων ἐκκλησιῶν ὁ ἐγχώριος ἐπίσκοπος ἐνεργεῖ τὰ ἀρχιερατικὰ δίκαια· ἀπὸ μακρᾶς δὲ συνηθείας, βεβαιωθείσης πολυτάκις συνοδικῶς, ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως σταυροπήγιά τε δίδωσιν εἰς πάσας τὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνορίας, καὶ ἀναφορὰν ἔχει οὐ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐφ' αἷς ἔχει ἀκινήτοις κτήσεσιν ὅπουδῆποτε. Τινὲς δὲ λέγουσι, τὸ αὐτοδίκαιον ἔχειν τὸν αὐτὸν ἅγιον θρόνον, οὐ μόνον εἰς τὰς διαφερούσας τούτῳ κυριαρχικῶ δικαίῳ κτήσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀκίνητα τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ὅπουδῆποτε διακείμενα. Καλῶς δ' ἐξελαβόμεθα τὴν λειτουργίαν ἀντὶ εὐχῆς· λειτουργεῖν γὰρ, ἥτοι ἱερουργεῖν, χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου, ἀδύνατόν ἐστιν.

ΛΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος κτήσεις κεκτημένος ὑπερορίους, εἰ μέλλει ἐν ταύταις ἵεναι, μὴ πλέον ἐκεῖσε μενέτω Κυριακῶν τριῶν διαστήματος· οὕτω γὰρ ἡ οἰκεία τοῦτον ποιμνὴ καταπλουτίσει, καὶ αὐτὸς ἄτυφος διαμένει.

Κτήματά τινες τῶν ἐπισκόπων εἰ ἔχουσιν ἐν ἀλλοτρίαις ἐπισκοπαῖς κείμενα, οὐ κωλύονται ἀπέρχεσθαι εἰς ἐπιτήρησιν τούτων, καὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι· πλὴν καὶ οὗτοι πλέον τριῶν ἐβδομάδων ἐν ἀλλοτρίαις ἐγχρονίζουσιν οὐ συγχωρῶνται· ἵνα μῆτε τὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν πράγματα διὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἀπόλωνται, μῆτε ἔγκλημα τύπου καὶ ἀλαζονείας αὐτοῖς προσάψωσιν, ἐπὶ μακρότερον ἐν ἀλλοτρίᾳ πόλει ἐνδιατρίβουσιν.

Κανὼν ΙΓ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο πᾶσιν ἀρεσάτω (1), ἵνα εἴτε διάκονος, εἴτε πρεσβύτερος, ἢ καὶ τις τῶν κληρικῶν ἀκοινώνητος γένηται, καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον τὸν εἰδότα αὐτὸν καταφύγοι, γινώσκοντα ἀποκεκινῆσθαι αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὕβριν ποιοῦντα, παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. Εἰ δὲ τολμήσῃ τοῦτο ποιῆσαι, γινωσκέτω, συνελθόντων ἐπισκόπων, ἀπολογία ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθεστᾶναι. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Αὕτη ἡ κρίσις καὶ τὴν εἰρήνην πάντοτε διαφυλάξει, καὶ διατηρήσει τὴν πάντων ὁμόνοιαν (2).

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες, καὶ συνοδικοὶ πολλοὶ διετάξαντο· ὅ τε γὰρ λβ' καὶ ὁ λγ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τὰ αὐτὰ τεθεσπίκασιν.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τὸν ιβ'. ιγ'. ιδ'. λβ'. καὶ λγ'. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ς'. τὰ αὐτὰ λέγοντας.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὸν παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα κοινωνίας μετὰ γνῶσιν ἀξιῶν, οὐκ ἀνεύθυνος.

Ὁ ἐν εἰδήσει δεξάμενος τὸν παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ καὶ τινα τῶν κληρικῶν, καὶ συγκοινωνήσας, ἥτοι συλλειτουργήσας αὐτῷ, οὐκ ἀνεύθυνος, ἀλλ' ἀφορισθήσεται καὶ αὐτὸς, κατὰ τὸν δωδέκατον κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

(1) Βρ. 'Ε. Κ. Σ. 'Ρ. — Ἀρίσκει, εἰάν τις Π. — (2) Βρ. Χ, Τρ. 'Ε. Κ. — Ἄπαντες... ὁμόνοιαν, οὐ κεῖται ἐν Π, οὐδὲ παρὰ Βενετ.

Κανὼν ΙΔ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν ἀποσιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω (1). Εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὐρίσκοιτο, ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι, καὶ τραχέως (2) ἀντικρὺ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου κινήσεις, ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας αὐτὸν (3) ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἄθρόον τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. Πάντες ἐπίσκοποι εἰρήκασιν (4). Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα· οὐ γὰρ χρὴ μὴ ὑπέχειν (5) τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσιν. Κακεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἢ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἢ κυρωθῇ αὐτοῦ ἢ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχη. Πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῆ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν. Ἐὰν δὲ, συνεληλυθότες τῶν κληρικῶν τινες, κατίδωσι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ οὐ προσῆκόν ἐστιν, ὕβριν, ἢ μέμψιν ἀδικον ὑπομένειν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασι ἐπιστρέφειν τοῦτον ὀφείλουσιν, ἵνα τῷ τὰ πρέποντα κελεύοντι ὑπηρετῶνται, καὶ ὑπακούωσιν. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος τοῖς ὑπηρέταις εἰλικρινῆ ὀφείλει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ὑποτεταγμένοι (6) ἄδολα τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

(1) Ὅσιος . . . οὐκ ὀφείλω, οὐ κεῖται ἐν Π. παρὰ Βενερ. Χ. Γρ. — (2) Σ. Ρ. — τραχέως, οἱ λοιποί. — (3) Σ. Ρ. — τινὰ, οἱ λοιποί. — (4) πάντες . . . εἰρήκασιν, οὐ κεῖται ἐν Π. — (5) Π. Χ. Γρ. Κ. Ε. Βρ. Σ. Ρ. — μὴ ἔχειν Βενερ. — (6) Χ. Γρ. Βρ. Ε. Κ. — οἱ ὑπηρετούμενοι Π. Βενερ.

ΖΩΝΑΡ. Εάν επίσκοπος, φασίν οί Πατέρες, οξύχολος ἢ ἦτοι ὀργίλος, εἰ καὶ οὐκ ἐνδέχεται τοιούτους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους, καὶ κινήθεις εἰς θυμὸν κατὰ διακόνου ἢ πρεσβυτέρου, ἐκβάλη τῆς ἐκκλησίας τοῦτον, ἢ γουν ἀφορίση, προνοητέον, ἢτοι φροντιστέον, μὴ ἀθρόως, ἢ γουν αἰφνηδίως καὶ χωρὶς σκοποῦ τὸν τοιοῦτον τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. Καταφευγέτω δὲ ὁ ἐκβληθεὶς (1) πρὸς τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας, ᾧ δηλονότι ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας αὐτὸν επίσκοπος, καὶ ἀξιούτω, ἵνα παρ' αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐξετασθῇ τὸ πρᾶγμα, ἢτοι ἢ ἐπ' αὐτῷ πρᾶξις τοῦ ἐπισκόπου· οὐ χρὴ γὰρ παρορᾶσθαι τοὺς αἰτουμένους, καὶ μηδὲ ὁ ἀφορίσας επίσκοπος ἀγανακτεῖτω, ἀλλὰ φερέτω γενναίως τὴν ἐξέτασιν, ἵνα ἢ κυρωθῇ ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ δικαία οὔσα, ἢ διορθωθῇ. Ὁ δὲ ἀφορισμένος οὐκ ὀφείλει πρὸ τῆς διαγνώσεως ἀναιδῶς προσιέναι τῇ κοινωνίᾳ· ἐὰν δὲ ἴδωσιν αὐτὸν τινεὶ τῶν κληρικῶν τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου, ἐπαιρόμενόν τε καὶ ἀλαζονευόμενον κατὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτὸν, ὀφείλουσιν ἐπιστρέφειν αὐτὸν, τουτέστιν εἰς ταπεινώσιν ἄγειν καὶ ὑπόταγῆν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν, ὀνειδιστικοῖς δηλαδὴ καὶ ἐπεξελευστικοῖς· τοῦτο δὲ ποιεῖν ὀφείλουσιν, ὡς ὑπηρετοῦντες καὶ ὑπακούοντες τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν· ὡσπερ γὰρ, φησὶ, χρέος ἔχει ὁ επίσκοπος ἐνδείκνυσθαι καθαρὰν διάθεσιν πρὸς τοὺς ὑπηρέτας, ἢτοι τοὺς κληρικούς αὐτοῦ, οὕτως ἀρίδην ἐστὶ κακέινους ὀφείλει τὴν ὑπηρεσίαν τοῖς ἐπισκόποις ἀδολὸν ἐκτελεῖν (2). Τὸ δὲ λέγειν τὸν κανόνα, μὴ ἐνδημοῦντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, καταφεύγειν τὸν ἀφορισθέντα ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον, οἶμαι μηδέποτε ἐνεργῆσαι· τέως δὲ νῦν οὐ γίνεται. Πῶς γὰρ παρ' ἐτέρου μητροπολίτου, ᾧ οὐχ ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας επίσκοπος, πεισθήσεται δοκιμασθῆναι, εἰ δικαίως ἀφώρισεν ἢ μή; Ζήτησι καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα καθ'.

ΒΛΑΣ. Ἐμαθες ἀπὸ ἐτέρων κανόνων, ὅτι οὐκ ἔξεστι τοῖς ἐπισκόποις ἀκρίτως ἀφορίζειν τοὺς κληρικούς αὐτῶν. Ὁ δὲ παρῶν

(1) X. Tr. — ὁ ἐκβληθεὶς Βευερ. καὶ K, ἀλλὰ λατινιστὶ excois. — (2) Βευερ. K. οὕτως ὀφείλουσιν ἀδολὰ καὶ αὐτοὶ τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν X. Tr.

κανόνων φησιν, ὅτι, ἐὰν επίσκοπος οξύχολος καὶ θυμώδης ὑπάρχων, καὶ οὐκ ἐνδέχεται τοιοῦτον εἶναι τὸν επίσκοπον, ἀλλὰ πρᾶον καὶ μετριόφρονα, ἀφορίση ἀπὸ θυμοῦ πρεσβύτερον αὐτοῦ, ἢ διάκονον, προνοητέον, ἢτοι φροντιστέον, μὴ ἀπεντεῦθεν τοῦτον κατακεκριμένον (1) λογιζέσθαι, ὥστε μὴ συγκοινωνεῖν, ἢ γουν μὴ ἐνεργεῖν τὰ τῆς ἱερατείας μετὰ τῶν ἱερουργούντων. Ὁ γὰρ Κύριος, Λάθετε, εἶπε, Πνεῦμα ἅγιον· ὧν ἂν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ὧν δ' ἂν κρατήτε, κεκράτηνται· οὐ μὴν καὶ, τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας κολάζετε· ἀλλ' ἐχέτω ἐξουσίαν, ἀφορισθεὶς προσέρχεσθαι τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας (2), ᾧ δηλονότι ὑπόκειται ὁ ἀφορίσας επίσκοπος, ἐφ' ᾧ συστάδην τηρηθῆναι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ. Κι δὲ οὐ πάρεστιν ὁ μητροπολίτης, ἀπελθέτω ὁ ἀφορισθεὶς εἰς τὸν πλησιόχωρον μητροπολίτην, ἐφ' ᾧ τηρηθῆναι παρ' ἐκείνου τὸ πρᾶγμα. Τοῦτου δὲ γενομένου, μηδὲ ὁ ἀφορίσας επίσκοπος ἀγανακτεῖτω, ἀλλὰ φερέτω γενναίως τὴν ἐξέτασιν, καὶ καρτερεῖτω ἢ τὸν στηριγμὸν τοῦ ἀφορισμοῦ, ἢ τὴν διόρθωσιν. Ὡς δὲ τινος εἰπόντος, μεγάλως ἐκ τούτου βοιωθεῖσθαι τὸν ἀφορισθέντα εἰς τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ, διὰ τοὺς κανόνας τοὺς λέγοντας, πρὸ καταδίκης ἐντελοῦς μηδένα τιμωρεῖσθαι, φησὶν ὁ κανὼν, ὅτι καὶ κοινωνικός ἐστὶν ὁ ἀφορισθεὶς, καὶ τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔπεσον, ἀλλ' οὐκ ὀφείλει αὐτεκδίκητος γίνεσθαι καὶ ἱεουργεῖν πρὸ τοῦ δικαιωθῆναι. Ὁ γὰρ ἀθετῶν, φησὶν, ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ. Τοίνυν ὀφείλουσιν οἱ λοιποὶ κληρικοί, οἱ ἰδόντες τοῦτον ἱεουργοῦντα μετὰ τὸ ἀφορισθῆναι, ἐξυπεροψίας, ἢτοι ἀλαζονείας, ἐπιστρέφειν αὐτὸν εἰς ταπεινώσιν πικροτέροις ῥήμασιν, ἢτοι ὀνειδιστικοῖς, οὐ μὴν καὶ ὑβριστικοῖς· οὕτω γὰρ δόξουσιν ὑπήκοοι καὶ ὑπηρέται τῶν ἐπισκοπικῶν κελεύσεων· ὡσπερ γὰρ, φησὶ, χρέος ἔχει ὁ επίσκοπος ἀγαπᾶν τοὺς κληρικούς αὐτοῦ, οὕτω καὶ αὐτοὶ ὀφείλουσιν ἀδολὸν τὴν ὑπηρεσίαν ἀπονέμειν τοῖς ἐπισκόποις. Πῆ εἴτης δὲ πολλοῖς κανόσιν ἐναντιαῦσθαι τὸν παρόντα κανόνα

(1) κατακρινόμενον Βευερ. — (2) X. Tr. — ἐκκλησίας Βευερ. 'E.

διοριζόμενον ἀνατρέχειν τὸν ἀφορισθέντα πρὸς τὸν πλησιόχωρον μητροπολίτην, εἴπερ ὁ ἐπαρχιώτης μητροπολίτης ἀποδημῆ, ἐφ' ᾧ παρὰ τούτου κατεξετασθῆναι τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ. Θαυμάσιον γάρ, ἢ ἐνταλθῆναι τὸν πλησιόχωρον ἀρχιερέα παρὰ τοῦ ἀποδημήσαντος μητροπολίτου τοιούτων ἀκροᾶσθαι ἐκκλησιαστικῶν υποθέσεων ἀνηκουσῶν τῇ ἐκείνου ἐνορία, ἢ αἰρετὸν καταστῆναι τοῦτον δικαστὴν παρὰ τε τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ κληρικοῦ· ἄλλως γάρ οὐ δύναται ὁ πλησιόχωρος μητροπολίτης δικάζειν ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἐτέρας ἐπαρχίας, καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι κανόσιν εἰρήκαμεν. Πρὸς δὲ τὸν ἴσως ἐρωτήσοντά σε, πῶς οὐ τιμωρεῖ ὁ κανὼν τὸν μὴ ἐμμείναντα τῷ ἀφορισμῷ, ἀλλὰ καταφρονήσαντα τούτου καὶ ἱερουργήσαντα, εἰπέ, ὅτι ὁ κ'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου γενικῶς τῷ λόγῳ καθαιρεῖσθαι διορίζεται τοὺς παραβαίνοντας τὰ ἐν ταύτῃ διορισθέντα, καὶ ὁ κθ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἐκ μόνης ταύτης τῆς αἰτίας τὸν τοιοῦτον καταδικάζει, ὡςπερ ἂν εἰ εὐλόγως ἀφωρίσθῃ. Σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑβριστικὸν τῷ ἐπισκόπῳ τὸ τὸν ἀφορισθέντα ζητεῖν κατεξετασθῆναι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ· καὶ ὅτι, κὰν ὅπως ἂν ἀφορισθῇ ὁ κληρικὸς, ὀφείλει δέχεσθαι τὸν ἀφορισμὸν, καὶ ἀναμένειν τὴν ἐξέτασιν. Θαυμάζω δὲ πῶς οὐ διωρίσαντο οἱ Πατέρες, τί ὀφείλει γίνεσθαι, ἐὰν ὁ πάπας, λόγου χάριν, ἀφορίσῃ κληρικὸν αὐτοῦ ἀνευλόγως, καὶ αἰτιάται μὲν τὸν ἀφορισμὸν ὁ κληρικὸς, οὐ δύναται δὲ πρὸς μείζονα σύνοδον ἀπελθεῖν καὶ προθεῖναι τὴν αἰτίαν. Τὰ μὲν τοι ἐνταῦθα διορισθέντα χάριν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἐκκληπτέον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς, ἀλλὰ μὴν καὶ λαϊκοὺς.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ παρ' ὀξύχολου κατάκριτος, ἐπικουρίας δεόμενος, οὐκ ἀνήκοος· ἄχρι δὲ τῆς ἐπικουρίας δηλαδὴ ἀκοινωνήτος.

Ὁ παρ' ἐπισκόπου εἰς θυμὸν ὡς ἔτυχε κινουμένου ἀφορισθεὶς κληρικὸς, εἰ προσέλθῃ τῷ μητροπολίτῃ, ᾧ ὁ ἐπίσκοπος ὑπόκειται, ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ, εἴτε εὐλόγος ἔστιν, εἴτε καὶ μὴ, παραδεχθήσεται· πρὸ δὲ τοῦ ἐξετασθῆναι καὶ διαγνωσθῆναι, εἴτε καλῶς ἀφωρίσθῃ, εἴτε

καὶ μὴ, οὐ παραδεχθήσεται εἰς κοινωνίαν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιτιμῷ ἔσται.

Κανὼν ΙΕ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο δὲ πάντες ὀρίσωμεν, ἵνα (1), εἴ τις ἐπίσκοπος ἐξ ἐτέρας παροικίας βουλευθῇ, ἀλλότριον ὑπηρέτην, χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, εἰς τινα βαθμὸν καταστήσαι, ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἢ τοιαύτη κατάστασις νομίζοιτο. Εἴ τινες δ' ἂν τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψαιαν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν καὶ ὑπομιμνήσκεισθαι καὶ διορθοῦσθαι ὀφείλουσιν. Ἄπαντες εἰρήκασιν· Καὶ οὗτος ὁ ὅρος ἔσται ἀσάλευτος. (2)

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τούτου καὶ ὁ ις'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ ὁ ιζ'. τῆς ς'. συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ νδ'. καὶ ι'. διαλέγονται, ἵνα μὴ τις ἐπίσκοπος ἐτέρου ἐπισκόπου κληρικὸν δέχηται, ἢ χειροτονῇ αὐτὸν εἰς μείζονα προάγων βαθμὸν· εἰ δὲ χειροτονήσῃ, ἄκυρος ἢ χειροτονία εἶη, εἰ μὴ ὁ πρότερος ἐπίσκοπος τοῦ κληρικοῦ ἐκείνου ἐπιτρέψῃ τὴν χειροτονίαν· οἱ δὲ τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψαντες, ταυτέστι τὸ αἰκειώσασθαι ἢ καὶ χειροτονῆσαι ἀλλότριον κληρικὸν, ὀφείλουσιν ὑπομιμνήσκεισθαι περὶ τούτου, καὶ διορθοῦσθαι παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων. Ὁ δὲ ιζ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου, μεταγενεστέρως οὔσης παρὰ ταύτην τὴν σύνοδον, τοὺς ἕκτοτε χωρὶς γνώμης τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς ἐτέραν μεταχωροῦντας ἐκκλησίαν καθαιρεῖσθαι κελεύει, καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους αὐτούς.

ΒΛΑΣ. Ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ς'. συνόδου, μεταγενέστερος ὢν, καθαιρεῖσθαι διορίζεται καὶ τοὺς δεξαμένους καὶ τοὺς δεχθέντας. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανόνα ιε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ νδ'. καὶ ι'.

(1) Οὐ καίται παρὰ Βευερ. καὶ X. Τρ. — ὀρίζομεν ἵνα, II. — (2) Ἄπαντες . . . ἀσάλευτος, οὐ καίται ἐν II.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν ἀλλότριον ὑπηρέτην ἀλλότριος, δίχα τῆς ἐκείνου γνώμης, ἐμβρομὸν καθιστὰς, καθίστησιν, ἀλλ' ἀβέβαιον.

Οὐ δεῖ ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικὸν παραδέχεσθαι, καὶ εἰς βαθμὸν τινα τάττειν αὐτὸν, ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. Ἐὰν δέ τις τοῦτο ποιῆσει, καὶ τὸν ἀλλότριον ἐν τῷ ἰδίῳ κλήρῳ ἐγκαταστήσει· ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἢ τοιαύτη ἔσται κατάστασις.

Κανὼν Ις'.

Ἄετιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἀγνοεῖτε ὅποια καὶ πηλίκῃ τυγχάνει ἢ τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολις. Πολλάκις τοιγαροῦν εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἐτέρων ἐπαρχιῶν (1) πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι παραγίνονται, καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχέος (2) διαγωγῆς χρόνου, ἐναπομένουσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσιν, ἢ μόλις μετὰ πλείστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι ἐκκλησίας ἀναγκάζονται· περὶ τούτων οὖν ὀριστέον (3). Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν (4)· Οὗτοι οἱ ὅροι, οἱ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὠρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τῶν μετατιθεμένων κληρικῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἑτέραν διαγορεύει, καὶ τὰ ἤδη περὶ αὐτῶν ὠρισμένα τηρεῖσθαι διακελεύεται.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τῶν μετατιθεμένων κληρικῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἑτέραν διαγορεύει· καὶ ἀνάγνωθι τὰ περὶ τούτου γραφέντα ἐν διαφόροις κανόσιν.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων βραδύτητος ὅροι, καὶ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ἔχουσι δύναμιν.

(1) Σ. 'Ρ. Χ. Τρ. Πρ. 'Ε. Κ. — Ἐπειδὴ πολλάκις εἰς τὴν τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολιν ἀπὸ ἐτέρων ἐπαρχιῶν Π. — (2) βραχεῖα Π. Ἐ. Κ. — (3) Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον, ἀρέσκει προστίθασιν ἢ Σ. 'Ρ. — (4) Περὶ τούτων... ἐπίσκοπος εἶπεν, οὗ κεῖται ἐν Π.

ἵκιστα τὸν ἐπίσκοπον μὴ τὴν οἰκείαν ποίμνην καταλι-
πάνειν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ πόλει πλέον τριῶν ἐβδομάδων ἐνδιατρί-
βειν. Τοῦτο γοῦν καὶ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, ὁ παρὼν
ὀρίζει κανῶν, τὸ μὴ πλέον τριῶν ἐβδομάδων καὶ αὐτοὺς τῆς
ἐκυτῶν ἐκκλησίας ἀπολιμπάνεσθαι.

Κανὼν ΙΖ'.

Ὁσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὑποβάλλοντος (1) καὶ τοῦ ἀδελ-
φοῦ ἡμῶν Ὀλυμπίου, καὶ τοῦτο (2) ἤρρεσεν, ἵνα, εἴ τις
ἐπίσκοπος βίαν ὑπομείνας ἀδίκως ἐκβλήθῃ, ἢ διὰ τὴν ἐπι-
στήμην, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας,
ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίαν, καὶ φεύγων τὸν κίνδυ-
νον, ἀθῶος καὶ καθωσιωμένος ὢν, εἰς ἑτέραν ἔλθοι πόλιν,
μὴ κωλύεσθω (3) ἐκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον διάγειν, ἕως ἂν ἐπα-
νέλθῃ, ἢ τῆς ὕβρεως τῆς γεγεννημένης αὐτῷ ἀπαλλαγὴν
εὐρέσθαι δυνηθῇ· σκληρὸν γὰρ καὶ βαρύτατον, ἐλασίαν
ἀδικον ὑπομεμενήκότα μὴ ὑποδέχεσθαι ὑφ' ἡμῶν· πλεί-
στη γὰρ καλοκάγαθία καὶ φιλοφρονήσει (4) ὀφείλει πα-
ραδέχεσθαι ὁ τοιοῦτος. Ἄπαντες εἰρήκασιν· Ἐρρεσε καὶ
τοῦτο (5).

ΖΩΝΑΡ. Ἀνωτέρω διαταξάμενοι οἱ τῆς συνόδου ταύτης
Πατέρες, τοὺς ἀπιόντας εἰς ἑτέραν πόλιν ἔχουσαν ἐπίσκοπον
μὴ πλέον τῶν τριῶν ἐβδομάδων ἐκεῖ διατρίβειν, ἐνταῦθά τισι
καὶ ἐπὶ πολὺ προσμένειν συγχωροῦσιν. Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ἀδί-
κως ἐκβαλλόμενοι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἢ διὰ τὴν ἐπιστή-
μην, ἢ γοῦν ὡς ἐπιστάμενοι τὴν τῶν δογμάτων τῆς πίστεως
ἀκρίθειαν, καὶ ταύτην διδάσκοντες, καὶ παρὰ αἰρετικῶν ἐλαυ-
νόμενοι, οἷα γεγονάσι παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ἐπὶ τοῦ Κωνσταν-

(1) ὑπερβάλλοντος Βρ. — (2) Βρ. Σ. Ἐ. Ρ. Κ. — τὰ ἀπὸ τοῦ Ὁσίου, ἕως τοῦ
καὶ τοῦτο, οὐ καῖται ἐν Π. παρὰ δὲ Βευερ. καὶ ἐν Χ. Γρ. οὕτω· Καὶ τοῦτο ἤρ-
ρεσεν, ἵνα κτλ. — (3) κωλύηται Βευερ. Χ. Γρ. — (4) Π. Ἐ. Κ. Σ. Ρ. — φιλο-
φροσύνη Χ. Γρ. Βευερ. — (5) Ἄπαντες, τοῦτο, οὐ καῖται ἐν Π.

τίου καὶ τοῦ Οὐάλεντος, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς ὁμολογοῦντες ὅσα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἤγουν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν, καὶ ὅτι Θεὸς ἀληθινός ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ διωκόμενοι πάλαι μὲν παρὰ τῶν παλαιότερων βασιλέων, ὕστερον δὲ καὶ παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ· ἢ ὡς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας λέγοντες, καὶ ἀδικουμένων καὶ καταδυναστευομένων ὑπερμαχοῦντες, οἷα τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ γεγόνασι, καὶ τῷ Χρυσοστόμῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς. Τὸν γοῦν οὕτω διωκόμενον ἐκ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀδίκως, ἀνάγκη εἰς ἑτέραν πόλιν ἀπιέναι· φεύγοντα τὸν κίνδυνον, ἀθῶον μὲν ὄντα, κατὰ τὸ εὐθές τε καὶ δίκαιον, καθωσιωμένον δὲ, διὰ τὴν δυναστείαν τῶν διωκόντων αὐτόν· καθωσιωμένος δ' ἐστὶν ὁ ἀφωρισμένος εἰς κόλασιν· τὸν τοιοῦτον, φησὶν ὁ κανὼν, μὴ κωλύεσθαι διατρέχειν ἐν ἑτέρᾳ πόλει, ἕως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθῃ πόλιν, τὸν φόβον τοῦ κινδύνου διαφυγῶν, ἢ τῆς ὑβρεως τῆς γενομένης αὐτῷ ἀπαλλαγείας. Ὑβριν δὲ, οἶμαι, τὴν ἀπέλασιν τὴν ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ὀνομάζει· σκληρὸν γάρ, φησὶ, καὶ βαρύντατον, τὸν ἀδίκως τῆς πόλεως αὐτοῦ ἀπελαθέντα, μὴ ὑποδέχεσθαι παρὰ τῶν συνεπισκόπων μετὰ πολλῆς τῆς φιλοφροσύνης καὶ ἀγαθότητος, ἤγουν προθύμως καὶ ἡλαρῶς.

ΒΛΑΣ. Διαφόρων κανόνων διοριζομένων μὴ διάγειν ἐπίσκοπον εἰς ἑτέραν ἐνορίαν ἐπέκεινα τοῦ νενομισμένου καιροῦ, ἄρτι φασὶν οἱ Πατέρες, τοῦτο μὴ κρατεῖν εἰς τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἐκβαλλομένους ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην, τούτέστι, τὴν περὶ τὰ θεῖα δόγματα σπουδαίαν διδασκαλίαν, ἢ διὰ τὸ ὁμολογεῖν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἢ διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοὺς ἠδικημένους, κἀντεῦθεν διὰ μεγάλην αἰτίαν, καὶ ὡς φεύγοντας τὸν κίνδυνον, λογιζομένους μὲν καθωσιωμένους παρὰ τῶν ἐκβαλλόντων αὐτοὺς, ὄντας δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀθῶους· ἀλλ' ἔστωσαν καὶ εἰς ἑτέρας πόλεις ἀκωλύτως, ἕς τ' ἂν ἡ ἀπειλὴ τοῦ κινδύνου παυθῇ, καὶ δυναθῇ ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἢ ἐκδικηθῇ ἢ ἐκ τῆς ἀπελάσεως ἐπιγενομένη τούτῳ ὑβρις· σκληρὸν γάρ καὶ ἀφιλάδελφόν ἐστι, μὴ φιλοφρονεῖσθαι μετὰ πάσης ἀγαθότητος τὸν τοιοῦτον παρὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ. Ὡστε σημείωσαι, ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ἀπὸ τῆς βασιλευού-

σας τῶν πόλεων ἐκβάλλεσθαι οἱ ἀνατολικοὶ ἐπίσκοποι οἱ μὴ ἔχοντες καθίσματα, ὡς τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν κατεχομένων παρὰ τῶν ἐθνῶν· καὶ οἱ παρὰ τῶν ἀδίκων πρακτόρων διωκόμενοι, διὰ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων.

ΛΡΙΣΤ. Ἀδίκως ἐπίσκοπος ἐλαυνόμενος, εἰ ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας διάγοι, δεκτέος, ἕως τὴν ὑβριν ἐπανασώσαιοτο.

Τὸν τύπον καὶ τὴν ἀλαζονείαν οἱ Πατέρες κωλύοντες προσέταξαν, μὴ ἐφ' ἱκανὸν καιρὸν ἐπίσκοπον ἐν ἀλλοτρῴᾳ ἐπισκοπῇ διατρέχειν. καὶ δέ τις, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἡμετέρας πίστεως, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδίκησιν, τῆς ἰδίας πόλεως ἐκβληθεὶς, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπέλθῃ πόλιν, οὐ κωλυθήσεται ἐκεῖ διάγειν, μέχρις ἂν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν δυναθῇ τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ὑβρεως.

Κανὼν ΙΗ'(Ι).

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οἶδας, ἀδελφὲ Ἀέτιε, ὡς τὸ τηνικαῦτά ποτε κατασταθέντος σου ἐπισκόπου, ἢ εἰρήνην λοιπὸν ἐβράβευσεν· ἵνα μὴ τινα λείψανα διχονοίας περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν (2) ἐναπομείνη, ἔδοξε καὶ τοὺς παρὰ Μουσαίου κατασταθέντας, καὶ τοὺς παρὰ Εὐτυχιανοῦ, ἐπειδὴ αὐτῶν οὐδεμίαν αἰτίαν εὕρισκοιτο, πάντας ὑποδεχθῆναι.

Κανὼν ΙΘ'(3).

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τῆς ἐμῆς μετριότητος ἢ ἀπόφασίς ἐστὶν αὕτη (4)· Ἐπειδὴ ἡσυχοὶ καὶ ὑπομονητικοὶ ὀφείλομεν εἶναι, καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν ἔκκτον, ἀπαξ τοὺς εἰς κληρὸν ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπὸ τινῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλοιντο (5) ἐπανερχεσθαι εἰς ἃς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ

(1) 10'. τοῦ Σ. Ρ. — οὐ κεῖται ὁ κανὼν ἐν Π. — (2) Χ. Γρ. Βρ. Σ. 'Ρ. Ε. Κ. — περὶ τῶν ἐκκλησιῶν Βενετ.—(3) 11'. ἐν Π. — (4) Ὅσιος . . . ἔστιν αὕτη, οὐ κεῖται ἐν Π. — ἐν δὲ Χ. Γρ. παραλείπεται τὰ, τῆς ἐμῆς μετριότητος ἢ ἀπόφασίς ἐστὶν αὕτη. — (5) ἐὰν βούλοιντο . . . τοῦ λοιποῦ δὲ μὴ ὑποδέχεσθαι Χ. Γρ.

μὴ ὑποδέχεσθαι· Εὐτυχιανὸν δὲ μὴτε ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα· ἀλλ' οὐδὲ Μουσαῖον ὡς ἐπίσκοπον νομίζεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι (1) αὐτοῖς ἀρνεῖσθαι. Πάντες εἶπον· Ἀρέσκει (2).

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Μουσαῖος καὶ ὁ Εὐτυχιανὸς, ὧν οἱ κανόνες οὗτοι μέμνηνται, καὶ ἕτεροι, ὡς ἐπίσκοποι, κληρικούς τινας ἐν ἐκκλησίαις κατέστησαν. Περὶ τούτων οὖν ὁ Ὅσιος ἔφη, ὅτι οἱ ὑπὸ τινων ἀδελφῶν ἡμῶν εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν καταστάντες ἔξωσαν κληρικοὶ ἐν αἷς κατέστησαν ἐκκλησίαις· εἰ γὰρ καὶ οἱ καταστήσαντες αὐτοὺς οὐκ ἔμελλον εἶναι ἐπίσκοποι δι' αἰτίας τινάς, ὅμως ὅτε κατέταξαν αὐτοὺς, ἐπισκοπικὰ δίκαια εἶχον ὡς χειροτονημένοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐδέξατο καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν χειροτονηθέντας ἡ σύνοδος. Εἰ δὲ μὴ βούλονται ἐπαυλεῖν εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὧν ὠνομάσθησαν κληρικοὶ, μηκέτι ὑποδεχέσθωσαν ἐν ἄλλαις δηλαδὴ ἐκκλησίαις. Ὁ δὲ Εὐτυχιανὸς καὶ ὁ Μουσαῖος ἐπισκόπου δίκαια ἢ ὄνομα μὴ ζητεῖτωσαν· εἰ δὲ ὡς λαϊκοὶ βούλονται κοινωνεῖν, οὐ χρὴ αὐτοὺς ἀποπέμπεσθαι.

ΒΛΑΣ. Ὁ Μουσαῖος καὶ ὁ Εὐτυχιανὸς ἀχειροτόνητοι ὄντες, ὡς ἐπίσκοποι κληρικούς τινας ἐχειροτόνησαν. Τοῦ γοῦν Γαυδεντίου ζητήσαντος διὰ τὴν κατὰ Θεὸν εἰρήνην δεχθῆναι τοὺς παρὰ τούτων χειροτονηθέντας, ὡς μηδὲ εἰδῆσιν ἔχοντας τοῦ κακοῦ, ἕτερος ἐπίσκοπος, Ὅσιος ἐπονομαζόμενος, ἀπελογήσατο, ὡς, εἰ καὶ ὀφείλομεν εἶναι φιλόφρονες καὶ μετριόφρονες, ἀλλ' ἐκείνους εἰς κλῆρον δεξόμεθα τοὺς ἱερωθέντας παρὰ τινων τῆ ἀληθείᾳ μὲν ὄντων ἐπισκόπων, διὰ τινὰ δὲ ἰσως πταίσματα ἐκβληθέντων ἀπὸ τῶν λαχουσῶν αὐτοὺς, ἐὰν τέως καὶ αὐτοὶ οἱ κληρικοὶ καλοθελῶς ἀπέρχωνται πρὸς ἡμᾶς ἐκκληρώθησαν ἐκκλησίας· τοῖς δὲ παρὰ τοῦ Εὐτυχιανοῦ καὶ τοῦ Μουσαίου κληρωθεῖσι δῆθεν, ὡς λαϊκοῖς συγκοινωνήσομεν· ὅτι οὐδὲ ὄνομα ἐπισκόπου δύνανται ἐκδικεῖν οἱ αὐτοὺς τάχα χειροτονήσαν-

(1) οὐ χρὴ X. Γρ. — (2) οὐ καίται τὸ, πάντες εἶπον ἀρέσκει, ἐν II καὶ X. Γρ.

τες. ὥστε σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος οὐδένα· προκριματισμὸν ὑπέστησαν οἱ παρὰ τινων καθαιρεθέντων ἢ καὶ ἀναθεματισθέντων κληρωθέντες. Τὰ δὲ περὶ τοῦ Μουσαίου καὶ τοῦ Εὐτυχιανοῦ ἔλκυσον καὶ εἰς ἄλλους μὴ χειροτονηθέντας καὶ πλασαμένους χειροτονηθῆναι (1). Περὶ δὲ τῶν βαπτισθέντων παρὰ ἀνιέρων, οὐκ ἔχω τί σοι εἰπεῖν ἀναμφίβολον. Εὐρίσκεται γὰρ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅτι παιδίᾳ τινὰ παρὰ τῷ χεῖλει τῆς θαλάσσης ἐν τῇ ἄμμῳ παρὰ τοῦ ἁγίου βαπτισθέντα κατὰ λόγον παιδείας, ὅτι καὶ αὐτὸς παιδίον τῷ τότε ἦν, ἐδέξατο ὁ κατὰ χώραν ἐπίσκοπος, καὶ ὡς ἤδη βαπτισθέντα διὰ μύρου χρίσας, ἀπέλυσε. Φέρεται δὲ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Πορφυρίου, ὅτι οὐκ ἐβαπτίσθη παρὰ ὀρθοδόξου, ἀλλὰ σκηνικὸν βίον ὑποκρινόμενος παρὰ αἰρετικοῦ σκηνικοῦ διὰ ὕδατος κατάβροχος γέγονεν, ὡς τάχα βαπτισθεὶς· καὶ οἱ μὲν παρεστῶτες αἰρετικοὶ, τὸ γεγονός ἔσχον γέλωτος ἀφορμὴν, αὐτὸς δὲ μαρτυρίου εἶδε γὰρ ἀγγέλους μετὰ λαμπάδων προπορευομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τὸ, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, βοῶντας· κἀντεῦθεν ἀπὸ σκηνικοῦ μάρτυς γέγονεν.

Ἔτερα ἐρμηνεία. (2)

Ἐντὸς μὲν ἐγράφησαν ὅσα δῆτα καὶ ἐγράφησαν χάριν τῶν βαπτισθέντων παρὰ ἀνιέρων (3). Τοῦ δὲ μητροπολίτου Ἰρακλείας κυροῦ Μιναυῆλ ἐρωτήσαντος συνοδικῶς, εἰ χρὴ δεχθῆναι ὡς πιστὸν *βεβαπτισμένον, τὸν* (4) παρὰ ἀνιέρου τινὸς πλασαμένου τὸ ἱερατεῦειν βαπτισθέντα κατὰ τὴν ἐνορίαν αὐτοῦ, ἐδέξατο καὶ ἡμᾶς εἰπεῖν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, καὶ εἶπομεν ταῦτα· Οἱ θεοκῆρυκες ἅγιοι Ἀπόστολοι, δι' ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ βαπτισματος ἁγιασμὸν δίδοσθαι τοῖς πιστοῖς διωρίσαντο. Φασὶ γὰρ ἐν μς'. καὶ μζ'. κανόνι ταῦτα

(1) X. Γρ.—χειροτονίαν Ἐ. Βευερ. — (2) ἢ ὅ. αὕτη ἐρμηνεία οὐ καίται παρὰ Ἐ. ὁ δὲ Βευερ. δημοσιεύει αὐτὴν ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ, ἀνευρὼν αὐτὴν ἐν τῷ Βοδληϊανείῳ καὶ τῷ Ἀμερδαχελῷ Κιῶδηξί· οὐχ εὑρίηται δὲ ἐν πᾶσι ταῖς χειρογράφοις, ὡς προστεθεῖσα ἀκόλουθως ὑπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος μετὰ τὴν ὀλικὴν τῶν κανόνων ἐξήγησιν. — (3) παρὰ αἰρετικῶν Βευερ. — (4) τὰ ἐντὸς τῶν *οὐ καίται παρὰ Βευερ.

ρήτως· Επίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, αἰρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα, ἢ Οὐσίαν, καθαιρείσθαι προστάσσομεν· Επίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν καὶ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοῖερέων. Ὁ γοῦν λέγων, μὴ ὀφείλειν βαπτισθῆναι τὸν παρὰ λαϊκοῦ ψευδοῖερέως βαπτισθέντα, καὶ μὴ ἁγιασθέντα κατὰ ἀλήθειαν, προφανῶς ἐναντιοῦται, κατὰ τὸ ἐμοὶ τέως δοκεῖν, τοῖς τοιοῦτοις κανόσι· δέχεται γὰρ παρὰ τὴν τούτων περίληψιν λαϊκοῦ ψευδοῖερέως ἐπίπλαστον βάπτισμα. Ὅτι δὲ μόνοις ἐπισκόποις καὶ ἱερεῦσιν ἢ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἐνεδόθη τελετὴ, δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ κς'. κανόνος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, λέγοντος, ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προσδεχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων· καὶ τοῦ μς'. κανόνος τῆς αὐτῆς συνόδου, τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις διοριζομένου, οὐ μὴν τοῖς λαϊκοῖς. Ὡσπερ τοίνυν τοὺς ἀμφιβαλλομένους εἰ ἐβαπτίσθησαν, βαπτίζειν ἀποκριματίστως ὠρίσθημεν ὑπὸ τοῦ ρβ'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καὶ τῆς ἀληθείας βαπτίσματος ἔτυχον, οὕτω καὶ τὸν βαπτισθέντα παρὰ ἀνθρώπου μὴ λαβόντος ἐξουσίαν βαπτίζειν, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀφιέναι ἁμαρτίας, (ρυπτικὸν γὰρ, φησιν, ἁμαρτημάτων τὸ βάπτισμα), ἀκινδύνως καὶ χωρὶς τινος προσκόμματος βαπτίζειν ὀφείλομεν· μὴ ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ τοῦτον τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καθάρσεως. Εἰ δὲ τις λέγει διὰ τὴν γενομένην ἀνάγνωσιν τῶν ἁγίων εὐχῶν παρὰ τοῦ λαϊκοῦ, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου μύρου χρίσιν, ὀφείλειν ἀληθῆς τοῦτο βάπτισμα λογίζεσθαι, εἴπη πάντως καὶ τοὺς κληρωθέντας παρὰ ἐπισκόπων πλαστῶς (1) καὶ μὴ κατὰ ἀλήθειαν χειροτονηθέντων, ὀφείλειν εἶναι καὶ μετὰ διάγνωσιν τοῦ κακοῦ κληρικοῦς, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ ὑπεναντίον τῷ δ'. κανόνι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς β'. συνόδου τῷ ταῦτα διατακτομένῳ ῥητῶς· Περὶ Μαξίμου τοῦ κηνικοῦ καὶ τῆς κατ'

(1) X. Tr. = πλαστοῦ Βενερ.

αὐτὸν ἀταξίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε καὶ μῆτε τὸν Μαξίμον ἐπίσκοπον γενέσθαι ἢ εἶναι, μῆτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἰωδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων, ἀκρωθέντων· καὶ τῷ ἱ. κανόνι τῆς ἐν Σαρδικῇ, τῷ διοριζομένῳ τοὺς παρὰ τοῦ Μουσαίου καὶ Εὐτυχιανοῦ κληρωθέντας, ὡς λαϊκοὺς μόνον δεχθῆναι, ὡς κληρικοῖς δὲ αὐτοῖς μὴ κοινωνεῖν, διὰ τὸ τὸν Μουσαῖον καὶ τὸν Εὐτυχιανὸν ἀχειροτονήτους εἶναι. Ὡς γοῦν οὐκ εἰσὶ κληρικοὶ οἱ παρὰ τοῦ ἀνιέρου Μαξίμου, καὶ τοῦ Εὐτυχιανοῦ, καὶ τοῦ Μουσαίου χειροτονηθέντες, οὕτως οὐδὲ βεβαπτισμένος λογισθήσεται ὁ παρὰ ἀνιέρου βαπτισθῆναι λεγόμενος· διὸ καὶ τοῦ ἀληθοῦς βαπτίσματος ἀποκριματίστως ἀξιωθήσεται (1). Εἰ γὰρ μὴ ταῦτα εἴπωμεν, οὐ μόνον τοῖς ἱεροῖς καὶ θαλοῖς κανόσιν ἐναντιωθῶμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀναγκασθησόμεθα λέγειν πιστοὺς διὰ τὴν τοῦ ἁγίου μύρου τιμὴν, καὶ τοὺς ἀπὸ μακρᾶς συνηθείας βαπτιζομένους Ἀγαρηνοὺς ἵνα μὴ ὄζωσιν· ὡσαύτως καὶ τοὺς παρὰ ἀνιέρων χρισμένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ, λογίζεσθαι καὶ εἶναι βεβαπτισμένους κυρίως καὶ ἀληθῶς, καὶ διδόναι ἁγιασμὸν τοὺς μὴ λαβόντας ἐξουσίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος χάριτος· ὅπερ ἐμοὶ τέως οὐκ ἔστιν ἀνεκτόν. Εἰ δὲ τις ἀνθυποφέροι μοι τὸ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μεγάλου ἁγίου Ἀθανασίου γεγονὸς, γέγραπται γὰρ τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ βαπτισθέντας· ἐπὶ τῆς θαλασσοῦ ψάμμου δεχθῆναι ὡς βεβαπτισμένους, καὶ τὸ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Πορφύριῳ τελεσιουργηθῆν παρὰ σκηνικοῦ κατὰ λόγον παιγνίου βαπτισθέντι, κἀντεῦθεν μαρτυρικοῦ στεφάνου ἀξιωθέντι, ὡς ἰδόντι τὴν καὶ τα Θείου ἀγγέλους μετὰ λαμπάδων προπορευομένους αὐτοῦ, καὶ τὸ, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, βοῶντας, ἀντιθέσω τούτων νομικὸν κανόνα, λέγοντα, Τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα. Ἄν γοῦν ὁ βαπτίσας ἀνὴρ ὁσίας χάριτος ἠξιώθη οἶας καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ ὁ ἅγιος Πορφύριος, δεξόμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ παρὰ τούτου γεγόμενον βάπτισμα· εἰδ' οὐκ ἔστι

(1) τὸ ἀληθῶς βάπτισμα ἀποκριματίστως βαπτισθήσεται Βενερ.

τοῦτο, τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσιν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσομεν.

ΑΡΙΣΤ. Ἄδεκτος ὁ κληρικὸς ὁ μὴ τελῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ἧ κεκλήρωται. Εὐτυχιανὸς μὲν τοι, καὶ Μουσαῖος, ἐπισκόπου κλησὶν οὐκ ἐκδικήσουσι· κοινωνίας μὲν τοι κατὰ τοὺς λαϊκοὺς, εἴαν θέλωσιν, ἐπιτεύξονται.

ὑπὸ τῶν συνόδων σχεδὸν πασῶν, καὶ ἐν πολλοῖς κανόσιν ὄριστα, τὸ, μὴ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἀλλοτρίους κληρικούς παρ' ἐπισκόπων ἑτέρων, καὶ ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν προάγειν αὐτούς· τοῦτο γοῦν καὶ ὁ παρὼν διδάσκει κανὼν. Εὐτυχιανὸν μὲν τοι, καὶ τὸν Μουσαῖον, σχισματικούς γενομένους, καὶ καθαιρεθέντας, ὀρίζει, εἰ μεταμεληθῶσι, καὶ τὸ τῆς ἐπισκοπῆς διεκδικούσιν ἀξίωμα, ἢ τὸ ὄνομα μὴ εἰσακουσθῆναι, ὡς λαϊκοὺς μὲν τοι, εἰ θούλονται, εἰς κοινωνίαν παραδεχθῆναι.

Κανὼν Κ'(Ι).

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπε· Ταῦτα σωτηριωδῶς καὶ ἀκολούθως ὀρισθέντα, καὶ πρεπόντως τῇ ἐπιτιμίᾳ ἡμῶν τῶν ἱερέων, καὶ Θεῷ ἀρέσαντα καὶ ἀνθρώποις, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν ἑαυτῶν κατασχεῖν οὐ δυνήσονται, εἴαν μὴ καὶ φόβος ταῖς ἐξενεχθείσαις ἀποφάσεσιν ἀκολουθήσῃ· ἴσμεν γὰρ καὶ αὐτοὶ, πλεονάκεις διὰ τὴν ὀλίγων ἀναισχυντίαν τὸ θεῖον καὶ σεβασμιώτατον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης εἰς κατάγνωσιν ἐληλυθέναι. Εἰ τοίνυν τις παρὰ τὰ πᾶσι (2) δόξαντα τολμήσῃ, σπουδάζων τύφῳ μᾶλλον καὶ ἀλαζονείᾳ, ἢ τῷ Θεῷ ἀρέσαι, ἕτερόν τι διαπράξασθαι, ἤδη γινωσκέτω ἐγκλήματι ἀπολογίας ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθίστασθαι, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν. Ἄπαντες ἀπεκρίναντο· Πρέπει καὶ ἀρέσκει ἡμῖν ἡ τοιαύτη γνώμη (3).

(1) κ.ά. ἐν Σ. 'Ρ. — εἶ. ἐν Π. — Γαυδέντιος... εἶπε, οὐ κεῖται ἐν Π.

(2) τὰ παρὰ πᾶσι Βενετ. — (3) ἄπαντες... γνώμη, οὐ κεῖται ἐν Π.

ΖΩΝΑΡ. Ταῦτα, φησὶν ὁ κανὼν, ἐπὶ σωτηρίᾳ ὀρισθέντα, καὶ κατὰ τὸ πρέπον τῆ τάξει καὶ τῆ τιμῇ τῆ ἱερατικῆ, καὶ θεάρεστα ὄντα, καὶ ἀνθρώποις ἀποδεκτὰ, οὐκ ἰσχύσουσιν, οὐδὲ κρατήσουσιν, εἰ μὴ καὶ φόβος κολάσεων καὶ ἐπιτιμίων ταῖς ἀποφάσεσιν ἐπακολουθήσει, ὥστε φοβεῖσθαι τοὺς παραβαίνοντας, ὅτι ἐπιτιμηθήσονται. Γινώσκομεν γάρ, ὅτι πολλάκις τινῶν ὀλίγων ἐξ ἀναισχυντίας παραβαίνόντων τοὺς κανόνας, καταγινώσκειται τὸ θεῖον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης, οὐ τῶν ἁμαρτανόντων ἱερέων μόνον βλασφημουμένων, ἀλλ' ὁμοῦ πάντων· διὰ γὰρ τῆς ἱερωσύνης, πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐνέφηεν. Εἰ οὖν τολμήσει τις ἄλλο τι διαπράξασθαι παρὰ τὰ δόξαντα πᾶσιν, ἀλαζονευόμενος καὶ ἐπαιρόμενος, καὶ μὴ σπεύδων τῷ Θεῷ ἀρέσαι, γινωσκέτω ὑπεύθυνον ἑαυτὸν καθιστᾶν (1) ἐγκλήματι ἀπολογίας, τουτέστιν, οὐ μονομερῶς κατακριθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐλκυσθήσεται εἰς δικαστήριον, καὶ ὡς ἔγκλημα ποιήσας, ἀπολογήσασθαι ἀπαιτηθήσεται, καὶ ἀποβαλεῖ ἀξίωμα, ἧγουν στερηθήσεται τῆς τιμῆς τοῦ ἀξιώματος τῆς ἐπισκοπῆς, ἧγουν καθαιρεθήσεται.

ΒΛΑΣ. Περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ὀροθετήσαντες οἱ Πατέρες ἐν τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ, καὶ ἀναλογισάμενοι εὐκαταφρόνητα ἴσως γενέσθαι τὰ ὀρισθέντα, διὰ τὸ μὴ κατεμπεδωθῆναι αὐτὰ κολάσεσιν ἐκκλησιαστικαῖς ἐκ παραβάσεως, ὤρισαν, μετὰ διάγνωσιν (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ τοῦ ἐγκλήματος ἀπολογία) τοὺς ἀθετήσαντας τὰ ἐν τούτοις περιεχόμενα τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀπόλλειν. Εἰπέ οὖν, ὡς ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν κατακρινόντων τοὺς ἀθετητὰς τῶν διορισθέντων ὑπὸ τῆς συνόδου, οὐ μόνον οἱ ἱερωμένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ λαϊκοὶ κολάζονται. Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν τὸν κανόνα, τὴν τιμὴν τούτους ἀποβάλλειν, τοὺς λαικοὺς ἐδήλωσεν· ἀπὸ δὲ τοῦ θεσπίσαι ἀπόλλειν αὐτοὺς τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς, ἐδήλωσε τοὺς ἱερωμένους· ἢ εἰπέ περὶ ἱερωμένων μόνων ἐκφωνηθῆναι τὸν κανόνα, καὶ ἐκλαβοῦ τὸ, καὶ, τὸ προστεθὲν, ἀντὶ τοῦ, ἦτοι καὶ λέγε, ἀποβάλλειν τοὺς ἀθετητὰς τὴν τιμὴν, ἦτοι τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς.

(1) X. Ἦρ. — ὅτι... καταστήσει Βενιερ. K.

Κανὼν ΚΑ'(1).

Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνῶριμον γενήσεται, καὶ πληρωθήσεται, ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις, ἤγουν καναλίῳ, καθεστῶτων ἐπισκόπων, θεασάμενος ἐπίσκοπον, ἐπιζητοῖη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται καὶ ἐὰν μὲν εὖρη αὐτὸν εἰς στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐπιζητήσῃ τὰς αἰρέσεις τὰς ἐπάνω προκειμένας, κὰν κεκλημένος ἀφικνῆται, ἀπιόντι αὐτῷ μηδὲν ἐμπόδιον γίγνοιτο. Εἰ δὲ ἐπιδείξεως χάριν, καθὼς εἴρηται (2) τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, ἢ διὰ τινῶν ἀξιώσεις σπουδάζοι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράψαι, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ. Ἄπαντες εἶπον· Ὅριζέσθω καὶ τοῦτο (3).

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο γνῶριμον γενήσεται· τοῦτο ποῖον; τὸ μὴ καταγινώσκεσθαι τὴν ἱερωσύνην διὰ τὴν ὀλίγων ἀναίσχυντιαν· καὶ πληρωθήσεται· πῶς; ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθεστῶτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ὄντων δηλαδὴ ταῖς ἐν ταῖς δημοσίαις κειμέναις ὁδοῖς, ἢτοι καναλίῳ, δι' ὧν διέρχονται οἱ διοδεύοντες ἀδιακόπως, ὡς δῖαισιν ἐν ὑδραγωγείῳ τὸ ὕδωρ, (κανάλις γὰρ ἀγωγὸς ὕδατος λέγεται, ἢ δὲ λέξις Ῥωμαϊκῇ) εἰ οὖν ἕκαστος ἡμῶν, φασί, θεασάμενος ἐπίσκοπον ἀπιόντα ποῦ, ἐκζητοῖη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται, καὶ διὰ τί, καὶ ἡ αἰτία τῆς καταγνώσεως τῶν ἐπισκόπων κωλυθήσεται. Καὶ ἐὰν μὲν γινῶ αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐκζητήσῃ τὰς αἰρέσεις τὰς ἐπάνω κειμένας, ἤγουν τὰς ἡδὴ ρηθείσας διαστίξεις ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ὀγδόῳ, καὶ ἐννάτῳ κανόνι τῆς συνόδου ταύτης· καὶ εἰ μὲν καλούμενος εἴη παρὰ βασιλέως, μὴ ἐμποδίζοιτο ἀπιέναι· εἰ δὲ ποῦ ἀπέρχεται ἐπιδείξεως χάριν, ὥστε ἐπιδείξασθαι καὶ διδάξαι ἐν ἄλλῃ πόλει, καὶ κατασιχύναι τὸν ἐκεῖ καθεστῶτα ἐπίσκοπον, ἢ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πορεύεται, ἢτοι πρὸς βασιλέα ἀπεισιν, ἀξιώσεις, τουτέστιν αἰτήσεις ποιούμενος, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράψαι, ταῖς εἰρηνικαῖς δηλονότι ἐπιστολαῖς, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος καθηρημένῳ. Εἴρηται γὰρ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ δύνασθαι τινα πρὸς βασιλέα ἀπιέναι, εἰ μὴ γράμματα κομίζηται τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας,

(1) X. Tr. Beuer. E. K. — κ'. ἐν Π. — οὐ κεῖται δὲ Br. — (2) προεῖρηται X. Tr. Beuer. — (3) ἄπαντες... καὶ τοῦτο, οὐ κεῖται ἐν Π. — (4) ἀντὶ τοῦ, τοῦτο, ποῖον; τὸ X. Tr. γράψαι, ἤγουν.

καὶ (1) κατασιχύναι τὸν ἐκεῖ καθεστῶτα ἐπίσκοπον, ἢ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πορεύεται, ἢτοι πρὸς βασιλέα ἀπεισιν, ἀξιώσεις, τουτέστιν αἰτήσεις ποιούμενος, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράψαι, ταῖς εἰρηνικαῖς δηλονότι ἐπιστολαῖς, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος καθηρημένῳ. Εἴρηται γὰρ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ δύνασθαι τινα πρὸς βασιλέα ἀπιέναι, εἰ μὴ γράμματα κομίζηται τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς· τὸν δὲ μὴ οὕτω ποιῶντα, ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

ΒΛΑΣ. Καὶ τοῦτο γνῶριμον γενήσεται, τοῦτο, ποῖον; τὸ μὴ καταγινώσκεσθαι τὴν ἱερωσύνην, διὰ τὴν τῶν ὀλίγων ἀναίσχυντιαν· καὶ πληρωθήσεται· πῶς; ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθεστῶτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ὄντων δηλαδὴ ταῖς ἐν ταῖς δημοσίαις κειμέναις ὁδοῖς, ἢτοι καναλίῳ, δι' ὧν διέρχονται οἱ διοδεύοντες ἀδιακόπως, ὡς δῖαισιν ἐν ὑδραγωγείῳ τὸ ὕδωρ, (κανάλις γὰρ ἀγωγὸς ὕδατος λέγεται, ἢ δὲ λέξις Ῥωμαϊκῇ), θεασάμενος ἐπίσκοπον ἀπιόντα ποῦ, ἐκζητοῖη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται, καὶ διὰ τί, καὶ ἡ αἰτία τῆς καταγνώσεως τῶν ἐπισκόπων κωλυθήσεται. Καὶ ἐὰν μὲν γινῶ αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐκζητήσῃ τὰς αἰρέσεις τὰς ἐπάνω κειμένας, ἤγουν τὰς ἡδὴ ρηθείσας διαστίξεις ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ὀγδόῳ, καὶ ἐννάτῳ κανόνι τῆς συνόδου ταύτης· καὶ εἰ μὲν καλούμενος εἴη παρὰ βασιλέως, μὴ ἐμποδίζοιτο ἀπιέναι· εἰ δὲ ποῦ ἀπέρχεται ἐπιδείξεως χάριν, ὥστε ἐπιδείξασθαι καὶ διδάξαι ἐν ἄλλῃ πόλει, καὶ κατασιχύναι τὸν ἐκεῖ καθεστῶτα ἐπίσκοπον, ἢ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πορεύεται, ἢτοι πρὸς βασιλέα ἀπεισιν, ἀξιώσεις, τουτέστιν αἰτήσεις ποιούμενος, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράψαι, ταῖς εἰρηνικαῖς δηλονότι ἐπιστολαῖς, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος καθηρημένῳ. Εἴρηται γὰρ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, μὴ δύνασθαι τινα πρὸς βασιλέα ἀπιέναι, εἰ μὴ γράμματα κομίζηται τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας,

(1) X. Tr. — διαλεξασθαι τε καὶ κατασιχύναι K. Beuer.

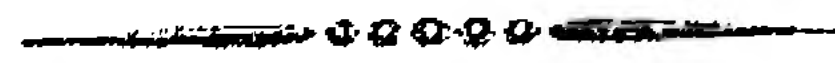
καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς, τὸν δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα, ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας αὐτοῦ· καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Νομίζω δὲ, ὅτι ἐκεῖνοις τοῖς ἐπισκόποις ἐνεδόθη πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας τῶν παροδούντων ἐπισκόπων, τοῖς ἔχουσι δίκαιον κατὰ τούτων, μητροπολίταις δηλαδὴ καὶ πατριάρχαις· εἰ γὰρ οὐχ ὑπόκειται ὅλως ὁ διερχόμενος ἐπίσκοπος τῷ κατὰ πάροδον ὄντι ἀρχιερεῖ, οὐκ ἀνακριθῆσεται περὶ τῆς παρόδου· τουτέστιν, ἐὰν ἐπίσκοπος Ἰξαριλλίου ἢ Φαιδεστοῦ ἀνατρέχη διὰ τῆς Θρακικῆς Ἡρακλείας εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, καλῶς παρὰ τοῦ μητροπολίτου αὐτοῦ, ἢ γοῦν τοῦ Ἡρακλείας, ἀναγκασθήσεται εἰπεῖν τὰς αἰτίας, δι' ἃς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέρχεται. Εἰ δέ τις ἐπίσκοπος, ὑποκαίμενος τῷ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης, διὰ τῆς αὐτῆς Ἡρακλείας εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀπέρχεται, παρὰ μὲν τοῦ Θεσσαλονίκης ἀνακριθῆσεται, παρὰ δὲ τοῦ Ἡρακλείας οὐ λογοπραγηθήσεται· τὸ γὰρ διδόναι λόγους τοὺς παροδίτας ἐπισκόπους τῆς ἑαυτῶν ὁδοιπορίας πρὸς πάντα παρόδιον ἐπίσκοπον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐναντίον ἐστὶ τοῖς κανόσι, τοῖς διοριζομένοις, τοὺς ἀπρυσφόρους ἀρχιερεῖς μὴ παρεμβάλλειν ἑαυτοὺς εἰς ὑποθέσεις ἀλλοτρίων ἐπισκόπων.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὰ καλῶς καὶ θεαρέστως ἐνηνεγμένα τύφῳ παρασαλεῦσαι πειρώμενος, οὐκ ἐπίσκοπος. Θεθαμένος ἐπίσκοπος ἐπίσκοπον ἐρχόμενον εἰς στρατόπεδον, ἐμποδῶν μὴ γινέσθω, εἰ γνοίῃ κατὰ τι τῶν προειρημένων ἐρχόμενον· εἰ δ' ἄλλως, προαγγελῆτω τὸ ἀκοινώνητον.

Ὁ μὴ φυλάττων τὰ καλῶς καὶ θεαρέστως καινισθέντα, ἀλλὰ τύφῳ καὶ ἀλαζονείᾳ εἰς ἕτερόν τι χωρεῖν τολμῶν παρ' αὐτὰ, τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀφαιρεθήσεται. Ἐπεὶ δὲ ἤδη κεκανόνισται, μὴ ἄλλως ἀπέρχεσθαι ἐπίσκοπον εἰς στρατόπεδον, εἰ μὴ βασιλικοῖς γράμμασι μετακαλοῖτο, δεῖ τὸν διερχόμενον ἐπίσκοπον τὴν αἰτίαν ἀπαιτεῖσθαι τῆς παρόδου παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἐν ᾧ καταλύσει. Καὶ εἰ μὲν εὐρήσει αὐτὸν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπερχόμενον, κατὰ μηδὲν αὐτῷ ἐμποδῶν γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τιμῆς ἐκπέμπειν αὐτὸν, καὶ γράφειν τοῖς ἐν ἐπαρχίᾳ, καὶ τοῖς συναδελφοῖς αὐτοῦ πάσιν, ὑποδέχεσθαι αὐτὸν ἀδιακρίτως, ὡς

τὴν παρεῖαν ποιούμενον κανονικῶς τε καὶ ἀσκανδάλιστον· εἰ δ' ἄλλως εὐρήσει τοῦτον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνούμενον, ἢ δι' ἐπίδειξιν, ἢ διὰ τινων ἀξιώσεις, μὴ ἀνηκούσας αὐτῷ ὡς ἀρχιερεῖ, μὴ κοινωνεῖν αὐτῷ, ἢ τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράφειν, ἢ προνοίας τινὸς ὅλως αὐτὸν ἀξιοῦν.

ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΩΝ ΣΙΖ.
ΜΑΚΑΡΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

ΚΩΝΑΡ. ΒΑΑΣ. Ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος γέγονε βασιλεύοντος ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρῃ Ῥώμῃ Ὀνωρίου, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, συνελθόντων ἐν Καρχηδόνι θείων Πατέρων διακοσίων δεκαεπτὰ, ἐξ Ἀφρικῆς καὶ τῶν ταύτῃ ὑποκειμένων χωρῶν· ἡ γὰρ Καρθάγενα (1) μέρος τῆς Καρχηδόνος ἐστίν, ἡ δὲ Καρχηδῶν ἐπαρχία τῆς Ἀφρικῆς· ἡ γὰρ Ἀφρικὴ εἰς πολλὰς μεμέρισται μοίρας, ὧν μία ἡ Καρχηδῶν. Συνῆσαν δὲ τοῖς τὴν σύνοδον ταύτην πληροῦσι Πατράσι καὶ τοποτηρηταὶ ἐκ τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ἀποσταλέντες· ἀποστολικὴν γὰρ καθέδραν τὸν τῆς Ῥώμης ὄρον ὠνόμασαν, ὡς τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου ἐν αὐτῇ διαπρέψαντος, καὶ πρῶτον ἀρχιερέα τὸν Δίνον ἐν αὐτῇ καταστήσαντος. Ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, ὃν καὶ πάπαν ὠνόμαζον, καὶ Βαλεντινὸς τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας, καὶ ἄλλοι τῶν ἐπισκόπων τῶν τε Νουμιδιῶν τῶν δύο, τῆς τε Βυζακηνῆς, καὶ τῆς Μαυριτανίας τῆς Σιτιφένσης (2), καὶ Καισαρειανῆς, καὶ Τριπόλεως τῆς Ἀνθυπατιανῆς· μοῖραι δὲ καὶ αὗται τῆς Ἀφρικῆς. Τοποτηρηταὶ δὲ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ἦσαν, Φαυστίνος ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποτεντίνης ἐκκλησίας τῆς χώρας τῶν Ἰταλῶν, Φίλιππος τε καὶ Ἀσέλλος οἱ πρεσβύτεροι· καὶ ἄλλοι δὲ τοποτηρηταὶ τῶν ἤδη ῥηθεισῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς παρῆσαν, τοὺς τόπους ἀναπληροῦντες ἵπῶν μὴ δυναθέντων συνελθεῖν εἰς τὴν σύνοδον· ὅθεν καὶ τὸ

(1) X. Γρ. K. E. — Καρθαγένῃ Βευερ. — (2) K. — τῆς Σιτιφένσης, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ, E. καὶ X. Γρ.

τῆς τοποτηρησίας ὄνομα ἐξελήφθη, ἐκ τοῦ τηρεῖν δηλαδή, ὅ ἐστι φυλάσσειν, ἥτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς. Συνελθούσης δὲ τῆς συνόδου Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων Βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ιε'. καὶ Θεοδοσίου τὸ η', τῶν ἀγούστων, τῇ πρὸ ὀκτώ καλανδῶν Ἰουνίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σῆκρητον τῆς ἐκκλησίας Φύστου, συνελθόντων Ἀυρηλίου τοῦ πάπα, ἅμα Βαλεντινῶ τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας, Φαυστίνῳ ἀπὸ Πικένου τῆς Ποτεντίνης ἐκκλησίας τῆς Ἰταλῶν χώρας, τοποτηρητῇ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, ἀλλὰ καὶ διαφόροις τοποτηρηταῖς τῶν Ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, τουτέστι, τῶν δύο Νουμιδιῶν, τῆς Βυζακηνῆς, Μαυριτανίας Σιτιφένσης, καὶ Μαυριτανίας τῆς Καισαριανῆς, καὶ Τριπόλεως· καὶ Βικεντίῳ Κολουσιτάνῳ, Φορτουνατιάνῳ Νεαπολίτῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις τῆς Ἀνθυπατιανῆς χώρας διακόσιοι δεκαεπτὰ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Φιλίππῳ, καὶ Ἀσέλλῳ τοῖς πρεσβυτέροις τοποτηρηταῖς τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, ταῦτα ἄπερ καὶ αὐτοῖς ἤρεσε, παρεστῶτων τῶν διακόνων (1).

Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Μετὰ τὴν ὀρισθεισαν ἡμέραν τῆς συνόδου, ὡς μέμνησθε, ἀδελφοὶ μακαριώτατοι, πολλὰ ἐζητήθη (2) ἐν τῷ ἀναμένειν ἡμᾶς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, τοὺς νῦν εἰς τὴν παροῦσαν σύνοδον τοποτηρητὰς συνελθόντας, ἃ τοῖς πεπραγμένοις ἀνάγκη ἐστὶν ἐντεθῆναι. Διὸ τῷ δεσπότῃ ἡμῶν περὶ τῆς συνελεύσεως τοῦ τοσοῦτου ἀθροίσματος ὑπολέλειπται χάριτας ἀναπέμψαι, ἵνα τοῦτο μὲν, τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἃ νῦν ἔχομεν καὶ ἀπὸ τῶν Πατέρων κατέστησαν· τοῦτο δὲ, καὶ ἄπερ ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν προηγησαμένων ἡμᾶς, τὴν αὐτὴν σύνοδον βεβαιωσάντων, καὶ τὰ (3) κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον ἀνά πάντας τοὺς τῶν κληρικῶν βαθμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἕως τοῦ ἐσχάτου σω-

(1) Ὁ πρόλογος οὗτος ἀναγινώσκεται μόνον παρὰ K. καὶ Ἰουατέλλῳ καὶ παρὰ Βρ. λατινιστί, παρὰ δὲ Βευερ. ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ τόμ. 2 σελ. 202. — παρὰ δὲ E. καὶ X. Γρ. οὐ κεῖται ὅλως. — (2) X. Γρ. Βευερ. — ἐζητήσαμεν E. J. K. — (3) I. K. X. Γρ. E. — Βευερ. ἀνευ τοῦ, τὰ.

τηριωδῶς ταχθέντα, εἰς μέσον προενεχθῶσιν. Ἀπὸ πάσης τῆς συνόδου ἐλέχθη· Προενεχθήτω (1).

Δανιὴλ νοτάριος ἀνέγνω.

Τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως, ἥτοι τὰ ὀρισθέντα, οὕτως ἔχει. Καὶ ἐν τῷ λέγειν, Φαυστῖνος ἐπίσκοπος Πικένου, τοῦ λαοῦ τοῦ Ποτεντίνου, τῆς Ἰταλῶν χώρας, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, εἶπεν· Ἐπετράπη ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, τινὰ ἐγγράφως (2) τρακταίστέα, ὡς αὐτῶν μεμνήμεθα ἐν τοῖς ἀνωτέρω πεπραγμένοις, τουτέστι περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων, ἵνα φυλαχθῶσι καὶ ὁ ὀρισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ συνήθεια· ἐπειδὴ τινὰ τάξει καὶ κανόνι κρατοῦνται, τινὰ δὲ συνηθεία ἐτυπώθη· περὶ τούτων τοίνυν ἐν πρώτοις, ἐὰν ἀρέσκη τῇ μακαριότητι ὑμῶν, συζητήσωμεν, καὶ μετὰ ταῦτα, τὰ λοιπὰ πεπραγμένα καὶ ἐναρχθέντα, ἐνταττόμενα βεβαιωθῶσιν, ἵνα καὶ πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν ἀντιγράφοις ὑμετέροις ἐμφανίσει δυνηθῆτε, καὶ τῷ αὐτῷ προσκυνητῷ πάπᾳ δηλώσητε, ὡς ἐπιμελῶς ἀνεμνήσθημεν, εἰ καὶ ὅτι τὰ κεφάλαια τῶν πράξεων ἤδη τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλήθησαν. Περὶ τούτων τοίνυν, ὡς προεἶπον, τί ἀρέσκει τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ καὶ μακαριότητι, πράξαι ὀφείλομεν. Ἐλθέτω τοιγαροῦν εἰς μέσον τὸ κομμονιτώριον, ἵνα δυνηθῆτε γινῶναι, τί ἐν αὐτῷ περιέχεται, ὅπως πρὸς ἕκαστα ἀποκρίσις δοθῆ.

Λυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Προκομισθήτω τὸ κομμονιτώριον, ὅπερ οἱ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ ἡμῶν τοῖς πεπραγμένοις ἐναγχος ἐνεφάνισαν, καὶ τὰ λοιπὰ ἀκολουθῶς, τὰ γε πεπραγμένα καὶ τὰ πρακτέα.

ΒΛΑΣ. (3) Ὁ μὲν ἐπίσκοπος Λυρήλιος τοῦ λόγου προκαταρξάμενος, εἶπεν, ὅτι εὐχαριστεῖν δεῖ τῷ δεσπότῃ Θεῷ ὑπὲρ τῆς συνελεύσεως τῶν Πατέρων, ἵνα τὰ τε παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων δογματισθέντα (4) καὶ ὀρισθέντα, ἃ ἔχομεν ἀπὸ τῶν

(1) X. Tr. — προενεχθῶσι, I. Beuer. 'E. K. — (2) τινὰ ἐγγράφως, τινὰ δὲ καὶ ἀγράφως, 'Ιουστ. — (3) ἡ ἐρμηνεία αὕτη παρὰ μὲν K. καὶ X. Tr. ἀποδίδεται τῷ Ζωναρῷ, παρὰ δὲ Beuer. καὶ 'E. τῷ Βαλασαμῶνι — (4) K. — δογματισθέντα Beuer. 'E.

πρὸ ἡμῶν Πατέρων, καὶ ἅπερ οἱ προηγησάμενοι Πατέρες ἐβεβαίωσαν, ἀντὶ τοῦ, βέβαια ἠγήσαντο, καὶ ὅσα ἐκεῖνοι ἐτύπωσαν περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων, προτεθῶσιν εἰς μέσον. Ὁ δὲ Φαυστῖνος ἔφη, ὅτι ἐπετράπη ἡμῖν ἀπὸ τοῦ πάπα τινὰ τρακταίστέα, τουτέστι σκοπητέα, ἐξεταστέα, δοκιμαστέα· (οἱ γὰρ Λατῖνοι, τρακτάτον τὸν σκοπὸν καὶ τὸ βούλευμα λέγουσι)· καὶ ἵνα φυλαχθῶσι τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων ὁ ὀρισμὸς καὶ ἡ συνήθεια. Εἰπόντων δὲ κανόνων ὀρισμὸν καὶ συνήθειαν, ἐπήγαγεν, ὅτι τινὰ τάξει καὶ κανόνι κρατοῦνται, τινὰ δὲ συνηθεία ἐτυπώθη· ὥστε καὶ τὰ τῆς συνηθείας τῆς χρόνῳ δοκιμασθείσης καὶ βεβαιωθείσης κρατεῖν ὀφείλει. Ἔπειτα ἐζητήσαμεν εἰς μέσον προενεχθῆναι τὸ κομμονιτώριον, ἥτοι τὸ ἔγγραφον ὑπόμνημα τῶν πραχθέντων καὶ λαληθέντων· (ἔθος γὰρ ἐν ταῖς συνελεύσεσι, τὰ λαλούμενα, καὶ τυπούμενα, καὶ ὅσα ἐπράχθησαν, γράφεσθαι)· ἡ κομμονιτώριον τὴν ἐντολὴν τοῦ πάπα φησί, δι' ἧς ἐνετείλατο ἐγγράφως, τινὰ ὀφείλον ζητηθῆναι, ἵνα γινώσκωσι ταῦτα, καὶ μηδὲν λανθάνῃ αὐτῶν, ὅπερ μᾶλλον ἔοικεν εἶναι· πρόσκειται γὰρ Δανιὴλ νοτάριος ἀνέγνω κομμονιτώριον, καὶ τὰ ἐξῆς.

Τῷ ἀδελφῷ Φαυστίνῳ, καὶ τοῖς τέκνοις Φιλίππῳ καὶ Ἀσέλλῳ τοῖς πρεσβυτέροις, Ζώσιμος ἐπίσκοπος.

Τὰ καταπιστευθέντα ὑμῖν πράγματα οὐ λανθάνουσιν· ὑμεῖς οὖν οὕτως, ὡς ἵνα ἡ ὑμετέρα ἐκεῖσε, μᾶλλον δὲ, ἐπειδὴ ἡ ὑμετέρα ἐκεῖσε ἐν ὑμῖν παρουσία ἐστὶ, πάντα ἐκτελέσατε· μάλιστα καὶ τοῦτο ἡμῶν ἔχοντες τὸ ἔνταλμα καὶ τὰ ῥήματα τῶν κανόνων, ἃ τινὰ πρὸς πλείονα βεβαιώσιν τῷ παρόντι κομμονιτωρίῳ ἐνετάξωμεν. Οὕτως γὰρ εἶπον, ὦ ἀδελφοί, οἱ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὅτε περὶ τῆς τῶν ἐπισκόπων ἐκκλησίας ἐψηφίζοντο· ἤρεσε δὲ, ὡς, ἐὰν ἐπίσκοπος κατηγορηθῆ, καὶ κρίνωσιν οἱ συνέλθόντες ἐπίσκοποι τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπαρχίας, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν αὐτὸν, καὶ δόξῃ ἐκκαλεῖσθαι καὶ καταφεύγειν πρὸς τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον Ῥώμης, καὶ αὐτὸς Θελήσῃ ἀκουσθῆναι τοῦτον, καὶ τὸ τοιοῦτον δίκαιον νομίσει, ὥστε ἀνανασθῆναι τὴν ἐξέτασιν, γράψαι καταξιώσει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὁμορφύσῃ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς πάντα συ-

ζητήσωσι, και κατὰ τὸ ἀληθὲς περαιώσωσι. Διὸ ἐάν τις ἀξιοῖτο πρῶγμα αὐτοῦ πάλιν ἀκουσθῆναι, και οἰκεία δεήσει κινήσει τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἵνα ἐκ τοῦ πλευροῦ αὐτοῦ πρεσβύτερον ἀποστείλῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ εἶη, ὅπερ βούλεται, και ὅπερ ὑπολαμβάνει· και ἐάν ψηφίσῃται ὀφείλειν πεμφθῆναι τινὰς, ὥστε πικρόντας αὐτοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρίναι, ἔχοντες τὴν αὐθεντίαν τοῦ ἀποστείλαντος αὐτοῦς, ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ εἶη· ἐάν δὲ και νομίση ἀρκεῖν τοὺς ἐπισκόπους, ἵνα πέρας τῷ πράγματι ἐπιθῶσι, ποιήσει τὸ τῇ συνετωτάτῃ αὐτοῦ βουλή παριστάμενον.

ΑΡΙΣΤ. Εἰ καθέλωσιν ἐπίσκοπον ἐπίσκοποι, ἐάν τῷ Ῥώμης ἐκκλητον ἐπάγοιτο, ἦτω εὐάκουστος, τοῦ Ῥώμης γράφοντος ἢ ἐπιτάττοντος.

Δίδωσι και ὁ κανὼν οὗτος, καθὼς και ὁ τέταρτος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανὼν, ἐξουσίαν τῷ Ῥώμης, προσερχομένῳ παρὰ τοῦ καθιερωθέντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρους ἀποστέλλειν ἰδίους, και τηρεῖν μετὰ τῶν ἐπισκόπων κατ' ἐκκλητον τὴν ἐξενεχθεῖσαν παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐκκαλεσαμένου καθαίρειν, ἢ γράφειν τοῖς γειτνιαζούσιν ἐπισκόποις τῇ ἐπαρχίᾳ, και παρ' ἐκείνων τὰ τῆς ἐκκλησίας τηρεῖσθαι.

Και ἀγαγνωσθέντων, Ἀλύπιος ἐπίσκοπος τῆς Θεσσαγαστίων ἐκκλησίας τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, εἶπε.

Περὶ τούτου ἤδη και τοῖς ἀνωτέρω γράμμασι τῆς συνόδου ἡμῶν ἀντεγράψαμεν και τοῦτο ἡμᾶς φυλάξειν ὁμολογοῦμεν, τὸ ὀρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Ὅμως ἐτι ἐμὲ κινεῖ, ὅτι ἐν τῷ ἐπισκήπτειν ἡμᾶς τοῖς γραικικοῖς ἴσοις ταύτης τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ταῦτα ἐκεῖ, οὐκ οἶδα ποίῳ λόγῳ, οὐδαμῶς εὔρομεν· ὅθεν αἰτοῦμεν τὴν τιμιότητα τὴν σὴν, ἀγιώτατε πάπα Λυρήλιε, ἐπειδὴ τὰ αὐθεντικά τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει λέγεται εἶναι, τινὰς μετὰ γραμμάτων τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης πέμψαι καταξιώσατε· και μὴ μόνον πρὸς αὐτὸν τὸν ἀγιώτατον ἀδελφὸν ἡμῶν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον, ἀλλὰ και τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας και Ἀντιοχείας, τοὺς προσκυνητοὺς ἱερεῖς, οἵτινες τὴν αὐτὴν σύνοδον ἡμῖν μεθ' ὑποσημειώσεως τῶν οἰκείων γραμ-

μάτων ἀποστείλωσιν, ὥστε πᾶσαν μετὰ ταῦτα ἀμφισβήτησιν ἀφαιρεθῆναι· ἐπειδὴ και ἡμεῖς οὕτως, ὡς ὁ ἀδελφὸς Φαυστῖνος ἠγάγεν, οὐδαμῶς εὔρομεν ταῦτα· ὅμως ἡμᾶς πρὸς ὀλίγον φυλάξοντας, ὡς προεῖπον, ἕως οὗ τὰ ἐντελῆ ἴσα ἔλωσιν, ὁμολογοῦμεν. Ὀφείλομεν δὲ αἰτῆσαι γράμμασιν ἡμετέροις και τὸν σεβασμιώτατον τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ἐπίσκοπον Βονιφάτιον, ἵνα και αὐτὸς ὁμοίως καταξιώσῃ πρὸς τὰς μνημονευθείσας ἐκκλησίας στείλαι τινὰς, ὀφείλοντας τὰ αὐτὰ ἴσα κατὰ τὰ παρ' αὐτοῦ γραφέντα ἀγαγεῖν. Νῦν δὲ τῆς μνημονευθείσης ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἅπερ ἔχομεν ἴσα τοῖς πεπραγμένοις τούτοις συζεύξομεν.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος τοποτηρητῆς τοῦ Ῥώμης εἶπε.

Οὐδὲν ἢ ὑμετέρα ἀγιωσύνη πρόκριμα ποιεῖ τῇ ἐκκλησίᾳ Ῥώμης, εἴτε περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου, εἴτε περὶ ἄλλων· ἐπειδὴ ἠξίωσεν ὁ ἀδελφὸς και συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀλύπιος ἀμφιβόλους εἶναι τοὺς κανόνας. Ἀλλὰ ταῦτα πρὸς τὸν ἀγιώτατον και μακαριώτατον πάπαν ἡμῶν γράψαι καταξιώσατε, ἵνα και οὗτος ὀλοκλήρους τοὺς κανόνας συζητῶν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης, περὶ πάντων τῶν ὀρισθέντων τρακταῖσῃ. Ἀρκεῖ γάρ, ἵνα καθὼς ἢ ὑμετέρα ἀγιωσύνη παρ' ἑαυτῇ τρακταῖζει, οὕτω και αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν συζητήσῃ, μήπως φιλονεικία μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν τις ἀναφυῇ, ἀλλὰ μάλλον ἀδελφικῇ ἀγάπῃ βουλευσῆσθε, ἀντιγράφοντος αὐτοῦ, τί ὀφείλει κριτετόνως φυλαχθῆναι.

Λυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Ἐκτὸς ὧν προτεθείκαμεν ἐν τοῖς πεπραγμένοις, ἀνάγκη ἐστὶ και γράμμασι τῆς ὑμετέρας βραχύτητος τῷ ἀγιωτάτῳ ἀδελφῷ ἡμῶν και συλλειτουργῷ Βονιφατίῳ πάντα, ὅσα ψηλαφῶμεν, εἰς πλήρες ἐμφανίσαι. Ἐάν τοίνυν πᾶσιν ἀρέσκῃ ἢ ἡμετέρα ἐπακολούθησις, μάθωμεν στόματι πάντων. Σύμπασα ἢ σύνοδος εἶπεν, Ἀρέσκει.

Ναυάτος ἐπίσκοπος, τοποτηρητῆς Μαυριτανίας

Σιτιφένσης, εἶπε.

Μεμνήμεθα νῦν τοῦτο τὸ κομμονιτώριον περὶ πρεσβυτέρων, ἐτι μὴν και διακόνων περιέχειν, πῶς ὀφείλουσιν ἀπὸ

τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, ἢ ἐκ τῶν ὁμορούντων ἀκούεσθαι, ὅπερ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ οὐδαμῶς ἀνέγνωμεν. Διὰ τοῦτο αὐτὸ κελεύσει ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη ἀναγνωσθῆναι.

Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε·

Ἀναγνωσθήτω ἐπὶ τόπου καὶ τοῦτο τὸ ζητούμενον.

Διατήλ νοτάριος ἀνέγνω·

Περὶ ἐκκλητῶν δὲ κληρικῶν, τουτέστι, τοῦ ἥττονος τόπου, τῆς συνόδου βεβαία ἐστὶν ἀπόκρισις· περὶ ἧς τί μέλλετε πράττειν, ἠγησάμεθα ὀφείλιν ἐνταγῆναι (1), ἐπειδὴ οὕτω λέλεκται. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε·

Τὸ ἔτι κινουῦν με σιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. Ἐάν τις τυχὸν ἐπίσκοπος ὀργίλος, ὅπερ οὐκ ὀφείλει, ταχέως, ἢ καὶ τραχέως, κινήθῃ κατὰ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἰδίου, ἀφορίσαι τοῦτον τῆς ἰδίας θελήσει ἐκκλησίας, προνοητέον ἐστὶν, ἵνα μὴ ἀναίτιως κατακριθῇ, ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν. Ἐχέτω οὖν ἐξουσίαν ὁ ἐκβλήθεις προσελθεῖν τοῖς ὁμόροις, ὥστε ἀκουσθῆναι τὴν αἰτίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπιμελέστερον ψηλαφηθῆναι· οὐκ ὀφείλει γὰρ αὐτῷ παρακαλοῦντι ὑπακοὴ ἀρνηθῆναι· κακεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως ἐκβαλὼν αὐτόν, ἀνεξικακῶς δέξεται ὅπως τὸ πρᾶγμα σκοπηθῇ, καὶ ἡ κυρωθῇ, ἢ διορθωθῇ ἢ ψῆφος αὐτοῦ, καὶ τὰ λοιπά.

ΑΡΙΣΤΙ. Πρεσβύτερος, καὶ διάκονος ἀφωρισμένος, ἄδειαν ἔχει τοῖς ὁμόροις ἐγκαλεῖν· καὶ μέντοι φέρειν ἀνεξικακῶς ὁ ἀφορίσας τὸ κυρωθησόμενον ἐποφείλει.

Ὁ κανὼν οὗτος συγχύσειός ἐστι καὶ σκανδάλων παραίτιος· τὸ μὲν γὰρ τὸν ἀφορισθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κληρικὸν ἐπὶ τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ προσφύγειν καὶ ἐγκαλεῖν, ἀκόλουθόν ἐστι καὶ κανονικόν· τὸ δὲ, ταῦ μητροπολίτου ἀπόντος, τοῖς πλησιοχώροις προσέρχεσθαι ἐπισκόποις τὸν ἀφορισθέντα, καὶ καθιστῆν αὐτοῦς ἐξετάστας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ μὴ ὑποκειμένου αὐτοῖς, παράλογόν ἐστι, καὶ θορύβου παραίτιον. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ καθολικός ἐστι, καὶ

ἐν ταῖς ἄλλαις κρατῶν διοικήσεσιν· ἀλλ' ὡς τοπικῶς, ἐν Καρθαγένῃ καὶ ἐν Ἀφρικῇ.

Καὶ τούτων ἀναγνωσθέντων, Ἀύγουστίνος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Ἰταλίας, τῆς Νουμιδικῆς χώρας, εἶπε·

Καὶ τοῦτο ἡμᾶς φυλάζοντας ὁμολογοῦμεν, σωζομένης τῆς ἐπιμελεστέρας συζητήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου.

Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε·

Ἐάν ἔτι μὴν καὶ τοῦτο ἀρέσκη, τῇ ἀποκρίσει τῆς πάντων ἡμῶν ἀγάπης βεβαιώσατε.

Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε· Πάντα τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὀρισθέντα πᾶσιν ἡμῖν ἀρέσκουσιν.

Ἰουκοῦνδος ἐπίσκοπος τῆς Ὀφρετούσης ἐκκλησίας, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς χώρας εἶπε·

Τὸ ὀρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, παρατραπῆναι ὑπότινος οὐδαμῶς δύναται.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος τοποτηρητῆς τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης εἶπε·

Ἄκμην κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης, τοῦτο μὲν, τοῦ ἀγίου Ἀλυπίου, τοῦτο δὲ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἰουκοῦνδου, τινὰ ἀκυροῦσθαι πιστεύω, τινὰ βεβαιοῦσθαι· ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἀμφίβολον εἶναι ἐχομένων τῶν αὐτῶν κανόνων. Τοιγαροῦν, ὡς ἀρέσκει καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν, πρὸς τὸν ἀγιώτατον καὶ σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ἀναγαγεῖν ἢ ὑμετέρα ἀγιωσύνη καταξιώσει, ἵνα καὶ αὐτός, ὅπερ καὶ ὁ ἀγιώτατος Ἀύγουστίνος ὀρίσαι κατηξίωσε, ὀρίσῃ,* καὶ σκέψασθαι δυναθῇ ἐκότερον· καὶ γὰρ ταῦτο παραχωρητέον ἐστὶ, καὶ σιωπητέον· τουτέστι, περὶ τῶν ἐκκλητῶν τοῦ κατωτέρου βαθμοῦ, ἐάν ἀκμὴν εἰς ἀμφίβολον ἐστί· καὶ περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου δίκαιόν ἐστι τὸν ἐπίσκοπον τοῦ μακαρίου Θρόνου ὀφείλιν τυκῶσαι, εἰ μέντοι ἀποδέχεσθαι τοῦτο ἐν τοῖς κανόσιν εὑρεθῆναι δύναται.

ΒΑΣΣ. Φαυστίνου τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ζητήσαντος τρακταῖσθῆναι τινὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα,

(1) X. Γρ. — ἐνταγῆναι Ἰουστ., Βενερ. Κ.

κατὰ τὸ ἐντεταλμένον αὐτῷ παρὰ τοῦ πάπα, ἐπέτρεψεν ὁ ἐπίσκοπος Λύρηλιος τοῦτο γενέσθαι. Καὶ δῆτα τοῦ νοταρίου Δανιὴλ ἀρξαμένου τὸ κομμονιτώριον ἀνγκινώσκειν, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ζώσιμος πρὸς τοὺς τοποτηρητὰς τῆς Ῥώμης, ὅτι οὐ λανθάνουσι, τουτέστιν οὐκ ἀγνοοῦνται τὰ ἐνταλθέντα ὑμῖν παρὰ τοῦ ἀποστολικοῦ Ὁρόγου, καὶ ὀφείλουσι ταῦτα ἐξετασθῆναι, ὡσπερ ἐὰν ἡ σύνοδος κατὰ τὴν Ῥώμην ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ τῆς παρουσίας ὑμῶν τῶν τοποτηρητῶν δοκοῦσι τὰ τῆς συνόδου ἐκεῖσε τελείσθαι, καὶ αὐτίκα προσετέθη ὁ ἐ. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ὡς ὢν τάχα τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων. Καὶ ἀμφιβολίας γενομένης περὶ τοῦ, εἰ ἐστὶν ὁ κανὼν οὗτος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Ἀλύπιος, ὡς ἀναγκαῖον μὲν ἐστὶ τοῦτο φυλάττεσθαι· ἐπεὶ δὲ οὐχ εὐρίσκεται οὗτος ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς βίβλοις, ταῖς περιεχούσαις τὰ πεπραγμένα εἰς τὴν κατὰ Νικαίαν σύνοδον, παρακαλῶ, ὦ Λύρηλιε, γενέσθαι γραφὴν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν Ἀντιοχείας, ἵνα ψηλαφηθῶσι τὰ ἐκεῖσε ὄντα πρωτότυπα πρακτικὰ τῆς πρώτης συνόδου, ἐφ' ᾗ παρεκβλήθη τὸν αὐτὸν κανόνα, καὶ διευλυτωθῆναι τὸ ἀμφίβολον. Τὰ μὲντοι ἐν τούτῳ δηλούμενα, φυλάττεσθαι μέχρις ἂν τὸ ἀμφισβητούμενον λυθῇ· τὸ αὐτὸ δὲ ἤθελε γενέσθαι καὶ παρὰ τοῦ πάπα Ῥώμης. Οὕτω δὲ τούτων λαληθέντων, ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ῥώμης Φαυστίνος εἶπε, μηδέν τι ἀπεικὸς εἶπεῖν τὸν Ἀλύπιον· καὶ ὁ πάπας γὰρ ἵνα θελήσῃ τὴν φιλονεικίαν τῶν ἐκκλησιῶν περὶ αὐτῶν λυθῆναι. Ἦρσαν οὖν καὶ τῷ ἐπισκόπῳ Λύρηλίῳ τοῦτο γενέσθαι, καθὼς καὶ τῇ πάσῃ συνόδῳ. Μετὰ δὲ τὸ ταῦτα συντελεσθῆναι, ἐζητήθη παρὰ τοῦ Ναυάτου ἐπισκόπου καὶ τοποτηρητοῦ Μιαυριτανίας, πῶς καὶ πρὸς τίνων ὀφείλουσιν οἱ κληρικοὶ δικάζεσθαι κατὰ τῶν κεκριμένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἐκαλούμενοι· καὶ ἀπεκρίνατο ἐπίσκοπός τις ἐπονομαζόμενος Ὀσιος· Τὸ ἐτι κινεῖν μεσιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ἰδ. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου· ἵνα καὶ ἐξηγήθησαν ἐκεῖσε. Καὶ τούτων τῶν τρακταϊσθέντων, εἶπεν ὁ Λύγουστινος, ὀφείλειν καὶ τὸν κανόνα τοῦτον φυλάττεσθαι, σωζομένης

μέντοι τῆς ἐπιμελεστέρας ζητήσεως, ἥτοι ἐξετάσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὥστε φυλαχθῆναι, εἰ τῆς συνόδου ἐκείνης ἐστὶ. Καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες, τὰ ἐν τῇ Νικαίων συνόδῳ ὀρισθέντα, πᾶσιν ἀρέσκουσιν εἶπον, καὶ ὀφείλειν εἰς τὸ ἐξῆς τηρεῖσθαι ἀπαρεγγεῖρητα. Ζήτει καὶ τὰ ἐν τῷ ἐ. κανόνι τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου παρ' ἡμῶν γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπεὶ μὴ εὐρήται τὰ εἰς Νικαίαν πεπραγμένα γεγραμμένα, ἄξιός ἐστι Ῥώμης τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῷ Ἀλεξανδρείας γράψαι, καὶ λαβεῖν ἐκεῖθεν αὐτὰ, καὶ ἡμῖν ἐμφανίσαι.

Οἱ παρὰ τοῦ πάπα Ῥώμης ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ σταλέντες τοποτηρηταί, προβαλλόμενοι τὸν παρὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τεθέντα κανόνα, περὶ τοῦ, τὸν καθαιρεθέντα τῷ Ῥώμης προσέρχεσθαι, ὡς παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὀρισθέντα, καὶ ἀπαιτήσαντες τοὺς συναθροισθέντας ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ Πατέρας βεβαιῶσαι αὐτὸν ὡς τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ὄντα κανόνα· ἐπεὶ οὗτοι μὴ ἐπὶ μνήμης ἔχοντες, εἰ παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐτέθη, ἀλλὰ μηδὲ τὰ κατὰ Νικαίαν πεπραγμένα, ὑπογεγραμμένα τε καὶ βέβαια ἐπιφερόμενοι, ἔφησαν ἀγνοεῖν, ἄξιόν ἐκρίναν τὸν Ῥώμης γράψαι πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ παρ' ἐκείνων τοὺς ἐν Νικαίᾳ κανόνας λαβεῖν βεβαίως, καὶ ἐμφανίσαι τούτους αὐτοῖς· τέως δὲ τὸν τοιοῦτον κανόνα, μέχρις ἂν ἀληθέστατά τε καὶ βέβαια τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δέξωνται, κρατεῖν ἠθέλησαν· καὶ ἐτέθη καὶ παρ' αὐτῶν ἐνταῦθα πρῶτος. Μεθ' ἧ δὲ ταῦτα ἐπέμφθησαν πρὸς αὐτοὺς παρὰ τε τοῦ ἀγίου Κυρίλλου, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Ἀττικοῦ, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, καὶ οὐχ εὖρον ἐν αὐτοῖς κεκανονισμένον, τὸ δύνασθαι στέλλειν τὸν Ῥώμης κληρικοὺς ἰδίους, καὶ δι' αὐτῶν ἐξετάζειν κατ' ἐκκλησίαν τὰς καθαιρέσεις τῶν ἐπισκόπων, ἔγραψαν πρὸς τὸν τότε ὄντα πάπαν τῆς Ῥωμαίων πόλεως τὸν Κελεστίνον, μὴ οὕτως ἐκτοτε θέλειν ποιεῖν, καὶ παραχωρεῖν στέλλεσθαι κληρικοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸ κατεξετάζειν τὰς ἀποφάσεις καὶ καθαιρέσεις τῶν ἐπισκόπων, ἵνα μὴ καπνώδης τοῦ κόσμου τύφος τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἰσάγῃται.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Ἐὰ ἐκπαλαί τῆ ὑμετέρα ἀγάπη παρ' ἡμῶν ἐμφανισθέντα ἴσα τῶν ὀρισθέντων τῆ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, νῦν καταδέξασθε· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἡμετέρων καθηγητῶν κατὰ τὸν τῆς αὐτῆς συνόδου τύπον σωτηριωδῶς, ἔτι μὴν καὶ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν ταχθέντα, ἀναγνωσθῆναι καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐμβληθῆναι.

Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε.

Ἐὰ ἴσα τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τοὺς πάλαι πρὸς ἡμᾶς διὰ Καικιλιανοῦ τοῦ προηγητοῦ τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης προσενεχθέντας, ἔτι μὴν καὶ ἄπερ τούτοις ἐπόμενα τὰ μέρη ἐνταῦθα κατέστησαν, καὶ νῦν δὲ κοινῇ συζητήσῃ παρ' ἡμῶν ὀρίσθησαν, τούτοις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ἐμβληθέντα μείνωσι, δῆλονότι, καθὼς προλέλεκται, πρὸς τοὺς σεβασμίους ἐπισκόπους τῶν ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως, γράψαι καταξιούσης τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἵνα τὰ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου μεθ' ὑποσημειώσεως οἰκείων γραμμάτων ἀποστείλωσιν· ὅπως φανερωθείσης τῆς ἀληθείας, τὰ κεφάλαια ταῦτα, ἄπερ ἐν τῷ κοιμονιτωρίῳ ὁ ἀδελφὸς καὶ συνεπίσκοπος ἡμῶν Φαυστῖνος καὶ οἱ συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ἀσελλος μεθ' ἑαυτῶν ἤγαγον, ἢ ἐκεῖνα εὐρισκόμενα, ὑφ' ἡμῶν κυρωθῶσιν, ἢ, ἐὰν μὴ εὐρεθῶσι, συνηγμένης ἔτι τῆς συνόδου περὶ τούτων ἐξῆς συζητήσωμεν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ κανὼν ὁ εἰρημένος, ὡς τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένης συνόδου, προστέθη· διὸ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Λύγουστῖνος φυλαχθῆναι τὸν κανόνα κατέθετο, σωζομένης μὲντοι τῆς ἐπιμελεστέρας ζητήσεως, ἥτοι ἐξετάσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὥστε φυλαχθῆναι, εἰ τῆς συνόδου ταύτης ἐστὶ. Καὶ οἱ λοιποὶ τῆς συνόδου Πατέρες, τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὀρισθέντα πᾶσιν ἀρέσκειν εἶπον. Ἐἶτα ἀνεγνώσθη ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου.

Αὐτή. Ἡ νοτάριος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἀνέγνω ἐν τῇ τῶν Ἀφρῶν συνόδῳ.

Η Ο Μ Ο Λ Ο Γ Ι Α Τ Η Σ Π Ι Σ Τ Ε Ω Σ. ΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Πιπτεύομεν εἰς ἓνα Θεὸν, Πατέρα Παντοκράτορα, πάντων ὄρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν, καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ τε ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῆ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ ἀλλοιωτὸν, ἢ τρεπτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὅροι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἐν εἴκοσι κεφαλαίοις ἀνεγνώσθησαν· ἔπειτα τὰ ἐν ταῖς συνόδοις τῆς Ἀφρικῆς νομοθετηθέντα τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἐντεθειμένα γινώσκονται.

Κανὼν Α'. (Α'.) (I.)

Ἔστω τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὀρισθέντα, παρτὶ τρόπῳ παραφυλαχθήσεται.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Ταῦτα οὕτω παρ' ἡμῶν ἔχον-

(1) Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι οὐ μικρὰ ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῶν Κανόνων τῆς ἐν

τα, (1) τὰ ἴσα τῶν ὀρισθέντων, ἅπερ τότε οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον, ἧς τὸν τύπον φυλάττοντα τὰ ἐπόμενα καὶ ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν, βεβαιωθέντα φυλαχθῶσι (2).

ΖΩΝΑΡ. Ὁ δὲ λέγει ὁ Λύρηλιος, τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι ἂ παρ' ἡμῶν εἰσιν ἴσα τῶν νῦν ἀναγνωσθέντων, ἃ οἱ Πατέρες ἡμῶν, ἤγουν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπίσκοποι ἤγαγον τότε, ὅτε ἡ ἐν Νικαίᾳ

Καρθαγίνη συνόδου ἐπικρατεῖ ἀσυμφωνία, περί τε τὴν κατάταξιν, τὴν διάρκειαν, καὶ τὴν ἀρίθμωσιν αὐτῶν. Οὕτω τινὲς μὲν ἀριθμοῦσι Κανόνας ρλγ', ὡς ἢ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀρχαίου κανονικοῦ δικαίου ὑπὸ Ίουστέλλου καὶ Βαίλλου ἐκδόσεως τῶν Κανόνων τῆς συνόδου ταύτης, καὶ ἡ λατινικὴ παρὰ Βρυσηίων· εἰ γὰρ ἐν ταῖς ἐκδόσεσι ταύταις φερόμενοι ὡς Κανόνες ρλδ' ἕως ρλή, τοιοῦτοι κυρίως οὐκ εἰσιν, ἀλλ' ἐπιστολαὶ τῆς Συνόδου καὶ πρὸς αὐτήν. Ἄλλαι δὲ τέμνουσαι μὲν τινὰς κανόνας, συγχωνεύουσαι δ' ἑτέροις, παριστῶσιν ἀριθμὸν κανόνων πάντη διάφορον. Οὕτως ἐν τῷ Συνοδικῷ τοῦ Βευερηγίου, καὶ ἐν τῇ καθ' Ἑρβέτου ἐκδόσει τοῦ Βαλσαμῶνος, ἀριθμοῦνται Κανόνες ρλέ, καὶ τοῖ τοῦ ἀριθμοῦ ξγ' καὶ τοῦ ρδ' δις ἐπαναλαμβάνομένων ἐν τῇ κατὰ Κιντίνον ἐκδόσει τοῦ Ζωναρᾶ, φαίνονται κανόνες ρμζ'· καὶ τέλος ὁ τοῦ Πηδαλίου ἐκδότης, τῇ αἰεὶ μάλλον κρίσει (ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ) ἢ τοῖς χειρογράφοις ἐπόμενος, ἰδίαν τινὰ εἰσήγαγε διαίρεσιν, ἀριθμῶν δι' ἑλληνικῶν μὲν στοιχείων κανόνας ρμά, παρατιθεὶς δὲ καὶ ἑτέραν ἀρχαίαν, ὡς φησιν, ἀρίθμωσιν κανόνων 136 δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν, σύμφωναν σχεδὸν τῇ τοῦ Βευερηγίου καὶ Ἑρβέτου.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει ἠκολουθήσαμεν καὶ κατὰ τοῦτο πιστιῶς τῇ γραφῇ τοῦ Τραπεζουντείου Κώδικος, παραδεχθέντες τὴν τῶν ρλγ' κανόνων ἀρίθμωσιν, ὅτι ταύτη ἄλλως χρῶνται ὅ,τι συγγραφεὺς τοῦ Νομοκάνονος καὶ οἱ ἐξηγηταὶ τοῦ Συντάγματος. Ἐπεὶ δὲ ἡ παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ χρῆσις τοῦ Πηδαλίου κατέστησε κοινὴν τὴν κατ' αὐτὸ δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων ἀρίθμωσιν τῶν κανόνων τῆς συνόδου ταύτης, οὐκ ἄπο σκοποῦ εἶδε καὶ ταύτην τῇ ἡμετέρᾳ προσθεῖναι διὰ τῶν ἐν παρεμβάσει ἑλασσάνων ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων.

Ἰνα δὲ τὰς ὑφ' ἑκάστου κανόνα ἐπαναληπτικὰς παρατηρήσεις ὡς ἑλληνικὰς ἀποφύγωμεν, σημειωτέον ἅπαξ ἐνταῦθα, ὅτι, ἐπεὶ ἡ σύνταξις τῶν Κανόνων τῆς ἐν Καρθαγίνῃ συνόδου ἐνεδέχθη ἀνεκὰθεν τύπον πρακτικῶν, ἀπαντῶμεν παρὰ ταῖς ἀρίθμωσιν ἐκδόσεσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐκάστου κανόνα, τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προτείναντος ἐπισκόπου, ἐν τέλει δὲ τὴν ὑπὸ τῆς συνόδου ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως. Ταῦτα πάντα, ἀφαιροθέντα ἐν γένει ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τοῦ Πηδαλίου, ἐν μέρει δὲ παρὰ τοῦ Βευερηγίου, τοῦ Ἑρβέτου, καὶ τοῦ Κιντίνου, διατηρήσαμεν ἡμεῖς, ἐπόμενοι μὲν ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Ίουστέλλου, τῆς Ῥωμαϊκῆς Σταχυολογίας, καὶ τοῦ Βρυσηίου, πρὸς δὲ τὴν τῶν Κανόνων ὀρθοτέραν κατάληψιν οὐ μικρὸν συμβάλοντα θεωρήσαντες.

(1) Σ. Ἱ. Χ. Τρ. Π. — ἔχονται Ίουστ. Ἱ. Κ. Βευερ. — (2) Π. Σ. Ῥ. Ἑ. Κ. — φυλαχθήσεται βεβαιωθέντα Χ. Τρ. Βευερ.

συνήθροιστο σύνοδος· ἦσαν γὰρ ἐν τῇ συνόδῳ ἐκείνῃ, ὡς ἔοικε, καὶ ἐξ Ἀφρικῆς ἐπίσκοποι· εἰ οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἀνεγνώσθησαν δηλαδὴ, ἔτι γὰρ ἀμφέβαλλον περὶ αὐτῶν, διὰ καὶ ἤξιουν τοὺς πατριάρχας, ὡς εἴρηται, στείλαι αὐτοῖς τὰ ἴσα, βεβαιωθέντα παρ' αὐτῶν, ἐὰν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα τὸν τύπον ἐκεῖνον φυλάττωσι, καὶ ἐκεῖνοις ἔπονται, φυλαχθήσονται βέβαια.

ΒΛΑΣ. Ἀναγνωσθέντος τοῦ ἀγίου συμβόλου, καθὼς ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ συνετέθη, ὡσχύτως καὶ τῶν εἴκοσι κανόνων τῆς αὐτῆς συνόδου, πρὸς δὲ, καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ νομοθετηθέντων, καὶ διοριζομένων ἀπαράτρωτα φυλάττεσθαι τὰ κατὰ Νικαίαν συνοδικῶς πραχθέντα καὶ ἀποφανθέντα, εἶπεν ὁ Λύρηλιος, ὅτι τὰ παρὰ τῶν Πατέρων τῆς Ἀφρικῆς μετακομισθέντα ἀπὸ Νικαίας ἴσα τῶν τότε ὀροθετηθέντων, οὕτως ἔχουσιν ὡς ἀνεγνώσθησαν· καὶ ὀφείλουσι κατὰ τὴν τούτων ἀκολουθίαν πραχθῆναι καὶ ὀρισθῆναι τὰ ἐπομένως λαληθῆναι ὀφείλοντα καὶ βεβαιωθῆναι, ἐφ' ᾧ φυλάττεσθαι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἴσα τῶν δεδογμένων τοῖς ἐν Νικαίᾳ, ἃ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον, φυλαττέσθωσαν.

Τὰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ἱεροῖς Πατράσι συνελοῦσι τὸ πρῶτον δογματιθέντα τε καὶ κανονισθέντα, καὶ ἡ σύνοδος αὕτη ἐπικυροῖ, καὶ διατάττει φυλάττεσθαι.

Κανὼν Β'. (B'.)

Περὶ κηρυκτείας τῆς ἁγίας Τριάδος.

Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε· Θέλοντος (1) τοῦ Θεοῦ, ἰση ὁμολογία ἢ ἐκκλησιαστικὴ πίσις, ἢ δι' ἡμῶν παραδιδομένη, ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ συνελεύσει πρωτοτύπως ὁμολογητέα ἐστίν· ἔπειτα ἢ ἐκκλησιαστικὴ τάξις, μετὰ συναινέσεως ἐκάστου, καὶ ὁμοῦ πάντων, φυλακτέα ἐστί(2). Πρὸς βεβαιωτέας (3) δὲ τὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν τῶν ἐναγχοσ χειροτονηθέντων διανοίας, ταῦτα δεῖ προσθεῖναι, ἃ

(1) ἐν Π ὁ κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Θέλοντος. — (2) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἔπειτα ἢ ἐκκλησιαστικὴ τάξις ἕως τοῦ, φυλακτέα ἐστίν, οὕ καίται ἐν Σ. Ἱ. — (3) βεβαιωτέας Σ. Ῥ.

παρὰ τῶν Πατέρων βεβαίᾳ διατυπώσει παρελάβομεν, ὡς τῆς Τριάδος, τουτέστι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν ἐνότητα, τὴν μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν γινωσκομένην, ἣν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν κατέχομεν· καὶ καθὼς ἐμάθομεν, οὕτω τοὺς λαοὺς τοῦ Θεοῦ διδάξομεν. Ὁμοίως (1) ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐναγχος προαχθέντων ἐλέχθη φανερώς· οὕτω δεχόμεθα, οὕτω κατέχομεν, οὕτω διδάσκομεν, τῇ πίστει τῇ εὐαγγελικῇ ἅμα τῇ ὑμετέρᾳ διδασκαλίᾳ ἐπόμενοι.

ΖΩΝΑΡ. ΒΛΑΣ. Φασὶν οἱ τῆς συνόδου, ὅτι ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ, πρῶτον μὲν ὁμολογοῦμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν πίστιν, ἣν οὖν τὴν παρὰ τῆς τῶν πιστῶν ἐκκλησίας δοξαζομένην (2), ἣτις δι' ἡμῶν, τῶν ἐπισκόπων δηλαδὴ, παραδέδοται· ἔπειτα φυλάττειν κατατιθέμεθα τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, εἰς τοῦτο ἐκάστου ἡμῶν συναίνουτος καὶ ὁμοῦ πάντων. Πρὸς δὲ βεβαίωσιν τῆς διανοίας τῶν πρὸ ὀλίγου χειροτονηθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ συνεπισκόπων, προσθῆναι δεῖ, ἢ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν Πατέρων, τουτέστι τῶν ἀρχαίων ἐπισκόπων, βεβαίᾳ διατυπώσει, ἣν οὖν ὡς κανὼνα θέβαιον καὶ ἀσφαλῆ παρελάβομεν. Καὶ αὐτίκα ἐπάγουσι τίνες εἰσὶν ἢ παρέλκθον, ἥτοι τὰ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· ὅτι οὐδεμίαν διαφορὰν ἔχει ἡ ἁγία Τριάς, ἀντὶ τοῦ, κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσιν ὁ Πατήρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἕγιον Πνεῦμα, ἄνευ δηλονότι τῶν ἐκάστου ἰδιοτήτων· ἀλλ' ἐνότης γινώσκειται ἐν αὐτοῖς, ἣν οὖν, ὅτι ἐν εἰσι τὰ τρία πρόσωπα, κατὰ τε οὐσίαν, καὶ δόξαν, καὶ δύναμιν· καὶ οὕτω τὴν πίστιν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν, ἣν οὖν ἐντυπωθεῖσαν, ἀφορισθεῖσαν, γινώσκομεν, φασὶν οἱ τῆς συνόδου, καὶ οὕτω διδάξομεν τοὺς λαοὺς, καθὼς ἐδιδάχθημεν, τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ ἐπόμενοι.

ΛΡΙΣΤ. Οὐδὲν τῆς ἁγίας Τριάδος διάφορον γινώσκειται ἢ διδάσκειται, κατὰ τὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ βεβαίωσιν.

Οὕτω παρελάβομεν, οὕτω φρονοῦμεν, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἁγίας γινώσκου ἢ διδάσκου Τριάδος· ἀλλὰ συμφυῆ ταύτην εἰδέναι, καὶ ὁμοδύναμον, καὶ ὁμότιμον.

(1) Τὰ ἑξῆς οὐ κεῖται ἐν Π. — (2) X, Tr. K. — δεξαμένην Βιουερ. 'E.

Κανὼν Γ'. (Γ'.)

Περὶ ἐγκρατείας.

Λύρηλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν τῇ προλαβούσῃ συνόδῳ ὡς περὶ ῥυθμοῦ ἐγκρατείας καὶ ἀγνείας ἐζητεῖτο (1), ἤρσεν, ὥστε τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τούτους, τοὺς συνδέσμιον τινί (2) τῆς ἀγνείας διὰ τῆς καθιερώσεως (3) συμπεπλεγμένους, φημί δὴ ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, ὡς πρέπει ὁσίοις ἐπισκόποις, καὶ ἱερεῦσι Θεοῦ, καὶ Λευίταις καὶ ὑπουργοῦσι θείοις καθιερώμασιν, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσιν, ὃ (4) παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν· ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας τῶν ἱερωμένων ὁ κανὼν οὗτος διαλαμβάνει, λέγων, τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τοὺς συμπλέξαντας ἑαυτοὺς, καὶ διὰ τῆς ὁμολογίας συνδεθέντας τῇ ἀγνείᾳ, ἣν οὖν ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ Λευίτας, τουτέστι, διακόνους, τοὺς ὑπουργοῦντας τοῖς θείοις καθιερώμασιν, ἥτοι τῇ ἀγκυμάκτῃ οὐσίᾳ, τῇ καθιερωμένῃ τῷ Θεῷ, δεῖν ἐγκρατεῖαν ἐν πᾶσιν ἀσκεῖν, καὶ οὐχί, ἐν τῷ μὲν, ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐν τῷ δὲ, αὐτοῖς ἀδιαφόρως ζῆν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐγκράτειαν μετιέναι, τουτέστι, πᾶσαν ἐργάζεσθαι ἀρετὴν, ὅπως, φησί, δυνηθῶσιν ἐπιτυχεῖν, ἢ ἀπλῶς αἰτοῦσι παρὰ Θεοῦ, ἣν οὖν ἀδιστακτικῶς καὶ μὴ διακρινόμενοι. (5) Οὗτοι γὰρ εἰσι μεστὰι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐξιλεούμενοι τὸ θεῖον τοῖς ἄλλοις, καὶ σωτηρίαν αἰτούμενοι τοῖς πιστοῖς, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ (6). Εἰ οὖν πᾶ-

(1) Βιουερ. E. K. E. S. P. — ἐν Π. καὶ X. Tr. ὁ κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἱεροσάν.—(2) τὸ, τινί, οὐ κεῖται ἐν X. Tr.—(3) καθιερώσεως Π. S. P. 'Ιουστ.—(4) τοῦ, ὃ παρὰ τοῦ Θεοῦ S. P.—(5) τὸ, ἥτοι ἀδιστακτικῶς καὶ μὴ διακρινόμενοι οὐ κεῖται ἐν X. Tr. ἀλλὰ παρὰ Βιουερ. καὶ K. ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ. — (6) τὰ, ἀπὸ τοῦ, ἐξιλεούμενοι ἕως τοῦ, τῷ κόσμῳ, οὐ κεῖται ἐν X. Tr.

σαν, φησί, μετέρχονται ἀρετὴν, καὶ οὕτω παρρησιάζονται πρὸς Θεὸν, τυγχάνουσι ἂν καὶ τῶν αἰτήσεων· ὡς εἶγε μὴ παρρησίαν ἔχοιεν, πῶς ἂν ὑπὲρ ἄλλων πρεσβεύσωνται (1); Οὕτω γὰρ καὶ ἃ παραδεδώκασιν οἱ Ἀπόστολοι, φυλάξομεν, καὶ τὰ διὰ τῆς ἀρχαιότητος κατακρατηθέντα, ἡγουν καὶ τὰ ἐγγράφως νενομοθετημένα, καὶ τὰ ἀγράφως διὰ τῆς μακροῦς καὶ ἀρχαίας συνηθείας κρατήσαντα.

ΒΛΑΣ. Ὁ κανὼν οὗτος, πάσης ἀρετῆς ἐργάτας εἶναι θέλει τοὺς τὰ ἅγια μυστήρια μεταχειριζομένους, ἡγουν ἐπισκόπους, ἱερεῖς, καὶ διακόνους, καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι μὴ διὰ μόνης σωφροσύνης, ἀλλὰ καὶ διὰ παντὸς ἔργου καὶ πράγματος. Οὕτω γὰρ, φησιν, εἰσακουσθήσονται παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐχόμενοι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ πληροφορήσουσι φυλάττειν τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, ἀγνὸς ἔστω καὶ ἐγκρατής.

Κανὼν Δ'. (Δ'.)

Περὶ διαφόρων τάξεων ὀφειλουσῶν ἀπέχεσθαι γυναικῶν.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποτεντινῆς χώρας, τοποτηρητῆς τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, εἶπεν· Ἀρέσκει (2), ἵνα ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερά ψηλαφῶντες τῆς σωφροσύνης φύλακες, γυναικῶν ἀπέχωνται. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἀρέσκει, ὥστε πάντας σωφροσύνην τηρεῖν τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἥτοι δουλεύοντας (3).

ΖΩΝΑΡ. καὶ **ΒΛΑΣ.** Ὁ μὲν πρὸ τούτου κανὼν περὶ ἐγκρατείας διελέχθη τῶν ἐπισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, οὗτος δὲ ἰδικώτερον περὶ σωφροσύνης καὶ ἀποχῆς γυναικῶν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν κανόνων, μάλιστα δὲ τοῦ παρόντος, οἱ ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὅσοι ἐκείνης ὁμογνώμονες, δοξάζου-

(1) ὡς εἶγε . . . πρεσβεύσωνται; οὐ κεῖται ἐν Χ. Γρ. ἀλλὰ παρὰ Βενερ. καὶ Κ.
—(2) ἐν Π. ὁ Καν. ἀρχαίως ἀπὸ τοῦ, ἀρέσκει.—(3) Ἰουστ. 'Ε. Κ.

σι, μηδὲ τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χρῆναι νομίμως γυναιξὶν ὁμιλεῖν, ἀλλ' ἄζυγας (1) εἶναι· σφάλλονται δὲ καὶ τούτω, ὡσπερ καὶ ἐν ἑτέροις. Ὁ γὰρ πέμπτος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαθείας. Καὶ ἴσως ἔρει τις, ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν οἱ ἐπίσκοποι γυναῖκας οὐκ ἔχουσιν· ἀλλὰ τοῦτο τοῖς τῆς λεγομένης ἑκτης συνόδου Πατράσι νενομοθέτηται, λέγουσιν ἐν τῷ εἶ'. κανόνι, ὡς οὐκ ἐναντιούμενοι τοῖς παρὰ τῶν Ἀποστόλων ὁρισθεῖσι τοῦτό φημεν, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκοπῆς τῶν λαῶν προμηθεύμενοι, καὶ τοῦ μὴ δοῦναι μωμόν τινα κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. Ἡ δὲ αὕτη σύνοδος ἐν ιγ'. κανόνι, τὸν τε παρόντα κανόνα ἠρμήνευσε, λέγουσα, τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν ἀπαιτεῖσθαι κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταχειρίσεως, καὶ ἐπάγουσα, ὡς, εἴ τις τολμήσῃ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, ἢ ὑποδιακόνους ἀποστερεῖν τῆς πρὸς νόμιμον γυναῖκα συναφείας καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω. Καὶ ὁ ἐβδόμηκοςτὸς δὲ κανὼν τῆς παρούσης συνόδου ἐλέγχει τοὺς Λατίνους, περὶ τούτου κακῶς φρονοῦντας, λέγει γάρ· Ἦρεσεν, ὥστε τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἔπι μὴν ἀπέχεσθαι γυναικῶν· ὡς ἐντεῦθεν δείκνυσθαι, ὅτι καὶ οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι γυναιξὶ συνεβίου, καὶ οὐκ ἀπηγόρευσεν αὐτοῖς ἡ σύνοδος τὴν πρὸς αὐτὰς ὁμιλίαν, εἰ μὴ κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, τουτέστι, κατὰ τὰς ὠρισμένας ἡμέρας τῆς ἐκάστου ἐφημερίας.

Ἔτερα ἐρμηνεῖα (3).

Τὸ ἀπέχεσθαι γυναικῶν, μὴ μόνον τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς πιστοὺς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας μεταλήψεως, καὶ τῷ Ἀποστόλῳ νενομοθέτηται, λέγοντι, Δοκιμάζετω ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ

(1) X. Γρ. — ἀζύγους Beuer. K. — (2) X. Γρ. — τῶν πιστῶν, οὐ κείραι παρὰ Beuer. καὶ 'E. — (3) εἴρηται ἐν X. Γρ. καὶ παρὰ Beuer. μόνον.

ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω (1)· καὶ πάλιν· Μὴ ἀποστερείτωσαν ἑαυτοὺς οἱ ὁμόζυγοι, εἰ μὴτοι ἐκ συμφώνου, ὅταν τῇ προσευχῇ τῆς ἁγίας κοινωνίας προσελθεῖν μέλλωσι (2). Καὶ τὸν Δαβὶδ δὲ, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ζήτησαν τὸν Ἀβιάθαρ τὸν ἀρχιερέα λαβεῖν (3) ἐκ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως, * τῶν τιθεμένων τότε εἰς προτύπωσιν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, προσφαλίσατο ὁ ἀρχιερεὺς * (4), εἰ καθαρὸί εἰσιν ἀπὸ κοιότης γυναικός (5). Καὶ τὸ ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ (6) ἐκφωνούμενον, « Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις », τοιαύτης ἐννοίας ἐστίν· οἱ γὰρ μεμολυσμένοι ἀπὸ συνουσίας γυναικός, ἢ ἐξ ἄλλου τρόπου μυσαρῶ μὴ ὄντες ἅγιοι, τουτέστιν ἄξιοι, οὐκ ὀφείλουσι μεταλαμβάνειν (7). Ἰστε ἀπὸ τούτων ἀπάντων συνάγεται, ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ὁμόζυγοι συνελθόντες σωματικῶς, τῆς ἁγίας ἀξιοθήσονται μεταλήψεως (8) κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν. Ὁ δὲ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κύρ Λουκᾶς ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου, ἀπεφάνηατο συνοδικῶς, πρὸ τριῶν ἡμερῶν ὀφείλειν ἀποδιίστασθαι τῆς σωματικῆς ὁμιλίας τοὺς μέλλοντας μετασχεῖν τῶν θείων ἁγιασμάτων· ἀλλὰ καὶ τοὺς νυμφίους, τοὺς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ γάμου * (9) μετὰ τὴν ἁγίαν μετάληψιν συνεργομένους διὰ μίξεως (10), ἐπιτιμίοις καθυπέβηλε. Καὶ ἀνάγνωθι τὸ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τῆς δευτέρας Ἰνδικτιῶνος γεγονὸς χάριν τούτου σημείωμα. Ἰσαύτως ἀνάγνωθι καὶ ἐκ τῶν κανονικῶν ἐρωταποκρίσεων Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας τὴν ε' καὶ τὴν ιγ'. διδασκούσας ἀπέχεσθαι τοὺς πιστοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας τὸ σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν. Λιτοιαῦται δὲ παραδόσεις συγκροτοῦνται καὶ ἀπὸ τῶν Μωσαϊκῶν βιβλίων· φησὶ γὰρ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Ἐξόδου ταῦτα ῥητῶς· Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν, καταβάς διαμάρτυρε τῷ λαῷ

(1) α', Κορινθ. ΙΑ', 28. — (2) α', Κορινθ. Ζ', 5. — (3) τὸν Ἀβιάθαρ τὸ ἀρχιερέα λαβεῖν, οὐ κεῖται ἐν Χ. Γρ. ἀλλὰ παρὰ Βευερ. — (4) τὰ μεταξὺ * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν Χ. Γρ. — (5) Χ. Γρ. — παρὰ δὲ Βευερ. ὄντω· εἰ καθαρὸί εἰσιν ἀπὸ γυναικός ὁ ἱερὺς ἠρώτα. — (6) ἱεουργία Χ. Γρ. — (7) Χ. Γρ. ὁ δὲ Βευερ. οὕτως· ἢ ἄλλως, οὐκ εἰσιν ἅγιοι, διὸ οὐδὲ ὀφείλουσι κοινωνεῖν. — (8) Χ. Γρ. — τῆς ἁγίας κοινωνίας μετάσχεσι, Βευερ. — (9) Χ. Γρ. — τοῦ γάμου οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. — (10) Χ. Γρ. — οὐ κεῖται τὸ, διὰ μίξεως παρὰ Βευερ.

τούτῳ, καὶ ἄγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ ἕστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταθήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ (1)· καὶ πάλιν· Κατέβη δὲ Μωϋσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἠγίασεν αὐτοὺς, καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπε τῷ λαῷ· Γίνεσθε ἕτοιμοι τρεῖς ἡμέρας, καὶ μὴ προσέλθητε γυναικί (2).

ΑΡΙΣΤ. Καὶ γυναικός ἤτωσαν ἀπεχόμενοι, ἵνα τῶν αἰτουμένων ἐπιτυγχάνοιεν.

Ὁ μὲν κανὼν οὗτος, καὶ ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, συμβιβάζόμενοι πρὸς τὸν ἐβδομηκοστὸν κανόνα τῆς παρουσίας συνόδου, οὐ φαίνονται ἀπαιτοῦντες τὸν ἐπίσκοπον, καὶ πρεσβύτερον, καὶ διάκονον διαλύειν τὸν γάμον, καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἀπέχεσθαι τέλεον, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἰδίους καιροὺς ἐγκρατεῦσθαι ἐξ αὐτῶν, ἡγουν, ὅτε τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ σχολάζουσι, καὶ τὴν τῶν ἁγίων ποιοῦνται μεταχείρισιν. Ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου, τοῖς ἐπισκόποις οὐ χωρεῖ ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς συνοικεῖν, μετὰ τὴν προελθοῦσαν χειροτονίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ διαλύειν τὴν πρὸς αὐτὰς συνάφειαν· τοῦτο δὲ, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει τοῦ γάμου, καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων εἰσάγει, ἀλλ' ἐπὶ προμηθείᾳ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκοπῆς τοῦ λαοῦ, καὶ τῷ μὴ τινα μῶμον δοῦναι κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. Ὁ δὲ τρισκαιδέκατος τῆς αὐτῆς ἑκτῆς συνόδου κανὼν καὶ ἐπιμέμφεται τὸ ὡς ἐν τάξει κανόνος ἐν τῇ Ἰωμαίων ἐκκλησίᾳ παραδεδομένον, ἡγουν τὸ καθομολογεῖν τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι διακόνους ἢ πρεσβυτέρους, ὡς οὐκέτι ταῖς αὐτῶν συναφθήσονται γαμεταῖς, καὶ προστάττει τὰ κατὰ νόμους τῶν ἱερατικῶν ἀνδρῶν συνοικέσια μὴ διασπᾶσθαι, ἀλλ' ἐβρώσθαι, καὶ μὴ χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἢ μόνον κατὰ τοὺς ἰδίους καιροὺς ἐκ τῶν συμβίων αὐτῶν ἐγκρατεῦσθαι, καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος παραδίδωσι, καὶ πάλιν συνέρχεσθαι.

(1) Ἐξόδ. ΙΘ', 10, 11. — (2) Ἐξόδ. ΙΘ', 14, 15.

Κανὼν Ε'. (Ε'.)

Περὶ ἀπληστίας.

Λύρηλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὴν (1) τῆς ἀπληστίας ἐπιθυμίαν, ἣν πάντων τῶν κακῶν μητέρα εἶναι οὐδείς ἀμφιβάλλει, δέον ἐπέχειν, ἵνα μὴ τις τοῖς ἀλλοτρίοις (2) κατακέχρηται, μηδὲ ἵνα διὰ κέρδος τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους τις ὑπερβαίῃ, μηδὲ ἵνα παντοίως τινὶ κληρικῷ ἐξὸν εἶη ἀπὸ οἴουδῆποτε πράγματος τόκον λαβεῖν. Καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα, ἀμαυρὰ ὄντα, καὶ καθόλου λαυθάνοντα, σκοπούμενα παρ' ἡμῶν, τυπωθήσονται. Περὶ δὲ ὧν φανερώτατα ἡ Θεία Γραφή ἐθέσπισεν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔπεσθαι. Ἀκολουθῶς γὰρ τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῶ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὀφείλει καταδικάζεσθαι. Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπεν· Οὐδείς κατὰ τῶν Προφητῶν, οὐδείς κατὰ τῶν Εὐαγγελίων χωρὶς κινδύνου ἐποίησε (3).

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ μὴ τοκίζεῖν κληρικούς ὁ κανὼν διατάσσεται μέλλων, περὶ ἀπληστίας διαλέγεται πρῶτον, καὶ ταύτην εἶναι, φησι, τῶν κακῶν ἀπάντων μητέρα, ἣν καὶ ἐπέχειν ὀρίζει, τουτέστι κωλύειν, ἀνακόπτειν, ἵνα μὴ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπερβαίῃ, καὶ κατακέχρηται αὐτοῖς· κατάχρησιν δ' ὠνόμασε τὴν παρὰ τὸ δέον χρῆσιν· χρῆσις δὲ παρὰ τὸ δέον ἐστὶ, καὶ τὸ εὐαφόρμως τάχα τὰ ἀλλότρια ἀφαιρεῖσθαι. Οἱ γὰρ δανείζοντες ἐπὶ τόκοις, ὡς δῆθεν ὠφελουμένων τῶν δανειζομένων ἐκ τοῦ δάνους, φασὶ, καὶ αὐτοὺς συμμετέχειν τοῦ κέρδους. Καὶ ἄλλως δὲ ἀνακόπτειν δεῖ, φησι, τὴν πλεονεξίαν, ἵνα μὴ διὰ κέρδος τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους τις ὑπερβαίῃ· ὄρους δὲ τῶν Πατέρων τοὺς ἱεροὺς κανόνας καλεῖ. Ὅ,τε γὰρ μὲν κανῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, δανείζειν τοὺς ἱερωμένους ἐπὶ

(1) Ἐν Π. ὁ Καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Τὴν τῆς ἀπληστίας. — (2) Π. — τοῖς ἀλλοτρίοις ὄροις Βενερ. Ε. Κ. Βρ. Σ, Ρ, Ἰουστ. — (3) Σύμπασα . . . ἐποίησεν, ἐκ κίτκι ἐν Π, Σ, Γρ. καὶ Σ, Ρ.

τόκοις ἀπαγορεύει, καὶ ὁ τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου
 ιζ'. κανὼν καθαιρέσει καθυποβάλλει καὶ καταδικάζει τοὺς
 ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένους, ἐπὶ τόκοις δανείζοντας· καὶ ὁ
 τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου δ'. κανὼν ἀποτρέπει τοὺς ἱερατι-
 κοῖς τὸ ἐπὶ τόκοις δανείζειν· τούτους οὖν τοὺς κανόνας ὁ-
 ρους τῶν Πατέρων ἐκάλεσεν (1). Ἀνακοπέτω δέ, φησιν, ἡ
 ἀπληστία, καὶ ἵνα μὴ ἐξῆ κληρικῶ οἰωδῆτινι τόκον λαμβά-
 νειν ἀπὸ οἰουδήποτε πράγματος· οὐ μόνον γὰρ ἀργύρια δα-
 νείζονται, ἀλλὰ καὶ αἶτος, καὶ οἶνος, καὶ ἔλαιον, καὶ μυρία
 ἕτερα εἶδη· καὶ ὡσπερ ἐπὶ τῶν νομισμάτων συμφωνεῖται δι-
 δοσθαι τόκος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν· δανείζων γὰρ τις σίτον
 τυχὸν μοδίους ἑκατὸν, συμφωνεῖ λαβεῖν μετὰ καιρὸν ὠρισμέ-
 νον μοδίους ἐπέκεινα τόσους, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.
 Ἴνα οὖν μὴ περιγράφηται ὁ κανὼν, νομίσματα μὲν μὴ δα-
 νειζόντων ἐπὶ τόκῳ τῶν ἱερωμένων, ἐν εἵδεσι δὲ τοῦτο ποι-
 ούντων, προσέθεντο οἱ Πατέρες, οἰουδήποτε πράγματος. Καὶ
 τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα, ἤγουν ὑπομνησθέντα, φασὶν, ἀ-
 μαυρὰ ὄντα, ἤγουν ἀσαφῆ, σκοτεινὰ, ἀγνοούμενα, τυπωθή-
 σονται, ἀντὶ τοῦ, ὀρισθήσονται παρ' ἡμῶν σκοπούμενα· ὁ δὲ (2)
 ἡ Θεία Γραφή ἐθέσπισεν, ἤτοι ἐνομοθέτησε, διωρίσατο, περὶ ἐ-
 κείνων οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, τουτέστιν ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ ἐπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν ταῖς νενομοθετημένοις· θεῖαν δὲ
 Γραφήν, τοὺς τε ἱεροὺς κανόνας ὠνόμασε καὶ τὰς γραφικὰς
 ῥήσεις, τὸ, Οὐκ ἐκτοκίεις τὸ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου (3),
 καὶ, Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ (4), καὶ ὅσα τοιαῦ-
 τα. Εἶτα καὶ κατασκευάζουσι, πῶς ἄτοπόν ἐστι καὶ αἰσχρὸν
 τὸ δανείζειν ἐπὶ τόκοις τοὺς ἱερωμένους, καὶ φασιν, ὅτι ὅ-
 περ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμόν ἐστιν, ἤγουν ψεκτὸν καὶ διαβεβλη-
 μένον, ἀκολουθῶς ἐν κληρικοῖς πολλῶ μᾶλλον ὀφείλει κα-
 ταδικάζεσθαι. Πρὸς ταῦτα ἡ σύνοδος εἶπεν· Οὐδεὶς κατὰ τῶν
 Προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου χωρὶς κινδύνου ἐποίη-
 σε. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ εἶπον, ὅτι, ἐπεὶ καὶ τῇ παλαιότερᾳ Γρα-

(1) τούτους . . ἐκάλεσεν, οὐ καῖται ἐν Χ. Γρ. — (2) Χ. Γρ. — καὶ Βιμερ. Β.
 — (3) Δευτερ. ΚΓ', 19. — (4) Ψαλμ. ΙΔ', 5.

φῆ, (ταύτην γὰρ διὰ τῶν προφητῶν ἠνίξαντο), καὶ τῆ νέα, ἣν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐνέφηναν, ἀποτετραμμένον ἐστὶ τὸ τοκίζειν, οὐδεὶς ποιῶν τὰ ἀπηγορευμένα αὐταῖς ἐκφεύξεται τὸν κίνδυνον· κινδυνεύσει γὰρ περὶ τὴν οἰκείαν ἐπιτιμίαν, τουτέστι καθαιρεθήσεται.

ΒΛΑΣ. Ὁ μὲν μδ'. κανὼν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ δ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἀποτρέπουσι τόκους λαμβάνειν τοὺς κληρικούς· ὁ δὲ ιζ'. κανὼν τῆς ἁ. συνόδου καθαιρέσει καθυποβάλλει αὐτούς. Τούτους οὖν τοὺς κανόνας, ὄρους καλέσαντες οἱ Πατέρες, καὶ ἀπληστίαν, καὶ αἰσχροκέρδειαν τὴν τῶν τόκων λῆψιν κατονομάσαντες, διωρίσαντο μὴ ὑπερβαίνειν τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους, ἥτοι τοὺς κανόνας, καὶ λαμβάνειν τόκους κληρικὸν ἀφ' οἰουδήτινος πράγματος, ἥγουν μὴτε ἀπὸ δανείου νομισμάτων, μὴτε ἀπὸ δανείου σίτου, ἢ ἐτέρου εἴδους τινός. Προσέθεντο δὲ, ὅτι τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα, ἥγουν τυπωθέντα, ἀσαφῆ καὶ σκοτεινά εἰσιν, ὡς ἀγνοούμενα· περὶ δὲ ὧν ἡ θεία Γραφή ἐθέσπισεν, ἥτοι ἐνομοθέτησεν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκολουθεῖν τοῖς νενομοθετημένοις· θείαν δὲ Γραφήν τοὺς τε ἱεροὺς κανόνας ἀνάμασαν, καὶ τὰς γραφικὰς ῥήσεις, οἷον τὸ, Οὐκ ἐκτοκιεῖς τὸ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ, Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Εἶτα κατασκευάζουσι, πῶς ἄτοπόν ἐστι καὶ αἰσχρὸν τὸ δανεῖζειν ἐπὶ τόκοις ἱερωμένους, καὶ φασιν, ὅτι, ὅπερ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον ἐστὶ, τουτέστι ψεκτὸν καὶ διαβαλλόμενον, ἀκολουθῶν ἐν κληρικοῖς πολλῶ μᾶλλον ὀφείλει καταδικάζεσθαι. Πρὸς ταῦτα ἡ σύνοδος εἶπεν Οὐδεὶς κατὰ τῶν Προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν· ἥγουν ὅτι, ἐπεὶ καὶ τῆ παλαιότερα Γραφῆ, (ταύτην γὰρ διὰ τῶν Προφητῶν ἠνίξαντο,) καὶ τῆ νέα, (ἣν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐνέφηναν,) ἀποτετραμμένον ἐστὶ τὸ τοκίζειν, οὐδεὶς ποιῶν τὰ ἀπηγορευμένα αὐταῖς ἐκφεύξεται τὸν κίνδυνον· κινδυνεύσει γὰρ περὶ τὴν οἰκείαν ἐπιτιμίαν, τουτέστι καθαιρεθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, ὁποῖόν ἐστι τὸ τοκίζειν, πολλῶ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς καταδικάζεται.

Καὶ ὁ τεσσαρακοστὸς τέταρτος ἀποστολικὸς κανὼν, καὶ ὁ

επτακαιδέκατος τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ πρῶτον, καὶ ὁ δέκατος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου, τὸν ἀπαιτοῦντα τόκους πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, καὶ μὴ παυόμενον, τῇ καθαιρέσει καθιστῶσιν ὑπόδικον. Εἰ γὰρ παρὰ λαϊκῶν τοῦτο γινόμενον ἐπίμεμπτόν ἐστι, καὶ αἰσχροκερδείας καὶ πλεονεξίας μῶμον αὐτοῖς ἐπιτρίβει, καὶ οὐδὲ εἰς ἱερωσύνην παραδέχονται, εἰ μὴ τὸ ἀδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλώσουσι, καὶ ὑποσχεθῶσι μηκέτι τῷ τοιοῦτῳ τῆς φιλοχρηματίας νοσήματι ἐμπεσεῖν, κατὰ τὸν ιδ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα, πολλῶ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὑπὸ καταδίκην ἔσται.

Κανὼν ς'. (ς'.)

Ὡστε χρίσμα ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι.

Φορτουνάτος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις μεμνήμεθα ὀρισθέντα (1), ὥστε χρίσμα ἢ καταλλαγὴν μετανουόντων, ἢ κορῶν, καὶ τόπων, καὶ ναῶν (2) καθιέρωσιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι. Ἐὰν δέ τις ἀναφυῇ τοῦτο πράττων, τί δεῖ περὶ τούτου ὀρίσαι; Λύρηλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ ὑμέτερον ἀξίωμα ἤκουσε τὸ ἀνενεχθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Φορτουνάτου· τί πρὸς ταῦτα λέγετε; Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη (3), χρίσματος ποίησιν, καὶ κορῶν καθιέρωσιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι (4)· μήτε δὲ καταλλάξαι τινὰ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πρεσβυτέρῳ ἐξεῖναι· τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει.

ΖΩΝΑΡ. Χρίσματος ποίησις, ἢ ἐπὶ τῷ ἀγίῳ μύρῳ ἔστι

(1) ὀρισθέντος X. Τρ. — (2) Σ. Π. — τόπων καὶ ναῶν, οὗ κεῖται παρὰ τῆς λοιποῖς, παρὰ δὲ Βενερ. ἢ κορῶν, καὶ ναῶν καθιέρωσιν. — (3) ὁ Κανὼν οὗτος ἀρχεται ἐν Π. ἀπὸ τοῦ, Χρίσματος ποίησιν κτλ. — τὰ προηγούμενα κεῖται παρὰ Βενερ. Ε. Κ. καὶ ἐν X. Τρ. ὅπου ὁμοίως παραλείπεται τὸ, Λύρηλιος ἐπίσκοπος. — ἐλέχθη. — (4) Ἰουστ. — μὴ γίνηται εἰς λοιπῆ.

τελετή· καταλλαγή δὲ μετανοούντων, τὸ λύσαι τὸν ἐξομολογησάμενον τοῦ ἐπιτιμίου, καὶ ἐν μετανοίᾳ γενόμενον, καὶ ἐπιτιμηθέντα. Ὡς γὰρ ἤδη ἱκανῶς ἴσως ὁ τοιοῦτος δουλεύσας τῷ ἐπιτιμίῳ, ἢ καὶ τὸν ὄρισμένον πληρώσας χρόνον, καὶ ἀνάλογον ἐπιδειξάμενος τὴν μετάνοιαν, λύεται τοῦ ἐπιτιμίου, καὶ ἢ συνεστάναι τοῖς πιστοῖς παραχωρεῖται, ἢ καὶ τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβάνει· καταλλάττει γὰρ ὡσπερ αὐτὸν τῷ Θεῷ ὁ ἀρχιερεὺς διὰ τῆς μετανοίας, καὶ οὕτω συνίστησιν αὐτὸν τοῖς πιστοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν ἁγιασμάτων καταξιῶ· ἢ καὶ, ἔτι τοῦ χρόνου τῆς μετανοίας ἐπιδαψιλευομένου καταλλάττεται, ἔστιν ὅτε, ὁπότε δηλαδὴ περὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύει, ὡς φησὶ περὶ τούτου ὁ ἐφεξῆς κανὼν. Κορῶν δὲ καθιέρωσις, οὐχὶ διακονισσῶν χειροθεσία ἐστίν, ἀλλ' ἔθος ἦν προσάγεσθαι κόρας ταῖς ἐκκλησίαις παρθενίαν ὁμολογούσας, καὶ ἀγνεύειν ὑπισχνουμένας (1), καὶ ταύτας οἱ ἐπίσκοποι δι' εὐχῶν καθιέρουν, ὡς ἀνατεθείσας τῷ Θεῷ, καὶ ἐκεῖνοι ἐφρόντιζον τῆς φυλακῆς καὶ ἀναγωγῆς αὐτῶν, μετὰ τοῦ χωρισθῆναι αὐτάς ἐκ τῶν πατέρων αὐτῶν, καθὼς δηλοῖ ὁ μ.δ'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου. Ταῦτα οὖν γίνεσθαι παρὰ πρεσβυτέρων ἀπηγόρευσεν ἡ σύνοδος· παρὰ γὰρ ἀρχιερέων καὶ τὸ ἅγιον χρίσμα τελεῖται καὶ ἀγιάζεται, καὶ καταλλαγή μετανοούντων γίνεται· οἷς γὰρ δεσμεῖν δέδοται, τούτοις καὶ τὸ λύειν ἐπιτέτραπται. Καὶ ἄμικ διακρίσεως ἀκριβοῦς χρεῖα εἰς τὸ γινῶναι, εἰ ἐκ ψυχῆς μετενόησε καὶ ἀρκούντως ὁ ἁμαρτήσας, πρὸς ἃ ὁ πρεσβύτερος ἴσως οὐχ ἱκανὸς ἔσται. Καὶ ἡ κορῶν καθιέρωσις, παρὰ ἀρχιερέων γίνεσθαι διατέτακται, ἵνα εἰδῆσιν ἔχων, ὅτι καθιερώθησαν, φροντίζῃ καὶ τῆς αὐτῶν διαγωγῆς τε καὶ φυλακῆς ἕκαστος τῶν ἐπισκόπων. Τὸ δὲ καταλλάξαι εἰς δημοσίαν λειτουργίαν τοιοῦτόν ἐστιν· οἱ ἐπιτιμηθέντες καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰργόμενοι, ἐν ταῖς συνάξεσι μὲν μετὰ τῶν πιστῶν οὐ παραχωροῦνται συνίστασθαι, καθ' ἑαυτοὺς δὲ ὑμνεῖν τὸν Θεὸν καὶ δέεσθαι αὐτοῦ οὐ κωλύονται· ὅτε δὲ τοῦ ἐπιτιμίου λυθῶσι, τότε συνίστανται τοῖς πιστοῖς, καὶ δημοσίᾳ, ἤγουν μετὰ

τοῦ δήμου τῶν πιστῶν, τοῦ πλήθους δηλαδὴ, λειτουργοῦσιν, ἀντὶ τοῦ, φανερῶς ὑμνοῦσι τὸ θεῖον, καὶ λατρεύουσι τῷ Θεῷ· ἐξείληπται γὰρ τὸ λειτουργεῖν καὶ ἐπὶ λατρείας καὶ ὕμνου (1).

ΒΑΣ. Χρίσματος ποίησις ἐστὶν ἡ τοῦ ἁγίου μύρου τελετή· καταλλαγή μετανοούντων, τὸ δέχεσθαι λογισμοὺς ἁμαρτανόντων, καὶ λύειν τοὺς ἴσως ἐπιτιμηθέντας ἐκ τοῦ ἐπιτιμίου· καταλλάσει γὰρ τούτους ὁ ψυχικὸς ἰατρὸς μετὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπιστροφῆς. Κορῶν δὲ καθιέρωσις, οὐχὶ διακονισσῶν χειροθεσία ἐστίν, ἀλλ' ἔθος ἦν, κόρας προσάγεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ παρθενίαν ὁμολογούσας, καὶ ταύτας οἱ ἐπίσκοποι δι' εὐχῶν καθιέρουν, ὡς ἀνατεθείσας τῷ Θεῷ, καὶ ἐκεῖνοι ἐφρόντιζον τῆς φυλακῆς αὐτῶν, καθὼς δηλοῦται ἀπὸ τοῦ μ.δ'. κανόνος τῆς παρούσης συνόδου. Ταῦτα οὖν γίνεσθαι παρὰ πρεσβυτέρων ἀπηγόρευσεν ἡ σύνοδος, ὡσπερ καὶ τὴν τῶν ναῶν καθιέρωσιν, καὶ δέδωκε τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι. Τὸ δὲ καταλλάξαι εἰς δημοσίαν λειτουργίαν, τοιοῦτόν ἐστίν· οἱ ἐπιτιμηθέντες καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰργόμενοι, οὐ παραχωροῦνται συνίστασθαι μετὰ τῶν πιστῶν, καθ' ἑαυτοὺς δὲ ὑμνεῖν τὸν Θεὸν οὐ κωλύονται· ὅτε δὲ τοῦ ἐπιτιμίου λυθῶσι, τότε συνίστανται τοῖς πιστοῖς, καὶ δημοσίᾳ, ἤγουν φανερῶς, ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν μετὰ τοῦ δήμου. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μ.γ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου· καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι ὁ ν.β'. ἀποστολικὸς κανὼν λέγων, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους δέχεσθαι τοὺς ἐπιστρέφοντας· ἀλλ' εἰπέ καὶ τούτους τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ προτροπὴν τῶν ἐπισκόπων δέχεσθαι τοὺς μετανοούντας. Ἔστε σημείωσαι, ὅτι οἱ χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς δεχόμενοι λογισμοὺς ἀνθρώπων ἱερωμένοι μοναχοὶ κακῶς ποιοῦσι, πολλῶν δὲ πλέον οἱ ἀνέροισι· οὗτοι γὰρ οὐδὲ μετὰ προτροπῆς ἐπισκοπικῆς δύνανται τοιοῦτόν τι ἐνεργῆσαι· διὸ καὶ σημείωμα γέγονε συνδικτὸν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Θεοδοσίου (2) ἐκ προσελεύσεως τοῦ μέρους τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Εὐεργέ-

(1) ἐξείληπται . . . καὶ ὕμνου, οὐ κεῖται ἐν X. Γρ. — (2) τοῦ ἁγιωτάτου Θεοδοσίου, κεῖται παρὰ 'E. παρὰ δὲ Βενερ. ἐν σημειώσεσιν, οὐχὶ δὲ ἐν X. Γρ.

(3) τὸ, καὶ ἀγνεύειν ὑπισχνουμένας, οὐ κεῖται ἐν X. Γρ. ἀλλὰ παρὰ Βενερ. καὶ K.

τιδος, ὡς, ἐπεὶ τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς διορίζεται δέχεσθαι τὸν κατὰ καιροῦς ἡγούμενον αὐτῆς, τοὺς λογισμοὺς τῶν μοναχῶν, οὐκ ἐφεΐται δὲ ἀνιέρῳ δέχεσθαι λογισμοὺς, ἐξ ἀνάγκης ἔπεται τὸ εἶναι τὸν καθηγούμενον ἱερέα. Ἠγούμενοι δὲ, ὡς πολλάκις εἶπομεν, ἀνιέροι γίνονται· ὅτι καὶ γυναῖκες ἡγουμενεύουσι μὲν, λογισμοὺς δὲ ἀνθρώπων οὐ δέχονται. Τούτων οὕτως ἐχόντων, λέγουσί τινες, ὡς, ἐπεὶ παρὰ ἀρχιερέων ἢ τῶν κορῶν (1) καθιέρωσις γίνεται, οὐκ ἔσται ἐπ' ἀδείας ἱερωμένῳ καθηγούμενῳ, ἢ ἀπλῶς ἱερεῖ μοναχῷ, ἀποκείρειν οἰονδήτινα μοναχὸν χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς· ταυτὸν γὰρ ἔστιν ἢ τῶν κορῶν καθιέρωσις, καὶ ἢ τῶν μοναχῶν ἀπόκαρσις. Ἐμοὶ δὲ ἔδοξε ἀπαρμποδίστως τοὺς ἱερεῖς καθηγούμενους ἀποκείρειν καὶ δίχα ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς· εἰ γὰρ ὁ ἰδ' κανὼν τῆς ζ' συνόδου ἐκχωρεῖ τῷ καθηγούμενῳ καὶ σφραγίδα ἀναγνώστου ποιεῖν * χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου* (2) εἰς τὴν οἰκείαν μονὴν, πολλῶν πλέον ἐξεχώρησεν αὐτῷ ποιεῖν τὴν ἀπόκαρσιν· καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἰδ' κανόνι γραφέντα. Οἱ δὲ ἀπλῶς ἱερεῖς μοναχοὶ ὀφείλουσι τὰς ἀποκάρσεις ποιεῖν μετὰ εἰδήσεως ἐπισκοπικῆς διὰ τὸν παρόντα κανόνα, εἰ μήπου τις καὶ τοῦτο θελήσει γίνεσθαι κατὰ μόνον τοῦ μοναχοῦ ἱερέως θέλησιν, ἀπὸ τῆς μακρᾶς συνηθείας τῆς ἀντὶ νόμου καὶ κανόνος κραταύσης μέχρι τοῦ νῦν. Ὅπερ τέως ἔμοι μετὰ πληροφορίας οὐ δοκεῖ· οὐδὲ γὰρ οἶδα ἐὰν ἐλατθῆ τοῦτο συνοδικῶς καὶ ἐστηρίχθῃ. Τὸ δὲ μὴ δέχεσθαι λογισμοὺς ἀνθρώπων πάντας τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ μόνους τοὺς μοναχοὺς ἱερεῖς, ἀδίκον ἔστιν· οἴομαι δὲ ὑπὸ τῆς ὑποκρίσεως ἐπλεονεκτήθη, καὶ διὰ τοῦτο βραδέως πάντη, ἐῷ γὰρ εἰπεῖν οὐδαμῶς, ἀνατίθεται τις ἐπισκόπῳ ἢ ἱερεῖ λογισμὸν οἰκείον μὴ ὄντι καὶ μοναχῷ· ὅπερ τοῖς μὲν ἐπισκόποις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μακαριώτατόν ἐστι, τοῖς δὲ μοναχοῖς ἐπικινδυνώτατον· τοῖς γὰρ ἀξίοις, φησί, καὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον Πέτρον οὔσι, δοτέον τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ πλέον οὐ γράφω (3).

(1) ἢ τῶν ἱερῶν Βευερ. — (2) X. Γρ. — τὰ ἐντὸς * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ 'E. εἰ μὴ λατιν. — (3) ὅπερ τέως οὐ γράφω, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν X. Γρ. καὶ λατ. παρὰ 'E. ἐν παραρτ. σελ. 1123. Σημείωσαι δὲ τὸν Παρισινὸν ἐκδόστην ὁμολογοῦντα ἐν οὐδενί 'Ελληνικῷ χειρογράφῳ εὑρεῖν τὸ χωρίον τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ ἄπερ ἀναγινώσκοντες ἐν X. Γρ. Eorum, qui sequuntur?

ΑΡΙΣΤ. Καὶ χρίσματα ποίησις, ἤγουν μύρου κατασκευὴ, καὶ κορῶν καθιέρωσις, καὶ καταλλαγή τινος εἰς δημοσίαν λειτουργίαν, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γινέσθω.

Τὴν τοῦ ἁγίου μύρου κατασκευὴν καὶ τελείωσιν, καὶ τὴν καθιέρωσιν τῶν παρθένων, καὶ τὴν τελείαν καταλλαγὴν τῶν ἐν μετανοίᾳ, ὥστε αὐτοὺς δημοσίᾳ μετὰ τῶν πιστῶν συνίστασθαι, καὶ τῶν θείων μεταλαμβάνειν ἁγιασμάτων, πρεσβύτερος οὐ συγκεχώρηται ποιεῖν· ἀλλὰ παρ' ἐπισκόπου ταῦτα ὀφείλουσι γίνεσθαι.

Κανὼν Ζ'. (Ζ').

Περὶ τῆς τῶν ἐν κινδύνῳ καθεστῶτων καταλλαγῆς.

Λύρηλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν τις (1) ἐν κινδύνῳ καθεστῶς, αἰτήσῃ ἑαυτὸν καταλλαγῆναι τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις (2), τοῦ ἐπισκόπου ἀπόντος, ὀφείλει εἰκότως ὁ πρεσβύτερος ἐρωτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον, καὶ οὕτω τὸν ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι κατὰ τὴν ἐκείνου παραγγελίαν (3)· τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ὀφειλομένον σωτηριώδει βουλήν κυρῶσαι. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἀρέσκει (4) ὅπερ ἢ ὑμετέρα ἀγιωσύνη ἀναγκαίως ἡμᾶς ὠφελῆσαι κατηξίωσεν.

ΖΩΝΑΡ. Κάνταῦθα τὴν διάκρισιν ὁ κανὼν ταῖς ἐπισκόποις ἀνατίθησιν· ἐὰν γὰρ, φησί, κινδυνεύῃ τις περὶ τὴν ζωὴν ἐκ νόσου, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἐπιτετιμημένος ὢν, καὶ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ προσελθεῖν κωλυόμενος, καὶ αἰτήσῃ καταλλαγῆναι αὐτὸν τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις, ἀντὶ τοῦ, δεχτὸν γενέσθαι εἰς τὴν θείαν μετάληψιν, ἔπεστι δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὀφείλει, φησὶν

locorum Græcum textum in nullis codicibus hactenus nancisci licuit: idcirco solum interpretis Latinum textum subiecimus ex editione Gul. Morellii, Typographi Regii. M. DC LXL.

(1) ἐὰν δὲ τις Π. — (2) μυστηρίοις Ἰουστ. — (3) Μὴχρι τούτου τὸ Π. — τὰ δὲ μετὰ ταῦτα κεῖται παρὰ Ἰουστ. Κ. 'E. Σ. 'P. Βρ. λχτ. — ἐν δὲ X. Γρ. καὶ παρὰ Βευερ. ἢ σύνοδος εἶπεν, ἀρκεῖ κελ. — (4) ἀρκεῖ Ἰουστ. X. Γρ. 'E, Κ.

ὁ κανὼν, ἐρωτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον ὁ πρεσβύτερος, καὶ αὐτῷ τὸν ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι, καθὼς ἐκεῖνος ὑπόθεται. Βικτόω; δὲ τοῖς ἐπισκόποις ἢ λύσις ἀνετίθετο τῶν ἐπιτιμίων, ἢ διάζυτε τὴν ἤδη ρηθεῖσαν αἰτίαν, καὶ ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἢ ἐξαγόρευσις ἀρμόζει, ὡς δεσμεῖν καὶ λύειν δυναμένοις (1). Καὶ οἱ νῦν γὰρ λογισμοὺς δεχόμενοι μοναχοί, εἰ μὴ ἐξ ἀρχιερέως ἐπιτραπῶσι δέχεσθαι λογισμοὺς, οὔτε δεσμεῖν, οὔτε λύειν ἔχουσιν ἐξουσίαν· τοῖς γὰρ ἱεροῖς Ἀποστόλοις τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ὁ Χριστὸς, τύπον δὲ τῶν Ἀποστόλων οἱ ἀρχιερεῖς πληροῦσι.

ΒΛΑΣ. Καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐναργῶς ἀναφαίνεται, μὴ ἐξεῖναι τοῖς ἱερεῦσιν ἐξομολογήσεις ἀνθρώπων ἀναδέχεσθαι, καὶ συγχωρεῖν ἀμαρτίας χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς. Φησὶ γὰρ, ἐὰν κινδυνεύῃ τις περὶ τὴν ζωὴν, καὶ ζητήσῃ καταλλαγῆναι, ἤγουν παραχωρηθῆναι εἰς μετάληψιν τῶν θείων ἀγιασμάτων μετὰ ἐξομολόγησιν, ἄπεστι δὲ ὁ ἐπίσκοπος, οὐ δύναται ὁ ἱερεὺς καταλλάξαι τοῦτον· ἀλλ' ὀφείλει ἐρωτᾶν τὸν ἐπίσκοπον, τὸν ἐπέχοντα τόπον Ἀποστόλου, καὶ λαβόντα ἐξουσίαν ἀπὸ Θεοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, καὶ μετὰ προτροπῆς αὐτοῦ ποιεῖν τὴν καταλλαγῆν, ἐὰν τέως ἐστὶν εὐχερὲς γενέσθαι τὴν ἐρώτησιν. Εἰ γὰρ ἄπεστιν μακρὰν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ θάνατος ἐφίσταται, καὶ χωρὶς τοῦ ἐρωτηθῆναι τὸν ἐπίσκοπον δοθήσεται καταλλαγῆ παρὰ τοῦ ἱερέως, κατὰ τὸν μ.γ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου. Εἰ γοῦν οὐδὲ ἐπιτελεύτιον καταλλαγῆν χωρὶς ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς ὁ ἱερεὺς δίδωσιν, ὡς μὴδὲ ἐξουσίαν ἔχων τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, πολλῶ πλεον ἐξομολόγησιν οὐ δέξεται ὑγιαίνοντος. Τούτων δὲ οὕτως ἔχόντων, καὶ τοῦ σ'. κανόνος μὴ παρακελευσαμένου τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τὸν ἱερέα τὸν δίχα ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου δεξάμενον λογισμοὺς, κατὰ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Φουρτουνάτου, ἀλλὰ μὴδὲ τοῦ παρόντος κανόνος περὶ τούτου τι διοριζομένου, εἰπόν τινες, παρὰ τῇ ἐπισκοπικῇ διακρίσει ἀνακείσθαι τὴν κόλασιν τοῦ παραβάτου τοῦ κανόνος. Ὁ δὲ ἀγιώτατος ἐκεῖνος

(1) δεδυγημένοις Βιυερ.

πατριάρχης κυρὸς Μιχαήλ, ὁ γεγονὼς ὑπάτος τῶν φιλοσόφων, ἔλεγεν, ὀφείλειν καθαιρεῖσθαι τὸν τοιοῦτον ἱερέα, κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ διοριζομένου καθαιρεῖσθαι τοὺς παρ' ἐνορίαν ἐνεργοῦντας ἱερατικόν τι, καὶ τοὺς παραβάτας τῶν κανόνων.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν ἐν κινδύνῳ καθεστῶτα καταλλάξαι τοῖς ἱεροῖς οὐσιαστηρίοις θέλων ἱερεὺς, ἐρωτάτω τὸν ἐπίσκοπον, καὶ κατὰ τὸ λεχθὲν ποιεῖτω.

Ὁ προγραφεῖς κανὼν παρ' ἐπισκόπου τὴν καταλλαγῆν προπέταξε γίνεσθαι· ὁ δὲ παρὼν διατάσσεται, κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, καὶ παρὰ πρεσβυτέρων ταύτην τελείσθαι.

Κανὼν Η'.(Η'.)

Περὶ τῶν τοὺς πατέρας αἰτιωμένων, καὶ ὥστε μηδενὶ διαβεβλημένων ἐξεῖναι ἐπισκόπου κατηγορεῖν.

Νουμίδιος ἐπίσκοπος Μαζουλιτάνος (1) εἶπεν· Εἰσὶ πολλοί(2) οὐκ ἀγαθῆς ἀνατροφῆς, οἵτινες ἠγοῦνται τοὺς πατέρας καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἔτυχεν, ὀφείλειν ἐνάγεσθαι· τοὺς τοιοῦτους δεῖ προσδέχεσθαι, ἢ μὴ(3)· Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀρέσκει τοίνυν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, τοὺς εἰς τινα μύση ἐμπεπλεγμένους, κατὰ πατέρων φωνὴν κατηγορίας ἀποτίθεσθαι; Ἐκ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη(4)· Ἐὰν διαβέβληται ὁ τοιοῦτος, μὴ προσδεχθῆ(5).

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ ρκή. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου, καὶ ὁ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως διατάσσονται, πλατύτερον διαγορεύοντες, τίνες εἰσὶν ἄδεκτοι εἰς ἐπισκόπου κατηγορίαν. Καὶ ἡ δευτέρα δὲ αἰκουμενικὴ σύνοδος, προγενεστέρα οὖσα τῆς συνόδου ταύτης, ἐν ἑκτῷ κανόνι περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου ὠρίσατο διαταξαμένα, τίνες δεχθήσονται κατηγοροῦντες ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν· ἀναγκιωστέον οὖν τὸν κανόνα ἐκεῖνον, καὶ τὴν ἐκεῖνου ἐξήγησιν. Τὸ δὲ, οὐκ ἀγαθῆς

(1) Μαζουλιτάνος Σ. Ρ.—(2) ὁ κανὼν ἐν Π. καὶ Χ. Τρ. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, εἰσὶ πολλοί.—(3) τοὺς τοιοῦτους οὐ δεῖ προσδέχεσθαι· οὕτω λήγει ὁ κανὼν ἐν Π.

(4) πάντες εἶπον Χ. Τρ.—(5) μὴ προσδέχεσθαι Π. Βιυερ.

ἀναστροφῆς, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἀγαθῆς διαγωγῆς, οὐ καλοῦ βίου, εἴρηται.

ΒΑΣ. Ὁ ἕκτος κανὼν τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου διορίζεται, μὴ εἶναι εὐπαρδεκτοὺς εἰς ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν κατηγορίας ἅπαντας, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἀνεπιλήπτους· ἀνάγνωθι οὖν τὸν τοιοῦτον κανόνα, προγενέστερον ὄντα, καὶ τῆς παρούσης συνόδου κανόνα ρκθ', ρλ', καὶ ρλά.

ΑΡΙΣΤ. Ἔδοξε τοὺς εἰς μύση ἐμπειπλεγμένους, κατηγορίας μὴ ἀποτίθεσθαι, ἀλλ' ἀδέκτους εἶναι πρὸς τὸ κατηγορεῖν.

Εἴρηται καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ κανόνι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελευθόντων ἁγίων Πατέρων, μὴ ἀνεξετάστως τοὺς κατηγορούμενους εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπων παραδέχεσθαι· ἀλλὰ πρῶτον ἐξετάζειν τὴν ὀρθοκείαν αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰρετικοὶ ᾧσιν· εἶτα καὶ τὰς ὑπολήψεις αὐτῶν ἀνερευθῶν, μήποτε κατεγνωσμένοι εἴσι, καὶ ἀποβεβλημένοι, καὶ ἀκοινωνῆτοι, ἢ ὑφ' ἑτέρων ἐπ' ἐγκλήμασι κατηγορούμενοι, καὶ μήπω ἀθώους ἑαυτοὺς τῶν ἐπαχθέντων αὐτοῖς ἐγκλημάτων ἀπέδειξαν. Τοῦτο γοῦν καὶ τῷ παρόντι δοκεῖ κανόνι, τὸ μὴ τινα ἔνοχον ἐγκλήμασιν ὄντα εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπου παραδέχεσθαι.

Κανὼν Θ'. (Θ')

Περὶ τῶν κατ' ἀξίαν τῶν οἰκείων ἀτοπημάτων ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου ἐκβαλλομένων.

Λύγουστίνος ἐπίσκοπος, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας, εἶπε· Τοῦτο ὀρίσαι καταξιώσατε, ὥστε (1) τοὺς ἀξίως τῶν οἰκείων ἐγκλημάτων ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διωχθέντας, εἴαν τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν τῷ ἴσῳ ἐγκλήματι ὑπεύθυνος φανῆ, ἅμα τοῖς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν κανονικὴν ψῆφον ἀποφεύγουσιν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη (2)· Πᾶσιν ἀρέσκει.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ οἱ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὅ, τε ιά. καὶ ιβ'. καὶ λβ'. διετάξαντο. Ἄ γοῦν ἐν ἐκείνοις ἐγράφη, κἀνταῦθα ἀρκέσουσι. Καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ συνόδου ς'. κανὼν περὶ τούτου διαλαμβάνει, καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ.

ΒΑΣ. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ιά. ιβ'. λβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ς', καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα ιγ', διδάσκοντας τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς δεχομένους καθηρημένους ἢ ἀφορισμένους κληρικούς· ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς δεχομένους ἀφορισμένους λαϊκοὺς. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν διορίζεται, τοὺς διωχθέντας ἀπὸ ἐκκλησίας κληρικούς δι' ἀξίαν ἐκδίκησιν τοῦ παρ' αὐτῶν τολμηθέντος ἐγκλήματος, εἴαν ἕτερος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸν ὁμοίως τῷ δεχθέντι κολάζεσθαι. Συνγαγὼν οὖν τὰ παρὰ τῶν ἑτέρων κανόνων καὶ τοῦ παρόντος κανόνος διορισθέντα, εἶπε, ὅτι, εἴαν κληρικὸν καθηρημένον δέξηται ἕτερος ἐπίσκοπος εἰς κοινωνίαν ἱερατικὴν, καθαιρεθήσεται· εἴαν δὲ μετὰ ἀφορισμένου συνεύξηται, ἀφορισθήσεται· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν κανὼν εἶπεν, ὁμοίως τῷ ἐκβληθέντι ἐκ τῆς ἐκκλησίας τὸν δεξάμενον αὐτὸν ἐπίσκοπον κολάζεσθαι. Σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ ὁ παρῶν κανὼν οὐκ ἀσυντηρήτως, ἀλλὰ μετὰ καταδίκην ἀξίαν τῷ ἁμαρτήματι θέλει τοὺς κληρικούς καθαιρεῖσθαι, ἢ ἀφορίζεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀκοινωνῆτω κοινωνῶν, ἀκοινωνῆτος.

Ὁ τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθέντα δεχόμενος, καὶ συλλειτουργῶν αὐτῷ, ἐν εἰδήσει ὦν τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀφορισμένος καὶ αὐτὸς ἔστω· ὡσαύτως καὶ ὁ αἰρετικοῖς κοινωνῶν, καὶ συνευχόμενος αὐτοῖς, τοῖς πιστοῖς οὐ συγκοινωνήσει, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθήσεται.

(1) ἐν Π. ὁ καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ὥστε, καὶ λήγει εἰς τὸ, ἀποφεύγουσι.

(2) οἱ τῆς συνόδου εἶπεν Χ, Τρ.

Κανὼν Γ'. (Γ'.)

*Περὶ πρεσβυτέρων τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων καταγνωσ-
σκομένων ἐπισκόπων.*

Ἄλυπιος (1) ἐπίσκοπος, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας, εἶπεν· Οὐδ' ἐκεῖνο δεῖ παρεᾶσαι, ἵνα, ἐάν τις (2) τυχόν πρεσβύτερος ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, φυσιότητί τινι καὶ ὑπερηφανίᾳ ἐπαρθεὶς, ἡγήσεται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθεῖν κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως (3) καὶ καταστάσεως, ὁ τοιοῦτος ἀτιμώρητος μὴ ἐξέλθῃ. Βαλεντίνος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας, εἶπεν· Ἀναγκαίως τῆ ἐκκλησιαστικῆ πίστει καὶ τάξει σύμφωνά εἰσι τὰ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἀλυπίου προενεχθέντα· Λοιπὸν, τί δοκεῖ τῆ ὑμετέρα ἀγάπῃ, εἶπατε (4).

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν πρεσβύτερος ἐπιτιμηθεὶς ἀφορισμῷ ἴσως ἐπαρθῆ φυσιότητι, τουτέστι κενοδοξία καὶ ὄγκῳ, καὶ ἰδίᾳ προσφέρῃ τῷ Θεῷ ἱερουργῶν καθ' ἐκυτὸν, ἢ αὐτὸς νέον θυσιαστήριον καινουργήσῃ κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως· συγχέει γὰρ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ὡς τῶν πρεσβυτέρων ὑπέκειν ὀφειλόντων τῷ ἐπισκόπῳ, ἐκεῖνος καὶ ἀντιπράττων, καὶ ἀνθιστάμενος αὐτῷ, καὶ κατὰ τῆς πίστεως ποιεῖ· οἱ γὰρ ἄπιστοι βλέποντες ὅτι ἀτάκτως διάγουσιν οἱ ἱερωμένοι, κωμωδῆσουσι τὴν πίστιν· τοὺς γοῦν τοιοῦτους οὐκ ἀτιμωρήτους δεῖ, φασιν, εἶναι, διὸ καὶ ἀναθέματι αὐτοὺς ἡ σύνοδος κατεδίκασε. Καὶ ὁ ς'. δὲ τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου κανὼν, ὑπὸ ἀνάθεμα τοὺς παρασυναγόντας ἐποιήσατο. Ὁ δὲ τῶν Ἀποστόλων λά. κανὼν καθάρσει τῶν τοιούτων καταψηφίζεται.

(1) Βενερ. Βρ. λατιν. Σ. 'Ρ. — Λύρηλιος, Ἰουστ. Κ. 'Ε. — (2) ἐν Π. ὁ καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, ἴάν τις, — (3) πίστεως, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἐστὶν Π. ὅπου παραλείπονται τὰ λοιπά. — (4) ἐνταῦθα τίθησιν ὅ, τε Βενερ. καὶ τὸ Χ. Γρ. τὴν παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. (λατινιστὶ) ἐπιγραφὴν τοῦ ἐπομένου κανόνος, μέρους ἄλλως ὅτιος τοῦ παρόντος.

ΒΛΑΣ. Ὁ λά. ἀποστολικὸς κανὼν τοὺς παρασυναγόντας, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρέσει καθυποβάλλει, λαϊκοὺς δὲ ἀφορίζεσθαι διορίζεται· πλὴν μετὰ πρώτην, καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην παράκλησιν· ὁ δὲ παρῶν κανὼν, καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Γάγγρα, ἀναθεματίζει τούτους· τίνι γοῦν ὀφείλομεν πρᾶσχειν ζητητέον. Οἶομαι οὖν, ὅτι καὶ ἄμφω κατὰ κανόνα (1) γενήσεται. Πρῶτον μὲν γὰρ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα, οἱ σχισματικοὶ παραγγεληθήσονται τοῦ κακοῦ ἀποσχέσθαι· καὶ μὴ πεισθέντες, καθαιρεθήσονται, ἢ ἀφορισθήσονται. Ἐἰ δὲ καὶ οὕτω τῆ φυσιότητι, τουτέστι τῆ κενοδοξία καὶ τῆ ἀνηκοχῆ ἐμμένουσιν, ἀναθέματι καθυποβλήθησονται, ὡς σεσηπότα μέλη ἐκ τοῦ ὑγιαίνοντος σώματος τῆς ἐκκλησίας ἐκκοπέντες. Ἰδὸ γὰρ ἀπεντεῦθεν ἀναθεματισθῆναι τοὺς μὴ διὰ δογματικὴν προσκεκρουχότας αἰτίαν, ἀλλὰ δι' ἀλαζονείαν καὶ νοῦς κουφότητα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἀτακτήσαντας, βαρύτερόν ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἀ. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου, διδάσκοντα διαφορὰν αἰρετικῶν, σχισματικῶν, καὶ παρασυναγόντων. Ἐνταῦθα δὲ καταχρηστικῶς ἐξελήφθη τὸ σχίσμα καὶ ἡ παρασυναγωγή εἰς τοὺς κατὰ ἀλαζονείαν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν φυσιωθέντας καὶ ἀποσχισθέντας.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ὑπὸ ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, εἴτα διαστάς, καὶ θυσιαστήριον πήξας, ἢ προσενεγκὼν, τιμωρητέος.

Ὁ παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφορισθεὶς, καὶ μὴ προσελθὼν τῆ συνόδῳ, ἢ τινι ὁ ἐπίσκοπος αὐτοῦ ὑπόκειται, ἐπὶ τῷ ἐξετάσαι τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ τὸ πρᾶλόγως γενόμενον διορθώσασθαι· ἀλλ' ὑπερηφανίᾳ καὶ τύφῳ ἐπαρθεὶς, τούτου μὲν καταφρονήσει, ἀποσχίσει δὲ ἐκυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξει, καὶ ἅγια τῷ Θεῷ προσάξει· ὁ τοιοῦτος, ὡς κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως ταῦτα ποιῶν, οὐκ ἀτιμώρητος ἐστίν, ἀλλ' ἀναθεματισθήσεται.

(1) Χ. Γρ. κατὰ τοὺς κανόνας Ε, Βενερ.

Κανὼν ΙΑ'. (ΙΑ'.)

Ἐάν τις πρεσβύτερος κατὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου φυσιοθεὶς σχίσμα ποιήσῃ, ἀνάθεμα ἔστω (1).

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἐάν τις (2) πρεσβύτερος ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῇ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιῶσιν ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ καταλλαγῇ. Τοῦτο δὲ εἴ μὴ ποιήσῃ, ἀλλ', ὅπερ ἀπείη, ὑπεροψία φυσιοῦμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετὰ τινῶν σχίσμα ποιῶν, ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήτω (3), καὶ τὸν ἴδιον τόπον ἀπολεσάτω σκοπούμενος (4), μὴ ποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ ἀποφαίνεται, καὶ φησιν, ὅτι, εἴ μὴ πρεσβύτερος καταγνωσθῇ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐν τῇ ἰδίᾳ διαγωγῇ, τουτέστιν, ὡς μὴ καλῶς βιοῦς, ὀφείλει τοῖς πλησίον οὖσιν ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἥτοι γνωρίσαι, ὅπως καταγνωσθῇ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα δι' αὐτῶν ἀκροασαμένων τῶν πραχθέντων, καταλλαγῇ τῷ ἐπισκόπῳ. Ἐάν δὲ μὴ τοῦτο ποιήσῃ, ἀλλ', ὅπερ μὴ γένοιτο, κενοδοξία ἐπαιρόμενος ἀποσχισθῇ μὲν τοῦ ἐπισκόπου, παρὰ μίαν δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἰδιαίτητα μετὰ τινῶν ἱερουργήσῃ, ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον, φησὶ, τὸν ἴδιον βαθμὸν ἀπολέσει, ἀλλὰ καὶ ἀνάθεμα ἔσται. Χρὴ δέ, φησὶ, σκοπεῖν καὶ ἐξετάζειν, μὴ ποτε δικαίως αἰτιᾶται τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον, συνειδῶς αὐτῷ μέμψιν, καὶ εὐλόγως τὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἐκκλίνῃ. Ἀναγνωστέον καὶ τὸν κθ'. κανόνα τῆς συνόδου ταύτης, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα τέταρτον, καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης συνόδου κανόνας ιγ'. ιδ'. καὶ ιε'.

(1) ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀποτελεῖ παρὰ Βευσρ. μέρος τοῦ ἰ. κανόνος.—(2) Ἐάν τις, ἀρχεται ὁ καν. ἐν II. — (3) λογισθήτω Βευσρ. — (4) δηλονότι σκοπούμενος, Βευσρ.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τὰ αὐτὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ ἀποφαίνεται· διορίζεται γὰρ μὴ μόνον καθιρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς καταγινωσκομένους παρὰ ἐπισκόπων πρεσβυτέρους, καὶ μὴ θέλοντας εἰρηρικῶς λυθῆναι τὸ πρᾶγμα διὰ κατεξετάσεως τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων, ἀλλ' ἀποσχίζοντας, τουτέστι χωρίζοντας ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, καὶ ἱερουργοῦντας ἰδιαιτάτως παρὰ γνώμην ἐκείνου. Ἀναγνωθὶ καὶ τὸν ς'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ τὸν ιδ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ. Χρὴ δέ, φησὶ, σκοπεῖν καὶ ἐξετάζειν, μὴ ποτε δικαίως αἰτιᾶται τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον ὁ κληρικὸς, καὶ εὐλόγως τὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἐκκλίνῃ. Ἀναγνωθὶ καὶ τὸν κθ'. κανόνα τῆς συνόδου ταύτης, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα δ'. Τὴν δὲ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν, μὴ εἶπας εἶναι ἐξ ἁμαρτήματος, ἢ ἀπὸ ἄλλης αἰτίας αἰτίας ἐγκληματικῆς, ἀλλ' ἀπὸ δογματικῆς, ἢ ἀδίκου διαγωγῆς. Οὐδὲ γὰρ ὀφείλει ὁ κληρικὸς ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ χωρίζεσθαι πρὸ καταδίκης, εἰ μὴ προφανῶς αὐτὸν βλέπῃ ἀδικοῦντα, ἢ ἐναντιούμενον τῷ ὀρθῷ δόγματι. Τοῦ δὲ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως, τοῦ Ἰταλικοῦ ἐκείνου, ἀφορίσαντος τὸν ἴδιον κληρικὸν τὸν Καφορύμην, λόγος ἐγένετο παρὰ τῷ ἁγιωτάτῳ ἐκείνῳ πατριάρχῃ τῷ Μουζάλωνι, μὴ ὀφείλειν τοῦτον συμπάθειας ἀξιοθῆναι, ὡς μὴ προσελθόντα κατὰ τὸν παρόντα κανόνα τοῖς γειτνιαζούσιν ἐπισκόποις καὶ τῇ κατὰ χώραν συνόδῳ, χάριν τοῦ καταλλαγῆναι δι' αὐτῶν τῷ μητροπολίτῃ, ἀλλὰ πρῶτως τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὀχλήσαντα, καὶ ὑπὸ ἀντιδικίαν ἀγαγόντα τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον. Τοῦ δὲ Καφορύμη εἰπόντος διὰ πολλῶν μητροπολιτῶν ζητῆσαι αὐτὸν τὴν τοῦ οἰκείου μητροπολίτου συμπάθειαν, καὶ μὴ εἰσακουσθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο καταντῆσαι εἰς τὴν μεγάλην σύνοδον, διεγνώσθη μηδὲν τι ἀκανόνιστον ποιῆσαι αὐτόν.

ΛΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος καταγινωσκόμενος παρ' ἐπισκόπου, ταῖς πλησίον ἐπισκόποις ἐκκαλεῖν ἐαθήσεται. Εἰ δὲ μὴ ἐκκαλέσῃ, ἀλλὰ σχίζων, καὶ φυσιοῦμενος, ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσαγάγοι, ἔστω ἀνάθεμα.

Τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐννοίας τῷ πρὸ αὐτοῦ κανόνι καὶ οὗτος.

(ΤΟΜ Γ'.)

Κανὼν IB'. (IB'.)

Ἐάν τις ἐπίσκοπος χωρὶς καιροῦ συνόδου ἐγκλήματι περιβληθῆ, ὁ τοιοῦτος ἀκουσθῆ ἀπὸ δώδεκα ἐπισκόπων.

Φήλιξ ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀναφέρω (1) κατὰ τὰ ὀρισθέντα ἐκ τῶν παλαιῶν συνόδων, ἵνα, ἐάν τις (2) ἐπίσκοπος (ὅπερ ἀπείη) ἐν τινι ἐγκλήματι περιπέσῃ, καὶ γένηται πολλὴ ἀνάγκη τοῦ μὴ δύνασθαι πολλοὺς συνελθεῖν, διὰ τὸ μὴ ἀπομεῖναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐγκλήματι, ἀπὸ δώδεκα ἐπισκόπων ἀκουσθῆ, καὶ ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ ἑξ ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἰδίου (3), καὶ ὁ διάκονος ἀπὸ τριῶν.

ΣΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι κατηγορούμενοι, παρὰ τῶν οικείων συνόδων ὠρίσθησαν κρίνεσθαι. Ἐάν δὲ ἐπισκόπου ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορουμένου (4), δυσχερὲς εἴη πάνυ (5) ὅλην τὴν σύνοδον συνελθεῖν, ἢ τοὺς πλείονας, δώδεκα, φησί, συνεργόμενοι ἐπίσκοποι ἐξεταζέτωσαν τὴν ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ ὁ κατηγορηθεὶς ἐπίσκοπος ἀπομείνῃ ἐν τῷ ἐγκλήματι, τουτέστιν, ἵνα μὴ ἀμφίβολος ᾖ καταφρονοῖτο ὑπὸ τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ ὡς ὑπὸ κατηγορίαν ᾖ· πρεσβυτέρου δὲ κατηγορουμένου, ἑξ ἐπίσκοποι δικάσαι ἀρκέσουσι· διακόνων δὲ εἰς ἐξέτασιν ὁμοίαν (6), τριῶν ἐπισκόπων ἱκανὴ ἔσται διάγνωσις. Ἔοικε δὲ ὁ κανὼν οὗτος ἐναντιοῦσθαι τῷ δ' κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὃς τοὺς μὲν ἐπισκόπους ὑπὸ συνόδων καθαιρεῖσθαι φησί· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων. Εἶποι δέ τις, συμβιβάζων τοὺς τοιοῦτους κανόνας, ὅτι ὁ μὲν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανὼν τὰς ζητήσεις τῶν κατηγοριῶν τῶν κατὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐξ ἀρχῆς τῷ ἐπισκόπῳ ἀνέθετο, κακεῖνω δέδωκε ψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν· ὁ δὲ παρῶν κανὼν, εἰ ὁ καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου οἶεται ἀδικεῖσθαι,

(1) ἀναφέρω Βενερ. Ἰουστ. Χ. Τρ. 45. Κ. — (2) ἐν Π. ὁ Κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Ἐάν τις κτλ. ἐν δὲ Χ. Τρ. ἀπὸ τοῦ, Ἀναφέρω. — (3) καὶ τοῦ ἰδίου, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ. — (4) κατηγορηθέντος Χ. Τρ. — (5) πάνυ, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ. — (6) διακόνων δὲ, τρεῖς, Χ. Τρ. ὅπου καὶ λήγει ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ζωναρά, ἐν Χ. Τρ.

ἐπὶ πρεσβυτέρου μὲν, ἕξ ἐπισκόπους δίδωσι διαγνώμονας, ἐπὶ δὲ διακόνου, τρεῖς.

ΒΑΣ. Τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐμφαίνοντος τὰς μὲν καθαιρέσεις τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων παρὰ ἐνὸς ἐπισκόπου γίνεσθαι, τὰς δὲ καθαιρέσεις τῶν ἐπισκόπων παρὰ συνόδου, δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ ὁ παρῶν κανὼν, διοριζόμενος ὑπὸ δώδεκα ἐπισκόπων τὸ ἐλάχιστον κρίνεσθαι ἐπίσκοπον χάριν ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, τὸν πρεσβύτερον ὑπὸ ἕξ, καὶ τὸν διάκονον ὑπὸ τριῶν. Οὐκ ἐναντιοῦνται δὲ οἱ κανόνες· ἀλλ' ὁ μὲν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δηλαδή, ἄλλως τὰς τοιαύτας κρίσεις ὤρισε διευλυτοῦσθαι· ὁ δὲ παρῶν κανὼν, κατὰ πολὺ μεταγενέστερος ὢν, ἀσφαλεστέρως τὰς τοιαύτας κρίσεις παρεκελεύσατο γίνεσθαι· καὶ οὐκ ἔστιν ἐναντιώσις ἢ ἀσφαλεσττέρα νομοθεσία. Ὅτι δὲ διὰ τὸ ἀσφαλέστερον ταῦτα νενομοθέτηται, δηλοῦται καὶ ἀπὸ τοῦ λέγειν τοὺς Πατέρας, τότε ταῦτα γίνεσθαι, ὅτε μὴ ἔστιν εὐχερὲς καὶ πλείονας συνελθεῖν ἐπισκόπους· τῆνικαῦτα γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ πλείονας ἐπισκόπους ἀκροᾶσθαι τῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων. Τὸ δὲ, μὴ ἀπομείναι τὸν ἐπίσκοπον ἐν τῷ ἐγκλήματι, οὕτως ἑρμηνευτέον, ἵνα μὴ ἀμφίβολος ὢν ὁ ἐπίσκοπος καταφρονοῖτο παρὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν λαοῦ, ὡς ὑπὸ κατηγορίαν ὢν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Ἐρωτήσῃ δέ τις, εἰ τοῦ κανόνος μόνων ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων μεμνημένου, ἐφεῖται μητροπολίτῃ ἐνί, ἢ ἐπισκόπῳ ἐνί, δικάζειν ἐπίσκοπον, ἢ ἱερέα, ἢ διάκονον, χάριν ὑποθέσεως συναλλαγματικῆς ἀτιμοποιου, ἢ γουν περὶ παραθήκης, ἢ περὶ κληρονομίας· ὡσαύτως καὶ περὶ ὑποθέσεως ἐξ ἁμαρτήματος ἀναφυσμένης, ἢ γουν ὑβρέως, κλοπῆς, βίας, καὶ τῶν ὁμοίων. Λύσις. Ὁ νέ. ἀποστολικὸς κανὼν καὶ ὁ πδ'. καθαιρεῖσθαι διορίζονται τοὺς ὑβρίζοντας βασιλεῖς, ἐπισκόπους, καὶ ἄρχοντας· καὶ τινες εἰς τὰς τοιαύτας ὑβρεῖς καὶ μόνως στενοχωροῦσι τὴν καθάρειν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ἀπὸ πάσης ἀτιμοποιου ἀγωγῆς, χρηματικῆς δηλαδή καὶ ἐγκληματικῆς, ἐπάγεσθαι ἀτιμίαν καὶ τοῖς ἱερωμένοις, κατὰ τὴν καθόλου τῶν νόμων καὶ ἀδιάστικτον θεσμοθεσίαν (1)· εἶδον γὰρ

(1) π. τρ. — νομοθεσίαν. Πενσερ.

καὶ πολλοὺς ἱερωμένους ἀπὸ κλοπῆς καθαιρεθέντας συνοδικῶς. Εἰ δὲ ἐρωτήσῃ τις, τί ὀφείλει γίνεσθαι εἰς τοὺς ἀναγνώστας, ἀκούσει, ὅτι ὁ κ'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου παρὰ ἑνὸς ἐπισκόπου τοὺς λοιποὺς κληρικούς, τοὺς παρὰ τὸν πρεσβύτερον δηλαδὴ καὶ τὸν διάκονον, δικάζεσθαι διορίζεται. Ἐπι ἐρωτήσῃ τις, ὡς, τοῦ κανόνος διαλαμβάνοντος τότε γίνεσθαι παρὰ δώδεκα ἐπισκόπων καὶ μόνων τὰς τῶν ἐπισκόπων καθαιρέσεις, ὅτε ἀνάγκη πολλή ἐστὶ μὴ δύνασθαι πολλοὺς συνελθεῖν, ἐὰν καθαιρεθῇ ἐπίσκοπος παρὰ δώδεκα ἐπισκόπων, εὐχερείας οὔσης καὶ ταῦτα πολλοὺς συνελθεῖν, ἄρα λυθήσεται (1) ἢ καθαιρέσεις, ἢ οὐ; Λύσις. Τινὲς μὲν λέγουσιν ἐκ τούτου τοῦ τρόπου μὴ ἀκυροῦσθαι τὴν ἀπόφασιν τοῦ δὲ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος ἐκείνου Ἰωάννου, καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κυροῦ Ἰωάννου, καὶ τοῦ καθαιρετικοῦ σημειώματος ἀναγνωσθέντος ἐπὶ βήματος βασιλικοῦ, ἐπαί εὐρηγνται ἕνδεκα ἐπίσκοποι καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὴν καθαιρέσιν πεποιηκότες, διέγνω ὁ ἀγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κῆρλουκᾶς μετὰ τῆς παρουσιασάσης συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ παρεστῶσα σύγκλητος, ἀκυρον εἶναι τὴν καθαιρέσιν, διὰ τε τὸ μὴ μετακληθῆναι τὴν πᾶσαν σύνοδον τῆς τῶν Κυπρίων ἐκκλησίας, ἢ καὶ τὴν πλείονα, εὐχερείας καὶ ταῦτα οὔσης πρὸς τοῦτο, καὶ διὰ τὸ μὴ τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐπέκεινα εἶναι τῆς δωδεκάδος τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ ταύτη τοῦτον συνυπάγεσθαι. Ἐχρήσαντο δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τῷ κ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τῷ ιδ', καὶ τινες δὲ εἶπον τότε εἰς μόνους πρεσβυτέρους καὶ διακόνους τοῦτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλ' οὐκ εἰσηκούσθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπον ἐγκληθέντα, ἐὰν μὴ τελεία σύνοδος, τέως δώδεκα ἐπιτηροῦσιν ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτερον ἕξ καὶ ὁ ἴδιος· καὶ διάκονον τρεῖς.

Τὸν κατηγορούμενον ἐπίσκοπον, δέον ὑπὸ πάσης κρίνεσθαι τῆς συνόδου· εἰ δὲ πάντα, οὐ συνελθεῖν δυνατὸν, παρὰ δώδεκα τὸ ἐλάχιστον ἐπισκόπων κρίνεσθαι· τὸν δὲ πρεσβύτερον παρὰ

(1) ἀναλυθήσεται Χ. Τρ.

ἕξ, καὶ τὸν διάκονον παρὰ τριῶν· ὀφείλοντας ἐπέκεινα καὶ τοῦ ἰδίου τῶν κατηγορουμένων ἐπισκόπου συμπαρεῖναι, καὶ συνεξετάζειν τὰς κατ' αὐτῶν αἰτιάσεις.

Κανὼν ΙΓ'. (ΙΓ'.)

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ ἀπὸ πολλῶν χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, καὶ (1) ἀπὸ τριῶν ὁ ἐπίσκοπος χειροτονηθεῖ.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τί πρὸς ταῦτα λέγει ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη; Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ὄφειλε παρ' ἡμῶν τὰ ὀρισθέντα ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν φυλαχθῆναι, ὧν τινῶν ὡς ἔτυχεν ἀβούλως οἱ πρωτεύοντες τῆς οἰασδήποτε ἐπαρχίας ἀμελεῖν κατατολμῶσι (2). Πολλοὶ οὖν ἐπίσκοποι συναχθέντες, ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν. Εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς ἐπίσκοποι, ἐν οἷω δῆποτε ἂν τόπῳ ᾧσι, τῷ τοῦ πρωτεύοντος παραγγέλματι χειροτονήσουσι τὸν ἐπίσκοπον. Καὶ ἐὰν τις ἐν τινὶ ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερήσει τῆς τιμῆς.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων καθίστασθαι ὀρίζει ἐπίσκοπον· εἰ δὲ τις εἴη δυσχέρεια, τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγεσθαι, συμψήφων διὰ γραμμάτων καὶ τῶν λοιπῶν γινόμενων, καὶ οὕτω τὴν χειροτονίαν γίνεσθαι· ἃ τοίνυν ὁ εἰρημένος κανὼν διατάττεται, ταῦτά φασιν οἱ τῆς συνόδου ταύτης δεῖν φυλαχθῆναι, ὡς ὀρισθέντα παρὰ τῶν πρὸ ἐκείνων. Χειροτονίαν δ' ἐνταῦθα, μὴ τὴν χειροθεσίαν καὶ καθιέρωσιν νοητέον, ἀλλὰ τὴν ψῆφον, ἵνα μὴ δοκῇ ἐναντιοῦσθαι τῷ πρώτῳ κανόνι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ὑπὸ δύο ἐπισκόπων ὀρίζοντι χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον. Ὅπως δὲ οὐκ ἐναντιοῦται, εἰ-

(1) Σ. Ρ. — καὶ, οἱ λοιποί. — (2) Σ. Γ. — οὐ κατατολμῶσιν ἀμελεῖν Βιευρ. — κατατολμῶσι Ε. Κ. Ιουστ. Χ. Τρ. — ἐν δὲ Π. ὁ Καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Πολλοὶ ἐπίσκοποι. ἐν δὲ Χ. Τρ. ἀπὸ τοῦ, Ὄφειλε παρ' ἡμῶν κτλ.

ρηται ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, ἃ καὶ ἀναγνωστέον. Πρωτεύοντας δ' ἐνταῦθα τῶν ἐπαρχιῶν τοὺς μητροπολίτας φησὶν, ὧν παραγγέλματι, ἤγουν ἐντολῇ, χειροτονεῖν, τουτέστι ψηφίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐπίσκοπον δικτάττεται. Ἐὰν δέ τις, φησὶ, τῶν ψηφισαμένων, καὶ μετὰ τὴν ψῆφον ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, ἤγουν, ἐὰν ὄν * (1) ὁμολόγησεν ἄξιον εἶναι γενέσθαι ἐπίσκοπον, ἢ ὑπέγραψεν ἐν τῷ περὶ ἐκείνου ψηφίσματι, τούτον μετὰ ταῦτα λέγῃ μὴ εἶναι ἄξιον, καὶ ἐναντιῶται αὐτὸς ἐαυτῷ, ἐαυτὸν ἀποστερήσει τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, τουτέστι (2) καθαιρεθῆσεται, μὴ ἀποδεικνύς τὸ κατὰ τοῦ διαβαλλομένου αἰτιάμα.

ΒΑΣ. Χειροτονίαν ἐνταῦθα, μὴ τὴν χειροθεσίαν καὶ καθιέρωσιν νοήσῃς (3), ἀλλὰ τὴν ψῆφον· ὅτι τε τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ κανόνος, διοριζομένου καθαιρεῖσθαι τὸν τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ καὶ ὁμολογίᾳ ἐναντιούμενον ἐπίσκοπον, ἥτις ὑπογραφή οὐ γίνεται εἰς χειροτονίαν, ἥτοι καθιέρωσιν, ἀλλὰ εἰς ψῆφον· καὶ ὅτι, τοῦ ἀποστολικοῦ πρώτου κανόνος διοριζομένου χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ὑπὸ ἐπισκόπων δύο, εἶπερ ἐκλαβώμεθα τὴν χειροτονίαν εἰς χειροθεσίαν, δόξοιμεν λέγειν ἐναντία τῷ ρηθέντι κανόνι. Τοῦ δὲ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου παρακελευομένου ὑπὸ πάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν καθίστασθαι τὰς ψήφους, εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτό ἐστι, τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγεσθαι, συμψήφων γινομένων, διὰ γραμμάτων καὶ τῶν λοιπῶν, ὡς ἔοικε, τινὲς μητροπολίται (τούτους γὰρ ὁ παρὼν κανὼν πρωτεύοντας ἐπαρχίας καλεῖ,) οὐκ ἐφύλαττον τὰ τοῦ κανόνος· ὅθεν καὶ ὠρίσθη παρὰ τῶν Πατέρων, ὑπὸ πολλῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι τὰς ψήφους. Εἰ δὲ οὐκ ἔστι τοῦτο εὐχερὲς, ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τριῶν, ὀφειλόντων μετὰ εἰδήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ πρώτου, ἤγουν τοῦ μητροπολίτου, συνέρχεσθαι ἐν οἰωδῆτινι τόπῳ· ἐὰν δέ τις τῶν ψηφισαμένων ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ, καθαιρεθῆσεται. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Τινὲς δὲ μητροπολίτου αἰτιαθέντος

(1) X. Τρ. — τὸ, ὄν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. οὐδὲ παρὰ Κ. εἰ μὴ λατινιστῆς.

(2) ἐαυτὸν... τουτέστι, οὐ κεῖται ἐν X. Τρ. — (3) νομίμως 'B.

ποτὲ, ὡς μὴ μετὰ ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ ψηφισαμένου ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μετὰ μητροπολιτῶν διαγόντων εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, ἐχρήσαντό τινες, ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες, τῷ παρόντι κανόνι, καὶ εἶπον, ὡς, εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ἀνάγκη ἐστὶν ὑπὸ ἐπαρχιωτῶν τὸ ἐλάχιστον τριῶν τὰς ψήφους γίνεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος μεταγενεστέρου ὄντος (1) ἐνεδόθη τῷ μητροπολίτῃ μετακαλεῖσθαι τρεῖς ἐπισκόπους τοὺς αὐτῷ βουλευτέους, καὶ ποιεῖν τὴν ψῆφον δι' αὐτῶν ἐν οἴῳ ἂν τόπῳ θελήσῃ· καὶ ἤθελον ἀπὸ τούτου τοῦ κανόνος ἀκαταιτίαν τὸν μητροπολίτην συντηρηθῆναι. Ἰκόνσε δὲ, ὡς, ἐπεὶ ὁ παρὼν κανὼν οὐ νέον τι θεσμοθετεῖ, ἀλλὰ τὰ προσδιορισθέντα παρὰ τῶν Πατέρων καὶ ἐφεξῆς διορίζεται φυλάττεσθαι, ὀφείλουσι πάντως τὰ περὶ τῶν συγκαλουμένων ἐπισκόπων νοεῖσθαι κατ' ἐκείνον τὸν κανόνα (2), καὶ ἐξ ἀνάγκης μετὰ ἐπαρχιωτῶν τὰς ψήφους γίνεσθαι. Τὸ δὲ, ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ προβῆναι, οὐ προκριματίζει τὴν ψῆφον· μόνον γινέσθω μετὰ ἐπαρχιωτῶν (3) τὸ ἐλάχιστον τριῶν, * συμψήφων γινομένων καὶ τῶν λοιπῶν διὰ γραμμάτων * (4). Τοῦ δὲ κανόνος διοριζομένου ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων τὰς ψήφους γίνεσθαι, εἶπερ ἐστὶ δυσχερὲς πολλοῦς συνελθεῖν, ἐρωτήσῃ τις, ἐὰν εὐχέρειά ἐστι πολλοὺς συνελθεῖν, ἀκυρωθῆσεται ἡ ψῆφος, ἢ οὐ; Λύσις. Τὰ ἄνωθεν γραφέντα περὶ καθαιρέσεως ἐπισκόπου γενομένης παρὰ δώδεκα ἐπισκόπων, ὅταν ὑπῆρχεν εὐχερὲς καὶ πλείους συνελθεῖν, ἀρκοῦσιν εἰς λύσιν (5) τοῦ παρόντος ζητήματος· τὸ δὲ, ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ, γέγραπται διὰ τοὺς λέγοντας, ὀφείλειν τὰς ψήφους τῶν ἐκκλησιῶν γίνεσθαι παρὰ τοῦ μητροπολίτου εἰς τὴν κατ' αὐτὸν μητρόπολιν, ὅπερ οὐκ ἐδέχθη· οὐδὲ γὰρ ὁ τόπος καθιστᾷ τὸν ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἡ ψῆφος, καὶ ἡ ἐπιλογή τῶν ἀρχιερέων. Σημείωσαι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος,

(1) μεταγενεστέρου ὄντος, οὐ κεῖται ἐν X. Τρ. — (2) ἐλογίσθησαν ματαιάζοντες ὡς ὁ Ἀράβιος ἀγλήτης B. ὅπου οὐ κεῖται τὸ, καὶ ἐξ ἀνάγκης... γίνεσθαι — (3) X. Τρ. καὶ 'E. λατινιστῆ — μετὰ ἐπισκόπων Βενερ. — (4) τὰ μεταξὺ * κεῖται ἐν X. Τρ. μόνον καὶ λατιν. παρὰ 'E. προστιθέασι δὲ ὁ 'E. καὶ ὁ Βενερ. κατὰ τὸν παρόντα κανόνα καὶ τὴν ἀκολούθως τούτου κρατοῦσαν συνήθειαν. — (5) X. Τρ. — εἰς ἀπολογία 'X. Βενερ.

ὅτι ὁ πρωτεύων, ἤγουν ὁ μητροπολίτης, οὐκ ὀφείλει παρουσιάζειν εἰς τὰς ψήφους, ἀλλὰ μόνον οἱ ἐπίσκοποι. Ἴτι δέ; ἐάν τις τῶν ψηφισαμένων ἐναντιωθῆ τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται, ἢ μετὰ δοκιμασίαν καὶ ἀποτυχίαν ὧν προτίθησι; Λύσις. Εἰ μὲν ἐκληφθῶσι τὰ ῥήματα τοῦ κανόνος εἰς τὸ ἐπιγινώσκειν μὲν τὸν ψηφισάμενον τὴν οἰκείαν ὑπογραφὴν, λέγειν δὲ μετὰ ταῦτα μαθεῖν τι κωλύον τὸν ψηφισθέντα εἰς ἐπισκοπικὸν προελθεῖν ἄξιωμα, ἄλλως οὐ καθαιρεθήσεται, εἰ μὴ περὶ τὰς ἀποδείξεις ἀτονήσῃ. Εἰ δὲ ἐκληφθῆ ἢ ἐναντίωσις τῆς ὑπογραφῆς εἰς ἔκρησιν ταύτης, ἐλεγχομένου τοῦ πράγματος διὰ συγκρίσεως τῶν γραμμάτων, ἢ ἄλλως πως, ἀπεντεῦθεν καθαιρεθήσεται. Σημείωσαι οὖν τὸν παρόντα κανόνα περὶ ἀρνήσεως ὑπογραφῆς διαλεγόμενον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Ἀνάγνωθι καὶ κεφάλ. οέ. τοῦ α. τίτλου τοῦ κβ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ κεφ. α. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, καὶ τὸν ὅλον δ'. τίτλον τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, καὶ τὸ ξ'. κεφάλαιον τοῦ α. τίτλου τοῦ κγ'. βιβλίου, καὶ μάθῃς ὅπως ποτὲ μὲν δι' ἀντισυγγραφῶν, ποτὲ δὲ διὰ μαρτύρων ὁμνυόντων, ἐλέγχεται ὁ ἀρνούμενος τὴν οἰκείαν ὑπογραφὴν· καὶ ὅτι μετὰ ἔλεγχον ὁ κατακριθεὶς ἀναγκάζεται ποιῆσαι τῷ ἀντιδίκῳ μὴ μόνον τὸ ἴκανόν τοῦ περιεχομένου ἐν τῷ ἐγγράφῳ ποσοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τοσοῦτον. Ἢ δὲ οβ'. νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ φιλοσόφου διορίζεται πᾶν ἐγγράφον, ἐν ᾧ ἐπιγέγραπται ὁ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ τύπος διὰ χειρὸς τοῦ συνθεμένου αὐτοῦ, ἔχειν τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀμετάπτωτον, καὶ οὐκ ἔστι κατησφαλισμένον διὰ προστίμου· καὶ ἀνάγνωθι τὴν τοιαύτην νεαράν· καὶ συναγαγὼν εἰπέ, ὅτι τὸ καθαιρεῖσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς ἀρνούμενους τὰς ἐν ταῖς ψήφοις ὑπογραφὰς αὐτῶν, ἰδικόν ἐστι, καὶ ὀφείλει κρατεῖν εἰς τοῦτο καὶ μόνον τὸ φάκτον. Ἐάν γάρ ἕτερον ἐγγράφον αὐτοῦ ἀρνήσῃται ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ καθαιρεθήσεται, καθὰ τινες λέγουσιν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἀνωθεν καταστρωθέντας νόμους κολασθήσεται.

ΛΡΙΣΤ. Τοῦ πρωτεύοντος ἐπιτάττοντος, καὶ τρεῖς ἐπίσκοποι καθιστῶσιν ἐπίσκοπον· καὶ ὁ τῇ οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ ἢ ὑπογραφῇ ἐναντιούμενος, οἴκοθεν ἔξει τὸ ἄτιμον.

Πάντας μὲν χρὴ παρῆναι, εἰ δυνατὸν, τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἐπισκόπους, ὅτε μέλλει γενέσθαι ψῆφος ἐπισκόπου ἐν ταῖς χηρευούσαις ἐπισκοπαῖς, καθὼς καὶ τῷ τετάρτῳ κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δοκεῖ, καὶ τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἢ δι' ἕτεραν τινὰ ἀνάγκην, τρεῖς καὶ τὸ ἐλάχιστον, ἐπιταγῇ καὶ γνώμῃ τοῦ μητροπολίτου αὐτῶν, τὴν ψῆφον ποιήσουσι, συμπῆφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων διὰ γραμμᾶτων. Εἴ τις δὲ τῶν ἐπισκόπων ὁμολογήσῃ καὶ διαβεβαιώσῃται τινὰ ἄξιον εἶναι τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς, εἴτα διὰ τι πάθος ἐναντίως τῇ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ, ἢ τῇ ὑπογραφῇ χωρήσῃ, καὶ ἀνάξιον τοῦτον τὸν παρ' αὐτοῦ ἐπιλεγέντα κολῆναι, μὴ ἀγνοούμενον παρ' αὐτοῦ καὶ πρόωγν, ὅποιος ἦν, τῆς οἰκείας τιμῆς ἀποστερηθήσεται. Καὶ γὰρ καὶ ὁ νόμος τοὺς ψευδῶς ἢ ἐναντίως ἑαυτοῖς μαρτυρήσαντας, διὰ τῶν προσφῶρων ἀρχόντων τιμωρεῖ· καθὼς τὸ τεσσαρεσκαίδέκατον κεφάλαιον τοῦ α. τίτλου τοῦ κά. βιβλίου διαλαμβάνει(1).

Κανὼν ΙΔ'.(2)

Ἵσπε ἀπὸ Τριπόλεως ἕνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν· καὶ ὥστε τὸν πρεσβύτερον ἐκεῖσε ὑπὸ πέντε ἀκούεσθαι ἐπισκόπων.

Ὅμοίως ἤρρεσεν ἀπὸ Τριπόλεως, διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν, ἕνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν, καὶ ἵνα ὁ πρεσβύτερος ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκούηται ἐπισκόπων, καὶ ὁ διάκονος ἀπὸ τριῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δηλονότι ἐπισκόπου προκαθημένου.

ΖΩΝΑΡ. Τρίπολιν τὴν ἐν Ἀφρικῇ λέγει· ἦν γὰρ κακεῖ Τρίπολις, ἐνθα ὀλίγοι ἦσαν ἐπίσκοποι· διὸ καὶ ἕνα τοποτηρητὴν ὠρίσεν ἡ σύνοδος· ἐκεῖθεν πέμπεσθαι· διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ πέντε ἐπισκόπους ἀρκεῖν διευτυπώσατο εἰς

(1) ἴσως, οί, Βασιλικ. κβ', 1. — (2) ὁ Κανὼν οὗτος παρελείφθη ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Πηδαλίου, ὡς ἐν σημειώσει αὐτῶν εἰς τὸν Καν. ιγ' φαίνεται.

τὸ δικάσαι πρεσβύτερον, προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου, ὅφ' ἂν τέτακται ὁ δικάζόμενος πρεσβύτερος, ὥστε ἐξ ἄλλιν εἶναι τοὺς διαγνώμονας.

ΒΑΛΣ. Ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ Τρίπολις· καὶ ἐπεὶ ἦσαν ἐν αὐτῇ ὀλίγοι ἐπίσκοποι, ὤρισεν ἡ σύνοδος, ἕνα μὲν πέμπεσθαι ἐκεῖθεν τοποτηρητὴν εἰς τὰς ἐτησίους συνόδους, ὑπὸ πέντε δὲ ἐπισκόπων, διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἀρχιερέων, τηρεῖσθαι τὰς ἐγκληματικὰς τῶν ἱερέων ὑποθέσεις, καὶ ὑπὸ τριῶν τὰς τῶν διακόνων, ὀφειλόντων ἐπέκεινα τούτων προκαθῆσθαι καὶ τῶν ἐπισκόπων, ὅφ' οὓς οἱ δικάζόμενοι τάττονται. Ἔττε σημείωσαι καὶ ἀπὸ τούτου, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ἔχοντες ὅφ' ἑαυτοὺς τοὺς δικάζομένους, ἐπέκεινα ὀφείλουσι εἶναι τῆς δωδεκάδος, τῆς ἐξάδος, καὶ τῆς τριάδος τῶν συνδικαστῶν, καὶ ὅτι, ἐνδείας μὴ οὕσης ἐπισκόπων, πλείονες τούτων ἐπίσκοποι ὀφείλουσι τηρεῖν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἱερωμένων.

ΑΡΙΣΤ. Διὰ τὴν εἰς Τρίπολιν τῶν ἐπισκόπων ἐνδειαν, καὶ εἰς ἐπίσκοπος εἰς τοποτηρησίαν ἐπάρκιος.

Οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐπαρχιῶν πρόεδροι, δύο ἢ καὶ πλείονας ἐπισκόπους τοποτηρητὰς ἐπιλέγεσθαι ὤρισθησαν, καὶ ἀποστέλλειν αὐτοὺς ἐν τῇ κατ' ἐνιαυτὸν συνόδῳ ἐν Καρχηδόνι· ἀπὸ δὲ Τριπόλεως καὶ ἕνα ἐπίσκοπον ἐπαρκεῖν εἰς τοποτηρησίαν, διὰ τὴν τῶν ἐπισκόπων ἐνδειαν.

Κανὼν ΙΕ'. (ΙΔ'.)

Περὶ διαφόρων τάξεων τῇ ἐκκλησίᾳ δουλευουσῶν· ὥστε, εἴαν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσῃται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλει τὸν τοιοῦτον κωδυσθεῖν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωροῖς μὴ προσιέναι.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὅστιςδὴποτε τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ κληρικῶν, πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένου, εἴαν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, δητ

μοσίοις θελήσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ψῆφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ· καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ· ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ, ἀπολέσῃ τὸ εἰς ὃ ἐνίκησεν, εἴαν τὸν ἴδιον τόπον θελήσῃ κατέχειν. Καὶ τοῦτό γε (1) μὴν ἤρεσεν, ὥστε, εἴαν ἀπὸ οἰωνδῆποτε δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ ἄλλους δικαστὰς ἐκκλησιαστικούς ἔχοντας μείζονα τὴν αὐθεντίαν, ἐκκλητος γένηται, μὴδὲν βλάπτειν τούτους ὧν ἢ ψῆφος λύεται· εἴαν ἐλεγχθῆναι μὴ δυνηθῶσιν, ἢ κατ' ἐχθραν, ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικακέναι, ἢ τινι χάριτι ὑποφθαρῆναι· εἴαν δὲ κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν ἐπιλεγέντες ὡς δικασταί, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι ἔσονται τῶν ὀρισθέντων, μὴ ἐξείναι ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων θεώρια κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν, μὴδὲ θεωρεῖν· τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς αἰεὶ κεκήρυκται, ὥστε τούτων ἀπέχεσθαι (2), καὶ ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ μὴ προσιέναι.

ΖΩΝΑΡ. Τοῖς ἱερωμένοις ἅπασιν, ἀλλὰ μέντοι καὶ μοναχοῖς, πρόσφορὰ εἰσι δικαστήρια τὰ τῶν ἐπισκόπων, οἷς ὑπόκεινται. Ἔττε οὖν ἐνάγεται τις τούτων, εἴτε ἐνάγει κατὰ συγκληρικοῦ, παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ καὶ ἐνάγεσθαι καὶ ἐνάγειν ὀφείλει, καὶ ἐγκληματικὸν εἶη τὸ δικαστήριον, καὶ πολιτικόν, ἢ τὸ χρηματικόν. Ἐάν δὲ παραιτήσῃται τις τῶν τοιούτων τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ δημοσίοις δικαστηρίοις, ἢ γουιν δημοτικῶν ἀρχόντων (3), τουτέστι πολιτικῶν, θελήσῃ καθαρθῆναι, ἀντὶ τοῦ, καθαρὸς φανῆναι τοῦ αἰτιάματος, καὶ νικήσῃ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκείνῳ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ γένηται ἢ ἀπόφασις, ἀθῶον αὐτὸν ἀποφαινομένη (4) τοῦ ἐγκλήματος ἐφ' ᾧ κατηγορεῖτο, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον, τὸν βαθμὸν (5) δηλαδὲ, καὶ τὴν ἱερατικὴν τιμὴν ἀπολέσει,

(1) ἐν Π ὁ Καν. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ, καὶ τοῦτό γε μὴν ἤρεσεν.—(2) Σ. Ἔ. Βιερ — τὸ, ὥστε τούτων ἀπέχεσθαι, οὐ κεῖται ἐν Π. Χ. Τρ. παρὰ Ε. Κ.

(3) καὶ δικαστηρίοις δημοτικῶν ἀρχόντων Χ. Τρ.—(4) ἀθῶον αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος Χ. Τρ.—(5) ὅμως τὸν βαθμὸν αὐτοῦ Χ. Τρ.

διὰ τοῦτο αὐτὸ καθαιρούμενος διὰτι παρητήσατο τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον. Ὅτε οὖν, φησιν, ἐγκλημα εἶη τὸ κινηθῆναι κατὰ τοῦ ἱερωμένου, τὰ εἰρημένα γενήσονται· ὅτε δὲ πολιτικὸν ἔστι τὸ κινούμενον, ἤτοι χρηματικὸν, κἂν δικαιωθῇ ὁ ἱερωμένος, καὶ οὕτως ἐκπεσεῖται τοῦ οικείου βαθμοῦ, εἰ μὴ καταφρονήσῃ τοῦ πράγματος, ἐφ' ᾧ ἐδικαιώθη, καὶ τῆς δικαιούσης αὐτὸν ἀποφάσεως. Ἐὰν δὲ ἐκκλητος γένηται, ἢ ἐπισκόπων δικασάντων, ἢ δικαστῶν ἐτέρων, ἐπὶ ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς, ἢ γουν ἐπὶ μητροπολίτας ἢ πατριάρχας, καὶ ἐξεταζομένη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ ἀπόφασις λυθῇ, ἀντιτοῦ, ἀνατραπῇ, μηδὲν, φησιν, βλαπτέσθωσαν οἱ πρόων ἀποφηνάμενοι, εἰ μὴ που ἐλεγχθῶσιν ἢ κατὰ ἔχθραν δικάσαι, ὡς ἐχθρωδῶς ἔχοντες κατὰ τοῦ καταδικασθέντος, ἢ κατὰ προσπάθειαν, ὡς φιλίως διακείμενοι πρὸς τὸν δικαιωθέντα, ἢ δωροδοκηθέντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ χάριτι ὑποφθαρήναι· δωροδοκεῖται δὲ τις, ἢ χρήματα λαμβάνων, ἢ ἄλλην τινὰ χάριν αὐτῷ πληροῦντος τοῦ αὐτὸν ὑποφείροντος. Εἰ γὰρ δι' ἔχθραν, ἢ προσπάθειαν, ἢ δωροδοκίαν φανεῖεν μὴ καλῶς ψηφισάμενοι, βλαβήσονται περὶ τὴν οικεῖαν ἐπιτιμίαν. Ἐὰν δὲ αἰρετίσωνται οἱ τὴν ὑπόθεσιν ἔχοντες, ὅτε κατηγορὸς καὶ ὁ κατηγορούμενος, δικαστὰς, εἰ καὶ ὀλιγώτεροί, φησιν, εἶεν τῶν ὀρισθέντων, τῶν β'. ἐπὶ ἐπισκόπων, καὶ τῶν ἐξ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ τῶν τριῶν ἐπὶ διακόνων, ὁ καταδικασθεὶς ὑπ' ἐκείνων οὐ δυνήσεται ζητεῖν ἐκκλητον. Τοῦτο δὲ καὶ νόμοι πολιτικοὶ διατάττονται· καὶ ζήτησι βιβλίον τῶν βασιλικῶν γ'. τίτλον α'. κεφ. μδ'. καὶ βιβλίον θ'. Ἐπὶ τούτοις ὁ κανὼν περὶ τέκνων τῶν ἱερέων φησιν, ἵνα μήτε θεώρια ἐκτελῶσιν αὐτὰ, (1), μήτε, ἄλλων ποιούντων, παραγίνωνται καὶ θεωρῶσι. Τὸ δὲ θεώρια ἐκτελεῖν τοιοῦτον ἐστίν· ἔν ταις μεγίσταις πόλεσι θέατρα ἦν, καὶ ἵπποι ἐτρέφοντο ἀμιλλητήριοι, καὶ θηρία εἰς θηριομαχίαν, καὶ ἀνετίθετο ἢ ἵπποτροφία, καὶ ἡ τῶν θηρῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἡ φροντίς τοῦ τὰς θεωρίας ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιτελεῖσθαι ἐνίοις τῶν πολιτικῶν· κάκεινοις ἐμελλε περὶ

τε τῆς τῶν ἵππων ἀμιλλῆς, καὶ τῆς θηριομαχίας, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τοῖς θεάτροις εἴωθε γίνεσθαι· ταῦτα οὖν γίνεσθαι παρὰ παιδῶν τῶν ἱερέων ἐκώλυσε ὁ κανὼν. Δεῖ γὰρ τοὺς ἱερεῖς τὰ οικεῖα τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου ἀνάγειν, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, ὃς, καὶ πρὸς Τίτον γράφων, οἶους δεῖ καθιστᾶν πρεσβυτέρους, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἔγραψεν· Εἴ τις ἐστὶ τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα (1)· καὶ Τιμοθέῳ ἐπιστέλλων, οἷον δεῖ τὸν ἐπισκοπῆς ὀρεγόμενον εἶναι, τοῖς λοιποῖς καὶ τοῦτο προσέθετο, Τὰ τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος (2)· τὰ θεώρια δὲ μίμιον προσέχοντα, καὶ ἵπποδρομίαις σχολαίζοντα, καὶ τοιούτοις ἄλλοις, οὔτε ἀσωτίας ὑπόληψιν ἐκφεύζονται, οὔτε σεμνότης αὐτοῖς προσμαρτυρηθήσεται. Καὶ οὐ θαυμαστὸν, εἰ τὰ τῶν ἱερέων τέκνα τοιαύτην διαγωγὴν ἀπαιτοῦνται, ἐπεὶ καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς κεκήρυκται μὴ προσιέναι, ὅπου ἔβλασφημίαι εἰσὶ· βλασφημίας δὲ, τὰ ἀσέμνως γινόμενα ἐκάλεσε, ὡς βλασφημεῖσθαι ποιοῦντα τοὺς πιστοὺς παρὰ τῶν ἀπίστων, οἷα μὴ ἐν σωφροσύνῃ ζῶντας ἢ σεμνότητι.

ΒΑΣΣ. Καὶ ἀπὸ τῶν νόμων, καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων δέδοται, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἕκαστον παρ' οἷῳ βούλεται δικαστηρίῳ ἀπρωκριματίστως ἐνάγειν· ἀλλὰ τοῖς μὲν λαϊκοῖς ἀπενεμήθησαν τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, τοῖς δὲ ἱερωμένοις καὶ τοῖς μοναχοῖς τὰ ἐκκλησιαστικά. Εἴ τις οὖν ἱερωμένος, φησὶν ὁ κανὼν, καταφρονήσας τῆς τοιαύτης θεσμοθεσίας, ἐναγάγῃ παρὰ πολιτικῷ δικαστηρίῳ κατὰ ἱερωμένου, ἢ κατὰ μοναχοῦ, περὶ ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, ἢ εἴ τις αὐτῶν παρὰ τῷ πρῶτῳ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ ἐλκυσθεὶς, παραιτήσεται τοῦτο καὶ ἐπιλέξεται δικαστήριον δημοτικὸν (3), ἢτοι πολιτικὸν, (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλειν καθαρθῆναι, ἢτοι ἀθωωθῆναι, τοῦ αἰτιώματος διὰ δημοσίου δικαστηρίου,) κἂν νικήσῃ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκείνῳ τῷ πολιτικῷ εἴτε ὡς ἐνάγων, εἴτε ὡς ἐναγόμενος, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον, ἢτοι βαθμὸν, καὶ τὴν ἱερατικὴν τιμὴν ἀπολέσει· διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ μόνον καθαιρού-

(1) X. Tr.—αὐτοὶ Βενερ. K.

(1) Tit. A' 1, 6.—(2) α', Τιμοθ. Γ', 4.—(3) Δημοσιακὸν 61.

μενος, διὰ τὸ παραιτήσασθαι τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ἐπιλέξασθαι τὸ πολιτικόν. Καὶ ὅτε μὲν ἐγκληματικὸν εἴη τὸ δικαστήριον, γενήσεται τοῦτο· ὅτε δὲ πολιτικόν ἐστὶ τὸ κινούμενον, ἢ τοὶ χρηματικὸν, καὶ δικαιωθῆ ὁ ἱερωμένος, καλοῦτως ἐκπεσεῖται τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, εἰ μὴ καταφρονήσῃ τοῦ πράγματος ἐφ' ᾧ ἐδικαιώθη, καὶ παραχωρήσῃ εἶναι αὐτὸ παρὰ τῷ ἀντίδικῳ αὐτοῦ τῷ ἡττηθέντι. Πρὸς τούτοις ὄρισαν οἱ Πατέρες, ἵνα, ἐὰν ἐκκαλέσῃται τις κατ' ἀποφάσεως ἐπισκόπων, ἢ ἐτέρων δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἡ ἐκκλήτος ἐπαναδράμῃ εἰς μείζονα δικαστὴν, πάντως ἐκκλησιαστικόν, κατὰ τὴν καθόλου νομικὴν διδασκαλίαν, τὴν διοριζομένην τοῦς ἐκκληταρίους (1) δικαστὰς ὀφείλῃ εἶναι μείζονας τῶν πρώτως δικασάντων, καὶ συμβῆ ἀνατραπῆναι τὴν πρώτην ἀπόφασιν παρὰ τῶν ἐκκληταρίων δικαστῶν, κατὰ μηδὲν βλάπτεσθαι τοῦς πρώτως ἀποφηνάμενους, καὶ ἐγκληματικὴ ἐστὶ, καὶ χρηματικὴ ὑπόθεσις, εἰ μὴ πῶ ἐλεγχθῶσιν οὗτοι ἀποφηνάμενοι κατὰ ἔχθραν τοῦ καταδικασθέντος, ἢ κατὰ προσπάθειαν τοῦ δικαιωθέντος, ἢ ὡς δωροδοκηθέντες· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ χάριτι ὑποφθαρῆναι· ὅτι δωροδοκεῖται τις ἢ χρήματα λαμβάνων, ἢ ἄλλην τινὰ χάριν αὐτῷ πληροῦντος τοῦ αὐτὸν ὑποφθειράντος. Σημειώσαι οὖν τὸν παρόντα κανόνα μεγάλως κολάζοντα τοῦς ἱερατικούς δικαζομένους ὅπωςδήποτε εἰς δικαστήρια πολιτικά· καὶ μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ κεφ. 4'. τοῦ α'. τίτλου τοῦ ἰα. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ τὸ θ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου λέγοντα, δύνασθαι τοῦς ἱερωμένους ἀποτάττεσθαι τῇ τῆς ἱερωσύνης παραγραφῇ. Ὅσον γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἔρρωται τὸ σύμφωνον τοῦτο· ἐτέρου δὲ λόγου ἐστίν, ὅτι βλάπτεται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα ὁ καταφρονήσας τούτου ἱερωμένος· καὶ ἀνάγνωθι τὸν ρδ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα θ' (2). Τοῦ δὲ κανόνος ἀνωθεν διορισμένου, ὑπὸ δώδεκα ἐπισκόπων κρινεσθαι τοῦς ἐπισκόπους, ὑπὸ ἑξ τῶν ἱερεῖς, καὶ τοῦς διακόνους ὑπὸ τριῶν, ἐπήγαγον οἱ Πατέρες, ὡς τὰ περὶ τῶν ἐκκλήτων

(1) ἐκκλήτους Βενερ. — (2) τὰ ἀπὸ τοῦ, Σημειώσαι ἕως τῶ, κανόνα θ', οὐ κίτται παρὰ 'Ε. εἰμὴ λατιν. ἐν παραρτ. σελ. 1123.

καὶ τὰ λοιπὰ χώραν ἔχουσιν ὅτε τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια παρὰ τοσούτοις προσφόροις δικασταῖς γένωνται· οὐ μὴν ὅτε κατὰ θέλησιν τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου παρὰ τισιν ἐπιλεγείσιν ὡς αἰρετοῖς δικασταῖς, πολλάκις καὶ ὀλιγωτέροις οὔσι τῶν ὀρισθέντων παρὰ τῶν κανόνων, δικασθῶσι τινές· τῆνικαῦτα γὰρ οὐδὲ ἐκκλήτω ὑποπεσεῖται ἡ τούτων ἀπόφασις, ὡς φησὶν ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτλῳ ε'. κεφ. κζ'. θέματι γ'. οὕτως ἔχοντι· Εἴτε δικαία, εἴτε ἀδικός ἐστὶν ἡ τοῦ αἰρετοῦ ψῆφος, ἐμμένειν δεῖ· καὶ τὸ γ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου· Πῆ χρεῖαν ἐκκλήτου ἐχέτω ἡ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις. Ἐπὶ τούτοις ὁ κανὼν περὶ τῶν τέκνων τῶν ἱερέων φησὶν, ἵνα μήτε θεώρια ἐκτελῶσιν, μήτε ἄλλων ποιούντων (1) παραγίνωνται καὶ θεωρῶσιν· ὅτι καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς κεκήρυκται μὴ προσιέναι ὅπου βλασφημῆται εἰσὶ. Θεώρια δὲ λέγονται οὐ μόνον τὰ ἱποδρομια, ἀλλὰ καὶ πᾶσα θεά, θηριομαχία δηλαδὴ, παίγνια μίμων, ὀρχήσεις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δαιμονιώδη ἔργα. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, εἰπέ, ὅτι τὸ, καὶ ἡ ψῆφος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκφωνηθῆ, προσετέθη διὰ τοῦς λέγοντας ὀφείλῃ καθαιρεῖσθαι μόνον τὸν οὕτω δικασάμενον ἱερωμένον χάριν ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως καὶ ἡττηθέντα, οὐ μὴν καὶ τὸν νικήσαντα ὡς δικαίαν ἔχοντα ὑπόθεσιν· καὶ ἄμφω γὰρ καθαιρεθήσονται, ὡς ὕβρισταί τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ κανόνος ἀθετηταί. Ὁ μέντοι τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐλκύσας ἱερωμένον εἰς κοσμικὸν δικαστήριον χάριν χρηματικῆς αἰτιάσεως, καὶ νικήσας, καθαιρεῖται, ἐὰν στοιχῆ τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποφάσει, καὶ θέλη ἔχειν τὸ πρᾶγμα ὃ ἐνίκησεν· ὡσπερ καὶ ὁ ἐναχθεῖς, ἐὰν παρητήσατο τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ἐζήτησε τὸ πολιτικόν, καὶ ἐνίκησεν. Εἰ γὰρ ἀφίσταται τοῦ πράγματος, περὶ οὗ ἐδικάσατο, μένει ἔχων τὴν οἰκείαν ἐπιτιμίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κανὼν διορίζεται. Σήμερον δὲ παρορῶνται ταῦτα, δι' ἣν αἰτίαν οὐ γινώσκω· πολλοὶ γὰρ οὐ μόνον λαϊκοὶ, ἀλλὰ καὶ ἱερωμένοι ἔλκουσιν εἰς πολιτικὰ δικα-

(1) Χ. Γρ. — ἄλλων τοιούτων εἰ. Βενερ.]

στήρια ἐπισκόπους, κληρικούς τε, καὶ μοναχοὺς, μηδὲ πρόσταξιν βασιλικὴν περὶ τούτου πορισάμενοι, καὶ οὔτε ἡ τοῦ ἀπροσφόρου δικαστοῦ παραγραφὴ λυσιτελεῖ τοῖς ἐναγομένοις· καταναγκάζουσι γὰρ τούτους καὶ ἔκοντας δικάζεσθαι οὔτε οἱ ἐλκυσάντες αὐτοὺς ἱερωμένοι ἐβλάβησαν ὅπωςδήποτε, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἐναγόμενοι μοναχοὶ ἢ κληρικοὶ εἰς δικαστήριον ἐκκλησιαστικόν, καὶ παραιτησάμενοι μὲν τοῦτο, πολιτικὴν δὲ ζητήσαντες κατεξέτασιν, κατὰ τι ἐτιμωρήθησαν ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἐλκυσθέντες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ εἰς κοσμικὸν δικαστήριον, καὶ καταδεξάμενοι εἰς τοῦτο δικάσασθαι. Τοῦ δὲ χρηματίσαντος καθηγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Παντεπόπτου μοναχοῦ ἐκείνου Μελετίου, ἐλκυσθέντος εἰς τὸ συνοδικὸν δικαστήριον, καὶ παραιτησαμένου αὐτὸ ὡς ἀκαταθύμιον (1), καὶ μεταγαγόντος τὴν ὑπόθεσιν εἰς κοσμικὸν δικαστήριον διὰ προσταξέως βασιλικῆς, ὁ ἀγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κὴρ Λουκάς, ὑβριοπαθῆσας ἐπὶ τῷ γεγονότι, πολλὴν ἔθετο σπουδὴν διορθώσασθαι τὸ γινόμενον. Ἰίκουσε δὲ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν, ὡς ἡ βασιλικὴ ἐξουσία πάντα δύναται ποιεῖν καὶ ὥσπερ ἠδύνατο πρωτοτύπως δοῦναι πολιτικὸν δικαστὴν χάριν τοῦ δικάσαι ἐπίσκοπον, ἢ ἕτερον ἱερωμένον ἐναγόμενον, οὕτω καὶ κατὰ μετάθεσιν τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον μεταγάγη κατὰ νόμιμον παρατήρησιν (2) εἰς πολιτικόν· πλὴν ὁ ἐντὸς δηλούμενος καθηγούμενος, κὰν εἰσηκούσθῃ τὸ συνοδικὸν παραιτησάμενος δικαστήριον, καὶ διετηρήθῃ ἀπροκριμάτιστος, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ρδ'. κανόνος τῆς παρούσης συνόδου, ὅν καὶ ἀνάγνωθι, ὥφειλε καθαιρεθῆναι. Τὸ γὰρ ιζ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου, κὰν διορίζεται μετὰ βασιλικῆς κελεύσεως διάγεσθαι καὶ πικρίσασθαι τοὺς ἐπισκόπους παρὰ πολιτικοῖς ἀρχουσιν, ἀλλὰ τοῦτο οὐ προίσταται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῇ κανονικῇ διδασκαλίᾳ· ὀφείλομεν γὰρ εἰπεῖν, τὸν ἐπίσκοπον τῆνικαῦτα ἔλκεσθαι περὶ πράγματος ἰδικῶς αὐτῷ διαφέροντος, οὐ μὴν περὶ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος· τοιοῦτου γὰρ προκειμένου τινὸς, ἀμέτοχοι εἶναι ὀφείλουσιν οἱ πολιτικοὶ δικασταί.

(1) X. Tr. E —καταθύμιον Βενερ.—(2) X. Tr. E. — παραίτησιν, Βενερ.

τέως δὲ καὶ μεγάλη ἐστὶ διαφορὰ τοῦ αὐθαρέτως παραιτουμένου τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ζητοῦντος τὸ πολιτικὸν δικαστήριον διὰ προσταξέως βασιλικῆς, καὶ τοῦ ἐλκυσθέντος ἀκουσίως κατὰ κέλευσιν βασιλικὴν εἰς κοσμικὸν δικαστήριον. Ἀνάγνωθι καὶ κεφ. α'. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παρ' ἡμῶν γεγραμμένα. Τὸ μὲν τοι ζητῆσαι συνδικαστὴν πολιτικὸν διὰ προσταξέως βασιλικῆς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἐστὶ κεκωλυμένον, καὶ μᾶλλον ὅταν χρηματικὴ ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, ἢ μέλλουσα λαληθῆναι συνοδικῶς. Ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς, τοῦ νόμου λέγοντος ἐκπίπτειν τῆς οὐκείας ἐναγωγῆς τὸν εἰς ἀπρόσφορον δικαστήριον ἐλκυσάντα τὸν ἴδιον ἀντίδικον, οὐκ ἔμελλε καὶ πρὸ τοῦ κανόνος τούτου ὁ τὸν ἱερωμένον ἐλκύσας εἰς πολιτικὸν δικαστήριον, ἐκπεσεῖν τοῦ δικαίου αὐτοῦ; Λύσις. Ἢ τοῦ ἀπροσφόρου παραγραφὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δικαστηρίου προτίθεται καὶ μόνον, οὐ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα· θεμάτισον οὖν, ὅτι οὐ προετέθη αὕτη παρὰ τοῦ ἐναγομένου, ἢ προτεθεῖσα, οὐκ ἐδέχθη παρὰ τοῦ δικαστοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ὤρισαν οἱ Πατέρες, ὡς, κὰν νικήσῃ ὁ ἐναγαγὼν, διὰ τὸ ἀπρακτῆσαι ὅπωςδήποτε τὴν τοῦ ἀπροσφόρου δικαστοῦ παραγραφὴν, ἀλλὰ καὶ οὕτω διὰ τὴν τιμὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς οὐδὲν αὐτῷ ἢ νίκη λυσιτελήσει, ἀλλὰ καθαιρεθήσεται, εἴπερ ἀντέχεται ταύτης. Ἔτι ἐρωτήσῃ τις, ποίαν βλάβην ὑποστήσονται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ (1) δικασταί, εἴπερ ἐλεγχθῶσι κατὰ ἔχθραν, ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ διὰ χάριν ἀποφηνάμενοι, τοῦ κανόνος μηδὲν περὶ τούτου παρακελευομένου; Λύσις. Τὸ εἶδος τῆς βλάβης κὰν ἀπὸ τοῦ κανόνος οὐκ ἀναφαίνεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν νόμων δηλοῦται. Λυτικά γὰρ, περὶ τοῦ δωροδοκηθέντος δικαστοῦ φησὶ τὸ γ'. κεφ. τοῦ μγ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου· ὁ ἀρχὼν λαμβάνων χρήματα ἐπὶ τῷ δικάσαι (2), ἢ ψηφίσασθαι, ἢ ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι πλέον, ἢ ἤττον τοῦ ἴδιου ὀφφικίου, καὶ οἱ σύεδροι τῶν ἀρχόντων ὑπόκεινται τῷ νόμῳ· καὶ τὸ γ'. θέμα τοῦ ζ'. κεφ. Ἢ ποινὴ τοῦ νόμου ἐξτραορδιναρῖα ἐστὶ, καὶ ὡς ἐπίπαν εἰς ἐξορίαν καταδικάζει, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ σφοδρότερον· καὶ

(1) X. Tr. — πολιτικοὶ 'E., λατινιστὶ δὲ ὀρθῶς. — (2) δοκιμάσαι X. Tr.

τὸ β'. θέμα τοῦ θ'. κεφ. Ὁ τῶ νόμῳ τούτῳ καταδικαζόμενος οὔτε μαρτυρεῖν δημοσίᾳ δύναται, οὔτε δικάζειν, οὔτε συνηγορεῖν. Ανάγνωθι καὶ τὸ β'. θέμα τοῦ ς'. κεφ. τοῦ δ'. τίτλου τοῦ ζ'. βιβλίου, ἕπερ ἐστὶ μέρος τῆς ρκδ'. Ἰουστινιανέου νεαράς, λέγον οὕτως· Εἰ δέ τις ἐκ τῶν δικαζομένων εἶπῃ δεδωκέναι τι, ἢ ὑποσχέσθαι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξείπῃ, καὶ τοῦτο ἀποδείξῃ, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῇ τῆς δίκης ἐκβάσει συγγνώμης ἀξιούσθω· ὁ δὲ ἢ δόσιν ἢ ὑπόσχεσιν καταδέξασθαι δεικνύμενος, εἰ μὲν χρηματικὴ εἶη ἢ ὑπόθεσις, τὸ μὲν δεδομένον τριπλοῦν, τὸ δὲ ὑποσχεθὲν διπλοῦν παρὰ τοῦ κόμητος τῆς ἰδικῆς ἡμῶν περιουσίας εἰσπραττέσθω, καὶ τὴν ἀξίαν, ἢτοι ἀρχὴν, ἣν ἔχει, ἐφ' ἑκατέρου θέματος ἀπολλύτω· εἰ δὲ ἐγκληματικὴ εἶη ἢ κατηγορία, δήμευσιν τῆς οἰκείας ὑπομενέτω περιουσίας, καὶ εἰς ἐξορίαν πεμπέσθω, ὅστις διὰ λήψιν ἀλλότριον ἐγκλημα εἰς ἑαυτὸν ἐσπούδασε μετενεγκεῖν. Εἰ δὲ τὴν δόσιν, ἢ τὴν ὑπόσχεσιν· ὁ διάδικος μὴ δυναθῆ δεῖξαι, ὁμνύτω τὸ πρόσωπον, τὸ τὴν δόσιν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν λεγόμενον καταδέξασθαι, ὅτι οὐδὲ δι' ἑαυτοῦ, οὐδὲ δι' ἄλλου προσώπου ἢ ἔλαβέ τι, ἢ ὑπόσχεσιν ἔσχε· καὶ τοῦ τοιοῦτου ὅρκου παρεχομένου, αὐτὸς μὲν ἐλεύθερος ἔστω· ὁ δὲ διάδικος ὁ μὴ δυναθὲς δεῖξαι, ἐπὶ μὲν ταῖς χρηματικαῖς αἰτίαις, τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης ὑπὸ τοῦ κόμητος τῆς ἰδικῆς ἡμῶν περιουσίας εἰσπραττέσθω, τῆς δίκης δηλονότι τὴν οἰκείαν ἐκβάσει ἀναμενούσης· ἐπὶ δὲ ταῖς ἐγκληματικαῖς, δήμευσιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπομενέτω, καὶ τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις δικασταῖς κατὰ τὴν τῶν νόμων τάξιν περαιούσθω· εἰ δὲ τὸ παρὰ τοῦ δικαζομένου φανερωθὲν πρόσωπον, τὸν μνημονευθέντα παραιτήσεται ὅρκον, τοῦτο μὲν ἐπὶ ταῖς ἐγκληματικαῖς, τοῦτο δὲ ἐπὶ ταῖς χρηματικαῖς αἰτίαις, ταῖς μνημονευθείσαις ὑποκεισθῶ ποιναῖς. Εἰ δὲ τις τῶν δικαζομένων ὁμώσει μὴ δεδωκέναι, ἢ ἐπαγγείλασθαι, ἐντὸς δὲ τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὸ προενεχθῆναι τὴν ψῆφον ἀριθμουμένων δειχθῆ δοθέν τι ἢ ὑποσχεθὲν, αἰ εἰρημέναι ποιναι κατὰ τε τῶν διδόντων, κατὰ τε τῶν λαμβανόντων χώραν ἔξουσι. Καὶ ταῦτα μὲν, ἐὰν κατὰ χάριν, ἢ διὰ λήψιν νομισμάτων, ἢ προσπάθειαν, ἢ ἔχθραν, ἢ ψήφος ἐξενεχθῆ· τῆς γὰρ αὐτῆς δυνάμεώς εἰσι τὰ τρία. Ἐὰν

δὲ μὴ διὰ τοιαύτην αἰτίαν, ἀλλὰ κατὰ ἀπειρίαν ἀποφαίνηται ἐπίσκοπος κατὰ τινος, τί γενήσεται; Λύσις. Οἱ ἄρχοντες, ἢτοι οἱ προκαθήμενοι τῶν δικαστηρίων, οὐκ ἀναγκάζονται ἀκριβῶς εἰδέναι τοὺς νόμους, ὡς ἐφ' ἑτέροις μεγάλαις δουλείαις ἐνασχολούμενοι· καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀπειρίας ἀποφαινόμενοι, συγγινώσκονται· οἱ δὲ συνέδριοι τούτων παρανόμως ψηφίζόμενοι, κολάζονται. Φησὶ γὰρ ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτ. γ'. κεφ. κδ'. τὸν δόλον ἐπιζητοῦμεν τοῦ ἄρχοντος· ἐὰν γὰρ ἀπειρία τοῦ συνέδρου ἄλλως ψηφισθῆ, ὁ ἄρχων οὐκ ἀδικεῖται, ἀλλ' ὁ σύμ- πονος (1). Καὶ ὁ λογισμὸς εὐλογος· οἱ μὲν γὰρ ἄρχοντες, δι' ἣν εἴρηται αἰτίαν, οὐκ αἰτιῶνται· οἱ δὲ κριταί, τὸ δικάζειν καὶ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἐὰν παρανομήσωσιν, ἐνέχονται ὡς δόλον ποιήσαντες, κατὰ τὸν νόμον τὸν λέγοντα, Ἢ ἀπειρία ἔοικε τῇ ἀμελείᾳ· καὶ πάλιν· Δόλον τις ποιεῖ, μὴ εἰδῶς ἀκριβῶς ὁ ἐπαγγέλλεται εἰδέναι· καὶ τοῦτο μὲν ἐξεφωνήθη περὶ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν. Εἰς δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικούς δικαστάς ἄλλη τις κρατήσῃ ἀκολουθία, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· καὶ αὕτη μέντοι κατὰ τὴν παροῦσαν θεσμοθεσίαν. Εἰ μὲν γὰρ ἐναντίαν τοῖς κανόσιν ἐπίσκοπος ἐνέγκῃ ψῆφον, τιμωρηθήσεται, ἢ γουν καθαιρεθήσεται, μὴ δυνάμενος ἀμαθίαν ἢ ἀπειρίαν προβαλέσθαι· οὐ γὰρ συγγνωστός ἔσεται λέγων μὴ εἰδέναι τοὺς κανόνας, οὐς ἀναγκάζεται διὰ γλώττης ἔχειν σχεδὸν αἰεὶ. Εἰ δὲ ἀποφάνηται τι νόμοις ἀνένδεκτον, ἢ δικαστικῆς ἀκολουθίας ἔξωθεν, συγγνωσθήσεται διὰ τὴν ἀπειρίαν, ὡς μηδὲ ὑφείλων εἰδέναι νόμους ἀκριβῶς. Ταῦτα δὲ κρατήσουσιν, ὅταν ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν δικάσῃ ἐπίσκοπος, ἢ ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ζήτησιν ἐπάγουσαν καθάρσεων· εἰ γὰρ χρηματικὴν παράνομον ἐξενέγκῃ ἀπόφασιν ἐξ ἀπειρίας, οὐ προκριματισθήσεται. Ἔτι ἐρωτήσῃ τις, ὡς, τοῦ κανόνος ἐνδιδόντος τοῖς ἱερωμένοις, ἐπιλέγεσθαι δικαστάς αἰρετούς, ἔξέσται αὐτοῖς ἐπιλέγεσθαι πολιτικούς; Λύσις. Ἐπεὶ ὁ κανὼν διορίζεται κρατεῖν τὴν ψῆφον τῶν αἰρετῶν δικαστῶν, καὶ μὴ ὑποκεῖσθαι ἐκκλήτῳ, κἂν ἤττονες ὦσιν οὗτοι τῶν δώδεκα, τῶν ἑξ, καὶ τῶν τριῶν, φαίνεται ἐναργῶς ἀνένδεκτον

(1) X. Tr. — ἀλλ' ὁ συμπονῶν Βαιερ. 'E.

εἶναι τοῖς κανόσι τὴν ἐπιλογὴν τῶν πολιτικῶν δικαστῶν. Ὡς οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κολασθήσονται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα οἱ παρὰ πολιτικῶν δικαστῶν αἰρετισάμενοι δικασθῆναι ἱερωμένοι. Ἔοικε δὲ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τοῦ κανόνος, τῶν λεγόντων καθαιρεῖσθαι τοὺς ἱερωμένους δικασαμένους παρὰ πολιτικῶν δικαστηρίῳ χάριν χρηματικῆς αἰτίαςσεως, καὶ νικήσαντας, ἐὰν μὴ ἀποστῶσι τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποφάσεως, ὡς ἡ μὲν γενομένη κρίσις παρὰ ἀπροσφόρου δικαστοῦ κατὰ θέλησιν τοῦ ἱερωμένου, στερκτέα ἐστὶ καὶ ἀκατάσειστος· ὁ δὲ τὸ ἐκκλησιαστικὸν παραιτησάμενος δικαστήριον, καὶ μὴ χρῆσάμενος τῇ τοῦ φόρου παραγραφῇ ἱερωμένος, κολασθήσεται, καθὼς ἄνωθεν εἴρηται. Αἰρετοὺς δὲ δικαστὰς ἐνταῦθα μὴ εἴπης οἴους ὁ β'. τίτ. τοῦ ζ'. βιβλίου φησὶ, μετὰ ἐπερωτήσεως δηλονότι ποινῆς δικάζοντας· ἀλλὰ ἐκκλησιαστικοὺς ἐνορδίνους· ἐκεῖνοι γὰρ ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν οὐ δύνανται δικάζειν, οὗτοι δὲ, ὡς ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος παρίσταται, πᾶσαν ὑπόθεσιν κρίνουσι. Περὶ μέντοι τῶν θεωρίων, καὶ τῶν ἵπποδρομιῶν, καὶ τῶν κυνηγεσίων, καὶ τῶν ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεων, ἱκανῶς ἐγράψαμεν ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ Ἰτρούλλῳ συνόδου, καὶ τῷ κβ', ὅπου καὶ τοῦ παρόντος κανόνος ἐμνήσθημεν· καὶ ἀνάγνωθι τούτους. Ζήτει καὶ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανόνα οδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανόνα ιδ'. καὶ ιε', τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα θ'. ιζ', τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα γ'. ε. ιδ'. καὶ ταύτης κανόνα κή. ρκ'. καὶ ρκά. περὶ δὲ τοῦ δύνασθαι τοὺς ἱερωμένους ἀποτάττεσθαι τῇ τοῦ φόρου παραγραφῇ, ζήτει κεφ. θ'. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἐγκληματικοῦ κινουμένου πράγματος, εἰ τὴν ἐκκλησίαν ἀφείς, τοῖς δημοσίοις προσδράμοι, καὶ δικαιούμενος, τὸν ἴδιον ἀπολέσει βαθμὸν· εἰ ὑπερέξει δὲ καὶ ἐπὶ πολιτικοῦ κεφαλαίου, εἰ τούτῳ στοιχείῳ, τὸν ἴδιον ἀπολέσει βαθμὸν. Δικαστὰς γε μὴν ἐκκλησιαστικούς, εἰ μὴ ἐλέγχοντο κατὰ προσπάθειαν ἢ ἀντιπάθειαν προδεδιωκηκότες, ἐκκλητος γενομένη οὐκ ἀμύνηται. Ἐὰν δὲ τὰ μέρη ἐπιλέξωνται δικαστὰς, τούτων μὴ ἀφιστάσθωσαν.

Οὐ δεῖ παραιτεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἢ κληρικόν, τὸ ἐκκλησιαστι-

κὸν δικαστήριον· ὅθεν ἐάν τις τούτων κατηγορούμενος ἐγκληματικῶς, τὴν ἐκκλησιαστικὴν παραιτήσεται κρίσιν, καὶ πολιτικοῖς δικαστηρίοις προσέλθῃ, καὶ παρ' ἐκείνοις γυμνάσῃ τῆς αἰτίαςσεως, καὶ ἀνεύθυνος φανῇ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ἀποφασίς ἐξενεχθῇ, τὸν ἴδιον ἀπολέσει βαθμὸν. Εἰ δὲ οὐκ ἐγκληματικὴ ἐστὶν ἢ κατ' αὐτῶν αἰτίαςεις, ἀλλὰ χρηματικὴ, καὶ συμβῇ καὶ ἐπὶ ταύτης νικήσαι αὐτοὺς, τὸ πρόσφορον αὐτοῖς παραιτησάμενος δικαστήριον, καὶ κοσμικοῖς δικασταῖς προσελθόντας, καὶ παρ' ἐκείνων κριθέντας, εἰ μὲν αἰροῦνται τῇ ὑπὲρ αὐτῶν ψήφῳ στοιχεῖν, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς ὃ ἐνίκησαν ἀπαιτῆσαι, τὸν ἴδιον βαθμὸν ἀπολέσουσιν· εἰ δὲ καταφρονοῦσι τῆς δικαιώσεως, καὶ ἀπολέσαι αἰροῦνται τὸ εἰς ὃ ἐνίκησαν, τὸν οἰκεῖον τρόπον καθέξουσιν. Εἰ δὲ τις παρὰ ἐπισκόπων κριθεῖς καὶ καταδικασθεῖς, πρὸς μείζονας ἐκκλησιαστικούς δικαστὰς ἐκκαλέσεται, καὶ ἀνατρέψαι ἰσχύσει τὴν ψῆφον αὐτῶν, οὐδεμίαν βλάβην τοῦτο ἐπάξει τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικασταῖς ἐκείνοις, ὧν ἢ ἀπόφασίς ἀνατρέπεται, εἰ μήπου κατ' ἔχθραν, ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατὰ τινα χάριν ἀπελεγχθῶσιν ἐμπαθῶς τὴν κρίσιν ποιήσασθαι. Ὅσοι δὲ τῶν αἰτιωμένων ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἐπιλέξονται ἐκκλησιαστικούς δικαστὰς, καὶ παρ' αὐτοῖς κριθῆναι θελήσουσι, καὶ ἥττονες, ἐπὶ μὲν ἐπισκόπων κατηγορουμένων, τῶν δώδεκα ἐπισκόπων ὧσιν, ἐπὶ δὲ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, τῶν ἑπτὰ, ἢ καὶ τεσσάρων, καθὼς ἐν τῷ δωδεκάτῳ κανόνι τῆς παρούσης συνόδου ἐγράψαμεν, οὐκ ὀφείλουσι καταδικασθέντες ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς κρίσεως αὐτῶν· ἢ γὰρ ἐκκλητος ἀπειρίαν ἢ ἀδικίαν ἐπανορθοῦται τοῦ δικαστοῦ· πῶς γοῦν ὁ ἐπιλεξάμενος ἐκκλησιαστικούς δικαστὰς, οὐς καὶ κατὰ λόγον, καὶ κατὰ βίαν ἀνεπιλήπτους ἔκρινεν εἶναι, παραδεχθήσεται λέγων ἀπείρως ἢ ἀδίκως ὑπ' αὐτῶν κριθῆναι, καὶ οἴονεῖ τινα μέμψιν τοῖς παρ' αὐτοῦ αἰσχεῖ κριθεῖσιν ἱερατικοῖς ἐπάγειν ἀνδράσι.

Κανὼν Ις'. (ΙΗ'.—ΚΒ'.)

Ὡστε μηδένα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἐκλήψιν τινα λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας γαμετάς λαμβάνειν· καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ γυναικῶν καὶ τῶν ἀπέχονται· καὶ ποίῳ δεῦ καὶ αὐτοῦ, ἢ τὰς παρθένους καθιεροῦσθαι· καὶ περὶ τοῦ μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.

Ὁμοίως ἤρρεσεν (1), ἵνα ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται, ἢ προκουράτορες, μηδὲ ἐκ τινος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου πράγματος τροφήν πορίζωνται· ὀφείλουσι γὰρ ἀποβλέψαι εἰς τὸ γεγραμμένον· Οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ Θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμητοῖς. Καὶ ὥστε (2) τοὺς ἀναγνώστας, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἡβῆς ἐρχομένους ἀναγκάζεσθαι, ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν. Ὁμοίως ἤρρεσεν (3), ἵνα κληρικός, εἰς χρήματα δῶ ἐν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ· εἰς δὲ εἶδος, ὅσον δέδωκε λάβῃ. Καὶ ἵνα (4) πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν, μήτε διάκονοι χειροτονῶνται ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνώσται (5) τὸν δῆμον μὴ προσκυνῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τινὰς τῶν ἱερωμένων ἀλλοτρῶν κτημάτων ἐκλήπτορας, ἢ γουνομισθωτάς, μηδὲ προκουράτωρας, τουτέστι διοικητάς, φροντιστάς, πλατύτερον περιέχει ὁ τρίτος κανὼν τῆς δ' συνόδου· καὶ ὁ πᾶσι δὲ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὸν ἐμβάλλοντα ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, καθαιρεῖσθαι προστάττει. Μηδὲ ἐκ τινος αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου πράγματος τροφήν πορίζεσθαι βούλεται (6) ὁ κανὼν. Αἰσχρὸν μὲν οὖν ἂν εἴη πρᾶγμα τὸ πορνοβοσκεῖν, ἢ γουνο τὸ

(1) ἐν Π. ὁ κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, ἤρρεσεν. — (2) ἤρρεσεν ὥστε Σ. 'Ρ. 'Ιους. — Καν. ΙΘ'. ἐν Π. — (3) Καν. Κ'. ἐν Π. — (4) Καν. ΚΑ'. ἐν Π. — (5) Καν. ΚΒ'. ἐν Π. — (6) παρκαλεῖται 'Ε. Βιουερ.

πύρνας τρέφειν, ὥστε κερδαίνειν ἐκ τοῦ μισθώματος ἐκείνων, καὶ τὰ ἕμοια· ἀτιμον δ' ἐστὶ τὸ προϊστασθαι καπηλείου, καὶ τὰ παραπλήσια. Ἐκ τοιούτων οὖν τροφήν πορίζεσθαι, ὁ κανὼν ἀπαγορεύει τοῖς ἱερωμένοις· καὶ οὐκ εἶπε κέρδος, ἀλλὰ τροφήν· καὶ γὰρ εἰς τοῦτο περιστώσι πενίας, ὥστε μηδὲ τροφῆς εὐπορεῖν, οὐδ' οὕτω χρῆ αὐτοὺς ἐκ πράγματος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου (1) πορίζεσθαι τροφήν· ὀφείλουσι γάρ, φησι, τὸ ἀποστολικὸν ἐννοῆσαι παράγγελμα, τὸ λέγον· Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. Εἰ δὲ τοῖς κοσμικῆν στρατευομένοις στρατεῖαν τοῦτο εἴρηται, πολλῷ μᾶλλον ἀρμόσει τοῖς τῷ Θεῷ στρατευομένοις διὰ τῆς ἱερωσύνης (2). Τὸ δὲ τοὺς ἀναγνώστας ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡΐως, ἡγουν μετὰ τὸν ἰδ'· ἐνιαυτὸν, ἀναγκάζεσθαι ἢ γάμῳ ὁμιλῆσαι, ἢ ἀγαμίαν ὑποσχέσθαι, οὐκ οἶδα εἰ παρὰ τοῖς ἐν Ἀφρικῇ ἐκράτησε· παρὰ δὲ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις οὐ κρατεῖ· αἶμαι δὲ, ὅτι οὐδὲ πώποτε ἐκράτησεν, ἐναντιούμενον τῷ κς'. ἀποστολικῶ κανόνι ὀρίζοντι, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας καὶ μετὰ τὸ εἰς κλῆρον προσελθεῖν γαμεῖν, καὶ μὴ καιρὸν αὐτοῖς τοῦ γάμου ὀρίζοντι, μήτε ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι ἀπαιτοῦντι. Τὸ δὲ δανείζειν τοὺς κληρικούς ἐπὶ τόκοις, πολλοῖς ἀπηγόρευται κανόνι καὶ οὗτος δὲ τὸ αὐτὸ κελεύει· καὶ φησιν, ἐὰν χρήματα ἢτοι νομίσματα δῶ κληρικὸς ἐν χρήσει, ἡγουν δανείσῃ, τὰ χρήματα, τουτέστι τσαῦτα λήφεται, καὶ οὐ πλείονα· ἐὰν δὲ εἶδος δῶ, σῖτον τυχόν, ἢ οἶνον, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ὅσον ἔδωκε λήφεται, καὶ οὐ πλέον. Καὶ τὸ πρὸ συμπληρώσεως κέ. ἐνιαυτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι διάκονον, διαφόροις κανόνι ἴριται. Ἀπηγόρευται δὲ ταῖς ἀναγνώσταις ἐν τῷ πληροῦν τὴν διακονίαν αὐτῶν, στρέφεσθαι πρὸς τὸν δῆμον, καὶ προσκυνεῖν. Μόνους γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι τότε καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ὀφείλουσι προσκυνεῖν, καὶ οὐχὶ τῷ πλήθει τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροισομένων· οἱ μὲν γὰρ ἱερωρῶνται, οἱ δὲ τοῦ δήμου πόρρω τῆς ἱερωσύνης εἰσὶ, καὶ μᾶλλον τιμᾶσθαι δεόν, καὶ ταῦτα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑπουργίας αὐτῶν.

(1) ἐκ τοιούτου πράγματος X. Τρ. — (2) — παραλείπει τὸ, διὰ τῆς ἱερωσύνης, τὸ X. Τρ.

ΒΑΣ. Περὶ μὲν τῶν κληρικῶν τῶν παρεμβαλλόντων ἐαυτοὺς εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας, ἐγράψαμεν εἰς τὸ ιγ'. κεφ. τοῦ ἡ. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, εἰς τὸν ς'. καὶ πγ'. ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ εἰς τὸν γ'. κανόνα τῆς δ'. συνόδου, καὶ ἀνάγνωθι τούτους. Καταστρωθήσεται δὲ εἰς τὴν παροῦσαν ἐρμηνείαν καὶ ἡ κατὰ τὴν ἡ. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος γενομένη συνοδικὴ σημείωσις, εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ, ἡ καὶ τόμου τάξιν ἐπέχουσα· ὡσαύτως καὶ ἡ σημείωσις τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου, ἡ γενομένη χάριν τοῦ μὴ συνηγορεῖν τοὺς ἱερωμένους· καὶ ἡ δύναμις τοῦ σημειώματος τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαήλ, τοῦ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, ἡ προβάσα χάριν τοῦ ἐπίσης τῷ διακόνῳ καὶ τῷ ἱερεὶ κωλύεσθαι καὶ τὸν ἀναγνώστην ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν κοσμικῶν ὀφφικίων. Ἐπεὶ δὲ ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται, μὴ πορίζεσθαι τοὺς ἱερωμένους τὰ πρὸς τροφήν ἀπὸ πραγμάτων αἰσχυρῶν καὶ ἀτίμων, ἐζητήθη πολλάκις ποῖα ταῦτα εἰσὶ. Καὶ τινες μὲν εἶπον εἶναι ταῦτα, τὸ πορνοβοσκεῖν, τὸ καπηλικοῦ ἐργαστηρίου προϊστάσθαι, καὶ τὰ ὅμοια. Ὁ δὲ ἀγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς, καὶ τὰ μυρεψικὰ ἐργαστήρια, καὶ τὰ βαλανεῖα, αἰσχροκερδῆ εἶναι ἔλεγεν, ὡς καὶ ψεύδους παραίτια. Ἄλλ' οὐδὲ ἀρχιετροὺς παρεχώρει γίνεσθαι τοὺς διακόνους, ἢ τοὺς ἱερεῖς, λέγων ἀνένδεκτον εἶναι τοὺς μετὰ φαινολίων καὶ στιχαρίων τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδιδύσκεσθαι, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἀνδρῶν, τῶν ἰατρῶν δηλαδὴ, προπομπεύειν. Ἐπὶ τούτοις νενομοθέτηται παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, τοὺς ἀναγνώστας ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡβῆς μετὰ τὸν ιδ'. ἐνιαυτὸν ἀναγκάζεσθαι ἢ γάμῳ ὁμιλήσαι, ἢ ἀγαμίαν ὑποσχέσθαι. Τοῦτο δὲ εἰ παρὰ τοῖς ἐν Ἀφρικῇ ἐκράτησεν, οὐκ εἶδα, παρὰ δὲ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις οὐ κρατεῖ. Νομίζω δὲ, ὅτι οὐδὲ ἐν τινὶ χώρᾳ τοῦτο ἐκράτησε ποτὲ, ὡς ἐναντιούμενον τῷ ἀποστολικῷ ς'. κανόνι, τῷ ὀρίζοντι, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας, καὶ μετὰ τὸ εἰς κλῆρον προελθεῖν, γαρμεῖν, καὶ μὴ καιρὸν αὐτοῖς γάμου ὀρίζοντι, μήτε ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι ἀπαιτοῦντι. Τὸ δὲ δαγείζειν τοὺς

κληρικούς ἐπὶ τόκοις, πολλοὶ κανόνες ἀπαγορεύουσι. Καὶ ὁ παρῶν δὲ κανὼν, οὐ μόνον τοὺς τοῦ θήματος, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς κληρικούς τοκίζειν ἐμποδίζει. Ὅτι δὲ τῶν τόκων ἐπὶ δανείῳ νομισμάτων δεδομένων, εἰκὸς ἦν εἰπεῖν τινὰς, τοῦτο μὲν εἶναι κεκωλυμένον, τὸ δὲ διδόναι σίτον, ἢ ἕτερον εἶδος, καὶ λαμβάνειν πλείω τοῦ δοθέντος, μὴ ἀπαγορευθῆναι, ἐκώλυσαν οἱ Πατέρες ῥητῶς καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸ συμπληρώσεως κέ. ἐνιαυτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι διάκονον, ἐν διαφόροις κανόσιν ὄρισταί. Ἀπηγόρευται δὲ τοῖς ἀναγνώσταις, ἐν τῷ πληροῦν τὴν διακονίαν αὐτῶν, στρέφεσθαι πρὸς τὸν δῆμον καὶ προσκυνεῖν, ὡς ὀφείλουσι τότε προσκυνεῖν μόνους τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ οὐχὶ τοὺς λαϊκοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροισμένους· οἱ μὲν γὰρ ἱερώνται, οἱ δὲ τοῦ δήμου πόρρω τῆς ἱερωσύνης εἰσὶ· καὶ οὗτοι μᾶλλον τοὺς ἀναγνώστας προσκυνεῖν ὀφείλουσι διὰ τὴν ὑπουργίαν αὐτῶν. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ιζ'. ιη. ιθ'. κέ. κς', συνόδου Ἀγκύρας κανόνα ι. τῆς ἐν Καλκηδόνι κανόνα ιδ'. ιέ, τῆς ς'. κανόνα γ'. δ. ς'. ιε'. ιγ'. μ. νη', καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου κανόνα γ'. ς'. ξθ'. καὶ ὁ. Τὸ μέντοι σημεῖωμα τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ ἔχει οὕτω· Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἡ. ἡμέρᾳ α. Ἰνδικτιῶνος ς'. Εἰ δὲ καὶ Ὁζὼν ἐκεῖνος τῆς θείας κιβωτοῦ παρατραπίστης ἀψάμενος, οὐ μικρὸν κατεκρίθη τὸ ἐπιτίμιον, (καὶ τοῖ σκοπὸς ἦν αὐτῷ πρὸς ἀνόρθωσιν ταύτης, οὐ πρὸς καθάρεσιν,) τίς οὕτω τολμηρὸς καὶ εἰς ἐσχάτην ἀναίδειαν καὶ ὑπερηφανίαν ἐξενεχθεὶς, πνεύματι πάντως ἀγόμενος πονηρῷ, ὅς μὴ μόνον οὐκ ἐπανορθοῦν αἰρεῖται τὰ θεῖα καὶ πνευματικὰ διατάγματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν τρεπόμενος, παρασαλεύειν ταῦτα καὶ καθαιρεῖν ἀναιδεύεται, καὶ παραλύειν τὰ παγίως (1) ἠδρασμένα, καὶ παρακινεῖν τὰ ἀσάλευτα, ἠποδομημένα, καθὼς φασιν, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν; Διὰ τοῦτο καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, οὐκ ἀνασχε-

(1) παναγίως 'E.

τὸν ἠγησαμένη πονηρὰν συνήθειαν καὶ ἔτι κρατεῖν, μιγνύουσαν θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα, καὶ τῇ τῆς ἐκκλησίας καταστάσει, τῆς ἀμωμῆτου νύμφης Χριστοῦ, σπείλους οὐ τοὺς τυχόντας προσεπιτρίβουσιν, καὶ τύφῳ, καὶ ἀσχηλίᾳ ματαίᾳ, καὶ τῇ περὶ τὰ εἰκατὰ καὶ ταύτη ἀπάδοντα διαπονήσει τε καὶ σπουδῇ, ἔτι γε μὴν καὶ ἀκερδέσει κέρδεσι (1) τὸ σεμνὸν ταύτης καταρρύπαίνουσιν, ἠυδόκησε ριζόθεν ταύτην ἀποτεμεῖν, ἵνα μὴ ρίζα πικρίας καὶ ἔτι φυῆ, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πνευματικῆς καὶ πατρικῆς διαλαλιᾶς, τῆς δηλούσης μὲν τὸν σκοπὸν φανερῶς τῆς προτεθείσης ὑποθέσεως, περὶ τῶν ἱερῶν ἀξίαν λαχόντων, καὶ κοσμικαῖς ἑαυτοῦς ἐμπλεκόντων ἀρχαῖς, καὶ ἀξίαις, καὶ φροντίσι, καὶ πράγμασιν, οὕτω δὲ κατὰ ῥῆμα ἐχούσης· Τοῖς τὴν ἱερατικὴν, φασὶν οἱ θεοὶ Πατέρες, λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων ὑποτυπώσεις εἰσὶν, ὡς καὶ ἀσμένως δεχόμενοι, πρὸς τὸν δεσπότην Θεὸν μετὰ Ἀβιδ τοῦ Θεοφάντορος ἄδομεν· Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ καὶ αὔθις· Ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι (2). Καὶ εἶπερ εἰς τὸν αἰῶνα φυλάττειν ἡμῖν ἐντέλλεται ἡ προφητικὴ φωνὴ τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον, ὡς ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν· ὅτι οὕτω φησὶ καὶ ὁ θεόπτης Μωσῆς· Ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. Τούτων τῶν οὕτως ἐχόντων, καὶ διαμαρτυρουμένων ἡμῖν, ἀγαλλιῶμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὖροι σκύλα πολλὰ, τοὺς θεοὺς ἀσπασίως κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ τὴν αὐτῶν διαταγὴν ὁλόκληρον καὶ ἀσάλευτον μένειν ὀλοψύχως αἰρούμεθα· καὶ ἐπειδὴ τῶν ἐν κλήρῳ τεταγμένων τινὰς ἔγνωμεν πράγμασι κοσμικοῖς ἐμπλέκοντας ἀκανονίστως ἑαυτοῦς, οὓς μὲν κουρατωρείας καὶ προνοήσεις οἰκων ἀρχοντικῶν ἢ κτημάτων ἀναλαμβάνοντες, οὓς δὲ καὶ δημοσίων τελῶν εἰσπράξεις, ἢ κεφαλαίων ἐτέρων, ἢ ἐξελάσεις πλωτῶν, ἢ δὴ καὶ ἀναγραφὰς, ἢ λογοποιίας, ἢ καὶ ἐτέ-

(1) X. Γρ.—κέρδεσιν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. 'E.—(2) Γαλμ. ΡΙΗ', 14, 138, 144.

ραν ὁμοίαν ἐνέργειαν, οὐκ ἐπὶ πράγμασιν ἐκκλησιαστικοῖς, ἀλλὰ κοσμικοῖς, ἐνίοις δὲ καὶ ἀξίας τε καὶ ἀρχὰς τὰς τῇ πολιτεῖᾳ ἀπονενεμημένας, τοῖς τοιούτοις παρεγγυώμεθα παύσασθαι τοῦ λοιποῦ τῶν εἰρημένων ἀπάντων ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς δὲ χρεῖαις προσευκαίρειν, εἰμὴ βούλοιντο τῇ δεδογμένῳ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσι καθαιρέσει τοῦ προσόντος αὐτοῖς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπαγαγεῖν ἑαυτοῦς. Εἰ γὰρ καὶ μακροῦ συνηθείᾳ ἐδράζεσθαι τινες οἴονται τοῦ τοιαῦτα μετιέναι καὶ πρὸ αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, πρὸς δὲ καὶ βασιλικὰς φασὶ προβῆναι οικονομίας ἀνατιθείσας ἱερωμένοις ἀξίας τε καὶ κοσμικὰς καὶ ὀφθίκια, ἢ ἐνεργείας ὁμοίας, εἴτε ἀρχὰς· ἀλλ' οὐχ ἐλκυσθήσονται πρὸς ὑπόδειγμα. Ἐπειδὴ γὰρ οὐθ' ὑπὸ ἀμφιβολίαν οἱ περὶ τούτων ἱεραὶ καὶ θεοὶ κανόνες ἔπεσον, οὔτε δοκιμασία τις καὶ διάγνωσις ἔγγραφος προεβεβήκει παρὰ τε τοῦ κατὰ καιρὸν τὰ τῆς βασιλείας σκήπτρα διέποντος, ἔτι δὲ καὶ ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ συνόδων, τούτους αὐτοῦς παραθραύουσα, οὐ τοὺς γεγραμμένους κανόνας αἱ τοιαῦται οικονομίαι, καὶ ἢ μὴ δοκιμασθεῖσα συνήθεια ὅλως παρασαλεύουσιν· αὐταὶ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τούτων τούναντιον τέλος συντριβήσονται, ὡς χύτρα, κατὰ τὸν Σολομῶντα, προσκρούσασα λέβητι· Πύλαι γάρ, φησιν, ἄδου τῆς ἐκκλησίας οὐ κατισχύουσιν, οἰκοδομηθείσης παρὰ Κυρίου ἐπὶ τῷ θεοκῆρυκι Πέτρῳ, τῷ σὺν ταῖς λοιποῖς ἀγίοις Ἀποστόλοις νομοθετήσαντι οὕτως ἐν ἑκτῷ κανόνι αὐτῶν· Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνετω· εἰ δὲ μὴ, καθαιρέσθω. Ὡσαύτως καὶ ἐν πά. εἶπομεν, ὅτι μὴ χρὴ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσιακὰς διοικήσεις, ἀλλὰ προσευκαίρειν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις· ἢ πειθέσθω οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρέσθω· οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, κατὰ τὴν Κυριακὴν παρακέλευσιν. Ἐτι καὶ ὁ πγ'. φησὶν· Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατεία σχολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρέσθω· τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις'. οὕτως ἐν μέρει δια-

γορεύει. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται, ἢ προκουράτωρες. Καὶ μετ' ὀλίγον· Οὐδεὶς γὰρ στρατευόμενος τῷ Θεῷ ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς. Σὺν τούτοις καὶ ὁ ζ' τῆς ἐν ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, τοὺς ἄπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους, ἢ καὶ μοναστὰς, ὠρίσαμεν μὴτε ἐπὶ στρατείαν, μὴτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι· ἢ τοῦτο τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμειωμένους, ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο ὃ διὰ Θεὸν εἶλοντο, ἀναθεματίζεσθαι. Καὶ ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Α' καὶ Β' συνόδου ια'. τάδε κατὰ ῥῆμα διέξεισι· Τοὺς πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατωρείας, οἱ Θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. Τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν κλήρῳ καταιλεγμένων, διορίζομεθα, ὡς, εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαστείοις λεγομένας κουρατωρείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἀποδιώκεσθαι· οὐδεὶς γὰρ δύναται, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν αὐτόλεκτον καὶ ἀψευδестаτήν φωνήν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· καὶ σαφεῖς πάντως οἱ Θεοὶ κανόνες οὗτοι καὶ πρόδηλοι· καὶ διὰ τοῦτο μεταποιεῖσθαι τούτους οὐ χρή. Εἰ δὲ καὶ ἐντολέα δίκης γίνεσθαι τὸν κεκληρωμένον κεκώλυται, μὴ ἀνηκούσης τῆ ἐκκλησίας, ἧς ἐστὶ κληρικὸς, ἵνα, φησὶ, μὴ αἰθεῖται ὑπηρεσίαι παρεμποδίζοιτο, πόσῳ πλέον κεκώλυται μείζοσι κοσμικαῖς φροντίσιν ἐμπλέκεσθαι, παρεμποδίζούσαις αὐτῷ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις προσευκαιρεῖν. Πᾶσι τοίνυν εὐλαβεστάτοις κληρικοῖς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι παρεγγυώμεθα τῶν εἰρημένων ἀπέχεσθαι· ἢ μὴν εἰδέναι, ὡς ἔσονται μὲν ἐπιτιμῶ ἀφορισμοῦ ὑποβεβλημένοι, καὶ τὴν μείζω δὲ κανονικὴν αὐστηρίαν οὐ διαφεύξονται, πράγμασι κοσμικοῖς τοιούτοις ἐμπλέκοντες ἑαυτούς. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ὁ παρῶν ἔγγραφος ὀρισμὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τοῖς ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσιν ἐπιδοθῆναι τετύπεται, ἵνα καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ κληρικοῖς κατὰ δῆλον γένηται. Τὸ σημείωμα τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάν-

νου ἔχει οὕτω. Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ις'. ἡμέρα τρίτη, Ἰνδικτιῶνος ἡ. Πολλοὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναχῶν καθορώντες ὑποθέσει ἀλλοτρίας ὑποδυομένους, καὶ ὑπεραγωνιζομένους τῶν δικαζομένων ἐν πολιτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις, ἀλλότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας, καὶ τῆς τῶν νόμων ἀκριθείας τὸ πραττόμενον κρίναντες, διορίζομεθα, μηκέτι τοῦ λοιποῦ, μὴτε μοναχῶν, μὴτε τῶν τινα ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλοτρίας ἀγωγὰς ὑπεισερχόμενον ἐν δικαστηρίοις συνηγορεῖν· ἐργολαβία γὰρ ἀντικρυς τοῦτο· καὶ οὐκ ἂν τις τοιοῦτόν τι διαπραττόμενος τὴν ἀπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐπιτίμησιν διαφεύξῃται, πλὴν εἰ μὴπω ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως οὔσης κελευσθεῖη παρ' ἡμῶν ὑπεραγωνίζεσθαι ὑατέρου μέρους τῶν δικαζομένων· τῆνικαῦτα γὰρ ἔξει σὺν τῷ ἀμέμπτῳ καὶ τὸ ἀνεπιτίμητον. Τὸ δὲ παρὸν σημείωμα ὑπαναγνωσθῆναι ὠρίσθη καὶ πᾶσι τοῖς πολιτικοῖς δικασταῖς, ἵν' ἐντεῦθεν εἰδῆσιν λαβόντες τοῦ ἡμετέρου διορισμοῦ, μὴ προσδέχονται τοὺς τοιούτους εἰς τὸ τισὶν ὅλως συνηγορεῖν. Ἡ δὲ δύναμις τοῦ σημειώματος τοῦ κυροῦ Μιχαὴλ ἐστὶν αὕτη· Μηνὶ Ἰαννουαρίῳ ιγ'. ἡμέρα δ'. Ἰνδικτιῶνος δ'. καὶ ἐφεξῆς, διατάσσεται, καὶ τοὺς ἀναγνώστας ἐπίσης τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μὴ ἀναδέχεσθαι κοσμικὰ ὄφθικια ἢ πρακτορικὰς ἐνεργείας ἢ κουρατωρείας διὰ τὸν ια' κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Α' καὶ Β' συνόδου. Περὶ δὲ ἱερωμένων συνηγορούντων, ἱκανῶς ἐγράψαμεν εἰς τὸ ιγ' κεφ. τοῦ ἡ. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ ἀνάγνωθι ταῦτα. Καὶ τὰ μὲν τῶν κανόνων καὶ τῶν συνοδικῶν σημειωμάτων ἐν τούτοις. Λέγουσι δὲ τινες ταῦτα χώραν ἔχειν, ὅταν δίχα προστάξεως βασιλικῆς ἐνεργῇ τις ἱερωμένος δουλείαν κοσμικὴν (1)· εἰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν βασιλικὴν τοιαύτην τινὰ δουλείαν ἀναδέξῃται τις, ὑπὸ τῶν ῥηθέντων κανόνων οὐ κωλυθήσεται, οὐδὲ βλαθήσεται· καὶ προσταθέασιν, ὡς ὁ βασιλεὺς οὔτε νόμοις οὔτε κανόνισιν ὑπόκειται, διὸ καὶ ἐπ' ἀδείας ἔχει ἐπισκοπὴν εἰς μητρόπολιν ἄγειν, καὶ ἀποξενοῦν ἐκ τῶν οἰκείων μητροπόλεων, ὡσαύτως καὶ ἐνορίας ἀρχιερέων διαίρειν,

(1) X. Tr. — δημοσιακὴν Βευερ. 'E, λατινιστὶ δὲ seculare ministerium,

καὶ ἐκ νέου ἐπισκόπους καὶ μητροπολίτας καθιστᾶν, καὶ διορίζεσθαι ἐπισκόπους ἱερουργεῖν ἀπροκριματίστως εἰς ἄλλοτρίας ἐνορίας παρὰ γνώμην τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων, καὶ ἄλλα τινὰ ἐνεργεῖν ἀρχιερατικὰ δίκαια. Χρῶνται δὲ καὶ τῷ 15. καὶ 17. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τῷ λή. κανόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, τὰ αὐτὰ παρακελευσθέντες. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἀπὸ τοῦ δ'. κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ μάλιστα ἐνεδόθη τῷ βασιλεῖ, ἀνατιθέναί κοσμικῶν δουλειῶν ἐνεργείας ἱερωμένοις καὶ μοναχοῖς, κατὰ λόγον οἰκονομίας δοκούσης αὐτῷ. Εἰ γὰρ ὁ κατὰ χώραν ἐπίσκοπος δύνανται τοῦτο ποιεῖν, πολλῷ πλεόν ὁ βασιλεὺς, ὁ μὴ ἀναγκασθόμενος ἀκολουθεῖν τοῖς κανόσι, τοῖς διοριζομένοις τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων ὑπὸ ἐπαρχεωτῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, καὶ μὴ παρὰ ἀρχόντων· κἀντεῦθεν καὶ ψήφου μὴ γενομένης, καὶ πατριάρχας καὶ ἐπισκόπους προβαλλόμενος. Καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τῷ αὐτῷ δ'. κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου γραφέντα*. Τὸ δὲ καὶ ἀξιώματος κοσμικοῦ, ἢ στρατείας κοσμικῆς γενέσθαι κληρικὸν ἐγκρατῆ διὰ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ, καὶ ὀνομάζεσθαι τυχὸν ἢ ἐπαρχον, ἢ μέγαν δομέστικον, οὐ δοκεῖ μοι· καὶ ἀνάγνωθι τὸν ζ'. κανόνα τῆς τετάρτης συνόδου* (1).

ΛΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, καὶ διάκονος ἐκλήπτορες οὐ γίνονται, οὐδὲ προκουράτορες. Ὁ ἐνηθὸς ἀναγνώστης, ἢ γάμον αἰρεῖσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖτω.

Κληρικὸς χρήσας, τὸ χρησθὲν λήψεται, ἢ τοσοῦτον. Πρὸ τῶν εἴκοσι καὶ πέντε χρόνων διάκονος, οὐ διάκονος. Καὶ οἱ ἀναγνώσται τὸν δῆμον μὴ προσκυνεῖτωσαν.

Τὸ πακτωναρίους, ἢ μισθωτὰς κτημάτων τινῶν, ἢ καὶ προνοητὰς γίνεσθαι ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὁ παρὼν κωλύει κανὼν, καὶ ἕτεροι διάφοροι. Ἀναγνώστης δὲ τὴν ἀνηθὸν ὑπερανὰς ἡλικίαν, καὶ ἐγγύς που τῶν εἴκοσι χρόνων γενόμενος, καὶ βουληθεὶς γενέσθαι ὑποδιάκονος, (οὐδὲ γὰρ ἤττων τῶν εἴκοσι χρόνων χειροτονεῖται ὑποδιάκονος,

(1) X. Τρ. τὰ μεταξὺ τῶν * οὐ κεῖται παρὰ Βουερ. εὐδ' 118.

καθὼς ὁ πεντεκαιδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἔκτης συνόδου διαλαμβάνει), ἢ γυναῖκα πρὸ τῆς χειροτονίας λαμβανέτω, ἢ παρθενεύειν ὁμολογεῖτω· μετὰ γὰρ τὴν χειροτονίαν, οὔτε πρεσβύτερος, οὔτε διάκονος, οὔτε ὑποδιάκονος, γαμικὸν ἐαυτῷ συνιστᾶν συνοικέσιον ἐπ' ἀδείας ἔχει, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις τοῦτο ἐφείται, καθὼς ὁ ἕκτος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου παρίστησιν.

Πλεον οὐπερ δέδωκέ τιμι ὁ κληρικὸς εἰς δάνειον, ἢ εἰς χρήσιν, λαθεῖν οὐκ ὀφείλει· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον τὸ δοθὲν, ἢ, ἐκείνου μὴ περισωζομένου, ἕτερον τῆς αὐτῆς ἢν καλλονῆς καὶ ποιότητος καὶ ποσότητος. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῶν εἴκοσι πέντε χρόνων χειροτονεῖται διάκονος. Οὐδὲ οἱ ἀναγνώσται τῷ δῆμῳ συγχωροῦνται συντάττεσθαι καὶ ὑπὸ τὴν ἐκείνου γενέσθαι ἐξουσίαν, τὰ ἐπιτεταγμένα πληροῦντες, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ τιμῶντες ἀναστροφὴν.

Κανὼν ΙΖ'. (ΚΓ'.)

Ὡστε ἐκάστην ἐπαρχίαν διὰ τὸ μακροδαπές πρωτεύοντα ἔχει ἴδιον.

Ἦρσεν, ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, ὡς ἤτησε, τὸν πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας, ἧς τις ἐκ τῆς συνόδου κεχώρισται, ἴδιον ἔχη πρωτεύοντα. Συναινέσει οὖν (1) πάντων τῶν πρωτευόντων τῶν Ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, διὰ τὸ μακροδαπές, ἔχειν ἐπετράπη.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν τοπικὸς ἐστίν, περὶ ἐκείνης μόνης τῆς χώρας διαταττόμενος, περὶ ἧς ἐξεφωνήθη, ἀλλαχοῦ δὲ μὴ ἐξακουόμενος.

ΒΛΑΣ. Τοπικὸς ἐστίν ὁ κανὼν.

ΛΡΙΣΤ. Ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης ἴδιον πρωτεύοντα, διὰ τὸ μακροδαπές, ἔχειν ἐπετράπη.

Οὐκ ἐστὶν ὑπὸ τὸν πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας καὶ ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, διὰ τὸ πόρρω ταύτην κεῖσθαι,

(1) Σ. Ρ.—ἀνευ τοῦ, οὖν, Π. Ἰουστ. Βουερ. X. Τρ.

ἀλλ' ἀρχιερέα ἴδιον πρωτεύοντα καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει ἐπετρέπη.

Κανὼν ΙΗ'. (ΚΔ'.—Κς'.) (1)

Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονηται, ὀφείλει ὑπομιμνήσκεισθαι (2) τοὺς ὄρους φυλάττειν. Καὶ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθανόντων εὐχαριστία μὴ δίδωται, μηδὲ βάπτισμα. Καὶ ἵνα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολίται συνέρχωνται (3).

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Ὅτε χειροτονεῖται κληρικὸς, (κληρικὸν δ' ἐνταῦθα πρεσβύτερον καὶ διάκονον νοητέον· οὗτοι γὰρ κυρίως χειροτονοῦνται, καὶ οὗτοι μόνοι τῶν κληρικῶν (4) μεταδιδάσκει τῆς εὐχαριστίας) δέον, φησὶν, ὑπομιμνήσκεισθαι αὐτὸν τοὺς ὄρους φυλάττειν. Ὅρους δὲ, ἢ τοὺς τῆς πίστεως ὑποληπτέον, τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων ὀρισθέντας, ἢ τοὺς κανόνας, μᾶλλον δὲ καὶ ἀμφότερα. Καὶ ἵνα μὴ νεκροῖς σώμασι δίδωται εὐχαριστία, ἤγουν ἅγια δῶρα· ἐπράττετο γὰρ τοῦτο· ὃ καὶ ὁ πγ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἐκώλυσε· ἀλλὰ μηδὲ βαπτίζονται τελευτήσαντες. Καὶ τοῦτο γὰρ ἐγένετο, τινῶν μὲν αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς βαπτίζόντων, τινῶν δὲ καὶ ἄλλους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, τῶν τοῦτο ποιούντων τὰ ῥήματα προβαλλομένων τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Παύλου, τὰ λέγοντα· Ἐπει τί ποιήσουσιν οἱ βαπτίζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅπως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν (5); Οἱ δὲ ταῦτα προβαλλόμενοι καὶ βαπτίζοντες τοὺς νεκροὺς, οὐ καλῶς ἐξελαμβάνοντο τῶν ἀποστολικῶν ῥημάτων τὴν ἔννοιαν· οὐ γὰρ βαπτίζεσθαι τοὺς ἀποθανόντας ὁ Ἀπόστολος λέγει, ἢ ἄλλους ἀντ' ἐκείνων· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ βαπτίζόμενοι, μανθάνοντες

(1) Σ. Ῥ. Ἰουστ. Χ. Τρ. — προμιμνήσκεισθαι Βενερ. — (2) Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐξαχολιάσθη ὑπὸ τῶν ἱερατικῶν ὡς μέρος τοῦ Κανόνος, εἶπεν καὶ παρὰ Βενερ. καὶ Ἐ. ἐν τάξει ἰδίου Κανόνος φέρεται· ἀλλ' ἐνταῦθα ἠκολουθήσαμεν τῇ γραφῇ τοῦ Ἰουστέλλου, συμφωνούσῃ τῆτι ἐν τῇ Νομοκάνονι τοῦ Φωτίου, καὶ τῇ Ῥωμαϊκῇ Σταχυολογίᾳ, καὶ τῇ ἐν τῷ Χ. Τρ. ἀπαντωμένῃ διαίρεσει. — (3) ἔρχονται Σ. Ῥ. Χ. Τρ. Ἰουστ. — (4) Χ. Τρ. Κ. — τῶν κληρικῶν, οὐ καί τις παρὰ Βενερ. καὶ Ἐ. — (5) ἁ, Κορ. ΙΕ', 29.

τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου τὴν δύναμιν, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν ἐλπίζειν διδάσκονται, καὶ τὴν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ κατὰδυσιν τὸν θάνατον περαθῆλθον, τὴν δ' ἀνάστασιν αὐτοῖς διὰ τῆς ἀναδύσεως ὑπεμφαίνεσθαι, φησὶν ὁ Ἀπόστολος πρὸς τοὺς ἀμφιβάλλοντας (1) περὶ τῆς ἀναστάσεως, ὅτι εἰ μὴ ἀνάστασις ἐστὶ, τί ποιήσουσιν οἱ βαπτίζόμενοι ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἀναστῆναι τοὺς νεκροὺς; καὶ τί βαπτίζονται, ὡς προσδοκῶντες νεκρῶν ἀναζώωσιν; λοιπὸν ματαιοπονοῦσιν οἱ βαπτίζόμενοι, εἴγε περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀμφιβάλλουσι, διὰ μὲν τοῦ βαπτίζεσθαι καὶ καταδύεσθαι εἰς τὸ τῆς κολυμβήθρας ὕδωρ, καὶ ἀναδύεσθαι, τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν καταγγέλλοντες, δι' ὧν δὲ λέγουσιν, ἀπιστοῦντες αὐτῇ. Τῷ μὲν οὖν Ἀποστόλῳ οὕτως εἴρηται ταῦτα· οἱ δὲ, μὴ συνιέντες τὴν δύναμιν τῶν ῥημάτων, ἢ τοὺς νεκροὺς ἐβάπτισον, ἢ ἄλλους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· ὃ μὴ γίνεσθαι ὁ κανὼν διορίζεται. Καὶ σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους κατ' ἐνιαυτὸν κελεύει ποιεῖν· τοῦτο καὶ ἄλλων συνόδων διαταξαμένων καὶ πρὸ ταύτης τῆς συνόδου, καὶ μετὰ ταύτην (2). Ἀνάγνωθι τῆς ς'. συνόδου κανόνα πγ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων λζ'. τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ε'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι ιθ'. καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ θ'. ς'.

Ὅμοίως (3) ἤρρεσεν, ὥστε, χειροτονομένου ἐπισκόπου, ἢ κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονοῦντων αὐτοὺς τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι, ἵνα μὴ ποιῶντες κατὰ τῶν ὄρων (4) τῆς συνόδου μεταμεληθῶσιν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς χειροτονοῦντας ἐπίσκοπον, ἢ κληρικόν, δεῖ, φησὶν ὁ κανὼν, λέγειν τοῖς χειροτονοουμένοις τὰ δόξαντα ταῖς συνόδοις περὶ τε πίστεως, καὶ περὶ τοῦ, πῶς χρῆσθαι, καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ οἰκονομεῖν (5), ἵνα εἰδότες τὰς διατάξεις τῶν

(1) Χ. Τρ. — ἀμφιβαλόντας Ἐ. Κ. — (2) ἐν Χ. Τρ. ἀναγινώσκειται ἐνταῦθα τὰ ἔξης· Ἡ αὐτὴ ἐρμηνεία ἴστί καὶ τῷ Βαλακμῶ· ἐπέκεινα δὲ τούτων, εἴγε ταῦτα. — (3) ἐνταῦθα ἀρχαίαι ὁ Καν. ΚΔ'. ἐν Π. — (4) Σ. Ῥ. Κ. Ἐ. — ἵνα μὴ οὐ ποιῶντες κατὰ τοὺς ὄρους, Χ. Τρ. — ἵνα μὴ ποιῶντες κατὰ τοὺς ὄρους Π. — κατὰ τὸν ὄρον Βενερ. — (5) Χ. Τρ. — οἰκονομεῖν Κ. Βενερ.

Πατέρων, κατ' αὐτὰς ποιῶσι, καὶ μὴ μεταμεληθῶσι παρ' ἐκείνας ποιῶντες· μεταμεληθῶσονται δὲ εὐθυνόμενοι ἢ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἢ τέως ἀπαραιτήτως κατὰ τὴν μέλλουσαν.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως διορίζεται, τοὺς χειροτονουμένους διδάσκεισθαι τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ὁροθετηθέντα, καὶ προστίθῃσιν, ὅτι μεταμεληθῶσονται οἱ αὐτῶ μὴ ποιῶντες. Ποῖον δ' ἐστὶ τὸ εἶδος τοῦ μεταμέλου, καὶ ἡ ἐντεῦθεν εὐθύνη, ἐκ μὲν τοῦ κανόνος οὐκ ἀναφαίνεται. Νομίζω δέ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἀκριθῇ κατάληψιν ἔχωσιν οὗτοι τῶν δογματικῶν ἔρων καὶ τῶν κανονικῶν παραγγελιῶν, καὶ ἡ διδάσκοντες, ἢ ἀποφαινόμενοι ἐκτραπῶσιν ἐκ τῆς εὐθείας καὶ βασιλικῆς ὁδοῦ πρὸς διδασκαλίαν ἀσεβεῖς καὶ ἀκανονίστους ἀποφάσεις, κανονικῶς καθαιρεθήσονται, καὶ εἰς οὐδὲν ἀνύσιμον ἔσται αὐτοῖς ὁ μετὰμελος. Ἀνάγνωθε καὶ τὰ παρ' ἡμῶν γραφέντα εἰς τὸν ἱ. κανόνα περὶ ἀκανονίστων ἀποφάσεων.

Ἔτερα ἑρμηνεῖα.

Ὡς ἔοικεν, ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐτυπώθη, τὸ ἐξ ἀνάγκης τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι ἀρχιερεῖς ἐγγράφεσθαι πρὸ τῆς χειροτονίας εἰς τὸν κώδικα τοῦ χειροτονοῦντος αὐτοῦ τὸ τῆς πίστεως ἅγιον σύμβολον, καὶ τὰ λοιπὰ θεῖα δόγματα. Εἶδον γὰρ καὶ ἀρχιερεῖς μεγάλως κινδυνεύσαντα, διὰ τὸ μὴ ἐγγράφασθαι συντηρημένως καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν. Τὸ δὲ τοὺς κληρικούς διδάσκεσθαι μὲν τὰ ἱερά δόγματα, κανονικόν ἐστὶ καὶ δίκαιον, ἐγγράφεσθαι δὲ τέως (1) μέχρι τοῦ νῦν οὐκ εἶδομεν.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ταῖς συνόδοις δόξαντα ὁ χειροτονηθησόμενος ἐνωτισθήσεται.

Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ὀφείλει τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς ἀκοὰς αὐτοῦ παραδέχεσθαι παρὰ τοῦ χειροτονοῦντος αὐτὸν, καὶ ὑπομνησθεσθαι ταῦτα φυλάττειν.

Ὅμοίως (2) ἤρρεσεν, ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτῶντων εὐχαριστία μὴ δοθῇ. Γέγραπται γάρ· Λάβετε, φάγετε

(1) X. Tr. — ἐγγράφεσθαι δὲ αὐτοῦς Βευερ. — ἡ β'. αὕτη ἑρμηνεῖα εὐ κί-
ται παρὰ 'E. εἰμὴ λατινιστὶ ἐν τῇ πρῶτῃ, σελ. 1134. — (2) Καν. 88'. ἐν Π.

τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα οὐδὲ λαβεῖν δύναται, οὐδὲ φαγεῖν. Καὶ, ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτῶντας βαπτισθῆναι ποιήσῃ ἢ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ πάλιν περὶ τοῦ μὴ τοὺς νεκροὺς τῆς τῶν θείων μυστηρίων μεταλήψεως ἀξιῶν ἡ σύνοδος διαλέγεται. Κί γὰρ καὶ ἡ λέξις, τῶν τελευτῶντων, τοὺς μὴπω θανόντας ἐμφαίνει κατὰ τὸ ἀκριθῆς, τοὺς δὲ ἔτι θνήσκοντας, ἀλλὰ τὰ ἐξῆς σαφῶς δηλοῦσιν, ὅτι περὶ θανόντων ἤδη ὁ λόγος ἐστὶ, τὸ εἰπεῖν, δηλονότι, ὅτι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα οὔτε λαβεῖν δύναται, οὔτε φαγεῖν· τοὺς δὲ ἔτι ζῶντας, κἂν ἀπέγνωστοι αὐτοῖς ἡ ζωὴ, κἂν μετὰ βραχὺ μέλλωσιν ἐκπνεῖν, τῶν ἁγίων μυστηρίων ἀξιῶσθαι χρεῶν. Ἀλλὰ μὴδὲ βαπτίζεσθαι τοὺς νεκροὺς, καὶ οὗτος ὁ κανὼν διατάσσεται, ἐξ ἀγνοίας τῶν πρεσβυτέρων· κἀνταῦθα γὰρ τὴν λέξιν, τῶν τελευτῶντων, οὕτω νοητέον, ὡς ἤδη εἴρηται· ἕως γὰρ ἂν ἐμπνέῃ τις, τοῦ θείου βαπτίσματος ἀξιωθήσεται (1).

ΒΛΑΣ. Καὶ αὐθις ὁ κανὼν παρακελεύεται τοὺς νεκροὺς μὴτε βαπτίζεσθαι, μὴτε τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως ἀξιῶσθαι. Τελευτῶντας δὲ καλεῖ τοὺς ἤδη τελευτήσαντας, οὐχὶ τοὺς τὰ ἔσχατα πνέοντας· οὗτοι γὰρ μᾶλλον ἐφοδιάζεσθαι ὀφείλουσι διὰ τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλήψεως, καὶ διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος, ἐὰν ᾧσιν ἀβάπτιστοι.

ΑΡΙΣΤ. Τῷ τοῦ τετελευτηκότος σώματι εὐχαριστία οὐ δίδεται· οὐ γὰρ ἐσθίει, ἢ πίνει. Καὶ ἄγνοια πρεσβυτέρου οὐ βαπτίσει τὸν τελευτήσαντα.

Τοῦ Κυρίου εἰπόντος, Λάβετε, φάγετε, πῶς ἂν τις τῷ τελευτήσαντι τοῦ θείου σώματος μεταδώσει; οὔτε γὰρ λαβεῖν, οὔτε φαγεῖν ὁ νεκρὸς δύναται. Ἀλλ' οὐδὲ βαπτίσει τις τὸν τελευτήσαντα· ἢ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια οὐκ ὠφελήσει τοὺς τελευτήσαντας, ὥστε βεβαπτισμένους λογίζεσθαι.

(1) Βευερ. K. — Τὰ ἀπὸ τοῦ, ἀλλὰ μὴδὲ βαπτίζεσθαι, ἕως τοῦ, ἀξιωθήσεται, οὐ κίται ἐν X. Tr. ἀλλὰ μόνον τὰ ἐξῆς· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ βαπτίσματος.

Διὸ βεβαιωτέον (1) ἐστὶν ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε κατὰ τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὄρους (2), διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵ τινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν σύνοδον συγκαλεῖσθαι (3), πρὸς ἣν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς πρώτας καθέδρας ἐπέχοντες, ἐκ τῶν οἰκείων συνόδων δύο, ἢ καὶ ὄσους ἐπιλέξωνται, ἐπισκόπους τοποτηρητάς ἀποστείλωσιν· ἵνα ἐν τῇ συναχθείσῃ συνελεύσει πλήρης εἶναι δυναθῇ ἡ αὐθεντία.

ΖΩΝΑΡ. Κάνταῦθα πάλιν, περὶ ἐνιαυσιαίας συνόδου φασὶν οἱ Πατέρες, ὥστε γίνεσθαι ἀπαραιτήτως. Δεῖ οὖν, λέγουσι, βεβαιῶσαι, ἵνα κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὀρισθέντα, γίνηται κατ' ἐνιαυτὸν σύνοδος διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας. Μετὰ γὰρ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος ὥρισεν ἐν πέμπτῳ κανόνι κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι συνόδους· ἐκκλησιαστικαὶ δὲ αἰτίαι εἰσὶν αἱ ἀνακύπτουσαι ὑποθέσεις πρὸς οἰκονομίαν ἐκκλησιαστικὴν, αἵτινες αἰτίαι μὴ ἀνακοπτόμεναι παλαιοῦνται, ἀντὶ τοῦ, τῷ χρόνῳ βεβαιοῦνται πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ· πρὸς ἣν σύνοδον, οἱ τοὺς πρώτους θρόνους τῶν ἐπαρχιῶν ἐπέχοντες στελοῦσιν οὓς ἂν ἐπιλέξωνται ἐπισκόπους δύο ἢ καὶ πλείους, τοποτηρητάς· ἵνα τελεῖα εἶη ἡ αὐθεντία, ἡγοῦν ἢ ἐξουσία ἐν τῇ συνελεύσει, τουτέστιν, ἵνα τὰ ὀριζόμενα καὶ τυπούμενα (4) ἐν τῇ συνόδῳ, μετὰ αὐθεντίας τελείας ὀρίζωνται, ὡς καὶ τῶν πρωτευόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων συμπλήρων γινομένων διὰ τῶν παρ' αὐτῶν στελλομένων τοποτηρητῶν. Τοποτηρηταὶ δὲ λέγονται, διὰ τὸ τὸν τόπον τηρεῖν, ἡγοῦν ἐπέχειν, ἀναπληροῦν, τῶν στειλάντων αὐτοῦς.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν ἐτησίων συνόδων, ἐν τῷ ε. κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ ἐν ἑτέροις πλατύτερον διελήφθη. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν φησὶ τὰς συνόδους γίνεσθαι ἐτησίως, ἵνα

μὴ σβευνύωνται τῷ χρόνῳ τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ὀρισθέντα, ἀλλὰ κατὰ τὴν τούτων περιλήψιν λύωνται τὰ ἀνακύπτοντα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Γογγυζόντων δὲ τινῶν, ὡς εἶπε, διὰ τὴν τοιοῦτότροπον ἐτησίαν συνέλευσιν, ἴσως οὖσαν δυσχερῆ διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, ὥρισαν οἱ Πατέρες, παρὰ τῶν πρωτευόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἡγοῦν τῶν μητροπολιτῶν, ἀποστέλλεσθαι τοποτηρητάς, ὅτε δεήσει, ἡγοῦν ὅτε μετάκλησις τούτων* γένηται, ἐξ ἀνάγκης δύο ἐπισκόπους, ἢ καὶ πλείους ὄσους ἐπιλέξωνται, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ οὗτοι δόξωσι παρουσιάζειν, καὶ ὡς τελεῖα τὰ ὀρισθησόμενα, ὡς καὶ δοκοῦντα παρὰ πάντων γίνεσθαι. Τοποτηρηταὶ δὲ οὗτοι λέγονται, διὰ τὸ τὸν τόπον τηρεῖν, ἡγοῦν ἐπέχειν, καὶ ἀναπληροῦν, τῶν ἀποστειλάντων αὐτοῦς. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, ἐπεὶ εἰκὸς ἐστὶν εἰπεῖν τινος, ὡς, ἐὰν οἱ μητροπολίται, οἵτινες λέγονται καὶ πρῶτοι τῶν ἐπαρχιῶν, ἀναγκάζωνται παρὰ τοῖς πατριάρχεις ἐτησίως συνέρχεσθαι, καὶ οἱ ἐπίσκοποι πάλιν παρὰ τοῖς μητροπολίταις, συμβαίνει ἐν ἐξ αὐτῶν μὴ γενέσθαι, διὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι τὸν μητροπολίτην Δυρράχίου τυχόν, παρὰ τῷ πατριάρχει συνελθεῖν, καὶ κατὰ ταυτὸ ποιῆσαι τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν οἰκείαν ἐπαρχίαν σύνοδον, εἶπε, ὅτι εὐχερές ἐστι καὶ ἄμφω γενέσθαι. Οἱ μὲν γὰρ ἐπαρχεῶται παρὰ τῷ πρώτῳ αὐτῶν συναχθήσονται· αὐτὸς δὲ παρὰ τῷ πατριάρχει συνέλθῃ διὰ ἐντολέων, ἥτοι τοποτηρητῶν, καθὼς καὶ ὁ παρῶν κανὼν διαρίζεται, θεραπεύων τὴν δυσχέρειαν τῆς εἰς τὰς δύο συνόδους παρουσίας τῶν μητροπολιτῶν. Τὸ δὲ τοποτηρητὰς ἀποστέλλεσθαι διὰ ἐπισκόπων, οἶμαι μὴ εἶναι ἀναγκαῖον· καὶ ἱερεῖς γὰρ, ἀλλὰ μὴν καὶ διάκονοι σταλήσονται ὡς τοποτηρηταί· ἐν ταῖς πλείοσι γὰρ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἐπίσκοποι τοποτηρηταὶ παρέστησαν, καὶ ἱερεῖς, καὶ διάκονοι, ἐκ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ῥώμης.

ΑΡΙΣΤ. Κατὰ τοὺς ὄρους τῶν ἐν Νικαίᾳ, συνόδου κατ' ἐνιαυτὸν συγκαλεῖσθαι· καὶ πεμπέσθωσαν ὑπὸ τῶν πρωτευόντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δύο, ἢ καὶ ὅσοι ἐπιλεχθεῖεν τοποτηρηταί.

Οἱ Πατέρες οὗτοι, τῇ ἐν Νικαίᾳ κατακολουθοῦντες συνόδῳ, κατ' ἐνιαυτὸν ἐν Καρχηδόνι προστάττουσι σύνοδον γίνεσθαι,

(1) Βεβαιωτέρον ἐστὶ Ἰουστ. — (2) Καν. Κς' ἐν Π. — (3) Π. Χ. Τρ. 'Ε. Κ. Ἰουστ. Σ. 'Ρ. — γίνεσθαι βεβερ. — (4) τὸ, καὶ τυπούμενα, οὐ καίται ἐν Χ. Τρ.

καὶ πέμπεσθαι ἀφ' ἐκάστης ἐπαρχίας ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν τῶν ἐπαρχιῶν δύο, ἢ καὶ ὅσους ἐπιλέξωνται οὗτοι, τοποτηρητάς.

Κανὼν ΙΘ'. (ΚΖ'.)

Ὡστε ἐπισκόπου κατηγορουμένου, πρὸς τὸν πρωτεύοντα τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας τὸ πρᾶγμα ἀνενεχθῆναι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων κατηγορῆται (1), παρὰ τοῖς τῆς αὐτοῦ χώρας πρωτεύουσιν ὁ κατήγορος ἀναγάγη (2) τὸ πρᾶγμα καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς κοινωνίας κωλυθῆ ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δ' ἂν πρὸς ἀπολογία ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐπιλεγέντων δικάζειν γράμμασι προσκληθεῖς, τῇ ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ οὐδαμῶς ἀπαντήσῃ, τουτέστιν, ἐντὸς προθεσμίας μηνός, ἀφ' ἧς ἡμέρας φανείη τὰ γράμματα δεξάμενος. Ἐάν δὲ ἀληθεῖς τινὰς καὶ ἀναγκαστικὰς αἰτίας ἀποδείξῃ, τὰς αὐτὸν κωλυσάσας (3) ἀπαντήσῃ πρὸς ἀπολογία τῶν κατ' αὐτοῦ προτεθέντων, ἐντὸς ἑτέρου μηνός ἀκεραίαν ἐχέτω εὐχέρειαν· μετὰ δὲ τὸν δεύτερον μῆνα μὴ κοινωνήσῃ, ἕως οὗ καθαρὸς ἀποδειχθεῖ. Εἰ δὲ πρὸς σύμπασαν τὴν ἐτησίαν σύνοδον ἀπαντήσῃ μὴ βουληθεῖ, ἵνα καὶ ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ περαιωθῆ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐκπεφωνηκένοι κριθήσεται. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ, ᾧ οὐ κοινωνεῖ, μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μηδὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ. Ὁ δὲ τούτου κατήγορος, ἐάν μηδαμοῦ ἀπολειφθεῖ, ἐν αἷς ἡμέραις γυμνάζεται τὰ τοῦ πράγματος, μηδαμῶς κωλυθῆ ἀπὸ τῆς κοινωνίας· ἐάν δέ ποτε ἐλλείψῃ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἀποκαθισταμένου τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, αὐτὸς ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐκβληθῆ ὁ κατήγορος, οὕτω μέντοι, ὡς μηδὲ τὴν εὐχέρειαν αὐτῷ ἀφαιρεῖσθαι τῆς κατηγορίας τοῦ πράγματος, ἐάν δυναθῆ ἀποδείξαι κατὰ τὴν προθεσίαν, οὐχί

(1) ἐν Π. ὁ Καν. ἄρχεται ἀπὸ τοῦ, ἐάν τις. — (2) ἀγάγη Π. — (3) Σ. Ρ. βουστ. Κ. Ἐ.—κωλυούσα; Π. Βευερ. Χ. Τρ.

μὴ τεθεληκέναι, ἀλλὰ μὴ δεδυνῆσθαι ἀπαντῆσαι· ἐκείνου δῆλου ὄντος, ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὰ τοῦ πράγματος (1) ἐν τῷ τῶν ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, εἴαν διαβέβληται τὸ πρόσωπον τοῦ κατηγοροῦ, μὴ προσδεχθῆ εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴδ' ἂν ὑπὲρ ἰδίου πράγματος, μὴ μέντοι περὶ ἐκκλησιαστικοῦ θελήσῃ ἐπιβαλέσθαι.

—

ΖΩΝΑΡ. Κατηγορουμένου ἐπισκόπου ὁ κατήγορος παρὰ τοῖς πρωτεύουσι τῶν χωρῶν ὀφείλει τὴν κατηγορίαν ἐνιστᾶν. Οὐχ ἅμα δὲ τῇ κατηγορίᾳ παύεται τῶν οικείων δικαίων ὁ κατηγορούμενος ἐπίσκοπος, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τιμῇ καὶ καταστάσει ἐστὶ μέχρις ἀποφάσεως, εἰ μὴ που κληθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, οὐκ ἀπαντῆσει ἐντὸς μηνός, ψηφίζεσθαι ὀφείλοντος, ἐξότου τὰ καλοῦντα αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ἐδέξατο γράμματα· τότε γὰρ εἰς ποινὴν τῆς ἀπειθείας, ἀκοινωνήτος γίνεται, τουτέστιν ἀφορίζεται. Ἐὰν δὲ ἐκ τινων συμβεβηκυῖων αἰτιῶν ἀληθῶν καὶ οὐ πεπλασμένων, καὶ ἐξ ἀνάγκης αὐτὸν κωλυουσῶν, φανῆ κωλυθεὶς μὴ ἀπαντῆσαι· εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀπολογῆσασθαι, ἕτερος αὐτῷ αὐτῷ δίδεται μὴν εἰς προθεσίαν τοῦ προσελθεῖν τῷ δικαστηρίῳ· εἴαν δὲ καὶ ὁ δεύτερος μὴν παρέλθῃ ἐπὶ κενοῖς, ἐκείνου μὴ ἀπαντῆσαντος, ἔκτοτε ἀκοινωνήτον εἶναι αὐτὸν ὁ κανὼν διατάττεται, ἕως διαγνωσθῆ, ὅτι καθαρὸς ἐστὶ τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης κατηγορίας. Ἐὰν δὲ οὔτε πρὸς τὸν πρωτεύοντα τῆς ἐπαρχίας παραγένηται, οὔτε πρὸς τὴν τῶν ἐπισκόπων σύνοδον τὴν ἐτησίως γινομένην, ἵνα ἐκεῖ ἐξετασθῆ τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα καὶ πέρας δέξηται, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ἐψηφίσατο, ἡγουν αὐτὸς ἑαυτὸν κατεδίκασεν. Ἐν δὲ τῷ κχιρῷ τοῦ ἐπιτιμίου τῆς ἀκοινωνησίας, οὔτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἔξεστιν αὐτῷ κοινωνῆσαι, οὔτε ἀλλαχοῦ, οἷον ἐν παροικίᾳ ὑποκειμένη αὐτῷ. Ὁ δὲ κατήγορος, εἴαν προσεδρεύῃ τῷ δικαστηρίῳ, οὐ κωλυθήσεται κοινωνεῖν· εἴαν δὲ ἀπολειφθῆ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἡγουν ἐκουσίως, οὐκ ἐξ ἀνάγκης τινός, ἑαυτὸν ὑποκλέψας, καὶ ἀποκρύψας, ὥστε μὴ εὑρίσκεσθαι, ὁ

(1) Σ. 'Ρ, 'Ιουστ. II. — τὰ πράγματα Βιυερ.

μὲν ἐπίσκοπος ὁ κατηγορούμενος λυθήσεται τοῦ ἐπιτιμίου, ἀποκαθιστάμενος εἰς τὴν κοινωνίαν, ὁ δὲ κατήγορος ἐπιτιμηθήσεται, οὐ μόντοι κωλυθήσεται γυμνάζειν τὴν κατηγορίαν, καὶ δικάζεσθαι, ἐὰν μὴ φανῆ ἐξ οἰκείου θελήματος καταφρονῆσαι, ὥστε μὴ ἐμπροθέσμως ἀπαντῆσαι, ἀλλὰ μὴ δυναθῆναι ἐξ αἰτίας εὐλόγου καὶ ἀπαραιτήτου. Ἔστω δέ, φησι, δῆλον, ὅτι τότε δεχθήσεται ὁ κατήγορος τοῦ ἐπισκόπου, ἐὰν μὴ διαβέβληται· εἰ γὰρ διαβεβλημένος εἴη, ἢ ἀμφίβολός ἐστιν ἢ ὑπόληψις αὐτοῦ, ἀπρόσδεκτος ἔσται, εἰ μὴ οἰκείαν προτίθησιν ὑπόθεσιν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου, χρηματικὴν δηλαδή, οὐ μόντοι ἐκκλησιαστικὴν, τούτεστιν εἰς ἔκπτωσιν τῆς ἐπισκοπῆς καταδικάζουσιν τὸν κατηγορούμενον. Περὶ τούτου δὲ καὶ ὁ 5'. κανὼν τῆς 6'. οἰκουμενικῆς συνόδου διατάσσεται, καὶ ζητητέον τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. Ὁ δὲ οδ'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν τὸν ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα, τρισάκις καλεῖσθαι κελεύει, καὶ εἰ μὴ ἀπαντῆσει, τότε τοὺς ἐπισκόπους ψηφίζεσθαι κατ' αὐτοῦ.

ΒΑΣ. Ἐπεὶ πρόσφορόν ἐστι δικαστήριον τοῖς ἐπισκόποις τὸ τοῦ μητροπολίτου, φησὶν ὁ κανὼν, ὅτι, ἐὰν κατηγορηθῆται ἐπίσκοπος παρὰ τινος, ὀφείλει δικάζεσθαι παρὰ τῷ πρώτῳ αὐτοῦ, ἢ γοὺν τῷ μητροπολίτῃ· πρὸ δὲ καταδικῆς, ἐχέτω ὁ κατηγορούμενος τὴν οἰκείαν τιμὴν ἀπαρασάλευτον, καὶ ἱερουργεῖτω, εἰ μήπω μετακληθεὶς οὐκ ἀπαντῆσει εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς μηνός, ψηφίζεσθαι ὀφείλοντος, ἐξότου τὰ καλούμενα αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ἐδέξατο γράμματα· τότε γὰρ εἰς ποινὴν τῆς ἀπειθείας ἀκοινωνήτος γίνεται, τούτεστιν, ἀφορίζεται. Ἐὰν δὲ ἐκ τινων συμβεβηκυῶν αἰτιῶν ἀληθῶν, φανῆ ἐξ ἀνάγκης τινός μὴ ἀπαντῆσαι εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀπολογήσασθαι, ἕτερος αὐτοῖς αὐτῷ δίδεται μὴν εἰς προθεσίαν, χάριν τοῦ προσελθεῖν τῷ δικαστηρίῳ· καὶ εἰ μὴδὲ οὕτως ἀπαντῆσει, ἀφορίζεται, μέχρις ἂν τὰ τῆς κατηγορίας δευλυτωθῶσιν. Ἐὰν δὲ οὔτε πρὸς τὸν πρωτεύοντα τῆς ἐπαρχίας παραγένηται, οὔτε πρὸς τὴν ἐτησίως γινομένην σύνοδον, ἔστω, φησι, καταδικασμένος· ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ ὁπουδήποτε ἱερουργῆσαι. Ὁ δὲ κατήγορος, εἰ μὴν

παρουσιάζει, ἔσται κοινωνικός· εἰ δὲ ἀπολειφθῆ κατὰ σκήψιν αὐτὸς μὲν ἀφορισθήσεται, ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἀπολυθήσεται τοῦ ἀφορισμοῦ. Πλὴν καὶ μετὰ τὸν ἀφορισμὸν ὁ κατήγορος οὐ κωλυθήσεται λέγειν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅτι οὐ κατὰ περιεργίαν ἀπελείφθη. Ἐπὶ τούτοις θέλει ὁ κανὼν, ἀκολουθῶς τῷ 5'. κανόνι τῆς δευτέρας συνόδου, ἀδιάβλητον εἶναι τὸν κατήγορον· εἰ γὰρ διαβεβλημένη εἴη ἢ ἀμφίβολος ἢ ὑπόληψις αὐτοῦ, ἀπρόσδεκτος ἔσται, εἰ μὴ οἰκείαν προτίθησιν ὑπόθεσιν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου, χρηματικὴν δηλαδή, οὐ μὴν τοὶ ἐκκλησιαστικὴν, καθιερῶσαι καθυποβάλλουσιν· καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι σήμερον αἱ περιεχόμεναι προθεσίαι ἐν τούτῳ σχολάζουσι, καὶ διὰ τριῶν ἐπιφωνημάτων τριακονθημέρων μετακαλοῦνται πάντες ἐνάγοντές τε καὶ ἐναγόμενοι, κἂν οἷος ὡσι καταστάσεως, καὶ κἂν οἷος ἐστὶν ὑποθέσεως τὸ αἴτιμα, κατὰ τὴν προσκυνητὴν νεαράν τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως, τὴν ἀπολυθεῖσαν κατὰ μῆνα Ἰούλιον, Ἰνδικτιῶνος ιδ'. τοῦ 780δ'. ἔτους· πλὴν τοῦτο κρατεῖ, ὅτε διὰ λιβέλλου καὶ λοιπῆς δικαστικῆς ἀκολουθίας χρηματικὴ ἢ ἐγκληματικὴ κατὰ ἐπίσκοπον καταχθῆ ὑπόθεσις· εἰ γὰρ διὰ τῆς τάξεως προσγγελοῦται κατὰ ἐπίσκοπον ἢ κληρικοῦ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ὅτε οὐδὲ χρεῖα ἐστὶ λιβέλλου ἢ ἄλλης τινός δικαστικῆς ἀκολουθίας, καὶ ὁ διεγκαλούμενος μὴνυόμενος οὐ παρουσιάζει, κατὰ τὸν οδ'. ἀποστολικὸν κανόνα κολασθήσεται, ὥσπερ κολάζεται, ἢ γοὺν καταδικάζεται καὶ ἀπὸ τῶν νόμων καὶ ὁ ἀνάισχυτος ἀπειθῆς. Ἔτι σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀφορισθεὶς οὐκ ἐμποδίζεται διὰ τὸν ἀφορισμὸν γυμνάζειν ἢν προέθετο κατηγορίαν· καὶ ὅτι οἱ διαβληθέντες καὶ ἀμφίβολοι περὶ τὴν οἰκείαν ἐπιτιμίαν, πολλῷ δὲ πλέον οἱ ἄτιμοι, ἐγκληματικὴν μὲν κατηγορίαν οὐ συνιστῶσι, χρηματικὰς δὲ ἰδίαις ὑποθέσει γυμνάζουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Κατηγορούμενος ἐπίσκοπος, καὶ ἀγόμενος, ἐχέτω δύο μηνῶν ἔνδοσιν, εἴπερ ἐτέρωθεν ἐστὶ τῆς ἐραδυτῆτος βοήθεια· ἐξῆς δὲ τὸ ἀκοινωνήτον ἔξει, μὴ ὑπαντῆσας. Ἐὰν δὲ παρουσιάζοντος τοῦ κατηγορουμένου, ὁ κατήγορος ἀποφεύγη, ἔξει τὸ ἀκοινωνήτον. Διαβαλλόμενος δὲ κατήγορος, οὐ κατήγορος.

Ἐπί σκοπος ὑπό τινος κατηγορούμενος, παρὰ τῆ συνόδου, ἢ ὑπόκειται, διὰ γραμμάτων προσκαλεσθῶ πρὸς ἀπολογία ἐλθεῖν· εἰ δὲ, μεθ' ὅ τὰ γράμματα δέξεται, οὐκ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ δικαστήριον, μέχρις ὅλου μηνὸς ἑνὸς, κωλυθεὶς ἴσως ὑπὸ τινῶν ἀναγκαστικῶν αἰτιῶν, ἐχέτω εἰς ὑπέροσιν καὶ ἑτέρου μηνὸς ἑνὸς προθεσίαν· εἰ δὲ καὶ ὁ δεύτερος μὴν παρέλθοι διακενῆς, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον οὐ παρουσιάσῃ, ἀφωρισμένος ἔστω, μέχρις ἂν ἀνεύθυνος φανῆ. Ἐάν δὲ τούναντίον, ὁ μὲν κατηγορούμενος ἐπίσκοπος πάρεστι, καὶ τὴν ἐπεξέλευσιν τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας γενέσθαι ἐπιζητῆ, ὁ δὲ κατήγορος οὐδαμοῦ φαίνεται, ἀλλ' ἀποφεύγῃ, αὐτὸς ἔξει τὸ ἀκοινωνήτον ὁ κατήγορος. Διὰ τοῦτο γοῦν ὀφείλουσιν οἱ κατηγοροῦντες ἐξετάζεσθαι καὶ τὴν ὀρησκείαν, καὶ τὴν ὑπόληψιν καὶ ἐὰν διαβεβλημένοι εἰσίν, εἰς κατηγορίαν ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος οὐ παραδέχονται·

Κανὼν Κ'. (ΚΗ').

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν κατηγορουμένων.

Ἐάν δὲ πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι κατηγορηθῶσι, προσζευγνυμένου τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῆς πλησιαζούσης τοποθεσίας αἰρετικῶν (1) ἐπισκόπων, οὓς οἱ κατηγορούμενοι αἰτήσονται, τουτέστιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου ἕξ, καὶ τοῦ διακόνου τριῶν, σὺν τούτοις αὐτὸς ὁ ἴδιος τῶν κατηγορουμένων ἐπίσκοπος τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξετάσει, τοῦ αὐτοῦ τῶν ἡμερῶν, καὶ ὑπεροθέσεων, καὶ ἐξετάσεων, καὶ προσώπων, μεταξὺ τῶν κατηγορούντων καὶ κατηγορουμένων τύπου (2) φυλαττομένου· τῶν δὲ λοιπῶν κληρικῶν τὰς αἰτίας, καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος ἐπίσκοπος διαγνώσῃ καὶ περατώσῃ.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μὲν ἄνωτέρω κανὼν περὶ ἐπισκόπων διετάχθη. κατηγορουμένων, οὗτος δὲ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων.

ἔριζει, καὶ φησὶν· ἐὰν πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι κατηγορῶνται, ὁ ἐπίσκοπος αὐτῶν, συνεργουμένων αὐτῷ καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἕξ μὲν ἐπὶ πρεσβυτέρων, τριῶν δὲ ἐπὶ διακόνων, ἐξετάσει τὴν κατηγορίαν· οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἶεν ἂν, οὓς αἰρετίσονται οἱ κατηγορούμενοι· τοὺς γὰρ τοιούτους φησὶν ὁ κανὼν αἰρετικούς, τουτέστι τοὺς αἰρετούς· τὰ δὲ ἄλλα, τὰς προθεσίας, φημί, καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις, καὶ ὅσα ἐν τῇ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ζητήτει εἴρηται, φυλαχθήσονται, καθὼς ἐκεῖ διατέτακται· τὰ δὲ τῶν λοιπῶν κληρικῶν αἰτιάματα, καὶ μόνος ὁ ἐπίσκοπος αὐτῶν ἐξετάσει, καὶ περατώσει.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως τῇ πρὸ αὐτοῦ, ἤγουν κατὰ τὰς αὐτὰς δικαστίξεις, διορίζεται δικάζεσθαι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους. Τοῦ δὲ ιθ'. κανόνος διοριζομένου, παρὰ πόποις ἐπισκόποις ὀφείλουσι δικάζεσθαι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, ἄρτι παρακελεύονται οἱ Πατέρες, ἐπέκεινα τῆς δωδεκάδος, τῆς ἐξάδος, καὶ τῆς τριάδος εἶναι τὸν πρόσφορον ἐγγύριον ἐπίσκοπον· τοὺς δὲ παρὰ τούτους, ἤγουν τοὺς ἀναγνώστους καὶ τοὺς λοιπούς, παρ' ἑνὸς καὶ μόνου τοῦ πρόσφορου ἐπισκόπου δικάζεσθαι. Αἰρετικοὶ δὲ λέγονται ἐπίσκοποι, οὐχὶ οἱ περιεχόμενοι ἐν τῷ θ'. τίτλῳ τοῦ ζ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, οἱ μετὰ δόσεως προστίμου δικάζοντες, ἀλλὰ οὓς αἰρετίσεται, ἤγουν ἐπιλέξεται ὁ κατηγορούμενος ἐκ τῶν πλησιαζόντων ἐπισκόπων.

ΑΡΙΣΤ'. Πρεσβυτέρου κατηγορουμένου, ἕξ τῶν ἐγγυτέρων ἐπισκόπων τῷ ἐγγυρίῳ συνδιαγνώσονται· διακόνου δὲ, τρεῖς. Τὰ δὲ γε τῶν λοιπῶν κληρικῶν, καὶ μόνος ἐξετάσει ὁ ἐπίσκοπος.

Τοῦτο εἴρηται καὶ ἐν τῇ δωδεκάτῃ κανόνι, ὡς, πρεσβυτέρου μὲν κατηγορουμένου, ἕξ ἐπίσκοποι δικάσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπέκεινα τούτων καὶ ὁ ἴδιος αὐτοῦ συνδιαγνώμων ἔσται ἐπίσκοπος· διακόνου δὲ, τρεῖς καὶ ὁ ἴδιος· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες κληρικοί, οἱ κάτωθεν ὄντες τῶν διακόνων, καὶ παρὰ μόνου τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου κριθήσονται, ἐφ' οἷς ἂν αἰτιῶνται ἐγκλήμασι.

(1) Χ. Τρ. Ἰουστ. Βυζερ. Κ. 'Ε. — αἰρετῶν Π. Σ. 'Ρ. — (2) τρόπον Βυζερ.

Κανὼν ΚΑ'. (ΚΘ'.)

ἵστανε τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν ἐν συνοικεσίῳ μὴ συνάπτεσθαι αἰρετικοῖς.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ὥστε τέκνα τῶν κληρικῶν, ἔθνικοις, ἢ αἰρετικοῖς, γαμικῶς μὴ συνάπτεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ἐθνικοὺς ἐνταῦθα, τοὺς ἀπίστους νοεῖν δεῖ. Εἰ γὰρ ἔθνικὸς τις πιστὸς ἦ, οὐ κωλυθήσεται συναφθῆναι κληρικοῦ θυγατρὶ. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν Λαοδικεῖα κανόνα λά. καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ιδ'. καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ οβ'. καὶ ὅσα ἐν αὐτοῖς ἐγράφησαν.

ΒΛΑΣ. Ἐθνικοὺς ἐνταῦθα, τοὺς ἀπίστους νοεῖν δεῖ· εἰ γάρ τις ἔθνικὸς πιστὸς ἦ, οὐ κωλυθήσεται συναφθῆναι κληρικοῦ θυγατρὶ. Ἀνάγνωθι τῆς ἐν Λαοδικεῖα συνόδου κανόνα λά. καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ιδ'. καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ κανόνα οβ', καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γραφέντα.

ΑΡΙΣΤ. Αἰρετικοῖς καὶ ἔθνικοῖς τέκνα κληρικῶν οὐ συνάπτονται.

Ἄλλ' οὐδὲ λαϊκῶν παῖδες αἰρετικοῖς εἰς γάμου κοινωνίαν συνάπτονται.

Κανὼν ΚΒ'. (Λ'.)

Ὡστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μηδένα συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ᾧσιν.

Μηδὲ διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, τούτοις συνεισάγειν.

ΖΩΝΑΡ. Μηδὲ κατὰ κληρονομίαν, ἢ ληγάτον, ἢ ἄλλως πως καταλιμπάνειν τι τοῖς αἰρετικοῖς ἢ ἀπίστοις ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀπηγόρευται νόμοις. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρῶν κελεύει κανὼν, λέγων τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, μηδένα αἰρετικὸν ἢ ἀπίστον συνεισάγειν εἰς κλη-

ρονομίαν, ἢ ληγάτον, Χριστιανῶ, καὶ εἴεν ἴσως συγγενεῖς ἢ τοῦ διαθεμένου, ἢ τοῦ κληρονόμου οἱ αἰρετικοὶ ἢ οἱ ἀπίστοι· ἀλλὰ μὴν μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς τινα ἐκ τῶν οἰκείων πραγμάτων· τοῦτο δὲ καὶ ὁ παρ. κανὼν τῆς συνόδου ταύτης πλατύτερον διατάττεται. Ἐν δὲ τῷ λέ. βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν τίτλῳ ἡ. κεφ. λή. εὐρήσεις, ὅτι οὐδὲ παῖδες αἰρετικοὶ δύνανται κληρονομεῖν τοὺς οἰκείους γονεῖς, οὐδὲ γονεῖς αὔθις αἰρετικοὶ δύνανται ἄλλους καταλιμπάνειν κληρονόμους, εἰ μὴ τοὺς οἰκείους παῖδας, Χριστιανούς ὄντας· καὶ ἄλλους δὲ παῖδας ἔχοιεν αἰρετικούς, ἀπόκληροι ἔσονται ἐκεῖνοι· καὶ ἴσως παρὰ τῶν γονέων κληρονόμοι ἐγράφησαν, εἰ μὴ ἔχουσι παῖδας ὀρθοδόξους, εἰς συγγενεῖς αὐτῶν ὀρθοδόξους περιελεύσεται ἢ περιουσία αὐτῶν. Εἰ δὲ μήτε παῖδες ὀρθοδόξοι εἴεν αὐτοῖς, μήτε συγγενεῖς τοιούτοι, κληρικῶν δὲ στήμα εἶχον οἱ τελευτήσαντες, ἵνα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ψηφίζομένου, ἐκνικῶσιν αὐτὰ οἱ τῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως, ἐν ἣ κατῴκουν ἐκεῖνοι. Καὶ ἐν τῷ α. βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν (1) γέγραπται, μὴ κληρονομεῖν Σαρμαρείτας, ἢ ὅπως αἰρετικούς, μηδὲ δωρεᾶν λαμβάνειν, καὶ ὅσα ἐξῆς τὸ νγ'. κεφ. τοῦ ρηθέντος βιβλίου διέξεις, περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ Σαρμαρειτῶν γεωργῶν. Τὸ δὲ τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε. βιβλίου α. κεφάλαιον (2), λέγει, μήτε κατὰ μίσθωσιν, μήτε κατ' ἐμφύτευσιν, μήτε κατ' ἐξώνησιν, ἢ ἄλλον τινὰ τρόπον, ἀκίνητον λαμβάνειν αἰρετικὸν οἰονδήτινα ἐξ ἐκκλησίας τινὸς, ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου· καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου καὶ κεφαλαίου Θέρμα γ'. φησὶν· Ἐὰν ὀρθόδοξος ἔχων κτήσιν, ἐν ἣ ἐστὶν ἀγία ἐκκλησία, παραπέμψῃ ταύτην κατ' οἰονδήτινα τρόπον ἀπίστῳ ἢ ἀπλῶς αἰρετικῶ, ἢ ἐκκλησίᾳ τῆς αὐτῆς κόμης τὴν αὐτοῦ δεσποτεῖαν ἐκδικεῖτω.

ΒΛΑΣ. Αἰρετικοὶ μὲν λέγονται, οἱ μὴ δοξάζοντες ὀρθῶς τὰ τῶν Χριστιανῶν· ἀπίστοι δὲ, οἱ μὴδὲ ὅπως πιστεύοντες τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου. Φησὶ γοῦν ὁ κανὼν,

(1) Βιβλ. Α', τίτλ. α, κεφ. νγ'. ἐκδ. Λίμβρχίου. — (2) ις', ἐκδ. Λίμβρχίου.

μηδένα ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, κατὰ νόμον ληγάτου ἢ κληρονομίας, καταλιμπάνειν τοῖς τοιούτοις τὸ ὀτιοῦν, καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ὡσιν· ἀλλὰ μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς ἐν ζωῇ οἰκεῖον προἄγμα. Ἀνάγνωθι τὸν πγ'. κανόνα τῆς παρουσίας συνόδου, καὶ βιβλίου τῶν βασιλικῶν λέ. τίτ. ἢ κεφ. λή. διδάσκον, μὴ ὀφείλειν κληρονομεῖσθαι τοὺς γονεῖς παρὰ αἵρετικῶν πατέρων, ἢ τούναντιον· καὶ βιβλίου ἀ. τίτ. ἀ. κεφάλαια διάφορα λέγοντα, μὴ μόνον κληρικούς, ἀλλὰ καὶ λαϊκοὺς ἐμποδίζεσθαι πρὸς αἵρετικούς ἢ ἀπίστους, ὅπωςδήποτε παραπέμπειν τὰ τούτοις διαφέροντα. Τὸ δὲ ια. κεφάλαιον τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε. βιβλίου τῶν βασιλικῶν λέγει, μήτε κατὰ μίσθωσιν, μήτε κατ' ἐμπύτευσιν, μήτε κατ' ἐξώνησιν, ἢ ἄλλον τρόπον τινὰ, λαμβάνειν τοὺς αἵρετικούς ἀκίνητα οἰαδῆτινα ἐξ ἐκκλησίας τινός, ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου· καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου καὶ τίτλου καὶ κεφαλαίου θέμα γ'. Ἐάν ὀρθόδοξος, ἔχων κτήσιν ἐν ἧ ἔστιν ἁγία ἐκκλησία, παραπέμψῃ ταύτην καθ' οἰονδῆτινα τρόπον ἀπίστῳ, ἢ ἀπλῶς αἵρετικῶ, ἢ ἐκκλησία τῆς αὐτῆς κώμης τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ἐκδικεῖτω. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς ἐπισκόπους ἢ τοὺς κληρικούς γράφειν κληρονόμους αἵρετικούς ἢ ἀπίστους, λέγε γενέσθαι παρὰ τῶν ἐπισκόπων τὰ ἐν τῷ μ'. ἀποστολικῷ κανόνι περιεχόμενα, καὶ τὰ δηλούμενα ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου· οὕτω γὰρ ἐπ' ἐξουσίας ἔσται αὐτοῖς παραπέμπειν πρὸς ὀρθοδόξους τὰ οἰκεία κατὰ λόγον κληρονομίας, ληγάτου, καὶ δωρεάς· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲ πρὸς ὀρθοδόξους δύνανται παραπέμπειν ταῦτα.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι, καὶ κληρικοί, αἵρετικοῖς, οὐδ' ἐν ὡσιν συγγενεῖς, δωρήσονται τι τῶν οἰκείων, ἢ συνεισάξουσιν.

Κανὼν ΚΓ'. (ΛΑ'.)

Ἵστε τοὺς ἐπισκόπους πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημεῖν.

Ὅμοίως ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημεῖν τῶσαν, εἰ μὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς πρώτης καθέδρας τοῦ ἰδίου ἐκάστης χώρας ἐπισκόπου, τουτέστιν, εἰμὴ

ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρωτεύοντος κατ' ἐξαιρετικὴν λάβῃ τὴν, ἣτις λέγεται ἀπολυτικὴ, τετυπωμένην, ἣτοι παράθεσιν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς προσετώτας λογικοῦ ποιμνίου πάντας ἀπλῶς, καὶ αὐτὰ τὸ δίκαιον, καὶ οἱ κανόνες τῷ δικαίῳ ἐπόμενοι, ἀπαιτοῦσι προσμένειν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, καὶ ποιμαίνειν, καὶ καταρτίζειν τοὺς ἐμπιστευομένους αὐτοῖς λαοὺς· διὸ καὶ ὁ κανὼν οὗτος, πέραν θαλάσσης, ἤγουν μακρὰν ὁδὸν μὴ ἀποδημεῖν ἐπίσκοπον ἐκκελεύεται· εἰ δὲ ποτε ἀνάγκη ἐπαίγει τοῦτο γενέσθαι, μὴ ἄλλως ἀπιέναι αὐτὸν, εἰμὴ μετὰ ψηφίσματος τοῦ τῆς πρώτης καθέδρας τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπου. Ψηφίσματος δ' ἐμνήσθη, ἵνα δείξῃ, ὅτι, εἰ μὴ ὁ τῆς χώρας ἐκείνης πατριάρχης ἢ μητροπολίτης ἐξετάσει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀποδημεῖν μέλλει ὁ ἐπίσκοπος, καὶ διαγνώσῃ ἀναγκαίαν εἶναι, καὶ δώσῃ αὐτῷ τὴν λεγομένην ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν, οὐ δύναται κανονικῶς ἀποδημεῖν· ψηφίσμα δὲ, ἢ διάγνωσις καὶ ἢ ἀπόφασις λέγεται. Κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ τοῦ πρωτεύοντός φησιν, ἐπεὶ ἐν ἐτέρῳ κανόνι εἴρηται, ὅτι καὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης δεῖ κομιζέσθαι τὸν ἀποδημοῦντα ἐπιστολὰς· διὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον εἶπεν ἐπὶ τοῦ πρωτεύοντος τῆς ἐπαρχίας τὸ, κατ' ἐξαιρετικὸν, τουτέστι, καλὸν μὲν καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς χώρας ἔχειν ἐπιστολὰς, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ, ἀντὶ τοῦ, κυρίως δὲ, τοῦ πρωτεύοντος ἔχειν ἀπολυτικὴν τετυπωμένην, ἣτοι παράθεσιν, τυποῦσαν δηλονότι ἀναγκαίαν εἶναι τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ· ἢ τετυπωμένην, ἀντὶ τοῦ, ἐνσημασμένην, ὑπογεγραμμένην· τὸ δὲ, ἣτοι παράθεσιν, ἀντὶ τοῦ, παρατιθεῖσαν αὐτὸν τοῖς πρὸς οὓς ἄπεισιν, ἤγουν γνωρίζουσιν, ἀξιοῦσαν περὶ αὐτοῦ, παριστῶσαν αὐτόν.

ΒΑΣΣ. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλουσιν ἀποδημεῖν οἱ ἐπίσκοποι ἐκ τῶν λαχουσῶν αὐτοῖς ἐκκλησιῶν, εἴρηται ἐν τῷ ιδ'. ιε'. καὶ λγ'. ἀποστολικῷ κανόνι, ἐν ζ'. ἢ καὶ ια. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν μα. καὶ μδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἐν ιγ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι, ἐν ε. ις'. καὶ ιζ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, καὶ ἀρκοῦσι τὰ ἐν ἐκείνοις γραφέντα. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μετὰ

ψηφίσματος, ἤτοι διαγνώσεως τοῦ πρώτου, δηλονότι τοῦ μητροπολίτου, ὀφείλειν ἀποδημεῖν τὸν ἐπίσκοπον, μὴ εἶπης ἀρκεῖν τὴν διάγνωσιν τούτου καὶ μόνην, ἀλλ' ἀναγκαίαν μὲν εἶναι τὴν γνώμην εἰς τοῦτο καὶ πάσης τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, κατὰ τὸν κἀκονόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου· διὰ γὰρ τοῦτο πρόκειται τῷ κανόνι, τὸ ἀναγκαίαν μὲν εἶναι καὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ψῆφον, κατ' ἐξαιρετικὸν δὲ τοῦ πρωτεύοντος. Γετυπωμένη δὲ ἐκλήθη ἡ ἀπολυτικὴ ἐπιστολὴ, ἢ ὡς ὑποτυποῦσα τὴν ἀναγκαίαν αἰτίαν τῆς ἀποδημίας τοῦ ἐπισκόπου, ἢ ὡς ὀφείλουσα ἔχειν σημασίαν καὶ ὑπογραφήν τοῦ πρωτεύοντος, τῆς συνόδου· ἡ αὕτη δὲ ὠνομάσθη καὶ παράθεσις, ὡς παρατιθεῖσα τὸν ἀποδημήσαντα ἐπίσκοπον τοῖς πρὸς οὓς ἀπεισιν, ἡγουν γνωρίζουσα τὰ κατὰ τοῦτον καὶ παριστώσα.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος οὐκ ἀποδημήσει πέραν ὀκτάσσης, εἰ μὴ τοῦ πρωτεύοντος τῆς χώρας ἀπολυτικὴν λάβῃ παράθεσιν.

Οὔτε ἐπίσκοπος, οὔτε κληρικὸς, μακρὰν ἀποδημεῖν ὀφείλει, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμῶν τοῦ πρωτεύοντος ἐν αὐτῇ· καθὼς καὶ τῇ ἐν Σαρδικῇ συνόδῳ καὶ τῇ ἐν Λαοδικείᾳ δοκεῖ.

Κανὼν ΚΔ'. (ΛΒ'.)

Ἰστέ εκτός τῶν κανονικῶν Γραφῶν μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκεισθαι.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν Γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ' ὀνόματι θεῶν Γραφῶν. Εἰσὶ δὲ αἱ κανονικαὶ Γραφαὶ αὗται· Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Ῥούθ, τῶν Βασιλειῶν βιβλοὶ τέσσαρες, τῶν Παραλειπομένων βιβλοὶ δύο, Ἰώβ, Ψαλτήριον, Σολομῶντος βιβλοὶ πέντε (1), τῶν Προφητῶν βιβλοὶ δώδεκα, Ἡσαίας, Ἰερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, Γωβίας, Ἰουθδῆθ, Ἐσθῆρ, Ἐσδρα βιβλοὶ δύο· τῆς Νέας Διαθήκης· Εὐαγγέλια τέσσαρα, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων βιβλὸς μία, ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες, Πέτρου Ἀποστόλου δύο,

(1) βιβλοὶ δ'. Π.

Ἰωάννου Ἀποστόλου τρεῖς, Ἰακώβου Ἀποστόλου μία, Ἰούδα Ἀποστόλου μία, Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου βιβλὸς μία. Τοῦτο δὲ τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βοπιφρατίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπισκόποις, πρὸς βεβαίωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος γνωρισθῆ, ἐπειδὴ παρὰ τῶν Πατέρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα ἀναγνωστέα παρελάβομεν (1).

ΖΩΝΑΡ. Περὶ τοῦ, τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ ὁ τελευταῖος τῶν ἀποστολικῶν κανόνων διαλαμβάνει, καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου νο'. κανὼν, καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἀπαριθμεῖται ὅσα χρὴ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία, καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, καὶ ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος.

ΒΑΣΣ. Περὶ τοῦ, τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, ζῆτει τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα ξ'. καὶ πέ, τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα ξ', τὰ ἔμμετρα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ τὰ κανονικὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου.

ΑΡΙΣΤ. Μηδὲν ἔξω τῶν κεκανονισμένων Γραφῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκεισθαι.

Παρὰ τὰ κεκανονισμένα βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ἕτερα ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία ἐπ' ἐκκλησίας, ὡς ἅγια, οὐκ ἀναγνώσθησονται· ἀλλ' ὁ τοῦτο ποιῶν κληρικὸς καθαιρεθήσεται· ὡς καὶ ὁ ξ'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διαλαμβάνει, καὶ ἕτεροι πολλοί.

Κανὼν ΚΕ'. (ΛΓ'.)

Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐπομένων τάξεων τῶν τὰ ἅγια μυστήρια ψηλαφωσῶν, ἤρρεσεν ἀπὸ γυναικῶν ἐγκρατεῦσθαι.

Λυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Προστίθημι, ἀδελφοί τιμιώτατοι, πρὸς τούτους(2), ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι ἕνεκεν ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς ἰδίας γυναικῶν τινῶν τῶν κληρικῶν,

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, τοῦτο δὲ τῷ ἀδελφῷ, οὐ κεῖται ἐν Π. — (2) προσεπιτούτοις Σ. Ρ, Χ. Τρ.

ἐξαιρέτως ἀναγνωστῶν, τὸ ἐν διαφόροις συνόδοις βεβαιωθὲν, ὥστε (1) τοὺς ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερά μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους (2), κατὰ τοὺς ἰδίους ὄρους καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι, ἵνα ὡς μὴ ἔχοντες ὤσιν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσωσι, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀποκινηθῶσι καθήκοντος· τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰμὴ ἐν προβεβηκυῖα κείρα. Ἀπὸ πάσης ἐλέχθη τῆς συνόδου· Ἄπερ ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη δικαίως ἐρρύθμισεν, ἱεροπρεπῆ ὄντα καὶ θεάρεστα, βεβαιούμεν.

ΣΙΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τοῦ ἐγκρατεύεσθαι τοὺς ψηλαφῶντας τὰ ἅγια ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτῶν διατάττεται· καὶ φησι, τοὺς ὑποδιακόνους, καὶ διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γαμετῶν, ψηλαφῶντας τὰ θεῖα μυστήρια· καὶ τὰ ἀποστολικὰ ῥήματα παράγει, λέγων, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὤσιν(3), ἤγουν καθ' ὅν καιρὸν μεταχειρίζονται τὰ ἅγια· ἐὰν δὲ μὴ οὕτω ποιῶσι, φησὶν, ἀποκινηθήσονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως· καθήκον γὰρ ἐνταῦθα τὴν τάξιν καὶ τὴν τιμὴν φησί. Τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰμὴ ἐν προβεβηκυῖα κείρα, εἰ μὴ πάνυ εἶεν προβεβηκότες ἐν ἡλικίᾳ, κείρα γὰρ ἡλικία ἐστὶ, τουτέστιν, εἰ μὴ πάνυ εἶεν γεγηρακότες· τοὺς γὰρ ἐν γῆρα βαθεῖ καταντήσαντας δεῖ σωφρονεῖν· μᾶλλον δὲ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, οὐδὲ σωφροσύνη ἀν λεχθείη τῶν γερόντων ἢ ἀποχή· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ἢ ἐν γῆρα σωφροσύνη, οὐ σωφροσύνη, ἀλλ' ἀκολασίας ἀδυναμία· ὅς δὲ οὐδὲ ἐν γῆρα σωφρονεῖ, οὗτος λίαν ἀκόλαστος· κληρικὸν δὲ τιοῦτον εἶναι οὐ δεῖ. Εἰ μὲν οὕτω νοοῖτο ὁ κανὼν οὗτος, ὥστε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μεταχειρίσεως τῶν ἁγίων ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς ἱερωμένους, ἐνεργήσει καὶ παρ' ἡμῶν· εἰ δὲ τελείως χωρίζεσθαι λέγει τῶν ἰδίων συμβίων αὐτοὺς, χωρι-

(1) ἐν Π. ὁ καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους. — (2) καὶ ἐπισκόπους, οὐ κίεται ἐν Χ. Γρ. — (3) ἁ, Κορ. Ζ', 20.

υθίσσεται τῶν ἱερῶν κανόνων, ἀποστολικοῖς τε καὶ συνοδικοῖς κανόσιν ἐναντιούμενος. Ἐναντιοῦται δὲ καὶ κατ' ἄλλο κανόνι ἐτέρῳ· ὁ γὰρ κα'. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου τοὺς ὑποδιακόνους μὴ ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ κελεύει, μηδὲ ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν· οὗτος δὲ καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ἐκ τῶν τὰ ἱερά ψηλαφόντων εἶναι φησὶν· εἶποι οὖν τις, ὅτι ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις, τῇ Ἀφρικῇ δηλονότι καὶ τῇ Καρχηδόνι, ἔθος τοιοῦτον ἦν ἴσως, ὥστε καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν μυστηρίων.

ΒΛΑΣ. Τὰ εἰς τὸν δ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου γραφέντα, τὸν διοριζόμενον ἀπέχεσθαι τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς πρεσβυτέρους, τοὺς διακόνους, καὶ τοὺς ὑποδιακόνους, πάντως κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, ἤγουν καθ' οὗς καιροῦς μεταχειρίζονται τὰ ἅγια, ἀρκοῦσι καὶ εἰς τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἐρμηνείαν. Τοῖς μέντοι ἀναγνώσταις ἐνέδωκαν οἱ Πατέρες μὴ ἐγκρατεῦσθαι ἐκ τῶν συμβίων αὐτῶν πάντως κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τούτων ἐφημερίας, εἰ μήπω, φασὶν, ὡς προβεβηκότες· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ κείρα, τουτέστιν ἡ ἡλικία. Σημείωσαι οὖν, ὅτι καὶ οἱ ὑποδιάκονοι τὰ ἅγια μεταχειρίζονται· καὶ μὴ εἴπῃς ἐναντιοῦσθαι τὸν παρόντα κανόνα τῷ κα'. κανόνι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, διοριζόμενω τοὺς ὑποδιακόνους μὴ ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, μηδὲ ἄπτεσθαι τῶν ἱερῶν, ἀλλ' εἰπέ, ὅτι ἕτερόν ἐστι τὸ ψηλαφᾶν, καὶ ἕτερον τὸ ἄπτεσθαι· τὸ μὲν γὰρ ψηλαφᾶν, ἤγουν τὸ μετακινεῖν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ὑπηρεσία ἐστὶ, καὶ οὐδὲ ὁ διάκονος τοῦτο ποιεῖν ἐμποδισθήσεται· τὸ δὲ ἄπτεσθαι, μόνως ἐνεδόθη τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ὑπουργοῦσιν ἐν τῇ θυσίᾳ, ἤγουν τοῖς διακόνοις. Ὀφείλουσι δὲ κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, οὐ μόνον οἱ ἀπτόμενοι τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ψηλαφῶντες αὐτὰ, ἐγκρατεῦσθαι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τούτων ἐφημερίας. Τὸ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν τοὺς ἔξω τοῦ βήματος κληρικούς ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ, καλὸν μὲν ἐστὶ· κολάζεσθαι δὲ τούτους ὑπὸ τῆς φύσεως ἀναγκαζομένους, οὐκ ἐστὶ τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων, ὡς οἴομαι, διακρίσεως· καὶ διὰ τοῦτο, ὡς εἴκεν, οὐδὲ ὁ κανὼν

διορίζεται τιμωρεῖσθαι τούτους. Ἀνάγνωθι τῆς παρούσης συνόδου κανόνα γ'. καὶ τῆς ς'. κανόνα ιβ'. καὶ ιγ'.

ΛΡΙΣΤ. Οἱ τὰ ἱερά χειριζόμενοι, καὶ ἀπὸ τῶν συμβίων κατὰ τοὺς ἰδίους ὄρους ἐγκρατευσέθωσαν.

Χρῆ τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἀγίων μεταχειρίσεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν ἐγκρατευσέσθαι, ὅπως δυνήθωσιν ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ αἰτοῦσιν ἀπλῶς ἐπιτυχεῖν.

Κανὼν Κς'. (ΛΔ').

Ὡστε μὴ ὑπὸ τινος διασπᾶσθαι τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πράγματα.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν μηδεὶς πιπράσκη. Ὅπερ πρᾶγμα, ἐὰν προσόδους μὴ ἔχη, καὶ πολλή τις ἐπείγη ἀνάγκη, τοῦτο ἐμφανίζεσθαι τῷ πρωτεύοντι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας(1), καὶ μετὰ τοῦ ὠρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων βουλευέσθαι, τί δεῖ πράξαι. Εἰ δὲ τοσαύτη ἐπείγοι ἀνάγκη τῆς ἐκκλησίας, ὡς μὴ δύνασθαι πρὸ τοῦ πωλεῖν βουλευέσθαι, καὶ (2) τοὺς γειτνιώντας πρὸς μαρτυρίαν καλέσῃ ὁ ἐπίσκοπος, φροντίδα ποιούμενος τοῦ ἀποδείξαι τῇ συνόδῳ πάσας τὰς συμβάσας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ περιστάσεις· ὅπερ εἰ μὴ ποιῆσει, ὑπεύθυνος τῷ Θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ φανῆ ὁ πιπράσκων (3), καὶ ἀλλότριος τῆς οἰκείας τιμῆς.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι δεῖ· ἐὰν δὲ πολλή τις ἀνάγκη κατεπείγη, καὶ τὸ μέλλον δι' ἐκείνην ἐκποιεῖσθαι ἀπρόσοδον ἦ, χρῆ ταῦτα, τὰ εἶναι τε ἀπρόσοδον τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ κατεπείγεσθαι ὑπὸ ἀνάγκης πολλῆς, ἐμφανίζεῖν τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας, δηλαδὴ τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μετὰ τοῦ ὠρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων βουλευέσθαι, τί δεῖ πράξαι· ὠρισμένον δὲ, οἶμαι, ἀριθμὸν, τοὺς ιβ'. λέγει, οὗς ὠρίσατο συνιόντας ἀκροᾶσθαι τῶν κατὰ ἐπι-

σκόπων αἰτιαμάτων. Εἰ δὲ σφοδρά τις εἴη ἀνάγκη, ὡς μὴ δυνατόν εἶναι προσελθεῖν τὸν ἐπίσκοπον τῷ μητροπολίτῃ, καὶ τοῖς ἐπισκόποις βουλευέσασθαι, τότε χρῆ τὸν ἐπίσκοπον καὶ τοὺς γείτονας ἐπισκόπους εἰς μαρτυρίαν καλέσαι τῆς τε ὀξύτητος τῆς ἀνάγκης, καὶ περιστάσεως, καὶ ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος· εἰ δὲ μὴ οὕτω ποιῆσει, ὑπεύθυνος ἔσται τῷ Θεῷ, τουτέστι, καὶ τῷ Θεῷ ὑφέξει λόγους, καὶ ὑπὸ τῆς συνόδου ἀλλοτριωθήσεται τῆς οἰκείας τιμῆς, ἥτοι τῆς ἀρχιερατικῆς. Καὶ ὁ μέγας δὲ Κύριλλος, ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ αὐτοῦ, φησί· Κειμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους, ἀνεκποίητα ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς σώζεσθαι χρῆ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ'. κανόνα τῆς οἰκουμενικῆς ζ'. συνόδου.

ΒΛΑΣ. Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς ἐβδόμης συνόδου, περὶ ἐκποιήσεως αὐτουργίων ἐπισκοπείου ἢ μοναστηρίου διαλαμβάνει, ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ ἐκδόσεως· καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν αὐτῷ παρ' ἡμῶν γεγραμμένα. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν διορίζεται, μὴ πιπράσκεσθαι πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν πρόσοδον ἔχον, καὶ ὃν δηλονότι ἀκίνητον. Ἐὰν δὲ, φησιν, ἀνάγκη κατεπείγη πολλή τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο δεήσει ἐκποιηθῆναι ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πάντως ἀπρόσοδον, (τὸ γὰρ ἔχον πρόσοδον ὅπως δῆποτε οὐκ ἐκποιεῖται,) χρῆ τὰ περὶ τούτου ἀναφέρειν τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας, ἡγουν τῷ μητροπολίτῃ, καὶ μετὰ τοῦ ὠρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων, ἡγουν τῶν δώδεκα ἀρχιερέων, οὗς ὠρίσατο συνιόντας ἀκροᾶσθαι τῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αἰτιαμάτων, καθὼς πολλάκις εἴρηται, βουλευέσθαι τί δεῖ πράξαι. Εἰ δὲ μεγάλη ἀνάγκη βιάζει τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἐκποίησιν, καὶ οὐ δύναται ὁ ἐπίσκοπος τὰ περὶ τούτου ἀναφέρειν τῷ μητροπολίτῃ καὶ τοῖς προσφόροις ἐπισκόποις, ὀφείλει μετακαλεῖσθαι τοὺς γειτνιάζοντας ἐπισκόπους εἰς μαρτυρίαν τῆς τε ὀξύτητος τῆς ἀνάγκης, καὶ τῆς περιστατικῆς ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος· εἰ δὲ μὴ οὕτω ποιῆσει, καὶ τῷ Θεῷ ὑπεύθυνος ἔσται, καὶ καθαιρεθήσεται. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸν ὅλον β'. τίτλον τοῦ ἐ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, νεαρῶν ὄντα Ἰουστινιάνειον ρκ'. καὶ διδάσκοντα περὶ ἐμφυ-

(1) τῷ πρωτεύοντι τῆς ἐκκλησίας X. Γρ. — (2) καὶ τοὺς γειτνιώντας Ἰουστ. Κ. — (3) ὁ πιπράσκων, οὗ καίται παρὰ Κ. καὶ Π.

τεύσεως, πράσεως, καὶ ἀπλῶς περὶ πάσης ἐκποιήσεως, οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπισκοπικῶν πραγμάτων, καὶ μοναστηριακῶν, καὶ τῶν ἀνηκόντων εὐαγέσιν οἴκοις, ὡσαύτως καὶ περὶ ἐκποιήσεως (1) ἱερῶν σκευῶν. Καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην νεαρὰν, μεταγενεστέραν οὖσαν κατὰ πολὺ τοῦ παρόντος κανόνος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ νημοκανόνου δεχθεῖσαν καὶ καταστρωθεῖσαν εἰς τὰ βασιλικά, λέγε, ποτὲ μὲν μὴ κωλύεσθαι τὰς ἐκποιήσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων, ποτὲ δὲ ἐμποδίζεσθαι· καὶ ἀνάγνωθι καὶ τὸ ε'. κεφάλαιον τῆς πρὸς Δῆμον ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Σημείωσαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι τὰ συνοδικῶς γινόμενα σημειώματα, χάριν ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ὑποθέσεων, καὶ δεκρέτου τόπον ἐπέχοντα, ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσι γίνεσθαι παρὰ τοῦ κατὰ χώραν πρώτου καὶ εἰς ἀρχιερέων, καὶ τὰ ἄλλως πως γινόμενα, ὡς ἀνυπόστατα, οὐχ ἔξουσι τὸ ἐνεργῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Ἔτι σημείωσαι, ὅτι καθαιρεῖται ὁ ἐπίσκοπος, μὴ κατὰ τὴν ρηθεῖσαν Ἰουστινιάνειον νεαρὰν ἐκποιούμενος ἐκκλησιαστικὸν ἱερὸν, ἢ ἀκίνητον, καὶ τοῦτο οὐ πρόσκειται τῇ ρηθείσῃ νεαρᾷ. Ἱεροσυλία γὰρ ἀντικρὺς ἐστὶν ἢ μὴ κατὰ τὴν νεαρὰν γινόμενη ἐκποίησις.

ΑΡΙΣΤ. Ἄπρατα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα· εἰ δὲ μὴ πρόσδορον ἔχει, γνώμη τῶν ἐπισκόπων πιπράσκειται. Εἰ δὲ ἡ ἀνάγκη οὐχ ὑπομένει βουλευσασθαι, τοὺς γείτονας ὁ πιπράσκων συγκαλέσει· εἰ δ' οὐχ οὕτω, Θεῷ καὶ τῇ συνόδῳ ὑπεύθυνος.

Οὐκ ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκποιεῖσθαι πράγματα· θεῖου γὰρ εἰσι ταῦτα δικαίου, καὶ διὰ τοῦτο ἄπρατα. Εἰ δὲ τις κτῆμα ἔχων ἀπρόσοδον, καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ βαρυνομένην χρέεσιν, ἢ περιστάσεσιν ἄλλαις πιεζομένην, καὶ βουλευθῆ τοῦτο διαπράσαι, ὥστε τὴν τιμὴν αὐτοῦ καταβαλεῖν εἰς ἀπόφλησιν τῶν χρεῶν, ἢ εἰς ἄλλας τινὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας, μὴ τοῦτο πωλεῖσθαι ἀνευ

(1) οὐ μόνον . . . περὶ ἐκποιήσεως, οὐ καίτοι παρὰ 'Ε. εἰ μὴ λατινιστί· παρὰ δὲ Βενερ. οὕτως· οὐ μόνον ἐπισκοπικῶν ἢτοι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ μοναστηριακῶν.

γνώμης τοῦ μητροπολίτου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν συνεπισκόπων αὐτοῦ. Εἰ δ' οὐκ ἔχει καιρὸν, διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ ἀνάγκην, τούτοις περὶ τοῦ ἀπρόσοδου ἀκινήτου βουλευσασθαι, ὡς μέλλει τοῦτο πωλῆσαι, καὶ τοὺς γείτονας συγκαλείτω εἰς μαρτυρίαν, ἵνα τὰς ἐπισυμβάσας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ περιστάσεις, δι' ἧς τὸ τοιοῦτο πωλεῖ ἀκίνητον, ἐπιγινώσκωσι, καὶ τῇ συνόδῳ ταῦτα καὶ μετέπειτα παραστήσωσι. Εἰ δὲ οὐ ταῦτα φυλάξει, ἀλλ' αὐτοβούλως ποιήσεται τὴν διάπρασιν, καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῇ συνόδῳ ἔσται ὑπεύθυνος, καὶ ἀλλότριος τῆς τιμῆς.

Κανὼν ΚΖ'. (ΛΕ'.)

Πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐπὶ βαρυτέρῳ ἁμαρτήματι ἐλεγχθέντες, χειροθεσιαν, ὡς λαϊκοί, μηδαμῶς ὑποδέξωται.

Ὅμοίως ἐβεβαιώθη, ὡς, εἴαν ποτε πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι, ἐπὶ τινὶ βαρυτέρῳ ἁμαρτίᾳ (1) ἐλεγχθῶσι, τῇ ἀναγκαιῶς αὐτοὺς τῆς λειτουργίας ἀποκινούσῃ, μὴ ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς χεῖρας ὡς μετανοοῦσιν, ἢ ὡς πιστοῖς λαϊκοῖς· μηδὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς, ὥστε ἀναβαπτιζομένους, πρὸς τὸν τοῦ κλήρου βαθμὸν προκόπτειν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ διὰ τινὰ ἁμαρτήματα καθαιρούμενοι, καὶ τῶν οἰκείων βαθμῶν ἐκπίπτοντες, οὐκ ἀφορίζονται, εἰ μὴ ἐπὶ τινῶν εἰδικῶν ἁμαρτημάτων· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ καθαιρέσις ἀντὶ πάσης ἄλλης τιμωρίας. Φησὶ γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν λβ'. κανόνι αὐτοῦ· Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοί, τοῦ βαθμοῦ κατάγονται· τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται· Οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ ταυτὸ. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρὼν λέγει κανὼν· εἴαν γὰρ πρεσβύτερος ἢ διάκονός, φησιν, ἐν βαρυτέρῳ ἁμαρτήματι ἐλεγχθῆ, ἐξ ἀνάγκης καθαιροῦντι αὐτὸν, οὐ χρὴ ἀφορίζεσθαι αὐτὸν, καὶ ὡς μετανοοῦντι αὐτῷ ἐπιτίθεσθαι χεῖρας· τοῖς γὰρ προσερχομένοις τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐξαγο-

(1) ἐγκλήματι Βενερ. — ἁμαρτήματι Κ. Τρ.

ρεύουσιν ἀμαρτήματα, ἐπιτίθουν τὰς χεῖρας οἱ ἀρχιερεῖς, ἢ κατὰ γνώμην αὐτῶν οἱ ἱερεῖς, καὶ εὐχόμενοι ἀφώριζον αὐτούς, καὶ ἴστων ἕκαστον εἰς τόπον ἐπιτιμίου πρὸς τὸ ἀμάρτημα αὐτοῦ· τοῦτο οὖν οὐ χρὴ, φησι, γίνεσθαι ἐπὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐκπιπτόντων τῆς λειτουργίας, μηδὲ εἰς τόπον καθίστασθαι αὐτούς πιστῶν λαϊκῶν ἀφορισθέντων, μηδὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς βαπτίζεσθαι, ὡς τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος ἅπαντα μολυσμὸν καθαίρειν πιστευόμενου, ἵσπερ αὖθις μετὰ τὸ βάπτισμα, ὡς τοῦ ῥύπου τῆς ἀμαρτίας κεκαθαρμένους, προκόπτειν εἰς τὸν τοῦ κλήρου βαθμὸν. Ἐκπλύνει μὲν γὰρ τὸ θεῖον λουτρὸν ἅπαντα ῥύπον ἀμαρτιῶν πιστεύομεν, ἐν δὲ βάπτισμα ποιεῖν ἡμῖν παραδέδοται.

ΒΛΑΣ. Τινὲς τῶν τοῦ βήματος, καθαιρεθέντες διὰ τινὰ ἐγκληματικὰ αἰτιάματα, ἤθελον, ὡς ἔοικεν, εἰς ἀναγνώστας ταχθῆναι, ἢ εἰς ἑτέρους βαθμοὺς ἔξω τοῦ βήματος ἄντας, καὶ ἔλεγον, ὡς, ἐπεὶ μετανοοῦμεν, καὶ εἰς τόπον κατηντήσαμεν λαϊκῶν, ὀφείλομεν καὶ εἰς βαθμοὺς τοιούτους προκόπτειν, εἰς οἷους καὶ οἱ λαϊκοὶ προκόπτουσι. Τοῦτο οὖν μὴ δεξάμενοι οἱ Πατέρες, ὥρισαν τοῖς καθαιρεθεῖσι μὴ ἐπιτίθεσθαι παρὰ τῶν ἀρχιερέων χεῖρας χάριν οἰασθέντινος κληρώσεως, καὶ μετανοῶσι, καὶ ὡς πιστοὶ λαϊκοὶ δέχονται. Ἐπεὶ δὲ ἔλεγόν τινες, ὡς τὸ βάπτισμα ῥύπον πάντα ἐκπλύνει, καὶ ἐζήτουν ἐκ δευτέρου βαπτισθῆναι, ὥστε ἀποπλουθῆναι τάχα τὴν ἐγκληματικὴν ἀκαθαρσίαν, δι' ἣν καθαρῆθησαν, καὶ οὕτω κληρωθῆναι, ὥρισαν οἱ Πατέρες, μηδὲ τοῦτο γίνεσθαι, ὅτι ἐν βάπτισμα ποιεῖν ἡμῖν παραδέδοται. Ἰσπερ σημείωσαι καὶ ἀπὸ τούτου, ὅτι οἱ μετὰ τὴν καθάρσιν ἀναγινώσκοντες ἐπ' ἁγίου, ἢ εὐχὰς διδόντες καὶ εὐλογητὸν, κακῶς ποιοῦσιν.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος ἐλεγχόμενος καὶ μεταγινώσκων, οὐκ ἀναβαπτίζεται ὡς προκόψων· οὐδ' ὡς λαϊκὸς αὖθις χειροτονεῖται.

Ἄπαξ πρεσβύτερος καθαιρεθεὶς, ἢ διάκονος, διὰ τι ἀμάρτημα, καὶ μεταγνοὺς ἐπ' αὐτῷ, οὐκέτι ὡς λαϊκὸς πάλιν χειροτονηθήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ἀναβαπτισθήσεται, ἐπὶ τῷ ὑπο-

πλύνει τὰ ἀμαρτήματα, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἱερέων ἢ τῶν διακόνων αὖθις τυχεῖν· ἐν γὰρ ὁμολογοῦμεν καὶ γινώσκομεν βάπτισμα.

Κανὼν ΚΗ'. (Λς'.)

Πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ κληρικοὶ, οἱ ἐν τῷ ἰδίῳ κρίγματι ἔκκλητον παρέχοντες ἐπὶ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς κοινωτῆρας (1) μηδαμῶς δεχθῶσι.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοὶ, ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν τὰ δικαστήρια μέμφωνται τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, οἱ γείτονες ἐπίσκοποι ἀκροάσωνται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινεσεως (2) τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαθῶσιν οἱ προσκαλούμενοι παρ' αὐτῶν (3) ἐπίσκοποι. Διὸ, εἰ καὶ περὶ αὐτῶν ἔκκλητον παρέχειν νομίσωσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων πολλάκις ὄριστα. Οἱ δὲ πρὸς περαματικὰ δικαστήρια διεκκαλούμενοι, παρ' οὐδενὸς ἐν τῇ Ἀφρικῇ δεχθῶσιν εἰς κοινωτῆραν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληρικοὺς ὑπόθεσιν ἔχοντας, οἱ κανόνες παρὰ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν δικάζεσθαι διωρίσαντο. Εἰ γοῦν κληρικοὶ παρὰ τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ δικασάμενοι αἰτιῶνται τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, τοὺς γείτονας ἐπισκόπους χρὴ συγκαλεῖσθαι, καὶ ἀκροᾶσθαι τῆς ὑποθέσεως ἐκείνου, μετὰ συναινεσεως καὶ τοῦ κρίναντος ἐπισκόπου. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τῆς ψήφου τῶν προσκληθέντων ἐπισκόπων ἔκκλητον αἰτοῦσι, πρὸς τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας δεῖ ἀπιέναι, ἕπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὄρισθη. Εἰ δὲ πέραν τῆς θαλάσσης, ἦτοι εἰς ἄλλας ἐπαρχίας πόρρω κειμένας ἀπίοιεν οἱ ζητοῦντες τὴν ἔκκλητον, ἵνα ἐκεῖ ταύτην γυμνάσωσιν, ἀφωρισμένοι, φησὶν, ἔστωσαν, ἐν Ἀφρικῇ πρὸς κοινωτῆραν μὴ δεχόμενοι. Ἐντεῦθεν ὁ τυφὸς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας καταβάλλεται,

(1) Σ. Ρ. — ἐκ κοινωτίας Ἰουστ. Κ. — (2) συναιρίσεως Ἰουστ. — (3) δι' αὐτῶν Ἰουστ. Κ. Τρ. Κ.

αύχόντων αὐτοῖς δεδόσθαι πάσας τὰς ἐκκλήτους τηρεῖν. Εἰ γὰρ τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐν Ἀφρικῇ οὐ συγχωροῦνται τηρεῖν, καὶ ἡ Ρώμη γὰρ πέραν θαλάσσης διάκειται πρὸς τὴν Ἀφρικὴν, πολλῶ μᾶλλον καθ' ἑτέρων χωρῶν οὐχ ἔξουσι τοιοῦτον δίκαιον.

ΒΛΑΣ. Εἰς τὸν ιε'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου ἀρκούντως ἐγράψαμεν περὶ δικαστηρίων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀνάγνωθι τὰ ἐν ἐκείνῳ γραφέντα. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν φησιν, ὡς, ἐπεὶ τῶν εἰκότων ἐστὶ τινὰς κληρικοὺς ἀπαρέσκεσθαι ἐπὶ ταῖς κρίσεις τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, δεόν ἐστὶ μετὰ θελήσεως τούτων μετακαλεῖσθαι αὐτοὺς γειτνιαζόντας ἐπισκόπους πάντως ἀρκούντας, καὶ ἀξιοῦν παρὰ τούτων λυθῆναι τὴν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν. Εἰ δέ, φησι, καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως τούτων τῶν γειτνιαζόντων ἀπαρέσκονται, οὐκ ὀφείλουσιν ἐγκαλεῖσθαι εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἤγουν εἰς μητροπολίτας ἑτέρων ἐπαρχιῶν, ἀλλ' εἰς τὸν πρῶτον τῆς προσφόρου ἐπαρχίας· τοῦτο γὰρ καὶ εἰς τὰ δικαστήρια τῶν ἐπισκόπων προωρίσθη· οἱ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντες, ἀφοριζέσθωσαν. Σημείωσαι οὖν, ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ὑβριπαθεῖν οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τῶν κληρικῶν αὐτῶν ἀπαρεσκομένων ἐπὶ ταῖς ἐκείνων ἀποφάσεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον προσδέχεσθαι αὐτοὺς, καὶ συναινεῖν εἰς τὸ παρὰ γειτνιαζόντων ἐπισκόπων τηρηθῆναι τὴν τούτων ἀπόφασιν. Τινὲς δ' ἀκούοντες τοῦ κανόνος λέγοντος, ὡς οἱ γείτονες ἐπίσκοποι ἀκροάζονται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαθῶσιν οἱ προσκαλούμενοι δι' αὐτῶν ἐπίσκοποι, λέγουσιν ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὸν πρῶτως δικάσαντα ἐπίσκοπον παρουσιάζειν εἰς τὸ τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων δικαστήριον. Ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ· ὁ γὰρ ἀπαξ ἀποφηνάμενος πέπαυται τοῦ εἶναι δικαστής· τὸ δὲ, μετὰ συναινέσεως, εἴρηται, ἵνα μὴ κατὰ ἀναισχυντίαν καὶ χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου, τὴν ἐκκλήτον ζητῶσιν οἱ κληρικοὶ, ἀλλὰ μετὰ ὀρισμοῦ τούτου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ παρόντες κανόνες ἐτέθησαν ἐν Καρθαγένῃ, ἤγουν ἐν Ἀφρικῇ, περαματικὰ πάντως δικαστήρια κληθήσονται τὰ τῆς Ρώμης· καὶ σημείωσαι ἀπὸ τούτου, ὅτι

μάτην καυχῶνται οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, λέγοντες πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τὰ ζητήματα ὀφείλειν διευλυτοῦσθαι παρ' αὐτοῖς κατὰ λόγον ἐκκλήτου. Εἰ γὰρ τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐν Ἀφρικῇ οὐ συγχωρεῖται τηρεῖν, πολλῶ μᾶλλον καθ' ἐτέρων χωρῶν οὐχ ἔξει τὸ τοιοῦτον δίκαιον.

ΛΡΙΣΤ. Κληρικοὶ καταγνωσθέντες, ἂν αἰτιῶνται τὸν διαγνόντα, μὴ πέραν Θαλάσσης ἐκκαλεῖσθωσαν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς γείτονας ἐπισκόπους καὶ τὸν ἴδιον· εἰ δὲ μὴ, ἐν Ἀφρικῇ ἀκοινώνητοι ἔσονται.

Τὸ εὐπρεπὲς ἐν πάσιν οἱ Πατέρες συντηροῦντες, καὶ τὸ μὴ σκύλλεσθαι τοὺς ἐπισκόπους, ὡς ἔτυχεν, ὤρισεν ἡ ἐν Ἀφρικῇ αὕτη σύνοδος, τοὺς ἐπὶ τισιν αἰτίαις παρὰ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων καταδικασθέντας κληρικοὺς, καὶ οἰομένους ἀδικεῖσθαι, μὴ πέραν Θαλάσσης, πρὸς τὸν Ῥώμης τυχὸν ἐπίσκοπον, ἢ τοὺς λοιποὺς, ἐκκαλεῖσθαι· ἀλλὰ πρὸς τοὺς γείτονας ἐπισκόπους, καὶ μετὰ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τὰ μεταξὺ αὐτῶν τηρεῖσθαι καὶ διαλύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἀπροσδέκτους εἶναι εἰς κοινωνίαν ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ.

Κ α ν ὦ ν ΚΘ'. (ΛΖ'.)

Ἐἴ τις ἀπὸ κοινωνίας ὦν, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι κοινωνῆσαι τολμήσῃ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδικην προήγαγεν.

Ὅμοίως ἤρесе συμπάσῃ τῇ συνόδῳ, ἵνα, ὁ διὰ ῥαθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος (1), εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε οἷοςδήποτε κληρικός, ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδικῆς τὴν ψῆφον ἐξεννοχέται κριθῇ.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐπιτιμωμένους, ἧτοι ἀφοριζομένους, χρὴ, κὰν μὴ δικαίως λέγασιν ἐπιτιμηθῆναι, ἐμμένειν τῷ ἐπιτιμίῳ,

(1) ὑπὸ κοινωνίας γενόμενος Βενετ.

ἕως ἂν ἀκουσθῶσι παρὰ τοῦ ἔχοντος δίκαιον ἀνακρίνειν τὰ τοιαῦτα. Εἰ δὲ ὁ ἐξ ἐπιτιμίου γενόμενος ἀκοινώνητος τολμήσει εἰς κοινωσίαν ἐλθεῖν πρὸ τοῦ ἐξετασθῆναι, εἰ εὐλόγως γέγονεν ἀκοινώνητος ἢ μὴ, αὐτὸς ἑαυτόν, φησι, κατεδίκησα. Καὶ ὁ ιδ'. δὲ κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου περὶ τούτου διαλαμβάνει.

ΒΑΣ. Ἀπὸ τοῦ ιδ'. κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, λέγουσιν τινες, ὀφείλειν πάντας τοὺς ὅπως δῆποτε παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἀφοριζομένους, δέχεσθαι εὐπειθῶς τὸν ἀφορισμὸν, καὶ φυλάττειν αὐτόν, μέχρις ἂν διαγνωσθῇ, εἰ ἄρα καλῶς εἴτε κακῶς ἐπηνέχθη. Φησὶ γὰρ οὗτος ὁ κανὼν τὸν ἀφορισθέντα κληρικὸν διὰ ῥαθυμίαν, ἢ τοι ἀμάρτημα, μὴ αὐτεκδίκητον γίνεσθαι, καὶ καταφρονεῖν τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸ ἐξετάσεως, εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ, κατὰ δίκην καθυποβάλλεσθαι. Καὶ πολλοὶ μὲν οὕτω τούτους τοὺς κανόνας ἐκλαμβάνονται. Ἄλλοι δὲ εὐρίσκοντες τὸ ια'. κεφ. τοῦ θ'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, λέγον, ἐκ ποίων αἰτιῶν ἀφορίζεται ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, καὶ τὸ ιε'. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου, λέγον, ἐκ ποίων τις αἰτιῶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀφορίζεται, καὶ καθαιρεῖται, καὶ τὸ ις'. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου λέγον, ἐκ ποίων αἰτιῶν κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀναθεματίζεται, λέγουσιν, ὅτι, ἐάν μὲν ἐξ αἰτιῶν δηλουμένων ἐν τοῖς διαληφθεῖσι κεφαλαίοις ἀφορισθῇ παρὰ ἐπισκόπου κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ὀφείλει φυλάττειν τὸν ἀφορισμὸν, καὶ ἂν ὅπως ἂν καὶ ἐπηνέχθη, καὶ μὴ καταφρονεῖν αὐτοῦ, μέχρις ἂν δοκιμασθῇ ἢ τούτου αἰτία· εἰ δὲ διὰ τι ἕτερον αἴτιον ἀμετόχως οὕτως ἀφορίσῃ ἐπίσκοπος λαϊκὸν ἢ κληρικὸν, τυχόν ὅτι οὐ στασιάζει κατὰ τοῦ οικείου πραιτορος (1), ὅτι οὐ δίδωσιν αὐτῷ πρᾶγμα τι οικεῖον, ἢ ὅτι οὐ συναινεῖ τῷ ἀδίκῳ ἢ τολμηρῷ τούτῳ θελήματι, ἀκινδύνως καταφρονήσει τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ μᾶλλον ὁ ἀφορίσας κολασθήσεται. Εἰ γὰρ δοθῇ, εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως ἔχειν ἐπ' ἀδείας τὸν ἐπίσκοπον ἀφορίζειν λαϊκοὺς τε καὶ κληρικοὺς, καὶ ἔχειν πρὸς ἀνάγκης τοὺς ἀφοριζομένους φυλάττειν τὸν ἀφορισμὸν, κατατολμήσουσι τυραννίδος οἱ ἐπίσκοποι, καὶ παντὸς πράγματος κα-

(1) X. Tr. — πραιτωρείου 'E, — πραιτορος Βενερ.

τακυριεύσουσι, καὶ οὐδεὶς ἔσται ὁ ἀντιπίπτων αὐτοῖς διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀφορισμοῦ· ἴσως δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς κητορχήσονται, καὶ πολλῶν κακῶν παραίτιοι οἱ θεοὶ κανόνες γενήσονται, ὅπερ ἄτοπον. Ὅρα γάρ μοι καὶ τὸν παρόντα κανόνα λέγοντα, τότε ὀφείλειν τὸν ἀφορισμὸν φυλάττεσθαι, ὅτε διὰ ῥαθυμίαν ἐπενεχθῆ, ἤγουν διὰ ἀμάρτημα ἐπεγνωσμένον πάντως τοῖς κανόσι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα· ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω τίνι ἐκ τούτων ἀκολουθήσει· καὶ γὰρ ὑπὸ τοῦ εὐλαβοῦς ἔλκωμαι, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀκανονίστου μεθέλκομαι. Ζητῶ οὖν μαθεῖν τὸ ποιητέον, ὡς θέλων διὰ βίου παῖς εἶναι καὶ μαθητής. [Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα διοριζόμενον καθαιρεῖσθαι τοὺς μετὰ τὸν ἀφορισμὸν ἐνεργοῦντάς τι ἱερατικόν. Ἀνάγνωθι καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα γραφέντα] (1).

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀκοινώνητος κοινωνήσας πρὸ συμπαθείας, αὐτοκτάκριτος.

Ὁ ἀφορισθεὶς, καὶ πρὸ τοῦ λυθῆναι τοῦ ἀφορισμοῦ λειτουργήσας, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίκην ἐπήγαγεν.

Κανὼν Α'. (ΑΠ'.)

Περὶ κατηγοροῦντος καὶ κατηγορουμένου.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ κατηγορῶν ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν (2) ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος, εἰς φοβῆται βίαν (3) προπετοῦς πολυπληθείας, τόπον ἑαυτῷ ἐπιλέξῃται ἔγγιστα, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν αὐτῷ δυσχέρεια μάρτυρας προκομίσει, ἐνθα τὸ πρᾶγμα (4) περατοῦται.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ κληρικοί, φησι, δύο κατ' ἀλλήλων ἔχωσι, καὶ ὁ εἰς φοβῆται βίαν, ἐν τῷ τόπῳ (5) ἐν ᾧ συνίσταται τὸ δικαστήριον, ὡς ἴσως ἐπαναστατησομένου αὐτῷ τοῦ λαοῦ, προσκειμένου τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἔάσοντος αὐτὸν παραγαγεῖν μάρτυρας, ἐνδιδόσθω αὐτῷ ἕτερον ἐπιλέξασθαι τό-

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, σημείωσαι οὐ κεῖται παρὰ 'Ε. ἐν δὲ Χ. Τρ. ἐν περιελίδω. —

(2) Π. 'Ιουστ. Χ. Τρ. 'Ε. Κ. — ἐνθα Βευερ. — (3) φοβῆται ἀτιμίαν 'Ιουστ. Κ. Ἐ. — (4) αὐτοῦ Σ. 'Ρ. — (5) Χ. Τρ. — τόπῳ, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. καὶ Κ. εἰ μὴ λατινιστὶ παρὰ τῆς τελευταίῳ.

πον, ἵνα ἐκεῖ τὸ δικαστήριον γένηται, ἐγγίστα δὲ διακείμενον τόπον, καὶ μὴ πάνυ πόρρω τυγχάνοντα, ὥστε μήτε τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, μήτε τοῖς δικάζουσιν εἶναι δυσχερῆ τὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀπέλευσιν, ὡς ἂν εὐχερῶς ἐκεῖ μάρτυρες παραστῶσι, καὶ ἡ υπόθεσις περατωθῇ. εἰ γὰρ πόρρω διάκειται ὁ τόπος, ἐν ᾧ μέλλει συνίστασθαι τὸ δικαστήριον, καὶ ἡ τῶν μαρτύρων παραγωγή δυσχερῆς ἔσται· οὐ γὰρ πεισθήσονται οἱ μάρτυρες ὑπερορίως ἀποδημῆσαι· οὐδενὶ γὰρ ὀφείλει τὸ ἴδιον ὀφφικίον ἐπιζήμιον γίνεσθαι, ὁ νόμος φησὶ τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ὀφφικίου Ῥωμαϊκόν ἐστὶ, σημαῖνον διοίκησιν καὶ ἀξιοπιστίαν.

ΒΑΛΣ. Ἐπεὶ τῶν εἰκότων ἦν παραδυναστεύειν τινὰ ἐκ τῶν δικαζομένων ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἡ διαδικασία γίνεται, ὤρισαν οἱ Πατέρες, ἵνα, ἐὰν τις ἐξ αὐτῶν, εἴτε δηλονότι ὁ κατηγορῶν, εἴτε ὁ κατηγορούμενος, εἰς τὸν οἰκεῖον φόρον, ἦγουν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ, ὑποπτεύσῃ βίαν παθεῖν ἀπὸ πολυπληθείας δημῶδους ἀτάκτου λαοῦ, διὰ φόβον τοῦ ἀντιδίκου, ἢ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δυσχέρειά ἐστὶ (1) μάρτυρας παραχθῆναι, ἔχη ἐπ' ἀδείας ἕτερον ἐπιλέξασθαι πλησιόχωρον τόπον, ἵνα ἐκεῖ τὸ δικαστήριον προβῇ χωρὶς φόβου παντός, καὶ ἡ τῶν μαρτύρων παραγωγή εὐχερῶς γένηται, καὶ οὕτω διευλυτωθῇ βραδίως ἡ υπόθεσις. Καλῶς δὲ εἶπεν ὁ κανὼν ἐπιλέγεσθαι ἐγγίστα διακείμενον τόπον· εἰ γὰρ πόρρω διάκειται, οὐκ ἀναγκασθήσεται ὁ δικαστὴς ἢ ὁ ἀντίδικος ἀκολουθῆσαι τῇ ἐπιλογῇ ταύτῃ. Οἶμαι δὲ, ὅτι ταῦτα χῶραν οὐκ ἔχουσιν εἰς τὰ πατριαρχικὰ δικαστήρια, ὅτι οὐδεὶς δύναται φόβον προβαλέσθαι ἐνθα ἡ ἐξουσία τῆς πατριαρχικῆς μεγαλειότητος ὑπερβαίνει πᾶσαν δυναστείαν· ἀλλ' εἰς ἐπισκοπικὰ εὐτελῆ δικαστήρια τὰ τοῦ κανόνος ἐκληφθήσεται, ὅπου καὶ ἡ τοῦ δικαστοῦ καὶ ἡ τῶν ἀντιδίκων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάστασις ἐστὶν εὐχερῆς.

ΑΡΙΣΤ. Κατηγορῶν, ἢ κατηγορούμενος, βίαν φοβούμενος, ἐπιλεγέτω τόπον ἄσυλον.

(1) τὸ, ἴστιν, οὐ κίται παρὰ Διὸν.

Ὁ κατηγορῶν τινος, ἐὰν βίαν ὑποπτεύῃ παθεῖν παρὰ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορουμένου, ἢ τὸ ἀνάπαλιν ὁ κατηγορούμενος παρὰ τοῦ κατηγοροῦ, οἷον ἐθέλῃσι τόπον εἰς ἀσφάλειαν αὐτῶν ἐπιλεγέσθωσαν, ὥστε εὐχερῶς ἔχειν, καὶ τοῖς ἴσως ὑποῦσιν αὐτοῖς μάρτυσιν ὁμιλεῖν, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀκινδύως ἀπαντᾶν· ἵνα μὴ διὰ τὸν τιοαυτον φόβον ἢ ὁ κατήγορος τῆς αἰτιάσεως ἀποστῇ, ἢ ὁ κατηγορούμενος· λάθρα τοῦ δικαστηρίου ὑπαναχωρήσῃ, καὶ ἀπὸν καταδικασθῇ.

Κανὼν ΛΑ'. (ΛΘ'.)

Ἐὰν τινες κληρικοὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων προβιβαζόμενοι καταφρονῶσι, μηδὲ ἐκεῖ μείνωσιν, ὅθεν ἀναχωρήσαι οὐκ ἠθέλησαν.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα οἰοιδήποτε κληρικοὶ καὶ διάκονοι, ἐὰν μὴ πειθαρχῶσι τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν, βουλομένοις διὰ τινὰς ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν τούτους πρὸς μείζονας ἀναβιβάζειν τιμὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσιν, ἐξ οὗ ἀναχωρήσαι οὐκ ἠθέλησαν.

ΖΩΝΑΡ. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ἐὰν οὖν κληρικὸς οἰοιδήποτε καὶ διάκονος, (διάκονον δ' ἐνταῦθα οὐ τὸν διακόνου ἔχοντα χειροτονίαν φησὶν, ἀλλ' ἅπαντα κληρικόν, διάκονον ὠνόμασεν, ὡς διακονίαν τινὰ, ἦγουν ὑπηρεσίαν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πληροῦντα· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ εἰπεῖν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσι, καὶ τοὺς ἀναγνώστας γὰρ καὶ λοιποὺς ἐν τῷ οἰκείῳ βαθμῷ διακονεῖν λέγει·) ἐὰν οὖν μὴ πειθαρχῇ κληρικὸς τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ, θέλοντι προβιβάσαι αὐτὸν εἰς μείζονα βαθμὸν, οἷον διάκονον εἰς πρεσβύτερον, ἢ ὑποδιάκονον εἰς διάκονον, καὶ καθεζῆς, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ μενέτω, ἐν ᾧ ἦν, καὶ οὗ ἀποστῆναι οὐκ ἠθέλησεν.

ΒΑΛΣ. Τινὲς, ὡς ἔοικε, κληρικοὶ, μετακαλούμενοι παρὰ

τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν πρὸς μείζονας βαθμοὺς διὰ χρησιμότητα τῶν ἐκκλησιῶν, οὐκ ἐπέθοντο τοῦτο ποιῆσαι, διὰ τὸ ἀναπαύεσθαι ἐπὶ τοῖς κατεχομένοις παρὰ τούτων βαθμοῖς, ἀπὸ κέρδους ἴσως, ἢ καὶ σωματικῆς ἀναπαύσεως. ὤρισαν οὖν οἱ Πατέρες, ἵνα, ἐάν τινες κληρικοὶ οἰονδήτινα διακονίαν ἱερατικὴν ἐνεργοῦντες, (οὐδὲ γὰρ ἐκλαμβάνονται ἐνταῦθα οἱ διάκονοι εἰς τοὺς ἐν τῷ ἀγίῳ βήματι διακονοῦντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας οἰονδήτινα διακονίαν ἐκκλησιαστικὴν,) οὐ πείθονται τοῖς ἐπισκόποις τούτων, βουλομένοις προαναβιβάζειν αὐτοὺς εἰς μείζονας βαθμοὺς δι' ἀναγκαστικὴν αἰτίαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐξέχονται ὡς κατέχουσι βαθμῶν ἢ τόπων, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ εἶναι αὐτοὺς καὶ (1) διακονεῖν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, λέγουσιν τινες, ὡς ἐκ τούτου δέδοται ἄδεια τοῖς πατριάρχεις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις μεθιστᾶν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἄλλους ἱερατικοὺς ἀπὸ τῶν ὀφφικίων αὐτῶν, μάλιστα δ' εἰπεῖν, καθαιρεῖν τούτους ψηφίζομένους εἰς ἐκκλησίας οἰασιδήτινας καὶ μὴ καταδεχομένους τὴν ψῆφον. Ἔμοι δὲ δοκεῖ, ὡς ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου οὐκ ἀναγκάζονται οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες, ἢ ἕτεροι κληρικοὶ, καταδέχεσθαι καὶ ἄκοντες τὰς διὰ ψήφου ἐπισκοπικῆς διδομένας τούτοις ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐκλαμβάνεσθαι τὸν κανόνα εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας ἐκκλησιαστικὰς οἰασιδήτινας διακονίας, καὶ εἰς μείζονας τιμὰς ἢ βαθμοὺς μετακαλουμένους, καὶ μὴ πειθομένους τῇ ἐπισκοπικῇ μετακλήσει, καὶ μάλλον ὅτε διὰ χρησιμότητα τῆς ἐκκλησίας αὕτη γένηται. Τὸ μὲν γὰρ ἄκοντά τινα μὴ ἀναδέχεσθαι χειροτονίαν ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, συγγνωστόν ἐστίν, ἴσως τὴν χειροτονίαν εὐλαβοῦμενον διὰ οἰονδήτινα τρόπον ἐπαινετόν· τὸ δὲ μὴ ἀκούειν τοῦ ἐπισκόπου τοὺς κληρικοὺς, ἢ καὶ τοὺς ἄρχοντας, μετακαλουμένους τούτους εἰς μείζονα ὀφφικία, οὐ μόνον οὐκ ἐστὶ συγγνωστόν, ἀλλὰ καὶ κολάσεως ἄξιον. Εἰ γὰρ τις τυχὸν ἐν διακόνοις (2)

(1) Βενερ. Κ. — ἀνευ τοῦ, καὶ, Χ. Τρ. — (2) ἐν διακονίᾳ Χ. Τρ.

ὄν, οὐ πείθεται σφραγισθῆναι ραιφερενδάριος ἢ διδάσκαλος (1) διὰ τὸν κόπον, καὶ δουλεῦσαι τῇ ἐκκλησίᾳ, κολασθήσεται· καὶ εἴ τις, πρωτεκδικος ὢν, οὐ θέλει προβιβασθῆναι εἰς ἱερομνήμονα διὰ τὸ ἀκερδῆς τοῦ ὀφφικίου, ἐκβληθήσεται καὶ ἀπὸ τοῦ πρωτεκδικίου· καὶ εἴ τις ἀναγνώστης ὢν, οὐ θέλει προαναβιβασθῆναι εἰς μείζον ὀφφικιον, ὡς κοπηρὸν, καθαιρεθήσεται. Καὶ δῆλον τοῦτο ἀπὸ τοῦ μὴ ψηφίζεσθαι παρὰ παντὸς ἐπισκόπου κληρικὸν εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ παρὰ μόνων τῶν ἐχόντων ἐπισκοπὰς· οἱ γὰρ μητροπολίται, οἱ μὴ ἔχοντες ἐπισκοπὰς, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὑπὸ μητροπολίτην ὄντες, οὔτε ψηφίζεσθαι κληρικοὺς αὐτῶν δύνανται, οὔτε κατὰ κανόνας κολάζουσιν αὐτοὺς ἀπειθοῦντας. Ἄραρεν οὖν (2) τὸν κανόνα ἐκληθεῖναι εἰς τοὺς μὴ πειθομένους προαναβιβασθῆναι εἰς ἐκκλησιαστικὸν ὀφφικιον, καὶ οὕτως ἔχειν χώραν εἰς πάντας τοὺς ἐπισκόπους, καὶ εἰς πάντας τοὺς κληρικοὺς. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μετακινεῖσθαι ἀπὸ τῶν οἰκείων βαθμῶν τοὺς κληρικοὺς, μὴ πειθομένους τοῖς ἐπισκόποις προσκαλουμένοις τούτους εἰς μείζονας τιμὰς διὰ τινος ἀναγκαστικῆς αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, μὴ εἴπης, ὡς, αἰτίας ἀναγκαστικῆς μὴ οὔσης (3), οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἐπίσκοποι προαναβιβάζειν τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν· καὶ αἰτίας γὰρ τιαύτης μὴ προκειμένης (4), ἐνδυνάμως ὁ ἐπίσκοπος τοὺς κληρικοὺς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦδε τοῦ βαθμοῦ εἰς μείζονα τόπον προαναβιβάσει καὶ ἄκοντας, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Καὶ σημείωσαι, ὅτι πρὸς μείζονας τόπους μετακινεῖν τοὺς κληρικοὺς ἐνεδόθη τοῖς ἐπισκόποις, οὐ μὴν καὶ πρὸς ἥτονον· ὡσπερ οὐδὲ ὑβρίζειν καὶ ἀτιμοῦν αὐτοὺς διὰ τοῦ συγγέειν τὰς τάξεις τῶν ἱερῶν βαθμίδων, καὶ τὸν χθὲς γεγονότα ἴσως ἄρχοντα, ἐπάνω τῶν προγενεστέρων ἀρχόντων ἱσταῖν, ἢ καὶ τὸν μηδὲ ὄλως ὄντα ἄρχοντα, διὰ περικοπῆς (5) εἰς μείζονα τόπον καθιστᾶν. Ἔσαύτως σημείωσαι, ὅτι καὶ

(1) Χ. Τρ. — ραιφερενδάριον ἢ διδάσκαλον Βενερ. 'Ε. — (2) Ἐ. — ἀρα γοῦν Χ. Τρ. — ἀρ' οὖν Βενερ. — (3) μὴ προκειμένης Χ. Τρ. — (4) μὴ οὔσης Χ. Τρ. — (5) Χ. Τρ. 'Ε. — διὰ περικοπῆν Βενερ.

τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια, ἤγουν τὰ ἀρχοντικά, οὐκ εἰσὶ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐπισκόπων, ὡς τινες λέγουσιν, ἀλλὰ τῆς τῶν κανόνων αὐθεντίας καὶ φιλοτιμίας, ὡς περ οὐδὲ τὰ τῶν λοιπῶν ταγμάτων δίκαια, ἤγουν τῶν διακόνων, τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν μετὰ διαστίξεως, ἤγουν ἐξ ἀπειθείας ἐξέπιπτον ἐκ τῶν οικείων βαθμῶν οἱ κληρικοί, ἀλλ' εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως (1) καὶ ὅτε θελήσει (2) εἶχον οἱ ἐπίσκοποι τοῦτο γενέσθαι· τοῦτο δὲ οὐκ ἔδοξε τοῖς θεοῖς Πατράσιν. Ἔτι σημείωσαι, ὅτι οὐδεμία ἐστὶ διαφορὰ κληρικῆτος καὶ ἀρχοντικῆτος· ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς αἰτίας μετακινεῖται καὶ ὁ ἄρχων ἀπὸ τοῦ ἀρχοντικῆτος αὐτοῦ, ἀφ' ἧς καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος. Ἔτι σημείωσαι, ὅτι ἐπεὶ τῷ ὀνόματι τῶν κληρικῶν καὶ οἱ μοναχοὶ περιέχονται, καλῶς ἐκληφθήσονται τὰ τοῦ κανόνος καὶ εἰς τοὺς διακονητάς τῶν μοναστηρίων.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ μείζων τιμὴν ἀπωθούμενος, καὶ ἣν ἔχει προσκοπέσει.

Ὁ τιμῆς μείζωνος κρινόμενος ἄξιος παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, καὶ δι' ἀναγκαίαν αἰτίαν τῆς ἐκκλησίας εἰς ταύτην προβιβάζόμενος, καὶ μὴ πειθαρχῶν, οὐ δι' εὐλάβειαν, ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν, μετακινήσεται καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐν ᾧ διακονεῖ, καὶ προσκοπέσει τοῦτον. Τυχὸν γὰρ ὑποδιάκονος ἦν, καὶ ἐκρίνετο ἄξιος τοῦ γενέσθαι διάκονος, καὶ ἦν τοῦτο ἀναγκαῖον γενέσθαι τῷ ἐπισκόπῳ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀρκούντας διακόνους, μήτε εὐρίσκειν τινὰς κατ' αὐτὸν ὄντας καὶ τὸν βίον ἀνεπιλήπτους, καὶ τὸν λόγον δοκίμους.

Κανὼν ΛΒ'. (Μ'.)

Ἐάν τις τῶν κληρικῶν περιχρῶς, προκόψας εἰς τινα τάξιν, κτήσοιτό τίποτε, ὑποκεῖσθαι τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι (3), ἢ καὶ οἰοιδῆποτε κληρικοί, οἱ μηδὲν ἔχοντες,

(1) Ε. — εὐκαίρως ἀκαίρως X. Γρ. Βενερ. — (2) Ε. X. Γρ. — θελήσει Βενερ. — (3) ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, καὶ διάκονος X. Γρ.

ἐάν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἰαδῆποτε χωρία ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν (1) ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν. Ἐάν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία τινός, ἢ διαδοχῇ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ (2) ποιήσωσιν ὃ ἔχει ἢ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοῦπίσω μετατραπῶσι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι, κριθῶσιν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν ἄποροί τινες γένωνται ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί, εἴτα εὐπορήσωσι, καὶ κτήσωνται, ἐν τῷ εἶναι ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί (3), ἀγροὺς ἢ χωρία, ὠνησάμενοι αὐτὰ (4) εἰς ὄνομα οικεῖον, δοκοῦσιν ἐκ πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας ταῦτα κτήσασθαι, καὶ ἔνοχοι εἰσιν, ὡς περ εἰ δεσποτικὰ πράγματα, ἤγουν κυριακά, διηρηπάκασιν, (τοῦτο γὰρ ἐνέφηνε διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὡς ἔφοδον πεποιηκότες,) εἰ μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα ἀφιερῶσουσι. Διὸ καὶ οἱ νόμοι τῆς πολιτείας ἀπαιτοῦσι τοὺς ἐπισκόπους, ὅτε μέλλουσι χειροτονεῖσθαι, φανερά ποιεῖν ὃ κέκτηνται, ἵνα ἔχωσιν ἄδειαν, οἷς βούλονται νομίμως ταῦτα καταλιμπάνειν. Καὶ ὁ μ'. δὲ κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, Ἔστω, φησί, φανερά τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα, εἴγε καὶ ἴδια ἔχει, καὶ φανερά τὰ κυριακά, καὶ τὰ ἐξῆς καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κδ'. κανὼν περὶ τούτου θεσμοθετεῖ. Ἐάν δὲ καὶ ἐπίσκοπος ὄντι τινὶ ἢ κληρικῷ περιέλθῃ κυρίως φιλοτιμίᾳ τινος (5), οἷον ληγάτον, ἢ δωρεὰ, ἢ κληρονομία συγγενικῆ, δεῖ, φησι, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀφιερῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ μέρος κατὰ τὴν οικείαν προαίρεσιν. Κυρίως δὲ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ, ἐξ ὀρθοῦ αὐτῷ καταλειφθῆ, ἐπεὶ πολλὰ καταλιμπάνονται τισιν, ὥστε αὐτὰ ἐτέροις ἀποκαταστῆσαι, ἢ ἀναλωσαι αὐτὰ εἰς ἀχρημάτων ἀνάρ-

(1) Π. 'Ε. 'Ιουστ. 'Ε. Κ. — ἐπ' ὀνόματι ἰδίῳ Βενερ. X. Γρ. Σ. 'Ρ. — (2) ἐξ αὐτῆς Βενερ. — (3) ἐν τῷ εἶναι... κληρικοί, οὐ καίτοι ἐν X. Γρ. — (4) ὠνησάμενοι αὐτὰ, οὐ καίτοι ἐν X. Γρ. — X. Γρ. — (5) φιλοτιμία Βενερ. Κ.

ρυσιν, ἢ εἰς οικοδομὰς οἰκῶν ἱερῶν, καὶ εἰς ἄλλας αἰτίας ὁμοίας ἐκ τῶν τοιούτων οὖν οὐκ ἀπαιτεῖται ἀφιερῶν τι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἐκ τῶν κυρίως, ἤτοι ἰδικῶς αὐτῷ καταλελειμμένων, καὶ ὧν κύριος ἐκεῖνος ἐστίν. Εἰ δὲ προέθεντο καὶ ὑπέσχοντο μέρος ἀφιερῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶτα μετετρέπησαν, ἀντὶ τοῦ, μετεβλήθησαν, ἀνάξιοι κριθήσονται οὗτοι τῆς ἱερατικῆς τιμῆς.

ΒΑΣ. Ὁ μὲν μ'. ἀποστολικὸς κανὼν θεσπίζει ἀπογράψασθαι τὸν ἐπίσκοπον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ τὰ οἰκεῖα πράγματα· ὡσαύτως καὶ ὁ κδ'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὥστε εἶναι φανερά ταῦτά τε καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰσοδιαζόμενα. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν διορίζεται, ἵνα, ἐὰν ἐπίσκοποι, ἢ πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι, ἢ οἰοιδήποτε κληρικοί, πενόμενοι πρὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας καὶ τιμῆς, μετὰ ταῦτα προκόψωσι, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως οἰονδηποτοῦν ἀκίνητον ἀγοράσωσιν εἰς ὄνομα οἰκεῖον, λογιζόμενοι ὡς ἄρπαγες τῶν δεσποτικῶν πραγμάτων, ἤγουν τῶν ἀνατεθειμένων τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ ἐνέφηνεν ὁ κανὼν διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὡς ἐφοδὸν πεποιητότερες ἐνεχονται· εἰ μήπως ὑπομνησθέντες περὶ τούτου, ἤγουν παραγγεληθέντες ἀποστήναι τοῦ πολυμήματος, προσκυρώσουσι ταῦτα τῇ ἐκκλησίᾳ. Εἴπερ δὲ ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ληγάτου, ἢ δωρεᾶς, περιέλθῃ τι εἰς αὐτούς, ὀφείλουσι μέρος μὲν ἀπὸ τούτων, τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, προσκυροῦν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῶν λοιπῶν δὲ τὴν κυριότητα ἔχειν ἀναμφίλεκτον. Μετὰ μέντοι τὸ προθέσθαι ἀφιερῶσαι τινα ἐκ τούτων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐὰν μετὰ μελὸς γένηται, ἐκπεσεῖται τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὡς ἀνάξιος καὶ ἀδόκιμος. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, λέγουσιν τινες ἐξακούεσθαι τὰ ἐν αὐτῷ εἰς πάντα τὰ μετὰ τὴν κλήρωσιν ἢ τὴν ἐπισκοπὴν ἀγορασθέντα ὅθενδῆποτε, ἢ καὶ ἐπικτηθέντα παρὰ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἀνευ τῶν ἀπὸ δωρεᾶς, ἢ ληγάτου, ἢ κληρονομίας, περιελθόντων εἰς αὐτούς. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς ἐπὶ μὲν τοῖς ἐπισκόποις τοῦτο κρατήσῃ, ὅτι οὐδὲ ὑπεστὶ τρόπος ἕτερος αὐτοῖς δι' οὗ κτήσονται πράγματα, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ ἀπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαίων, καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ἐξω-

θεν δωρεῶν καὶ ληγάτων. Καὶ τὰ μὲν, ἤγουν τὰ ἐπισκοπικά, τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρωθήσεται, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἔσονται, καθὼς τοῦτο καὶ ὁ κανὼν διαλαμβάνει. Οἱ δὲ κληρικοί, ἐὰν μετὰ τὴν κλήρωσιν ἀπὸ ἐτέρων τρόπων, οὐχὲ ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀγοράσωσι πράγματα, οὐκ ἀναγκασθήσονται ταῦτα προσκυρῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐὰν γὰρ τυχὸν παιδοδιδάσκαλος γένηται τις κληρικός, ἢ καλλιγράφος, ἢ ὑπογραφεὺς μεγιστάνος τινος, καὶ ἐντεῦθεν πολυκτήμων καταστῆ, ἵνα τί καταναγκασθήσεται τὰ ἀπὸ τοιούτων τρόπων ἐπικτηθέντα αὐτῷ τῇ ἐκκλησίᾳ προσκυρῶσαι; Ἢ παρούσα δὲ ἐρμηνεία ἐξέχεται καὶ τῶν ῥημάτων τοῦ κανόνος, διαλαμβάνοντος, τὰ ἀπὸ φιλοτιμιῶν ἢ κληρονομιῶν ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας αὐτοῦς, ἀνευ μέρους τινὸς ὀφείλοντος δοθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ. Τοῦ δὲ κανόνος περὶ ἀκινήτων διαλαμβάνοντος, ἐρωτήσῃ τις, ἐὰν τὸ αὐτὸ ὀφείλῃ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν· καὶ οἶμαι, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τούτοις γενήσεται, διὰ τὸ μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ὅσον εἰς τὴν ἐπικτήσιν. Κυρίως δὲ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ, εἰ ἐξ ὀρθοῦ αὐτῷ καταλειφθῆ, ἐπεὶ πολλὰ καταλιμπάνονται τισιν, ὥστε αὐτὰ ἐτέροις ἀποκαταστήσαι ἢ ἀναλῶσαι ὁπουδῆποτε. Ἐκ τῶν τοιούτων οὖν οὐκ ἀπαιτεῖται ἀφιερῶσαι τι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐκ τῶν κυρίως, ἤτοι ἰδικῶς αὐτῷ καταλελειμμένων, καὶ ὧν κύριός ἐστιν ἐκεῖνος. Σημειῶσαι δὲ τὸν κανόνα λέγοντα, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν οἱ κληρικοί καὶ οἱ ἐπίσκοποι καταλιμπάνειν ταῖς κατ' αὐτοῦς ἐκκλησιαῖς μέρος τι, τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν κυρίως διαφερόντων τούτοις, πάντως δὲ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς· καὶ ταῦτο, οἶον ἂν καὶ ὅσον ἐστίν, οὐκ ἀποπεμφθήσεται.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μετὰ τὸ προκόψαι ἀγρὸν ἐξωνούμενος, οὐδὲν ἔχων, ἴστω τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦτον προσάγειν, εἰ μὴ ἐκ διαδοχῆς συγγενείας, ἢ καθαρᾶς φιλοτιμίας τούτῳ περιελήλυθεν.

Οἱ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς μὴ ἔχοντες ἴδια πράγματα, ἢ καὶ οἱ κληρικοί, οἱ πρὸ τοῦ κληρωθῆναι ὄντες πενέστατοι, ἐὰν μετὰ τὸ προκόψαι ἀκίνητά τινα ἐξωνήσωνται, τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα προσάξουσιν, ὡς ἐκ τῶν προσόδων αὐτῆς ταῦτα ἐπι-

κτησάμενοι, εἰ μήπου ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ἀπὸ τινος διοριζῶν τῆ ἀληθείᾳ πρὸς αὐτοὺς γενομένης φαίνονται ταῦτα περιελθεῖν εἰς αὐτούς.

Κανὼν ΛΓ'. (ΜΑ'.)

Ὡστε πρεσβυτέρους πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἣ καθιερῶνται, μὴ πιπράσκειν, καὶ ὥστε μηδεὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι πράγματι καταχρησασθαι τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

Ὁμοίως ἤρρεσαν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἣ καθιερῶνται, ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἐξεστὶ πιπράσκειν χωρὶα τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. Μὴ οὖσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρησασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τῶν σεπτῶν Ἀποστόλων κανόνες, ὅ τε λή, καὶ ὁ μά. τὴν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τοῖς ἐπισκόποις ἀνατιθέασιν. Ἀκολούθως οὖν ὁ κανὼν οὗτος ἀπαγορεύει πιπράσκειν τοὺς πρεσβυτέρους πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας ἐν ἣ καθιερῶνται, εἰ μὴ καὶ ὁ ἐπίσκοπος συνευδοκεῖ. Ἰνα δὲ μὴ τῆ δοθείσῃ αὐταῖς ἐξουσίᾳ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καταχρῶμενοι οἱ ἐπίσκοποι ἐναυθεντῶσι καὶ ἐκποιῶνται τὰ ἐκκλησιαστικά, ἐπήγαγεν (1), ὅτι οὐδὲ τῷ ἐπισκόπῳ ἐξεστὶ χωρὶα πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἀφ' ἧς καὶ αὐτός ἐστιν, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων· δεῖ γὰρ τῶν διοικήσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἶδῃσιν ἔχειν αὐτούς, ἵνα μὴ, ἀμαρτύρου οὖσης τῆς οἰκονομίας, σκάνδαλα κατὰ τοῦ ἐπισκόπου φύωνται. Χωρὶς τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ τῷ ἐπισκόπῳ ἐξεστὶ καταχρησασθαι πράγματι ἀπογεγραμμένῳ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ

κῆ μάτρικι, ἥτοι τῆ ἀπογραφῆ· τίτλος δὲ, ἢ ἐπιγραφῆ λέγεται καὶ ἡ αἰτία, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ βιβλίον, ὡς ἐν τοῖς νόμοις που γέγραπται. Καὶ ὅτε δὲ ἐκποιήσασθαι ἀκίνητον ὁ ἐπίσκοπος μέλλει, τοιοῦτον ἐκποιήσεται, οἷον ὁ κς'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου φησὶ, καὶ κατὰ τὰς εἰρημένους ἐκεῖ διαστίξεις.

ΒΑΛΣ. Ὡς ἔοικεν, ἱερεῖς τινες ἐπόλουν ἐκκλησιαστικὰ πρᾶγματα παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἐπισκόπων· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπίσκοποι ἐπίπρασκον χωρὶα τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν παρὰ γνώμην τῆς κατ' αὐτοὺς συνόδου, ἢ καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ ὅτε πρόκειται ἀνάγκη ποιῆσαι τι τοιοῦτον ἐπίσκοπον, μετὰ συναινέσεως τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων τοῦτο ποιεῖν· ἄλλως δὲ πως, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας αὐτὸν καταχρησασθαι πράγματι καταγεγραμμένῳ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, ἡγουν ἐν τῇ μάτρικι, τουτέστιν ἐν τῇ ἀπογραφῇ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τίτλου, ἥτοι βιβλίου· τίτλος γὰρ λέγεται ποτὲ μὲν ἢ ἐπιγραφῆ, ποτὲ δὲ ἢ αἰτία, ποτὲ δὲ καὶ τὸ βιβλίον. Ἀκούων δὲ τοῦ κανόνος λέγοντος, μήτε ἐπίσκοπον παρὰ γνώμην τῆς συνόδου καὶ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων πιπράσκειν χωρὶα τῆς ἐκκλησίας, μήτε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων ἐπισκόπων πωλεῖν πρᾶγματα ἐκκλησιαστικά, μὴ εἴπῃς ἐξισοῦσθαι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῖς ἐπισκόποις τοὺς πρεσβυτέρους, ἀλλ' εἶπέ, ὅτι οἱ μὲν πρεσβύτεροι παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων οἰονδηποτοῦν πρᾶγμα κινήτων, ἢ ἀκίνητων, ἢ αὐτοκίνητων (1), ἢ καὶ εὐφθαρτον, οἶνον τυχόν ἢ σίτον, πωλεῖν οὐ δύνανται· ὁ δὲ ἐπίσκοπος, τὰ μὲν εὐφθάρτα κινήτα καὶ τὰ αὐτοκίνητα, καὶ παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων κληρικῶν ἐκποιεῖν δύναται, οὐ μὴν καὶ τὰ ἀκίνητα. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ κανὼν, τοὺς μὲν πρεσβυτέρους παρεκελεύσατο μὴ πωλεῖν πρᾶγματα ἐκκλησιαστικά ἄνευ τῶν ἐπισκόπων· τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐκώλυσε πιπράσκειν ἀκίνητα ἄνευ ἀνάγκης καὶ συνοδικῆς γνώ-

(1) X. Τρ. --- καὶ ἐπήγαγε Βιουερ. X.

(1) X. Τρ. 'E. --- ἢ αὐτοκίνητον, οὐ κεῖται παρὰ Βιουερ.

μης καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Ὅτι δὲ ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἐπίσκοπος, καὶ παρὰ γνώμην τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου πιπράσκειν ἐκκλησιαστικὰ αὐτοκίνητα (1) καὶ εὐφθάρτα κινήτᾳ, δηλὸν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ λή. ἀποστολικοῦ κανόνος καὶ τοῦ μά., οὗ καὶ ἀνάγνωθι, ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, κωλύοντος τὴν ἀδιάγνωστον ἐκποίησην τῶν ἐκκλησιαστικῶν χωρίων καὶ μόνων (2). Μὴ ἐναντιωθῶσι δέ σοι πρὸς τὴν παρούσαν ἐρμηνείαν οἱ κανόνες, οἱ κωλύοντες παρὰ ἐπισκόπων πιπράσκεισθαι ἱερὰ ἐκκλησιαστικὰ· κἄν γὰρ κινήτᾳ τοιαῦτα ᾧσιν, ἀλλὰ ἀκινήτων ἐπέχουσι τόπον, καθὼς καὶ ἐν τοῖς νόμοις τοῦτο πολλαχοῦ εὐρίσκεται. Καὶ ὅταν δὲ μέλλῃ διαπραθῆναι ἐκκλησιαστικὸν ἀκίνητον διὰ προκειμένην ἀνάγκην, οὐκ ὀφείλει πωλεῖν ὁ ἐπίσκοπος πρᾶγμα ἔχον πρόσοδον, ἀλλ' οἶον ὁ κς'. κανὼν τῆς παρούσης συνόδου φησί, καὶ κατὰ τὰς ἐκεῖσε εἰρημένους διαστίξεις. Καταχρήσεως δὲ ὁ κανὼν ἐμνήσθη, ἵνα μὴ τις εἴπῃ μόνην κωλύεσθαι τὴν διάπρασιν τῶν ἀκινήτων, οὐ μὴν καὶ τὰς ἄλλας ἐκποιήσεις· οὔτε γὰρ κατ' ἐμφύτευσιν, οὔτε κατὰ δωρεάν, οὔτε κατ' ἀνταλλαγὴν, οὔτε ἐπὶ χρόνοις πολλοῖς ἐκποιεῖσθαι ἐκκλησιαστικὸν ἀκίνητον ἐπίσκοπος δύναται, ἀνάγκης μὴ προκειμένης.

ΛΡΙΣΤ. Πρεσβύτερος ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα, τοῦ ἐπισκόπου χωρὶς, οὐ πιπράσκει· οὐδὲ ἐπίσκοπος χωρὶον, συνόδου μὴ ἐπιγινωσκούσης.

Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν, ἀνεκποίητα μένειν ὀφείλουσιν. Εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται ἐκποιηθῆναι τι ἀκίνητον, οὐκ ἄνευ γνώμης τῆς συνόδου διαπωλήσει τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος, εἰ μὴ βούλεται, κατὰ τὸν κς'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, Θεῷ καὶ συνόδῳ ἑαυτὸν καταστήσαι ὑπεύθυνον, καὶ τῆς τιμῆς ἀλλότριον. Ἀλλ' οὐδὲ πρεσβύτερος, οἰκονομίαν τινὰ τῆς ἐπισκοπῆς ἐμπεπιστευμένος, χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν ἢ ἀκίνητον, ἢ αὐτοκίνητον, διαπωλήσει.

(1) X. Tr. 'E. — ἀκίνητα Βενετ. — (2) X. Tr. μόνων Βενετ. 'E.

ΚΑΝΟΝΕΣ

διαφόρων τῆς ἐν Ἀφρικῇ ἐκκλησίας συνόδων (1).

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Ἀνεγνώσθησαν ἔτι μὴν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ διάφοροι σύνοδοι πάσης τῆς τῶν Ἀφρῶν χώρας, ἐπιτελεσθεῖσαι ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις Λίβηλιου ἐπισκόπου Καρχηδόνας.

Ἐκ τῆς συνόδου τῆς ἐν Ἰππῶνι Ρεγίῳ γενομένης.

Ἐπὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου βασιλέως Θεοδοσίου αὐγούστου τῷ τρίτῳ, καὶ ἐπὶ Ἀβουνδατίου τοῦ λαμπροτάτου, ὑπάτων ὀγδόῳ, εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, ἐν Ἰππῶνι Ρεγίῳ, εἰς τὸ σῆκρητον τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ τὰ λοιπὰ. Πεπραγμένα ταύτης τῆς συνόδου διὰ τοῦτο οὐκ ἐγράφησαν, ἐπειδὴ τὰ ἐν αὐτῇ ὀρισθέντα, ἐν τοῖς ἀνωτέρω. δείκνυται ἐγκείμενα.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΑΛΣ. Οὐκ ἐν μιᾷ συνελεύσει τὰ ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ γεγόμενα ἐπράχθησαν, ἀλλ' ἐν διαφόροις. Λυομένου γὰρ τοῦ συνεδρίου, πάλιν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ συνήρχοντο, καὶ προτιθεμένων ζητημάτων, ἐσχόπουν, καὶ τὰ δόξαντα ὠρίζον, καὶ συνῆπτον αὐτὰ τοῖς προλαβοῦσι.

Ἐκ τῆς συνόδου Καρχηδόνας, ἐνθα τοποτηρηταὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἀνθυπατιατικῆς πρὸς τὴν σύνοδον ἀποστέλλονται Ἀδρουμέτου.

Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ἀρκαδίου τῷ τρίτῳ, καὶ Ὀνωρίου τῷ δευτέρῳ, τῶν αὐγούστων ὑπάτων, πρὸ δεκαεξ(2) καλανδῶν Ἰουλίῶν εἰς Καρχηδόνα. Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρηταὶ ἐπελέγησαν ἐπίσκοποι Ἀνθυπατιανοὶ πρὸς τὴν Ἀδρουμετινὴν σύνοδον.

Ἐκ τῆς συνόδου Καρχηδόνας, ἐνθα πολλὰ ὠρίσθησαν.

Ἐπὶ Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ πάντε καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Καρχηδόνι, εἰς τὸ σῆκρητον τῆς ἐκκλησίας Ῥεστιτούτης, ἐν τῷ προκαθέζεσθαι Ἀυρήλιον ἐπίσκοπον ἅμα ἐπισκόποις, παρεστώτων διακόνων, παραγενομένων ἔτι μὴν Βίκτορος τοῦ γέροντος τοῦ Πουπιανίου, Τίτου τοῦ Μηγριπητανοῦ, Ἐυαγγέλου Ἀσσυριτα-

(1) Ἰουστ. Κ. καὶ Βρ. λατινιστί. — (2) πρὸ εἰς Ἰουστ.

νοῦ, ὠμίλησε πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους (1) Αὐρήλιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνας, ὃς καὶ εἶπεν οὕτω.

Μετὰ τὴν προορισθεῖσαν ἡμέραν τῆς συνόδου, καθημένων ἡμῶν, ὡς μέμνησθε (2) ἀδελφοὶ μακαριώτατοι, καὶ προσδοκῶντων ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοποτηρητὰς παραγενέσθαι πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἡμετέρας συζητήσεως, τὴν, ὡς εἶπον, προορισθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς τῶν ἀπὸ τοῦ Βυζακίου συλλειτουργῶν ἡμῶν, κακείνου δ' ἔτι μὴν παραγινωσκόμενου τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, εἴ τι ἅμα ἐμοὶ συνεζήτησαν οἱ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου προλαβόντες (3), ἔτι μὴν ἀνεγνώσθη καὶ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν Ὀνωράτου καὶ Θύρβανου, τῶν ἅμα ἡμῖν σήμερον τῆς συνόδου μετεχόντων, τοποτηρησίᾳ ἀποσταλεῖσα τῆς Σιτιφένσης χώρας. Πάλιν δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἰγῖνος τῆς Βεγετσελιτανῆς ἐκκλησίας (4) γράμματα τῇ ἐμῇ μετριότητι ἐνεφάνισεν, ἀπὸ Κρινκεντιανοῦ καὶ Αὐρηλίου τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν, τῶν τῆς πρώτης καθέδρας τῶν δύο Νουμιδιῶν, ἐν οἷς γράμμασι τούτους ἐπαγγεῖλασθαι μέμνηται ἅμα ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, ὅτι ἢ αὐτοὶ κατηξίου ἐλθεῖν πρὸς ταύτην τὴν σύνοδον, ἢ κατὰ τὸ ἔθος ἀποστεῖλαι εἶχον τοποτηρητὰς. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς γέγονε, διαμαρτύρονται οἱ ἀπὸ τοσοῦτου μήκου τῆς Βιαιριτανίας Σιτιφένσης ἐλθόντες τοποτηρηταί, ἐπιπάλυ μὴ δύνασθαι ἐμβραδύνειν. Διὰ γοῦν τοῦτο, ἀδελφοί, εἴαν δοκῇ τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, τὰ γράμματα τῶν ἀπὸ τοῦ Βυζακίου ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τὸ βρέβιον, ὅπερ τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ προσέδησαν, ἐν ταύτῃ τῇ παρακλήτῳ συνελεύσει ἀναγνωσθῶσιν, ἵνα, εἴαν τινα τυχὸν ἐξ αὐτῶν ἐνσταῶσι τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, ὅσα δι' ἐπιμελείας δυνήθῃσι διορθωθῆναι, εἰς κρεῖττον μετατυπωθῶσι. Τοῦτο γὰρ ὁ ἀδελφὸς καὶ συνεπίσκοπος ἡμῶν Μειζόνιος, ὁ τῆς πρώτης καθέδρας περιφανέστατος ἀνὴρ, ἀξίως τοῦ ὄγκου καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ γράφων πρὸς τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν,

(1) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἐκ τῆς συνόδου Καρχηδόνας, ἕως τοῦ, πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ. — (2) Ἰουστ. Χ. Τρ. Ε. Κ. — ὡς μεμνήμαθα Παιερ. — (3) προλαμβάνοντες Χ. Τρ. Κ. — (4) Χ. Τρ. Πρ. λατιν. γ. χώρας Ἰουστ. Κ. ἢ Βενερ

ἤτησεν. Εἴαν οὖν ἀρέσκη τὰ συζητηθέντα ἀναγνωσθῶσι, καὶ ἕκαστα ἐκ τῆς ὑμετέρας κατανοηθῶσιν ἀγάπης.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Ἡμέρα ὠρίσθη συνελεύσεως τοῖς τῆς συνόδου ταύτης Πικτράσιν, οἱ τινες ἤλπιζον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἀπασῶν τῆς Ἀφρικῆς τοποτηρητὰς ἐλθεῖν (1) εἰς τὴν σύνοδον, ὧν τινες μὲν ἤλθον, τινὲς δὲ οὐκ ἀπηντήκασι, τινῶν δὲ προεκομίσθησαν γράμματα. Τῶν οὖν ἐπιδημησάντων, μὴ δύνασθαι λεγόντων ἐπὶ πλέον προσκαρτερεῖν, ὁ ἐπίσκοπος Αὐρήλιος ἔφησε πρὸς τὴν σύνοδον, ὅτι, ἐπεὶ οἱ ἐλθόντες πρὸς ἡμᾶς τοποτηρηταί προσμένειν καὶ ἔτι οὐ δύνανται, ἀναγνωσθήτωσαν τὰ γράμματα τῶν ἀπὸ Βυζακίου ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τὸ σὺν τοῖς γράμμασιν ἀποσταλὲν βρέβιον. Τὸ δὲ Βυζάκιον, καὶ ἡ Σιτιφένση, καὶ αἱ δύο Νουμιδίαι, καὶ ἡ Σελλιτανῆ, τῆς Ἀφρικῆς χώρας εἰσὶ μοῖραι. Ἀναγνωσθήτωσαν δὲ, φησιν, ἵνα, εἴαν ἐξ αὐτῶν τινα ἐνσταῶσι τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, ἀντὶ τοῦ, εἴαν τινα τούτων ἐναντιωθῶσιν ὑμῖν, προσκόψασιν τούτοις ὡς μὴ καλῶς τυπωθεῖσι, διορθωθῶσι ταῦτα δι' ἐπιμελείας, καὶ εἰς κρεῖττον μετατυπωθῶσι. Τοῦτο γὰρ, φησι, καὶ ὁ Μειζόνιος ἤτησε τὸ διορθωθῆναι τὰ δεόμενα διορθώσεως. Παράκλητον δὲ τὴν συνέλευσιν εἶρηκεν, ἢ ὡς ἐκ παρακλήσεως ἀλλήλων ἀθροισομένην, ἢ ὡς εἰς διορθωσιν παρακαλοῦσαν διὰ τῶν παρ' αὐτῆς ὀριζομένων ταῦς μὴ εἰσὺντας καλῶς, ἢ μὴ φρονούντας ὀρθῶς περὶ πίστεως.

Κανὼν ΛΔ'. (2)

Ὅτι οὐδὲν ἐκ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου εἴη διορθωτέον.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν τούτῳ τῷ βρεβίῳ, τῷ ἀποδρεφθέντι ἐκ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου, οὐδὲν νομίζομεν εἶναι διορθωτέον, ἢ προσθετέον· εἰ μὴ, ἵνα ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρισθείη.

(1) ἀφικέσθαι Χ. Τρ. — (2) ὁ κανὼν οὗτος οὐ κεῖται ἐν Π. Ὡρα σημ. 2 ὑπὸ τὸν Καν. ΜΒ', ἐν Πηδαλίῳ.

ΖΩΝΑΡ. Αναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ μέντοι καὶ τοῦ βρεβίου, κατὰ τὴν εἰσήγησιν Αὐρηλίου, ὁ Ἐπιγόνιος ἔφη· Οὐδὲν δοκεῖ ἡμῖν διορθώσεως ἄξιον ἐν τῷ βρεβίῳ τῷ ἀποτμηθέντι ἐκ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου· (Ἰππῶν δὲ πόλις ἐστὶ τῆς Καρχηδόνος, ἐν ἣ συνόδου ἀθροισθείσης, πολλὰ ὤρισθησαν, ἐξ ὧν τινὰ ὀλίγα προεκομίσθησαν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην· βρέβους γὰρ Ῥωμαῖσι, τὸ βραχὺ, τὸ ὀλίγον λέγεται) τοῦτο δὲ μόνον, φησὶν, ἀναγκαῖον, τὸ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα γνωρισθῆναι ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου, ἀντὶ τοῦ, δῆλῃν γενέσθαι, ὅτε σύνοδος γένηται.

ΒΛΑΣ. Ἡ Ἰππῶν πόλις ἐστὶ τῆς Καρχηδόνος, ἐν ἣ συνόδου ἀθροισθείσης, πολλὰ ὤρισθησαν, ἐξ ὧν τινὰ ὀλίγα (βρέβους γὰρ παρὰ τοῖς Λατίνοις, τὸ βραχὺ,) ἀποδρεφθέντα, ἦτοι ἀποτμηθέντα, προεκομίσθησαν, καὶ ἔδοξαν καλῶς ἔχειν. Τοῦτο δὲ μόνον ἔφησαν οἱ Πατέρες εἶναι ἀναγκαῖον, τὸ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα δῆλῃν γενέσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Οὐδὲν τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου διορθωτέον ἢ προσθετέον, εἰ μὴ ἵνα ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρίζηται.

Διάφοροι σύνοδοι ἐν πάσῃ τῇ τῶν Ἄφρων χώρα γεγῆνασιν ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις, καὶ ἀνεγνωσθησαν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ, καὶ ἔδοξεν ἡ ἐν Ἰππῶνι Ῥεγίῳ γενομένη σύνοδος καλῶς ἔχειν, καὶ ὤρισαν οἱ Πατέρες, μήτε διορθώσιν, μήτε προσθήκην τὴν τοιαύτην δέξασθαι σύνοδον, ἀλλ' ἡ μόνον τὸ γνωρίζεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου τῆς ἐν Καρχηδόνι γινομένης, ἵνα μὴ τινες ἴσως σφάλλωνται περὶ αὐτήν.

Κανὼν ΑΕ'. (ΜΒ'.)

Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικούς, μὴ εὐχερῶς τὰ τέκνα αὐτῶν ποιεῖν ἐμαγκίματα.

Ἦσατε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικούς, τὰ τέκνα αὐτῶν μὴ ἔσθ' αὐτεξουσίως ἀπιέναι διὰ ἐμαγκιπατίωνος, εἰ μὴ δ' ἂν εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν.

πληροφορηθῶσιν· ὡς λοιπὸν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν εἰς αὐτοὺς συντείνειν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι, φησὶν ὁ κανὼν, καὶ οἱ τοῦ κλήρου, μὴ ποιεῖτωσαν αὐτεξουσία τὰ ἴδια τέκνα διὰ ἐμαγκιπατίωνος· (καὶ αὕτη Ῥωμαϊκὴ ἡ λέξις· ἐμαγκιπατία δὲ ἐστίν, ἡ παρὰ τοῦ ἔχοντος ὑπεξουσίον διδομένη αὐτῷ αὐτεξουσίας) ὀρίζονται ταῦν, μὴ ποιεῖν τὰ τέκνα αὐτῶν αὐτεξουσία, πρὶν ἢ πληροφορίαν λάβωσι περὶ τῶν τρόπων αὐτῶν, ὅτι ἀγαθοί εἰσι, καὶ περὶ τῆς ἡλικίας, ὅτι δύνανται τὸ δέον φρονῆσαι· εἰ γὰρ πρὸ τοιοῦτου καιροῦ αὐτεξουσία τὰ τέκνα ποιήσουσι, τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἔσονται κοινωνοί.

ΒΛΑΣ. Ἐμαγκιπατίων λέγεται παρὰ Ῥωμαίοις ἢ παρὰ τῶν πατέρων διδομένη τοῖς ὑπεξουσίοις παισὶν αὐτεξουσιότης. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, μὴ γίνεσθαι αὐτεξουσίους τοὺς παῖδας τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τρόπων πληροφορίαν δώσουσιν, ὅτι δύνανται δεόντως καὶ εὐλαβῶς τὰ κατ' αὐτοὺς οικονομεῖν. Τοῦτου δὲ οὕτω μὴ γινομένου, φησὶ τοὺς πατέρας λόγον διδόναι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν παιδῶν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐθέσπισε ταῦτα, χάριν τῶν τέκνων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν. Οἱ δὲ νόμοι παρακελεύονται διὰ νομίμου πράξεως, ἡγοῦν μετὰ δικαστικῆς διαγνώσεως, τὴν αὐτεξουσιότητα γίνεσθαι, μὴ διαστελλαντες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν παῖδας· καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ κληρικοὶ, οὐδὲ ἐπίσκοποι, χωρὶς δεκρέτου δικαστικοῦ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα ποιήσωσιν αὐτεξουσίους παῖδας αὐτῶν. Ἢ γὰρ δοκιμασία τοῦ βίου τούτων καὶ τῆς ἡλικίας κατὰ τὸν κανόνα παρὰ δικαστοῦ ὀφείλει γίνεσθαι, οὐ μὴν παρὰ μόνου τοῦ πατρός. Καὶ ἀνάγνωθι τὸ γ'. κεφ. τοῦ γ'. τίτ. τοῦ λα'. βιβλίου λέγον· Οὐ γυμνὴ συναίνεσις τοῦ πατρός ἐλευθεροῖ τῆς ὑπεξουσιότητος τὸν παῖδα, ἀλλὰ νόμιμος πράξις· οὐδὲ μὴν ἡ αἰτία ζητεῖται, ἀλλὰ τῆς πράξεως ἡ ἀκρίβεια. Ἰσως δὲ εἴπη τις τὸν παρόντα κανόνα διορθωτικὸν εἶναι τοῦ ε.

κεφ. τοῦ β'. τίτλου τοῦ λά. βιβλίου, λέγοντος· Ὁ τὸν παῖδα ἐπὶ πολὺ ἐάσας τὰ αὐτεξουσίων πράττειν, καὶ ὑπὸ ἐπιτρόπους τελεῖν, πρόκριμα πάσχει περὶ τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ παιδός. Τοῦ γὰρ νόμου τούτου λέγοντος ἀπολύεσθαι τῆς ὑπεξουσιότητος, τὸν κατὰ ἀνάγκην τοῦ πατρὸς διοικοῦντα τὰ οἰκεία ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἤγουν ἐπὶ διετίαν, ἔφησεν ὁ κανὼν, μὴ ὀφείλῃν τοῦτο γίνεσθαι καὶ εἰς τοὺς παῖδας τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν κληρικῶν, ἵνα μὴ περιῦθριζωνται οἱ ἐπίσκοποι ἢ οἱ κληρικοί, ἐκ τοῦ ἴσως ἀσώτως διάγειν τοὺς παῖδας τούτων κατὰ ἀνεξικακίαν αὐτῶν. Ἰπέξελέ μοι τοὺς διὰ ἀρχοντικῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τιμηθέντας παῖδας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν· οὗτοι γὰρ ἀπεντεῦθεν αὐτεξούσιοι γίνονται ἐκ τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν οὐ δώσουσι λόγους ὑπὲρ ὧν ἴσως αὐτοὶ πλημμελήσουσι. Καὶ ἀνάγνωθε τὸν ιη. κανόνα τῆς πρώτης συνόδου, καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ζ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, καὶ τὸ σχόλιον τοῦ λς'. κεφ. τοῦ α. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος· ἐν τούτοις γὰρ διελήφθη πλατύτερον, ὅτι οἱ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἄρχοντες, ὡς ἀξιωματικοὶ, ἀπεντεῦθεν ἀπαλλάττονται τῆς ὑπεξουσιότητος. τὸ δὲ διδόναι λόγον τοὺς πατέρας ὑπὲρ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν παίδων, μὴ γεγονότων αὐτεξουσίων κατὰ τὸν κανόνα, ὅσον τὰ εἰς Θεὸν καὶ εἰς ψυχικὴν κατάκρισιν ἐκλαβοῦ· ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν παίδων τῶν ὑπεξουσίων δηλαδὴ ἢ καὶ αὐτεξουσίων, ὅπωςδήποτε οἱ πατέρες οὐκ ἐνέχονται, οὐδὲ κολάζονται· τὰ γὰρ ἀμαρτήματα, φησὶν ὁ νόμος, τῇ κεφαλῇ ἔπονται.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί τὰ ἴδια τέκνα, πρὸ τῆς τῶν τρόπων σταθερότητος, μὴ ἐμαγκιπευέτωσαν.

Τῆς ἰδίας χειρὸς οὐκ ὀφείλουσιν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί τὰ ἴδια τέκνα ἀπολύειν, καὶ ποιεῖν αὐτεξούσια, πρὸ ἀτελοῦς ἡλικίας, καὶ τῆς τῶν τρόπων καὶ τῶν ἡθῶν σταθερότητος.

Κανὼν Λς'. (ΜΓ'.)

Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπιτρόπους καὶ κληρικούς μὴ χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πάντας τοὺς ἰδίους, Χριστιανούς ποιήσωσιν.

Ὅστε ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους μὴ χειροτονεῖσθαι, πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανούς ὀρθοδόξους ποιήσωσιν.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι χρέος ἔχουσι διδάσκειν, καὶ μετὰγειν τοὺς ἀπίστους εἰς πίστιν, καὶ τοὺς σφαλλομένους περὶ τὰ δόγματα Χριστιανούς ὀδηγεῖν εἰς ὀρθοδοξίαν· ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι. Ἐὰν δέ τις, αὐτὸς μὲν εἴη Χριστιανός, τοὺς δ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, οἶον γυναῖκα, καὶ παῖδας, καὶ οὗς πρὸς ὑπηρεσίαν ἔχει, ἢ ἀπίστους ἔντας παρορᾷ, ἢ αἰρετικούς, τοῦτον μὴτε ἐπίσκοπον, μὴτε πρεσβύτερον, μὴτε διάκονον γίνεσθαι λέγει ὁ κανὼν· ὅς γὰρ τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ διδάξει, καὶ μεταστρέψει ἐκ κακοδοξίας εἰς ὀρθοδοξίαν οὐ δύναται, ἢ οὐ βούλεται, πῶς οὗτος ἕτερος διδάξει; καὶ αὐτὸς δὲ ἀμφίβολος ἂν περὶ τὴν πίστιν λογίζοιτο. Καὶ ὁ μέγας δὲ Παῦλος, Τιμοθέῳ γράφων, φησὶν· Εἴ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐ δύναται, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται (1);

ΒΛΑΣ. Ὁ μὲν παρῶν κανὼν κωλύει χειροτονεῖσθαι τινε, πρὸ τοῦ γενέσθαι ὀρθοδόξους Χριστιανούς τοὺς σὺν αὐτῷ κατοικοῦντας ἀπίστους ἢ αἰρετικούς· ἕτεροι δὲ κανόνες κολάζουσι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ συνδιάγειν ὀρθόδοξον μετὰ ἀπίστων ἢ αἰρετικῶν. Εἰ γοῦν λαϊκῶ οὐκ ἐφείτα κοινωνεῖν μετὰ ἀπίστου ἢ αἰρετικοῦ, πολλῶ πλεον ἐπισκόπων ἢ κληρικῶ τοῦτο οὐ παραχωρηθήσεται. Διὸ οὐ μόνον οὐ κληρωθήσεται ὀρθόδοξος διάγων μετὰ ἀπίστου ἢ αἰρετικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνίας ἐκβληθήσεται· ὁ γὰρ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ, ἀκοινωνήτος ἐστί. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀπὸ γένους ὀρθοδόξων καταγομένων. Περὶ γὰρ τῶν ἐξ ἀπίστων εἰς τὴν ἀγίαν καὶ ἀλη-

(1) ἁ, Τιμόθ. Γ', β.

Θῆ ἡμετέραν πίστιν γραφέντων, ἀνάγνωθι τὸ ε. κεφ. τοῦ α. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· καὶ τὸν οἴ. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου (1).

ΑΡΙΣΤ. Οὐ χειροτονεῖται ὁ μὴ τοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πάντας ὀρθοδόξους ποιήσας.

Κανὼν ΛΖ'. (ΜΔ'.)

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου τίποτε ἐν τοῖς ἀγίοις προσφέρειν.

Ἴνα ἐν τοῖς ἀγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου (2) προσενεχθεῖη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε, τουτέστιν, ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου (3). Ἀπαρχὴ δὲ, εἴτε μέλι, εἴτε γάλα, ὡς εἴωθε, προσφερέσθω ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ (4) εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν θυσιαστηρίῳ προσφέρεται, ὅμως ἰδίαν ἐχέτω κυρίως εὐλογίαν, ὡς ἐκ τοῦ ἀγιάσματος τοῦ Κυριακοῦ σώματος καὶ αἵματος δίστασθαι. Μηδὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερέσθω, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ τρίτος κανὼν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ δ'. περὶ ταύτης τῆς ὑπόθεσεως διατάττονται. Ἐπεὶ δὲ τινες καὶ μετὰ ταῦτα παρέβαινον τοὺς κανόνας ἐκείνους, ὡς οἱ Ἀρμένιοι, οἶνον μόνον προσφέροντες εἰς τὰ ἅγια, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὕδωρ, καθὼς ὁ λβ'. περιέχει κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτης συνόδου, ἦλθε καὶ ἡ παροῦσα σύνοδος, εἰς τὸ περὶ τούτου διατάξασθαι, καὶ φησι, πλέον μηδὲν ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου προσφέρεισθαι εἰς τὰ ἅγια, τὸν μὲν ἄρτον, εἰς τύπον τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, τὸν δὲ οἶνον, τοῦ αἵματος. Ἐπεὶ δὲ οὐχ αἷμα μόνον ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Δεσπότη ἐρβύη, ἀλλὰ

καὶ ὕδωρ, διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον τῷ προσφερομένῳ οἴνῳ εἰς τὰ θεῖα μυστήρια καὶ ὕδωρ συγκίρνασθαι. Ὅτι δὲ, φησιν, εἴωθε προσφέρεισθαι, ὡς ἀπαρχὴ, μέλι ἢ γάλα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, καὶ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειται, ὅμως μὴ τῷ θείῳ ἄρτι καὶ οἴνῳ μιγνύσθωσαν, ἀλλ' ἰδίαν ἐχέτω εὐλογίαν, κεχωρισμένως ἐξ ἐκείνων εὐλογούμενα. Ἐδὲ, εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, τινὲς φασιν εἶναι τὸ μεταδίδασθαι ταῦτα τοῖς νηπίοις ἀντὶ τῶν μυστηρίων, ὅπερ οὐκ οἶμαι· τινὲς δὲ, ὅτι τὸ γάλα προσήγετο ὡς ἀπαρχὴ διὰ τὰ νήπια, ὡς γάλακτι μόνῳ τρεφομένων αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ἡ ἑκτη σύνοδος τελείως ἐκώλυσεν ἐν νζ'. κανόνι αὐτῆς. Ὡς ἀπαρχὴ δὲ, φησι, μηδὲν πλέον προσφερέσθω, ἢ σῖτος νέος, καὶ σταφυλῆ ἄρτι γενόμενα πέπειροι.

ΒΑΛΣ. Ὁ λβ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου πλατέως θεσπίζει γίνεσθαι τὴν ἀναμικκτον θυσίαν μετὰ ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου, ὡς τοῦ μὲν ἄρτου, τύπον ἔχοντος (1) τοῦ Κυριακοῦ σώματος, τοῦ δὲ οἴνου, τύπον τοῦ αἵματος. Ἐπεὶ δὲ οὐχ αἷμα μόνον ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐρβύη ἀλλὰ καὶ ὕδωρ, διὰ τοῦτο συγκίρναται τῷ προσφερομένῳ οἴνῳ καὶ ὕδωρ· ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ'. κανόνα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. Ἐὰ αὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ὁ παρὼν κανὼν παρακελεύεται, προσπιθέμενος, ὡς, εἰ καὶ εἴωθε προσφέρεισθαι ἐν τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ, ὡς ἀπαρχὴ, μέλι ἢ γάλα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον, ἤγουν ὑπὲρ τῶν νηπίων, ἀλλ' ὅμως οὐκ ὑφείλουσι ταῦτα συνανακεῖσθαι μετὰ τῶν θείων ἀγιασμάτων, ἀλλ' ἰδιαζόντως κεῖσθαι, καὶ εὐλογεῖσθαι μᾶλλον ὑπ' ἐκείνων· ὡς ἀπαρχὴ δὲ μηδὲν πλέον προσφερέσθω ἢ σῖτος νέος καὶ σταφυλῆ. Ἐὰ δὲ περὶ τοῦ γάλακτος, καὶ τοῦ μέλιτος, ἐκωλύθησαν ἐν τῷ νζ'. κανόνι τῆς ζ'. συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Ἄρτος καὶ οἶνος ὕδατι κεκραμένος προσαγέσθω καὶ μόνον.

Οὐδὲν γὰρ πλέον τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου προσενεχθήσεται, ἀλλ' ἄρτος μόνον, καὶ οἶνος ὕδατι μεμιγμένος· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε.

(1) X. Tr. E. — ἱπέχοτος Βιευρ.

(1) Βιευρ. — Καὶ ταῦτα μὲν . . . συνόδου. οὐ κεῖται παρὰ Ε. καὶ ἐν X. Tr. —

(2) τοῦ κυρίου ξένον S. P. — (3) τουτέστι . . . μεμιγμένου οὐ κεῖται ἐν S. P. —

(4) ὡς εἴωθεν . . . ἐθίμῳ, οὐ κεῖται ἐν Π.

Κανὼν ΔΗ'. (ΜΕ'.)

Ὡστε κληρικούς, ἢ ἐγκρατευομένους, πρὸς παρθένους,
ἢ χήρας μὴ εἰσιέναι.

Κληρικοί, ἢ ἐγκρατευόμενοι, πρὸς χήρας, ἢ παρθέ-
νους, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν καὶ συναίνεσιν (1) τοῦ ἰδίου
ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, μὴ εἰσίστησαν· καὶ τοῦτο
δὲ μὴ μόνοι ποιεῖτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν,
ἢ μετὰ τούτων, μεθ' ὧν ὁ ἐπίσκοπος ἢ οἱ πρεσβύτε-
ροι μόνοι ἔχουσι τὴν εἰσοδὸν πρὸς τὰς τοιουτοτρό-
πους γυναῖκας, ἢ ὅπου πάρεισι κληρικοί, ἢ ἔντιμοί τι-
νες Χριστιανοί.

ΖΩΝΑΡ. Φεύγειν τὰς ὑπολήψεις παρηγγέλλθημεν οἱ πιστοί,
κἂν ὧσι ψευδεῖς. Καὶ τῷ Θεοσπεσίῳ εἴρηται Παύλῳ· Ἀπρό-
σκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τοῦ Θεοῦ (2). Ταύταις οὖν ταῖς παραγγελίαις, ἀλλὰ
μὴν καὶ ἑτέραις καὶ οἱ Πατέρες οὗτοι ἐπόμενοι, φασὶ πρὸς
χήρας ἢ παρθένους, δηλαδὴ καθιερωμένας, μὴ εἰσιέναι κλη-
ρικούς, ἢ ἐγκρατευομένους. Τοὺς μοναχοὺς δὲ ὠνόμασαν ἐγ-
κρατευομένους κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ὃς περὶ ὁμολο-
γίας τοῦ παρθενεύειν διαταττόμενος, ἐν ιθ'. αὐτοῦ κανόνι φη-
σὶν· Ἄνδρῶν δὲ ὁμολογίαν οὐκ ἔγνωμεν, πλὴν εἰ μὴ τινες ἐκυ-
τοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατηρίθνησαν, οἱ κα-
τὰ τὸ σιωπώμενον δοκοῦσι παραδέχεσθαι τὴν ἀγαμίαν. Τοὺς
οὖν κληρικούς καὶ τοὺς ἐγκρατευομένους, εἰ μὴ παρὰ τοῦ
ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, δηλαδὴ μὴ παρόντος ἐπι-
σκόπου ἐπιτραπέειν, μὴ εἰσιέναι κελεύουσιν εἰς τὰς εἰρημέ-
νας γυναῖκας· καὶ τότε δὲ μὴ μόνοι εἰσίστησαν, ἀλλὰ μετὰ
συγκληρικῶν, ἢ μετ' ἐκείνων, μεθ' ὧν καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ
οἱ πρεσβύτεροι εἰσίστησι πρὸς αὐτάς· ἢ ἐκεῖ ἐντυγχανέτωσαν
αὐταῖς, ὅπου εἰσὶ κληρικοί, ἢ ὅπου εἰσὶν ἔντιμοί τινες Χρι-

(1) συναίρεσιν Ἰουστ. — (2) ὁ, Κορ. Γ', 32.

στιανοί, ὥστε πᾶσαν ὑποψίαν περιαιρεῖσθαι. Κατ' ἐπιτροπὴν
δὲ, φησὶν ὁ κανὼν, ἢ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ γὰρ
ἐκεῖνος ἐπιτρέψει τῷ κληρικῷ ἀφ' ἐχυτοῦ κινήθεις διὰ τινὰ
χρείαν, ἢ τινος τῶν εἰρημένων αἰτήσαντος συντυχεῖν ταῖς εἰ-
ρημέναις γυναῖξιν αἰτίας ἀπαιτούσης, ὁ ἐπίσκοπος συναινεῖ.

ΒΑΣ. Ἐγκρατευόμενοι λέγονται οἱ μοναχοί, ὡς παρίστα-
ται τοῦτο ἀπὸ τοῦ ιθ'. κανόνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Φη-
σὶ γοῦν ὁ παρὼν κανὼν, μὴ ἐντυγχάνειν κληρικούς, ἢ μονα-
χοὺς, χήραις, ἢ παρθένοις καθιερωμέναις πάντως οὔσαις, εἰ μὴ
παρὰ τῶν ἐπισκόπων, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, δηλαδὴ μὴ πα-
ρόντων ἐπισκόπων, ἐπιτραπέειν· καὶ τότε δὲ μὴ μόνοι εἰσί-
τωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετ' ἐκείνων, μεθ' ὧν καὶ
ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἰσίστησι πρὸς αὐτάς· ἢ ἐκεῖ
ἐντυγχανέτωσαν αὐταῖς, ὅπου εἰσὶ κληρικοί ἢ ἔντιμοί τινες
Χριστιανοί· τὸ κατ' ἐπιτροπὴν δὲ ἢ συναίνεσιν, εἴρηται, διό-
τι ἢ διὰ τι χρήσιμον τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ γίνε-
ται παρὰ τούτων ἢ ἐντυχία, καὶ ἐπιτρέπουσι ταύτην οἱ ἐπί-
σκοποι, ἢ διὰ οικείαν χρησιμότητα καὶ αἰτησιν, καὶ ὀφείλουσι
συναινεῖν οἱ ἐπίσκοποι. Ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος συντάγματος
τίτλον ια'. κεφ. ε'. συνόδου ς'. κανόνα μζ'. καὶ τῆς ργ'.
Ἰουστινιανείου νεαρᾶς κεφ. 6'. ἦτοι κεφ. ιε'. τοῦ δ'. βιβλίου
τῶν βασιλικῶν, ὅπερ κατεστρώθη ἐν τῷ μζ'. κανόνι τῆς ἕκτης
συνόδου.

ΔΡΙΣΤ'. Κληρικοί, καὶ ἐγκρατευόμενοι, χήραις ἢ παρθένοις
μὴ προσιέτωσαν, εἰ μὴ ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρου ἐπιταγῇ
καὶ οὕτω μὴ μόνοι, ἀλλ' ἢ μεθ' ὧν ἐπίσκοπος (1) καὶ πρεσβύ-
τεροι πρὸς τὰς τοιαύτας εἰσίστησιν.

Δεῖ πᾶσαν εἶναι ἀσφάλειαν τῶν παρθένων καὶ τῶν χηρῶν
τῶν τεταγμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὑπ' αὐτῆς τρεφομένων·
καὶ μήτε κληρικοί, μήτε μονασταί, μήτε τινὲς τῶν σεμνοτέ-
ρων ἀνθρώπων εἰσερχέσθωσαν ἐν αὐταῖς, ἄνευ προτροπῆς
τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων· ἀλλὰ καὶ ἐπιταγέντες,
οὐ μόνοι εἰσελεύσονται, ἀλλὰ μεθ' ὧν εἰώθασι καὶ οἱ ἐπίσκο-
ποι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτάς εἰσιέναι.

(1) Ἰουστ. — πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, Βιερ.

Κανὼν ΛΘ'. (Μς'.)

Περὶ τοῦ τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον μὴ προσαγορεύεσθαι ἑξάρχον τῶν ἱερέων.

Ὡστε τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον μὴ λέγεσθαι ἑξάρχον τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιούτοτρόπον τίποτε, ἀλλὰ μόνον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης καθέδρας.

ΖΩΝΑΡ. Ἄλλοι μὲν κανόνες, καὶ ταῦτα συνόδου οἰκουμένης τῆς ἐν Καλκηδόνι, ἐξάρχους ὀνομάζουσι τῶν ἐπαρχιῶν, ὁ ἕννατος δηλαδή ταύτης, καὶ ὁ ιζ'. Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ δὲ σύνοδος ἐν ς'. κανόνι, τῶν ἐπαρχιῶν ἐξάρχους καλεῖ τοὺς ἐπισκόπους τῶν μητροπόλεων. Οὗτος δὲ ὁ κανὼν μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομάτων ἀποτρέπει καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα, δι' οὐδὲν οἶμαι, ἄλλο, ἢ δι' ἀλαζονείας καὶ ὄγκου καταβολῆν, καὶ τούτου ἀναίρεσιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐν Καλκηδόνι σύνοδος, οἰκουμένη τε οὕσα καὶ μεταγενεστέρα, ἐξάρχους τῶν ἐπαρχιῶν εὐρίσκειται, ὡς εἴρηται, ὀνομάσασα, ἔοικεν, ὡς οὐκ ἠσμένησε τῷ κανόνι τούτῳ, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

ΒΑΣ. Ὁ θ'. κανὼν τῆς ἐν Καλκηδόνι συνόδου, καὶ ὁ ς'. καὶ ὁ ζ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, ἐξάρχους ἐπαρχιῶν τοὺς ἐπισκόπους τῶν μητροπόλεων καλοῦσι· καὶ πρόσχες τῷ κανόνι τῆς ἐν Καλκηδόνι συνόδου μεταγενεστέρας οὔσης. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα ἐκωλύθησαν διὰ περιαιρέσιν ἀλαζονείας· καὶ διὰ τοῦτο οἱ πλείους τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς ἑαυτοὺς ἐν ταῖς οικείαις ὑπογραφαῖς ὀνομάζουσιν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ πρωτεύων ἐπίσκοπος, οὐκ ἑξάρχος ἱερέων, οὐκ ἄκρος ἱερεὺς, ἀλλ' ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας κληθῆσεται.

Ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ ἐπὶ πᾶσι· καὶ οὐ κληθῆσεται οὗτος μὲν ἄκρος ἱερεὺς, ἐκεῖνος δὲ ἀτελής ἱερεὺς· ἀλλὰ πάντες ἐπίσης ἱερεῖς, πάντες ἐπίσκοποι, ὡς καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐπίσης δεξάμενοι. Ὁ

γούν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος, ὡς τὴν πρώτην ἔχων καθέδραν, μετὰ προσθήκης λεχθήσεται ἐπίσκοπος μητροπόλεως.

Κανὼν Μ'. (ΜΖ'.)

Περὶ τοῦ, μὴ καπηλεύεσθαι τοὺς κληρικούς, εἰ μὴ ἐπιξενουμένους.

Ὡστε τοὺς κληρικούς χάριν τοῦ τρώγειν ἢ πίνειν μὴ εἰσιέναι εἰς καπηλεῖα, εἰ μὴ δ' ἂν ξενίας ἀνάγκη συνωθουμένους.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ὁ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων νδ'. κανὼν ἐκώλυσε, καὶ ὁ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τῆς λεγομένης ἕκτης ἕννατος κανὼν περὶ τούτου φησὶ. Ζητητέον οὖν τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα.

ΒΑΣ. Ἀνάγνωθι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνα νδ'. καὶ τῆς ἕκτης συνόδου κανόνα θ'. πλατύτερον διδάσκοντας τὰ περὶ τούτων.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικός, ἐνόδιος ὢν, εἰς καπηλεῖον, καὶ οὐκ ἄλλως, εἰσελεύσεται.

Ἐὰν κληρικός ἐπὶ ξένης δικάγων, καὶ μὴ ἔχων ἐν τινι σεμνῷ καταλύσαι τόπῳ, καὶ τὰ ζωαρκῆ αὐτῷ ἐφευρεῖν, εἰς καπηλεῖον εἰσέλθῃ ἐπὶ τῷ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἀνεπιτίμητος ἔσται.

Κανὼν ΜΑ'. (ΜΗ'.)

Περὶ τοῦ, ἀπὸ νηστικῶν τῷ Θεῷ προσάγεσθαι θυσίας.

Ὡστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξηρημένης μιᾶς ἑτησίας ἡμέρας, ἐν ἣ τὸ Κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται. Ἐὰν δέ τινων κατὰ τὸν δειλινὸν καιρὸν τελευτησάντων εἴτε ἐπισκόπων, εἴτε τῶν λοιπῶν, παράθεσις γένηται, μόναις εὐχαῖς ἐκτελεσθῆ, ἔὰν οἱ ταύτην ποιοῦντες ἀριστήσαντες εὐρεθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ κθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου μένεται τοῦ κανόνος τούτου, καὶ ἀνατρέπει τὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν τὸ Κυριακὸν τελεῖται δεῖπνον, μὴ νήστεις εἶναι τοὺς τελούντας τὰ ἅγια· ἀναγνωστέον οὖν τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. Τὰ δὲ ἐξῆς τοῦ παρόντος κανόνος, τὰ περὶ τῶν ἐν δειλινῷ τελευτώντων, ἔοικε τοιαῦτα εἶναι. Ἐπὶ τοῖς τελευτῶσι καὶ ταῖς παραθέσεσιν αὐτῶν, ἦτοι, ὅτε προετίθεντο, ἵνα τελεσθῇ ἐπ' αὐτοῖς τὰ ἐπικήδεια ἄσματα, ὡς ἔοικε, καὶ προσκομιδῆς ἱερουργία ἐγένετο· εἰ γοῦν κατὰ τὸ δειλινόν, φησὶν ὁ κανὼν, τελευτήσῃ τις, καὶ μὴ εἴησαν νήστεις οἱ ταῦτα τελούντες, μόναις εὐχαῖς ἐκτελείσθωσαν. Τινὲς δὲ παράθεσιν, τὴν διὰ τῶν εὐχῶν πρὸς Θεὸν σύστασιν καὶ οἰκείωσιν τοῦ θανόντος φασὶν.

ΒΛΑΣ. Ὁ κθ'. κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου μένεται τοῦ κανόνος τούτου, καὶ ἀνατρέπει τὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν τὸ Κυριακὸν τελεῖται δεῖπνον, μὴ νήστεις εἶναι τοὺς τελούντας τὰ ἅγια· ἀναγνωστέον οὖν τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. Τὰ δὲ ἐξῆς τοῦ παρόντος κανόνος, τὰ περὶ τῶν ἐν τῷ δειλινῷ τελευτώντων, ἔοικασι τοιαῦτα εἶναι. Ἐπὶ τοῖς τελευτῶσι καὶ ταῖς παραθέσεσιν αὐτῶν, ἦτοι, ὅτε προετίθεντο, ἵνα τελεσθῇ ἐπ' αὐτοῖς τὰ ἐπικήδεια ἄσματα, ὡς ἔοικε, καὶ προσκομιδῆ, καὶ ἱερουργία ἐγένετο. Εἰ γοῦν κατὰ τὸ δειλινόν, φησὶν ὁ κανὼν, τελευτήσῃ τις, καὶ μὴ εἴησαν νήστεις οἱ ταῦτα τελούντες, μόναις εὐχαῖς ἐκτελείσθωσαν. Τοῦτο δὲ σήμερον οὐ πράττεται.

ΛΡΙΣΤ. Εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν, ἅγια οὐ προσάγεται.

Κἂν γὰρ ὁ Κύριος μετὰ δεῖπνον τοὺς μαθητὰς τὸ Πάσχα ἐμυσταγώγησεν, ἀλλ' οὐ δεῖ ἡμᾶς, κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν, τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ὑποδείγμασιν. ἔπεσθαι, ἀλλὰ τῷ τῆς ἐκκλησίας ἔθει κατακολουθεῖν, καὶ νηστικούς ὄντας τοὺς ἱερεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειν τὰ ἅγια, καὶ τοὺς μεταλαμβάνοντας αὐτῶν ὡσαύτως νηστικούς εἶναι.

Κανὼν ΜΒ'. (ΜΘ'.)

Περὶ τοῦ, μηδαμῶς συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
ἐπιτελεῖσθαι.

Ὅστε ἐπισκόπους, ἢ κληρικούς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ
συμποσιάζεσθαι, εἰ μὴ δ' ἂν τυχὸν ἀνάγκη ξενίας διαβάν-
τες ἐκεῖ καταλύσωσι. Καὶ οἱ λαοὶ (1) δὲ ἀπὸ τοιουτοτρό-
πων συμποσιῶν ὅσον δυνατόν ἐστι κωλυθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Ἀναγνωστέον τὸν οδ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλ-
λῳ συνόδου, ὅς ἀπαγορεύει τὸ ἀγάπας γίνεσθαι ἐν ταῖς ἐκ-
κλησίαις, καὶ ὅσα ἐκεῖ ἐγράφησαν. Καὶ οὗτος οὖν ὁ κανὼν
τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι κωλύει, μᾶλλον δὲ κατὰ
τὸ ἐντὸς ἐκκλησίας ὅπως ἐσθίειν, εἰ μήπου, φησὶν, ἐπὶ ξένης.
τις ὢν, καὶ μὴ ἔχων ὅπου καταλύσει, ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξ ἀνά-
γκης εἰσελθῆναι.

ΒΛΑΣ. Περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι κανόνι διελήφθη πλατύ-
τερον ἐν τῷ οδ'. κανόνι τῆς ς'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκεί-
νῳ γραφέντα ἀνάγνωθι.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἐπ' ἐκκλησίας ἀσυμποσιαστος, εἰ μήπου
δι' ἀνάγκην ξενίας ἐκεῖ καταλύσει. Καὶ οἱ λαοὶ δὲ τούτου κω-
λυέσθωσαν.

Ὅδ' δεῖ τοὺς ἱεροὺς οἴκους κοινοποιεῖν, καὶ καταφρονητι-
κῶς περὶ αὐτοὺς ἔχειν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐσθίειν, καὶ ἀκούδιτα
στρωννύειν, καθὼς καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδῶν κανόνι τῆς ἐν
λαοδικεῖᾳ συνόδου ἐγράφη, εἰ μήπου τις παροδεύων δι' ἀνά-
γκην τοῦτο ποιήσῃ, μὴ ἔχων ἀλλαχοῦ καταλῦσαι.

Κανὼν ΜΓ'. (Ν'.)

Περὶ τῶν μετανοούντων.

Ὅστε τοῖς μετανοοῦσι, κατὰ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων
διαφορὰν, τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει τὰς μετανοίας ἐν.

(1) καὶ οἱ λαϊκοὶ Π.

καιρῷ (1) ψηφίζεσθαι πρεσβύτερος δὲ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, μὴ καταλλάσσει μετανοοῦντα, εἰ μὴ δ' ἂν ἀνάγκης συνωθούσης ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου· οὐ τις δὲ ἄποτε δὲ μετανοοῦντος, εἰ πούβλικον καὶ τεθρυλλημένον ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, τὸ σύμπασαν τὴν ἐκκλησίαν κινουῦν, πρὸ τῆς ἀψίδος τούτῳ ἢ χεῖρ ἐπιτεθῆ.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῖς Ἀποστόλοις δέδωκε· τύπον δὲ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων οἱ ἀρχιερεῖς πληροῦσι. Διὸ καὶ ὁ κανὼν οὗτος τῇ τῶν ἐπισκόπων ἀνέθετο κρίσει τὸ ψηφίζεσθαι, τουτέστιν ὀρίζειν, τυποῦν, ἀποφάνεσθαι κατὰ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων διαφορὰν τὰς μετανοίας ἐν καιρῷ, ἧγουν ἐν ὅσῳ χρόνῳ δεῖ τὸν ἀμαρτήσαντα μετανοεῖν ἐν ἐπιτιμίου δεσμῷ, καὶ πότε (2) δεῖ αὐτὸν λύειν. Περὶ τούτου δὲ ἀναγνωστέον καὶ τὸν τελευταῖον κανόνα τῆς ζ'. συνόδου, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα. Πρεσβυτέρῳ δὲ καταλλάσσειν οὐ δέδοται παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου· ὡ γὰρ δέδοται τὸ δεσμεῖν, ἐκείνῳ καὶ τὸ καταλλάσσειν ἔξεστι· καταλλάσσειν δ' ἐστὶ, τὸ λύσαι τὸν ἐπιτετιμημένον, ἢ τελείως, ἢ πρὸς καιρὸν, διὰ κίνδυνον ἰσως εἰ μήπου, φησὶν, ὁ ἐπίσκοπος ἄπεισι, καὶ ὁ ἐν μετανοίᾳ ὢν κινδυνεύει θανεῖν· ἀναγνωστέον καὶ τὸν ζ'. κανόνα τῆς συνόδου ταύτης, καὶ τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. Κυρίως μετανοοῦντες λογίζονται οἱ ἐξομολογούμενοι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα ἀγνοούμενα· οἱ δὲ προσιόντες τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ φανεραῖς ἀμαρτήμασι, (πούβλικον γὰρ τὸ δεδημοσιευμένον καὶ πρόδηλον λέγεται, ἢ γὰρ λέξις τῶν Λατίνων οὔσα, ἐξελληνιζομένη δημόσιον δηλοῖ,) καὶ ἐπὶ τεθρυλλημένοις, ἧγουν διαλαλουμένοις, φημιζομένοις, οὐδὲ ἐξομολογεῖσθαι δοκοῦσι. Διὸ τοῖς τοιούτοις καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας τὰς χεῖρας ἐπιτιθέναι, καὶ ποιεῖν αὐτοὺς μετανοοῦντας, ὁ κανὼν διατάσσεται, ὥστε ἔξω τῶν ἱερῶν περιβόλων ἐστάναι, καὶ προσκλαίειν· τὸ γὰρ, πρὸ τῆς ἀψίδος, πρὸ τοῦ προπυλαίου ἐστὶ· τὸ δὲ, τὸ σύμπασαν τὴν

(1) τῆς μετανοίας τὸν καιρὸν Βενερ. — (2) X. Tr. — τότε Βενερ. K.

ἐκκλησίαν κινουῦν, δηλοῖ τὴν τῆς πλημμελείας ὑπερβολὴν, καὶ τὸ φανερόν. Τοιοῦτον γὰρ φησὶν εἶναι τὸ ἀμάρτημα, ὡς καὶ πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν δι' αὐτὸ κεννηθῆναι, ἢ ζηλοῦσαν, ἢ διηγουμένην αὐτό.

ΒΛΑΣ. Ὁ τελευταῖος κανὼν τῆς ζ'. συνόδου δίδωσι τοῖς ἐπισκόποις ἄδειαν τοῦ αὔξειν καὶ μειοῦν τὰ ἐπιτίμια, ἀκολουθῶς τῷ παρόντι κανόνι προγενεστέρῳ ὄντι. Προστίθησι δὲ οὗτος, μὴ δέχεσθαι λογισμοὺς ἀνθρώπων καὶ ἀφιέναι ἀμαρτίας τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων, εἰ μήπου τελευτᾷ τις κατὰ ἀπουσίαν τοῦ ἐπισκόπου· τῆνικαῦτα γὰρ τὸν ἐν μετανοίᾳ ὄντα καταλλάξει ὁ πρεσβύτερος, ἥτοι λύσει τοῦ ἐπιτιμίου, διὰ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ πράγματος, ἵνα μὴ τελευτήσῃ ἐπιτετιμημένος ὁ ἀποθνήσκων. Καὶ ταῦτα μὲν φησὶ γίνεσθαι εἰς τοὺς ἐκ προαιρέσεως οἰκείας ἐξομολογούμενους. Τοὺς δὲ μὴ αὐθαιρέτως προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ διὰ πούβλικον, ἥτοι δημόσιον ἔγκλημα, τεθρυλλημένον, ἥτοι φανερόν, καὶ δυνάμενον συντάραξαι τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ ὑπερβολικὸν τοῦ ἀτοπήματος, ἔξω τῆς ἀψίδος, ἥτοι τῆς ἐκκλησίας, δέχεσθαι ὀφείλομεν, κακεῖτε διδόναι χεῖρα μετανοίας, καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἐπισκοπικὴν διάκρισιν, ἵνα μὴ σκανδαλίσωμεν τοὺς πολλοὺς, ἐν φανεραῖς οὕτως ἔγκλήμασι τὴν κανονικὴν οὕτω παραγγελίαν ἀθετοῦντες, καὶ μαλακώτερα διδόντες ἐπιτίμια. Σημείωσαι οὖν τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι, διὰ τοὺς προσερχομένους ἀνδροφόνους τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ζητοῦντας τὰ κανονικὰ μετριασθῆναι ἐπιτίμια. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς μετανοοῦσι πρὸς τὰ ἀμαρτήματα ὁ ἐπίσκοπος ὀρίσει τὰς μετανοίας· πρεσβύτερος δὲ παρὰ γνώμην τούτου, οὐδ' ἀνάγκης συνωθούσης καταλλάξει μετανοοῦντά.

Οἱ παρὰ Θεοῦ λαβόντες ἐξουσίαν δεσμεῖν καὶ λύειν, πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡμαρτηκότου τὰ ἐπιτίμια ὀρίσουσι. Πρεσβύτερος δὲ, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε αὔξειν ἢ μειοῦν αὐτὰ

δύναται, οὔτε τοὺς μετανοοῦντας καταλλάσσειν, κἀν ἀκη-
δημῆ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ τῶν θείων αὐτοὺς ἀξιοῦν ἀγια-
σμάτων.

Κανὼν ΜΔ'. (ΝΑ'.)

Περὶ παρθένων.

Ὅστε τὰς ἱεράς παρθένους, ὅτε τῶν πατέρων χω-
ρίζονται (1), ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου,
ἢ αὐτοῦ ἀπόντος, τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προνοίᾳ ταῖς
τιμιωτέραις γυναιξὶ παρατίθεσθαι, ἢ ἅμα κατοικοῦσας
ἀλλήλας φυλάττειν, ἵνα μὴ πανταχοῦ πλαζόμεναι, τὴν
ὑπόληψιν βλάβῃσι τῆς ἐκκλησίας.

ΣΩΝΑΡ. Ἐν ἑκτῷ κανόνι τῆς παρούσης συνόδου εἴρηται
περὶ κορῶν καθιερώσεως. Ἄς γοῦν ἐκάλεσεν ἐκεῖ κόρας
καθιερουμένας, ἐνταῦθα ἱεράς παρθένους ὠνόμασε· κόρας γὰρ
τὰρ παρθένους ἔθος καλεῖν. Ἀνατιθεμένων οὖν τῷ Θεῷ
παρθένων ἀγνεύειν ὁμολογουσῶν, ὁ ἐπίσκοπος αὐτὰς ἀνεδέ-
χετο. Λέγει οὖν ὁ κανὼν, ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον προ-
νοεῖν αὐτῶν, ἢ ὅτε ἄπεστι, τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ ἐπεὶ
δίδοσθαι τῶν πατέρων αὐτῶν, ὑφ' ὧν ἐφυλάττοντο, πα-
ραδίδοσθαι αὐτὰς σεμναῖς γυναιξίν, ὥστε συνοικεῖν αὐταῖς,
καὶ καταρτίζεσθαι εἰς ἀρετὴν, ἢ πάσας τὰς ἱεράς ταύτας
παρθένους ὁμοῦ συνοικεῖν, ἵνα συζῶσαι διηνεκῶς ὀρώεν ἀλλήλας,
καὶ φυλάττοιεν, καὶ μὴ πλαζόμεναι, ἤγουν τῆδε κάκεισε
περιϊοῦσαι καὶ πλανώμεναι, βλάβῃσι τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκ-
κλησίας, τουτέστιν ὑπολαμβάνειν οὐκ ἀγαθὰς ὑπολήψεις πα-
ρασκευάσωσι τινὰς περὶ τῆς ἐκκλησίας· ἐκκλησία δέ ἐστιν
ὁ τῶν πιστῶν ἀθροισμός.

ΒΛΑΣ. Ἢ μὲν ρκγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, ἤγουν τὸ δ'
κεφ. τοῦ α. τίτ. τοῦ δ'. βιβλίου φησὶ ταῦτα ῥητῶς· Ἐν
ἅπασι δὲ τοῖς μοναστηρίοις, ἅπερ κοινόβια καλοῦνται, κε-
λεύμεν, κατὰ τοὺς μοναχικοὺς κανόνας, ἐν ἐνὶ οἴκῳ πάν-

τας οἰκεῖν, καὶ κοινῶς τρέφεσθαι κατὰ τὸν ἕμοιον τρόπον,
ἐν ἐνὶ οἴκῳ πάντας κεχωρισμένως καθεύδειν, ὥστε ἀμοι-
βαδὸν ἀλλήλοις μαρτυρίαν τῆς σώφρονος διαγωγῆς παρέ-
χειν αὐτούς· τούτων ἀπάντων καὶ περὶ τὰ μοναστήρια
καὶ ἀσκητήρια τῶν γυναικῶν παραφυλαττόμενων. Ὁ δὲ πα-
ρὼν κανὼν διορίζεται τὰς ἀνατεθειμένας τῷ Θεῷ παρθέ-
νου· χωριζομένας ἀπὸ τῶν οἰκείων πατέρων, μὴ καθ' ἐκυ-
τὰς διάγειν, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ τῶν πατέρων ἐφυλάττοντο, ἢ
δὲ τοιαύτη φυλακὴ μετὰ τὴν εἰς ἐκκλησίαν ἀνάθεσιν αὐ-
τῶν ἀπέλειπεν, ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι, ἢ τούτων ἀπόντων,
οἱ πρεσβύτεροι, παραδιδόναι ταύτας σεμναῖς γυναιξίν, ἐφ' ἧς
ὑπὸ τούτων διὰ τῆς ὁμοζωνίης φυλάττεσθαι· ἢ, εἰ μὴ τοῦτο,
πάσας τὰς ἱεράς ταύτας παρθένους ὁμοῦ κατοικεῖν, ἵνα
συζῶσαι φυλάττωσιν ἀλλήλας, καὶ μὴ πλαζόμεναι, ἤγουν
τῆδε κάκεισε διατρέβουσαι, τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν
μολύνωσι διὰ τοῦ διδόναι οὐκ ἀγαθὰς ὑπολήψεις κατ' αὐ-
τῶν. Καὶ ὁ μὲν νόμος καὶ οἱ κανόνες ἐν τούτοις. Σήμε-
ρον δὲ ἀπὸ τούτων τέως εἰς ἡμᾶς μικρὸν ἢ οὐδὲν σχε-
δὸν γίνεται· οὔτε γὰρ οἱ μοναχοὶ τῶν ἀνδρῶν μοναστη-
ρίων ὁμοῦ κατοικοῦσιν, οὔτε αἱ ἀσκήτριά· εἰς μὲν δὲ τὰ
γυναικεῖα κοινόβια μοναστήρια συντηρεῖται ἡ κοινὴ δίαιτα
καὶ κατοικία. Εἰς δὲ τοὺς Λατίνους τέως ἢ τοιοῦτότρο-
πος διαγωγὴ συντηρεῖται· πάντες γὰρ οἱ μοναχοὶ ὁμοῦ
καὶ ἐσθίουσι, καὶ ὑπνώττουσιν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ς'. κα-
νόνα τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, πλατύτερον
γὰρ ἐκεῖσε διελήφθη, πῶς παρθένοι καθιεροῦνται, καὶ δίχα
τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, καὶ τὸν ιη'. κανόνα τοῦ ἁγίου
Βασιλείου.

ΑΡΙΣΤ. Ἢ διὰ παρθενίαν τοῦ πατρὸς ἀφισταμένα ταῖς
τιμιωτάταις τῶν γυναικῶν παρατίθεται.

Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον τῶν ἱερῶν παρθένων τίθεσθαι πρόνοιαν.
Καὶ εἰ τῶν οἰκείων πατέρων αὐταὶ χωρισθῶσι, παρ' ὧν ἐφυ-
λάττοντο, ταῖς τιμιωτάταις γυναιξίν εἰς ἐπιτήρησιν παραδι-
δόσθωσαν, ὥς ἅμα ἀλλήλαις κατοικεῖν.

(1) χωρίζονται Ἰουστ. Κ. 'Ε.

Κανὼν ΜΕ'. (ΝΒ'. ΝΓ'.)

Περὶ τῶν ἀσθενούντων καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων.

Ὡστε τοὺς ἀσθενούντας, οἵτινες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι οὐ δύνανται, τότε βαπτίζεσθαι, ὅτε τῇ αὐτῶν προαιρέσει τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν κινδύνῳ ἰδίῳ εἴπωσι.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐκ νόσων, ἢ τινῶν συμπτωμάτων κακῶς ἔχοντας, ὥστε μὴ δύνασθαι ὁμιλεῖν, μὴδ' ἀποκρίνεσθαι ἐρωτωμένους, εἰ θούλοιντο βαπτισθῆναι, ἢ καὶ τὸν νοῦν ἴσως βλαβλεμένους, ὡς μὴδὲ νοεῖν ἂ ἐρωτῶνται, τότε χρὴ βαπτίζεσθαι, ὅτε προαίρεσιν δείξουσιν, ὅτι θούλονται βαπτισθῆναι, καὶ εἴπωσι κινδύνῳ ἰδίῳ ζητεῖν τὸ βάπτισμα, ὥστε εἰ μὴ τὴν πίστιν φυλάξουσιν, αὐτοὺς κινδυνεύειν. Εἰ δὲ μαρτυρεῖται, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἀσθενείας ἐζήτει τὸ βάπτισμα, ὑπερετίθετο δὲ δι' αἰτίας τινάς, καὶ τότε, κὰν μὴ δύνηται ἀποκρίνεσθαι, βαπτισθήσεται.

ΒΑΑΣ. Τινὲς ἐζήτουν ἀπίστους τινὰς βαπτισθῆναι κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῶν ἀναπνοάς, καὶ οὐκ εἰσηκούοντο, διὰ τὸ τοὺς ἀσθενούντας μὴ δύνασθαι δι' ἑαυτῶν ὁμολογεῖν τὰς τοῦ ἀγίου βαπτίσματος συνθήκας. Φασὶ γοῦν οἱ Πιχτέρες, ὅτι ἐὰν οἱ ἀσθενούντες δείξωσι προαίρεσιν περὶ τοῦ θέλειν αὐτοὺς βαπτισθῆναι, καὶ εἴπωσι κινδύνῳ ἰδίῳ ζητεῖν τὸ βάπτισμα, ἀπαρεμποδίστως βαπτισθήσονται, δι' ἑτέρων τὰς ὁμολογίας ποιούμενοι· καὶ τοῦτο μὲν, ἅτε τυχὸν ἐν τῷ τελευτᾶν ἢ τοιαύτη τούτων προαίρεσις κατὰδηλος γένηται. Εἰ δὲ τότε μὲν οὐδὲν τι τοιοῦτον εἰπεῖν δύνανται διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς νόσου, μαρτυρεῖται δὲ παρὰ τινῶν, ὡς οἱ τοιοῦτοι καὶ πρὸ τῆς μανίας τυχὸν, ἢ τῆς ἄλλης κινδυνώδους νόσου, ὀλοψύχως προηροῦντο βαπτισθῆναι, ἐρωτῶ, βαπτισθήσονται, ἢ οὐ; Αἴσις. Ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς ἀπαρεμποδίστως βαπτισθήσονται διὰ τὴν ἐν ὑγείᾳ ἀγαθὴν προαίρεσιν αὐτῶν. Τούτων δὲ οὕτως ἔχόντων, μὴ εἴπης,

ὡς, ἐπεὶ ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται ἐκείνους βαπτίζεσθαι τοὺς ἐνδειξαμένους προαίρεσιν ἀγαθὴν πρὸ τῆς νόσου, ἢ κατ' αὐτὴν τὴν νόσον, ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι καὶ ἀποκάρσεως ἀξιωθήσονται, οἱ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τελευτῆς, ἢ καὶ πρὸ τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς, ἐνδειξάμενοι πρόθεσιν ἀποκάρσεως· οὗτοι γὰρ τοῦ ἐπιτελευταίου ἐφοδίου τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος ἀδιαστίκτως ἀξιωθήσονται, ἐὰν τέως αἰσθησιν τοῦ γινομένου ἔχωσι. Τοῖς μὲν γὰρ ὀρθοδόξοις, ὡς ἐλπίζουσι τὴν μέλλουσαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, ἢ μετάνοιαν σύννοχός ἐστι, καὶ πᾶς Χριστιανὸς κατὰ πρόληψιν ἔφεσιν ἔχει τοῦ συγχοιρηθῆναι διὰ τῆς ἀποκάρσεως τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ· τοῖς δὲ ἀπίστοις οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐπομένη ἐστὶν ἡ ἔφεσις τοῦ βαπτίσματος· μᾶλλον μὲν οὖν κατὰ πρόληψιν λέγομεν ἔχειν αὐτοὺς ἔφεσιν μετὰ τῆς οικείας ὀρησκείας ἀποθανεῖν, καταγελαῖν δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος. Εἰ γοῦν οὐ δείκνυται τὸ θέλειν τούτους ἐν ὑγείᾳ ὄντας βαπτισθῆναι, ἢ κὰν ἐν τῷ νοσηλεύεσθαι, οὐκ ἀξιωθήσονται τοῦ βαπτίσματος ὅτε τελευτῶσι. * Τούτων οὕτως ἔχόντων, λέγω μετὰ θάρρους, διὰ τὸ τοῦ Θεοῦ ἄφατον ἔλεος, τοὺς ἀξιωθέντας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος ἀπολύεσθαι πάσης ἀμαρτίας καὶ παντὸς ῥύπου πρὸ τῆς ἀποκάρσεως ταύτης ἐπενεχθέντος αὐτοῖς, διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος δύναμιν ἔχειν τοιαύτην τελείωσιν· περὶ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα καλῶς καὶ παρὰ τῷ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις αὐτοὺς ἀνακρίνεσθαι, ὥσπερ καὶ τοὺς μετὰ τὸ βάπτισμα ἀμαρτάνοντας. Χάριν δὲ τῶν μὴ τελειωθέντων διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ μεγάλου σχήματος, ἀλλὰ μικροσχημῶν ὄντων, τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ μόνην φιλανθρωπίαν ἐπικαλοῦμαι (1). *

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δι' ἀσθένειαν μὴ ἀποκρινόμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τότε βαπτίζέσθω, ὅταν τῇ αὐτοῦ προαιρέσει δῶ τὴν μαρτυρίαν.

Δεῖ τὸν βαπτιζόμενον, τῆς χάριτος ἐπαισθάνεσθαι, καὶ τὰ

(1) X. Ἦρ. — τὰ ἐντὸς * οὐ κεῖται παρὰ Βασιλ. καὶ 'E.

μυστικῶς ἐρωτώμενα συνιέναι, καὶ ἀποκρίνεσθαι πρὸς αὐτά. Εἰ δέ τις τὸν μὴ δυνάμενον ἀποκριθῆναι, ὡς ἀσθενοῦντα, ἀπαιτεῖ βαπτισθῆναι, τότε βαπτίζεσθω, ὅταν αὐτὸς ὁ τοῦτο ἀπαιτῶν κινδύνῳ ἰδίῳ διαμαρτύρηται τὴν αὐτοῦ γνώμην εἶδέναι ἀκριβῶς τοῦ ἀσθενοῦντος, ὡς ἐπιζητεῖ τὸ βάπτισμα, καὶ ἐπιμένει ποθῶν.

Περὶ σκηναϊκῶν μετανοούντων καὶ ἐπιστρεφόντων πρὸς τὸν Κύριον (1).

Ὡστε τοῖς σκηναϊκοῖς, καὶ μίμοις, καὶ τοῖς λοιποῖς τοιοιουτοτρόποις προσώποις, ἢ ἀποστάταις, μετανοοῦσι καὶ ἐπιστρέφουσι πρὸς τὸν Θεόν, χάριν ἢ καταλλαγὴν μὴ ἀρνεῖσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Σκηναϊὴ λέγεται ἡ ὑπόκρισις· οἱ γοῦν ὑποκρινόμενοι ποτὲ στρατηγοὺς, ποτὲ δούλους, ποτὲ δ' ἕτερα πρόσωπα, ὀνομάζονται σκηναϊκοί. Τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐνώπιον βασιλέων ταῦτα ὑποκρινομένους, ἐντίμους ἔχουσιν οἱ νόμοι τῆς πολιτείας, τοὺς δὲ ἐν πανηγύρεσι καὶ δῆμων ἄλλαις συνάξεσιν ἐπιδεικνυμένους τοιαῦτα, καὶ γέλωτα τοῖς ὄρωσι κινοῦντας ταῖς ὑποκρίσεσι, καὶ τοῖς ἐπὶ (2) κόβρης ραπίσμασι καὶ ψοφήμασιν, ἀτίμους ἡγοῦνται. Ὁ δὲ κανὼν οὗτος, ἀδιαστίχτως πάντας τοὺς τοιούτους, μετανοίας δεῖσθαι φησιν, ὡς αὐτοὺς τε (3) ἀδιαφόρως ζῶντας, καὶ τοῖς ἄλλοις γινομένους αἰτίους ἀνειμένης καὶ διακεχυμένης ζωῆς. Τούτοις οὖν καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς τοιοιουτοτρόποις, οἷον τερατοποιοῖς, καὶ ὀρχησταῖς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἀποστάταις, τουτέστι τοῖς ἀρνησαμένοις τὸν Χριστιανισμὸν μετανοοῦσιν, οὐ δεῖ, φησιν, ἀρνεῖσθαι χάριν ἢ καταλλαγὴν. Χάριν μὲν λέγει, τὴν ἄφεσιν τῶν σφαλμάτων, ὡς χάριτι δεδομένην ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦ-

(1) κανὼν ΝΓ'. κατὰ τὸ Π., ΜΘ'. κατὰ Βευερ. καὶ Μς'. κατὰ τὴν Σ. Ρ. — ἀλλ' ἐν Χ. Τρ. καὶ παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. καὶ κατὰ τὰς παραπομπὰς τοῦ Νομοκάνονος καὶ τῶν Ἐξηγητῶν, τοῦτο φέρεται ὡς ἰ συνέχεια τοῦ ΜΙΣ'. Κανόνος. — (2) Χ. Τρ. — κατὰ κόβρης Βευερ. Κ. — (3) Χ. Τρ. — αὐτοὺς γε Κ. Βευερ.

λος λέγει, ὅτι χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι (1)· καταλλαγὴν δὲ τὴν λύσιν τῶν ἐπιτιμιῶν· λύεται γὰρ τοῦ θεσμοῦ ὁ ἐπιτιμηθεὶς, ὅτε συνίδῃ ὁ θεσμήσας αὐτὸν ὡς καταλλαγέντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μετανοίας (2).

ΒΑΑΣ. Σκηναϊκοὶ καὶ μῖμοί εἰσιν, οὐχὶ οἱ θυμελικοί, οἱ τὰς ἐπιθλαμλους ᾠδὰς μετὰ μουσικῶν ὀργάνων ἔδοντες, οὗτοι γὰρ ἐντιμοὶ εἰσιν, ἀλλὰ οἱ παιγνιδῶται, οἱ δούλους καὶ στρατιώτας καὶ γυναῖκας καὶ ἕτερα πρόσωπα μιμούμενοι, καὶ κατὰ κόβρης τυπτόμενοι· καθὼς τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τοῦ α. καὶ τοῦ δ'. κεφ. τοῦ 6'. τίτλου τοῦ κα. βιβλίου τῶν βασιλικῶν. Φασὶ γοῦν οἱ Πατέρες, πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀμαρτάνοντας, καὶ ἀδιαφόρως ζῶντας, ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς ἀποστάτας, τουτέστι, τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστιανισμὸν, ἐπιστρέφοντας πρὸς Θεόν, ἥτοι μετανοοῦντας, μὴ ἀποπέμπεσθαι, ἀλλὰ διδόναι αὐτοῖς χάριν, ἡγοῦν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ καταλλαγὴν, ἥτοι λύσιν τῶν ἐπιτιμιῶν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ σκηναϊκὸς δὲ ἐπιστρέφων, δεκτὸς εἰς μετάνοιαν.

Πᾶς δὲ ἀμαρτάνων, καὶ μετανοῶν, δεκτὸς εἰς μετάνοιαν, καὶ σκηναϊκὸς ἐστὶ, καὶ μῖμος, καὶ οἰονδήτινα ἕτερον μετερχόμενος εἶον.

Κανὼν Μς'. (ΝΔ').

Περὶ τῶν παθῶν τῶν μαρτύρων.

Ἐξέστω ἔτι μὴν ἀναγινώσκεσθαι τὰ πάθη τῶν μαρτύρων, ἡνίκα αἱ ἐτήσια αὐτῶν ἡμέραι ἐπιτελοῦνται.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν κδ'. κανόνι ἡ σύνοδος αὕτη ἀπηριθμήσε τίνα δεῖ ἀναγινώσκεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς καὶ τῆς Νέας· τὰ δ' ἐκτὸς τῶν ἀπηριθμημένων ἐκώλυσεν ἀναγινώσκεσθαι. Νῦν δὲ τοῖς ἀναγνωστέαις προστίθησι καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων, ἐν ταῖς ἐτησίαις μνήμασι αὐτῶν ἀναγινώσκεσθαι ὀφείλοντα.

(1) Ἐφισ. Β'. 8. — (2) Χ. Τρ. — διὰ τῶν ἐπιτιμιῶν Κ. Βευερ.

ΒΑΛΣ. Εἰ καὶ ὤρισαν οἱ Πατέρες ἐν τῷ κδ'. κανόνι τῆς πα-
ρούσης συνόδου τὰ ὀφείλοντα ἀναγινώσκεισθαι βιβλία, ἀλλὰ
μὴν προστιθέσιν ἀναγινώσκεισθαι καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν
μαρτυρικῶν παθημάτων ἐν ταῖς ἐτησίαις μνήμασι αὐτῶν.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ πάθη τῶν μαρτύρων ἐν ταῖς μνήμασι αὐτῶν
ἀναγινωσκέσθωσαν. Σαφής.

Κανὼν ΜΖ'. (ΝΕ'. Νς'.)

*Περὶ Δονατιστῶν καὶ παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς
βαπτίζομένων.*

Ἦρεσεν, ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς
ἡμῶν Σιρίκιον καὶ Συμπλικιανόν, περὶ μόνων τῶν νηπίων
τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτίζομένων, μήπως τοῦτο,
ὅπερ οἰκεία προθέσει (1) οὐκ ἐποίησαν, τῇ τῶν γονέων
πλάνῃ (2) ἐμποδίσει αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ προκόπτειν εἰς
ὑπουργίαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, ὅταν πρὸς τὴν τοῦ
Θεοῦ ἐκκλησίαν σωτηριῶδει προθέσει ἐπιστρέψωσι (3).
Τούτων δὲ ἐναρχθέντων, Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανός, οἱ
ἐπίσκοποι τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης χώρας, εἶπον· Ἐκ
πολλοῦ, ὅτε πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην ἀπεστελλόμεθα,
τὰ γραφέντα ὑπερεθέμεθα ταύτῃ τῇ κατανοήσει,
ὅτι προσδοκῶμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν παραγενέσθαι τοπο-
τηρητὰς Νουμιδίας· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ὀλίγαι ἡμέραι εἰσὶν,
ἀφοῦ οἱ προσδοκώμενοι οὐδαμῶς κατέλαβον, περαιτέρω
παριδεῖν τὰ ἐνταλέντα ἡμῖν ἀπὸ τῶν συνεπισκόπων οὐ
δεῖ· καὶ διὰ τοῦτο, ἀδελφοί, τὴν ἀναφορὰν ἡμῶν προθύμως
εἰσδέξασθε· περὶ τῆς πίστεως (4) γὰρ τοῦ ἐν Νικαίᾳ τρα-
κτάτου ἠκούσαμεν· ἀληθές ἐστι περὶ τῶν γινομένων (5) μετὰ
τὸ ἄριστον ἁγίων, ἵνα ἀπὸ νηστικῶν, ὡς ἔστιν ἄξιον,
προσφέρωνται, καὶ τότε ἐβεβαιώθῃ (6).

(1) προαιρέσει Βενερ.—(2) ἡ . . . πλάνη Π. — (3) ἐνταῦθα λήγει ὁ καν. ἐν
X. Τρ. Σ. Ρ. καὶ Π. — (4) ἀρχεται ὁ καν. Νς'. ἐν Π. — (5) μὲ γινομένων
Π. — (6) βεβαιωθῆ Βενερ.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐξ αἱρέσεων προσιόντες τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, οἱ μὲν λιθέλλους ἀπαιτοῦνται, ἐκδόσεις ἐγγράφους δηλαδή, στηλιτευούσας τὰς αἱρέσεις αὐτῶν· λίβελλος γὰρ Ῥωμαῖστὶ ἐκδοαίς ἐστὶ· καὶ ἀναθεματίζοντες αὐτάς, χρίονται τῷ ἁγίῳ μύρῳ· οἱ δὲ βαπτίζονται, ὡς περὶ τούτων διατάσσεται ὁ ζ'. κανὼν τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου. Οἱ οὖν τῆς συνόδου ταύτης Πατέρες ἀμφιδάλλοντες, ὡς ἔοικε, περὶ τῶν παίδων τῶν Δονατιστῶν προσερχομένων τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἴτε βαπτισθῆναι αὐτοὺς χρῆ, εἴτε μόνον ἁγίῳ μύρῳ χρισθῆναι, συνέθεντο ἐρωτῆσαι τοὺς συνεπισκόπους αὐτῶν, ἵνα, φασὶ, μὴ ὅπερ οὐκ ἐξ οἰκείου θελήματος ἐποίησαν, ἀλλ' ἐκ πλάνης τῶν γονέων αὐτῶν γέγονεν, ἤγουν τὸ βαπτισθῆναι ὑπὸ Δονατιστῶν, ἐμπόδιον αὐτοῖς γένηται ἐπιστρέφουσι πρὸς τὴν ὀρθοδόξον πίστιν, εἰς τὸ προκόψαι εἰς ὑπουργίαν τοῦ Θεοῦ σαταρίου, τουτέστιν εἰς τὸ προβιβάσθῆναι εἰς βαθμοὺς ἱερατικούς. Ἐκ Νουμιδίας ἤλπιζον οἱ τῆς συνόδου ταύτης ἐλθεῖν τοποτηρητὰς, διὸ καὶ ὑπερετίθεντο τὰς ζητήσεις τὰς περὶ ἑῶν συνήχθησαν· ὅτι δὲ καιροῦ παραρρῦέντος οὐδεὶς ἐκεῖθεν ἀπήντησεν, αἱ εἰρημένοι ἐπίσκοποι εἶπον, μὴ δεῖν ἔτι ὑπερθέσθαι. Προέθεντο οὖν τὸ περὶ τοῦ μὴ χρῆναι προσφέρεσθαι τὰ ἅγια μετὰ τὸ ἄριστον, ἤγουν μὴ ὑπὸ βεβρωκότων ἱερέων προσκομιδὴν γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ νηστικῶν. Τοῦτο δὲ φασὶ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς πίστεως τρακτάτῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἠκούσαμεν, ὅτι καὶ τότε ἐβεβαιώθη. Ἡ λέξις δὲ τοῦ τρακτάτου Ῥωμαϊκὴ ἐστὶ, καὶ ἐξελληνιζομένη δηλοῖ σκοπὸν, βούλευμα. Ἐν δὲ ταῖς κανόσι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου οὐδὲν περὶ τῆς τοιαύτης εὔρηται ὑποθέσεως.

ΒΛΑΣ. Οἱ ἐξ αἱρέσεως προσιόντες τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, οἱ μὲν βαπτίζονται, οἱ δὲ μόνον χρίονται τῷ ἁγίῳ μύρῳ μετὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὰς αἱρέσεις αὐτῶν. Ἵς ἔοικεν οὖν, προσήρχοντο τῇ ἀμωμῆτι πίστει ἡμῶν τινες ἐν νηπιότητι βαπτισθέντες παρὰ Δονατιστῶν, κατὰ προαίρεσιν τῶν γονέων αὐτῶν, ὄντων καὶ τούτων Δονατιστῶν, καὶ ἤθελον προβιβάσθῆναι εἰς βαθμοὺς ἱερατικούς μετὰ τὸ δεχθῆναι. Ὅτι δὲ ῥηδίως εἰς τοῦτο οὐ προσεδέχοντο, γέγονεν ἐρώτησις, τί χρῆ γενέσθαι ἐπὶ

τούτοις. Καὶ ὁ μὲν κανὼν οὗτος οὐδέν τι περὶ τοῦ ἐρωτηθέντος ἀπολογεῖται· οὔτε γὰρ φησιν, εἰ χρὴ τούτους μυρωθῆναι ἢ βαπτισθῆναι, οὔτε ὀρίζει μὴ ἐμποδίζεσθαι τούτους ἀναχθῆναι εἰς ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν, ὡσπερ οὐδὲ τοῖναντίον. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸν ζ'. κανόνα τῆς θ'. συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ μάθῃς τί ὀφείλει γίνεσθαι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. Τούτων δὲ οὕτω λαλουμένων, εἶπον οἱ ἐκ Μαυριτανίας ἐπίσκοποι, ὅτι, εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ὑπερετίθεντο ἐρωτῆσαι ἢ παρηγγέλλεσθαι, διὰ τὸ ἐλπίζειν ἐλθεῖν τοποτηρητὰς ἀπὸ Νουμιδίας, ἀλλ' ἐπεὶ πολὺς παρῆλθε καιρὸς, καὶ οἱ προσδοκώμενοι οὐ κατέλαβον, οὐ δεῖ καὶ ἔτι ὑπερετίθεσθαι τὴν ἐρώτησιν. Διὸ καὶ εἶπον, μὴ χρῆναι προσφέρεσθαι τὰ ἅγια παρὰ ἱερέων μετὰ τὸ γεύσασθαι τροφῆς, ἀλλ' ὑπὸ νηστικῶν, ὅτι, φασίν, ἐβεβαιώθη τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων ἐν τῷ τῆς πίστεως τρακτάτῳ, ἡγουν ἐν τῇ κατεξετάσει τῆς πίστεως, (τρακτάτον γὰρ ἐστὶ κατὰ Λατίνους ἢ δοκιμασία)· ἐν δὲ τοῖς κανόσι τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, οὐδέν περὶ τῆς τοιαύτης εὔρηται ὑποθέσεως.

ΑΡΙΣΤ. Τοῖς ἐν νηπιότητι παρὰ Δονατιστῶν βαπτισθεῖσιν ἐπιστρέφουσι, κατ' οὐδέν τοῦτο προστήσεται· καὶ τὰ ἅγια, ὡς ἄξιον, ἀπὸ νηστικῶν μόνων προσενεχθήσεται.

Δονατισταὶ εἰσιν οἱ ἀπὸ Δονάτου τινὸς ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐναρξάμενοι· οὗτος γὰρ παραδέδωκεν αὐτοῖς, ὅσπουν τι ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν κρατεῖν, ὅπηνίκα μετασχεῖν τῶν ἁγιασμάτων μέλλουσι, καὶ τοῦτο πρότερον ἀσπάζεσθαι, καὶ τηνικαῦτα μετέχειν αὐτῶν. Οἱ γοῦν παρ' αὐτῶν βαπτισθέντες ἐν νηπιότητι, καὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ τὴν ἀίρεσιν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες, οὐκ ἐμποδισθήσονται ὑπὸ τῆς τῶν γονέων πλάνης εἰς ἱερατικὴν λειτουργίαν προκόπτειν. Τὸ δὲ τὰ ἅγια μὴ μετὰ τὸ ἄριστον προσάγεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ νηστικῶν ταῦτα ἱερέων γίνεσθαι, καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ κανόνι ἐγγράφη.

Κανὼν ΜΗ'. (ΝΖ'.)

Περὶ ἀναβαπτισμάτων, καὶ ἀναχειροτονιῶν, ἢ μεταβάσεων ἐπισκόπων.

Ἐκεῖνο δὲ ἀναφέρομεν ἐνταλὲν ἡμῖν, τὸ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καπούη ὀρισθὲν, ὥστε (1) μὴ ἐξεῖναι γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις, ἢ ἀναχειροτονήσεις, ἢ μετακινήσεις (2) ἐπισκόπων. Κρεσκώνιος οὖν τοῦ Ῥεκένσης ἀγροῦ ἐπίσκοπος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου λαοῦ, τῇ Γουδηκένῃ (3) ἐπέβη ἐκκλησίᾳ, καὶ ἕως τῆς σήμερον πολλάκις ὑπομνηθεὶς κατὰ τὸ ὀρισθὲν καταλιπεῖν τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, ἢ τινι ἐπῆλθεν, οὐχ εἴλετο. Περὶ τούτου δὲ τὰ προαγγελθέντα, βέβαια ἠκούσαμεν καὶ αἰτοῦμεν κατὰ τὸ ἐνταλὲν ἡμῖν, ἵνα καταξιώσητε δοῦναι παύρησίαν ἐπ' ἀδείας ἡμῖν γενέσθαι, ὅτι αὕτη ἡ ἀνάγκη παρασκευάζει, τῷ ἀρχοντι τῆς χώρας κατ' ἐκείνου προσελθεῖν, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα ὁ τῇ πράξῃ ὑπομνήσει τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης πειθαρχῆσαι μὴ θελήσας, καὶ διορθώσασθαι τὸ ἀσυγχώρητον, αὐθεντία ἀρχοντικῇ παραχρῆμα κωλυθῆ. Αὐρήτιλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῆ τῆς συνόδου ὑπάρχων, εἰ ἐπιεικῶς αἰτηθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἀποστῆναι παρητήσατο, ἐπειδὴ ἐκ τῆς οικείας καταφρονήσεως καὶ μονοτονίας περιῆλθεν εἰς ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανός, οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Τοῦτο οὖν πᾶσιν ἀρέσκει· Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Δίκαιόν ἐστιν, ἀρέσκει.

ΖΩΝΑΡ. Μὴ ἀναβαπτίζειν, εἰ μὴ τὸν παρὰ ἀσεβῶν βαπτισθέντα, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐν μζ'. κανόνι δια-

(1) ἀπὸ τοῦ, ὥστε μὴ ἐξεῖναι, ἀρχεται ὁ καν. ΝΖ'. ἐν Π. — (2) X. Τρ. Ιουστ. Κ. Ε. Σ. Ῥ. ἢ μετακινήσεις, εὐ καῖται παρὰ Βευερ. — (3) Ιουστ. — τῇ τοῦ Βικένῃ Σ. Ῥ. — τῇ τοῦ Βεκένῃ X. Τρ.

τέτακται, καὶ ἐν ξή. κανόνι, μὴ δέχεσθαι τινὰ δευτέραν χειροτονίαν, τοῖς αὐτοῖς ὄριστα. Τούτοις οὖν τοῖς κανόσιν ἐπιμένοι καὶ οἱ Πατέρες οὗτοι, τὰ αὐτὰ διατάξαντο, τουτέστι μηδένα ἀναβαπτίζεσθαι ὀρθῶς ἐξ ἀρχῆς βαπτισθέντα. Εἰ δὲ παρὰ αἰρετικῶν ἐβαπτίσθη τις ἀλλόκοτον βάπτισμα, ἐκεῖνον βαπτίζεσθαι δεῖ· οὐ γὰρ ἀναβάπτισις τοῦτο, ὅτι οὐδὲ ὁ ἐβαπτίσθη, βάπτισμα λογίζεται, ἀλλὰ μολυσμός. Ἀλλὰ μηδὲ ἀναχειροτονήσεις γίνεσθαι, μηδὲ μετακινήσεις ἐπισκόπων, ὥστε εἴαν τινὰ τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν, καὶ μεταπίπτειν εἰς ἄλλην. Καὶ αὐτίκα καὶ τοιαύτην ὑπόθεσιν προέθεντο, τὸν δεῖνα λέγοντες καταφρονῆσαι τοῦ ἰδίου λαοῦ, καὶ ἐτέρας ἐκκλησίας ἐπιθεῖναι, πολλάκις τε περὶ τούτου ὑπομνησθῆναι ἐκεῖνον, καὶ μὴ πεισθῆναι ἀποστῆναι τῆς ἐκκλησίας, ἧς οὐ κατὰ κανόνα ἐπέβη, καὶ λοιπόν, φασί, διὰ τὴν ἀπειθειαν ἐκεῖνου, ἀνάγκη τῷ τῆς χώρας ἄρχοντι προσελθεῖν, ἵνα ὁ μετὰ προθέτου ὑπομνησθεὶς, καὶ μὴ πεισθεὶς, ἐξουσίᾳ ἀρχοντικῇ ἐξέλθῃ. Πρὸς ταῦτα ὁ Αὐρήλιος εἶπε· φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῆ τῆς συνόδου ὑπάρχων· τοὺς ἱερωμένους γὰρ παραδίδοσθαι εἰς κόλασιν ἄρχοντι, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθῶσιν, οὐκ ἔξεστι. Εἰ γὰρ διὰ τι μέγα ἀμάρτημα κολάσεώς ἐστιν ἱερωμένος τις ἄξιος, πρότερον γυμνοῦται τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ οὕτω λαμβάνει αὐτὸν ὁ ἄρχων ἐπιτιμωρία. Τὸ γοῦν, φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, τοῦτό ἐστι, τὸ, εἰ ἐφυλάχθη ὁ τύπος τῆς καταστάσεως, ἦγουν, εἰ ὑπεμνήσθη ἐκεῖνος κατὰ τοὺς κανόνας, καὶ ἠπειθήσε, μὴ κριθῆ τῆς συνόδου ὑπάρχων, ἀντὶ τοῦ, μὴ λογισθῆ τῆς μαίρας τῶν ἐπισκόπων ὄν, ἀλλ' ὡς ἤδη ἀπορρίφει καὶ ἐξωσθεὶς τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ παραδοθήτω· τοῦτο δὲ τὸ παραδοθῆναι τῷ ἄρχοντι, ἐπήλθεν αὐτῷ ἐκ τῆς μονοτονίας αὐτοῦ, ἣτοι τῆς αὐτογνωμοσύνης, τῆς ἀπειθείας, δι' ἣν καταφρόνησε τῆς τῶν ἐπισκόπων ἐπισεικείας.

ΒΛΑΣ. Ἐν Καπούρ φασὶν οἱ Πατέρες γενέσθαι σύνοδον, καὶ ἐν ἐκείνῃ ὀρισθῆναι τὸ μὴ ἀναβαπτίζεσθαι τοὺς παρὰ ὀρθοδόξων βαπτισθέντας, ἢ ἀναχειροτονεῖσθαι τοὺς παρὰ ἐπισκόπων ὀρθοδόξων χειροτονηθέντας· καὶ ἀκολουθῶς τοῖς

ὀρισθεῖσιν ἐν τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ, τῇ τέως ἐμοὶ ἀγνοουμένη, (οὐδὲ γὰρ συναριθμεῖται ταῖς τοπικαῖς συνόδοις,) εἶπον οἱ αὐτοὶ τοποτηρηταὶ τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, ὡς, ἐπεὶ ταῦτα κεκώλυνται, ὀφείλουσι διορθωθῆναι καὶ αἱ παρὰ ἐπισκόπων γινόμεναι μεταπτώσεις ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εἰς ἐτέραν, διὰ τὸ λογίζεσθαι καὶ τοῦτο ὡσανεὶ ἀναβαπτισμόν, ἢ ἀναχειροτόνησιν· καὶ αὐτίκα προέθεντο φάκτον, ὅτι Κρεσκώνιος ὁ ἐπίσκοπος καταφρόνησε τοῦ οἰκείου λαοῦ, καὶ ἐπέβη ἐτέρας ἐκκλησίας. Διὰ τοι τοῦτο πολλάκις παρεγγυηθεὶς καταλιπαῖν τὴν ἀλλοτρίαν ἐκκλησίαν, ἧς ἐπέβη παρὰ κανόνας, καὶ ἀνθέξασθαι τῆς οἰκείας, οὐκ ἐπέσθη τοῦτο ποιῆσαι. Ὅτι οὖν τοῦτο βέβαιόν ἐστι καὶ ἀληθές, ζητοῦσι, κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐντολήν, ἵνα δοθῆ τῇ κατ' αὐτοὺς συνόδῳ ἄδεια προσελθεῖν τῷ κατὰ χώραν ἄρχοντι, καὶ δι' αὐτοῦ καταναγκασθῆναι τὸν Κρεσκώνιον ἀποστῆναι τῆς μὴ ἀνηκούσης αὐτῷ ἐκκλησίας· ὅτι καὶ αἱ διατάξεις τῶν βασιλέων, ἣτοι οἱ νόμοι, τοῦτο διορίζονται. Εἶπε δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Αὐρήλιος· Ἐὰν ἐφυλάχθη ὁ τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, μὴ κριθῆ τῆς συνόδου ὑπάρχων ὁ Κρεσκώνιος, ἀλλ' ὡς λαϊκὸς παραδοθήτω τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ, καὶ μὴ μεμφέσθω τὸ γινόμενον εἰς αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἐχυτὸν παρέδωκεν εἰς τὴν ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν, διὰ τὴν οἰκείαν μονοτονίαν καὶ καταφρόνησιν τῶν συνοδικῶν παραγγελιῶν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κανόνας ἐν τούτοις. Ὁ τύπος δὲ τῆς καταστάσεως, ὃν ὁ Αὐρήλιος εἶπε φυλαχθῆναι, ἐστὶ τὸ κατὰ κανόνας ἐπιφωνηθῆναι τὸν ἀκανονίστως δρασάμενον τῆς ἀλλοτρίας ἐκκλησίας, καὶ μετὰ τὰς ἐπιφωνήσεις καθαιρεθέντα, ἢ διμερῶς, ἢ μονομερῶς, διὰ τὴν ἀπειθειαν· τοὺς ἱερωμένους γὰρ παραδίδοσθαι εἰς κόλασιν ἀρχοντικὴν οὐκ ἔξεστιν, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθῶσι. Τὸ δὲ παραδίδοσθαι τοῖς ἄρχουσι τοὺς ἱερωμένους μετὰ καθαιρέσειν, γίνεται, οὐ μόνον ὅταν ἡ σύνοδος οὐκ ἔχῃ εὐχέρειαν ποιῆσαι ἐκβίβασμόν τῆς οἰκείας ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ ὅταν μέγα ἐστὶ τὸ ἀμάρτημα, καὶ, σὺν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κολάσει, χρεῶν ἐστιν ἐπικκολληθῆσαι καὶ ἀρχοντικὴν.

τιμωρίαν. Τυχόν γάρ εὑρέθη τις ἱερωμένος ἐπίβουλος τοῦ βασιλέως, καὶ καθήρεθῃ· ὁ τοιοῦτος μετὰ τὴν καθάρειν παραδοθήσεται τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ, ὡς ἂν μετὰ ἐτασμοῦ εἴπῃ τοὺς συνίστορας. Ταῦτα δὲ γίνονται οὕτω κατὰ τὸ λς'. καὶ τὸ λζ'. κεφάλαιον τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου των βασιλικῶν, μέρη ὄντα τῆς ρκγ'. Ἰουστινιανείου νσαρᾶς, καὶ διαλαμβάνοντα, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ὑπὲρ ἐγκληματικῆς αἰτίας ψευδομαρτυρήσαντας, μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῖς νομίμοις ποιναῖς ὑποβάλλεσθαι· καὶ τοὺς καταδικαζομένους κληρικοὺς χάριν ἐγκληματικῆς αἰτίας ἀπογυμνοῦσθαι τοῦ βαθμοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, παρὰ δὲ τοῦ ἀρχοντος ὑποβάλλεσθαι ταῖς νομίμοις ποιναῖς. Τοῦτο δὲ λέγε κρατεῖν, ἐνθα ἐξεφωνήθη· ὁ γάρ τὸν νόμον τοῦτον μεθέλκων καὶ εἰς ἐπισκόπους καταδικαζομένους ἴσως χάριν ἐγκληματικῆς αἰτιάσεως, καὶ θέλων καὶ τούτους μετὰ καθάρειν τῷ ἀρχοντι παραδίδοσθαι, μάταιος ἂν εἴη καὶ βλάσφημος. Διὸ καὶ τὸ παρὰ τοῦ κανόνος διοριζόμενον χάριν τοῦ ἐπισκόπου, ὀφείλει ἐκλαμβάνεσθαι εἰς τὸ καταναγκασθῆναι τὸν ἐπίσκοπον ἀκολουθῆσαι τῇ συνοδικῇ διαγνώσει καὶ μόνῃ(2). Περὶ δὲ ἀναβαπτισμοῦ καὶ ἀναχειροτονήσεως, ἀνάγνωθι τὸν μζ'. ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τὸν ξή.

ΛΡΙΣΤ. Ἀναβαπτίσεις, καὶ ἀναχειροτονήσεις, καὶ μετακινήσεις ἐπισκόπων οὐ γίνονται. Κρεσκώνιος οὖν τοῦ ἰδίου λαοῦ ἀποστάς, καὶ τῆς Κενσοῦ ἐκκλησίας ἐπιβὰς, ἐπεὶ ἐκκλησιαστικῶς καταγγελλόμενος οὐ μεθίσταται, ἀρχοντικῶς κεκωλύσθαι.

Ὁ παρὰ ὀρθοδόξων βαπτισθεὶς, ἢ χειροτονηθεὶς, δεύτερον βάπτισμα, ἢ δευτέραν χειροτονίαν οὐ δέχεται. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ πόλεως ἐπίσκοπον εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι, καὶ ὁ παρῶν κανὼν, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι διαφόρων συνόδων κωλύουσιν. Ὁ γοῦν Κρεσκώνιος οὗτος ἐπίσκοπος, τὴν ἰδίαν καταλιπὼν ἐκκλησίαν ἢ παροικίαν, καὶ τῆς Κενσοῦ ἐπιβὰς

(1) κρίσει καὶ ἀπεφάσει. Χ. Τρ.

ἐκκλησίας, καὶ πολλάκις ἀδελφικῶς ὑπομνησθεὶς παρὰ τῶν συναδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην καταλιπεῖν ἐκκλησίαν, καὶ μὴ πεισθεὶς, παρεσκεύασε καὶ ἄκοντας αὐτοὺς τῷ κατὰ χώραν ἄρχοντι προσελθεῖν, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐξουσιαστικῶς κωλυθῆναι.

Κανὼν ΜΘ'. (ΝΗ'.)

Πόσοι ἐπίσκοποι ἐπίσκοπον χειροτονεῖν ὀφείλουσιν.

Ὁνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Κακεῖνο ἡμῖν ἐνετάλη, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ πλησίον ἀδελφοὶ ἡμῶν δύο ἐπίσκοποι τῆς Νουμιδίας χειροτονῆσαι ἐτόλμησαν ἱερέα, κρίνατε μὴ γενέσθαι χειροτονίας ἐπισκόπων, εἰ μὴ ἀπὸ δώδεκα. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὁ ἀρχαῖος τύπος (1) φυλαχθήσεται, ἵνα μὴ ἥττονες τριῶν τῶν δρισθέντων εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπων ἀρκέσωσι· διότι ἐν Τριπόλει τυχὸν καὶ ἐν Ἀρζουίῃ δῆλον ὡς παρέγκεινται βάρβαρα ἔθνη· ἐν Τριπόλει δὲ πέντε καὶ μόνοι εἰσὶν, ὡς γινώσκετε, ἐπίσκοποι· καὶ δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ ἀριθμοῦ τοὺς δύο ἀνάγκη τινὲ κατέχεσθαι. Δυσχερὲς γάρ ἐστιν ἐξ οἴουδήποτε ἀριθμοῦ πάντας δύνασθαι ἀπαντῆσαι· μὴ ὀφείλει τοῦτο αὐτὸ παρεμποδῶν εἶναι τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας· καὶ γὰρ εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν κατηξίωσεν ἡ ὑμετέρα συνελθεῖν ἀγιωσύνη, συχνῶς καὶ σχεδὸν κατὰ Κυριακὴν χειροτονοῦμένους ἔχομεν. Νῆ ἄρα δύναμαι συνεχῶς δώδεκα ἢ δέκα, ἢ οὐχὶ πολὺ ἐλάττους συγκαλεῖν ἐπισκόπους; δύο δὲ γείτονας προσζεῦξαι εὐχερὲς ἐστὶ τῇ ἐμῇ βραχύτητι. Διὸ ὄρα· σὺν ἐμοὶ ἢ ὑμετέρα ἀγάπη, τοῦτο αὐτὸ μὴ δύνασθαι παραφυλαχθῆναι.

(1) ἐν Π. ὁ κανὼν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ, Ὁ ἀρχαῖος τύπος, καὶ λήγει εἰς τὸ, ἀρκέσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Δύο επισκόπους φασὶ χειροτονῆσαι ἱερέα· ἱερέα δὲ τὸν ἐπίσκοπον λέγει· πρεσβύτερον γὰρ καὶ εἰς ἐπίσκοπος χειροτονεῖ, κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· καὶ ἀξιοῦσιν ὀρισθῆναι, ὑπὸ δώδεκα χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον. Λύρηλιος δὲ τὸν ἀρχαῖον τύπον δεῖν φυλάττεσθαι ἀπεκρίθη, τύπον τὸν κανόνα λέγων, καὶ τρεῖς ἐπισκόπους εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἀρκεῖν ἀπεφήνατο. Ἐπήγαγε δὲ καὶ αἰτίας, ἐν Ἀρζουίῃ, φάμενος, παράκειται βάρβαρα ἔθνη, ὥστε διὰ τοῦτο δυσχέρειαν εἶναι συνέρχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους· ἐν Τριπόλει δὲ πέντε εἰσὶν ἐπίσκοποι, Τρίπολιν, τὴν ἐν Ἀφρικῇ λέγων, καὶ συμβαίνει τινὰς τῶν πέντε ὑπὸ τινος ἀνάγκης κωλύεσθαι συνελθεῖν. Τοῦτο οὖν, φησιν, οὐκ ὀφείλει ἐμπόδιον εἶναι τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας, τουτέστι τῇ τῶν ἐπισκόπων χειροτονίᾳ· χρήσιμον γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἦτοι τοῖς πιστοῖς, ἡ τῶν ἐπισκόπων χειροτονία, ἀντὶ τοῦ, χρειώδης, ἀναγκαία. Τοῦτο οὖν, τὸ ὑπὸ πολλῶν χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ὁρᾶτε, φησὶν, ὅτι οὐ δύναται φυλαχθῆναι.

ΒΛΑΣ. Δύο ἐπίσκοποι ἐχειροτόνησαν εἰς Νουμιδίαν ἐπίσκοπον· τὸν γὰρ ἱερέα ἐνταῦθα, εἰς ἐπίσκοπον ὑποληπτέον, διότι ἱερεὺς καὶ παρὰ μόνου ἐνὸς χειροτονεῖται ἐπίσκοπου, κατὰ τὸν 6'. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ἐζήτησαν οὖν Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι, καθὼς ἐνετάλησαν, μηκέτι ὑπὸ δύο ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀλλ' ὑπὸ δώδεκα· καὶ ἀπελογήσατο ὁ Λύρηλιος, ὀφείλειν φυλάττεσθαι τὸν ἀρχαῖον τύπον, ἦτοι τὸν κανόνα, καὶ ἀρκεῖν εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν ἐπισκόπους τρεῖς· ὅτι πολλάκις δυσχερές ἐστι, φησὶ, πολλοὺς συνελθεῖν· καὶ ἵνα μὴ γένηται τοῦτο ἐμποδῶν τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας, ἦγουν τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἐπισκόπων, ὀφείλει παρὰ τριῶν καὶ μόνων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπος, ἦγουν παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ παρ' ἐτέρων δύο. Οὕτω γὰρ εὐχερὴς ἔσται ἡ τῶν ἐπισκόπων χειροτονία. Σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης παρὰ τριῶν ἐπισκόπων ἐπαρχιωτῶν χειροτονεῖται ἐπίσκοπος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ ἐτέρων δύο, καὶ μὴ ὡσιν οὗτοι ἐπαρχεῶται. Ὁ δὲ

μητροπολίτης Ἐφέσου ἐκεῖνος κυρὸς Χριστόφορος εἰς Καλόνην χειροτονήσας ἐπίσκοπον κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων χωρὶς παρουσίας οἰουδήτινος ἐπαρχεῶτου, ἠτιάθη παρὰ λόγως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἶπον γὰρ τινες ὀφείλειν τὸν μητροπολίτην μετὰ ἐπαρχιωτῶν τὸ ἐλάχιστον δύο τὰς χειροτονίας ποιεῖν τῶν ἐπισκόπων, ὡσπερ καὶ τὰς ψήφους.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἐλάττους τριῶν ἐπισκόπων εἰς χειροτονίαν ἐπίσκοπου ἀρκεῖτωσαν.

Πάντας μὲν, εἰ δυνατὸν, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι ὀφείλουσι μετὰ γνώμης τοῦ μητροπολίτου συνέρχεσθαι, καὶ τοὺς ἐπίσκοπους ψηφίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ δυνατὸν πάντας συνελθεῖν διὰ τινὰ ἀνάγκην, καὶ τρεῖς τὸ ἐλάχιστον δεῖ παρεῖναι, συμπήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων διὰ γραμμάτων.

Κανὼν Ν'. (ΝΘ'.)

Πόσοι ἐπίσκοποι προστεθῆναι ὀφείλουσι τῷ ἀριθμῷ τῶν χειροτονοῦντων, ἐὰν περὶ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπου ἀντιλογία γένηται.

Ἐκεῖνο δὲ ὀρίσαι δεῖ, ὥστε (1), ἐὰν ποτε πρὸς ἐπιλογὴν ἐπίσκοπου προέλθωμεν (2), καὶ ἀναφυῆ τις ἀντιλογία, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῶν ἐτρακταίεσθαι, τολμηρὸν εἶναι λοιπὸν, τρεῖς μόνους πρὸς τὸ καθᾶραι τὸν χειροτονηθῆσόμενον εὔρεθῆναι, ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῆ εἰς καὶ δύο, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, οὗ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων· εἰς ὑστερον γὰρ καὶ τὰ προτεθειμένα συζευχθῶσι· καὶ ὅτε καθαρὸς φανεῖται ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἴθ' οὕτω χειροτονηθεῖ. Ἐὰν τοῦτο καταδέχεται (3) ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη, τῇ ὁμοσητικῇ ἀποκρίσει τοῦ ὑμετέρου ἀξιώματος βεβαιωθείη. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πάνυ ἀρέσκει.

(1) ἐν Π. ἀρχεται ὁ κανὼν ἀπὸ τοῦ, ὥστε ἐὰν ποτε, καὶ λήγει εἰς τὸ, χειροτονηθεῖν. — (2) συνελθωμεν X, Tr. Βενερ. — (3) ἀποκαταδέχεται Βαυερ.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ τὰ πλῆθη τῶν πόλεων προχειρίζεσθαι ἀρχιερεῖς ἑαυτοῖς, οὓς ἠδούλοντο, ἐκωλύθη· τέως δὲ πάλιν ταῖς ἔχουσιν ἐξουσίαν χειροτονεῖν προσιόντες, ἤτουν τινὰς ἐξ ὀνόματος, ὡς ἔστι δῆλον ἐκ τοῦ νέ. κανόνος τῆς παρούσης συνόδου, καὶ ἐσκοποῦντο οἱ ζητούμενοι, καὶ εἰ ἔδοξαν ἄξιοι, ἐχειροτονοῦντο. Φασὶ δὲ καὶ διάφοροι κανόνες, παρὰ τριῶν ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον. Ἐὰν οὖν συνέλωμεν, φησὶν ὁ Ἀὐρήλιος, εἰς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου, καὶ ἴσως ἀντιλέγωσι τινες οὐχὶ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλ' ἕτεροι, αἰτιάματα εἰσάγοντες κατ' αὐτοῦ, τολμηρὸν ἐστὶ τρεῖς ἐπισκόπους, τοὺς ψηφιζομένους δηλαδὴ κατὰ τοὺς κανόνας, ἐξετάσαι τὰ λεγόμενα κατὰ τοῦ ψηφιζομένου, καὶ καθᾶραι τὸν αἰτιώμενον, ἀντὶ τοῦ, καθαρὸν ἀποφῆναι τῶν κατ' αὐτοῦ προτιθεμένων αἰτιαμάτων. Ἀλλὰ δεῖ προσκαλεῖσθαι ἓνα ἢ δύο ἐπισκόπους ἑτέρους, καὶ παρόντος τοῦ λαοῦ, ἐφ' ὃν μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετάζεσθαι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ κατηγορεῖν δύνανται· οὐ γὰρ πάντες εἰς κατηγορίαν ἱερέων προσδέχονται, ἀλλ' οὓς ὁ τῆς δευτέρας συνόδου ἕκτος κανὼν περιέχει, καὶ ὁ ρκή. καὶ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. τῆς παρούσης συνόδου φησί. Καὶ ὅτε φανῶσιν ἐκεῖνοι πρὸς κατηγορίαν δεκτοί, τότε καὶ τὰ προτιθέμενα αἰτιάματα συζευχθῶσιν, ἀντὶ τοῦ, συνεισαχθῶσι τῇ ἐξετάσει (1), καὶ ὅτε καθαρὸς φανῆ ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, τουτέστιν, ἐπὶ φανερᾶς ἐξετάσεως, τότε χειροτονεῖσθαι. Οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Πάνυ ἀρέσκει.

ΒΛΑΣ. Καὶ πάλιν ὁ Ἀὐρήλιος εἶπεν· Ἐὰν συνέλωμεν εἰς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου, καὶ ἴσως ἀναφανῆ τις λέγων, μὴ ὀφείλει τὸν ψηφισθέντα χειροτονηθῆναι διὰ τινὰ αἰτιάματα, (τοῦτο γὰρ πολλάκις ἐτρακταίσθη, ἤτοι γέγονε,) τολμηρὸν ἐστὶ τρεῖς ἐπισκόπους, τοὺς ψηφισαμένους δηλαδὴ κατὰ τοὺς κανόνας, ἐξετάσαι τὰ λεγόμενα, καὶ καθαρὸν ἀποφῆναι ἀπὸ τῶν αἰτιαμάτων τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι, ἢ τούναντίον καταδικάσαι αὐτόν· ἀλλὰ δεῖ προσκαλεῖσθαι ἓνα ἢ δύο ἐπισκόπους ἑτέρους, καὶ παρόντος τοῦ λαοῦ, ἐφ' ὃν μέλλει χει-

(1) τῇ αἰτιάσει, Χ. Τρ.

ροτονηθῆναι ὁ ψηφισθείς, ἐξετάζεσθαι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ κατηγορεῖν δύνανται· οὐ γὰρ πάντες εἰς κατηγορίαν προσδέχονται, ἀλλ' οὓς ὁ τῆς δευτέρας συνόδου ς'. κανὼν περιέχει, καὶ τῆς παρούσης συνόδου ὁ ρκή. κανὼν, ὁ ρκθ'. καὶ ὁ ρλ'. καὶ ὅτε φανῶσιν ἐκεῖνοι δεκτοί πρὸς κατηγορίαν, τότε καὶ τὰ προτιθεμένα αἰτιάματα συζευχθῶσιν, ἀντὶ τοῦ, συνεισαχθῶσι τῇ ἐξετάσει· καὶ ὅτε καθαρὸς φανείη ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, τουτέστιν, ἐπὶ φανερᾶς ἐξετάσεως, τότε χειροτονεῖσθαι αὐτόν. Εἶπον οὖν οἱ ἕτεροι· Πάνυ ταῦτα ἀρέσκει. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ εἶπέ τὴν ἀντιλογίαν γενέσθαι ἐνταῦθα κατὰ τοῦ ψηφισθέντος, μὴ ὄντος ἱερέως, ἀλλὰ διακόνου, ἢ λαϊκοῦ· τὸν ἱερέα γὰρ οὐ δικάζουσι πέντε ἐπίσκοποι, ἀλλ' ἑπτὰ. Καὶ εἰ τοῦτο οὕτως εἴπης, οὐκ ἐναντιωθήσῃ τῷ ιδ'. κανόνι τῆς παρούσης συνόδου. Ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος συντάγματος τίτλου θ'. κεφ. α. καὶ τίτλου α. κεφάλαιον ή. καὶ τὸ ἔξωθεν αὐτοῦ καταστρωθὲν ή. κεφ. τοῦ α. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ ἐστὶ νεαρά Ἰουστινιάνειος ρλζ'. καὶ λέγε μᾶλλον κατὰ τοῦτο γίνεσθαι τὰς ἐξετάσεις τῶν ἀντιλεγόντων ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, κληρικῶν, καὶ ἡγουμένων. Τί δὲ, εἰ μὴ ἀντιλέγει τις κατὰ τινος μέλλοντος χειροτονηθῆναι, ἀλλὰ προσφέρει αἰτιάματα κατὰ τινος καθαιρεθέντος ἴσως ἀνευλόγως, καὶ ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, τὸ αὐτὸ γενήσεται; Λύσις. Τοῦ χρηματίσαντος ἐπισκόπου Ἀμυκλῶν Νικολάου, κατὰ βίαν πρακτορικὴν παραιτησαμένου τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ παρὰ τῇ μεγάλῃ συνόδῳ ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, παρέστησαν τινες λέγοντες, μὴ ὀφείλει αὐτὸν ἀποκαταστήναι, προτιθέμενοι καὶ ἐγκληματικὰ αἰτιάματα, λεγόμενα γενέσθαι παρὰ τούτου πρὸ τῆς παραιτήσεως, καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν, καὶ κωλύοντα αὐτὸν ἀρχιερατεῦειν. Ἐγένετο οὖν λόγος πολλὸς περὶ τούτου· οἱ μὲν γὰρ διετείνοντο, μὴ ὀφείλει γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν πρὸ τοῦ ἐξετασθῆναι τὰ εἰσαγόμενα αἰτιάματα, χρώμενοι καὶ τῷ παρόντι κανόνι, πρὸς δὲ καὶ τῷ ή. κεφ. τοῦ α. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ παραλληλίζοντες τὴν εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποκατά-

στασιν, τῆ νῦν πρῶτον γινομένη χειροτονία· οἱ δὲ ἀπεμάχοντο μὴ ἔχειν χώραν ταῦτα ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ἤθελον πρότερον γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν, εἴθ' οὕτως γυμνασθῆναι τὰ αἰτιάματα, ὅτι, φασί, τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τὰς πραγματικάς δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐμποδίζεται ἢ τῶν βιαῶς ἀφαιρεθέντων ἀποκατάστασις ἀπὸ τινος λόγου ἢ τρόπου, καθὼς τοῖς νόμοις τοῦτο δοκεῖ. Ἄλλοι δὲ διετείνοντο, τὰ μὲν μετὰ παραίτησιν λεγόμενα γενέσθαι αἰτιάματα ἐμποδίζει τὴν ἀποκατάστασιν, τὰ δὲ πρὸ τῆς παραιτήσεως, μὴ ἐμποδίζειν. Ἰῆρεσε δὲ τῆ συνόδῳ πρότερον γυμνασθῆναι πάντα τὰ αἰτιάματα, καὶ οὕτως, εἰ δεήσει, γενέσθαι τὴν ἀποκατάστασιν. Εἶπε γὰρ, ὡς μεγάλη διαφορά ἐπὶ τῶν πραγματικῶν υποθέσεων, καὶ τῶν ἐγκληματικῶν· τὰ μὲν γὰρ, ἡγουν τὰ πραγματικά [δίκαια, πολλάκις μετατιθέμενα ἀπὸ τοῦδε εἰς τόνδε, οὐ προκριματίζονται, οὐδὲ τὰ εἰς Θεὸν ἀφορῶντα λυμάνουσι· τοῦ δὲ ζητοῦντος τὴν ἀποκατάστασιν, ἀναξίως ἀποκαθιστάμενου, πρὸ τοῦ ἐξετασθῆναι δηλονότι τὰ κατ' αὐτοῦ εἰσαγόμενα αἰτιάματα, γενήσεται πρόκριμα μέγα τοῖς παραχωρήσασιν μετὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν, ὡς ἀπεριμερίμνως τὸν ἀνάξιον δεξαμένους εἰς ἱερουργίαν, δυναμένους καὶ ταῦτα πρὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ποιῆσαι. Εἰς κατασκευὴν δὲ τούτου ἐχρήσαντο καὶ τῷ δ' κανόνι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ τῆ θ' πράξει, τῆ ι. τῆ ια. καὶ τῆ ιβ', τῶν πρακτικῶν τῆς δ' συνόδου. Ἐν γὰρ ταύταις, τοῦ Ἰβ' ἐπισκόπου ὄντος Ἐδέσσης, ζητοῦντος ἀποκατάστασιν, ὡς καθαιρεθέντος μονομερῶς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ Βασιανοῦ ἐπισκόπου ὄντος Ἐφέσου, καὶ κατὰ βίαν ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ ἐξωσθέντος, καὶ ζητοῦντος ὁμοίως ἀποκατάστασιν, εὔρηται ὡς προσεδέχθησαν οἱ λιβέλλους ἐγκληματικῶν αἰτιμάτων κατὰ τούτων δόντες, λεγομένων γενέσθαι πρὸ τοῦ μετακινήθῃναι τούτους, καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ οὐκ εἰσηκούσθησαν οἱ ζητοῦντες πρότερον ἀποκαταστῆναι καὶ οὕτω δικάσασθαι, ἀλλ' ἐτηρήθησαν πρῶτον τὰ αἰτιάματα, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπισκόπου ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων ψηφίζομένου, εἰ

ἀντιλογία γένηται περὶ αὐτοῦ, ἕτεροι δύο προσευχθήτωσαν καὶ οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν ὑπ' αὐτῶν ἐξετασθήτω· καὶ εἰ φανεῖται καθαρός, χειροτονείσθω.

Κανὼν ΝΑ'. (Ξ')

Ἵστε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνης ἀγγέλλεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.

Ἰωνράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ κοιμμονιτωρίῳ ἡμῶν πάντα δεῖ συζηῆσαι, προστίθεμεν ἔτι μὴν ἐνταλὲν ἡμῖν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἵνα κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνης αἰὲ παρασκευαζώμεθα, καὶ μὴ ἐν στενῷ τοῦ χρόνου διαστήματι. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν δοκῇ τῆ ἀγιωσύνη ὑμῶν, ἐπειδὴ μεμνήμεθα ἤδη ἐκ πολλοῦ ὑμᾶς ἐπαγγειλαμένους, ὥστε (1) ἐν ἐκάστοις ἐνιαυτοῖς συνέρχεσθαι πρὸς τὸ συζητεῖν, ὅταν εἰς ἐν συνέλωμεν, τότε διαδοθήσεται τοῦ ἁγίου Πάσχα ἡ ἡμέρα διὰ τῶν εὑρεθησομένων ἐν τῇ συνόδῳ τοποτηρητῶν. Ἰωνράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Νῦν διὰ τῆς παρουσίας συνελεύσεως αἰτοῦμεν, ἵνα γράμματα τυπῶσαι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας καταξιώσητε. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀναγκαῖόν ἐστὶν οὕτω γενέσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ διαφόρων υποθέσεων ἐνετάλθησαν οὗτοι εἰπεῖν ἐν τῇ συνόδῳ· καὶ φασιν, ὅτι, ἐπειδὴ πάντα δεῖ συζηῆσαι, ἡγουν συνάψαι τοῖς προλαβοῦσι, τοῖς ἐν τῷ κοιμμονιτωρίῳ ἡμῶν, τοῖς ἐν τῷ ἐνταλτηρίῳ ἡμῶν, προστίθεμεν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἵνα δῆλον ἡμῖν γένηται ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνης, καὶ παρασκευαζώμεθα πρὸς αὐτὴν πρὸ πολλοῦ, καὶ μὴ ἐν στενῷ διαστήματι χρόνου μνηύηται ἡμῖν. Πρὸς δὲ ὁ Αὐρήλιος ἀπεκρίθη, ὅτι, ἐπεὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τετύπεται σύνοδον γίνεσθαι, ἐν τῷ καιρῷ τῆς συ-

(1) ἐν Π. ὁ κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, ὥστε . . . καὶ λέγει εἰς τὸς τοποτηρητῶν.

νόδου γνωρισθήσεται καὶ ἡ τοῦ Πάσχα ἡμέρα. Οἱ δὲ εἰρημένοι ἐπίσκοποι ἤξιωσαν, ἐν τῇ συνελεύσει τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν τοῦ τότε καιροῦ τυπωθῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα· εἴτε δὲ ἐτυπώθησαν, εἴτε μὴ, ὁ κανὼν οὐ περιέχει.

ΒΑΣΣ. Τοῦ Ὀνωράτου καὶ τοῦ Οὐρβανοῦ ζητησάντων γνωρισθῆναι (1) τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνας, ὡς ἂν εἰδήσεως διδομένης πρὸ καιροῦ πλείονος παρασκευάζωνται πρὸς ταύτην, ἀπεκρίθη ὁ Αὐρήλιος, ὅτι, ἐπεὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τετύπεται σύνοδον γίνεσθαι, γενήσεται καὶ τοῦτο. Ὡσαύτως ζητησάντων τῶν αὐτῶν τυπωθῆναι καὶ τὰς τούτων ἐπαρχίας, ὠρίσθη γενέσθαι καὶ τοῦτο.

ΑΡΙΣΤ. Ἐν τῇ κατ' ἔτος συνόδῳ ἀγγελῆσθω ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα παρὰ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας.

Τὸ ἐν τῇ κατ' ἔτος γινομένη συνόδῳ εἰς τὴν ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίαν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα γνωρίζεσθαι, καὶ ἐν τῷ λδ' κανόνι ὠρίσθη.

Κανὼν NB'. (ΣΑ'.)

Περὶ τοῦ, τὰς ἐπαρχίας ἐπισκέπτεσθαι.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Κάκεινο ἡμῖν διὰ λόγου ἐντέταλται, ὥστε καὶ ὑμᾶς καταξιῶσαι τὸ ὀρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου ὀφείλειν (2) ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἄλλῳ ἐνιαυτῷ ὑπερέθεσθε κατὰ τάξιν ἐπισκέψασθαι τὴν Μαυριτανίαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τότε περὶ τῆς τῶν Μαυριτανῶν χώρας οὐδὲν ὠρίσαμεν, διὰ τὸ εἰς τὰ τέλη τῆς Ἀφρικῆς κείσθαι αὐτὴν, καὶ ὅτι τῷ βαρβαρικῷ παράκειται ὁ δὲ Θεὸς παράσχοι ἐκ περιουσίας δύνασθαι ἡμᾶς καὶ μὴ ἐπαγγειλαμένους τοῦτο ποιεῖν, καὶ παραγίνεσθαι εἰς τὴν χώραν ὑμῶν. Ὀφείλετε γὰρ ἐννοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι

(1) X. Τρ. 'B. — γνωρισθῆναι Heuer. — (2) ἐν Π. ὁ κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ὀφειλομένου ἐκάστην, . . . καὶ λέγει εἰς τὸ, ἐπισκέπτεσθαι.

ἐὰν λογισμὸς ἀπαιτῆ τοῦτο, περὶ ἑαυτῶν διεξελθεῖν ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουίτανοὶ ἀδελφοί.

ΖΩΝΑΡ. Τὰ μὲν ἄλλα ἐγγράφως τοῖς ἐρωτῶσι τούτοις ἐπισκόποις ἐνετάλησαν· τοῦτο δὲ ἀγράφως· τὸ δὲ ἦν, τὸ ἐτησίως ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι ἐκάστην ἐπαρχίαν, ἧγουν ἀπιέναι καὶ συζητεῖν περὶ τῶν ἐν αὐταῖς φυομένων ἀμφιβολιῶν, καὶ οἰκονομεῖν ταύτας, καὶ ὅτι ἐν δυσὶν ἐνιαυτοῖς οὐκ ἐπισκέψαντο τὴν Μαυριτανίαν. Πρὸς δ' ἀπεκρίθη ὁ Αὐρήλιος, ὅτι ἡ Μαυριτανία εἰς τὰ τέλη κείται τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ταῖς βαρβαρικοῖς παράκειται, διὸ οὐδὲν ὠρίσθη περὶ αὐτῆς. Δοίη δὲ ὁ Θεὸς ἐκ περιουσίας, ἧγουν ἐκ τοῦ πλείονος, δύνασθαι ἡμᾶς τοῦτο ποιεῖν· πλεῖον δὲ λέγει, τὸ ποιεῖν καὶ ὅσα οὐκ ἐπηγγειλάντο, καὶ παραγίνεσθαι εἰς τὴν χώραν ὑμῶν· ἐννοήσατε γάρ, φησιν, ὅτι ἐὰν λογισθῆται τις τοῦτο δυνατόν εἶναι, τὸ παρουσιάζειν εἰς Μαυριτανίαν παρακειμένην βαρβάρους, ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουίτανοὶ ἀδελφοὶ τοῦτο ἡμᾶς ἀπαιτεῖν.

ΒΑΣΣ. Οἱ αὐτοὶ ἐπίσκοποι ἐζήτησαν ἐπισκέπτεσθαι καὶ τὴν Μαυριτανίαν, ὡς τούτου μὴ γενομένου πρὸ χρόνων δύο· πρὸς δ' ἀπελογήσατο ὁ Αὐρήλιος, ὡς καὶ οὐ γέγονε τοῦτο διὰ τὸ εἰς τὰ τέλη τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τῶν βαρβάρων παρακεῖσθαι τὴν Μαυριτανίαν· ἀλλὰ Θεοῦ διδόντος ἐκ περιουσίας τοῦτο γενήσεται, ἧτοι καὶ πλεον τῶν ἐπαγγελθέντων. Εἰ γὰρ δυνατόν ἦν τοῦτο, ἐξ ἀνάγκης καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουίτανοὶ ἔνχ ἐζήτησαν τοῦτο.

ΑΡΙΣΤ. Καθ' ἃ καὶ ἡ ἐν Ἰππῶνι σύνοδος ὠρίσεν, ἐν τῇ κατ' ἔτος συνόδῳ ἐκάστη ἐπαρχία ἐπισκεπτέσθω.

Ἐν τῇ συνόδῳ τῇ μελλούσῃ κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι ἐν Καρχηδόνι, ὠρίσαν οἱ Πατέρες, τοῖς ὀρισθεῖσι τῇ ἐν Ἰππῶνι συνόδῳ ἐπακολουθοῦντες, τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκάστης ἐπαρχίας πεπραγμένα ἐπιτηρεῖν τε καὶ ἐπισκέπτεσθαι, καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἐπράχθη, διορθοῦσθαι· καὶ τὰ μὴ λυθέντα τῶν προτεθέντων κανονικῶν ζητημάτων, ἀλλ' ἴσως παρεαθέντα διὰ τὸ

δυσχερῆς, ἢ καὶ ἀμφίβολα μείναντα, διαλύειν, καὶ πρὸς σαφέ-
νειαν ἄγειν.

Κανὼν ΝΓ'. (ΞΒ'.)

Ἵσπε τὰς διοικήσεις, εἰ μὴ κατὰ συναίρεσιν τοῦ ἰδίου
ἐπισκόπου, ἐπίσκοπον ἕτερον μὴ δέχεσθαι.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν πολλοῖς συνόδοις (1)
ᾠρίσται συνεδρίῳ ἱερατικῷ, ἵνα τὰ πλήθη τὰ ἐν ταῖς
παροικίαις ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων κατεχόμενα, τὰ ἴδιον
ἐπίσκοπον μηδέποτε ἐσχηκότα, εἰ μὴ κατὰ συναίρεσιν
τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οὗ ἔξ ἀρχῆς κατέχονται, μὴ λαμ-
βάνοιεν ἴθυστάς ἰδίους, τουτέστιν ἐπισκόπους· ἐπειδὴ
τινες δηλαδὴ τυραννίδος τινὸς ἐπιτετυχηκότες, τὴν τῶν
ἀδελφῶν κοινωνίαν ἀποστρέφονται καὶ ὅταν δὲ ἀπο-
φασλισθῶσιν, ὡσανεὶ τινὶ παλαιᾷ τυραννίδι δεσποτείας
ἑαυτοῖς ἐκδικοῦσι· πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων
φυσιοῦμενοι καὶ μωροὶ, τοὺς αὐχένας ἐπανιστῶσι κατὰ
τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, τὸ πλῆθος συμποσίοις καὶ κα-
κοθελέσι (2) συμβουλίαις διεγείροντες, ὡς ἀτάκτῳ (3) εὐ-
νοίᾳ τούτους ἑαυτοῖς (4) ἴθυστάς καθιστάνειν· τοῦτο δὲ
ἐπισήμως εὐκταῖον παρὰ τῆς ὑμετέρας κατέχομεν δια-
νοίας, πιστότατε ἀδελφε Ἀυρήλιε, ὅτε πολλάκις τὰς
τοιαύτας ὁρμὰς μὴ προσδεχόμενος ἐκώλυσας. Διὰ δὲ τὰς
τῶν τοιούτων κακοθελεῖς ἐννοίας, καὶ τὰ φεύλως συμφρο-
νούμενα (5) βουλευματα τοῦτο λέγω, μὴ ὀφείλῃν ἴδιον κα-
θηγητὴν δέξασθαι τὸ πλῆθος τὸ ἐν τῇ λεγομένῃ παροι-
κία ὑποκείμενον ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μηδέποτε ἴδιον
ἐπίσκοπον ἐσχηκός. Διὸ ἐὰν συμπάσῃ τῇ ἁγιωτάτῃ συ-
νόδῳ ἀρέσκη τὸ παρ' ἐμοῦ, βεβαιωθῆ. Ἀυρήλιος ἐπί-
σκοπος εἶπε· Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τῇ

ἐξακολουθήσει οὐκ ἀνθίσταμαι, ἀλλὰ τοῦτο ἐμὲ καὶ
πεποιηκότα καὶ ποιήσοντα ὁμολογῶ, δηλαδὴ περὶ τοὺς
ὁμοιοῦντας, οὐ μόνον τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ
καὶ πάσῃ τῇ ἱερατικῇ συγκληρώσει. Εἰσὶ γὰρ πλεῖστοι
συμπνέοντες τοῖς οἰκείοις πλήθεσιν, ἅτινα, ὡς λέλεκται,
ἀπατῶσι κνήθοντες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν, καὶ κολακεύον-
τες πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου· μάλ-
λον δὲ φυσιοῦμενοι, καὶ ἐκ τῆς συγκληρώσεως ταύτης
ἑαυτοὺς χωρίζοντες, οἵτινες τῷ ἴδιῳ πλήθει ἐπερειδόμε-
νοι, πολλάκις συγκληθέντες ἐλθεῖν εἰς σύνοδον παραι-
τοῦνται, ὡς φοβούμενοι μήπως τὰ τούτων ἀποπήματα
φανερωθῶσι. Λέγω οὖν, ἐὰν δοκῆ, ὀφείλομεν παντὶ
τρόπῳ ἀγωνίσασθαι, τούτοις μὴ μόνον τὰς τοιαύτας
διοικήσεις μὴ φυλάττεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τὰς οἰκείας ἐκ-
κλησίας τὰς κακῶς εἰς αὐτοὺς περιελθούσας, καὶ ἵνα
αὐθεντικῶς δημοσίᾳ ἐκβάλλωνται, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πρω-
τευόντων καθέδρᾳ (1) ἀποκινῶνται. Χρὴ γὰρ τοὺς σύμψαι-
τοις ἀδελφοῖς καὶ ὅλη τῇ συνόδῳ προσκολλημένους,
μὴ μόνον τὴν οἰκείαν κατέχειν δικαίως καθέδραν, ἀλλ'
ἔτι μὴν τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτηθῆσθαι, τοὺς δὲ
δοκοῦντας τοῖς ἴδιοις ὄχλοις ἀρκεῖσθαι, καὶ τῆς ἀδελ-
φικῆς ἀγάπης καταφρονοῦντας, μὴ μόνον τὰς διοικήσεις
ἀπολλύειν, ἀλλ' ἔτι μὴν, ὡς εἶπον, καὶ τῶν οἰκείων τόπων
ἀρχοντικῇ στερεῖσθαι ὡς ἀντάρτας δυναστεία. Ὀνωράτος
καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Ἡ μεγίστη πρόνοια τῆς
ὑμετέρας ἁγιωσύνης ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέσθη,
καὶ λογιζόμεθα ὀφείλῃν τῇ πάντων ἀποκρίσει βεβαιωθῆναι
τὴν ὑμετέραν ἐξακολούθησιν. Σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον·
Ἀρέσχει, ἀρέσχει.

(1) ἐν Π. ὁ Κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Ἐν πολλοῖς συνόδοις . . . καὶ λήγει εἰς τὸ,
καθέδρᾳ ἀποκινῶνται. — (2) κακοθήσει Ἰουστ. Κ. Π. — (3) ὡς ἀτάκτοι Βενερ.
— (4) τὸ, ἑαυτοῖς, αὐ καίται ἐν Χ. Τρ. — (5) συμφωνούμενα Σ, Ρ, Χ. Τρ. Βενερ.

(1) Ἰουστ. Κ. Χ. Τρ. Βενερ. — καὶ αὐτῆς τῆς . . . καθέδρας Σ. Ἰ.
(TOM Γ'.)

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Καὶ ὁ 5'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου διορίζεται μήτε ἐν πόλει βραχεία, μήτε ἐν κώμῃ καθίστασθαι ἐπίσκοπον, καὶ ὁ κανὼν δὲ οὗτος, ἐν ταῖς παροικίαις, φησὶ, ταῖς παρ' ἐπισκόπων κτεχομέναις, μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον, εἰμὴ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ᾧ ἐξ ἀρχῆς, διέφερον ἢ παροικία· ἰθυτὰς δὲ καλεῖ τοὺς ἐπισκόπους, ὡς ἰθύνοντας τὸν λαὸν, καὶ κατευθύνοντας πρὸς τὴν ὀρθὴν πορείαν τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἀρετῆς. Τοῦτο δὲ λέγουσιν, ἐπειδὴ τινες τυραννίδος ἐπιτετυχηκότες, ἤγουν δυναστείας τινός, τὴν τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐπισκόπων δηλαδή, κοινωνίαν ἀποστρέφονται· καὶ ὅταν ἀποφασισθῶσιν, ἀντὶ τοῦ, ἀποδοκιμασθῶσιν, καὶ φανεροὶ γένωνται τὴν κακίαν, τότε ἑαυτοῖς ἐκδικουσί δεσποτείας, ὡς τάχα δίκαιον ἔχοντες ἐκ παλαιᾶς συνηθείας (1)· τὴν δυναστείαν δὲ ὠνόμασαν τυραννίδα διὰ τὸ βίαιον. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων κenoδοξοῦντες, καὶ ἐπαιρόμενοι ἐκ μωρίας, κατεπαίρονται, καὶ κατεξάνιστανται τῶν οικείων ἐπισκόπων, διεγείροντες τὰ πλήθη, ἀντὶ τοῦ, ἐρεθίζοντες, συμποσίαις καὶ κακοθελέσι συμβουλίαις, ἰθυτὰς, ἦτοι ἐπισκόπους ἑαυτοῖς τούτους καθιστᾶν, ὡς τάχα τοῦτο δι' εὐνοίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ποιοῦντες, ἦτις εὐνοία ἀτακτος ἐστίν· οὐδὲ γὰρ εὐτάκτως, οὐδὲ κανονικῶς γίνεται τοῦτο δέ, φησιν, ἐπισήμως κατέχομεν, ἀντὶ τοῦ, φρονίμως καὶ φανερῶς κατέχομεν ἐν τῇ ἡμῶν διανοίᾳ, εὐκταῖον, ἤγουν εὐχῆς ἄξιον, ὥστε οὕτω γίνεσθαι· ποῖον δὲ τοῦτο; ὅτι πολλάκις τοιαύτας ὁρμὰς ἐκώλυσας, μὴ προσδεχόμενος ταύτας· διὰ δὲ τὴν τινῶν κακοθέλειαν, καὶ τὰς φαύλας συμβουλὰς καὶ συμφωνίας, κυρωθῆτω μὴ δέχεσθαι ἴδιον καθηγητὴν, ἤγουν ἐπίσκοπον, τοὺς ἐν παροικίᾳ ὄντας, ἦτις ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ ὑπόκειται, καὶ οὐδέποτε ἴδιον ἐπίσκοπον ἔσχεν. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ἰπιγονίου τὰ προειρημένα, ὁ Λυρήλιος ἀπεκρίθη· Τοῦτο, τὸ εἰσαχθὲν δηλαδή, καὶ πεποίηκα, καὶ ποιεῖν ὁμολογῶ. Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ὁμνοοῦντες τοῖς οικείοις πλήθεσιν, ἐξ ὧν ὠρμηνται δηλονότι· ἢ δὲ ὁμόνοια αὐτῶν ἀπάτη ἐστὶ· κνήθον-

(1) δυναστείας Κ. — ἀλλὰ λατινιστὶ ὁρθῶς, consuetudine.

τες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν καὶ κολακεύοντες, ἀντὶ τοῦ, λόγοις ἀπατηλοῖς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἠδύνοντες καὶ γαργαλίζοντες· *ἐκ τοῦ Ἀποστόλου δὲ εἰληπταὶ τὸ, κνήθοντες τὰς ἀκοὰς·* (1) τοῦτο δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων ἐλήφθη· τὰ γὰρ ζῶα καταψόμενα καὶ κνηθόμενα χερσὶν ἀνθρώπων γαργαλίζονται, καὶ ἡμεροῦνται, καὶ χειροθήθη γίνονται· καὶ διὰ τῆς κολακείας πρὸς ἑαυτοὺς ὑποσύροντες ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου, μάλλον δὲ φυσιοῦμενοι, καὶ ἐκ τῆς συγκληρώσεως ταύτης, ἤγουν τῆς τῶν ἐπισκόπων ὁμηγύρεως ἑαυτοὺς χωρίζοντες, οἵτινες θαρροῦντες τῷ οικείῳ πλήθει, καὶ αὐτῷ ἐπιστηριζόμενοι, καὶ δυναμούμενοι ἐν ᾧ κατέστησαν ἐπίσκοποι, παραιτοῦνται ἔλθειν εἰς σύνοδον, καὶ τοὶ πολλάκις κληθέντες· διὰ τί δὲ παραιτοῦνται ἔλθειν; ὅτι φοβοῦνται μὴ ἐλεγχθῶσι τὰ ἀτοπήματα αὐτῶν. Ὀφείλομεν οὖν, φησιν, εἰς πᾶσι δοκῆ, πάντα τρόπον ἀγωνίσασθαι, μὴ μόνον τὰ οὕτω κακῶς διοικηθέντα καὶ οικονομηθέντα (2) μὴ φυλάξαι, σπουδάσαι δὲ μηκέτι γίνεσθαι τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκκλησίας τὰς κακῶς περιελθούσας αὐτοῖς ἀφελέσθαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἵνα μετὰ ἐξουσίας φανερῶς ἐκβάλλωνται, καὶ διὰ τῆς τῶν πρωτευόντων καθέδρας, ἦτοι τῶν πατριαρχῶν, ἢ τῶν μητροπολιτῶν ἐκδιώκωνται· διὰ δὲ τῆς καθέδρας τῶν πρωτευόντων τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν ἐνέφηεν. Ἐνδέχεται γάρ, φησι, τοὺς προσκολλημένους τοῖς ἀδελφοῖς, τοὺς ὁμόφρονας δηλαδή πᾶσιν τῇ συνόδῳ, μὴ μόνον τοὺς οικείους ὁρμῶν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτῆσθαι, τοὺς δὲ καταφρονοῦντας τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὡς δοκοῦντας ἀρκεῖσθαι τοῖς ἰδίῳ ὄχλοις, παρ' ὧν ἐπελέγησαν εἰς ἐπισκοπὴν, μὴ μόνον τὰς διοικήσεις ἐν αἷς γεγόνασιν ἐπίσκοποι ἀπόλλειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων τόπων στερεῖσθαι, εἴ τινας εἶχον οικείους, ἐκεῖθεν ὄντες, ἐκδιωκόμενους ἐξ αὐτῶν ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ ὡς ἀντάρτας, ἦτοι, ὡς ἀνταίροντας χεῖρας, καὶ ἐναντιούμενους τοῖς κανόσι καὶ

(1) Β'. Τιμόθ. Δ', 4.—X. Τρ.—τὰ ἐντὸς τῶν *οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ Κ. ἀλλ' ἐν παραρτ. αὐτοῦ.—(2) X. Τρ. 'Ει.—καὶ οικονομηθέντα, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ.

τοῖς ἐπισκόποις. Πρὸς ταῦτα, τινὲς μὲν εἶπον, ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέσθη, ἀντὶ τοῦ, ἤρρεσεν, ἀνεπαύθη· ἀνάπαυσιν γὰρ τὸ καθῆσθαι ποιεῖ· ἡ δὲ σύνοδος εἶπεν· Ἄρῃσκει.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὴν παρὰ τῆς συνόδου κλήσιν παραιτούμενος, καὶ τῷ θαρρῆν τῷ ἰδίῳ πλήθει τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονῶν, καὶ τῶν ἰδίων ἀρχοντικῆς δυναστείας στηρηθήσεται.

Ὁ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος, καὶ τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ ἐκπτωσιν ὑποστήσεται. Ἐἴ τινας οὖν τῶν ἐπισκόπων, ἢ καὶ τῶν πρεσβυτέρων, εἰς ἑαυτοὺς ἐφελκύσαντες λαὸν παροικίας τινὸς, καὶ παραπείσαντες αὐτὸν ἀπάτη καὶ κολακείᾳ διδάσκαλοι αὐτοῦ καὶ καθηγηταὶ καταστήναι, τουτέστιν ἐπίσκοποι, καὶ ἀποστήναι ἐπισκόπου, ᾧ τινι ἢ τοιαύτη παροικία ὑπέκειτο πρότερον, καὶ καλούμενοι εἰς τὴν σύνοδον ἐπὶ τῷ ἀπολογῆσθαι περὶ ὧν ἐπεγκαλοῦνται ἕνεκεν ταύτης τῆς ὑποθέσεως, οὐ θέλῃσουσιν παρουσιάσαι, ὡς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονούντες, καὶ τῷ πλήθει θαρρόντες, καὶ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν στερηθήσονται δι' ἀρχοντικῆς ἐξουσίας.

Κανὼν ΝΔ'. (ΞΓ'.)

Περὶ τοῦ, ἀλλοτρίους κληρικοὺς μηδαμῶς παρ' ἑτέρων ὑποδέχεσθαι ἐπισκόπων.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν πολλαῖς συνόδοις τοῦτο ὀρισθέν, καὶ νῦν ἔτι μὴν ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐβεβαιώθη συνέσεως, μακαριώτατοι ἀδελφοί, ὥστε μηδένα (1) ἐπίσκοπον ἰδιοποιεῖσθαι ἀλλότριον κληρικόν, παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ ἐπισκόπου. Ἀναφέρω δὲ Ἰουλιανὸν ἀχαρίστως ἐνεχθέντα περὶ τὰς διὰ τῆς ἐμῆς βραχύτητος εἰς αὐτὸν σωρευθείσας τσαύτας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας, καὶ οὕτω προπετῶς καὶ τολμηρῶς διαγενόμενον, ὥστε τὸν ἀπὸ νηπίας ἡλικίας ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, τὸν καὶ διὰ πολλὴν ἔνδειαν ἐξ αὐτοῦ πα-

(1) Ἐν Π. ὁ Κανὼν ἀρξεται ἀπὸ τοῦ, ἵσπερ μηδένα.

ρατεθέντα μοι, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξ ἐμοῦ τραφέντα καὶ αὐξηθέντα, τὸν, ὡς εἶπον, ἐν τῇ ἐμῇ ἐκκλησίᾳ τῇ χειρὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος βαπτισθέντα, καὶ δεικνύμενον ἐν τῇ τῶν Μαπαλιτῶν παροικίᾳ ἀναγνώστην γενόμενον, καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐκέισε ἀναγινώσκοντα, τοῦτον, οὐκ οἶδα ποῶς καταφρονήσει τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀφαρπάσαι τὸν αὐτὸν Ἰουλιανόν, καὶ λέγειν πολίτην τοῦ διαφέροντος αὐτῷ Βαζαριτανοῦ τόπου, καὶ παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τούτῳ κατακεχρησθαι· καὶ γὰρ καὶ διάκονον τοῦτον ἐχειροτόνησε. Τοῦτο εἰ ἔξεστι, γνωσθῆ ἡμῖν ἢ τοιαύτη ἄδεια, μακαριώτατοι ἀδελφοί· εἰ δὲ μή γε, τὸ οὕτως ἀναιδὲς κωλυθῆ, ἵνα μὴ ὁ λεχθεὶς Ἰουλιανὸς ἐπικοινωνῆ ἀλλοτρίοις (1). Νουμίδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν μὴ ἐρωτηθείσης, μηδὲ αἰτηθείσης τῆς σῆς ἀξίας, φανείη τοῦτο πράξας Ἰουλιανὸς, κρίνομεν πάντες ἀδίκως γινόμενον καὶ μὴ ἀξίως. Διὸ εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς διορθώσῃται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ μετ' ἀποθεραπεύσεως τῷ ὑμετέρῳ λαῷ τὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσῃ κληρικόν, ὃν ἐτόλμησε χειροτονῆσαι κατὰ τῶν ὀρισθέντων τῇ συνόδῳ πράττων (2), καὶ χωρισθεὶς ἀφ' ἡμῶν, τῆς οἰκείας μονοτονίας ἀπενέγκοι τὴν κρίσιν. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὁ κατὰ τὴν κείραν πατῆρ, καὶ αὐτῇ τῇ προκοπῇ ἀρχαιότατος καὶ ἐπαινετὸς ἀνὴρ, ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Βίκτωρ, τὴν αἴτησιν ταύτην γενικὴν βούλεται ἐπὶ πᾶσιν ἐκτελεσθῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Συνόδοις διαφόροις, φησὶν, ὄρισταί τοῦτο, τὸ ἀλλότριον κληρικόν μὴ δέχεσθαι ἄλλον ἐπίσκοπον παρὰ γνώμην τοῦ κληρώσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ νῦν παρ' ὑμῶν βεβαιωθείη, ἀδελφοί· ὁ δὲ Ἰουλιανὸς καταφρονήσας τούτων, καὶ ἀχαρίστος φανείη περὶ ἐμὲ εὐεργετήσαντα αὐτὸν, προπετῶς,

(1) Ἐν Π. ὁ κανὼν λέγει, εἰ δὲ μήγε μὴ ἐπικοινωνῆ ἀλλοτρίοις· παραλειπομένων τῶν διαμίσου, ἀναφέρω δὲ Ἰουλιανόν... ἀναιδὲς κωλυθῆ. — (2) κατὰ τὸ ὀρισθὲν τῇ συνόδῳ μὴ πράττων, Βουερ.

ἀναιδῶς δηλαδὴ, τὸν ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, ὃν αὐτὸς μοι παρέθετο διὰ πολλὴν ἔνδειαν, ἤγουν, ἢ ὡς ἐπίδεῃ τῶν ἀναγκαίων, ἢ ὡς ἔνδειαν ἐμοὶ ἔχοντι κληρικῶν, ὃν καὶ αὐτὸς ἀναγνώστην πεποίηκα, ἀφήρπασε, καὶ διάκονον ἐχειροτόνησεν. καὶ γοῦν ἐξεστι τοῦτο γίνεσθαι, γνωσθήτω ὑμῖν· εἰ δ' οὐκ ἐξεστι, κωλυθήτω τὸ οὕτως ἀναιδῆς, ἵνα ὁ ῥηθεὶς Ἰουλιανὸς μὴ ἐπικοινωνῇ ἀλλοτρίοις· τοῦτο δὲ διττῶς νοεῖται, ἢ ἵνα μὴ τοὺς ἀλλοτρίους κληρικούς οἰκειῶται, καὶ σφετερίζηται, ἢ ἵνα μὴ παρὰ τινων ἄλλων ἐπισκόπων εἰς κοινωνίαν δέχεται. Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Νουμίδιος εἶπεν, ὅτι, ἐάν μὴ σοῦ παραχωρήσαντος ὁ Ἰουλιανὸς ἐπραξέ τοῦτο, ἀδίκον ἐστὶ καὶ εἰ μὴ διορθώσεται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ ἀποκαταστήσει τὸν κληρικόν, ὡς πράττων κατὰ τῶν ὀρισθέντων τῆ συνόδῳ, ἤγουν ὡς ἀνατρέπων τὰ συνοδικῶς ὀρισθέντα, χωρισθήσεται ἀφ' ἡμῶν, ἀντὶ τοῦ, ἀφορισθήσεται, ἢ καὶ καθαιρεθήσεται, καὶ ὑποστήσεται τὴν κατάκρισιν ἐκ τῆς οἰκείας μονοτονίας, ἤγουν ἀναισχυντίας, ἢ αὐτογνωμοσύνης. Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἔφη, ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας πατήρ, καὶ τῆ προκοπῆ, τοῦ χρόνου δηλαδὴ, ἀρχαιότατος (1) ἀνὴρ βούλεται γενικὴν γενέσθαι τὴν αἴτησιν ταύτην, ἣν ἤτήσατο ὁ τὴν ὑπόθεσιν εἰσαγαγὼν, ἤγουν μὴ κατὰ μόνου τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλὰ κατὰ πάντων κοινῶς τῶν ἀλλοτρίους κληρικούς σφετεριζομένων.

ΒΑΣ. Ὁ ἐπίσκοπος Ἐπιγόνιος ἐδέξατο νεανίσκον τινὰ πέννητα ἐξ ἀποστολῆς τινος ἐπισκόπου, Ἰουλιανοῦ καλουμένου, ὄντα ἀπὸ τόπου καλουμένου Βαζαριτανοῦ, καὶ ὑποκειμένου τῆ ἐνορίας τοῦ αὐτοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸν, καὶ ἀνέθρεψε, καὶ ἀναγνώστην ἐχειροτόνησεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν παροικίαν τῶν Μιαπαλιτῶν. Ὅτι δὲ μετὰ δύο ἔτη τῆς κληρώσεως τούτου ἤρπασεν αὐτὸν ὁ Ἰουλιανὸς, καὶ παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπιγονίου διάκονον ἐχειροτόνησεν, ἀνήνεγκε τοῦτο ὁ Ἐπιγόνιος τῆ συνόδῳ, καὶ εἶπεν, ὅτι καὶ ἄλλαι σύνοδοι ὤρισαν μὴ δέχεσθαι ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικόν παρὰ γνώμην τοῦ κληρώσαντος αὐτὸν ἐπισκόπου· ἀλλὰ καὶ νῦν παρ' ἡμῶν

ἐβεβαιώθη τοῦτο αὐτά. Ἀναφέρω οὖν τὴν γενομένην πρὸς ἐμὲ καταφρόνησιν παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ, τοῦ εὐεργετηθέντος ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ζητῶ διορθωθῆναι τὸ παρὰ τούτου τολμηθέν. Ἐἶπεν οὖν ὁ Νουμίδιος, ὅτι, ἐάν σοῦ μὴ παραχωρήσαντος, ὁ Ἰουλιανὸς ἐπραξέ τοῦτο, ἀδίκον ἐστὶ, καὶ εἰ μὴ διορθώσεται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ ἀποκαταστήσει τὸν κληρικόν, χωρισθήσεται ἀφ' ἡμῶν, καὶ ὑποστήσεται τὴν κατάκρισιν ἐκ τῆς οἰκείας μονοτονίας, ἤγουν ἀναισχυντίας. Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἔφησεν, ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας πατήρ, καὶ τῆ προκοπῆ τοῦ χρόνου ἀρχαιότατος Βίκτωρ βούλεται γενικὴν γενέσθαι τὴν αἴτησιν ταύτην, ἤγουν μὴ κατὰ μόνου τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλὰ κατὰ πάντων κοινῶς τῶν ἀλλοτρίους κληρικούς σφετεριζομένων. Καὶ ὁ μὲν παρὼν κανὼν, χωρίζεσθαι φησὶ τὸν Ἰουλιανὸν ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος, καὶ μονοτονίας ἀπολεσεσθαι κατάκρισιν. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸ κς'. κεφ. τοῦ α. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κανόνας, ἐξαιρέτως δὲ τοὺς κανόνας τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου. Γίνωσκε δὲ, ὅτι λόγος ἐγένετο πολλάκις πολὺς παρὰ τῆ συνόδῳ τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, εἰ τὰ τῶν θείων κανόνων τῶν διοριζομένων μὴ δέχεσθαι τινὰ ἐπισκόπους ἀλλοτρίων ἐνοριῶν κληρικούς, ἐξακούονται καὶ εἰς λαϊκοὺς, καὶ κωλύεται τυχόν ὁ ἐπίσκοπος Λθύρα χειροτονῆσαι λαϊκὸν τινα ἀπὸ τῆς ἐνορίας ὄντα τοῦ Συλημβρίας, καὶ ὑποκειμένον τῷ κανόνι καὶ τοῖς ἐπιτιμίαις αὐτοῦ, καὶ λογιζόμενον ἕνα τῶν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Εἶπον γὰρ τινες, ὡς ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, διαλαμβάνοντος εἰπεῖν τὸν Ἐπιγόνιον ἐξ ἀποστολῆς τοῦ Ἰουλιανοῦ παραλαβεῖν τὸν λαϊκόν, πολίτην ὄντα τούτου, καὶ χειροτονῆσαι αὐτὸν εἰς οἰκείαν ἐνορίαν κληρικόν, καὶ ἀπὸ τοῦ προφαίζεσθαι τὸν Ἰουλιανὸν εὐλόγως ὑπ' αὐτοῦ τοῦτον χειροτονηθῆναι διάκονον, ὡς ὠρμημένον ἀπὸ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ τῆς τῶν Βαζαριτανῶν, παρίσταται, ὅτι οὐδὲ λαϊκὸν ἑτέρας ἐνορίας δύναται ἐπίσκοπος χειροτονῆσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἔχοντος τοῦτον ἐπισκόπου· ὡς γὰρ οὕσης κωλυμένης τῆς παρὰ τοῦ Ἐπιγονίου γενομένης χειροτονίας εἰς τὸν ὑπ' ἐκείνου ἀνατραφέντα, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀλ-

(1) X. Xp. Beuer.—ἀρχαιότητι Κ.

λοτρίας ένορίας, προσέθετο ο Έπιγόγιος κατά γνώμην του Ιουλιανού παραλαβείν τόν περί ου ο λόγος, και διά τούτο μηδέ λογίζεσθαι τής ένορίας εκείνου εΐναι τούτον και έδικαιολογοῦντο, καλῶς παρά του Ιουλιανού χειροτονηθῆναι τόν τοιοῦτον διάκονον, ὡς ἀπό τής ένορίας ὄντα αὐτοῦ, και πολίτην τούτου λογιζόμενον, και οὐδέ πρὸς τόν Έπιγόγιον ἵνα ἀντεστράφη, εἰ μή προέφθασεν ἀπό τής ένορίας αὐτοῦ τούτον ἀποξενῶσαι, και ἀποστεΐλαι πρὸς τόν Έπιγόγιον. Και αὐτοὶ μὲν εἶπον ταῦτα καλῶς, ὡς και ἐμοὶ δοκεῖ. Σὺ δὲ ἔχε ἐπὶ μνήμης τὴν συνοδικὴν σημείωσιν τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαήλ τοῦ γεγονότος ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, τάδε πρὸς ἔπος διαλαμβάνουσιν· Μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἡμέρᾳ πρώτῃ, Ἰνδικτιῶνος δ' προκαθημένου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη και οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου κυροῦ Μιχαήλ, ἐν τοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχομενεῖσι (1), συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, Στεφάνου Καισαρείας, Νικολάου Ἐφέσου, Μιχαήλ Ἡρακλείας, Ἰωάννου Κυζίκου, Λέοντος (2) Ἀμασειας, Νικήτα Μελιτινῆς, Βασιλίου Νεοκαισαρείας, Λουκᾶ Μωκησῶν, Ἰωάννου Κρήτης, Λέοντος (3) Ἀδριανουπόλεως, Κωνσταντίου Εὐχαΐτων, Γεωργίου Ἀλανείας, Θεοδώρου Μεθύμνης, Ἰωάννου Βιζύης, και Ῥωμανοῦ Ἄπρω, παρισταμένων και Θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων. Ὅρια Πατέρων μὴ ὑπερβαίνειν, οὐ καλῶς οὗτοι και μετὰ δεούσης δοκιμασίας ἀρχῆθεν ἐξέθεντο· ἀλλὰ μηδέ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα καθάλλεσθαι, και θριγγίον ὑπερπηδᾶν, διαιρετικὸν ὀθνεῖντε και οἰκείων δικαίων, ἐκκλησιαστικὸν δόγμα, και νόμος θεῖος ἀνέκαθεν κείμενος. Ἔδει μὲν οὖν τούτο μὴ ἀγνοεῖν τοὺς τῶν ἀπανταχοῦ διακειμένων προϊσταμένους ἐκκλησιῶν, και τὸ ἐπάγγελμα ἔχοντας συντήρησιν θεσπισμάτων κανονικῶν και νομικῶν διαταγμάτων· και μὲν τοὶ και ἐμμένειν τούτοις ὀφείλοντας, και τῶν οἰκείων μὲν δικαίων ἀντέχεσθαι, τῶν δὲ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι. Ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅτι παθόντες τινὲς τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, οἳ και μᾶλλον ἔγγιστα τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων τοὺς ἀρ-

χειρατικούς ὀρόνους ἔλαχον, ἀσυντηρήτως ποιῶντες χειροτονιας διακόνων και ἱερέων μὴ ὑποκειμένων ταῖς ὑπ' αὐτοὺς ένορίαις (1) πολλάκις ἐάλωσαν, οἳ και περί τούτου προσαγγελλθέντες και τῷ πρὸ ἡμῶν ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρῷ Λουκᾶ, και παρεγγυηθέντες παύσασθαι τοῦ τοιαῦτα ποιεῖν ἀκανόνιστα, φαιμέν δὴ τοῦ χειροτονεῖν ὑπερόρια, και τοὺς ἐξ ἑτέρας ένορίας εἰς αὐτοὺς ἀφιγμένους (2) ἀνυποστόλως οὕτω χειροθετεῖν, ἀμνηστίαν τῶν αὐτοῖς περί τούτου παρηγγελμένων οὐκ ἐπαύσαντο τιθεσθαι μέχρι δῆτα και τῆμερον. Ἐπειδὴ τοίνυν ἀνηγγέλθη και τῇ ἡμῶν μετριότητι παρά τοῦ ἡμετέρου Θεοφιλεστάτου Χαρτοφύλακος, πολλοὺς τινὰς τῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας ένορίας παρά γνώμην αὐτοῦ πρὸς τοὺς πέριξ ταυτησὶ τῆς μεγαλοπόλεως ἀπερχομένους ἐπισκόπους τε και ἀρχιεπισκόπους, ἱερατικοῦ παρ' αὐτῶν ἀξιοῦσθαι χαρίσματος, εἶπ' αὐθις ἐπαναστρέφειν εἰς τήνδε τὴν καθ' ἡμᾶς ένορίαν, μετὰ δὴ τάχα και γραμμᾶτων συστατικῶν, τί ποιητέον αὐτῷ ἐπὶ τούτοις ἐζήτει μαθεῖν παρά τῆς ἡμῶν μετριότητος· ἀμφιβάλλειν γὰρ οὐ μικρῶς ἔφασκε, μή ποτε κρῖμασιν ἀλλοτρίοις αὐτὸς ἐπικαινωμένη, παραχωρῶν ἱερασθαι οὐς αὐτὸς οὐκ ἐζήτησε, περί ὧν οὔτε μαρτύρων, ὡς ἔθος, αὐτῷ παραστάντων, ἐπύθετο, και εἰ χρόνων εἶεν τῶν ὀρισμένων πεπληροφόρηται, οὔτε δοκιμασίαν περί τοῦ βίου τούτων πεποιήται, και τὸ πιστὸν τοῦ ἀξίους εἶναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἐκ τῆς ἐνυπογράφου μαρτυρίας τῶν κατὰ πνεῦμα τούτους ὠδινησάντων παρείληφε. Και ταῦτα πολλάκις ἐπὶ τινων προφανῶς ἐναντιουμένης τῆς ὄψεως, περί τὴν τῶν χρόνων τέως ἐντέλειαν, και τὸν τριακοντούτην εἶναι ὀφείλοντα, πολλῷ τῆς τοιαύτης λείπεσθαι προθεσμίας προσμαρτυρούσης προδήλως ἐκ τε τῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος φαινομένης ἀτελοῦς καταστάσεως, και ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ πώγωνος ἔτι ψιλώσεως· ἐφ' ὧν μὲν οὐδόλως φαινομένης ἐπὶ τούτου τριχώσεως, ἐφ' ὧν δὲ βραχείας πάνυ και ἐνδεεστερας πολλῷ τοῦ προσήκοντος τριακοντούτη πωγωνιήτῃ τριχώματος. Ταῦτα λέγων, και τὴν ὑφέρπουσαν τούτον ἀμφιβολίαν και ἀπορίαν ὡς οὐκ ἀνεύλογον

(1) Κατηχομενεῖσι Χ. Τρ. — (2) Λιοντίου Χ. Τρ. — (3) Λιοντίου Χ. Τρ.

(1) ἱεραταίς Ε. — (2) Χ. Τρ. Ε. — ἀφισταμένους Βευερ.

ἐξ ἔργων αὐτῶν παρεδήλωσε, παραστησάμενος τῇ ἡμῶν με-
 τριότητι, συνοδικῶς προκαθημένη τὴν σήμερον, δύο καὶ τρεῖς
 οὕτως ἔχοντας ὄψεώς τε καὶ καταστάσεως, καὶ εἰς ἱερατικὸν
 προβιδιασθέντας βαθμόν· ὃν μὲν παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκό-
 που Δέρκου, οὗς δὲ παρὰ τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων, τοῦ τε
 Πραϊνέτου καὶ τοῦ Καλκίδος, καὶ ἄλλους δὲ παρὰ διαφόρων οὕτω
 κεχειροτονημένους φάμενος εἶναι, καὶ διατρέβειν ἔνταῦθα, καὶ
 ἱεουργεῖν ἐθέλουν ὡς ἱερεῖς. Τὸ γοῦν τοιοῦτον τοῦ θεοφιλεστάτου
 ἡμῶν Χαρτοφύλακος ἀξιοζήτητον πρόβλημα οὐδὲ ἡ μετριότης
 ἡμῶν καταλιπεῖν ἐθέλουσα ἄλυτον, ἐπὶ κοινοῦ συνδιασκεφθῆναι
 τῇ ἐνδημούσῃ θείᾳ καὶ ἱερᾷ ἐπέτρεψεν ἀδελφότητι. Τοίνυν καὶ
 περὶ τοῦ προκειμένου διαγνωμονῆσαι θέλοντες, διευκρινηθῆναι
 πρότερον ἐζητήσαμεν, τίνα μὲν τὰ τῶν ἀπανταχῇ ἀρχιερέων
 εἰσι κοινότερα ἐνεργήματα, τίνα δὲ ἰδικώτερα, τουτέστι, ποῖα
 μὲν οἱ ἐγχώριοι τῶν ἀρχιερέων οὐ κωλύονται διαπράττεσθαι
 ἐπὶ τοῖς ὁθενδήποτε σφίσι προσερχομένοις, τίνα δὲ ἀπείργονται
 ποιεῖν ὑπερόρια. Καὶ ἐπειδὴ τὰ περὶ τούτου φιλοκρινούντες,
 ἐφεύρομεν, τὸ μὲν ἀμυήτους τὸν περὶ πίστεως λόγον διδάσκειν
 καὶ κατηχεῖν, εἰθ' οὕτω καὶ φωτίσματος ἀξιοῦν, ἀλλὰ καὶ
 τῆς τῶν θείων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων μεταλήψεως μετα-
 δίδόναι τοῖς ἐξ οἴασοῦν ἐνορίας πιστοῖς, ἐνέργημα εἶναι τοῦτο
 κοινότερον διεγνώκαμεν ἐπὶ τε τῶν ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας ὠρ-
 μημένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐρχομένων· χειρο-
 θεσίας δὲ ἱερατικῆς ἀξιοῦν, οὐ τοὺς ἀπανταχόθεν ἐρχομένους,
 ἀλλ' ἢ μόνους τοὺς ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας, ἐνὶ ἐκάστῳ ἀρ-
 χιερεῖ κεκανόνισται, ἵνα μὴ τὸ ἄτακτον τούτοις καὶ στασιῶ-
 δες ἐμπολιτεύοιτο, ἐξ ὧν τὸ εὐτακτον καὶ τὸ τῆς εἰρήνης
 καλὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφείλεται κανονίζεσθαι. Ἐπεὶ οὖν οὕτω
 ταῦτα ζητήσαντες εὔρομεν, τὸ μὲν σχολὴν τῶν προγεγονό-
 των καταψήφισασθαι, καὶ ἀκυρῶσαι τὰς ἤδη σφίσι προτετε-
 λεσμένας ἱερατικὰς ἐνεργείας, καὶ εἴτε ἀφορισμῶ τοὺς χειρο-
 θετήσαντας καθυποβαλεῖν, εἴτε τοὺς χειροτονηθέντας τῆς ἱερατι-
 κῆς ἀξίας ἀπογυμνῶσαι, σκληρόν τι καὶ ἀπηνὲς ὅλως ἐλογι-
 σάμεθα· τὸ δὲ οὐκ ἔτι ἀνασχέσθαι τῶν ἐπὶ κρίματι σφετέρω
 τὰ τοιαῦτα διαπραξαμένων παράλογα, καὶ τὰ μὲν προτετυγμένα

φιλανθρώπως παραδραμεῖν, τὸ δὲ μέλλον ἐπιδιορθωτικῶς ἀσφα-
 λισαῖσθαι, ἅτε κοινῇ συμφέρον καὶ ἡμῖν καὶ αὐτοῖς, ἐπεκρί-
 ναμεν. Λοιπὸν καὶ ὁμοφρονοῦντες ἀποφαινόμεθα ἅπαντες, μη-
 κέτι τὸ ἀπὸ τοῦδε τολμησαί τινα τῶν πλησιοχώρων, εἴτε
 καὶ πορρωτέρων ἀρχιερέων, τῶν τε ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου,
 τῶν τε ἐξ ἑτέρας, χεῖρα τελεστικὴν ἐπιθεῖναι ἐπὶ τινι τῶν τῆς
 ὑπὸ τὴν βασιλίδα ταύτην καὶ μεγαλόπολιν ὄντων ἐνορίας,
 καὶ οἰουδήτινος αὐτῶν ἀξιῶσαι τῶν ἱερωμένων τόπου τε καὶ
 βυθμοῦ, ἀλλ' ἕκαστον εἰδέναι τὰ ἑαυτοῦ δίκαια, καὶ τούτοις
 ἀρκεῖσθαι καὶ μόνοις, τῶν δ' ἄλλοις ἀνηκόντων ἀρχιερατι-
 κῶν δικαίων μὴ κατεπεμβαίνειν ἀναιδῶς, καὶ τὸ ὅλον κατα-
 φρονητικῶς· εἰδέναι ὀφειλόντων τῶν ἀθετῆσαι τολμησόντων
 τὰ οὕτω κανονικῶς παρ' ἡμῶν διατεταγμένα, ἀλλὰ καὶ τῶν
 προσερχομένων αὐτοῖς, καὶ ἱερωσύνης ἀξιουμένων, ὡς οὗτοι
 μὲν, ὡς παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες, οὐδὲν ἱερατικὸν λει-
 τούργημα ἐνταῦθα διενεργήσουσιν, ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἐνο-
 ρίαις ἀδεῶς ἱεράσονται, ἐν αἷς καὶ τὸ χρίσμα τῆς ἱερωσύνης
 ἐδέξαντο· οἱ δὲ χειροτονήσαντες, ἐξ οἷας ἂν εἴεν συνόδου,
 ἀλειτουρησίας ἐπιτιμῶν ἀπεντεῦθεν ἔσονται ὑποκείμενοι, ὡς
 μηδὲ μετὰ πρώτην ἢ δευτέραν παραίνεσιν (πρώτην δὲ φημὲν
 τὴν καὶ παρὰ τοῦ πρὸ ἡμῶν ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ
 Λουκᾶ συνοδικῶς περὶ τούτου γεγεννημένην ἔγγραφον ἐπιφώ-
 νησιν,) ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ἀκανονίστου θελήσαντες πρά-
 ξεως· διὸ καὶ τετύπεται παρεκβληθῆναι καὶ δοθῆναι τὴν
 τοιαύτην σημείωσιν· ἀφορισμοῦ δὲ προσεπιτιθέαμεν ἐπιτίμιον
 καὶ τῷ ὄντι ἂν πρῶτος τῶν τὰς τοιαύτας διενεργούντων ἀκα-
 νονίστους χειροτονίας, τὰ παρ' ἡμῶν διωρισμένα ταῦτα ἐπι-
 γνώσεται, εἰ μὴ καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ ἱερωτάτοις ἀρχιερεῦσι
 διαδόσιμα ταῦτα ποιήσῃ, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ ὀρισθέντα
 γνωρίσειεν· ἃ δὲ καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐνοριῶν τῶν ὑπὸ τὰς
 ἀπανταχοῦ ἀγιωτάτας ἐκκλησίας, ἡγουν μητροπόλεις, ἀρχιε-
 πισκοπὰς τε καὶ ἐπισκοπὰς, τὸ ἐνεργόν τε καὶ ἀναλλοίωτον
 ἔξουσι· καὶ οὐδεὶς τῶν ἱεράσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε μελλόντων, εἰς
 ἕτερον ἀρχιερέα παρ' ἐνορίαν ἀφίξεται, καὶ παρ' ἐκείνου τοῦ
 τῆς ἱερωσύνης ἀξιωθήσεται χαρίσματος· ἀπεντεῦθεν γὰρ ὑπό-

δικοί ἔσονται καὶ ἀμφότεροι, ὅ,τε χειροτονηθεὶς ἱερεὺς καὶ ὁ χειροτονήσας τοῦτον ἀρχιερεὺς τοῖς οἷς περὶ τούτων ἤδη συνοδικῶς διωρισάμεθα φθάσαντες. ἵνα δὲ μὴ πρόφασις εἴη, καὶ τοῦτο δῆθεν εὐάφορμος, τοῖς μὴ βουλομένοις ἐνταῦθα χειροτονεῖσθαι, προσερχομένοις τῷ θεοφιλεστάτῳ ἡμῶν Χαρτοφύλακι, τὸ καινοτομίαν ἴσως ὑφίστασθαι πλείονα τῆς εἰωθυίας συνηθείας ἔκπαλαι δίδουσαι, καὶ τοῦτο παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς διωκονόμεναι σήμερον. Διωρισάμεθα γὰρ τὸ ἀρχαῖον ἔθος ἐπὶ τούτοις μὴ παραβαίνεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα δίδουσαι μόνον τοῖς τε ἐπισκοπιανοῖς καὶ τῷ κατὰ καιροῦς θεοφιλεστάτῳ Χαρτοφύλακι, τὰ εἰωθότα παρὰ τῶν χειροτονουμένων ἀνεκαθεν καταβάλλεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν τοῦ Ἐπιγόνου ἀναγνώστην Ἰουλιανὸς χειροτονήσας διάκονον, εἰ μὴ πρὸς αὐτὸν αὐθεντία παραστήσει, τὸ κατάκριμα τῆς ἰδίας μονοτονίας καταπλουτήσει.

Ἐν ὅλαις σχεδὸν ταῖς συνόδοις ὄρισταί τοῦτο, τὸ μήτινα ἐπίσκοπον ἀλλότριον κληρικὸν προσλαμβάνεσθαι, παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, καὶ ἰδιοποιεῖσθαι αὐτόν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ ἐπίσκοπος οὗτος Ἰουλιανὸς τὸν τοῦ ἐπισκόπου Ἐπιγόνου δεξάμενος κληρικὸν, ἀναγνώστην ὄντα, καὶ διάκονον χειροτονήσας αὐτόν, ὥρισθη πάλιν ἀποκαταστήσαι αὐτόν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς ἣν τὸ πρότερον ἐκκληρώθη, εἰ μὴ βούλεται ἀφωρισμένος εἶναι, κατὰ τὸν εἰκοστὸν κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς τοῖς κανόσιν ἐναντιούμενος, καὶ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀντεχόμενος. Ὁ δὲ ἑπτακαιδέκτος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου, τὸν δεξάμενον ἀλλότριον κληρικὸν, καὶ χειροτονήσαντα αὐτόν, καθαιρεῖσθαι προστάττει σὺν τῷ χειροτονηθέντι.

Κανὼν ΝΕ'. (ΞΔ'.)

Περὶ τοῦ, εἰεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόσιος, ὅθεν θέλει, κληρικὸν χειροτονεῖν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸν λόγον μου προσδέξασθε ἀδελφοί. Συνέβη πολλάκις αἰτηθῆναι με ἀπὸ ἐκ-

κλησιαστικῶν ἐνδεομένων διακόνων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ ἐπισκόπων· καὶ ὅμως μεμνημένος τῶν ὀρισθέντων, τούτοις ἔπομαι, ὥστε συνελθεῖν με τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ, καὶ ταῦτα αὐτῷ ἐμφανίσαι, ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦνται οἱ τῆς οἴαςδήποτε ἐκκλησίας. Ἰδοὺ οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀντιλέγουσι διὰ δὲ τὸ μήτε μετὰ ταῦτα συμβῆναι, τουτέστιν, ἐναντιωθῆναι μοι τοὺς (1) ἐν τούτῳ τῷ πράγματι παρ' ἐμοῦ αἰτουμένους, ἐπειδὴ οἴδατε πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ χειροτονιῶν φροντίδα με βαστάζειν, ὣτινιδήποτε τῶν συνιερέων (2) συνέλθω μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων τῆς ὑμετέρας συγκληρώσεως, εἴαν ἀκαθοσίωτος εὑρεθῆι, δίκαιόν ἐστι κρίναι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τί δεῖ ποιῆσαι· ἐγὼ γὰρ, ὡς ἴστε ἀδελφοί, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, πολλῶν ἐκκλησιῶν φροντίδος ἀντέχομαι (3). Νουμίδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἄει (4) ὑπῆρξεν ἡ αὐθεντία αὕτη τῷ ἁγίῳ τούτῳ, ἵνα, ὅθεν θέλει (5,) καὶ περὶ οἴουδήποτε προετραπῆ ὀνόματος, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστης ἐκκλησίας ἐχειροτόνει (6) ἐπίσκοπον. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν· ἦτον γὰρ τολμᾶς, ἥπερ δύνῃ, ἀδελφέ, ἐν τῷ πᾶσιν ἑαυτὸν ἀποδεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονον· ἔχεις (7) γὰρ τοῦτο ἐν τῇ κρίσει σου, τὸ ἀποθεραπεῦσαι ἐνὸς ἐκάστου ἐπισκόπου τὸ πρόσωπον· ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνῃ (8) συνελεύσει, εἰ συνίδῃς, τὸ ἐπ' ἐξουσίας ταύτης τῇ καθέδρᾳ εἶναι ἐκδικητέον· ἐπειδὴ ἀνάγκη ἔχεις αὐτὸς πάσας τὰς ἐκκλησίας ὑποστηρίξειν. Ὅθεν ἐξουσίαν σοι ἡμεῖς οὐ δίδομεν, ἀλλ' ἐπισφραγίζομεν ταύτην τῇ

(1) τοῦτο Κ. Βευερ. — (2) τῶν ἱερέων Σ. Ρ. — (3) ἀνέχομαι Βευερ. — (4) ὁ κανὼν ἐν Π. ἀργεταὶ ἀπὸ τοῦ, αἰεὶ ὑπῆρξεν . . . καὶ λήγει εἰς τὸ θαυμάσιασθαι. — (5) Ἰουστ. Βευερ. — ἤθελε Σ. Ρ. Π. — (6) Σ. Ρ. Χ. Τρ. — ἰχειροτονήθη Ἰουστ. Κ. — χειροτονεῖ Π. — (7) Σ. Ρ. Βευερ. Κ. — ἔχει Ἰουστ. Χ. Τρ. — (8) καὶ μόνον Χ. Τρ. Ἰουστ. Κ.

σῆ προαιρέσει, ὥστε ἐξεῖναι αἰεὶ κρατεῖν ὃν ἂν θέλῃς, καὶ προχειρίζεσθαι προεστῶτας ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ταῖς λοιπαῖς(1) τοὺς ζητουμένους, καὶ ὅθεν συνίδοις. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· Εἶτα, εἴαν τις ἓνα καὶ μόνον ἔχη πρεσβύτερον, μὴ ὀφείλει καὶ αὐτὸς ὁ εἷς ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι; Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ δύναται ὁ εἷς ἐπίσκοπος πολλοὺς χειροτονεῖν πρεσβυτέρους· πρεσβύτερος δὲ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος δυσχερῶς εὐρίσκεται· διὸ εἴαν τις εὐρεθῆ ἔχων ἓνα μόνον πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν τῇ ἐπισκοπῇ ἐπιτήδειον, καὶ αὐτὸν τὸν ἓνα ὀφείλει δοῦναι πρὸς χειροτονίαν. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκοῦν εἴαν ἄλλος ἐπίσκοπος ἔχη πλῆθος κληρικῶν, ὀφείλει μοι τὸ ἕτερον πλῆθος συνελθεῖν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Δηλαδή ἂν τρόπον σὺ τῇ ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ συνῆλθες, συνωθηθήσεται(2) καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων κληρικούς, ἓνα ἐξ αὐτῶν εἰς χειροτονίαν σοι δαψιλεύσασθαι.

—

ΖΩΝΑΡ. Τοῦ ἄνωτέρω κανόνος ὀρίσαντος, μὴ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ ἑτέρου ἐπισκόπου κληρικὸν οικειοῦσθαι, καὶ χειροτονεῖν αὐτὸν, ὁ Αὐρήλιος εἰσήγαγε λόγον, ὅτι πολλῶν ἐκκλησιῶν ἀναδέδεγμα φροντίδα. Δέονται δὲ μού τινες αὐτῶν, χρῆζουσαι ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ζητοῦσαι τόνδε ἢ τόνδε. Βιδῶς δὲ τὰ ὀρισθέντα, κατὰ ταῦτα ποιῶ, καὶ ἐρωτῶ τὸν ἐπίσκοπον τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ, ἐμφανίζων αὐτῷ, ἀντὶ τοῦ, γνωρίζων αὐτῷ καὶ δηλών, ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦσιν οἱ τῆςδε τῆς ἐκκλησίας. Καὶ νῦν μὲν, φησιν, οὐκ ἀντιλέγουσιν, ἀλλὰ διδῶσι τοὺς κληρικούς αὐτῶν· ἵνα δὲ μὴ μετὰ ταῦτα ἴσως τινὲς ἐναντιωθῶσι, μὴ διδόντες τοὺς ζητουμένους εἰς ἐπισκόπου χειροτονίαν, ἢ κληρικοῦ, κρίνατε, εἰ συνέλθω τινὶ τῶν ἐπισκόπων, μετὰ τινῶν δύο ἢ τριῶν ἐκ τῆς ὑμετέρας συγκληρώσεως, ἡγουν τῆς ὑμῶν τῶν

ἐπισκόπων μοίρας, ἐκεῖνος δὲ ἀκαθοσίωτος εὐρεθῆ, ἀντὶ τοῦ, ἀπειθῆς, ἀνένδοτος, τί δεῖ ποιῆσαι; καὶ οὐκ οικεῖα μὲν ταῦτα τῇ σημασίᾳ τῶν λέξεων· ὁ δὲ νοῦς τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου τοιαύτην ἔννοιαν ἀπαιτεῖ. Ὁ μὲν Νουμίδιος προσματυρήσας τῷ ὀρόνῳ τοῦ Αὐρηλίου προνόμιον παλαιόν, χειροτονεῖν οὐς βούλεται ἐξ ἐκάστης ἐκκλησίας, δέδωκε τούτῳ τὸ λαμβάνειν ἀφ' οἰουδήποτε κληρικούς, καὶ χειροτονεῖν αὐτούς. Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος πρὸς ταῦτα ἀντέφησεν, ὅτι ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν· ἤττον γὰρ τολμᾷς ἢπερ δύνῃ, ἐν τῷ πᾶσιν ἑαυτὸν δεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτον ἐστίν· ὅτι ἐξουσίαν μὲν ἔχεις λαμβάνειν ἀλλοτρίους κληρικούς καὶ χειροτονεῖν· ἀλλὰ τὸ καλοθελὲς μέσως πως ἀπαιτεῖ χρῆσθαι τῇ ἐξουσίᾳ, ὥστε μὴ αὐθεντικῶς ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς, ἀλλὰ μετὰ γνώμης τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν· τὸ γὰρ ἐν πᾶσι δεικνύειν ἑαυτὸν ἀγαθὸν διὰ τοῦ βουλευέσθαι, ἤττον ἐστὶ τοῦ μετ' ἐξουσίας τολμᾶν τὴν ἀφαίρεσιν· ἔχεις γὰρ τοῦτο ἐν τῇ κρίσει σου, τὸ ἀποθεραπεῦσαι ἐνὸς ἐκάστου ἐπισκόπου τὸ πρόσωπον, ταυτέστι, καὶ σὺ τοῦτο κρίνεις, τὸ πάντα τοὺς ἐπισκόπους θεραπεύειν. Ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνῃ συνελεύσει, εἰ συνίδῃς τὸ ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ εἶναι ἐκδικητέον, ἀντὶ τοῦ (1), ἀπαξ δὲ συνελθῶν τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ κληρικοῦ, ὃν μέλλεις ἀφελῆσθαι καὶ χειροτονῆσαι, καὶ κοινωνησάμενος αὐτῷ περὶ τοῦ κληρικοῦ αὐτοῦ, εἰ μὴ εὐρῆς ἐκεῖνον αὐτίκα πειθῆνιον, ἐκδικητέον τὸ εἶναι ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ, ὅθεν βούλεται λαμβάνειν κληρικὸν, καὶ χειροτονεῖν αὐτόν. Εἶτα, ἵνα μὴ τινες σκανδαλισθῶσι κατ' αὐτοῦ, ὡς ἐπιτρέπαντος καὶ γνώμης ἄνευ τῶν ἐπισκόπων λαμβάνειν τοὺς κληρικούς αὐτῶν καὶ χειροτονεῖν, ἐπήγαγεν, ὅτι οὐχ ἡμεῖς σοι διδόμεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἀλλ' ἐπικυροῦμεν αὐτήν, τῇ σῆ προαιρέσει δηλονότι ἀνατιθέντες, τὸ μὴ μετ' ἐξουσίας λαμβάνειν τοὺς κληρικούς τῶν ἄλλων, καὶ προχειρίζεσθαι αὐτοὺς, ἀλλὰ μετὰ βουλῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν. Κυρωθέντος τοῦ λαμβάνειν τὸν Αὐρήλιον κληρικούς ἀλλοτρίους, καὶ χειροτονεῖν αὐτοὺς, ἠρώτησέ τις, ὅτι, κἂν ἓνα ἔχη πρεσβύτερον ἐπίσκο-

(1) Ἰουστ. Σ. Ρ. Κ. Χ. Τρ. — τοὺς λοιποὺς Βενερ.—(2) Κ. Σ. Ρ.—συνωθηθήσεται Ἰουστ. Π. Χ. Τρ. Βενερ.

(1) Κ. Τρ.—τουτέστιν Κ. Βενερ.

πος, κάκεινος ἀφαιρεθήσεται ἐξ αὐτοῦ; Πρὸς δὲ τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ Λύρηλιος ἀπεκρίθη, ὅτι δύναται εἰς ἐπίσκοπος πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονῆσαι κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, τοῦτο λέγων, ὅτι, εἰ καὶ μέγα ἐστὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν καὶ δύναμιν ὑπάρχει τὸ καθιστῆν ἱερεῖς, ἀλλὰ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ δύναται εἰς ἐπίσκοπος πολλοὺς ἱερεῖς χειροτονῆσαι· εἰς ἐπισκοπὴν δὲ ἐπιτήδειον ἄνδρα εὐρεῖν, δυσχερές ἐστὶ· τὸν γὰρ ἐπίσκοπον δεῖ, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀντέχεσθαι τοῦ κατὰ διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν (1), καὶ προστάναί εἰδότα τῆς ἐκκλησίας, ἥτοι καὶ τῶν πιστῶν ἐπιμελεῖσθαι ἐπιτήδειον, καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας οἰκονομεῖν, καὶ Θεοφιλῶς διοικεῖν. Οὐ πάντα δὲ ταῦτα ὁμοίως ἀπαιτεῖται καὶ ἐπὶ πρεσβυτέρου· διὸ ἀναγκαῖον, εἰ εὐρίσκειτο πρεσβύτερος ἐπιτήδειος εἰς ἐπισκοπὴν, λαμβάνεσθαι τὸν τοιοῦτον καὶ χειροτονεῖσθαι, κἂν ἓνα τοῦτον ἔχη ὁ ἐπίσκοπος αὐτοῦ. Εἶτα ἐπήνεγκεν ἕτερος, ὅτι λοιπὸν, ἐὰν ἄλλος ἔχη πολλοὺς κληρικούς, διδόντω τῷ μὴ ἔχοντι. Καὶ ὁ Λύρηλιος εἶπε πρὸς τοῦτο, ὅτι, ὡσπερ σὺ ἀναγκάζῃ ἔχων κληρικὸν δοῦναι αὐτὸν εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου, οὕτω καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων συνωθηθήσεται, ἀντὶ τοῦ, καὶ ἄκων ἀναγκασθήσεται δοῦναί σοι ἓνα ἐξ αὐτῶν.

ΒΑΣ. Ὅτι ὠρίσθη παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐν τε τῷ προσεχῶς γραφέντι κανόνι καὶ ἐν ἑτέροις, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἐπίσκοπον ἐξ ἑτέρας ἐνορίας λαβεῖν κληρικὸν ἄνευ θελήσεως τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Λύρηλιος πρὸς τὴν ἀδελφότητα τῆς συνόδου, ὅτι, πολλάκις αἰτησάντων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὄντων ἀπὸ ἑτέρας ἐνορίας ὑποκειμένης ἐμοί, διακόνους, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ ἐπισκόπους ἀπὸ ἀλλοτρίας παροικίας (2), ὡς ἔχόντων ἐνδεῶς ἐκείνων ἱκανῶν ἀνθρώπων, ἠθέλησα τοῦτο ποιῆσαι· πλὴν μεμνημένος τῶν κανονικῶν διαταγμάτων τῶν διοριζομένων, παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων μὴ ἀφαιρεῖσθαι κληρικούς αὐτῶν, καὶ εἰς ἑτέραν ἐνορίαν δίδοσθαι,

(1) Τίτ. Α. 9. — (2) Χ. Τρ. — ἐνορίας Βευερ.

ἠκολούθησα τοῖς οὕτω διορισθεῖσι, καὶ ἀνεκοινωσάμην τὰ περὶ τούτου τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ. Καὶ νῦν μὲν οὐχ εὐρόν τινα ἀντιλέγοντα· ὑποπτεύω δὲ μήπως εἰς τὸ ἐξῆς ἀντιπέση μοι τις ἐπίσκοπος, καὶ τῷ κανόνι χρῆσθαι· τοῦτο δὲ γίνεται παρ' ἐμοῦ, οὐχ ὡς ἐναντιουμένου τοῖς κανονικοῖς Θεσπίσμασιν, ἀλλ' ὅτι, ὡς καὶ ὑμεῖς γινώσκετε, ἐπίκειται μοι φροντὶς πολλῶν ἐκκλησιῶν· Εἰ γοῦν ἔχων ἐνδεῖαν ἱκανῶν ἀνθρώπων ζητήσω ἐξ ἑτέρας ἐνορίας κληρικὸν, καὶ οὐκ εἰσακουσθῶ, κἀντεῦθεν ἀναγκασθῶ προσελθεῖν τῷ ἔχοντι ἐπισκόπῳ τὸν τοιοῦτον κληρικὸν, μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων ἀπὸ τῆς ὑμετέρας συγκληρώσεως, ἡγουν ἀπὸ τῶν συνεπισκόπων, ἐφ' ᾧ ἀναλαβέσθαι τὸν ζητούμενον παρ' ἐμοῦ κληρικὸν, ἀκαθασίωτον εὐρισκόμενον, ἡγουν ἄξιον καὶ παντὸς αἰτιάματος ὑπέρτερον, καὶ ἐκεῖνος οὐδὲ οὕτω πείθεται δοῦναί μοι τὸν κληρικὸν αὐτοῦ, κρῖνατέ μοι τὸ ποιητέον. Ἀπεκρίθη οὖν ὁ Νουμίδιος, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ἀνεκαθεῖν ἢ καθέδρα τῶν Καρχηδονίων ἀναλαμβάνεσθαι ἀφ' ἧς ἂν ἐθέλῃ ἐκκλησίας κληρικὸν, καὶ χειροτονεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ζητήσαντος τοῦτον λαοῦ εἰς βαθμὸν, ἡγουν εἰς ὄνομα οἶον ἂν καὶ προετράπη. Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἔρησε πρὸς τὸν Λύρηλιον, ὅτι, εἰ καὶ δύνασαι τοῦτο ποιεῖν αὐθαίρετως, ἀλλὰ τὸ ἀγαθοθελές σου μέσως πως ἀναγκάζει σε χρῆσθαι τῇ ἐξουσίᾳ· κρῖνεις γὰρ ἀσκανδάλιστον εἶναι τὸ Θεραπεύειν τοὺς συναδελφοὺς, καὶ μὴ αὐθεντικῶς, ἀλλὰ μετὰ γνώμης ἐκείνων ἀναλαμβάνεσθαι τοὺς κληρικούς αὐτῶν. Εἰ μὲν οὖν διὰ πρώτης καὶ μόνης συνελεύσεως, ἥτοι διὰ μαρτυρίας, ἢ συνειδήσεως τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ζητουμένου τὸν κληρικὸν ὑποταγῆ, ταυτέστι, δώσῃ τὸν κληρικὸν, λόγος οὐδεὶς· εἰ δὲ μὴ, ἐκδίκησον τὸν θρόνον σου διὰ τῆς ἀνωθεν προσούσης αὐτῷ ἐξουσίας, ἡγουν ἀναλαβοῦ τὸν κληρικὸν, καὶ μὴ βουλομένου τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ· ἔχεις γὰρ ἀνάγκην πάσας τὰς ἐκκλησίας στηρίζειν κανονικῶς. Ἴνα δὲ μὴ τινες σκανδαλισθῶσιν κατ' αὐτοῦ, ὡς δῆθεν ἐκ νέου ἐπιτρέποντος τοῦτο, ἐπήγαγεν, ὅτι τοῦτο δὲ τὸ δίκαιον οὐ δίδοται σοι παρ' ἡμῶν νῦν, ἀλλὰ προῆν σοι, ἐπισφραγίζεται δὲ καὶ παρ' ἡμῶν, τουτέστιν,

ἐπικυροῦται. Οὕτω δὲ τούτων διευκρινηθέντων, εἶπεν ὁ Ποστομυετιανός· Ἐάν δὲ ἔχη τις ἐπίσκοπος ἓνα κληρικόν, ἀφαιρεθήσεται καὶ οὗτος ἀπ' αὐτοῦ; Ἀντέφησε δὲ πρὸς τοῦτο ὁ Λύρηλιος, ὅτι ἢ μὲν χειροτονία τῶν πρεσβυτέρων εὐχερῆς ἐστί· πολλοὶ γὰρ εὐρεθήσονται πρὸς τοῦτο ἐπιτήδαιοι, καὶ χειροτονηθήσονται κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, ἥτοι κατ' εὐδοκίαν· ἢ δὲ προχείρισις τῶν ἐπισκόπων δυσχερῆς ἐστὶ καὶ ἀναγκαία· διδακτικὸν γὰρ καὶ ἀγχίνουον εἶναι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον, ὅπερ δυσχερῶς εὐρίσκεται· διὸ ἐάν παρά τινι ἐπισκόπῳ εὐρεθῆ τις τοιοῦτος ἱερεὺς, καὶ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ παρ' αὐτῷ, ἀφαιρεθήσεται καὶ αὐτός, καὶ εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναχθῆσεται ἀξίωμα, ὡς πάντως δυνατοῦ ὄντος καὶ εὐχεροῦς, ἐτέρους χειροτονηθῆναι παρ' αὐτοῦ ἱερεῖς, καὶ ἀντὶ τούτου εἶναι καὶ ἱερουργεῖν. Ἔπειτα ἐπήνεγκεν ἕτερος ἐπίσκοπος, ὅτι λοιπὸν ἐάν ἄλλος ἔχη πολλοὺς κληρικούς, διδόντω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ Λύρηλιος εἶπε πρὸς τοῦτο, ὅτι, ὡςπερ σὺ ἀναγκάζῃ ἔχων κληρικὸν δοῦναι αὐτὸν εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου, οὕτω καὶ ὁ τοὺς πλείους ἔχων συνωθήσεται, ἀντὶ τοῦ, καὶ ἄκων ἀναγκασθήσεται, δοῦναί σοι ἓνα ἐξ αὐτῶν. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, ἐρωτήσῃ τις, ὡς, ἐπεὶ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλειως ἐνεδόθη ἀπὸ τῆς γ'. Ἰουστινιανείου νεαράς, ἡγουν ἀπὸ τοῦ ε'. κεφ. τοῦ ε'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ καὶ κατεστρώσαμεν ἐξώθεν τοῦ κς'. κεφαλαίου τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, ἀλλοτρίους κληρικούς ἀπροκριματίστως δέχεσθαι· ὡσαύτως καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, ἥτοι τῷ Βουλγαρίας, ἐφιλοτιμήθησαν ἀπὸ τῆς ρλγ'. Ἰουστινιανείου νεαράς, τῆς κειμένης εἰς τὸ α'. κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ε'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ καταστρωθείσης παρ' ἡμῶν εἰς τὸ ς'. κεφάλαιον τοῦ α'. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος, τὰ δίκαια τῆς παλαιᾶς Ῥώμης καὶ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος· ἔτι μὲν καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Νέας Ἰουστινιανουπόλεως, ἥτοι τῷ Κύπρου, ἐνεδόθησαν διὰ τοῦ λθ'. κανόνος τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τὰ προνόμια τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας· ἀναγκα-

εθίσονται καὶ οὗτοι μετὰ εἰδήσεως τῶν ἐχόντων τοὺς κληρικούς ἐπισκόπων δέχεσθαι αὐτούς, καθὼς τοῦτο ποιεῖν καὶ τὸν ἐπίσκοπον Καρχηδόνος τετύπωται; Λύσις. Τινὲς εἶπον, ὡς, ἐπεὶ ἀδιαστρίκτως ἐξεχωρήθησαν οὗτοι δέχεσθαι ἀλλοτρίους ἐπισκόπους, οὐκ ἀναγκασθήσονται πρῶτον ποιεῖν παραγγελίαν καθὼς διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ὁ ἐπίσκοπος Καρχηδόνος ὠρίσθη ποιεῖν· ἔμοι δὲ δοκεῖ ὀφείλειν καὶ τὰς τοιαύτας πρώτας κεφαλὰς κατὰ τὴν τοῦ παρόντος κανόνος περίληψιν ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἀλλοτρίους κληρικούς, παρομοίως τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος· ὅτι τε τοῦτό ἐστὶ τὸ ἀσκανδάλιστον καὶ φιλάδελφον, καὶ ὅτι ἡ ῥηθείσα ρλβ'. Ἰουστινιανείου νεαρά μνημονεμένη καὶ τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ἰουστινιανῆς Καρχηδόνος ἐκκλησίας, ἐξισάζει ταύτας ὅσον τέως εἰς τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια. Τοῦ δὲ παρόντος κανόνος διοριζομένου ἀναγκάζεσθαι τὸν ἔχοντα πλῆθος κληρικῶν διδόναι τῷ μὴ ἔχοντι, ἀναγκασθήσεται καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλειως τυχὸν διδόναι καὶ ἄκων μετὰ ἐπιφώνησιν τῷ Ἰρακλείας τυχὸν κληρικὸν αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ χειροτονησάτω τούτον ἱερέα, ἢ διάκονον, ἢ ἐπίσκοπον; Λύσις. Οὐκ εἶομαι· τούτου γὰρ δοθέντος, γενήσεται πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐξίσωσις ὅσον εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον, καὶ εἰς οὐδὲν καταντήσῃ τὸ δοθὲν προνόμιον τῷ Καρχηδόνος καὶ τοῖς λοιποῖς. Ὀφείλομεν οὖν εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν προνομιᾶριοι ἐπίσκοποι, οὐ μόνον εἰς ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους ἵνα χειροτονήσωσιν ἀλλοτρίους κληρικούς, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ παρόντος κανόνος. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐπίσκοποι ἐξ αὐτῶν οὐ ζητήσουσιν, οὐδὲ δέξονται κληρικὸν ἄλλως, εἰ μὴ ἐν χρείᾳ γένωνται τοῦ χειροτονησάτω τούτον ἐπίσκοπον. Τοῦτο γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος παρίσταται λέγοντος, μὴ τοσοῦτον εἶναι ἀναγκαίαν τὴν τῶν ἱερέων καὶ διακόνων χειροτονίαν, ὡς τὴν τῶν ἐπισκόπων, καὶ διὰ τοῦτο ἀφαιρεῖσθαι καὶ τὸν ἓνα, καὶ εἰς ἐπισκοπὴν ἀνάγεσθαι. Ἐάν δὲ ὁ μετακαλούμενος κληρικὸς εἰς ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τυχὸν τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, οὐ καταδέχεται τὴν ψῆφον, ἀναγκασθήσεται παρὰ τοῦ πατριάρχου κατὰ τὸν παρόντα κανόνα καταδέξασθαι; Λύσις. Οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἀναγκάζεται τις

ἀρχιερεὺς γενέσθαι καὶ ἄκων. Ἐκκληπτέον οὖν τὰ τοῦ κανόνος εἰς τὸν ψηφισθέντα καὶ καταδεχόμενον μὲν τὴν ἐπισκοπὴν, μὴ περραχωρούμενον δέ.

ΛΡΙΣΤ. Ἐξέστω τῷ Καρχηδόνος προέδρω, οὗς ἂν ἐθέλη προχειρίζεσθαι προεστῶτας τῆς ἐκκλησίας, καὶ μόνον ἓνα τις ἔχη πρεσβύτερον προστασίας ἄξιον· εἰς μὲν γὰρ ἐπίσκοπος πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονεῖν δύναται· δυσεύρετος δὲ ὁ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος.

Ἡ σύνοδος αὕτη, τοπικὴ οὖσα, μὴ οἰκουμενικὴ, ὀρίζει τινὰ ἐν Καρχηδόνη ὀφείλοντα κρατεῖν. Ὁ γὰρ Λύρηλιος, Καρχηδόνος ἐπίσκοπος, τοῖς κανόσιν ἐπόμενος, καὶ παρὰ γνώμην ἐπισκόπου μὴ θέλων κληρικὸν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ εἰς ἑτέραν πόλιν κληροῦν αὐτὸν, ἢ ἐπίσκοπον καθιστᾶν, εὐλαβούμενος δὲ πάλιν μὴ ποτέ τινες τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων οὐ πεισθῶσι δοῦναί τινος τῶν κληρικῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῷ εἰς ἑτέραν πόλιν ἐνδεῶς πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἔχουσαν κληρωθῆναι, ἢ εἰς ἐπισκοπῆς βαθμὸν προαχθῆναι, ἄξιους εἰς τοῦτο κριθέντας, τὰ περὶ τούτου τῇ συνόδῳ ἀνεκοινώσατο, καὶ ἐπεψηφίσατο αὕτη, ἐπ' ἀδείας ἔχειν τὸν Καρχηδόνος πρόεδρον, διὰ τὸ τὴν πᾶσαν φροντίδα τῶν ἐκείσε ἐκκλησιῶν αὐτῷ ἐπικεῖσθαι, οὗς ἂν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων κληρικοὺς εἰς προστασίαν ἐκκλησιῶν εὐρήσει. ἄξιους, προχειρίζεσθαι αὐτούς· καὶ δὲ καὶ πολλοὺς τις μὴ ἔχη πρεσβυτέρους, ἀλλ' ἓνα καὶ μόνον, καὶ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἰς ἐπισκοπὴν κρίνει, ἀνευδοιάστως καθιστᾶν αὐτὸν, διὰ τὸ δυσχερὲς εἶναι τὸν εἰς ἐπισκοπὴν εὐρίσκεσθαι δόκιμον· καὶ δυνατὸν ἓνα ἐπίσκοπον πολλοὺς πρεσβυτέρους χειροτονῆσαι.

Κανὼν Νς'. (ΞΕ'.)

Περὶ τοῦ, τοὺς ἐν ταῖς παροικίαις χειροτονοῦμένους ἐπισκόπους μὴ τινὰ ἐαυτοῖς ἐκδικεῖν διοίκησιν.

Ἰωνάτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἰκούσαμεν ὀρισθὲν, ἵνα αἱ παροικίαι μὴ ἀξιῶνται λαμβάνειν ἐπισκόπους, εἰ μὴ κατὰ συναίγεσιν τούτου, ὑφ' ὧν

καθίσταντο· ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, κατὰ συγχώρησιν τοῦ ἐξ ἀρχῆς κατέχοντος τὰς διοικήσεις ἐπισκόπου, τινὲς εἰς τὰς αὐτὰς παροικίας χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι, ἑαυτοῖς ἔτι μὴν ἑτέρας διεκδικούσι. Τοῦτο καὶ κωλυθῆναι τῇ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης κρίσει (1), καὶ ἀναρτηθῆναι (2) τοῦ λοιποῦ ὀφείλει. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐκάστῳ (3) ἐπισκόπῳ τὸ πρέπον ἐφυλάχθη, ἵνα ἐκ τῆς συγκτησίας τῶν παροικιῶν μηδὲν ἀποδρεφθεῖη πρὸς τὸ ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος· ἐὰν δὲ αὐτὸς παραχωρήσῃ, ὥστε τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπείσαν ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τὸν προχειρισθέντα μὴ ἐπιβαλέσθαι (4) διοικήσεις, διότι μία ἐκ τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα, αὐτὴ καὶ μόνη ἠξιώθη τιμὴν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι (5). Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἀμφιβάλλω τῇ πάντων ὑμῶν ἀγάπῃ ἀρέσκειν, ὥστε τὸν κατὰ τὴν συγχώρησιν τοῦ προτέρου ἐπισκόπου ἐν τῇ διοικήσει προχειρισθέντα ἐπίσκοπον, μόνον αὐτὸν κατέχειν τὸν λαὸν εἰς ὃν ἐχειροτονήθη. Ἐπειδὴ οὖν πάντα νομίζω εἶναι τετρακταῖσμένα, ἐὰν πάντα στοιχῆ τῷ λογισμῷ ὑμῶν, πάντα βεβαιώσατε τῇ ὑμετέρᾳ ἐκφωγήσει. Πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα ἤρесе, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ὑπογραφῇ ταῦτα βεβαιούμεν· καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος τῷ παρόντι δεκρέτῳ συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. ὠρίσθη, φαίν, ἐν ταῖς παροικίαις, ἡγουν ταῖς μικραῖς ἐνορίαις ταῖς ὑποκειμέναις ἐπισκόποις, μὴ γίνεσθαι ἐπι-

(1) Σ. 'Ρ. — τῇ ἀγάπῃ τῆς ὑμετέρας κρίσεως Ἰουστ. Χ. Τρ. — (2) Κ. 'Ε. Σ. 'Ρ. ἀνατραπῆναι Βευερ. — (3) ὁ κανὼν ἀρχεται ἐν Π. ἀπὸ τοῦ, ἐκάστῳ ἐπισκόπῳ. — (4) ἐπιβάλλεσθαι Χ. Τρ. Βευερ. — (5) ἐνταῦθα λέγει ὁ Μαν. ἐξ. ἐν Π.

σκόπους, εἰ μὴ γνώμη τῶν ἐχόντων αὐτὰς ἐπισκόπων. Εἰ δὲ ποτε γένωνται, κατ' εὐδοκίαν δηλονότι τῶν ἐπισκόπων, ἐκείναις μόναις ἀρκεῖσθαι ταῖς παροικίαις καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς λαοῖς, καὶ μὴ ἑτέρας ἐκδικεῖν, ἢ γοῦν οἰκειοῦσθαι, ἢ ζητεῖν, ὡς ἀνηκούσας αὐταῖς. Ἢ γὰρ Ἀρζύα κατὰ παραχώρησιν τοῦ ἐπισκόπου ἀξιωθεῖσα τιμῆς ἐπισκοπικῆς, ἐκείνη μόνη ταύτην ὀφείλει ἔχειν, ἑτέρα δὲ μὴ ἀποδρεφθεῖν, ἢ γοῦν μὴ ἀποσπασθεῖν, μὴ ἀποτριθεῖν, εἰς τὸ ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ συναινέσει τοῦ ἐξουσιάζοντος αὐτῆς ἐπισκόπου. Πρὸς ταῦτα ὁ Λύρηλιος παρασκευάζων συναινέσαι πάντας τοὺς τῆς συνόδου, ἐπήγαγεν, ὅτι οὐκ ἀμφισβάλω πᾶσιν ἀρέσκειν ταῦτα καὶ ἐπειδὴ πάντα νομίζω εἶναι τετρακταῖσμένα, ἀντὶ τοῦ, ἐσκοπημένα, δεδοκιμασμένα, ἐξητασμένα, πάντες βεβαιώσατε ταῦτα τῇ ὑμετέρᾳ ἐκφωνήσει. Καὶ πάντες εἶπον· Ἦρεσεν ἡμῖν πᾶσι ταῦτα, καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ὑπογραφῇ αὐτὰ βεβαιούμεν.

ΒΑΛΣ. Εἰς τινὰς παροικίας, ὡς ἔοικε, μὴ ἐχούσας ἀρχιερεῖς, ἐψηφίσθησαν ἐπίσκοποι κατὰ γνώμην τῶν ἐχόντων αὐτὰς ἐπισκόπων, ὡς γενομένουσιν τυχόν πολυανθρώπους, καὶ δεομένουσιν ἰδικοῦ ἐπισκόπου. Μὴ ἀρκουμένων δὲ τῶν εἰς ταύτας χειροτονηθέντων ἐπὶ ταῖς λαχούσαις αὐτοῦς, ἀλλὰ σφετεριζομένων καὶ ἀλλότρια δίκαια, εἶπον Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι, ὡς, ἐπεὶ κεκανόνισται μὴ ἄλλως ψηφίζεσθαι ἐπισκόπους εἰς παροικίας, εἰ μὴ κατὰ θέλησιν τῶν ἐχόντων ἀρχῆθεν αὐτὰς ἐπισκόπων, γέγονε τοῦτο οὕτω καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ὅτι δὲ οἱ χειροτονηθέντες καὶ ἄλλας παροικίας διεκδικοῦσιν αὐθαίρετως, ὀφείλουσι τὰ μὲν κακῶς (1) ἐκδικηθέντα διορθωθῆναι, τὰ δὲ μέλλοντα ἀκανονίστως ἐκδικεῖσθαι κωλυθῆναι. Ἐφῆσε γοῦν πρὸς ταῦτα ὁ Ἰπιγόνιος, ὅτι ἀπὸ τῶν θείων κανόνων ἐκάστῳ ἐπισκόπῳ ἐνορία παροικιῶν ἀπενεμήθησαν, καὶ ἀπὸ τῆς συγκτησίας, ἢ γοῦν ἀπὸ τῆς παροικίας αὐτῶν, οὐδὲν δύναται ἀποδρεφθῆναι, ἢ γοῦν ἐκκοπῆναι παρὰ τινος, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ οἱ οἰκίητορες τῆς παροικίας δύνανται αὐτοθελῶς ἐπίσκοπον ἐαυτοῖς καθιστᾶν, εἰ μὴ κατὰ θέλησιν τοῦ ἐξου-

σιάζοντος τῆς παροικίας ἐπισκόπου. Ἐὰν δὲ καὶ οὗτος παραχώρησιν τοῦτο, οὐκ ὀφείλει ὁ χειροτονηθεὶς δικαίῳ ταύτης τῆς παροικίας παρεμβάλλειν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλων παροικιῶν διοικήσεις· ἢ γὰρ τιμηθεῖσα μόνη παροικία ἐσεῖται ὑπὸ τὸν χειροτονηθέντα· αἱ λοιπαὶ δὲ ἔσονται ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ἐξ ἧς ἢ ἀφαίρεσις γέγονεν. Εἶπεν οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Λύρηλιος, ἀποδεκτέαν εἶναι καὶ αὐτῷ τὴν γνώμην τῆς ἀδελφότητος· καὶ ὄρισε καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησεν ὑπογραφήναι τὰ τυπωθέντα, ὃ καὶ γέγονε. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τὸ μὲν φυλάττεσθαι τὰς ἐνορίας τῶν ἐπισκόπων ἀπαρασαλεύτους, ὡς κανονικὸν συντηρεῖται· τὸ δὲ γίνεσθαι ἐκ νέου ἐπισκοπὰς εἰς παροικίας ὑποκειμένας ἑτέροις ἐπισκόποις, χωρὶς βασιλικῆς προσταξέως οὐ παραχωρεῖται, καὶ μυριάκις συναινέσῃ ὁ ἔχων ταύτην ἐπίσκοπος. Διεγνώσθη γὰρ συνοδικῶς μηδὲ αὐτὴν τὴν μεγάλην σύνοδον χωρὶς προσταξέως βασιλικῆς δύνασθαι καινίζειν ἐπισκοπήν· καὶ προεγράφη τὰ περὶ τούτου εἰς ἑτέρους κανόνας.

ΑΡΙΣΤ. Διοικήσεις ἐὰν κατὰ γνώμην τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐπιτραπῆ ἴδιον σχεῖν ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς διοικήσεις ὁ τοιοῦτος μὴ ἐπιβαλλέσθω.

Ὄρισταί, παρὰ γνώμην τοῦ πρωτεύοντος ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ μὴ τινὰ τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ἐν κώμητινι, ἢ καὶ βραχείᾳ πόλει, ἐν ἧ καὶ εἰς πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ, ἐπίσκοπον καθίστασθαι, εἰ μὴ πληθυνθεῖσαι ἴσως αὐται, ἄξια κριθῶσιν ὀνομασθῆναι ἐπισκοπαί. Εἰ γοῦν εἰς παροικίαν τινὰ, ἐν ἧ τὸ πρὶν οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, κατὰ γνώμην τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐν αὐτῇ ἔχοντος ἐπισκόπου ἐπίσκοπον γένεσθαι ἐπιτραπῆ, τὸν λαὸν μόνον, εἰς ὃν ἐχειροτονήθη, κατέχειν ὀφείλει, μὴ μέντοι γε καὶ ἑτέραν διεκδικεῖν παροικίαν.

(1) X. Τρ. — κινῶς Βενερ. — σαφῶς Ἑ. ἀλλὰ Λατινιστὶ ὀρθῶς, improbe.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὤρισθη, ἵνα ἐπίσκοπος χωρὶς ἀπολυτικῆς μὴ πλεύσῃ.

Ἐπὶ Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἕξ καλανδῶν Ἰουλίω, ἐν Καρχηδόνι (1), ἤρесе μὴδένα τῶν ἐπισκόπων πλέειν χωρὶς ἀπολυτικῆς τοῦ πρωτεύοντος. Τὰ πεπραγμένα ὁ ζητῶν ἐν τοῖς αὐθεντικοῖς εὐρήσει.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπολυτικὴν λέγει τὴν εἰρηνικὴν ἐπιστολὴν· πρωτεύοντα δὲ, τὸν πατριάρχην, ἢ τὸν μητροπολίτην τῆς διοικήσεως· πλέειν δὲ, τὸ διαποντίως ἀποδημεῖν.

Ἐκ τῆς συνόδου ταύτης τοποτηρηταὶ πρὸς βασιλεῖα ὑπογεγραμμένοι ἐπίσκοποι ἀποστέλλονται.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, Ὀνωρίου αὐγούστου τῷ τετάρτῳ, καὶ Εὐτυχιανοῦ τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ πέντε καλανδῶν Ματίω, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ῥεστιτούτης ἐκκλησίας.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἀνεδέξαντο Ἐπιγόσιος καὶ Βικεντιανὸς οἱ ἐπίσκοποι, ἵνα νόμου ἀξιωθῶσι παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων περὶ τῶν καταφευγόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οἵαιςδὴποτε ἐγκεκλεισμένων εὐθύναις, ὥστε μὴδένα τολμᾶν αὐτοὺς ἀποσπᾶν.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ πρεσβεῖα ἀποστέλλεται πρὸς τοὺς Ῥώμης καὶ Μεδιολάνων ἐπισκόπους περὶ τῶν νηπίων τῶν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς βαπτισθέντων· καὶ πρὸς τὸν βασιλεῖα δὲ περὶ τοῦ τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων ἀφαιρεθῆναι, καὶ περὶ ἄλλων δὲ πλείστον πραγμάτων.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Στιλίχωνος τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ δεκαῆξ καλανδῶν Ἰουλίω, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ῥεστιτούτης ἐκκλησίας, παρακαθίσας ἅμα τοῖς συνεπισκόποις αὐτοῦ, παρεστώτων τῶν διακόνων, Λυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν

τῶν Ἄφρων χώραν καθιδρυμένων τὰς ἀνάγκας ἀκριβῶς ἅμα ἐμοὶ ἐπίσταται ἢ ὑμετέρα ἀγάπη, ἀγιώτατοι ἀδελφοί· καὶ ἐπειδὴ τοῦ Κυρίου παρέχοντος καὶ ἐν μέρει συνήχθη ἡ παρουσία τῆς ὁσίας ὑμῶν συνελεύσεως, δοκεῖ μοι εἰς μέσον προκομίσαι τὰς αὐτάς, ὡς εἴρηται, ἀνάγκας, ἅσπερ οἰκεία ἴφροντίδι ἠδυνήθη ἀνιχνεῦσαι· ἅς τινὰς ἠνίκᾳ ἐπικυρώσῃ ἢ ὑμετέρα εἰλικρινότης, ἀκόλουθον ἔσται ἀπολέξασθαι(1) ἓνα συνιερέα ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ, τὸν ὀφείλοντα τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν τὰς αὐτάς ταύτας ἀνάγκας ἀναδέξασθαι, καὶ ἀνδρείως ἐξανυστέας ἀποκομίσαι πρὸς τὰ περαματικά τῆς Ἰταλίας μέρη, ὅστις δυνήθῃ αὐτὴν τε τὴν ἀνάγκην, καὶ τὸν πόνον, καὶ τὴν ἔνδειαν ἡμῶν παραστῆσαι τοῖς ἀγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν, τοῦτο μὲν, Ἀναστασίῳ τῷ προσκυνητῷ ἀγίῳ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐπισκόπῳ, τοῦτο δὲ ἔτι μὴν, τῷ ἀγιωτάτῳ ἀδελφῷ Βενερίῳ, τῷ ἱερεὶ τῆς Μεδιολάνων ἐκκλησίας. Ἐκ τούτων γὰρ τῶν θρόνων ἐκωλύθη, ὅπερ ἐπιγνοῖεν κοινῷ κινδύνῳ μεγάλως ὀφείλειν προνοηθῆναι· ὅτι τοσαύτη ἐστὶ κληρικῶν ἔνδεια, καὶ πολλαὶ ἐκκλησίαι οὕτως ὑπάρχουσιν ἔρημοι, ὡς μὴδένα διάκονον καὶ ἀγράμματον ἔχειν εὐρίσκεισθαι. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀνωτέρων βαθμῶν καὶ τάξεων σιωπητέον ὑπολαμβάνω, ἐπειδὴ, ὡς εἶπον, εἴαν ἢ τοῦ διακόνου ὑπουργία οὐκ εὐχερῶς εὐρίσκειται, πολλῷ πλέον περὶ τῶν ἀνωτέρων τιμῶν κατάδηλον ὑπάρχει· καὶ τοὺς καθημερινοὺς θρήνους τῶν διαφόρων καὶ σχεδὸν ἀποθησκόντων λαῶν τοῦ λοιποῦ οὐχ ὑποφέρομεν· οἷς εἰ μὴδέποτε θελήσομεν βοηθῆσαι, βαρυτάτη καὶ ἀναπολόγητος αἰτία τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν ἐκδέχεται ἡμᾶς παρὰ τῷ Θεῷ.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο ἡ παροῦσα λέγει γραφή· ὅτι ἐπίστασθε, ἀδελφοί, τὰς ἀνάγκας, ἃς ἔχουσι πᾶσαι αἱ κατὰ τὴν Ἄφρικὴν ἐκκλησίαι· καὶ ἐπεὶ συνήχθη, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἡ σύνοδος, ἀλλά γε καὶ ἐν μέρει, δοκεῖ μοι προθεῖναι εἰς μέσον τὰς ταιαύτας ἀνάγκας, ἃς ἐφρόντισα καὶ ἀνίχνευσα, ἡγουν ἐπιμελῶς ἐζήτησα· ἀκόλουθον δὲ ἔσται ἐπιλέξασθαι ἓνα ἐξ

(1) Σ. Ρ. καὶ Ἰουστ. λατινιστί.

(1) X. Τρ. — ἀποδέξασθαι Ἰουστ. Ἐ. Κ. — ἀπεδείξασθαι Βενερ.

ἡμῶν, ὅστις ταύτας ἀποκομίσαι πρὸς τὰ πέραν μέρη τῆς Ἰταλίας, ἤγουν ἀπαγγελεῖ τῷ πάπα καὶ τῷ Μεδιολάνων τὴν ἀνάγκην, καὶ τὸν πόνον, καὶ τὴν ἔνδειαν ἡμῶν, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ κληρικῶν ἔνδεια, ὥστε πολλὰ ἐκκλησίαι, οὐδένα διάκονον καὶ ἀγράμματον ἔχουσιν· ἐὰν δὲ διάκονοί, φησιν, οὐκ εὐχερῶς εὐρίσκονται, σκοπητέον, εἰ οἱ ἀνώτεροι βαθμοί, ἤγουν πρεσβύτεροι, καὶ ἐπίσκοποι εὐρεθήσονται· καὶ ὅτι τοὺς ὀρθήνους τοὺς καθημερινοὺς τῶν λαῶν, τῶν σχεδὸν ἐκ τῆς λύπης ὀνησκόντων, οὐ φέρομεν· ἢ δὲ λύπη ἐκείνοις ἦν, ὅτι ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους οὐκ εἶχον, οἷς, φησιν, εἰ μὴ βοηθήσομεν, βαρυτάτη κόλασις ἐκδέχεται ἡμᾶς παρὰ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν.

ΒΛΑΣ. Διὰ τῆς παρούσης γραφῆς ἀξιοῖ ὁ Αὐρήλιος δοθῆναι εἶδῃσιν τῷ πάπα καὶ τῷ Μεδιολάνων, ὅτι στενοχωρίαν μεγάλην ἔχουσιν αἱ χῶραι τῶν Ἄφρων, μὴ μόνον ἱερέων καὶ ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν διακόνων, καὶ φροντίσαι γενέσθαι οἰκονομίαν εἰς βοήθειαν τῶν Χριστιανῶν.

Κ α ν ὶ ν Ν Ζ'. (Πς'.)

Ὅστε τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτίζομένους, ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ (1) κληρικῶς χειροτονεῖσθαι.

Διὸ ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ συνόδῳ ὀρισθὲν μέμνηται ἅμα ἔμοι ἢ ὑμετέρα ὁμοφυχία, ὥστε (2) τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς μικροὺς βαπτίζομένους, καὶ μηδέπω δυνατῶς γινώσκειν τῆς πλάνης αὐτῶν τὸν ὄλεθρον, μετὰ τὸ εἰς κείραν λογισμοῦ δεκτικὴν παραγενέσθαι, ἐπιγνωσθείσης τῆς ἀληθείας, τὴν φαυλότητα ἐκείνων βδελυττοῦμένους, πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, τὴν ἀνά πάντα τὸν κόσμον διακεχυμένην, τάξει ἀρχαία διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (3) ἀναδεχθῆναι τοὺς τοιού-

(1) Βενερ. — ἐκκλησία οὐ κεῖται ἐν Σ. ῥ. καὶ παρὰ Ἰουστ. — (2) ἐν Π. ὁ κληρικὸν ἀρχαίως ἀπὸ τοῦ, ἴσπερ τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς. — (3) Σ. ῥ. Βενερ. — τῆς χειρὸς Π. Ἰουστ. Χ. ῥ.

τους ἐκ τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος μὴ ὀφείλιν ἐμποδίζεσθαι εἰς τάξιν κληρώσεως, ὅποταν τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν ἰδίαν ἑαυτῶν ἐλογίσαντο τῇ πίστει προπερχόμενοι, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Χριστῷ πιστεύσαντες, τῆς Τριάδος τὰ ἀγιάσματα ὑπεδέξαντο· ἅτινα πάντα ἀληθῆ (1) καὶ ἅγια καὶ θεῖα εἶναι δηλὸν ἐστὶ, καὶ ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν τῆς ψυχῆς ἐλπίδα ὑπάρχειν. Καὶ εἰ τὰ μάλιστα οὖν καὶ ἡ τῶν αἰρετικῶν προληφθεῖσα τόλμα, τῷ ὀνόματι τῆς ἀληθείας ἐναντιούμενά τινα παραδιδόναι προπετεύεται, ταῦτα ἐπειδὴ ἀπλᾶ εἰσιν, ὡς διδάσκει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος λέγων, Εἷς Θεός, μία πίστις, ἐν βάπτισμα· καὶ τὸ ὀφείλον προσάπαξ δίδοσθαι, ἐπαναληφθῆναι οὐκ ἔξεστιν, ἀναθεματιζομένου τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἀναδεχθῶσιν εἰς τὴν μίαν ἐκκλησίαν, τὴν, ὡς εἴρηται, περιστεράν, καὶ μόνην μητέρα τῶν Χριστιανῶν, ἐν ἣ πάντα τὰ ἀγιάσματα σωτηριωδῶς αἰῶνια καὶ ζωτικὰ παραλαμβάνονται· ἅτινα τοῖς ἐπιμένουσιν ἐν τῇ αἵρεσει, μεγάλην τῆς καταδίκης τὴν τιμωρίαν πορίζουσιν, ἵνα, ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀκολουθητέον φωτεινότερον (2), τοῦτο γένηται αὐτοῖς ἐν τῇ πλάνῃ σκοτεινότερον καὶ πλέον καταδεδικασμένον· ὅπερ τινὲς ἔφυγον, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς μητρὸς τὰ εὐθύτατα ἐπιγνόντες, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἅγια μυστήρια φίλτρῳ τῆς ἀληθείας ἐπίστευσαν καὶ ὑπεδέξαντο. Τοῖς οὖν (3) τοιούτοις, ὅταν δοκιμῇ χρηστοῦ βίου προσέλθῃ, ἀναμφιβόλως καὶ κληρὸς πρὸς ὑπουργίαν τῶν ἁγίων προσκυρωθήσεται· καὶ μάλιστα ἐν τῇ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ, οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μὴ τοῦτο παραχωρῶν. Εἰ δὲ τινες τοῦ αὐτοῦ δόγματος κληρικοί, μετὰ τοῦ πλήθους καὶ τῶν τιμῶν

(1) Ἰουστ. ῥ. Κ. — εἰσεβῆ Σ. ῥ. — (2) φωτεινότερος Ἰουστ. Χ. ῥ. — (3) Σ. ῥ. — οὖν, οὐ κεῖται ἐν Π. Χ. ῥ. Ἰουστ.

αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς ἐλθεῖν ποθήσουσιν, οἳ τινες τῷ ἔρωτι τῆς τιμῆς συμβουλεύουσι πρὸς ζωὴν, καὶ κατέχουσι πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ τοῦτο καταλειπτόν κρῖνω τῇ μείζονι κατανοήσει, ψηφισομένων (1) τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ἵνα τῇ συνετωτέρᾳ αὐτῶν βουλῇ τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς τὸν λόγον διαγνώσι, καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι καταξιώσωσιν εἰς τὸ ὀφείλον περὶ τούτου τοῦ πράγματος παρ' ἡμῶν τυπωθῆναι. Μόνον δὲ περὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτισθέντων ἀρχοῦμεθα, ἵνα, εἰ ἀρέσκει αὐτοῖς, τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσωσι προαιρέσει περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι τούτους. Πάντα τοίνυν ἃ ἀνωτέρω συνηγάγομεν παρὰ τοῖς ἀγιωτάτοις ἐπισκόποις, πρακτέα εἶναι δικαιοὶ ἅμα ἐμοὶ ἢ ἐντιμος ὑμῶν ἀδελφότης.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Δονάτος τις τὸ ὄνομα, αἵρέσεως γενομένη ἀρχηγός, μὴ ἄλλως τῶν θείων μυστηρίων μεταλαμβάνειν διδάξας, εἰ μὴ τις ἄστον κατέχων ἐν τῇ χειρὶ, τοῦτο πρότερον ἀσπάζοιτο, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν οἱ οὖν ἐκείνου αἵρεσιῶται, Δονατισταὶ ὠνομάζοντο. Περὶ τούτων οὖν, ὡς ἐν τῷ μζ'. κανόνι τῆς συνόδου ταύτης εἴρηται, ἔδοξε τοῖς Πατράσιν ἐρωτῆσαι, εἰ τὰ νήπια αὐτῶν βαπτίζόμενα παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν, Δονατιστῶν ὄντων, εἶτα προσερχόμενα τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, δεῖ προσδέχεσθαι καὶ ἐν κλήρῳ τάττειν, ἢ μὴ; Τοῦτο οὖν καὶ πάλιν ἡ σύνοδος εἰσάγει, καὶ δίδωσι γνώμην, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς ἐν νηπιότητι βαπτισμένους, ὡς μὴ δύνασθαι τότε γινώσκειν τῆς πλάνης τὸν ὄλεθρον, ὅτε εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι δεκτικὴν λογισμοῦ, τουτέστι φρονήσεως (2), ὥστε δύνασθαι νοῆσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ μισῆσαι τὴν ἐκείνων φαυλότητα, ἐὰν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσιν, ἀναδέχεσθαι τούτους διὰ τῆς ἐπιθέ-

ως τῶν χειρῶν κατὰ τινὰ τάξιν καὶ τύπον ἀρχαίον, καὶ μὴ ἐμποδίζεσθαι εἰς τὸ κληρωθῆναι πιστεύσαντας καθαρῶς τῷ Χριστῷ, καὶ ὑποδεξαμένους τῆς ἀγίας Τριάδος τὰ ἁγιάσματα, ἦται τὰ δῶρα τὰ θεία, ἅτινά εἰσι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἐνὸς τῆς ἀγίας Τριάδος, καὶ ἀληθῆ καὶ ἁγιά εἰσι, παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τοῦ Σωτῆρος, ὃς παρὰ τοῦ Πατρὸς ἀπεστάλη εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, ἁγιαζόμενα δὲ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οὕτω γὰρ τῆς Τριάδος λογίζονται ἁγιάσματα. Ὅταν οὖν, φασί, πιστεύσωσι καὶ τὰ ἁγία δέξωνται, ἐὰν καὶ ὁ βίος αὐτῶν δοκιμασθεὶς χρηστὸς εὑρεθῇ, καὶ κληρωθήσονται. Περὶ ταύτης οὖν τῆς ὑποθέσεως τῶν νηπίων ἐζήτησαν καὶ παρὰ τοῦ πάπα, καὶ παρὰ τοῦ Μεδιολάνων μαθεῖν, εἰ ἀρέσκονται τῇ γνώμῃ αὐτῶν. Εἰ δέ τινες, φασί, κληρικοὶ τῶν Δονατιστῶν, μετὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς λαοῦ καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν, ἤγουν τῶν βαθμῶν αὐτῶν, θελήσουσι μετελθεῖν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, οἵτινες κληρικοὶ θέλοντες καὶ παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις διαμένειν ἐν τῇ τιμῇ αὐτῶν, συμβουλεύουσι τῷ ὑπ' αὐτοῦ λαῷ πρὸς ζωὴν καὶ σωτηρίαν, τί ποιητέον ἐπ' αὐτοῖς; Ἀλλὰ τοῦτό, φασί, λυθήσεται (1) παρὰ τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ὥστε καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι, τί ὀφείλομεν περὶ τούτου ποιεῖν.

ΑΡΙΣΤ. Διὰ τὴν ἔνδειαν οἱ τοῖς Δονατισταῖς νήπιοι βαπτισθέντες, εἰ μεταμεληθέντες, καὶ ἀναθέματι τὴν αἵρεσιν παραπέμψαντες, καὶ ἄλλως ἐπάξιοι εἰσι, χειροτονεῖσθωσαν.

Οὔτοι νήπιοι βαπτισθέντες παρὰ τῶν Δονατιστῶν, καὶ τῇ οἰκείᾳ γνώμῃ μηδὲν ἁμαρτήσαντες, ἐὰν τὴν ἰδίαν αἵρεσιν ἀναθεματίσωσι καὶ τῇ καθολικῇ προσέλθωσιν ἐκκλησίᾳ, ἔχωσι δὲ καὶ βίον ἁμεμπτον, εἰς ἱερατικοὺς βαθμοὺς προδιβασθήσονται, διὰ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν τὴν Ἀφρικὴν κληρικῶν.

(1) Βενερ. 'Ε. — λεγθήηται X. Τρ.

(1) 'Ιουστ. X. Τρ. II. — ψηφισομένων Σ. 'Ρ. — ψηφισθησόμενον Βενερ. —

(2) Βενερ. K. 'Ε. — δεκτικὴν τοῦ φρονεῖν X. Τρ.

Κανὼν ΝΗ'. (ΞΖ'.)

Περὶ τῶν ἐγκαταλειμμάτων τῶν εἰδώλων καὶ ναῶν
τῶν ὀφειλόντων ἐξαλειφθῆναι.

Ἴδὲν χάριν αἰτῆσαι δεῖ (1) τοὺς ὀρησκευτικωτάτους βασιλεῖς, ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθαλασσίαις καὶ διαφόροις κτήσεσιν ἀκμάζει ἐτι τῆς πλάνης ταύτης ἢ ἀδικίας· ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἀποκεκρυμμένοις τόποις χωρὶς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες παντὶ τρόπῳ κελουθῶσι καταστραφῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ πλατυθέντος τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἐτι τὸ οὐραῖον ὁ δράκων ἐκίνει, καὶ ἡ κεφαλὴ συνεθλάσθη αὐτοῦ. Ἔτι γὰρ ἐν τισὶ τόποις περιελέλειπτο εἶδωλα, καὶ ναοὶ αὐτῶν περιῆσαν· καὶ περὶ τούτων οὖν ἡ σύνοδος αὕτη βουλεύεται ἀναφορὰν γενέσθαι πρὸς τοὺς κρατοῦντας, ἵνα ὀρίσωσι πάντα τὰ εἶδωλα ἀφανισθῆναι, καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν καταστραφῆναι, χωρὶς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτας· τοῦτο δὲ εἶπεν οὐχὶ διαστέλλουσα, ὥστε τοὺς μὲν χωρὶς εὐκοσμίας ὄντας καθαιρεθῆναι, τοὺς δὲ κόσμον ἐτι ἔχοντας περισώζεσθαι, ἀλλὰ δεικνύουσα, ὅτι ἤδη ἤρξαντο καθαιρεῖσθαι, ἀφαιρεθέντες δὲ περιέκειντο κόσμον, καὶ οἷον ἡμικατάλυτοι γεγονότες.

ΒΛΑΣ. Διὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἀξιοῦσιν οἱ Πατέρες τοὺς βασιλεῖς, καταστραφῆναι τὰ μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου ἐναπομείναντα εἶδωλεῖα (2).

ΑΡΙΣΤ. Τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τέλεον ἀφανίσθησαν.

Τῆς εὐσεβείας ἐπικρατούσης, ἐκ θεμελίων αὐτῶν ἐκριζωιτέον τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη· καὶ μηδὲν τι τῆς πλάνης αὐτῶν ἐγκατάλειμμα περισώζεσθαι.

(1) ἐν Π. ὁ καν. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Αἰτῆσαι --- (2) Χ. Γρ. εἶδωλα 'E. Buser.

Κανὼν ΝΘ'. (ΞΗ'.)

Περὶ τοῦ κληρικοῦς χάριν διαγνώσεως τῆς οἰκείας αὐτῶν κρίσεως μὴ ἀναγκάζεσθαι δημοσίως μαρτυρεῖν.

Δεῖ αἰτῆσαι ἐτι μὴν, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε, ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ οἴανδῆποτε αἰτίαν ἀποστολικῶ δικαίῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, γυμνάσαι θελήσωσι, καὶ ἴσως ἢ τομὴ τῶν κληρικῶν τῷ ἐνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξεῖναι πρὸς δικαστήριον εἰς μαρτυρίαν προκαλεῖσθαι τὸν κληρικὸν ἐκεῖνον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκοπήσαντα, ἢ καὶ σκοπούμενῳ παρατυχόντα· καὶ ἵνα μηδὲ προσώπῳ τις προσήκων ἐκκλησιαστικῶ ἐναχθῆ περὶ τοῦ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

ΖΩΝΑΡ. Ἔτι ἀναφορὰν βουλεύονται ποιῆσαι πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ὥστε, ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ, ἤγουν ἐν κλήρῳ ἐκκλησιαστικῶ τεταγμένοι, οἴανδῆποτε αἰτίαν, ἢτοι δίκην, ὑπόθεσιν, γυμνάσωσιν ἀποστολικῶ δικαίῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, ἢτοι ὀρισμένῳ, διατεταγμένῳ, τουτέστι παρὰ τῆ ἐκκλησίᾳ δικάσωνται· ὁ γὰρ θεσπέσιος ἀπόστολος Παῦλος, Κορινθίοις γράφων, φησί· Τοῖμα τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων (1); τοῦτο οὖν ἀποστολικῶ δικαίῳ, φησί, προσήκειν ταῖς ἐκκλησίαις, ὡς τοῦ ἀποστόλου τοῦτο διαταξαμένου. Ἐάν οὖν κληρικοί, φησι, δικασθῶσι παρὰ τῆ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀπαρέση ἐνὶ μέρει ἢ τομὴ τῶν δικαζομένων, ἢτοι ἢ τέμνουσα τὴν δίκην ἀπόφασιν, ἵνα μὴ ἐξῆ τι τῶν μερῶν ἔλκειν εἰς τὸ τῆς ἐκκλησίᾳ δικαστήριον πρὸς μαρτυρίαν τὸν δοκιμάσαντα πρότερον τὴν ὑπόθεσιν, ἢ καὶ κρινομένης παρατυχόντα, καὶ ἵνα μηδὲ τις προσήκων, τουτέστιν, ὀκλειμένος ἐκ συγγενείας ἢ ἄλλως ἐκκλησιαστικῶ τινι, ἔλκηται εἰς μαρτυρίαν. Τινὲς γὰρ ἀπηριθμῆνται καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ἐξκουσεύμενοι, ὥστε

(1) α. Κορ. 5', 1.

μὴ ἄκοντες μαρτυρεῖν, ὡς ἐν βιβλίῳ εὑρηται κά. τίτλῳ δ. κεφαλαίοις διαφόροις.

ΒΑΣ. Τινὲς κληρικοὶ δικάσαντες ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικὴν ἀποστολικῶ δικαίῳ, τουτέστιν ἀκολουθῶν τῷ ἀποστολικῶ ρητῶ, τῷ φάσκοντι, Τοῦ μ. α. τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων (1), ἢ καὶ παρατυχόντες ἐπὶ κρίσει ἐκκλησιαστικῇ, εἴλκοντο παρὰ τοῦ ἀπαρεσκομένου μέρους ἐκ τῶν δικασαμένων εἰς τὸν ἐκκλητάριον δικαστὴν χάριν μαρτυρίας. Ἔδοξεν οὖν τοῖς Πατέροις, ἵνα τὰ περὶ τούτου ἀνεπέγκωσι τοῖς βασιλεῦσιν, ἐφ' ᾧ ὄρσαι αὐτοῦς, μηδὲν τι τοιοῦτον γενέσθαι ποτέ· ἀλλὰ μηδέ τινα προσήκοντα κατὰ γένος ἢ ἄλλως πως ἐκκλησιαστικῶ τινι ἔλκεσθαι εἰς μαρτυρίαν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Ἰμεῖς δὲ ἐμέλλομεν γράψαι τινὰ περὶ τῶν δικασάντων, καὶ περὶ τῶν προσφκειωμένων τοῖς κληρικοῖς, πότε ὀφείλουσιν ἔλκεσθαι, καὶ πότε μὴ. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστι θέσπισμα ὁ κανὼν, ἀλλὰ συμβουλή χάριν τοῦ ὑπομνησθῆναι περὶ τούτων τοῖς βασιλεῖς, ὀρισμὸς δὲ οὐκ ἐξηνέχθη, παρήκαμεν τὰ πολλά. Ἐσημειώσαμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος τούτου καὶ μόνον, ὅτι τὰ δικαστικὰ ὀφίξια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων καὶ ἡ παροῦσα σύνοδος ἐπεγίνωσκεν, ἀπὸ τοῦ λέγειν κληρικοὺς δικάσαι ὑποθέσει τινί.

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς πρᾶγμα δικάσας, εἰ ἀπαρέσοι, μὴ καλεῖσθαι περὶ αὐτοῦ πρὸς μαρτυρίαν εἰς δικαστήριον· καὶ ὅπως ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον μὴ ἐναγέσθαι περὶ τοῦ ὀφείλιν μαρτυρεῖν.

Ἐάν τινες παρὰ τινι τῶν κληρικῶν δικασθῆναι ἠρετίσαντο, καὶ τὰ τῆς ὑποθέσεως ἀνεκάλυψαν, εἴτα ἐπὶ τῇ διαγνώσει αὐτοῦ ἀπηρέσθησαν, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πρόσφορον αὐτοῖς δικαστήριον, οὐ καλέσουσιν εἰς μαρτυρίαν τὸν δικάσαντα κληρικόν, τὸ μὲν, ὡς ἐξκουσατευόμενον ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ μὴ ἀναγκαζόμενον ἀκουσίως μαρτυρεῖν· οἱ γὰρ εἰς ἱερὰν λειτουργίαν ἀπησχολημένοι, ἄκοντες οὐ μαρτυροῦσι· τὸ δὲ,

(1) ἐπὶ τῶν δικαίων 'Ε.

καὶ ὡς κωλυόμενον, ἐν ᾧ προσελήφθη πρᾶγματι παρὰ τῶν μερῶν δικαστῆς, μαρτυρεῖν.

Κανὼν Ξ'. (ΞΘ'.)

Περὶ τοῦ ἀφελέσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων συμπόσια.

Κάκεινο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων, ἐπειδὴ παρὰ τὰ θεῖα παραγγέλματα ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελοῦνται, ἐκ τῆς ἐθνικῆς (1) πλάνης προενεχθέντα, ὡς καὶ Χριστιανοὺς τοῖς Ἕλλησι λάθρα προσσυνάγεσθαι ἐπὶ (2) τῇ τούτων τελετῇ, ἵνα κελεύσῃ τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι καὶ ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἐκ τῶν κτήσεων· μάλιστα, ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γενεσίοις τῶν μακαρίων μαρτύρων ἀνά τινος πόλεις καὶ εἰς αὐτοῦς τοὺς ἱεροὺς τόπους τὰ τοιαῦτα πλημμυλεῖν (3) οὐχ ὑφορῶνται ἐν αἷς ἡμέραις, ὅπερ καὶ λέγειν αἰσχύνη ἐστίν, ὀρχήσεις μισαρὰς εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν, ὥστε τῇ τῶν οἰκοδεσποινῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμῆτων γυναικῶν τῇ αἰδοῖ, τῶν εὐλαβῶς εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν παραγενομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας πίστεως σχεδὸν φεύγεσθαι τὴν προσέλευσιν.

ΖΩΝΑΡ. Λέγουσιν οἱ τῆς συνόδου, ὅτι ἔτι ἐν πολλοῖς τόποις ἐπιτελοῦνται συμπόσια, τὴν ἀρχὴν ἐσχηκότα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης, ὥστε ἐν αὐτοῖς συνάγεσθαι καὶ Χριστιανοὺς, καὶ συντελεῖν ταῦτα τοῖς Ἕλλησι. Καὶ ἐν ταῖς μνήμας δὲ, φασὶ, τῶν ἀγίων μαρτύρων γίνονται τινὰ, ἃ καὶ λέγειν αἰσχύνη ἐστίν, ἤγουν ὀρχήσεις μισαρὰι, καὶ ἄλλοι τινὰ, ὥστε σεμνῶν γυναικῶν ἀπερχομένων εἰς τὰς τῶν ἀγίων μνήμας, ὀρμᾶν κατ' αὐτῶν λάγνως τοὺς τὰ μισαρὰ ἐκεῖνα ποιοῦντας, ὡς ἀνάγκη εἶναι διὰ ταῦτα φεύγεσθαι τὴν προσέλευσιν τῆς πίστεως, ἤγουν ἀναγκάζεσθαι μηδὲ εἰς ἐκκλη-

(1) Ἑλληνικῆς Χ. Γρ. — (2) ἐν τῇ τούτων Κ. Χ. Γρ. Π. — (3) πλημυλεῖν μελήματα φωρῶνται Κ. Ἐ. — τοιαῦτα τοιμήματα φωρῶνται Χ. Γρ. Π.

σίαν συνάγεσθαι διὰ τὰ ἀτάκτως καὶ ἀσχημῶνως γινόμενα. Ταῦτα τοίνυν κωλυθῆναι ἐδέοντο παρὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας.

ΒΑΣ. Ὡσπερ σήμερον ἐν μνήμασι ἀγίων, οὐ μόνον κατὰ τὰς πόλεις, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τὰς ἔξω χώρας γίνονται πανηγύρεις καὶ χοροστασίαι, καὶ ἄλλα τινὰ παίγνια, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐτελοῦντο καὶ ἔκπαλαι· πλὴν ἐκεῖνα μυσσὰρ ἦσαν. Διό φασιν οἱ Πατέρες, ὡς, ἐπεὶ ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια ἐπιτελοῦνται, ἀρχὴν ἐσχηκότα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης, ὥστε ἐν αὐτοῖς συνάγεσθαι καὶ Χριστιανοὺς, καὶ συντελεῖν ταῦτα τοῖς Ἕλλησι, δεόν ἐστὶν ὑπομνησθῆναι τοῖς βασιλεῖς, ἵνα κωλύσωσι ταῦτα, καὶ μᾶλλον ὅτι πλημμελοῦνται καὶ εἰς ἱεροὺς τόπους. Συμβαίνει γὰρ οὐδὲ εἰς ἐκκλησίαν συνάγεσθαι τὰς εὐλαβεστέρας τῶν γυναικῶν, διὰ τὰ ἀτάκτως καὶ ἀσχημῶνως τῆνικαῦτα γινόμενα, ὡς τῶν ταῦτα τολμῶντων, ἀναιδῶς καὶ κατὰ λαγνείαν ἐφορμῶντων κατὰ τῶν τοιούτων γυναικῶν. Καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ κανόνος ἐν τούτοις. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι καὶ ταῦτα βασιλικὸς ὀρισμὸς οὐκ ἐκώλυσεν, ἀλλ' ὅμως ἢ ἐν τῷ Τρούλλῳ σύνοδος μεγάλως ἐκόλασε τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμῶντας.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ Ἑλληνικὰ συμπόσια παύεσθαι, διὰ τὴν οἰκείαν ἀσχημοσύνην, καὶ τὸ πολλοὺς ἐφέλκεσθαι Χριστιανῶν, καὶ ἐν ἡμέραις μνήμης μαρτύριον γίνεσθαι.

Ὅρχήσεις γὰρ μυσσὰρας, καὶ ἄλλα τινὰ ἀσχήμονα, τῆς Ἑλληνικῆς ὄντα πλάνης, οὔτε ἐν ἱεροῖς τόποις, ἐνθα μνήμαι μαρτύρων γίνονται, οὔτε ἀλλαγῶ γίνεσθαι ὁ κανὼν συγχωρεῖ· ἀλλὰ τέλειον τὰ τοιαῦτα προστάττει συμπόσια παύεσθαι, ὡς πολλοὺς τῶν Χριστιανῶν ἐφέλκόμενα, καὶ ἄγοντα αὐτοῦ· εἰς ἀπώλειαν.

Κανὼν ΕΛ'. (Ο'.)

Περὶ θεωρίων, ἵνα ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ἁγίων ἑορταῖς μηδαμῶς ἐπιτελῶνται.

Κάκεινο ἐτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων, ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς

φαιδραῖς τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις κωλύονται· μάλιστα, ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἁγίου Πάσχα, οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ἢ περ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, ὀφείλουν μετενεχθῆναι τὰς ὀρισμένους αὐτῶν ἡμέρας, ὅτε ἀπαντήσῃ, καὶ μὴ ὀφείλουν τινὰ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι.

ΩΝΑΡ. Μήτε θεώρια ἐν Κυριακαῖς, ἢ ἐν ἑορτασίμοις ἡμέραις γίνεσθαι, μήτε ἵπποδρομίας ἐν τῇ ἐβδομάδι τοῦ Πάσχα, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σχολάζωσιν οἱ Χριστιανοὶ καταλιπόντες τὰς ἐκκλησίας, ἢ σύνοδος ἤτησε, μετατεθῆναι δὲ τὰς ἡμέρας τῆς τῶν ἵππων ἀμίλλης, καὶ μηδένα τῶν πιστῶν ἀναγκάζεσθαι εἰς τὰ θεάτρα ἀπιέναι. Καὶ ὁ ξς'. δὲ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανῶν, τὴν ὅλην ἐβδομάδα τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σχολάζειν ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ τὰς ἵπποδρομίας κωλύει.

ΒΑΣ. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐβδομάδι τοῦ Πάσχα, ἐγίνοντο ἵπποδρομια καὶ λοιπὰ θεώρια. Τετύπωται οὖν παράκλησιν γενέσθαι πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ἵνα τοῦτο κωλυθῇ, καὶ μετενεχθῶσι τὰ τῶν τοιούτων ἡμερῶν εἰς ἑτέρας ἡμέρας. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανὼνα ξς'.

ΑΡΙΣΤ. Θεάτρα Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς οὐ συνάγονται.

Ἐν γὰρ ταῖς φαιδραῖς ταύταις ἡμέραις εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρέπον ἐστὶ συνάγεσθαι τοὺς Χριστιανούς· καὶ οὐ δεῖ τελεῖσθαι ἐν αὐταῖς ἵπποδρομια.

Κανὼν ΕΒ'. (ΟΑ'.)

Περὶ τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν.

Κάκεινο δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε κληρικὸν οἷαςδήποτε τιμῆς τυγχάνοντα, ἐφ' οἱμδήποτε ἐγκλήματι τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξεῖναι τὸν αὐτὸν, εἴτε παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἢς ὑπῆρχεν,

εἴτε παρ' οἴουδ' ἄποτε ἀνθρώπου διεκδικεῖσθαι, ποινης ἐπὶ τούτῳ παρεντεθείσης ζημίας χρημάτων τε καὶ τιμῆς, ὅπως μηδὲ κείραν μηδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύσῃσι.

ΖΩΝΑΡ. Ἰήτησαν οἱ Πατέρες, ὁρισθῆναι καὶ τὸ μηδένα κληρικὸν καταδικασθέντα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπὶ τινὶ ἐγκλήματι διεκδικεῖσθαι ἢ παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἢ ὑπῆρχε κληρικὸς, ἢ παρὰ τινος ἀνθρώπου, δυνάστου τυχόν, καὶ ζημίαν ἠξίωσαν κατὰ τοῦ ἐκδικουμένου αὐτὸν ὁρισθῆναι καὶ εἰς χρήματα, καὶ εἰς τιμὴν ὥστε καὶ χρήματα τὸν τοῦτο ποιεῖν ἐπιχειροῦντα ζημιῶν (1), καὶ εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ κινδυνεύειν ἀτιμούμενον· καὶ μήτε ἡλικίαν τινὰ προβάλλεσθαι εἰς ὠφέλειαν, τυχόν, ὅτι νέος ἦν ὁ ποιήσας τοῦτο, ἢ γέρον πάνυ, καὶ δέον αὐτὸν συγγνωσθῆναι διὰ τὴν ἡλικίαν, (χεῖρα γὰρ ἡλικία ἐστίν, ὡς πολλαχοῦ εἴρηται,) μήτε διὰ τὴν φύσιν, οἶον, ὅτι γυνὴ ἦν ἢ τοῦτο ποιήσασα· τὸ δὲ διεκδικεῖσθαι ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ καταδικασθέντος ἐστὶ, λέγοντος ἀδικεῖσθαι, καὶ ζητοῦντος ἐκκλητον ἕως· εἰ γὰρ τοῦτο εἴποι τις, πολλοῖς κινύσειν ἐναντιωθήσεται, τοῖς διδοῦσι τοῖς κληρικοῖς ἐκκλητον αἰτιωμένοις τὰς ψήφους τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ, δικαίως τοῦ κληρικοῦ καταδικασθέντος, κωλύειν τινὰ ἐκβίβασθῆναι τὴν ψήφον τοῦ ἐπισκόπου χειρὶ χρώμενον.

ΒΛΑΣ. Κληρικοί τινες καταδικασθέντες ἐπὶ ἐγκληματικαῖς αἰτιάσεσι, καὶ μηδὲ βοήθειαν ἔχοντες ἐκκλητου, (οὕτω γὰρ ἐκκληπτεόν τὰ τοῦ κανόνος,) πάλιν ὄχλουν ἀποκαταστῆναι. Ἦρσε γοῦν τοῖς Πατράσι ὑπομνησθῆναι τοὺς βασιλεῖς, ἵνα ὀρίσωσιν ὑποκεῖσθαι ποινῇ χρηματικῇ καὶ ἀφαιρέσει τιμῆς τοὺς ἐκδικουμένους τοῦτους, ἐκκλησιαστικούς ἢ καὶ ἐτέρους, κἂν οἷας ὧσι κείρας, ἢ γοῦν ἡλικίας, ἢ καὶ φύσεως. * Τὴν δὲ παροῦσαν ἐρμηνείαν οὐκ ἐγράψαμεν πρὸς πλάτος, καὶ ταῦτα τῶν ἐν τῷ κανόνι ἀξιοζητήτων ὄντων οὐ δι' ἕτερόν τι, ἀλλ' ἡδιὰ τὸ μὴ εἶναι θέσπισμα τὰ ἐν αὐτῷ, συμβουλήν δὲ μόνην χάριν τοῦ ὑπομνησθῆναι τοὺς βασιλεῖς περὶ τῶν ἐν αὐτῷ, καὶ ὀρισμὸν ἐξενεχθῆναι τοῦ ποιητέου * (2).

ΑΡΙΣΤ. Κληρικὸς ἐπισκόπου κρίσει καταδικασθεὶς, παρὰ μηδενὸς ἐκδικεῖσθαι.

(1) ὥστε καὶ χρήματα τὸν ἐκδικουόμενον ζημιῶσθαι X. Τρ. — (2) X. Τρ. = τὴ μεταξὺ τῶν * οὐ κεῖται παρ' ἄλλοις.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐπ' ἐγκλήμασι παρ' ἐπισκόπου κληρικὸς, εἰ μὲν οἶεται ἀδικεῖσθαι, ἐκκαλεσθῶ, ἀθηντικῶς δὲ μετ' ἐξουσίας μὴ παρὰ τινος ἐκδικεῖσθαι.

Κανὼν ΕΓ' (ΟΒ').

Περὶ τῶν μίμων τῶν γινομένων Χριστιανῶν.

Περὶ τῶν τοιούτων ἐτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα, εἴαν τις ἐξ οἴουδ' ἄποτε παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος πρὸς τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ χάριν ἐλθεῖν θελήσῃ, καὶ ἐλεύθερος ἀπ' ἐκείνων τῶν σπυλαδῶν (1) διαμεῖναι, μὴ ἐξὸν εἴη τινὶ, τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ αὐτὰ γυμνάσματα πάλιν προτρέπεσθαι, ἢ καταναγκάζειν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς σκηνηκοὺς καὶ μίμους, τοὺς τὰ παίγνια πράττοντας, οἱ πάλαι Πατέρες ἐν ταῖς ἀποτροπαίσις ἐλογίζοντο. Εἴαν οὖν τις τῶν τοιούτων Ἕλληνας ὧν προσέλθῃ τῷ Χριστιανισμῷ, καὶ ἐλεύθερος ἐκ τῶν σπύλων, ἢ γοῦν τῶν ρυπαρῶν ἔργων ἐκείνων γένηται καταλιπὼν ταῦτα, αἰτοῦσι μὴ δύνασθαι τινὰ ἀναγκάζειν αὐτὸν πάλιν πρὸς τὰ παίγνια ἐκεῖνα ὑποστρέφειν, καὶ ἐνασχολεῖσθαι αὐτοῖς. Ἐν γὰρ ταῖς μεγάλαις τῶν πόλεων θεάτρα ἦσαν, καὶ κατὰ καιροὺς συνήγοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐτέλοῦντο παίγνια, καὶ ὥσπερ τι λειτούργημα καὶ ἀπαραίτητον χρέος εἶχον οἱ σκηνηκοὶ τὸ ἐπιδείκνυσθαι ταῦτα, εἴλκοντό τε καὶ μὴ βουλόμενοι.

ΒΛΑΣ. Τὸ παλαιὸν ἐτελοῦντο θεάτρα μετὰ συνδοσίας τῶν δημοτῶν, καὶ διὰ τοῦτο εἶχον τινὰς σκηνηκοὺς καὶ μίμους τὰ μέρη, πολλακίς καὶ Ἕλληνας. Ζητοῦσιν οὖν οἱ Πατέρες ὀρίσαι τοὺς βασιλεῖς, ἵνα, εἴαν τις τῶν τοιούτων Ἕλληνας ὧν βαπτισθῇ, μὴ ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ ἐνδείκνυσθαι παίγνια.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἀπὸ παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος εἰς σπουδαῖον μετελθὼν βίον, μὴ ἐλθέσθαι πρὸς αὐτό.

Ὁ καταλιπὼν τὴν σκηνηκὸν βίον, καὶ διαγωγὴν ἐτέραν Χριστιανοῖς πρέπουσαν μετερχόμενος, οὐκ ἀναγκασθήσεται αὐθις

(1) σπύλων X. P. Βενετ.

τὸ παιγνιώδες ἐπιτήδευμα ἐνεργεῖν. Ἦσαν γὰρ τινες ἐναπογρα-
φόμενοι εἰς τὰ παιγνιώδη ταῦτα ἐπιτηδεύματα, καὶ ἕως εἶ-
χον τὸ μετέρχεσθαι ταῦτα.

Κανὼν ΞΔ'. (ΟΓ'.)

*Περὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινόμενων,
αἰτητέον ἀπὸ τοῦ βασιλέως.*

Περὶ ἐλευθεριῶν δηλαδή ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (1) κηρυκτέων,
ἐὰν τοῦτο οἱ ἡμέτεροι συνιερεῖς φαίνωνται ποιοῦντες ἀνά
τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡ ἡμετέρα δῆλον πεποιθήσεις τῇ τού-
των τάξει ἐπιηται, δοθείσης φανερώς ἀδείας πεμπομένου
τοποτηρητοῦ, ἵνα οἰαδῆποτε ἄξια πίστεως ὑπὲρ τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτη-
ρίας ἐκτελέσαι (2) δυνηθεῖη, καὶ ἡμεῖς ἐπαινετῶς ἐνώ-
πιον τοῦ Κυρίου ὑποδεξώμεθα. Ταῦτα πάντα, ἐὰν τῇ
ὑμετέρα ἀγιωσύνη ἀρέσκη, ἐξείπατε, ἵνα καὶ τὴν ἐμὴν
ἀναφορὰν βεβαίαν οὔσαν ὑμῖν ἐπιδείξω, καὶ τὰ παρὰ τῆς
πάντων ἡμῶν συναινέσεως ἢ αὐτῶν εἰλικρινότης ἠδέως
προσδέξῃται. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πᾶ-
σιν ἀρέσκει· τὰ προτεθέντα, καὶ συνετῶς ἀπὸ τῆς σῆς
ἀγιωσύνης ἐξηγηθέντα ὀφείλει ἐκτελεσθῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Ἀμφέβαλλον οἱ τῆς συνόδου, εἰ δεῖ ἐλευθερίας κη-
ρύττεσθαι, ἤγουν ἐκφωνεῖσθαι, καὶ πράττεσθαι ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις· διὸ εἰσῆχθη γνώμη, σταλῆναι τοποτηρητὰς εἰς Ἰταλίαν,
καὶ εἰ οἱ ἐκεῖσε ἐπίσκοποι δέχονται τοῦτο γινόμενον, ἔπεσθαι
καὶ αὐτοὺς τῇ ἐκεῖ συνηθείᾳ, δοθείσης φανερώς ἀδείας τοῦτο
γίνεσθαι. Τὸ δὲ, ἡ ἡμετέρα πεποιθήσεις τῇ τούτων τάξει ἐπι-
ηται, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἡμεῖς θαρρήτομεν, ὡς καλῶς τὸ
πρᾶγμα γίνεται, καὶ οὐκ ἔξω τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστά-
σεως (3), καὶ ἐψόμεθα αὐτοῖς, καὶ δεξόμεθα ταῦτα, ὡς ἐπαι-
νετῶς γινόμενα.

(1) ἐν ταῖς ἐκκλησίαις X. Γρ. — (2) ἐκτελεῖσθαι Π. — (3) καὶ οὐκ ἔξω... , κα-
ταστάσεως, οὐ καὶ ταῖς ἐν X. Γρ.

ΒΛΑΣ. Ὡς ἔοικεν, ἀμφέβαλλον τινες, εἰ ὀφείλουσιν ἐλευθε-
ροῦσθαι δοῦλοι ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἕτεροί τινες καταφεύγοντες ἐν
αὐτῇ, ὡς ἐνεχόμενοι εὐθύναις τισί, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζη-
τοῦντες βοήθειαν· περὶ τούτων γὰρ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως
ταύτης διαλαμβάνει, ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ διαλαλιὰ τοῦ παρόντος
κινόνος· καὶ διὰ τοῦτο εἶπον οἱ Πικτέρες, ὅτι, ἐρωτηθήτωσαν διὰ
τόποτηρητῶν οἱ ἱερεῖς τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐὰν ποιῶσι κάκεινοι
τοῦτο, ἤγουν κηρύττωσι καὶ πράττωσι τὰς ἐλευθερίας μετὰ
πεποιθήσεως, καὶ αὐτοὶ ἵνα ἀκολουθήσωσι τοῖς οὕτω γινόμενοις,
εἰς σωτηρίαν ψυχικὴν ἀποβλέπουσι, καὶ εἰς συντήρησιν τῶν
ἐκκλησιαστικῶν δικαίων. Τούτου δὲ οὕτω πολυπραγμονηθέν-
τος, γενήσεται καὶ ἡ πρὸς βασιλεῖς ἀναφορὰ βεβαία, καὶ προσ-
δεχθῆ παρὰ τῆς εἰλικρινότητος τούτων τὸ κατὰ συναίνεσιν
κοινὴν ἀνενεχθέν. Καὶ ὁ μὲν παρὼν κανὼν ἀνήρτησε τὰ τῶν
προσφευγόντων ταῖς ἐκκλησίαις εἰς ἀκρόασιν βασιλικὴν. Σὺ δὲ
ἀνάγνωθι τοῦ ἀ. τίτλου τοῦ ἐ. βιβλίου κεφ. ιγ'. λέγον· Θεσισί-
ζομεν, μὴ ἐξεῖναι τινε τοὺς πρόσφυγας, τοὺς οἰαςδῆποτε τύ-
χης ὄντας, ἐκ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκ-
τὸς ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ἐξεῖν· εἰ δὲ τινες τοιοῦ-
τόν τι μηχανήσασθαι ἢ ποιῆσαι τολμήσουσι, τῷ τῆς ἱεροσυ-
λίας ἐγκλήματι ὑποβαλλέσθωσαν· ἀλλὰ μηδὲ τούτους οὕτω κα-
τέχεσθαι ἐν ταῖς σεβασμίαις ἐκκλησίαις ἢ συσφίγγεσθαι, ἵνα
αὐτόθεν ἢ τροφίμων πραγμάτων, ἢ ἐνδυμάτων, ἢ ἡσυχίας, ἢ ὕπνου
κωλύωνται· καὶ τὸ ια. κεφ. λέγον· Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας
ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὄρων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφεύγον-
τες (1), τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκήμασιν, ἢ αὐλαῖς,
ἢ στοαῖς χρώμενοι, καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὴς τοῦ ναοῦ ὕπνου,
ἢ ἐσθίειν· ὄπλοις δὲ μὴ ἀσφαλιζέτωσαν ἐαυτοὺς, ἀλλὰ ἀποτι-
θέτωσαν ταῦτα παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ πειθόμενοι πρῶτον, ἢ
μετὰ ταῦτα ἐκβαλλόμενοι, κατὰ κέλευσιν τοῦ ἐπισκόπου· καὶ
τῶν δικαστῶν· καὶ κεφ. ιβ'. Μεθ' ὄπλων ὁ οἰκέτης προσφυ-
γῶν, εὐθὺς ἐκβαλλέσθω· ἀνθιστάμενος δὲ, μείζονι βιαζέσθω
δυνάμει· κἂν μαχόμενος τελευτήσῃ, ἀνεύθυνος ὁ ἐπελθὼν ἔσται

(1) εἰ πρόσφυγες X. Γρ.

δεσπότης. Ανάγνωθι καὶ τὸ γ'. Θέμα τοῦ ιγ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου, λέγον, παρὰ τοῖς προσφύροις δικάζεσθαι δικασταῖς τοὺς πρόσφυγας, καὶ οὐχὶ παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν μετακαλεῖσθαι· καὶ τὸ τελευταῖον θέμα τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, λέγον· Μεταξὺ δὲ τούτων τοῖς θεοσεβεστάτοις οἰκονόμοις, εἴτε τοῖς ἐκδίκοις τῆς ἐκκλησίας, φροντίδα καὶ σπουδὴν προσήκει ἔχειν, ὅπως ἐκάστου τῶν ἔνδον τῆς ἐκκλησίας προσφευγόντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰς αἰτίας ἀνυπερθέτως ἐζητῶσιν. Ἔπειτα δὲ οἱ ἄρχοντες, ἢ ἐκεῖνοι πρὸς οὓς τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα ἀνήκουσι, ταῦτα μανθάνοντες, τῇ ἐπιτηδείῳ εὐθύτητι ἐπιμελέστερον ἑαυτοῖς τὰ ἀρμόζοντα διατυπούτωσαν. Ἰστοτε σημείωσαι, ὅτι οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι οὐκ εἰσὶ πρόσφυγες.

ΛΡΙΣΤ΄. Αἰτητέον ἐκ βασιλέως περὶ τῶν ἐν ἐκκλησίαις γινομένων ἐλευθεριῶν.

Νόμου τοῦ τότε κρατοῦντος, τοὺς ἐλευθερουμένους δούλους μὴ ἀλλαχοῦ τὰς ἐλευθερίας λαμβάνειν, ἀλλ' ἢ ἐν ταῖς στήλαις τῶν βασιλέων, δεηθῆναι ἢ σύνοδος αὕτη τοῦ βασιλέως τοῖς παρ' αὐτῆς σταλεῖσι πρεσβευταῖς προετρέψατο, ὡς ἂν μὴ αἱ γινόμεναι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐλευθερίαι διὰ τὸν νόμον τοῦτον ἀνατρέπωνται, ἀλλ' ἄδειαν φανερώς ταύταις δοθῆναι τοῦτο πράττειν.

Κανὼν ΞΙΕ΄. (ΟΔ΄.)

Περὶ Αἰκυτίου ἐπισκόπου τοῦ καταδικασθέντος.

Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τοῦ Αἰκυτίου ἔτι μὴν, τοῦ ἔκπαλαι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν τῇ τῶν ἐπισκόπων γνώμῃ καταδικασθέντος, τὸ πρᾶγμα οὐκ οἶμαι παρεατέον τῇ πρεσβείᾳ, ἵνα, εἰάν τυχὸν τοῦτον εὖρη ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν, ἔστω πρὸς φροντίδος τῷ αὐτῷ ἡμῶν ἀδελφῷ, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὡς χρῆ, καὶ ὅπου ἔξόν εἴη, κατ' ἐκείνου διαπράξασθαι. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πολὺ ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ ἔξαρ

κολούθησις· μάλιστα, ὅτι ἔκπαλαι καταδεδίκασται ὁ αὐτός Λικύτιος, καὶ ἡ τούτου ἀναίσχυντος ἀνησυχία, ὑπὲρ τῆς καταστάσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐκκλησίας μᾶλλον καὶ μᾶλλον πανταχοῦ καταμαχητέα ἐστὶ καὶ ὑπέγραψαν. Λύρηλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὅμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ Λικύτιος κατεδικάσθη παρὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐγυμνώθη τῆς ἰδίας ἀξίας, ἤτοι καθηρέθη· ὁ δὲ οὐχ ἠτύχασεν, ἀλλ' ἐθουρύθει. Φασὶν οὖν, ὅτι ἔκπαλαι κατεδικάσθη κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν, ἤγουν ὡς ἦν ἄξιος, καὶ οὐ χρὴ παριδεῖν τὸ περὶ αὐτοῦ πρᾶγμα, ἤγουν τὴν περὶ αὐτοῦ πρᾶξιν καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐντείλασθαι τῷ στελλομένῳ ἐκεῖ εἰς πρεσβείαν, ἐὰν εὖρη αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι, διὰ φροντίδος ποιῆσαι, ὡς χρὴ καὶ ὡς δύναται, κατ' ἐκείνου χωρῆσαι ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἵνα μὴ τις ταραχὴ ἐξ ἐκείνου τῇ ἐκκλησίᾳ γένηται. Ἢ γὰρ τούτου ἀναίσχυντός, φασὶν, ἀνησυχία, τουτέστι τὸ μὴ θέλειν αὐτὸν ἡτυχίαν ἄγειν ἐξ ἀναίσχυντίας, μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἀντὶ τοῦ, πλειόνως καταμαχητέα, ἤγουν ἀντίστασθαι αὐτῷ καὶ ἀντιπράττειν ἄξιον.

ΒΛΑΣ. Ὁ Λικύτιος καθηρέθη καὶ οὐχ ἠτύχαζε. Φησὶν οὖν ὁ Λύρηλιος, ἵνα, ἐὰν εὖρήσῃσι τοῦτον οἱ τοποτηρηταί, φροντίσωσιν, ὡς δύναμις, ποιῆσαί τι εἰς τιμὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως διὰ τοῦ παυθῆναι αὐτόν. Εἶπον δὲ πάντες, ὡς ἀρέσκει τοῦτο· ἡ γὰρ πολλὴ ἀναίσχυντία καὶ ὄχλησις τοῦ Λικυτίου ἀντιμάχεται αὐτῷ, τουτέστι, ποιεῖ καὶ αὐτοὺς ἀσυμπαθεῖς.

ΔΡΙΣΤ. Λικύτιος ἔκπαλαι καταδικασθεὶς τῇ τῶν ἐπισκόπων γνώμῃ, καὶ καταναίσχυντῶν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, μαχητέος ἔστω.

Καταδικασθεὶς ἐπίσκοπος ἐπ' ἐγκλήμασι, καὶ καθαιρεθεὶς, εἰσέταται ἀδικεῖσθαι, πρὸς μείζονα σύναδον ἐκκαλεῖσθαι ὀφείλει· τὸ δὲ ἀναίσχυντεῖν, καὶ τὴν ἱερωσύνην σπεύδειν κατέχειν αὐ-

θεντικῶς καὶ βιαίως, οὐδέν τι ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ἀντιμάχεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει. Τοῦτο γοῦν ποιήσας καὶ ὁ λιγύτιος οὗτος, τῆς ἐν Ἰππῶνι καθέδρας ἐπίσκοπος, μετὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν τῶν ἐπισκόπων, ὡς ἐναντίος ἐκρίθη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνελεύσει ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς τοῦ πάπα Ῥώμης Ἀναστασίου πρὸς τὴν σύνοδον περὶ τῶν Δονατιστῶν, ἵσπε αὐτοὺς δέχεσθαι, καὶ ἠπίως αὐτοῖς προσφέρεσθαι, εὐχαρίστησαν οἱ Πατέρες τῷ Θεῷ καὶ τῷ πάπα.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ γράμματα ἀναγνώσκονται Ἀναστασίου τοῦ ἱερέως Ῥώμης, περὶ τῶν Δονατιστῶν ὑπομιμνήσκοντα τοὺς καθολικοὺς ἐπισκόπους.

Ἐπὶ Βικεντίου καὶ Φλαβίου τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, εἰδοῖς Σεπτεμβρίου, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ῥεστιτούτης ἐκκλησίας, πρὸς σύνοδον συναχθέντες καὶ προκαθίσαντες οἱ ἐκ πασῶν τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐπαρχιῶν ἐπίσκοποι, τουτέστιν, Αὐρήλιος ὁ τοῦ αὐτοῦ θρόνου ἐπίσκοπος μετὰ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, οὓς δηλοῖ ἡ οἰκεία ὑπογραφή, εἶπεν Ἀναγνωσθέντων γραμμάτων τοῦ μακαριωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Ἀναστασίου, τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπου, δι' ὧν ἀδελφικῆς, μᾶλλον δὲ πατρικῆς ἀγάπης μερίμνη καὶ εἰλικρινότητι ἡμᾶς προετρέψατο, ἵνα περὶ τῆς τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν Δονατιστῶν ἐπιβουλῆς καὶ ἀναισχυντίας, τῆς τὴν κατὰ πᾶσαν τῶν Ἀφρων χώραν καθολικὴν ἐκκλησίαν βαρέως πορθούσης, μηδαμῶς παραπροσποιησώμεθα, χάριτας ὁμολογοῦμεν τῷ δεσπότῃ ἡμῶν Θεῷ, ὅτι τοιαύτην εὐσεβῆ φροντίδα ἐμπνεῦσαι κατηξίωσε τῷ οὕτω καλλίστῳ καὶ ἀγιωτάτῳ αὐτοῦ ἱερεῖ ὑπὲρ τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τῶν καὶ ἐν διαφόροις τῆς γῆς μέρεσιν, ἀλλ' ἐν μιᾷ σώματος ἀρμονίᾳ καθισταμένων.

Κανὼν Ξς'. (ΟΕ'.)

Περὶ τοῦ, μετὰ τῶν Δονατιστῶν πρῶως διαπράξισθαι.

Μετὰ ταῦτα ψήλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηχήσαντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξισθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων, κἂν εἰ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐνώσεως ἀνησυχάστῃ διχονοίᾳ (1) ἀποσχίζωσιν, ἵνα, ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν, πᾶσι καθόλου γνωσθῇ τοῖς τῇ ἐκείνων κοινωνίᾳ καὶ ἐταιρίᾳ σαγηνευθεῖσιν, ἀνὰ πάσας τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδέθησαν· ἴσως, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἡμῶν ἐν ἡμερότητι (2) συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονοῦντας, δώσει αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἵνα ἀνασφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες αὐτῷ εἰς τὸ αὐτοῦ θέλημα.

ΖΩΝΑΡ. ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀναφορὰν ἐποιήσατο ἡ σύνοδος αὕτη πρὸς τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον, καὶ δεξαμένη γράμματα ἐκείνου συνέθετο ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς χρήσασθαι τοῖς Δονατισταῖς, κἂν τὰ μάλιστα ἀποσχίζωσι, φασίν, ἐκ τῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐνώσεως. Κυριακὸν δὲ σῶμα, ἢ τὴν ἐκκλησίαν νοητέον, ἢτοι τὸ τῶν ὀρθοδόξων ἄθροισμα, οὗ κεφαλὴ ἡγήται ὁ Χριστὸς, ἢ Κυριακὸν σῶμα, τὰ θεῖα μυστήρια, ὡς περὶ ταῦτα ἐκείνων διαφερομένων τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ οὕτω μετεχόντων αὐτῶν ὡς ἡ ἐκκλησία, ἀλλ' ἕτερόν τινα τρόπον, ὡς ἤδη προεῖρηται· ἵνα ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν, ἀντὶ τοῦ, ὅσον πρὸς δύναμιν ἡμετέραν ἐστὶ, δῆλον γένηται πᾶσι τοῖς συναιρεσιώταις ἐκείνων, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδεδεσμήθησαν, καὶ γνόντες τὴν ἀλήθειαν ἴσως ἐπιστρέψωσι. Κέχρηνται δὲ καὶ ἀποστολικαῖς ἐννοαῖς καὶ ῥήμασι.

(1) Διανεία Χ. Γρ. — (2) Ε', Τιμ. Β', 25.

ΒΛΑΣ. Οὐδέν τι ἕτερον ὁ παρῶν κανῶν λέγει, ἀλλ' ἡ τὴν ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς χρήσασθαι τοὺς Πατέρας τοῖς Δονατισταῖς, καὶ αὐτοὶ ἀποσχίζωσιν ἐκ τῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐνώσεως. Κυριακὸν δὲ σῶμα, ἡ τὴν ἐκκλησίαν νοητέον, ἧς κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστιν, ἡ τὰ θεῖα μυστήρια, ὡς περὶ ταῦτα ἐκείνων διαφερομένων τοῖς πιστοῖς, καθὼς προεῖρηται.

ΑΡΙΣΤ. Ἐδοξεν ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς προσενεχθῆναι τοῖς Δονατισταῖς, καὶ περὶ ἀποσχίζουσιν ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας· εἴ πως αἰδεσθέντες τὴν πολλὴν ἡμῶν ἡμερότητα, τῆς αἰχμαλωσίας ἀνασφάλωσι.

Δεῖ τοὺς τοῦ πράου καὶ εἰρηνικοῦ Χριστοῦ μαθητὰς διὰ φροντίδος τίθεσθαι, τοὺς ἀποσχίζοντας ἑαυτοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παντοίως σπαύδειν ἐπισυνάγειν μετὰ πραότητός τε καὶ ἡμερότητας, καὶ προσενοῦν αὐτοῦ· αὐθις τῇ ἐκκλησίᾳ, μὴ μέντοι γε δὲ μόνον τὸ οἰκεῖον ἐπιζητεῖν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας καταφρονεῖν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ τοὺς Δονατιστὰς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἀποσχίσαντας ἑαυτοὺς, καὶ τῇ πλάνῃ καταδεθέντας, μεθ' ἡμερότητας ἢ σύνοδος ὥρισε προσελθεῖν αὐτοῖς, καὶ παρακαλέσαι καταλιπεῖν τὴν πλάνην, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐπιγνώσασθαι· ἵν' ἴσως τὴν ἀγάπην τῶν παρακαλούντων καὶ τὴν πραύτητα αἰδεσθέντες, ἀνασφάλωσι τῆς αἰχμαλωσίας.

Κανὼν ΕΖ'. (Ος'.)

Περὶ γραμμῶν ὀφειλόντων τοῖς ἄρχουσιν ἀποσταλῆναι, ὥστε κατάδηλα γενέσθαι τὰ μεταξὺ τῶν Δονατιστῶν καὶ Μαξιμιανιστῶν πραχθέντα.

Ἦρесе τοίνυν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς ἄρχοντας δοθῶσιν, ἀφ' ὧν αἰτῆσαι ἀρμόδιον ἔδοξε, περὶ τοῦ βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐπισκόπων αὐθεντία ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονεῖται· τουτέστιν, ἵνα ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, καὶ Χριστιανικῇ πίστει ἀναζητήσῃσι τὰ γεγόμενα ἐν ὅλοις τοῖς τόποις, ἐν

οἷς οἱ Μαξιμιανισταὶ τὰς ἐκκλησίας κατέσχον, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἀποσχίσαντας, καὶ δημοσίως πεπραγμένοις τὴν περὶ τούτων γνώσιν βεβαίαν πᾶσιν ἀναγκαιῶς ποιήσωσιν ἐντεθῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι ἐδίδασκον τοὺς λαούς· εἰ δὲ τινες ἦσαν ἄτακτοι καὶ στασιώδεις, ὀρυβοῦντες καὶ ταρασσόντες τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τῶν τοιούτων τὴν ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν ἐπεκαλοῦντο. Τοῦτο τοίνυν κἀνταῦθα ποιῆσαι συντίθενται, καὶ γράψαι τοῖς ἄρχουσι, βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· μήτηρ δὲ τῶν πιστῶν λέγεται ἡ ἐκκλησία, ὡς ἐν αὐτῇ ἀναγεννωμένων ἡμῶν διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, γέννησιν τὴν ἡμερινὴν, καὶ ἐλευθέραν, καὶ λυτικὴν παθῶν, καὶ πρὸς τὴν ἀνω ζωὴν ἐκανάγουσαν. Βοηθῆσαι δὲ αἰτοῦσιν ἐν οἷς ἡ αὐθεντία τῶν ἐπισκόπων καταφρονεῖται, ἵνα διὰ τῆς ἀρχικῆς δυνάμεως ἐξετάσῃσι τὰ γεγόμενα παρὰ τῶν Μαξιμιανιστῶν. Οἱ Μαξιμιανισταὶ δὲ τῆς τῶν Δονατιστῶν ἦσαν αἰρέσεως, οἱ ἀποσχίσαντες τῆς τῶν αἰρεσιωτῶν αὐτῶν μοίρας, κατέσχον ὀρθόδοξων ἐκκλησίας. Περὶ τούτων οὖν ζητῆσαι τοὺς ἄρχοντας ἀξιοῦσιν οἱ τῆς συνόδου, καὶ ἐν πράξεσι δημοσίαις, ἔγουν ἐν ὑπομνήμασι δημοσίᾳ γραφομένοις ἐντεθῆναι καὶ ἐγγραφῆναι τὴν περὶ τούτων γνώσιν, ἀναγκαιῶς πᾶσιν, ἀντὶ τοῦ λυσιτελεῖν, ὡς ὀφέλειαν δυναμένην προξενῆσαι.

ΒΛΑΣ. Τετύπεται ἐνταυθοῖ γράμματα γενέσθαι συνοδικὰ πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἄρχοντας, ὡς ἂν βοηθήσῃσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐπισκόπων αὐθεντία καταφρονεῖται, καὶ διὰ τῆς τούτων δυνάμεως διορθωθῶσι τὰ παρὰ τῶν αἰρετικῶν τολμώμενα, ἢ διὰ ὑπομνημάτων δημοσίᾳ γραφομένων, ἢ διὰ φανερᾶς ἐκδικήσεως.

ΑΡΙΣΤ. Γράμμασι συνοδικαῖς ἀξιωτέον τοὺς ἄρχοντας βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐπισκόπων αὐθεντία καταφρονεῖται.

Οἱ μὴ πειθόμενοι λόγῳ καὶ τοῖς κανονικοῖς ἐπιτάγμασιν, ἀρχοντικῆς χειρὸς δέονται πρὸς διόρθωσιν, διὰ τοῦτο γοῦν

καὶ ἡ σύνοδος αὕτη, πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς ἄρχοντας ἁρμόδιον ἔκρινε γράψαι, καὶ ἀξιῶσαι αὐτοὺς βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν αἷς οἱ ἐπίσκοποι τῇ ἱερατικῇ ἐξουσίᾳ οὐ δύνανται χρῆσασθαι, καταφρονούμενοι ἴσως παρὰ αἱρετικῶν, ἢ καὶ πιστῶν ἀνυποτάκτων.

Κανὼν ΕΗ'. (ΟΖ'.)

Περὶ τοῦ, τοὺς κληρικοὺς τῶν Δονατιστῶν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναδέχεσθαι.

Ἐς ὕστερον ἤρρεσεν, ἵνα γράμματα πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν, ἐν ἣ προκάθηται ὁ μνημονευθεὶς προσκυνητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀναστάσιος· ἐπειδὴ γινώσκει τὴν Ἀφρικὴν μεγάλην ἔχειν ἀνάγκην, ὥστε, διὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην καὶ χρησιμότητα, καὶ αὐτῶν (1) τῶν Δονατιστῶν οἰτινεςδῆποτε κληρικοὶ, διορθουμένης τῆς βουλῆς πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα μετελθεῖν θελήταιεν, κατὰ τὴν ἐνός ἐκάστου καθολικοῦ ἐπισκόπου προαίρεσιν, καὶ βουλὴν τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυβερνῶντος τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῶν Χριστιανῶν εἰρήνῃ φανείη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς αὐτοὺς ἀναδεχθῆναι καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις περὶ τῆς αὐτῆς διαστάσεως γενέσθαι φανερόν ἐστίν· ὅπερ πολλῶν καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἢ τοιαύτη πλάνη ἀνεφύη, τὰ παραδείγματα μαρτύρονται· οὐχ ἵνα ἡ σύνοδος ἢ ἐν τοῖς περαματικοῖς μέρεσι περὶ τούτου τοῦ πράγματος γενομένη διαλυθῇ, ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνο μείνη περὶ τοὺς οὕτω μετελθεῖν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν βουλομένους, ὥστε μηδεμίαν ἐπὶ τούτων τῆς ἐνότητος συντομίαν περιεργάζεσθαι. Δι' ὧν δὲ παντὶ τρόπῳ ἐκτελεσθῆναι καὶ προσδοηθῆ-

(1) Σ. 'Ρ. καὶ δι' αὐτῶν Ἰουστ. II, X, Γρ.

ναι (1) ἡ καθολικὴ ἐνότης φανερῶ κέρδει τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν φανείη ἐν τοῖς τόποις, οἷς διάγουσι, μὴ ἐμποδίση τούτοις (2) τὸ ὀρισθὲν κατὰ τῶν τιμῶν αὐτῶν ἐν τῇ περαματικῇ συνόδῳ, ὁπόταν τὸ σωθῆναι οὐδενὶ προσώπῳ (3) ἀποκλείσται· τουτέστιν, ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ τῶν Δονατιστῶν μέρει, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν πίστιν διορθωθέντες μετελθεῖν θελήσοιεν, μὴ κατὰ τὴν περαματικὴν σύνοδον μὴ δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς, ἀλλὰ μᾶλλον οὔτοι προσδεχθῶσι, δι' ὧν τῇ καθολικῇ ἐνότητι γίνεται πρόνοια.

ΖΩΝΑΡ. Περὶ Δονατιστῶν καὶ οὗτος ὁ κανὼν διατάσσεται, πολλὰ μὲν διεξιὼν καὶ ἀπολογοῦμενος, ὅτι ἐναντιοῦται τῇ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἰταλίας γενομένῃ συνόδῳ, καὶ ἐρισία μὴ δέχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Δονατιστῶν προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς τοὺς οἰκείους ἱερατικοὺς βαθμοὺς· τυπῶν δὲ καὶ διαταττόμενος τοὺς χειροτονηθέντας ὑπὸ Δονατιστῶν κληρικοὺς, ἐὰν προσέλθωσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, δέχεσθαι ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς, ὥστε δηλαδὴ ἔχειν ἐκεῖνοὺς τοὺς οἰκείους βαθμοὺς, καὶ κατ' ἐκείνοὺς τιμᾶσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὴν περαματικὴν σύνοδον, μὴ δέχεσθαι τοὺς τοιοῦτους ἐν ταῖς τιμαῖς αὐτῶν. Περαματικὴν δὲ σύνοδον λέγει τὴν ἐν Ἰταλίᾳ γενομένην, ὡς εἴρηται. Δεχομένων γάρ, φησι, τῶν Δονατιστῶν ἐν τοῖς οἰκείοις βαθμοῖς, πρόνοια γίνεται τῇ καθολικῇ ἐνότητι, πλειόνων δηλονότι οὕτω μελλόντων προσιέναι τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ ἐνότητος γινομένης τῶν πιστευόντων.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἰδικὸς ἐστίν· ἤρρεσε γὰρ τοῖς Πατράσι, δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς τοὺς οἰκείους ἱερατικοὺς βαθμοὺς, κὰν ἄλλως ἔδοξε τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ περαματικῇ συνόδῳ, ἢ γουν τῇ ἐν Ἰταλίᾳ.

(1) καὶ προσδοηθῆναι οὐ κεῖται ἐν Σ. Ρ. — (2) τούτους Χ. Γρ. Βευερ. — (3) τῶν προσώπων Βευερ.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ὑπὸ τῶν Δονατιστῶν χειροτονημένοι, εἰ καὶ τῇ πέραθεν συνόδῳ μεταμελόμενοι ἀποκέκληνται, ἀλλ' ἐπι τὸ σωθῆναι πάντας καλὸν, διορθούμενοι προσδεχέσθωσαν.

Οὗτοι οἱ Δονατισταὶ μεταμελόμενοι, καὶ τὴν ἰδίαν ἀναθεματίζοντες αἵρεσιν, ἐπὶ τῆς ἰδίας τιμῆς μένειν συνεχωρήθησαν, καὶ τῷ κλήρῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συντάττεσθαι, διὰ τὸ τὴν Ἀφρικὴν πολλὴν ἔνδειαν κληρικῶν ἔχειν.

Κανὼν ΞΘ'. (ΟΗ'.)

Περὶ τοῦ, πρεσβείαν πρὸς τοὺς Δονατιστάς ἀποσταλῆναι, χάριν τοῦ τὴν εἰρήνην συνθεῖναι.

Ἦρθεσεν ἔπειτα, ὥστε τούτων πραχθέντων, τοποτηρητὰς περὶ τοῦ κηρύξαι εἰρήνην καὶ ἐνότητα, ἧς τίνος χωρὶς ἢ τῶν Χριστιανῶν σωτηρία (1) καθίστασθαι οὐ δύναται, πεμφθῆναι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ πρὸς τοὺς τῶν αὐτῶν Δονατιστῶν, εἴτε τινὰς ἔχουσιν ἐπισκόπους, εἴτε λαϊκοὺς (2). δι' ὧν τοποτηρητῶν πᾶσιν ἐν γνώσει γένηται, πῶς (3) οὐδὲν ἔχουσιν εὐλογον κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· μάλιστα, ἵνα φανερόν πᾶσι γένηται διὰ τῶν πολιχνιωτικῶν πεπραγμένων, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀποδείξεως, ἅπερ (4) αὐτοὶ περὶ τῶν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἰδίων σχισματικῶν ἔπραξαν· ἐνθα αὐτοῖς θεόθεν ἀποδείκνυται, ἐὰν ἐπισκῆψαι θελήσοιεν (5), οὕτως ἀδίκως τότε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως ἀποσχίσαντας, ὥσπερ κράζουσιν ἀδίκως ἀπ' αὐτῶν τοὺς Μαξιμιανιστάς νῦν ἀποσχίσαι· ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων, οὐστίνως φανερὰ τῆς οἰκείας βουλῆς ἀυθεντία κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς ἀνεδέξαντο, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ οἱ παρ' αὐτοῖς καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι δεδώκασι, προσεδέξαντο (6), πρὸς τὸ δειχθῆναι, πῶς μωρὰ καρδίᾳ ἀντι-

(1) ἐκκλησία Χ. Τρ. — (2) Π. Βευερ. — λαοὺς Ἰουστ. Σ. Ἰρ. — (3) Ἰουστ. Χ. Τρ. Ἡ. Κ. — ὡς οὐδὲν Βευερ. — ὧν οὐδὲν Π. — (4) ὡσπερ Βευερ. — (5) δεῖ λήσσει Χ. Τρ. — (6) παρεδέξαντο Χ. Τρ.

τάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας (1) τῆς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ διακεχυμένης, ταῦτα ποιοῦντες ὑπὲρ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου, καὶ μὴ λέγοντες ἑαυτοὺς μολύνεσθαι τῇ κοινωνίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς οὕτω διὰ τὸ ἀκούσιον τῆς εἰρήνης ἀναδεχθέντων, ἡμῖν δὲ φιλονεικοῦντες, τουτέστι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρσει τῆς γῆς καθεστῶσιν, διὰ τῆς μεμιασμένης τούτων κοινωνίας, ὧν τινῶν πρώην (2) κατηγιῶντο πάντες, ἐλέγξαι αὐτοὺς οὐκ ἠδυνήθησαν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ταῦτα περὶ Δονατιστῶν· τοποτηρητὰς γὰρ ἔδοξε σταλῆναι πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς συνόδου, προσκαλουμένους αὐτοὺς εἰς τὸ εἰρηνεῦσαι καὶ ἐνωθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀποδείξοντας αὐτοῖς, ὅτι οὐ καλῶς ἀντιτάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, οὐδὲ δικαίως φιλονεικοῦσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς μεμιασμένης αὐτῶν κοινωνίας· ἐλέγχουσι δὲ αὐτοὺς μὴ καλῶς ποιοῦντας, καὶ ὅτι καὶ τινὰς τῶν Μαξιμιανιστῶν, τῶν ἀποσχισάντων ἀπ' αὐτῶν ἀδίκως, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, δέχονται καὶ συγκοινωνοῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὐς αὐτοὶ ἐξ οἰκείας βουλῆς κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς ἐδέξαντο, καὶ ὅτι οὐς αὐτοὶ οἱ παρ' αὐτῶν καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι τῆς παρ' αὐτοῖς ἱερωσύνης ἐβάπτισαν, παρεδέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ λέγουσι μολύνεσθαι ταῦτα ποιοῦντες.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν περὶ τῶν Δονατιστῶν φησὶν· ἔδοξε γὰρ σταλῆναι τινὰς πρὸς αὐτοὺς τοποτηρητὰς χάριν εἰρήνης καὶ ἐνώσεως, καὶ χάριν τοῦ ἀποδείξαι, ὅτι οὐ καλῶς ἀντιτάσσονται τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅτι καὶ τινες τῶν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἀποσχισάντων ἀπ' αὐτῶν ἀδίκως, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, δέχονται καὶ συγκοινωνοῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὐς αὐτοὶ ἐξ οἰκείας βουλῆς κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς ἐδέξαντο, καὶ ὅτι οὐς αὐτοὶ οἱ παρ' αὐτῶν καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι τῆς παρ' αὐτοῖς ἱερωσύνης ἐβάπτισαν, παρεδέξαντο, καὶ ὅτι οὐδὲ λέγουσι μολύνεσθαι ταῦτα ποιοῦντες.

(1) τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως Χ. Τρ. — (2) πρότερον Βευερ.

ΑΡΙΣΤ. Ἦρесе πρέσβεις ἀποσταλῆναι, κηρύξοντας τοῖς Δο-
νατισταῖς εἰρήνην καὶ ἐνότητα, μετατιθεμένοις πρὸς τὸ ὀρ-
θόδοξον.

Οὐ μόνον προσερχομένους τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς Δο-
νατιστάς δέον ἔκριναν οἱ Πατέρες οὗτοι παραδέχεσθαι, ἀλλὰ
καὶ πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς *ἀποσεῖλαι κηρύξοντας* (1) εἰρήνην τῶν
ἐκκλησιῶν καὶ ἐνότητα, εἰ μετατεθῶσι πρὸς τὸ ὀρθόδοξον.

Κανὼν Ο'. (2)

*Περὶ τοῦ, ποῖοι ὀφείλουσι τῶν κληρικῶν γαμετῶν
ἀπέχεσθαι.*

Πρὸς ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ περὶ ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς
οἰκείας γαμετάς τινων μνημονεύεσθαι κληρικῶν ἤρεσεν,
ὥστε τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακό-
νους (3), κατὰ τοὺς ἰδίους ὄρους, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων
ἔτι μὴν ἀπέχεσθαι γαμετῶν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσαιεν, ἀπὸ
τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινήθῶσι τάξεως· τοὺς δὲ λοι-
ποὺς κληρικούς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, ἀλλ'
ὀφείλειν κατὰ τὴν ἐκάστης ἐκκλησίας συνήθειαν παρα-
φυλάττεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Κάνταῦθα οἱ Πατέρες οὗτοι περὶ ἐγκρατείας τῆς
πρὸς τὰς ἐαυτῶν γαμετάς διατάττονται τοῖς ἱερωμένοις, καὶ
φασι δεῖν τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους,
ἀπέχεσθαι καὶ ἐκ τῶν ἰδίων γαμετῶν κατὰ τοὺς οἰκείους (4) ὄρους,
ἤγουν κατὰ τὰς ὀρισμένας ἡμέρας τῆς ἐκάστου ἐφημερίας, τοὺς
δὲ μὴ τοῦτο ποιοῦντας, καθαιρεῖσθαι· ὅπερ τοὺς λοιποὺς κλη-
ρικούς παραφυλάττειν οὐκ ἀπαιτοῦσι. Ποιεῖν δ' ἐκείνους ὀρ-

(1) τὰ ἐντὸς ἀστερίσκων ἀνεπληρώθησαν ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας, ἑλλειπούς οὕτως
παρὰ Βευερ. — (2) ὁ Κανὼν οὗτος παραλείπεται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Παλαίου,
ὅτι, φασι, τὰ αὐτὰ περιέχονται καὶ ἐν τῷ Γ' καὶ Δ'. Κανόνι, προστιθέντις ἔτι
αἱ τὸ δεῖν εἶπαι τὴν κράμβην περιττὸν, πολλῶ μᾶλλον τὸ τρις εἶπαι αὐτήν! — (3)
καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, οὐ κεῖται ἐν Σ. 'Ρ. — (4) Χ; Τρ. — κατὰ τοὺς
ἰδίους ὄρους Βευερ. Κ.

ζουσι κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἕκαστος ἐχειροτονήθη,
συνήθειαν. Ὅρα τοίνυν κάνταῦθα τὸ ἔθος ὡς νόμον κρατοῦν.
καὶ ὁ γ'. δὲ κανὼν τῆς ἐκτῆς συνόδου πλατύτερον διέξεισε
περὶ τῆς ἐγκρατείας τῶν ἰδίων γαμετῶν, ὥστε αὐτῶν ἀπέχε-
σθαι κατὰ τὸν καιρὸν τὸν προσήκοντα τοὺς ψηλαφῶντας τὰ
ἅγια, ἀλλὰ καὶ ὁ γ'. κανὼν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας
Διονυσίου.

ΒΛΑΣ. Πῶς ὀφείλουσιν ἐγκρατεῦσθαι ἀπὸ τῶν ἰδίων γα-
μετῶν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι κατὰ
τὸν καιρὸν τῆς ἐφημερίας αὐτῶν, εἴρηται καὶ ἐν τῷ γ'. κα-
νόνι τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου· καὶ ὁ παρὼν δὲ κα-
νὼν φησι καθαιρεῖσθαι τούτους, εἰ μὴ τηνικαῦτα ἐγκρατεῦον-
ται. Τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικούς ταῦτα οὐκ ἀπαιτοῦσιν, ὡς
μὴ ψηλαφῶντας τὰ ἅγια, ἀλλὰ παρεγγυῶνται αὐτοῖς φυ-
λάττειν κατὰ τὸ τῆς ἐκάστης χώρας ἔθιμον. Ἀνάγνωθι καὶ
τὸν γ'. κανόνα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Διονυσίου,
σημείωσαι οὖν, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας συνόδου
εἶχον ἀπροκριματίστως τὰς οἰκείας γαμετάς οἱ ἐπίσκοποι,
* Περὶ δὲ τοῦ πῶς ὀφείλουσιν ἐγκρατεῦσθαι οἱ πρεσβύτεροι,
διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι ἐκ τῶν οἰκείων συζύγων, εἰς δια-
φόρους κανόνας ἐγράψαμεν, ἤγουν ἐν τῷ γ'. κανόνι τῆς ἐν
τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ἐν ἑτέροις δηλουμένοις ἐν τῇ
ἐρμηνείᾳ τοῦ αὐτοῦ κανόνος· ἐπεὶ ἔδοξέ μοι καινὸν τὸ κα-
θαιρεῖσθαι τινὰ ἐκ τούτων μὴ ἐγκρατευόμενον, διὰ τὸ ἀδύηλον
καὶ ἀναπόδεικτον* (1), τίς γὰρ οἶδεν ὅτε καὶ ὅπως ἐγκρα-
τεύεται, εἴτε καὶ μὴ, ὁ ἱερωμένος ἐκ τῆς ὁμοζύγου αὐτοῦ,
ὥστε καθαιρεῖσθαι τὸν μὴ ἐγκρατευόμενον, λέγω, ὅτι κατα-
λαμβάνεται κεκωλυμένον εἶναι τὸ δίολου ἱεουργεῖν τοὺς ἱε-
ρωμένους· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν τῷ γ'. κανόνι τῆς ἐν τῷ
Τρούλλῳ συνόδου, ἐφημερίας ἐμνήσθησαν οἱ Πατέρες. Καὶ αἱ
μεγάλαι δὲ ἐκκλησίαι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον εἰς ἑβδομά-
δας διαιροῦσι τὰς τῶν ἱερωμένων διακονίας· ὥστε οἱ μὴ

(1) τὰ μεταξὺ * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. οὐδὲ 'Ε. εἰ μὴ λατινιστὶ ἐν παραρτή-
ματι σελ. 1124. τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς παρουσίας ἐρμηνείας ἐστὶν ἑλλειπὴς παρὰ
Βευερ. διὸ καὶ ἐπροτιμήθη ἡ γραφὴ τοῦ Τραπεζουντίου κώδικος.

εβδομαδικῶς ἀλλὰ καθ' ἐκάστην ἱεουργοῦντες ἔνοχοι γίνονται τῷ κανόνι, ὡς διόλου συνόντες μετὰ τῶν οικείων συζύγων, καὶ προφανῶς σκανδαλίζοντες ὡς μὴ ἐγκρατεῦμένοι, κἂν τῇ ἀληθείᾳ ἐγκρατεύωνται. Ὅπως γοῦν σήμερον οἱ πλείους τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων εβδομαδικῶς μὴ ἱεουργοῦντες, ἀλλὰ καθ' ἐκάστην, ἢ ὡς σουπερεύοντες, ἢ ὡς ἐν εὐκτηρίῳ δουλεύοντες, οὐ κολάζονται, ἀγνοῶ, καὶ ζητῶ τὴν διόρθωσιν. Προστίθημι δὲ, ὅτι διὰ τὴν παροῦσαν κανονικὴν παράδοσιν ἐκωλύθη, ὡς ἔοικε, τὸ εἰς πολλὰς ἐκκλησίας κληροῦσθαί τινα, καὶ τὸ γίνεσθαι ἱεουργίας καὶ βαπτίσματα εἰς τὰ κατ' οἴκους εὐκτήρια, κἂν καὶ τοῦτο ἠπράκτησε δι' ἕτερον λόγον ἀπὸ νεαρᾶς τοῦ φιλοσόφου κυροῦ Λέοντος, ἣν καὶ ἀνάγνωθι καταστρωθεῖσαν ἐν ἐρμηνείαις διαφόρων κανόνων.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, τῶν ἰδίων γαμετῶν ἀπεχέσθωσαν, ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινείσθωσαν τάξεως· οἱ λοιποὶ δὲ κληρικοὶ πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκασέσθωσαν, ἀλλ' ἢ συνήθεια φυλαττέσθω.

Οὗτος ὁ κανὼν περὶ πάντων ἀδιαστίχτως διατάσσεται, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, κατὰ τοὺς ἰδίους ὄρους τῶν ἰδίων ἀπέχεσθαι γαμετῶν· ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἕκτης συνόδου οὐ συγχωρεῖ τοῖς ἐπισκόποις, μετὰ τὴν προελθοῦσαν ἐπ' αὐτοῖς τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ταῖς ἰδίαις συνοικεῖν γαμεταῖς, ἵνα μὴ πρόσκομμα τοῖς λαοῖς ἐντεῦθεν ᾧσι τιθέντες καὶ σκάνδαλον· ὁ δὲ τρισκαιδέκατος τῆς αὐτῆς συνόδου κανὼν προστάττει τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους μὴ καθομολογεῖν, ἐν τῷ ἀξιοῦσθαι τῆς χειροτονίας, τῶν ἰδίων ἀφίστασθαι γαμετῶν, καθὼς ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος τοῦτο ἐκράτησεν, ἀλλὰ συνοικεῖν αὐταῖς, καὶ μὴ ἀποστερεῖσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προσήκοντα ὁμιλίας. Ἰκρατοῦσιν οὖν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι, καὶ κατ' αὐτοὺς σήμερον ἢ ἐκκλησία πολιτεύεται.

Κανὼν ΟΑ'. (ΟΘ'.)

Περὶ τῶν τοὺς ἰδίους λαοὺς ἐγκαταλιμπανόντων.

Πάλιν ἤρεσεν, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ, καταλιφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας, πρὸς τινα ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶσαν ἑαυτὸν ἀποφέρειν, ἢ ἐν οικείῳ πράγματι, ὑπὲρ ὃ χρὴ ἐπὶ πολὺ ἀπασχολουμένῳ, ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

—

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς ἐπισκόπους, καὶ τὸ δίκαιον αὐτὸ, καὶ ἡ τῶν οὐκ ἐκκλησιαστικῶν ἀκριβεία, ἀπαιτοῦσι προσμένειν ταῖς ἰδίαις ἐπισκοπαῖς, καὶ διδάσκειν τοὺς λαοὺς, καὶ καταρτίζειν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ καταλιμπάνειν τὰς αὐθεντικὰς αὐτῶν καθέδρας, ἡγοῦν τοὺς πρωτοτύπους θρόνους αὐτῶν, καὶ πρὸς ἄλλην ἐκκλησίαν ἀπέρχεσθαι. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων ἔχουσι ἐκκλησίας ἐν ἄλλοις τόποις τῶν ὑπ' αὐτοὺς διοικήσεων, ὡς καὶ παροικίας οἱ κανόνες καλοῦσιν, ἐν αἷς οὐκ εἰώθασιν ἐπίσκοποι προχειρίζεσθαι. Μὴ οὖν ἐν τοιαύτῃ ἐκκλησίᾳ ἀπιέναι καὶ χρονίζειν τὸν ἐπίσκοπον, ὁ κανὼν διατάσσεται, καὶ ἀμελεῖν τοῦ οικείου λαοῦ· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἢ χωρεπίσκοπον καθιστᾶν, ἢ διὰ πρεσβυτέρου ποιεῖσθαι τὴν διοίκησιν τῶν ἐκεῖ, τοὺς δὲ ἐπισκόπους ταῖς οικείαις προσκαρτερεῖν ἐκκλησίαις, καὶ μὴδὲ δι' οικεῖον πρᾶγμα ἀσχολεῖσθαι ὑπὲρ ὃ χρὴ, καὶ ἀποδημεῖν τῆς τοῦ ἰδίου θρόνου. (1) συνεχείας, ἥτοι τοῦ κατὰ συνέχειαν καὶ ἀδιακόπως παραμένειν τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ, καὶ διδάσκειν τὸν λαόν· τὸ δὲ, ὑπὲρ ὃ χρὴ, ἐνταῦθα μὲν ἀορίστως κείται, ἐν δὲ τῷ ἐκκαιδέκατῳ κανόνι τῆς ἐν τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης συνόδου, τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας, μὴ πλέον τῶν ἑξ μηνῶν ἀποδημεῖν τὸν ἐπίσκοπον τῆς οικείας ἐπισκοπῆς οἱ ἐν ἐκείνῃ. Οἱ οὖν Πατέρες ὠρίσαντο·

(1) Σ. Τρ. τῆς ἐκκλήσεως Κ. Βουαρ.

τὸ δ' ἐπιτίμιον τοῦ μὴ τὸν κανόνα φυλάττοντος, καθάρσεις ἐστίν. Ὁ δὲ ια'. κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ἐκ τοῦ παραδείγματος, οὐ ἐπάγει, εἰς ἐλάττονα καιρὸν εἶσι συστέλλειν τὴν τοῦ ἐπισκόπου ἀποδημίαν, εἰ μὴ τις αὐτῷ ἀνάγκη ἐπίκειται. Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων ἐκ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν διατάσσονται καὶ διάφοροι νεαροὶ, κείμενοι εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν τρίτον, τίτλον α'. ἐν διαφόροις κεφαλαίοις.

ΒΛΑΣ. Τινὲς ἐπίσκοποι καταλιμπάνοντες τὰς πρωτοτύπους καθέδρας αὐτῶν, ἀπέρχοντο καὶ προσεκάθηντο εἰς τινὰς ἑτέρας ἐκκλησίας παροικιῶν ἀνηκουσῶν αὐτοῖς, πολυανθρωπότερας ἴσως οὔσας, ἢ καὶ πολυεισοδοτέρας. Ἔβρισαν οὖν οἱ Πατέρες, μηδενὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ μηδὲ χάριν ὑποθέσεως οἰκείας ἀπολιμπάνεσθαι ἐκ τῆς λαχούσης αὐτῶν ἐπὶ πολὺ, καὶ οὕτως ἀμελεῖν τοῦ συνεχῶς διδάσκειν τὸν οἰκεῖον λαόν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Ἐρωτήσῃ δὲ τις, εἰ τὰ τοῦ κανόνος ἔχουσι χώραν καὶ εἰς τοὺς ἀπολέσαντας ἀρχιερεῖς τὰς πρωτοτύπους καθέδρας αὐτῶν, ὡς κατασχεθεῖσας ὑπὸ ἐθνῶν, ἢ δύναται οὗτοι ἀπροκριματίστως μεταπίπτειν εἰς ἐκκλησίας παροικιῶν αὐτῶν; Λύσις. Τινὲς εἶπον δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν τὸν ἐπίσκοπον αὐτοθελῶς· ἕτεροι εἶπον δεῖσθαι τοῦτον καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως· ἄλλοι καὶ διὰ προσταξέως βασιλικῆς τοῦτο γίνεσθαι εἶπαν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὡς, εἰ μὲν ὁ τοιοῦτος μητροπολίτης βούλεται μεταπεσεῖν εἰς ἄλλον ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, διὰ τὸ κατασχεθῆναι παρὰ ἐθνῶν τὴν πρωτότυπον ἐκκλησίαν τούτου, ὀφείλει μετὰ βασιλικῆς προσταξέως καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως ἐν ταύτῃ ἀποκαθίστασθαι, ὡσπερ γέγονε τοῦτο εἰς τὸν μητροπολίτην Νεοκαισαρείας, ἀντὶ καθίσματος ἔχοντα τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν τὸ Οἴναιον, εἰς τὸν μητροπολίτην Πισιδείας Ἀντιοχείας τὴν Σωζόπολιν λαβόντα εἰς καθίσμα, καὶ εἰς ἑτέρους πολλούς· εἰ δὲ ἡ παροικία οὐ τετίμηται διὰ ἑθνοῦ ἐπισκοπικοῦ, διὰ μόνης συνοδικῆς διαγνώσεως ἵνα ἐγκαταστῇ εἰς αὐτήν, καὶ οὐκ αὐτοθελῶς, ὡς τινες λέγουσιν, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς διοριζομένοις μηδέ τι καινοφανὲς ποιεῖν τὸν ἐπί-

σκοπον παρὰ γνώμην συνοδικήν. Ἔτι ἐρωτήσῃ τις, εἰ τοῦ κανόνος ταῦτα διοριζομένου, δύναται ἐπίσκοπος διὰ βασιλικῆς προσταξέως καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως μεταπίπτειν ἀπὸ τῆς πρωτοτύπου καθέδρας αὐτοῦ, καὶ μὴ κατασχεθείσης ὑπὸ ἐθνῶν, εἰς καθέδραν ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ἢ εἰς ἐκκλησίαν παροικίας τούτου; Λύσις. Μετὰ βασιλικῆς προσταξέως καὶ συνοδικῆς διαγνώσεως, καὶ ἀμφότερα τῷ ἐπισκόπῳ ἐκχωρηθήσονται· ἄλλως δὲ πως, οὐδαμοῦ. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δέρκου ζητήσας πολλάκις μεταπεσεῖν ἀπὸ Δέρκου εἰς τὸ ἐμπόριον τὸν φιλέα(1), διὰ τὸ παλυκνηρότερον εἶναι τοῦτο, οὐκ εἰσηκούσθη· καὶ ἄλλοι δὲ ἀρχιερεῖς διάφοροι, πτωχὰς μὲν ἐκκλησίας ἔχοντες, πλουτοῦντες δὲ παροικίας πολυανθρώπων καὶ πλουσίας, καὶ ζητήσαντες τοῦτο, οὐκ εἰσηκούσθησαν διὰ τὸν παρόντα κανόνα. Σημείωσαι ταῦτα, καὶ ἔχε ἐπὶ μνήμης διὰ τὰς ζητούμενας μεταθέσεις, καὶ γενομένας ἐπὶ ἀρχιερεῦσι τισί. Ζητεῖ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνα ιβ'. καὶ ιζ'. λέγοντας ὀφείλειν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἔπεσθαι τοῖς διοριζομένοις παρὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Ἔπει δὲ ὁ παρὼν κανὼν διορίζεται μὴ ἀποδημεῖν τὸν ἐπίσκοπον ὑπὲρ ὃ χρὴ ἀπὸ τῆς λαχούσης αὐτῶν, (ἔστι δὲ τοῦτο ἄδηλον,) ἀνάγνωθι τὸν ις'. κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης συνόδου, καὶ ἐρμήνευσον τὸν παρόντα κανόνα κατὰ τὰ καταστρωθέντα νόμιμα ἐν αὐτῷ.

ΑΡΙΣΤ. Ἔδοξε μηδένα ἐπίσκοπον καταλιπόντα τὴν αὐθεντικὴν καθέδραν, πρὸς ἑτέραν μεταχωρεῖν, ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι ἀσχολούμενον, τοῦ ἰδίου ἑθνοῦ ἀμελεῖν.

Οὐ μόνον τὸ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐπίσκοπον μεταβαίνειν, ἐκ διαφόρων κανόνων κεκόλυται, ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν κυρίως οὔσαν ἀρχὴν καθέδραν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καταλιπεῖν, καὶ πρὸς ἑτέραν ἐκκλησίαν ἐν τῇ αὐτῇ παροικίᾳ οὔσαν μεταπεσεῖν, καὶ τὴν τιμὴν ἐν αὐτῇ μεταθεῖναι, ὁ κανὼν οὗτος οὐ συγχωρεῖ· ἀλλ' οὐδὲ ἐν οἰκείῳ πράγματι ἀσχολεῖσθαι αὐτὸν ὑπὲρ ὃ χρὴ ἀνέχεται, καὶ τῆς φροντίδος καὶ τῆς διδασκαλίας ἀμελεῖν τοῦ λαοῦ.

1) Χ. Τρ. — τὸν φίλον, Βενετ. 'π.

Κανὼν ΟΒ'. (Π'.)

Περὶ νηπίων ὀφειλόντων βαπτίζεσθαι ὡσάκις ἀμφιβάλλεται περὶ αὐτῶν, εἰ ἄρα ἐβαπτίσθησαν.

Ὅμοίως ἤρесе περὶ τῶν νηπίων, ὡσάκις μὴ εὐρίσκονται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγοντες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κείραν περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνεσθαι ἐπιτηδείως ἔχουσι (1), χωρὶς τινος προσκόμματος ὀφείλιν ταῦτα βαπτίζεσθαι, μὴ ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως· ἐκ τούτου γὰρ (2) οἱ τοποτηρηταὶ τῶν Μαύρων ἀδελφοὶ ἡμῶν τοῦτο ἐβουλεύσαντο, ὅτι πολλοὺς τοιούτους ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐξαγοράζονται.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτον τὸν κανόνα ἔνευ ὀλίγων τινῶν ῥημάτων, καὶ ἡ ἐν τῷ Γρούλλῳ σύνοδος, ἡ λεγομένη ἕκτη, ἔχει ἀπαραλλάκτως, καὶ ἐξηγήθη ἐκεῖ.

ΒΛΑΣ. Ἀνάγνωθι τῆς ἐν τῷ Γρούλλῳ συνόδου κανόνα πδ'· καὶ εὐρήσεις τὴν τοῦ παρόντος κανόνος ἐρμηνεῖαν ἀπαραλλάκτως ἐκεῖ, καθὼς καὶ τὰ ῥήματα τοῦ κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς ἀμφιγνοουμένους, εἰ ἐβαπτίσθησαν, ἢ μὴ, ἤρесе βαπτίζεσθαι, μὴ ποτε τῷ δισταγμῷ στερηθῶσι τῆς θείας καθάρσεως.

Τὸ μὲν δευτέρον τινα βαπτισθῆναι, εἰ μὴ παρὰ ἀσεβῶν ἐβαπτίσθη, διάφοροι κανόνες ἀπαγορεύουσιν· εἰ δέ τις ἀμφιβάλλεται εἰ ἐβαπτίσθη, ὡς μήτε αὐτοῦ τοῦτο εἰδότες διὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, μήτε ἐτέρων διαβεβαιουμένων καὶ μαρτυρούντων ἀναμφιβόλως αὐτὸν βαπτισθῆναι, χωρὶς τινος ἀμφιβολίας βαπτισθῆναι ὀφείλει, ἵνα μὴ διὰ τὸ ἀμφίβολον στερηθῇ τῆς θείας καθάρσεως.

(1) ἐπιτηδεία εἶσι. — (2) ἐκ τούτου γὰρ . . . ἐξαγοράζονται, οὐ καίται ἐν Π.

Κανὼν ΟΓ'. (ΠΑ'.)

Περὶ τοῦ, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συνόδου ἀγγέλλεσθαι.

Ὅμοίως ἤρесе, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προσκυνητοῦ Πάσχα διὰ τῆς τῶν τετυπωμένων ὑπογραφῆς πᾶσιν ἐμφανίζεσθαι. Ἡ δὲ τῆς συνόδου ἡμέρα ἢ αὐτὴ φυλαχθῆ, ἢ τις ὠρίσθη ἐν τῇ ἐν Ἰππῶνι συνόδῳ, τουτέστιν, ἢ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων· ὀφείλει γὰρ καὶ γραφῆναι πρὸς τοὺς πρωτεύοντας πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα, ὅτε παρ' ἑαυτοῖς σύνοδον προσκαλοῦνται, ταύτην τὴν ἡμέραν φυλάττωσι.

ΖΩΝΑΡ. Τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα δηλοῦσθαι ταῖς ἐν Ἀφρικῇ χώραις ὠρίσθη διὰ τῆς μελλούσης γίνεσθαι ἐτησίως συνόδου· τὴν δὲ ἡμέραν τῆς συνόδου ὠρίσαν εἶναι τὴν πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ὡς εἶναι αὐτὴν τὴν κά. τοῦ Αὐγούστου· καλάνδαι γὰρ, ὡς ἄνω που εἴρηται, λέγονται αἱ πρῶται τοῦ μηνὸς ἡμέραι· εἰ γοῦν τὰς πρὸ τούτων δέκα ἀφέλης, περιλιμπάνονται εἰς τὸν Αὐγούστον, ἔχοντα τριάκοντα καὶ μίαν ἡμέραν, εἴκοσι καὶ μία.

ΒΛΑΣ. Καὶ ἄλλοι διάφοροι κανόνες ὠρίσαν, πότε ὀφείλει γίνεσθαι σύνοδος παρὰ τῶν ἐπαρχεωτῶν χάριν τοῦ λύεσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Φησὶ δὲ καὶ ὁ παρῶν κανὼν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου (ἔστι δὲ οὗτος ὁ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἡγουν κά. τοῦ Αὐγούστου μηνός· καλάνδαι γὰρ αἱ πρῶται τοῦ μηνὸς λέγονται,) τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα δηλοῦσθαι, ὥστε γινώσκεσθαι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀφρικῇ. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Ἐπεὶ δὲ οὔτε ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, οὔτε ἀφ' ἐτέρου γινώσκεται ἡ ἐπίστασις (1) τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, (καὶ ὁ ζ'. γὰρ κανὼν τῶν ἀγίων Ἀπαστόλων μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν διορίζεται τὸ Πάσχα ἐορτάζειν ἡμᾶς, καὶ πλέον οὐδέν,) δεόν ἐστὶν κατενοήσαμεν, ἀναδιδάξαι τοὺς θέλοντας, διὰ τῆς τοῦ παρόντος κανόνος ἐρμηνείας, πῶς

(1) Χ. Τρι. — ἐπίστασις, ἔ. Βενιερ.

εὑρίσκεται ἡ ἡμέρα τοῦ νομικοῦ ἤτοι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα, ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἀποκρέα. Εἰκὸς γάρ ἐστι περιτυχεῖν ὀρθόδοξόν τινα εἰς τόπους, ἔνθα τὰ τοιαῦτα οὐ πολυπραγμονοῦνται οὐδὲ γινώσκονται, καὶ ἐξ ἀγνοίας ἀποκρεῶσαι, ἢ πασχάσαι παρὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν, ὅπερ ἐστὶν ἀσύγγνωστον. Ἰστέον οὖν πρὸ πάντων, ὅτι, εἰ μὴ γινώσκει τις τοῦ νομικοῦ Πάσχα τὴν ἡμέραν, οὐ δύναται εἰπεῖν πότε ὀφείλει γενέσθαι τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα. Ἔτι ἰστέον, ὅτι τὸ μὲν νομικὸν Πάσχα γίνεται ἀπὸ τῆς κ' α'. τοῦ Μαρτίου μηνός, μέχρι καὶ τῆς ὀκτωκαιδεκάτης τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, τὸ δὲ Χριστιανικὸν, ἀπὸ τῆς κγ' τοῦ Μαρτίου μηνός, μέχρι καὶ τῆς κέ. τοῦ Ἀπριλλίου μηνός. Τούτων δὲ οὕτω προθεωρηθέντων, εἰ θέλεις ἐξακριβώσασθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ, ζήτησον πρῶτον καὶ εὑρέ τὸν κύκλον τῆς σελήνης, ὃς καὶ εὑρίσκεται οὕτως. Ἀριθμήσον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη, καὶ ὕφελε αὐτὰ ἐπὶ τῶν ιθ'. καὶ τὰ ἐναπομειναντὰ εἰσι δηλωτικὰ τοῦ κύκλου τῆς σελήνης. Εἶτα εὑρέ καὶ τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου, οὕτως· ἀριθμήσον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη, καὶ ὕφελε αὐτὰ ἐπὶ τῶν εἴκοσι καὶ ὀκτῶ, καὶ τὰ περιλιμπανόμενα, εἶπε δηλωτικὰ εἶναι τοῦ κύκλου τοῦ ἡλίου. Οἱ μὲν τοι κύκλοι τῆς σελήνης δεκαεννέα ὄντες, ἀρχονται ἀπὸ τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός· οἱ δὲ κύκλοι τοῦ ἡλίου εἴκοσι καὶ ὀκτῶ ὄντες, ἀρχονται ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. Τῶν γοῦν κύκλων τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου οὕτως εὑρισκομένων, ἐνδεκαπλασίασον τὴν τρέχοντα τῆνικαῦτα κύκλον τῆς σελήνης· εἶτα πρόσθεε μέχρι μὲν τοῦ δεκάτου ἕκτου κύκλου, χάριν τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἡμέρας ἕξ, τὰς λεγομένας ἑπακτάς· μετὰ δὲ τὸν ις'. κύκλον μέχρι τοῦ ιθ'. πρόσθεε ὑπὲρ ὁμοίου ἡμέρας ἑπτά· καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν τῶν τοιούτων ὅλων ἡμερῶν ἔνωσιν ὕφελε αὐτὰς ἐπὶ τῶν λ', καὶ ὅταν καταντήσης εἰς ποσότητα ἥττονα τῶν λ'. ἡμερῶν, κράτησον εἰς τὰς χεῖράς σου ταύτην, καὶ ἔνωσον ἐπ' αὐτῇ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, ἢ καὶ τοῦ Ἀπριλλίου, ἡμέρας ὅσαι ἐξαρκούσιν εἰς τὸ συμπροσθεῖναι πεντήκοντα· καὶ αὐτίκα εἶπε κατὰ τὸ τέλος τῆς πεντηκοντάδος ὀφείλει γενέσθαι τὸ νομικὸν Πάσχα. Ἰνα δὲ καὶ διὰ

παραδειγμάτων σαφέστερον γένηται τὸ λεγόμενον, ζήτησον
 τὰς τοῦ τρέχοντος ἔτους Πασχαλίας ἡμέρας, καὶ
 εἰπέ οὕτως· ὁ κύκλος τῆς σελήνης κατὰ τὸ τοιοῦτον ἔτος ἐστὶν
 ἑπτακαιδέκατος, ὅστις ἐνδεκαπλασιαζόμενος ἀποτελεῖ ἡμέρας
 ρπζ'. ἐνδεκάκις(1) γὰρ δεκαεπτὰ ρπζ'. προστιθεμένων οὖν τού-
 τοις, χάριν τῶν αἰώνων, ὡς εἴρηται, καὶ ἡμερῶν ἑπτὰ, ἀπο-
 τελεῖται ποσότης ἡμερῶν ρηδ', ἧς δὴ ποσότητος ὑφελομέ-
 νης ἐπὶ τῶν λ', περιλιπόμενται ἡμέραι ιδ'. ἑξάκις(2) γὰρ λ'.
 ρπ'. ἵνα τοίνυν προσωθῶσι πεντήκοντα ἡμέραι, χάριν τοῦ εὐ-
 ρεθῆναι τὴν ἡμέραν τοῦ νομικοῦ Πάσχα, ἔνωσον ταῖς ῥηθείσαις
 δέκα πρὸς ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις τὰς τριάκοντα πρὸς τῇ
 μιᾷ ἡμέρᾳ τοῦ Μαρτίου μηνός, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλλίου ἡμέ-
 ρας πέντε, καὶ οὕτω συμπροσώσας ἡμέρας ν', λέγε ὀφείλειν
 γενέσθαι τὸ νομικὸν Πάσχα κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Ἀπριλ-
 λίου μηνός. Ὅτι δὲ ἡ μὲν τοῦ μηνός ἡμέρα οὕτω καταλαμ-
 βάνεται, ἡ δὲ τῆς εὐδομάδος ἡμέρα ἀδηλός ἐστι, χρεὼν ἐστὶ
 καὶ ταύτην ἀναδιδαχθῆναι σε. Καὶ ἐπεὶ ἐστὶ κατὰ τὸ τοιοῦ-
 τον ἔτος ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου κβ'. κράτησον εἰς τὰς χεῖράς σου
 τὴν τοιαύτην κυκλικὴν ποσότητα, καὶ ἔνωσον ταύτη ὑπὲρ
 ἐκάστης τετραετίας, χάριν τοῦ βισέξτου, ἡμέραν μίαν, ἧγουν
 ὑπὲρ τῶν κβ'. κύκλων ἡμέρας ε', αἱ καὶ ἑπακταὶ λέγονται.
 Ὡσαύτως ἔνωσον ταύταις, εἰ μὲν τὸ νομικὸν Πάσχα εὑρίσκεται
 εἰς Μάρτιον μῆνα, λόγῳ τῶν προπαραελθόντων μηνῶν, τῶν ψηφιζο-
 μένων ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, ἡμέρας ια', ἧγουν ὑπὲρ τοῦ
 Ὀκτωβρίου ἡμέρας τρεῖς, διὰ τὸ ἔχειν τὸν αὐτὸν μῆνα ἡμέ-
 ρας τριάκοντα πρὸς τῇ μιᾷ, ὑπὲρ τοῦ Νοεμβρίου μηνός, ἡμέ-
 ρας β', διὰ τὸ ἔχειν τοῦτον ἡμέρας τριάκοντα, καὶ ὑπὲρ τοῦ
 Δεκεμβρίου καὶ τοῦ Ἰαννουαρίου, ἡμέρας εξ', διὰ τὸ ἔχειν τούτους
 ἀνὰ τριάκοντα πρὸς τῇ μιᾷ· ὑπὲρ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μηνός,
 μηδὲν προσθήσεις, διὰ τὸ ἐλλιπῆ τούτον εἶναι· εἰ δὲ τὸ νομι-
 κὸν Πάσχα εὑρίσκεται κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα, ὡσπερ γίνεται
 κατὰ τὴν παροῦσαν ἐγχρονίαν, πρόσθεσ καὶ ἑτέρας ἡμέρας τρεῖς

(1) (2) ἑνδεκάκις, ἑξάκις, Βενερ. 'E. — Ἰν δὲ X. Τρ. ἑνδεκάκις, συντομογραφία,
 ἀντὶ τοῦ, ἑξάκις, ἑνδεκάκις, ὅπερ μὴ ἐννοήσαντες οἱ ἐκδόται ἐγράψαν, ἑξάκις
 ἑνδεκάκις.

χάριν τοῦ Μαρτίου μηνός, ὡς εἶναι τὰς ὑπὲρ τῶν μηνῶν ἡμέρας δέκα πρὸ ταῖς τέσσαραι. Τοῦ γοῦν νομικοῦ Πάσχα, ὡς εἶπομεν, εὐρισκομένου εἰς τὰς ε. τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, ἔνωσον ταύταις τὰς κβ'. ἡμέρας τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου, τὰς ἀπὸ τοῦ βισέξτου πέντε, τὰς καὶ ἐπακτὰς λεγομένας, καὶ τὰς ιδ'. τῶν μηνῶν, καὶ συμποσώσας ὅλας εἰς ἡμέρας μζ', καὶ αὐτὴς ἀναλύσας αὐτὰς εἰς ἐβδομάδας ἕξ, διὰ τοῦ εἰπεῖν οὕτως, ἑξάκις ἑπτὰ τεσσαράκοντα δύο, εὐρήσεις περιλιμπανομένας ἡμέρας τέσσαρας, ἧτοι γίνεσθαι τὸ νομικὸν Πάσχα κατὰ τὴν ε. τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, τὴν οὖσαν ἡμέραν δ'. τῆς ἐβδομάδος· ὅτι οὖν παράδοσις ἔστιν ἐκκλησιαστικὴ μετὰ τὸ νομικὸν Πάσχα γίνεσθαι τὸ Χριστιανικὸν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐβδομάδα εἰς πρώτην ἡμέραν, εἰπέ ὀφείλειν γίνεσθαι ἕξ ἀνάγκης τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα κατὰ τὴν θ'. τοῦ Ἀπριλλίου μηνός. Τούτων δὲ οὕτως ἔχόντων, εἰν ὑφέλης ἀπὸ τῆς Πασχαλίου ἡμέρας νζ'. εὐρήσεις τὴν ἀποκρέαν. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο θέλεις, ἦγουν τὰ γινῶναι τὴν ἀποκρέαν μετὰ ὑφελμὸν πεντήκοντα ἕξ ἡμερῶν, ἀλλὰ μετὰ πλειονος εὐκολίας, ἐπεὶ ἀρτίως ἐστὶ βίσεξτον, πρόσθετες ἡμέρας δ', καὶ εἰπέ θ'. καὶ δ'. ιγ'. ὡς εἶναι τὴν ἀποκρέαν Φεβρουαρίου εἰς τὰς ιγ'. τοῦτο δὲ γίνεται διὰ τὸ βίσεξτον· εἰ γὰρ οὐκ ἔστι βίσεξτον, οὐ προστίθενται ἡμέραι τέσσαρες, ἀλλὰ τρεῖς. Ἴπελ δὲ ἐμνήσθημεν βισέξτου ἐν διαφόροις τόποις, ὀφείλεις εἰδέναί, ὅτι ἕκαστος χρόνος ἔχει ἡμέρας τξέ, ὥρας ἕξ· οἱ γοῦν τὰ τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τῶν μηνῶν συμποσώσαντες ὥρισαν προστίθεσθαι τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τὰς περιττευούσας ἐπέκεινα τῶν τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν ἕξ ὥρας· διὸ καὶ ἔχει ὁ Φεβρουάριος μὴν μετὰ ἐκάστην τετραετίαν, ψηφίζομένην ἀπὸ τοῦ α. ἡλιακοῦ κύκλου, ἡμέρας κθ'.

ΑΡΙΣΤ. Ἰρесе τῆ ἡμέρα τῆς ἐτησίου συνόδου, ἦγουν τῆ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγίου Πάσχα κηρύττεσθαι.

Διαφόρως καὶ τοῦτο ἡ σύνοδος ὥρισε, τὸ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα γνωρίζεσθαι ἐν τῇ κατ' ἔτος γινομένη συνόδῳ ἐν Ἀφρικῇ.

Κανὼν ΘΔ'. (ΠΒ'.)

Περὶ τοῦ, μὴ ὀφείλειν ἐπίσκοπον ἐπιξενούμενον καθέδρῳ εἶναι ἐν ἡ καθέδρῳ ἐπιξενούται.

Ὅμοίως ὠρίσθη, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι μεσίτη τὴν καθέδραν κατέχειν, ἢ τινι μεσίτης δέδοται, διὰ οἰαςδήποτε τῶν λαῶν σπουδᾶς ἢ διχοστασίας, ἀλλὰ σπουδάσει ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον· εἰ δὲ περὶ τοῦτο ἀμελήσει, μετὰ τὴν περαιώσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕτερος ψηφισθῆ μεσίτης.

ΖΩΝΑΡ. Ἔθος ἦν παλαι, εἴ ποτε ἐπίσκοπου ἐχίρρευεν ἐκκλησία, στέλλεσθαι τινὰ ἐν αὐτῇ, ὃν ὠνόμαζον μεσίτην, καθιστῶντα τὸν λαὸν στασιάζοντα ἴσως, ἢ καὶ διὰ ἄλλας αἰτίας· εἰ οὖν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὁ τοιοῦτος μεσίτης οὐκ ἐσπούδασεν ἐπίσκοπον γενέσθαι τοῖς αὐτοῦ, ἦγουν τῷ λαῷ οὐ μεσίτης ἦν, μετεκινεῖτο τῆς μεσιτείας ἐκεῖνος, καὶ ἕτερος ἐδίδετο τῷ λαῷ ἐκεῖνω μεσίτης.

ΒΑΑΣ. Τὰ παλαιὸν χηρευσάσης ἐπισκοπῆς, ἐστέλλετό τις χάριν τοῦ εἰρηνεύειν τὸν λαὸν, ὃν καὶ ὠνόμαζον μεσίτην. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν μὴ ιδιοῦσθαι τοῦτον τὴν ἐπισκοπήν· ἀλλ', εἰ μὴ σπουδάσει μᾶλλον γενέσθαι ἐπίσκοπον, μετακινεῖσθαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς μεσιτείας, καὶ ἕτερον ψηφίζεσθαι. Τὰ δὲ περὶ τοῦ τοιοῦτου μεσίτου, ἐπεὶ σήμερον οὐκ ἐνεργοῦσιν, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσά ἐστιν ἀπεντεῦθεν, εἰ δυνατόν, ψηφίζεσθαι τὰς ἐκκλησίας, οὐδὲ παρ' ἡμῶν ἐγράφη πλέον τι. Ὁ δὲ τοιοῦτος μεσίτης ἐπίσκοπος ἦν, ὡς φαίνεται ἀπὸ τῆς ἐπιτιτλώσεως τοῦ κανόνος.

ΑΡΙΣΤ. Ἐδοξε τῷ δοθέντι εἰς μεσιτείαν ἐπισκόπῳ, δι' οἰαςδήποτε τῶν λαῶν σπουδᾶς ἢ διχοστασίας, μὴ ἐξεῖναι τὴν καθέδραν κατέχειν ἧς ἐστὶ μεσίτης, ἀλλ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕτερον μεσίτην ψηφίζεσθαι.

Εἰ πλήθους λαοῦ πρὸς ἑαυτὸν στασιάσαντος καὶ διαιρεθέντος, καὶ εἰς διχοστασίας καὶ μάχας ὑπαναφθέντος, σταλή τις τῶν ἐπισκόπων εἰς μεσιτείαν, ἐπὶ τῇ καταλλάξει αὐτοῦς, οὐκ ὀφείλει κατέχειν καὶ τὴν καθέδραν τῆς πόλεως, ἧς ἐδόθη μεσίτης, ἀλλὰ σπουδάζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ καταπύσαι τὴν στάσιν, καὶ εἰρηνεῦσαι αὐτοῦς, καὶ πείσαι λαβεῖν ἐπίσκοπον. Εἰ δὲ οὐδὲν τι μέχρις ἐνιαυτοῦ ἀνύσαι ἴσχυσεν εἰς ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ἕτερος μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ψηφίζέσθω μεσίτης.

Κανὼν ΟΕ'. (ΠΓ'.)

Περὶ ἐκδικῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὀφειλόντων ἀπὸ (1) τοῦ βασιλέως αἰτηθῆναι.

Σύμπασιν ἔδοξεν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν βασιλέων διὰ τὴν τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαχθεῖαις ἀπαύστως ἡ ἐκκλησία παρενοχλεῖται, ὥστε ἐκδίκους τούτοις μετὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγῆναι (2) κατὰ τῆς τῶν πλουσίων τυραννίδος.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπίσκοποι, οὐ μόνον διδάσκειν ὀφείλουσι τοὺς ὑπ' αὐτοῦς λαοὺς, ἀλλὰ καὶ προΐστασθαι τούτων ἀδικουμένων, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκδικεῖν. Ἐπεὶ δὲ τινες διὰ δυναστείαν τῶν ἐπισκόπων οὐκ ἐφρόντιζον, αἰτοῦσιν οἱ τῆς συνόδου ταύτης τοὺς βασιλεῖς, δοθῆναι τινὰς ἐκδίκους, ὡς μετὰ τῶν ἐπισκόπων ἀναστέλλειν τὰς τῶν πλουσίων τυραννίδας, ἵνα μὴ ταῖς ἐπαχθεῖαις τῶν πενήτων, τουτέστι, ταῖς ἐπενηνεγμέναις αὐτοῖς βχρειαῖς ἀδικίαις, διηνεκῶς παρενοχλεῖται ἡ ἐκκλησία, ἡγουν ὀχλήσεις ἔχη τῶν ἀδικουμένων προσιόντων καὶ ζητούντων ἐκδικεῖσθαι.

ΒΑΣ. Ἀνάγκη πᾶσα ἐπίκειται τοῖς ἐπισκόποις ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. Ἐπεὶ δὲ τινες, ὡς ἔοικεν, ἐπίσκοποι, λέγοντες ὑπὲρ πτωχῶν καὶ καταπεπονημένων οὐκ εἰσηκούοντο, τετυπώκασιν οἱ Πατέρες ὑπομνησθῆναι τοὺς

(1) παρὰ, Βιευρ. — (2) ἐπιλέγεσθαι Βιευρ.

βασιλεῖς, ὥστε δοθῆναι παρὰ τούτων μετὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων ἐπιλογῆς ἐκδίκους χάριν τοῦ ἀναστέλλεσθαι τὰς τῶν πλουσίων τυραννίδας, καὶ οὕτω παυθῆναι τὴν ἐπενηνεγμένην ἀπκυστον ὀχλήσιν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκ τῶν προσερχομένων αὐταῖς διὰ τὸ ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν παραδυναστευόντων. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ δόσις τῶν ἐκδικῶν, τῶν καὶ δεφενσόρων λεγομένων, εἴτε ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, εἴτε καὶ πρὸ τούτου ἐπεγινώσκετο, δι' ἐπιλογῆς τῶν κατοίκων ἐκάστης πόλεως ἐγίνετο. Ἔστι δὲ καὶ νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ἰ. ὑποτυποῦσα τὴν τούτων ἐπιλογὴν καὶ πρόβλησιν, καὶ διοριζομένη εἰς ἅπασαν πόλιν ἐπιλέγεσθαι παρὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν κληρικῶν, καὶ τῶν ἀξιολογωτέρων πολιτῶν ἐκδίκους πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ πλήθους τῆς πόλεως ἀρκοῦντας, ὥστε δικάζειν αὐτοῦς μέχρι ποσότητος νομισμάτων τριακοσίων, καὶ ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις ἐλαφροτέρας, καὶ μὴ παραχωρεῖν τοῖς δυνάσταις κατατρέχειν τῶν ἀσθενεστέρων καὶ πενήτων, ἀναστέλλειν δὲ καὶ τοὺς ἀπειτητὰς τῶν δημοσίων παρεισπράττοντας. Καὶ ἄλλα δὲ προνόμια ἢ αὐτῇ νεαρὰ ἐπιφιλοτιμουμένη τούτοις, προστίθησι, μετὰ διετίαν παραστέλλεσθαι τοὺς ἐπὶ τοσοῦτω καιρῷ τὸ λειτούργημα τοῦτο ἀνύσαντας, καὶ ἄλλους προβάλλεσθαι. Ἢ τοιαύτη δὲ νεαρὰ οὐ κατεστρώθη ἐνταῦθα, διότι οὐδὲ ἐνεργεῖ· οὐ γὰρ ἐπιλέγονται ἐν τινὶ πόλει ἐκδικοὶ τοιοῦτοι παρὰ μόνου δὲ τοῦ Κωνσταντινούπολεως σφραγίζονται ἐκδικοὶ καὶ πρωτέκδικοι, καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων πρωτέκδικοι. Καὶ οὕτοι μὲν οὐδὲ πρόνομιον ἔχουσιν ἐκ τῶν περιεχομένων τῇ νεαρᾷ· μόνος γὰρ ὁ πρωτέκδικος τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἐκδικοὶ δικάζουσι μόνως τὰς περὶ ἐλευθεριῶν ὑποθέσεις· ἄλλοι δὲ λέγουσιν (!), ὅτι ἀπὸ τῆς βηθείσης νεαρᾶς ὁ πρωτέκδικος δικαιοῦται δικάζειν πάντας τοὺς προσερχομένους αὐτῷ περὶ χρηματικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐγκληματικῶν ἐλαφροτέρων, καὶ

(1) X. Γρ. — εἰσὶν δὲ ἑ. Βιευρ.

οἷας ἂν ὄσι τύχης καὶ καταστάσεως οἱ ἐνάγοντες καὶ οἱ ἐναγόμενοι· καὶ μᾶλλον ὅταν οὐχ ὑπερβαίῃ τὸ ποσὸν τῆς ὑποθέσεως τὰ τριάκοντα νομίσματα· ὡσαύτως ἐφεῖται αὐτῷ ἀναστέλλειν τὰς τῶν παραδυναστευόντων ἀδικίας κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια· ἐλκύσει δὲ καὶ εἰς τὸ κατ' αὐτὸν δικαστήριον πάντας τοὺς λεγομένους ἀδικεῖν τοὺς πρόσφυγας τῆς ἐκκλησίας, καὶ οὐκ ἀναγκασθήσεται αὐτοὺς εἰς πολιτικὸν δικαστήριον πέμπειν, ὡς γίνεται σήμερον· ἀλλὰ καὶ τὸ πρωτεκδικικὸν βιβλίον πολλὰ προνόμια δίδωσιν αὐτῷ. *Καὶ αὐτοὶ μὲν λέγουσι ταῦτα· τὰ δὲ δοκοῦντα ἦρῃν χάριν τοῦ πρωτεκδικίου διελήφθησαν ἐν τῷ συγγραφέντι παρ' ἡμῶν τόμῳ χάριν τοῦ χαρτοφυλακείου καὶ τοῦ πρωτεκδικείου καὶ τῶν δικαίων αὐτῶν, ὅν καὶ ζητήσας ἐπιμελῶς, ἀνάγνωθι σπουδαῖον ὄντα.* (1).

ΑΡΙΣΤ. Ἴνα μὴ ὁ ἐπίσκοπος παρενοχλῆται, ἔστωσαν ἐκδικοί.

Τῶν πενήτων παρὰ τῶν δυνατωτέρων κακώσεις ὑφισταμένων, καὶ ὑπ' αὐτῶν διὰ ταύτας τῶν ἐπισκόπων ἐνοχλουμένων, ἔδοξε τῇ συνόδῳ ἐκ βασιλέως αἰτῆσαι, μετὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγῆναι ἐκδίκους, ἵνα κατὰ τῆς τῶν πλουσίων τυραννίδος ἀνθιστῶνται, καὶ οἱ ἐπίσκοποι, ὅσον ἐπὶ τούτοις, ἀνενοχλήτοι μένωσι.

Κ α ν ὶ ν Ο ς'. (ΠΔ'.)

Περὶ τῶν μὴ ἀπαντῶντων ἐν ταῖς συνόδοις ἐπισκόπων.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὡσάκις δῆποτε σύνοδον δεῖ συναχθῆναι, οἱ ἐπίσκοποι, οἷτινες οὔτε κείρα, οὔτε ἀσθενεία, οὔτε τινὶ βαρυτέρῳ ἀνάγκῃ ἐμποδίζονται, ἀρμοδίως ἀπαντῶσι· καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἐκάστης ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἐμφανισθεῖν περὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γένωνται· καὶ ἀπὸ ἐκά-

(1) τὰ μεταξὺ τῶν * οὐ κεῖται παρὰ 'B. καὶ Βενερ. ἀλλ' ἐν X. Τρ. παρὰ δὲ Βενερ. μετὰ τὸ, δίδωσιν αὐτῷ, ἀναγινώσκεται, πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ πλείω ἀθετοῦνται.

στοῦ δὲ ἀθροισμοῦ (1) εἰς ἀμοιβὴν ὡσοῦδήποτε ἐπιλεγῶσι πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου ἐνστατικῶς ἀπαντῆσωσιν· ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόον τινῶν ἀναγκῶν ὡς εἰκὸς ἀναφυομένων, εἰ μὴ τὸν λόγον τοῦ οἰκείου ἐμποδισμοῦ παρὰ τῷ οἰκείῳ (2) πρωτεύοντι ἀποδώσωσιν, ὀφείλειν τοὺς τοιοῦτους τῇ κοινῶν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπαραιτήτως ἀπαιτεῖ ὁ κανὼν, συνάγεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστης ἐπαρχίας, ὡσάκις χρεῖα ἐστὶ γενέσθαι σύνοδον, εἰ μὴ διὰ κείραν, ἢ γουν ἡλικίαν προσήκουσαν, καὶ γῆρας βαθύ, ἢ ἀσθένειαν ἐμποδίζουσιν, ἢ τινὲ ἄλλη βαρεία περιστάσει συνέχουσιν, καὶ συναχθέντας εἶδησιν δίδόναι τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἕκαστος, καὶ ἀφ' ἐκάστου ἀθροισμοῦ, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γένωνται, (ὡσὺς γὰρ, ἵνα μὴτε περὶ τὰς καταγωγὰς στενοχωρῶνται, μὴτε μὴν περὶ τὰ χρεῖώδη, οὐκ εἰς μίαν πάντες συνήρχοντο πόλιν, ἀλλ' εἰς δύο ἢ τρεῖς πλησιαζούσας τῇ μητροπόλει) ἐνστατικῶς ἀπαντῶν, ἀντὶ τοῦ, ἀνυπερθέτως, ἀπροφασίστως πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου· εἰς ἀμοιβὴν, τουτέστιν ἀμοιβαδὸν, οὐ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ αἱ σύνοδοι διελύοντο, ἀλλ' ἐν πλείοσι, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ ταύτης τῆς συνόδου ἐστὶ· διαφόρους γὰρ πράξεις δηλοῖ γενέσθαι ἐν ἄλλαις καὶ ἄλλαις ἡμέραις· ἀμοιβαδὸν δὲ, ἢ γουν ἄλλοτε ἄλλους ἀπαντῶν, ὅσοι ἐπιλεγῶσιν. Ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόον ἀναφυομένων, αἰφνῆδιον δηλονότι, καὶ ἀνελπίστως, αἰτιῶν ἀναγκαίων, ἀπαιτεῖ τοὺς μὴ ἀπαντήσοντας, λόγον ἀποδιδόναι παρὰ τῷ μητροπολίτῃ αὐτοῦ ἕκαστον, ἢ, μὴ ἀποδιδόντα, μόνῃ τῇ κοινῶν τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀρκεῖσθαι, ἐτέρων αὐτῷ μὴ συγκοινωνούντων.

ΒΛΑΣ. Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστης ἐπαρχίας, ἀπαιτεῖ ὁ κανὼν συνέρχεσθαι εἰς τὰς τυπουμένας συνόδους, τοὺς μὴ διὰ κείραν, ἢ γουν ἡλικίαν καὶ γῆρας βαθύ, ἢ ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην

(1) ἀριθμοῦ Βενερ. — (2) οἰκείῳ, οὐ κεῖται ἐν X. Τρ.

ανάγκην ἐμποδιζομένους, καὶ συναχθέντας εἴδησιν διδόναι τῷ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας ἀφ' ἧς ἐστὶν ἕκαστος· καὶ ἀφ' ἑκάστου ἀριθμοῦ, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γίνονται· ἴσως γὰρ, ἵνα μήτε περὶ τὰς καταγωγὰς στενοχωρῶνται, μήτε μὴν περὶ τὰ χρειώδη, οὐκ εἰς μίαν πάντες συνήρχοντο πόλιν, ἀλλ' εἰς δύο ἢ τρεῖς πλησιαζούσας τῇ μητροπόλει· ἐνστατικῶς δὲ ἀπαντᾶν, ἤγουν ἀνυπερθέτως· εἰς ἀμοιβὴν, τουτέστιν ἀμοιβαδόν· οὐ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ αἱ σύνοδοι διελύοντο, ἀλλ' ἐν πλείοσιν· ἐάν δὲ μὴ δυναθῶσιν ἀπαντῆσαι διὰ τὸ ἐμποδισθῆναι ὑπὸ αἰφνηδίου ἀνάγκης, διδόναι λόγους τοῦ ἐμποδισμοῦ παρὰ τῷ πρωτεύοντι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσουσι, μόνῃ τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἰδίας (1) ἀρκεῖσθαι, ἑτέρων αὐτοῖς μὴ συγκοινωνούντων. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ σημείωσαι καινότερον ἀφορισμὸν ἐκ τούτου· ἄλλοι μὲν γὰρ κανόνες τὸν ἀφορισμὸν ἐκλαμβάνονται ὅσον τέως εἰς τοὺς ἐπισκόπους, εἰς τὸ μηδὲ ὅλως ἱερατικόν τι ἐνεργεῖν· ὁ δὲ παρῶν οὐκ ἐμποδίζει τούτους ἐκ τῆς ἱεροτελεστίας, ἀλλ' ἐκ τῆς κοινωνίας χωρίζει τῆς τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν.

ΛΡΙΣΤ. Οἱ μὴ ἀπαντῶντες ἐν τῇ κατ' ἐνιαυτὸν συνόδῳ, εἰ μὴ ἀβουλήτως κωλύοιντο, τῇ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀρκείσθωσαν κοινωνία.

Ὅσοι τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ συνόδῳ ἑκάστης αὐτῶν ἐπαρχίας οὐκ ἀπαντήσουσι, μήτε ὑπὸ γήρωσ, ἢ ἀσθενείας, εἴτε τινὸς βαρυτάτης ἀνάγκης ἐμποδιζόμενοι, ἀλλ' ἐκ βραθυμίας ἢ καὶ καταφρονήσεως τοῦτο ποιοῦντες, ἀδελφικῶς ὤρισθησαν ἐπιπλήττεσθαι. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐπιπλήξεως τίθησι, προστάτων τοὺς συνεπισκόπους καὶ συναδελφούς αὐτῶν μὴ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς καὶ συλλειτουργεῖν, ἀλλ' ἐν μόναις ταῖς ἰδίαις αὐτῶν ἐκκλησίαις ἀρκεῖσθαι, καὶ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς.

(1) τῆς αὐτῶν ἑ.

Κανὼν ΟΖ'. (ΠΕ'.)

Περὶ Κρεσκωνίου.

Περὶ Κρεσκωνίου τοῦ Βιλλαρεκεντισίου(1) τοῦτο πᾶσιν ἔδοξεν, ἵνα ἐντεῦθεν ὁμοίως(2) ἐμφανισθεῖη(3) τῷ πρωτεύοντι τῆς Νουμιδίας, πρὸς τὸ εἶδέναι αὐτὸν ὀφείλειν γράμμασιν οἰκείοις πρὸς συνέλευσιν(4) προτρέψασθαι τὸν μνημονευθέντα Κρεσκώνιον, ὥστε μὴ ὑπερθέσθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τῇ πλησιαζούσῃ συμπάσῃ Ἀφρικανῇ συνόδῳ παρασχεῖν· ἐὰν δὲ τοῦ ἐλθεῖν καταφρονήσῃ, ἔσται εἰδὼς κατ' αὐτοῦ ψῆφον νομοθετησομένην.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν διὰ τοῦ ἐνὸς τούτου ἐπισκόπου ἀνάγκην ἐπιτίθησι τοῖς ἐπισκόποις, ἐν ταῖς συνόδοις ἀπαραιτήτως συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς καταφρονοῦσι τῆς συνελεύσεως ἀπειλεῖ.

ΒΛΑΣ. Διὰ τοῦ Κρεσκωνίου ἐπιτίθησιν ὁ κανὼν ἀνάγκην τοῖς ἐπισκόποις, ἐν ταῖς συνόδοις ἀπαραιτήτως συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς καταφρονοῦσι τῆς συνελεύσεως ἀπειλεῖ κατάκρισιν· τὸ δὲ εἶδος ταύτης οὐ λέγει. Ὁ μὲν τοις κανὼν τῆς ζ'. συνόδου, τοὺς μὲν κωλύοντας ἄρχοντας γίνεσθαι τὰς ἐτησίας συνόδους, ἀφορίζεσθαι διορίζεται, τοὺς δὲ χωρὶς εὐλόγου προφάσεως ἀμελοῦντας τούτων μητροπολίτας, τοῖς κανονικοῖς καθυποβάλλει ἐπιτιμίοις· ποῖα δὲ καὶ τίνα εἰσὶ τὰ ἐπιτίμια, ῥητῶς οὐ γέγραπται· ὡς ἔοικεν οὖν, τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κανόνι περιεχόμενα εἶσιν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ῥηθέντα κανόνα τῆς ζ'. συνόδου, καὶ τὸν ἔγδοον τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς.

ΑΡΙΣΤ. Γράμμασι κληθεῖς εἰς τὴν σύνοδον Κρεσκώνιος, εἰ μὴ παραγένηται, ἴστω ψῆφον κατ' αὐτὸν ἐκφωνηθησομένην. Σαφής.

(1) Χ. Τρ. — Βιλλαρεκεντίου, οἱ λοιποί. — (2) ὁμοίως, οὐ κεῖται ἐν Χ. Τρ. — (3) Π. Χ. Τρ. — ἐμφανείη, οἱ λοιποί. — (4) προσέλευσιν Χ. Τρ.

Κανὼν ΟΗ'. (Πς'.)

Περὶ τῶν ἐν Ἰππῶνι φροντιστῶν τῆς ἐκκλησίας.

Πάλιν ἤρεσεν, ἵνα, ἐπειδὴ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἐν Ἰππῶνι φροντιστῶν ἢ ἐγκατάλειψις οὐκ ὀφείλει ἐπὶ πολὺ ἀμεληθῆναι, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐκεῖ ἐκκλησίαι κατέχονται παρὰ τῶν τὴν ἄτυπον (1) τοῦ Λίκυτίου κοινωνίαν παραιτησαμένων, πεμφθέντων ἐκ τῆς παρούσης συνόδου ἐπισκόπων Ῥηγίνου, Ἀλυπίου, Λύγουστίνου, Ματέρνου, Θεασίου, Εὐοδίου, Πλακιανοῦ, Οὐρβανοῦ, Βαλερίου, Ἀμβιβίου (2), Φουρτουνάτου, Κουοδβουλτδέου, Ὀνωράτου, Ἰαννουαρίου, Ἄπτου, Ὀνωράτου, Ἀμπελίου, Βικτοριανοῦ, Εὐαγγέλλου, καὶ Ῥογατιανοῦ, καὶ συναχθέντων, καὶ διορθωθέντων τῶν ἐπιψόγω μονοτονία τὴν φυγὴν τοῦ αὐτοῦ Λίκυτίου προσδοκητέαν (3) λογισαμένων, μετὰ τῆς πάντων εὐχῆς, ἐπίσκοπος τούτοις χειροτονηθῆ. Ἐὰν δὲ μὴ θελήσωσιν ἐκεῖνοι τὴν εἰρήνην κατανοῆσαι, μὴ ἐμποδίσωσι τῇ ἐπιλογῇ τοῦ προέδρου πρὸς τὸ χειροτονηθῆναι εἰς χρησιμότητα τῆς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐγκαταλειφθείσης ἐκκλησίας.

ΖΩΝΑΡ. Ἰππῶν τῆς Νουμιδίας πόλις ἐστίν· ἡ δὲ Νουμιδία μοῖρα τῆς Ἀφρικῆς· δύο δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ πόλεις Ἰππῶνες καλούμεναι. Τούτων ἐν μιᾷ Λίκύτιος ἐπίσκοπος ἦν, ᾧ ἐπανεστήσαν τινες, οἱ καὶ πολλοὶ τοῦ λαοῦ συνυπήχθησαν, παραιτησάμενοι τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν, ἣν ἄτυπον ἢ σύνοδος ἀνόρασεν, ὥς μὴ ὀρισθεῖσαν καὶ τυπωθεῖσαν παρὰ συνόδου. Διὰ γοῦν τὴν τοιαύτην στάσιν ἔδοξε σταλῆναι τινὰς ἐκεῖ τῶν ἐπισκόπων, ἵνα, εἰ δύναιτο, διορθώσωνται τὴν στάσιν, καὶ καταλλάξωσι τοὺς στασιασάντας· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, χειροτονήσωσι τέως ἐπίσκοπον εἰς χρησιμότητα τῆς ἐν Ἰππῶνι ἐκκλησίας, ἥγουν εἰς ὠφέλειαν τῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον καταλειφθείσης, ἥτοι χωρὶς ἐπισκόπου οὐσης.

(1) X. Γρ. Π. — ἄτυπον εἰς λοιπὰ. — (2) Ἀμβιβίου Βενερί. — (3) προσδεκτίαν X. Γρ.

ΒΛΑΣ. Δύο πόλεις εἰσὶν ἐν Ἀφρικῇ Ἰππῶνες καλούμεναι. Τούτων ἐν μιᾷ, Λίκύτιος ἐπίσκοπος ἦν· καὶ ἐπεὶ τινες ἐπανεστήσαν καὶ παρητήσαντο τὴν μετὰ τούτου κοινωνίαν, τὴν καὶ ἄτυπον κληθεῖσαν, ἥγουν ἀτύπων καὶ ἀδικον, ἔδοξε διὰ τινῶν ἀρχιερέων ἀνασταλῆναι αὐτούς· εἰ δὲ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσωσι, χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον ἕτερον.

ΛΡΙΣΤ. Ἐδοξε μετὰ τὴν Λίκυτίου κατάκρισιν, μετὰ τῆς πάντων εὐχῆς ἐπίσκοπον τῆς ἐν Ἰππῶνι προχειρισθῆναι, καὶ μηδαμῶς αὐτοὺς ἐμποδίσαι εἰς τὸ χειροτονηθῆναι πρόεδρον τῆ ἐκκλησίας.

Ἦρεσε πᾶσιν εἰς τὴν ἐν Ἰππῶνι ἐκκλησίαν προχειρισθῆναι ἐπίσκοπον, τοῦ ἐπισκόπου ταύτης τοῦ Λίκυτίου καθαιρεθέντος, καὶ μὴ τινὰς τῶν ἀντιποιουμένων ἐκείνου ἐμποδίσαι εἰς τὸ χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον εἰς ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον χωρὶς ἐπισκόπου καταλειφθείσης.

Κανὼν ΟΘ'. (ΠΖ'.)

Περὶ τῶν μὴ φροντιζόντων κληρικῶν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ πρᾶξαι τὸ ἴδιον πρᾶγμα.

Πάλιν ὠρίσθη, ἵνα, ὁσάκις κληρικῶν ἐλεγχοθέντων, καὶ καταθεμένων τινὰ ἐγκλήματα, εἴτε διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας ὄνειδος, εἴτε διὰ τὴν αἰδεσιμότητα, ὧν χάριν τούτοις φειδῶ γίνεται, εἴτε διὰ τὴν ἀλαζόνα τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπιγυαρίαν, ἐὰν ὡς εἰκὸς ἐπαγωνίσασθαι τῷ ἰδίῳ πράγματι, καὶ τῆς ἰδίας ἀβλαβείας φροντίσαι θελήσωσιν, ἐντὸς ἀκοινωνησίας ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιήσωσιν· ἐὰν δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν καθάραι καταφρονήσωσι, μηδεμίαν τούτων τοῦ λοιποῦ φωνὴ παντελῶς (1) προσδεχθεῖη.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν κληρικοὶ κατηγορῶνται ἐπ' αἰτίαις ἐκβαλλούσαις αὐτοὺς τοῦ κλήρου, δι' ἃς καὶ ὄνειδος τῆς ἐκκλησίας εἰσὶν ὡς μὴ καλῶς βιοῦντες, ἀπαιτεῖ αὐτοὺς ὁ κανὼν

(1) παντελῶς, οὐ κείται ἐν X. Γρ.

ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἐπαγωνίσασθαι καθ'ἑαυτοὺς τῆς κατηγορίας, εἴτε διὰ τὴν αἰδεσιμότητα, ἢ γοῦν τὸ ἐντιμὸν τῶν βαθμῶν τοῦ κλήρου, διὸ καὶ φείδονται, ἵνα μὴ ἀτιμᾶζῆται ἡ ἱερωσύνη, εἴτε διὰ τὸ μὴ καταπειροῦσθαι τοὺς αἱρετικούς ἐξ ἀλαζονείας, καὶ καταρρονεῖν τῆς ἱερωσύνης, καθ' ὃν ἐνιαυτὸν καὶ ἀκοινωνήτοι εἰσὶ. Διὰ τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ κανὼν ἐλεγχθέντας αὐτοὺς ὠνόμασεν, οὐχ ὡς τελείως ἀποδεδαιγμένων τῶν κατ' αὐτῶν εἰσαχθέντων· ἢ γὰρ ἂν καὶ καθηρέθησαν, εἰ ἠλέγχθησαν· ἀλλ' ὡς προλήψεων κατ' αὐτῶν δοθεισῶν, δι' ἧς καὶ ἀκοινωνησίᾳ ἐπετιμήθησαν. Εἰ μὲν οὖν διὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ σπουδάσουσι καθαρὸς ἑαυτοὺς ἀποδείξαι τῶν ἐγκλημάτων, καὶ τοῦ ἐπιτιμίου λυθήσονται (1)· εἰ δὲ μὴ, ἀπρόσδεκτοι ἔσονται μετὰ ταῦτα λόγον εἰσάγοντες.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται, τοὺς κληρικούς τοὺς διὰ τινα ἐγκλήματα ἐλεγχθέντας, ἢτοι καταμαρτυρηθέντας ἀπὸ προλήψεως, φροντίζειν τοῦ περατωθῆναι τὰς κατ' αὐτῶν ὑποθέσεις ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ, ἀποκλείεσθαι. Ταῦτα δὲ οὐκ ἐνεργοῦσι σήμερον, διὰ τὸ ἀπὸ διαφόρων νεαρῶν πᾶσαν ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν εἰς διηνεκῆ χρόνον ἐπεκτείνεσθαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἐλεγχόμενος κληρικός ἐπ' ἐγκλήματι, εἴαν ἐπαγωνίσασθαι λέγῃ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἐπαγωνιζέσθω· μετὰ δὲ τοῦτο, ἔστω ἀπρόσδεκτος.

Ἐλεγχόμενος ἐπ' ἐγκλήμασι καὶ ἤδη καταδικαζόμενος κληρικός, εἴαν ἔτι λέγῃ δύνασθαι δικαιολογήσασθαι, καὶ ἑαυτὸν ἀνεύθυνον παραστῆσαι, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει ἐπαγωνίσασθαι· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν οὐδεμίᾳ αὐτοῦ δικαιολογία παραδεχθήσεται εἰς τὸ δικαστήριον ὅσον αὐτὸ, ἀλλὰ καταδεδικασμένος ἔσται καὶ εἰ βούλεται ἔκτοτε ἐκκαλεῖσθαι, ποιεῖτω τοῦτο.

(1) X. Tr. — κωλυθήσονται K. Buser.

Κανὼν Π'. (ΠΗ').

Ὡς τοὺς ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδεχθέντας, μηδὲ ἡγούμενους μοναστηρίου, μηδὲ κληρικούς ἐξεῖναι χειροτονεῖν.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, εἴαν τις ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδέξηται τινα, καὶ πρὸς κλήρωσιν προαγαγεῖν ἐβελήσῃ, ἢ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἡγούμενον καταστήσῃ, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐπίσκοπος ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωρίας χωριζόμενος, τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωρίᾳ ἀρκεσθῆ ἡ μόνῃ· ἐκεῖνος δὲ, μηδὲ κληρικός, μηδὲ ἡγούμενος ἐπιμείνη.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπὸ μοναστηρίου ὑποχωρήσαντα μοναχόν, δέχεσθαι περ' ἑτέρου ἀπηγόρευται. Εἴαν οὖν ἐπίσκοπός, φησὶ, τοιοῦτον δέξηται μοναχόν, καὶ ἢ κληρικόν αὐτὸν χειροτονήσῃ, ἢ ἡγούμενον μοναστηρίου ποιήσῃ, ὁ μὲν ἐπίσκοπος ἔσται τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ μόνου κοινωρίᾳ ἀρκεύμενος, ἑτέρων αὐτῷ μὴ συγκοινωνούντων, ὁ δὲ μοναχὸς καὶ τοῦ κλήρου, καὶ τῆς ἡγουμενείας ἐκπιεῖται.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν κολάζει τὸν ἐπίσκοπον ὑποδεχόμενον ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου μοναχόν, καὶ προάγοντα τοῦτον εἰς βαθμὸν κληρικοῦ, ἢ εἰς ἡγουμενείαν ἰδίου μοναστηρίου· καὶ τὸν κληρωθέντα δὲ τοιοῦτον μοναχόν, ἢ καὶ γεγονότα ἡγούμενον, ἐξωθεῖ ἀπὸ τοῦ κλήρου καὶ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας. Πῆ ἔναντιωθῆ δέ σοι πρὸς ταῦτα ὁ δ' κανὼν τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων συστάσης συνόδου, διοριζόμενος ἔχειν ἐπ' ἀδείας τοὺς ἐπισκόπους, μὴ μόνον ἀπὸ τῆςδε τῆς μονῆς μεταγῆν εἰς ἑτέραν μονὴν μοναχοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς κοσμικῶν οἰκιῶν προστασίαν αὐτοὺς καθιστᾶν. Ἄλλ' εἰπέ, ὅτι ἐνταῦθα μὲν κώλυται τὸ ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐνορίας ἀναλαμβάνεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μοναχόν, καὶ καθιστᾶν τοῦτον ἡγούμενον ἢ καὶ κληρικόν· ἐκεῖσε δὲ ἐξεχωρήθη τῷ ἐπισκόπῳ τὸ ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐνορίας μοναχοὺς μετατιθέναι ἀπὸ τῆςδε τῆς μονῆς εἰς ἑτέραν, ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν προστασίαν καθιστᾶν, ὅπερ παρὰ γνώμην τῶν ἐγχω-

ρίων ἐπισκόπων γενέσθαι οὐ δύναται. Τότε δὲ τὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἔξουσι χώραν, ὅταν ὁ ἀπὸ ἀλλοτρίας ἐνορίας μοναχὸς οὐκ ἐπιφέρηται ἀπολυτικὴν γραφὴν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ. τῆνικαῦτα γὰρ ἀπαρεμποδίστως εἰς ἀλλοτρίαν ἐνορίαν ἡγούμενος γενήσεται καὶ κληρικός. Τὸ μέντοι σήμερον γινόμενον παρὰ τῶν ἡγουμενευόντων, καὶ ἀπολυόντων μετὰ γραφῆς τοῦς ὑπ' αὐτῶν ἀποκαρέντας, ὥστε μονάσαι εἰς ἑτέραν μονήν, οὐκ ἔστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀκριβές· ἐπισκοπικῆς γὰρ μᾶλλον ἀπολυτικῆς γραφῆς χρεῖα τῷ μεταπεσεῖν βουλομένῳ, οὐχὶ τῆς τοῦ ἡγουμενεύοντος, ὅτι καὶ τοῖς ἐπισκόποις μᾶλλον ὑπόκεινται οἱ μοναχοί, ἢ τοῖς ἡγουμένοις. Ταῦτα δὲ κρατήσουσιν εἰς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους, οὐ μὴν καὶ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως· αὐτῷ γὰρ, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἐνεδόθη ἀπὸ ἀλλοτρίων ἐνοριῶν ἀπαρεμποδίστως δέχεσθαι μοναχοὺς τε καὶ κληρικούς, καὶ οὐχ ὑποκειμένους (1) πάντως τῷ θρόνῳ αὐτοῦ· οὐ μὴν καὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Ἀντιοχείας, ἢ τοῦ Ἱεροσολύμων, ἢ ἄλλου.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ἐξ ἀλλοτρίας τινὰ μονῆς δεχόμενος, ἐὰν ἄγοι τοῦτον εἰς κλήρωσιν, ἢ τῆς οικείας μονῆς ἡγουμενεῖαν, ἔξει τὸ ἀκοινώνητον.

Οἱ μοναχοὶ τῷ κατὰ χώραν ἐπισκόπῳ ὀφείλουσιν ὑποτάσσεσθαι, καὶ προσκαρτερεῖν ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν οἷς ἀπειτάξαντο, καὶ μὴ καταλιμπάνειν αὐτὰ, εἰ μήπου ἄρα ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου δι' ἀναγκαίαν χρεῖαν ἐπιτραπῶσι, καθὼς ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διαλαμβάνει. Βί δὲ τινὰ μοναχὸν ἐξ ἀλλοτρίας μονῆς ἐπίσκοπος παραδέξεται, καὶ ἢ κληρικὸν τοῦτον ποιήσῃ, ἢ τῆς ἰδίας μονῆς ἡγούμενον, ἴως πρὸς τοὺς λοιποὺς συναδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους αὐτοῦ, ἔξει τὸ ἀκοινώνητον, καὶ μόνῃ τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινῶνι ἀρκεσθήσεται.

(1) Βενερ. — ὑποκειμένους Χ. Τρ. — παρὰ δὲ Ἑ. ἢ ἄρμηναία περαιοῦται εἰς τὸ, κληρικούς, ἢ δὲ λατινικὴ μετόφρασις ἐστὶ πλήρης.

Κανὼν ΠΑ'. (ΠΘ'.)

Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἰρετικοῦς ἢ ἑλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων.

Ὁμοίως ὠρίσθη, ἵνα, εἴαν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς, ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας αἰρετικοῦς, ἢ ἑλληνας, προτιμήσῃ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιούτῳ λεχθεῖη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ Θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῆ, μηδὲ δυνηθῆ ἀπολογηθῆναι, εἴαν ἀδιάθετος ἀπογένῃται, ἐπειδὴ γενόμενος (1) ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἀρμοδίαν τῷ ἑαυτοῦ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ τεσσαρκαστός τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, ἔστω, φησὶ, φανερά τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα, καὶ φανερά τὰ Κυριακὰ, ἵν' ἐξουσίαν ἔχη ὁ ἐπίσκοπος τελευτῶν οἷς βούλεται καταλείψει τὰ ἴδια· τὰ ὅμοια δὲ καὶ ὁ κδ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανὼν διατάττεται. ἔχει γοῦν ἐκ τούτων ἄδειαν ὁ ἐπίσκοπος τὰ ἑαυτοῦ πράγματα καταλιμπάνειν οἷς βούλεται, πιστοῖς μὲν τοι καὶ ὀρθοδόξοις, οὐ μὴν αἰρετικοῖς ἢ ἀπίστοις, ἀλλ' οὐδὲ συγγενέσιν αὐτοῦ τοιούτοις· εἰ δὲ τοιούτους τινὰς κληρονόμους τελευτῶν γράψῃ, ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεται, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἱερέων ἀπαλείφεται. Ταῦτα μὲν, εἰ διαθέμενος αἰρετικοῦς καταλείψει κληρονόμους· τὸ δ' ἐξῆς τοῦ κανόνος δύσφραστόν ἐστι, κἀντεῦθεν δυσνόητον. Οἶμαι δὲ λέγειν, ὅτι, εἴαν ἀδιάθετος τελευτήσῃ ὁ ἐπίσκοπος, ἀναπολόγητος ἔσται ὁ μετ' αὐτὸν ἐπίσκοπος, πάσης ἀπολογίας (2) στερούμενος, εἰ μὴ οἰκονομήσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα εἰκότως, ἐπειδὴ ὀφείλει καὶ χρέος ἔχει τὴν διατύπωσιν, ἥγουν τὴν οἰκονομίαν τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος ἐπισκόπου, ἀρμοδίαν ποιῆται, ἥτοι ἄξιαν.

(1) εἰ μετ' αὐτὸν γενόμενος X₁ Τρ. — (2) X. Τρ. — ἀναπολογίας Βενερ.

τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ· ὁ γὰρ γινόμενος ἐπίσκοπος ἐπαγγέλλεται τοὺς κανόνας φυλάττειν· οἱ δὲ κανόνες φιλόπτωχον αὐτὸν εἶναι καὶ φιλόξενον ἀπαιτοῦσι, καὶ ὑπερόπτην χρημάτων. Ἡ δὲ ρλά. νεαρά, κειμένη εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν ἐπιτ. γ'. κεφ. ι. (1) τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικούς ἀδιαθέτους τελευτῶντας, καὶ νομίμων διαδόχων χωρὶς, παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν κελεύει κληρονομεῖσθαι.

ΒΑΣ. Πᾶς ἐπίσκοπος ὀφείλει μετὰ τὸ ψηφισθῆναι ἀπογράφεσθαι τὰ οἰκεῖα πράγματα· καὶ εἴαν τοῦτο ποιήσῃ κατὰ τὸν μ'. ἀποστολικὸν κανόνα, ἔχει ἐπ' ἀδείας διατίθεσθαι ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νόμους. Φησὶν οὖν ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι, εἴαν ὁ ἀπογραφάμενος τὰ οἰκεῖα ἐπίσκοπος ποιήσῃ τελευτῶν διαθήκην, καὶ γράψῃ κληρονόμους αἰρετικούς, καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ὡς, καὶ ἀλλότριους, καὶ τὴν ἐκκλησίαν παραγκωνίσῃται, ὑποκείμεται τῷ ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἱερέων ἀπαλειφθήσεται· καὶ αὐτὸς μὲν οὕτω κολασθήσεται· ἡ δὲ διαθήκη τούτου, ὡς παράνομος, πεσεῖται, καὶ οἱ αἰρετικοὶ κληρονόμοι αὐτοῦ οὐδὲν λήψονται, ὡς τοῦ ἐπισκόπου ἀδιαθέτου δοκοῦντος τελευτῆσαι· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, μὴ δυναθῆναι (2) ἀπολογηθῆναι, εἴαν ἀδιάθετος ἀπογένῃται, καὶ τὰ ἐξῆς· τουτέστιν, εἴαν ἡ διαθήκη αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, πέσῃ, οὐ δύνησεται ἀπολογία εὐρεῖν εἰς τὸ μὴ διανεμηθῆναι (3) κατὰ τὸ αὐτοῦ βούλημα τὰ οἰκεῖα· ἡγοῦν εἴαν ἐν τοῖς ζῶσιν ὑπῆρχεν, οὐ μὴ αἰτιάσαιτο τὴν ἀθέτησιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ· γινόμενος γὰρ ἐπίσκοπος, ὀφείλει κατὰ νόμους καὶ ἀξίως τῷ ἐπαγγέλματι (4) αὐτοῦ διαθέσθαι, οὐ μὴν παρανόμως καὶ ἀναξίως ἀρχιερεῖ· ποία γὰρ κοινωνία ὀρθοδόξῳ καὶ αἰρετικῷ; Οὕτως ἐρμηνεύεται ὁ κανὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· καὶ ἀνάγνωθι τὸν κδ'. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ κεφ. η'. τοῦ ι. τίτλου τοῦ παρόντος συντάγματος· καὶ κεφ. ι. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ἐβιβλίου τῶν βασιλικῶν, ὅπερ ἐστὶ ρλά. νεαρά, διδάσκουσα τοὺς ἀδιαθέτους τελευτῶντας ἐπισκόπους καὶ κληρικούς παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν κληρονομεῖσθαι. Καὶ μὴ ἐναντιωθῆσαι ἢ

(1) κεφ. ιε. ἐκδ. Ἀμβρα. — (2) τὸ, μὴδὲ δυναθῆναι Χ. Τρ. — (3) Βενερερ. — Δικειθῆναι Χ. Τρ. — γερηθῆναι Κ. — (4) τῷ πολιτεύματι Χ. Τρ.

νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Προφύρογεννήτου, διαλαμβάνουσα τοὺς ἀδιαθέτους τελευτῶντας παίδων χωρὶς, μὴ κληρονομεῖσθαι παρὰ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας τῶν οὕτω τελευτῶντων προχωρεῖν εἰς ψυχικὰς διαδόσεις, συνεισαγομένων τούτῳ καὶ τῶν τιμημάτων τῶν οἰκετῶν (1) τοῦ τελευτήσαντος, ὡς ἀπεντεῦθεν ἐλευθερουμένων. Ἡ γὰρ νεαρά αὕτη εἰς τοὺς λαϊκοὺς ἐξεφωνήθη καὶ μόνους, καὶ ὀφείλει κρατεῖν εἰς τούτους, ὡσπερ εἰς τοὺς ἀδιαθέτους ἐπισκόπους καὶ κληρικούς ἐνεργήσῃ ἢ ῥη. Οἰσα Ἰουστινιάνειος νεαρά.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπίσκοπος αἰρετικούς, ἢ Ἕλληνας, κληρονόμους γράφων, ἔστω ἀνάθεμα.

Οὔτοι καὶ ἀπὸ νόμων κωλύονται διατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ διαθήκης κληρονομίαν, ἢ λεγᾶτον λαμβάνειν· καταλειφθέντες γοῦν κληρονόμοι παρ' ἐπισκόπου, αὐτοὶ μὲν οὐδὲν τι κερδήσουσιν, ἀλλ' ὁ δημόσιος λήψεται τὰ καταλειφθέντα αὐτοῖς· οἱ δὲ γράψαντες αὐτοὺς κληρονόμους, κληρονομήσουσι τὸ ἀνάθεμα.

Κανὼν ΠΒ'. (4.)

Περὶ ἐλευθεριῶν.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ἵνα περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων ἐλευθεριῶν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτήσεις γίνηται.

ΖΩΝΑΡ. Δοῦλοι διὰ τινος αἰτίας προσφεύγοντες ταῖς ἐκκλησίαις ἠλευθεροῦντο, τοῦτο τῶν ἐπισκόπων δίκαιον εἶναι δοκιμαζόντων, οὓς οἱ δεσπότες ἐπειρῶντο αὐτοὺς εἰς δουλείαν ἔλκειν· περὶ τούτων οὖν ἔδοξεν ὑπομνησθῆναι τὸν βασιλέα.

ΒΑΣ. Δοῦλοι διὰ τινος αἰτίας προσφεύγοντες ταῖς ἐκκλησίαις, ἠλευθεροῦντο κατὰ διάγνωσιν ἐπισκοπικὴν. Ἐπεὶ δὲ οἱ δεσπότες τούτων ἐπεχείρουν αὐτοὺς δουλαγωγεῖν, ἔδοξε περὶ τούτων ὑπομνησθῆναι τὸν βασιλέα, ὥστε ἀνασταλῆναι τὴν τῶν δεσποτῶν δυναστείαν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις.

(1) τῶν οἰκετῶν, οὐ κεῖται παρὰ Βενερερ.

Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ ἀποκειμένου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ πρωτεκδικίου, τοῦ ἔχοντος τὰ διατυπωθέντα παρὰ τοῦ ἀοιδίμου κτήτορος τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, πολλὰ προνόμια ἔχουσιν οἱ παρὰ τοῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας ἐλευθερούμενοι δούλοι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν κς'. τίτλον τοῦ μ.β. βιβλίου περὶ ἐλευθερουμένων δούλων διδάσκοντα, καὶ τὴν νεαράν τοῦ ἀοιδίου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὴν διοριζομένην μὴ ἔχειν χώραν τοῖς περὶ τῶν ἀντιπαραγωγῶν τῶν μαρτύρων νόμους, ὅταν περὶ ἐλευθερίας δικάζηται τις, ἀλλὰ μόνην γίνεσθαι παραγωγὴν μαρτύρων παρὰ τοῦ δουλαγωγουμένου, ἢ τοῦ ἐλευθεροβοῶντος.

ἈΡΙΣΤ. Περὶ τῶν ἐν ἐκκλησίαις γινομένων ἐλευθεριῶν, ἐκ βασιλέως αἵτησις γινέσθω.

Τὰ αὐτὰ τῷ ἐξηκοστῷ τετάρτῳ κανόνι διαλαμβάνει, καὶ ἡρμηνεύθη ἐκεῖσε.

Κανὼν ΠΓ'. (4Α'.)

Περὶ τῶν πλαστῶν μνημείων τῶν μαρτύρων.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα τὰ (1) πανταχοῦ ἀνά τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας Ουσιαστήρια, ὡσανεὶ εἰς μνήμην μαρτύρων καθιστάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἐν σῶμα, ἢ λείψανον μαρτύρων, ἀποκείμενα (2) δείκνυνται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ἐπισκόπων, εἰ ἔστι δυνατόν, καταστρέφονται· εἰ δὲ τοῦτο θορύβοις δημοτικοῖς οὐ συγχωρεῖται, ὅμως τὰ πλήθη νοουετηθῶσι μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους. Καὶ ἵνα οἱ τὰ ὀρθὰ φρονούντες μηδεμιᾶ δεισιδαιμονία τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμῶνται καὶ παντελῶς (3) μηδὲ μνήμη μαρτύρων ἐπιτελεσθῆ, εἰ μήπου ἢ σῶμα, ἢ τινὰ λείψανα ὦσιν, ἢ ἀρχαιογονία τινός

οικήσεως, ἢ κτήσεως, ἢ πάθους πιστῆ (1) ἀρχαιογενίᾳ παραδιδῶνται· ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων, καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὅπουδῆποτε καθίστανται Ουσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Τινὲς εὐσεβεῖν δοκοῦντες, ἐν ἀγροῖς καὶ ἐν ἀμπελῶσι φροδοῦντες εὐκτήρια ἐπὶ μαρτύρων ὀνόμασι, ὡς δι' ἐνυπνίων ταῦτα καὶ ἀποκαλύψεων ἀνεγείροντες. Προστάσει τοίνυν ὁ κανὼν τὰ τοιαῦτα, εἰ μήτε σώματα μαρτύρων ἔχοιεν αὐτοῖς ἐναποκείμενα, μήτε τινὰ λείψανα μαρτύρων, παρὰ τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων καταστρέφεσθαι. Εἰ δὲ οἱ δῆμοί, φησιν, ἀνθίστανται θορυβῶντες, καὶ οὐκ ἔωσι καθαιρεῖσθαι αὐτὰ, νοουετηθῶσι τὰ πλήθη κελεύει, μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους, τουτέστι μὴ συνάγεσθαι τοὺς ὄχλους ἐκεῖ, μηδὲ τοὺς ὀρθόδοξους καταδεσμεῖσθαι τῇ τούτων δεισιδαιμονίᾳ, μηδὲ μνήμας μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ἐπιτελεῖν, εἰ μὴ σῶμα μάρτυρος, μηδὲ λείψανα ἐκεῖ κείνται, ἢ ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἦν φροδομημένον τὸ Ουσιαστήριον ἐκεῖνο· ἃ γὰρ, φησι, συνέστησαν, ὡς ἐξ ἐνυπνίων καὶ ἀποκαλύψεων οἰκοδομησάντων αὐτὰ τινῶν, πάντα ἀποδοκιμαζέσθωσαν.

ΒΛΑΣ. Κεκανόνισται, μὴ ἄλλως εὐκτήριον οἶκον ἀνεγείρεσθαι ὅπουδῆποτε, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκοπικὴν, ἢ καὶ παρουσίαν εὐχὴ Θεμελίου τελεσθῆ κατὰ τὸν τρόπον, καὶ σταυροπήγιον ἐντεθῆ, καὶ διὰ καταθέσεως ἀγίων λειψάνων μαρτυρικῶν καθιερωθῆ ὁ ναός. Ἐπεὶ δὲ τινες, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ ὀνειράτων, ἢ καὶ πεπλασμένων ἀποκαλύψεων ἀνήγειρον εἰς ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων Ουσιαστήρια, καὶ διὰ παρασυναξέων καὶ ψευδῶν ἐνυπνίων τοὺς ἀπλουστέρους πλανῶντες, τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διέστρεφον, ἤρρεσε, τὰ τοιαῦτα Ουσιαστήρια, τὰ εἰς μνήμην τάχα μαρτύρων καθιστάμενα, καὶ μὴ ἔχοντα σώματα, ἢ λείψανα μαρτύρων, μηδὲ ἀρχθθεν ἀνεγερόντα διὰ τὸ οἰκῆσαι ἐν αὐτοῖς ὀσίους, ἢ μάρτυ-

(1) ἄνευ τοῦ, τὰ, Π. Ἰουστ. — (2) ἐναποκείμενα Χ. Τρ. — (3) μηδαμῶς Βηερ.

(1) S. P. Beuer. — ἀρχαιογονία . . . πιστῆ, οὐ κεῖται παρὰ Π. Χ. Τρ. Ἰουστ. Κ. Ε. — ἀλλὰ λατινιστὶ παρὰ τοῖς τελευταίοις.

ρας, ἢ κτησίδια εἶναι τούτων, ἢ ἐν αὐτοῖς πάθη μαρτυρίου ὑποστῆναι, καὶ, ὡς εἴρηται, μὴ καθιερωθέντα, παρὰ τῶν ἐγ-
χωρίων ἐπισκόπων καταστρέφονται. Εἰ δὲ οἱ ἄνθρωποι, φασιν,
ἀντίστανται θορυβοῦντες, νοθεύονται καὶ τούτους μὴ ὀχλα-
γωγεῖν τοὺς τόπους. ἐκείνους, τούτεστι μὴ συνάγεσθαι τοὺς
ὀχλους ἐκεῖ, μηδὲ τοὺς ὀρθοδόξους καταδεσμεῖσθαι τῇ τού-
των δεισιδαιμονίᾳ, μηδὲ μνήμας μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ἐπιτε-
λεῖν. Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα πολλὰ χρησιμεύοντα εἰς
τὰς ἀγροικίας ἐκκλησίας· γίνονται γὰρ πολλὰ τοιαῦτα παρὰ
χωριτικῶν ἀνδραρίων προσλαμβανόντων γυναῖκας ἐνθουσιώ-
σας κατὰ δαιμονικὴν ἐπήρειαν, καὶ προφοιβαζούσας τάχα τὰ
μέλλοντα, καὶ ἄνδρας προσποιουμένους δαιμονῶν, καὶ ποιούν-
τάς τινα μηδὲ λέγεσθαι ἄξια εἰς τὰς τοιαύτας ἐκκλησίας.

* Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι τὰ ἐνύπνια, καὶ
οἷα ἂν ᾧσιν, ἀπαράδεκτά εἰσι, καὶ οἱ τούτοις ἀκολουθοῦντες
κολάζονται ὡς σκιαμαχοῦντες καὶ παρὰ τῶν δαιμόνων κλεπτό-
μενοι. Ἰπέξελέ μοι τὰ ἀποκαλυφθέντα παρὰ Θεοῦ ἀνθρώποις
ἄξις θείας ἀποκαλύψεως, ὡς τῷ Ἰωσήφ, τῷ Δανιὴλ, καὶ ἑτέ-
ροις· ὥστε ὁ βίος καὶ ἡ ἀγιοπρέπεια τοῦ διδόντος τὸν ὄνειρον
ἢ συνίστησι τούτον ὡς ἀποκάλυψιν, ἢ ἀναιρεῖ ὡς δαιμονικὴν
πλάνην, καὶ ὑποβολήν· οἱ γὰρ δαίμονες πολλάκις προλέγουσι
καὶ τὰ μέλλοντα δι' ἐνυπνίων τοῖς ἀναξίοις, ἵνα δι' αὐτῶν
τούτους μεθεκλύσωσι καὶ πλανήσωσι, δι' ὧν ἀποφοιβάσῃ
στοχαστικῶς ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς * (1).

ΑΡΙΣΤ. Θυσιαστήριον ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν ἀμπελώσι γινόμενον,
ἐν οἷς οὐ λείψανον ἀπόκειται μάρτυρος, εἰ μὴ δημόσιος γίνε-
νεται θόρυβος, καταστρέφεται· καὶ ὅσα δι' ἐνυπνίων καὶ ἀπο-
καλύψεων ματαίων συνίσταται θυσιαστήρια.

Ὅσοι τῶν εὐκτηρίων οἴκων οὐ δι' εὐχῆς ἐπισκόπων συνέστη-
σαν, καὶ λείψανα μαρτύρων τούτοις ἐναπετέθησαν, ἀνέροισιν εἰσὶ.
Διὰ τοῦτο γοῦν, καὶ τὰ ἐν ἀγροῖς ἢ ἀμπελώσι γινόμενα θυ-
σιαστήρια, χωρὶς εὐχῆς ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἐναπετέθησθαι μαρ-

τύρων λείψανα, εἰ δυνατὸν καταστρέφονται· εἰ δὲ μὴ δημο-
τικὸς θόρυβος τοῦτο κωλύει γενέσθαι, καὶ νοθεύονται δεχέσθω-
σαν μὴ ποιεῖν ἐν αὐτοῖς ὀχλαγωγία. Καταστρέφονται δὲ καὶ
τὰ δι' ἐνυπνίων καὶ ἀποκαλύψεων ματαίων συνιστάμενα θυσια-
στήρια· σκότος γὰρ ὢν ὁ διάβολος, φῶς ὑποκρίνεται, καὶ προ-
φάσει δῆθεν εὐλαβείας τὰς τῶν ἀνθρώπων δελεάζει ψυχάς.

Κανὼν Πα'. (4B'.)

Περὶ τοῦ, τὰ λείψανα τῶν εἰδώλων ἐκριβῶσθαι.

Ὅμοίως ἤρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βα-
σιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας, μὴ μόνον
τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷσιςδήποτε τόποις, ἢ ἄλσε-
σιν, ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος πλατυθέντος,
ἔτι λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας τινὰ, ἤγουν ἐγκαταλείμματα,
περιλιμπάνοντο, καὶ ἐσώζοντο, καὶ ἀγάλματα, καὶ βωμοὶ ἐν δια-
φόροις τόποις καὶ ἄλσεσι· περὶ τούτου ἔδοξε τοῖς Πατράσιν ὑπο-
μνησθῆναι τοὺς βασιλεῖς ἵνα ἐξαλειφθῶσιν, ὥστε μὴ τι περιλει-
φθῆναι αὐτῶν.

ΒΛΑΣ. Παρακαλοῦσιν οἱ Πατέρες τοὺς βασιλεῖς, τὰ ἔτι
περιλειφθέντα ἀγάλματα τῶν εἰδώλων, καὶ ὅπουδήποτε ὄντα,
ἐξαλειφθῆναι.

ΑΡΙΣΤ. Τὰ εἴτε ἐν ξοάνοις, ἢ τόποις τισίν, ἢ ἄλσεσιν, ἢ
δένδροις, λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας, ἐξαλειφέσθω.

Οὐ μόνον τὰ τῶν εἰδώλων ξοάνα δεῖ συντριβεσθῆναι τε καὶ
ἐξαλειφέσθαι, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καταστρέφεται, ἀλλὰ
καὶ εἴ τι λείψανον τῆς εἰδωλολατρίας ὑπελείφθη, ἢ ἐν τόποις,
ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις, (τί γὰρ, ὅτι τινὰ τούτων ἐτίμων οἱ ἕλ-
ληνες, ἢ ἐμαντεύοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ τῆς πλάνης ἀπελαθείσης,
ἢ ὁ τρίπους, ἢ τὸ μαντεῖον ἐναπέμεινεν;) ἀφανιζέσθω καὶ τοῦ-
το; ὡς μηδὲ μνήμην αὐτῶ ὑπεῖναι.

(1) Ἡ σημ. αὕτη ἀναγινώσκειται ἐν περιελίξῃ τοῦ Χ. Τρ. — οὐ κεῖται δὲ
παρὰ Βενερ. καὶ Ε.

Κανὼν ΠΕ'. (4Γ'.)

Ὡστε γράφεσθαι καὶ ὑπογράφεσθαι, ὡς αἰεὶ γένηται χρεῖα, ἐκ τοῦ ἐν Καρχηδόνι ἐπισκόπου ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἐπιστολάς.

Ἀπὸ συμπάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, ἵνα, εἰ ἤρεσέ (1) τινὰ γράμματα ὀφείλῃ ὑπαγορευθῆναι ἐν τῇ συνόδῳ, ὁ προσκυνητὸς ἐπίσκοπος ὁ ἐν τῷ Ὄρόνῳ τούτῳ προκαθήμενος καταξιοῖ ἐπ' ὀνόματι πάντων ὑπαγορεύειν καὶ ὑπογράφειν. Ἐν οἷς ἤρυσεν (2) ἔτι μὲν τοῖς τοποτηρηταῖς ἐπισκόποις, τοῖς ὀφείλουσιν ἀποσταλῆναι εἰς τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, ἕνεκεν τῶν Δονατιστῶν, γράμματα δοθῆναι, δύναμιν ἐντολικοῦ περιέχοντα, ἣν δύναμιν μὴ παρεξέλθωσι. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Ἦρυσεν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ, ἵνα, εἰ χρεῖα γένηται ἐπιστολάς γραφῆναι πρὸς τινὰς ἐκ τῆς συνόδου, ὁ προκαθήμενος ἐν τῷ Ὄρόνῳ τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας, ὃν καὶ πάπαν ἐν ἀρχῇ τῆς συνόδου ὠνόμασαν, ταύτας ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων ὑπαγορεύῃ. Ἦρυσεν δὲ καὶ δοθῆναι γράμματα ἐντολικῆς δύναμιν ἔχοντα, καὶ τυποῦντα, τί ποιῆσαι ὀφείλουσι, τοῖς μέλλουσιν ἀπελθεῖν εἰς τὴν τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίαν ἕνεκεν τῶν Δονατιστῶν, ἵνα μὴ παρεξέλθωσι τὰ ἐνταλθέντα αὐτοῖς.

ΛΡΙΣΤ. Ἔδοξε, τὰ ὀφείλοντα παρὰ τῇ συνόδῳ γίνεσθαι γράμματα, παρὰ τοῦ ἐν Καρχηδόνι ἐπισκόπου ἐπ' ὀνόματι πάντων γράφεσθαι καὶ ὑπογράφεσθαι.

Ὡς γὰρ πρωτεύων τῶν ἐν Ἀφρικῇ πάντων ἐπισκόπων, τὰ παρὰ τῆς συνόδου ὀφείλοντα σταλῆναι γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς ἄρχοντας ἕνεκα τῶν Δονατιστῶν, ἢ πρὸς ἑτέρους, γράψει καὶ ὑπογράψει ἠκονομήθη δὲ τοῦτο διὰ τὸ δυσχε-

(1) ἀρίστη Βιενρ. — (2) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἐν οἷς ἤρυσεν, μέχρι τέλους τοῦ Καν. οὐ κίτται ἐν Π.

ρὲς εἶναι, καὶ φόρτον ὀλόκληρον, πάντας τοὺς τῆς συνόδου, τοῖς στελλομένοις παρ' αὐτῶν πρὸς βασιλεῖς, ἢ πρὸς ἄρχοντας, γράμματα ὑπογράψαι.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τὰ προλαβόντα ψηφίσματα κυροῦνται.

Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλείων Ἀρχιδίου καὶ Ὀνωρίου τῶν αὐγούστων ὑπάτων, τῇ πρὸ εἴ καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Μιλεβιτανῇ πόλει εἰς τὸ σῆκρητον τῆς ἐκκλησίας, Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας προκαθίσας ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ, παρεστῶτων τῶν διακόνων, εἶπεν· Ἐπειδὴ (1) τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας ἐν σώμα ὑπάρχει, καὶ πάντων τῶν μελῶν μία ἐστὶ κεφαλὴ, συνέβη θέλοντος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν ἐνδυναμοῦντας, ὥστε πρὸς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ἐλθεῖν ἡμᾶς, ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος χάριν (2) προτραπέντας. Διὸ παρακαλῶ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην, ἐπειδὴ οὕτως ἐστὶ πιστευτέον, ὅτι ἡ ἡμετέρα παρ' ὑμῖν προσέλευσις, οὔτε περισσὴ, οὔτε ἡδυτάτη (3) πᾶσιν ἐστίν, ἵνα ἡ συναίνεσις πάντων ἡμῶν φανερωθῇ ὁμονοεῖν τοῖς συνδόξασιν, τῶν ψηφισμάτων τῶν πάλαι εἰτεκατὰ τὴν ἐν Ἰππῶνι σύνοδον βεβαιωθέντων, εἴτε μετὰ ταῦτα τῇ ἐν Καρχηδόνι κρείττονι συνόδῳ ὀρισθέντων, ὁμοίως δὲ καὶ νῦν κατὰ τάξιν ἡμῖν ἀναγνωσκομένων. Τότε γὰρ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος ἢ ὁμόνοια λαμπροτέρα τοῦ φωτὸς ἀναδειχθήσεται, εἰ ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς ἀνωτέροις συνόδοις νομίμως ὀρισθέντα (4), μὴ μόνον τῇ ἐν ταῖς παροῦσι πεπραγμένοις συναίνεσει ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπογραφαῖς ἔτι μὲν φανερώσῃτε (5). Σάγκτιππος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδίας, εἶπε· Πιστεύω, ὅτι συμπᾶση τῇ ἀδελφότητι ἤρυσεν ὑπογράφοντες δὲ ἡμεῖς τῇ ἰδίᾳ ὑποσημειώσῃ βεβαιωσῆναι ἀρέσαι. Καὶ τὰ ὀρισθέντα ἰδιοχείρως ἐβεβαίωσαν. Νικήτιος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης εἶπε· Ἐὰν ἀναγνωσθέντα ψη-

(1) Κανὼν 118', ἐν Π. — ἀλλ' ἐν Χ. Τρ. Σ. 'Ρ. καὶ παρὰ Ἰουστ. ἡ διαλαλία αὕτη οὐ κατατάσσεται ἐν τοῖς κανόσι. — (2) χάριτι, Ἰουστ. — (3) λατιν. παρὰ Βρ. — nec insumnis, εὔτε ἀκρίβης. — (4) κριθέντα Π. — (5) ἐνταῦθα τὸ τέλος τοῦ Κανόνος ἐν Π.

φίσματα, ἐπειδὴ λογισμοῦ οὐκ ἐστέρηται, καὶ ἀπὸ πάντων ἐκυρώθησαν, ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐμῇ βραχύτητι ταῦτα ἀρέσκουσιν, ἅπερ τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ (1) βεβαιώσω.

ΖΩΝΑΡ. Ἐνταῦθα ὁ προέχων τῆς συνόδου Λύρηλιος ἀξιοῦ τοὺς ἐπισκόπους συναινέσαι τοῖς πάλαι δόξασιν ἐν συνόδοις, εἴτε ἐν Ἰππῶνι τῇ πόλει, εἴτε ἐν Καρχηδόνι γενομέναις, καὶ δεῖξαι, ὡς ὁμοροῦσιν ἐκείνοις συναινοῦντες, καὶ ὑπογραφαῖς βεβαιοῦντες τὰ ψηφισθέντα, ἃ καὶ ὑπογράψαντες ἐβεβαίωσαν.

ΒΛΑΣ. Τοῦ Λύρηλιου τοῦ ἐπισκόπου Καρχηδόνας ἀξιώσαντος συναινέσαι πάντας τοὺς ἐπισκόπους τοῖς ὀρισθείσι, καὶ δεῖξαι ὡς ὁμοροῦσιν, εἶπον ἅπαντες ἀποδέχεσθαι τὰ ὀπίσματα ἐν διαφόροις συνόδοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐβεβαίωσαν αὐτὰ διὰ τῶν οἰκείων ὑπογραφῶν.

Κανὼν Πς'. (4Ε').

Περὶ τάξεως ἐπισκόπων, ὥστε τοὺς μεταγενεστέρως χειροτονηθέντας μὴ τολμᾶν ἑαυτοὺς προτιμᾶν τῶν προτέρων.

Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ ἀγαθὸν τῆς ὑμετέρας ἀνεξικακίας εἰς ἐπιτρέπη (2), ἀκολούθως ἐξηγήσομαι τὰ ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐκκλησίαν πραχθέντα, καὶ ταῖς τῶν ἀδελφῶν ὑπογραφαῖς φανερῶς κυρωθέντα, καὶ ἡμᾶς ἔτι μὴν φυλάξοντας ὁμολογήσω. Ἐκεῖνο τοίνυν ἐπιστάμεθα, ἀμίαντον αἰεὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φυλάττεσθαι κατάστασιν, οὕτως ὡς (3) μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾶν ἑαυτὸν προτιμᾶν προπετῶς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῖς τῆς ἀγάπης τάξεσιν αἰεὶ παρεσχέθη τοῖς προτέροις, ὅπερ οἱ ἐπακολουθοῦντες χαριέντως κατεδέξαντο. Ταύτην οὖν τὴν τάξιν κελεύσει ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη κρειττόνως ταῖς ὑμετέραις διαλαλιαῖς βεβαιῶσαι. Λύρηλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἐχρῆν μὲν ταῦτα ἡμᾶς ἐπαναλαμβάνειν, εἰ μὴ εἴαν τυχὸν ἀκατανόητοι διάνοιαί τίνων ἀνεφύησαν, αἱ πρὸς τοὺς ὄρους τούτους

(1) Βευσρ. — γραφῇ Ἰουστ. Κ. Ε. — (2) ἐπιτραπῆ Χ. Τρ. — (3) ἴσπερ μηδένα κτλ. τοιαύτη ἡ ἀρχὴ τοῦ Καν. 4Ε' ἐν Π.

τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ὀξύνουσαι· ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη κοινὴ ἐστὶν αἰτία, ἣν νῦν ἐνεφάνισεν ὁ ἀδελφός καὶ συλλειτουργός ἡμῶν, ὥστε ἕκαστον (1) ἡμῶν ἐπιγινώσκειν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ψηφισθεῖσαν αὐτῷ τάξιν, καὶ ἵνα οἱ μεταγενέστεροι τοῖς προτέροις ἀναφέρωσι, καὶ μὴ τολμήσωσι παρὰ γνώμην τούτων τίποτε πράττειν, διὰ (2) τοῦτο λέγω, καθὼς τὸν ἐμὸν ὑποτρέχει λογισμὸν, τοὺς καταφρονοῦντας τῶν πρὸ αὐτῶν, καὶ τινα ἀποτολμῶντας, κωλυτέους ἀρμοδίως εἶναι ἀπὸ πάσης τῆς συνόδου (3). Σάγκτιππος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδίας εἶπεν· Ἦκουσεν ἡ πάντων τῶν ἀδελφῶν παρουσία τὴν ἐξακολουθήσασιν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Λύρηλιου, τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται; Διατίμιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὰ παρὰ τῆς ψήφου τῶν ἀρχαίων ὀρισθέντα, τῇ ὑμετέρᾳ συναινέσει ἐκδοθήσονται, ἵνα τὰ περιεχόμενα τοῖς πεπραγμένοις τῶν προτέρων συνόδων ἐν τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἡμετέραν συναίνεσιν πεπληρωμένως βέβαια παρὰ πᾶσι φυλαχθῶσι. Σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἡ τάξις αὕτη καὶ ἀπὸ τῶν Πατέρων καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐφυλάχθη, καὶ ἀφ' ἡμῶν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ φυλαχθήσεται, σωζομένου ἔτι μὴν τοῦ δικαίου τῶν πρωτευόντων τῆς Νουμιδίας καὶ Μαυριτανίας.

Περὶ τοῦ χαρτοθεσίου καὶ ματρικίου τῆς Νουμιδίας.

Ἐπειτα ἤρесе πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὑπογράψασιν, ἵνα τὸ ματρικίον καὶ ἀρχαιοτύπον (4) τῆς Νουμιδίας καὶ εἰς τὴν πρώτην καθέδραν ἦ, καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν Κωνσταντίαν.

ΖΩΝΑΡ. Οὕτω τότε πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις βιβλίου καὶ

(1) ἀλλ' ἕκαστον κτλ. Π. ὅπου παραλείπεται τὰ ἀπὸ τοῦ, ἀλλὰ καὶ ἃ ταῖς τῆς ἀγάπης, ἕως τοῦ, καὶ συλλειτουργός ἡμῶν. — (2) διὰ τοῦτο... λογισμὸν, παραλείπεται ἐν Π. — (3) ἐνταῦθα τὸ τέλος τοῦ Κανόνος ἐν Π. — (4) Χ. Τρ. — ἀρχετύπον οἱ λοιποί.

τάξις ἐτέτακτο, μόναις δὲ ταῖς ὑπερεχούσαις, ὡς ἔστιν εὐρεῖν ἐκ τοῦ τέλους τοῦ παρόντος κανόνος· οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι πρὸς τοὺς χρόνους τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν προετιμῶντο. Τοῦτο οὖν οἱ τῆς συνόδου φυλάττεσθαι διατάττονται, ὥστε τοὺς προχειροτονηθέντας ἐπισκόπους τῶν μεταγενεστέρων προετιμῆσθαι, ταῖς δὲ πρωτεύουσαις ἐκκλησίαις τῆς Νουμιδίας καὶ Νικυριτανίας φυλαχθῆναι τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ χαρτοβασίου καὶ τοῦ ματρικίου τῆς Νουμιδίας. Ἦν γάρ, ὡς ἔοικεν, ἐν τῇ Νουμιδίᾳ ἀπογραφή τις, (αὕτη γὰρ ἐστὶ τὸ ματρικιον), περιέχουσα τινὰ περὶ τάξεως καὶ βαθμῶν τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν· ἀποκεισθαι δὲ ἔδοξε τὸ ματρικιον τὸ ἀρχαιοτύπον εἰς τὴν πρώτην καθέδραν, καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν Κωνσταντίναν.

ΒΛΑΣ. ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐτάχθησαν ἔτι οὐδὲ ὠρίσθησαν κατὰ τὸν τότε καιρὸν οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὠρίσαν οἱ Πιπτερες προτιμᾶσθαι τοὺς προγενεστέρως χειροτονηθέντας. Σήμερον δὲ τοῦτο οὐκ ἐνεργεῖ· ἀλλὰ κατὰ τὴν γενομένην ὑποτύπωσιν παρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τὴν ἐν τῷ χαρτοφυλακείῳ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἀποκειμένην, οἱ θρόνοι τιμῶνται τῶν ἐκκλησιῶν. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἀναφαινόμενον δίκαιον τῆς προγενεσίας ἐνεργεῖ εἰς τὰ τῶν κληρικῶν τάγματα· τιμᾶται γὰρ ἕκαστος κατὰ τὴν προγενεσίαν τοῦ χρόνου τῆς οἰκείας χειροτονίας. Ἐπὶ δὲ τῷ βαθμῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχοντικῶν πάντων (1) τοῦτο οὐ φυλάττεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν προαίρεσιν τῶν σφραγιζόντων ἀρχιερέων ἢ στάσις φιλοτιμεῖται, καὶ ὁ μεταγενέστερος πολλάκις προτιμᾶται τοῦ προγενεστέρου, *διὰ τὸ καταχρηστικῶς καλεῖσθαι βαθμοῦς τὰ ὑψίλκια· κυρίως γὰρ βαθμοῦς καὶ τάγματα λέγομεν τὴν τῶν ἱερέων συστοίχια, τῶν διακόνων, τῶν ὑποδιακόνων, καὶ τῶν ἀναγνώστῶν * (2).

ΑΡΙΣΤ. Οὐ προτιμήσεις τοῦ πρό σου σεαυτὸν, ἀλλ' ἐπισκοπουθήσεις· ὁ δὲ περιφρονῶν τοὺς προτέρους εὐκαταφρόνητος.

(1) X. Tr. — πῶς E. Beuer. — (2) τὰ ἐντὸς * κεῖται ἐν X. Tr. οὐχὶ δὲ παρὰ Beuer. καὶ E. ὅπου τὸ τέλος τῆς ἑρμηνείας ἔχει οὕτω, πῶς τοῦτο οὐ φυλάττεται . . . προτιμᾶται τοῦ προγενεστέρου, θαυμαζῶ· ἀλλὰ λατιν. ὡς τὸ X. Tr.

Ἐν τῇ Ἀφρικῇ τῷ τότε, οὐδὲ ἀλλοχοῦ εἶχον αἱ ἐπισκοπαὶ διαφορὰν τινὰ εἰς τὴν τοῦ θρόνου τιμὴν, ἀλλὰ πᾶσαι ἦσαν ἰσοτιμοί, ὁ δὲ πρῶτος χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος, τοῦ μετ' αὐτὸν χειροτονηθέντος, ἐν τε τῇ καθέδρᾳ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ζητήσεσι ταῖς κανονικαῖς προτιμᾶτο, καὶ οὕτως οἱ ἐφεξῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν ἐπηκολούθουν. Ἴδον γοῦν μὴ κατὰ τὸν τύπον τοῦτον ποιῶντα ἐπίσκοπον ἐν τῇ τῶν Ἄφρων χώρᾳ, ἀλλ' ἀπαυθαδιαζόμενον, καὶ τοὺς προτέρους περιφρονοῦντα, ὠρίσεν ἡ σύνοδος εὐκαταφρόνητον εἶναι καὶ ἀπὸ πάσης συνόδου.

Κ α ν ὶ ν Π Ζ'. (45'.)

Περὶ Κουοδβουλτδέου ἐπισκόπου.

Περὶ Κουοδβουλτδέου ἔτι μὴν τοῦ Κεντυριάτου, ἐπειδὴ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ εἰσενεχθῆναι συνόδῳ, ἐρωτηθεὶς, εἰ ἄρα βούλεται μετ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις ἀποπειραθῆναι, πρῶτον μὲν ὑπέσχετο, τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τοῦτο μὴ ἀρέσκειν αὐτῷ ἀπεκρίνατο, καὶ ἀνεχώρησεν, ἤρесе πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς τῷ αὐτῷ Κουοδβουλτδέῳ κοινωνήσῃ, ἕως οὗ τὸ κατ' αὐτὸν πρᾶγμα περατωθῇ. Τὴν γὰρ ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι, πρὸ τῆς ἐκβάσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ Χριστιανῷ δύναται δοκεῖν.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Κατηγόρησέ τις τοῦ ρηθέντος ἐπισκόπου, καὶ ἠρωτήθη ὁ κατηγορηθεὶς, εἰ βούλεται παρὰ τῇ συνόδῳ μετὰ τοῦ κατηγόρου ἐξετασθῆναι (1)· ὁ δὲ ὑποσχόμενος, μετὰ μικρὸν παρητήσατο, καὶ ἀνεχώρησε· καὶ ἡ σύνοδος ἐψηφίσατο, μηδένα αὐτῷ κοινωνήσῃ ἕως οὗ δικασθῇ· τὴν δὲ ἐπισκοπὴν ἀπὸ τοῦ κατηγορηθέντος μὴ ἀφαιρεθῆναι. Δείκνυται οὖν καὶ τούτου, ὅτι καὶ ὑπὸ κατηγορίαν γένηται τις ἢ καὶ ὑπὸ ἀφορισμῶν, εἰσοῦ λυθῇ τὸ κατ' αὐτοῦ δικαστήριον, ἐπίσκοπός ἐστι, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς οὐκ ἐξωθεῖται.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπειδὴ Κουοδβουλτδέος, τοῦ ἐναντίου αὐτῷ αἰτήσαν-

(1) X. Tr. K. — δικάσασθαι Beuer. 'E.

τος παρά τῆ ἡμετέρᾳ συνόδῳ εἰσενεχθῆναι, πρῶτα μὲν εἰσελθεῖν κατέθετο, ὕστερον δὲ ἀπαρέσκεισθαι εἰπὼν ὑπεχώρησεν, ἔστω ἀκοινώνητος, ἕως τὸ πρᾶγμα περατωθῆ· καθαιρεθῆναι γὰρ πρὸ δίκης, οὐ δίκαιον.

Οὐκ εὐκόλως δὲ τοὺς ἱερατικούς καθαιρεῖσθαι, οὐδ' ἀπὸ τυχούσης προφάσεως. Κἂν γὰρ ὁ Κουοδβουλτδέος οὗτος ἐπίσκοπος παρά τῆ συνόδῳ ταύτῃ κριθῆναι κατέθετο, τοῦ ἀντιδίκου αὐτῷ τοῦτο αἰτήσαντος, εἶτα ὑπεχώρησεν, ὡς ἀπαρεσθεις παρ' αὐτῆ τῆ συνόδῳ κριθῆναι, ἀκοινώνητος μὲν ἔσται, ἕως ἂν κριθῆ, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πέρασ δέξεται, τὴν δ' ἐπισκοπὴν αὐτοῦ οὐκ ἀφαιρεθῆσεται, ἀλλὰ καθέξει ταύτην, ὅτι μηδὲ δίκαιον πρὸ καταδίκης καθαιρεθῆναί τινα.

Κανὼν ΠΗ'. (I)

Περὶ Μαξιμιανοῦ ἐπισκόπου.

Περὶ Μαξιμιανοῦ δὲ τοῦ Βαγενσίου, ἤρρεσεν ἐκ τῆς συνόδου γράμματα δοθῆναι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν λαόν, ἵνα κάκεῖνος ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναχωρήσῃ, κάκεῖνοι ἑαυτοῖς ἄλλον ἀναζητήσωσι.

ΖΩΝΑΡ. Οὗτος ὁ κανὼν προσωπικός ἐστίν.

ΒΛΑΣ. Οὗτος ὁ κανὼν προσωπικός ἐστίν, καὶ ἐρμηνείας οὐ δεῖται.

ΑΡΙΣΤ. Μαξιμιανὸς ὁ Μαγένσιος ἐξωσθήτω τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἄλλος ἀντικαταστήτω. Σαφής.

Κανὼν ΠΘ'. (4Z'.)

Περὶ ἀπολυτικῶν (2) ὥστε τοὺς χειροτονοῦμένους ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν χειροτονοῦντων αὐτοὺς ἐπιστολάς λαμβάνειν, ἐν αἷς ἢ τε ἡμέρα καὶ ὁ ὑπάτος προφέρεται.

Ἐπειτα ἤρρεσεν, ἵνα οἵτινες δῆποτε μετὰ ταῦτα χειροτονῶνται ἀνὰ τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, γράμματα λάβωσι παρὰ τῶν χειροτονοῦντων αὐτοὺς, τῆ χειρὶ αὐτῶν ὑπογεγραμμένα, περιέχοντα τὸν ὑπάτον καὶ τὴν ἡμέραν;

(1) τὸν Κανὼνα τοῦτον, καθὼ προσωπικόν, παραλείπει τὸ Π. — (2) Σ. β. — τὸ, Περὶ ἀπολυτικῶν, οὐ κεῖται παρ' ἄλλοις.

ὥστε μηδεμίαν ἀμφισβήτησιν περὶ ὑστέρων ἢ προτέρων ἀναφυῆναι.

ΖΩΝΑΡ. Εἶπεν ἀνωτέρω, τοὺς ἐπισκόπους κατὰ τοὺς χρόνους καὶ οὗς ἐχειροτονήθησαν, τετάχθαι, ἢτοι προτετιμηθῆσθαι τοὺς προγενεστέρους. Ἴνα οὖν μὴ τινες ἀμφιβολία φύωνται περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκάστου χειροτονίας, ὥρισεν ἡ σύνοδος ἕκαστον τῶν χειροτονοῦμένων παρὰ τῶν χειροτονοῦντων γράμματα λαμβάνειν ὑπογεγραμμένα, περιέχοντα τὸν ὑπάτον, καὶ τὴν ἡμέραν· καὶ ἐκ τοῦ ὑπάτου γὰρ ὁ καιρὸς ἐδείκνυτο, ἐν δημοσίαις ἀπογραφαῖς ἐκάστου τῶν ὑπάτων δηλουμένου πότε ὑπάτευσεν.

ΒΛΑΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀλυσίτελής ἐστίν, διὰ τὸ τὴν προγενεσίαν μὴ ὠφελεῖν τοὺς ἐπισκόπους· εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἐκκλησιαστικούς βαθμοὺς χρησιμεύει· γίνονται γὰρ κατὰ τὴν τούτου περίληψιν τοῖς χειροτονοῦμένοις πιττάκια μετὰ μνηολογήματος εἰς δῆλωσιν τῆς προγενεσίας. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν πς'. κανὼνα τῆς παρούσης συνόδου καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ εἰς τὴν Ἀφρικὴν κεχειροτονημένος, ἐπιφερέσθω τοῦ ἐπιτεθεικότος χεῖρα γραφὴν ἰδιόχειρον, τὴν ἡμέραν ἔχουσαν, καὶ τὸν ὑπάτον.

Διὰ τὸ μὴ τινα ὑπεῖναι ἀμφιβολίαν περὶ τῶν πρῶτον ἢ ὕστερον χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ἐν Ἀφρικῇ, δεῖ τοὺς χειροτονοῦντας αὐτοὺς γράμματα δίδόναι αὐτοῖς οἰκειόχειρα, δηλοῦντα τὴν ἡμέραν καὶ ἣν ἐχειροτονήθησαν, καὶ τὸν ἐκεῖσε τῷ τότε ἄρχοντα.

Κανὼν 4'. (4H'.)

Περὶ τοῦ, τοὺς κἂν ἄπαξ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνόντας μὴ δύνασθαι ἀπὸ ἄλλων προχειρίζεσθαι.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅστις δῆποτε ἐν ἐκκλησίᾳ κἂν ἄπαξ ἀναγνῶ, ἀπ' ἄλλης ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ καταδέχεται (2). Καὶ ὑπέγραψαν. Λυρῆλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι

(1) μὴ κατέχεται. Σ. β. καὶ ὁ Βρ. δὲ λατίν, non tenetur. — (2) ἵνα οὕτω λέγῃ ὁ Καν. ἐν Π.

συνήνεδα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Μυρίοι εἰσὶν οἱ κωλύοντες τοὺς κληρικοὺς κανόνες, καταλιμπάνειν (1) τὰς οἰκείας ἐκκλησίας, καὶ προσέρχεσθαι ἄλλαις. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ παρὼν κανὼν μετὰ προσθήκης ὀρίζει· ἡ δὲ προσθήκη ἐστὶ τὸ, κἂν ἄπαξ ἀνέγνω ἐν ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐκεῖσε καταταγείς, μὴ παραδέχεσθαι παρ' ἑτέρας ἐκκλησίας. Ἰοίκε γάρ, ὅτι προσβάλλοντο τοῦτό τινες ὡς δικαιολόγημα, ὅτι οἱ κανόνες περὶ τῶν χρόνον τινὰ διαρκῆ ποιησάντων ἐν κλήρῳ φασὶν, εἰ δὲ τις ἄπαξ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνέγνω, ἐξέσται αὐτῷ, ὡς μηδενὸς καιροῦ γεγονότος, ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν. Τοῦτο οὖν ἡ σύνοδος ἀνατρέπουσα ἔφη, ὅτι, κἂν ἄπαξ ἀνέγνω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀπρόσδεκτος ἔσται ἐκκλησία ἑτέρα.

ΒΛΑΣ. Τινὲς μὲν λέγουσι περὶ τοῦ κανόνος τούτου, ὅτι βούλεται τὸν καταταγέντα κληρικὸν εἰς ἐκκλησίαν μὴ δεχεσθαι μηδὲ χειροτονεῖσθαι παρ' ἑτέρου ἐπισκόπου, κἂν ἄπαξ ἀνέγνω εἰς ἡν κατατάγη ἐκκλησίαν· προσβάλλοντο γάρ τινες ὡς δικαιολόγημα, τὸ μὴ λογίζεσθαι κληρικὸν ἐκκλησίας, τὸν ἄπαξ ἐν αὐτῇ ἀναγνόντα. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον δικαιολόγημα σαθρὸν ἐστίν· ἀπὸ μόνου γάρ τοῦ καταταγῆναι καὶ σφραγισθῆναι κληρικὸς τις γίνεται, κἂν ἐπ' ἐκκλησίας οὐκ ἀναγνῶ· καὶ ἐρμηνεύουσι τὸν κανόνα εἰς τοὺς δεξαμένους μόνην ἐπικουρίδα παρὰ ἀρχιερέως, καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν εἰπόντας, ὡς ἐν εἴδει ἀναγνώσματος, τὴν πρὸς Τιμόθεον ἀποστολικὴν ἐπιστολὴν, ἣ γοῦν τὸ, Τέκνον, Τιμόθεε, νῆφε ἐν πάσι· καὶ λέγουσι, μὴδὲ τούτους δύνασθαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σφραγίσαντος αὐτοὺς διὰ μόνης ἐπικουρίδος ἐπισκόπου. μεταπίπτειν χωρὶς γνώμης ἐκείνου, καὶ εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν μεταβαίνειν· κἂν γάρ οὐκ ἔφθασαν καταταγῆναι εἰς κλῆρον, ἀλλ' ὁμῶς σφραγίδα ἐπισκοπικὴν ἐδέξαντο, καὶ λογίζονται μέρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ χειροθετήσαντος αὐτούς· καὶ ὁμοίως μοι μάλλον οὗτοι ἀκριβέστερον τὸν κανόνα ἐρμηνεύειν.

(1) τὴν καταλιμπάνειν Κ. Βενετ.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ κἂν ἄπαξ εἰς ἐκκλησίαν ἀναγνοῦς, ὑπ' ἄλλης μὴ δεχέσθω εἰς κλῆρωσιν.

Τὸ ἀλλότριον κληρικὸν ὑφ' ἑτέρου παραδέχεσθαι ἐπισκόπου, πᾶσαι αἱ σύνοδοι διεκώλυσαν· κἂν γοῦν ἄπαξ εἰς ἐκκλησίαν ὁ κληρωθεὶς ἐν αὐτῇ τὰς ἱεράς βίβλους τῷ λαῷ ὑπανέγνω, ὑφ' ἑτέρας εἰς κλῆρον παραδεχθῆναι οὐ συγκεχώρηται.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ἐμφανίζονται τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν πέραν τῆς θαλάσσης ἀποσταλέντων τοποτηρητῶν ἐπισκόπων.

Ἐπὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ αὐγούστου, καὶ Ρουμορίδου τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ὀκτώ καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν Σεκούνδου.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος συμπάση τῇ συνόδῳ προκαθίσας, παρεστῶτων τῶν διακόνων, εἶπε· Λόγου ἀπαιτήσαντος ἡ ὑμετέρα ἀδελφότης παρὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος εἰς ταύτην τὴν σύνοδον προετράπη. Ἐκπαλαι γάρ, ὡς μέμνηται ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη, συνόδου σχεθείσης ἀπεστείλαμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν πρὸς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης τοποτηρητάς, οὓς ἐχρῆν ἐν τῇ συνελεύσει τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης τὴν κίνησιν διηγήτασθαι τῆς ἐξανουθείσης πρεσβείας. Καὶ κἂν ἐν τῇ χθесινῇ ἡμέρᾳ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καθεσθέντων ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιμελῶς ἂ ἔπραξαν ἐψηλαφήσαμεν, ὅμως πρέπει σήμερον τὴν ἀναζήτησιν τῆς χθесινῆς ἡμέρας τοῖς ἐκκλησιαστικῶς πεπραγμένοις ἐκβεβαίωσαι.

Περὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῶν μὴ παραγενομένων ἐν τῇ παρούσῃ συνόδῳ.

Ἡ τάξις οὖν ἀπαιτεῖ τῶν πραγμάτων, ἵνα ἐν πρώτοις παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνιερέων ἡμῶν, τῶν πρὸς ταύτην τὴν σύνοδον εἴτε ἐκ τοῦ Βυζακίου, εἴτε ἀπὸ Μαυριτανίας παραγενομένων, ζητήσωμεν πῶς συμφέρειν ψηφίζονται τῇ παρούσῃ συνόδῳ. Καὶ προσενεγκόντων φιλολογίου, Γέτα, Βενουστιανοῦ, Φιλικιανοῦ, τῶν ἐπισκόπων τῆς Βυζακινῆς χώρας, τὰ γράμματα τῆς τοποτηρησίας, τὰ καὶ ἀναγνωσθέντα, ἔτι

δὲ προσεγγεγκόντων Λουκιανοῦ καὶ Σιλβανοῦ, τῶν τοποτηρητῶν τῆς Μαυριτανίας χώρας τῆς Σιτιφένσης, τὰ γράμματα τῆς τοποτηρησίας, καὶ τούτων ἀναγνωσθέντων, Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τούτων, τῶν ἐγγράφων ἡ ὑφ' ἑαυτοῖς πεπραγμένοις συζευχθεῖν.

Περὶ τῶν τοῦ Βυζακίου ἐπισκόπων.

Νουμίδιος ἐπίσκοπος εἶπε· Προσέχομεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπίσκοπους ἡμῶν τοὺς τῆς Βυζακηνῶν χώρας καὶ Μαυριτανίας Σιτιφένσης εἰς τὴν σύνοδον τοποτηρητὰς ἀποστέλλαι νῦν ζητήσωμεν, ἐὰν τοποτηρηταὶ τῆς Νουμιδίας παρεγένοντο, ἢ δηλαδὴ τῆς Τριπολιτανῆς χώρας, ἢ τῆς Καισαρειανῆς Μαυριτανίας.

Περὶ τῶν τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης ἐπισκόπων.

Λουκιανὸς καὶ Σιλβανὸς ἐπίσκοποι, τοποτηρηταὶ τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, εἶπον· Βραδέως πρὸς τοὺς τῆς Καισαριανῆς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἢ συνοδικῆ ἦλθεν· ἐπεὶ κάκεινοι λοιπὸν εἶχον φθάσαι, ὅμως ἐλεύσονται πάντως· καὶ θαρροῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὅτι εἰτιδήποτε ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ πραχθήσεται, καὶ αὐτοὶ ἀναμφιβόλως τὰς ἰδίας συναινέσεις παρέξοιεν.

Περὶ τῶν τῆς Νουμιδίας ἐπισκόπων.

Ἀλύπιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Νουμιδίας εἶπεν· Ἡμεῖς μὲν ἀπὸ τῆς Νουμιδίας ἦλθομεν, ἐγὼ τε καὶ οἱ ἀγιώτατοι ἀδελφοὶ Λύγουστίνος καὶ Ποσειδίου· ἀλλ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς Νουμιδίας τοποτηρηταὶ πεμφθῆναι οὐκ ἠδύναντο, ὅτι ἀκμὴν τῷ θορύβῳ τοῦ τιρωνάτου οἱ ἐπίσκοποι ἰδίαις ἀνάγκαις ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπασχολοῦνται ἐμποδιζόμενοι· ἐπεὶ καὶ τὴν συνοδικὴν τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης τῷ ἀγιωτάτῳ γέροντι Σαγκτίππῳ ὡς ἀνήγαγον, συνέϊδε περὶ τῆς παρουσίας ζητήσεως σύνοδον καταμνησθῆναι, ὅπως καταρτισθεῖσα τοποτηρησῆαι πρὸς ταύτην ἀποσταλῆ τὴν σύνοδον· ἀλλὰ δευτέροις γράμμασιν ἐμοῦ τοῦτον ἀναμνήσαντος, ἀπελογήσατο δι' οἰκείων γραμμάτων περὶ τοῦ ἀπὸ τῶν τιρώνων ἐμποδισμοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἶπον. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον, ὅτι οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ καὶ συνεπίσκοποι ἡμῶν, οἱ ἐκ τῆς Νουμι-

δίας, ὅτε τὰ πεπραγμένα τῆς συνόδου λάβωσιν, εὐθέως καὶ τὰς ἰδίας παρέξουσι συναινέσεις, καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν σπουδάσουσιν ὅσαδ' ἴκωτε ἀρέσουσιν. Ἀνάγκη τοίνυν ἐστὶ τῇ φροντίδι τῆς καθέδρας ταύτης προνοηθῆναι, τοῦτο αὐτὸ τοῖς προλεχθεῖσιν ἐμφανῆς καταστῆναι.

Περὶ τῶν Τριπολιτανῶν ἐπισκόπων.

Περὶ τῶν ἀπὸ Τριπόλεως ἀδελφῶν ἡμῶν τοῦτο ἠδυνήθη γινῶναι, ὅτι Δουκλίτιον ἀδελφὸν ἡμῶν ἀπέστειλαν τοποτηρητὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπαντῆσαι οὐκ ἠδυνήθη, τοῦτό τινες τῶν τέκνων ἡμῶν διεβεβαίωσαντο, ἐλθόντες ἐκ τῆς προλεχθείσης χώρας, ὅτι ὁ μνημνευθεὶς Δουκλίτιος εἰς πλοῖον εἰσῆλθε, καὶ δεῖ πιστεῦσαι τινα παρολκὴν ἐκ τοῦ χειμῶνος αὐτῷ συμβῆναι, τὴν αὐτὸν ἀναγκάσασαν βραδύναι. Ὅμως καὶ περὶ τούτων, ἐὰν ἀρέσκῃ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὁ αὐτὸς τύπος φυλαχθεῖν, ἵνα τὰ ἀρέσαντα τῇ συνόδῳ πρὸς αὐτοὺς ἀποσταλῶσιν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Τὰ θεισθέντα ὑπὸ τῆς σῆς ἀγιωσύνης πᾶσιν ἀρέσκει.

ΩΝΑΡ. ΒΑΣ. Πολλὰ μὲν ἡ γραφὴ αὕτη διέξεισι περὶ τῶν μὴ στείλάντων εἰς τὴν σύνοδον ταύτην τοποτηρητὰς. Ἀπολογησαμένων δὲ ὕστερον ὑπὲρ ἐκείνων τινῶν, ἔδοξε συγγνωμνηθῆναι αὐτοὺς, εἰ κάκεινοι δέχονται ὅσα τῇ συνόδῳ ἀρέσει καὶ ψηφισθήσεται.

Κανὼν 4Α'. (4Θ'.)

Περὶ τοῦ, τοῖς Δονατισταῖς συνελθεῖν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ εἰς ψηλάφησιν ἐλθὼν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, λογιζομαι ὀφείλειν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις βεβαιωθῆναι· ἡ γὰρ ὑπόσχεσις (1) πάντων ἡμῶν τοῦτο προεβάλετο, ὀφείλειν ἕνα ἕκαστον ἡμῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καθ' ἑαυτὸν συνελθεῖν τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν Δονατιστῶν, ἢ προσζευξαι ἑαυτῷ γείτονα ἕτερον, ἵνα ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ἐν ἑκάστη πόλει καὶ τόπῳ διὰ τῶν ἀρχόντων, ἢ τῶν πρῶτα φερόντων ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις συνέλθωσι· τοῦτο ἐὰν ἀρέσκῃ πᾶσι,

(1) ἰνταῦθα ἀρχεται ὁ Καν. ἐν Π. καὶ λέγει εἰς τὸ, συνελθωσι.

παραγγελοῦν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πᾶσιν ἀρέσκει, καὶ πάντες τούτο τῇ ἡμετέρα ὑπογραφῇ ἐκυρώσαμεν. Αἰτοῦμεν ἔτι μὴν, ἵνα ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς ὀφειλούσαις ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποπεμφθῆναι, ὑπὲρ πάντων ἢ σὴ ὑπογράψῃ ἀγιωσύνη. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν δοκῇ τῇ ὑμετέρα ἀγάπῃ, ὁ τύπος τῆς πρὸς ἐκείνους συνελεύσεως ἀναγνωσθεῖν, ὅπως τοῦτον τὸν νόμον τῆς ἐπακολουθήσεως πάντες, ἐὰν ἀρέσκῃ, κρατήσωμεν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἀναγνωσθεῖν. Λαῖτὸς νοτάριος ἀνέγνω.

ΖΩΝΑΡ. Ἔδοξε τῇ συνόδῳ, ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει τοῖς προέχουσι τῶν Δονατιστῶν ὁμοῦ γενέσθαι, ἢ καὶ ἕτερον ἐπίσκοπον προσλαβέσθαι, καὶ ὁμιλῆσαι αὐτοῖς καὶ διαλεχθῆναι, ἢ διὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πρωτευόντων ἐν ταῖς χώραις προσκαλεῖσθαι αὐτοὺς, τουτέστιν εἰ μὴ ἐκόντες συνέρχονται.

ΒΛΑΣ. Ὁ τύπος τῆς πρὸς τοὺς Δονατιστὰς συνελεύσεως, καὶ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ συνελεύσει λαληθέντα, εἰδικά εἰσι περὶ τῶν Δονατιστῶν.

ΑΡΙΣΤ. Ἐκαστος τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν Δονατιστῶν συνελθέτω, ἢ προσλαβέσθω καὶ τὸν γείτονα, ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἀνέλθωσι.

Σπεύδοντες οἱ θεῖοι Πατέρες προσενῶσαι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς Δονατιστὰς, οἳ τινες ἐξ αὐτῆς κακῶς ἑαυτοὺς ἀπέσχιον, αὐτὸν διέλειπον παρακαλοῦντες αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς παλαιᾶς πλάνης, καὶ τὴν ἀλήθειαν παραδέξασθαι. Διὰ τοῦτο γοῦν ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ ἔτι δεῖν εἶναι, ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καθ' ἑαυτὸν τοῖς τῶν Δονατιστῶν ἀρχηγοῖς προσελθεῖν, ἢ καὶ ἕτερον προσλαβέσθαι γείτονα, καὶ μετ' αὐτοῦ συνελθεῖν αὐτοῖς, καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν τὰ ἐν τῷ ἐφεξῆς κανόνι ῥητῶς γεγραμμένα· καὶ εἰ μὴ πεισθῶσιν οὕτω παρακαλούμενοι, διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀπελθῆναι τῶν ἐκκλησιῶν, ὧν ἐπέβησαν.

Κανὼν 4B'.

Ὁ τύπος τῆς πρὸς τοὺς Δονατιστὰς συνελεύσεως.

Ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπε (1)· Τὸ παρά τῆς αὐθεντίας ἐκείνης τῆς μεγίστης καθέδρας ἡμῶν ἐπιτραπὲν αἰτοῦμεν τὴν ὑμετέραν τιμιότητα ἀναγνωσθῆναι (2), καὶ εἰς πέρας ἀχθῆναι κελεύσαι. Ἀναγνωσθείσης δὲ τῆς κελεύσεως καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐντιθεμένης, ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπε· Τὸ διὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος πρὸς τοὺς Δονατιστὰς ὀφείλον ἀπενεχθῆναι ἐντολικὸν ἀκοῦσαι, καὶ πεπραγμένοις ἐμβαλεῖν, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποκομίσει καταξιῶσατε, καὶ τὴν τούτων ἀπόκρισιν πάλιν διὰ τῶν ὑμετέρων πεπραγμένων ἡμῶν ἐμφανίσαι. Συνερχόμεθα ὑμῶν, αὐθεντικῶς ἀποσταλέντες ἐκ τῆς ἡμετέρας καθολικῆς (3) συνόδου, ἐπιθυμοῦντες χαρῆναι περὶ τῆς ὑμετέρας διορθώσεως· ἐπιστάμεθα γὰρ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου εἰπόντος· Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται· ὑπέμνησε δὲ καὶ διὰ τοῦ Προφήτου, ὥστε ἔτι μὴν καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις λέγεσθαι ἀδελφοῖς ἡμῶν, λέγειν ἡμᾶς, Ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. Ταύτην τοίνυν τὴν ἐξ ἀγάπης εἰρηνικῆς ἐρχομένην ἡμετέραν ἀνάμνησιν ἐξουθενῆσαι οὐκ ὀφείλετε, ἵνα ἐὰν τίποτε ἀληθείας (4) ἔχειν ἡμᾶς οἴσθε, ἀντιλαβέσθαι (5) τούτου μὴ ἀμφιβάλητε· τουτέστιν, ἵνα συναχθείσης συνόδου ὑμῶν ἐπιλέξῃσθε ἐξ ὑμῶν αὐτῶν τοὺς ὀφείλοντας τὸ πρᾶγμα ἐμπιστευθῆναι τῆς τοιαύτης ὑμῶν δικαιολογίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς δυνηθῶμεν τὸ αὐτὸ ποιῆσαι· τουτέστιν, ἵνα ἐκ τῆς ὑμετέρας συνόδου ἐπιλεγῶσιν οἱ ὀφείλοντες μετὰ τῶν ἐξ ὑμῶν ἐπιλεγέντων ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ, πᾶν τὸ τῆς ζῆ-

(1) Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Βευσρ. — (2) [καὶ ταῖς πεπραγμένοις ἐντιθεῖναι] Βρ. λατιν. et postis innecti. — (3) Ἰουδ. X. Τρ. Βρ. λατιν. — αὐθεντικῆς Βευσρ. — (4) ἀληθῆς X. Τρ. — (5) ἀντιλαμβάνεσθαι X. Τρ.

τήσεως ἐχόμενον, τὸ τὴν ὑμετέραν ἀφ' ἡμῶν κοινωνίαν χωρίζον, εἰρηνικῶς ἐξετάσαι, καὶ κἂν ὀψέποτε τῇ βοήθειᾳ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τέλος ἢ παλαιὰ δέξηται πλάνη, μὴ ποτε διὰ πείσμα ἀνθρώπων ἀσθενεῖς ψυχαὶ καὶ ἄπειροι λαοὶ ἱεροσύλῳ τινὶ χωρισμῷ ἀπόλωνται. Ἐὰν γὰρ τοῦτο ἀδελφικῶς καταδέξησθε, εὐχερῶς ἢ ἀλήθεια διαφανήσεται· εἰ δὲ τοῦτο ποιῆσαι μὴ θελήσετε, ἡ ἀπιστία ὑμῶν εὐθέως γνωρισθήσεται. Καὶ ἀναγνωσθέντος τοῦ τοιούτου τύπου, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πάνυ ἀρέσκει· τοῦτο γενήσεται. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Αὕτη ἡ σύνοδος κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβευτῶν πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας ἀποστέλλει.

Τῷ ἐνδοξοτάτῳ βασιλεῖ Ὀνωρίῳ αὐγούστῳ τῷ ἑκτῷ ὑπάτῳ, τῇ πρὸ δεκαἕξ καλανδῶν Ἰουλίῳ, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς βασιλικῆς Σεκούνδης. Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἀνεδέξαντο Θεάσιος καὶ Εὐόδιος κατὰ τῶν Δονατιστῶν, ἐν ᾗ συνόδῳ συνετάχθη κομμονιτόριον περιέχον οὕτως.

ΖΩΝΑΡ. Ἐζητήθη ἀναγνωσθῆναι τῇ συνόδῳ, ἃ ἐνετάλθησαν εἰπεῖν οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τοὺς Δονατιστάς· τὰ δὲ ἦσαν τοιαῦτα, ὡς ἀπὸ τῶν πρέσβεων λεγόμενα, ὅτι συνεργόμεθα ὑμῖν αὐθεντικῶς, ἡγουν ἐξουσίαν λαβόντες παρὰ τῆς συνόδου, προσμιλῆσαι ὑμῖν ἐπιθυμοῦντες, χαρῆναι ἐπὶ τῇ διορθώσει ὑμῶν. Οἶδαμεν γὰρ τὸν Κύριον μακαρίζοντα τοὺς εἰρηνοποιούς, καὶ μὴ θέλοντας ὑμᾶς καλεῖσθαι ἀδελφοὺς ἡμῶν ἀλλ' ἀποσχίζοντας ἀφ' ἡμῶν, ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. Διὸ μὴ ἐξουθενήσητε τὴν ἐξ ἀγάπης εἰρηνικὴν ἀνάμνησιν ἡμῶν, τουτέστιν, ὅτι ἀναμνησόμεθα ὑμᾶς τῶν σφαλμάτων ὑμῶν. Ἀλλ' ἐὰν οἴεσθε ἀληθείας ἔχεισθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι ταύτης, ἡγουν ὑπεραγωνισασθαι τῆς νομιζομένης ὑμῖν ἀληθείας μὴ ἀμφιβάλητε. Ἐπιλέξασθε δὲ τινὰς ἐξ ὑμῶν τοὺς διαλεχθησομένους τοῖς ἐπιλε-

γνησομένοις ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου, περὶ τῶν χωριζόντων ὑμᾶς ἐκ τῆς ἡμῶν κοινωνίας, ἵνα, κὰν βραδέως τέλος ἡ παλαιὰ δέξηται πλάνη, μὴ ποτε διὰ πεισμα, ἢτοι διὰ ματαίαν ἔνστασιν, ἀνθρώπων ἀπόλωνται ἀσθενεῖς ψυχαί, καὶ ἄπειροι λαοί, (ἄπειροι ἢ κατὰ πλῆθος, ἢ δι' ἀπλότητα καὶ ἀγνοίαν τοῦ καλοῦ,) χωριζόμενοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἱεροσύλω χωρισμῶ. Τὸ γὰρ ψυχὰς ἀνθρώπων, ἱερὸν οὐσας καὶ θεῖον χρῆμα, ἀπόλλυσθαι ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἱεροσυλίαν ἐκάλεσαν, ὡς συλουμένων τῶν ἱερῶν ψυχῶν παρὰ τῶν ἀπατώντων αὐτάς, ἢ ὅτι μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας τὰ ἱερά μετιόντες, ὡς δὲ αὐτοῖς δοκοῦν αὐτὰ ψηλαφῶντες, καὶ μεταχειριζόμενοι, συλῶσιν αὐτά, μὴ χρώμενοι αὐτοῖς κατὰ τὸ τοῦ Δεσπότης θέλημα· ὁ γὰρ παρὰ γνώμην τινὸς ψηλαφῶν πρᾶγμα αὐτοῦ, κλέπτῃς κρίνεται τοῖς τῆς πολιτείας θεομοῖς.

ΒΛΑΣ. Οὔτε τὰ ἐν τῇ παρούσῃ ὁμιλίᾳ ἐρμηνείας δέονται· ἰδικὰ γὰρ εἰσι περὶ Δονατιστῶν.

ΑΡΙΣΤ. Ἰπὼ τὰ πρὸς τοὺς Δονατιστὰς λεχθησόμενα, τάδε· Ἐπιθυμοῦμεν χαρῆναι ἐπὶ τῇ ὑμῶν διορθώσει· ἐκελεύσθημεν γὰρ καὶ πρὸς τοὺς μὴ ἀνεχομένους εἶναι ἡμῶν ἀδελφοὺς λέγειν, ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. Διὸ συνεργόμεθα ὑμῖν, καὶ ὑπομιμνήσκομεν, ὡς ἂν εἴ τινα δικαιολογίαν ἔχειν αἴεσθε, ἐπιλέξασθε τοὺς ταύτην πιστευθησομένους, ἀπαντῆσαι ὀφείλοντας ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ· εἰ δὲ μὴ, ἢ ἀπιστία ὑμῶν ἐντεῦθεν γνωρισθῆ. σαφῆς.

Κα ν ὦ ν ΙΓ'. (Ρ'.)

Τὸ Κομμονιτόριον, ὅπερ ἔλαβον οἱ κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβευταί.

Κομμονιτόριον τοῖς ἀδελφοῖς Θεασίῳ καὶ Εὐοδίῳ, τοῖς πεμφθεῖσι πρεσβευταῖς ἐκ τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου, πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ θρησκευτικωτάτους αὐτοκράτορας. Ἐνίκα τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ τοῖς εὐσεβεστάτοις προσέλθωσι (1) βασιλεῦσι, τούτοις ἐμφανίσουσι, ποίῳ τρόπῳ τελείᾳ τῇ παύρησίᾳ κατὰ τὴν τοῦ ἀνωτέρου

(1) προσελθεῖσι Βενερ. Κ. 'Ε.

ἐνιαυτοῦ σύνοδον οἱ πρωτεύοντες τῶν Δουατιστῶν τοῖς πολυχνιωτικοῖς πεπραγμένοις συνελθεῖν προετράπησαν· ἵνα, εἰ ἐθάρρουν τοῦ οἰκείου δόγματος ἀντιλαβέσθαι, ἐπιλεγέντων τινῶν ἱκανῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, μεθ' ἡμῶν εἰρηνικῶς ἀμφέβαλλον, καὶ ἡμερότητι Χριστιανικῇ ἀναμφιβόλως εἶχον ἐπιδείξαι, εἰ τίποτ' (1) ἀληθείας μετεἶχον, ὅπως ἐκ τούτου ἡ καθολικὴ εἰλικρινότης, ἡ ἔκπαλαι τοῖς ἀνωτέρω διαλάμφασα χρόνοις, καὶ νῦν ὁμοίως διὰ τῆς ἀπειρίας καὶ μονοτονίας τῶν ἀντιλεγόντων ἐγνωρίζετο, ἀλλ' ἐπειδὴ τῷ μὴ θάρρειν συνέιχοντο, σχεδὸν οὐδὲν ἐτόλμησαν ἀποκρίνασθαι. Διό, ἐπειδὴ ἐπιτοσκοπικὴ καὶ εἰρηνικὴ τάξις περὶ τοὺς τοιούτους πεπλήρωται, κάκεῖνοι τῇ ἀληθείᾳ μὴ δυνηθέντες ἀποκριθῆναι, εἰς ἀτόπους βίας μετεστράφησαν, ὡς πολλοὺς ἐπιτόσκοπους, καὶ πολλοὺς κληρικοὺς, ἵνα τὸ περὶ τῶν λαϊκῶν σιωπήσωμεν, ἐπιβουλαῖς συσχεῖν, καὶ τισι δὲ ἔτι μὴν ἐκκλησίαις ἐπέβησαν, καὶ ἄλλαις ἐπελθεῖν ὁμοίως ἐπειράθησαν, τῆς αὐτῶν φιλανθρωπίας λοιπὸν ἔστι προνοήσασθαι, ἵνα (2) ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἡ αὐτοὺς ὀρησκευτικῇ γεννήσασα γαστρὶ, καὶ τῇ βεβαιώσει τῆς πίστεως ἐκηθρέψασα, τῇ αὐτῶν ἔτι μὴν προνοία ὀχυρωθῇ· μὴ ποτε προπετεῖς ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν χρόνων φόβῳ τινὶ τῶν ἀσθενῶν λαῶν καταδυναστεύσωσιν, ἐπειδὴ ὑποπεῖθοντες τούτους ἀποφαιλίσαι οὐ δύνανται. Ἐγνωσταὶ γάρ, καὶ πολλάκις τοῖς νόμοις ἐκβοᾶται, τῶν παρασυναγόντων ἢ βδελυκτῆ πληθὺς ποῖα διαπράττεται, ἅτινα καὶ πολλάκις τοῖς θεσπίσμασιν αὐτῶν τῶν προλεχθέντων εὐσεβεστάτων αὐτοκρατόρων κατεδικάσθησαν· κατὰ οὖν τῆς ἐκείνων μαγίας δυνάμεθα συμμαχίας θείας τυχεῖν, οὐκ ἀήθους δέ, οὐδὲ ἀλλοτρίας, ἀπὸ τῶν

(1) εἴτε ποτ' ἀληθείας ἴουσι.—(2) ὁ Κανὼν ἐν II. ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Λίγησας δαί ἵνα κτλ., καὶ λήγει εἰς τὸ, παρασχίθη.

ἁγίων Γραφῶν, ὅποτεν Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ὡς ταῖς ἀληθιναῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων δεδήλωται, τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῆ ἀπεκίνησε βοήθεια (1). Ἡμεῖς τοίνυν τοῦτο αἰτοῦμεν, ἵνα ταῖς καθολικαῖς τάξεσι τῶν ἐκκλησιῶν, ἀνά ἐκάστην πόλιν καὶ ἀνά διαφόρους τόπους τῶν γειτονεουσῶν ἐκάστων κτήσεων, ἀνυπερθέτως παραφυλακῆ παρασχεθῆ. Ἄμα δὲ (2) καὶ τοῦτο δεῖ αἰτῆσαι, ὥστε τὸν νόμον τὸν ἐκτεθέντα παρὰ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης πατέρος αὐτῶν Θεοδοσίου (3), τὸν περὶ τῶν δέκα τοῦ χρυσοῦ λιτρῶν, τὸν κατὰ τῶν χειροτονοῦντων καὶ χειροτονοῦμένων αἵρετικῶν φυλάξωσιν, ἔτι μὴν καὶ κατὰ τῶν κητόρων τῶν παρ' οἷς ἡ ἐκείνων εὐρεθῆ συναγωγῆ· εἴθ' οὕτως βεβαιωθῆναι τὸν τοιοῦτον νόμον κελεύσωσιν, ὡς ἰσχύειν κατὰ τούτων, ὧν διὰ τὰς ἐπιβουλάς οἱ τῆς καθολικῆς προτραπέντες διαμαρτυρίαν ἀπέθεντο, ἵνα καὶ τούτῳ τῷ φόβῳ ἐκ τοῦ ποιεῖν σχίσματα καὶ ἀπὸ τῆς τῶν αἵρετικῶν φαυλότητος παύσωνται, οἱ τῆ κατανοήσει τῆς αἰωνίας κολάσεως καθαρθῆναι καὶ διορθωθῆναι ὑπερτιθέμενοι. Ἰκάκεῖνο (4) ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα τῆ αὐτῶν εὐσεβείᾳ ὁ μέχρι τοῦ παρόντος νόμος ἐπαναληφθείη (5), ὁ τὴν εὐχέρειαν τῶν αἵρετικῶν ἀφαιρούμενος τοῦ εἶτε ἀπὸ κληρονομιῶν, εἶτε ἀπὸ διαθηκῶν τούτους δύνασθαι λαμβάνειν τί ποτε, ἢ καταλιμπάνειν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ εἶτε τι καταλιμπάνειν, εἶτε λαμβάνειν τὰ δίκαια, καὶ ἀφέληται τῶν τῆ μανίᾳ τοῦ ἰδίου πείσματος τυφλωθέντων καὶ ἐν τῆ τῶν Δονατιστῶν πλάνῃ ἐπιμένειν βουλομένων. Ποῖς δὲ τῆ κατανοήσει τῆς ἐνότητος καὶ εἰρήνης ἑαυτοῦς διορθώσασθαι βουλομένοις, ὑπερκειμένου τοῦ τοιοῦτου νόμου, ἀνοιχθείη ἢ ἀκρόασις τοῦ λαμβάνειν κληρονομίαν; εἰ καὶ ἔτι τούτοις αὐτοῖς ἐν τῆ

(1) Πράξ. ΚΑ', 33. ΚΓ', ΚΔ', ΚΕ'. — (2) Καν. ΡΑ'. ἐν Π. — (3) Κώδ. Θεοδ. 21, 38 καὶ 39 — (4) Καν. ΡΒ'. ἐν Π. — (5) 4. Κώδ. Θεοδ. 4. 16.

τῶν αἰρετικῶν πλάνη καθαστῶσι, προσαρμόζει τίποτε ἀπὸ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας, ἐξηρημένων ἐκείνων δηλαδή, οἵτινες, μετὰ τὸ εἰς δίκην ἀναχθῆναι, ἐλογίσαντο ὀφείλειν πρὸς τὴν καθολικὴν μετελθεῖν· περὶ γὰρ τῶν τοιούτων πιστευτέον ἐστὶ, μὴ τῷ φόβῳ τῆς οὐρανίου κρίσεως, ἀλλὰ τῇ ἀπληστίᾳ τῆς γήινης λυσιτελείας, τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιποθῆσαι. Πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι, τῆς βοηθείας χρεια ἐστὶ τῶν δυναστειῶν ἐκάστης ἐπαρχίας ἰδίας· καὶ ἄλλο δὲ εἰτιδῆποτε κατανοήσουσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι λυσιτελοῦν, τοῦτο διαπράττεσθαι καὶ ἐξανύειν αὐτεξούσιον ψηφίζόμεθα τοποτηρησίαν(1). Κακεῖνο δὲ πρὸς τούτοις ἤρεσεν, ἵνα γράμματα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνλεύσεως πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους βασιλεῖς καὶ τὰς ὑπερεχούσας ἐξουσίας (2) ἀποσταλῶσι, δι' ὧν πληροφοροῦνται, ὡς τῇ συναινέσει πάντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ εὐτυχέστατον κομιτάτον τοὺς τοποτηρητὰς παρ' ἡμῶν εἶναι ἀποσταλέντας· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς γράμμασι πάντας ἡμᾶς ὑπογράψαι βραδύτατόν ἐστι, ἵνα μὴ ταῖς ἐκάστου ἡμῶν ὑπογραφαῖς τὰ αὐτὰ γράμματα φορτωθῶσιν, αἰτοῦμεν, ἀδελφεὲ Αὐρήλιε, ἵνα ἐν τούτοις ἢ σὴ ἀγάπη ὑπογράψαι ἐπ' ὀνόματι πάντων ἡμῶν καταξιώσῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν. Γράμματα ἔτι μὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας πέμψαι δεῖ, ἵνα ἕως οὗ ὁ Κύριος τοὺς τοποτηρητὰς ὑποστρέψαι πρὸς ἡμᾶς καταξιώσῃ, παραφυλακὴν ἀνὰ τὰς τῶν πόλεων τάξεις, καὶ κτήτορας τῶν χωρίων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιμερίσωσιν. Ἔτι μὴν δεῖ προσζευξαι καὶ περὶ τοῦ Αἰκυτίου, ἵνα ἡ ἀναίδεια αὐτοῦ ἐξωθηθῇ ἀπὸ τῶν διοικήσεων, ἃς ἐκ τῶν φροντιστῶν τῆς ἐν Ἰππῶνι ἐκ-

(1) ἐνταῦθα λέγει ὁ Καν. ΡΒ'. ἐν II. — (2) ἀξίας ἰουστ.

κλησίας ἱερατικῶν δικαίων πρὸς ἑαυτὸν διεκδικεῖ. Καὶ γράμματα δὲ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας περὶ τοῦ παραθέσθαι τοὺς τοποτηρητὰς πεμφθῆναι ὀφείλουσι, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δὲ, ὅπου ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Καὶ ὑπέγραψαν. Ὁμοίως Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παρاناγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Τῶν Δονατιστῶν μὴ δεξαμένων τὴν πρὸς αὐτοὺς τῆς συνόδου πρεσβείαν, οἱ Πατέρες ἀθροισθέντες, πάλιν πρεσβείαν στείλαι κατ' αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα Ὀνώριον ἐβουλεύσαντο, (ἦρχε γὰρ τότε τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Ἰσπερίων Ὀνώριος), καὶ τοῖς στελλομένοις ἔγγραφον ἐνταλτήριον δεδώκασι, εἰς ὑπόμνησιν ὧν ἐμελλον πρὸς τὸν βασιλέα εἰπεῖν, ὃ κομμονιτόριον ὠνόμασαν. Ἦσαν δὲ τὰ ἐντεταλμένα ταῦτα, ὅτι μετὰ παύσεως ἡμῶν προσκαλεσαμένων τοὺς πρωτεύοντας τῶν Δονατιστῶν συνελθεῖν, καὶ εἰ θαρροῦσιν ἀντιλαβέσθαι τοῦ οἰκείου δόγματος, ὅπως καὶ νῦν ἐγνωρίζετο, ἀντὶ τοῦ, καὶ νῦν ἐφανεροῦτο διὰ τῆς ἀπειρίας καὶ μονοτονίας, ἧγουν τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς αὐτογνώμου (1) ἐνστάσεως τῶν ἀντιλεγόντων, ἢ καθολικῆ εἰλικρινότητος, ἢ καθαρότητος δηλαδὴ τῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δογμάτων· εἰ γὰρ συνήλθον, φησὶν, ἐγνώσθησαν ἂν ὅτι ἐξ ἀμαθείας καὶ ματαίας ἐνστάσεως ἐνίστανται περὶ τῶν δοξάζουσιν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐθάρρουν, οὐδὲν σχεδὸν ἀπεκρίθησαν. Ἐπεὶ οὖν ὅσα ἔδει ἡμᾶς ὡς ἐπισκόπους ποιῆσαι, εἰρηνικῶς ἐποιήσαμεν, ἐκεῖνοι δὲ εἰς ἀτόπους βίας μετεστράφησαν καὶ ἐπιβουλὰς, τῆς βασιλικῆς φιλάνθρωπίας φασὶν εἶναι φροντίσαι, ἵνα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὀχυρωθῇ, ἢ τούτους γεννήσασα ὀρθοδοξία, καὶ ἐκθρέψασα ἐν τῇ βεβαιώσει τῆς πίστεως, ἧγουν βεβαίαν αὐτοῖς τὴν πίστιν πικραδοῦσα, μὴ ποτε ἀναιδεῖς ἄνθρωποι καταδυναστεύσωσι τῶν λαῶν, φόβον αὐτοῖς ἐπάγοντες· πειθοῖ γὰρ

(1) αὐτογνωμόνου Βιυερ.

τούτους οὐ δύνανται ἀποφραύσαι, ἀντὶ τοῦ, εἰς τὰ φαῦλα καὶ εἰς τὴν ἐκυτῶν κακίαν ἐλκύσαι· οἷα γὰρ οἱ παρασυνάγοντες διαπράττονται, ἔγνωσται τοῖς νόμοις. Αἰτοῦσιν οὖν τυχεῖν συμμαχίας οὐκ ἀσυνήθους, οὐδὲ ἀλλοτρίας τῶν Γραφῶν, ἀλλ' οἷας καὶ ἡ Θεία Γραφή μέμνηται· καὶ τὴν τῶν Πράξεων βίβλον παράγουσι περὶ τοῦ ἀγίου Παύλου λέγοντος (1), ὅτι κάκεινος τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῆ βοηθείᾳ διεκρούσατο· σύμπνοιαν δὲ τῶν ἀτάκτων, ἢ τῶν ἐν τῇ ἱερῷ συσχόντων αὐτὸν λέγουσιν, ὅτε ἠγνίσθη, καὶ οἱ ἐξ Ἀσίας Ἰουδαῖοι ἠρέθισαν κατ' ἐκείνου τὸν λαόν, ὅτε μετὰ στρατιωτῶν καταβᾶς ὁ χιλιάρχος ἐξήρπασεν αὐτὸν τῶν ζητούντων αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἢ τὴν συστροφὴν τῶν τεσσαράκοντα Ἰουδαίων, οἱ ἀνεθεμάτισαν ἐκυτοῦς μὴτε φάγειν, μὴτε πιεῖν, ἕως ἂν ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον (2)· καὶ τότε γὰρ ὁ χιλιάρχος μαθὼν τοῦτο, διὰ στρατιωτῶν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν ἔστειλε πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φήλικα, ἢ καὶ ἄμφω ταῦτα λέγουσι. Ζητοῦσιν οὖν ὁμοίως καὶ οὗτοι ταῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκκλησίαις, καὶ ταῖς ἐν διαφόροις τόποις, παρασχεθῆναι φυλακὴν· φυλάττεσθαι δὲ καὶ τὸν νόμον τὸν παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τεθέντα, ὥστε δέκα χρυσίου λίτρας ζημιοῦσθαι τοὺς χειροτονοῦντας αἰρετικούς καὶ τοὺς χειροτονουμένους, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους αὐτοὺς ἐν κτήσεσιν οἰκείαις· κρατεῖν δὲ αὐτὸν καὶ κατὰ τῶν Δονατιστῶν, ἵνα, καὶ διὰ τὸν φόβον τοῦτον τῆς ζημίας παύσωνται ποιεῖν σχίσματα οἱ αἰρετικοί, οἳ τινες τῷ φόβῳ τῆς αἰωνίου κόλασεως οὐ διορθοῦνται. Αἰτοῦσι δὲ ἀνανεωθῆναι καὶ τὸν νόμον τὸν Θεσπίζοντα τοὺς αἰρετικούς μὴτε κληρονομίαν λαμβάνειν, μὴτε δωρεάν, καὶ κρατεῖν αὐτὸν καὶ κατὰ τῶν Δονατιστῶν· εἰ δὲ τινες ἐξ αὐτῶν διορθώσονται, κατὰ τούτων τὸν νόμον χώραν μὴ ἔχειν· εἰ δὲ περὶ κληρονομίας τινὲς τῶν Δονατιστῶν εἰς δικαστήριον ἤδη ἐλκύσθησαν, ἐκνικωμένης ἐξ αὐτῶν, ὡς αἰρετικῶν, κληρονομίας, ἢ ληγάτου, ἢ τινος κέρδους περιελθόντος αὐτοῖς, καὶ μετὰ τὸ ἐναχθῆναι

(1) Πράξ. ΚΒ'. — (2) Πράξ. ΚΓ', 12, 13.

προσέλθωσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὗτοι, φασιν, οὐ πιθεύονται ὅτι καταγνόντες τῆς αἰρέσεως αὐτῶν προσέρχονται, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ζημιωθῆναι τὰ χρήματα, οὐδὲν οὖν ἐκ τοῦ προσιέναι κερδήσουσι. Χρεία δέ, φασί, βοηθείας καὶ ἐκ τῶν δυναστειῶν ἐκάστης ἐπαρχίας, ἤγουν τοῦ βοηθεῖν ταῖς ἐκκλησίαις τοὺς ἐκάστης ἐπαρχίας ἄρχοντας· οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ δυνάσται τῶν ἐπαρχιῶν· ἐκχωροῦμεν δέ, φασί, τοῖς στελλομένοις αὐτεξουσίαν τοποτηρησίαν, ὥστε καὶ ἄλλο εἴ τι νοήσουσιν ἀναγκαῖον ταῖς ἐκκλησίαις, τοῦτο αἰτεῖν. Ἔδοξε δὲ τῇ συνόδῳ γράμματα γενέσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὥστε γνῶναι αὐτοῦς, ὅτι συναινέσει τῶν τῆς συνόδου Πατέρων ἐστάλησαν οἱ τοποτηρηταὶ εἰς τὸ κομιτάτον, ἤγουν εἰς τὸ παλάτιον. Θρησκευτικωτάτους δὲ τοὺς βασιλεῖς ἐκάλεσεν, ἦτοι πιστοτάτους καὶ χριστιανικωτάτους, ὡς τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν ἀντιποιοιμένους. Εἰς ἀνακοπὴν τῆς βίας καὶ ἀταξίας τῶν Δονατιστῶν γράψαι δέον τοῖς ἄρχουσι τῶν μερῶν ἐκείνων ἔκριναν, ἵνα παρ' αὐτῶν φυλάσσωνται αἱ ἐκκλησίαι, καὶ οἱ ἔχοντες τὰ χωρία, ἤγουν ὅσοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἰσὶ· καὶ περὶ τοῦ Λικυτίου, ἵνα ἐκδιωχθῇ καὶ μὴ τι ὡς ἱερεὺς ἐκδικῇ (1). Καὶ πρὸς τὸν Ῥώμης γράψαι τετύπεται, περὶ τοῦ παραθέσθαι τοὺς τοποτηρητάς, ἤγουν συστήσαι, καὶ γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἐνεδήμει τότε ὁ βασιλεὺς.

ΒΛΑΣ. Καὶ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ διαλαλιᾷ τυπωθέντα παρὰ τῶν Πατέρων διὰ τοὺς Δονατιστάς, ἰδικά εἰσι, καὶ μὴ ἐξακουόμενα εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν κατάστασιν· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐρμηνείας ἐδέησεν ἡμῖν χάριν τούτων.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ γεννηθέντες εὐσεβείᾳ, καὶ πίστει τραφέντες βασιλεῖς, χεῖρα παρέχειν ταῖς ἐκκλησίαις ὀφείλουσιν· ἐπεὶ καὶ Παύλου δεομένου, στρατιωτικῆ χεῖρ τὴν τῶν ἀτάκτων διέλυσε σύμπνοιαν.

Τῆς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων συμμαχίας καὶ βοηθείας αἱ ἐκ-

(1) καὶ μὴ τι . . . ἐκδικῇ, οὐ κίται ἐν X. Τρ.

κλησία: αεί προσδέονται· και ὀφείλουσι ταύτην παρέχειν αὐταῖς, ὡς τῆς πίστεως ὄντες πρόμαχοι, ἵνα μὴ παρὰ τῶν αἰρετικῶν ἢ τῶν ἀτάκτων καταφρονῶνται· και γὰρ και ὁ Παῦλος τῆν τῶν ἀτάκτων σύμπνοιαν στρατιωτικῆ βοήθειᾳ διέλυσεν.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

Ἐν ταύτῃ τῆ συνόδῳ τὰ ὀρισθέντα ἢ βραχεῖα σαφηνίζει πρόσθεσις.

Ἐπὶ Στελίχωνος πάλιν και Ἀνθεμίου, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῆ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἐν Καρχηδόνι, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δευτέρου κλίματος. Τὰ πεπραγμένα (1) τῆς παρούσης συνόδου, διὰ τοῦτο ἐξ ὀλοκλήρου οὐκ ἐγράφησαν, ἐπειδὴ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν καιρὸν ἀναγκαῖα, ἤπερ τινὰ γενικὰ ὀρίσθησαν, δι' ὧν βραχεῖα σύνθεσις (2) τῶν σπουδασμάτων τῆς αὐτῆς συνόδου διετυπώθη.

Κανὼν 4Δ'. (ΡΓ'.)

Τὸ βρέβιον τῶν κεφαλαίων.

Ἴνα ἐλευθέρα τοποτηρησίᾳ ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σύνοδον ἀποσταλῆ. Πρὸς Μιζόνιον τοποτηρηταὶ και γράμματα ἀποσταλῆναι παρηγγέλησαν, διὰ τὸ ὀφείλειν ἐλευθέραν ἐκπέμψαι τοποτηρησίαν· ἵνα(3), ἐπειδὴ ἐν Καρχηδόνι μόνον ἔνωσις ἐγένετο, πεμφθῶσι γράμματα πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅπως και ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις και πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες σπουδῆν ἐπιχορηγηθῆναι κελεύσωσι τῆ ἐνότητι· ἵνα ἐν Καρχηδόνι εὐχαριστίαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ πάσης τῆς Ἀφρικῆς περὶ τοῦ ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστὰς μετὰ γραμμάτων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσι. Γράμματα ἀνεγνώσθησαν Ἰννοκεντίου τοῦ πάπα, ἵνα οἱ ἐπίσκοποι ὡς ἔτυχεν πρὸς τὰ περαματικὰ ἀπιέναι μὴ

(1) Λέξεις τοῦ συλλέξαντος τοὺς Κανόνας. Ἀρδ. — (2) Βεσιρ. — σύνθεσις Ἰουστ. Ἐ. Κ. — θίσις Χ. Τρ. — (3) ἄρχεται ὁ Καν. ἐν Π. λήγει δὲ εἰς τὴν πεμφθῶσι.

δύνανται· ὅπερ τοῦτο αὐτὸ ταῖς γνώμας τῶν ἐπισκόπων βεβαιοῦται· ἵνα διὰ τὴν εὐχαριστίαν τὴν περὶ τοῦ διωχθῆναι τοὺς Δονατιστάς δύο κληρικοὶ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσιν.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τιτὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὀρισθέντων διορθοῦνται.

Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον, ἀγούστων ὑπάτων πάλιν, εἰδοῖς Ιουλίας, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δευτέρου κλίματος, Λύρηλιου τοῦ ἐπισκόπου ἅμα τοῖς συναπισκόποις αὐτοῦ προκαθίσαντος, παρεσῶτων τῶν διακόνων, ἔφη· Ἐπειδὴ πάλαι ὠρίσθη εἰς τὴν ἐν Ἰππῶνι σύνοδον, ὥστε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν πλήρη συνάγεσθαι σύνοδον τῆς Ἀφρικῆς, μὴ μόνον ἐνταῦθα ἐν Καρχηδόνι, ἀλλὰ καὶ ἀνά τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς ἰδίας αὐτῶν τάξει, καὶ τοῦτο δὲ ἐφυλάχθη, ὥστε μινύειν ἡμᾶς ποτὲ μὲν εἰς τὴν Νουμιδίαν, ποτὲ δὲ εἰς τὸ Βυζάκιον, καὶ τοῦτο ἐπίπαυον πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ἔδοξε.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Βρέβιον λέγεται ἢ κατ' ἐπιτομὴν συντομος γραφῆ· βρεβίω γὰρ κατὰ Λατίνους τὸ τέμνω, καὶ βρεβίτα ἢ συντομία· τὰ δὲ ἐξῆς τοῦ κανόνος, ὡς μὴ χρησιμεύοντα, οὐδὲ ἐρμηνείας ἠξιώθησαν.

Κανὼν ΙΕ'. (ΡΔ'.)

Σύνοδον μὴ γίνεσθαι κοινήν τε καὶ ὁλοτελήν, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης.

Ἦρσεν, ὥστε μὴ εἶναι περαιτέρω ἐνιαυσίαν ἀνάγκην τοῦ συντρίβεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς, ἀλλ' ὅσάκις ἀν κοινή χρεια καλέσοι, τουτέστι πάσης τῆς Ἀφρικῆς, γραμματῶν δεδομένων ὅθενδήποτε πρὸς ταύτην τὴν καθέδραν, σύνοδον ὀφείλειν συνάγεσθαι (1) ἐν ταύτῃ τῇ

(1) γίνεσθαι Βυερ. — πρὸς ταύτην τὴν καθέδραν, σύνοδον ὀφείλειν συνάγεσθαι, οὐ καίτοι ἐν Π, οὐδ' ἐν τῇ πρώτῃ, οὐδ' ἐν τῇ δευτέρῃ ἐκδόσιν.

ἐπαρχία, ἔνθα ἡ χρεία καὶ ἐπιτηδεϊότης συνωθήσει· αἱ δὲ αἰτίαι αἱ μὴ οὔσαι κοιναί, ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κριθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Ἔδοξε μὴ κατ' ἐνιαυτὸν γίνεσθαι τῶν ἐπισκόπων σύνοδον ἐν Καρχηδόνι, ἵνα μὴ συντρῖβωνται, φησὶν, οἱ ἀδελφοί, ἀλλ' ὅτε χρεία κοινὴ καλέσει, γράμμασι καλουμένων τῶν ἐπισκόπων· τὰς δὲ μὴ οὔσας κοινὰς αἰτίας, ἐν ἐπαρχίᾳ ἑκάστη ζητεῖσθαι.

ΒΛΑΣ. Διαφόρων κανόνων διοριζομένων ἑτησίως γίνεσθαι συνόδους, ὁ παρῶν κανὼν παρακελεύεται, μὴ πρὸς ἀνάγκης εἶναι τοῖς ὑπὸ τὴν σύνοδον τῆς Ἀφρικῆς ἑτησίως συνέρχεσθαι ἐν Καρχηδόνι, ἀλλ' ὅτε χρεία κοινὴ καλέσει, γράμμασι καλουμένων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα μὴ συντρῖβωνται οἱ ἀδελφοί. Ὡσπερ δὲ τινος εἰπόντος, καὶ παρὰ τίνων λυθήσονται αἱ ἀνακύπτουσαι ἐκκλησιαστικαὶ ζητήσεις, φησὶν, ὡς, εἰ μὲν κοιναί εἰσιν αὗται, δογματικὰ δηλονότι, διὰ γραμμάτων κληθήσονται οἱ ἐπίσκοποι, καὶ συνόδου γενομένης, λυθήσεται τὸ ἀμφίβολον· εἰ δὲ μὴ τοιαῦται ἀλλ' ἰδικαί, τυχὸν μέσον κληρικῶν ἢ καὶ ἐπισκόπων ἀναφεῖσαι, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ζητηθήσονται. Ὡς σημεῖωσαι, ὅτι οἱ μὲν ἐπαρχεῖται ἀναγκαστικῶς ὀφείλουσιν ἑτησίως παρὰ τῷ πρώτῳ αὐτῶν συνέρχεσθαι, * οἱ δὲ λοιποὶ ὁσάκις κληθῶσι· τῷ τοι καὶ παρὰ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἐπαρχίας ἔχοντες οἰκείας, ἢτοι οἱ μητροπολίται, οὐκ ἀναγκάζονται, καὶ μὴ μετακαλούμενοι, ἑτησίως συνέρχεσθαι, ὡς παρὰ ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν ὀφείλοντες τὰς ἑτησίους συνόδους ποιεῖν * (1). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ὀγδοὸν κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

ΛΡΙΣΤ. Ἔδοξε γράμματα πεμφθῆναι πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ὅπως σπουδῆν ἐπιχορηγήσωσιν ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστάς. Κοινῆς χρείας καλούσης, γράμματα πρὸς τὴν αὐθαντικὴν πεμπέσθω καθέδραν, καὶ σύνοδος γινέσθω, ἔνθα εὐθετον· αἱ δὲ μὴ κοιναί αἰτίαι ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κρινέσθωσαν.

Τὸ μὲν ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ σύνοδον κατ' ἔτος τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς γίνεσθαι, καὶ τὰς παρεμπιπτούσας ἐν αὐταῖς ἰδικῶς ἐκκλησιαστικὰς ἀμφιβολίας κανονικῶς ζητεῖν τε καὶ λύειν, καὶ ἡ σύνοδος αὕτη προστάττει· τὸ δὲ, πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς ἐπισκόπους συνέρχεσθαι ἐν τινι τόπῳ, καὶ κοινὴν ποιεῖν σύνοδον, εἰ μὴ κοιναί εἰσιν αἱ αἰτίαι δι' ἃς ὀφείλουσι συνελθεῖν, ἄλλως γίνεσθαι οὐ συγχωρεῖ. Ὅπηνίκα δὲ τις κοινὴ αἰτία κοινὴν ἀπαιτεῖ γενέσθαι σύνοδον, πρὸς τὸν τὴν πρώτην καθέδραν ἔχοντα ἐπίσκοπον ὀφείλουσι παρὰ τῶν ἐπισκόπων πέμπεσθαι γράμματα, καὶ ἔνθα ἂν ἐκεῖνος ἐπιτήδειον εἶναι κρίνη συνελθεῖν, ἐκεῖσε καὶ συναχθήσονται.

Κανὼν 45'. (ΡΕ'. Ρς'.)

Ἵνα αἵρετοὺς δικαστὰς μὴ ἐξὸν εἶη ἐκκαλεῖσθαι.

Ἐὰν δὲ γένηται ἐκκλητος, καὶ ἐπιλέξηται ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, τοῦ λοιποῦ ἀπὸ (1) τούτων μηδενὶ ἐξέστω ἐκκαλεῖσθαι (2).

Περὶ τοποτηρησιῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν.

Ἵφ' ἐν τοποτηρησίαι διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐμφανισθεῖσαι, χαριέντως προσεδέχθησαν· τουτέστι, τῶν Νουμιδίων, τῶν Βυζακηνῶν, τῶν Μαύρων Σιτιφενσιῶν, ὁμοίως δὲ καὶ Καισαρειανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ Τριπόλεως.

Περὶ ἐκβιβαστῶν τῆς ἐκκλησίας.

Ἦρесе (3) πρὸς τούτοις, ὥστε ἐκβιβαστὰς ἐν πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας χρειώδεσι πέντε ἐπιλεγῆναι αἰτηθῆναι, οἵτινες ἐν ταῖς διαφόροις ἐπιμερισθήσονται ἐπαρχίαις.

ΖΩΝΑΡ. Κατὰ αἵρετῶν δικαστῶν καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις οὐ δίδεται ἐκκλητος. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ κανὼν οὗτος λέ-

(1) τὰ μεταξὺ * οὐ καῖται παρὰ Βασιερ. καὶ 'Ε. ἀλλ' ἐν Χ. Τρ. καὶ λατιν. παρὰ 'Ε.

(1) κατὰ τούτων Σ. 'Ρ. — (2) ἐκκαλέσασθαι Σ. 'Ρ. ἐνταῦθα λήγει ὁ καν. παρὰ Ἰουστ. Σ. 'Ρ. Π. καὶ Χ. Τρ. — (3) Ἵναῦθα ἀρχεται ὁ κανὼν Ρς'. ἐν Π.

γει· ἐὰν γὰρ κριθῆ τις, φησι, καὶ ἐκκαλεσάμενος ἔληται δικαστήριον ἐκκλητάριον, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος ἔληται τοῦτο, καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, ἤγουν ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, οὐδενὶ τούτων τοῦ λοιποῦ ἐξέσται ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ψήφου τοῦ δικαστοῦ, ὃν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι ἤρετίσαντο. Οὐδὲ ἤλπιζον ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον τοποτηρητάς, ὅφ' ἐν, ἤγουν ὁμοῦ ἐλθόντας, μετὰ χαρᾶς προσεδέξαντο οἱ τῆς συνόδου. Καὶ ταῦτα οὐκ εἰς κοινὴν οἰκονομίαν ὁρῶσιν.

ΒΑΣΣ. Τὰ μὲν ἄλλα τοῦ παρόντος κανόνος εἰσὶν ἀλυσιτελῆ. Ὁ δὲ φησι περὶ αἰρετικῶν δικαστῶν, τοιοῦτον ἐστίν· αἰρετικοὶ εἰσιν, οἳ καὶ αἰρετοὶ δικασταὶ λέγονται, οἱ κατὰ θέλησιν δικάζοντες τῶν δικαζομένων. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι, ἐὰν κριθῆ τις, καὶ ἐκκαλεσάμενος ἔληται παρὰ τῷδὲ τινὶ τῶ ἐπισκόπῳ τὰ τῆς ἐκκλητοῦ γυμνάσαι, καὶ οὐδὲ ὁ ἀντίδικος πρὸς τοῦτο ἀντιπάσῃ, οὐδενὶ τούτων τοῦ λοιποῦ ἐξέσται ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, ὃν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι ἤρετίσαντο. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις, ἀκολουθῶν τοῖς πολιτικοῖς νόμοις, τοῖς κειμένοις ἐν τῷ δευτέρῳ τίτλῳ τοῦ ζ'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ διοριζομένοις, κατὰ τῆς ψήφου τῶν αἰρετῶν δικαστῶν ἐκκλητον μὴ δίδοσθαι. Μὴ εἶπῃς δὲ τοὺς τοιοῦτους αἰρετοὺς δικαστὰς καθίστασθαι μετὰ δόσεως προστίμου κατὰ τὴν φύσιν τῶν αἰρετῶν δικαστῶν. Εἰ δὲ τις εἶπῃ, ὡς προστίμου μὴ ἐπερωτηθέντος, ἀκινδύνως ὁ καταδικασθεὶς οὐ πειθαρχήσει τῇ ψήφῳ, ἀκούσει, ὅτι τὸν μὴ ἔχοντα δικαιοδοσίαν, ἐὰν αἰρετίσῃται τις, καὶ πρόστιμον οὐκ ἐπερωτηθῆ, μὴ ἐμμένων τῇ ψήφῳ αὐτοῦ, ἀπροκριματίστως ἀθετήσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἐπιλεξάμενος δὲ δικαστήν, ἐκκαλέσασθαι κατὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ οὐ δύναται, καθὼς τοῦτο παρίσταται καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος. Ταῦτα δὲ κρᾶτήσουσιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα· ὁ γὰρ πολιτικὸς νόμος ἐκχωρεῖ τῷ ζητήσαντι δικαστήν, ἢ καὶ ἄλλως πως ἐπιλεξαμένῳ, πλὴν ἔχοντα δικαιοδοσίαν, ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ.

ΛΡΙΣΤ. Ἐνὸς τῶν ἀντικρινόμενων ἐκκαλεσαμένου, ἂν ἄμφω αἰρετὸν ἐπιλέξωγται δικαστήν, μηκέτι ἐκκαλεῖσθωσιν.

Ὁ μὲν πολιτικὸς νόμος οὕτω φρονεῖ περὶ τῶν αἰρετῶν δικαστῶν, ὥστε μὴ ἄλλως αἰρετὸν συνίστασθαι δικαστήριον, εἰ μὴ πρότερον ἐκαστος τῶν κρινομένων πρόστιμον ἐπερωτηθῆ, ὡς οἷος ἂν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἐμμένῃ τῇ ἀποφάσει τοῦ ἐπιλεγέντος παρ' αὐτῶν δικαστοῦ, καταβαλεῖται τοῦτο τὸ πρόστιμον πρὸς τὸν ἕτερον τὸν δεχόμενον τὴν διάγνωσιν· οὐ γὰρ ἀναγκασθήτονται δέχεσθαι τὴν ψήφον αὐτοῦ, ἀλλὰ παρ' αὐτοῖς τοῦτο κεῖται. Διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐκκλητος κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ χώραν ἔχει, διὰ τὸ καὶ χωρὶς ἐκκλητοῦ δύνασθαι τὸν ἀπαρεσκόμενον μόνον τὸ πρόστιμον καταβαλόντα ὑπαναχωρεῖν αὐτοῦ. Λέγει δὲ καὶ τοῦτο ὁ νόμος, ὡς ὁ πρόσφορος ὢν τοῖς μέρεσι δικαστῆς, καὶ δυνάμενος δικάζειν αὐτοῖς ἀπὸ ἐξουσίας ἰδίας, αἰρετὸς δικαστῆς οὐ γίνεται. Οἱ δὲ κανόνες οὐχ οὕτω περὶ τῶν αἰρετῶν δικαστῶν διατάττονται, ἀλλὰ προστάσσουσιν, ὡς, ἐὰν οἱ ἀντικρινόμενοι ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοὶ, ἐπιλέξωγται τινὰς τῶν ἐπισκόπων αἰρετοὺς δικαστὰς, καὶ παρ' αὐτοῖς δικασθῆναι θελήσωσιν, οὐκέτι ὁ καταδικασθεὶς παραδεχθήσεται, κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν ἐκκαλούμενος, ἀλλὰ στερῆσει ταύτην καὶ ἄκων· ἢ δὲ αἰτία, κατὰ τὸ ἡμῖν δοκοῦν, δι' ἣν οὐ συγχωρεῖται κατὰ τῆς διαγνώσεως αὐτῶν ἐκκαλεῖσθαι, ἐγράφη παρ' ἡμῶν ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ κανόνι τῆς παρουσίας συνόδου.

Κανὼν ιζ'. (ΡΖ'. ΡΗ').

Ἴνα ἀπὸ τῶν βασιλέων αἰτηθῆ συνηγόρων ἀντιληψίς ὑπὲρ τῶν κεφαλαίων τῆς ἐκκλησίας.

Ἐρρεσεν ἔτι μὴν, ἵνα ἐξ ὀνόματος πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν οἱ πορευθησόμενοι πρεσβευταὶ Βικέντιος καὶ Φορτουνατιανὸς, αἰτήσωσιν ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων ὥστε δοθῆναι ἄδειαν τοῦ καταστήσαι ἐκδίκους σχολαστικούς, οἵτινες αὐτὸ τοῦτο τὸ λειτούργημα, τοῦ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα, ἐπιτήδευμα ἔχουσι· καὶ ἵνα ὡς ἔειπαις τοῖς τῆς ἐπαρχίας οἱ αὐτοὶ, οἱ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναδεξάμενοι, εὐχερῶς δυνηθῶσιν ὑπὲρ τῶν

τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, ὡς ἂν ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, πρὸς τὸ ἀντιστῆναι τοῖς ἀνακύπτουσι, καὶ ἀναφέρειν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ εἰς τὰ σήκρητα τῶν δικαστηρίων εἰσιέναι.

ΖΩΝΑΡ. Αἰτῆσαι τοῖς πρεσβυταῖς ἐντέλλονται ἀπὸ τῶν κρατούντων ἄδειαν τοῦ καταστῆσαι ἐκδίκους σχολαστικούς, τουτέστι σχολάζειν ὀφείλοντας, καὶ ἐπιτήδευμα ἔχειν, ἧγουν ἔργον καὶ λειτούργημα, ἧτοι δουλείαν, τὸ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα· καὶ ὅσα μὲν δύνανται, αὐτοὶ ἐκδικοῦσιν, ἀνθιστάμενοι τοῖς ἀνακύπτουσι· τὰ δὲ λοιπὰ ἀναφέρειν, ἧτοι ὑπομνησκεῖν εἰς τὰ σήκρητα τῶν δικαστηρίων· σήκρητα δὲ τὰ κριτήρια τοῖς λατίνοις ὠνόμασται· σκεῖνον γὰρ παρ' ἐκείνοις τὸ διακρίνω.

ΛΡΙΣΤ. Ἐκ βασιλέως αἰτηθῆτω συνηγόρων ἀντίληψις ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κεφαλαίων, οἵτινες ἐπιτήδευμα ἔξουσι διεκδικεῖν τὰ πράγματα, καὶ ὡς ἱερεῖς περὶ τῶν ἀνακυπτόντων εὐχερῶς ἀναφέρειν δυνήσονται.

Καὶ αὖθις ἔδοξε τῇ συνόδῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐβδομηκοστῷ πέμπτῳ κανόνι ἤρρεσεν, ἐκ βασιλέως αἰτήσασθαι, ὥστε δοθῆναι ἄδειαν καταστῆσαι ἐκδίκους τῇ ἐκκλησίᾳ, τοῦτο αὐτὸ λειτούργημα καὶ ἐπιτήδευμα ἔχοντας, τὸ τὴν ἐκκλησίαν ἐκδικεῖν, καὶ ὡς ἱερεῖς ἀνθιστάσθαι πρὸς τὰ ἀνακύπτοντα, ὡς ἂν ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, καὶ εὐχερῶς δύνασθαι τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτῶν ἀναφέρειν, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἐπισύστασιν δέχεσθαι.

Περὶ τοῦ, εἶναι ἐλευθέραν τὴν τοποτηρησίαν.

Ἔρρεσεν(1), ὥστε αὐτεξούσιον τὴν τοποτηρησίαν ἔχειν τοὺς ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθέντας ἐπιλέκτους τοποτηρητάς.

ΖΩΝΑΡ. Τὸ ἔχειν τοὺς τοποτηρητάς τὸ αὐτεξούσιον, τουτέστι, τὸ μὴ μόνον ἀνετάλλεσθαι λέγειν καὶ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅσα συνίδωσιν ἕτερα τῇ ἐκκλησίᾳ συμφέροντα.

(1) Κανὼν ΡΗ' ἐν Π.—παρὰ δὲ Ἰουστ. καὶ ἐν Χ. Τρ. οὐκ ἀριθμεῖται ἰδίως.

Προμαρτυρία τῶν Μαυριτανῶν ἱερέων περὶ Πρίμοσου.

Προσεπιτούτοις δῆλόν ἐστι, προμαρτυρουμένους εἶναι γράμμασιν ἰδίοις τοῦς Μαυριτανούς Καισαρειανούς, Πρίμοσον διὰ τῶν ἐξεχόντων (1) τῆς Θιγαβενσίας πόλεως περὶ τοῦ συνελθεῖν, ἵνα κατὰ τὰς βασιλικὰς διατυπώσεις ἐντελῶς παράσχη τὴν ἑαυτοῦ παρουσίαν· καὶ ὡς ἐχρῆν, ἀναζητηθεῖς ὁ αὐτός Πρίμοσος οὐχ εὐρέθη, ὡς οἱ διάκονοι ἀνήγγειλαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ᾔητησαν οἱ αὐτοὶ Μαῦροι ἐκ πάσης τῆς συνόδου ὀφείλειν γράμματα ἀποσταλῆναι τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ γέροντι Ἰννοκεντίῳ, ἤρесе, πεμφθῆναι, ἵνα γνῶ ζητηθέντα τὸν Πρίμοσον ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ μηδαμῶς εὐρεθέντα.

ΣΩΝΑΡ. Ὁ Πρίμοσος κατηγορηθῆναι ἔοικε παρὰ τῶν Μαυριτανῶν, καὶ ἐπιφωνηθῆναι παρ' αὐτῶν διὰ τῶν προεχόντων τῆς Θιγαβενσίας πόλεως συνελθεῖν εἰς τὴν σύνοδον, ζητηθῆναι δὲ ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ μὴ εὐρεθῆναι· διὸ ᾔητησαν οἱ Μαῦροι, δηλωθῆναι τῷ πάπῃ Ἰννοκεντίῳ διὰ γραμμάτων τῆς συνόδου, ὅτι ζητηθεὶς ὁ Πρίμοσος ἐν τῇ συνόδῳ οὐχ εὐρέθη.

ΒΑΣ. Τὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἀχρήσιμά εἰσιν, ὡς ἰδικά, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἠρμηνεύθησαν.

Κανὼν 4Η'. (ΡΘ'.)

Περὶ τῶν λαῶν τῶν μηδέποτε ἐπισκόπους ἐσχηκότων.

Ἦρесе κάκεινο, ἵνα οἱ ὄχλοι, οἱ μηδέποτε ἰδίους ἐσχηκότες ἐπισκόπους, εἰ μὴ ἐκ πάσης τῆς συνόδου ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ τοῦ πρωτεύοντος ψήφισμα γένηται, καὶ κατὰ συναίγεσιν ἐκείνου, οὔ τινος ὑπὸ τὴν διοίκησιν καθίστατο ἢ αὐτῇ ἐκκλησία, μηδαμῶς δέξωνται.

(1) ἐξεχόντων. X, Tr.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦτο καὶ ἐν ἄλλοις κανόσι διαφόρων συνόδων ὠρίσθη, τὸ μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν παροικίαις, ἐν αἷς οὐκ ἦν ἔθος ἐκπαλαι γίνεσθαι, εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης θελήσει, (οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἧ αἱ παροικίαι ὑπόκεινται,) καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσει, ἢ ἴσως ἡ παροικία διαφέρει, ὡς ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ οὔσα, καὶ ἡ τῆς ἐπαρχίας ψηφίσεται σύνοδος.

ΒΛΑΣ. Τοῦτο καὶ ἐν ἄλλοις κανόσι διαφόρων συνόδων ὠρίσθη, δηλονότι τὸ μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν παροικίᾳ, ἐν ἧ οὐκ ἦν ἔθος ἐκπαλαι γίνεσθαι, εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης θελήσει, (αὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας,) καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσει, ἢ ἴσως ἡ παροικία διαφέρει ὡς ἐνορία, καὶ ἡ τῆς ἐπαρχίας ψηφίσεται σύνοδος. * εἰ μὴ βασιλεὺς θελήσει, κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐξουσίαν, ἕτερόν τι ποιῆσαι· τῆνικαῦτα γὰρ τὸ ὀρισθησόμενον γενήσεται, καθὼς ἐν διαφόροις κανόσιν ἐγράψαμεν * (1).

ΑΡΙΣΤ. Οἱ μηδέποτε σχόντες ἴδιον ἐπίσκοπον, εἰ μὴ πᾶσα ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος καὶ ὁ πρωτεύων αὐτῆς γράψειε κατὰ γνώμην τοῦ ὑφ' ὃν ἡ ἐπαρχία ἐν ἧ ἡ αὐτὴ ἐκκλησία, ἄλλως οὐκ ἔξουσιν.

Ἐὰν παροικία τις ἐτέλει ὑπὸ ἐπίσκοπον, καὶ ἠδουλήθη ὁ ἐν αὐτῇ ὄχλος ἴδιον σχεῖν ἐπίσκοπον, ὡς ἔτυχεν, οὐκ εἰσακουσθήσεται· ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας πάσης τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας, καὶ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ συναινέσεως τοῦ ἐπισκόπου, ὑφ' ὃν ἡ τοιαύτη παροικία καθίσταται, τοῦτο γενήσεται.

Κανὼν 140'. (ΡΓ'.)

Περὶ λαῶν καὶ διοικήσεων τῶν ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων.

Ἴνα κακεῖνοι δηλαδὴ οἱ λαοί, οἱ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ ἐπισκόπους ἐσχηκότες παρὰ γνώμην τῆς συνόδου, τούτους ἀναμφιβόλως ἔχειν ἀξιωθῶσιν· οἵτινες δὲ λαοὶ ἐσχήκασιν ἐπίσκοπον, καὶ τούτου τελευ-

(1) τὰ μεταξὺ * οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. καὶ 'Ε. ἀλλ' ἐν Χ. Τρ.

εἴσαντος οὐκ ἠθέλησαν ἴδιον ἐπίσκοπον ἔχειν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλου τινὸς ἐπισκόπου διοίκησιν ἀναδραμεῖν ἀνήκειν (1), τοῦτο μὴ ὀφείλουν τούτοις ἀρνηθῆναι. Οὐ μὴν ἀλλὰ κακεῖνο ἀνηνέχθη, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι οἱ πρὸ τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ περὶ ἐνότητος προκομιζομένου, οἵτινες δῆποτε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψουσι τοὺς λαοὺς, οὓς εἶχον αὐτοί, τούτους κατέχειν ὀφείλουσι· μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἐνότητος καὶ ἐπέκεινα, χρὴ πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς διοικήσεις αὐτῶν, καὶ ἐάν τινα τυχὸν ὡς δικαιώματα τοῖς δικαίοις ἀνήκοντα τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, διεκδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων, τῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐν οἷς κατεῖχοντο παρὰ τῶν αἰρετικῶν, εἴτε ἐπιστρεφόντων λοιπὸν πρὸς τὴν καθολικὴν, εἴτε μὴ ἐπιστρεφόντων· καὶ ἐάν τινὲς τισιν (2) ἐκ τούτου κατεχρήσαντο μετὰ τὸν βασιλικὸν νόμον (3), ὀφείλει ταῦτα ἀποκαθίστασθαι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ ἐπιστρέφοντες λαοί, φασὶν οἱ τῆς συνόδου, ἐκ τῆς αἵρέσεως τῶν Δονατιστῶν, ἵνα ἔχωσι τοὺς ἐπισκόπους, οὓς εἶχον, εἰ κακεῖνοι δηλαδὴ ἐπέστρεφον. Κι δὲ τινες τῶν ἐπιστρεφόντων, τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν τελευτησάντων, οὐκ ἔσχον ἄλλον ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἐτέρας διοικήσεως ἐπισκόπῳ τοῦ τόπου ἀνήκοντος ἐκείνῳ προσετέθησαν, ἔστρωσαν ὑπ' ἐκεῖνον, καὶ μὴ τοῦτο αὐτοῖς ἀρνηθεῖν, ἀντὶ τοῦ, μὴ ἀπαγορευθεῖν, μὴ κωλυθεῖν, καὶ ὅσοι δὲ ἐπίσκοποι τῶν Δονατιστῶν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς λαοὺς προσαγάγωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, αὐτοὶ καὶ μετὰ τὴν προσαγωγὴν ἔστρωσαν τούτων ἐπίσκοποι. Μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἐνότητος (γέγονε γὰρ παρὰ τῶν κρατούτων τότε νόμος ἐνωθῆναι τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀφρικῆς,) χρὴ, φασὶ, πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς διοικήσεις, ἥτοι τὰς οἰκονομίας, ἢ τὰς ἐνορίας, καὶ τὰ δικαιώματα τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, διεκδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων· καθολικοὺς δ' ἐπισκόπους, ἢ τοὺς τῆς κα-

(1) ἀνήκει Π. — (2) τὴν αἵτησιν Ἰουστ. Βενερ. I. — (3) ὄρισμ. Ἰ. Βενερ.

θολικῆς ἐκκλησίας ἐξάρχους ὄντας λέγει, ἢ τοὺς πρῶτους, ἢ γοὺν τοὺς μητροπολίτας, εἴτε ἐπιστρέφουσιν οἱ αἰρετικοί, εἴτε καὶ μὴ. Εἰ δὲ καὶ τισιν ἐκ τῶν δικαίων τῶν ἐκκλησιῶν κατεχρήσαντο οἱ αἰρετικοί μετὰ τὸν νόμον, ἀντὶ τοῦ, ἐξεποιήσαντο, ὀφείλουσι καὶ ταῦτα ἀποκαθίστασθαι. Προσφόρως δ' ἐχρήσαντο τῇ λέξει τοῦ, κατεχρήσαντο· κατάχρησις γάρ ἐστὶν ἢ παρὰ τὸ δέον χρῆσις. Καὶ οἱ ἐκποιούμενοι οὖν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν, καταχρῶνται αὐτοῖς· οὐ γὰρ ὡς δέον αὐτοῖς χρῶνται. Ἀκουέτωσαν ταῦτα οἱ ἀδελῶς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκποιούμενοι, καὶ οἱ συναινοῦντες αὐτοῖς.

ΒΛΑΣ. Τοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντας, διορίζεται ὁ κανὼν εἶναι ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν, ἐὰν καὶ αὐτοὶ ἐπιστρέψωσι. Καὶ ἄλλα δὲ τινὰ φησὶν ἀποβλέποντα πρὸς σωτηρίαν τῶν Δονατιστῶν καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησιῶν, μετὰ διόρθωσιν.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντες ἐχέτωσαν τοὺς ἰδίους ἐπισκόπους, εἰ καὶ παρὰ γνώμην τῆς συνόδου τούτους ἔσχον καὶ τελευτῶντος ἐπισκόπου, εἰ μὴ βούλονται ἄλλον ἀντικαταστήναι, ἀλλ' ἐτέρῳ προσχωρήσαι, ἐξέστω· καὶ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρὸ τῆς ἐνώσεως ἐπιστρέψαντες, τοὺς λαοὺς οὓς εἶχον, ἐχέτωσαν· μετὰ δὲ τὴν περὶ ἐνότητος βασιλικὴν κέλευσιν, ἐκάστη ἐκκλησία τὰ ἴδια δίκαια ἐκδικεῖτω.

Οἱ Δονατισταὶ ἀποσχίσαντες ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίους ἔχοντες ἐπισκόπους, ὠρίσθησαν, ὡς, ἐὰν ἐπιστραφῶσιν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπίσκοποι αὐτῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἀναμφιβόλως αὐτοὺς πάλιν ἐπισκόπους ἔχειν, καὶ παρὰ γνώμην τῆς συνόδου γεγόνασιν. Εἰ δὲ τελευτησάντων αὐτῶν δὴ τῶν ἐπισκόπων, οὐ θελήσουσιν ἐτέρους σχεῖν ἀντ' ἐκείνων ἐπισκόπους ἰδιαιτάτους, ἀλλ' ὑπὸ ἐξουσίαν τε καὶ διοίκησιν καὶ ἄλλων τινῶν ἐπισκόπων γενέσθαι, ὥστε μὴ λογιζέσθαι αὐτοὺς αὐθις σχισματικούς, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐθέλειν εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ τὴν καθολικὴν τάττεσθαι ἐκκλησίαν, ἐξίσταται τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν Δονατιστῶν ἐπίσκοποι, οἱ πρὸ τοῦ βασιλικοῦ νόμου ὑποστρέψαντες, τοῦ κελεύσαντος ὡς κατέσχον οἱ Δονατισταὶ ἐκκλησίας καὶ διοικήσεις, ταῖς ἐκκλησίαις τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων προσενωθῆναι, τῶν ἐν ἐκείνοις ὄντων τοῖς τόποις, τοὺς λα-

οὺς οὓς κατεῖχον πάλιν καθέξουσιν, καὶ ἔσονται οἱ ἐπίσκοποι ἐν αὐτοῖς· μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην βασιλικὴν κέλευσιν, καὶ τε ἐπιστρέψωσι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τε καὶ μὴ, ἐκάστη ἐκκλησία διεκδικήσει τὰ οἰκεῖα δίκαια.

Κανὼν Ρ'. (ΡΙΑ').

Περὶ τῆς ἀναφορᾶς Μαυρεντίου τοῦ ἐπισκόπου.

Κατὰ τὴν ἀναφορὰν καὶ αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου, ἀναγνωσθέντος τοῦ σχεδarioύ, ὅπερ προσήνεγκε Πλακέντιος ὁ ἐπίσκοπος, ὁ τὸ πρόσωπον τοῦ τοποτηρητοῦ τῶν Νουμιδιῶν ἀναπληρῶν, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοῦ Πλακεντίου ἀνεγνώσθη ἐνώπιον τῶν ἐπισκόπων, καὶ ζητηθέντων πρὸ τῶν θυρῶν τῶν λεγομένων παρεστάναι διακόνων, τουτέστι τῶν γερόντων τῶν ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ, καὶ μηδαμῶς εὔρεθέντων, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ζητηθέντων, ἔκρινε διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, ὥστε γράμματα πρὸς τὸν αὐτὸν γέροντα Σάγκτιππον ἐκπεμφθῆναι διὰ τὸ γνῶναι, ὅτι οὐ προαιρέσει τοῦ μνημονευθέντος λαοῦ ὑβρεῖ ὑποπέπτωκεν ὁ ἐπίσκοπος. Μαυρέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ περ ἐζητήθησαν οἱ γέροντες οἱ ἀπὸ νέας Γερμανοῦ δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ οὐχ εὔρεθησαν, οἷς ἦν παραγγελθὲν ἀπὸ τοῦ πρωτεύοντος πρὸς τὴν νῦν ἐν ταῖς εἰδοῖς γινομένην προσκυνητὴν σύνοδον ἀπαντῆσαι, τῆς νηστείας(1) ἑαυτῶν ἅπαντες ἐφρόντισαν· καὶ διὰ τοῦτο κρίνη ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ἀναίτιως μὴ συντριβῆναί με τῇ ἐπιμονῇ τῆς ἐκείνων συκοφαντίας. Ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισεν ὀφείλειν μὲν κατὰ τὴν ἱερατικὴν κρίσιν ἐκ τῆς συνόδου ταύτης κατὰ τῶν μονοτονούντων ψήφον ἐκφέρεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμερότητα ἐκκλησιαστικὴν δεῖ φυλάττειν ἐν ὅλοις τοῖς πράγμασι, ἐπεσχέθησαν γράμματα πρὸς τὸν γέροντα Σάγκτιππον, ὅπως γνῶ

(1) absentiam ἀπουσίαν, λατιν, παρὰ τὸ Βρ. Βυερ, Ἰουστ, κτλ.

κριτὰς ἐπιλεγέντας ἀπὸ τῆς συνόδου, τοὺς ὀφείλοντας ἀνυπερθέτως σκοπῆσαι ἐν Θουβουρσιγένσῃ τῇ πόλει, πρὸς τὸ ἀρμοδίαν τῷ πράγματι παρασχεθῆναι διάγνωσιν. Μαυρέντιος (1) ἐπίσκοπος εἶπε· Κριτὰς αἰτῶ τὸν ἀγιώτατον γέροντα Σάγκτιππον, Αὐγουστίνον τὸν ἀγιώτατον, Φλωρεντίνον, Θεάσιον, Σαμφύχιον, Σεκουνδον, καὶ Ποσειδίου· τοῦτο ψηφισθῆναί μοι κελεύσατε. Ἡ ἀγία σύνοδος ἐπένευσε τοὺς αἰτηθέντας κριτὰς· τοὺς λοιποὺς δὲ ἀναγκαίους δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ γέρουσιν ἐπιλέξασθαι ψηφίζεται ὁ γέρον Σάγκτιππος.

ΖΩΝΑΡ. Κατεῖπόν τινες τοῦ Μαυρεντίου, καὶ ἀπεστάλησαν πρὸς τὴν σύνοδον κάκεινοι καὶ ὁ ἐπίσκοπος. Ζητηθέντες οὖν οἱ κατήγοροι, οὐχ εὐρέθησαν· ἐμελλεν οὖν ἡ σύνοδος διαγνῶναι περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἔτι φιλανθρωπευσαμένη, γράμματα πρὸς τὸν Σάγκτιππον ἔρισε στείλαι (ἐκείνῳ γὰρ ἔοικεν ὑποκεισθαι τοὺς κατηγοροὺς καὶ τὸν κατηγορούμενον) δηλοῦντα, ὅτι οὐ προαιρέσει τοῦ λαοῦ ὁ ἐπίσκοπος ὑβρίσθῃ, ὑβριν τὴν κατηγορίαν λέγοντες. Ζητηθέντων τῶν κατηγορῶν τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου καὶ μὴ εὐρεθέντων, ἡ σύνοδος ἔκρινε μηκέτι προσκαρτερεῖν τὸν Μαυρέντιον, ὅτι οἱ κατήγοροι αὐτοῦ παραγγελέντες ἔλθειν εἰς τὴν σύνοδον τὴν ἐν ταῖς εἰδοῖς γινομένην, οὐκ ἀπηντήκασιν· εἰδοὶ δὲ λέγονται αἱ τελευταῖαι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ὡς καὶ ἐν ἑτέρᾳ συνόδῳ προεῖρηται. Ἐπετρέπη δὲ ὁ Μαυρέντιος αἰτῆσαι δικαστὰς τοὺς κατὰ χώραν διαγνῶναι μέλλοντας περὶ τοῦ πράγματος, ἥτοι τῆς ὑποθέσεως· ὁ δὲ Μαυρέντιος τὸν Σάγκτιππον ἤτησε καὶ ἑτέρους ἕξ, διαγνομόνησοντας περὶ τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν· πρὸς ἧπερ ἡ σύνοδος ἐπένευσε, καὶ τοὺς αἰτηθέντας ἔρισε δοκιμάσαι τὴν ὑπόθεσιν, προσθεμένη, ὅτι τοὺς λοιποὺς ἀναγκαίους δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ, ὁ Σάγκτιππος ἐπιλεγῆναι ψηφίζεται. Ἀναγκαίους δὲ λέγει δικαστὰς, τοὺς τὸν δώδεκα ἀριθ-

(1) ἐντεῦθεν ἀρχεται ἐν Η, ὁ Κανὼν ΡΙΑ'.

μὸν ἀναπληρῶσαι μέλλοντας, ὡς τοῦ δωδεκάτου κανόνος τῆς παρούσης συνόδου, ἐπίσκοπον ὑπὸ ἑβ' ἐπισκόπων θεσπίσαντος κρινεσθαι. Ἐπεὶ οὖν οἱ παρὰ τοῦ Μαυρεντίου αἰτηθέντες ἑπτὰ ἦσαν, ἔδει ἀναγκάως διὰ τὸν κανόνα ἐκείνον, καὶ ἑτέρους πέντε τοῖς ἑπτὰ προσζευχθῆναι, ἔν' εἴη καὶ ἀριθμὸς πληρέστατος.

ΒΛΑΣ. Καὶ τὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι διειλημμένα, ἰδικά εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἠρμηνεύθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Τῶν ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ παρεῖναι λεγομένων ὑποδιακόνων, τρεῖς ζητηθέντων, καὶ μὴ εὐρεθέντων, ψῆφον ἔχρην ἐξενεχθῆναι· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα, πεμφθῆσαν οἱ περὶ τοῦ πράγματος διαγνῶναι ὀφείλοντες.

Οὗτοι οἱ ὑποδιάκονοι, τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου κατηγορήσαντες, καὶ παραγγελέντες εἰς τὴν σύνοδον ταύτην ἀπαντῆσαι, καὶ προεῖναι ἅπερ εἰσήγον· κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αἰτιάματα, εἶτα δεῦτερον καὶ τρίτον ψηλαφηθέντες, καὶ μὴ εὐρεθέντες, ὡς συκοφάνται κατακριθῆναι ἐμελλον· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα ὠρίσθη σταλῆναι τινὰς ἀπὸ συνόδου κριτὰς, καὶ κατὰ χώραν σκοπῆσαι τὰ αἰτιάματα, παρουσίᾳ καὶ αὐτῶν τῶν κατηγορῶν, καὶ ἀρμοδίαν τῷ πράγματι παρασχεῖν τὴν διάγνωσιν.

Κανὼν ΡΑ'. (ΡΙΒ'.)

Περὶ τοῦ, εἰρηνοποιηθῆναι τὰς ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ἦρσεν ἔτι μὴν, ὥστε περὶ τῆς διχονοίας τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ἰννοκέντιον γραφῆναι, ὅπως ἑκατέρω ἐκκλησία πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάξωσιν, ἣν ὁ Κύριος παραγγέλλει.

ΖΩΝΑΡ. Διαφορά τις, ὡς ἔοικεν, ἐγένετο τοῖς ἐν Ῥώμῃ καὶ τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, περὶ ἧς ἔδοξε τῇ συνόδῳ ταύτῃ γράψαι τῷ Ἰννοκέντιῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τότε προστώ-

τι, ἵνα καταλύσωσι τὴν διαφοράν, καὶ εἰρηνεύσωσι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου παραγγελίαν λέγοντος· Εἰρήνην δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν (1)· καὶ πάλιν· Εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πᾶσι (2).

ΒΛΑΣ. Διαφορὰ τις ἐγένετο μέσον τῶν δύο ἐκκλησιῶν, καὶ ἐτυπώθη γενέσθαι εἰρήνην.

ΑΡΙΣΤ. Ἔδοξε πεμφθῆναι γράμματα πρὸς Ἰννοκέντιον, εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλας τὴν Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν.

Διὰ τὰς παρεμπιπτούσας μεταξὺ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀλεξανδρινῶν διχονοίας, ἤρρεσεν ὡς ἀπὸ τῆς συνόδου γράμματα πρὸς τὸν πάπαν τὸν Ἰννοκέντιον σταλθῆναι, ὥστε πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάττειν ἑκατέρας τὰς ἐκκλησίας.

Κανὼν ΡΒ'. (ΡΙΓ'.)

Περὶ τῶν τοὺς ἀνδρας ἢ τὰς γυναῖκας ἀπολυόντων, ἵνα οὕτω μείνωσιν.

Ἦρρεσεν, ὥστε κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐπιστήμην, μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐαθεῖς, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταλειφθεῖσα, ἐτέρῳ συζευχθῆ· ἀλλ' ἢ οὕτω μείνωσιν, ἢ ἑαυτοῖς καταλλαγῶσιν· οὐπερ εἰάν καταφρονήσωσι, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῶσιν· ἐν ᾧ πράγματι νόμον βασιλικὸν ἐκτεθῆναι χρεῶν (3) αἰτῆσαι.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ μὲν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ῥητὰς αἰτίας ἔθετο τῆς τῶν γάμων λύσεως ἐν νεαρᾷ κειμένῃ εἰς βιβλίον τῶν βασιλικῶν κ.η. τίτ. ζ'. ὧν ἀνευ μ.ἢ λύεσθαι γάμον ἐθέσπισεν· ἡ δὲ σύνοδος αὕτη προγενεστέρα οὖσα πολλῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ κατὰ παλαιὸν ἔθος ὄρωσα λυομένους τοὺς γάμους ὅτε ἕκαστος τῶν συνοικούντων ἐβούλετο, ὥρισε τοὺς ἀπ' ἀλλήλων διίσταμένους ἢ καταλλάττεσθαι ἀλλήλοις, καὶ μένειν τὸν γάμον, ἢ οὕτω μένειν, ἀγάμους δηλαδὴ μετὰ τὴν διάστασιν· εἰ δὲ τούτου κατα-

φρονήσωσι, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῶσιν, ἀντὶ τοῦ, μετανοῆσαι ἀνάγκην ἔξουσιν, ὡς ἡμαρτηκότες μοιχείαν, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν τὴν λέγουσιν, ὅτι, Ὁ ἀπολύσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ χωρὶς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται (1). Ἔδοξε δὲ τῇ συνόδῳ καὶ αἰτῆσαι νόμον περὶ τοῦ μ.ἢ λύεσθαι τοὺς γάμους ἀναιτίως γενέσθαι βασιλικόν· εὐαγγελικὴν δὲ καὶ ἀποστολικὴν ἐπιστήμην, τὴν τοῦ Κυρίου διαταγὴν φρασεῖ, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Παύλου διδασκαλίαν· ὁ μὲν γὰρ Κύριος, Οὗτος ὁ Θεὸς συνέζευξέ, φησιν, ἄνθρωπος μ.ἢ χωριζέτω (2)· ὁ δὲ μακάριος Παῦλος· Δέδεσαι γυναικί; Μὴ ζήτει λύσιν· Λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς; Μὴ ζήτει γυναῖκα (3).

ΒΛΑΣ. Ἡ μὲν παροῦσα σύνοδος θεσπίζουσα, μ.ἢ ἐτέρῳ συνάπτεσθαι τὴν μεταστᾶσαν ἐκ τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ τὸ ἐναντίον, μ.ἢ τὸν ἀνδρα μετὰ ἐτέρας συνοικεῖν, ἀλλ' ἢ ἄζυγας εἶναι, ἢ καταλλάττεσθαι, παρακαλεῖ διὰ βασιλικῆς προστάγματος καταναγκάζεσθαι πάντας οὕτω ποιεῖν. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ ριζ'. Ἰουστινιανέιος νεαρᾷ, ἡ κειμένη ἐν τῷ ζ'. τίτλῳ τοῦ κ.η. βιβλίου, ἄλλως τὰ περὶ τῶν λύσεων τῶν γάμων μετετύπωσε· καὶ ἀνάγνωθι τὸν πζ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Γρούλλῳ συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ εὐρήσεις πολλὰ χάριν τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως· τὰ γὰρ ἐν τῷ παρόντι κανόνι περιεχόμενα, προγενέστερα ὄντα κατὰ πολὺ, ἠπράκτησαν.

ΑΡΙΣΤ. Τεμνόμεναι συζυγία, εἰ μ.ἢ καταλλάττοντο, μενέτωσαν οὕτως· εἰ δὲ μ.ἢ, πρὸς μετάνοιαν ἀναγκάζονται.

Ἦρρεσε τῇ συνόδῳ ταύτῃ, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, μ.ἢ τινὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβάλλειν ὡς ἔτυχε, καὶ χωρίζεσθαι ταύτης· εἰ δὲ συμβῆ ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, διατμηθῆναι τὴν συζυγίαν, καὶ οὐ καταλλαγῶσι, καὶ συνελθεῖν αὐθις θελήσωσι, μένειν οὕτως αὐτοὺς ἀπολύτους, καὶ γάμον ἕτερον μ.ἢ συναλλάττειν· διότι καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται· εἰ δὲ συζευχθῆ ὁ ἀνὴρ ἐτέρας γυναικί, ἢ ἡ γυνὴ ἐτέρῳ ἀνδρὶ, πρὸς μετάνοιαν ἀναχθήσονται, καὶ τοῖς τῆς μοιχείας ἐπιτιμίοις ὑποπεσοῦνται· καὶ ζήτει

(1) Ἰωάνν. ΙΑ', 27. (2) α', Θισσαλ. Ε', 13. — (3) χρεῶν ἐστὶ Χ, Τρ. Σ, Ρ.

(1) Ματθ. Ε', 32. — (2) Μάρκ. Ι', 9. — (3) α', Κορ. Ζ', 27.

κανόνα ὑγδοηκοστὸν ἑβδομον τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα ἑννατον, τριακὸστὸν πέμπτον, τεσσαρακοστὸν ὄγδοον, καὶ ἑβδομηκοστὸν ἑβδομον.

Κανὼν ΡΓ'. (ΡΙΑ'.)

Περὶ τῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὑφειλουσῶν λέγεσθαι ἱκεσιῶν.

Ἐρρεσε καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ ἱκεσίας, εἴτε προοίμια, (1) εἴτε παραθέσεις, εἴτε τὰς τῆς χειρὸς ἐπιθέσεις, ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι (2), καὶ παντελῶς ἄλλας κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προσνεχθῆναι, ἀλλ' αἰτινες δῆποτε ἀπὸ τῶν συνετωτέρων συνήχθησαν, λεχθῆσονται.

ΖΩΝΑΡ. Λί παρὰ τῶν ἱερέων λεγόμεναι εὐχαὶ ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ὑμνωδίαις, διάφοροι εἰσίν· αἱ μὲν γὰρ προλέγονται, ὡς καὶ προοίμια εἶπον· αἱ δὲ ἐπιλέγονται μετὰ τὴν ὑμνωδίαν, ὡς ὑποθέσεις ἐκάλεσαν, ὡς ὑποτιθεμένας τοῖς ὑμνοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς λεγομένας· τὰς δὲ παραθέσεις ὠνόμασαν, ὡς παρατιθεμένας τὸν λαὸν τῷ Κυρίῳ. Τὰς οὖν κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ λέγεσθαι ὀρίζει ἡ σύνοδος, ὅποια ἂν εἶεν, καὶ ὡς ἂν καλοῖντο, καὶ μὴ ἑτέρας προσφέρεσθαι, ἀλλὰ τὰς παρὰ τῶν συνετωτέρων συνταχθείσας λέγεσθαι. Λιὰ δὲ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, τῶν ἐν χειροτονίᾳ εὐχῶν ἐμνημόνευσεν· ἐν γὰρ ταῖς χειροτονίαις ὁ ἀρχιερεὺς ἐπιτιθεὶς τὴν χεῖρα τῇ τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῇ, οὕτω τὰς εὐχὰς ἐπιλέγει. Ἐν πάσιν οὖν τοῖς εἰρημένοις, ἐκεῖνας ὀρίζει λέγεσθαι, τὰς ἤδη κυρωθείσας εὐχὰς, καὶ μὴ νέας παρά τινων εἰσαγομένας κατὰ τῆς πίστεως· ὃ γὰρ οὐκ ἐδοκίμασαν οἱ Πατέρες, ἀμφίβολα εἰσὶ φόβος δ' ὑποτρέχει ἐν τοῖς τοιούτοις, μὴ ποτε καὶ ἀσεβῆ ὡςί τινα καὶ κατὰ τῆς πίστεως· διὸ καὶ ἀποβάλλεται τὰ νέα ἡ σύνοδος.

ΒΛΑΣ. Ὡς ἔοικε, τινὲς ἐπίσκοποι ἐπεχείρουν λέγειν εὐχὰς ἄπυνῆθεις, ἢ κατὰ τὰ προοίμια τῶν θείων δοξολογιῶν, ἤγουν

(1) εἴτε ὑποθέσεις, εἴτε παραθέσεις. Π. X. Γρ.—(2) ἐπιτελεῖσθαι Π.

εἰ τὰς ἀρχὰς, ἢ κατὰ τὰς παραθέσεις, ἤγουν ἐν τῷ μέσῳ, ἢ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν χειροτονιῶν. Κωλύοντες οὖν τοῦτο οἱ Πατέρες φασὶ μόνας ἐκεῖνας τὰς εὐχὰς λέγεσθαι τὰς προκεκυρωμένας, ἤτοι τὰς συνήθεις. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ταῦτα. Ἐν δὲ τῇ συνόδῳ τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων, διάφορα γεγονάσι σημειώματα, ἀφορισμῷ ἀλειτουργησίας καθυποβάλλοντα τοὺς ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν ἀποιχομένων (1) εὐγενῶν καὶ μεγιστάνων ἱεουργοῦντας ἀρχιερεῖς, καὶ λέγοντας ἐπαινετηρίους εὐχὰς, μετὰ λαμβείων, ἢ καὶ λογοειδῶς· πολλοὶ γὰρ ἐρωράθησαν ταῦτα ποιοῦντες. Ὡσαύτως ἀφορίσθησαν διὰ συνοδικοῦ σημειώματος καὶ οἱ ἀναγνώσται, οἱ κατὰ τὰ αὐτὰ μνημόσυνα μουσικῶς λέγοντες καὶ ὀργανικὰ μινυρίσματα, καὶ ποιοῦντες τὸν ἐπιτάφιον ἐπιγάμιον. Καὶ αὐτοὶ μὲν καλῶς ἀφορίσθησαν· οἱ δὲ διὰ ψαλμοδημάτων εὐλαβῶν μὴ παραβιαζομένων τὴν φύσιν, καὶ ἀλληλουϊαρίων ἐξεχομένων τῆς τεχνικῆς καλλιφωνίας, ἢτοι τοῦ θεμελίου, ταῦτα ποιοῦντες, κακῶς ἀφορίζονται (2)· οὐδὲ γὰρ πενθικῶς, ἀλλ' ἑορταστικῶς καὶ πανηγυρικῶς τελοῦμεν σήμερον τὰ τῶν ἀποιχομένων μνημόσυνα, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ τῷ εὐδοκήσαντι μετὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐκδηρῆσαι τὸν τελευτήσαντα, καὶ καταξιώσαντι (3) ἡμᾶς ἀπερικαλύπτως θάπτειν καὶ μεσὰ πάσης ἀδείας τοὺς ἐξ ἡμῶν μεθισταμένους (4), καὶ μὴ ῥίπτειν ἐν γωνίαις (5) αὐτοὺς ὡς πτώματα, καθὰ καὶ τὸ πρότερον, *ὅτε τὰ μὲν τῶν αἰρετικῶν ἀνυψοῦντο, τὰ δὲ ἡμέτερα ἐταπεινοῦντο καὶ ἐδιώκοντο* (6), καθὰ φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Γουλιανοῦ στηλιτευτικοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὃ καὶ νῦν γίνεται ἐν τοῖς μετὰ τῶν Μουσουλμάνων οἰκοῦσι Χριστιανοῖς (7)· *διὸ καὶ θυμιάμασι, λαμπάσι τε

(1) ἀποιχομένων X. Γρ.—(2) X. Γρ.—παρὰ δὲ Βευερ. τὰ ἀπὸ τοῦ, εἰ δὲ διὰ ψαλμοδημάτων, ἀναγινώσκεται οὕτω· οἱ δὲ μετ' εὐλαβείας ψάλλοντες, μὴ παραβιαζόμενοι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐξακολουθοῦντες τῇ τέχνῃ καὶ τῷ θεμελίῳ, κακῶς ἀφορίζονται.— Παρὰ δὲ 'H. οὐ κεῖται τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἑρμηνείας εἰ μὴ λατιν. σελ. 1124—(3) καταξιώσαντι, οὐ κεῖται παρὰ Βευερ.—(4) X. Γρ.—ἐκδηρῶντας, Βευερ. (5) X. Γρ.—λαθραίως Βευερ.—(6) τὰ μετὰ τῶν * οὐ κεῖται παρὰ Βευερ. ἀλλ' ἐν X. Γρ. μόνον.—(7) ὃ καὶ νῦν γίνεται... Χριστιανοῖς, οὐ κεῖται ἐν X. Γρ.

καὶ μέγαλοπρεπέσι συνελεύσεσι τὸν ἀποιχόμενον δεξιούμεθα ὡς ἡγιασμένον διὰ τὸ θάπτισμα· ψάλλομεν δὲ καὶ τὸν ἄνωμον ἐπ' αὐτῷ, λέγοντες προσώπῳ αὐτοῦ· Ἐν ὄλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε, Κύριε· ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγια σου· ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυριῶν σου ἐπορεύθην, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα λέγουσι πρὸς τὸν Θεὸν οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ* (1).

ΑΡΙΣΤ. Ἦρσε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ ἱεσίας ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι, εἴτε προοίμια, εἴτε παραθέσεις, εἴτε χειρῶν ἐπιθέσεις· καὶ παντελῶς ἄλλας κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προενεχθῆναι.

Τὰς παρὰ τῶν συνόδων κεκυρωμένας Γραφάς, καὶ τὰς εὐχάς, ὡς ἡ ἐκκλησία παρέλαβε, πάντες ἐπιτελεῖν ὀφείλουσιν, ἡγουν τὰς ἄχρι τοῦ Εὐαγγελίου ὑμνωδίας, καὶ ἀναγνώσεις τῶν ἱερῶν Γραφῶν, εἴτε παραθέσεις, τουτέστι τὰς ἐπὶ τοῖς κατηγουμένοις εὐχάς, δι' ὧν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ παρατιθέμεθα, εἴτε ἐπιθέσεις χειρῶν, ἧτοι τὰς γινομένας πρὸς τὸν λαὸν εὐλογίας τῇ τοῦ ἐπισκόπου χειρὶ.

Κανὼν ΡΔ'. (ΡΙΕ'.)

Περὶ τῶν τὴν διάγνωσιν τῶν δημοσίων δικαστηρίων ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτούντων.

Ἦρσεν, ἵνα ὅστισδήποτε ἀπὸ τοῦ βασιλέως διάγνωσιν δημοσίων δικαστηρίων αἰτήσοι, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθῆναι· ἐὰν δὲ κρίσιν ἐπισκοπικὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτήσοι, μηδὲν αὐτῷ ἐμποδίσοι.

ΖΩΝΑΡ. Διάφοροι κανόνες ὥρισαν, τοὺς ἐπισκόπους παρὰ ταῖς συνόδοις τῶν ἐπαρχιῶν δικάζεσθαι, καὶ τοὺς κληρικοὺς παρὰ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν. Εἰ δέ τις, φησὶν ὁ κανὼν οὗτος, ἱερωμένος ὢν, προσέλθῃ τῷ βασιλεῖ αἰτῶν διάγνωσιν δημοσίων δικαστηρίων, ἧτοι πολιτικῶν καὶ ἀρχοντικῶν, στε-

(1) τὰ μεταξὺ τῶν * κεῖται παρὰ Βενερ. οὕτω· διὸ καὶ λαμπρῶς προπομπόμεν τὸν ἐξοδαυόμενον μετὰ λαμπάδων καὶ μύρων, ὡς ἡγιασμένον διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· διὸ καὶ τὸν ἄνωμον ψάλλομεν ὡς ἐπιτοπλιῆστον.

ρηθῆσεται τῆς ἰδίας τιμῆς, ἀντὶ τοῦ, καθαιρεθήσεται· ἐὰν δὲ βασιλεῖ προσελθῶν, ἐπισκοπικὴν αἰτήσῃ δικαστήριον, ἧτοι συνέλευσιν ἐπισκόπων κατὰ βασιλικὴν πρόσταξιν γενησομένην καὶ διαγνωμονήσουσαν, οὐ βλαβῆσεται περὶ τὴν ἐπιτιμίαν. Ἀνάγνωθι τῆς τετάρτης συνόδου κανόνα Θ'.

ΒΛΑΣ. Σαφῆς ἐστὶν ὁ παρὼν κανὼν· διορίζεται γὰρ τοὺς ἱερωμένους (1) καθαιρεῖσθαι τοὺς παραιτουμένους τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καὶ ζητοῦντας ἀπὸ τοῦ βασιλέως δικάσαι τὰς αὐτῶν ὑποθέσεις δημοσίους δικαστάς, ἧτοι πολιτικούς· τοὺς δὲ ποριζομένους βασιλικὰς προσταξίεις χάριν τοῦ δικάσασθαι παρ' ἐπισκόποις, οὐ θέλει βλάπτεσθαι. Ἀνάγνωθι τὸν ιε'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐρμηνείαν· λέγει γὰρ καὶ οὗτος τὰ αὐτὰ πλατύτερον· καὶ σημειώσαι, ὅτι οὐδὲ μετὰ βασιλικῆς προσταξέως δύναται ἱερωμένος παραιτεῖσθαι τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ἀλλὰ τοῦτο ποιῶν καθαιρεῖται. Τί δέ; ἐὰν λαϊκὸς διὰ προσταξέως βασιλικῆς ἐλκύσῃ ἱερωμένον εἰς πολιτικὸν δικαστήριον, προκριματισθήσεται; Ἀύσις. Τινὲς λέγουσι μῆτε προκριματίζεσθαι τοῦτον, μῆτε χώραν ἔχειν ἐνταῦθα τὴν τοῦ φόρου παραγραφὴν. Ἔμοι δὲ δοκεῖ, ὅτι ὁ οὕτως ἐναγαγὼν λαϊκὸς, ἡγουν διὰ προσάξεως, οὐ προκριματισθήσεται μὲν, ὡς εἰς ἀπρόσφορον δικαστήριον ἐλκύσας τὸν ἱερωμένον, ἀναγκασθήσεται δὲ, εἴπερ ἡ ὑπόθεσις ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ, εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἀπαντῆσαι, ὅτι καὶ τὰ βασιλικὰ προσταγμάτα πρὸς νόμους καὶ κανόνας ἐκλαμβάνονται καὶ ἐρμηνεύονται. Οὕτω νόει μοι καὶ τὸ ιζ'. (2) κεφ. τοῦ α. τίτ. τοῦ τρίτου βιβλίου, λέγον· Ἀλλ' οὐδὲ ὑπὲρ τινος χρηματικῆς, ἢ ἐγκληματικῆς αἰτίας, ἐπίσκοπον πρὸς ἄρχοντα πολιτικόν, ἢ στρατιωτικόν, ἄκοντα ἢ διάγεσθαι, ἢ παρίστασθαι, δίχα βασιλικῆς κελεύσεως συγχωροῦμεν.

ΑΡΙΣΤ. Δημοσίαν κρίσιν ὁ παρὰ βασιλέως αἰτῶν, οὐκ ἐπίσκοπος.

(1) Χ. Τρ. — τοὺς ἱερωμένους, οὐ κεῖται παρὰ Βενερ. ἀλλὰ παρὰ 'Ε. λατινιστί. — (2) Κεφ. ιδ'. ἐν τῇ ἐκδόσει Λίμβόχ.

Ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἐπ' ἐγκλήμασιν αἰτιώμενος, καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν παραιτούμενος δικαστήριον, καὶ παρὰ βασιλέως αἰτῶν κοσμικοὺς δικαστάς, τῆς ἰδίας τιμῆς στέρηθησεται.

Κανὼν ΡΕ'. (ΡΙΣ'.)

Περὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ μὴ κοινωνούντων, καὶ θελόντων πέραν τῆς θαλάσσης ὑποουρῆναι.

Ὅστιςδῆποτε μὴ κοινωνῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, εἰς τὰ περιματικά πρὸς τὸ κοινωνεῖν ὑπερπύσει, τὴν ζημίαν τῆς κληρώσεως ἀναδέξεται.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τις, φησὶν, ἀποστὰς τῆς κοινωνίας τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, μεταστῆ ἐκεῖθεν λάθρα, καὶ εἰς τὰ πέραν τῆς Ἀφρικῆς ἀπέλθῃ, ἵνα μὴ ἀπαιτοῖτο συκοινεῖν, ζημιωθήσεται περὶ τὴν κλήρωσιν αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐκπεσεῖται τοῦ κλήρου καὶ τῆς διὰ τοῦ κληρικὸς εἶναι τιμῆς.

ΒΑΣ. Τοὺς ἀποστάντας ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησιῶν λάθρα, καὶ εἰς τὰς περιματικάς ἐκκλησίας, ἤγουν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἱεουργοῦντας, καθαιρεῖσθαι ὁ κανὼν φησὶν. Ἔστι σημαίωσαι, ὅτι οἱ δίχα συστατικῆς καὶ ἀπολυτικῆς γραφῆς ἱεουργοῦντες εἰς ἑτέραν ἐνορίαν, ἀκοινωνῆτοι ἔσονται, τουτέστι, κωλυθήσονται τῆς ἱεουργίας.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἀκοινωνῆτος, τοῖς πέραν ὑφέρπων πρὸς κοινωνίαν, ἀκλήριτος.

Ὁ ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἀφωρισμένος ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἐάν πέραν θαλάσσης ὑφέρπων, ἤγουν ἀπερχόμενος, τοὺς ἐκεῖσε ἐπισκόπους ὑποσύρῃ, καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτὸν προσδέξωνται, τὸν βαθμὸν αὐτοῦ ζημιωθήσεται.

Κανὼν Ρς'. (ΡΙΖ'.)

Ἴνα οἱ ἐπὶ τὸ κομιτάτον πορευόμενοι, τὴν αἴτιαν ἑαυτῶν καὶ τῶ ἐν Καρχηδόνι καὶ τῶ Ῥωμαϊκῶ ἱερεῖ σπουδάσωσιν ἐμφανίσαι.

Ἦρσαν, ἵνα, ὅστιςδῆποτε πρὸς τὸ κομιτάτον πορευθῇ

θῆναι θελήσοι, ἐν τῇ ἀπολυτικῇ τῇ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν (1) Ῥώμης πεμπομένη κατάδηλος γένηται, καὶ ἵνα ἐκεῖθεν ἔτι μὴν ἀπολυτικὴν λάβῃ ἐπὶ τὸ κομιτάτον. Διὸ, ἐάν ὁ λαβὼν ἀπολυτικὴν πρὸς τὴν Ῥώμην μόνον, σιωπήσας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν εἰς τὸ κομιτάτον αὐτὸν χρῆ πορευθῆναι, θελήσῃ εὐθέως (2) εἰς τὸ κομιτάτον βαδίσαι, ἀποκινήσῃ τῆς κοινωνίας. Ἐάν δὲ ἐκεῖσε ἐν τῇ Ῥώμῃ αἰφνηθῆ ἀνάγκη ἀναφυῇ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιτάτον, ἐμφανίσῃ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῶ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, καὶ παρακομίσῃ ἀντίγραφον (3) τοῦ αὐτοῦ τῆς Ῥώμης ἐπισκόπου. Λί ἀπολυτικά δὲ αἱ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων, ἢ τῶν οἰωνδῆποτε ἐπισκόπων, τοῖς ἰδίοις κληρικοῖς διδόμεναι, σχῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα· ἐάν δὲ ἀκμὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ κατάδηλος οὐκ ἔστιν, ἢ τοῦ προηγησαμένου προσζευχθεῖη, ὃν τρόπον εἴωθε μετὰ τὴν ὑπατείαν γράφεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις πεπραγμένοις (4). Ἦρσε δὲ κακεῖνο, ὥστε κατὰ τῶν Δονατιστῶν, καὶ τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν θρησκείων αὐτῶν, τοὺς πεμφθέντας τοποτηρητάς ἐκ τῆς τιμῆς ταύτης συνόδου πανοτιοῦν χρήσιμον συνίδωσιν, ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων αἰτήσασθαι βασιλέων. Ἦρσαν ἔτι μὴν τῇ αἰτήσῃ πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα πάσαις ταῖς ὀφειλούσαις δοθῆναι ἐκ τῆς συνόδου ἐπιστολαῖς, ἢ σὴ ἀγιωσύνη μόνῃ ὑπογράψῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῶ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραγνωσθέντι (5) ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἄλλοι κανόνες διάφοροι, περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖ-

(1) X. Tr. — τῇ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, Ἰουστ. — (2) ἀμέσως Βενερ. — (3) ἀντίγραφα Σ. Ρ. — (4) ἐνταῦθα λέγει ὁ καν. ἐν Π. — (5) ἀναγνωσθέντι, Ἰουστ.

ναι τοῖς ἐπισκόποις χωρὶς ἐπιστολῶν ἀπολυτικῶν τῶν πρωτευόντων αὐτῶν καὶ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀπιέναι πρὸς βασιλέα ὀρίζουσιν. Αὕτη δὲ καὶ τι πλεον ὀρίζει, τὸ τὰς ἀπολυτικὰς ἐπιστολάς καὶ τῷ πάπα Ῥώμης ἐμφανίζεσθαι καὶ ἔοικε τοῦτο τοῖς ἐν Ἀφρικῇ ἐπιτάττεσθαι, ἵνα ἐμφανίζομένων τῷ πάπα τῶν ἀπολυτικῶν, καὶ ἐξ ἐκείνου λάβῃ ἀπολυτικὴν ἐπὶ τὸ κομιτάτον. Ἐὰν οὖν ὁ λαβὼν, φησιν, ἀπολυτικὴν ἀπὸ τῆς οικείας συνόδου, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν Ῥώμην, οὐκ εἶπῃ κάκει τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ σιωπήσας ἀπέλθῃ, ἀφορισθήσεται. Ἐὰν δὲ τις τῆ Ῥώμῃ ἐνδημῶν σχῆ ἀνάγκην, ἀναφυσίσης ἀθρόον αἰτίας, ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιτάτον, ἵνα τῷ Ῥώμης ἀρχιερεὶ δηλώσῃ τὴν αἰτίαν, καὶ λάβῃ γραφὴν τοῦ Ῥώμης ἀπολυτικὴν. Αἱ δὲ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων, φησὶ, γινόμεναι ἀπολυτικαὶ τοῖς ἐπισκόποις, ἢ ἐκ τῶν οἰωνδήποτε ἐπισκόπων τοῖς κληρικοῖς αὐτῶν, ἐχέτωσαν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα· ἐὰν δὲ ἐτι ἀδηλὸς ἐστὶν ἢ ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, γραφέσθω ἢ τοῦ παρελθόντος Πάσχα ἡμέρα. Τοῦτο δὲ, οἶμαι, ἔδοξεν οὕτω γίνεσθαι, ἵνα κηρύττατο ἢ ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, (ἤδη γὰρ καὶ ἐν προλαβοῦσι κανόνισιν ἀπήτησεν ἢ σύνοδος, δὴλῃν γίνεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐκάστου ἐνιαυτοῦ), ἢ καὶ ἵνα ὁ χρόνος καθ' ὃν ἔπεισιν ὁ ἀπιὼν πρὸς τὸν βασιλέα (2) δηλὸς ᾖ, ὅπερ, φησὶν, εἴωθε γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων πράξεων. Ἐν γὰρ βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κβ'. τίτ. ι. γέγραπται, τὰ ἀγοραῖα συμβόλαια πρωτόκολλα ἔχειν, καὶ ἐν αὐτοῖς γεγράφθαι τὰ τῶν κρατούντων ἐκάστοτε βασιλέων ὀνόματα, καὶ τὰς ὑπατείας, καὶ ὅσα ἐκεῖ ἀπαιτεῖται· ἀφ' ἡμῶν, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κατεπεφρόνητο, ἐν δὲ τοῖς ἐμφυτευτικοῖς ἐγγράφοις ἐτι ἐσώζετο. Ἐνεδόθη δὲ τοῖς στελλομένοις πρὸς τὸν βασιλέα, ὃ ἂν νοήσωσι χρήσιμον, ἦτοι ὠφέλιμον τοῖς πιστοῖς κατὰ τῶν Δονατιστῶν καὶ τῶν ἐλλήνων, αἰτεῖσθαι τοῦτο ἐκ τοῦ κρατούντος. Ἐδοξε δὲ καὶ

(1) ἵνα κηρύττατο ... ἐνιαυτοῦ, οὐ καίτι ἐν X. Τρ. — (2) X. Τρ. — πρὸς τὸ βασιλεῖον Βιουαρ. Κ.

τὰ μέλλοντα γενέσθαι γράμματα ἐκ τῆς συνόδου ὑπογραφήναι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Λύρηλιου.

ΒΑΣ. Ὁ παρῶν κανὼν θεσπίζει, μετὰ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ πρωτεύοντος, ἦτοι τοῦ μητροπολίτου, ἀποδημεῖν τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὸ κομιτάτον, ἦγουν ἐνθα ἐστὶν ὁ κόμης, ἦτοι ὁ βασιλεύς· καὶ ἄλλα δέ τινα ὀρίζει ἰδικῶς καὶ μὴ κοινῇ χρησιμεύοντα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἠρμηνεύθησαν.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δι' ἀνάγκην τινὰ πρὸς τὸ κομιτάτον ἀπελευσόμενος, ἐμφανῆ ταύτην ποιεῖτω τῷ Καρχηδόνος ἱερεῖ, καὶ τῷ Ῥώμης, καὶ ἀπολυτικὴν ἐπιστολὴν λαμβανέτω, ἢ ἀκοινώνητος ἔστω. Πᾶν ὁτιοῦν τοῖς τοποτηρηταῖς δόξαν χρήσιμον κατὰ Δονατιστῶν, καὶ ἐλλήνων, καὶ τῶν ὀρθοσκεπῶν αὐτῶν, αἰτεσθῶ ἐκ βασιλέως.

Ὁ ἀπὸ Ἀφρικῆς δι' ἀνάγκην τινὰ μέλλων ἀπελθεῖν ἐν τῷ κομιτάτῳ, τουτέστιν, ἐνθα ὁ βασιλεύς ἐστὶ, καὶ κληρικὸς ἐστὶ, καὶ ἐπίσκοπος, κατὰδῆλον τὴν αἰτίαν ποιεῖτω τῷ τῆς Καρχηδόνος ἐπισκόπῳ, κάκειθεν γράμματα λαμβάνων, καὶ πρὸς τὸν Ῥώμης παραγινόμενος, ἐμφανίζέτω ἑαυτὸν τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, καὶ τὴν αἰτίαν λεγέτω δι' ἣν εἰς τὸν βασιλέα πορεύεται· καὶ τοῦ Ῥώμης δοκιμάσαντος ταύτην, καὶ εὐλογον εἶναι κρίναντος, λαμβανέτω καὶ ἐξ ἐκείνου γράμματα, προστασίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα πρέχοντα· ὅστις δὲ ἢ τῶν ἐπισκόπων, ἢ τῶν κληρικῶν, ἄλλως πρὸς τὸ κομιτάτον ἀπέλθῃ, ἀκοινώνητος ἔσται καὶ ζήτει κανόνα ια'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανόνα θ'. Πρέσβεις ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα σταλέντες ἐπίσκοποι κατὰ τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν αἰρετικῶν, ἀδειαν ἔλαβον, πᾶν ὅτι ἂν συμφέρον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ συνίδωσι, κατὰ τῆς ὀρθοσκεπείας τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν Δονατιστῶν, τοῦτο αἰτῆσαι ἐκ βασιλέως, καὶ μὴ ἰδικῶς αὐτὸ εἶχον ἐντεταλμένον.

Σύνοδος κατὰ τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν αἰρετικῶν.

Ἐπὶ Βάσσου καὶ Φιλίππου, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῆ πρὸ εἴς καὶ δεκάτῃ καλαυδῶν Ἰουλίῳ, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σῆκρητον τῆς Ῥεστιτούτης ἐκκλησίας (1). Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ πρε-

(1) Ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ ἀναγινώσκειται ἐνταῦθα τὰ εἴρη, ἅπερ παραλείπονται ἐν τῇ ἐλληνικῇ μεταφράσει.

σθείαν ἀνεδέξαντο Ῥεστιτοῦτος καὶ Φλωρέντιος, οἱ ἐπίσκοποι, κατὰ τῶν ἐλλήνων, καὶ τῶν αἰρετικῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, καθ' ὃν Σευῆρος καὶ Μακάριος ἀνηρέθησαν, καὶ διὰ τὴν τούτων αἰτίαν Εὐόδιος, Θεάσιος, καὶ Βίκτωρ, οἱ ἐπίσκοποι, ἐσφάγησαν.

Κανὼν ΡΖ'. (ΡΙΗ'.)

Σύνοδος περὶ διαγνώσεως ἐπισκόπων.

Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τρίτον, τῶν αὐγούστων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἑπτακαιδεκάτῃ καλανδῶν Ἰουλίῶν, εἰς Καρχηδόνα, ἐν τῇ Σεκούνδου ἐκκλησίᾳ. Εἰς ταύτην τὴν σύνοδον ἤρρεσεν (1), ὥστε ἓνα ἐπίσκοπον μὴ ἐκδικεῖν ἑαυτοῦ διάγνωσιν. Ἐὰ πεπραγμένα τῆς παρούσης συνόδου διὰ τοῦτο οὐκ ἐγράφη, ἐπειδὴ ἐπιχωρίως καὶ οὐ κατὰ κοινοῦ ἐπετελέσθη.

ΖΩΝΑΡ. Ὁ ἕννατος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου, τοὺς κληρικοὺς ὀρίζει παρὰ ταῖς αἰκέλοις ἐπισκόποις δικάζεσθαι. εἰ δὲ κληρικὸς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ ἔχει ὑπόθεσιν, ἢ ἐπίσκοπος πρὸς ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικάζεσθαι. Τοῦτο οὖν ἔοικε καὶ ὁ παρῶν κανὼν διατάττεσθαι, ὡς ἐπισκόπων δύο δίκην ἔχόντων, ἢ κληρικοῦ κατὰ ἐπισκόπου ἐνάγοντος, μὴ ἓνα ἐπίσκοπον ζητεῖν τὴν περὶ αὐτῶν ποιῆσθαι διάγνωσιν, ἀλλὰ τὴν σύνοδον τῆς ἐπαρχίας δικάζειν.

ΒΛΑΣ. Ἐὰ ἐν τῷ παρόντι κανόνι δηλωθέντα, ὡς ἰδικῶς ἐκφωνηθέντα, ἐξηγήσεως οὐ δέονται. Ἐὸ δὲ ῥηθὲν χάριν τοῦ μὴ διεκδικεῖν ἓνα ἐπίσκοπον ἑαυτῷ διάγνωσιν, ἐκληπτέον κατὰ τὸν ἐνδέκατον κανόνα τῆς παρούσης συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Εἰς ἐπίσκοπος μὴ ἐκδικεῖτω ἑαυτῷ διάγνωσιν.

In hoc concilio legationem iterum suscepit Fortunatianus Episcopus contra paganos, et hæreticos. Item concilium contra paganos et hæreticos. Basso et Philippo. VV. CC. Coss. III. Idus Octobris Carthagine, in secretario basilicæ constitutæ.

(1) ἐν Η. καὶ Χ. Ἦρ. ὁ Κανὼν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, ἤρρεσε, καὶ λήγει, εἰς τὸ, διάγνωσιν.

Οὐ μόνον ἐνὸς ἐπισκόπου διάγνωσις, ἀλλ' οὐδὲ δύο ἀρκέσου-
σιν εἰς καθαίρεσιν πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπίσκο-
πός ἐστιν ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δυνατόν πολλοὺς συνελθεῖν
ἐπισκόπους, παρὰ δώδεκα τὸ ἐλάχιστον ἐπισκόπων κριθήσεται·
εἰ δὲ πρεσβύτερος, παρὰ ἕξ ἐπισκόπων, καὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκό-
που· εἰ δὲ διάκονος, παρὰ τριῶν, καὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· ὡς
ὁ δωδέκατος κανὼν καὶ ὁ εἰκοστός τῆς συνόδου ταύτης· δια-
λαμβάνουσιν. Οὐκ οὖν ἐπίσκοπος εἰς δικαστὴν ἑαυτὸν ἐπ' ἐγκλή-
μασι καταστήσει πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, καὶ τὴν οἰκείαν διεκ-
δικήσει διάγνωσιν, καὶ εἰς ἔργον ταύτην ἀγάγη, εἰ μήπου τῶν
λοιπῶν κληρικῶν εἰσιν οἱ κρινόμενοι τῶν ὑποκάτωθεν διακόνων
ὄντων· ἐπ' αὐτοῖς γὰρ καὶ μόνος ἐπίσκοπος εἷς, ὁ ἐντόπιος, δια-
γνώσεται, ὡς ἐν τῷ τέλει τοῦ εἰκοστοῦ κανόνος τῆς παρούσης
συνόδου διέληπται.

ΚΑΝΩΝ ΡΗ'. (ΡΙΘ'.)

Σύναδος κατὰ τῶν Δονατιστῶν (1).

Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνω-
ρίου τὸ ὄγδοον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τέταρτον, τῶν αὐγού-
στων, πρὸ ὀκτωκαιδεκάτῃ καλανδῶν Ἰουλίων, ἐν Καρχηδόνι
εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κλίματος Σεκούνδης. Ἐν ταύτῃ
τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἐδέξαντο κατὰ τῶν Δονατιστῶν,
Φλωρέντιος, Ποσειδίου, Πραισίδιος, καὶ Βενάντιος, οἱ ἐπί-
σκοποι. Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ νόμος ἐδόθη, (2) ἵνα ἐλευ-
θέρα προαιρέσει ἕκαστος τῆς Χριστιανότητος τὴν ἄσκη-
σιν ἀναδέξηται.

ΖΩΝΑΡ. Αἰρετὴν εἶναι χρὴ τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ βεβιασμένην,
οὐδ' ἀκούσιον, ἀλλ' ἐκούσιον (3). Διὸ καὶ τοὺς ἀναδεχομένους τὸν
Χριστιανισμόν, ἐλευθέρα προαιρέσει καὶ αὐτεξουσίως ἐνομοθετήθη
προσιέναι τῇ πίστει, ἀλλὰ μὴ βία, μηδ' ἐξ ἀνάγκης· τὰ γὰρ

(1) παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. τεῦτο οὐ φέρει ἀριθμὸν κανόνος· ἀλλ' ἠκολουθήσα-
μεν τῇ γραφῇ τοῦ Τραπεζουντίου Κώδικος.—(2) ἀλλ' ἐκούσιον οὐ κίται ἐν Χ. Τρ.
—(3) ἐντεῦθεν ἄρχεται ὁ κανὼν ΡΗ'. ἐν Χ. Τρ. καὶ ΡΙΘ'. ἐν Π.

ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως γινόμενα, οὐ βέβαια, οὐδὲ μόνιμα. Διὸ καὶ ἐν τῷ 16'. ἢ ἐν Νεοκαισαρεῖα σύνοδος κανόνι φησί, τὸν ἐν κινδύνῳ γενόμενον καὶ οὕτω βαπτισθέντα, μὴ προάγεσθαι εἰς ἱερωσύνην. Τῆς Χριστιανότητος δὲ εἶπε τὴν ἀσκήσιν ὁ κανὼν, ἐμφαίνων, ὅτι τὸν Χριστιανὸν πᾶσαν δεῖ ἀσκεῖν ἀρετὴν, καὶ ἐγκρατῆ εἶναι, καὶ σώφρονα, καὶ ἀληθῆ, καὶ μετριόφρονα, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀγάπην πρὸς ἅπαντας ἐνδεικνύμενον, ὡς ὅ γε μὴ ταῦτα ἀσκήσας, ὀνόματι μόνον Χριστιανὸς λέγεται, ἀλλ' οὐ πράγματι.

ΒΛΑΣ. Ὁ 16'. κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρεῖα συνόδου τὸν ἐν κινδύνῳ γενόμενον, καὶ οὕτω βαπτισθέντα, μὴ προσάγεσθαι εἰς ἱερωσύνην φησί. Καὶ οἱ Πατέρες δὲ οὗτοι ὀρίζουσιν ἐλευθέρῳ προαιρέσει τῇ πίστει προσιέναι, ἀλλὰ μὴ βία, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης· τῆς Χριστιανότητος δὲ εἶπε τὴν ἀσκήσιν, ἐμφαίνων, ὅτι ὁ Χριστιανὸς, ὁ μὴ ἀσκήσας πᾶσαν ἀρετὴν, ὀνόματι μόνον Χριστιανὸς λέγεται, ἀλλ' οὐ πράγματι.

ΛΡΙΣΤ. Ἐλευθέρῳ προαιρέσει ἕκαστος τὴν ἀσκήσιν ἀναδεχέσθω.

Τὸ ἀγαθὸν ἐκουσίως τις ἐργάζεται, οὐ μὴν ἀναγκαστικῶς. Διὰ τοῦτο ἕκαστος καὶ τὴν ἀσκήσιν, καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, οὐ κατὰ βίαν ἀπαιτηθήσεται ἀναδέξασθαι, ἀλλ' αὐτοπροαιρέτῳ γνώμῃ καὶ ἐλευθέρῳ.

Κανὼν ΡΘ'. (ΡΚ'.)

Σύνοδος κατὰ τῆς αἰρέσεως Ἱελαγίου καὶ Κελεστίου.

Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τῶν ὑπάτων, καλάνδαις Ματαίς, εἰς Καρχηδόνα ἐν τῷ σηκρήτῳ τῆς Φαύστου ἐκκλησίας, Αὐρηλίου τοῦ ἐπισκόπου συμπάσῃ τῇ συνόδῳ προκαθίσαντος, παρεστῶτων τῶν διακόνων, ἤρесе πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, ἅγλα συνόδῳ καθεστῶσιν, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ αἱ ὑπογραφαὶ ἐνετέθησαν (1).

(1) ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸν Καν. ΡΗ', πρὸς Ἰουστ. ὁ δ' ἐπόμενος § τὸν ΡΘ'.

Ἔστι Ἄδὰμ θνητὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐγένετο.

Ἰνα (1) ὅστις λέγῃ τὸν Ἄδὰμ, τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς, εἴτε ἁμαρτήσοι, εἴτε μὴ ἁμαρτήσοι, τεθνηξόμενον (2) ἐν τῷ σώματι, οὗτός ἐστιν, ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα ἔστω.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Τὸν Ἄδὰμ ὁ Θεὸς οὐ θνητὸν ἐπλασεν, οὐδὲ μέντοι ἀθάνατον, μέσον δὲ μεγέθους καὶ ταπεινότητος, καὶ αὐτεξούσιον ποιήσας αὐτὸν, εἶασεν, ὥστε ὁποτέρῳσε νεύσῃ, εἴτε πρὸς ἀρετὴν, εἴτε πρὸς κακίαν, κληρώσασθαι αὐτὸν ἢ τὴν ἀθανασίαν, ἢ τὴν θνητότητα. Κὰν γὰρ σάρκα καὶ τότε εἶχεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχ οἶαν νῦν· καὶ τοῦτό φησιν ὁ θεολόγος Γρηγόριος λέγων, Τοὺς δερματίνους ἀμφιέννυται χιτῶνας, ἵσως τὴν παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον, ὥστε πρὸ τῆς παραβάσεως οὔτε παχεῖα ἦν ἡ σὰρξ τῷ Ἄδὰμ, οὔτε φύσει θνητή. Ἦσαν δ' οἱ λέγοντες, ὅτι θνητὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη, καὶ θανεῖν ἐμελλε, κὰν μὴ παρέβῃ τὴν ἐντολήν, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπεισῆλθεν ὁ θάνατος, ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν, τοιαύτην γεγονυῖαν ἀρχῆθεν. Τῶν οὖν ταῦτα φρονούντων οἱ τῆς συνόδου ταύτης Πατέρες κατεψηφίσαντο τὸ ἀνάθεμα.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ τὸν πρωτόπλαστον δογματίζων καὶ δίχα τῆς ἁμαρτίας τεθνηξόμενον διὰ ἀνάγκην τῆς φύσεως, ἦτω ἀνάθεμα.

Κανὼν ΡΙ'. (ΡΚΑ'.)

Ἔστι τὰ μικρὰ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζονται.

Ὁμοίως ἤρесе, Ἰνα, ὅστις δῆποτε τὰ μικρὰ καὶ νεογέννητα ἐκ τῶν γαστέρων τῶν μητέρων βαπτίζόμενα, ἀρνεῖται, ἢ λέγει, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτὰ βαπτίζεσθαι, μηδὲν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Ἄδὰμ. ἔλκει προγονικῆς ἁμαρτίας τὸ ὀφείλον καθαρθῆναι τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας,

(1) ἐν Η. καὶ Χ. Τρ. ὁ Καν. ΡΘ'. (ΡΚ'.) ἀρχεται ἀπὸ τοῦ, Ἦρесе, Ἰνα, ὅστις λέγει. — (2) Χ. Τρ. Ἰουστ. — τεθνηξεται Η. — τεθνηξεσθαι Βενετ.

(ὅθεν γίνεται ἀκόλουθον, ὅτι ἐν τούτοις ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθῆς, ἀλλὰ πλαστός νοεῖται,) ἀνάθεμα εἶη· ἐπειδὴ οὐκ ἄλλως δεῖ νοῆσαι τὸ εἰρημένον τῷ Ἀποστόλῳ, Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος (1)· καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν, ἐν ᾧ πάντες ἥμαρτον, εἰ μὴ ὃν τρόπον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡ πανταχοῦ διακεχυμένη καὶ ἠπλωμένη, ἀεὶ ἐνόησε. Διὰ γὰρ τὸν κανόνα τοῦτον τῆς πίστεως, καὶ οἱ μικροὶ ἔτι μὴν, οἱ μηδὲν ἁμαρτημάτων εἰς ἑαυτοὺς ἔτι μὴν πλημμελεῖν δυνάμενοι, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἀληθινῶς βαπτίζονται, ἵνα καθαρθῇ ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς παλιγγενεσίας, ὅπερ εἴλκυσαν ἐκ τῆς ἀρχαιογονίας.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Ἐλεγόν τινες τὰ νεογνά παιδιά, μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι, μηδὲ γὰρ ἔχειν αὐτὰ ἁμαρτίας, ἐπεὶ μηδὲ πεφύκασιν ἁμαρτάνειν, ἔτι μὴ ἔχοντα διακρίσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος· τοῦτο οὖν ἀπαγορεύει ἡ σύνοδος, καὶ τοὺς φρονοῦντας οὕτω καὶ λέγοντας μὴ τι ἐκ τῆς τοῦ Ἀδάμ προγονικῆς ἁμαρτίας ἐφέλκεσθαι τοὺς ἐξ ἐκείνου, ὥστε καθάρσεως δέεσθαι τῆς ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ τοῦ βαπτίσματος τὰ παιδιά, ποιεῖται ὑπὸ ἀνάθεμα, λέγουσα, ὅτι ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ τὸ νοεῖσθαι, ὡς ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθῆς ἐστίν, ἀλλὰ πεπλασμένος ἐν τούτοις τοῖς νεογνοῖς δηλαδή· εἶτα κατασκευάζει τὸν οἰκεῖον λόγον, χρήσεις ἐκ τοῦ μεγάλου Παύλου παράγουσα· Πῶς γάρ, φησιν, ἄλλως νοητέον τὸ, Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν, ἐν ᾧ πάντες ἥμαρτον, εἰ μὴ ὡς ἐνόησε τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡ πανταχοῦ διακεχυμένη τε καὶ ἠπλωμένη, ἡγουν ἡ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἐσκεδασμένη πληθὺς τῶν πιστῶν.

(1) Ρωμ. Ε', 12.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τὰ νεογνά καὶ βαπτιζόμενα λέγων μηδὲν ἔλκειν ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ. ἀμαρτίας ὀφείλον καθαρθῆναι τῷ βαπτίσματι, ἐπάρατος· διὰ γὰρ τοῦ ἐνὸς καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀμαρτία παγκόσμιος.

Κανὼν ΡΙΑ'. (ΡΚΒ'.)

"Ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις οὐ μόνον ἄφρασιν χαρίζεται ἀμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ βοήθειαν παρέχει τοῦ μηκέτι ἀμαρτάνειν.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ἵνα, ὅστις δῆποτε εἴποι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἧ τινι δικαιούται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, πρὸς μόνην ἄφρασιν ἀμαρτιῶν ἰσχύειν τῶν ἤδη πεπλημμελημένων, καὶ μὴ παρέχειν ἔτι μὴν βοήθειαν πρὸς τὸ μὴ ἕτερα πλημμελεῖσθαι, ἀνάθεμα εἴη.

Κανὼν ΡΙΒ'. (ΡΚΓ'.)

"Ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οὐ μόνον γνῶσιν παρέχει ὧν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἀγάπην ἔτι μὴν ἐμπνέει ἡμῖν, ἵνα ὃ εἰς ἐπιγινώσκωμεν, καὶ πληρῶσαι ἰσχύσωμεν.

Ὅμοίως ὅστις δῆποτε εἴποι τὴν αὐτὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τοῦτο μόνον ἡμῖν βοηθεῖν, πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν, ὅτι δι' αὐτῆς ἡμῖν ἀποκαλύπτεται καὶ φανεροῦται ἡ γνῶσις τῶν ἀμαρτημάτων, ὥστε γινώσκειν ἃ δεῖ ἐπιζητεῖν, καὶ ἃ δεῖ ἐκκλίνειν, οὐ μὴν δι' αὐτῆς ἡμῖν παρέχεται, ἵνα, ὅπερ γνῶμεν ποιητέον, καὶ ποιῆσαι ἔτι μὴν ἀγαπήσωμεν καὶ ἰσχύσωμεν, ἀνάθεμα εἴη· τοῦ γὰρ Ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ (1), ἀσεβὲς πάνυ ἐστὶ πιστεύειν, πρὸς μὲν τὸ φυσιοῦν ἡμᾶς ἔχειν τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, πρὸς δὲ τὸ οἰκοδομεῖν μὴ ἔχειν·

(1) ἄ, Κορ. II, I.

ὅποταν ἐκάτερον δῶρόν ἐστι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ εἰδέναι τί ποιεῖν δεῖ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν ὃ δεῖ ποιεῖν· ἵνα τῆς ἀγάπης οἰκοδομούσης, ἢ γνῶσις φυσιοῦν μὴ δυνηθῇ· ὡσπερ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ γέγραπται, Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν (1), οὕτως ἔτι μὴν γέγραπται, Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν (2).

ΖΩΝΑΡ. καὶ **ΒΛΑΣ.** Τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι χορηγούμενην ἡμῖν χάριν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πιστεύομεν μὴ μόνον ἄφεσιν διδόναι τῶν πεπραγμένων ἡμῖν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ δυνάμιν πρὸς τὸ μὴ πάλιν ἡμᾶς ἀμαρτάνειν, εἰ μὴ ἡμεῖς διὰ ῥαθυμίαν ἐκδῶμεν ἑαυτοὺς ἀμαρτίαις· τοὺς δὲ μὴ οὕτω δοξάζοντας, ἀλλὰ μόνον τῶν προημαρτημέων λέγοντας ἄφεσιν διδόναι τὸ θεῖον λουτρὸν, μὴ μέντοι καὶ πρὸς τὸ μέλλον βοήθειαν, ἀνάθεματι κατεδίκασαν οἱ Πατέρες. Καὶ τοῦτό τινες ἔλεγον, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο ἡμῖν βοηθεῖ, εἰς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν· δι' αὐτῆς γὰρ γνῶσιν λαμβάνομεν τίνα δεῖ ποιεῖν, καὶ τίνα φεύγειν, οὐ μὴν καὶ εἰς τὸ ἀγάπην τῶν καλῶν καὶ τῆς ἀρετῆς ἐμποιεῖν ἡμῖν, ἵνα, ὅπερ γνῶμεν καλὸν, τοῦτο καὶ ἀγαπήσωμεν, καὶ ποιῆσαι ἰσχύσωμεν. Τοὺς οὖν τοιαῦτα δοξάζοντας ἀναθεματίζει ἡ σύνοδος λέγουσα, ὅτι καὶ ἄμφω δῶρά εἰσι τοῦ Θεοῦ, ἢ τε γνῶσις καὶ ἡ ἀγάπη, καθὼς γέγραπται, Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν· καὶ πάλιν· Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· καὶ ἄλλως δὲ ἀσεβές ἐστὶ τὸ λέγειν, ὅτι γινώσκειν μὲν τὸ καλὸν δίδωσιν ἡμῖν ἡ θεία χάρις, ἀγάπην δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐντίθησιν, οὐδὲ ἐνδυναμοῖ ἡμᾶς εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθὸν ἐν ἀγάπῃ αὐτοῦ· καὶ προφέρει τὰ ἀποστολικά ῥητὰ, εἰς τὴν τοῦ λόγου κατασκευὴν τὰ λέγοντα, Ἡ γνῶσις φυσιοῦ, ἢ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. Πῶς οὖν οὐκ ἀσεβές τὸ λέγειν, πρὸς μὲν τὸ φυσιοῦν, ἡγουν τὸ οἴησιν ἐμποιοῦν, συνεργεῖν ἡμῖν τὴν θείαν χάριν, πρὸς δὲ τὸ οἰκοδομοῦν μὴ ἐπικουρεῖν;

ΑΡΙΣΤ. Ὁ δοξάζων τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν μόνον ἄφεσιν τῶν ἤδη πεπληρωμένων ἔχειν, ἀλλὰ μὴ καὶ τῶν μελλόντων βοήθειαν, δισεπάρατος.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ λέγων, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο μόνον ἡμῖν βοηθεῖ, τὸ εἰδέναι τί δεῖ ποιεῖν, καὶ τί ἐκκλίνειν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸ ἀγαπᾶν τὸ ἐπιγνωσθὲν, καὶ ποιεῖν δύνασθαι, ἢ τῷ ἀνάθεμα.

Κ α ν ὶ ν Ρ Ι Γ'. (ΡΚΔ'.)

Ὅτι ἄνευ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος οὐδὲν ἀγαθὸν δύναμεθα πληροῦν.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστις δῆποτε εἴποι, διὰ τοῦτο τὴν χάριν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης δεδόσθαι, ἵνα, ὅπερ ποιεῖν διὰ τοῦ αὐτεξουσίου δύναμεθα, εὐχερεστέως πληρῶμεν διὰ τῆς χάριτος, ὡς ἂν εἰ καὶ ἡ χάρις μὴ ἐδίδοτο, οὐκ εὐχερῶς μὲν, ἀλλ' ὅμως ἐδυνάμεθα καὶ δίχα ἐκείνης ἔτι μὴν πληρῶσαι τὰς θείας ἐντολάς, ἀνάθεμα εἴη. Περὶ γὰρ τῶν καρπῶν τῶν ἐντολῶν ὁ Κύριος ἐλάλει, ὅπου οὐκ εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ δυσχερῶς δύνασθε ποιεῖν· ἀλλ' εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν (1).

ΖΩΝΑΡ. Μυρίαὶ δόξαι διεστραμμέναι ἦσαν, ὧν μία καὶ αὕτη ἢ λέγουσα, ὅτι αὐτεξουσίους ἡμᾶς ἐποίησεν ὁ Θεός, ἵνα δυνώμεθα καὶ τῆς θείας χάριτος ἄνευ πληροῦν τὰς ἐντολάς, ἢ δὲ θεία χάρις εἰς τὸ εὐχερέστερον αὐτὰς πληροῦσθαι παρ' ἡμῶν συνεργεῖ· ἢ δυνάμεθα γὰρ καὶ τῆς θείας χάριτος μὴ συνεργούσης πληροῦν ταύτας, δυσχερέστερον δέ. Ταῖς οὖν ταῦτα λέγουσιν, ἀνάθεμα ἐπάγει ἡ σύνοδος, λέγουσα τὰ πᾶν τῆς θείας χάριτος εἶναι, καὶ ἄνευ ἐκείνης μηδὲν ἡμᾶς κατορθοῦν. Φέρει δὲ καὶ μαρτυρίαν ἐκ τοῦ Κυρίου, λέγοντος· Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν· καὶ οὐκ εἶπέ, φησιν, Οὐ δύνασθε εὐχερῶς ποιεῖν, ἀλλ', Οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν.

ΒΛΑΣ. Μυρίαὶ δόξαι διεστραμμέναι ἦσαν, ὧν μία καὶ αὕτη ἢ λέγουσα, ὅτι αὐτεξουσίους ἡμᾶς ἐποίησεν ὁ Θεός, ἵνα δυνώμεθα καὶ τῆς θείας χάριτος ἄνευ πληροῦν τὰς ἐντολάς, ἢ δὲ θεία χά-

(1) Ψαλμ. η' 10. — (2) Ἰωάν. Δ', 9.

(1) Ἰωάν. Ιε', 5.

ρις εις τὸ εὐχερέστερον αὐτὰς πληροῦσθαι παρ' ἡμῶν ποιεῖ· ἡδυνάμεθα γὰρ καὶ τῆς θείας χάριτος μὴ συνεργούσης πληροῦν ταύτας, δυσχερέστερον δέ· τοῖς οὖν ταῦτα λέγουσιν ἀνάθεμα ἐπάγει ἡ σύνοδος.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ κηρύττων, ὅτι καὶ δίχα τῆς χάριτος δυσχερεστέως, ἀλλ' οὖν ἐκπληροῦμεν τὰς ἐντολάς, τρισκατάρατος· χωρὶς γὰρ ἐμοῦ, φησὶν ὁ Κύριος, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

Τοῦ Πελαγίου, καὶ Κελεστίνου, καὶ Νεστορίου τοῦ ματαιόφρονος, ὁμοφρόνων γεγονότων, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν δυσεβῶν Μανιχαίων φρονούντων καὶ δογματιζόντων, καὶ ταῦτα ἅπερ ἡ σύνοδος ἀναθεματίζει, οὐ ποτέ τις ταῦτα φρονήσας τοῖς Χριστιανοῖς συνταχθήσεται, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξοστρακισθήσεται ὡς ἀλλότριος, καὶ χωρισμὸν ἀπὸ ταύτης καὶ τοῦ Θεοῦ κληρώσεται. Φασὶ δέ τινες τοὺς ἀνοσίους τούτους, τὸν Κελεστῖνον δηλαδὴ, καὶ Πελάγιον, μήτε ἐπισκόπους, μήτε πρεσβυτέρους, μήτε ὅλως τοῦ ἱερατικοῦ γενέσθαι τάγματος, ἀλλ' ὡσανεὶ μονάζοντας ὄντας, καὶ διερχομένους τὰς πόλεις, καὶ συμφωνοῦντας κατὰ τῆς ἀληθείας, ἐπαναστάντας δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Ῥώμης, καὶ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας ὑπ' αὐτῶν δὴ τῶν ἐπισκόπων ἐγγράφως κατακριθέντας· ὅστις γοῦν ἢ τὸν Ἀδάμ ὀνητὸν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ Θεοῦ γενέσθαι δογματίζει, καὶ διὰ ἀνάγκην τῆς φύσεως τεθνηξόμενον, κἂν τε ἡμαρτε κἂν τε μὴ· ἢ τὰ νήπια λέγει μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι, ὡς μηδὲν ἐκ τῆς τοῦ Ἀδάμ προγονικῆς ἁμαρτίας ἔλκοντα, καὶ ταῦτα τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος, ὡς δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος· ἢ πάλιν φρονεῖ τὸ βάπτισμα τῶν μὲν ἤδη ἡμαρτημένων δωρεῖσθαι ἄφεσιν, μὴ παρέχειν δὲ βοήθειαν καὶ εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτῆσαι, ἀλλ' ἐξ ἡμετέρας μόνης σπουδῆς τοῦτο κατορθοῦσθαι· ἢ καὶ τοῦτο μὲν παραδέχεται, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν δοξάζει ἐνισχύειν ἡμᾶς εἰς τὸ τὰς ἐντολάς ἐκπληροῦν· διδάσκει δὲ, ὡς καὶ δίχα τῆς χάριτος κατορθοῦν αὐτὰς ἡδυνάμεθα, πλὴν μετὰ δυσχερείας, ἤτω ἀνάθεμα· οὐδὲ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· ὡς, χωρὶς ἐμοῦ δυσχερῶς δύνασθε ποιεῖν αὐτάς, ἀλλ' ὅτι, χωρὶς ἐμοῦ οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν.

Κανὼν ΡΙΑ'. (ΡΚΕ'.)

Ἔστι οὐ μόνον ταπεινὴ, ἀλλὰ καὶ ἀληθινὴ ἡ γωνὴ τῶν ἀγίων ἐστὶν αὕτη, εἰπόμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλατῶμεν.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅπερ εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος· Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἐστίν (1), ὅστις ὅποτε οὕτω παραληπτέον νομίση, ὡς εἰπεῖν διὰ ταπεινοφροσύνην μὴ ὀφείλειν λέγεσθαι ἡμᾶς μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, οὐχ ὅτι ἀληθῶς οὕτως ἐστίν, ἀνάθεμα εἶη· ἐπακολουθεῖ γὰρ ὁ Ἀπόστολος καὶ προσζεύγνυσιν οὕτως· Ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρῖσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας (2)· ἐνθα πάνυ δεδήλωται τοῦτο μὴ μόνον ταπεινοφρόνως, ἀλλ' ἐτι μὴν ἀληθῶς λέγεσθαι. Ἐδύνατο γὰρ ὁ Ἀπόστολος εἰπεῖν, εἰπόμεν, οὐκ ἔχομεν ἁμαρτίαν, ἑαυτοὺς ἐξυψοῦμεν, καὶ ταπεινοφροσύνη ἐν ἡμῖν οὐκ ἐστίν· ἀλλ' εἰπὼν, ὅτι ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἐστίν, πάνυ ἀπέδειξε τὸν λέγοντα ἑαυτὸν μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, μὴ ἀληθεύειν, ἀλλὰ ψεύδεσθαι.

ΖΩΝΑΡ. καὶ ΒΛΑΣ. Τινὲς τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν τὸ λέγον, Ἐὰν εἴπωμεν, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, οὕτως ἐξελαμβάνοντο, ὅτι διὰ ταπεινοφροσύνην δεῖ τοῦτο λέγειν, καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν· τοὺς οὖν οὕτως ἐρμηνεύοντας τὰ εἰρημένα τῷ Ἀποστόλῳ ἀναθέματι καταδικάζουσιν οἱ Πατέρες, λέγοντες, ὅτι ἐκ τῶν ἐξῆς ῥημάτων τῆς ἐπιστολῆς δεῖ κλυταὶ προδήλως τοῦ Ἀποστόλου ἡ ἐννοία, ἐπάγοντος· Ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ὅσα ἐφεξῆς. Καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ λέγει· Ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου (3).

(1) α. Ἰωανν. Α', 8. — (2) αὐτόθι θ. — (3) Παλιμ. Ν.

εἰ μὴ γὰρ ὁ νόμος ἐπεκούρει τῷ γάμῳ, ἁμαρτία ἂν ἐλογίζετο ἡ μίξις, φιλοσαρκίαν καὶ ὄρεξιν σαρκικὴν ἔχουσα κινουσαν εἰς αὐτήν, καὶ διὰ παιδοποιεῖν γίνηται. Διὸ καὶ ἐν ἁμαρτίαις, εἶπεν ὁ Δαβὶδ, ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου· εἰ γὰρ αἰτίαν ἔχει τὴν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαν τῶν σωμάτων ἢ γένεσις, τοιαῦτα πάντως καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεννώμενα.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ τοῦ Θεολόγου λέγοντος, Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτία ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ἐαυτοὺς ἀπατῶμεν, παρερμηνεύων, ὅτι οὐκ ἀληθῶς, ἀλλὰ ταπεινοφρόνως εἶρηκε τοῦτο, ἀνάθεμα.

Ἐπειδὴ πάντες ἐν ἁμαρτίαις ἐσμέν, καὶ οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, οὐδ' ἂν μίᾳ ἡμέρᾳ ὅλος ὁ εἶς αὐτοῦ ἔστιν, ἀναθέματι ἔσται ἔνοχος ὁ λέγων, ταπεινοφρόνως, καὶ μὴ ἀληθῶς παρὰ τοῦ Ἀποστόλου εἰρησθαι τὸ, Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτία ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ἐαυτοὺς ἀπατῶμεν. Ἐὰν γὰρ διὰ ταπεινοφροσύνην τοῦτο εἶρηκεν, οὐκ ἂν εἶπεν, ὅτι ἐαυτοὺς ἀπατῶμεν, ἀλλὰ ὑψοῦμεν· ἐκεῖνος γὰρ ἀπατᾷ ἐαυτὸν ὁ πλανώμενος καὶ ψευδόμενος, οὐ μὴν ὁ τὴν ἀλήθειαν λέγων.

Κανὼν ΡΙΕ'. (ΡΚς'.)

Ὅτι ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ οἱ ἅγιοι ὑπὲρ ἐαυτῶν λέγουσιν, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅστιςδὴποτε εἴποι, ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ διὰ τοῦτο λέγειν τοὺς ἁγίους, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν (1), οὐχ ὅτι ὑπὲρ ἐαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἐπειδὴ αὐτοῖς λοιπὸν οὐκ ἔστιν ἀναγκαία αὕτη ἢ αἴτησις, ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ ἄλλων τῶν ὄντων ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὴ λέγειν ἕνα ἕκαστον τῶν ἁγίων, Ἄφες μοι τὰ ὀφειλήματά μου, ἀλλ' Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς ὑπὲρ ἄλλων τοῦτο μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὸν δίκαιον αἰτοῦντα νοεῖσθαι, ἀνάθεμα εἶη· ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ἰακώβος ὁ Ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγεν (2)· Ἐν πολλοῖς γὰρ ἁμαρτάνομεν πάντες. Ἐπειδὴ τί προστέθεται τὸ, πάντες, εἰ μὴ ἵνα ἡ ἔννοια αὕτη

(1) Ματθ. 5', 12. Λουκ. 11', 4. — (2) Ἰακώβ. 3', 2.

ἄρροσθῆ καὶ τῷ ψαλμῷ, ὅπου ἀναγινώσκεται· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν (1)· καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος· Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἥμαρτε (2)· καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἁγίου Ἰωβ, τὸ, ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώπου (3) σημαίνει, ὥστε εἰδέναι πάντα ἄνθρωπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ. Ὅθεν ἔτι μὴν ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος Δανιὴλ ὁ Προφήτης, πληθουντικῶς λέγων, τὸ, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν (4), καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ ἐκεῖ ταπεινοφρόνως καὶ ἀληθινῶς ὁμολογεῖ, ἵνα μὴ νομισθεῖται, ὡς τινες νοοῦσι τοῦτο, μὴ περὶ τῶν ἰδίων, ἀλλὰ περὶ τῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μᾶλλον λέγειν ἁμαρτιῶν, μετὰ ταῦτα εἶπεν, ὅτι ἠυχόμεν καὶ ἐξωμολογούμεν τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου· οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ εἶπε, καὶ ἐαυτοῦ· ἐπειδὴ μέλλοντας τούτους οὕτω κακῶς νοεῖν ὥσανεὶ προεῖδεν ὁ Προφήτης.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ τοῦτο τῆς αὐτῆς ἀπονοίας ἐστὶ, τὸ λέγειν, ὅτι οἱ ἅγιοι εὐχόμενοι, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὑπὲρ ἐαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ· διὸ καὶ τοὺς ταῦτα φρονούντας ποιοῦνται ὑπὸ ἀνάθεμα οἱ τῆς συνόδου ταύτης, λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἄλλων μόνον τοὺς δικαίους αἰτεῖν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐαυτῶν· καὶ μαρτυρίας ἐπιφέρουσι γραφικὰς, μίαν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀδελφοῦ Ἰακώβου, τὰς δὲ λοιπὰς ἐκ τῆς παλαιότερας Γραφῆς.

ΒΛΑΣ. Ἀπόνοιά ἐστὶ τὸ λέγειν, ὅτι οἱ ἅγιοι εὐχόμενοι, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὑπὲρ ἐαυτῶν τοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ· διὸ καὶ τοὺς ταῦτα φρονούντας, ἀναθεματίζουσι οἱ Πατέρες λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἄλλων μόνον τοὺς δικαίους αἰτεῖν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐαυτῶν· καὶ μαρτυρίας ἐπιφέρουσι γραφικὰς, μίαν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς

(1) Ψαλμ. ΡΜΒ'. — (2) γ', Βασιλειῶν, Η', 46. — (3) Ἰωβ ΛΖ', 7. —

(4) Δαν. Θ', 5. 20.

τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου, τὰς δὲ λοιπὰς ἐκ τῆς παλαιότερας Γραφῆς (1).

ΛΡΙΣΤ. Ὁ παραφράζων τὸ, Ἄφες τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, τὰ τῶν πολλῶν λέγειν, καὶ οὐχ ἑκάστου καὶ τὰ οἰκεῖα, ἀνάθεμα· μετὰ πολλῶν καὶ Δανιὴλ βλέπων λέγοντα, ἔξωμολογούμην τὰς ἀμαρτίας μου καὶ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ μου.

Ὁ παρερμηνεύων, ὡς οἱ ἅγιοι τὸ, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα, λέγοντες, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν εὐχόμενοι τοῦτο λέγουσιν, ὡς μὴ ἔχοντες ἀμαρτίας, καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲ δεόμενοι τῆς αἰτήσεως ταύτης, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀμαρτωλῶν τὴν ἰκεσίαν ταύτην προσφέρουσι τῷ Θεῷ, ἦτω ἀνάθεμα· ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ἰακώβος ὁ Ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγεν· Ἐν πολλοῖς γὰρ ἀμαρτάνομεν πάντες· καὶ ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ πληθουντικῶς λέγων· Ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν καὶ τὰ λοιπὰ· εἶτα καὶ ἰδικῶς ἐπάγων, Ἐξωμολογούμην τὰς ἀμαρτίας μου, καὶ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου.

Κ α ν ὶ ν Ρ Ι Σ'. (ΡΚΖ'.)

“Ὅτι ἀληθῶς ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεται τὸ, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα οἵτινες δῆποτε αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς δεσποτικῆς εὐχῆς, ὅπου λέγομεν, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν (2), οὕτω βούλονται ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεσθαι, ὡς ταπεινοφρόνως καὶ οὐκ ἀληθῶς ταῦτα λεχθῆναι, ἀνάθεμα εἶη. Τίς γὰρ ὑπενέγκοι τὸν εὐχόμενον, μὴ ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ψευδόμενον, τὸν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ λέγοντα θέλειν ἀφεθῆναι, τῇ δὲ καρδίᾳ λέγοντα (3), τὰς ὀφειλούσας ἀφεθῆναι ἀμαρτίας αὐτῷ μὴ ἔχειν.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐστὶ (4), καὶ

(1) ὅτι ἀληθῶς ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεται τὸ, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, προστίθουσιν ὁ Ε'. — (2) Ματθ. 5', 12. Λουκ. 11, 4. — (3) θέλειν ἀφεθῆναι, τῇ δὲ καρδίᾳ λέγοντα, παραλείπεται ἐν Π. — (4) τοῖς προλαβοῦσιν ἴσται Χ. Τρ.

ἀναθέματι ἐνοχον ποιῆται τὸν τὰ αὐτὰ δοξάζοντα, λέγων, Τίς γὰρ ὑπενέγκοι, ἀντὶ τοῦ, τίς γὰρ ὑπομείνοι, καὶ καταδέξηται τὸν τοῖς ῥήμασι μὲν ἄφρσιν σφαλμάτων αἰτοῦντα, τῇ δὲ καρδίᾳ μὴ ἔχειν λογιζόμενον ἁμαρτίας, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ψευδόμενον;

ΒΑΣ. Καὶ ὁ παρὼν κανὼν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐστὶ, λέγων, Τίς γὰρ ἀνέξεται τὸν τοῖς ῥήμασι μὲν ἄφρσιν σφαλμάτων αἰτοῦντα, τῇ δὲ καρδίᾳ μὴ ἔχειν λογιζόμενον ἁμαρτίας, καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ψευδόμενον;

Κανὼν ΡΙΖ'. (ΡΚ Η'.)

Περὶ τῶν λαῶν τῶν ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἐπειδὴ πρό τινων ἐνιαυτῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ πεπληρωμένη τῇ συνόδῳ ὠρίσθη, ἵνα οἰαδῆποτε ἐκκλησίαι, ἐν διοικήσει καθεστῶσαι, πρὸ τῶν νόμων τῶν περὶ τῶν Δονατιστῶν ἐκτεθέντων (1) καθολικαὶ γένωνται, ἐκείνοις τοῖς ὁρόνοις ἀνήκωσιν, ὧν τινων διὰ τῶν ἐπισκόπων προτραπεῖσαι τῇ καθολικῇ ἐνότητι ἐκοινώνησαν, μετὰ δὲ τοὺς νόμους οἰαδῆποτε ἐκοινώνησαν, ἐκείνοις ἀνήκωσιν (2), οἷς καὶ ὅτε ἦσαν εἰς τὸ μέρος τοῦ Δονάτου. Καὶ ἐπειδὴ πολλαὶ φιλονεικίαι ὕστερον μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων περὶ τῶν διοικήσεων ἀνεφύησαν καὶ ἀναφύονται, οἷς τότε οὐ τελεία δοκεῖ γενέσθαι πρόνοια, νῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ ἤρρεσεν, ἵνα ὅπουδῆποτε καθολικῇ ἐγένετο, καὶ τοῦ μέρους (3) τοῦ Δονάτου, καὶ διαφόροις ὁρόνοις ἀνήκουσαι ἦσαν, ἐν οἷσδῆποτε καιρῷ ἔνωσις ἐκεῖ ἐγένετο ἢ ἔσται, εἴτε πρὸ τῶν νόμων, εἴτε μετὰ τοὺς νόμους, ἐκείνῳ τῷ ὁρόνῳ ἀνήκωσιν, ὧ τινι ἢ ἐκπαλαι ἐκεῖ ὑπάρξασα καθολικῇ ἀνήκεν (4).

(1) ἐκτεθέντων Ἰουστ. — (2) ἀνήκωσαι τοῖς ὁρόνοις Χ. Γρ. — (3) ἐκ τοῦ μέρους — (4) ἐξακολουθεῖ ὁ Καν. ἐν Π. ἐγκύμενος μετὰ τοῦ ἐπομένου. Οὕτω δηλαδὴ, ἵνα εἴπερ κτλ,

Κανὼν ΡΙΗ'. (I)

Περὶ τοῦ, πῶς μεταξὺ ἀλλήλων μερίζονται τὰς διοικήσεις οἱ ἐπίσκοποι, τοῦτο μὲν οἱ καθολικοὶ, τοῦτο δὲ οἱ ἐκ τοῦ Δονάτου ἐπιστρέψαντες.

Οὕτω δηλαδή, ἵνα εἴπερ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπέστρεψαν, ἐξίσου πρὸς ἀλλήλους διέλωσι τὰς οὕτως εὕρισκομένας διοικήσεις, ἔνθα ἦσαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη· τουτέστιν, ἵνα ἄλλοι τόποι πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι πρὸς ἐκεῖνον ἀνήκωσιν οὕτως, ἵνα ὁ παλαιότερος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ μερίζῃ, καὶ ὁ ἥττων ἐπιλέγηται· εἰ δὲ τυχὸν εἷς ἔσται τόπος, ἐκεῖνω προσχωρήσῃ ὧς τινι μᾶλλον γειτνιαζῶν εὕρισκεται· ἐὰν δὲ ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις ἴσως γειτνιαζῇ, ἐκεῖνω παραχωρηθῇ, ὃν τὸ πλῆθος ἐπιλέξῃται. Εἰ δὲ τυχὸν οἱ ἀρχαῖοι καθολικοὶ τὸν ἴδιον θελήσουσι, καὶ οἱ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἢ γνώμη προτιμηθῇ τῶν ὀλιγωτέρων· εἰ δὲ τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα, τῷ παλαιότερῳ ἐπισκόπῳ καταλογισθείη. Ἐὰν δὲ οὕτω πλεῖστοι οἱ τόποι εὐρεθῶσιν, ἐν οἷς ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἰσὶν, ὡς μὴ δύνασθαι ἐξίσου μερισθῆναι, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αὐτῶν τόπων ἀνίσου ὑπάρχοντος, πρῶτον μερισθῶσιν οἱ ἴσοι ἀριθμοὶ, καὶ τῷ ἀπομένοντι τόπῳ τοῦτο φυλαχθῇ, ὅπερ ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτε περὶ τοῦ ἐνὸς ἐζητεῖτο τόπου.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ τοῦ Δονάτου αἵρεσιῶται πολλοὶ γενόμενοι, καὶ εἰς πλήθη συστάντες, ἐν διαφόροις διοικήσεσιν ἤρπασαν ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐνορίας, καὶ ταύτας κατεῖχον, καὶ ὠκείωσαντο. Ἐπιστρεφόντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἀμφιβολίαι ἐγένοντο περὶ τῶν ἐνοριῶν τῶν παρ' ἐκείνων πρώην κατεχομένων, τῶν ἐπισκόπων στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐκάστων.

(1) Ὁ κανὼν οὗτος συνέχεται μετὰ τοῦ προηγουμένου ἐν Π.

εἰς ἑαυτοὺς ταύτας μεθελκόντων. Περὶ τούτου οὖν τοῦ καφα-
λαίου καὶ ἀμφω οἱ κανόνες οὗτοι ἐξεφωνήθησαν, τυποῦντες πῶς
χρὴ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις μερίζεσθαι τοὺς τόπους, οὓς κατεῖχον
οἱ Δονατισταί. Ἐξηγηθῆναι δὲ τοὺς κανόνες κατὰ μέρος, οὐκ ἀνα-
γκαῖον, ὅτι τε οὐκ ἀσάφειαν ἔχουσι, καὶ ὅτι μαδὲ εἰς κοινὴν
ὁρῶσιν οἰκονομίαν, ἀλλὰ τοῖς ἐν Ἀφρικῇ μόνοις προσήρμοζον, κά-
κεινοις κατὰ τὸν τότε καιρὸν.

ΒΛΑΣ. Ἐξηγηθῆναι τοὺς δύο τούτους κανόνες οὐκ ἔστιν ἀναγ-
καῖον, ὡς μηδὲ εἰς κοινὴν ἀφορῶντας οἰκονομίαν, ἀλλ' εἰς τοὺς
ἐν Ἀφρικῇ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν προσελθόντας ἐπισκόπους τῆ
καθολικῆ ἐκκλησίας.

ΑΡΙΣΤ. Αἰ ὅτε δήποτε γεγόμεναι τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρο-
φαὶ καὶ ἐνώσεις, ἐκείνω τῷ θρόνῳ ἀνηκέτως, ἧ καὶ ἡ ἔκπα-
λαι ἐκεῖσε καθολικὴ.

Ἐπειδὴ πολλαὶ γεγόναισι ἀμφιβολίαι περὶ τῶν Δονατιστῶν
ἐπιστρέφόντων, τίνι θρόνῳ οὗτοι προσκυρωθήσονται· πρὸ μὲν γὰρ
τῶν νόμων τῶν βασιλικῶν, τῶν περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλη-
σιῶν διατακτομένων, ἐκείνω τῷ ἐπισκόπῳ ὑπέκειντο, δι' οὗ τῆς
πλάνης ὑπέστρεψαν, καὶ τῆ καθολικῆ ἐκοινώνησαν ἐκκλησίᾳ, μετὰ
δὲ τοὺς νόμους ἐκείνοις τῶν ἐπισκόπων ἦσαν ἀνήκοντες, τοῖς
πλησίον οὖσι τῶν τόπων, τῶν παρ' αὐτῶν δὲ τῶν Δονατιστῶν
κατεχομένων, ὥρισεν ἡ σύνοδος, τὰς μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων ἀνα-
φιομένης ἀμφιβολίας λύουσα, ἐκείνω τῷ θρόνῳ τούτους ἀνή-
κειν, ἧ τινι καὶ ἡ ἔκπαλαι ἐκεῖσε ὑπάρξασα καθολικὴ ἐκκλησία
διαφέρει.

ΑΡΙΣΤ. Οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ Δονάτου, διελέσθωσαν τὰς
διοικήσεις, καὶ ὁ μὲν παλαιότερος ἐπιμερίζαι, ὁ δὲ νέος ἐκλέ-
γοιτο.

Ἐὰν οἱ τῶν Δονατιστῶν ἐπίσκοποι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπι-
στρέψωσιν ἐκκλησίαν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν, ἢ καὶ ἐτέρων καθο-
λικῶν ἐπισκόπων, παροικίαι τινὲς ἦσαν, ἐν αἷς καὶ ἀμφότεροι
ἐπισκοπικὰ δίκαια εἶχον, γενέσθω ἡ διαίρεσις τῶν οὕτως ἀνα-
κεκοινωμένων παροικιῶν καὶ διοικήσεων μεταξὺ αὐτῶν ἐπίσης,
πλὴν οὕτως, ὥστε τὸν μὲν παλαιότερον ἐπίσκοπον ποιεῖσθαι

τὸν μερισμὸν, τὸν δὲ ὑστέρωσ μετ' ἐκεῖνον γενόμενον ἔχειν τὴν ἐπιλογὴν. Εἰ δὲ εἷς ἐστὶ τόπος, εἷς ὅν ἦσαν καὶ Δονατισταὶ αἰκοῦντες καὶ ὀρθόδοξοι, εἰ μὲν γειτνιάζει τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντι, ἐκείνῳ κατὰ τὸ ἀκέραιον παραχωρηθῆ· εἰ δὲ μᾶλλον τῷ καθολικῷ ἐπισκόπῳ πλησιάζει, καὶ ἴσῳ ἐν αὐτῷ ὄντες ἀρχαῖοι ὀρθόδοξοι τὸν ἴδιον θελήσουσιν ἔχειν ἐπίσκοπον, οἱ δὲ ἐκ τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες πάλιν τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἢ ψῆφος κρατεῖτω· εἰ δὲ τὰ μέρη ἴσα εἴσι, τῷ ἀρχαιότερῳ ἐπισκόπῳ ὁ τόπος ἅπας προσκυρωθήσεται.

Κανὼν ΡΙΘ'. (ΡΚΘ'.)

Περὶ τοῦ, εἴαν τινα διοίκησιν ἐξ αἰρέσεως ἐλευθερώσῃ ἐπίσκοπος, καὶ ἐπὶ τριετίαν κατάσχη, μηδένα ταύτην ἀναζητεῖν.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, εἴαν τις μετὰ τοὺς νόμους, τόπον τινὰ πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα μεταστρέψῃ, καὶ τοῦτον ἐπὶ τριετίαν μηδενοῦ ἀναζητοῦντος (1) κατάσχη, τοῦ λοιποῦ παρ' αὐτοῦ μὴ ἀναζητηθῆ, εἴαν μέντοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ὁ ὀφειλὼν ἀναζητηθῆ, καὶ ἡσύχασεν· εἰ δὲ μὴ ἦν, μὴ προκριματισθῆ ἐν τῇ μάτρικι· ἀλλ' ὅτε ὁ χηρεῦων τόπος λάβῃ ἐπίσκοπον, ἐξὸν εἶη αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητηθῆ. Ὁμοίως δὲ, καὶ εἴαν ἐπίσκοπος ἐκ τῶν τοῦ Δονάτου μερῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ, μὴ προκριματισθῆ ἐν τῇ μάτρικι περὶ τοῦ ὀρισθέντος χρόνου, ἀλλ' ἐξ ἧς ἡμέρας ἐπέστρεψεν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἀναζητεῖν ἐντὸς τριετίας τοὺς τόπους τοὺς τῇ αὐτοῦ (2) ἀνήκοντας καθέδρα.

ΖΩΝΑΡ. Ἐξ ἀναφορῶν τῶν τῆς συνόδου ταύτης Πατέρων νόμοι ἐτέθησαν, οἷμαι, παρὰ Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως· ἐκεῖνος γὰρ ἤρχε τότε τῶν Ἰσπερίων. ψησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὡς, εἰ μετὰ τοὺς

νόμους ἐπιστρέψῃ τόπον τινὰ, ἦγουν ἐνορίαν, ἢ παροικίαν, ἦτοι τὸν ἐν αὐτῇ λαὸν, ἐπίσκοπος πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐνορίαν κατάσχη ἐν τριετίᾳ, μηδενοῦ ἀντιποιομένου αὐτῆς, ἔκτοτε αὐτοῦ ἐστὶ, τουτέστιν οὐδενὶ ἐξέσται αὐτὴν ἐκνικᾶν. Εἴαν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ἣ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος, οὐκ ἦν ἐπίσκοπος κατὰ τὴν τριετίαν ἐκείνην, ὅστις ἐμελλεν ἐκνικῆσαι αὐτόν, ἀλλ' ἐχῆρευεν ἢ ἐπισκοπῇ προεστῶτος, οὐ προκριματισθήσεται ἐν τῇ μάτρικι, ἀντὶ τοῦ, οὐ βλαβήσεται ἐκ τοῦ καταγραφῆναι ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐπὶ τριετίαν ἐνεμήθη αὐτόν· ἀλλ' ἐξέσται τῷ χειροτονησομένῳ ἐπισκόπῳ ζητῆσαι καὶ ἐκνικῆσαι αὐτόν ἐντὸς τριετίας ψηφισομένης ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο. Τοῦτο δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν, ὥστε, εἴαν ἐπίσκοπος αὐτῶν ἐπιστρέψῃ καὶ ἐνωθῆ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὐ τόπον τινὰ ἕτερος κατεῖχεν ἐπίσκοπος, ἔχειν αὐτόν ἄδειαν, ἐντὸς τριετίας ψηφισομένης ἐξ ὅτου ἐπέστρεψεν, ἀναζητεῖν τοὺς τόπους τοὺς ἀνήκοντας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ.

ΒΛΑΣ. Ὡς εἶοικε, νόμοι προθεσπίθησαν περὶ τῶν ἐνοριῶν. Ἐπεὶ δε καὶ μετὰ τὸ τούτους ἐκφωνηθῆναι ἀμφιβολίαι ἀνέκυπτον, ὄρισαν οἱ Πατέρες, ἵνα, εἴαν ἐπίσκοπός τις μεταστρέψῃ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τόπον τινὰ, ἦγουν παροικίαν ἔχουσαν αἰρετικούς, καὶ κατέχη αὐτὴν ἐπὶ τριετίαν, ζῶντος καὶ ταῦτα τοῦ δικαιουμένου ἐπ' αὐτῇ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχάζοντος, μηκέτι περὶ ταύτης ὀχληθῆ. Εἴαν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ἣ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος, οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, ἢ παραδρομῇ τῆς τριετίας οὐκ ἐμποδίσει τὸν μετὰ ταῦτα ψηφισθέντα ἀνακαλεῖσθαι τὴν ἐνορίαν· τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, τὰ περὶ τῶν ἐνοριῶν δηλαδὴ καὶ τῶν ἄλλων, εἰ μὲν κατὰ ἐκκλησίας ἀρμόζουσι, διὰ τριακονταετίας ἀποκλείονται· εἰ δὲ κατὰ προσώπων, διὰ τεσσαρακονταετίας· καὶ ἀνάγνωθι τὸ τρίτον κεφ. τοῦ γ'. τίτλου τοῦ ἐ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ δευτέρου τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, λέγον· Πᾶσα ἀγωγὴ προσήκουσα σεπτῶ οἴκῳ, εἴτε προσωπικῇ, εἴτε ὑποθηκάρια ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, τῶν ἀρμο-

(1) ἐπιζητοῦντος X. Γρ. — (2) Β. 'Ρ. X. Γρ. τῇ αὐτοῦ Π, 'Ιουστ.

ζουσῶν ἐκάστῳ οἴκῳ τοιούτῳ εὐαγεῖ προσκαίρων παραγραφῶν φυλακτουσῶν μέντοιγε τοὺς οἰκείους χρόνους· ὥστε τὰ τοῦ παρόντος κανόνος ἐσχόλασαν ἀπὸ τῶν τοιούτων κεφαλαίων, ἀπὸ νεαρῶν Ἰουστινιανείων ὄντων.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ μεταστρέφων εἰς ὀρθοδοξίαν, καὶ κατέχων ἐπιτριετίαν τὴν ἐπιστραφείσαν χώραν, ἔστω ἀνέγκλητος· καὶ ὁ μεταστρέφων ἐπίσκοπος ἀπὸ Δονάτου, εἰ ἐντὸς τριετίας ἀφ' ἧς ἐπέστρεψεν ἐνάγει, ἐναγέτω.

Πρὸ μὲν τῶν βασιλικῶν νόμων, καθὼς καὶ ἐν τῷ ριζ'. κανόνι ἐγράφη, εἴτις ἐπίσκοπος ἀπὸ αἱρέσεώς τινος εἰς ὀρθοδοξίαν μετέστρεψε παροικίαν τινὰ, κατεῖχε ταύτην ἀπεντεῦθεν, καὶ οὐκ ἠδύνατό τις τῶν ἐπισκόπων, ἢ τινι ἢ τοιαύτῃ ἀνήκει διοικήσει, ἀνακαλεῖσθαι αὐτήν· μετὰ δὲ τοὺς περὶ τούτου νόμους, ἤρесе τῇ συνόδῳ, τὸν μεταστρέψαντα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν χώραν τινὰ, καὶ ἐπὶ τριετίαν κατασχόντα αὐτήν, μὴ παρὰ τινος ὀχληθέντα, ὡς ταύτην ἀναζητήσαντος, μένειν ἀνέγκλητον, καὶ μηκέτι ταύτην ἀναζητεῖσθαι ἀπ' αὐτοῦ, εἴπερ ἐντὸς τῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος, ὁ μέλλων ἀναζητῆσαι αὐτήν, καὶ ἠσύχασεν· εἰ γὰρ ἐχέρευεν ἐπίσκοπος ἢ ἐκκλησία, ἡ δικαιουμένη ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῇ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως μεταστραφείσῃ, ἔκτοτε ἢ παραδρομῇ τοῦ τριετοῦς χρόνου αὐτὸν βλάψει, μεθ' ὃ γένηται ἐπ' αὐτῇ ἐπίσκοπος· ἀλλὰ καὶ παροικία τις ἐπισκόπου τῶν Δονατιστῶν, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν μεταστρέψῃ ἐκκλησίαν, καὶ κατασχεθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον παρὰ τοῦ μεταστρέψαντος αὐτήν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, εἴτα προσέλθῃ τῇ ἐνότητι τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ ὁ Δονατιστῆς ἐπίσκοπος, ἐξέσται αὐτῷ ἐντὸς τριετίας, ἀφ' οὗ ὑπέστρεψεν, ἀνακαλεῖσθαι τὴν ἀνήκουσαν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ παροικίαν.

Κανὼν ΡΚ'. (ΡΑ'.)

Περὶ τῶν τοῖς λαοῖς, οὓς νομίζουσιν αὐτοῖς ἀνήκειν, ἐπιβαινόντων (1) παρὰ γῆρῆν τῶν αὐτοῦς κατεχόντων.

Ὁμοίως ἤρесе, ἵνα, οἰοιδῆποτε ἐπίσκοποι τὰ πλήθη,

(1) ἐπιβαλλόντων Σ. 'Ρ.

ἢ νομίζουσι τῷ θρόνῳ αὐτῶν ἀνήκειν, μὴ οὕτως ἀναζητῶσιν, ὥστε ἄλλων ἐπισκόπων κρινόντων τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὑπὸ ἑτέρου κατεχομένοις ἐπέλωσι τοῖς λαοῖς, εἴτε θέλουσιν, εἴτε μὴ θέλουσι (1), τοῦ ἰδίου πράγματος τὴν ζημίαν ὑπομείνωσι. Καὶ οἵτινες δῆποτε τοῦτο ἐποίησαν, εἰ μὴ ἢ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων συνέλευσις (2) ἐπερατώθη (3), ἀλλ' ἀκμὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ φιλονεικοῦσιν (4), ἐκεῖνος ἀποστῆ ἐκεῖθεν, περὶ οὗ δειχθεῖη, ὅτι παρεάσας τοὺς ἐκκλησιαστικούς δικαστάς, ἐφοδὸν ἐποίησε. Καὶ μὴ ἑαυτὸν τις κολακεύσῃ, εἰ ἐκ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τοῦ κατέχειν ἔλαβεν, ἀλλ' εἴτε γράμματα ἔχει, εἴτε οὐκ ἔχει, συνέλθοι τῷ κατέχοντι, καὶ παρ' αὐτοῦ γράμματα λάβοι, ὥστε φανῆναι τοῦτον εἰρηνικῶς τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν κατασχεῖν ἐκκλησίαν. Ἐὰν δὲ καὶ κείνός τις ζητήσιν ἀντεναγάγῃ (5), καὶ αὐτῇ περατωθῇ μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων, εἴτε οὓς ὁ πρωτεύων αὐτοῖς δῶ, εἴτε οὓς γειννιώντας κατὰ συναίνεσιν ἐπιλέξωνται.

ΖΩΝΑΡ. Ἀπαγορεύει ὁ κανὼν οὗτος τὸ τὸν λέγοντα δίκαιον ἔχειν ἐπίσκοπον ἐπὶ λαῶ τινι δυναστείᾳ χρῆσθαι, καὶ ἐπέρχεσθαι αὐτοῖς· βούλεται δὲ εἰς κρίσιν ἐπισκόπων κατὰγειν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ οὕτως ἐκνικῆν ὃ οἴεται διαφέρειν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ. Εἰ δὲ ἐπέλω ἢ τις τοῖς λαοῖς τοῖς ὑπὸ ἑτέρου ἐπισκόπου κατεχομένοις, εἴτε βούλονται αὐτὸν οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι ἔχειν ἐπίσκοπον, εἴτε μὴ βούλονται, ἐκπεσεῖται τοῦ οἰκείου δικαίου, ζημιούμενος τὸ δυναστεία ἀφαιρεθὲν, ὥστε, κὰν δίκαιον ἐπ' ἐκείνῳ εἶχεν, ἀπολέσαι αὐτό. Εἰ δὲ καὶ τινες, φησὶ, τοῦτο ἐποίησαν· τοῦτο, ποῖον; τὸ παρὰ ἐπισκόπων κριθῆναι περὶ τοῦ ἀναζητουμένου λαοῦ, εἰ μὴ μέχρι πέρατος τῆς ὑποθέσεως ἐνέμειναν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ' ἔτι φιλονεικουμένου

(1) εἴτε θελήσουσιν, εἴτε μὴ θελήσουσι, Σ. 'Ρ. — (2) συναίνεσις Βενερ. — (3) ἐπερατωθῆ Ἰουστ. Π. — (4) φιλονεικούντων Χ. Τρ. — (5) Ἰουστ. Βενερ. Π. — ἀντεπαγάγῃ Σ. 'Ρ. — ἀντεπάγῃ Χ. Τρ.

καὶ δικαζομένου τοῦ πράγματος, ἐν τῶν δύο μερῶν ἀποστή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, καὶ ἔφοδον ποιήσῃ κατὰ τοῦ ἐκνικωμένου λαοῦ, κάκεινο ἐκπεσεῖται τοῦ ἰδίου δικαίου· καὶ μή τις, φησὶν, ἐαυτὸν κολακεύσῃ, ἀντὶ τοῦ, ἀπατήσῃ· ἡ γὰρ κολακεία ἀπάτη ἐστίν, οὐδὲν ὑγιὲς τοῦ κολακεύοντος λέγοντος, ἀλλὰ πάντα πρὸς χάριν καὶ θεραπείαν τοῦ κολακευομένου· μή τις οὖν, φησὶν, ἐαυτὸν ἀπατήσῃ, ὅτι ἐκ τοῦ πρωτεύοντος, ἦτοι τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας, γράμματα ἔλαβεν, ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὴν τοῦ τόπου κατάσχεσιν· εἴτε γὰρ ἔχει γράμματα, εἴτε οὐκ ἔχει, εἰ μὴ τοῦ κατέχοντος τὸν λαὸν τὸν ἐκνικώμενον λάβῃ γράμματα, δι' ὧν φανήσεται κατὰ γνώμην ἐκείνου εἰρηνικῶς κατασχὼν τὴν διαφέρουσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, ἐκπεσεῖται τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀντεναγάγῃ, τουτέστιν ἀνταιτιάσῃται τὸν ἐνάγοντα, ἵνα καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις περατωθῇ κρινόντων ἐπισκόπων· οἱ δὲ κρίνοντες, ἢ παρὰ τοῦ πρωτεύοντος δοθῆσονται, ἢ κατὰ συναίνεσιν τῶν ἀντιδίκων ἐπιλεγῆσονται.

ΒΑΣ. Καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος διορίζεται τὸν ἀνάρχως τὸ ἴδιον ἀφελόμενον ἐκπίπτειν αὐτοῦ(1)· καὶ ὁ παρῶν δὲ κανῶν διορίζεται τοὺς ἐπισκόπους τοὺς νομίζοντας ἔχειν δίκαιον πλήθους, ἡγουν ἐνορίας, μὴ ἀθένητικῶς ἐπιδράττεσθαι ταύτης, κὰν θέλωσι τοῦτο οἱ λαοὶ, κὰν μὴ θέλωσιν, ἀλλ' ἐκνικῶν τὰς κατεχομένας παρ' ἐτέρων ἐπισκόπων τοιαύτας ἐνορίας μετὰ κρίσεως ἐπισκοπικῆς· εἰ δὲ αὐτεκδίκητοι γένωνται, ζημίαν ὑπομένειν τοῦ ἰδίου πράγματος, ἡγουν ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου δικαίου. Τοῦτο δὲ ἐστὶ καὶ εἰς τοὺς μετὰ προκάταρξιν μὴ ἀναμείναντας τὴν ἐπισκοπικὴν δικαίωσιν, ἀλλ' ἀθένητικῶς ἐπιλαβομένους τῆς ἐνορίας. Καὶ μή τις, φησὶν, ἐαυτὸν κολακεύσῃ, ἀντὶ τοῦ, ἀπατήσῃ, ὅτι ἐκ τοῦ πρωτεύοντος, ἡγουν τοῦ μητροπολίτου, γράμματα ἔλαβεν ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὴν τοῦ τόπου κατάσχεσιν· εἴτε γὰρ ἔχει γράμματα, εἴτε οὐκ ἔχει, εἰ μὴ τοῦ κατέχοντος τὸν λαὸν τὸν ἐκνικώμενον λάβῃ γράμματα, δι' ὧν φανήσεται κατὰ γνώμην ἐκείνου εἰρηνικῶς κατασχὼν τὴν διαφέρουσαν αὐτῷ ἐνορίαν, ἐκπεσεῖται τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ

(1) ἰθ. Βασ. Β', 18.

καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀντεναγάγῃ, τουτέστιν ἀνταιτιάσῃται τὸν ἐνάγοντα, ἵνα καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις περατωθῇ κρινόντων ἐπισκόπων· οἱ δὲ κρίνοντες ἢ παρὰ τοῦ πρωτεύοντος δοθῆσονται, ἢ κατὰ συναίνεσιν τῶν ἀντιδίκων ἐπιλεγῆσονται. Ἐρωτήσῃ δέ τις, ὡς διαφόρων κανόνων διοριζομένων καθαιρεῖσθαι τοὺς ἐν ἀλλοτρίαις ἐνορίαις ἐπισκοπικόν τι ἐνεργοῦντας παρὰ γνώμην τῶν κατεχόντων αὐτάς, πῶς ὁ παρῶν κανῶν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἐκπτώσει τοῦ προσόντος ἴσως δικαίου αὐτῷ κατακρίνει τὸν τὴν ἔφοδον ποιήσαντα; Λύσις. Ἐνταῦθα ὑπόθου δίκαια ἔχειν ἐνορίας τὸν αὐτονομήσαντα ἐπίσκοπον, καὶ διὰ τοῦτο καθαιρέσει μὲν οὐχ ὑπόκειται, ἐκπίπτει δὲ τοῦ οἰκείου δικαίου· εἰ γὰρ φανῇ μετ' ἀληθείας εἶναι ἀλλοτρίαν τὴν τοιαύτην ἐνορίαν, ἐξ ὀχλήσεως τοῦ παθόντος τὴν ἔφοδον ἐπισκόπου καὶ καθαιρεθήσεται ὁ ἀτακτήσας. Ἔτι ἐρωτήσῃ τις, ὡς τοῦ τεποιηκότος τὴν ἔφοδον ἐπισκόπου οὕτως ἐκπεσόντος τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαίου αὐτοῦ, ἐνδυνάμως ὡς ἐπὶ οἰκείᾳ ἐνορίᾳ ἐπισκοπεύσει ὁ κατέχων αὐτήν, ἢ τιμωρηθήσεται, ὡς ἐν εἰδήσει ἀλλοτρίαν ἐνορίαν κατέχων, καὶ ἱερουργῶν ἐν αὐτῇ; Λύσις· Νόμος ἐστὶν ὁ λέγων, Κελεύοντος ἀρχοντος, δικαίως νεμόμεθα(1)· καὶ ἐπεὶ ὁ παθὼν τὴν ἔφοδον ἐπίσκοπος ἀπὸ τοῦ κανόνος δεδικαιώται, ὡς τοῦ ἀτακτήσαντος λογισθέντος μηδέποτε σχεῖν δίκαιον εἰς τὴν ἐνορίαν, ἀπροκριματίστως ἐνεργήσει ἐπισκοπικὰ δίκαια εἰς τὴν κατέχει ἐνορίαν, κὰν ἦν ποτε ἀλλοτρία. Τέτι δέ; Ἡ ἀταξία καὶ ἔφοδος τοῦ κατακριθέντος ἐπισκόπου λυμανεῖται τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀποκλεισθήσεται ὁ μετὰ τοῦτον χειροτονηθὸς ἐπίσκοπος ἀνακαλεῖσθαι τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἢ οὐ; Λύσις. Ἔμοι δοκεῖ μὴ καταβλάπτεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ὧν ἁμαρτάνει ὁ ἐπίσκοπος, καὶ διὰ τοῦτο ἐνδυνάμως ἵνα ἀνακαλέσῃται τὴν ἐνορίαν ὁ διαδεξάμενος τὸν ποιήσαντα τὴν ἔφοδον, κὰν καὶ πολὺς παρέλθῃ καιρὸς. Ἐλαλήθη δὲ τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Λουκά. Τινὸς γὰρ ἐπισκόπου τῆς μεγάλης Βρύσεως δικαζομένου μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς μικρᾶς Βρύσεως, καὶ προκομισαντος διαλυτέον ἐγγράφον τοῦ προ-

(1) ρλζ'. Βασ. Β', 2.

τελευτήσαντος * ἀρχιερέως καὶ *(1) ἀρχιεπισκόπου, χάριν τοῦ μὴ ἀνακαλεῖσθαι τοῦτον ἐνορίαν κατεχομένην ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἡ σύνοδος ἀπεφάνητο, μὴ καταβλάπτεσθαι τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἐξ ἧν ὁ ταύτης πρόεδρος ἔπραξε παρὰ γνώμην τῶν οικείων κληρικῶν καὶ τῆς μεγάλης συνόδου. Γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται κρίσεις συνοδικαί.

ΛΡΙΣΤ'. Μηδεὶς ἐκυτῷ ἐκδικεῖτω τὸ νομιζόμενον διαφέρειν, ἀλλ' ἐπίσκοποι κρινέτωσαν, ἢ οὓς ὁ πρωτεύων δώσει, ἢ οἱ γειτονοῦντες ἐκ συναινέσεως· ὁ δὲ παρὰ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τοῦ κατασχεῖν λαβὼν, ἑαυτὸν κολακεύει.

Ἐἴ τις ἐπίσκοπος οἴεται ἔχειν δίκαιον ἐπὶ τινὶ παροικίᾳ παρ' ἑτέρου ἐπισκόπου κατεχομένην, τοῖς προσφόροις αὐτῷ ἐπίσκοποις ὀφείλει προσέρχεσθαι, καὶ περὶ τούτου διεγκαλεῖν· οὐ μὴν αὐτεκδίκητον γίνεσθαι, καὶ ἀθένητικῶς κατασχεῖν πειρασθαι, ὅπερ οἴεται αὐτῷ διαφέρειν. Εἰ δὲ καὶ γράμματα λάβῃ περὶ τοῦ κατασχεῖν τὸν λαόν, τὸν ὑφ' ἑτέρου κατεχόμενον ἐπισκόπου, ἑαυτὸν ἀπατᾷ· οὐδὲ γὰρ ὠφεληθήσεται τι ἐξ αὐτῶν, εἰ μὴ ὁ κατέχων αὐτὸν εἰρηνικῶς θελήσει ἀποστῆναι, ἢ δικαστικῶς μετακινήθῃναι.

Κ α ν ὶ ν Ρ Κ Α'. (Ρ Λ Α'.)

Περὶ τῶν ἀμελοῦντων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόωντων λαῶν.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, οἵτινες δῆποτε ἀμελῶσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόωντων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ, πρὸς τὸ τούτους κερδᾶναι εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἐγκληθῶσιν ἀπὸ τῶν γειτνιῶντων αὐτοῖς ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, περὶ τοῦ μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πράξαι. Διὸ, ἐὰν ἐντὸς προσησμίας μηνῶν ἐξ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς περὶ τούτου συνελεύσεως μὴδὲν ἀνύσῃ, τῷ δυναμένῳ λοιπὸν τούτους κερδᾶναι προσκυρωθῶσιν· οὕτω μέντοι, ἵνα, ἐὰν ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἐνδείκνυνται (2) ἀνήκειν οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διὰ τινὰ οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἰρετι-

(1) τὰ ἐντὸς * οὐ καῖται παρὰ Βιουρ. καὶ Ε. εἰ μὴ λατιν. — (2) δείκνυται Ἰουστ. — δείκνυται Π.

κῶν ἐπιλεξαμένων, ὥστε ἀθορύβως αὐτοὺς παραδέξασθαι· καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἢ αὐτοῦ ἐπιμέλεια ἀπὸ ἐτέρου προελήφθη, ἢ τινι εἰ κατεχρήσατο (1), τοὺς αὐτοὺς αἰρετικούς πλέον ἐκάκιζε, τούτου μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων διαγινωσκομένου, οἱ τόποι τῆ αὐτοῦ καθέδρα ἀποκατασταθῶσι. Τῶν δὲ κρινόντων ἐπισκόπων, ἐκ διαφόρων ὄντων ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστὰς δώσει, οὗτινος ἐν τῇ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται. Ἐάν δὲ κατὰ κοινήν συναίνεσιν γείτονας ἐπιλέξωνται κριτὰς, ἢ εἰς ἐπιλεγῆ, ἢ τρεῖς· καὶ ἐάν τρεῖς ἐπιλέξωνται (2), ἢ τῆ τῶν ὅλων ψήφῳ ἐξακολουθήσωσιν (3), ἢ τῆ τῶν δύο (4).

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν τινες ἐπίσκοποι, φησὶν ὁ κανὼν, ἀμελῶσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν, πρὸς τὸ αὐτοὺς κερδαίνειν, ἀντὶ τοῦ, ὥστε αὐτοὺς ἐκνικῆσαι καὶ ἔχειν, ἵνα αἰτιαθῶσιν εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, εἰς τὴν σύνοδον δηλαδὴ τὴν ἡνωμένην τῆ καθολικῆ πίστει, ἐγκαλοῦντων αὐτοῖς περὶ τούτου τῶν γειτνιούντων τοῖς τόποις ἐπισκόπων· ἐάν δὲ αἰτιαθέντες, ἐντὸς μηνῶν ἕξ μετὰ αἰτίασιν ψηφίζομένων, οὐδὲν ἀνύσωσιν εἰς ἐκδίκησιν τῶν διαφερόντων ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν βραθυμοῦντες, προσκυρωθήσονται τῷ δυναμένῳ κερδαίνειν αὐτοὺς, τουτέστιν ἐκνικῆσαι. Ἐάν δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ἢ ἀνῆκον οἱ τόποι, οὐ διὰ βραθυμίαν ἀλλὰ δι' οἰκονομίαν ὑπερετίθετο, ἴσως τῶν κατεχόντων τοὺς τόπους αἰρετικῶν ἐπισκόπων ἐνωθέντων τῆ καθολικῆ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ ἀθορύβους αὐτοὺς διατηρηθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερτιθεμένου τὴν ἐκνίκησιν τοῦ ἐπισκόπου, προέλαβεν ἄλλος, οἱ τόποι τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ διέφερον, ἀποκαταστήσονται, ἐπισκόπων περὶ τούτου διαγινωσκόντων· εἰ γὰρ ἐσπούδασεν ὁ ἐπίσκοπος ἐκνικῆσαι τοὺς τόπους ἀπὸ τῶν κατεχόντων αὐτοὺς αἰρετικῶν, πλέον ἂν ἐκάκιζεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ, χείρονας ἂν ἐποίησεν αὐτοὺς, καὶ εἰς πλείονα κακίαν ἠρέθισεν ἂν. Τοὺς δὲ περὶ τούτου μέλλον-

(1) εἰ κατεχρήσαντο Ἰουστ. — (2) ἐπιλέξωνται καὶ ἀρεσιῶσι Π. Ἰουστ. Κ. — (3) ἐξακολουθήσωσιν Σ. Ἰ. — (4) ἐν Π. ὁ κανὼν εἶτος ἐνεῖται μετὰ τοῦ ἐπομένου.

τας διαγνωμονεῖν ἐπισκόπους ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας δώσει, ἐν ᾗ ὁ ἐκνικώμενος διάκειται τόπος. Ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῶν τόπων δικαζόμενοι αὐτοὶ ἐπιλέξωνται δικαστὰς, ἢ εἰς ἐπιλεγέσθω, φησὶν ὁ κανὼν, ἢ τρεῖς. Εἰ μὲν γὰρ εἰς ἐπιλεγῆ, τῆ ψήφῳ ἐκείνου ἔψονται· αἰρετὸς γὰρ ὢν δικαστῆς ἐκκλήτῳ οὐχ ὑποπεσεῖται· εἰ δὲ τρεῖς εἰσιν, ἢ σύμφηφοι ἔσονται, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ ψῆφος αὐτῶν κρατήσῃ, ἢ μερισθῆσονται αἱ γνώμαι αὐτῶν, ὡς τοὺς μὲν δύο ὁμογνωμονῆσαι, τὸν δ' ἕτερον ἄλλης γενέσθαι διαγνώσεως, καὶ κρατήσῃ λοιπὸν τῶν πλειόνων ἢ ψῆφος.

ΒΑΣ. Ἄλλοι μὲν ἐξελάβοντο τὸν κανόνα εἰς ἐπισκόπους ἀμελῶς διατιθεμένους ἐπὶ τῆ ἐκδικήσει τῶν ἀνηκόντων κατὰ δεσποτείαν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν τόπων· ἐγὼ δὲ πρὸς τὴν ἐπιτίτλωσιν τοῦ κανόνος ἐρμηνεύων αὐτὸν, φημι, ὅτι ἤρεσε τοῖς Πατράσιν, ἵνα, ἐὰν ἐπίσκοποι τινες ἀμελῶσι τοῦ διδάσκειν τοὺς ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν, εἴτε κερδαίνειν τὰς ψυχὰς τούτων, ὀφείλουσιν εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἢ γοῦν εἰς τὴν ἐτησίαν σύνοδον ἐγκαλεῖσθαι, ἢ γοῦν παραγγέλλεσθαι παρὰ τῶν γειτνιαζόντων ἐπιμελῶν ἐπισκόπων περὶ τοῦ μὴ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ διδάσκειν τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λαόν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν παραγγελίαν οὐ διορθωθῶσιν οἱ ἐπιφωνηθέντες, καὶ εἰς διδασκαλίαν ἐπαγρυπνήσωσιν ἐντὸς μηνῶν ἑξ, ἔκτοτε ὀφείλουσιν οἱ τοιοῦτοι τόποι προσκυροῦσθαι ἐτέρῳ πλησιοχώρῳ ἐπισκόπῳ, τῷ δυναμένῳ τούτους κερδαίνειν, ἢ γοῦν διὰ τῆς διδασκαλίας οἰκειώσασθαι· ἐὰν δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ πρὸ τούτου τὴν τοιαύτην ἐνορίαν ἔχων λέγῃ διὰ τινὰ οἰκονομίαν ἀμελήσαι τοῦ διδάσκειν τὸν ἐν αὐτῇ λαόν, ὡς τυχὸν τῶν ἐν ἐκείνῃ ὄντων αἰρετικῶν θελησάντων χωρὶς τινος ἐλέγχου· ἐπιστραφῆναι, καὶ ἀξιώσαντων σεσιγημένως τὸν λόγον τῆς ἀληθείας παραδέξασθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελήσαι τῆς διδασκαλίας, ἵνα μὴ καταχρώμενος ταύτῃ τοὺς αἰρετικούς ἐπὶ πλέον εἰς κακίαν παροξύνῃ διὰ τοὺς ἐλέγχους ὑβριοπαθοῦντας, καὶ τοῦτο αὐτὸ διαγνωσθῆ παρ' ἐπισκόπων, ἀντιστραφήσεται ἢ ἐνορία πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον. Ἐπεὶ δὲ εἶκός ἦν εἰπεῖν τινος, τίνες δικάσαι ὀφείλουσιν τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ὥρισαν οἱ Πατέρες, ἐκείνους δίδοσθαι δικαστὰς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πρωτεύον-

τος τῆς ἐπαρχίας, ἦτοι τοῦ μητροπολίτου, οὗς ἂν αὐτὸς ὀρίσῃ, ἅτε καὶ τοῦ τόπου ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τούτου διακειμένου· ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῆς ἐνορίας δικαζόμενοι ἐπιλέξωνται δικαστὰς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπων, μὴ πολλοὺς ἐπιλεγέσθωσαν, ἀλλ' ἢ ἓνα, ἢ τρεῖς· εἰ μὲν γὰρ εἰς ἐπιλεγῆ, τῆ ψήφῳ ἐκείνου ἔψονται· αἰρετὸς γὰρ ὢν δικαστῆς, ἐκκλήτῳ οὐχ ὑποπεσεῖται· εἰ δὲ τρεῖς εἰσιν, ἢ σύμφηφοι ἔσονται, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἢ ψῆφος αὐτῶν κρατήσῃ, ἢ μερισθῆσονται, καὶ κρατήσῃ λοιπὸν ἢ τῶν πλειόνων ψῆφος. Καὶ οὗτος μὲν ὁ κανὼν οὕτω κολάζει τοὺς μὴ διδάσκοντας τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ λαούς. Ὁ δὲ νῆ. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων φησὶν οὕτω ῥητῶς· Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἀμελῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφορίζεσθω· ἐπιμένων δὲ τῆ ῥαθυμίᾳ, καθαιρεῖσθω. Καὶ δοκεῖ μοι μᾶλλον ὀφείλειν κρατεῖν τὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος· ἄδικον γὰρ ἐστὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ ἐπισκόπου στερηθῆναι τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἀνηκούσης ταύτης ἐνορίας· πλὴν καὶ τὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος γενήσεται μετὰ τὸ παραγγελθῆναι τὸν ἐπίσκοπον, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα. Ἐὰν δὲ τῷ παρόντι κανόνι περιεχόμενα χάριν οἰκονομίας ἐκλαβοῦ καὶ εἰς ἐτέρας εὐλόγους αἰτίας· οὐ γὰρ ἀμελής λογισθήσεται ὁ ἐπίσκοπος νοσῶν, ἢ ἐκκλησιαστικαῖς μείζουσιν ἐνασχολούμενος ὑποθέσεσιν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ργ'. κανόνα τῆς παρούσης συνόδου, ἀκοινωνησίᾳ καταδικάζοντα τὸν τοιοῦτον ἀμελῆ ἐπίσκοπον, ἀκολούθως τῷ ῥηθέντι ἀποστολικῷ κανόνι.

ΛΡΙΣΤ. Οἱ τῶν ἀνηκόντων ἀμελοῦντες ὑπομνησκέσθωσαν καὶ εἰ μηδὲν ἐντὸς μηνῶν ἑξ δράσουσι, τῷ δυναμένῳ κερδαίνειν προσκυροῦσθωσαν. Εἰ μὲντοι οἰκονομικῶς κατημέλησαν, ὥστε μὴ προσερεθίσαι τοὺς αἰρετίζοντας, καὶ τοῦτο δειχθῆ κρινόντων ἐπισκόπων, τῶν ἢ δοθέντων, ἢ ἐπιλεγέντων, τῆ καθέδρᾳ τούτων ἀποκαθιστάσθωσαν.

Ἐὰν τινες τῶν ἐπισκόπων, τῶν ἀνηκόντων τόπων τῆ αὐτῶν καθέδρᾳ ἀμελήσωσι, καὶ ὑπομνησθέντες παρὰ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ἐπισκόπων ἐπιμελῶν, ὥστε διεγερθῆναι εἰς τὸ παντοίως πεῖσαι τοὺς ἐκεῖσε ὄντας αἰρετικούς μεταστρέψαι πρὸς τὴν ὀρ-

θοδοξίαν, καὶ ἐντὸς μηνῶν ἕξ μετὰ τὴν αἰτίασιν, οὐδέν τι ἀνδρωσιν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ μείνωσι καταφρονήσει καὶ ῥαθυμίας, ἐτέρον ἐπισκόπων, τῷ δυναμένῳ τούτους κερδᾶναι, προσκυρωθήσονται. Εἰ μὲντοι κατ' οἰκονομίας λόγον οὐ διανέστησαν πρὸς ἐπιμέλειαν, ἵνα μὴ τοὺς αἰρετικούς ἴσως πρὸς ἀναισχυντίαν μείζονα διεγείρωσιν, ἀλλ', ὡς ἐλπίζοντες αὐτοὺς μεθ' ὑπομονῆς μᾶλλον καὶ μακροθυμίας κερδᾶναι, ἡσύχασαν, καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἕτεροί τινες τῶν ἐπισκόπων τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν προσέλαβον, καὶ προσκυρώθησαν ἐκείνοις τῶν αἰρετικῶν οἱ τόποι, καὶ τοῦτο δειχθῆ κρινόντων ἐπισκόπων, τῶν ἢ παρὰ τοῦ πρωτεύοντος δοθέντων, ἢ παρ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπισκόπων ἐπιλεγέντων, ὡς διὰ τοιαύτην οἰκονομίαν τῆς διδασκαλίας δῆθεν αὐτῶν ἡμέλησαν, ἀποκαταστῶσιν αὖθις τῇ καθέδρᾳ αὐτῶν οἱ τοιοῦτοι ἐπίσκοποι.

Κανὼν ΡΚΒ'.

Ὅτι οὐκ ὀφείλει τῶν ἐπιλεγόμενων δικαστῶν ἡ γνώμη ἐξουθενεῖσθαι.

Ἀπὸ δὲ (1) τῶν δικαστῶν, τῶν κατὰ κοινὴν συναίνεσιν ἐπιλεγέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι. Ὅστις δὲ ἀποδειχθεῖ διὰ μονοτονίαν μὴ θέλειν τοῖς δικασταῖς πειθαρχῆσαι, τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως οὗ πειθαρχήσῃ.

ΖΩΝΑΡ. Ἐάν κατὰ κοινὴν γνώμην οἱ δίκαν ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους αἰρετίσονται δικαστᾶς, οὐκ ἐξέσται αὐτοῖς ἐκκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ψήφου αὐτῶν· τοῦτο δὲ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος οὕτω θεσπίζει ἐν βιβλίῳ ζ'. τίτλῳ β'. κεφ. ιθ'. λέγων· Ὁ αἰρετὸς δικαστῆς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὴν ψῆφον ὁ πραιτωρ· εἶτα ἐπάγει ὁ κανὼν· Ὅστις δὲ διὰ μονοτονίαν, ἤγουν ἰσχυρογνωμοσύνην, ἢ ἀναισχυντίαν, οὐ πειθαρχεῖ τοῖς δικασταῖς, ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος ἐντε-

λεῖται διὰ γραμμάτων τοῖς ἐπισκόποις μὴ συγκοινωνῆσαι αὐτῷ, ἕως οὗ πειθαρχήσῃ.

ΒΛΑΣ. Σαφῆς ὁ κανὼν· διορίζεται γάρ, μὴ ἐκκαλεῖσθαι τινὰ κατὰ τῆς ψήφου τῶν ἐξ ἐπιλογῆς τῶν μερῶν δικαζόντων ἐπισκόπων, τὸν δὲ τοῦτο ποιήσαντα, ἀκοινωνησίᾳ κατακρίνεσθαι παρὰ τοῦ πρωτεύοντος, ἤγουν τοῦ μητροπολίτου. Ταῦτα τοῦ κανόνος διοριζομένου, τινὲς μὲν εἶπον, τοῦτο γίνεσθαι ἀκολουθῶς τῷ ιθ'. κεφαλαίῳ τοῦ θ'. τίτλου τοῦ ζ'. βιβλίου τῷ λέγοντι· Ὁ αἰρετὸς δικαστῆς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὴν ψῆφον ὁ πραιτωρ· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, μὴ περὶ τοιούτων αἰρετῶν διδάσκειν τὸν κανόνα· τούτους γὰρ δόσις προστίμου καθίστησι δικαστᾶς, ἰδιώτας ὄντας, ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων ἐχόντων δικαιοδοσίαν· εἶναι δὲ ἰδικὸν τοῦτο εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ μόνας, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλά· οἱ γὰρ πολιτικοὶ νόμοι κατὰ παντὸς δικαστοῦ ἐκκαλεῖσθαι ἐκχωροῦσι, καὶ ἐξ ἐπιλογῆς τῶν μερῶν κατέστη τις δικαστῆς.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ ἐκ τῶν δύο μερῶν αἰρεθεὶς κριτῆς, ἀπαράγραπτος.

Οὔτε ἐπίσκοποι, οὔτε κληρικοὶ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν δικαστᾶς ἐπισκόπους ἐπιλεζόμενοι, καὶ παρ' αὐτοῖς κρινέντες, κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν δύνανται ἐκκαλεῖσθαι· καὶ τοῦτο οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέροις κανόσι τῆς παραύσης συνόδου ὠρίσθη.

Κανὼν ΡΚΓ'. (ΡΑΒ'.)

Ὅστε τὸν καταφρονοῦντα τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐπίσκοπον, στερεῖσθαι τῆς κοιωνίας.

Ἐάν ἐν τοῖς ματρικίοις, ἤγουν ἐν ταῖς καθέδραις, ἐπίσκοπος ἀμελής γένηται κατὰ τῶν αἰρετικῶν, ὑπομνησθεῖ ἀπὸ τῶν γειννιώντων ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, καὶ ὑποδειχθεῖ αὐτῷ ἢ ἰδίᾳ περιφρόνησις πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἀπολογίαν· ἐάν δὲ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπομνησθῆ· ἐντὸς μηνῶν ἕξ, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγων, μὴ τῶν ὀφειλόντων εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιστραφῆναι τὴν φροντίδα ποιήσῃται, τῷ τοιούτῳ μὴ συγκοινωνηθῆ, ἕως οὗ τοῦτο πληρώσῃ. Εἰ δὲ ὁ ἐπεξεργαστῆς εἰς τοὺς αὐ-

(1) Κατὰ δὲ Σ. 'β'.

τούς τόπους μὴ παραγένηται, τῷ ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῆ.

ΖΩΝΑΡ. Καὶ ἐπισκόπους ἰδίους εἶχον οἱ Λονατισταί, καὶ ματρικία, ἤγουν ἀπογραφὰς τῶν διαφερόντων ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν. Λέγει οὖν ὁ κανὼν, ὅτι, ἐὰν ἐπίσκοπος ὀρθόδοξος ἀμελήσῃ ἐκνικῆσαι τὰς καθέδρας τῶν αἰρετικῶν, καὶ τὰ ἐν τοῖς ματρικίοις αὐτῶν, καὶ μὴ φροντίσῃ τῶν ὀφειλόντων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἐπιστραφῆναι, ἵνα ὑπομιμνήσκηται περὶ τούτου ἐκ τῶν γειτόνων ἐπισκόπων, καὶ μετὰ τὴν ὑπόμνησιν, ἐὰν ἐν τῶν μηνῶν ἕξ οὐ φροντίσῃ περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκεῖ ἐνδημῶν, ἵνα μὴ συγκοινωνῆ αὐτῷ τις· εἰ δὲ ἐνδημεῖ, φησιν, οὐ πάρεστι δὲ ὁ ἐπεξεργαστῆς, ἤγουν ὁ ἄρχων τῆς χώρας, ὅστις ἐπεξεργασθῆναι δύναται τὴν ὑπόθεσιν, καὶ παραστῆσαι καὶ ἄκοντας τοὺς αἰρετικούς ἀπολογησομένους, ἢ ὁ ἐκ βασιλέως δοθεὶς ἴσως εἰς ἐκδίκησιν κατὰ τὸν 43'. κανόνα, τῷ ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῆ εἰς ἀμέλειαν ἢ ὑπέρθεσις, διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἄρχοντος, ἢ τοῦ ἐκδίκου γενομένη.

ΒΑΣ. Ἐν τῷ ρκά. κανόνι ἀρκούντως ἐγράψαμεν περὶ τῶν ἀμελοῦντων ἐπισκόπων τῆς διδασκαλίας τῶν ὑπ' αὐτοῦ λαῶν περὶ ὧν καὶ ὁ παρῶν κανὼν φησὶ, προστιθέμενος ἀκολούθως τῷ ἀποστολικῷ κανόνι, ἀφορισμῶ ἀκοινωνησίας καθυποβάλλεσθαι τοὺς μετὰ παραγγελίαν ἀμελοῦντας τοῦ διδάσκειν τοὺς ἐν τοῖς ματρικίοις, ἤγουν τοῖς δικαίοις τῶν καθεδρῶν, ἤτοι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ὄντας αἰρετικούς. Εἰ δέ, φησιν, ὁ ἐπεξεργαστῆς ἐπιτραπεὶς παρὰ τοῦ ἐπισκόπου κατὰ τὸν τρόπον ἀφικέσθαι καὶ μετακαλέσασθαι τοὺς αἰρετικούς, οὐ ποιήσει τοῦτο, ἀκαταίτητος ἔσται ὁ ἐπίσκοπος· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο αἰτία εὐλογος ὀποία ἢ τῆς νόσου καὶ αἰ λοιπαί. Ἐπεξεργαστῆς δ' ἔστιν ἢ ὁ ἐγγώριος ἕξαρχος ὁ ταῦτα οἰκονομῶν, ἢ ὁ ἄρχων τῆς χώρας, ὁ πρὸς ἀνάγκης ἔχων βοηθεῖν τῷ ἐπισκόπῳ ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ μᾶλλον ἢ ὁ ἐγγώριος ἐκδικος ὁ δηλούμενος ἐν τῷ 43'. κανόνι τῆς παρουσίας συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Περιφρονῶν ἐπίσκοπος τὴν ὑπὲρ τῶν αἰρετικῶν ἐπι-

μέλειαν, καὶ ὑπομιμνησκόμενος, εἰ ἐπὶ τῆς ἰδίας διάγει περιφρονήσεως ἐπὶ ἕξ μῆνας, καὶ μὴ φροντίσει τούτων τῆς ἐπιστροφῆς, ἦτω ἀκοινωνητος.

Ὁ μὲν προγραφεὶς ἑκατοστὸς πρῶτος κανὼν, τὸν καταφρονητικῶς διατεθέντα ἐπίσκοπον περὶ τὴν τῶν αἰρετικῶν διόρθωσιν, καὶ μηδὲ μετὰ τὴν ὑπόμνησιν τῆς τούτων ἐπιστροφῆς ἐπὶ ἕξ μῆνας φροντίσαντα, καταδικάζει εἰς τὸ προσκυρωθῆναι τοὺς τόπους αὐτοῦ ἐτέρῳ ἐπισκόπῳ, τῷ δυναμένῳ εἰς τὴν καθολικὴν πίστιν αὐτοὺς μεταστρέψαι· ὁ δὲ παρῶν κανὼν ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπάγει, καὶ ἀφορισμένον εἶναι προστάττει, ἕως οὗ τὸ ἀνήκον αὐτῷ ἔργον πληρώσῃ. Καὶ δοκεῖ ὁ κανὼν οὗτος οἶονεὶ ἐναντιοῦσθαι τῷ ρκά. κανόνι, ἄλλο παρ' ἐκεῖνον ἐπάγων ἐπιτίμιον τῷ ἐπισκόπῳ, τῷ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν αἰρετικῶν ἀμελοῦντι· οὐκ ἔστι δὲ ἐναντίος· ἀλλ' ὅταν μὲν εὕρισκεται ἐπίσκοπος ἕτερος, τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἀναδεχόμενος, ἀφαιρεθῆσεται ὁ καταφρονήσας τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐπίσκοπος, ὅπερ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπισκοπικὸν δίκαιον, καὶ προσκυρωθῆσεται ἐκείνῳ· ὅταν δὲ οὔτε ἄλλος τὴν φροντίδα αὐτῶν ἀναδέχεται, οὔτε αὐτὸς τῆς ἐπιστροφῆς τούτων ἐπιμελῆται, τὴνικαῦτα τῷ τῆς ἀκοινωνησίας ἐπιτίμιῳ ὑποβληθήσεται. Εἰ δὲ μετὰ τὸν ἀφορισμὸν τῆ τοιαύτη ῥαθυμίας ἐπιμένει, καὶ καθαιρεθῆσεται, κατὰ τὸν πεντηκοστὸν ὄγδοον κανόνα τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Κανὼν ΡΚΔ'. (ΡΑΓ'.)

Περὶ τῶν τοὺς Λονατιστὰς κοινωῆσαι ψευδομένων ἐπισκόπων.

Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇ τὸν τοιοῦτον ψευδάμενον περὶ τῆς ἐκείνων κοινωσίας, ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὓς δείκνυται συνειδήσει αὐτοῦ μὴ κοινωῆσαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔτι μῆν ἀπολέσει.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν δὲ αἰτιώμενος, ὅτι μὴ ἐξενίκησε τὰ παρὰ τῶν αἰρετικῶν κατεχόμενα, λέγῃ κοινωῆσαι τοὺς αἰρετικούς τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελήσῃ αὐτὸς τῆς ἐκνι-

κήσεως, ελεγχθῆ δὲ ψευδόμενος μὴ κοινωνησάντων τῶν αἰρετικῶν, ἢ κοινωνησάντων μὲν ἴσως, μὴ συνειδήσει δὲ αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, μὴ εἰδότης αὐτοῦ, μηδὲ σπουδάσαντος, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκπεσεῖται, ἢ γουν καθαιρεθήσεται.

ΒΑΣ. Διορισάμενοι οἱ Πατέρες, ὅπως ὀφείλουσι κολάζεσθαι οἱ ἀμελοῦντες τοῦ ἐπιστρέφειν διὰ διδασκαλίας τοὺς ὑπὸ τὴν ἐνορίαν αὐτῶν ὄντας αἰρετικούς, καὶ προσθέμενοι συγγινώσκεισθαι τοὺς εὐλόγως πρὸς τοῦτο ἐμποδισθέντας, νῦν ἐπάγουσιν, ὡς, ἐάν τινες ἐξ αὐτῶν εἴπωσιν ὁμιλῆσαι διδασκαλικῶς τοῖς οὖσιν ἐν τῇ τούτων ἐνορίᾳ αἰρετικοῖς, καὶ ἀποδειχθῶσι ψευδόμενοι, οὐ μόνον ἀφορισμῶ, ἀλλὰ καὶ καθαιρέσει καθυποβλήθησονται διὰ τὴν ἄκραν αὐτῶν ἀμέλειαν καὶ τὸν δόλον.

ΑΡΙΣΤ. Ὁ εἰπὼν κοινωνικόν, ἢ οἶδεν ἀκοινωνήτων, ἀνεπίσκοπος. Ὅστις ἐπίσκοπος τοὺς Δυνατιστὰς οἶδε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ὑποστρέψαντας, εἰ συγκοινωνήσει αὐτοῖς, λέγων, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν μεταστρέψαι αὐτοὺς, ὁ τοιοῦτος ὡς ψευδόμενος περὶ τῆς κοινωνίας αὐτῶν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἀπατήσας, ἔσται καθηρημένος.

Κανὼν ΡΚΕ'. (ΡΑΔ'.)

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν, ἵνα μὴ ἐκκαλεῶνται εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ἵνα πρεσβύτεροι, διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί, ἐν αἷς ἔχωσιν αἰτίαις, ἐάν περὶ τῆς ψήφου τοὺς ἰδίους ἐπισκόπους μέμφωνται, οἱ γειτνιώντες ἐπίσκοποι τούτων ἀκροάσωνται, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων περατώσωσιν οἱ παρ' αὐτῶν κατὰ συναίνεσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων προσλαμβανόμενοι. Ἐάν δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐκκαλέσασθαι θελήσωσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους, ἢ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν. Πρὸς δὲ τὰ πέραν τῆς Θαλάσσης ὁ βουλούμενος ἐκκαλεῖσθαι, ἀπὸ μηδενὸς ἐν Ἀφρικῇ δεχθεῖν εἰς κοινωνίαν.

ΖΩΝΑΡ. Τοὺς κληρικούς τῶν ἐκκλησιῶν δίκαια ἔχοντας πρὸς ἀλλήλους, παρὰ τοῖς ἐπισκόποις, οἷς ὑπόκεινται, δικάζεσθαι διάφοροι κανόνες ὠρίσαντο. Ὁ δὲ παρῶν κανὼν περὶ ἐκκλησιῶν Θεσμοθετεῖ, καὶ φησιν, ὅτι, ἐάν ἀπαρέσκωνται τῇ ψήφῳ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν οἱ παρ' αὐτοῖς δικασάμενοι κληρικοί, οἱ γειτνιώντες ἐπίσκοποι τούτων ἀκροάσονται, καὶ διαγνωσθήσονται περὶ τῆς ψήφου, εἰ ἔστιν ἀνεπισφαλής· ἔπονται δὲ ἐκκλητάριοι, οἵτινες ἂν παρὰ τῶν δικαζομένων ἐπιλεγῶσι κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν· ἐάν δὲ καὶ ἡ τῶν ἐκκλητάριων ἐπισκόπων ἀπόφασις ἀπαρέσκη, παρὰ ταῖς ἐν Ἀφρικῇ συνόδοις δοκιμασθήσεται, καὶ παρὰ τοῖς πρωτεύουσι τῶν ἐπαρχιῶν, ἢ γουν τοῖς προκαθημένοις τῶν ἄλλων. Εἰ δέ τις, φησὶ, βουληθεῖν πέραν τῆς Θαλάσσης ἐκκαλέσασθαι, ἢ γουν πρὸς τοὺς τῆς Ἰταλίας ἐπισκόπους, καὶ τὴν ἐκεῖ σύνοδον, ἀκοινωνήτως, φησὶν, ἦτω παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς Ἀφρικῆς.

ΒΑΣ. Φησὶν οἱ Πατέρες, ὅτι, ἐάν οἱσδήποτε κληρικός καταδικασθῆ παρὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου καὶ θαρύνηται, οὐκ ὀφείλει πρὸς σύνοδον ἑτέρας ἐπαρχίας πορρωτέρω οὐσαν ἐκκαλεῖσθαι· ἀλλ' ἀνακαλεῖσθαι τὴν τῶν γειτνιώντων ἐπισκόπων ἀκρόασιν, μετὰ καὶ συνκινέσειω τοῦ καταδικάσαντος αὐτὸν οἰκείου ἐπισκόπου. Ἐάν δὲ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν τοιούτων ἐκκλητάριων ἀποφάσει ἀπαρέσκηται, οὐκ ὀφείλει πρὸς τὰς πέραν τῆς Θαλάσσης συνόδους ἐκκαλεῖσθαι, τὰς ἐν Ρώμῃ δηλαδὴ, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐγγυτέρω οὐσας, ἢ γουν πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους, ἢ πρὸς τοὺς μητροπολίτας τῶν ἐπαρχιῶν τῶν πρώτως κρινάντων ἐπισκόπων· εἰ δὲ παρὰ ταῦτά τις ποιήσῃ, ἀφορισμῶ ἀκοινωνησίας κατακριθήσεται. Σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι ἀκολούθως τῷ πολιτικῷ νόμῳ καὶ οἱ Πατέρες ἐξεχώρησαν δις ἐκκαλεῖσθαι τοὺς καταδικαζομένους. Ἔτι σημείωσαι, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς παρούσης συνόδου οὐκ εἶχον οἱ μητροπολίται τοιαῦτα δίκαια κατὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς κληρικῶν, οἷα ἔχουσι σήμερον· ἠδύναντο γὰρ οἱ παρὰ ἐπισκόπων καταδικαζόμενοι κληρικοί τὴν τῶν γειτνιαζόντων ἐπισκόπων ἀνακαλεῖσθαι ἀκρόασιν, ὅπερ ἀρτίως οὐ παραδεχθήσεται διὰ τὴν γενομένην

οικονομίαν εἰς τὰς τῶν ἐπαρχιῶν μητροπόλεις, κατὰ τὴν δ' ἑξῆς σύνοδον. Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος βλάπτεσθαι τοὺς ἐκκλησιασμένους εἰς ἀπρόσφορον δικαστήν, ὁ παρῶν κανῶν τὴν βλάβην εἰς ἀκοινωνησίαν ἐξελάβετο.

ΑΡΙΣΤ. Πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, μεμφόμενοι ἐπισκόπων, γείτοσιν ἐπισκόποις ἐκκαλείτωσαν, ἀλλὰ μὴ τὸ πέλαγος διαπεράτωσαν· ἀκοινωνήτοι γὰρ ἔσονται ἐν Ἀφρικῇ.

Τοῦτο καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὑγδῶ κανόνι τῆς παρούσης συνόδου ὠρίσθη, τὸ μὴ τινὰ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καταδικασθέντα, καὶ τὴν κρίσιν ἐπιμεμφόμενον, καὶ κατὰ ταύτης ἐκκαλεῖσθαι βουλόμενον, τὸ πέλαγος τῆς Ἀφρικῆς διαπερᾶν, καὶ περὶ ταύτης τῇ Ῥώμῃ προσέρχεσθαι, ἀλλὰ τοῖς γείτοσιν ἐκκαλεῖν ἐπισκόποις, καὶ παρ' αὐτοῖς γυμνάζειν τὴν ἐκκλησίαν· εἰ δὲ μὴ, ἀκοινωνήτον εἶναι ἐν Ἀφρικῇ. Τοῦτο δὲ ἐκωλύθη, ὡς οἶμαι, διὰ τε τοὺς κατὰ θάλασσαν κινδύνους, καὶ τὸ μὴ συντριβᾶς ὑφίστασθαι καὶ καινοτομίας τὰ μέρη διὰ τὴν ἐπὶ ξένης μακρᾶν ἀποδημίαν.

Κανὼν ΡΚς'. (ΡΛΕ').

Περὶ παρθένων μικρῶν ἔτι μὴν καλυπτέων.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστις δὴποτε τῶν ἐπισκόπων, δι' ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης κινδυνεύουσης, ὅτε ἢ ἐραστῆς δυνατὸς, ἢ ἄρπαξ τίς ἐστὶν ἐν ὑποψία, ἢ ἔτι μὴν ὑπὸ τινος θανατηφόρου κινδύνου αὐτὴ αἰσθηταί (1) νυχοῦσα, παρακαλούντων ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ὧν τῇ φροντίδι ἀνάκειται, διὰ τὸ μὴ χωρὶς τοῦ σχήματος τελευτηθῆναι, καλύψῃ παρθένον, ἢ ἐκάλυψεν, ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν εἰκοσιπέντε, μηδὲν τὸν τοιοῦτον βλάβῃ ἢ περὶ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνιαυτῶν (2) κατασταθεῖσα σύνοδος.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν ἑκτῷ κανόνι τῆς συνόδου ταύτης ὠρίσται, καθιέρωσιν κορῶν ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι, καὶ ἐν μδ'.

ὥστε τὰς ἱεράς παρθένους, ὅτε τῶν πατέρων χωρίζονται, ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ, αὐτοῦ ἀπόντος, τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προνοίᾳ ταῖς τιμιωτέραις γυναιξὶ παρατίθεσθαι· ἔθος γὰρ ἦν προσάγεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις κόρας, καὶ καθιεροῦσθαι, ἀντὶ τοῦ, ἀνατίθεσθαι τῷ Θεῷ, ὑπισχνουμένας παρθενεύειν, ὥστε ἐν τῇ ἀρμοδίᾳ ἡλικίᾳ καὶ διακονίσσας χειροτονεῖσθαι αὐτάς. Εἰ οὖν τοιαύτης παρθένου ἀνατεθειμένης Θεῷ ἠράσθη τις δυνατὸς, ἢ ὑποψία ἦν ἄρπαγῆναι αὐτὴν παρὰ τινος ἀκολάστου, καὶ κίνδυνος ἐπήρτητο τῇ σωφροσύνῃ αὐτῆς, ἢ θανεῖν ἐκινδύνευσεν, καὶ ἐδέετο ἐκείνη τε καὶ οἱ προσήκοντες αὐτῇ, μὴ χωρὶς τοῦ σχήματος τελευτηθῆναι αὐτὴν, ἔδεια ἐδόθη τοῖς ἐπισκόποις καλύπτειν τὴν παρθένον, ἢ γοῦν τὸ σχῆμα αὐτὴν ἐκδύσειν καὶ πρὸ τοῦ κέ. ἐνιαυτοῦ, ἵνα ἢ τοὺς ἀκολάστους ἐκφύγῃ, ὡς τελεσθεῖσα, ἢ μὴ τῆς παρούσης ἀτέλεστος ἐξέλθῃ ζωῆς, καὶ μὴ βλάπτεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐκ τοῦ μὴ τηρηθῆναι τὸν καιρὸν, ὃν περὶ τῶν τοιούτων παρθένων ἡ σύνοδος ὠρίσσει.

ΒΛΑΣ. Καθιεροῦσθαι μὲν παρθένους διαλαμβάνει ὁ ἕκτος κανὼν τῆς παρούσης συνόδου καὶ ὁ μδ', ὥστε ἐν τῇ ἀρμοδίᾳ ἡλικίας καὶ διακονίσσας καθίστασθαι αὐτάς· μετασχηματίζεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος μανθάνομεν μετὰ τὸν κέ. ἐνιαυτόν. Φασὶ γὰρ οἱ Πατέρες, ἵνα, ἐὰν ἐπίσκοπος ἢ ἐκάλυψε, τουτέστι μετεσχημάτισε, παρθένον ἀνατεθείσαν Θεῷ, ἢ καλύψῃ πρὸ τῆς κείρας, ἢ γοῦν πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν κέ. ἐνιαυτῶν, (τουχὸν γὰρ ἐπεβουλεύσατο τῇ σωφροσύνῃ ταύτης ἐραστῆς δυνατὸς, ἢ ὑπωπτεύετο ἄρπαγῆναι παρὰ τινος ἐρωτομανοῦντος, ἢ ὑπὸ θανατηφόρου νόσου κατασχεθεῖσα ἠλπίζετο καταλῦσαι τὸ βίον, καὶ ἵνα μὴ ἀτελείωτος διαμείνῃ, παράκλησις γέγονε παρὰ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ τῶν ἄλλως τὰ κατ' αὐτὴν οικονομούντων, μὴ στερηθῆναι ταύτην τοῦ ἁγίου σχήματος· καὶ διὰ τὰς τοιαύτας εὐλόγους αἰτίας καὶ πρὸ τοῦ νενομισμένου (1) καιροῦ μετεσχημάτισε ταύτην,) κατὰ μηδὲν προκριματισθῆ παρὰ τῇ ὀφειλοῦσῃ τηρῆσαι συνόδῳ τὰ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, ὡς τάχα πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῶν κέ. ἐνιαυτῶν μετασχηματίσας τὴν

(1) Π. Χ. Τρ. — ὁμοίως — (2) τῶν ἐτῶν Χ. Τρ.

(1) ὁμολογουμένως 'Ε.

κόρην, καὶ παραβάτης τῶν κανόνων λογιζόμενος. Καὶ ὁ μὲν κανὼν ἐν τούτοις. Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὸν μ'. κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλ-
λῳ συνόδου, καὶ κατ' ἐκείνον λέγε μετασχηματίζεσθαι τοὺς
προσερχομένους τῷ Θεῷ, καὶ ἄνδρες ὡς, καὶ γυναῖκες, ἤγουν
μετὰ τὸν δεκαετῆ χρόνον· μεταγενέστερος γὰρ ἐστὶ τῆς τε
παρούσης συνόδου, καὶ τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Εἰ δὲ
Θέλεις κρατεῖν τὸν παρόντα κανόνα, εἰς τὸ μὴ προκριματίζεσθαι
τοὺς ἐπισκόπους διὰ εὐλογον αἰτίαν μετασχηματίζοντάς τινας
καὶ πρὸ τοῦ δεκαετοῦς χρόνου, ὁ καλύψων οὐδαίς. Σημείωσαι δὲ,
ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος οὐκ ἐφεῖται τις μετασχημα-
τίζειν ἀνθρώπους χωρὶς προτροπῆς ἐπισκοπικῆς.

ΑΡΙΣΤ. Ὅστις ἐκόλυψεν, ἢ καλύψει κερθένον πρὸ εἰκοσιπέν-
τε ἐνιαυτῶν, τουτέστι, σχῆμα περιέβαλεν, ἢ περιβάλοι δι' ἀνάγκη-
ν, οἷον ἐραστήν δυνατὸν, ἢ ἄρπαγα, ἢ θανατηφόρον νόσον,
σαρακαλούντων οἷς αὐτῆς μέλει, οὐδὲν ὑπὸ τῆς περὶ τούτου
τοῦ ἐνιαυτοῦ συνόδου βλαθήσεται.

Ὁ μὲν ὀκτωκαιδέκτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, περὶ
τῆς προσαγωγῆς ἐαυτὴν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀποτακτομένης τῷ
γάμῳ, καὶ τὸν ἐν ἁγιασμῷ προτιμώσης βίον, διαλαμβάνει, καὶ
προστάττει μὴ παραδέχεσθαι, εἰ μὴ ὑπὲρ τὰ δεκαεξ, ἢ καὶ
δεκαεπτὰ ἔτη γένηται· τὰς γὰρ παιδικὰς φωνὰς ἐπὶ τῶν τοιού-
των βεβαίως οὐκ ἐπιτρέπει λογιζέσθαι. Ὁ δὲ παρὼν κανὼν, περὶ
τῆς ἡδὴ προσελθούσης, καὶ τῷ γάμῳ ἀποταξαμένης, καὶ τὴν
παρθενίαν ἐπαγγελλομένης διαγορεύει, καὶ διατάττεται, κατὰ
μηδέν τι βλάπτεσθαι τὸν ἐπίσκοπον, εἰ τὴν οὕτω προσαγαγοῦ-
σαν ἐαυτὴν τῷ Θεῷ περιβάλοι τὸ σχῆμα πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε
ἐνιαυτῶν, καὶ συγκαλύψει αὐτὴν τῷ ἱερατικῷ τούτῳ κόσμῳ,
διὰ ἀνάγκη τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης· τυχὸν γὰρ δυνατὸς
τις ἔσχεν ἔρωτα εἰς αὐτὴν, καὶ συναλλάξει γαμικὸν ἐβουλεύσα-
το συνοικέσιον· ἢ ἕτερός τις ἄρπαξ ἠβουλήθη ἄρπάσαι αὐτὴν,
καὶ διὰ τὸ μὴ προφασίσασθαι αὐτοῦς εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἰδίας
ἐπιθυμίας τὸ ἔτι ἀσχημάτιστον μένειν, καὶ ἄδηλον εἶναι λέ-
γειν, εἰ ἀνετέθη τῷ Θεῷ, ἔσπευσεν ὁ ἐπίσκοπος συγκαλύψαι
αὐτὴν τῷ ἱερατικῷ ἀμφιάσματι, ἵνα μὴ τις ἔχη πρὸς ἀπολο-
γίαν καταφυγὴν, καὶ ἄρνησιν τοῦ μὴ νύμφην αὐτὴν γενέσθαι

Θεοῦ· ἢ πολλάκις καὶ ἐτελεύτα, καὶ συγγενεῖς αὐτῆς παρεκά-
λεσαν τὴν ἐπίσκοπον καὶ πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐνικυτῶν τελειω-
θῆναι, ἵνα μὴ ἀπέλθῃ χωρὶς τοῦ σχήματος.

Κανὼν ΡΚΖ'. (ΡΛΣ'.)

Διὰ τὸ μὴ τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ συνόδῳ κατέχε-
σθαι, ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἀνά τρεῖς ἐπιλέξονται δικαστάς.

Ὁμοίως ἤρесе πάση τῇ συνόδῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπὶ πολὺ
τοὺς πρὸς τὴν σύνοδον συναχθέντας ἐπισκόπους σύμπαν-
τας κατέχεσθαι, ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἀνά τρεῖς ἐπιλε-
γῆναι δικαστάς (1). Καὶ ἐπελέγησαν, ἐκ τῆς ἐν Καρχη-
δόνι ἐκκλησίας, Βικέντιος, Φουρτουνατιανός, καὶ Κλάρος·
ἐκ τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, Ἀλύπιος, Αὐγουστίνος, καὶ
Ῥεστιτοῦτος· ἐκ τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, μετὰ τοῦ
ἀγιωτάτου γέροντος Δονατιανοῦ τοῦ πρωτεύοντος, Κρε-
σκώνιος, Ἰουκοῦνδος, καὶ Αἰμιλιανός· ἐκ τῆς Μαυριτα-
νίας Σιτιφένσης, Σεβηριανός, Ἀσιατικός, καὶ Δονάτος·
ἐκ τῆς Τριπολιτανῆς ἐπαρχίας, Πλαύτιος, ὁ κατὰ τὸ
ἔθος εἰς τοποτηρησίαν πεμφθείς· οἱ τινες πάντες μετὰ τοῦ
ἀγιωτάτου γέροντος Αὐρηλίου σύμπαντα σκοπήσουσιν·
ἀφ' οὗ ἤτησε σύμπασα ἡ σύνοδος, ἵνα πᾶσιν εἴτε πεπραγ-
μένοις τοῖς ἡδὴ ἐκτελεσθεῖσιν, εἴτε ἐπιστολαῖς, αὐτὸς ὑπο-
γράψῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρ-
χηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ
ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι
ὑπέγραψαν.

ΖΩΝΑΡ. Ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ χρονοτριβησάντων τῶν
ἀθροισθέντων ἐπισκόπων, ἔτι δὲ τινῶν λοιπαζομένων ζητημάτων,
καὶ ἐξετασθῆναι μελλόντων, ἵνα μὴ καὶ ἔτι κατέχωνται, καὶ
χρονίσωσιν ἐπὶ πλεον, ἔδοξεν ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας τρεῖς ἐπι-
λεγῆναι προσημενοῦντας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπελθεῖν· τοὺς δ' ἐπι-

(1) ἐνταῦθα λήγει ὁ Κανὼν ἐν Π.

λεγέντας μετὰ τοῦ Λύρηλιου σκοπήσαι σύμπαντα καὶ οἰκονομήσαι.

ΑΡΙΣΤ. Ἐπὶ πολὺ μὴ δυναμένων περιμένειν τῶν εἰς τὴν σύνοδον ἐληλυθότων ἐπισκόπων, ἀνά τρεῖς ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας ἐπιλεγῶσι.

Πολλῶν προτεθέντων κανονικῶν ζητημάτων, καὶ μήπω πάντων λυθέντων, ἤρесе τῇ συνόδῳ, μὴ πάντας τοὺς συναθροισθέντας ἐν αὐτῇ ἐπισκόπους καὶ ἔτι προσκαρτερεῖν, διὰ τὸ ἱκανὸν ἤδη παραρῆναι καιρὸν· ἀλλὰ ἀνά τρεῖς ἀφ' ἑκάστης ἐπαρχίας ἐπιλεγῆναι, καὶ συνάμα τῷ Λύρηλιῳ, τῷ ἐπισκόπῳ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τὰ λείποντα περατῶσαι.

Πάλιν ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ παρῆν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἡ τοποτηρησία.

Μετὰ τὴν ὑπατεῖαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τῶν αὐγούστων, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουνίων, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σήκρητον τῆς Ῥεστιτούτης ἐκκλησίας, Λύρηλιου τοῦ ἐπισκόπου, ἄμα Φαυστίνῳ Πικένου τῆς Ποτεντινῆς ἐκκλησίας τῆς Ἰταλῶν χώρας, τοποτηρητῇ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας· Βικεντίῳ Κουλουσιτανῷ, Φορτουνατιανῷ Νεαπολίτῃ, Μαυριανῷ Οὐζίππαρενσιώτῃ, Ἀδεδάτῳ Σμηδικίτῃ, Πενταδίῳ Καρπιτανῷ, Ρουφινιανῷ Μουζουενσιανῷ, Πραιτεξτάτῳ Σικηλιθενσιώτῃ, Κουοδβουλτδέῳ Οὐκρενσιανῷ, Κανδίδῳ Ἀβερριτανῷ, Γαλλωνίῳ Οὐτικενσιώτῃ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Ἀνθυπατιανῆς χώρας· Ἀλυπίῳ Θαγαθενσιανῷ, Λύγουστίνῳ Ἰππωνηρεγιανῷ, Ποσειδίῳ Καλαμενσιανῷ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Νουμιδικῆς χώρας· Μαξιμιανῷ Ἀκυρεγενσιώτῃ, Ἰουκούνδῳ Σουφφετουλενσιανῷ, Μαξιμιανῷ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ Ἰλαριανῷ τῷ ἀπὸ Ὀρρεοκελίων, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Βυζακηνῆς χώρας· Νοβάτῳ Σιτιφενσιώτῃ, καὶ Λέοντι Ὀπτενσιανῷ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Μαυριτανῶν χώρας τῆς Σιτιφένσης· Νινέλλῳ Ρουσουρπενσιανῷ, Ἀζυρεντίῳ Ἰκοσιτανῷ, καὶ Νουμεριανῷ Ρουσουγουνιῳτῃ, τοῖς τοποτηρηταῖς τῆς Καισαρειανῆς Μαυριτανῶν χώρας, ἐκ πάσης τῆς συνόδου κριταῖς ἐπιλεγείσι, παρεστώτων τῶν διακόνων, προκαθίσαντος· καὶ τινων ἐξανυσθέντων, πολλῶν δὲ ἐπισκόπων ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἐξανυσθησομένοις παρέλ-

κειν ὀδυρομένων, καὶ ὑποφέρειν μὴ δυναμένων, διὰ τὸ πρὸς τὰς ἰδίας ἐπελγεσθαι ἐκκλησίας, ἤρесе συμπάσῃ τῇ συνόδῳ, ὥστε ἀπὸ πάντων ἐπιλεγῆναι ἐκ μιᾶς ἑκάστης ἐπαρχίας τοὺς ὀφείλοντας ἀποκαθίσει χάριν τοῦ τὰ λοιπὰ περατῶσαι· καὶ ἐγένετο, ὥστε παρῆναι, ὧν ὑπογραφαὶ τὴν αὐτῶν παρουσίαν μαρτύρονται.

Κανὼν ΡΚΗ'. (ΡΑΖ'.)

"Οτι οἱ ἀπὸ κοινωνίας ὄντες, εἰς κατηγορίαν οὐκ ὀφείλουσι προσδεχθῆναι.

Ἦρесе τοίνυν πᾶσιν, ἐπειδὴ τοῖς ἀνωτέροις τῶν συνόδων ψηφίσμασι περὶ προσώπων κληρικῶν, τῶν ὀφειλόντων (1) εἰς κατηγορίαν προσδεχθῆναι ὠρίσθη, καὶ οὐκ ἐπεξεργάσθη, ποῖα πρόσωπα μὴ προσδεχθῶσι, διὰ τοῦτο ὀρίζομεν τοῦτον ὀρθῶς πρὸς κατηγορίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, ὅστις μετὰ τὸ ἀπὸ κοινωνίας γενέσθαι, ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἀφορισμῷ ὑπάρχει, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς ὁ (2) κατηγορησάι βουλόμενος.

ΖΩΝΑΡ. Οὐ πᾶσιν ἐνδέδοται κατηγορεῖν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ ἀνεπιλήπτοις, καὶ μήτε ἀκοινωνήτοις, μήτε ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν οὔσι, κατὰ τὸν ς'. κανόνα τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου, ὃς πλατύτερον περὶ κατηγοριῶν τοιούτων διαλαμβάνει. Ὁ δὲ γε παρῶν κανὼν περὶ μόνων ἀφωρισμένων διορίζεται, ὥστε, εἰ μὴ τοῦ ἀφορισμοῦ λυθῶσι, μὴ δύνασθαι ἐτέρων κατηγορεῖν, κἂν κληρικοὶ εἴεν οἱ κατηγοροῦντες, κἂν λαϊκοί. Εἰ δὲ ἀκοινωνῆτοι κατηγορεῖν οὐ δύνανται, πολλῷ μᾶλλον οἱ τέλεον ἐκβεβλημένοι τῆς ἐκκλησίας, καὶ οἱ αἰρετικοί, καὶ οἱ σχισματικοί. Ζητητέον δὲ καὶ τὰ γραφέντα εἰς τὸν εἰρημένον ἕκτον κανόνα τῆς δευτέρας συνόδου.

ΒΛΑΣ. Ὁ ἕκτος κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου πλατύτερον διαλαμβάνει, τίνες εἰσι παραδεκτοὶ εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπου· ὁ γὰρ παρῶν κανὼν περὶ μόνων φησὶ τῶν ἀφωρι-

(1) Ἰουστ. καὶ Βρ. λατιν. — τῶν μὴ ὀφειλόντων, ἰσφαλμένως Π. Βευσρ. Κ. 'Ε' I. Τρ. καὶ Σ'. Ρ. — (2) ὁ κατηγορηθεὶς ἢ ὁ κατηγορησάι βουλόμενος Χ. Τρ.

σμένων ενιστώντων κατηγορίαν κατά τινος· ανάγνωθι οὖν τῶν ῥηθέντα κανόνα.

ΑΡΙΣΤ. Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἀφωρισμένος.

Ἀνεπίληπτον δεῖ εἶναι τὸν μαρτυροῦντα· διὰ τοῦτο οὖν οὔτε κληρικὸς, οὔτε λαϊκὸς ἀφωρισμένος, κατὰ ἐπισκόπου, ἢ κληρικοῦ, εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν παραδεχθήσεται.

Κανὼν ΡΚΘ'. (ΡΑΗ'.)

Ὅτι δοῦλοι, καὶ ἀπελεύθεροι, καὶ πάντα τὰ ἠτιμωμένα πρόσωπα, κατηγορεῖν οὐκ ὀφείλουσιν.

Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα πάντες οἱ δοῦλοι, καὶ οἱ ἴδιοι ἀπελεύθεροι εἰς κατηγορίαν μὴ προσδεχθῶσι· καὶ πάντες οὗς πρὸς κατηγορητέα ἐγκλήματα οἱ δημόσιοι νόμοι οὐ προσδέχονται· πάντες ἔτι μὴν οἱ τοῖς τῆς ἀτιμίας σπιλοῖς ἐβραντισμένοι, τουτέστι μῆμοι, καὶ ὅσα ταῖς αἰσχροτήσιν ὑποβέβληνται πρόσωπα· αἰρετικοὶ ἔτι μὴν, εἴτε ἕλληνες, εἴτε Ἰουδαῖοι· πλὴν ὁμοίως πᾶσιν, οἷς ἢ τοιαύτη κατηγορία ἀρνεῖται, ἐν ταῖς ἰδίαις αἰτίαις τὴν τοῦ κατηγορεῖν ἄδειαν μὴ ὀφείλῃ ἀρνεῖσθαι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ δοῦλοι τοῖς νόμοις ἀπρόσδεκτοὶ εἰσιν εἰς τὴν ἐνάγειν ἢ μαρτυρεῖν, καὶ εἰς ἕτερα· οἱ δὲ ἀπελεύθεροι, κατὰ μὲν ἄλλων δύνανται ἐνάγειν καὶ ἐγκληματικῶς, κατὰ δὲ τῶν ἐλευθερωτῶν αὐτῶν, ἢ τῶν παίδων αὐτῶν, ἢ τῶν κληρονόμων τῶν ἐχόντων κατ' αὐτῶν πατρωνικὰ δίκαια οὐ δύνανται· ἢ πατρωνία δὲ Ῥωμαϊκὴ οὕσα λέξις, καὶ ἐξελληνισμένη, προστασία νοεῖται. Οὔτε οὖν δούλους δέχεται κατηγορεῖν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν ὁ κανὼν, οὔτε ἀπελευθέρους ἰδίους τῶν κατηγορουμένων, οὔτε τινὰς ἄλλους, οὗς οἱ πολιτικοὶ νόμοι κατηγορεῖν κωλύουσιν ἐπ' ἐγκλήμασιν, οὔτε ἀτίμους, οἶον μῆμους, καὶ θηριομάχους, ἢ μονομάχους. Διὰ δὲ τῶν μῆμων, τοὺς σκηνηκοῦς πάντας ἐδήλωσεν, ὧν οἱ μὲν εἰωθότες ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὰ ἐκυτῶν ἐνδείκνυσθαι ἐπιτηδεύματα ἐντιμοὶ τοῖς νόμοις λογίζονται,

οἱ δὲ ἐν πανηγύρεσι καὶ δημοτικαῖς συνελεύσεσι παίζοντες ἀτιμοὶ κρίνονται. Ὅμοίως καὶ οἱ θηριομάχοι, οἳ καὶ κυνηγοὶ ὀνομάζονται, καὶ οἱ μονομαχοῦντες, εἰ μὲν δι' ἐπίδειξιν ἀνδρείας καὶ δόξης ἔρωτα θηριομαχοῦσιν, ἢ μονομαχοῦσιν, ἐπίτιμοί εἰσιν, εἰ δὲ διὰ μισθόν, ἀτιμοὶ· ὁ γὰρ τῆς οικείας ζωῆς μὴ φειδόμενος, ἀλλὰ μισθοῦ προδιδούς αὐτήν, καὶ θανάτου διὰ κέρδος καταφρονῶν, πῶς ἂν τῆς οικείας φείσεται ὑπολήψεως; Ἄλλ' οὐδὲ αἰρετικοῖς ἢ ἀπίστοις δίδωσι κατηγορεῖν. Εἰ δὲ ἰδίως οἱ τοιοῦτοι αἰτίας ἔχουσι, καὶ περὶ τούτων ἐνάγουσι, προσδεχθήσονται, κἂν κατ' ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν ἐνάγωσι. Τὰ αὐτὰ δὲ διορίζεται καὶ ὁ ἕκτος κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου· ἀναγνωστέον καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένα.

ΒΑΛΣ. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ 5'. κανόνι τῆς δευτέρας συνόδου γεγραμμένων σαφηνίζεται· διαλαμβάνει γὰρ, μὴ δύνασθαι δούλους, καὶ ἀτίμους, καὶ αἰρετικούς, καὶ πάντας ἀπλῶς οὗς καὶ οἱ νόμοι κωλύουσιν ἐγκληματικὰ δικαστήρια ἐνιστᾶν, καὶ κατηγορεῖν ἱερωμένων· πλὴν, φησιν, οὔτοι πάντες οικεῖον διαφέρον ἔχοντες, οὐ κωλυθήσονται κινεῖν ἐγκληματικὰ δικαστήρια κατὰ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν· ὥστε τὰ μὴ αὐτοῖς διαφέροντα ἐγκλήματα, ἤγουν τὰ δημόσια, παρὰ παντὸς δὲ κινεῖσθαι δυνάμενα, οἱ τοιοῦτοι γυμνάξουσιν κεκώλυνται· καὶ σημείωσαι τοῦτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπελευθέρων μέμνηται ὁ κανὼν, γίνωσκε, ὅτι οἱ ἀπελεύθεροι, κατὰ ἄλλων μὲν ἐγκληματικὸν δικαστήριον ἐνιστᾶν δύνανται, κατὰ δὲ τῶν ἐλευθερωσάντων αὐτοῦς, καὶ τῶν λεγομένων πατρῶνων, ἐνιστᾶν οὐ δύνανται· καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἡ. θ'. β. ι. α. κεφ. τοῦ λδ'. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, καὶ μάθης τίνας εἰσιν οἱ κωλυόμενοι κινεῖν ἐγκληματικὰ δικαστήρια, καὶ πῶς οἱ ἀπελεύθεροι περὶ τοιούτων κατὰ τῶν οικείων πατρῶνων οὐκ ἐνάγουσι· φασὶ γάρ· Χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια. Κωλύοντι δὲ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνή, καὶ ἄνηθος, καὶ ἄλλοι, ὡς ἐνόπλιος στρατευόμενος, ἄλλοι, ὡς ἄρχοντας, ἄλλοι, ὡς ἀτιμοὶ ἢ αἰσχροκερδεῖς, καὶ λαμβάνοντες ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι ἢ μὴ κατηγορεῖσθαι, καὶ οἱ δύο κατηγορίας καθ' ἑτέρων ἐγγραψάμενοι· ἄλλοι δὲ διὰ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ὡς ἀπελεύθεροι τῶν πατρῶνων· ἄλλοι

δι' ὑποψίαν συκοφαντίας, ὡς οἱ ψευδομαρτυρήσαντες, ἄλλοι διὰ πένταν, ὡς μὴ ἔχοντες πεντήκοντα νομισμάτων οὐσίαν. Οὗτοι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον συγγενῶν ἐκδικεῖν δύνανται. Παιδες δὲ καὶ ἀπελεύθεροι, βιαίως νομῆς ἐκβληθέντες παρὰ τοῦ πατρὸς, ἢ τοῦ πάτρωνος, τὸ μὲν ἐγκλημα τῆς βίας οὐ δύνανται κινεῖν, εἰς δὲ τὸ ἀναλαβεῖν τὴν νομὴν κινουσι· καὶ ὁ υἱὸς γὰρ κατὰ μητρὸς περὶ ὑποβολιμαίου κινεῖ, διὰ τὸ μὴ σχεῖν αὐτὸν συγκληρονόμον, οὐ μὴν τὸ περὶ πλαστογραφίας. Μίμους μὲν τοὶ ἐκείνους λέγε, τοὺς προσωπεῖα ὑποδυομένους, δούλων τυχόν, ἢ καὶ γυναικῶν, καὶ μὴ πάντας τοὺς τῆς Ουμέλης· ἐκεῖνοι γὰρ, οἱ τὰ μουσικὰ ὄργανα μεταχειριζόμενοι, ἐντιμοὶ εἰσίν. Αἰσχροῦται δὲ ὑποβέβληνται κατὰ τὸν κανόνα οἱ προαγωγοί, οἱ πορνεουσῶν προϊστάμενοι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. Ἄτιμοι δὲ εἰσι, σὺν ἄλλοις, καὶ οἱ θηριομάχοι, οἱ μισθὸν λαμβάνοντες χάριν τοῦ πολεμῆσαι θηρίον, καὶ διὰ κέρδος τὴν οικεῖαν προδιδόντες ζωὴν, οὐ μὴν οἱ δι' ἐπίδειξιν ἀνδρείας θηριομαχοῦντες· οὐ γὰρ ἡ πράξις, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἐνταῦθα κολάζεται· ὅτι καὶ βασιλεῖς θηριομαχοῦσιν.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ δούλος, καὶ ὁ ἀπελεύθερος, καὶ ὁ προκατηγορηθεὶς ἐπὶ τι τῶν οὐ προσδεχομένων τῷ δημοσίῳ [δικαστηρίῳ], καὶ ὁ μῆμος, καὶ ὁ ἔλληγ, καὶ ὁ αἰρετικὸς, καὶ ὁ Ἰουδαῖος.

Οὐ δεῖ ἀνεξετάστως τὰς κατ' ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, κατηγορίας ἢ μαρτυρίας προσδέχεσθαι, ἀλλ' ἀνακρίνειν τοὺς κατηγοροῦντας, ἢ μαρτυροῦντας, ὅποιοί εἰσι, κατὰ τὸν ἔκτονκανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου. Καὶ εἰ μὲν τὸν βίον ἔχουσιν ἄμειπτον, καὶ τὴν θρησκείαν ὀρθόδοξον, προσίεσθαι αὐτούς· εἰ δὲ ἢ δούλοι εἰσιν, (οὗτοι γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν νόμων οὐδὲ καθ' οἰουδήτινος ἐγκληματικῶς, ἢ χρηματικῶς, ἐνάγειν ἢ μαρτυρεῖν δύνανται·) ἢ ἀπελεύθεροι ἴδιοι τοῦ κατηγορουμένου, (κωλύονται γὰρ καὶ οὗτοι ἀπὸ νόμων κατὰ τῶν ἐλευθερωσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἐγκλήμασι μαρτυρεῖν, διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι, τιμίους καὶ ἀγίους τοὺς πάτρωνας αὐτῶν, ἢτοι τοὺς ἐλευθερωτάς, λογίζεσθαι·) ἢ προκατηγορηθέντες, καὶ μὴ προφανέντες ἀνεύθουνοι, ἢ ἐν δημοσίῳ κατακριθέντες δικαστηρίῳ, καὶ μὴ πῶ ἀπὸ βασιλικῆς εὐεργεσίας εἰς τὴν οικεῖαν ἐπιτιμίαν

προκαταστάντες, ἢ τὸν βίον ἐφύβριστον ἔχοντες, ὡς μῆμοι, καὶ σκηνικοί· ἢ τῆς ἡμετέρας θρησκείας ὄντες ἀλλότριοι, ὡς Ἰουδαῖοι, αἰρετικοί τε, καὶ Ἕλληνες· οὐ παραδεχθήσονται εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, διὰ τὸ μηδὲν τι αὐτοὺς ἕτερον σπεύδειν, ἢ μῶμον καὶ σπίλον ταῖς ὑπολήψεσι προσάπτειν τῶν ἱερέων, καὶ ταραχὰς ἐπάγειν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Κανὼν ΡΑ'. (ΡΛΘ'.)

Ἴνα ὁ περὶ ἐνός ἐγκλήματος ἀποδεῖξαι μὴ δυνάμενος, πρὸς ἕτερον μὴ εἰσδεχθῆ.

Ὅμοίως ἤρεσεν, ἵνα, ὅσακιςδήποτε κληρικοῖς ἀπὸ κατηγορῶν πολλὰ ἐγκλήματα ὑποβάλλονται, καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν, περὶ οὗ πρῶτον ἐπράχθη, ἀποδειχθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, πρὸς τὰ λοιπὰ μετὰ ταῦτα μὴ προσδεχθῶσι.

ΖΩΝΑΡ. Ἐὰν διάφορά τις ἐγκλήματα προήσῃ κατὰ κληρικοῦ ἢ ἐπισκόπου, καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν εἰς πρᾶξιν, ἢτοι ζήτησιν καὶ ἐξέτασιν προτεθῆ, καὶ μὴ ἀποδειχθῆ, ἀλλ' ἀναπόδεικτον μείνη, ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τὸν κατήγορον ἀπρόσδεκτον εἶναι διορίζεται ὁ κανὼν.

ΒΑΣΣ. Ἐνεστήσατό τις διάφορα ἐγκλήματα κατὰ τινος ἱερωμένου, καὶ ἐγύμνασεν ἐκ τῶν πολλῶν ἐν μὴ δυνηθεὶς δὲ τοῦτο ἀποδείξει, ἠθούλετο γυμνάσαι τὰ λοιπὰ. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀπαράδεκτός ἐστι, ζητῶν κατεξετασθῆναι τι ἕτερον ἀφ' ὧν προέθετο. Καὶ εἰκότως τοῦτο παρὰ τῶν Πατέρων ὠρίσθη· ὁ γὰρ μὴ ἀποδείξας ὃ προέθετο πρῶτον ἐγκλημα, κἀντεῦθεν καταδικασθεὶς, ἢ ἐφθασε δοῦναι ἐγγράφας, καὶ ὑφίσταται τὰ τῆς ταυτοπαθείας, ἢ γουν ἀτιμοῦται, καὶ τὰ λοιπὰ πάσχει ὅσα καὶ ὁ κατηγορηθεὶς ἐμελλε παθεῖν, εἰ δ' ἂν κατεδικάσθη, καὶ διὰ τοῦτο γυμνάζειν ἐγκληματικὸν δικαστήριον οὐ δύναται, ἢδη ἀτιμωθείς· ἢ οὐκ ἐφθασε δοῦναι ἐγγράφας, καὶ πάλιν ἀτιμοῦται ὡς συκοφάντης. Πλὴν τοῦτό τε καὶ ὁ παρῶν κανὼν χώραν ἔχει, ὡς οἶμαι, ὅταν ὁ δικάζων ἀποφάνηται, κατὰ συκοφαντίαν προτεθῆναι παρὰ τοῦ καταδικασθέντος

τὸ πρῶτως λαληθὲν ἔγκλημα· εἰ γὰρ διαγνωσθῆ, ὅτι οὐκ ἀπεδείχθη, ἐπεὶ οὐκ ἀτιμοῦται ὁ καταδικασθεὶς, καλῶς ἵνα γυμνάσῃ καὶ ἕτερον ἔγκλημα ἀφ' ὧν προέθετο. Καὶ ἀνάγνωθι κεφ. ι. τοῦ πρώτου τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, λέγον· Κατὰ τρεῖς τρόπους ἢ συκοφαντία γίνεται, καὶ τριπλῶς ἢ ἐπεξέλευσις· ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις ὡς πλαστῶς κατηγορῶν, ἢ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως γίνεται, τὰ ἀληθῆ ἔγκλήματα κρύπτων, ἢ φυγοδικεῖ, τελείως ἀναχωρῶν τῆς κατηγορίας. Οὐ πάντως δὲ συκοφάντης ἐστὶν ὁ μὴ ἀποδεικνύς ὅπερ κατηγορήσεν, ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἐστὶ, μετὰ τὸ ἐλευθερώσαι τὸν κατηγορούμενον ζητῆσαι περὶ τούτου. Καὶ εἰ μὲν εἴπη, οὐκ ἀπέδειξας, ἐφείσατο αὐτοῦ· εἰ δὲ εἴπη, ἐσυκοφάντησας, κατεδίκασεν αὐτὸν, κἂν μὴδὲν εἴπη περὶ τῆς ποινῆς· ἐπακολουθεῖ γάρ· Ἡ μὲν γὰρ τῆς ὑποθέσεως ζήτησις ἐπιτέτραπται τῷ δικαστῇ, οὐ μὴν ἢ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις. Εἰ δὲ εἴπη, προπετῶς ἐκίνησας, τουτέστιν οὐκ ἀπέδειξας, οὐ ποιεῖ αὐτὸν συκοφάντην, οὐδὲ ποινὴν ὑφίσταται.

ΑΡΙΣΤ. Καὶ ὁ κατηγορήσας πολλά, καὶ ἐλέγξας οὐδέν.

Εὐλόγως καὶ οὗτος εἰς κατηγορίαν ἢ εἰς μαρτυρίαν οὐ παραδέχεται, ὡς συκοφάντης φανεῖς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀτιμος ὢν, ἐκ τοῦ πολλὰ προθεῖναι κατὰ τινος αἰτιάματα, καὶ μὴδὲν τι ἐλέγξαι.

Κανὼν ΡΑΑ'. (ΡΜ'.)

Τίνας δεῖ προσδέχεσθαι εἰς μαρτυρίαν.

Μάρτυρας δὲ εἰς μαρτυρίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, τοὺς μὴ δὲ πρὸς κατηγορίαν εἰσδεχθῆναι παραγγελομένους, ἢ ἔτι μὴν οὖς αὐτὸς ὁ κατήγορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προσκομίσαι· μαρτυρία δὲ ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων μὴ προσδεχθεῖη.

ΖΩΝΑΡ. Εἰπόντες οἱ τῆς συνόδου περὶ κατηγορῶν, νῦν καὶ περὶ μαρτύρων διατάττονται καὶ φασί, τοὺς κωλυμένους ἐγκληματικῶς ἐνάγειν, μὴδὲ εἰς μαρτυρίαν προσδέχεσθαι, καὶ

τοὺς προσδέχεσθαι δὲ ὀφείλοντας μὴ ἀνήθους εἶναι. Οἱ γὰρ μὴπω τὸν ἰδ'. ἐνιαυτὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν προβάντες, ἀνήθοι εἰσὶν· ἀνήθοι δὲ, οἷς μὴπω τὸ φρόνημα σταθερὸν, μαρτυρεῖν οὐ δοθήσεται. Ἀλλ' οὐδὲ οἰκειακοὺς μάρτυρας τῷ κατηγορῶν παραγαγεῖν δίδωσιν· οἰκειακοὶ δὲ εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Οὐ πάντας δὲ τοὺς τοιούτους κωλύουσιν οἱ νόμοι μαρτυρεῖν, ἀλλὰ τινάς, ἢ γοῦν ὑπεξουσίους αὐτοῦ τοῦ παράγοντος αὐτοῦς, ἢ ὑποχειρίους εὐτελεῖς, καὶ προστασσεσθαι δυναμένους, καὶ, εἰ μὴ πείθονται, κολαζομένους· εἰ δὲ ἀξιόλογοι εἴεν ὑποχείριοι, οἷον ἱερεῖς, ἢ διάκονοι, ἢ γραμματικοί, καὶ ὅσοι τούτοις ὅμοιοι, οὐκ ἀπρόσδεκτοι ἔσονται πρὸς μαρτυρίαν.

ΒΛΑΣ. Εἰπόντες οἱ τῆς συνόδου περὶ τῶν κατηγορῶν, νῦν καὶ περὶ μαρτύρων διατάττονται καὶ φασί, τοὺς θέλοντας καταμαρτυρεῖν ἱερωμένων χάριν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων τοιούτους εἶναι, οἷους καὶ πρὸς κατηγορίαν οἱ κανόνες παραδέχονται· τοὺς δὲ μὴ παραδεχομένους εἰς κατηγορίαν, μὴδὲ εἰς μαρτυρίαν παραδέχεσθαι. Πρὸς τούτοις, καὶ τοὺς οἰκειακοὺς μάρτυρας ἀποδοκιμάζει ὁ κανὼν· ὡσαύτως καὶ τοὺς ἀνήθους, τοὺς ἥττονας δηλονότι τῶν ἰδ'. ἐνιαυτῶν. Καὶ ὁ μὲν κανὼν τούτους καὶ μόνους ἀπαραδέκτους πρὸς μαρτυρίαν εἶναι φησὶν· ὁ δὲ ἀ. τίτλος τοῦ κἀ. βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ ἑτέρους διαφόρους εἰς μαρτυρίαν ἐγκληματικοῦ δικαστηρίου ἀποπέμπεται καὶ ἀνάγνωθι τὸν τοιοῦτον τίτλον. Ἐκ τοῦ οἴκου δὲ τοῦ κατηγοροῦ λογίζονται μάρτυρες, οἱ συνοικοῦντες αὐτῷ πάντες, καὶ οἱ κελεύεσθαι παρὰ τούτου δυνάμενοι. Φησὶ γὰρ τὸ ε'. κεφ. τοῦ ἀ. τίτ. τοῦ κἀ. βιβλίου· Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι δυνάμενος παρ' ἐμοῦ ἐπὶ τῇ μαρτυρῆσαι· καὶ κεφ. κδ'. Ὁ κατήγορος οἰκειακοὺς μάρτυρας οὐ δύναται παραγεῖν· καὶ κεφ. κζ'. Αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται· καὶ θέμα β'. τοῦ ιά. κεφ. τοῦ νά. τίτλου τοῦ ξ'. βιβλίου, λέγον· Τὰς οἰκειακὰς κλοπὰς εὐτελεῖς οὔσας οὐ δεῖ φέρειν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν· οἰκειακαὶ δὲ εἰσὶν ὡς δοῦλοι ποιούσι δεσπότη, καὶ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσι, καὶ μίσθιοι τοῖς μισθωσαμένοις παρ' αὐτοῖς διάγοντες. Τοῦ δὲ παρόντος κανόνος λέγοντος, τοὺς ἥττονας τῶν ἰδ'. ἐνιαυτῶν μὴ μαρτυρεῖν, ἀλλὰ

τούς ἐπέκεινα τούτου τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ κ'. κεφ. τοῦ ἀ-
τίτ. τοῦ κἀ. βιβλίου λέγοντος οὕτω ῥητῶς, Ὁ κατήγορος οὐ
δύναται καλεῖν εἰς μαρτυρίαν τὸν δημοσίως κατηγορούμενον,
οὔτε τὸν ἥττονα τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, ἐρωτήσει τις, τίνι προσέχειν
ἀφείλομεν; Καὶ δοκεῖ μοι μᾶλλον τῷ νόμῳ· εἰς γὰρ μαρτυ-
ρίαν ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, ὁ ἥττων τῶν εἴκοσιν ἐνιαυτῶν
καὶ ἐπέκεινα τῶν ἰδ'. χρόνων ὑπάρχων, οὐκ ἔστι παραδεκτός,
ὡς μηδὲ βεβηκὸς ἔχων φρόνημα. Ἔστι δὲ καὶ ὁ νόμος κατὰ
πολὺ μεταγενέστερος τοῦ κανόνος, διὰ τὸ μετὰ χρόνους πολ-
λοὺς τῆς παρούσης συνόδου δεχθῆναι τοῦτον εἰς τὴν τῶν βασι-
λικῶν ἀνακάραιον. Ἀνάγνωθι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανόνα οὐ.
ΛΡΙΣΤ. Καὶ ὁ μὴ ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων.

Καὶ οὗτος εἰς μαρτυρίαν ἀδεκτός διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀτέ-
λειαν· δεῖ γὰρ τὸν μαρτυροῦντα, σὺν τῷ ἐντιμῶν καὶ ὀρθόδοξον
εἶναι, καὶ σταθερότητα ἔχειν, ὁ δὲ ἀνηθὸς ὀλισθηρὸς ἔστι τὴν
διάνοιαν. Τὸ δὲ δεύτερον θέμα τοῦ ἐπτακαιδεκάτου κεφαλαίου τοῦ
ἀ. τίτλου τοῦ κἀ. βιβλίου, οὐδὲ τὸν ἥττονα τῶν εἴκοσιν ἐτῶν εἰς
μαρτυρίαν κατὰ τινος ἐπ' ἐγκλήμασι παραδέχεται.

ΛΡΙΣΤ. Ὁ κατήγορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου μάρτυρας οὐ κα-
θίστησιν.

Αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀπόβληται καὶ ἀπὸ νόμων εἰσὶ φησὶ
γὰρ τὸ κἀ. κεφ. τοῦ ἀ. τίτλου τοῦ κἀ. βιβλίου ῥητῶς οὕτως·
Ὁ κατήγορος οἰκειακοὺς αὐτοῦ μάρτυρας οὐ δύναται παράγειν·
καὶ τὸ κέ. κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου, ὡς
αἱ οἰκειακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται· μάρτυρας δὲ οἰκειακοὺς
νοήσεις, τοὺς ὑπὸ ἐξουσίαν τινὸς τελουῦντας, καὶ δυναμένους
προστάττεσθαι παρ' αὐτοῦ· οἱ τοιοῦτοι γὰρ, οὔτε ὑπὲρ αὐτοῦ,
ἢ κατ' ἄλλου κατηγοροῦντος αὐτοῦ, εἰς μαρτυρίαν παραδεχθή-
σονται, ἢ ἐπὶ ἐγκληματικῇ, ἢ ἐπὶ χρηματικῇ αἰτιάσει. Εἰ δὲ
ἕτερός τις ἐνάγει, καὶ βούλεται ἄλλου οἰκειακῆ μαρτυρίᾳ χρῆσα-
σθαι, οὐ κεκώλυται· ἀπὸ γὰρ ἐνὸς οἴκου δύναται καὶ πατήρ,
καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύο συνυπεξούσιοι υἱοὶ ἀδελφοί, καὶ
κατὰ τινος, καὶ ὑπὲρ τινος μαρτυρεῖν· ὡς τὸ πεντεκαιδέκα-
τον κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ πρώτου τίτλου τοῦ κἀ. βιβλίου
διαλαμβάνει.

Κανὼν ΡΑΒ'. (ΡΜΑ'.)

Περὶ ἐπισκόπου τοῦ ἀπὸ κοινῆς ποιούντος τὸν αὐτῷ
μόνον τὸ ἴδιον ἐγκλημα ὁμολογήσαντα.

Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ἐάν ποτε ἐπίσκοπος λέγη τινὰ
αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἐγκλημα ὁμολογήσαι, καὶ ἐκεῖνος
ἀρνήται, μὴ λογίσηται ὁ ἐπίσκοπος εἰς ἴδιαν ὕβριν συν-
τείνειν, ὅτι αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται, εἰ καὶ τῷ σκιν-
δαλμῷ τῆς ἰδίας συνειδήσεως λέγει μὴ θέλειν ἑαυτὸν
κοινωνεῖν τῷ ἀρνούμένῳ (1).

ΖΩΝΑΡ. Κὰν ἐπίσκοπος λέγη ἐξομολογήσασθαι αὐτῷ τινὰ
ἀμαρτήματα χωρίζοντα αὐτὸν τῆς κοινῆς, ὁ δὲ ἀρνήται
λέγων μὴ εἶπεῖν αὐτῷ τοιοῦτον ἀμάρτημα, οὐ πιστευθήσεται
μόνος ὁ ἐπίσκοπος· καὶ τοῦτο, φασὶν οἱ Πατέρες, μὴ λογιζέ-
σθω τῷ ἐπισκόπῳ εἰς ὕβριν, ὅτι οὐ πιστεύεται μόνος· καὶ λοι-
πὸν ἀναγκάζεται συγκοινωνεῖν ἐκεῖνον, κὰν λέγη ὁ ἐπίσκοπος,
ὅτι οὐ θέλω αὐτὸν προσδέξασθαι εἰς κοινῆς, σκανδαλιζομένης
ἐπ' αὐτῷ τῆς συνειδήσεώς μου. Σκινδαλμὸν γὰρ, ἢ τὸ σκάνδαλον
νοητέον, ἢ τὸν θόρυβον τῆς συνειδήσεως, θορυβουμένης καὶ τα-
ραττομένης διὰ τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἀμαρτήματος.

ΒΛΑΣ. Ὡς ἔοικε, τίς λαϊκὸς ἢ καὶ κληρικὸς ἐξομολογήσατο
τῷ ἴδιῳ ἐπισκόπῳ περὶ τινος ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντος ἀμαρτή-
ματος, καὶ λαληθείσης τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ κοινῆς, ὁ μὲν τὴν
ἐξομολόγησιν ποιησάμενος ἠρνεῖτο τὸ ἐγκλημα, ὁ δ' ἐπίσκοπος
ἤλεγχε τοῦτον· διὸ καὶ ἤθελε τὸν ἐξομολογησάμενον τιμωρη-
θῆναι ὡς ὕβριστὴν αὐτοῦ, διὰ τὸ μὴ κατανεύειν εἰς τὰ λε-
γόμενα παρὰ τούτου. Φησὶν οὖν ὁ κανὼν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὕβρις
τοῦ ἐπισκόπου, τὸ μὴ πιστεύεσθαι αὐτὸν καὶ μόνον λέγοντα
καταθέσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸ ἐγκλημα τὸν κατηγορούμενον, κὰν
λέγη ὁ ἐπίσκοπος, ὅτι οὐ θέλω προσδέξασθαι αὐτὸν εἰς κοινῆς,
σκανδαλιζομένης ἐπ' αὐτῷ τῆς συνειδήσεώς μου, διὰ τὴν

(1) ἐν II. ἐξακολουθεῖ ὁ Κανὼν οὗτος ἕως τοῦ τέλους τοῦ ἐπομένου, ὥστε τοὺς
δύο ἀποτελεῖν ἓνα μόνον.

ἐξομολόγησιν τοῦ ἁμαρτήματος. Ἐρωτήσει δέ τις, ὡς τοῦ κανόνος ἀπαράδεκτον λογιζομένου τὴν τοῦ ἐπισκόπου μαρτυρίαν, ὡς ἀνθρώπου ἐνός, κατὰ τὸν νόμον τὸν λέγοντα, Ἐνός μαρτυρία οὐκ ἔστι δεκτὴ, καὶ συγκλητικός ἐστίν, ἀκουσθήσεται ὁ ἐπίσκοπος, ὡς εὐλόγως μὴ συγκοινωνῶν τῷ κατηγορούμενῳ διὰ τὴν ἐξομολόγησιν, ἢ μὴ; Ἀύσις. Ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς, καὶ τῆ ἀληθείᾳ ἐξωμολογήσατο ὁ κατηγορούμενος, ἀπὸ μόνου τούτου οὐ δύνησεται αὐτὸν χωρίσαι τῆς κοινωνίας ὁ ἐπίσκοπος, ὡς μηδὲ καταδικασθέντα· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσῃ, ὡς ἀνευλόγως χωρίσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς πνευματικῆς κοινωνίας, χωρισθήσεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ μείζονος ἀρχιερέως, τοῦ ἐξομολογησαμένου λυομένου. Σημείωσαι τὸν παρόντα κανόνα διὰ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ τοὺς δεχομένους ἀνθρώπων λογισμοὺς μοναχοὺς, καὶ μαρτυροῦντας κατὰ τῶν λεγομένων ποιῆσαι πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησιν τοῦ ἁμαρτήματος. Ὅτι δὲ ἀδεκτὸς ἐστίν ἡ τοῦ ἐνός μαρτυρία, ἀνάγνωθι καὶ τὸν οὐκ ἐπίσκοπον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ μόντοι ἀγιώτατος πατριάρχης κυρὸς Λουκᾶς ἐπιτιμῶν ἀλειτουργησίας (1) καθυπέβαλε τὸν καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Γηροτρόφου, τὸν γεγονότα ἀρχιεπίσκοπον Ἰρακλείας, τοιοῦτόν τι μαρτυρήσαντα κατὰ πνευματικοῦ παιδὸς αὐτοῦ.

ΑΡΙΣΤ. Λέγων ἐπίσκοπος, ὅτι τὸ ἔγκλημα κατὰ μόνους ὁ πέλας μοι ὡμολόγησεν, εἰ ὁ πέλας ἀρνεῖται, οὐκ εὐπιστος.

Οὐ χρὴ πιστεῦσθαι τῷ ἐπισκόπῳ λέγοντι, ὡς κατὰ μόνους ὁ δεῖνα κληρικὸς ἔγκλημά μοι ὡμολόγησε, καὶ διὰ τοῦτο ἢ τοῦ βαθμοῦ, ἢ τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἀπείργω· εἰ γὰρ ἀρνεῖται ἐκεῖνος, ὅν ὁμολογήσαι λέγει, οὐκ ὀφείλει καταδικάζειν αὐτὸν, ἢ ἰδίαν ὕβριν τοῦτο λογιζέσθαι, ὅτι αὐτὸς οὐ πιστεύεται μόνος.

Κανὼν ΡΑΓ'. (ΡΜΑ'.)

Ἵνα μὴ ὡς ἔτυχέ τινα στερήσῃ τῆς κοινωνίας ὁ ἐπίσκοπος (2).

Ἐφ' ὅσον τῷ ἀφωρισμένῳ μὴ κοινωνεῖ ὁ ἴδιος ἐπί-

(1) Ἐ. ἀκοινωνησίας Βενερ. — Ἡ σημ. οὐ κεῖται ὅλως ἐν Χ. Γρ. — (2) ὁ Κανὼν οὗτος ἐν Π. ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προηγουμένου.

σκοπος, τῷ αὐτῷ ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσωσιν ἐπίσκοποι· ὥστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατὰ τινος, ὅπερ ἀποδείξουσιν ἐλέγξαι παρ' ἑτέροις οὐ δύναται.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Κατὰ τὰ ὀρισθέντα τῆ γνώμη πάσης τῆς συναθροισθείσης συνόδου καὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος ἀρέσκει, πάντων τῶν πραγμάτων τοῦ προδηλωθέντος ὀλοτελοῦς τίτλου ποιῆται τὸ συμπέρασμα, καὶ τὴν συζήτησιν τῆς διατυπώσεως, τῆς παρουσίας ἡμέρας τὰ ἐκκλησιαστικὰ πεπραγμένα ἀναδέξωνται ἅτινα δὲ ἀκμήν οὐκ ἐπεξεργάσθησαν, τῆ ἐξῆς ἡμέρα διὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φαυστίνου τοῦ ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου τῶν πρεσβυτέρων, τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ καὶ συνεπισκόπῳ ἡμῶν Βονιφατίῳ ἀντιγράψωμεν. Καὶ ὑπέγραψαν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος, τοῖς παροῦσι τῶν ὄρων πεπραγμένοις τοῖς παρ' ἡμῶν ἐχομένοις ὑπέγραψα.

Βαλεντίνος τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος τῆς Νουμιδικῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Φαυστίνος ἐπίσκοπος τῆς Ποτεντινῆς ἐκκλησίας, ἐπαρχίας Πικένου, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ἀλύπιος ἐπίσκοπος Θυγατένης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Αὐγουστίνος ἐπίσκοπος Ἰπκῶνης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ποσσείδιος ἐπίσκοπος Καλαμένσης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Βικέντιος Κουλουσιτανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Φουρτουνατιανός Νεαπολίτης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Πεντάδιος Καρπετανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ῥουφινιανός Μουζουενσιανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Πραιτεξτάτος Σικηλιβένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Κουστβουλτδέος Βερίσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Κάνδιδος Γερμανίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Γαλλώνιος Οὔτικένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Μαξιμιανός Ἀκυρεγενσιώτης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ἰουκοῦνδος Σουφφετουλένης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Μαξιμιανός τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ἰλαριανός Ὀρρεοκίλης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Νοβάτος Σιτιφενσιώτης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Νινέλλος Ῥουσουρβηανίτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Λαυρέντιος Ἰκοσιτανός, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Νουμεριανός Ῥουσουγουριώτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Λέων ἀπὸ Μόκτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Ἄλλος Λέων, τῆς Σιτιφένσης ἐπαρχίας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα.

Καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι διακόσιοι δεκαεπτὰ, ὁμοίως ὑπέγραψαν.

Φίλιππος πρεσβύτερος, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἀφ' ἡμῶν ἀναγνωσθεῖσιν ὑπέγραψα.

Ἀσελλος πρεσβύτερος, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα, τοῖς δὲ ἡμῶν ἀποσταλεῖσι.

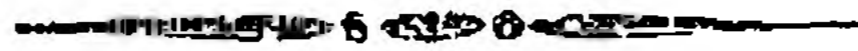
ΖΩΝΑΡ. Ὁ παρεσιώπησεν ὁ ἀνωτέρω κανὼν, οὗτος προήνεγκεν εἰς φανερόν· τὸ δὲ ἦν, τὸ, ἐὰν μὴ θέλῃ ὁ ἐπίσκοπος κοινωνῆσαι τῷ παρ' αὐτοῦ ἀφορισθέντι, ὡς ἐγκλημά τι αὐτῷ ἐξαγορεύσαντι, τί περὶ τοῦ τοιοῦτου οἰκονομηθήσεται; Φησὶ γοῦν, ὅτι, ἐὰν ἀφορίσῃ τινὰ οὐ δικαίως, ἐφ' ὅσον καιρὸν ἐκεῖνος οὐ κοινωνεῖ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ ἐκείνῳ, τῷ ἀφορίσαντι δηλαδὴ, κοινωνῶσιν οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι. Ἐπάγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ ταχεῖς καὶ ἀπερίσκεπτοι ᾧσι πρὸς κατηγορίαν, καὶ πρὸς ἀφορισμὸν, καὶ μὴ κατὰ τινων λέγωσιν ἃ ἐλέγξει οὐ δύνανται.

ΒΛΑΣ. Ὁ παρεσιώπησεν ὁ ἀνωτέρω κανὼν, οὗτος προήνεγκεν εἰς φανερόν· τὸ δὲ ἦν, τὸ, ἐὰν μὴ θελήσῃ ὁ ἐπίσκοπος κοινωνῆσαι τῷ παρ' αὐτοῦ ἀφορισθέντι, ὡς ἐγκλημά τι αὐτῷ ἐξαγορεύσαντι, τί ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ ἐπισκόπῳ γενήσεται, ἀνευλόγως ἀφορίσαντι καὶ πρὸς καταδίκης τὸν ἄνθρωπον; Φησὶ γοῦν, ὅτι, ἐὰν ἀφορίσῃ τινὰ ἀνευλόγως, ἐφ' ὅσον καιρὸν ἐκεῖνος οὐ κοινωνεῖ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ ἐκείνῳ, τῷ ἀφορίσαντι δηλαδὴ, κοινωνῶσιν οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι. Ἐπάγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ ταχεῖς καὶ ἀπερίσκεπτοι ᾧσι πρὸς κατηγορίαν καὶ πρὸς ἀφορισμὸν, καὶ μὴ κατὰ τινων λέγωσιν ἃ ἐλέγξει οὐ δύνανται. Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ παρόντος κανόνος οὕτω κολάζεται ὁ ἀνευλόγως ἀφορίσας ἐπίσκοπος. Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι οὐ μόνον οὕτω κολασθήσεται ὁ τοιοῦτος ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνευ-

λόγου τούτου ἀφορισμοῦ λαληθέντος παρὰ μείζονι ἀρχιερεῖ, ὁ μὲν ἀφορισθεὶς λυθήσεται τοῦ ἀφορισμοῦ· ὁ δὲ ἀφορίσας τιμωρηθήσεται κατὰ τὴν Ἰουστινιάνειον νεαράν, ἥτοι κατὰ τὸ κδ'. κεφ. τοῦ α'. τίτλου τοῦ γ'. βιβλίου, ὃ καὶ ἐν διαφόροις κανόσι καταστρώθη, καὶ κατὰ τὸν δ'. κανόνα τῆς ζ'. συνόδου· καὶ ἀνάγνωθι τὸν τοιοῦτον κανόνα καὶ τὴν νεαράν καταστρωθεῖσαν εἰς τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ιδ'. κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου.

ΑΡΙΣΤ. Τὸν μὴ ἐλεγχθέντα, κοινωνίας στερήσας ἐπίσκοπος, στερεῖται καὶ αὐτὸς τῆς ἐτέρων ὁμοίως.

Ἰέ τις ἐπίσκοπος κληρικὸν αὐτοῦ ἀφορίσει μὴ ἐλεγχθέντα ἐπὶ πταίσματι, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς αὐτοῦ κατακριθέντα συνειδήσεως, ἀφορισθήσεται καὶ αὐτὸς, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἐπισκόπων κοινωνίας ἀποστερηθήσεται, ὡς ἂν παραφυλάττηται τὸ μὴ εὐχερῶς κατὰ τινος λέγειν, ὅπερ ἀπελέγξαι οὐ δύναται.

Ἡ (1) ἀπὸ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Βοριφατίου τὸν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, διὰ Φαυστίου ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου πρεσβυτέρων τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἀποσταλεῖσα ἐπιστολή.

Δεσπότη μακαριωτάτη, καὶ τιμιωτάτη ἀδελφῶ Βοριφατίη, Ἀνρήλιος, Βαλεντῖνος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νομδικῆς ἐπαρχίας, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ παραγεγόμενοι τὸν ἀριθμὸν διακόσιοι δεκαεπτὰ, ἐκ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου.

Ἐπειδὴ τῷ Κυρίῳ ἤρεσεν, ἵνα περὶ ὧν ἅμα ἡμῖν διεπράξαντο οἱ ἀγιώτατοι ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστῖνος ὁ συνεπίσκοπος καὶ οἱ συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ἀσελλος, μὴ τῷ τῆς μακαρίας μνήμης Ζωσίμῳ τῷ ἐπισκόπῳ, ἀφοῦ πρὸς ἡμᾶς γράμματα καὶ ἐντολὰς ἤγαγον, ἀλλὰ τῇ ὑμετέρα τιμιότητι τῇ εἰς τὸν ἐκείνου τόπον Θεόθεν κατασταθείσῃ ἢ ἡμετέρα βραχύτης ἀντιγράψῃ, τὰ τῇ ἕκα

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρεται ὡς Κανὼν ΡΑΔΙ, παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρῆ

τέρων ἡμῶν ὁμοιοῖα περατωθέντα ὀφείλομεν διὰ βραχέων ἐμφανῆ καταστήται, οὐ μὴν τὰ τοῖς ἐκτεταμένοις τῶν πεπραγμένων κυλίσμασι κατεχόμενα, ἐν οἷς σωζομένης μὲν τῆς ἀγάπης, οὐ χωρὶς δὲ μικροῦ τῆς ἀμφισβήτησεως καμᾶτου παρσιλκύσαμεν, σκεπτόμενοι τὰ εἰς τὸ πρᾶγμα συντείνοντα τοῖς πεπραγμένοις ἐνθεῖναι. Κακείνος γάρ, εἴ ἔτι ἦν ἐν τῷ σώματι τούτῳ, χαριστέρως ἐδέχετο ὅπερ ἔβλεπεν εἰρηνικωτέρως περατωθὲν, κύριε ἀδελφέ. Ἀπιάριος ὁ πρεσβύτερος, οὗ τινος καὶ περὶ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἀκοινωνησίας καὶ προκλήσεως ἀνεφύη, οὐ μόνον τῇ ἐν Σίκκῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μικρὸν σκάνδαλον, περὶ πάντων ὧν ἐπλανήθη συγγνώμην αἰτήσας, τῇ κοινωσίᾳ ἀποκατέστη. Πρῶτος δὲ ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν Οὐρβανὸς ὁ τῆς Σίκκης, ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ διορθωτέον, ἀναμφιβόλως διορθώσατο. Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας οὐ μόνον πρὸς τὸ πατρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔδει πρόνοιαν ποιήσασθαι, ὅτι πολλὰ τοιαῦτα προηγῆσαντο, ὅπως ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἢ καὶ βαρυτέρων τῶν μετὰ ταῦτα προπαραφυλαξώμεθα, ἤρρεσεν ἡμῖν, ἵνα ἐκ τῆς ἐν Σίκκῃ ἐκκλησίας ἀποκινήθῃ ὁ πρεσβύτερος Ἀπιάριος, φυλαττομένης αὐτῷ δηλονότι τῆς τιμῆς τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ· καὶ λαμβάνων ἐπιστολὴν ὅπουδήποτε ἀλλαχοῦ βουληθείη καὶ δυνηθείη, τῷ καθήκοντι τοῦ πρεσβυτερίου λειτουργήσῃ· ὅπερ τῷ αὐτῷ Ἀπιαρίῳ δι' οἰκείων γραμμάτων αἰτήσαντι χωρὶς τινος δυσχερείας συνεχωρήσαμεν. Πρὸ τοῦ δὲ ἢ αἰτία αὕτη τῷ τοιούτῳ πέρατι παραδοθῆ, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἅτινα διηνεκέσι διαγνώσεσιν ἀνεστρέφομεν, αὐτοῦ τοῦ λόγου ἀπαιτήσαντος, ὥστε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ζητῆσαι ἡμᾶς παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φαυστίνου τοῦ συνεπισκόπου, καὶ Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου τῶν συμπρεσβυτέρων, ἵνα προενέγκωσιν εἰτιδῆποτε ἦν αὐτοῖς ἅμα ἡμῖν πρακτέον ἐπιτραπέν, τινὰ

μὲν ἀγράφως διὰ λόγων ἐπεξεργάσαντο· ἡμῶν δὲ ἀπαιτησάντων ὅπερ ἐπεφέροντο ἔγγραφον κομμονιτόριον, τοῦτο προήγαγον· ὅπερ ἀναγνωσθὲν παρ' ἡμῶν, τοῖς πεπραγμένοις ἔτι μὴν ἐνετάγη, τοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος φερομένοις· ἐν ᾧ τέσσαρα αὐτοῖς τινα ἅμα ἡμῖν πρακτέα ἐνετάγησαν (1)· ἐν, περὶ ἐκκλήτων ἐπισκόπων πρὸς τὸν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἱερέα· δεύτερον, ἵνα ἐπὶ τὸ κομιτάτον ἐπίσκοποι ὡς ἔτυχε μὴ πλεύσωσι· τρίτον, περὶ τοῦ τὰς αἰτίας τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ζητεῖσθαι παρὰ τοῖς ὁμόροις ἐπισκόποις, εἴαν ἐκ τῶν ἰδίων ἀπὸ κοινωνίας προπετῶς γένωνται· τέταρτον, περὶ Οὐρβανοῦ τοῦ ἐπισκόπου ἀποκοινωνητέου, ἢ ἔτι μὴν ἐν Ῥώμῃ κλητέου, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα διορθωθῆναι διορθώσῃται. Ἐξ ὧν πάντων περὶ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου, τουτέστιν, ἵνα ἐξείη εἰς Ῥώμην τοῖς ἐπισκόποις ἐκκαλεῖσθαι, καὶ ἵνα αἱ τῶν κληρικῶν αἰτίαι παρὰ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐπισκόποις περατῶνται, ἤδη ἐν τῷ προλαβόντι ἐνιαυτῷ γράμμασιν ἔτι μὴν ἡμετέροις πεμφθεῖσι τῷ αὐτῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Ζωσίμου τῷ ἐπισκόπῳ ἐσπουδάσαμεν ἐμφανίσει, ἵνα ταῦτα χωρὶς τινος ὕβρεως αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον φυλάξωμεν, ἕως οὗ ζήτησις γένηται τῶν ὄρων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Καὶ νῦν δὲ ἀπὸ τῆς σῆς αἰτούμεθα ἀγιωσύνης, ἵνα, ὄν τρόπον ταῦτα τὰ ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν Πατέρων ἐπράχθησαν καὶ ὠρίσθησαν, οὕτως αὐτὰ παρ' ἡμῶν φυλαχθῆναι ποιήσης· καὶ αὐτόθι παρ' ὑμῖν τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κείμενα κομμονιτορίῳ γυμνασθῆναι ποιήσης· τουτέστιν, εἴαν ἐπίσκοπος κατηγορηθῆ, καὶ οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας κρίνωσι, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν αὐτὸν, ὅταν δόξῃ ἐκκαλεῖσθαι καὶ πρὸς τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον

(1) ἐνετέλλθησαν X. Τρ. — ἐνετέλλθησαν B. 'I.

καταφύγη· εἰς αὐτὸν ἀκουσθῆναι, καὶ δίκαιον λογίσθηται, ὥστε ἀνανεωθῆναι (1) τὴν κρίσιν, γράψαι καταξίωση τοῖς ἐν τῇ ὁμόρῳ καὶ ἐγγιζούσῃ ἐπαρχία· καθεστῶσιν ἐπισκόποις, ἵνα αὐτοὶ πάντα ἐπιμελῶς ἀναζητήσωσι, καὶ κατὰ τὴν πίστιν τῆς ἀληθείας περατώσωσιν. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ παρακαλῶν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἀνωθεν ἀκουσθῆναι, ἰδίᾳ ἱκεσίᾳ κινήσῃ τὸν Ῥωμαϊκὸν ἐπίσκοπον, ἵνα ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πλευροῦ πρεσβύτερον ἀποστείλῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦτ' ἔσται τοῦ ἐπισκόπου, τί βουληθῆ καὶ τί κρίνῃ· καὶ εἰς ψηφίσθηται τοὺς ὀφείλοντας μετὰ τῶν ἐπισκόπων παρόντας κρίναι, ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ ἐξ οὗ ἀπεστάλησαν, ἔσται ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ· εἰς δὲ καὶ πιστεύσῃ ἀρκεῖν τοὺς ἐπισκόπους πρὸς τὸ περατώσαι τὰ τοῦ πράγματος, ποιήσῃ ὅπερ τῷ σοφωτάτῳ αὐτοῦ συνίδῃ βουλευμάτι. Ὁμοίως περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, εἰς τις ἐπίσκοπος ὀργίλος, ὅπερ εἶναι οὐκ ὀφείλει, ταχέως ἢ τραχέως κινήθῃ κατὰ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἰδίου, καὶ θελήσῃ τοῦτον ἐκ τῆς ἰδίας ἐξορίσαι ἐκκλησίας, προνοητέον ἐστίν, ἵνα μὴ ἀδίκως (2) καταδικασθῆ, ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν. Καὶ ἐχέτω ὁ ἐκβληθεὶς ἐξουσίαν προσελθεῖν τοῖς ὁμοροῦσι, καὶ ἡ αἰτία αὐτοῦ ἀκουσθῆ, καὶ ἐπιμελέστερον ζητηθῆ· ὅτι οὐκ ὀφείλει παρακαλοῦντι αὐτῷ ἢ ἀκρόασις ἀρνηθῆναι· κάκεινος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν, ἀνεξικάκως καταδέξεται τὰ τοῦ πράγματος ἐξετασθῆναι, ἵνα ἢ κυρωθῆ, ἢ διορθωθῆ ἢ γνώμῃ αὐτοῦ. Ταῦτα δηλονότι, ἕως τῆς παρουσίας τῶν ἀληθεστάτων ἐξέμπλων τῆς ἐν Νικαία συνόδου, τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλήθησαν ἅτινα, εἰς ἐκεῖ, ὃν τρόπον ἐν αὐτῷ τῷ κομμονιτορίῳ περιέχονται, τῷ ἡμῖν διὰ τῶν ἀποσταλέντων ἀδελφῶν ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐμφανισθέντι, καὶ παρ' ὑμῖν τῇ

(1) ἀνεφχθῆναι Ἐ. Π. — (2) ἀναιτίως, Βενερ.

αὐτῇ τάξει ἐν Ἰταλίᾳ φυλάττωνται, οὐδαμῶς καὶ ἡμεῖς τῶν τοιούτων μεμνησθαι βουλόμεθα, ἢ οὐχ ὑποφέρειν ἐπειγόμεθα, ἀλλὰ πιστεύομεν, ὅτι βοηθοῦντος τοῦ ἐλέους Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς σῆς ἀγιωσύνης προεστῶσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν ὑπομείνωμεν τὸν τύπον τοῦτον· φυλαχθῶσι δὲ περὶ ἡμᾶς ἅτινα καὶ μὴ λαλούντων ἡμῶν ὀφείλουσι φυλαχθῆναι ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ὅπερ κατὰ τὴν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην, ἣν σοι ὁ Ὑψίστος ἐδώρησατο, καὶ αὐτὸς (1) ἔτι μὴν συνορᾶς ὀφείλειν φυλαχθῆναι, εἰάν τυχὸν ἀλλοίως ἔχωσιν οἱ κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Ἡμεῖς γὰρ πλείστοις ἐντυχόντες (2) βιβλίοις, οὐδαμοῦ ἀνέγνωμεν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐν Ῥωμαϊκοῖς βιβλίοις, ὃν τρόπον ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ αὐτόθεν ἀπεστάλησαν· ὁμῶς, ἐπειδὴ ἐνταῦθα εἰς οὐδὲν βιβλίον Γραικὸν ταῦτα εὐρεῖν ἠδυνήθημεν, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, ἐνθα λέγονται τὰ αὐτὰ ψηφίσματα δύνασθαι τὰ αὐθεντικὰ ἔτι μὴν εὐρεθῆναι, ἡμῖν προσενεχθῆναι ταῦτα μᾶλλον ποθοῦμεν. Διὸ καὶ τὴν σὴν σεβασμιότητα δυσωποῦμεν, ἵνα γράψαι καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν καταξιώσης πρὸς τοὺς ἐκείνων τῶν μερῶν ἱερεῖς, τουτέστι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἄλλοις δὲ, εἰάν παραστῆ τῇ σῇ ἀγιωσύνῃ, ὅπως ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ὀρισθέντες ἔλθωσι κανόνες, σοῦ κατ' ἐξαίρετον τὴν εὐεργεσίαν ταύτην πάσαις ταῖς δυτικαῖς ἐκκλησίαις τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ συνεισάγοντος. Τίς γὰρ ἀμφιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν Γραικοῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης συνόδου, ἅτινα ἀπὸ οὕτω διαφόρων τόπων καὶ ἐπισήμων Γραικῶν ἐκκλησιῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα ὁμονοῦσιν; ὅπερ

(1) καὶ αὐτοὺς Π. — (2) Χ. Γρ. — ἐντυχάνοντες Ἰ. Κ. Ἐ. Βευσρ. Π.

ἕως οὗ γένηται, τὰ ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ ἡμῖν προσενεχθέντα, περὶ τῶν πρὸς τὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἱερέα ἐκκλήτων τῶν ἐπισκόπων, καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν τῶν κληρικῶν τῶν ὀφειλουσῶν περατοῦσθαι παρὰ τοῖς τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐπισκόποις, ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν καὶ φυλάξοντας ἕως τῆς ἐπικυρώσεως, καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, θέλοντος τοῦ Θεοῦ, πρὸς τοῦτο ἡμῖν βοηθήσουσιν θαρρόμεν. Ἐὰν δὲ λοιπὰ τὰ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ συνόδῳ πραχθέντα καὶ βεβαιωθέντα, ἐπειδὴ οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστῖνος ὁ συνεπίσκοπος, Φίλιππος καὶ Ἀσελλος οἱ πρεσβύτεροι, μεθ' ἑαυτῶν ἐπιφέρονται, εἰάν καταξιώσητε, γνωστὰ ποιήσουςι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιωσύνῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Ὁ Κύριος ἡμῶν φυλάξοι σε ἡμῖν ἐπὶ πλείστους χρόνους, μακαριώτατε ἀδελφέ. Ὑπέγραψαν ὁμοίως, Ἀλύπιος, Λύγουστῖνος, Ποσσείδιος, Μαρῖνος, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι.

ΖΩΝΑΡ. Οἱ σταλέντες ἐκ Ῥώμης πρὸς τὴν σύνοδον ταύτην τοποτηρηταί, ἃν πρὸς ὄνομα μέρνῃται ἢ ἐπιστολῇ, παρὰ Ζωσίμου τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ἐστάλησαν· ἐκεῖνος δὲ ἐν τῷ μέσῳ τελευτήσαντος, ὁ Βονιφάτιος εἰς τὸν ἐκεῖνου θρόνον ἀντικατέστη, πρὸς ὃν ἡ σύνοδος γράφει, ἀναφέρουσα τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα καὶ οἰκονομηθέντα· ἀναφέρει δὲ ταῦτα διὰ βραχέων, ἀντὶ τοῦ, συντόμως καὶ ἐν ἐπιτομῇ, οὐ μὴν ὡς ἐπράχθησαν διὰ μακρηγορίας καὶ ἐπιτεταμένων κυλισμάτων, ἤγουν μακρῶν περιόδων, καὶ στροφῆς λόγων. Ἀναφέρει δὲ λέγει τὰ τῆς ἑκατέρων ὁμολογίας περατωθέντα· τὸ δὲ, ἑκατέρων, ἐπὶ δύο νοεῖται· εἰς δύο οὖν μέρη καὶ οὗτοι τοὺς τῆς συνόδου διεῖλον, μίαν μὲν τὴν τῶν ἐξ Ἀφρικῆς ἐπισκόπων, ἑτέραν δὲ τὴν τῶν ἐκ Ῥώμης σταλέντων τοποτηρητῶν. Ἄ γοῦν, φησι, παρ' ἑκατέρων τῶν μερῶν ὀκονόμητο, φανερά σοι παριστῶμεν. Ὁ Ἀπιάριος διὰ τινὰ αἰτιήματα ἀφορισθεὶς παρὰ τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐπισκόπων, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην. Ἀναπεμφθεὶς δὲ παρὰ τοῦ πάπα εἰς Ἀφρικὴν, ὁμολόγησε τὰ παρ' ὧν ἐπλανήθη. Ἔοικε γὰρ λέγειν τινὰ παρὰ τοὺς

τῆς ἐκκλησίας θεσμούς· ταῦτα οὖν ὁμολογήσας συγγνώμης ἠξίω-
το, καὶ μένειν μὲν ἐπὶ τῆς οἰκείας εἰάθη τιμῆς, οὐ μέντοι· καὶ
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι, ἐν ἣ καὶ πρότερον ἦν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν,
ὅπου βούλοιο, ἀπελθεῖν· καὶ περὶ τούτου τῷ πάπᾳ ἡ σύνοδος
ἔγραψεν ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἐνταλθέντων ταῖς ἐκ Ρώμης στα-
λεῖσι τοποτηρηταῖς, ὡς καὶ ἀπαριθμοῦσι, καὶ ὑπέσχοντο φυλά-
ξαι τὸ τὰς ἐκκλητίους πρὸς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι, μέχρις ἂν οἱ
παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου προκομισθῶσιν αὐτοῖς κα-
νόνας, ἵνα, εἰ ἐκείνοις ταῖς Πατράσι ταῦτα ἔδοξεν, οὕτω γίνη-
ται. ἠξίωσαν δὲ γράψαι καὶ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἀλε-
ξανδρείας, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, στεῖλαι αὐτοῖς τοὺς κα-
νόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἵνα πληροφορηθῶσιν, εἰ τοῖς Πα-
τράσι ἐκείνοις κεκανόνισται τὸ ἀναφέρεσθαι τὰς ἐκκλητίους τῶν
ἐπισκόπων πρὸς τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον· ἡμεῖς γάρ, φασί, πλεί-
στας ἀναγνόντες βίβλους Ρωμαϊκᾶς, τοιούτους κανόνας οὐχ εὑ-
ρομεν· Γραικὸν δὲ βιβλίον, ἡγουν Ἑλληνικῆς διαλέκτου, οὐχ εὑ-
ρομεν.

ΒΛΑΣ. Ζωσίμου τοῦ πάπᾳ Ρώμης, τοῦ ἀποστείλαντος τοπο-
τηρητὰς εἰς τὴν παροῦσαν σύνοδον, τελευτήσαντος, ὁ Βονιφά-
τιος πρὸς τὸν ἐκεῖνου θρόνον κατέστη· πρὸς ὃν ἡ σύνοδος γρά-
φει, ἀναφέρουσα τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα κατ' ἐπιτομήν. Παρα-
δηλοῖ δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ Ἀπιαρίου τοῦ πρεσβυτέρου· ἀλλὰ μὴν
καὶ τὸ φυλάξαι τὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ζητουμέ-
νας ἐκκλητίους, μέχρις ἂν προκομισθῶσιν οἱ παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ
συνόδου ἐκτεθέντες κανόνες.

ΑΡΙΣΤ. Οὐρβανὸς, ἐπίσκοπος Σίκκης, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα
διορθωθῆναι διορθώσεται, ἢ ἀποκοινωνητέος ἔσαι, ἢ ἐν Ρώμῃ κλη-
τέος.

Πρὸ τοῦ τὰ ἀντίγραφα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου παρὰ τε τοῦ
ἀγίου Κυρίλλου, τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Ἀττικοῦ,
τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, δέξασθαι βέβαια τὴν ἐν
Καρθαγένῃ σύνοδον ταύτην, τὸν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανό-
να περὶ τῶν ἐκκλητίων τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὸν τῆς Ρωμαϊκῆς
ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, ὡς κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἔδξε-

χοντο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐπίσκοπον Σίκκης τὸν Οὐρβανὸν
ᾤρισαν, εἰ μὴ διορθώσεται τὰ ὀφείλοντα παρ' αὐτοῦ διορθωθῆναι,
ἢ ἀφορισμένον εἶναι, εἰ ἢ ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ, μετα-
κληθῆναι εἰς Ρώμην, καὶ τὰ περὶ τούτου παρὰ τοῦ πάπᾳ ἐξε-
τασθῆναι.

Ἄρχεται τὰ πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον ἀντίγραφα
Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείων ἐπισκόπου, ἐν οἷς τὰ
αὐθεντικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀπὸ Γραικοῦ μετα-
βληθέντα διὰ Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου ἀπέστειλεν· αἴ-
τινες ἐπιστολαὶ μετὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, διὰ τοῦ
μνημογευθέντος Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου, καὶ Μαρκέλ-
λου ὑποδιακόρου τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ ἀγιο-
τάτῳ Βονιφατίῳ, ἐπισκόπῳ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τῇ
πρὸ ἑξ̄ καλαυδῶν Δεκεμβρίων ἀπεστάλησαν.

Κύριλλος κυρτοῖς τιμιωτάτοις καὶ ἀγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ
συνεπισκόποις, Ἀθηναίῳ, Βαλεντίῳ, καὶ πάσῃ τῇ ἐν Καρ-
χηδόνι συναθροισθειῇ ἀγιωτάτῃ συνόδῳ· ἀσπαζόμεθα ἐν
Κυρίῳ τὴν ἡμετέραν ἀγάπην(1).

Τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος πολλὴν
ἔχοντα θρησκείαν, μετὰ πάσης χαρᾶς διὰ τοῦ τέκνου
ἡμῶν Ἰννοκεντίου τοῦ πρεσβυτέρου ἔδεξάμην. Τούτων
δὲ παρ' ἡμῶν ἐλπισθέντων, ὥστε ἐκ τοῦ τῆς ἡμετέ-
ρας ἐκκλησίας σκρινίου τὰ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν τῇ
Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας αὐθεντικῆς συνόδου,
τὰ παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων ὀρισθέντα καὶ βεβαιω-
θέντα ὑποκάτω τῆς ὁμολογίας τῆς ἡμετέρας πίστεως,
τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἡμᾶς ἀποστεῖλαι, ἀναγκαῖον ἡ-
γησάμην, κύριοι τιμιώτατοι ἀδελφοί, ἀσπασμοῦ προη-
γουμένου, διὰ τοῦ αὐτοῦ τέκνου ἡμῶν Ἰννοκεντίου τοῦ
πρεσβυτέρου, τὰ πιστότατα ἴσα τὰ τῆς αὐθεντικῆς συ-

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρει τὸν ἀριθμὸν ΡΛΕ, παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. οὐκ εἶται
δὲ ἐν Π.

νόδου τῆς ἐν τῇ Νικαέων πόλει τῆς Βιθυνίας ἐχόμενα, τῇ ὑμετέρᾳ ἀποστείλαι ἀγάπη· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ζητοῦντες εὐρήσετε. Περὶ δὲ τοῦ Πάσχα, ὡς ἐγράψατε, ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, τῇ πρὸ δεκαεπτὰ καλανῶν Μαίων ἡμᾶς ἐπιτελέσοντας τῇ ἐπεισερχομένῃ Ἰνδικτιῶνι. Ἡ ὑπογραφή. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν ἀγίαν ὑμῶν σύνοδον φυλάξοι, ὅπερ εὐχόμεθα, τιμιώτατοι ἀδελφοί.

Ἄρχεται ἡ ἐπιστολὴ Ἀττικοῦ τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τοὺς αὐτοὺς.

Τοῖς κυρίοις τιμιωτάτοις καὶ μακαριωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συνεπισκόποις Ἀνρηλίῳ, Βαλεντίνῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνελθοῦσι συνόδῳ, Ἀττικὸς ἐπίσκοπος(1).

Διὰ τοῦ τέχνου ἡμῶν Μαρκέλλου, τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν, γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀγάπης μετὰ πάσης εὐχαριστίας ἐδεξάμην, τῷ Κυρίῳ εὐχαριστῶν, ὅτι ἤξιώθην τοσοῦτων ἀδελφῶν εὐλογίας ἀπολαῦσαι. Κύριοι μακαριώτατοι ἀδελφοί, ἐγράψατε δηλαδὴ, ἵνα τοὺς ἀληθεστάτους κανόνας, τοὺς ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας παρὰ τῶν Πατέρων ὀρισθέντας, μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἐκθεσιν ἀποστείλω. Καὶ τίς ἐστὶν ὁ τὴν κοινὴν πίστιν, καὶ τοὺς ὅρους τοὺς ἀπὸ τῶν Πατέρων βεβαιωθέντας, τοῖς ἰδίοις ἀδελφοῖς ἀρνούμενος; Ὅθεν διὰ τοῦ αὐτοῦ τέχνου ἡμῶν Μαρκέλλου, τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν, πάνυ σπεύδοντος, καθὼς οἱ ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν Πατέρων ὀρίσθησαν κανόνες, ἐν ὀλοκλήρῳ, ὡς ἐκελεύσατε, ἀπέστειλα, αἰτῶν τὴν ὑμετέραν ἀγίαν σύνοδον ὑπὲρ ἐμοῦ πλείστας εὐξασθαι καταξιῶσαι. Ἡ ὑπογραφή. Ὁ Κύριος ἡμῶν φυλάξοι τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην, ὅπερ εὐχόμεθα, ἀγιώτατοι ἀδελφοί.

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρει ἀριθμὸν ΡΛς', παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. εὐ κεῖται δὲ ἐν Π,

Ἄρχεται (1) τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὰ ὑποσταλέντα τῇ πρὸ ἐξ καλαυδῶν Δεκεμβρίῳ, μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀυωρίου τοῦ δωδέκατου, καὶ Θεοδοσίου τοῦ ἑννατοῦ, τῶν αὐγούστων, Βοριγατίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, δρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τοὺς τοιούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Τῷ παρόντι συμβόλῳ τῆς πίστεως, καὶ τὰ ἴσα τῶν ὄρων τῆς αὐτῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐκ τῶν μνημορευθέντων ἰερῶν προσεῖεύχθησαν, ὡς ἠρωτέρω ἐν πάσι περιέχονται· ἅπερ ἡμεῖς ἐνταῦθα πάλιν τὰ αὐτὰ γραφῆναι ἀναγκαῖον οὐχ ἠρησάμεθα.

Ἀντίγραφα Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

ΑΡΙΣΤ. Καθὼς ἡμῖν ἐγράψατε, τὰ πιστότατα ἴσα τῆς αὐθεντικῆς συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ πόλει τῆς Βιθυνίας τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἀπεστείλαμεν.

Ἀττικῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ τῆς ἐν Νικαίᾳ κανόνες, καθὼς παρὰ τῶν Πατέρων ὠρίσθησαν, ἀπεστάλησαν, ὡς ἐγράψατε.

(1) Κανὼν ΡΛΖ', παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ. οὐ κεῖται δὲ ἐν Π.

ἰδοῦ καὶ τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ἀντιβληθέντα μετὰ τῶν ἐναποκειμένων πρωτοτύπων τῆ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῆ Κωνσταντινουπόλει, καὶ βεβαιωθέντα παρὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, τοῦ τε Κυρίλλου καὶ τοῦ Ἀττικοῦ, τῆ συνόδῳ ταύτῃ ἐστάλησαν.

Ἔρχεται ἡ ἐπιστολὴ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Κελεστῖνον τὸν πάπα, τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐπίσκοπον.

Δεσπότη ἀγαπητῷ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Κελεστίνῳ, Ἀδρήλιος, Παλατιῖνος, Ἄρτωνῖνος, Τοῦτος, Σερβοῦς Δεῖ, Τερέντιος, Φουρτουγάτος, Μαρτῖνος, Ἰανουάριος, Ὀπτάτος, Κέλτιος, Δοράτος, Θεάσιος, Βικέντιος, Φουρτουγατιανός, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ συνόδῳ τῆς Καρθαγένης εὐρεθέντες (1).

Ἐυχόμεθα, ἵνα, ὄν τρόπον ἡ σὴ ἀγιωσύνη περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀπιαρίου χαρέντας ὑμᾶς ἐδήλωσε, γραμμάτων πεμφθέντων διὰ τοῦ συμπρεσβυτέρου ἡμῶν Λέοντος, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὁμοίως περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ αὐτοῦ τὰ παρόντα γράμματα μετὰ χαρᾶς ἀπεστείλαμεν. Ἦν γὰρ δηλαδὴ καὶ ἡ ἡμετέρα καὶ ἡ ὑμετέρα προθυμία ἀσφαλεστέρα, καὶ οὐδὲ σπευτικὴ ἐδόκει ἡ περὶ τοῦ ἀκμὴν ἀκουστέου, ἢ περὶ ὡς περὶ ἀκουσθέντος προηγησαμένη. Παραγενομένου τοίνυν πρὸς ἡμᾶς τοῦ ἀγιωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, συνήξαμεν σύνοδον, καὶ ἐπιστεύσαμεν διὰ τοῦτο αὐτὸν μετ' ἐκείνου πεμφθέντα, ἵνα, ὡσπερ οὗτος τῆ αὐτοῦ σπουδῇ τῷ πρεσβυτερίῳ ἀπεδόθη, οὕτω καὶ νῦν δυνηθῇ τῷ αὐτοῦ κόπῳ ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν ἐν Θρακῆ βρακηναῖς ὑποβληθέντων τοσοῦτων ἐγκλημάτων καθαρθῆναι· οὗ τινος τὰ τοσαῦτα καὶ οὕτω παμμεγέθη ἀτοπήματα, ἢ πληθὺς καταδραμοῦσα τῆς ἡμετέρας συνόδου εὔρεν, ὅτι καὶ τοῦ μνημονευθέντος τὴν πατρωνίαν μᾶλλον ἢ περὶ κρίσιν, καὶ τὴν ὡς ἐκδίκου σπουδὴν μᾶλλον ἢ περὶ διαγνώστου δικαιοσύνην ὑπερενίκησε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀνε-

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρει ἀριθμὸν ΜΛΗ', παρὰ Ἰουστ. καὶ Βρ.

τέστη μέγαν πάση τῇ συνόδῳ διαφόρους ὕβρεις ἐπιφέρων, ὡσανεὶ τὰ πριβιλέγια τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας διεκδικῶν, καὶ θέλων αὐτὸν παρ' ἡμῶν εἰς κοινωνίαν δεχθῆναι, ἣν ἡ σὴ ἀγιωσύνη πιστεύουσα ἐκκαλεῖσθαι, ὅπερ ἀποδείξει οὐκ ἠδυνήθη, τῇ κοινωνίᾳ ἀποδέδωκεν. Ὅμως ἦττον αὐτῷ τοῦτο ἐξεγένετο, ὅπερ ἔτι μὴν τῇ ἀναγνώσει τῶν πεπραγμένων κριτόνως γνοίης. Τριημέρου μὲντοι δίκης ἐπιμόχθου κινηθείσης, ἐν ὧσιν τὰ διάφορα τῷ αὐτῷ ὑποβληθέντα συντριβόμενοι ἐζητοῦμεν, ὁ Θεὸς ὁ δίκαιος κριτῆς, ὁ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, τὰς τε παρολκὰς τοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, καὶ τὰς τριφεργίας τοῦ αὐτοῦ Ἀπιαρίου, αἷς τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ αἰσχροτήτας συγκαλύψαι ἐπηρείδετο, μεγάλη συντομία ἔτεμε, τῆς σιχαντῆς (1) δηλαδή καὶ δυσωδεστέρας ἐπιμονῆς καταργηθείσης, καὶ τῆς ἀναισχυντίας τῆς ἀρνήσεως, δι' ἧς τῶν τοσοῦτων ἡδονῶν τὸν βόρβορον ἐβούλετο καταβυθίσαι. Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἡμῶν τὴν συνείδησιν αὐτοῦ στενοχωρήσαντος, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κρυπτά, ὡς ἐν ἰλύϊ τῶν ἐγκλημάτων ἤδη καταδικασμένα, πᾶσιν ἔτι μὴν τοῖς ἀθρώποις δημοσιεύσαντος, αἰφνηδίως εἰς ὁμολογίαν πάντων τῶν ὑποβληθέντων αὐτῷ ἐγκλημάτων ὁ δόλιος ἀρνητῆς ἐξέβρηξε, καὶ μόλις ποτὲ περὶ πάντων τῶν ἀπιθάνων ὄνειδῶν ἐκοντὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἤλεγξε· καὶ αὐτὴν ὁμοίως τὴν ἡμετέραν ἐλπίδα, ἣ τινι καὶ ἐπιστεύσαμεν αὐτὸν, καὶ ἠύχόμεθα ἐκ τῶν οὕτως ἐπαισχυντέων σπῖλων δύνασθαι καθαρθῆναι, μετέστρεψεν εἰς στεναγμοὺς, εἰ μὴ ὅτι ταύτην ἡμῶν τὴν λύπην μιᾷ καὶ μόνη παραμυθία κατεπράυνεν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοῦ ὄδυρμου τοῦ διηνεκοῦς καμᾶτου εὐλύτωσε, καὶ τοῖς ἰδίοις τραύμασιν ὅτεδῆποτε ἴασιν, εἰ καὶ ἀκουσίως καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἀντιμαχομένης, ὁμολογήσας προενοήσατο, κύριε ἀδελφέ. Ἐν προφάτῳ τοῖ-

(1) σιχαντῆς X. Τρ.

νων τοῦ καθήκοντος τῆς ὀφειλομένης προσκυνήσεως ἐκ-
 πληρουμένου, ἱκετεύομεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμε-
 τέρας ἀκοὰς τοὺς ἐντεῦθεν παραγινομένους εὐχερῶς μὴ
 προσδέχησθε, μηδὲ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκοινωνητέους, εἰς
 κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι· ἐπειδὴ τοῦτο
 καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὀρισθὲν εὐχερῶς εὖροι ἢ σὴ σε-
 βασιμιάτης· εἰ γὰρ καὶ περὶ κατωτέρων κληρικῶν καὶ περὶ
 λαϊκῶν φαίνεται ἐκεῖ παραφυλάττεσθαι, πόσω μᾶλλον τοῦτο
 περὶ ἐπισκόπων βούλεται παραφυλαχθῆναι; Μὴ οὖν οἱ ἐν
 τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἀναρτηθέντες παρὰ τῆς
 σῆς ἀγιωσύνης, σπουδαίως, καὶ καθὼς μὴ χρῆ, φανῶσιν
 ἀποκαθιστάμενοι τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ τῶν πρεσβυτέρων δὲ
 ὁμοίως, καὶ τῶν ἐπομένων κληρικῶν τὰς ἀναιδεῖς ἀποφυ-
 γὰς, ὡς ἔστι σου ἄξιον, ἀποδιώξει ἢ ἀγιωσύνη ἢ σὴ· ἐπειδὴ
 καὶ οὐ διὰ τινος ὄρου τῶν Πατέρων τοῦτο ἀπηγόρευται
 τῇ ἐν Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰ ψηφίσματα τῆς ἐν Νικαίᾳ
 συνόδου, εἴτε κληρικοῦς τοῦ κατωτέρου βαθμοῦ, εἴτε αὐ-
 τοὺς τοὺς ἐπισκόπους, τοῖς ἰδίοις μητροπολίταις φανερώ-
 τατα κατέπεμψαν. Συνετῶς γὰρ καὶ δικαίως συνείδεν,
 ἀτιναδῆποτε πράγματα ἀναφυῶσι, ταῦτα ἐν τοῖς ἰδίοις
 ὀφείλειν περατοῦσθαι τόποις· οὔτε γὰρ μιᾶ καὶ ἐκάστη
 προνοία ἐλογίσαντο ἐλλείπειν τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύ-
 ματος, δι' ἧς ἢ δικαιοσύνη ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἱερέων
 καὶ ὄραται φρονίμως, καὶ κατέχεται σταθερῶς, μάλιστα,
 ὅτι καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ συγκεχώρηται, εἰ μὴ περὶ τῆς δίκης τῶν
 διαγνωστῶν προίσταται αὐτῷ πρὸς τὰς συνόδους τῆς ἰδίας
 ἐπαρχίας, ἢ ἔτι μὴν εἰς οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐκκαλέσα-
 σθαι· εἰ μὴ ἄρά τις ἔστιν, ὅστις πιστεύσει, ἐνὶ ὧτινιδῆπο-
 τε δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν τῆς κρίσεως ἐμπνεῦσαι τὴν
 δικαιοσύνην, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς σύνοδον συνηθροι-
 σμένοις ἱερεῦσιν ἀρνεῖσθαι. Πῶς δὲ αὕτη ἢ περαματικὴ
 κρίσις βεβαία ἔσται, πρὸς ἣν τῶν μαρτύρων τὰ ἀναγκαῖα

πρόσωπα, ἢ διὰ τὴν τῆς φύσεως, ἢ διὰ τὴν τοῦ γήρως ἀσθένειαν, ἢ πολλοῖς ἄλλοις ἐμποδισμοῖς, ἐνεχθῆναι οὐ δύναται; Περὶ γὰρ τοῦ, τινὰς ὡσανεὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιωσύνης πέμπεσθαι, οὐδεμιᾶ τῶν Πατέρων συνόδῳ ὀρισθὲν εὐρίσχομεν· ἐπειδὴ ὅπερ πάλαι διὰ τοῦ αὐτοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, ὡσανεὶ ἐκ μέρους τῆς ἐν Νικαία συνόδου αὐτέθεν ἀπέσταλτο, ἐν ταῖς ἀληθεστέραις ἀπογραφαῖς τῆς ἐν Νικαία, ἃς περ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίλλου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας συνεπισκόπου ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ Ἀττικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπου, πεμφθείσας ἐκ τῶν αὐθεντικῶν, αἵ τινες ἔτι μὴν πρὸ τούτου διὰ Ἰννοκεντίου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ Μαρκέλλου τοῦ ὑποδιακόνου, δι' ὧν πρὸς ἡμᾶς παρ' ἐκείνων ἀπεστάλησαν, τῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Βονιφατίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῷ προηγησαμένῳ ὑμᾶς παρ' ἡμῶν ἐξεπέμφθησαν, τοιοῦτο τίποτε οὐκ ἠδυνήθημεν εὑρεῖν. Ἐκβιβαστάς τοίνυν κληρικοὺς ὑμῶν τινῶν αἰτούντων μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ τὸν καπνώδη τύφον τοῦ κόσμου δόξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἣτις τὸ φῶς τῆς ἀπλότητος, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει. Τοῦ γὰρ κλαυσίμου Ἀπιαρίου, ἥδη ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Φαυστίνου κατὰ τὰς ἰδίας ἀθεμίτους ἀχρειοσύνας ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀποκινηθέντος, ἀμέριμνοί ἐσμεν, ὅτι τοῦτον τῇ δοκιμῇ καὶ ρυθμίσει τῆς σῆς ἀγιωσύνης ἐν τῷ σώζεσθαι τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην περαιτέρω ἢ Ἀφρικῇ οὐδαμῶς ὑπομείνη. *II* ὑπογραφή. Ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἀγιωσύνην ὑμῶν ἐπὶ μήκιστον χρόνον φυλάξοι, ὑπὲρ ἡμῶν εὐχομένην, κύριε ἀδελφέ.

ΖΩΝΑΡ. Τοῦ Ἀπιαρίου ἀφορισθέντος ἐκ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συ-

νόδου, καὶ προσελθόντος τῷ πάπᾳ Κελεστίνῳ, λυθέντος τε τοῦ ἀφορισμοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Φυυστίνος ἐστάλη σὺν ἐκείνῳ εἰς Καρχηδόνα ἐξετάσων τὰ κατ' ἐκείνου μετὰ τῆς ἐκεῖ συνόδου. Γενομένης δὲ τῆς πράξεως, ἐπέστειλε τῷ Κελεστίνῳ ἡ σύνοδος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, δι' ἧς αἰτιᾶται τὸν Φυυστινον, ὡς ἀντιποιούμενον τοῦ Ἀπιαρίου καὶ πατρωνίαν ἐπ' αὐτῷ ἐνδειξάμενον, ἡγουν προστασίαν, βοήθειαν, ἀλλ' οὐ κρίσιν, καὶ σπουδὴν ἐκδικούντος, ἀλλ' οὐ δικαιοσύνην διαγινώσκοντος, ἤτοι δικάζοντος, καὶ ἀνθιστάμενον τῇ συνόδῳ, καὶ εἰς ὕβρεις χωρήσαντα, ὡς δεῖσθαι τὰ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐκδικουντα πριβιλέγια, ἤτοι προνόμια, (καὶ ἡ πατρωνία δὲ, καὶ τὰ πριβιλέγια λέξεις Ρωμαϊκά, ἤτοι τῶν Λατίνων εἰσι,) καὶ σπεύδοντα δεχθῆναι αὐτὸν παρὰ τῆς συνόδου, οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ· ἀλλ' ὁ Θεὸς τὰς παρακλὰς τοῦ Φυυστινοῦ, τὰς ἀναβολὰς, τοὺς ὑπερβιβασμοὺς δηλαδὴ καὶ τὰς τριψεργίας τοῦ Ἀπιαρίου, τουτέστι τὰς ὑπερθέσεις, τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις τριβὰς, συντόμως ἐξέτεμε, παρασκευάσας αὐτὸν ὁμολογῆσαι τὰ κατ' αὐτὸν ἐγκλήματα. Ταῦτα δὲ ὅπως ἐγένοντο καταλέξασθαι ἡ ἐπιστολὴ ἐπάγει· Ἐν προφάτῳ τοίνυν, ἀντὶ τοῦ, ἐν πρωτολογίαις, ἐν προσιμίῳ, τὴν ἀρμόζουσαν σοὶ προσκύνησιν πληροῦντες (ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κελεστίνον,) ἐκτελούμεν μὴ εὐχερῶς προσδέχεσθαι τοὺς παρ' ἡμῶν γινομένους ἀκοινωνήτους, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν ἐπιτιμηθέντας ἀκοινωνησίᾳ, μὴ σπουδαίως, ἀντὶ τοῦ, ταχέως, συντόμως ἀποκαθίστασθαι παρὰ σοῦ τῇ κοινωνίᾳ· ἀλλὰ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς λαιποὺς κληρικοὺς, τοὺς ἀποφεύγοντας ἀναιδῶς, ἤτοι αἰτίας εὐλόγου χωρὶς, διώκεσθαι ζητοῦσι, καὶ ἀποκαθίστασθαι τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν δικάζεσθαι τοὺς κληρικοὺς αἰτούσι. Μέννηται δὲ καὶ κανόνων περὶ τούτων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ οὐδαμῶς λέγουσιν ὀρισθῆναι πέμπεσθαι παρὰ τοῦ πάπᾳ συνδιαγνώμονας καὶ ἐκβιβαστάς ἐκ τοῦ πλευροῦ αὐτοῦ, ἤτοι ἐγγίζοντας αὐτῷ κατὰ τὴν τιμὴν, ἀντὶ τοῦ, ἐντιμωτέρους, καὶ ἰσχυρωμένους αὐτῷ. Οὐδὲ γὰρ εὐρομέν τι, φασί, τιοῦτον ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, καὶ

τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικοῦ. Μὴ οὖν θέλετε ταῦτα ποιεῖν, μηδὲ παραχωρεῖν τὸν καπνώδη τύπον εἰσάγεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὴν ὡς καπνὸν ταχέως διαλυομένην καὶ ἀφανιζομένην κενοδοξίαν· ὅτι, φασίν, ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ταπεινώσις ὡς φῶς προσφέρει τὴν ἡμέραν τοῖς θέλουσιν ἰδεῖν τὸν Θεόν· ἡγουν ὅτι, ὡς περὶ τὸ φῶς λάμπον τὴν ἡμέραν ποιεῖ, καὶ δίδωσι τὸ ὄραν τὰ αἰσθητὰ, οὕτως ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη δίδωσιν ἔλλαμψιν τῷ νοῦ εἰς τὸ ὄραν τὸν Θεόν, τουτέστιν, ὡς ἐφικτὸν κατανοῆσαι αὐτόν.

ΒΛΑΣ. Τοῦ Ἀπιαρίου ἀφορισθέντος ἐκ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου, καὶ προσελθόντος τῷ πάπᾳ Κελεστίνῳ, καὶ λυθέντος τοῦ ἀφορισμοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Φυυστίνος ἐστάλη σὺν ἐκείνῳ εἰς Καρχηδόνα ἐξετάσων τὰ κατὰ τούτου· λυθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, ἐπέστειλε τῷ Κελεστίνῳ ἡ σύνοδος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Καὶ πρῶτα μὲν ἠτιάσατο τὸν Φυυστινον, ὡς παραλόγως ἀντιποιηθέντα τοῦ Ἀπιαρίου· εἶτα ἐπήγαγεν, ὡς ἀπὸ ὁμολογίας τοῦ Ἀπιαρίου ἐλύθη ἡ ὑπόθεσις· καὶ ἐκέτευσε μὴ εὐχερῶς προσδέχεσθαι τὸν Κελεστίνον τοὺς λέγοντας κατὰ τῆς συνόδου, καὶ ἀφορισθέντας παρ' αὐτῆς. Προσέθεντο δὲ, ὡς οὐδὲ οἱ ἐν Νικαίᾳ Πατέρες ὄρισαν πέμπεσθαι παρὰ τοῦ πάπᾳ εἰς Ἀφρικὴν συνδιαγνώμονας, καὶ οὐδὲ εὐρίσκεται τοῦτο ἐν τοῖς πεμφθεῖσι παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΡΙΣΤ. Τοὺς παρ' ἡμῶν ἀκοινωνήτους, εἰς κοινωνίαν τὸ λοιπὸν μὴ θελήσητε παραδέξασθαι· ὑπερ καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὄρισται. Ἰδοὺ γὰρ καὶ Ἀπιάριος, δεχθεὶς παρὰ σοῦ, τῇ συνόδῳ ἀντέστη, καὶ ὕβριν ἐπήνεγκε, καὶ τέλος μετεστράφη, καὶ ἐκυτὸν ἤλεγξε, καταλήξας εἰς στεναγμούς.

Δεξάμενοι οἱ Πατέρες οὗτοι τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀναμφίβολά τε καὶ ἀληθέστατα, καὶ μὴ εὐρόντες ἐν τοῖς κανόσιν αὐτῆς ὀρισθῆναι τὸ παρὰ τοῦ πάπᾳ στέλλεσθαι ὑπηρέτας αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν γυμνάζεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἔγραψαν πρὸς τὸν Κελεστίνον τὸν πάπαν Ῥώμης, μηκέτι τοὺς παρ' αὐτῶν ἀφοριζομένους εὐχερῶς δῆ, καὶ καθὼς οὐ χρῆ, εἰς κοινωνίαν ἀποκαθίστασθαι, ἢ τὰς ἐκκλήτους δέχεσθαι τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, τῶν εἰς καθάρσιν παρ'

αὐτῶν καταδικασθέντων, καὶ πρεσβυτέρους ἰδίους στέλλειν, καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας δοκιμασίαν ἀνατιθέναι αὐτοῖς· ἀλλ' ἕκαστον τῶν καταδικασθέντων πρὸς τὰς συνόδους τῆς ἰδίας ἐπαρχίας ἐκκαλεῖσθαι, εἰ βούλεται, ἢ ἔτι μὴν πρὸς οἰκουμενικὴν σύνοδον· ἵνα μὴ κοσμικὸν τύπον τῆ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εἰσάγειν δόξῃ. Παρέστησαν δὲ τοῦτο τὸ ἐξ ἔργων αὐτῶν καὶ ὕβριν τὰς ἐκκλησίας ἐπάγον· τὴν γὰρ πρεσβύτερον Ἀπιάριον, ἐκ τῆς ἐν Σικκικρ ἐκκλησίας ἀποκινηθέντα δι' εὐλόγους αἰτίας, εἶτα αὐτῷ δὴ τῷ Κελεστίνῳ τῷ Ῥώμης προσελθόντα, καὶ παρ' αὐτοῦ δεχθέντα, καὶ μετὰ Φυστίνου τοῦ ἐπισκόπου σταλέντα εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἐπὶ τῷ ἀποδοθῆναι αὐτὸν αὐθις τῷ πρεσβυτέρῳ, κατεξετασθῆναι δὲ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν δὴ τῶν Θαραβρακηνῶν κατ' αὐτοῦ ἐπενεχθέντα ἐγκλήματα, ἀναίσχυντότερον τοῦτον, τὸ σπουδαίως, καὶ ὡς οὐκ ἔδει, εἰς κοινωσίαν παραδεχθῆναι κατέστησε, καὶ τῇ συνόδῳ ὕβρεις ἐπάγοντα, ὡς μὴ δεχόμενον παρ' αὐτῆς, διὰ τὸ τοὺς κατηγοροῦς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἴστασθαι, καὶ ἀπελέγχειν αὐτὸν, καὶ μετὰ πολλὰς ἀντιλογίας καὶ ἀναίσχυντους ἀρνήσεις στενοχωρηθέντα, ὑπὸ τε τῶν ἐλέγχων, καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, δημοσίᾳ ὁμολογήσαντα τὰ κατ' αὐτοῦ προτεθέντα ἐγκλήματα, καὶ εἰς στεναγμοὺς μεταστραφέντα καὶ δάκρυα.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΓΑΔΙΟΥ,

Ἐκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρων.

Ἐπὶ ὑπατείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων βασιλέων ἡλῶν, Φλαβίου Ἀρκαδίου, αὐγούστου τῷ τρίτῳ, καὶ Ὀνωρίου τῷ δευτέρῳ, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, καθοθέντων τῶν ἀγιωτάτων ἐπισκόπων, Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας, Ἑλλαδίου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γελασίου Καισαρείας Παλαιστίνης, Γρηγορίου Νύσσης, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Παύλου Ἡρακλείας, Ἀραβιανοῦ Ἀγκύρας, Ἄμμωνος Ἀδριανουπόλεως, Φαλερίου Ταρσοῦ, Λουκίου Ἰεραπόλεως, Ἐλπιδίου Λαοδικείας, Παύλου Ἀλεξανδρῶν, Διοσκόρου Ἐρμουπόλεως, Προβατίου Βερονίκης, Θεοδώρου Μοφουστίας, Βίζου Σελευκείας, Ἐπαγάθου Μικρικανουπόλεως, Γεροντίου Κλαυδιανουπόλεως, καὶ ἐτέρων διαφόρων ἐπισκόπων, καὶ παντὸς τοῦ ἱερατείου, Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· Τῆς ἀγίας ταύτης συνόδου κατὰ Θεοῦ χάριν πάλιν ἐν τῷ ἀγίῳ τόπῳ τούτῳ συνειλεγμένης, εἰ δοκιμάζει ἡ αὐτὴ τῶν ἀγίων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ἐπειδὴ καὶ ἐστῶτα ὁρῶ τοὺς διαφορομένους πρὸς ἑαυτοὺς περὶ τῆς τῶν Βοστρηνῶν ἐπισκοπῆς, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βαγάδιον καὶ Ἀγάπιον, τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐνάρξασθαι δικαίων. Καὶ μετὰ τὸ πραχθῆναι τινα παρ' αὐτοῖς χάριν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, καὶ ἐμφανισθῆναι καθαιρέσιν τοῦ ρηθέντος Βαγαδίου γενομένην ὑπὸ δύο καὶ μόνων ἐπισκόπων τῶν καὶ τετελευτηκότων ἤδη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτῆς συνόδου,

Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· Οὐ τῆς παρούσης ἕνεκα δίκης, ἀλλὰ τοῦ ἐφεξῆς βίου παντὸς δεδοικῶς, τοῦτο ἀξιῶ τὴν ἀγίαν σύνοδον διαλαλῆσαι, ἔξεστι γενέσθαι καθαιρέσιν παρὰ δύο ἐπισκόπων, ἢ οὐ; καὶ κατὰ ἀπόντος μητροπολίτου ἔξεστιν, ἢ οὐ; Οὐδὲν πρόκριμα πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν· δέδοικα δὲ μὴ ἐκ τῶν ὑπομνη-

μάτων τούτων τινές λαβόμενοι ἐξουσίας, τοιαῦτα τολμήσωσιν· ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς ἀποκρίνασθαι. Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· Ἐπαινετῶς εἰσηγήσατο ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀραβιανός· οὐ μὴν δυναμένης δίκης ἐξομοιοῦσθαι, τὸ παρελθὸν μὴ κατακρίναντες, τὸ ἐξῆς ἀσφαλίσωμεθα. Ἀραβιανός ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· Τὸ παρελθὸν ἢ τῶν μακαρίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ σύνοδος κατακρίνει, ἢ κελεύουσα μὴ ἐλάττους εἶναι τριῶν τοὺς χειροτονοῦντας, μηδὲ ἀπόντος τοῦ μητροπολίτου· τοῦ δὲ μέλλοντος ἐνεκεν δεδοικῶς ἐγὼ, τὴν ἐρώτησιν ἐποιησάμην. Ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς σαφῶς διαλαλῆσαι, καὶ μήτε ἠρτημένως, μήτε ἀμφιβόλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι (1) ὑπὸ δύο ἀνθρώπων μήτε χειροτονεῖσθαι, μήτε καθαιρεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀκολουθῶς τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ. Καὶ μεθ' ἕτερα, Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπεν· Ἐπὶ τῶν ἀπελθόντων οὐ δυνατόν ψῆφον ἐκφέρειν ἀγανακτήσεως, ἐπειδὴπερ μὴ παρόντες κατεκρίθησαν· εἰ μέντοι γε περὶ τῶν μελλόντων διασκοπεῖη τις τῶν ὀφειλόντων καθαιρεῖσθαι(2), φαίνεται μοι μὴ μόνον τρεῖς παρεῖναι προσήκειν, ἀλλ' εἰ δυνατόν, τοὺς πάντας ἐπαρχεώτας, ἵνα τῇ τῶν πολλῶν ψήφῳ ἀκριβεστέρα ἢ κατάκρισις τοῦ ἀξίου τῆς καθαιρέσεως δεικνύηται παρόντος καὶ κρινομένου. Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· Νομίμων εἰσηγήσεων καὶ δογμάτων πρυτανευομένων, ἀκόλουθον οὐ διὰ προσώπων τινὰς αἰτίας τὰ τοιαῦτα δογματίζεσθαι. Τοιγαροῦν καθάπερ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ἀραβιανός εἰσηγήσατο, τὰ μέλλοντα ἀσφαλίσασθαι βουλόμενος, ἀκολουθῶς καὶ φιλανθρώπως ἢ τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφίλου ψῆφος διωρίσατο, μὴ χρῆναι (3) πρὸς τὸ ἐξῆς, μηδὲ παρὰ τριῶν, μήτοι γε παρὰ δύο, τὸν ὑπεύθυνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι· ἀλλὰ γὰρ πλείονος συνόδου ψήφῳ καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ οἱ ἀποσολικοὶ

(1) Καν. Α'. ἐν Π. ἕως, συνόδῳ. — (2) Ε. — καθαιρεῖν Χ. Γρ. — (3) Καν. Β'. ἐν Π.

κανόνες διωρίσαντο. Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν·
 Ἄπερ κατέθεντο οἱ περὶ τὸν ἀγιώτατον καὶ δσιώτατον ἐπίσκοπον
 Νεκτάριον, καὶ τὸν ἀγιώτατον καὶ δσιώτατον ἐπίσκοπον
 Θεόφιλον δῆλα· καὶ στέργομεν πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοί.

ΖΩΝΑΡ. Ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐζητεῖτο περὶ τῆς τῶν Βόστριων ἐπι-
 σκοπῆς, δύο ταύτης ἀντεχομένων, Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου· ἦν μὲν
 γὰρ πρῶτην ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ ὁ Βαγάδιος, διὰ δέ τινος αἰτίας
 παρ' ἐπισκόπων δύο καθαιρεθέντος αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀπόντος, ὁ
 Ἀγάπιος κεχειροτόνητο εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπισκοπὴν· ἤτιατο δὲ
 τὴν καθίρεσιν ὁ Βαγάδιος. Προτεθείσης οὖν εἰς τὸ μέσον τῆς
 συνόδου τῆς ὑποθέσεως, Ἀραβιανὸς Ἀγκύρας εἶπεν, ὅτι οὐ διὰ
 τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἐρωτῶ, ἀλλὰ δεδοικῶς περὶ τῶν ἐξῆς,
 ἵνα μὴ ἐν πάσῃ τοιαύτῃ ὑποθέσει κρατήσῃ ὡς κανὼν τὸ γενό-
 μενον· καὶ ἀξιῶ τὴν σύνοδον εἰπεῖν, εἰ ἔξεστι καθίρεσιν γενέ-
 σθαι παρὰ δύο ἐπισκόπων, καὶ τὴν ψῆφον ταύτην(1) κατ'ἀπόντος
 δοθῆναι· φοβοῦμαι γάρ, φησι, μὴ τινες τὰ ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ
 εὑρίσκοντες ὑπομνήματα, τοιαῦτα τολμῶσι. Πρὸς οὖν τὴν ἐρώ-
 τησιν ταύτην* ὁ Νεκτάριος ἔφη, ὅτι, εἰ μὴ τὸ παρελθόν, ἦτοι τὸ
 γεγονός κατακρίνομεν καὶ ἀνατρέψομεν, τὸ ἐξῆς, τὸ μέλλον δη-
 λονότι οὐκ ἀσφαλίσόμεθα. Ὁ δὲ(2) Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἀπεκρί-
 νατο, ὅτι, ἐπεὶ οἱ τὸν Βαγάδιον καθαιρήσαντες δύο ἐπίσκοποι ἤδη
 τεθνήκασι, κατ'ἐκείνων ψηφίζεσθαι ὡς μὴ καλῶς ποιησάντων οὐ χρῆ,
 ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς αἰτιαθῶμεν, ὡς μὴ παρόντας αὐτοὺς κατακρίναν-
 τες. Ὅπως δὲ τὸ μέλλον ἀσφαλίσώμεθα, ὥς μὴκέτι τοιαῦτα γίνε-
 σθαι, δοκεῖ μοι, φησὶν, ὅτι οὐ μόνον τρεῖς ἐνδέχεται παρεῖναι ἐπι-
 σκόπους ἐπὶ καθαιρέσει ἐπισκόπου, ἀλλ' εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς πάν-
 τας ἐπαρχεώτας, ἤγουν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόπους, ἐν
 ἧ καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ καθαιρουμένου διάκειται, ἵνα, πολλῶν ὄντων
 τῶν κρινόντων καὶ ἀποφαινομένων, παρόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ αἰτιω-
 μένου, ἀκριδές ἐρα ἢ κατακρίνουσα ψῆφος τὸν καθαιρούμενον γίνηται.
 Τῇ γοῦν γνώμῃ ταύτῃ καὶ ὁ Νεκτάριος, καὶ ὁ Φλαβιανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ

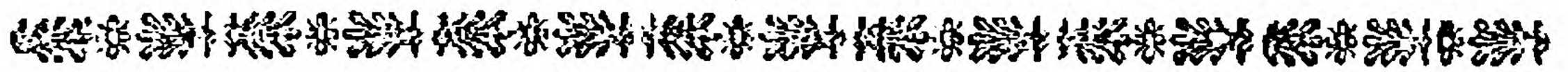
(1) X. Tr. — τοιαύτην K. Βευερ. — (2) X. Tr. — τὰ ἐντὸς τῶν* οὐ κεῖται
 παρὰ Βευερ.

τῆς συνόδου ἠρέσθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ Πατέρες οὗτοι διετάξαντο. Ὁ δὲ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, μεταγενεστέρως οὔσης παρὰ ταύτην τὴν ἐπὶ Νεκταρίου συναθροισθεῖσαν, (αὕτη μὲν γὰρ ἐπὶ Ἀρκαδίου συνέστη, ἡ δ' ἐν Καρθαγένῃ, Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ βασιλεύοντος,) Ἐπισκόπου, φησὶν, ἐν ἐγκλήματι κατηγορουμένου, δώδεκα ἐπισκόπους δικάζειν, εἰ μὴ διὰ πολλὴν ἀνάγκην πλείονας συνελθεῖν δυνατόν. Ἀναγνωστέον οὖν τὸν εἰρημένον κανόνα, καὶ τὰ ἐπ' ἐξηγήσει αὐτοῦ γεγραμμένα.

ΒΛΑΣ. Τοῦ ἐπισκόπου Βόστρων Βαγαδίου καθαιρεθέντος παρὰ δύο ἐπισκόπων καὶ μονομερῶς, λόγος ἐγένετο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου περὶ τοῦ, εἰ καλῶς γέγονεν ἡ τοιαύτη καθάρισις, ἀντιποιουμένου τοῦ ψηφισθέντος Ἀγαπίου ὑπὲρ τῆς κρίσεως· καὶ διεγνώσθη ἀκανόνιστον εἶναι τὴν καθάρισιν, ὡς μὴ ὀφειλόντων δύο ἀλλὰ πολλῶν τηρεῖν τὰ κατὰ τῶν ἐπισκόπων λεγόμενα. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ τοιαύτη διάγνωσις οὐκ ἔχει τὸ ἐνεργὸν σήμερον. Ἀπὸ γὰρ τοῦ ιβ'. κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, μεταγενεστέρως οὔσης κατὰ πολὺ, τὰ κατὰ τῶν ἐπισκόπων ἐγκληματικὰ δικαστήρια παρὰ δώδεκα ἐπισκόπων γυμνάζονται· καὶ ἀνάγνωθι τὸν τοιοῦτον κανόνα. Γίνωσκε δὲ, ὅτι ἡ μὲν σύνοδος αὕτη ἐπὶ Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως γέγονεν· ἡ δὲ ἐν Καρχηδόνι, βασιλεύοντος Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

ΛΡΙΣΤ. Μὴ χρῆναι πρὸς τὸ ἐξῆς, μήτε παρὰ δύο, μήτε παρὰ τριῶν τὴν ὑπεύθυνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ πλείονος συνόδου ψήφῳ, καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο.

Ἐπειδὴ περ εὔρεν ἡ σύνοδος αὕτη τὸν ἐπίσκοπον Βόστρης Βαγαδίον ὑπὸ δύο ἐπισκόπων καθαιρεθέντα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἀγάπιον χειροτονηθέντα, δειλιάσασα μὴ ποτε καὶ εἰς τὸ μετέπειτα τοῦτο γένηται, τὸ μέλλον ἐξησφάλισατο, καὶ προσέταξε, τὸν κατηγορούμενον ἐπίσκοπον ἐπ' ἐγκλήμασι, καὶ συναυνόμενον εἰς καθάρισιν, μὴ παρὰ δύο ἢ παρὰ τριῶν ἐπισκόπων κρίνεσθαι, ἀλλὰ πάντων, εἰ δυνατόν, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ἢ καὶ παρὰ τῶν πλείονων, ὥστε μὴ ἐλάττους αὐτοῦ τῶν δώδεκα εἶναι, καθὼς ὁ ιβ'. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου διαλαμβάνει.

ΠΙΝΑΞ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ

ΛΙΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΤΟΜΩ

ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ,

ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΑΥΤΩΝ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΧΙΔΟΝΙ ΕΠΙ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. **Ο**ΤΙ οἱ παρὰ αἰρετικοῖς βεβαπτισμένοι, προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζονται. — Ἀπ. μς'. μζ'. ξή. τῆς Β'. ζ'. τῆς ς'. ζέ. Λαοδ. μή. Σελ. 2
Γινώμαι τῶν ἐπισκόπων τῆς συνόδου. 7

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΝ ΑΓΚΥΡΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. Περὶ πρεσβυτέρων ἐκπτώσεως ἐν διωγμῶ. — Ἀπ. ξβ'. τῆς Α'. ι. ιά. Ἀγκύρ. β'. ς'. ιε'. Πέτρου γ'. ι. Βασιλ. μέ. ογ'. πά. τῆς ς'. ρβ'. Νύσσ. ε'. Ἀθαν. ἐπισ. πρὸς Ρουφινιανόν. Θεοφ. ε'. 21
- Β'. Περὶ διακόνων ἐκπτώσεως. — Ἀγκύρ. α. καὶ οἱ αὐτοὶ Κανόνες. 22
- Γ'. Περὶ ιδιωτῶν δυναστικῶς μιαιοφαγησάντων. — Πέτρου ιδ'. 24
- Δ'. Ἐπιτίμιον τῶν μιαιοφαγησάντων ἐν εἰδωλικοῖς οὐ μετὰ λύπης. — Τῆς Α. ιδ'. Πέτρου α. ε'. Ἀγκύρ. ζ'. ή. 28
- Ε'. Ἐπιτίμιον τῶν μετὰ λύπης εἰδωλοθύτων γευσασμένων. — τῆς Α'. ιά. 31
- ς'. Περὶ τῶν ἀπειλῆ μόνῃ θουσάντων. — Ἀπ. ξβ'. τῆς Α'. ιά. 33
- Ζ'. Περὶ τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἐθνικῇ ἐορτῇ. — Τῆς Α'. ιά. 35
- Η'. Περὶ τῶν πολλάκις ἐκ βίας θουσάντων. — Τῆς Α'. ιά. Ἀγκ. δ'. ε. ζ'. Πέτρου α. ε'. 37

- Θ'. Περὶ τῶν καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο ἀναγκασάντων Χριστιανῶν.
— Τῆς Α'. ιδ'. Γρηγορ. Θαυμ. ή. Σελ. 38
- Γ'. Περὶ τῶν πρὸ τῆς χειροτονίας διαμαρτυραμένων διακόνων,
ὅτι βούλονται γαμῆσαι. — Ἀπ. κς'. τῆς Δ'. ιδ'. τῆς ς'.
ς'. Καρθ. ις'. κέ. (ιβ'. λγ'.) 39
- ΙΑ'. Μνηστευθεῖσα κόρη, καὶ παρ' ἄλλου ἀρπαγεῖσα, ἀποκαθί-
σταται τῷ μνηστῆρι. — Τῆς Δ'. κζ'. τῆς ς'. ιβ'. Βασιλ.
κβ'. λ'. λή. μβ'. νγ'. 41
- ΙΒ'. Ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος εἰδῶλοις οὐσας κληροῦται μετὰ
τὸ βάπτισμα. — Βασιλ. κ'. 43
- ΙΓ'. Χωρεπίσκοποι οὐ χειροτονοῦσι πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους,
χωρὶς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου. — Τῆς Α'. ή.
Νεοκαισ. ιδ'. Ἀντιοχ. ή. ι. Βασιλ. πθ'. 46
- ΙΔ'. Περὶ πρεσβυτέρων ἀπεχομένων κρεῶν. — Ἀπ. νά. νγ'. Βασιλ.
πς'. 48
- ΙΕ'. Ὅτι ἡ πώλησις ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ ὄντος ἐπι-
σκόπου, ἀνακαλεῖται, εἰ κρίνοι ὁ ἐπίσκοπος. Ἀπ. λή. μά. 50
- Ις'. Ἐπιτίμιον τῶν ἀλογευσασμένων. — Νύσσ. δ'. Βασιλ. ζ'.
ξγ'. 53
- ΙΖ'. Τοὺς ἀλογευσασμένους καὶ λεπροὺς τίσι συνευκτέον. Ἀγκύρ.
ις'. Νύσσ. δ'. Βασιλ. ζ'. ξγ'. 56
- ΙΗ'. Περὶ τῶν μὴ δεχθέντων, ἐν ᾗ προεχειρίσθησαν ἐπισκοπῆ.
— Ἀπ. λέ. λς'. τῆς ς'. λζ'. Ἀντιοχ. ιή. 58
- ΙΘ'. Ἐπιτίμιον τῶν ἐπαγγειλαμένων παρθενίαν, καὶ ἀθετησάν-
των. — Τῆς Α'. γ'. τῆς Δ'. ις'. τῆς ς'. έ. μδ'. 60
- Κ'. Περὶ μοιχῶν ποινηλασίας. — Ἀπ. μή. τῆς ς'. πζ'. 62
- ΚΑ'. Περὶ πορνεουσῶν, καὶ ἀποκτεινουσῶν τὰ οἰκεῖα βρέφη. —
Τῆς ς'. ιά. Βασιλ. β'. ή. 63
- ΚΒ'. Ἐπιτίμιον τῶν ἐκουσίων φονέων. — Ἀπ. ξέ. Ἀγκύρ. κά.
κγ'. Βασιλ. β'. ή. ιά. ιγ'. μγ'. νδ'. νέ. νς'. νζ'. Νύσσ. έ.
Ἀθαν. πρὸς Ἀμμοῦν. 65
- ΚΓ'. Ἐπιτίμιον τῶν ἀκουσίων φονέων. — Ἀγκύρ. κβ'. καὶ οἱ
αὐτοὶ Κανόνες. 65

- ΚΔ'. Περὶ τῶν ἐπιτηδεύοντων, καὶ τῶν δεχομένων τὰς μαντεί-
ας. — Τῆς ς'. ξά. Βασιλ. ξέ. πγ'. Λαοδ. λς'. Νύσσ. γ'. 66
- ΚΕ'. Περὶ παιδείας τῶν συνειδῶτων παρθένων διαφθοαρεῖσαν.
— Βασιλ. οά. οή. Νηστευτοῦ κδ'. 68
- ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.
- Α'. Περὶ πρεσβυτέρων γημάντων, ἢ πορνευσάντων. — Ἀπ.
κέ. τῆς Α'. θ'. Νεοκαισ. θ'. 70
- Β'. Περὶ γυναικὸς δυσὶν ἀδελφοῖς γαμηθείσης. — Ἀπ. ιβ'.
οή. 71
- Γ'. Περὶ ἐπιτιμίας τῶν πολυγάμων. — Βασιλ. δ'. 74
- Δ'. Περὶ ἐπιθυμίας μὴ εἰς ἔργον ἀχθείσης. — Βασ. ό. Νηστευ-
τοῦ. β'. γ'. δ'. 75
- Ε'. Περὶ κατηχομένου ἀμαρτήσαντος. — Τῆς Α'. ιδ'. Βασιλ.
κ'. Τιμοθ. ς'. Κυρίλλ. έ. 77
- ς'. Περὶ κυοφορούσης, ὅτι ὅτε θέλει βαπτίζεται. 79
- Ζ'. Περὶ πρεσβυτέρων ὥστε μὴ ἐστιασθαι εἰς γάμον διγαμούν-
των. 80
- Η'. Οὐ τινος ἡ γυνὴ ἐφωράθη μοιχευθεῖσα, οὐ κληροῦται. 82
- Θ'. Περὶ τῶν σωματικῶς πρὸ τῆς χειροτονίας ἡμαρτηκότων
πρεσβυτέρων. — Ἀπ. κέ. τῆς Α'. θ'. τῆς ς'. δ'. κά. Καρθ.
ιβ'. (κζ'.) Νεοκαισ. ά. ή. ι. Βασιλ. γ'. ιζ'. λβ'. νά. 84
- Γ'. Περὶ τῶν ὡσαύτως ἡμαρτηκότων διακόνων. — Νεοκ. β'.
καὶ οἱ αὐτοὶ Κανόνες. 87
- ΙΑ'. Περὶ τοῦ, μὴ χειροτονεῖσθαι τινὰ πρεσβύτερον πρὸ ἐτῶν λ'.
— Τῆς ς'. ιδ'. ιέ. 88
- ΙΒ'. Περὶ τῶν ἐν ἀρρώστια βαπτισθέντων, ὅτι οὐ χειροτονοῦν-
ται. — Ἀπ. π'. τῆς Α'. β'. Κυρίλλ. δ'. 88
- ΙΓ'. Περὶ χωρικῶν πρεσβυτέρων. — Τῆς Δ'. ς'. 90
- ΙΔ'. Ὅτι οἱ χωρεπίσκοποι εἰς τύπον εἰσὶ τῶν Ο'. — Τῆς Α'. ή.
Ἀντιοχ. ή. ι. Ἀγκύρ. ιγ'. 92
- ΙΕ'. Περὶ τοῦ, ἐπτὰ διακόνους τάττεσθαι ἐν ἐκάστη πόλει. —
Τῆς ς'. ις'. 94

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΓΑΓΓΡΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. Περὶ ἀρχῆς τῆς εἰς τοὺς τὸν γάμον βδελυσσομένων. —
 Ἄπ. ε. νά. τῆς ς'. ιγ'. Γάγγρ. δ'. θ'. ιδ'. Σελ. 100
- Β'. Περὶ ἀρχῆς τῆς εἰς τοὺς κατακρίνοντας τοὺς ἐσθίοντας κρέα.
 — Ἄπ. νά. ξγ'. τῆς ς'. ξζ'. Ἀγκύρ. ιδ'. Βασιλ. πς'. 101
- Γ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἀφιστῶντας τῶν οἰκείων δεσποτῶν τοὺς
 δούλους. — Ἄπ. πβ'. τῆς Δ'. δ'. τῆς ς'. πέ. Καρθ. νέ.
 (ξδ'.) Βασιλ. μ'. μβ'. 102
- Δ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς διακρινομένους μεταλαβεῖν παρὰ ἐγγάμων
 πρεσβυτέρων. — Ἄπ. ε. τῆς ς'. ιγ'. μή. Καρθ. δ'. ιή. (κέ.) 103
- Ε'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς καταφρονοῦντας τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνά-
 ξειος. — Τῆς ς'. π'. Γάγγρ. κ'. κά. Σαρδ. ιά. ιβ'. 104
- ς'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἀπὸ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ἐκκλησιάζον-
 τας. — Ἄπ. λά. τῆς Δ'. ιή. τῆς ς'. λά. λδ'. τῆς ΔΒ'. ιβ'.
 ιγ'. ιδ'. ιέ. Ἀντιοχ. ε. Καρθ. ι. ιά. νγ'. (ξβ'.) 104
- Ζ'. Περὶ τοῦ μόνον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας διδόναι τὰς προσφο-
 ράς. — Ἄπ. λή. 105
- Η'. Περὶ τοῦ αὐτοῦ. — Ἄπ. λή. 106
- Θ'. Περὶ ἀρχῆς τῆς εἰς τοὺς παρθενεύοντας διὰ τὸ τὸν γάμον
 βδελύττεσθαι. — Ἄπ. ε. νά. 106
- Ι'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς τὰ παρθενεύοντας καὶ κατεπαιρομένους τῶν
 γεγαμηκότων. 106
- ΙΑ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς τὰ κατὰ Χριστὸν συμπόσια ἐξευτελίζον-
 τας. — τῆς ς'. οδ'. Λαοδ. κζ'. Καρθ. μβ'. (μβ'.) 107
- ΙΒ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς περιβολαίω μὲν χρωμένους, καταφρονοῦν-
 τας δὲ τῶν βήρους φορούντων. — Τῆς ς'. κζ'. τῆς Ζ'. ις'. 108
- ΙΓ'. Περὶ τῆς εἰς γυναῖκας ἀνδρῶα φορούσας. — Τῆς ς'. ξβ'. 109
- ΙΔ'. Περὶ τῆς εἰς καταλιμπανούσας τοὺς οἰκείους ἀνδρας, διὰ τὸ
 βδελύττεσθαι τὸν γάμον. — Ἄπ. ε. νά. τῆς ς'. ιγ'. Γάγγρ.
 α. δ'. θ'. 110
- ΙΕ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς μὴ τρέφοντας, μηδὲ παιδεύοντας τὰ ἴδια
 τέκνα. — Καρθ. κζ' (λέ.) 110
- Ις'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἀμελοῦντας τῶν ἰδίων γονέων. 112
- ΙΖ'. Περὶ τῆς εἰς τὰς ἀποχειρούσας τὴν κόμην. 113.

- ΙΗ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς τὴν Κυριακὴν νηστεύοντα· — Ἄπ. ξζ'. 114
 ΙΘ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς τὰς νενομισμένας νηστείας λύοντα· —
 Ἄπ. ξθ'. 115
 Κ'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς τὰς μνήμας τῶν μαρτύρων ἐξουθενού-
 ντα· — Τῆς ς'. ὁ. Γάγγρ. ε. κά. Σαρδ. ιά. ιβ'. 117
 Κ.Λ'. Περὶ ἀπολογίας τῆς αὐτῆς συνόδου δι' οὗ ἐξέθετο Κανό-
 νας· — Ἄπ. νά. νγ'. τῆς ς'. κζ'. π'. τῆς Ζ'. ις'. Γάγγρ.
 ε. κ'. 117

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. Περὶ τῶν τοῖς Ἰουδαίοις τὸ Πάσχα συνεορταζόντων· —
 Ἄπ. ζ'. 123
 Β'. Περὶ τῶν καταφρονοῦντων τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ εὐχῆς, ἢ καὶ τῆς
 θείας εὐχαριστίας, τοῖς τε ἀκοινωνήτοις κοινωνούντων· —
 Ἄπ. θ'. ι. ιά. 125
 Γ'. Περὶ τῶν εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μεταβαινόντων κληρικῶν, καὶ
 τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων· — Ἄπ. ιέ. ις'. τῆς Α'. ις'.
 τῆς Δ'. ε. 129
 Δ'. Περὶ ἱερατικῶν καθαιρεθέντων, καὶ ἱεροπραγούντων· — Ἄπ.
 κή. Ἀντιοχ. ιβ'. ιέ. 132
 Ε'. Περὶ τῶν παρεκτὸς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου ἐκκλησιαζόν-
 των· — Ἄπ. λά. τῆς Δ'. ιή. τῆς ς'. λά. λδ'. τῆς ΑΒ'.
 ιγ'. ιδ'. ιέ. Γάγγρ. ς'. Καρθ. ι. ιά. 136
 ς'. Περὶ τοῦ, μὴ δεκτέον εἶναι παρ' ἄλλου τὸν ἀφωρισμένον· —
 Ἄπ. ιβ'. ιγ'. λβ'. 138
 Ζ'. Περὶ τοῦ, μὴ δεκτέον εἶναι κληρικὸν χωρὶς εἰρηνικῶν γραμ-
 μάτων· — Ἄπ. ιβ'. ιέ. Καρθ. μζ'. (νέ.) 138
 Η'. Περὶ χωρεπισκόπων, ὅτι διδοῦσιν εἰρηνικὰ γράμματα· —
 Ἄπ. ιβ'. τῆς Α'. ή. 139
 Θ'. Περὶ τοῦ, εἰδέναί προεστῶτα τοὺς ἐπισκόπους τὸν μητρο-
 πολίτην· — Ἄπ. λδ'. 140
 Ι'. Ὅτι οἱ χωρεπίσκοποι καθιστῶσιν ὑποδιακόνους, ἀναγνώστους,
 καὶ ἐφορκιστάς, οὐχὶ δὲ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, δίχα
 γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως· — τῆς Α'. ή. Ἀγκύρ.
 ιγ'. 144

- ΙΑ'. Περὶ ἐπισκόπου, ἢ κληρικοῦ, ὅτι χωρὶς τῆς τοῦ προέδρου γνώμης οὐ δέον εἰς βασιλέα ἀπέρχεσθαι. — Σαρδ. ζ'. ἡ. θ'. κ'. Καρθ. ρς'. (ριζ'.) Σελ. 144
- ΙΒ'. Περὶ τῶν αὐτῶν καθαιρεθέντων, ὥστε μὴ ἐκκαλεῖσθαι εἰς βασιλέα, ἀλλ' εἰς μείζονα σύνοδον. — Τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. ιζ'. Καρθ. ρδ'. (ριέ.) 146
- ΙΓ'. Περὶ τοῦ, μὴ ὑπερόρια χειροτονίας γίνεσθαι. — Ἄπ. λέ. τῆς Β'. β'. τῆς Γ'. ἡ. τῆς ς'. κ'. Ἄντιοχ. κβ'. Σαρδ. γ'. ια. ιβ'. 150
- ΙΔ'. Περὶ κρινομένου ἐπισκόπου ἐπὶ ἐγκλήμασι, καὶ πῶς λύεται ἡ μεταξὺ τῶν δικαζόντων αὐτὸν διχοψηφία; — Ἄπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. ιζ'. 152
- ΙΕ'. Πότε ἢ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀπόφασις οὐκ ἀνακρίνεται; — Ἄπ. κη. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. ιζ'. Σαρδ. δ'. Ἄντ. δ'. 153
- Ις'. Περὶ ἐπισκόπου ἐπιπίπτοντος ἐπὶ σχολάζουσιν ἐκκλησίαν. — Ἄπ. ιδ'. 154
- ΙΖ'. Ὁ μὴ δεχόμενος τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν ἐπίσκοπος, ἀκοινώνητος. — Ἄπ. λς'. 158
- ΙΗ'. Περὶ ἐπισκόπου ἐμποδιοθέντος τῆς ἑαυτοῦ παροικίας οὐ δι' οἰκείαν αἰτίαν. — Ἄπ. λς'. 159
- ΙΘ'. Ὅτι ἐπίσκοπος οὐ χειροτονεῖται χωρὶς τῆς τοῦ μητροπολίτου παρουσίας. — Ἄπ. α. τῆς Δ'. ς'. τῆς Ζ'. γ'. Καρθ. μθ'. ν'. (νη. νθ'.) 160
- Κ'. Ὅτι σύνοδον ἔδοξε γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ. — Ἄπ. λζ'. τῆς Δ'. ε. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ἡ. τῆς Ζ'. ς'. Λαοδ. μ'. Καρθ. ιη. νά. νβ'. ογ'. ος'. οζ'. ιε. (κς'. ζ'. ξά. πά. πδ'. πέ. ρδ'.) 162
- ΚΑ'. Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος εἰς ἄλλην παροικίαν οὐ μεθίσταται. — Ἄπ. ιδ'. τῆς Α'. ιε. τῆς Δ'. ε. Σαρδ. α. β'. Καρθ. μη. (νζ'.) 164
- ΚΒ'. Περὶ τοῦ, μὴ χειροτονεῖν τὸν ἐπίσκοπον ὑπερόρια. — Ἄπ. λέ. τῆς Β'. ιβ'. τῆς Γ'. ἡ. τῆς ς'. κ'. Ἄντιοχ. ιγ'. 164
- ΚΓ'. Ὅτι οὐκ ἔξεστι τῷ ἐπισκόπῳ καθιστᾶν ἑαυτῷ διάδοχον. — Ἄπ. ος'. 165
- ΚΔ'. Ὅστε παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ κεῖσθαι τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγ-

μικτα, διακρινόμενα τῶν τοῦ ἐπισκόπου. — Ἀπ. λή. μ'.
μ.ά. Σελ. 166

ΚΒ'. Ὅτι τοῖς δεομένοις, μεταδιδόναι ὀφείλει ὁ ἐπίσκοπος τῶν
τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, μεταλαμβάνων καὶ αὐτός, εἴ γε
δέοιτο, ἀνευ βλάβης τῆς ἐκκλησίας. — Ἀπ. λή. μ.ά. 168.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Α'. Ἐπιτίμιον τῶν δευτερογαμούντων. — Τῆς Α'. ιβ'. Βασιλ.
δ'. 171

Β'. Ὅτι οἱ ἁμαρτήσαντες, ἐξομολογούμενοι καὶ μετανοοῦντες,
προσάγονται τῇ κοινῶν. — Τῆς Α'. ιβ'. 173.

Γ'. Ὅτι οἱ νεοφώτιστοι οὐ χειροτονοῦνται. — Ἀπ. π'. τῆς Α'.
ε'. τῆς ΑΒ'. ιζ'. Σαρδ. ι. Νεοκ. ιβ'. Κυρίλλ. δ'. 174.

Δ'. Ὅτι ἱερατικὸς οὐ τοκίζει. — Ἀπ. μδ'. τῆς Α'. ιζ'. τῆς ς'.
ι. ε. Καρθ. ε. ις'. (ε. κ'.) Βασιλ. ιδ'. 174.

Ε'. Περὶ τοῦ μὴ ψηφίζεσθαι τοὺς χειροτονησομένους ἐνώπιον
ἀκρωμένων. — Ἀπ. λ'. τῆς Α'. δ'. τῆς Ζ'. γ'. Θεοφ. ζ'. 175.

ς'. Αἵρετικοὶ εἰς τὸν ναὸν μὴ εἰσερχέσθωσαν. — Ἀπ. ι. μ.ε. ξδ'.
Λαοδ. θ'. λβ'. λγ'. λδ'. Τιμοθ. θ'. 176

Ζ'. Οἱ αἵρετικοὶ οὐ προσδέχονται πρὸ τοῦ ἀναθεματίσαι πᾶσαν
αἵρεσιν. — Ἀπ. μς'. μζ'. ξή. τῆς Α'. ή. ιθ'. τῆς Β'. ζ'.
τῆς ς'. ιε. Λαοδ. ή. 176

Η'. Ὅτι οἱ φρύγες λεγόμενοι αἵρετικοί, προσερχόμενοι τῇ ἐκ-
κλησίᾳ, βαπτίζονται. — Ἀπ. μς'. μζ'. ξή. τῆς Α'. ή. ιθ'.
τῆς Β'. ζ'. τῆς ς'. ιε. Λαοδ. ζ'. 178

Θ'. Ὅτι οὐκ ἐπιτρέπεται τοῖς πιστοῖς εἰσιέναι εἰς τὰ κοιμητή-
ρια ἢ τὰ μαρτύρια τῶν αἵρετικῶν εὐχῆς ἕνεκα. — Ἀπ.
μ.ε. 179.

Ι'. Ὅτι οὐ συναπτέον γάμους πρὸς αἵρετικούς. — Τῆς Δ'. ιδ'.
τῆς ς'. οβ'. Λαοδ. λά. Καρθ. κά. (κθ'.) 180

ΙΑ'. Προκαθήμεναι μὴ καθιστάσθωσαν ἐν ἐκκλησίαις. 181

ΙΒ'. Οἱ πῖσται καὶ πολιτεῖα δοκιμώτατοι καθιστάσθωσαν ἐπί-
σκοποι. — Ἀπ. ά. τῆς Α'. δ'. 182

ΙΓ'. Ὅτι ἄδεκτοι εἰς ἱερατεῖον οἱ ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἐκλεγόμενοι. —
Ἀπ. λ'. ξά. Λαοδ. ε. Καρθ. ν'. (νθ'.) 183

- ΙΑ'. Ὅτι οὐ διαπέμπονται τὰ ἅγια ἐν τῷ Πάσχα εἰς παροικίας. 183
- ΙΕ'. Μόνον οἱ κανονικοὶ ψάλλται ψάλλουσιν ἐπ' ἐκκλησίας. — Τῆς
ς'. λγ'. οέ. 184
- Ις'. Ὅτι ἐν σαββάτῳ ἀναγινωσκέσθωσαν τὰ Εὐαγγέλια καὶ ἕτεροι
Γραφαί. 185
- ΙΖ'. Ὅτι οὐκ ἐπισυναπτεόν τούς ψαλμοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — Τῆς
ς'. οέ. 176
- ΙΗ'. Περὶ τοῦ τὰς αὐτὰς εὐχὰς πάντοτε ἐπιτελεῖν. — Καρθ. ργ'.
(ριδ'.) 186
- ΙΘ'. Περὶ τάξεως τῶν εἰχῶν. — Τῆς Α'. ιδ'. 187
- Κ'. Ὅτι ὁ διάκονος οὐ καθίζεται ἀκέλευστος ἐνώπιον πρεσβυ-
τέρου. — Τῆς Α'. ιή. τῆς ς'. ζ'. Λαοδ. νς'. 189
- ΚΑ'. Ὑπηρετῆς οὐχ ἄπτεται τῶν ἱερῶν σκευῶν. — Λαοδ. μγ'. 190
- ΚΒ'. Καθήκοντα τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐκκλησίας. — Λαοδ. μγ'. 190
- ΚΓ'. Ψάλλται καὶ ἀναγνώσται οὐ φέρουσιν ὄραριον. — Τῆς ς'. λγ'.
οέ. τῆς Ζ'. ιδ'. 192
- ΚΔ'. Τοῖς κληρικοῖς καὶ ὑπηρεταῖς τῆς ἐκκλησίας ἀπαγορεύεται
ἡ εἰσοδος εἰς καπηλεῖα. — Ἄπ. μβ'. μγ'. νδ'. τῆς ς'. θ'. τῆς
Ζ'. κβ'. Καρθ. μ'. ξ'. (μγ'. ξθ'.) 192
- ΚΕ'. Ὁ ὑπηρετῆς οὐ δίδωσιν ἄρτον, οὐδ' εὐλογεῖ ποτήριον. 193
- Κς'. Ὁ μὴ παρ' ἐπισκόπου προαγόμενος οὐκ ἐφορκίζει. — Ἄν-
τιοχ. ι. 193
- ΚΖ'. Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς εἰς ἀγάπην καλουμένους μέρη αἶρειν. —
Τῆς ς'. οδ'. ος'. ιζ'. Γάγγρ. ιά. Λαοδ. κή. Καρθ. μβ'.
(μθ'.) 194
- ΚΗ'. Οὐ ποιητέον ἀγάπας ἐν ἐκκλησίαις. — Τῆς ς'. οδ'. ος'.
πή. ιζ'. Γάγγρ. ιά. Λαοδ. κζ'. Καρθ. μβ'. (μθ'.) 195
- ΚΘ'. Ὅτι οὐ χρὴ ἰουδαίζειν σχολάζοντας ἐν σαββάτῳ. 196
- Λ'. Ὅτι οὐκ ἔξεστι συλλοῦεσθαι γυναίξει. — Τῆς ς'. οζ'. 197
- ΛΑ'. Ὅτι οὐ χρὴ δίδοναι τέκνα ἐπὶ γάμῳ αἰρετικοῖς, ἀλλὰ λαμ-
βάνειν. — Τῆς Δ'. ιδ'. τῆς ς'. οβ'. Λαοδ. ι. Καρθ. κά.
(κθ'.) 198
- ΛΒ'. Ὅτι οὐ χρὴ λαμβάνειν εὐλογίας αἰρετικῶν. 198
- ΛΓ'. Οὔτε συνεύχεσθαι αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς. 198

- ΛΔ'. Τοῖς ἀπερχομένοις πρὸς ψευδομάρτυρας αἰρετικῶν ἔστω ἀνά-
θεμα. Σελ. 200
- ΛΕ'. Τῷ παρασυνάγοντι, καὶ ὀνομάζοντι ἀγγέλους, ἀνάθεμα. 201
- Λς'. Κληρικοὶ μετερχόμενοι μαγείας, ἢ ἐπαοιδᾶς, ἢ ἀστρολο-
γίαν, ἢ φυλακτήρια ποιοῦντες, ρίπτονται ἐκ τῆς ἐκκλη-
σίας. — Τῆς ς'. ξά. Ἀγκύρ. κδ'. Βασιλ. ζ'. ξέ. οβ'. πγ'.
Νύσσ. γ'. 203
- ΛΖ'. Ὅτι οὐκ ἔξεστι συνεορτάζειν Ἰουδαίους, ἢ αἰρετικοῖς. —
Ἄπ. ό. 206
- ΛΗ'. Οὐδὲ λαμβάνειν ἄζυμα παρ' αὐτῶν. — Ἄπ. ό. 206
- ΛΘ'. Οὐδὲ συνεορτάζειν ἢ κοινωνεῖν τοῖς ἔθνεσιν. — Ἄπ. οά. 206
- Μ'. Ἐπίσκοποι καλούμενοι εἰς σύνοδον, μὴ ἀπολιπέσθωσαν. —
Ἄπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Ἄντ.
κ'. Καρθ. ιή. ογ'. ος'. οζ'. ιέ. (κς'. πά. πδ'. πέ. ρδ'.) 207
- ΜΑ'. Κληρικὸς ἀνευ κελεύσεως ἐπισκόπου μὴ ὀδεύετω. 209
- ΜΒ'. Μηδ' ἀνευ κανονικῶν γραμμᾶτων. — Ἄπ. ιβ'. τῆς Δ'. ιγ'.
Ἄντιοχ. ζ'. ή. ιά. 210
- ΜΓ'. Τοὺς ὑπηρετάς οὐ δεῖ τὰς θύρας ἀφέντας προσεύχεσθαι. —
Λαοδ. κά. κβ'. 211
- ΜΔ'. Γυναῖκες μὴ εἰσερχέσθωσαν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ. — Νικηφ.
ιέ. 212
- ΜΕ'. Ὅτι οὐ δεῖ δέχεσθαι εἰς τὸ φῶτισμα μετὰ δύο ἐβδομάδας
τῆς Τεσσαρακοστῆς. — Τῆς ς'. οή. 212
- Μς'. Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν. — Τῆς
ς'. οή. 214
- ΜΖ'. Τοὺς δὲ ἐν νόσῳ φωτιζομένους, μετὰ τὸ ἀναρρῶσαι. 214
- ΜΗ'. Ὅτι οἱ βαπτιζόμενοι χροῦνται μύρῳ. — Καρχ. ἐπὶ Κυπρ. 215
- ΜΘ'. Ὅτι οὐ προσφέρεται ἄρτος ἐν Τεσσαρακοστῇ εἰ μὴ ἐν σαβ-
βάτῳ καὶ Κυριακῇ. — Τῆς ς'. νβ'. 216
- Ν'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἐβδομάδι τὴν
πέμπτην λύειν. — Τῆς ς'. κθ'. 217
- ΝΑ'. Ἐν Τεσσαρακοστῇ οὐ τελοῦνται μνήμαι μαρτύρων εἰ μὴ ἐν
σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ. 218
- ΝΒ'. Ἐν Τεσσαρακοστῇ γάμος ἢ γενέθλιος οὐκ ἐπιτελοῦνται. 219

- ΝΓ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν γάμοις βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι. — Τῆς Ζ'. κβ'. Σελ. 219
- ΝΔ'. Ἰσρατικοὶ ἢ κληρικοὶ οὐ παραμένουσι τοῖς γάμοις μετὰ τὸ τοὺς θυμελικοὺς εἰσελθεῖν. — Τῆς ς'. κδ'. 220
- ΝΕ'. Συμπόσια ἐκ συμβολῆς μὴ ἐπιτελεσθῶσαν. 221
- Νς'. Πρεσβύτερος πρὸ τοῦ ἐπισκόπου οὐκ εἰσέρχεται, οὐδὲ καθέζεται ἐν τῷ βήματι. — Τῆς Α'. ιη'. 221
- ΝΖ'. Ἐν ταῖς κώμαις οὐ καθίστανται ἐπίσκοποι ἀλλὰ περιοδεύ-
ται. — Ἄπ. λή. τῆς Α'. ή. Σαρδ. ς'. 222
- ΝΗ'. Προσφορά μὴ γινέσθω ἐν οἴκῳ οὐδὲ παρ' ἐπισκόπου. —
Τῆς ς'. λά. 224
- ΝΘ'. Ἰδιωτικοὶ ψαλμοὶ οὐ λέγονται ἐπ' ἐκκλησίας, ἀλλὰ μό-
νον τὰ κανονικά. — Ἄπ. πέ. Λαοδ. ε'. Καρθ. κδ'. (λβ'.) 225
- Ξ'. Ὅσα δεῖ τῶν τῆς Γραφῆς ἀναγινώσκεσθαι βιβλία. — Ἄπ. πέ.
Καρθ. κδ'. (λβ'.) 228

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΣΑΡΔΙΚῃ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. Ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν οὐ δεῖ ἐπίσκοπον μελίστασθαι. — Ἄπ.
ιδ'. τῆς Α'. ιε'. τῆς Δ'. ε'. Ἄντιοχ. ις'. κά. Σαρδ. β'. 228
- Β'. Ὁ δὲ τοιοῦτον πράξας, καὶ διαδεβαίουμενος ἀπὸ τοῦ πλη-
θους κεκομισθαι γράμματα, ἀκοινωνήτος. — Ἄπ. ιδ'. τῆς Α'.
ιε'. τῆς Δ'. ε'. Ἄντιοχ. ις'. κά. Σαρδ. α'. Καρθ. μή. (νζ'.) 231
- Γ'. Οὐδ' εἰς ἀλλοῦ ἐπαρχίαν ἀπίτω εἰ μὴ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου
προσκληθεὶς ὑπὸ δὲ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω-
σαν αἱ διαφοραὶ τῶν ἐριζόντων ἐπισκόπων. — Ἄπ. λέ. τῆς
Β'. β'. τῆς Γ'. ή. τῆς ς'. ή. Ἄντιοχ. ιγ'. κβ'. Σαρδ.
ιά. ιθ'. 233
- Δ'. Ὅτι ἐάν τις καθαιρεθεὶς ἐπίσκοπος ζητῆ πάλιν ἀπολογήσα-
σθαι, οὐ καθίσταται ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ, πρὶν ὁ Ῥώμης ὄρον
ἐξενέγκῃ. — τῆς ΑΒ'. ις'. Καρθ. πζ'. (ις'.) 238
- Ε'. Ἐπίσκοπος καθαιρεθεὶς, καὶ δεύτερον ἐκκαλεῖται πρὸς τὸν
Ῥώμης, εἴγε οὗτος κρίνοι δοκιμασθῆναι τὰ προκεκριμένα. 239
- ς'. Ἐνὸς ἐπισκόπου ἀπομείναντος ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ, καὶ ζητούν-
των τῶν λαῶν ἐπίσκοπον, μετὰ τὸ ματαίως αὐτὸν προσ-
κληθῆναι, καθίσταται ἕτερος διὰ τοῦ μητροπολίτου. —
Ἄπ. α'. τῆς Α'. δ'. Ἄντιοχ. ιθ'. Καρθ. ιγ'. μθ'. (νή.) 243

- Ζ'. Ἐπίσκοποι μὴ ἀπιέτωσαν εἰς τὸ στρατόπεδον εἰ μὴ προσκλη-
θεῖεν. — Ἄντιοχ. ιά. Σαρδ. ή. θ'. κ'. Καρθ. ρς'. (ριζ'.) Σελ. 248
- Η'. Πῶς ἐπιστέλλουσι πρὸς Βασιλέα οἱ ἐπίσκοποι; — Ἄντιοχ.
ιά. Σαρδ. ζ'. θ'. κ'. Καρθ. ρς'. (ριζ'.) 252
- Θ'. Ἢ πρὸς ἐπίσκοπον τῆς χώρας, ἐν ᾗ διάγει ὁ Βασιλεύς; — Ἄν-
τιοχ. ιά. Σαρδ. ζ'. ή. Καρθ. ρς'. (ριζ'.) 253
- Ι'. Ὅτι οὐ χειροτονεῖται ἐπίσκοπος πρὸ τοῦ διὰ τῶν κα-
τωτέρων βαθμῶν διελθεῖν. — Ἄπ. π'. τῆς Α'. β'. τῆς ΑΒ'.
ιζ'. Νεοκαισ. ιβ'. Λαοδ. γ'. Κυρίλλ. δ'. 256
- ΙΑ'. Ὁ εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν μεταβαίνων ἐπίσκοπος μὴ κατεπαι-
ρέσθω τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου, ἵνα μὴ ταραχῶς ἐμποιῆ,
μὴδ' ἀπολιμπανέσθω ἐπὶ πολὺ τῆς οικείας ἐκκλησίας. —
Ἄπ. λέ. νή. τῆς Γ'. ή. τῆς ς'. ιθ'. κ'. π'. τῆς ΑΒ'. ις'.
Καρθ. οά. οδ'. ος'. ρκά. ρκγ'. (οθ'. πβ'. πδ'. ρλά. ρλβ'.)
Γάγγρ. ε'. κ'. κά. Σαρδ. γ'. ιβ'. Νύσσα. ς'. Πέτρου ι. Ἄν-
τιοχ. ιγ'. κβ'. 259
- ΙΒ'. Ὁ τὰ ἐν ἀλλοτρῆς ἐπισκοπῇ κείμενα αὐτοῦ κτήματα ἐπι-
σκεπτόμενος ἐπίσκοπος, μὴ πλέον τριῶν Κυριακῶν αὐτόθι
διαμενέτω. — Ἄπ. νή. τῆς ς'. ιθ'. π'. τῆς ΑΒ'. ις'. Γάγγρ.
ε'. κ'. κά. Σαρδ. ιά. Καρθ. οά. οδ'. ος'. ρκά. ρκγ'. (οθ'. πβ'.
πδ'. ρλά. ρλβ'.) Νύσσα. ς'. Πέτρου ι. 262
- ΙΓ'. Ὅτι ὁ τῶν ἀκοινωνήτῳ κοινωνίαν παρέχων, ὑπεύθυνος. —
Ἄπ. ιθ'. λβ'. λγ'. τῆς Δ'. ιγ'. Ἄντιοχ. ς'. Ἄγ. Σοφ. α'. 266
- ΙΔ'. Ἐάν παρ' ὀξύχολου ἐπισκόπου ἐκβληθῆ κληρικός τις τῆς
ἐκκλησίας, ἀνακρινέσθω τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου,
ἢ, τούτου ἀπόντος, ὑπὸ τοῦ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας. —
Ἄπ. ιθ'. ιγ'. κή. λβ'. τῆς Α'. ε'. Ἄγ. Σοφ. α'. Ἄντιοχ. δ'.
ς'. Σαρδ. ιθ'. ιε'. Καρθ. ιά. κθ'. ξβ'. ξέ. ρλβ'. (ιά. λζ'.
οά. οδ'. ρμά.) 267
- ΙΕ'. Ὅτι ἄκυρος ἢ βαθμολόγησις ἀλλοτρίου ὑπηρέτου, χωρὶς τῆς
συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου γενομένη. — Ἄπ. ιε'.
τῆς Α'. ιε'. ις'. τῆς Δ'. ε'. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. ιή. τῆς Ζ'.
ι. ιε'. Ἄντιοχ. γ'. Σαρδ. ις'. ιζ'. Καρθ'. νδ'. ιγ'. (ξγ'.
ιή.) 271
- Ις'. Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς ἐπὶ πολὺ τῆς ἑαυτῶν ἐνορίας

- ἀπολιμπάνεσθαι. — Ἀπ. ιέ. τῆς Α'. ιέ. ις'. τῆς Δ'. έ. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. ιή. τῆς Ζ'. ι. ιέ. Ἀντιοχ. γ'. Σαρδ. ιέ. ιζ'. Καρθ. νδ'. ιι'. (ξγ'. ιη.) 272
- ΙΖ'. Ἐπίσκοπος ἀδίκως ἐκβλήθεις, μὴ κωλύεσθω ἐν ἑτέρᾳ πόλει διάγειν ἕως ἂν ἀπαλλαγὴν τῆς ὕβρεως εὐρέσθαι δυναθῆ. — Ἀπ. ιέ. τῆς Α'. ιέ. ις'. τῆς Δ'. έ. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. ιή. τῆς Ζ'. ι. ιέ. Ἀντιοχ. γ'. Σαρδ. ιέ. ις'. Καρθ. νδ'. ιι'. (ξγ'. ιη.) 273
- ΙΗ'. Περὶ ὑποδοχῆς τῶν παρὰ Μουσαίου καὶ Εὐτυχιανοῦ κατασταθέντων. 275
- ΙΘ'. Ὅτι οὐκ ὀφείλουσιν ὑποδέχεσθαι τοὺς μὴ ἐπανερχομένους εἰς ἃς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας. 276
- Κ'. Ἐπιτίμια κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰ τῆ συνόδου ὀρισθέντα. — τῆς ς'. ε'. 280
- ΚΑ'. Ἐπίσκοπος ἐπίσκοπον ἀλλαχόσε μεταβαίνοντα θεώμενος, ἐπιζητεῖτω τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου. — Ἀντιοχ. ιά. Σαρδ. ζ'. ή. θ'. 282

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΘΑΓΙΝῆ ΣΥΝΟΔΟΥ.

- Α'. Ὡστε τὰ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ ὀρισθέντα, παντὶ τρόπῳ παραφυλαχθῶσι. 297
- Β'. Περὶ κηρυκτέας τῆς ἁγίας Τριάδος. 299
- Γ'. Περὶ ἐγκρατείας. — Ἀπ. έ. τῆς ς'. ιβ'. ιγ'. λ'. μή. Γάγγρ. δ'. Καρθ. δ'. ις'. κέ. (δ'. ιθ'. λγ'.) 301
- Δ'. Περὶ διαφορῶν τάξεων ὀφειλουσῶν ἀπέχεσθαι γυναικῶν. — Ἀπ. έ. τῆς ς'. ιβ'. ιγ'. λ'. μή. Γάγγρ. δ'. Καρθ. γ'. ις'. κέ. (γ'. ιθ'. λγ'.) 302
- Ε'. Περὶ ἀπληστίας. — Ἀπ. μδ'. τῆς Α'. ιζ'. τῆς ς'. ι. Λαοδ. δ'. Καρθ. ις'. (κ'). Γρηγ. Θασμ. γ'. Βασιλ. ιδ'. 306
- ς'. Ὡστε χρῆσμα [καὶ κορῶν καθιέρωσιν] ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι. — Ἀπ. λθ'. τῆς Α'. γ'. ιθ'. Καρθ. ζ'. μγ'. μδ'. ρκς'. (ζ'. ν'. νά. ρλέ.) 309
- Ζ'. Περὶ τῆς τῶν ἐν κινδύνῳ καθεστῶτων καταλλαγῆς. — Ἀπ. λθ'. Καρθ. ς'. μγ'. (ς'. ν'.) 313
- Η'. Περὶ τῶν τοὺς πατέρας αἰτιωμένων, καὶ ὥστε μηδενὶ δια-

- ἔβλημένων ἐξεῖναι ἐπισκόπου κατηγορεῖν. — Ἀπ. οδ'. τῆς ς'. ς'. τῆς Δ'. κά. Καρθ. ιθ'. ρκή. ρκθ'. ρλ'. (κζ'. ρλζ'. ρλή. ρλθ'.) 315
- Θ'. Περὶ τῶν κατ' ἀξίαν τῶν οἰκείων ἀτοπημάτων ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου ἐκβαλλομένων. — Ἀπ. ι. ιά. ιβ'. ιγ'. λθ'. Ἀντιοχ. ε'. ς'. Ἄγ. Σοφ. ά. 316
- Γ'. Περὶ πρεσβυτέρων τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων καταγινωσκομένων ἐπισκόπων. — Ἀπ. λά. τῆς Δ'. ιή. τῆς ς'. λά. λθ'. τῆς ΑΒ'. ιγ'. ιδ'. ιέ. Ἀντιοχ. έ. Καρθ. ιά. νγ'. (ια. ξε'.) 318
- ΙΑ'. Ἐάν τις πρεσβύτερος, κατὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου φυσιωθεῖς, σχίσμα ποιήσῃ, ἀνάθεμα ἔστω. — Ἀπ. λά. λδ'. τῆς ΑΒ'. ιγ'. ιδ'. ιέ. Ἀντιοχ. έ. ς'. Γάγγρ. ς'. Καρθ. νγ'. (ξβ'.) 320
- ΙΒ'. Ἐάν τις ἐπίσκοπος χωρὶς καιροῦ συνόδου ἐγκλήματι περιβληθῆ, ὁ τοιοῦτος ἀκουσθῆ ἀπὸ δώδεκα ἐπισκόπων. — Ἀπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. Ἀντιοχ. δ'. Καρθ. ιέ. κ'. ιζ'. ρζ'. (ις. κή. ρέ. ριή.) 322
- ΙΓ'. Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ ἀπὸ πολλῶν χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, καὶ ἀπὸ τριῶν ὁ ἐπίσκοπος χειροτονηθεῖν. — Ἀπ. ά. δ'. ς'. τῆς Ζ'. γ'. Ἀντιοχ. ιθ'. Κωνσταντιν. περὶ Ἀγαπ. καὶ Βαγαδ. ά. 325
- ΙΔ'. Ὡστε ἀπὸ Τριπόλεως ἓνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν· καὶ ὥστε τὸν πρεσβύτερον ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκουεσθαι ἐπισκόπων. — Ἀπ. οδ'. τῆς Α'. ς'. τῆς Δ'. θ'. Ἀντιοχ. ιβ'. Καρθ. ρδ'. (ριέ.) 329
- ΙΕ'. Περὶ διαφορῶν τάξεων τῆ ἐκκλησίας δουλευουσῶν· ὥστε, εἴαν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσῃται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν τὸν τοιοῦτον κινδυνεύειν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίοις μὴ προσιέειν. — Ἀπ. μβ'. μδ'. οδ'. τῆς Α'. ς'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. Ἀντιοχ. ιβ'. Καρθ. ιβ'. ρδ'. τῆς ς'. κδ'. νά. ξβ'. ξς'. Ἀντιοχ. ιβ'. Λαοδ. ιγ'. νδ'. Καρθ. έ. ιβ'. ις'. ρ'. ρδ'. ρκά. (έ. ιβ'. ρέ. ριά. ρκ'. ρλά.) 330
- Ις'. Ὡστε μηδένα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἐκκλησίᾳ τινι λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας γαμετὰς λαμβάνειν καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ γυναικῶν [καὶ τόκων] ἀπέγ-

- χωνται, καὶ ποῖω δεῖ κχιρῶ ἢ αὐτοὺς, ἢ τὰς παρθένους καθιεροῦσθαι [καὶ περὶ τοῦ, μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.]— Ἀπ. ς'. κς'. μδ'. πά. πγ'. τῆς Α'. ιζ'. τῆς Δ'. γ'. ζ'. τῆς ς'. ς'. θ'. ι. ιδ'. λγ'. τῆς Ζ'. θ'. ιδ'. τῆς ΑΒ'. ιά. Καρθ. ε. κέ. (ε. λγ'.) Βασιλ. ιδ'. 342
- ΙΖ'. Ὡστε ἐκάστην ἐπαρχίαν, διὰ τὸ μακροδαπές, πρωτεύοντα ἔχειν ἴδιον. 351
- ΙΗ'. Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται, ὀφείλει ὑπομιμνήσκεσθαι τοὺς ὄρους φυλάττειν· καὶ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθανόντων εὐχαριστία μὴ δίδωται, μηδὲ βάπτισμα· καὶ ἵνα καθ' ἕναστον ἐνιαυτὸν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολίται ἔρχωνται.— Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. ε. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. πγ'. τῆς Ζ'. β'. ς'. Ἀντιοχ. ή. Καρθ. ογ'. ος'. οζ'. ιέ. (πά. πδ'. πέ. ρδ'.) 352
- ΙΘ'. Ὡστε, ἐπισκόπου κατηγορουμένου, πρὸς τὸν πρωτεύοντα τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας τὸ πρᾶγμα ἀνενεχθῆναι.— Ἀπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. κά. Ἀντιοχ. ιδ'. ιέ. Σαρδ. δ'. Καρθ. ή. ιβ'. ιέ. πζ'. ις'. ρκά. ρκή. ρκθ'. ρλ'. (ή. ιβ'. ις'. ις'. ρέ. ρλά. ρλζ'. ρλή. ρλθ'.) 358
- Κ'. Περὶ πρεσβυτέρων, καὶ κληρικῶν κατηγορουμένων.— Τῆς Δ'. θ'. Ἀντιοχ. δ'. Καρθ. ιβ'. ιέ. (ιβ'. ιδ'.) 362
- ΚΑ'. Ὡστε τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν ἐν συνοικεσίῳ μὴ συνάπτεσθαι αἰρετικοῖς.— Τῆς Δ'. ιδ'. τῆς ς'. οβ'. Λαοδ. ι. λά. 364
- ΚΒ'. Ὡστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μηδένα συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ᾧσιν.— Ἀπ. μ'. Καρθ. πά. ιγγ'. (πθ'. ρβ'.) 327
- ΚΓ'. Ὡστε τοὺς ἐπισκόπους πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημεῖν.— Ἀπ. ιβ'. λγ'. τῆς Δ'. ιά. ιγ'. τῆς ς'. ιζ'. Ἀντιοχ. ς'. ζ'. ή. ιά. Λαοδ. μά. μβ'. Σαρδ. ζ'. ή. Καρθ. πθ'. ρέ. (ιζ'. ρις'.) 366
- ΚΔ'. Ὡστε ἐκτὸς τῶν κανονικῶν Γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκεσθαι.— Ἀπ. πέ. Λαοδ. νά. ξ'. Καρθ. μς'. (νδ'.) Γρηγ. Θεολ. ἐπη. Ἀθαν. λθ'. Ἀμφιλοχ. Καν. ἐπιστ. 368
- ΚΕ'. Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐπομένων τάξεων τῶν τὰ ἁγία μυστήρια ψηλαφωσῶν, ἤρσεσεν ἀπὸ γυναικῶν ἐγκρα-

- τεῦσθαι.— Ἀπ. ε. τῆς ς'. ιβ'. ιγ'. λ'. μή. Γάγγρ. δ'. Καρθ. γ'. δ'. ις'. (γ'. δ'. ιθ'.) Σελ. 369
- Κς'. Ὡστε μὴ ὑπὸ τινος διασπᾶσθαι τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα.— Ἀπ. λά. μά. τῆς Ζ'. ιβ'. Ἀγκ. ιέ. Ἀντιοχ. κδ'. Καρθ. λγ'. (μά.) Κυρίλλ. β'. 372
- ΚΖ'. Πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐπὶ βαρυτέρῳ ἁμαρτήματι ἐλεγχοθέντες, χειροθεσίαν, ὡς λαϊκοί, μηδαμῶς ὑποδέξωνται.— Ἀπ. κέ. μζ'. ξή. τῆς ς'. κά. Καρθ. μή. (νζ'.) Βασιλ. γ'. λβ'. μδ'. νά. 375
- ΚΗ'. Πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ κληρικοί, οἱ ἐν τῷ ἴδιῳ πρᾶγματι ἐκκλητηγὸν παρέχοντες ἐπὶ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς κοινωνίαν μηδαμῶς δεχθῶσι.— Τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. Καρθ. ιά. ρκέ. (ιέ. ρλδ'.) 377
- ΚΘ'. Εἴ τις ἀπὸ κοινωνίας ὄν, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι κοινωνῆσαι τολμήσοι, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίκην προήγαγεν.— Ἀπ. ιβ'. ιγ'. λβ'. τῆς Α'. ε. Ἀντιοχ. ς'. Σαρδ. ιδ'. 379
- Λ'. Περὶ κατηγοροῦντος καὶ κατηγορουμένου.— Ἀπ. οέ. τῆς Α'. β'. Καρθ. ρλά (ρμ'.) 381
- ΛΑ'. Ἐάν τινες κληρικοὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων προβιβαζόμενοι καταφρονῶσι, μηδὲ ἐκεῖ μείνωσιν, ὅθεν ἀναχωρήσασαι οὐκ ἠθέλησαν.— Βασιλ. πθ'. 383
- ΛΒ'. Ἐάν τις τῶν κληρικῶν πενιχρὸς, προκόψας εἰς τινα τάξιν, κτήσοιτό τί ποτε, ὑποκείσθαι τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων.— Ἀπ. μ'. Ἀντιοχ. κδ'. τῆς Δ'. κέ. τῆς ς'. λέ. Καρθ. κβ'. πά. (λ'. πθ'.) 386
- ΛΓ'. Ὡστε πρεσβυτέρους πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ καθιέρωνται, μὴ πιπράσκειν· καὶ ὥστε μηδενὶ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι πρᾶγματι καταχρησασθαι τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.— Ἀπ. λή. μά. τῆς Δ'. κς'. τῆς Ζ'. ιά. ιβ'. Ἀντιοχ. κδ'. κέ. Ἀγκύρ. ιέ. Γάγγρ. ζ'. Καρθ. κς'. (λδ'.) Θεοφ. ι. Κυρίλλ. β'. 390
- ΛΔ'. Ὅτι οὐδὲν ἐκ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου εἶη διορθωτέον. 395
- ΛΕ'. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μὴ εὐχερῶς εἰς τέκνα αὐτῶν ποιεῖν ἐμαγκλίματα.— Γάγγρ. ιέ. 396

- Λς'. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς μὴ χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πάντας τοὺς ἰδίους, Χριστιανοὺς ποιήσωσιν. — Ἀπ. πβ'. 399
- Λζ'. Περὶ τοῦ, μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μιγμένου τίποτε ἐν τοῖς ἁγίοις προσφέρειν. — Ἀπ. γ'. δ'. τῆς ς'. κη. λβ'. νζ'. ιθ'. 400
- Λη'. Ὡστε κληρικοὺς, ἢ ἐγκρατευομένους, πρὸς παρθένοὺς, ἢ χήρας μὴ εἰσιέναι. — Τῆς Α'. γ'. τῆς Ζ'. ιη. κβ'. Ἀγκύρ. π'. Βασιλ. πθ'. 402
- Λθ'. Περὶ τοῦ, τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον μὴ προσαγορεύεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων. — Ἀπ. λδ'. 404
- Μ'. Περὶ τοῦ, μὴ καπηλεύεσθαι τοὺς κληρικοὺς, εἰ μὴ ἐπιξενουμένους. — Ἀπ. μβ'. μγ'. νδ'. τῆς ς'. θ'. ν'. τῆς Ζ'. κβ'. Λαοδ. κδ'. νέ. 405
- ΜΑ'. Περὶ τοῦ, ἀπὸ νηστικῶν τῷ Θεῷ προσάγεσθαι θυσίας. — Ἀπ. ξθ'. Λαοδ. μθ'. ν'. νά. νβ'. τῆς ς'. κθ'. πθ'. Τιμοθ. ή. ι. Διονυσ. α. 405
- ΜΒ'. Περὶ τοῦ, μηδαμῶς συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι. — Τῆς ς'. οδ'. ος'. πή. Λαοδ. κζ'. Γαγγρ. ιά. 407
- ΜΓ'. Περὶ τῶν μετανοούντων. — Ἀπ. λθ'. Καρθ. ς'. ζ'. (ς'. ζ'.) 407
- ΜΔ'. Περὶ παρθένων. — Τῆς Α'. γ'. ιθ'. τῆς Δ'. ις'. Καρθ. ς'. ρκς'. (ς'. ρλέ.) 410
- ΜΕ'. Περὶ τῶν ἀσθενούντων, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων [καὶ περὶ σκηνηκῶν μετανοούντων καὶ ἐπιστροφόντων πρὸς τὸν Κύριον.] — Ἀπ. νβ'. Καρθ. ξγ'. (οβ'.) 412
- Μς'. Περὶ τῶν παθῶν τῶν μαρτύρων. — Ἀπ. πέ. Λαοδ. νά. ξ'. Καρθ. λβ'. Ἀθαν. ἐπιστ. λθ'. Γρηγορ. Θεολ. ἔπη. Ἀμφιλόχ. 415
- Μζ'. Περὶ Δονατιστῶν, καὶ παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτισομένων. — Καρθ. νζ'. ξς'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιά. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ρη. ριθ'. (ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρδ. ρκή. ρκθ'.) 416
- Μη'. Περὶ ἀναβαπτισμάτων, καὶ ἀναχειροτονιῶν, ἢ μεταβάσεων ἐπισκόπων. — Τῆς ς'. κθ'. Καρθ. μά. (μ.ή.) 419

- Μθ'. Πόσοι ἐπίσκοποι ἐπίσκοπον χειροτονεῖν ὀφείλουσιν. — Ἀπ. α. τῆς Α'. δ'. τῆς Ζ'. γ'. Ἀντιοχ. ιθ'. Καρθ. ιγ'. Κωνστ. Ἀγαπ. καὶ Βαγαδ. 423
- Ν'. Πόσοι ἐπίσκοποι προστεθῆναι ὀφείλουσι τῷ ἀριθμῷ τῶν χειροτονοῦντων, εἴαν περὶ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπου ἀντιλογία γένηται. — Ἀπ. ξά. τῆς ς'. β'. Καρθ. ρκθ'. (ρλή.) 425
- ΝΑ'. Ὡστε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνας ἀγγέλλεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. — Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Καρθ. ιη. νά. νβ'. ογ'. ος'. οζ'. ιέ. (κς'. ξ'. ξά. πά. πδ'. πέ. ρδ'.) 429
- ΝΒ'. Περὶ τοῦ, τὰς ἐπαρχίας ἐπισκέπτεσθαι. — Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Ἀντιοχ. ή. Καρθ. ιη. νά. ογ'. ος'. οζ'. (κς'. ξ'. πά. πδ'. πέ.) 430
- ΝΓ'. Ὡστε τὰς διοικήσεις, εἰ μὴ κατὰ συναλνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἐπίσκοπον ἕτερον μὴ δέχεσθαι. 432
- ΝΔ'. Περὶ τοῦ, ἀλλοτρίους κληρικοὺς μηδαμῶς παρ' ἐτέρων ὑποδέχεσθαι ἐπισκόπων. — Ἀπ. ιέ. τῆς Α'. ιέ. ις'. τῆς Δ'. έ. ι. κ'. κγ'. τῆς ς'. ιζ'. ιη. τῆς Ζ'. ιέ. Ἀντιοχ. γ'. Σαρδ. ιέ. ις'. ιθ'. Καρθ. ι'. (ιη.) 436
- ΝΕ'. Περὶ τοῦ, ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνας, ὅθεν θέλει, κληρικὸν χειροτονεῖν. — Ἀπ. ιέ. ις'. 444
- Νς'. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐν ταῖς παροικίαις χειροτονουμένους ἐπισκόπους μὴ τινα ἑαυταῖς ἐκδικεῖν διοίκησιν. — Σαρδ. ς'. Καρθ. νγ'. ηή. (ξβ'. ρθ'.) 452
- Νζ'. Ὡστε τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτισομένους, ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κληρικοὺς χειροτονεῖσθαι. — Ἀπ. μς'. μζ'. ξή. τῆς Α'. ή. τῆς Β'. ζ'. τῆς ς'. ιέ. Καρθ. μζ'. ξς'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιά. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ριζ'. ριθ'. (νέ. οέ. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρδ. ρκή. ρκθ'.) 458
- Νη'. Περὶ τῶν ἐγκαταλειμμάτων τῶν εἰδώλων καὶ ναῶν τῶν ὀφειλόντων ἐξαλειφθῆναι. — Καρθ. πδ'. (ιβ'.) 462
- Νθ'. Περὶ τοῦ, κληρικοὺς χάριν διαγνώσεως τῆς οἰκείας αὐτῶν κρίσεως μὴ ἀναγκάζεσθαι δημοσίως μαρτυρεῖν. — Ἀπ. οέ. τῆς Α'. β'. Καρθ. (λή. ρμ'.) 463

- Ξ'. Περὶ τοῦ ἀφελῆσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων συμπόσια.— Ἀπ. μδ', μγ'. νδ'. τῆς ς'. θ'. ν'. ξβ'. τῆς Ζ'. κβ'. Λαοδ. κδ'. νγ'. νέ. Καρθ. μ'. (μζ'). 465
- ΞΑ'. Περὶ θεωριῶν ἵνα ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ἁγίων ἑορταῖς μηδαμῶς ἐπιτελῶνται.— Τῆς ς'. κδ'. νά. ξβ'. ξς'. τῆς Ζ'. κβ'. Λαοδ. νγ'. νδ'. Καρθ. ισ'. (ιζ'). 466
- ΞΒ'. Περὶ τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν.— Ἀπ. κή. 467
- ΞΓ'. Περὶ τῶν μίμων τῶν γινομένων Χριστιανῶν.— Ἀπ. νβ'. Καρθ. με. (νγ'). 469
- ΞΔ'. Περὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων, αἰτητέον ἀπὸ τοῦ βασιλέως.— Ἀπ. πβ'. τῆς Δ'. δ'. τῆς ς'. πά. Γάγγρ. γ'. Καρθ. πβ'. (ι.) Βασιλ. μ'. μβ'. 470
- ΞΕ'. Περὶ Αἰκυτίου ἐπισκόπου τοῦ καταδικασθέντος.— Ἀπ. κή. Καρθ. ξβ'. (οά.) 472
- Ξς'. Περὶ τοῦ μετὰ τῶν Δονατιστῶν πρῶτως διαπραξασθαι.— Καρθ. νς'. νζ'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιά. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ριζ'. ριή. (ξέ. ξς'. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 475
- ΞΖ'. Περὶ γραμμάτων ὀφειλόντων τοῖς ἀρχουσιν ἀποσταλῆναι, ὥστε κατάδηλα γενέσθαι τὰ μετὰ τῶν Δονατιστῶν καὶ Μαξιμιανιστῶν πραχθέντα.— Ἀπ. κζ'. τῆς ΑΒ'. θ'. Ἀντιοχ. έ. Καρθ. μζ'. νζ'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιά. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ριζ'. ριή. (νέ. ξς'. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 476
- ΞΗ'. Περὶ τοῦ, τοὺς κληρικοὺς τῶν Δονατιστῶν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναδέχεσθαι.— Καρθ. μζ'. νζ'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιά. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ριζ'. ριή. (νέ. ξς'. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 478
- ΞΘ'. Περὶ τοῦ, πρεσβεῖαν πρὸς τοὺς Δονατιστὰς ἀποσταλῆναι χάριν τοῦ τὴν εἰρήνην συνθεῖναι. 480
- Ο'. Περὶ τοῦ, ποῖοι ὀφείλουσι κληρικοὶ γαμετῶν ἀπέχεσθαι.— Ἀπ. έ. τῆς ς'. ιβ'. ιγ'. λ'. Καρθ. γ'. κέ. (γ'. λγ'.) 482
- ΟΑ'. Περὶ τῶν τοὺς ἰδίους λαοὺς ἐγκαταλιμπανόντων.— Ἀπ. νή. τῆς Δ'. κέ. τῆς ς'. ιθ'. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά. Καρθ. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. (ρλά. ρλβ'. ρλγ'.) Πέτρου έ. Νύσσ. ς'. 485
- ΟΒ'. Περὶ νηπίων ὀφειλόντων βαπτίζεσθαι, ὁσάκις ἀμφιβάλλε-

- ται περὶ αὐτῶν, εἰ ἄρα ἐβαπτίσθησαν.— Ἀπ. μζ'. Τῆς ς'. πδ'. 488
- ΟΓ'. Περὶ τοῦ, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συνόδου ἀγγέλλεσθαι.— Ἀπ. ζ'. λζ'. Καρθ. νά. ρς'. (ξ'. ριζ'.) 489
- ΟΔ'. Περὶ τοῦ, μὴ ὀφείλειν ἐπίσκοπον ἐπιξενούμενον καθέζεσθαι ἐν ἡ καθέδρᾳ ἐπιξενούται.— Ἀπ. νή. τῆς Δ'. κέ. τῆς ς'. ιθ'. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά. Καρθ. οά. οή. ρκά. ρκγ'. ρκδ'. (οθ'. πς'. ρλά. ρλβ'. ρλγ'.) 493
- ΟΕ'. Περὶ ἐκδίκων τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὀφειλόντων ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτηθῆναι.— Ἀπ. κζ'. τῆς ΑΒ'. θ'. Ἀντιοχ. έ. Καρθ. μή. νγ'. ξζ'. ιά. ιγ'. ις'. ιζ'. (νζ'. ξβ'. ος'. ιθ'. ρ'. ρς'. ρζ'.) 494
- Ος'. Περὶ τῶν μὴ ἀπαντῶντων ἐν ταῖς συνόδοις ἐπισκόπων.— Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Ἀντιοχ. κ'. Λαοδ. μ'. Καρθ. ιή. νά. ογ'. οζ'. ιέ. (κς'. ξ'. πά. πέ. ρδ'.) 496
- ΟΖ'. Περὶ Κρεσκωνίου.— Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Ἀντιοχ. κ'. Καρθ. ιή. νά. ογ'. ιέ. (κς'. ξ'. πά. ρδ'.) 499
- ΟΗ'. Περὶ τῶν ἐν Ἰππῶνι φροντιστῶν τῆς ἐκκλησίας.— Ἀπ. νή. τῆς Δ'. κέ. τῆς ς'. ιθ'. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά. Καρθ. οά. οδ'. ρκά. ρκγ'. ρκδ'. (οθ'. πβ'. ρλά. ρλβ'. ρλγ'.) 500
- ΟΘ'. Περὶ τῶν μὴ φροντιζόντων κληρικῶν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ πράξαι τὸ ἴδιον πρᾶγμα.— Ἀπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. 501
- Π'. Ὡστε τοὺς ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδεχθέντας, μηδὲ ἡγουμένους τῶν μοναστηρίων, μηδὲ κληρικοὺς ἐξεῖναι χειροτονεῖν.— τῆς Δ'. δ'. τῆς Ζ'. ιθ'. κά. Τῆς ΑΒ'. γ'. δ'. 503
- ΠΑ. Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἰρετικῶν ἢ ἑλλήνας κληρονόμους καταλιμπανόντων.— Ἀπ. μ'. τῆς Δ'. κβ'. τῆς ς'. λέ. Ἀντιοχ. κδ'. Καρθ. κβ'. λβ'. ιγ'. (λ'. μ'. ρβ'.) 505
- ΠΒ'. Περὶ ἐλευθεριῶν.— Ἀπ. πβ'. τῆς Δ'. δ'. τῆς ς'. πέ. Γάγγρ. γ'. Καρθ. ξδ'. (ογ'.) Βασιλ. μ'. μβ'. 507
- ΠΓ'. Περὶ τῶν πλαστῶν μνημείων τῶν μαρτύρων.— Τῆς Ζ'. θ'. 508
- ΠΔ'. Περὶ τοῦ, τὰ λείψανα τῶν εἰδώλων ἐκριζωθῆναι.— Καρθ. νή. (ξζ'.) 514

- ΠΕ'. ἵσπε γράφεσθαι καὶ ὑπογράφεσθαι, ὅσακις γένηται χρεία, ἐκ τοῦ ἐν Καρχηδόνι ἐπισκόπου ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐπιστολάς. 512
- Πς'. Περὶ τάξεως ἐπισκόπων, ὥστε τοὺς μεταγενεστέρως χειροτονηθέντας μὴ τολμᾶν ἑαυτοὺς προτιμᾶν τῶν προτέρων. 514
- ΠΖ'. Περὶ Κουοδβουλτδέου ἐπισκόπου. — Ἀπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. ιζ'. κἀ. τῆς ΑΒ'. ις'. Ἀντιοχ. ιδ'. ιέ. Σαρδ. δ'. Καρθ. ή. ιβ'. ιέ. ιθ'. ις'. ρκά. ρκή. ρκθ'. ρλ'. (ή. ιβ'. ις'. κζ'. ρέ. ρλά. ρλζ'. ρλή. ρλθ'.) 517
- ΠΗ'. Περὶ Μαξιμιανοῦ ἐπισκόπου. 518
- ΠΘ'. Ὡστε τοὺς χειροτονουμένους ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς ἐπιστολάς λαμβάνειν, ἐν αἷς ἢ τε ἡμέρα καὶ ὁ ὕπατος προφέρεται. — Ἀπ. ιβ'. Καρθ. πς'. (ιέ.) 518
- ι'. Περὶ τοῦ, τοὺς κἀν ἅπαξ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνόντας, μὴ δύνασθαι ὑπὸ ἄλλων προχειρίζεσθαι. — Ἀπ. ιέ. τῆς Α'. ιέ. ις'. τῆς ς'. ιζ'. ιή. τῆς Δ'. έ. ι. κ'. κγ'. τῆς Ζ'. ιέ. Ἀντιοχ. γ'. Σαρδ. ιέ. ις'. ιθ'. Καρθ. νδ'. (ξγ'.) 519
- ιΑ'. Περὶ τοῦ, τοῖς Δονατισταῖς, συνελθεῖν. — Καρθ. μζ'. νζ'. ξή. ξθ'. ό. ια' ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιθ'. ριζ'. ριή. ριθ'. (νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ιθ'. ρ'. ρά. ρβ'. ργ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 523
- ιΒ'. Ὁ τύπος τῆς πρὸς τοὺς Δονατιστάς συνελεύσεως. — 525
- ιΓ'. Τὸ κομμονιτόριον, ὅπερ ἔλαβον οἱ κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβευταί. — Ἀπ. μ. ξή. Καρθ. κβ'. λβ'. μζ'. νζ'. ξή. ξθ'. ιγ'. ριζ'. ριή. ριθ'. (λ'. μ'. νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ρά ρβ'. ρή. ρθ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 527
- ιΔ'. Τὸ βρέβιον τῶν κεφαλαίων. — μζ'. νζ'. ξή. ξθ'. ιγ'. ριζ'. ριθ'. (νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ρά. ρβ'. ρι. ρκή. ρκθ'.) 534
- ιΕ'. Σύνοδον μὴ γίνεσθαι κοινήν τε καὶ ὀλοτελήν εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης. — Ἀπ. λζ'. τῆς Α'. έ. τῆς Δ'. ιθ'. τῆς ς'. ή. τῆς Ζ'. ς'. Ἀντιοχ. κ'. Καρθ. νά. αγ'. ος'. οζ'. (κς'. ξ'. πά. πδ'. πέ.) 535
- ις'. Ἴνα αἰρετοὺς δικαστάς μὴ ἐξὸν εἶη ἐκκαλεῖσθαι. — Ἀπ. οδ'. τῆς Β'. ς'. τῆς Δ'. θ'. Καρθ. ιέ. ρ'. ρκά. (ις'. ριά. ρλά.) 537
- ιΖ'. Ἴνα ἀπὸ τῶν βασιλέων αἰτηθῇ συνηγῶρων ἀντίληψις ὑπὲρ τῶν κεφαλαίων τῆς ἐκκλησίας. — Καρθ. ιγ'. (ρβ'.) 539

- ΗΠ'. Περὶ τῶν λαῶν τῶν μηδέποτε ἐπισκόπους ἐσχολότων. —
 Ἀπ. λδ'. Σαρδ. ς'. Καρθ. νγ'. νς'. (ξβ'. ξέ.) 541
- ΗΘ'. Περὶ λαῶν καὶ διοικήσεων τῶν ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρε-
 φόντων. — Ἀπ. λή. Καρθ. μζ'. νζ'. ξή. ξθ'. ιγγ'. ριζ'. ριή.
 ριθ'. (νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ρά. ρς'. ρκή. ρκθ'.) 542
- Ρ'. Περὶ τῆς ἀναφορᾶς Μαυρεντίου τοῦ ἐπισκόπου. — Ἀπ. οδ'.
 τῆς β'. ς'. τῆς δ'. θ'. Καρθ. ιέ. ις'. ρκά. (ις'. ρέ. ρλά.) 545
- ΡΑ'. Περὶ τοῦ εἰρηνοποιηθῆναι τὰς ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ Ἀλε-
 ξανδρείας. 547
- ΡΒ'. Περὶ τῶν τοὺς ἄνδρας ἢ τὰς γυναῖκας ἀπολυόντων, ἵνα
 οὕτω μείνωσιν. — Ἀπ. μή. τῆς ς'. πζ'. Ἀγκ. κ'. Βασιλ.
 θ'. κε. λέ. οζ'. 548
- ΡΓ'. Περὶ τῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὀφειλουσῶν λέγεσθαι ἱε-
 σιῶν. — Λαοδ. ιή. 550
- ΡΔ'. Περὶ τῶν τὴν διάγνωσιν τῶν δημοσίων δικαστηρίων ἀπὸ
 τοῦ βασιλέως αἰτούντων. — Ἀπ. οδ'. τῆς β'. ς'. τῆς δ'.
 θ'. Ἀντιοχ. ιβ'. Καρθ. ιδ'. 552
- ΡΕ'. Περὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ μὴ κοινωνούντων, καὶ θελούντων πέραν
 τῆς θαλάσσης ὑποσυρῆναι. 554
- Ρς'. Ἴνα οἱ ἐπὶ τὸ κομιτάτον πορευόμενοι, τὴν αἰτίαν ἑαυτῶν
 καὶ τῶ ἐν Καρχηδόνι καὶ τῶ Ῥωμαϊκῷ ἱερεῖ σπουδάσωσιν
 ἐμφανίσαι. — Ἀπ. ιβ'. Ἀντιοχ. ιά. Σαρδ. ζ'. θ'. 554
- ΡΖ'. Σύνοδος περὶ διαγνώσεως ἐπισκόπων. — Ἀπ. οδ'. τῆς β'.
 ς'. τῆς δ'. θ'. Καρθ. ιβ'. ιέ. κ'. ις'. ρζ'. (ιβ'. ις'. κή. ρέ.
 ριή.) 558
- ΡΗ'. Σύνοδος κατὰ τῶν Δονατιστῶν. — Νεοκ. ιβ'. Καρθ. ιθ'.
 (ρβ.) 559
- ΡΘ'. Σύνοδος κατὰ τῆς αἵρέσεως Πελαγίου καὶ Κελεστίου· καὶ
 ὅτι Ἀδὰμ θνητὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐγένετο. — Καρθ.
 ρί. ριά. ριβ'. ριγ'. ριδ'. ριέ. ρις'. (ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκέ.
 ρκς'. ρκζ'.) 560
- ΡΙ'. Ὅτι τὰ μικρὰ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζονται. 561
- ΡΙΑ'. Ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις οὐ μόνον ἄφεσιν χαρίζεται ἁμαρ-
 τιῶν, ἀλλὰ καὶ βοήθειαν παρέχει τοῦ μηκέτι ἁμαρτά-

- νειν.— Καρθ. ρθ'. ρί. ριβ'. ριγ'. ριδ'. ριέ. ρισ'. (ρκ'. ρκά. ρκγ'. ρκδ'. ρκέ. ρκς'. ρκζ'.) 563
- PIB'. Ότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οὐ μόνον γινώσιν παρέχει, ὡς δεῖ πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἀγάπην ἔτι μὴν ἐμπνέει ἡμῖν, ἵνα ὁ εἴς ἐάν ἐπιγινώσκωμεν, καὶ πληρῶσαι ἰσχύσωμεν.— Καρθ. ρθ'. ρί. ριά. ριβ'. ριδ'. ριέ. ρισ'. (ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκδ'. ρκέ. ρκς'. ρκζ'.) 563
- PIΓ'. Ότι ἀνευ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος οὐδὲν δυνάμεθα πληροῦν.— Καρθ. ρθ'. ρί. ριά. ριβ'. ριδ'. ριέ. ρισ'. (ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκέ. ρκς'. ρκζ'.) 563
- PIΔ'. Ότι οὐ μόνον ταπεινὴ, ἀλλὰ καὶ ἀληθινὴ ἡ φωνὴ τῶν ἁγίων ἐστὶν αὕτη· ἐάν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν.— Καρθ. ρθ'. ρί. ριά. ριβ'. ριγ'. ριέ. ρισ'. (ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκς'. ρκζ'.) 567
- PIE'. Ότι ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ οἱ ἅγιοι ὑπὲρ ἑαυτῶν λέγουσιν· Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν. — Καρθ. ρθ'. ρί. ριά. ριβ'. ριδ'. ρισ'. (ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκέ. ρκζ'.) 568
- PIς'. Ότι ἀληθῶς ἀπὸ τῶν ἁγίων λέγεται τὸ, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν. — Καρθ. ρθ'. ρί. ριά. ριβ'. ριδ'. ριέ. (ρκ'. ρκά. ρκβ'. ρκγ'. ρκδ'. ρκς'.) 570
- PIZ'. Περὶ τῶν λαῶν τῶν ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. — Καρθ. μζ'. νζ'. ξς'. ξζ'. ξή. ξθ'. ιγ'. ριθ'. (νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. οή. ρά. ρβ'. ρκθ'.) 571
- PIH'. Περὶ τοῦ, πῶς μεταξὺ ἀλλήλων μερίζονται τὰς διοικήσεις οἱ ἐπίσκοποι, τοῦτο μὲν οἱ καθολικοὶ, τοῦτο δὲ οἱ ἐκ τοῦ Δονάτου ἐπιστρέψαντες. — Οἱ αὐτοὶ Κανόνες. 572
- PIΘ'. Περὶ τοῦ, ἐάν τινα διοίκησιν ἐξ αἰρέσεως ἐλευθερώσῃ ἐπίσκοπος, καὶ ἐπὶ τριετίαν ταύτην κατάσχη, μηδένα ταύτην ἀναζητεῖν.— Τῆς Δ'. ιζ'. Καρθ. μζ'. νζ'. ξς'. ξζ'. ξή. ιγ'. ιθ'. ριζ'. ριή. ρκά. (νέ. ξς'. οέ. ος'. οζ'. ρά. ρβ'. ρί. ρκή. ρλά.) 574
- PK'. Περὶ τῶν τοῖς λαοῖς, οὓς νομιζοῦσιν αὐτοῖς ἀνήκειν, ἐπιβαίνοντων παρὰ γνώμην τῶν αὐτοῦς κατεχόντων. 576
- PKΔ'. Περὶ τῶν ἀμελούντων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων λαῶν. — Ἄπ. νή. τῆς Δ'. κέ. τῆς ζ'. ιθ'. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά.

- Καρθ. ιέ. οά. οδ'. οή. ρκβ'. ρκγ'. (ις'. οθ'. πβ'. πς'. ρλβ'. ρλγ'.) Νύσσα. ζ'. Πέτρου ι. 580
- PKB'. Ότι οὐκ ὀφείλει τῶν ἐπιλεγομένων δικαστῶν ἡ γνώμη ἐξουθενεῖσθαι.— Οἱ αὐτοὶ Κανόνες. 584
- PKΓ'. Ἵστε τὸν καταφρονοῦντα τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐπίσκοπον στερεῖσθαι τῆς κοινωνίας. — Ἄπ. νέ. τῆς Δ'. κέ. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά. Καρθ. ξέ. οδ'. οή. ρκά. ρκγ'. (οδ'. πβ'. πς'. ρλά. ρλγ'.) Νύσσα. ζ'. Πέτρου ι. 585
- PKΔ'. Περὶ τῶν τοῦς Δονατιστὰς κοινωνήσαντι ψευδομένων ἐπισκόπων. — Ἄπ. νή. τῆς Δ'. κέ. τῆς ζ'. ιθ'. τῆς ΑΒ'. ις'. Σαρδ. ιά. Καρθ. οά. οδ'. οή. ρκά. ρκβ'. (οθ'. πβ'. πς'. ρλά. ρλβ'.) 587
- PKE'. Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν, ἵνα μὴ ἐκκαλῶνται εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους. — Τῆς Β'. ζ'. τῆς Δ'. θ'. Καρθ. ιά. κή. (ια. λς'.) 588
- PKς'. Περὶ παρθένων μικρῶν ἔτι μὴν καλυπτέων.— Τῆς Α'. γ'. ιθ'. τῆς Δ'. ιέ. τῆς ζ'. μ'. μέ. Καρθ. ζ'. μδ. (ς'. νά.) 590
- PKZ'. Διὰ τὸ μὴ τοῦς ἐπισκόπους ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ συνόδῳ κατέχεσθαι, ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἀνὰ τρεῖς ἐπιλέξονται δικαστὰς. 593
- PKH'. Ότι οἱ ἀπὸ κοινωνίας ὄντες, εἰς κατηγορίαν οὐκ ὀφείλουσι προσδεχθῆναι. — Ἄπ. οδ'. τῆς Β'. ζ'. τῆς Δ'. θ'. κή. Καρθ. ή. ιθ'. ρκθ'. ρλ'. (ή. κζ'. ρλή. ρλθ'.) 595
- PKΘ'. Ότι δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι, καὶ πάντα τὰ ἠτιμωμένα πρόσωπα, κατηγορεῖν οὐκ ὀφείλουσιν. — Ἄπ. οδ'. τῆς Β'. β'. ζ'. τῆς Δ'. θ'. κή. Καρθ. ή. ιθ'. ρλ'. (ή. κζ'. ρλθ'.) 596
- PA'. Ἴνα ὁ περὶ ἐνὸς ἐγκλήματος ἀποδείξαι μὴ δυνάμενος πρὸς ἕτερον μὴ εἰσδεχθῆ.— Ἄπ. οδ'. τῆς Β'. ζ'. τῆς Δ'. θ'. κή. Καρθ. ή. ιθ'. ρκθ'. (ή. κζ'. ρλή.) 599
- PAA'. Τίνας δεῖ προσδέχεσθαι εἰς μαρτυρίαν. — Ἄπ. οέ. τῆς Α'. β'. Καρθ. ή. ιθ'. λ'. νθ'. ρκθ'. ρλ'. (ή. κζ'. λή. ξή. ρλή. ρλθ'.) 600
- PAB'. Περὶ ἐπισκόπου τοῦ ἀπὸ κοινωνίας ποιοῦντος τὸν αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἐγκλημα ὁμολογήσαντα. — Ἄπ. λβ'. τῆς Α'. ε'. Ἄντιοχ. ζ'. Σαρδ. ιδ'. Καρθ. ιά. κθ'. (ια. λς'.) 603

ΡΑΓ'. Ἴνα μὴ ὡς ἔτυχέ τινα στερήσῃ τῆς κοινωνίας ὁ ἐπίσκοπος. — Ἄπ. λβ'. τῆς Α'. ἐ. Ἀγ. Σοφ. α'. Ἀντιοχ. ς'. Σαρδ. ιδ'. Καρθ. ια'. κθ'. (ια. λζ'.) 604

Ἐπιστολὴ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Βονιφάτιον τὸν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, διὰ Φρυσιανῶν ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου πρεσβυτέρων, τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἀποσταλεῖσα. 608

Ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίλλου, Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον. 613

Ἐπιστολὴ Ἀττικοῦ, τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς τοὺς αὐτοὺς. 616

Ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. 617

Ἐπιστολὴ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Κελεστίνον τὸν τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐπίσκοπον. 618

Ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκταρίου περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου συστάσης συνόδου. 625.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Ἀθηνῶν.	Σώμ.
Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως Β. ὑπουργεῖον.	40
Ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων.	4
Α. Χ. Ἀναργύρου, Βουλευτῆς.	4
Ἀνάργυρος Πετράκης.	4
Α. Πολυζωίδης, ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου.	4
Β. Κουρουσόπουλος, Ἀρειοπαγίτης.	4
Π. Σπηλιάδης. »	4
Π. Παπαρρήγόπουλος. »	4
Α. Βούλγαρης. »	4
Ι. Μαυρομμάτης. »	4
Β. Γ. Οἰκονομίδης. »	4
Τὸ γραφεῖον τοῦ Ἀρείου Πάγου.	4
Ι. Α. Σωμάκης, εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου.	4
Τὸ γραφεῖον τῆς εἰσαγγελίας αὐτοῦ.	4
Α. Μωραϊτίνης, πρόεδρος τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν.	4
Μ. Σκαλιστήρης εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν.	4
Γεώργιος Μ. Καραμάνος, ἐφέτης.	4
Α. Χριστόπουλος. »	4
Ἰωάννης Μεσσηνέζης. »	4
Γεώργιος Α. Κοντογούρης. »	4
Α. Α. Κοντόσταυλος, πάρεδρος τῶν Ἐφετῶν.	4
Τὸ γραφεῖον τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικείου.	4
Γ. Π. Τριανταφύλλης, δικηγόρος.	2
Οἱ Πανος. Κ. Θεοδώρητος Κτεναῆς, καθηγητῆς.	4
» Ἀβράμιος Ἀναργύρου Ἱερομόναχος.	4
» Κωνσταντῖνος Ἱερεὺς καὶ Οἰκονόμος ἐκ Νυμφασίας.	4
Ν. Παρασκευόπουλος, ἀντεισαγγελεὺς.	4
Ελ. Γ. Ἀποστολίδης.	4
Ι. Κ. Οἰκονόμου, Βιρηνοδίκης.	4

Κεφαλληνίας.

Σώμ.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κεφαλληνίας Κύριος Σπυρίδων.	1
Οἱ Πανοσιώτ. ἅγιος Μέγας Πρωτοσύγκελλος Κεφαλληνίας καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ληξουρίου, Κ. Διονύσιος Δαλλαπόρτας.	1
Νικόλαος Ἱερεὺς Δρακονταϊδῆς, ἀρχιμανδρίτης.	1
Νικόλαος Ἱερεὺς Μικσταθίνος, Σακελλάριος καὶ Ἱερογραμματεὺς.	1
Ἠλίας Ἱερεὺς Ἀλιπράντης.	1
Θεόκλητος Ἱερομόναχος Ἀλιπράντης ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος.	1
Δόκτωρ Ἰωάννης Ἱερεὺς Λοβέρδος Ἱεροκήρυξ.	1
Δόκτωρ Θεολογοδιδάσκαλος Δημήτριος Ἱερεὺς Μανταθίνος Ρόζος.	1
Ἰωάννης Ἱερεὺς Λοβέρδος.	1
Ἰωάννης Ἱερεὺς Κασσιμάτης.	1
Εὐαγγελινὸς Ἄννινος Ροδοθεάτος.	1
Νικόλαος Φωκᾶς Θεοδωράτος.	1

Ζακύνθου.

Ὁ Πανιερώτατος ἅγιος Μητροπολίτης Ζακύνθου καὶ ἐξάρχος τῆς Ἑπτανησίου ἐκκλησίας.	1
Ὁ Κ. Χαράλαμπος Ἱερεὺς Ρουσολάτος Ἱερογραμματεὺς.	1
Α. Χαριάτης ἀρχιδιάκονος.	1
Κωνσταντῖνος Ἱερομόναχος Στρατούλης, διευθυντῆς τοῦ δευτερεύοντος σχολείου καὶ καθηγητῆς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς Θεολογίας.	1

Πετροπόλεως.

Ὁ Πανοσιώτατος ἅγιος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Ἰωάννης, Κοσμητὼρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Πετροπόλεως.	1
---	---

Μόσχας.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Μόσχας Κ. Φιλάρετος.	2
Ὁ Κ. Τοποτηρητῆς αὐτοῦ Κ. Φιλόθεος.	1
Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας.	1

Βενετίας.

Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικὴ Τυπογραφία τοῦ ἁγίου Γεωργίου διὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς Κυρίου Σπυρίδωνος Βελοῦδη.	1
---	---

Κύπρου.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριος Κύριλλος.	3
Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου Κύριος Χαρίτων.	2
Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κιτίου Κύριος Μελέτιος.	2
Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κυρηνείας Κύριος Μελέτιος.	2

Ἄρτης.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἄρτης Κ. Σοφρόνιος.	1
Ἡ Ἱερὰ μονὴ Κατωπαναγίας.	1
Ἡ Ἱερὰ μονὴ Βλαχέρνης.	1
Ἡ Ἱερὰ μονὴ Θεοτόκου.	1
Ἡ Ἱερὰ μονὴ Φανερωμένης.	1
Ἡ Ἱερὰ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἰλίου.	1
Ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ Ἄρτης.	1

Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Κ. Μ. Γοσίτζας, γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.	2
---	---

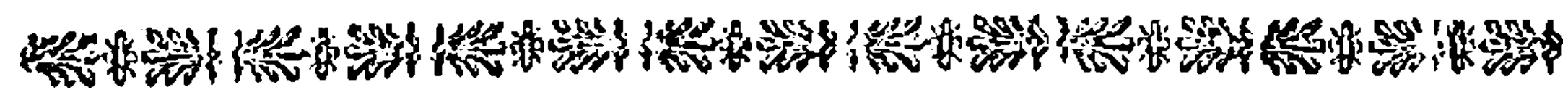
Βουκουρεστίου.

Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἱπουργεῖον.	10
Ν. Ζερλέντης.	1

Ἰασίου.

Ὁ Ἐξοχώτατος Μέγας Λογοθέτης Κύριος Κωνσταντῖνος Στούρτζας.	3
---	---

* Οἱ μὴ ἐπιστραφέντες λοιποὶ κατάλογοι δημοσιευθήσονται ἐν τῷ προσεχῶς ἐκδοθησομένῳ Δ'. τόμῳ.

Τυπογραφικῶν παροραμάτων διόρθωσις.

— 000 —

Σελ. 16 στίχ. 22 ἔχει γράφει, ἔχει ; — 19 στίχ. 18 εὖν γρ. εὖν — 23 στίχ. 15 εἶον
 γρ. εἶον — σελ. 34 στίχ. 10 ἀκρόασην γρ. ἀκρόασιν — 43 στίχ. 20 ἠξίου, γρ. ἠξι-
 ουν — 44 στίχ. 14 πα—πατριάρχης γρ. πατριάρχης Σελ. 67 στίχ. 20 δαιμονιώ-
 δη γρ. δαιμονιώδη — Σελ. 73 στίχ. 11 μειχῶ γρ. μοιχῶ — 76 στίχ. 18 μετ' αὐτάς,
 δύο γρ. μετ' αὐτάς δύο, — 77 στίχ. 3 συγκαθευδῆναι γρ. συγκαθευδῆσαι — 116
 στίχ. 18 φησι, καί γρ. φησι καί — Σελ. 133 στίχ. 4 δίου γρ. ιδίου — 135 στίχ. 11
 ἱξαρέτως, γρ., ἱξαιρέτως 136 στίχ. 20 στασιώδη γρ. στασιώδη — 139 στίχ. 6
 ἀπιάσιν γρ. ἀπίασιν — 178 στίχ. 22 εἰ κα γρ. εἰ καί — 188 στίχ. 29 κανονι-
 σθίτα γρ. κανονισθέντα — 191 στίχ. 8 προσέλθετε γρ. προέλθετε — 272 στίχ.
 10 ὁπεῖτα γρ. ὁποῖα — 290 στίχ. 7 ἔχοντες γρ. ἔχοντας — 293 Ὀφειτούφης
 γρ. Ὀφειτούλης — 330 στίχ. 24 (1Δ') γρ. (1Δ'. 1Ε'. 1ς'. 1Ζ'.) — 410 στίχ. 15
 τάρ γρ. τὰς — 432 στίχ. 6 πολλαῖς γρ. πολλαῖς — 434 στίχ. 6 ἐξ ἀρχῆς, γρ.
 ἐξ ἀρχῆς — 436 στίχ. 7 στήρηθήσεται γρ. στήρηθήσεται — 502 στίχ. 3 διό
 γρ. δι' ὁ — 525 στίχ. 30 ἐντεθειναι γρ. ἐντεθῆναι — 527 στίχ. 24 (P'.) γρ.
 (P'. PA'. PB'.) — 529 στίχ. 11 ἀρετικῶν φυλάξωσιν, εἴτι μὴν γρ. ἀρετικῶν,
 φυλάξωσιν εἴτι μὴν — 541 στίχ. 11 γνῶ γρ. γνῶ — 543 στίχ. 3 εἶχον γρ. εἶ-
 χον — αὐτόθι στίχ. 29 ἐνορίας γρ. ἐνορίας — 545 στίχ. 31 γνῶ γρ. γνῶ — 564
 στίχ. 12 προσημαρτημένων γρ. προσημαρτημένων — αὐτόθι στίχ. 20 ἔμποιοῦν . . .
 εἰκοδομοῦν γρ. ἐμπροσθεῖν . . . οἰκοδομεῖν.

— 000 —